2030

2030
XXVIII-1

3131(1,2)

Pazeclarũ búpi Al
Nhonũ Thoñarĩ Abũ
lanla oun yiñ Ápñopi
opna lupr Sdarcs
nos impxtlun.
Cũ Dutia r Tenilegio.

Preclarū diui Alphonsi Thostati Abulensis ou̇m vixit Episcopi opus super Deuteronomium/nusq̄z hacte nus impressum.

Cū Gratia ⁊ Priuilegio.

¶ Candidissimo antistiti Dño Frācisco a Vouadilla:archidiacono Toletano:ac Salamāticeñ.Epō.Pont.Max.assistenti dignissimo.Alphonsus a Polo Salutem ꝛ spiritum fortitudinis in aduersis.

Astituēti mihi sepenumero Clarissime.P.laboriosam hāc plurimūq; molestam librorū Abuleñ.emendationem omittere: in qua quidē quadriennio:iam dudū meme exercui:venerunt mihi in mentē Virgiliana illa carmina memoratu digna. at facilis descensus auerni:sed remeare gradū superasq; retēdere ad auras hoc opus hic labor est.Ex qbus cogitare mecū cepi:nos hoc in seculo non ad quietē:sed ad iuges labores natos:ac varijs curis solicitos: q̄plurimis exagitatos perturbationib⁹ tanq; hospites peregrinari.attestāte poeta.animalia cuncta qescunt irrequietus homo.Qō ꝛ liquido comprobari potest:si memoria repetimus oēs tam gētiles siue ethnicos:q; christianos: ꝛ qui ab euo condito vsq; ad nostri tēporis fecē vitā egere:qui vel dulcedine glorie: vel salutis īmortalis anime adipiscēde causa:īnumeris pene discriminibus vitā expo suerūt:ineffabilesq; corporis cruciatus vltro subiere:aut cōtinuis lucubrationib⁹:diu turnisq; meditationibus p̄clara opera edidere.vel ea gessere facinora que imitatione ꝛ scitu digna viderent. Hoc enim ꝛ omniū parēs natura docuit:que homines nō ex solida carne vel neruis tm̄:sed ex duris ossibus in mēbra distinguēs: varijs officijs apta progenuit.Eiusdē quoq; rei dñici iudicij in Adā diuine legis transgressorē stat monumentū.in sudore vultus tui vesceris pane tuo.¶ Qō cuz ita sit:qd per īmortalem deum est:in quo vtilius:honestius:aut laudabilius tēpus ipsum conterere possimus:q; in sanctarū scripturarū contēplatione:quibus docemur virtutes sequi:vitia debellare:ꝛ nos(qō nequiuit orbis domitor Alexāder)nosmet ratiōi parēdo subiugare: Nulla certe iocundior aut vtilior occupatio: nulla delectabilior voluptas: nullus suauior animi cibus in rebus hūanis inueniri potest:nisi forte diuinitus compuncta deuotio orādo diuinis infistat colloquijs:aut corde per charitatez dilatato: deum mente cōcipiat:ꝛ magnalia eius apud sese quasi quadā meditationis manu p̄tractet.omnia mūdi dulcia his collata exercitijs amarescunt.eo quidem magis: quo cuiq; sensus integrior:ꝛ ratio incorrupta:iudicij purioris viget acumine. Hec autez cum mente reuoluerē:adeo ingenij vires:que in quattuor legis Moysi cōmentariorum emēdatione defecerant instaurate sunt:vt fortior solito ad hec factus siz:ꝛ adeo accensus:vt emendandi negociuz pro ocio:ꝛ ocium pro negocio mihi cōstituerim. atq; eo magis:quo nostri huiusmodi labores:ꝛ mihi primū:ꝛ p̄sentibus omnibus ꝛ posteris:iocūditati: cōmodo:ac ornamēto futuri fūt.¶ Perlegi itaq; nouissime obseruandissime pater preclarū opus Deuteronomiuz:qō secunda lex ꝛ euangelice legis prefiguratio est.in quo tot sacrarū leguz nodos ꝛ enigmata soluta reperi:vt mihi visus sim quicqd intra totius pentateuchi amplitudinem diffuse continetur:in taz breui cōpendio perlustrasse:atq; rimatus fuisse. Illudq; pre ceteris sum admirat⁹:nā cum tanti tāq; multiplices casus in hoc volumine congerant̄:nihil est qō obscurū habeatur:nihil imperfectū:nihil intactū:qō vel non discussuz sit:vel ad alia loca remissuz vbi plenius cōmodiusq; veritatis cognitio enucleari possit. nihil preterea superflui adiectum:qō vel legentis animum ledat: vel fastidio afficiat. Nec mirum cum auctorem eius affirmare non dubitem fuisse: in quo natura humane pfectionis vires intenderit.ex cuius libris deprehendere licet:nullius ingenue discipline scientiaz ei defuisse. Hebreas etiam ꝛ grecas litteras ita edidicit:sic omnes liberales artes:pontificiū ac cesareum ius īmortali ingenio complexus est:vt studiosos quoq; omniuz secularium litterarum sectatores haberet.vtq; in ea Salamanticensi academia in qua pauloante didicerat mox docuerit:essetq; triplici stipendio conductus e publico:id qō ante eum nec post adhuc nulli contingit.De secūda autē eius memoria:incertus animi sum eloquar ne an sileam.ne aut si dixero:incredibilia dixisse.aut si tacuero:rez tā admirabilez cum non mediocri eius iniuria videar preterijsse. Quid enim si dicam libros omnes quos semel legisset eū memoriter meminisse:Si dicam vniuersos Sa-

lamantice scholasticos: abulensisq; ditionis sacerdotes oēs quoꝝ infinitus est quasi numerus suis nominibꝰ appellasse pene incredibile iudicabitur? Humana ne nobis memoria hec videbitur an celestis: vt quocūcunq; curam gereret tanq̄ bonus pastor nomina recognosceret? eorū ve qui semel eum adijssent: non solū nomina sed gentes & fortunā retinuisset? Nihil illuz latuit: nihil nō retinuit: qō audisset vnq̄ aut vidisset. Sociam habebat mentē ad res altissimas cōsiderandas: spiritūsanctum comitem q loquebatur in eo: ieiunijs: vigilijs orationibus semper intentus. qui diuino canente propheta non iniuria beatus dicēdus sit: si in lege domini fuit voluntas eius: & in lege ipsius dies ac noctes meditatus ē. Verum vt ad te me tandē conuertam hos perlongos honestosq; labores nomini tuo dicare institui amplissime presul. Cum quia ei ciuitati prees: que litterarum litteratorūq; altrix ac parens merito nuncupatur. cuius decus et gloria tāta ē: vt studiorum claritate: prestantia ciuium: & nobilitate quadā ac situs opportunitate: vix vlla laude digne ornari possit. Tū qa ex claris parētibus natus: clarissimis animi dotibus a puero vsq; ita te semper exornasti: vt quouis amplitudinis gradu dignus sis habitus: ad idq; fastigij: non ambitione vlla vel arte: quippe qui oblatos sepe honores nihil magnificeris: sed iure optimo tuisq; propijs virtutibus euectus sis. Nō vt faciunt multi filij Giezi & heredes Simonis magi: vt de se male: ita de deo pessime meriti qui ambiendo & pollicitādo per dolos ac fraudes: & cupidius longe q̄ consideratius ad dignitates enitunt: existimantes fortasse nihil deo esse nos cure: apud quos de anime pditiōe ac salute vltima questio est. et idcirco prauis cupiditatibus vt faciunt: satis omni nixu contendūt. Tu autem integerrime pater ab hac contagione & pestilenti labe longe resiliens: agis episcopū omni ex parte ꝓsus mundissimum. quicquid. n. tulisti honoris: sacerdotiorūz mera principum liberalitas ac iudicium fuit. Nec bibis de puteo samarie: de quo qui plus bibit amplius sitit: sed mauis pauca cuz puritate conscientie: q̄ dignitates inumeras cum verme qui nō moritur possidere. Ad hec cum religio que deo nos cōciliat Episcopum cumprimis exornet: ea que ad tuum sacerdotium pertinēt diuina mysteria: tam diligenter: tam sancte: tam solēniter celebras: vt omnia in his maxime casta: solēnia: religiosa sint. adeo vt sacerdotes alij ex institutis tuis religionis colende formulam mutuent. Quo fit vt inter Ro. curie antistites maxime splendescas & tanq̄ lucidissimum sidus refulgeas: & apud omnes diligaris: colaris: honoreris. et imprimis sol terrenus: hoc est pontifex Max. Clemens Septimus te suspicit ac fouet: animi q̄ tui precellentes dotes pontificia charitate cōplectitur. Taceo liberalitatem ac munificentiam tuam: potissime ad pauperes subleuandos: & eos ante omnes qui mendicare erubescunt. recenti enim tenes memorie dominicum dictum. beati misericordes qm̄ ipsi misericordiaz consecuturi sunt. Animi vero magnificentiam cum inq̄ plurimis alijs: tum in amplissimo illo Salamanticensi templo edificādo: quod maximo instruitur impendio declarasti. Sed laudes tuas optime pater in aliud tēpus remittam: nec enim huiusmodi sunt que possint eplari angustia complecti. Ceterū cum fuerit Alphonsus Salamanticensis Ecclesie olim gymnasiarchus: ad te episcopuz Salamantinum visendi gratia proficiscitur. tu vero illum excipies cultu pontificio & honore: et quando per ocium tibi licebit cognosces eum ac leges. Nam eius lectione atq; doctrina: nihil est tue sedi magis accommodatum: neq; quo legendo sis ampliorem fructum consecuturus. Vale: & in cunctis tuis ad Deum precibus nostri memor viue.

¶Illuminati doctoris beati Alphōsi Thostati Episcopi Abulen. artiū et Sacre theologie professoris iuris vtriusq; licentiati: ac olim Collegij Sancti bartholomei in lauro Salamātine ciuitatis Collegialis: nec nō eiusdē Ciuitatis Cathedralis Ecclesie scholastici et vniuersitatis presulis: i exactissimā Deuteronomij expōnē a se editā Prolog⁹.

Hic stupor est mundi, qui scibile discutit omne.

Émóstrauit legislator historiaꝝ populi dei per vastas deserti solitudies vagantis ꝛ ad terre ꝓmisse terminos accedētis bucusq; ꝓceptoꝝ multiplicitatē iterserens: put locoꝝ ꝛ tēpoꝝ necessitas exigebat. Post hoc autē currētis tpis historia nulla se quit nisi de iordanis trāsitu: ꝛ acgsitione: ꝛ diuisione terre sancte. De qbus in libro iosue perfecte historia texit. Sed qz hic legislator morte sua pplz relictur⁹ erat: decuit in vite termino illos salubri amonitione imbuere: quos magis q̄z vitā ꝓpriā diligebat: vt clarissimis inotuit argumētis. Ultimū g̃ vale faciēs pplo sibi cōmisso toti⁹ legis ꝓcepta ingeminat: vt melius ꝛ ꝓfundius atq; tenaciꝰ eoꝝ memoriis ꝓprimant. ꝺscribit g̃ eis Deuteronomiū legis hui⁹ in quo toti⁹ legis obseruātie ponunt ad plenū: iō lz alios. 4. ipse conscripserit: hūc solū oīb⁹ eis prepo nit tāq̄z tantū ꝛ amplius quātū illi oēs continēs in virtute: ꝛ sic hūc mādat memoriter retineri vt pz ꝓ totū ꝛ marie. j. 4. c. Hūc ēt coꝛā nouiter regni sedē intrātibus legi iubet vt discāt timere deū vt hz. j. 17. c. Hūc ēt post quoslibet septē annos remissiōis anno: coꝛā toto pplo legi impat: vt legis dei doctrinā suscipiant salutarē vt pz. j. 31. c. Ad hui⁹ voluminis ꝺscriptionē multipler eū potuit inducere rō. Prio qz multa in alijs libris q̄ ad legem ptinēt nō onr q̄ hic addunt. Scō qz multa in alijs libris ponūtur dispsa multis pmixtis historijs q̄ difficilē ordinē hūt: ita vt ignoret qd cui attineat. hic oia dispersa quo decet ordine cōiūgunt. Tertio qz in alijs libris aliq̄ obscure onr q̄ hic clari⁹ aperiunt vt merito iste liber alioꝝ. 4. sit sūma ꝛ suppletio. vñ satis cōsone Deuteronomiū a grecis nomē accepit. i. lex noua Deutero. nouuꝫ signat. noma vero regula vel lex sicut. n. lex noua q̄ in spū est legē veterē cuius veritas life abscondebat in cortice vt pz. 2. ad Lozin. 3. c. et. 4. aduenīente spūsancto penitus illucidauit (lz iudei obdurato animo ꝛ obcecatis oculis nō intelligant. sic ait Aplꝰ. 2. ad Lozin. 3. ꝛ nunc sicut moyses ponebat velamē sup faciē suam vt nō intēderent filij israel in faciē eius qō euacuat: sed obtusi sunt sensus eoꝝ vsq; in hodiernū diē: idipm velamē in lectione veteris testamēti manet nō reuelatū: qm̄ in xpo euacuat: sed vsq; in hodiernū diē cū legit moyses velamē est positū super coꝛ eoꝝ. ꝛ hoc eis euenit qz veri iudei nō sunt. nō enīz q in manifesto iudeus est: nec q̄ in manifesto circūcisio: sed qui in abscōdito iudeus est: ꝛ circūcisio cordis in spū ꝛ non lr̄a cuius laus nō ex hoīb⁹ sed ex deo ē ad Ro. 2. c. Isti sunt semē chanaā ꝛ nō iuda vt Dani. 13. qui declinauerūt oculos suos vt nō viderēt celū: nec recordarent iudicioꝝ iustoꝝ. vex messiā ex inuidia morte iniustissima ꝺdēnātes. quoꝝ venenū pestiferū ꝛ īmanissimū odiū in nephandissimas ꝓles quasi ex traduce dilapsuꝫ est: vt citius hoīes eē q̄z xp̄m odio hr̄e definat: ꝛ hmōi exitialis ꝛ diuturni errozis fomētū est: qz q̄cūq; moyses coraz eis legit velamē in cordib⁹ eoꝝ positū est vt pz ad Lozin. 2. c. 3. vt predictum est.) Sic autez suo modo liber iste totam priorem legem declarauit.

¶Capitulum. j.

Ec sunt verba q̄ locutus ē moyses ad oēz israel trās iordanē in solitudine cāpestri cōtra mare rubruꝫ inter pharan ꝛ thofel ꝛ laba ꝛ aseroth: vbi auri est plurimū: vndecim diebus de oreb p viā montis seyr vsq; cadesbarne. Quadragesimo anno vndecimo mēse primo die mensis: locutus est moyses ad filios israel omnia que preceperat illi dñs vt diceret eis: postq̄ percussit seon regē amoreoꝝ qui habitauit in esebon: ꝛ og regez basan: qui mansit in ✝aseroth ꝛ in edrai trās iordanē in terra moab. Cepitq; moyses explanare legem ꝛ dicere.

Als ✝ astaroth.

Moyses legē explanat

Hec sunt iste liber diuidit ꝑncipaliꝛ in duas partes. s. in ꝓhemiū ꝛ in tractatū. scōm ibi. (Cepitq; moyses.) Et illud subdiuidit: qz prio numerat facta. scōo ponit precepta. scōa in ꝑncipio. 4. c. ꝛ vltra. 7. c. illud tot hz partes quot facta distincta narrantur de quibus in prosecutione videbitur. (Hec sunt verba.)

Diuisio ꝓcipua hui⁹ libri.

¶Quis scripsit librum Deuteronomij Moyses: an Esdras vel Josue. Questio. 1.

A

Quis hunc librū scripserit apud multos in dubiū vertit. Alīq volūt q̄ moyses solū verba ista ꝓtulerit: postea aūt iosue in scriptū redegit. Prio quo iducūt qz in ꝑncipio libri dr̄. Hec sunt verba q̄ locutus est moyses. nō dr̄ que scripsit: sz q̄ locut⁹ est: quasi alius post scripserit. Sed hr̄ friuolū est. tunc enīz sequeret q̄ multa q̄ sunt in Exodo: Leuitico: ꝛ Numeris moyses nō scripserit qō ꝺ cōez opinionē est: qz in eis dr̄. hec locut⁹ est moyses ad oēz isral. ¶Itē arguūt scō: qz si moyses scripsisset nō loqueret de se in tertia ꝓsona sed in prima. sed hr̄ nihil ē: qz nunq̄ fuit modus referendo aliquid de se in pria persona sed in tertia log. pz in ꝓcessu ꝓcedētiū triū libroꝝ qm̄ nūq̄z dicit locutus est dñs ad me. sed locutus est dñs ad moysen: nisi forte referret fcm̄ qō cōtigerat cū his qb⁹ tūc loquebat vt pz. j. in lr̄a huius. c. cū dr̄. dixiq; vobis in illo tpe nō possum solus sustinere vos ꝛ. j. 5. c. accessistis ad me oēs ꝑncipes tribuū: ꝛ maiores natu atq; dixistis. ꝛ hr̄ fit qz istis nō potuiss̄ ꝙueniēter in tertia ꝓsona verba ꝺ se referre. Sic logtur beat⁹ Joānes in euāgelio de seipso vt hz. 21. c. Hic ē discipulus ille q testimoniū phibet de his ꝛ scripsit. ꝛ in ꝑncipio prie canonice ait. Qō vidim⁹ oculis nr̄is: auditum ⁊ ꝓspexim⁹ de vbo vite. ibi nāq; de seipso iter alios logt. ¶Itē arguūt tertio qz dr̄ trās iordanē: moyses aūt nō trāsiuit iordanē vt pz. j. 3. c. ¶Rndet q hr̄ nihil ē: qz trans aliq̄n signat citra: aliq̄n vltra. nō significat hic vltra sz citra sicut Num. 35. vbi noīant ciuitates trās iordanē ille q aū ingressum terre ꝓmissionis erāt in qb⁹ habitauerūt due trib⁹ ꝛ dimidia. sic dr̄. j. 4. c. De eisdē tūc separauit moyses trās iordanē tres ciuitates ad oriētalē plagā. Et istud argumētū ꝺ se ocludit ꝛ arguit poti⁹ ꝺ lr̄az: qz si i lr̄a diceret. hec vba scripta sunt trās iordanē adhuc videret militare: sz hr̄ dicit totu⁹ ē. iō manifm ē q loq̄t ꝺ moyse. ¶Itē. 4. arguūt qz i fine hui⁹ libri ꝺscribit mors moysi quā ipse scribere nō potuit. ¶Ad hr̄ pōt rnderi dupliciter. vno mō

A

1. opinio.

Imꝓproba.

Scōz argm⁹ Solutio.

Tertiuꝫ argumētum. Solutio.

Quartū argumentuꝫ. Solutio.

A Iste libr̄ cōtinet in virtute oēs. 4. p̄cedentes vel saltez tres: qō intelligē hūtuꝫ ad precepta qz hr̄ pomiē sūma oium. Rōnes iducentes ad ꝺscriptionem hui⁹ voluminis.

B Deuteronomium quid sibi velit.

Nota ꝺ pfidos iudeos.

B Scōa opinio magri scho. histo.

Doctoris opinio.

† ‡ C Dubiū penes lram. Rñsio.

D

† Trās et vltra quid significat.

Qō.2. A An moyses locutus fuit oib⁹ iudeis sil' vel tm̄ p̄ncipibus populi. Principales i ppło sē i vtute tot⁹ populus qz alias esset infinitoz capitum.

Ra.sa.opi.

Opinio auctoris.

Obiectio. Rñsio.

qꝫ iosue ꝺscripsit vltimū.c.bui⁹ libri. Alio mō qꝫ moyses scripsit ꝑ spiritū ꝓphetie cognoscēs añq̄ fieret sicut oēs ꝓphete cōiter scribebāt: sed primū verius vī. Magr̄ scholastice histozie tz qꝫ moyses totū librū scripserit: tz principiū et finē esdras apposuerit. De scriptozib⁹ aūt libzoz sacre scripture videbiē deo dante vltio.c. isti⁹ libri. C Scōm veritatē moyses librū istuz scripsit vt pz. j. 31.c. bis. primo scripsit moyses legē hāc et tradidit eam sacerdotibus. deinde in fine.c. postq̄ scripsit moyses ꝟba legis huius in volumine. (Hec sunt ꝟba.) Aliqui volūt qꝫ ly hec demōstret ea q̄ dr̄: ab illo loco. cepitqꝫ vsq; ad vltimū.c. Alij volunt qꝫ ly hec demōstret ista q̄ hic ponunt vsq;. anno. 4. quid āt sit vez. j. declarabiē exponēdo. (Que locut⁹ est moyses.) Et h̄ volūt aliq qꝫ hic sūt leges due: vna quā deus tradidit moysi. alia quā moyses tradidit ꝑplo. et adducūt ad hoc qz iste liber vocat lex noua: g̃ vī qꝫ alia vet⁹ ꝑcessisset. Itez qz in alijs libzis dr̄ qꝫ moyses locut⁹ē. i. ista dr̄ qꝫ moyses locut⁹ē ad ꝑplm. C Rñdet qꝫ ista n̄ ē alia lex ab illa q̄ data ē i oib⁹ aliis libzis: tz ē q̄dā additio et ꝺclatio ad ea q̄ ocā sūt i aliis libzis: iō vocat lex noua: n̄ qꝫ alia sit hic noua et alia vetus. sed ista est tota vna. qō pz tā ex nomiatōe hebraica q̄m greca. bebrei. n. gnq; libzos moysi thozath. i. legē vocāt et nō leges. et nos greco more eosdē gnq; libzos pēta teuchū appellamus quasi vnius rei ogerie et nō multaz. vocat tm̄ ista lex moysi tota: qz oia bis gnq; libzis cōtēta de moyse dicta sunt: vocat ēt tota lex dei qz deus eaz totā instituit et moysi dedit: nec pōt vocari lex moysi quasi moyses eā cōfecerit vt pz Mala. 3.c. memētote legis moysi serui mei quā dedi ei in oreb ꝓcepta et iudicia. ibi nāq; nō solū dr̄ de Deuteronomio imo ꝓncipaliter de his q̄ ponunt i Exodo et Leuitico q̄ oia in mōte synai dicta sunt vt pz Exo. 24. qz ibi ascēdit moyses i mōtē et audiuit a deo oia q̄ ponunt vsq; ad finē Exodi de fabzicatione tabernaculi et oiz vtēsiliū ei⁹. qꝫ aūt ea q̄ in Leuitico ꝺtinent dicta fuerint in mōte synai pz Leui. vlt.c. cū dr̄. in fine totius libri. hec sūt ꝓcepta q̄ mādauit dñs moysi ad filios isrl' in mōte synai: moyses. n. solum erat famulus referēs ꝑplo q̄ dicēda erāt vt bz ad Deu. 3.c. (Trās iordanē). i. citra iordanē: sicut due tribus et dimidia dr̄ bze possessionē trās iordanē vt bz Num. 32. Et tm̄ nōdū trāsierāt iordanē: et illā moyses distribuit vt pz. j. 3. et. 4. c. Vel qz iste ꝓpōnes trās et vltra dr̄ respectū sit⁹: et ē respect⁹ aduenīēs extrisec⁹ sic eē dextrū et sinistrū: sic accidit isti colūne q̄ ꝓpe nō bz ꝺxtrū aut sinistrū qō dicat ꝺxtra aut sinistra respcū aliqz i gb⁹ repit ꝓpe ꝺxtrū et sinistz. s. respcū aialiū. sic vltra et citra siue trās dr̄ respective: itaqꝫ id qō ē respcū vni⁹ citra sit respectu alt⁹ vltra. iō respcū eoz q mozabant i tra chanaā: tra in q̄ manebāt due trib⁹ et dimidia: et i q̄ ista locut⁹ fuit moyses dicebat trās vel vltra iordanē: et respcū eoz q mozabant i ciuitatib⁹ duaz tribuū et dimidie. s. i terra basan aut i mōte galaad vocabat illa tra citra iordanē. h̄ āt modicū ē et fac magnū errozez nisi attēdāt sit⁹ loci. (Ad oēz isrl'.) C Aliq volūt qꝫ dicat ad oēz isrl'. i. qz pauci de israel audirēt: et tm̄ ad istructionē oiz dicebāt: iō oēs obligabant ad custodiendū ꝟba libri bui⁹ et q futuri erāt: iō mādauit moyses qꝫ narrarēt ista post filijs suis vt bz. j. 6.c. Aliq volūt qꝫ dicebat ad oēz isrl'. i. ad ꝓncipes et maiozes natu q erāt emineter tot⁹ isrl'. sic pz Exo. 12.c. qz cū mādasset de⁹ moysi et aaron vt loquerent ad totū ꝑplz filioz israel cū dr̄. loquimini ad vniuersuz cetū filioz israel. postea moyses solis seniozib⁹ ꝑplī locut⁹ est cū dr̄. vocauit āt moyses oēz seniozes filiorū israel: et dixit ad eos. et cū hic locutus fuisset ad seniozes solū dixit se imediate locutū fuisse ad totū ꝑplm: q̄si seniozes essent tot⁹ ꝑplz cū dr̄. j. e.c. incuruatusqꝫ ꝑplz adozauit. qō refert solū ad seniozes audiētes ista vt bz ibidē in lra. Idē dr̄ Exo. 4.c. qz p̄io dr̄ qꝫ moyses vocauit oēs seniozes isrl' ad audiēdū verba dñi et vidēdū signa q̄ facturus erat aaron. et subiūgit imediate. locutusqꝫ ē aarō oia ꝟba q̄ dixerat dñs ad moysen: et fecit signa cozā ꝑplo: q̄si ꝑplz et seniozes idē sint. Et rō eoz est qz non poterat tāta multitudo audire moysen: erāt enim sexcēta milia septīgēti et triginta de solis viris pugnatozib⁹ ꝓter pueros: senes: et mulieres q̄ faciūt multitudinē infinitā vt bz Num. 26.c. C Ra. sa. dicit qꝫ oēs ibi stabāt vt viderēt si aliqs vellet ꝺdicere eis q̄ dicebāt a moyse vt post mortē moysi repugnare vellēt. C Dōz ē qꝫ oēs filij isrl' ogregati erāt cozā moyse ad audiēdū vt cōponerēt fedus cū deo hic. sicut cōposuerāt in oreb. et sic bz. j. 29.c. vos statis hic hodie cūcti cozā dño deo vr̄o: ꝓncipes vestri ac tribus et maiozes natu atqꝫ doctozes: oisqꝫ populus israel liberi et yxozes vr̄e: et aduene qui mozant in castris exceptis lignorū celozib⁹ et his qui compozāt aquas. C Et si dicas qūo vox moysi audiri poterat. Rñdet qꝫ de⁹ fecerat eā sonoz̄ vt cūct⁹ ꝑplz audiret: nec h̄ multū erat: qz alia maioza fecerat deus ꝓ moyse ad vtilitatē israel. s. qꝫ p. 80. dies nō comederet loquens cū deo vt pz. j. 9.c. et qꝫ facies eius radijs coznuta eēt vt bz Exo. 34.c. (In solitudine cāpestri.) C Ista lra vsq; ibi anno. 40. pōt ouplr exponi sm qꝫ ꝺ. ꝺximus. Scōm chaldaicā trāslationē ista verba q̄ locutus fuit moyses fuerūt ꝟba oura repzebēsoria totius isrl' q̄ ponūtur hic ip̄licite. et tūc est sensus. (Hec sunt verba q̄ locutus est moyses ad israel trans iordanē). i. moyses qñ erat trās iordanē. s. circa ip̄z locut⁹ fuit istas redargutiōes q̄ sequūtur ad israel. s. (In solitudine cāpestri). i. retulit eis mala q̄ fecerāt in solitudine cāpestri. (Et ꝺ mare rubrū). i. redarguit eos de malo qō fecerant circa mare rubrū inter pharā. i. etiam redarguit de malo qō fecerāt apud desertum pharā: et sic apud thofel et labā vt. j. magis ꝺclarat. et tūc est intētio qꝫ qz moyses in tēpozib⁹ ꝓteritis nō redarguerat israel de malis suis: nūc videns se ꝓpinquū morti vt pz. j. 31.c. voluit eos redarguere vt peniterēt de malis suis. sic redarguit iacob filios suos cū moz ei imineret vt pz Beñ. 49.c. et samuel totū israel vt pz. 1. Re. 12. c. (In solitudine cāpestri). i. qꝫ moyses redarguit isrl' qꝫ in solitudine cāpestri moab fornicati fuerūt cū puellis moabitaruz et madianitaz vt bz Num. 25.c. (Cōtra mare rubrū). i. et redarguit eos qꝫ murmurauerūt apud mare rubrū qñ viderūt exercitū pharaonis ꝓpe se dicētes. nūqd nō erāt sepulchra i egypto vt mozeremur i hac vasta solitudie vt bz Exo. 14.c. (Inter pharā.) deserтū pharā magnū est in quo multe murmurationes facte sūt. s. murmuratio qñ venerūt explozatozes vt bz Num. 13. et. 14.c. et murmuratio ad aq̄s ꝺdictōis in cades q̄ est in ꝺserto pharā vel syn qō idē est vt bz Num. 20.c. et istud desertū incipit circa illā māsionē q̄ vocat sepulchra cōcupiscētie vt pz Nume.c. 13. vbi postq̄ exierūt de sepulchris ꝺcupiscētie et aseroth fixerūt tētoria in ꝺserto pharā. idē pz Num. 33.c. in catbalogo māsionū. (Thofel et labā.) Thofel idē ē qō murmuratio. labā idē ē qō albū. i. murmuratō fcā ꝓp māna qō erat albū. s. colozis bdelij vt pz Nu. 11.c. et ista murmuratio fuit vt bz Nu. 21.c. cū ꝑplz locut⁹ē ꝺ moysen et ait. cur eduxisti nos de egypto vt moreremur i solitudie: deest panis: nō sē aq̄: aīa nr̄a nauseat super cibo isto leuissimo. (Et aseroth.) Etiā murmurauerūt i aseroth .s. maria et aarō ꝺ moysen vt bz Nu. 12.c. (Ubi auri ē plūm) .i. reꝑbēdit eos de adozatiōe vituli et fabzicatione q fact⁹ ē: qz i auro et argēto abūdabāt. istā expositionē segt Ra. sa. (Undeciz dieb⁹ de mōte oreb). i. iproperat eis bñficiū a deo datū qz ingrati erāt. s. qꝫ erāt vndeciz diete a mōte oreb vsq; cadesbarne: et tātū ābulauerūt i trib⁹ dieb⁹. qō sic ꝓbat. 20. die mēsis scōi recesserūt filij israel de oreb vel mōte synai qō idē ē vt pz Nu. 10.c. et venerūt in cadesbarne. 29. die mēsis tertij. manet g̃ iter medij. 39. dies: a qb⁹ si abstrahant. 29. q̄ faciūt vnū mēsem cōpletū sm bebzeos: qz vno mēse integro comederūt carnes coturnicū in sepulchris ocupiscētie vt bz Nu. 11.c. manebūt decē dies: a qb⁹ si accipiant septē qb⁹ maria fuit lepzosa et nō motus ē ꝑplz de loco suo vt pz Nu. 12. manebūt tres dies i qb⁹ totū h̄ iter ambulauerunt. s. de oreb vsq; cadesbarne. ꝓ h̄ tm̄ ingrati fuerūt qz imediate murmurauerūt in cadesbarne vt bz Num. 14.c. C Sed ista expositio multū est distorta qz tota ista lra est vna cla: ipsi āt faciūt diuersas clausulas et satis euidēs est qꝫ oia ista denotāt locū in quo aliq̄ verba moyses dixerit. maxime qz expenēdo vt. s. ꝺctū fuit multū est discōueniēs ozdo narrādi: qz nec sequit narrationē a principio rerū gestarū ad finē vel a fine ad principiū: sed intermiscēdo. est enim error qz cū dr̄ in solitudine cāpestri illud casuale cū ꝓpositione notat habitudinem loci i quo aliqd fit. nā nō ꝺuenit dicē. (In solitudine cāpestri) .i. qꝫ moyses redarguit isrl' de his q̄ fecerāt in solitudie cāpestri cū ista ꝓpositio in nūq̄ dicat habitudinē eius de quo aliqd enūciat sed habitudinē loci in quo aliqd fit. Itē (ꝺ mare rubrū.) Manifestum est qꝫ dicit habitudinem situs. Etiā (inter pharā thofel et labā.) Non est ꝺubiū qn ista prepositio inter dicat locū interpositionē aut distantiā: et nō cōtineat sensum ꝓfectuz alicuius orationis. Itē cū dr̄. (Ubi auri est plurimū.) Manifestū est qꝫ ly vbi dicit locū. s. qꝫ in istis locis est magna copia auri. valde g̃ distorta est snia dicēs vbi auri est plurimū. i. qꝫ redarguit eos fecisse vitulū qz bēbāt multū aur. Itē qz si teneat ista expositio nō apparebit ex lra vbi dicta fuerint ista verba: imo ipsa lra valde ꝺfusa erit que dicit trās iordanē: qz si nihil vltra adijciat ad certificādū locū poterit vocari egypt⁹ trās iordanē qz citra iordanē ē cū iordanis sit magis septētrionalis q̄m egyptus. etiā oia q̄ moyses dixit i deserto dicet dixisse trās iordanē cū desertū esset citra iordanē. et sic ista additio loci determinativa. s.

Qō.3 A An erpō chaldaica bz ra. sa. possit stare. Pria erpō trāslationis chaldaice.

† † B † In pharā deserto multe murmurationes facte sūt.

† † † Contra ra. salo.

Probō Ra. sa. et nicolai.

C Improbatio expositiōis chaldaice.

† †

D Scōa expositio i q̄ nō stat auctor simplr.

tiua.ſ.trans iordanē nil determinat cū ꝺcueniat oībus manſionibus filiox iſrael. ¶ Dōm ergo q̄ iſta oīa dicūt determinationes locales: ⁊ ſic iſta determinatio gīalis trās iordanē limitabit ꝑ alias ſpāliores ⁊ non ponet fruſtra: iō dōm q̄ iſta verba q̄ locutus fuit moyſes ſunt iſta q̄ incipiūt ibi. (Lepitq; explanare.) Et iſta verba vel plurima illox dixerat eis moyſes veniēdo de mōte oreb vſq; in cadelbarne: ſz ga iaz. 29. anni erāt gbus dixerat: repetit h̄ vt memorie imprimant pp rōnes aſſignatas i ꝓhemio: ⁊ fm iſtū modū eſt ſenſus. (Hec ſunt verba q̄ locutus fuit moyſes trās iordanē). i. aſſq; accederet ad iordanē: ⁊ ly hec demōſtrat oīa verba q̄ ꝺtinent in toto iſto libro: ⁊ eſt ſenſus q̄ oīa q̄ in h̄ libro ꝺtinētur: aut plurima eoꝝ dixit moyſes iſraeli oū venirent de mōte oreb ꝑ campeſtrē ſolitudinē: ⁊ circa mare rubrū: ⁊ tophel: ⁊ laban: vſq; accederēt in cadesbarne. (In ſolitudine campeſtri.) De monte oreb vſq; cadelbarne. Tota terra inter media eſt cāpeſtris ſolitudo. (Lōtra mare rubrū.) Ꝛz eni trāſierāt mare rubrū q̄ receſſerūt de oreb: tñ iterū venerūt ꝓpe mare rubrū: ga mare multos finus hz: ⁊ diuerſis terraꝝ flexibus arcuatur: ⁊ ſic hr̄ nu. 33. vbi ꝺz q̄ poſtq; venerunt iſraelite de belin caſtrametati ſunt ſup mare rubrū: ⁊ tñ iam trāſierāt tres māſiones poſtq; exierūt de mari rubro. ¶ Mare rubrū inchoatione ſuā incertā hz: vt hz ariſt. in libro de inundatiōe nili: tñ fluit de ptibus iudeis: q̄ nilus fluuius terminās indiā a pte occidētis mari rubro abloꝛ bit: deinde fluit iuxta latus ſeptētrionale ꝺtingēs a pte meridiana arachoſiā: pthiā: pſidē: aſſyriam: mediā: pleraſq; alias ꝓuincias magnas q̄ hñt a ſeptētrione mōtē caucaſuz: vt ait paulus oro. libro primo de ornateſta mundi deinde flectit verſus meridiē: ⁊ tangit deſerta arabica: in gbus multotiens arcuat: ideo illi q̄ ꝑ deſertū illud venīūt de egypto in terrā chanaā: ſreqūeter ꝺtingēt mare rubr: vnde iſraelite veniētes de egypto ter fuerūt apud mare rubrū. ¶ Primo cū trāſierunt illud apud radices deſerti ethan: vt pz Exo. 14. c. ¶ Scōo deinde interiectis duabus māſionibus: naz poſt mare rubrū venerunt in maratb: deinde in belin: poſt caſtrametati ſunt ſuper mare rubrum: vt pz nu. 33. c. ¶ Tertio fuerūt apud mare rubr: cū puenerunt ad illū locū vbi moyſes dixit iſta populo. ſ. in cāpeſtribus moab: q̄ circa illa cāpeſtria verſus partē orientalē erat mare rubrū: ⁊ de hoc ꝺz hic. (Inter pharan deſertū.) Pharan eſt poſt māſionē aſeroth: in quo eſt cadelbarne. (Et tophel et labā.) Iſta duo noīa ſunt locoꝝ q̄ inter māſiones nō ꝺputant ga ibi nō fixerūt caſtra ſed trāſierunt ꝑ illa: ſic ponunt nu. 20. multa loca q̄ manſiones nō ſunt ſz ꝑ illa trāſierūt. Uel pōt ꝺici q̄ tophel ⁊ laban noīa manſionū ſunt: ſz non nominātur ſic in catbalogo manſionū. ſ. nu. 33. c. ⁊ ponunt iſta duo loca inter aſeroth ⁊ cades: inter q̄ fuerūt. 18. māſiones: vt pz nu. 33. c. ⁊ ⁊ eſt ordo ſitus iſtarū manſionū: ga pharā magis diſtat a mōte oreb ꝺtra terrā promiſſionis: deinde tophel: deinde laban: aſeroth aūt minus diſtat q̄ oēs iſte manſiones a monte oreb. (Ubi auri eſt plurimū). i. q̄ inter illa loca deſerta ſunt multe aurifodine: ⁊ minerie aliox metallox. (Undecim diebus de mōte oreb vſq; cadeſbarne). i. q̄ mons oreb diſtat. 11. diebus a cadeſbarne inter q̄ loca iſta vba moyſes primo locutus fuerat: ſi aūt hoc ſpaciū. 11. diebus ambulauerint: vel plurib⁹ nō cōſtat euidēter. ¶ Et nō eſt itelligēdū q̄ moyſes diceret eis iſta oū ambularēt: q̄ nō poſſent ꝺueniēter audire: nec ēt ſi audirēt attendere poſſent laboratēs in motu: nā laboꝛ in motu tollit aīe attentionē ad intelligēdū: ⁊ h̄ ex duabus rōnibus q̄s aſſignauimus: Heñ. 19. c. ⁊ ibi vide: ſz q̄ñ caſtra figebāt inter iſta loca loquebat eis moyſes: ga duo mēſes: vel amplius trāſierūt a tpe quo receſſerūt de monte oreb vſq; cadel barne: ſz nō toto iſto tpe ambulauerūt: ſz mozati ſunt vno mēſe in ſepulchris ocupiſcētie: ⁊ ſic aliq̄liter in aliis manſionibus. (Per viā montis ſeyr.) Mons ſeyr oꝛ idumea ga ibi habitāt filij eſau q̄ ſeyr oꝛ. Et nō eſt itelligēdū q̄ iſta via q̄ veniebāt iſti de mōte oreb in cadelbarne eēt in mōte ſeyr: vel inter montes ſeyr: pz quia mons ſeyr: vel idumea eſt vltra cadelbarne: vt hr̄ nu. 20. c. ga de cades miſerūt iudei nūcios regi idumee ⁊ circuierūt montē illū: in. 40. anno. vt pz. ī. 2. c. ſed eſt ſenſus. (Per viam montis ſeyr). i. veniēdo de mōte ſynai ad cadelbarne venit ꝑ viam ꝑ quā venit ad idumeā. (Ubiq; in cadelbarne). i. iſta q̄. ī. ponūtur dixerat moyſes inter mōtē oreb: ⁊ cadelbarne: ⁊ hoc totū fuit in. 2. anno exitus de egypto: ⁊ ſic nihil bonū victū fuit poſt inter fm ⁊. 40. annū. Unū dicit ra. abenaz. q̄ ſolum fuerunt ꝓphetie moyſi in ꝓmio ⁊ ſcōo ⁊. 40. anno in tpe āt iter medio nō legitur quid dixerit nec ēt ſi aliqd dixerit. ¶ Quātū ad iſtos. 11. dies Nicolaus videt aliqualiter adherere expoſitioni. ra. ſa. Sed ipſa ipoſſibilis ē ⁊ repugnat tertui. nu. 33. c. ga ſi in trib⁹ dietis totā terrā q̄ eſt inter mōtē oreb ⁊ cades ambulauiſſent ſequeret q̄ in vna die. 18. vicibus caſtrametati fuiſſent: h̄ impoſſibile erat eis: ga fitio caſtrox ⁊ tabernaculi regrebat vnū diē vel forte magis: vt ꝓbauimus nu. 7. c. ⁊ ꝺato q̄ hoc deus potētia ſua facere vellet: tñ veriſimile non eſt: ad qd enī opus erat totiens eadē die caſtrametari: q̄ ſi deus hoc facere vellet vt velociter deſertū trāſirēt: nō oportebat facere eos totiens caſtrametari: ꝺñtia aūt pz: ga de oreb venerūt in ſepulchra cōcupiſcētie vbi ēt ignis vozauit magnā ptē eoꝝ: ga murmuraue rūt pp laboꝛē itineris: de h̄ nu. 11. c. ⁊ māſerūt ibi diebus multis: ⁊ ſic eſt vna dies: deinde mouerūt vſq; in aſeroth: ⁊ māſerunt ibi vltra ſeptē dies pp ꝓcuſſionē marie a lepra: vt pz nu. 12. c. ⁊ ſic eſt. ī. dies: ſi ergo in. ī. die venerunt vſq; cades: opz q̄ illa die ambulauerūt ꝑ. 18. māſiones ⁊. 18. vicibus illa die caſtrametati fuerint: ga tot māſiones ſunt iter aſeroth ⁊ cades: vt pz nu. 33. c. ¶ Sz adhuc iſta expoſitio ſupioꝛ nō valde videt ſic lr̄e ꝺuenire: ga ſcōm iſtā expoſitionē vba iſta dicta fuerunt iter iſta loca q̄ hic ponunt cū caſtrametarent in eis: ⁊ tūc q̄rit an iſta oīa vba dicta fuerint in aliquo vno loco ſimul vt volūt qdā vel nō dicta ſunt in vno loco. Si āt dicas q̄ partialiter dicta ſunt in multis locis ⁊ nō in vno loco: tūc loca in gb⁹ dicta ſunt erūt iſta q̄ ponunt in lr̄a: ſz falſum eſt: ga in ſcōo anno exitus de egypto ambulauerūt iſta loca: nā oīa iſta loca ſunt iter mōtē ſynai ⁊ cades: ſz in ꝓmo anno venerūt in mōte ſynai: deinde ſcōo anno mēſe ſcōo recedētes de monte ſynai in tertio mēſe anni eiuſdē: vel in ꝓncipio. 4. miſerūt exploratores in terrā chanaā a deſerto pharā: vt pz nu. 13. c. poſtea ga nō crediderūt vbis dñi incurrerūt ſniaz manēdi in deſerto. 40. annis: vt pz nu. 14. c. ſz iſta vba q̄ h̄ dñr dicta ſunt in. 40. anno: vt pz ī. in lr̄a cū ꝺz. 40. anno mēſe vndecimo pria die mēſis locutus eſt moyſes ad oēm iſrael. ¶ Itē ga in iſto libro tenetur ordo actox: ita vt prio ponant res geſte: deinde ꝓcepta ⁊ cerimonie in hyſtoꝛijs āt narrat occiſio regis ſeon: ⁊ regis og: g. 40. āno. mortui ſunt ab exitu de egypto: ſz in nulla māſiōe ꝓdictarū in lr̄a ſtetit iſrael poſt mortē iſtox duox regū: nā iaz erāt ex cades cū reges iſti occiſi ſunt: cades tñ ponit inter iſtas māſiones vltima: oīa tñ q̄ ponunt in h̄ libro dicta ſunt poſt occiſionem iſtoꝛū regū: ſic. n. ꝺz in lr̄a: poſtq; ꝓcuſſit ſeon regē amoꝛreoꝛū q̄ habitabat in eſebon: ⁊ og regē baſan q̄ māſit in aſeroth ⁊ in edrai. ¶ Itē nō pōt hoc ſtare: ga iſta vba oīa q̄. ī. ꝺtinent dicta fuerūt in campeſtribus moab ⁊ nō in diuerſis locis: ſic pz ī. 29. c. cū ꝺz: hec ſunt verba federis q̄ō pepigit dñs moyſi vt faceret cū filijs iſrael i terra moab ꝑter illud fed⁹ q̄ō cū eis pepigit in oreb. ¶ Itē ad auditionē iſtox verbox totus iſrael cō uocatus fuit: vt pz. ī. 29. c. cū ꝺz vos eſtis h̄ hodie cuncti coraz dño deo vr̄o ꝓncipes veſtri ac tribuni maiores natu: atq; doctores: oīs populus iſrael liberi: ⁊ vxores vr̄e: ⁊ aduene q̄ tecū morant in caſtris exceptis lignox ceſoꝛibus: ⁊ hic q̄ cōpoꝛtāt aquas: ſz in alijs māſionibus nō ꝝgregabat totus iſrael ad audiēdū aliqd: ergo iſta verba nō ſunt dicta in aliqua ꝓdictaruz māſionū ſz in terra moab ſimul dicta ſunt. ¶ Itē vba q̄ dixit moyſes in alijs locis diſcurrēdo nō vocant lex: ſz iſta vocant lex: ergo nō fuerūt dicta in alijs locis ſz ſpāliter ꝑ ſe in vno loco: añs pz: ga. ī. 17. c. ꝺz q̄ poſtq; aliqs de regibus filioꝛ iſrael acciperet ſedē regni ſaceret ſibi deſcribi deuteronomiuz legis hui⁹. i. iſtā legē nouā: ⁊ faciet coraz ſe legi: vt diſcat timere deū: ēt. ī. 31. c. ꝺz ſcripſit moyſes legē hāc: ⁊ tradidit eaz ſacerdotibus filijs leui: q̄ portabāt arcbā federis dñi. ¶ Si āt dicas q̄ iſta vba dicta ſunt in vno aliquo loco: q̄reꝝ qs ſit ille locus: et nō poterit patere ex lr̄a ſcōm iſtā expoſitionē: ga iſta q̄ hic ponunt ſunt diuerſa loca: ⁊ nō dñt aliquē vnū locū ſpālē: hoc tñ incōueniēs eſt: ſz nō cōuenit iſta expoſitio: ga q̄ñcūq; ponūtur determinatiōes alicuius facti: aut dicti quātū ad tps ⁊ locum: opz vt ille determinationes ꝺueniāt inter ſe. ſ. vt determinatio loci nō repugnet determinatiōi tēpoꝛ vel ecōtrario: ſz h̄ repugnāt: ga iſte māſiones diuerſe ſunt in gbus iſta vba dicta ſunt ſicut determinatio loci: tps aūt qō. ī. ponit. ſ. anno. 40. eſt tpis determinatio: nūc āt iſte due determinatiōes iter ſe repugnāt: ga nō ſtetit moyſes in iſtis māſiōibus in. 40. anno mēſe. 11. ſz in ſcōo anno: ergo nō ſunt iſte diuerſe māſiones in quibus iſta verba dicta fuerāt: ſz opz dari vnā manſionē in qua ſteterit in 40. anno. ¶ Itē ſi moyſes narraſſet iſta ꝓcedēdo ꝑ māſiones iſtas q̄ hic ponit: ordinarent recte fm ordinē q̄ eſt iter ipſas: ꝓcedēdo de monte oreb vſus terrā chanaā fm ordinē quem

Notandum. B Laboꝛ i motu aie attētionez ad intelligēdum aufert.

Notandū ꝺ mōte ſeyr.

Opi. ra. abenaz. hiſpani.

D An opinio. ra. ſa. ⁊ nico. q̄ iudei ambulauerint a mōte oreb vſq; cadelbarne i trib⁹ dieb⁹ poſſit ſtāri.

I Improbatio expoſitiōis ſecūde q̄ſtū ad aliqd eius.

Prima rō.

Scōa rō.

Tertia rō.

Quarta rō. K

Quinta rō.

Impugnatio. 2. membri.

L

moyses tenuit in ambulādo ista loca: ſz hic nō ponit sic: ga mā
sio q̄ dr̄ trans iordanē post oēs istas est: ſz h̄ ponit in p̄ncipio
ēt aseroth p̄ius est q̄z desertū pharaz: ga de aserō venerūt in
desertū pharā: vt p̄z nume. 13.c. videt g̃ q̄ nō sint iste diuerse
māsiones p q̄s trāseūdo dicta fuerint ista v̄ba. ¶Est g̃ verissi-
ma ſnia huius lr̄e ⁊ nulla alia v̄a p̄t dari: q̄ ista oīa v̄ba q̄ dicta
sunt in h̄ libro ⁊ vocāt lex scōa siue noua: dicta fuerūt a moy-
se in vno loco. ſ. in cāpestrib⁹ moab: siue in valle q̄ est ꝫ phanū
phegor: vt p̄z. j. 3. c. ⁊ hoc ꝯgregato oī populo ad audiēdū ⁊ nō
ambulādo p diuersas māsiones ⁊ ē sensus. (Nec v̄ba). i. oīa v̄ba
q̄ ꝺtinēt in isto libro ab illo loco. (Dn̄s deus nr̄ locut⁹ ē.) Usq̄
ad finē libri vbi agit de sepultura moysi. c. vltio. q̄z illū dr̄ scri
pſisse iosue a gbus dā. (Que locutus est moyses ad oēm israel.)
ꝯgregatū ad audiēdū vt p̄z. j. 29. c. (Trans iordanē). i. in terra
moab apō iordanē q̄n tūc erāt iuxta iordanē: cū illa eēt vltia
māsio ⁊ imediate ingressuri erāt in terrā chanaā trāseūdo ior
danē. (In solitudine cāpestri). i. in quodā deserto q̄ nō ē ne-
morosum: habēs arbores: ⁊ ligna: nec hās mōtes altissimos ſz
est cāpestre. i. planū desertū: sicut cāpus: ⁊ ista solitudo campe-
stris vocāt cāpestria moab: vt p̄z nu. 33. c. ⁊ est vltima māsio.
(Lōtra mare rubrū). i. ista māsio erat ꝫ mare rubrū: ga q̄dā ar
cuatio maris rubri veniētis p deserta arabica fit ibi. (Et inter
pharā.) Solitudo pharā valde magna erat ⁊ attingebat circa
illū locū. (Inter topbel: laban: ⁊ aseroth). i. ista loca sunt ēt in
circuitu cāpestriuz moab: in gbus tunc erat moyses: ⁊ ista loca
erāt in circuitu ad oziētē: occidētē: boreā: ⁊ austri. (Ubi auri ē
plurimū). ſ. in cāpestribus moab vbi tūc manebat moyses: ga
sunt ibi minerie. (Undecim diebus de oreb p viā mōtis seyr
vsq̄ cadesbarne). i. q̄ iste locus in quo tūc moyses manebat cū
ista dicebat: distat. 11. dieb⁹. i. vndecim dietis a mōte oreb. ſ.
q̄ cāpestria moab in gbus ista dicta fuerūt distāt. 11. dietis a
mōte oreb: ⁊ hoc. (Per viā mōtiz seyr vsq̄ cadesbarne). i. q̄ ca
desbarne ē in via veniēdo de mōte oreb ī cāpestria moab: et
ad illā dr̄ veniri p viā mōtiz seyr. i. p viā q̄ venit ꝺ mōte oreb
vsq̄ ī mōtē seyr. i. vsq̄ ī idumeaz q̄ vocāt mōs seyr: deinde vs
q̄ ad cāpestria moab ē alia via: tota tñ ꝺtinet solū. 11. dietas.

¶Anno. 40. dixit supra q̄ moyses ista v̄ba iaz dixerat ī fo ānō
nūc āt repetit ea in. 40. anno: iste fuit vltim⁹ annus quo in deser
to steterāt. (Undecimo mēse.) Qui apud nos est ianuarius: ga
ipſi a martio incipiunt: ⁊ in febr̄uario finiūt sic ēt romani anti
quissimi habuerūt vt in martio inciperēt: vt ait ouidius p̄io
fastoz: q̄ sequit ianuz veteris fuit vltimus anni. i. febr̄uarij q̄
segt̄ post ianū fuit vltim⁹ mēsis anni veteris. Postq̄ moyses
ꝺsumauit v̄ba ista mortu⁹ est: vt p̄z. j. 32. c. Et voluit eis dicere
ista circa mortē suā: ga magis retinēt q̄ magni viri circa mor
tē dicūt q̄z in vita: ga ex maiori desiderio dicere credunt: ⁊ ga
mos fuit antiquoz patrū p̄pe mortē corrigere: sic iacob rubē:
⁊ simeō: ⁊ leui in morte increpauit: vt Geñ. 49. c. ⁊ iosue israe-
litas in morte amonuit: vt h̄ Josue vlti. ⁊ samuel in fine diez
totū israel increpauit. 1. re. 12. ſz samuel post magiz vixerit: ga
vnxit dauid: vt p̄z. 1. reg. 16. c. (Postq̄ peussit seon.) Prius. n.
oēs tumultus bellicos trāsire p̄misit: vt populus totalr̄ getat⁹
legē dei toto attēderet aīo. (Qui habitauit in esebon.) Ista erat
metropolis regni sui. (Qui māsit in astaroth.) Ista ē astaroth
carnayn ī q̄ habitauerūt raphayn. i. gigātes quos peussit cho-
dorlaomor vt h̄ Geñ. 14. c. erat. n. og ꝺ gīe istoz gigātū vt p̄z
j. 3. c. (Lepitq̄ moyses explanar.) ¶Hic icipit tractat⁹ ⁊ p̄i
mo narratione ponit. ¶Scōo hystoriā apponit i. c. vlt. Prīa ī
tres. Prīo narrat facta. Scōo ordinat mādata: ibi ī. 4. c. ⁊ vl-
tra. Tertio imprecat ⁊ p̄nūciat bona. 33. c. In p̄ncipio fcā nar
rātur demōstrādo dei manū adiutricē: ⁊ eoz semp durā cerui
cez: vt p h̄ ad obediēdū deo humiliores reddāt. (Lepitq̄ moy
ses explanare.) Explanatio est dupler: q̄dā p additionē vt si ali
q̄ lex obscura erat ⁊ post p additionē alteri⁹ notificat. Scōo si
aliq̄ ꝺubiū nullo appposito interpretamur: vtrūq̄ fecit moy-
ses: ga aliquid addidit ⁊ aliqd iterpretat⁹ est. (Dn̄s deus nr̄.)
Hic narrat q̄o rebelles fuerūt nō credēdo v̄bis dei de ītrādo
terrā p̄misſiōis. (Dn̄s de⁹ nr̄ locutus est.) Ex hoc pctīs eorum
aggrauatū ē: ga deo loquēti nō crediderūt: cū de⁹ veritas sit p
essentiā nec falli p̄t: ga sciēs est: nec fallere vult ga bon⁹ est: fi-
delis. n. pmanet ⁊ seipsuz negare nō p̄t. ī. ad thi. 2. c. (Sufficit
vobis q̄ in h̄ mōte māsistis). i. satis magno tpe māsistis in hoc
mōte nō est op⁹ vos magis morari: et p̄t eē alius sensus: sufficit
vobis: ga stetistis in hoc mōte nec op⁹ ē q̄ discurratis magno
tpe p solitudinē: ſz ite cito: ⁊ possidete terrā p̄misſam. q. d. di-
sposuerat israelitas captiuos teneri in egypto ⁊ inde liberari ī
manu valida ⁊ trāsire mare rubrū: ⁊ dari māna in solitudine
ad laudē ptātis ⁊ bonitatis dei: et q̄ ī mōte synai eēnt vt ibi p
legis susceptionē efficerēt populū dei: postq̄z g̃ legē ibi recepe-
rāt ⁊ sacerdotiū: ⁊ tabernaculū cū ornamētiz fecerāt: edocti suf
ficiēter ī cerimoniis istis q̄tū erat ex deo nihil superat nisi vt
itrarēt terrā p̄missaz iō. (Sufficit vobiz q̄ ī hoc mōte māsistiz)
i. necesse erat vt vos vsq̄ huc veniretis vt oplerētur oīa q̄ de
vobis disposuerā: ga g̃ h̄ stetistis oīa cōpleta sunt: nec aliqd su
pest nisi vt intretis in terrā vāz. (Reuertimini ad mōtē amor
rei.) Innuit eis moyses q̄ accedē vsq̄ ad mōtē synai cogebā
tur ex dei dispositione: ⁊ h̄ sufficiebat: si āt post magno tpe er
rauerūt ī deserto ex culpa ipsoz fuit: de⁹. n. imediate post legē
datā eos introduxisset nisi ipsi obuiassent. (Reuertimini ⁊ ve
nite ad mōtē amorrei.) Mons amorrei vocāt terra p̄misſio-
nis: ga ī ea habitabāt amorrei ī terra chanaā habitabāt septē
populi ꝺ gb⁹ sepe ponit i exodo: aliq̄ tñ nominānt ab aliquo
de populis illi⁹ terre q̄ iter eos ē p̄ncipalis: sicut vocātur aliq̄
chananei solū vt p̄z Geñ. 24. c. cū dixit abraā ad eliezer: nō acci
pies filio meo vxorē de filiab⁹ chananeoz: iter quos ego habi
to: aliq̄ vocāt oēs amorrei sicut dr̄ Geñ. 15. c. nōdū. n. cplete
sunt iniquitates amorreoz vsq̄ ī pīs tps: ſz manifestū ē q̄ nō
vocāt illic chananei solū illi q̄ erāt de illo ppło spāli q̄ vocaba
tur chanane⁹: ga nō solū volebat euitare abraā filias illoz sed
ēt filias etheoz: ⁊ iebuseoz: ⁊ sic de ceteris. Etiā alia auctozi-
tas nō p̄t solū itelligi de amorreis vt sunt vn⁹ populus: ga ibi
loquebat de⁹ abrae de traditiōe actuali terre chanaā ei: ⁊ se-
mini suo q̄ erat tradēda cū eā pderēt illi populi pp pctā sua: ſz
manifestū ē q̄ pp sola pctā amorreoz nō erat pdēda: g̃ ibi itel
ligūt ceteri populi sub noīe amorreoz: sic h̄ vocāt mōs amor-
reoz terra chanaā q̄ erāt mons. i. mōtuosa: vt p̄z. j. 6. c. cuz dr̄:
terra ad quā ingredieris possidēdū nō ē sicut egypt⁹ ī q̄ iacto
semine in hortoz morē aq̄ ducūt irrigue: ſz mōtuosa ē et cāpe
striz ꝺ celo expectās pluuias: quā dn̄s de⁹ tu⁹ semp videt: ⁊ ocu
li ei⁹ sunt sup eā a p̄ncipio anni vsq̄ ad finē ei⁹: vel accipitur
mōs vt. j. dicēt: et p̄t accipi h̄ amorrei p illo populo spāli te
nēdo ista scōam ſniam q̄ verior ē. ſ. q̄ mōs amorreoz dicatur
ps terre q̄ est añ iordanē ī q̄ habitabāt seon ⁊ og q̄ vocāt duo
reges amorreoz: vt p̄z. j. 3. c. cū dr̄ tulimusq̄ illo tpe terraz de
manu duoz regū amorreoz: ē āt mons in terra istoz. ſ. mons
galaad q̄ cecidit in sortē dimidie trib⁹ manasse ⁊ gad: vt p̄z. j.
3. c. ⁊ ista ſnia ē melioz q̄z prioz vt retineat p̄p̄tū signatum vo
cabuli: et nō coincidat cū iferiozib⁹. ſ. cetera q̄ prima sunt cam
pestria atq̄ montana. ¶Aligs volēs tenere p̄mā ſniaz di-
cet: q̄ ponit h̄ mōs amorrei p tota terra chanaā: deinde decla
rat cū dr̄ montana ⁊ cāpestria atq̄ humilioza: ita q̄ sit vt ma-
gis cōe et minus cōe: vel vt totū et ptes. ¶Sz nō p̄t stare: ga
iter totū ⁊ ptes: exponēs ⁊ expositū: magis cōe ⁊ min⁹ cōe: mi-
q̄z ponit relatiuū diuersitatis: ſz h̄ ponit cū dr̄ reuertimini ad
mōtē amorreoz ⁊ cetera q̄ sunt p̄rima cāpestria: ipossibile est
g̃ q̄ mons amorreoz stet h̄ p tota terra chanaā: ⁊ sic. ī. expo-
sitio est bona: prīa aūt nō p̄t stare: ſz quo reuerti poterāt ī terrā
de q̄ nūq̄z venerāt rndeo: q̄ isti dicebāt venisse de terra pro-
missiōis: ga iacob ⁊ filij sui q̄ pces istoz erāt venerāt de illa in
egyptū ī gb⁹ isti originalit̄ venerāt: et de istis dr̄ Geñ. 15. gīa
tione. 4. reuertent huc: ē. n. iste mons amorreoz ps terre p̄mis
siōis vbi erāt og: et seon duo reges amorrei: ad quā prīo vene
rūt vt h̄ nu. 21. c. (Et cetera q̄ sunt p̄rima cāpestria.) Post ter
rā istoz regū amorreoz̄ circa terrā cāpestris ē quā obtinue-
rūt israelite. (Atq̄ montana.) Terra p̄misſiōis vsus septēirio
nē mōtuosa ⁊ alta est: est. n. ī ista pte ascēsus scorpionis q̄ sunt
mōtes alti ⁊ liban⁹ de gb⁹ nu. 34. c. (Et humilioza loca ꝫ meri-
diē.) Planior ⁊ humilior ē terra ista circa meridiē ad ingres-
suz egypti q̄z ꝫ alis ptez mūdi: iō de pte illa semp ascēdere dr̄.
(Et iuxta littus maris). i. iuxta littus maris magni mediterra-
nei qō est ad occidētalē plagā: in q̄ pte habitabat chanane⁹ vt
h̄ nu. 13. c. iō dr̄ ī lra terrā chananeoz̄. (Terrā chananeoz̄.)
P̄t accipi chananei hic dupl̄r. ¶Uno mō p quodā populo
spāli q̄ ē vn⁹ de illis septē: ⁊ tūc est sensus q̄ ista terra q̄ est iu-
xta litt⁹ maris est terra tota. ꝫ. notata. ſ. mōs amorreoz̄: ⁊ cam
pestria p̄rima: atq̄ mōtana: ⁊ humilioza loca: ſz prīa ſnia me-
lior est: ga textus vult facere differētiā inter mōtē amorreoz̄
et terrā chananeoz̄. ¶Itē ga dr̄ imediate terrā chananeo-
ruz: ⁊ libani vsq̄ flumē magnū eufratē: q̄si terra chananeoruz
sit distincta a terra libani ⁊ ꝫ eufratē: ſz falsuz est si accipiātur
chananei p oībus septē populis: ga tūc terra libani ⁊ vsq̄ ad
eufratē eadē est cū terra chananeoz̄: ga cū deus promitteret

istas

Tertia expositio vltima auctoris.

Cāpestre qd sit.

Mos fuit antiquoruz patruz ppe mortē corrigere.

Qō.4.
A
Narrationis positio.

Dupler est explanatio

B
De⁹ ē vitas p essentiā.

Judei a quo icipiāt menses.

†

†

†

ístas populorum terraꝝ abrae: ꝓmísit ei terrā vſq; ad euphratē: vt ꝑ Heñ. 15. cū dī semini tuo dabo terrā hāc a fluuio egypti vſq; ad fluuiū euphratē. Et liban⁹ est mons iste ō septētrionem in regiōe tyri ⁊ sydonis vt diximus nu. 34. c. (Vſq; ad flumē magnū euphratē.) Iste fluui⁹ est ō septētriōez versus babyloné. (En inquit tradidi vobis). i. ita certā habetis eā tāq; iam actua liter possideretis: nec opꝫ ꝓ ea pl⁹ laborare nisi solū vt nō pec cetis ne mereamini nō intrare: vel sero intrare: sicut factū est. (Ingredimini ⁊ possidete eā.) Nō dixit ite ⁊ pugnate ō gētes il las: ſz ite ⁊ possidete q̄si nullū bērēt aduersantē: nec oportebat eos multū vexari laboribus: qa deus pugnabat ꝓ illis tacenti bus illis: vt dī Exo. 14. (Sup quā iurauit pribus vris.) Ut ꝑ in Heñ. 22. c. ⁊ Exo. 50. ⁊ interponebat iuramētū dei in his ꝓmissiōibus: nō q̄ vbū dei magis certū eēt cū iuramēto q̄ si ne iuramēto: qa deus quocūq; mō ꝓmittat mentiri nescit: qa imitabat moduꝫ humanū: stabilioza. n. sunt humana ꝓmissa q̄ iuramēto firmātur q̄ q̄ sine iuramēto interposito: cōstāt de iuramēto dei q̄s vires bēat: ⁊ quō aliquid spāliter sit q̄ q̄ nō iurat diximuꝫ late Heñ. 22. c. ⁊ ibi vide. (Ut daret eā illis ⁊ se mini eoꝝ.) Nō data fuit terra ista patriarchis quātū ad actua lem possessionē: sed quātū ad titulū ex donatiōe dei q̄ oīuꝫ re rū oīa mutare pōt ꝓpter pietatē ꝺsecuti sunt: possessiōe aūt ma gno tpe caruerūt: vñ ſz abrae ⁊ isaac in terra ꝓmissiōis habi tarēt: nō dicebātur habitare sed pegrinari: vt patet Heñ. 20. ⁊ 26. et multis locis: ſz. n. pctā gentis illius demererent ꝓ priuari oīo: nō tñ adhuc merebāt priuari possessiōe donec vltra pec cata cōcresceret ⁊ sic dī Heñ. 15. nōdū iplete sunt iniquitates amoꝛreoꝝ vſq; in pñs tps ad expellēdū eos. ſ. de terra illa: cū aūt pctā eoꝝ sedissima ꝺsumata sunt: dñs expellit eos euomē te eos terra: vt ꝑ Leui. 18. c. cū dī: ne polluamini in oībus q̄ bus cōtaminate sunt vniuerse gētes q̄s ego eiciā añ cōspectū vr̄m: ⁊. j. subdiur: o ēs abominatiōes fecerūt accole terre qui fuerūt añ vos: ⁊ polluerunt eā: cauete ergo ne ⁊ vos similiter euomat cū paria feceritis sicut euomuit gentē q̄ fuit ante vos. (Dixitq; vobis.) Hic ꝓbat ipletā ꝓmissiōez dei de multiplica tiōe seminis de q̄ Heñ. 15. c. (Illo in tpe.) Ex hoc videt: q̄ pri mo data est lex q̄ veniret ietro ad moysen: ⁊ q̄ ordinarent ꝓncipatus de q̄bus hic: ſz ibi videt Exo. 18. scōm ordinē lre q̄ prio venit ietro q̄ daret lex: qd āt sit nō multū refert: ibi ma gis dictū fuit. Si tñ vellemus tenere q̄ venit ietro ⁊ ordinata sunt ista añ data legē: nō ꝓbabit hic ōriū: qa ista determina tio. ſ. in illo tpe nō solū refert ad illud tps quo deus mādauit eis recedere de oreb: ſz ad q̄ steterūt in oreb: ⁊ tūc bene stat: qa in oreb steterūt añ data legē: ⁊ post data legē. (Nō possum solus sustinere vos.) Propter multitudinē subiectoꝝ: qa erāt plures q̄ sexcēta milia vt dī nu. 1. c. imo si oēs tam bene rei q̄ egyptij ascēdētes cū eis ⁊ senes cū paruulis plures erāt q̄ trigesies centū milia: vt declarauimus Exo. 1. et. 12. c. ⁊ pp multiplicitatē curarum: bēbat. n. tpalē iurisditionē ⁊ spūalem: vt dī Exo. 18. satis euidēter colligit ibi ex lra: curabat etiam qd comederēt ⁊ qd biberent ipsi ⁊ iumēta sua: ⁊ q̄liter hostes ena derēt: vñ nō solū erāt moyses iudex eoꝝ: sed duo mater ⁊ pr̄ ⁊ pedagogus: vt colligit nu. 11. c. cū dī: cur afflixisti seruū tuū: ⁊ quare nō inuenio gratiā coā te: ⁊ cur imposuisti pondus vni uersi populi huius sup me: numqd ego ꝺcepi oēm hāc multitu dinē: vel genui eā vt dicas mihi porta eos in sinu tuo: sicut so let portare nutrix infantulū ⁊ defer. in terrā ꝓ qua iurasti pa tribus eoꝝ. (Multiplicauit vos sicut iurauit patribus vestris: ⁊ estis sicut stelle plurimi.) Quia sicut nullus hoium stellarum multitudinē numerare pōt sed deus solus: vt ꝑ ps. 146. q̄ nu merat multitudinē stellarū: ⁊ oībus eis noia vocat: sic populuꝫ israel videbat innumerabilis: vt dī nu. 23. c. q̄s numerare p̄t puluerē iacob: ⁊ nosse numerū stirpis illius. Utrūq; tñ numerabile est: ⁊ stirps iacob: qa numerauit eā moyses: ⁊ stel le qdē numerabiles sunt: ſz nullus hoiuꝫ eas numerare p̄t pp multitudinē: ⁊ pp nō apparētiā: aliq̄. n. nō sunt visu notabiles quēadmodū ille q̄ sunt in galaxia: ēt pp oculi indispositionē: qa cū vnā ptē aspiceret alterā ptē pderet: nesciēs vbi reliquerat. Itē qa orbis semp mouet ⁊ aliq̄ occultant ⁊ alie oriuntur. Itē qa horizō nr̄ nulq̄ est totaliter planus: sed aliq̄ alti tudo terre occupat ne videamus aliquas stellas. Itē qa so lū nobis hemispheriū ꝑ: stellas āt alteri⁹ hemispherij numera re nō possumus: nisi terrā in giro circuiremus qō impossibile est: si aūt aliqs stet in aliquo horizōte semp: nō solū oēs stellas numerare nō poterit: ſz etiā nec videre poterit nisi in triginta sex milibus annoꝝ: in qbus secundum motū ꝓpriū redibit ps tota horizōtis siue totū oppositū hemispheriū sup caput ho ra nocturna: ꝑ hoc ex suppositiōe motus ꝓprij stellaꝝ scōm ptolemeū. Nisi forte fieret totalis eclipsis solis ita q̄ apparе rent oīa astra: ⁊ tūc si aliqs in medio noctis p̄dētis vidisset hemispheriū plenū stellis: si i meridie sequēti fieret eclipsis vi deret totū oppositū hemispheriū stellatū. Hoc qō supradi ctū ē alig putauerūt ſz fallunt ē: qa i quocūq; hemispherio sim⁹ in vno anno oēs stelle. Nobis oriunt ortu eliaco: qa cū sol fa ciat stellas i hemispherio i quo est inuisibiles pp sui splēdorē: solū apparet hemispheriū iſeri⁹ oppositū: ⁊ aliud dimidiū oc cultat: sed illud in medio anno sol trāsit: iō post dimidiuꝫ an num videbimus oēs stellas oppositas: si enim aliqs iuxta me dium aprilis respiciat in principio noctis videbit ser signa ab ariete vſq; librā: si āt in medio octobris respiciat videbit ser signa a libra vſq; arietē ꝓ aliā: ⁊ ista occupāt totū celum: ⁊ pa tent ista qa scōm positionē ptolemei q̄ est satis nota: vbicun q; simus semp ser signa apparēt ⁊ ser occultātur: in q̄libet er go nocte opꝫ q̄ ser signa appareant cū qbus apparet dimidiū celū siue hemispheriū qō idē est: si ergo sim⁹ in medio aprilis intrat sol tūc in taurū: ⁊ in illa die est in prio gradu: ⁊ oriē to tus primus gradus: vel q̄si in illa die: q̄ ergo sol occubuerit ita q̄ sit in puncto horizōtis erit. ē. horizontē prim⁹ gradus tau ri quē illa die pambulauit sol: ⁊ post illū arieꝫ: ⁊ pisceꝫ: ⁊ aqua rius cuius primus gradus erit in angulo celi: deinde descēdē do versus punctū ascēdētis in orientе erit capricornus: sagitta rius: ⁊ scorpius: cuius primus gradus erit in puncto orientis: et vocabit ascēdēs: et sic simul videri pōt tūc ista ser signa q̄ faciūt hemispheriū: ⁊ oēs stelle i illa pte hemispherij: occultāt āt tūc alia ser signa. ſ. libra: ⁊ virgo: ⁊ leo: cuius primus grad⁹ erit in angulo terre deinde cancer: ⁊ geminis: et totus taurus vſq; ad primū gradū quē illa die sol pambulauit: ⁊ oriri incipit in ꝓncipio noctis ortu eliaco: si aūt in illa nocte aliqs cōsiderare voluerit ortū stellarū: ⁊ ascensionē: videbit q̄si oēs stellas celi: qa anteq̄ sit dies ascēdet libra q̄ erat sub puncto orientis quan do sol occubuit illa die: ⁊ virgo: ⁊ leo: ⁊ cancer: et gemini: ⁊ aliq̄ ps tauri: reliqua aūt videri nō pōt: qa ſz sol ortus non fuerit tñ lumine suo facit die clarū q̄si p horā: ⁊ dimidiā anteq̄ oriatur ⁊ tūc incipiūt occultari stelle ex maiori lumine orientе: ⁊ sicut di ximus de illo q̄ cōsiderat in die quo est aprilis medius: ita di cimus de illo q̄ cōsiderat in medio octobris: nā tūc intrabit sol in scorpionē: et ambulauit illa die tota primū gradū scorpio nis: q̄ eadē nocte incipiet oriri sup horizōtis punctū i occidētē ortu eliaco ꝓ recessum solis ab illo gradu: ⁊ tūc manebūt i ꝓn cipio noctis ser signa sup horizōtē in toto hemispherio. ſ. libra: virgo: ⁊ leo: cuius principiū est in angulo celi: deinde cācer: ge mini: ⁊ taurus: et manebūt sub horizōte alia ser signa q̄ in me dio aprilis in principio noctis erāt sup horizōtē: ⁊ sic in duabus noctibus anni pōt videre q̄libet totū celum. ſ. q̄ in vna videat medietatē stellarū: et in alia aliā medietatē. Si aūt obijciaꝫ de gibbositate terre impediēte ne videat totū mediuꝫ celum. Rñdet q̄ illa ps que occultat ꝑ impedimēto gibbositatis terre modica est: cū terra videat esse respectu celestis magnitudinis instar puncti: vt dicit Boetiuꝫ de ꝺso. lib. 2. pro. 7. ⁊ idē ꝓ nihi lo reputat. Si tñ aliquis scōz veritatē velit videre hemisphe riū: expectet valde modicū spaciū in q̄libet illarū noctiū in quo orieт tñ de celo q̄tū occultabat pp terre gibbositatē: ⁊ sic vi debit oēs stellas cui⁹ hemispherij: nūerare tñ scōz q̄ lra vult hic et ps. 146. impossibile est cuilibet mortaliū duꝫ adhuc viuit. Postea aūt pfecte cognoscet numerū. Sed ēt cuiuslibet earū spālē virtutē demones ēt et angeli ista nūc cognoscūt: qa eoꝝ cognitiōi oīa naturalia subduntur. Concludit ergo q̄ aliquis nullo mō oēs stellas numerare pōt: iō aratus astrologus q̄ in egypto florуit iuxta tpa ptolemei: qa dixit se oīum stellarū nu merū cōprehendisse ab oībus irrisus est vt ait luchas tudeñ. ⁊ eusebius in cronicis: ⁊ Aug. de ciui. dei. li. 16. et. 18. de hoc me minit marcus tullius cicero in dialogo academico ad ortēſi. qui incipit: magnū ingeniū lucij luculli. (Addat ad hunc nume rum multa milia). i. ad numerū filiorū israel qui sunt boni ſi gnant enim boni nomine stellarū: ⁊ mali nomine puluеris: cu ius cām assignauimus nume. 23. c. ideo prꝫecabatur moyses bo nos filios israel crescere: maloꝝ aūt non. (Et benedicat vobiꝫ.) Benedictio semp importat augmentationē bonoꝝ siue spū alium: siue temporaliū. (Uestra negocia sustinere). i. causas ciui les que sunt ꝓprie pecuniaria negocia. (Pondus). ſ. ministrā di vobis necessaria: quia vnus petebat carnes: alius vinum: ⁊ sic agrauabatur multū talibus curis: et de hoc ipse cōquestus

Opi. quo rūdā astro logoꝝ.

Cōfutatio.

B

Ubicūq; su mus semp ser signa ce lestia appa rēt ⁊ ser oc cultantur.

C

Obiectio tacita. Rñsio.

Qñ ⁊ qūo qs poterit videre oēs stellas celi.

D

Nemo stel las oēs nu merare p̄t.

L Uerbuꝫ dei nō ē magis certū cū iuramē to: q̄ si ne iura mēto.

Terra ꝓ missiōis qūo est data pa triarchis

P

Qō. 6 A Quar a liq̄ stelle a nobis nō pñt vi deri nec nūerari.

est:quia ipſi petebāt ab eo panē:et carnes:et piſces:ꝛ plozabāt coꝛā eo ſicut puuli coꝛā nutricibus: vt habet nu. 11.ꝛ Exo.16. (Ac iurgia).i.rixas vras ꝛ diſſenſiões vel.(Negocia.).ſ.ſpūa lia ozando ad deū:ꝛ querēdo ab eo rēſuz.(Pondus.)In tēpo ralibus ozdinandis ſine lite.(Ac iurgia).i.lites vel ſozales cauſe.(Date ex vobis.)Hoc dixit moyſes p ꝺ filia ietro vt pz Exo. 18.c.viros ſapientes qui multa p doctrinā cognouerunt.(Et gnaros.)Qui multa expti ſunt vel experimento cognouerunt vel.(Sapientes.)In diuinis.(Gnaros.)In humanis.(Quoꝛuz cōuerſatio ſit probata.)Ita ꝙ ſciatis eos nō eſſe auaros p pecuniā coꝛruptibiles vt dixerat ietro Exo.18.c.(Donā eos pncipes vobis).i.vt vos regant:ꝛ iſti dirigebāt populū ꝺſeruando in pace:ꝛ glibet de ſuis ſubditis curabāt ꝛ iudicabāt in cauſis paruis.Et iō qñ dixim⁹ nu.11.ꝙ iſti nō iudicabāt ſz ſolū dirigebant ꝛ ꝺſeruabant vez eſt pncipaliter:quia hoc ad.70. ſenioꝛes ptinebat:ſed in paruis iudicabant:ꝛ illi.70.erant aliqui de tribuꝰ in qualibet tribu de vītate huius diffinitus dictū eſt Exo.18.ꝛ ibi requiraꝰ.(Bona res eſt quā vis facere.) In hoc oīs populus ꝺſenſit ei:ga vidit manifeſte ꝙ erat bonū et pp hoc multū bonoꝛabāt ietro qui tale ꝺſiliū dederat:vt hr nu.10.c.cū dixit ei moyſes:noli nos dimittere tu.n.noſti in qbus locis p deſertū caſtra ponere debeamus:ꝛ eris ductoꝛ nr: cūqz nobilcū ineris:quicquid optimū fuerit ex oībus que daturus eſt nobis dñs:dabimus tibi.(Nobiles).i.de maioꝛibus natu. ¶Et hoc pp multa:quia magis noti ſunt moꝛes nobiliuz q̄z ignobiliū:quia pp generis altitudinē famoſioꝛes ſunt. ¶Itē ga nobilitas quādā neceſſitatē videt iponere boībus: vt ſtrennuos moꝛes ſui gīis inſequāt:ſic.n.ait boetius de cōſo.lib.3.pſa.5.videt nāqz eſſe nobilitas q̄dā de meritis veniēs laus parētū:ꝛ poſtea ꝺcludit ꝙ ſi qd i nobilitate bonū id arbitramur eſſe:ſolū vt ipoſita nobilibus neceſſitudo videat: ne a maiōꝛ virtute degenerent.¶Itē ga facilius boīes tolerant aliquē nobilē gīe eis dominari q̄z aliquē plebeiū:ꝛ maioꝛi reuerentia tenent qō requirit in principatu nihil.n.pnceps pdeſt quē ſubditi nō verent.Etiā quia cū boīes pue cōditiōis magne multitudini dominat:alīq animoſi eius dominatui ſe ſubijci nō ferētes diſſenſiões faciūt:ꝛ plerūqz vbiuz diſſidia:ꝛ legū violatio cauſat:niſi ille q parue ꝺditiōis ē ita virtute excellat:vt oībus de politia de eius bonitate ꝺplaceat: qō rariſſimū valde eſt.(Conſtitui eos principes ꝛ tribunos.) Princeps nomē gīiale eſt cōtinens in ſe oēs ℔ noiatos:iō nō ponit hic ꝓpzie:lz p.i.ga non cōicat genus ꝺ ſpēs ſuas.(Tribunos.)Habētes ſub ſe mille.(Centuriones.)Qui preſunt centum viris.(Quinquagenarios.)Qui pſunt qnquaginta.(Decanos.)Qui pſunt decē de mō ſubordinatiōis iſtoꝛ pncipatuz diximus nu.11.c.(Qui docerēt vos ſingula.)Cauſas ſentētiabāt:ga nō poterāt dari in lege regule circa oīa agibilia q̄ ſub narratiōe vel ſub arte cadunt vt hr.2.ethi.ꝛ.5.vir aūt ſapiēs videt cauz poterit ſcīn materiā ſubiectā dirigere:ga ita iudicaſſet legiſlatoꝛ ſi oēs circūſtātie ei potuiſſent offerri.Et ad hoꝛz eē in talib⁹ prudētiā politicā:vt lz leges nō cōdant cū de caſibus nō ſcriptis in lege ita iudicēt ac ſi legē ꝺderēt.(Audite illos).i.vtrāqz ptē:nō.n.ꝺz iudex mandata pte ꝓcedere niſi in notoꝛijs vbi vocatio ptis nō requirit ad faciēdū ꝓceſſum iuris:ga talis ꝓceſſus fit ad inquirēdā veritatē:in notoꝛijs āt veritas euidēs eſt:ſz ſolū ꝺz vocari ad audiēdū ſniam.(Sine ciuis ſit ſiue pegrinus.)Iſte leges ꝺbātur poſteris in qbuz nō debebat intercedere maiōꝛ fauoꝛ ꝓ ciue q̄z ꝓ pegrino:tunc āt nullus ciuis erat:ga ciuis a ciuitate ꝺz:ciuitatē aūt nullā tunc habebāt cū nō ingreſſi ſuiſſent in terrā ꝓmiſſiōis:iō tunc nec iſraelite nec alij alienigene cū eis aſcēdētes ciues erāt:vocat pegrinus q peregre trāſit p aliquā regionē:vel q de alio loco eſt:ꝛ in iudicio ꝺparet extra locū ſuū vel ille q de alia terra ad aliquem locuz vt ibidem moꝛaretur aduenit:qui prepzie adue na dicitur : et de iſtis loquitur hic littera quia multi de iſtis inter hebꝛeos futuri erant cum conuerterentur ad iudaicuz rituz ꝛ deus ſpāliter dicebat iuſtitiā eſſe tenendā in pegrinos: ga ſciebat hebꝛeos crudos atqz inmiſericoꝛdes:ꝛ ꝺuerſos de gētilitate tāq̄z ſeruos oppꝛeſſuros:ꝛ abominaturos eos:qō occaſionē pꝛaret vt nulli de gentilitate ad iudaicū ritū cōuerterent.¶Ideo.n.gdā ꝛ plurimi modernoꝛ noſtroꝛ patiuntur ad cōuerſos de iudaiſmo deteſtātes:vilipēdētes:atqz ꝺriſtātes eos:ſed fieri nō ꝺz vt pz extra de reſcrip.vbi ꝺz de quodā qué epūs in canonicū recipere nolebat:ga ꝺuerſus erat:ꝛ papa reſcribit dicēs ꝓ eo vero ꝙ iudeus extiterit cū dedignari nō debes:vel pōt accipi ciuis nō ꝓ illo q ꝓticipat lege ꝛ dignitate in aliq̄ ciuitate vt pz.3.poli.c.1.ſz p illo q de iſrael deſcendēs erat:ꝛ pz hoc ga in deſerto vbi dicta ſunt pzio nullus erat ciuis accipiēdo pzio mō:ſz p naturali de iacob.(Nulla erit diſtantia pſonaꝝ).i.nō facietis dīaz in iudicādo vtrū ſniaz ꝓferatis ꝺ diuitē vel pauperē:dū tñ ſcōm legē dētis ſniam neqz in iudicio magis diues q̄z pauper bonoꝛādus eſt iō.j.dz ꝙ ſi duo viri diues ꝛ pauper iudicio ꝺtēderūt vterqz añ iudicē ſtabit nec faciet potētē vl diuitē apud ſe ſedere ꝛ pauperē ſtare: ga iſta in aīo pauperis magis luſpitionē cauſaret ꝺ ſe:crederet eni aduerſariū acceptū eē iudici:iō ius ſuū ꝓponere formidaret dato ꝙ iudex nō intēderet p hoc fauoꝛi pſonaꝝ adhererе:ſed nō ſolū a malo ſz etiā ab oī ſpē mali abſtinēdū eſt extra de vita ꝛ ho.cle.c.cū ab oī.(Ita paruū audietis vt magnū.)

¶Quia aliqñ nobiles ꝛ ignobiles non bñt eandē legē:ſz plura ꝺceſſerūt iura nobilibus q̄z ignobilibus:ꝛ alio mō ꝓ eodē delicto puniunt iſti q̄z illi:in inferno aūt nō obſeruabunt iſta pzi uilegia:ſz potētes potēter tozmēta patiēt⁹ ſapi.6.c.et ibidez dz:iudiciū duriſſimū fiet bis g pſunt:rō diuerſitatis eſt : quia deus g ad volūtatē ſuā pōt cuncta regere cū ſit ei idē velle qō poſſe ꝛ facere:ꝺſiderat merita vel demerita cuiuſlibet in ſe:ꝛ ſcōm illa punit vel gaudet:iō dz ſcrutatoꝛ coꝛdiū:q̄ſi ex bis q̄ in boie ſunt quēlibet iudicās:ꝛ nō curādo de alio:hoc vez eſt poſt mortē:ſed in vita aliqñ punit aliquos g nihil peccauerūt ad alioꝝ caſtigationē:vt in furto achar ipſe cū filijs ꝛ filiabuz ꝛ oībus cōbuſtus eſt vt pz Joſue.7.c.filij tñ ꝛ tota domus nihil peccauerāt:ga buiuz furti ꝺſcij nō erāt nec fauoꝛē dederāt: in hoc tñ ſecretū dei iudiciū latet:ga lz illi ꝓ illo crimine nihil mali mereant cū maluz nō egerint:tñ ex aliquo alio crimine meruerūt:vel lz nō mereant in ſe pp pzes iniquos puniunt vt pz.j.7.c.ꝛ Exo.34.ꝛ nu.14.c.ꝛ ibidē clare poſuimus qualiter iſta pena inflicta filijs ꝓ patribus interdū ꝓficit ad eoꝝ magnū meritū aut aliquoꝝ criminū delectationē.In policia humana q̄ iperfecta eſt ꝛ difficilis ꝺſeruari:ga ſubditi nō ſubijciunt totaliter rectoꝛibus nō cōſideraꝰ ſemp meritū:vel demeritū alicuius:vt ſic equaliter puniaꝰ:ſed ꝺſideraꝰ par ꝛ bonus ſtatus politie.Qñ ergo in puniēdo aliq̄ vitia ſcādalū oꝛitur punitio ꝺmittit:iō ga ſcādalū eēt nobiles in penis ignobilibus cōparari iura ſanxerūt eos minus puniri:lz forte in eodē actu plus peccauerint.¶Itē ſi magna ps ciuitatis peccauerit nō punit pp ſcādalū diſceſſiōis a politia:vñ delicto multitudinis paraꝰ nō ſolū in pure ciuilibus ſed ēt in ſpūalibus: vt extra de clerico excōicato vel depoſito miniſtrāte.c.latoꝛes vbi ꝺz ꝙ ſi illi clerici q poſt excōicationē ꝛ interdictū officia diuina celebꝛauerūt:ſi ſint.40.ſolū aut pancioꝛes in ℔ peccātes deponant ꝓpetuo ab oī ſacerdotali officio:ſi aūt fuerit magna multitudo aliq̄ pauci q magis peccauerūt ab officio ꝓpetue deponant:oēs alij minus peccātes ab officio tēpoꝛaliter ſuſpēdūt:hoc aūt verū eſt qñ in punitiōe multitudinis timet magnū pīculū aut ſcādalū vel fractio legum repugnante multitudine coꝛrectiōi:ſi tñ ipſa multitudo libēter coꝛrectiōez recipiat puniēda eſt vt hr.31.q.4.c.nō pōt in fine ꝛ de penitē tijs ꝺi.7.c.ſi.ꝛ ſic qñ moyſes vidit populū coluiſſe vitulū cōflatilē accinct⁹ enſe cū alijs leuitis trāſiuit p mediū caſtroꝝ a porta vſqz ad portā:ꝛ occidit viginti tria milia viroꝝ:q̄ erat ſatis magna multitudo vt pz Exo.32.c.hoc aūt fecit pp duo. Pzio ga a deo inſpiratus fuit ꝙ poſſet punire illā multitudinē:et ꝙ reliquus populus nō inſurgeret ꝺ eū.Scōo ga delictū valde magnū erat:ga nihil deus magis abominabat q̄z cultū idoloꝝ tāq̄z aligd qō directe eſt ꝺ ipſuz:reliq̄ aūt petā lz eum offendāt nō tñ ita directe:ga ad ꝓmū ſunt ſic ēt mandat.j. 13.c.ꝙ ſi in aliq̄ ciuitate habitatoꝛes puerſi fuiſſent:vt ſaltē ſemel coleret idola tot⁹ iſrael pugnare debebat ꝺ ciuitatē:ꝛ occidere viros:feminas:ſenes ꝛ paruulos vſqz ad pecoꝛa ꝛ oēm ſupellectilē cū tota ciuitate ꝺburere:ꝛ muros atqz edificia ſup habitatoꝛes moꝛtuos deicere ſubuertēdo vſqz ad ſolū vt eēt tumulus ſempiternus:ꝛ poſtea edificari ibi nihil dēbat:quia erat anathema.¶Itē tpe Joſue cū rubenite ꝛ gaadite ꝛ dimidia tribus manaſſe reuerterent in poſſeſſiōes ſuas:ꝛ ꝺſtruxiſſent altare apud tumulos iozdanis reliq̄ multitudo iſrael ꝺuenit in ſilo:ꝛ ibi ꝺſiliū initū fuit vt pugnarēt ꝺ duas tribus ꝛ dimidiā q̄ erāt q̄ſi q̄rta ps iſrael ꝛ occiderēt oēs:ſz poſtea manſuete rñderūt vt pz Joſue.22.c.de⁹ āt de ſcādalo nō curat ga apud eū ſcādalū eē nō pōt:eſt.n.ſcādalū pp defectū potētie rectoꝛis ſi aliq̄ ciuitas īmo ſi oīa regna ꝺ deū peccārēt:oīa dānarent ſimul ad gehēnā:ſic hr Luc.13.c.niſi pniaz egeritis oēs ſimul pibitis:idē pz in deſtructiōe ſodomoꝝ:ga cum ibi.4.ciuitates

† In iudicio non magis diues q̄z pauꝑ eſt bonoꝛādus.

† Qō.8 A Quar in ra min⁹ puniunt nobiles q̄z ignobiles de⁹ āt i iferno ecō uerſo.

B Nota q̄ re pcō multitudinis p citur.

Duplici de cauſa moyſes accinct⁹ enſe cuz leuitis occidit viroꝝ colentes vitulū cōflatilē. Pzia cā Scōa cā

Qō.7. A Quare nobiles moyſes ꝺſtituit pncipes potius q̄z plebeios. Nobilitas qd eſt.ꝛ ad qd nobiles tenent.

Plures ſūt caſus q̄z leges.

B Nō ꝺz iudex i audita altera pte ꝓcedē.

Quis ſit ille q vocat pegrinus.

L Cōuerſi de iudaiſmo ñ debēt ꝺdignari a chriſtian⁹ lz benuole tractādi ſunt.

L

uitates pricipaliter peccauissent oēs. 4. igne et sulphure destructe sunt vt pz Heñ. 49. c. habitatores tñ illarū ciuitatū magnā multitudinē faciebāt. idē pz de occisiōe oīuz priogenitor egypto q̄ fuit plaga incōparabilis cū nō eēt aliq̄ dom⁹ in tota egypto in q̄ nō eēt mortu⁹ aligs vt pz Exo. 12. c. ⁊ multe domus erāt in ḡbus multi mortui erāt vt ibidē decalratuz est: idē pz de submersiōe egyptior in mari q̄ erāt gnquaginta milia equitū: ⁊ ducēta milia peditū armator: vt dicit iosephus: idē pz in morte exercit⁹ senacherib vbi erāt cētū octuaginta gnq̄ milia vt pz. 4. re. 19. c. apud dei correctionē scādalū nullū est: ga correctiōi ei⁹ nullus resistere p̄t sicut diſcipline politice. ¶ Aliq̄n ēt de iure humano aliq̄ nō petētes puniunt̄ pp pacem politie: deus aūt pp nullā pacis occasionē puniret innocētē in iferno: iō dixit abraā deo volēti destruere sodomā Heñ. 18. c. nōne pdes iustū cū ipio nō est tuū boc q̄ iudicas oēm terrā. q. d. ad reges tpales boc ptinet hostes suos iustos siue iniustos delere vt sint inquiete: ad te aūt nō. (Nec accipietis cuiusq̄ psonaz.) Accipere psonā opponit̄ iustitie distributiue q̄ est in distribuēdo diuersis equaliter scōm ꝓportionalitatē dignitatū: q ergo in distribuēdo honorē penā: vel absolutionē q̄ ad iudices ptinēt nō ꝯsiderat dignitatē. i. merita psonar is solas psonas iniustus est: vñ aliq̄ ꝯsiderant̄ psone pp causas aliq̄n sole psone quando enim respicimus personam cum causa nō est acceptio personarum sed iusta distributio: vt si duo pauperes petant: ⁊ aliquis det magis indigēti ⁊ nō alteri: nō est accipe psonā: sic si duo petāt bñficiū ⁊ eps honestiori ⁊ sapiētiori eor ocedat: nō accipit psonā is cām: g. n. psonā ⁊ nō cām respicit: acceptor psonarū dr ⁊ iniust⁹: vt si duo iudicio otēdāt: ⁊ iudex ꝓ vno sentētiet nō ga iustā cām fouet is ga petrus vel martinus ē: psonaz solū accepit: igit̄ ille cām ꝯsiderat q̄ curat de iusto et bono: siue iste: siue ille sit: ille psonā accipit q̄ de isto curat siue iustus: siue iniustus sit: ⁊ si recte attēdat̄ nullus accepit solā psonā is semp accipit ꝯditionē psone: ga si aligs iudex iniuste sentētiat ꝓ ali quo nō sentētiat sic: ga ille est iste bō: is ga diues est: vel potēs: vel ꝯsanguine⁹: vel amic⁹: ⁊ sic de alijs: iō in oī acceptiōe psonarū opz ꝯditionē iteruenire psone: iposſibile ē. n. aliter fieri.

¶ Qñ aligs ē acceptator psonar ⁊ qñ nō. Et quot modis fit acceptio psonar. Et an fiat in bonis proprijs.

Cō. 9 A **Ad sciēdū** ergo qñ psona accipit̄ ē notādū: q ꝯditionū psonarū aliq̄ sunt ptinentes ad meritū rei q̄ dat̄: aliq̄ sunt imptinētes qñ āt aligs aliqd ocedit: vel distribuit pp ꝯditionē psone ipertinētē ad meritū: psonā accipit si āt ꝯditiōes psone ad meritū ptinētē respiciat psonā nō accipit: vt si aligs eps det alicui bñficiū: ga potēs diues: vel cōsanguineus: siue dilect⁹: is ꝯditiōes psone sunt: ga tñ nō ptinēt ad meritū rei collate acceptor psone est: si āt ꝯferat ga bone uer satiōis ⁊ sciētie ueniētis ē: ga ista ad suscipiēdū habilitāt cau sarū ⁊ nō psonar acceptor est. ¶ Si āt obiciat q̄ i moralib⁹ opz psonā ꝯsiderare ga ē vna de circūstātijs. s. cui. ¶ Rñr q̄ psona nō ē circūstātia act⁹ accipiēdo simplr: is referēdo psonā ad ꝯditionē psone meritoriā: vel demeritoriā: ptinētē vel impertinētē. ¶ Sciēdū āt q̄ acceptio psonar fit solū duob⁹ modis vel si reperiāt̄ alij modi reducūt̄ ad istos. Prim⁹ ē qñ ptās distribuētis penā: vel absolutionē: dānū: aut lucrū: vel honorē: aut infamiā est ligata p aliquā legē tarātē q̄tū q̄li dari dēat. Scōs modus est qñ distributio iupabūdās in vno ꝑiudicat alteri de prio: vt si lex determinat talē honorē: aut dignitatē: vel bñficiū deberi dare homini bñti talē cōditionē aut talē: ⁊ ꝑn ceps dispēsans bona reipublice distribuat honorē illū: aut dignitatē alicui in quo nō reperit̄ ꝯditio determinata a lege: da to q̄ ēt ille cui dat̄ honor al⁹ bon⁹ sit ille q̄ distribuit ei honorē: psonarū acceptor est. i. q̄ pp solā psonā siue cā determinata in lege ei honorē distribuit. Scōs mod⁹ est qñ distributio sup abūdās in vno ꝑiudicat alteri: vt si iudex q̄ est psona publica distribuēs litigātibus dāna: ⁊ lucra: honores: ⁊ penas vni pti de litigātib⁹ plus de honore aut lucro distribuat q̄ mereat̄ p sonā accipit: ⁊ alterā ptē grauat: cui⁹ iuri illud subtrahit q̄ alteri superogat. ¶ In bonis aūt ꝓprijs nō p̄t fieri acceptio psonar: ga nullus istor modor intercidit: nō ꝑm⁹: ga i bonis proprijs nō oblig̃at̄ aligs ad certū modū: vel q̄titatē distributionis p aliquā legē tarātē: iō p̄t distribuere quātū voluerit: ⁊ cui voluerit: ēt ga nō determinat̄ psona cui dare dēat is p̄t dare indifferēter cui voluerit. Scōs mod⁹ ēt nō iteruenit: ga nullaz iniuriā gs facit alteri dādo cuicūq̄ q̄ voluerit siue magis siue mīn⁹. Ex gb⁹ iserē q̄ si aligs det de reb⁹ suis alicui viro qui nō est bon⁹: nō ē acceptor psonar: vel si det alicui q̄ nō ē paup: ⁊ nō det ei q̄ ē paup: vel si det min⁹ pauperi: ⁊ nō magis paupi ga lex nō obligauit eū ad dādū alicui istor: ēt dādo vni nullo mō grauat alter: ga nihil ei dr: aut ō suo tollit: nisi forte vn⁹ de pauper ib⁹ eēt i extrema necessitate ga tūc obligabāt̄ illi dare. Et h̄ ēt pz q̄ ille p̄r familias q̄ duxit operarios in vineā suaz vt pz Matth. 20. c. ⁊ dedit extremis operarijs tñ sicut ꝑmis: non fuit psonarū acceptor: ga nihil tollebat ꝑmis de iure suo: cū pepigisset dare eis denariū ꝓ labore diurno: ⁊ postea dedit i nocte ⁊ tñ merebant̄: postremis āt dedit plusq̄ merebāt̄ s. vnū denariū cū sola vna hora laborassent: supabūdās tñ distributio i posteriorib⁹ nō grauabat ꝑores ac si nihil posterioribus datū eēt: iō rñdit p̄r familias tāq̄ malū ñ egisset: amice tol le q̄ tuū est ⁊ vade i pace: nōne is mihi facere q̄ volo. q. d. is cū liberā ptātē habeā i reb⁹ meis. Et subiunxit si ocul⁹ tu⁹ nequā est: ego āt bon⁹ sum. s. videt̄ tibi q̄ ago tibi iniuriā dando isti tñ sicut tibi is nō ago: ga bon⁹ suz. Si tñ iste p̄r familias di sponeret bona reipublice: ⁊ de eis distribuisset mercedes operarijs: nō liceret ei tñ dare posterioribus sicut ꝑioribus: ga is nō grauaret ꝑores tñ dādo posterioribus sicut eis: tñ grauabat rē publicā cui subtrahebat id q̄ illis operarijs superogabat: ⁊ sic faciebat iniustū: sibi āt iniustū facē nō p̄t: ga q̄ iniustū patī semp est nolēs: vt pz. 5. ethi. (Quia dei iudiciū est.) Quia q̄ iudicat locū dei obtinet dirimēdo litigia dr ergo deū i iudicijs imitari quantū finit politie humane ꝯditio. (Qō si difficile aliquid vobis visuz fuerit.) Quia quid iuris eēt nescirēt. (Referte ad me.) Qz ego ōtermi nabo: vel si ignorauero ꝯsulā deū vt pz nume. 36. c. de q̄one filioz manasse. Et h̄ intelligit̄ de causis ciuilibus: ga cause spūales vel q̄ones legis ad solū moysen referebāt̄: vt h̄r Exo. 18. c. ⁊ sic moyses i ytroq̄ foro ꝑerat. ¶ Dicit ra. sa. ga iō moyses aliq̄n ignorauit rñsionē aliquar q̄nū: ga gloriatus fuerat se rñdere in magnis q̄nib⁹: sicut samuel nō cognouit quē dñs elegisset de filijs isai vt h̄r. 1. reg. 16. c. ga dixerat se eē videtē vt. 1. reg. 9. c. Sed nō est verisimile q̄ tanti viri gloriarent̄ in talib⁹ nominibus: ga hoc mortale eēt. Sed ēt aliq̄n deus deprimit aliquē vel ei magna nō reuelat: ga nō dedit laudē deo forte ex inaduertētia: vel vt ꝯuertatur ad ꝯsiderationē ꝓprie fragilitatis ne extollat̄: vt h̄r de Paulo. 2. chor̄. 12. c. Et de Ezechiele quē post̄q̄ de⁹ magnis reuelationibus exaltauerat: vocabat filiū hois vt se infimū eē cōspiciēs i his nō superbiret: vt ait Gregorius sup ezechielē. (Precepiq̄ eis dīa q̄ facere deberetis.) Que potuerūt tūc moysi occurrere: vel deus dignat⁹ est ei reuelare. Alia aūt magis ptinaria in regētis prudētia relinquūt̄ (profectiq̄) narratis diuinis bñficijs in dispositiōe populi hic agit̄ de murmuratiōe pp explorator es. (Profectiq̄ de oreb). i. de mōte synai vocat̄ multis nominib⁹. Et sic forte alie māsiōes: iō difficultas intelligēdi ozit̄: ga aliq̄n bis aliq̄n alijs nominib⁹. (Trāsiuimus p ere mū terribilē). i. p desertū pharā: et vocat̄ terribilis: ga ibi serpētes erāt adurentes flatu: scorpiones ⁊ simīlia ⁊ nulle aque vt h̄r. j. 8. vocat̄ ista solitudo maxima: ga maiori tpe ambulauerūt iudei p istā q̄ p alias solitudines: nā in ista morati sunt ab anno. 2. vsq̄ ad pncipiū anni. 40. in alijs aut̄ modico tpe māserūt. ¶ Itē ga plures māsiōes fecerūt i ōserto pharā q̄ i alijs: nā filij isr̄l steterūt i ōserto ethā siue i ōserto sur q̄ idē ē: steterūt ēt in deserto syn: ⁊ postea i ōserto pharā i deserto sur siue ethā ambulauerūt filij israel trib⁹ dieb⁹ post̄q̄ igressi sunt illud vt pz Exo. 15. c. ⁊ nu. 33. deinde fecerūt tres māsiōes in eodē deserto. s. i mara ⁊ in helim: et sup mare rubr vt pz Exo. 15. et nu. 33. c. i ōserto syn ēt fecerūt māsionē filij israel vt pz Exo. 16. c. ⁊ ē istud ōsertū iter helim ⁊ ōsertū synai: h̄ aūt fuit vna sola māsio vt pz nu. 33. ga cū dictū fuisset q̄ israel venit ō helim i ōsertū syn subiūgit̄ imediate ide pfecti venerūt i aluo: vel dephca q̄ ꝑo ē: ⁊ sic videt̄ q̄ qñ venerūt i dephca q̄ē māsio sequēs iā recesserāt de solitudie syn: dato āt q̄ māsiōes q̄ sūt iter ōsertū syn: ⁊ mōtē synai cōputāt̄ itra ōsertū syn: solū erūt. 4. s. māsio i ōserto syn: et i dephca ⁊ i aluo: ⁊ i raphidin: in ōserto pharā ambulauerūt ex quo recesserunt ō aseroth vsq̄ quo venerūt i cadesbarne: ga ibi ceperūt applicare se extremis finib⁹ edon vt pz nu. 20. c. sunt āt iter aseroth q̄ ē apō pharan vt pz nu. 13. vsq̄ ad cades: siue mōtē hor māsiōes. 19. vel 20. vt pz nu. 33. c. g̃ ista solitudo fuit maxīa. (Per viā montis amorrei). i. p viaz q̄ venit̄ ad mōtē amorreor. i. i quo morabātur og: ⁊ seon duo reges amorreor: ad illā terrā ꝑio venerūt ⁊ vocat̄ illa terra mons ga mōtuosa ⁊ alta est. (Sicut precepe rat dñs de⁹ nr̄ nobis.) Ut pz. ē. i hra sufficit q̄ i mōte h̄ stetistis: reuertimini ad mōtē amorrei. (Quōq̄ veniss em⁹ i cadesbarne.)

Scōm correlariū.

Qui iniustū patitur semp ē nolens. †

Quar moyses ⁊ alij viri sci ignorabāt rñsiones aliquarū qōnū.

Māsiōes ōserti quot ⁊ vbi.

Obiect. Rñsio.

Duobus modis fit solū acceptio psonarū. Primo mō. Secūdo modo.

Nota qñ index proprie ē acceptor psonar.

De qua missi sunt explozatozes in scō anno exitus ō egypto (Dixi vobis venistis ad mōtē amozrei.)Quia iam erant iuxta terrā ꝓmissiōis:ga cadesbarne est in confinibus terre illius: vt pz nu. 34.c.qui autē alicui loco vicinus est iam ad eū venisse dicit ista verba.s.venistis ad montē amozrei dixit moyses filijs israel in.2.anno modico tempoze postq̄ recesserunt de monte synai:quia velociter ambulauerūt illas mānsiones pueniētes in cadesbarne:z ī ipso loco cū cōiuncta terra amozreoꝝ z terra ꝓmissiōis sit:videbant eē in ea:z tūc trānsituri erāt in eā sm mādatū dñi.s.reuertimini in montē amozreozū:nec aliqd aliud restabat:z sic volebat moyses vt nulla moza fcā trānsirēt in eā in ipso.2.anno:sz ipsi increduli noluerūt nisi ꝑmissi sent explozatozes:z illi puerterūt eos:qꝝ āt in illo anno hebzei puenerint vsq; ad cōfinia montis amozreoꝝ pz qa venerūt in cades:vt hr nu.13.c.nā explozatozes redeūtes.40.dieb⁹ postq̄ missi fuerāt:inerūt israel in cades vt pz eo.c.z ista cades ē ī finibus terre edon z amozreozū:vt pz nu.20.z.21.c.qa cades est circa arnō:et arnō est i finib⁹terre amozreoꝝ vt pz nu.21.c. z ista est cadesbarne in qua māserunt multo tpe vt pz.j.in hra deinde ambulauerūt vagi p desertū vsq; ad ꝑncipiū anni.40. retrocedētes de cadesbarne versus terrā illā de q̄ venerāt:deinde ꝓpleta moze oīum q peccauerāt vt pz.j.20.c.venerūt in cades ōserti syn:siue in cadesbarne vt intrarēt terrā amozreorū vt pz nu.20.c.et tūc miserūt legatos ad regē edō:deinde ad regē seon:vt ꝑmitterēt eos intrare p terrā suā:z nō permiserūt. ¶Et ex hr fallunt aliq putātes qꝝ ista ẏba moysi dicta sunt in ꝓncipio anni.40.siue in fine.39.qñ venerūt in cades mēse septimo anni.39.qz tūc dr nu.20.qꝝ venit oīs multitudo filioꝝ israel in cades deserti syn:z mozrtua est maria:sz hr nō ꝑt stare:qa ista ẏba dixit moyses israelitis añq̄ mitterēt explozatozes:qō pz ex eo qō sequit in textu cū dr:z accessistis ad me atq; dixistis:mittamus viros q cōsiderēt terrā:sz missio legatozū fuit in.2.anno:vt pz ex bis q̄ dñr nu.13.z.14.c.naz post missionē legatozū māserūt in ōserto donec oēs q peccauerāt cōsumpti sunt moze:z hoc fuit spaciū.38.annoꝝ vt pz sequēti.c.qbus ambulauerūt de cadesbarne vsq; ad tozrētē zareth. (Uide terrā.)Quia ex illo loco poterat videri aliq̄ ps terre ꝓmissiōis sz indistincte.(Ascēde z posside eā).i.sine difficultate eā hre poteris:voluerat enim moyses qꝝ imediate nullo impedimēto posito ascēderēt:ipsi aūt modicū cōsidētes in diuina ꝓtectiōe recurrētes ad humanū auxiliū miserūt explozatozes: quia ergo infideles fuerūt deo:ꝑmisit eos deus ab explozatozibus falli:z sic nō ingressi sunt terrā illā. ¶Sed statim arguet aliquis qꝝ qlibet in negocijs suis agere dz quātū via humana fieri pōt post recurret ad deū:aliter tētaret deū. ¶Rñr qꝝ aliter agere debemus in bis q̄ mādato dei agimus:aliter in bis q̄ volūtate nra:qñ enim aliqua nobis bona vident q̄ deus vobis spāliter nō mādauit:opz quantū via humana possumus dirigere. Cū aūt nō possumus sic ad deū recurrēdū est:z sic non tentabimus si aūt aliqd deus nobis spāliter mādet in quo modū agēdi declaret:si forte mod⁹ ille nobis nō securus eē videt et viā humanā tutiozē inquirim⁹ in creduli deo sumus.si.n.qꝝ mādat p magna pericula agere:magis piculis z.ē.boiez agendo nos exponamus deū nō tētamus:sz fideliter obedimus:tentatio est velle accipere experiētiā de incognito:hic āt manifesta est nobis volūtas dei:isto mō peccauerūt iudei:qz de⁹ mādauerat eis qꝝ intrarēt ad possidēdū terrā ꝓmissiōis:z declarauerat eis modū dicēs:nolite timere qa protector vester ego sum:ipsi aūt nō credētes verbis dei securitatē humanā quesierūt:vnde multū errauerūt.(Ne quicq̄ paueas).i.nō affligaris in corde tuo vt pz in hra hebzaica.(Et accessistis ad me oēs.) Importune petēdo mitti explozatozes:iō oibus repugnare nō poterat.Et pz hoc:qa si moyses cōsenserat imediate sicut ceteri peccauerat desidēdo verbis dei:z magis peccasset q̄z ceteri cū ipse esset ꝓpheta dñi:z ipse dixisset eis qꝝ imediate intrare poterāt in terrā amozreozū:sz ipse repugnauit:z nō ꝓsentiētibus hebzeis ẏbo ei⁹ sz importune petētib⁹ mitti explozatozes:ipe ad vltimū iuit⁹ ꝓsensit toti ꝓplo qa ꝓhibere nō poterat.(Mittamus viros q ꝓsiderent terrā).s.vtrū sterilis an fertilis:montuosa an plana:murata an sine muris:et q̄les hēat habitatozes vt pz nu.13.c.(Et renūciēt p qō iter ascēdere debeamus).s.vt sciāt q̄ ps facilioz est ad intrandū z magis vacās ab hostibus: valde in hoc increduli erāt deo:qa babētes angelū in colūna q eos dirigebat vt hr Exo.14.c.magis ad debile humanum adiutoziū ꝓfugerūt.(Et ad quas pergere ciuitates).s.q̄ sunt facilioꝛes capi vt ad eas ꝓio eamus.(Cūq; sermo mihi placuisset).i.cū ꝓsensisse in dicto vestro:quia tota multitudo dicebat sed non placebat ei:z si ipsi nō instigassent multū:moyses non misisset explozatozes z patet:quia primo ipsi petierunt explozatozes:z moyses dubitabat imo repugnabat mittere:sz deus sibi mandauit qꝝ consentiret populo: vt habetur nume.13.c. (Duodecim viros singulos de tribubus suis.)Ut non videret aliqua tribus esse peioris cōditiōis q̄z alie.(Peruenerūt vsq; ad vallē botri.)Iste videt fuisse vltimus locus in quo steterūt explozatozes:qa inde duxerūt palmitē pendētē cū vna lita inter duos viros vt pz nu.13.c.z ista vallis botri est ad meridiē z pz:quia ipsi intrauerūt p ptē meridianā vt pz nu.13.c.z cū totā terrā intrassent necesse erat redire p terrā meridianā:per quā intrauerāt:etiā quia nō poterant ducere illū palmitē nisi de loco vltimo terre chanaam:vt non viderent chananei eos portantes:qa non ꝑmitterēt:z cū ipsi essent ad ptē meridianaz terre illius necesse erat locū illū esse meridianū.(Ut ostēderēt vbertatem.)Et sic dixerūt explozatos terrā quidē quā lustrauimus melle z lacte fluit:vt ex bis fructibus conuici pōt.(Bona est terra quā deus daturus est nobis.)¶Si q̄ explozatozes terraz laudauerūt qūo populus illuc ire noluit.¶Rñr qꝝ nō laudauerūt totaliter terrā explozatozes:sed solū quātū ad fructū vbertatē vituperauerūt aūt quātū ad aeris dispositionē:dixerunt enī terra illa deuozat habitatozes suos.s.peste ꝓsumendo vt hr nu.13.c.dixerūt ēt qꝝ tū erat murata z taz fortes habitatozes babebat:qꝝ eis ipossibile erat eā acquirere:sz iosue z caleph in hr ōdixerūt vt pz nu.14.dicētes qꝝ cū dei adiutozio gētes illas vt panē deuozarēt.(Sed increduli verbis dñi.)Qui ꝑmiserat emittere angelū suū z dispergere oēs illas gētes: vt pz Exo.23.et.34.c.(Sed murmurati estis.)Ad incredulitatez secuta est desperatio ad desperationē nimia tristitia:vñ tota nocte q̄ venerāt explozatozes fleuerūt:vt hr nu.14.c.z murmurauerūt.(Odit nos deus.)Doc.n.oīum pessimū erat:ingratos fuisse deo valde malū erat:nō obedire deo mādāti malū quoqz:dei āt manifesta bnficia in malū interpretari oīum pessimū est:nec aliqō maius esse pōt repugnat de directo bonitati diuine:vñ maledicti sunt a dño dicētes:bonū malū:z lucē tenebraz vt Esa.5.c.Etiā qa falsuz erat manifeste:nā deus nullā gentē odio hz vt pz sapiē.11.c.cū dr sz misereris oīum:qa potēs es:z pctā hoiuz dissimulas pp pniaz:diligis.n.oīa q̄ sunt: z nihil odisti eoꝝ q̄ fecisti:nec enim odiens aliqd constituisti aut fecisti.(Idcirco eduxit nos de terra egypti vt traderet nos in manu amozrei.)Mendacē z ipotētē deū faciebāt:mēdacē qdē: quia deus vocauit euz populū peculiarē:z electū ex cunctis populis terre:vt.j.4.et.7.c.ipotētē qdē:qa putabāt qꝝ ad destruēdū eos in deserto edurisset eos:q̄n non posset eos in egypto delere:nūqd.n.non viderant quāta mala egyptijs intulerat in pcussiōe ꝓiogenitoꝝ:z in mari rubzo:nunqd angelus q exterminabat ꝓiogenita egyptiozū nō poterat occidere omnes hebzeos:poterat qdē:imo oēs occidisset nisi deus videt sanguinē in postibus domoꝝ vetaret eū intrare ad pcutiēdū:nunq̄z ēt egyptij non poterāt destruxisse hebzeos añ mare rubꝝ cum inquirerent eos a tergo potuissent qdē ēt deo nihil agēte:imo oēs accepissent z interemissent nisi angelus q ꝑcedebat in colūna duertisset se ad posteriozē partē exercitus illuminās hebzeos:z obscurans egyptios:ita vt ad se inuicem toto noctis tempoze accedere non valerent castra egyptiozū z hebzeoꝝ vt patet Exo.14.c.mentiebāt ergo valde ingratissimi isti hebzei contra dominū in quo grauissime delinquebant.(Nuncij terruerunt coꝛ nostrū).s.decē:qa caleph z Josue magis cōfortabāt:vt hr nu.14.c.(Ad celū vsq; murate.)Iperbole est.(Filios enachin).i.gigātes:enach appellatiuū nomē est:z signat gigātē enach in plurale hebzaicū est.(Uidimus ibi).s.in ebzon ciuitate q̄ dz taria tharbe:ibi enī habitauerūt gigātes vt hr nu.13.z Josue.15.c.ꝑ vobis ipse pugnabit mittēdo angelū suū qui disperdat gentes illas:vt promisit Exo.23.c.sicut fecit in egypto i.inferendo oēs plagas:quia pharao affligebat populū z post in mari rubzo egyptios fluctibus inuoluēdo(videntibus cunctis)videbant enī egyptij z cōfitebant quia deus pugnabat ꝑ eis vt pz Exo.14.fugiamus israelē qa dñs pugnat pro eis.(Et in solitudine ipsi vidistis.)Doc fuit quādo pugnauerunt cōtra amalechitas Exo.17.c.z ozante moyse cadebant aduersarij. (Ipsi vidistis).i.hoc non viderunt egyptij sed vos vidistis:iō si beneficia ista negare velitis egyptij testabunt otra vos:quia viderūt:z vos ipsi negare nō poteritis.(Sicut solet hō gestare paruulū filiū suuz.)Sicut.n.homo portās filiū ei oīa q̄ vult tribuit ne plozet:ita vobis cibum:potum:z vniuersa sufficienter largitus

Qō. 10 A Nōnulloꝝ erroꝛ.

B Obiectio.

Rñsio.

Quid sit tētatio.

† Dubiū. Rñsio.

† Ultim⁹ locus in quo steterūt explozatores.

† D

† E De⁹ nullā gentē odio ꝓsequit.

† F

Qō. II.

A Lz peccaret ppls ⁊ deꝰ ei irascereť tamē mānā nūq̄ abstulit.

† Murmurātiū dura sen tētia.

† B

Notādū.

† † †

† † † †

C Lōsolatio circa filios minores.

† †

ter largitus est. (In oi via p quā ambulasti.) C Licet enim peccaret ppls ⁊ deꝰ ei irascereť: tñ mānā nūq̄ abstulit: qz misericors est: pluit sup bonū ⁊ malū: ⁊ facit solē suū oriri sup iustos ⁊ peccatores. Matthe. 5. ⁊ nubē suā nō abstulit Exo. 13. c. (⁊ metatus est locū). i. assignauit locū in quo tētoria figere ōberetis: vbi nubes requiescebat castra metabanť: vt pz nu. 9. c. p mādatū dñi figebant tētoria: ⁊ per vbū eius ꝓficiscebanť. (Ostēdens vobis iter per ignē) sicut in die colūna nubis ostendebat viā: ⁊ obumbrabat a sole: sic colūna ignis in nocte splēdebat vt nō indigebant lucernis: ⁊ sic p nocte ꝓficisci deberēt mouebať colūna ignis: sz nō legimus aliqñ eos nocte ambulasse nisi qñ intrauerunt mare rubrū quasi in media nocte ambulauerunt p illud Exo. 14. c. (Lūqz audisset) hic ponit murmurantiū dura sñia. (nō videbit qspiā). i. nō intrabit in terraz ꝓmissionis: sed viderūt eā de cadesbarne: vt supra diximus. (De boibus gñationis huius pessime). boies pessime gñatiōis vocanť boies mali: nec vocanť boies gñationis pessime filij maloꝝ si boni sint: ⁊ mali ēt si a bōis generenť: tñ gñatio pessima vocanť: ⁊ accipit gñatio p gēito (ipse enī videbit eā). s. caleph. ⁊ ipsi dabo terram quam calcauit. s. ebron: ad ebron. n. caleph solus accessit ⁊ orauit sup sepulchra patriarchārū. s. adā abrahā isaac: ⁊ iacob cū vxoribus suis: vt pz Josue. 14. c. ⁊ fit hic magis mentio de caleph ⁊ nu. 14. qz Josue fuit dux ppli post mortē moysi: ⁊ introduxit eos in terrā ꝓmissā: iō de hoc dubitari nō poterant quin intrasset: poterat tñ dubitari de caleph quia nō erat vir ita famosus. (Nec miranda indignatio in pplō). i. nō erat mirū q deus irascereť ō pplm: qz ō eū peccauerat: sed ēt pp eos ō me iratus est qui in hoc nō peccauerā q signat magnū fuisse peccatū subditoꝝ: qz in subditos nō solū punitū est sed ēt in prelatū transijt. C Nō est intelligendū q pp illō peccatū deus moysi iratus est nec lra hoc dicit: sed q pp subditos ei iratus sit: fuit enī istud peccatū occasio ire dei ō moysen: hoc mō deus iratus est moysi: qz nō bñdixit eū ad aquas ōdictionis: vt pz nu. 20. et. 27. et. 32. occasio nō bñdicēdi deū fuit rebellio subditoꝝ: debuerat enī moyses bñdicere deū loquēdo ad petrā vt pz predictis. c. sed tñ mouebať zelo ō otumaces vt magis eos redarguere q̄z deū bñdicere curauerit: iuste ḡ conquerit moyses de pplo hebreoꝝ cū pctīs eorum fuerit occasio peccādi ei. (Ipse intrauit pro te). i. exercebit ea q̄ tu exercere ōberes eos dirigēdo iō anteq̄z moreret moyses deus dixit ei ō Josue cū dicitur: dominus dixit mihi nō trāsibis iordanē istuz domin⁹ igitur deus tuus transibit ante te: ⁊ ipse delebit omnes has gentes in conspectu tuo ⁊ possidebis eas: ⁊ Josue iste transiuit ante te: ⁊. j. subditur vocauit igit moyses ioſue ⁊ dixit ei coꝝā omni israel cōfortare: ⁊ esto robustus: tu enīz introduces populum istū in terram quam se daturum patribus eorū iurauit deus: ⁊ eā sorte diuides dominus qui ductor est vester ipse erit tecū: nō dimittet te: nec derelinquet: noli timē nec paueas: vt pz deute. 31. c. (Nunc exhortare) psuadēdo ei q̄ populū regere velit (⁊ roborā) certificādo euz q̄ in actibus suis ꝓsperareť: timebat enī ioſue q̄ sicut deus iratus fuerat moysi pp pplm magis irascereť sibiq̄z nō erat tā sctūs: ideo moyses mandato dei certificauit eū de his q̄ euenire debebant. s. qualr Josue certissime introduceret eos: in terrā ꝓmissionis: ⁊ q̄ō bellatis hostibus terrā eorū caperet: atqz hebreoꝝ tribubus diuideret vt pz deute. 31. c. (paruuli vestri) data sñia ō pres peccatores subiungit ꝓsolatio circa filios minores (de q̄bus dixistis q̄ captiui ducerenť) hoc dixerūt nu. 14. c. paruuli vocanť pueri. j. 20. annos qui tamen rationis vsum habent. (Et filij qui hodie) refertur ad tempus murmurationis. (ignorant boni ac mali distantiam). i. pueri teneri nondum habentes vsum rationis (isti ingredienť) non tamen omnes isti: qz aliqui murmurauerunt propter manna ⁊ mortui sunt: aliqui fornicati sūt in belphegor moabitarum ⁊ mortui sunt: de his nume. 21. et 25. c. (Vos autem reuertimini). i. nō ꝓcedatis directe contra terrā ꝓmissionis. s. qz nō ero vobiscū: ⁊ egredienť hostes vri: ⁊ delebunt vos de iub celo: vt pz imediate: qz chananei ⁊ amalechite psecuti sūt eos multos occidēt es (⁊ abite in solitudinē) iā erant ex solitudinē in confinibus amorreoꝝ: ⁊ idumeoꝝ. s. pbarā q̄ erat terribilis sed talis eis decebat qz terra illa vacabat ab hostibus: nā qñ ista sñia data fuit erāt hebrei in cadesbarne que est in fine deserti: ⁊ apō terminos idumeoꝝ: vt colligit nu. 20. c. ⁊ intraturi erāt ocestim in terra amorreoꝝ: sic. n. dixerat moyses. ō. venistis ad montē amorrei quem dñs deus vr daturus est vobis: vide terrā quā dñs deus tuus dabit tibi ascēde ⁊ posside eā sicut locutus est dñs deus nr pribus vris: noli metuere nequicq̄z paueas: nūc ḡ qz pp pctā sua. 38. annis māsuri erant qsi sine aliq̄ locali transmutatiōe: ⁊ qz si tanto tpe fuissent inter hostes. s. inter amorreos vel idumeos hostes forte insurreriss̄ ō eos: ideo nō mādauit deus post pcīm istis ꝓcedere vltra ad terrā habitatā sed reuerti. s. ad terram deserti pharā in qua nulli aut rarissimi habitabant: iō sz multo tpe ibi morarenť nullus inquietaret eos. (peccauimus domino: ascendemus atqz pugnabimus) excecabat eos peccatū graue vt pōt inobedientie nouā inobedientiā sup adderēt priuz mādauerat deus ascēdere ⁊ noluerunt: nūc mādabat nō ascēdē ⁊ ascenderunt: ecce facti sunt filij ōdictionis ⁊ vt arcus prauus quersus ō tenentē se. ⁊ tñ videbanť moueri aliquo bono zelo sz idiscreto. s. deus mādauerat eis ante vt ascenderēt imēdiate in terrā ꝓmissionis: ⁊ qz nō cōfidētes deo nō ascēderūt sz miserunt explozatores peccauerūt: nūc ḡ vt istud vitiuz purgarēt volebāt plus agere q̄z deus mādaret imediate ascēdēdo ō terrā ꝓmissionis: sic. n. faciunt milites: q si in aliquo regē suū offenderint: postea se magnis periculis obijciunt: vt amorreꝝ ꝓuocent iam elapsum: ⁊ sic innuebant isti cū dixerūt ascēdemus atqz pugnabimus sicut precepit nobis dñs deus nr: volebant ḡ nūc supplere mādatū dei qō ante nō cōpleuerāt: sed iste zelus fuit valde indiscretus: nā si deus nihil dixisset bñ staret q̄ ipsi mouerenť ad supplēdū qō ante defecerant: sz nūc deus mādabat oppositū: cū dicebať nolite ascēdere nec pugnetis: nō enī sum vobiscū coram inimicis vr̄is: velle ḡ ō dei mādatū pugnare nō erat cōplē preceptū in quo defecerāt: sz veteri inobediētie nouā sup addere: ⁊ hoc innuit in lra sequēti cū dr (locut⁹ sum ⁊ nō audistis) sed aduersantes impio ore dñi ⁊ tumētes supbia (ascendistis in montē) magis ḡ iudicandū hoc factū fuisse ex q̄dā passione q̄z ex dei amore (nolite ascēdere nō enī sum vobiscū) im mēsa dei clemētia sz eis irata sit: eos tñ cōseruare vult: si enī eis nihil dixisset introeūtes ad vlteriorē regionē oēs pijssent. (nō n. sum vobiscū). s. vos ab hostibus liberās. C Deus enīz in oi loco est: cū loco nulli desit: ipse nāq; virtute sua cōseruat locū: ⁊ cum omnia cōseruet in omni loco est: sic. n. habetur Hiere. 23. capi. nūqd non celū ⁊ terrā ego impleo dicit dominus. q. d. sic: sz ergo deus vbiq̄z secundum essentiā sit: qz nullus locus est de quo nō sit verum dicere hic est essentia diuina: deus ēt vbiq̄z est per potētiā. s. q̄ in omni loco potest operari licet nō semp vbiq̄z operet saltē opatione cognita nobis: dicitur ergo in illo loco esse in quo opat: qz ḡ deus nō erat nūc liberaturus iudeos si ascenderēt ō hostes: iō ꝓdicit (nō enī sum vobiscuz) i. licet ego sum inter vos sicut inter alias gētes: nō tñ sum inter vos ad liberādū vos (egressus est amorreus) nu. 14. c. vocanť chananei ⁊ amalechite dōm q̄ hic nō fit mētio de amalechitis sed solū de chananeo: sed ille q̄ vocat chananeus ibi: vocatur hic amorreus. chananeus aliqñ gñaliter ponit ꝓ oīb⁹ descendētibus de chanaā: ⁊ cū amorrei descēderint ab eo vt hr Gen. 10. c. vocanť chananei de hoc magis diximus nu. 21. c. (sicut apes solent prosequi) apes enī cū ipetu ō aliquē veniūt ⁊ multe: sic illi ppli irruerunt in iudeos nō inuenientes aliquā resistentiā. (⁊ cecidit). i. occidit ⁊ est hic penultima longa: qz non est peccatū de cado: sed pctīm de cedo ꝓ occidere (de seyr). i. de idumea: qz tunc erāt apud fines idumeoꝝ pz nu. 20. c. qz quādo iterū in. 40. anno reuersi sunt in cades miserūt nūcios regi idumeoꝝ dicētes: ecce in finibus terre tue sumus: ⁊ hoc manifeste sequit q̄ eadē fuit cades in qua steterūt in. 2. anno exitus de egypto: ⁊ in qua steterunt in. 40. anno vbi mortua est maria: qz vtraq̄z dr in finib⁹ idumee. (Lūqz reuersi explozaretis coram dño). i. coꝝā tabernaculo vt adiuuaret eos cōtra hostes: ⁊ introduceret in terrā promissionis (voluit acgescere). s. vt introduceret vos in terrā illā: qz sñia erat nō cōminatoria sed diffinitiua. (sedistis ḡ in cadesbarne diebus multis). i. multis diebus transierunt quibus nō transierunt vltra. s. 38. anni: vt patet sequenti. c. dicit hic q̄ sederunt in cadesbarne dieb⁹ multis. C Non est intelligendū q̄ steterint illis. 38. annis de quibus. j. 2. capi. in cadesbarne: ita q̄ non moti fuerint: quia numeri. 14. capitu. dicit cōtrariū. s. mouerunt castra: nam dicit ibidē quoniā amalechites ⁊ chananeus habitabant in vallibus: cras moue castra: ⁊ reuertimini per viam solitudinis maris rubri: sicut ergo ibi mandatum est ita fecerunt: qz non est verisimile q̄ mandato dei nunc repugnauerint: quia tunc nō subticeret scriptura cum exprimat primā ⁊ secundam repugātiam ad deum que minores erant: cum peccata sint maiora: atqz maiozis contumacie cum sepius iterantur. C Nec valet si dicas id quod habetur sequenti capitu. scilicet quod totuz

Qō. 12

A Quō ōs est in oi loco.

D Filij ōdcōnis iudei.

† † † † † † † † † † † †

B Notandū.

C Obiectio.

tps quo ambulauerūt de cadesbarne vsq; ad torrentē zareth: fuit. 38. anno. nā si reuersi fuissent citra cadesbarne: nō cōputarent isti anni a cadesbarne sed ab alio loco ad quē vltio deuenerūt reuertētes p desertū. ¶ Rūdet q; qñ inceperūt in fine. 39. anni cōpleta iā pena reuerti ad terrā ꝓmissionis: nō ceperunt reuerti a cadesbarne sed ab vltio illoꝝ locoꝝ in quo tunc erant: recedētes p desertū vagando. Lū dñr hic ambulasse in 38. annis a cadesbarne vsq; ad transitū torrētis zareth: dōm q; nō ꝯputat tota via ꝛs solū via recta quā babuerūt ex egypto vsq; in terrā chanaā: t qz ab exitu de egypto vsq; ad fm annū directe venerunt vsq; in cadesbarne: ꝛs postea redierēt. i. q; ipsi iuerunt ꝫ solitudinē que ducit in mare rubrū: vt p; nu. 14. c. t sic ambulauerūt. 29. annis vacādo ocio vel geti: deinde redierunt in cadesbarne: sed qz ambulatio ītermedia nihil agebat ad rectū iter: ió non cōputat illi circuitus sed solū a cadesbarne ad quā venerunt in scdo anno ad torrētē zareth q satis ꝓpinquꝰ est. Jn hebreo dr magis sedistis in cadesbarne. (Diebus multis iuxta dies q̄bus sedistis). i. iuxta dies q̄bus stetistis in deserto. q. d. toto tpe quo in deserto stetistis ibi stetistis. s. in cades: qz solū ibi steterūt. 38. annis respcū quoꝝ alij duo anni qui supsunt ꝓ nihilo hñr: t ista est ynia. ra. abenazra. Sed ra. sa. exponit. (Juxta dies q̄bus sedistis). i. tāto tpe stetistis i ista māsione sola sicut in oībus alijs: vñ vult q; in cades steterunt 29. annos: t in alijs māsionibus simul alios. 19. vt sint. 38. anni q̄bus sunt vagati pp peccatū. ¶ Sed nō vr multum ansonū lre q; in mansione illa tanto tpe māserint: qz deus mādauit eis q; reuerterentē ꝫ mare rubrū: t qz noluerūt cessi sunt ab hostibus: verisimile ḡ est q; imediate redirent ꝫ mare rubrum ne deus eos magis traderet in māu hostiū: deinde in āno. 39. qñ ibant directe in terrā ꝓmissionis venerūt in cades mēse septimo. 39. anni: t deinde in. 5. mense anni. 40. steterunt in monte hor vbi mortuus est aaron vt dr nume. 33. c. ergo nō manserunt ibi vno anno.

Rabi. salo. expō. Improbatio.

¶ Capitulum. ij.

Rofectiq; inde venimus in solitudinez que ducit ad mare rubrum: sicut mihi dixerat dominus t circuiuimus montē seyr longo tēpore. Dixitq; dñs ad me. Sufficit vobis circuire montem istum. Jte contra aquilonem.

66. di. c. ieiuniū. ij. ibi iussi sūt nō ascēdere.

Connexio capi.

Profectiq;. Lōtinuat hic moyses narrationē prete ritoꝝ: t posteaq; narrauit penas inflictas a deo irato demōstrat hic bñficia collata a deo placato: t in. c. isto t sequēti solū narrat bñficia: ꝛs enim tpe quo ista gerebant aliqua mala passus est israel vt p; nu. 21. et. 25. tñ hic subticentur: qz bñficioꝝ collatio icitat ad gr̄as agendū t obediēdū collatori: penarū autē inflictio ad aliquā aliā nō ita ptinētē ad psuasionē magis incitat passionē. ¶ Et tanguntur hic. 4. primum de transitu per idumeos. ¶ Scdo de trāsitu p moabitas ibi. (Lūq; transissemus). ¶ Tertio de trāsitu p amonitas ibi (post quā aūt vniuersi). ¶ Quarto de trāsitu p amoꝛreos ibi (surgite t transite). (Profectiq; inde). i. recedētes de cadesbarne. (venimus in solitudinē q̄ ducit ad mare rubrū). qz stantes i cadesbarne miserūt nuncios ad regē edon vt ꝓmitteret ingressuꝫ p terrā suā q; noluit: ideo mādās deus q; ascēderēt ꝫ partē oriētalē versus mare rubrū: qz ēt circa terrā illā ḥz mare rubrum sinum q; vocatur arabicus: t infra contra occidentem est idez sinus arabicus. (Et circuimus montem seyr). i. idumeam sicut dicebatur. ś. montē ammoꝛrei. ¶ Jste circuitus fuit ascendendo ꝫ ptē orientalē: t p; qz p terrā edon erat via directa in terrā chanaā: ió nāq; petebāt hebrei dari sibi trāsitū p terraz illā: t qz nō datus fuit: dixerūt se circūdedisse mōtē seyr. i. nō ambulasse directe: cū ergo isti vēirēt a pte meridiana. s. ab egypto vt p; nu. 13. c. si via directa erat p terrā edō oportebat q; ipa eēt in pte meridiana: ēt qz vt p; in ōscriptiōe fitꝰ terre edō in lib. de diuisi. terre sctē t in solino. c. de ostratiue regiōe: idumea est ad meridiem terre chanaā: t p; hoc clarius nu. 34. c. cuz describunt termini terre chanaā: t dr ps meridiana eius incipiet a solitudine sin q̄ est iuxta edon: cū ḡ declinauerint a rectitudine vie terre edon venientes de terra meridiana: oportebat vel q; descenderūt versus occidētē vel ascēderēt ꝫ oriētē: nō pōt dici q; descēderunt versus occidentē: qz tūc ingressuꝫ filioꝝ israel in terrā chanaā nō fuisset p partē oriētalē sed p meridianā: aut occidentalē: intrauerūt tñ per orientalē: qz itrauerūt p iordanē t iericō q̄ sunt ad orientē terre illius vt p; nu. 34. ca. ¶ Jtē qz post trāsitū p terminos idumeoꝝ trāsierunt p amonitas t moabitas. s. apud terrā eoꝝ: t iste sunt ad oriētē terre chanaā: t p; qz trāsierūt iuxta mōtē moab vbi voluit maledicē eos balaā: vt p; nu. 22. t vsq; ad. 25. c. sed iste mōs ē cōiūctꝰ valli sodomoꝝ: vt p; in lib. de diui. terre sctē sodoma aūt siue mare sodomoꝝ: qz iā sodoma nō est: dr esse ad orientē terre ꝓmissionis: sic dr nu. 34. cū dr inde pueniēt termini ꝫ oriētē ad mare cenereth: t tēdēt ꝫ iordanē t ad vltimū salsissimo claudent mari sed mare salsissimū vocat mare sodomoꝛuz vt ibi declaratū est. Jtē qz hebrei intrātes apud moabitas trāsierunt p terrā regū amoꝛreoꝝ: t ceperūt illā: vt p; j. 3. c. cum dr tulimus in illo tpe terrā de māu duoꝝ regū amoꝛreoꝝ: ꝛs ista terra est ad orientē terre chanaā: ḡ intrauerūt p orientez terre ꝓmissionis: añs p;: qz due tribus t dimidia cū petiuissent t accepissent terrā illā regū amoꝛreoꝝ in possessiōnē: confessi sunt se hēre iā hereditatē ad orientē terre ꝓmissionis: vt p; nu. 32. c. cū dr nec quicq; querimus trans iordanē: qz iā hēmus possessiōnē nr̄am in oriētali eius plaga: p; ḡ q; circuierūt mōtem seyr a scēdētes vsus oriētē. ¶ Jtē qz mādauit hic deus q; irēt ꝫ mare rubrū: sed mare rubrū est ab oriēte terre huius: cū veniat de ptibꝰ indie plat⁹ mōtis caucasi: ītericctis ītervtrūq; q̄busdam gentibus ḡ supius est q; ista terra p quā nūc ambulabant hebrei: nā mare rubrū intrat p solitudines arabicas in oriētali pte earū: t vocat mons seyr: qz idumea est terra alta t montuosa: vñ dicēdo ō filijs esau Abdie vnico. c. q; morant in scissuris petrarū t mōtibus. (Lōgo tpe) sed nō fuit vnus annus: qz hoc in. 40. an. contigit: nā vt p; nu. 33. c. venerunt filij israel in mōtē hor: t ibi mortuus est aaron mēse quto. 40. anni: t postea in mēse vndecio eiusdē anni castrametati sr̄ in cāpestribꝰ moab: apud iordanē que fuit vltia māsio: vbi locutus est moyses ad totū israel ea q̄ ꝛtinent in hoc libro: vt p; in pncipio. c. pcedentis t sic a mōte hor q; est in extremis finibꝰ terre edon: vsq; ad vltimā castrametationē fuerūt sex menses: si aūt velimus ꝯputare istū circuitū mōtis seyr a cadesbarne ex q̄ misit israel legatos ad regē edon vt ꝓmitteret eos transire p terrā suā: vt p; nu. 20. c. erit iste circuitus maiozis tpis. s. anni t dimidij: nā venerūt in cades mēse septio anni. 39. vt p; nu. c. 20. vt. ś. declarauimus: magis tñ vr incepisse iste circuitus a monte hor cū ponat in extremis finibus terre edō: vt p; nuñ. 33. c. (Sufficit vobis circuisse mōtē istū). i. satis magno tēpore laborastis in circuendo istū montē: nūc eatis ꝫ aquilonez. i. descēdatis appropinquādo terre idumeoꝝ sic alig volunt: sed nō est verū: qz cū hebrei venirent de terra meridiana ꝫ aquilonē: t deberēt transire p montē seyr: ꝛs nō fecerūt ascēdētes versus oriētem vt. ś. declarauimus: si ḡ ad terrā edon declinare deberēt: nō erat declinare ad aquilonē sed ab oriēte ad occidētē: ire aūt ad aglonē erat ire ꝫ terrā chanaan q̄ aglonaris erat respectu egypti t terre idumeoꝝ: t sic isti trāsibant p latus terre edon nō declinātes ad eā sed eūtes ꝫ terrā chanaā: tunc deus misertus eoꝝ placauit idumeos vt cōcederēt eis trāsitū p terrā suā in finibus regni. (Trāsibitis p terminos fratrū vestroꝝ). i. idumeoꝝ qui erant fratres israelitarum: qz erant filij esau t nūc faciā vos trāsire cū ꝛs ante ipsi noluerint. (Et timebunt vos). Putabant q; volebāt inuadere terrā eoꝝ: t rō timoris erat qz audiebāt mirabilia q̄ faciebat ꝓ eis deus. (Ne moueamini ꝫ eos). s. cōmittēdo pugnā. (Nec enim dabo vobis de terra eoꝝ). Dic excludit cām belli si enī ꝫ eos pugnare debere tis hoc esset pp habēdam terrā eoꝛuz: sed nihil dabo vobis de terra eoꝝ: ḡ nō opz pugnare: qz deus dederat istā terrā in possessiōnē idumeis ex merito abrae. (Jn possessiōnē esau tradidi montē seyr). cū habitarent simul iacob t esau t terra eos ferre nō posset: recessit esau a iacob in terrā seyr: vt hr Geñ. 36. c. t hanc terrā cōfirmauit deus in possessiōnē esau: qz ḥz reges israel vt dauid afflixerint idumeos subijciendo eos tributis: tñ nūq; eos de terra expulerūt. (Cibos emetis ab eis pecunia). s. si volueritis cibos aliquos comedere emetis pecunia sed nō indigebant: quia semper habuerunt manna vsq; in terram chanaan transito iordanē: vt habet iosue. 5. capi. (Aquam emptā baurietis t bibetis). ¶ Ex hoc manifeste patet q; iudei transierunt per terram idumeoꝝ: siue multum intrauerunt: siue paucum qō est contra. ra. sa. t nicolaū qui volunt q; idumei solum aspoꝛtarent cibos venales iudeis extra finez regni sui: t p; sic quomō poterāt iudei emē aquā ab idumeis vt eēnt

in terra

Diuisio eiusdem.

De trāsitu pidumeos.

Qō. 1 A Jste circuitus quomō fuit factus.

B

Nota p quā ptē intrauerūt iudei in terrā ꝓmissionis.

† Improbatio opi. quorūdā.

Belli cā excludit

Qō. 2 A Rō pro bās iudeos trāsisse p fraz idumeorū.

in terra eoꝝ de cibis quidem poterat eē q̄ idumei adducerēt eꝫ fines regni ad vēdēdū: qz in deserto ñ inueniebant̄ ſz de aquis nō poterat esse: nō est. n. veriſile q̄ terra p quā trāſibāt iſraelite apud moabitas esset inaquoſa: z dato q̄ eēt inaquoſa oēs idumee z moabite ferētes aq̄s nō ſufficerēt tāto pplo: pecoribus: z iumētis: ſi aūt eēt terra aquoſa nō oportebat dare regulam de aq̄s bibēdis ꝑ pecunia: qz aq̄ q̄ erant eꝫ idumeā nō erant in ptāte idumeoꝝ: nec eas vēdere poterāt. Cōcludit̄ g̃ q̄ trāſierūt p terrā idumeoꝝ z qz erat pplus multus indigebat aq̄ multa de puteis quos ſoderāt z parauerant idumei: ió rōnabile erat q̄ darent pecuniā ꝑ aqua. ¶ Et ſi forte adhuc velles dicere q̄ idumei portabāt aq̄s ad caſtra iſrael extra fines regni ſui. Nō pōt ſtare: qz dr̄ i lr̄a. (Aquā emptā baurietis). i. q̄ ipſi iſraelite emerēt aquā z hauriret eā de puteis: hoc aūt ipoſſe erat vt ipſi trāſirēt p idumeā in q̄ ipſi aquā emerēt: z extraberēt ò puteis: qz ſi extra idumei portarēt ad caſtra nō hauriret eā iſrael vt dr̄ in lr̄a. (Dñs ds tuus). Ponit̄ giſale bñficiū ad inducēdū eos vt pcōpte obediāt. (Bñdixit tibi in oi ope manuū tuaꝝ). i. multiplicauit te: z adiuuit te in oibus bellis q̄ feciſti. ſ. ꝫ amalechitas. Exo. 17. c. ꝫ chananeū regē arad nu. 21. ꝫ seō z og: reges amoꝛreoꝝ: vt ꝫ z. j. 3. c. ꝫ madianitas vt nu. 31. c. (Et nouit iter tuū). i. bñfecit tibi in itinere tuo vando magna z dirigēdo in colūna ignis z nubis. Deus illos cognoſcē dr̄ quos adiuuat vel approbat: ab eis aūt abſcōdi quos nō adiuuat vl̄ nō approbat ſic br̄. j. 31. c. z ſic dñr pctā abſcōdita ꝺo: qz ea nō approbat vt ꝑz ps. 16. ſ. de abſcōditis tuis iplet̄ est vēter eoꝝ. (Nō transieris ſolitudinē hāc). Tota trā quā trāſierūt ex egypto vſq; ioꝛdanē ſolitudo dici pōt: qz ꝛz aliq̄ ñ accederēt ad terras habitatas modicū intrabāt p eas ſz ꝓpius dr̄ ſolitudo vſq; ad terminos idumeoꝝ. ſ. ſolitudo pharā: z alie ꝓcedētes. (Nihil tibi defuit). Ad ꝺueniēs ſubſtētamētū. tñ multū ꝺerat ſm eoꝝ inordinatū appetitū: ió petierūt carnē piſces z alia ſilia vt br̄ exo. 16. Cū murmurauerūt atq; dixerūt vtinā moꝛtui eēmus in terra egypti q̄n ſedebam⁹ ſup ollas carniū: z comedebam⁹ panē i ſaturitate cur iduxiſtis nos in ſolitudinē vt occidētis oēm multitudinē hanc fame z nu. 11. c. murmurauerūt dicētes cū flagraret deſiderio carniū: q̄s dabit nobis ad veſcēdū carnes: recoꝛdamur piſciū quos cōedebamus in egypto gratis: in mētē nob veniūt cucumeres: z pepones: cepe: poꝛriq; z allia: aīa nr̄a arida est: nihil aliō videt oculi nr̄i niſi mā. z nu. 21. c. locut⁹ fuit oīs pplus ꝫ moyſen dicēs: cur eduxiſti nos ò egypto vt moꝛeremur in ſolitudine: deest panis: nō ſūt aq̄ aīa nr̄a iā nauſeat ſup cibo iſto leuiſſimo. Et ſciēdū tñ q̄ ꝛz hic dicat q̄ nihil defuit hebreis ꝓ defectū aliq̄n tñ ò ficiebāt aq̄ vl̄ cibus: z ꝫ vt tētaret eos dñs q̄les eēnt: ſic ꝑz. j. 8. c. cū dr̄ adduxit te dñs. 40. an. p deſertū vt afflige ret te: atq; tētaret z nota fierent q̄ in tuo aīo vſabant̄: en q̄ dragesimus ānus est vt recogites in coꝛde tuo q̄ ſic bō erudit filiū ſuū: ſic dñs ò s tu⁹ eruditiuit te. ió dōm q̄ ꝛz iſta aliq̄n deficerent ad tētationē hebꝛeoꝝ tñ nō deficiebāt ſimplr̄: qz cū incipe rēt eē neceſſaria ò s illa ꝺabat ſic ꝑz. j. 8. c. aflixit te penuria: z dedit tibi cibū quē ignoꝛabas tu z pr̄es tui. (Cūq; tranſiſſemus). Hic ponit̄. fm. ſ. de trāſitu p moabitas. (Cūq; trāſiſſemus fres nr̄os). Prius deuenerūt poſt trāſitū ſolitudis in terrā idumeoꝝ q̄z moabitaꝝ: qz magis est cōiuncta ſolitudini.

Tacita obiectō.

B

Quos dr̄ deus cognoſcē.

¶ Quo iudei p̄us circuierūt mōtem ſeyr q̄z terrā moabitaruꝫ.

Qō. 3 A

Ad ſciēdū aūt quo p̄us circuierint hebꝛei mōtē ſeyr q̄z terrā moabitaꝝ: z ad alias terras amonitarū atq; amoꝛreoꝝ acceſſerūt ꝺiderādū est q̄ terra edō z terra moab z terra amō z terra ꝺuoꝝ regū amoꝛreoꝝ est in circuitu terre chanaā: ſed terra edō est ad lat⁹ meridianū terre chanaā terra moab est magis ad oꝛientē ꝛz aliquo mō attineat ad latus meridianū terre ꝺuoꝝ regū amoꝛreoꝝ: z amō est directe oꝛiētal̄ terre ꝓmiſſiōis: ſiue terre chanaā vt ꝑz nu. 32. qz hebꝛei intrauerūt p illā in terrā chanaā p ioꝛdanē z hierico q̄ ſūt ad oꝛiētē terre chanaā vt ꝑz nu. c. 34. cū g̃ venirēt hebꝛei de terra egypti q̄ erat meridiana terre chanaā: trāſire dēbant p terrā edō ſiue mōtē ſeyr qz iſta terra ē meridiana terre chanaā: vt ꝑz nu. 34. c. ſed qz nō pmiſerūt eos idumei trāſire p terrā illā vt ꝑz nuū. 20. c. coacti ſunt circuire mōtē ſeyr: z hoc fuit aſcēdēdo ad oꝛiētē vt ꝫ. declaratū est: z in toto iſto circuitu nō acceſſerūt ad terrā idumeoꝝ: nā poſtq̄ circueundo terrā iſtā aſcēdiſſent ꝫ oꝛiētē dixit ꝺs ad eos ſufficit vobis circuire mōtē iſtū ite ꝫ aglonē: z trāſibitis p terminos fratrū veſtroꝝ filioꝝ eſau qui habitant in mōte ſeyr z timebūt vos. q. o. q̄ ante hec nō acceſſerant ad terminos filioꝝ eſau. ſ. intrando aliquid in terra edon: de inde cū ambulauiſſent modicū p lat⁹ oꝛiētale terre edō aliq̄lr̄ itrādo in eā acceperūt itrare viā deſerti aſcēdēdo ad ptē ſupioꝛē ꝫ oꝛiētē: z trāſierūt coꝛrētē zareth: z applicātes le t̄minis terre moab tranſierūt iter moab z amō: nā moab erat eis ab occidēte amō aūt ab oꝛiēte: mediū āt p qō trāſierūt erat t̄ra ꝺuoꝝ regū amoꝛreoꝝ nā illa terra erat iter amō ex oꝛiente z moab ex occidente: pplus tñ iſrael trāſibat p anguſtū terre amoꝛreoꝝ in quo ꝺiungebant̄ moab z amō: z mādatū fuit eis ne pugnarēt ꝫ moabitas: aut amonitas: ſi aūt amonite aut moabite diſtātes eēnt a loco trāſit⁹ eoꝝ ñ mādaret̄ eis q̄ nō pugnarēt ꝫ moabitas aut amonitas: ſupfluū nāq; eēt vt ſi alicui exīti in hiſpania diceret̄ non pugnes ꝫ indos: qz ēt ſi nō diceret̄ ei nō poſſet pugnare ꝫ indos cū ſint in diſtātiſſima pte oꝛbis. bñt ſe aūt ſic iſte terre q̄ q̄libet eaꝝ tangit terrā chanaā: z intrat in arabiā quātū ad ptē meridianā: ſz terra edō magis itrat in arabiā: ideo q̄n acceſſerūt ad ꝺfinia terre edō a pte meridiana: z aſcēderūt ꝫ oꝛiētē p lat⁹ meridianū edō: nōdū accedebāt circa ꝺfinia moab ꝺonec ābulauerūt ꝫ aglonē. ſ. ꝺimittēdo circuitū ꝫ oꝛiētē: z intrādo directe ꝫ terrā chanaā: z tūc ābulātes p terrā deſertā: z trāſeūtes coꝛretē zareth acceſſerūt ad ꝺfinia moab in arnō itrātes int̄ t̄rā moab z amon ſe cōiungentes ibi: z magis itrātes arabiā p mediū eaꝝ. i. iter eas. ſ. p terrā ꝺuoꝝ regū amoꝛreoꝝ: z ſatis bñ appet eē ver: nā magna ps regni regis ſeon oli erat ò terra moab: vt ꝑz de ciuita. eſebō q̄ erat de terra moab vt ꝑz nu. 21. c. tñ ipſa tūc erat metropolis regni regis ſeō: z iſta magis erat oꝛiētal̄ q̄z terra regis og: q oñabat̄ in baſan bñs mōtē galaad: z circa ioꝛdanē z mōtē hermō: ſz vt ſitus iſtaꝝ terraꝝ meli⁹ itelligat̄ z itroit⁹ filioꝝ iſrael ſubijciat̄ bñ i figura ſequēti. (Qui habitabāt in seyr). Sic vocat̄ terra illa i q̄ habitabant idumei. (Per viā cāpeſtrez z de belat z de aſiōgaber). Aſiongaber manſio est añ cadesbarne imediate vt bñ nu. 33. c. vñ poſtq̄ in pricipio. 40. an. venerunt itez in cades: qz noluit eis rex idumeoꝝ ꝺcedē introitū p terrā ſuā p ptē cades: qz hoc erat p mediū terre ſue ꝺuerſi ſunt retro ad aſiongaber vt circuirēt mōtē ſeyr: z bñ est qō dr̄. ē. q̄ pfecti de cades venerūt p ſolitudinē q̄ ꝺucit ad mare rubꝝ: z ſic circuierūt mōtē ſeyr. Nā aſiongaber ē apō mare rubꝝ: vt ꝑz 3. re. 9. c. cū dr̄ claſſē quoq; fecit rex ſalomō in aſiongaber q̄ est iuxta abilā i litoꝛe maris rubri i terra idumea: ex quo ēt ꝺcludit̄ qō. ē. ꝺicebam⁹. ſ. q̄ iſraelite trāſierint aliq̄lr̄ intra terrā edō: cū ꝺicat̄ hic q̄ trāſierūt p viā de aſiongaber in deſertū moab. ſed aſiongaber est in terra idumee vt ꝑz. 3. re. c. 9. ſz ꝛz intrādo per aſiongaber intrarēt in terrā edon: tñ qz via ò aſiongaber vſq; deſertū moab est deſerta iō nō dicebant̄ intrare in terrā edon donec ptrāſita tota iſta via de aſiongaber q̄ est cāpeſtris venerūt ꝺeclinātes ad aglonē vt. ē. declarauimus. (Per viā campeſtrē). i. p quoſdā cāpos q adiacēt finib⁹ idumeoꝝ. (Venim⁹ ad iter q̄ ducit in deſertū moab). Poſtq̄ exierūt trā idumeoꝝ loth. (Tradidi in poſſeſſiōe). Moabite erāt filij filij loth. ex maiori filia vt ꝑz Geñ. 19. c. z meritis ei⁹ nō expulſi ſunt de terra illa īmo ò s adiuuit eos vt expellerēt inde alōs gētes. (Emi p̄mi fuerūt habitatoꝛes). Emi hebꝛaice terreus dr̄ qz magnitudine ſtature ſue alios terrebant. (Ut de enachi ſtirpe viderent̄). Iſte gētes nō erant de ſtirpe enachi. i. gigantū: ſed tāte erāt magnitudis q̄ gigantes videbant̄. (Deniq; moabite appellant eos emin). Nō fuit iſtud nomē ꝓpriū illaꝝ gētiū: ſz vocauerūt eas ſic moabite ab effectu timoꝛis. (In ſeyr aūt p̄ius habitauerūt hoꝛrei). Nō ſolū moabite meritis loth poſſederūt terrā emi: ſed etiaz eſau cū filijs ſuis meritis abꝛae deleuit hoꝛreos z habitauit in t̄ra eoꝝ. ſ. in mōte ſeyr. (Sicut fecit iſrael in terra poſſeſſiōis ſue). i. ſicut nos expulimus: z occidimus ꝺuos reges amoꝛreoꝝ: qz de⁹ aſſignauerat illā terrā iſraeli in poſſeſſionē: ita idumei expulerunt hoꝛreos: qz illa terra ꝺata erat eis in poſſeſſionē.

B

† † C

Aſiōgaber ſitus.

¶ Aliqui volunt q̄ eſdras ſcripſerit libꝝ iſtū pp iſtā cāz. (Sicut fecit iſrael). qz viuēte moyſe nōdū acq̄ſierat iſrael terrā ꝓmiſſiōis ſue: iō eſdras q̄ acq̄ſitā vidit hoc dicē potuit. ¶ Sed nō est verifilē ꝺato q̄ eſdras libꝝ iſtū ſcripſiſſet q̄ auſus eſſet dicē aliq̄d qō nō dixiſſet moyſes: maxie qz iſta cla erat ꝺuctiua filioꝝ iſrael a ꝺño pugnādā ꝫ idumeos figūando eis nō eē er volūtate dei tpe aūt eſdre nō erat neceſſariū dicē hoc: qz iā ſciebāt iſraelite diſtincte poſſeſſionē ſuā. Etiā ad hoc poſſet aliquis aliter dicere qz licet nōdum acquiſiuiſſet iſrael poſſeſſionē ſuā: qz tñ moyſes erat ꝓpheta dñi z maximus: vt ꝑz. j. vltimo. c. poterat ſcire q̄d euenturū erat: ió ſciret certiſſime q̄ iſrl̄ bitur⁹ eēt terrā ei ꝓmiſſā: z ſic de illo tāq̄z ò pterito pp certitudinē loquebat̄: nā in ꝓphis tpa frequētiſſime mutant̄: ſic ꝑz Eſa. 53. c. q̄ cum de xp̄o venturo ꝓphetaret p modum pteriti locutus est cum dr̄: vere langoꝛes nr̄os ipſe poꝛtauit: z liuoꝛe

Qō. 4. A

Nōnulloꝝ opinio dr̄ de huius libri ſcriptore.

In ꝓphis tpa frequētiſſime mutantur.

eius sanati sumus oīa tñ ista multo post tpe facta sunt. ¶Sed hoc nō pōt stare: qz moyses suadebat pplō hebreoz ne pugnarent ɔ moabitas ⁊ idumeos dicēs: q idumei acceperāt illam terrā a deo in possessionē sicut filij israel accepant suā: sed sic erat q idumei tenebāt actualr terrā seyr ɔ quā pugnare nō ō bebant: g̃ ipsi debereī tenere terram suā quā habituri fuerant iam sed nō erat sic: qz nōdū transierant vltra iordanē: g̃ non poterant dici isto mō tenere terrā possessionis sue. ¶Dōm g̃ alr q deus nō loquebaī hic de tota terra quā israel possessurus erat: sed de illa pte que erat trās iordanē quā iam acquisierant sicut idumei suā terrā tenebant: sed adhuc nō est hoc verz qz qñ admonuit moyses israelitas ne pugnarent ɔ edon nōdum acqsierant aliq̃ partē terre duoz regū amorreoz: ⁊ pz qz pīo circuierunt montem seyr: deinde accesserunt ad terminos idumeoz: ⁊ trāsierunt aliqualr per terrā eoz deinde trāsierūt torrentē zareth: ⁊ intrauerunt viam deserti q̃ ducit moab: ⁊ cū accesserunt ad moab aliqualr trāseūtes inter eos: ⁊ amonitas: postea applicuerunt se terre duoz regū amorreoz: pz aūt hoc ex ordine lre in toto isto. c. maxie qz qñ misit moyses nuncios ad regē seon rogauit vt daret eis transitū p terrā suā sicut filij esau: ⁊ moabite: g̃ qñ accessit ad amorreos iā transierat idumeos: nō pōt hoc ēt esse verz. s. q qñ prohibiti sunt pugnare ɔ idumeos q̃ iam possedissent terrā duoz regū amorreozū trās iordanē: dicēdū necessario q qñ moyses pīo dixit ista verba israelitis ne pugnarent ɔ idumeos nō dixit totalr sic vt est in lra: sed dixit q nō pugnarent ɔ idumeos: qz deus dederat eis in possessionē montē seyr: sicut filijs israel ꝓmiserat dare possessionē: iō erat ɔ dei voluntatem pugnare cū idumeis: postea ptrāsitis oibus mansionibus cū essent in cāpestribus moab super iordanē moyses cito moriturus repetiuit oēs actus eorūz sm q hic cōtinent: ⁊ dixit ista verba q̃ sunt in lra. s. q ōs dederat filijs esau possessionē in monte seyr sicut eis dederat terrā possessionis sue. i. terrā duoz regū amorreoz ⁊ tunc verum est q qñ moyses ista recitabat iā deuicerant duos reges amorreos: sic enī ipse refert in isto. c. ⁊ in sequēti ad istū g̃ modū rñdendi recurrendū est. (Surgentes vt trāsiremus torrentē zareth.) Torrens iste est apud moabitas inter solitudinē q̃ respicit moab ⁊ arnon: vt hr nu. 21. c. (Tps quo ambulauimus de cades barne vsq̃ torrentē zareth. 38. annoū). Hoc cōputatur a pīa vice q̃ steterunt in cades: bis. n. steterunt in ea. s. in. 2. anno ab exitu de egypto qñ miserūt exploratores vt pz nu. 13. et 32. c. ⁊ item in mēse pīo. 40. anni: vt hr nu. 20. c. Et demōstratur sic in pīo anno exitus de egypto venerunt: vsq̃ in mōtem synai: ⁊ steterunt ibi vsq̃ ad. 20. diez scōi anni: vt hr nu. 10. ō inde venerunt in cades de qua explorat ores miserūt expectātes eos ibi vsq̃ ad finē quinti mensis vel q̃si qz expectauerunt 40. diebus quibus lustrauerunt terram vt patet nume. 14. ca. sed nō venerunt in cades vsq̃ in quarto mēse vt colligitur ex his que diximus precedēti. c. manent ergo ad plus: residui. 38. anni ⁊ septem mēses si tollant ergo septem mēsem anni. 40. post mortē aaron q moritur est qnto mēse. 40. anni in mōte hor q ē ꝓpinqu⁹ zareth: vt hētur. Exo. 20. et. 21. et. 33. c. nu meri: in qbus pugnauerunt ɔ amorreos reges: ⁊ deinde ɔ madianitas: manebunt. 38. anni residui de. 40. qbus steterunt in deserto: ⁊ isti. 38. anni fuerunt in qbus errauerunt p solitudinē. (Donec cōsumeret oīs generatio boīum bellatoz). Ex hoc pz manifeste q illi q fornicati sunt ⁊ adorauerūt belphegor nō fuerunt de murmurātibus in anno. 2. qz ante transitū torrētis zareth oēs cōsumpti sunt: sed de filijs suis ēt ex hoc pz q snīa illa solū fuit lata ɔ bellatores nō otra leuitas: ēt qz eleazar filj⁹ aaron maior erat. 20. annis qñ exiuit de egypto: qz in ipso anno factus est sacerdos ⁊ leuitarū princeps: vt pz leui. 8. ⁊ nu. 3. c. qō nō ptinet ad iuuenes: sed ipse ingressus est terrā ꝓmissionis ⁊ diuisit eā sorte: vt pz nu. 34. ⁊ in ea mortu⁹ est post mortē Josue: vt hr Josue. vltio. c. ēt si ista snīa cōprehendisset leuitas aaron q erat de leuitis qui nō intrauit terrā ꝓmissiōis vt pz num e. 20. et. 33. c. nō habuisset ipedimentū ad nō intrāduz: qz peccauerat nō bñdicēdo deo ad aquas ɔdictionis in cades: sz qz ista snīa ɔ eos: ⁊ alios lata fuisset ⁊ erat pior q̃ peccatuz in cades: sed falsum est: qz qñ dns expressit cāz quare nō intraturus erat aaron dixit pgat aaron ad pplos suos: qz incredulus fuit ori dñi: vt pz nu. 20. c. sic ēt pz Josue. 5. c. cum dr ois pplus qui egressus est de egypto vniuersiq̃ bellatores mortui sunt in deserto per longissimos terre circuitus leuite: nō cōputant sub hoc nōe pplus israel sed alie. 12. tribus que acceperunt sortes habēt hoc nomē: ēt qz sicut dr nu. c. 20. postq̃ generatio noriozū qui peccauerant ɔ deū in deserto mortua est: moyses ⁊ eleazar descripserunt ceterū pplm manentē p tribꝰ suas: ⁊ familias: g̃ eleazar q eos cōputabat nō fuerat ligatꝰ illa snīa morientiū lata in cadesbarne: cū tñ esset maior. 20. annis. (Cuius manus fuit aduersus eos). Percutiēdo eos peste ⁊ tradēdo in manus hostium. (Postq̃ aūt). Hic ponit tertiū de trāsitu per amonitas. (Tu trāsibis hodie terminos moab). i. vltra terminos moab. (Urbē noīe ar). Ab ista vrbe vocat torrēs arnon: qz transit iuxta ar diuidens moabitas ⁊ amorreos: vt pz nume. 21. c. vicinior est terra amorreozū terre moabitaruz q̃ terra amonitarū: qz solus torrēs arnō diuidit inter vtrāq̃ terrā. ¶Itē qz multe ciuitates q̃ erant olim de terra moab erāt nunc de terra amorreoz: vt pz de esebon nu. 21. c. sed ex illa pte terra amonitaz est cōiuncta terre moabitarū. (Nā dabo tibi de terra filioz amon). Qz sicut meritis loth data fuit terra moabitis ita etiā amonitis: qz vterq̃ fuit filiꝰ loth: vt pz Geñ. 19. c. (Terra gigantiū reputata est). Tā terra moabitarū q̃ amonitarū a gigantibꝰ possessa est sz expulerūt eos inde ⁊ possederūt eā: eadē terra vr esse moabitaz ⁊ amonitaz: sed ipsi dr uiserunt eā inter se in terra quā tenuerūt olim gigātes tēpore abrae: ɔ quos pugnauit chodorlaomor cū aliis tribꝰ regibus: ⁊ deleuit eos: vt late declarauimus Geñ. 14. (Lueos quoq̃ qui habitabant i azeri vsq̃ gazam capadoces expulerūt.) Capadoces sūt q philistin noīant a palestina terra in q̃ est gaza ciuitas: vt pz iudi. 16. c. in eadē ɔscēdit sanson ad meretricē ⁊ ibi mortuus est: ⁊ pz. 1. re. 6. vbi inter. 5. ciuitates philistinoz ꝓputaī gaza: hoc aliq putāt errātes valde: nā philistini: ⁊ capadoces multū differūt: maxie qz in lra dr q̃ isti capadoces exierunt de capadocia ⁊ acceperunt terrā illā: nō pōt tñ dici q̃ sit capadocia terra philistin: qz palestīa ē magis meridiana q̃z cetera pars terre chanaā: ⁊ ipsa est ad latꝰ meridianū terre chanaā: vt probauimus Geñ. 12. ⁊ Exo. 13. ⁊ tāgit egyptū inferiorē in parte oriētali eius: vt ait paulus orosius pīo de ormesta mūdi. c. de diuisiōe asie: terra aūt capadocie ē multū septētrionalis: sic ait paulus orosius vbi. ō. in capite syrie capadocia est q̃ hz ab oriē te armēiā: ab occasu asiā minorē: ab aglone treuisarios cāpos: ⁊ mar americū: a meridie taurū mōtē cui subiacet cilitia ⁊ isauria vsq̃ ad siritū sinū q expectat ɔ insulam cipri: de hac terra ait multa solinus ipolistor. c. 45. de capadocia: isti tñ capadoces egressi de sedibꝰ suis nō qdē oēs sz aliq vt assolēt alie gētes pugnauerūt deleuerūtq̃ eueos q habitabant vsq̃ gazā: ⁊ qz illa terra est terra palestinoz: vt pz iudi. 13. et 16. imo fuit quō daz caput terre philistinoz. s. tpe sansonis: vt pz iudicū. 16. c. ⁊ isti capadoces postq̃ expulsis eueis possederunt terrā bñ vocarent philistin. i. habitantes in palestina: capadoces tñ philistini nō sr. (Surgite ⁊ trāsite). Hic ponit ērtū de trāsitu ⁊ pugna ɔ amorreos. (Trāsite torrētē arnō). Adhuc māebāt in terris moab ꝓpe torrētē zareth: nā post torrētē arnō segr castrametatio: vel trāsit⁹ in arnō sic pz nu. 21. c. cū dr inde mouētes venerunt ad torrētē zareth quē relinquētes castrametati sr ɔ arnō q̃ ē i deserto. ¶De arnō dubitāt aliq qd sit: dicit n. ioseph⁹ q est fluuius descēdēs a mōtibꝰ arabie p desertū fluēs q i stagnū asphaltidē eruit: diuidēs terrā moab ⁊ arnō. Dicit autez scholastica hystoria q qdā volūt arnō esse ciuitatē ꝓminētez in finibꝰ terre amorreoz. Dōm tñ necessario q arnō sit villa: vel ciuitas exīs in extremitate terre amorreoz: sic. n. pz ex lra q nullo mō sit torrēs aut fluui⁹: nā lra dicit nu. 21. c. q arnō ꝓminet in finibꝰ amorrei: si aūt fluui⁹ eēt nō possz ꝓminē sed p loca decliui elabi ad eminē autē res duras ⁊ altas ptinet arnō: tamē nō est in terra amorreozum sed in terra moab cuz tamē sit in finibus moab diuidit moab ⁊ terram amorreozum: qō patet nume. 21. c. cum dr: figdem arnon terminus ē moab diuidēs moabitas ⁊ amorreos: ⁊ sic cū vtrāq̃z terrā diuideret nō vocauit eā terminū amorreoz sz t̄minū terre moab q̃si sit ītra terrā moab q aūt arnō nō sit scopul⁹ vel mōs altꝰ eminēs i terra sz ciuitas: aut nulla pz qz dr nu. 21. c. castrametati sr i arnō q̃ ē in deserto ecce q̃lr fecit eā feminini gñis: si tñ eēt nomē scopuli aut mōtis nō eēt femini sz masculini: aut neutri⁹ noia tñ localia in on feminini. g. sr iō arnon nomē loci erit. ista tñ ciuitas est alta sita in mōtibꝰ iō dr nu. 21. c. q arnō ꝓminet in finibꝰ amorrei. ¶Et si obiciat qz dr h surgite trāsite e torrētē arnō: g̃ erat torrēs. ¶Rñr q arnō nō ponit ibi ītrāsitiue. s. q ponat in eodē casu in quo torrentē ad notādū idētitatē rei sic dicim⁹ aial hō sortes currit: vel aial boiez sortē video: sz ponit ītrāsitiue. s. in genitiuo sub bitudie posfiōis: ⁊ sic vocat torrēs arnō: nō qz torrēs ille sit id qō arnō: sz q̃ sit aliq̃ res ptinēs ad arnō

B Doct. opi.

D †

Bis indei steterūt in cadesbarne.

Snīa lata ɔ murmuratores nō cōprehendit leuitas.

E † †

De trāsitu ꝓmonitas.

† †

† †

Pbilistini ⁊ capadoces differūt.

De ciuitate capadocia

F

De trāsitu ⁊ pugna ɔtra amorreos.

Qō.5 A

Quid sit arnon. Opi. ioseph. Scholastica hystoria Opi. oo.

B Obiectō Rñsio.

arnon.ſ.q; arnō eſt ciuitas ſita in mōtibus ꝓminens in finib⁹ amorrei: ⁊ ad radices illius fluit torrens:q; vocaꝫ torrens arnō:⁊ ſic dr hic.(Trāſite torrentē arnō).i.torrētē fluentē apud arnō:⁊ iſto mō loquit iosephus dicēs arnō eſſe fluuiū deſcendentem de montibus arabie.ſ.accipiēdo large arnō ꝓ fluuio q; tranſit apud ciuitatē arnō:⁊ ille deſcēdit de montibus arabie fluitq; apud arnō vt vult iosephus.(Incipe poſſidere ⁊ cōmitte aduerſus eū prelium. Licet deus mādaſſet imediate belligerare:tñ moyſes prius miſit ei pacē ſi vellet dimittē eos tranſire:nō faciebāt ſicī terra trās iordanē:q; nulla pace petita oīa deſtruebant:fuit in hoc ſpālis rō:q; forte nōdū fuerāt cōpleta pctā eoꝝ ſm q; dr genē. 15.⁊ in iſta rebellione cōplebant:in habitantib⁹ trās iordanē ſecus erat:q; iſte gentes pditure erant terras ſuas pp̄ immunditias ſuas: vt pz leui. 18.c.cū dr q; terra euomuit illas:⁊ forte illi q; erant trās iordanē:q; peiores erāt pctā ſua finierant:iſti aūt nō finierāt:ſciebat tñ dñs q; ex malitia ſua finirent mala ēt ex occaſiōe bōi:iō vt iuſtior eēt punitio voluit q; oīa quecūq; fieri poterāt ne ipſi offenderent.ſ.petēdo ab eis locū trāſeūdi cū tñ fierēt ipſis amorreis nihil profutura eſſent:ſz poti⁹ nocitura ſic.n.dixim⁹ Genē. 19.c.de ſodomitis:q; peccata eoꝝ ꝓ merētia nōdū finita eēnt:niſi ipſi voluiſſent abuti angelis apparētib⁹ in forma viroꝝ:circūdantib⁹ oībus de pplo domū loth a puero vſq; ad ſenē.(Cōmitte prelium). Iſtud bellū erat iuſtū ſolū ex mādato dei:nō enī poterant iudei pugnare cōtra amorreos ꝓprio motu:q; nō erant hoſtes eoꝝ: nec detinebant eis aliqd violēter:nec vnq; leſerant: niſi forte diceremus q; poterant iuſte pugnare cōtra illos:q; idolatre erāt: ſicut xp̄iani iuſtū bellū cōtra ſaracenos hñt ad amplificādā xp̄iānā religionē:ſed nō erat iſta rō in iudeis:q; tunc cōtra oēs gentiles pugnare poſſent qđ falſum eſt:q; deus eos a multis gentilibus abſtinere mādauit ne pugnaret cōtra eos: vt pz in lra: ſoluz q; iſti pugnare potuerūt:q; deus mādauit vt accipent terrā de manu eoꝝ q; iſtis donata fuerat:iō vēdicare poterāt poſſeſſionē cū titulū bēret lz nō ꝺſtaret amorreis de titulo iſraelitaꝝ.

¶Quo gens vel ciuitas pōt inducere bellū cōtra aliā ciuitatem vel gentē in duodecim caſibus.

Cō.6 A **Pro** huius declaratione notādum q; ꝑter modos gbus iustum bellū committit ſecūduz iura humana:reperiuntur. 12.modi in ſacra ſcriptura gbus aliq; gens vel ciuitas bellum indijcere pōt vt prędari captiuare:⁊ totaliꝫ delere. ¶Primus modus ſi in aliq; terra nomen dei blaſphemetur vt dr exo.23.⁊.j.c. 7.¶Scōs ſi a dei cultu recedaꝫ vt.j. 13.c.mandaꝫ q; ſi aliq; ciuitas ad idolatriaz declinauerit q; oēs alie pugnent cōtra eā.Et pp̄ hoc vertebant in bellū cōtra duas tribus: ⁊ dimidiā oēs tribus iſrael:q; edificauerūt altare qō videbaꝫ ſignū idolatrie:vt pz ioſue.22.c.¶Tertius ſi recedaꝫ a fidelitate dñi talis vt pz.4.re.3.c.⁊ genē. 14.¶Quartus modus ſi ſubditus cōtra dñm cōmittat rebellionē:vt pz.2.re.20.c.¶Quintus modus ſi mala defendant vt ſcm eſt prelium cōtra filios beniamin iudicū.20.c.¶Sextus modus ſi alicui principi magna fiat iniuria in ſe vel in ſeruis ſuis: vt de moabitis radentibus barbas ⁊ ſcindētib⁹ veſtimēta nunciis dauid: vt pz.2.re.10.c.¶Septimus repetēdo aliq; res ablatas:vel violēter detētas:ſiue iura ⁊ dignitates pſonales: vt pz.2.re.3.c.dauid pugnauit cōtra iſboſeth petēs regnū ſibi a deo datū.¶Octauus hoſtes repellēdo.2.re.8.c.cōtra philiſtin.¶Non⁹ impediētes hoſtes delēdo:vt iudei cōtra amorreos nolētes eis trāſitū ꝺcedere vt pz hic ⁊ nu.21.c.¶Decimus cōtra hoſtiū adiutores:vt pz.2.re.8.c. cōtra ſyriā dauid pugnauit:q; hoſtibus ſuis iungebaꝫ.¶Undecimo ꝓ parente vel amico eripiēdo Genē. 14.c.ſ. abraā pugnauit vt eriperet loth.¶Duodecimus ſi dñs tyranni de ſuos vaſallos premat:vt machabei pugnauerūt cōtra anthiocū: q; cogebat eos dimittere legē dei prio macha.per totum.(Hodie incipiam mittere terrorem in populos qui habitant ſub omni celo).Videntes alii populi q; iudei ſeon:⁊ og: reges fortiſſimos penitus deleuiſſent timuerunt q; ſic facerent: vnde rex moabitarum balac dixit ad maiores de terra ſua:ita delebit hic pplus oēs q; in nr̄is finibus cōmorant ſicut ſolet bos herbā vſq; ad radices carpere:⁊ moabite timuerunt valde:vt dr̄ nume.22.c.ſic dixit raab meretrix ierecōtina ad exploratores iſraelitaꝝ:vt pz Joſue. 2.c.ſ.noui q; traducet vobis dñs terrā etenī irruit in nos terror vr̄:⁊ elanguerūt oēs habitatores terre audiuimus q; ſiccauerit dñs aq̄s maris rubri ad introitū veſtrū cū egreſſi eſtis de egypto:⁊ que feceritis duob⁹ amorreorū regibus ſeon ⁊ og quos interfeciſtis:⁊ hec audiētes ptimuimus:⁊ elanguit cor nr̄m:nec remanſit nobis ſpūs ad introitū vr̄m.(Qui habitant ſub oī celo).i.multos eſt .n. iperbole denotās timoris magnitudinē in gētib⁹. ¶Ra.ſa.dicit q; terror fuit moyſi ſub oī celo:q; in victoria de ſeon ⁊ og ſtetit ſol ſicut qñ pugnauit ioſue cōtra multos reges:vt pz Joſue. 10.c. ¶Sed nō vr̄ q; tale fuit ſcriptura ſubticuiſſet:q; maxime moueret hō ad laudē dei. ¶Itē q; cū in.21.c.nu.⁊ hic mentio fiat ō hoc ⁊ ps.135.nūq; tñ tale narraꝫ.Etiā nō pōt hoc ſtare:q; Joſue 10.c.cuz enarreꝫ iſta ſtatio ſolis vera dr̄ ſtetitq; ſol in medio celi ⁊ nō feſtinauit occūbere ſpacio vnius diei:⁊ ſequit: ñ fuit antea:nec poſtea tā longa dies obedięte deo voci hois ⁊ pugnante ꝓ iſrael.Licet enī quidā voluerit ſic inducere tñ nō ꝓbat:nā dēret dici ad hoc ꝓbandū nō cōtigit antea nec poſt aliqd tale:ſed nō dixit ſic lra:nā tunc falſa eſſet cū poſtea ꝺtigerit aliud ſimile tpe ezechie regis:vt pz.4.re.20.⁊ Eſa.38.c.Et hoc verū eſt q; maior fuit mora ſolis ſtādo tpe Joſue q̄ fuit retrogradatio facta tpe ezechie:⁊ ſic ꝺcludit neceſſario q; lz in bello cōtra ſeō regē amorreoꝝ fuerit ſtatio ſolis:q; nō fuerit tāta quāta illa que accidit tpe Joſue:nō tñ inferꝫ ex hoc q; non fuerit tunc ſtatio ſolis. Dicendū tñ eſt q; nō ſtetit ſol:vt pz ex rōnibus aſſignatis.ſ.(Ut in morē parturientiū cōtremiſcant). Timore tremore ⁊ dolore ⁊ ſignificat magnitudo timoris ⁊ interioris doloris parturiētes enī maximū dolorē ſentiunt.p̄s.47.ſicut dolores parturiētis in ſpū. (De ſolitudine cademoth).Que vocaꝫ alio noie mathana:⁊ eſt i itroitu regni ſeon poſt torrētē arnō: vt pz nu.21.c.(Regē eſebon).Erat ſeon rex eſebon quā acceperat a moabitis ⁊ conſtituerat metropolim regni ſui nu. 21.ca. q; iſta ciuitas erat maior ⁊ melior oībus ciuitatibus regis ſeō: iō ꝺſtituerat eā metropoliz ⁊ ſedē regni:⁊ ſic vocaꝫ rex eſebō: ⁊ habitans in eſebō vt pz ſequēti.c.cū aūt eēt iſta ciuitas olim de terra moabitaꝝ ꝓ ꝓditionē nobiliū ciuitatis tradita fuit regi ſeon:vt pz nu.21.⁊ ibi ponunt dicta ꝓuerbialia ſiue in carminibus de captione eſebō p illā ꝓditionē facta.(Uerbis pacificis deus).Uolebat eū tradere in manus iſrael: ſed miſit ei moyſes pacē ad demōſtrandū aliis gentibus q; rōnabiliter cōtra eū bellū gerebat. Nā licet deus ſciat aliq; malis ꝓfutura non eſſent q; bona ſunt tamē dat eis vt iuſtior videaꝫ ſua dānatio: ſicut in illo quē ex malitia ſua in malo actu finiturū ⁊ gehēne mancipādū:admonitores tñ ad bonū hñt ⁊ ꝓdicatores. Sic ēt pz de egyptiis quos ſciebat deus ſua malitia obduratos tñ ꝓ moyſen frequētiſſime admonebat vt non peccarent in deū ⁊ dimitterent pplm ⁊ de⁹ eos benigne corrigebat inſligēdo plagas q; ad medelā:⁊ nō ad mortē fuiſſent ſi ipſi diſciplinā ſuſcepiſſent:nūc deus ſciebat q; amorrei nō cōuerterent a malo cōceptu pp̄ iſtā petitionē pacis pmiſit tñ eā fieri ad eos vt iuſti⁹ viderent puniri ab oīb⁹ q; audirent. ¶Dicit nicolaus q; iō miſit eis pacē:q; dr̄ .j.20.c.q; cum pugnare vellent cōtra aliquos ex terrā ꝓmiſſionis q; mitterēt eis prio ꝺdōnē pacis ſi autē eſſet de terra ꝓmiſſionis nō mittebant pacē ⁊ iſti erāt ex terrā prio miſſionis:iō miſſa fuit pax.Sed nō pōt tenere hoc per illud.c. imo ex oppoſito:q; ibi dr̄ q; qñ pugnat cōtra ciuitates q; non ſunt de poſſeſſione ſua ſolū viros occidere dēbant mulieres aūt ⁊ paruulos reſeruare:hic aūt tā mulieres q̄z paruuli gladio pierunt:vt pz.j.in ter. ¶Itē falſum eſt q; terra iſtoꝝ regū nō eēt de terra ꝓmiſſionis:q; Genē. 15.c.vbi ꝓmiſſio facta eſt diſtincte ēt terra amorreoꝝ ꝓmiſſa eſt:pz ēt exo.3.⁊.23.c.⁊ in multis alijs locis. ¶Si autez arguas q; iſta terra eſt ex terminos terre ꝓmiſſiōis:vt pz nu.34.q; ē ab oriēte terre chanaā: vt pz nu.32.ſed terrā ꝓmiſſionis hz ab oriēte iordanē vltra quē eſt terra iſta. ¶Rñdeꝫ q; ibi ponunt termini terre nouē trib⁹ ⁊ dimidie:ſz ñ tota ēra ꝓmiſſa.Et rō q; moyſes pōebat iſtos terminos vt ſcirent quātā terrā poſſeſſuri erāt:⁊ ne vltra terminos illos cū aliq; gēte pugnarēt:q; aūt terra iſta iā erat acqſita: nec erat de poſſeſſiōe aliaꝝ tribuū:nō claſit eā ſub terminiſ terre illius. ¶Si arguas q; moyſes nō intrauit in terrā ꝓmiſſionis ⁊ tñ intrauit terrā iſtā q; nō ē iſta terra ꝓmiſſiōis. ¶Rñr q; moyſes intrauit in terrā ꝓmiſſiōis:ſz nō in totā ⁊.j.c.3. nō dr̄ nō intrabis terrā ꝓmiſſiōis:ſz nō trāſibis iordanē iſtū.i.ñ pueniesad terrā aliaꝝ tribuū.Et nu.27.vbi dr̄ nō ītrabis terrā quā daturus ſuz filijs iſrael ſed videbis eā nō intelligit de tota terra ꝓmiſſiōis ſed de illa quā daturus erat deus.ſ.illaz q; erat vltra iordanē iā enī dederat quādā ptē trans iordanē vt pz ex ordine hyſtorie q; illa terra acqſita fuit:vt hr̄ nu.21.⁊ iſta dicta ſunt poſt:vt pz.17.c.Et ſic verū q; non erat viſurus terrā quā dñs traditurus erat:q; tunc ſolū terra trans iordanē tradenda manebat terrā aūt alterā iaz viderat:q; ipſe cōtra reges terre illi⁹ pugnauerat.Et dr̄ q; ñ erat viſur⁹ terrā illā.i.q; ñ

† Cō. 7. A An ſol ſteterit tēpore moyſi ſicut tpe ioſue.

† Joſephi opinio de arno fluuio.

† Judei ꝓprio motu cōtra amorreos pugnare ñ poterāt.

† B

L Opi. nico.

Obiectio. Riſio.

Obiectio. Riſio. D Moyſes intrauit i aliquā ptē terre ꝓmiſſionis ſz nō in totā.

erat intraturus in eā sz bñ visurus eam erat: qz deus demōstrauit ei totā illā terrā ante mortē suā: vt patet. j. 34. c. de aaron est verū q nullo mō intrauit in terrā ꝓmissionis: nec vidit: qz mortuus est in monte hoz anteq̄ accederent: ad amozreos: vt pz nume. 20. c. fuit mortuus aaron ante moysen mēsib⁹ sex: qz aaron mortuus fuit āno. 40. mēse gnto pria die mēsis: vt patet nume. 33. c. moyses aūt mortuus fuit in pncipio mēsis vndecimi: nā prima die mēsis vndecimi āno. 40. locutus fuit moyses verba libri huius ad oēm israel: vt pz. ō. 1. c. z bis finitis ascēdit in monte abarin z mortuus est: vt pz. j. 32. et. 34. ca. maria āt sozoz moysi mortua fuit. 4. mēse pmo q̄ aarō: qz maria mortua fuit anno. 40. mēse pmo in cadei barne: vt pz nu. 20. c. aarō aūt in eodē anno mēse gnto: z fuit diuersitas moziendi istis secundū varietatē peccatozū: nā maria magis peccauit q̄ moyses et q̄ aarō murmurando ꝫ moysen: z ideo in ea deus spāliter iratus est z pfudit eā lepza: vt pz nu. 12. c. iō aūt mortua ē nec vidit aliqō bonū de bis q̄ ōs ꝓmiserat: nā nō itrauerat in aliquā ptē terre ꝓmissionis: nec eā vidit: nec vidit aliq̄ bella ꝓspera israel: aaron aūt licet minus peccauit q̄ maria: magis tñ peccauit q̄ moyses: ideo magis virit q̄ maria. 4. mensibus: z minus q̄ moyses sex mensibus: ad aquas eni ꝫdictionis in cades vterq̄ peccauit: qz nō bñdixit dño vt ibi declaratur est minus tñ peccauit moyses: qz aaron aliquomō peccauit nō credendo verbis dei: moyses aūt nō peccauit nō credēdo sed qa nō sanctificauit deū ad eductiōez aquaz: z hoc fuit qz tant⁹ fuit zelus eius ꝫ rebelles dño q̄ nō benedixit deo sicut ipse mādauerat: sed incepit acriter redarguere rebelles: z incredulī: num quid de petra hac vobis aquā poterimus eijcere. Et ideo scriptura attendēs hec facit tres gradus in peccato moysi: z aarō: nam aliter loquit̄ de: peccato aaron alr de peccato moysi: aliter de peccato vtrūq;: nā de peccato moysi loquit̄ manſuete: ō peccato aaron per se loquit̄ acerrime: de peccato amboz simul loquit̄ graniter solū: z pz: nam de peccato vtriusq; simul dicit̄ nu. 20. c. dixit dñs ad moysen: qz non credidistis mihi vt sanctificaretis me cozā filijs israel nō introducetis hos populos in terrā quā dabo eis: de eodē peccato vtriusq; simul sic loquitur. j. 32. Jungeris populis tuis sicut mortuus est aaron frater tuus: qz preuaricati estis ꝫtra me in medio filiozū israel: de peccato aaron acerrime loquit̄ solū de eo per se loquendo: vt pz nu. 20. c. cū dr pergat inq̄ aaron ad populos suos: nō. n. intrabit in terrā quā dedi filijs israel eo q̄ incredul⁹ fuerit ozi meo ad aquas ꝫdictionis: ecce qualr vocat cuz incredulū q̄ acerrimū est: z nō dr de moyse: cū autē loquit̄ de solo peccato moysi loqtur manſuete vt pz nu. 27. c. cum dr ascende in montem istū abarin: z cōtemplare: z vide terrā quā daturus sum filijs israel: cūq; videris eā ibiſ ad populū tuū sicut iuit aaron frater tuus: qz offēdisti me in deserto: ecce qualiter dixit solū q̄ offēderat eum moyses nihil aliud exprimēdo: offendere aūt valde largū est: potestq; accipi pro quolibet peccato omissionis: vel cōmissionis quātūcūq; paruo. Etiā preter hoc aaron offenderat deū murmurādo ꝫ moysen: vt pz nu. 12. moyses aūt nunq̄ murmurauit: qz mitissimus erat: etiā qz aaron ad petitiōez populi cōflauit vitulū quē adorauit populus: vt pz exo. 32. c. z ob hoc deus ei valde iratus fuit: vt pz. j. 9. c. cū dr aduersum aarō quoq; vehementer iratus voluit eū cōterere: z pro illo similiter deprecatus sum: moyses aūt in nullo bozū peccauit: iō multa gaudia habuit moyses que nō vidit aaron: nā aarō non intrauit aliquā partem terre promissionis nec vidit eā: nisi confuse aliquā partē: non vidit ēt bella israel feliciter gesta: moyses aūt vidit imediate post mortē aaron belluz in quo deleuit israel regē chananeum arad: vt pz nu. 21. z fecit bella magna ꝫ duos reges amozreos: z occidit illos: vt pz nu. 21. z. j. in littera: z sequēti. c. z possedit totā terrā eozū que erat pars terre ꝓmissionis: deditq; eam duabus tribubus z dimidie in sortē: vt pz nu. 32. z. j. sequēti. c. vidit ēt: z fecit bellum magnum cōtra quinq̄ reges madianitarū quos occidit israel: vt pz nuñ. 31. c. vidit etiā distincte ceterā partē terre promissionis añq̄ mozereť: vt pz. j. 34. c. aaron aūt solū vnū gaudiū habuit magisq̄ maria sozoz eius: qz ipse vidit filiū suum eleazarū anteq̄ mozereť indutū vestibus suis z factū sacerdotem magnum: vt pz nuñ. 20. c. maria aūt nihil boni vidit. (Publica gradiemur via). Nō declinantes p agros: aut vineas: nec facientes notā viā. (Alimēta precio vende). i. nō intelligas q̄ volumus violēter vel sine pecunia sumere cibos in terra tua: sed oia ꝑcio comparabimus. (Sicut fecerunt filij esau). Qz licet in pncipio noluerunt vt pz nu. 20. z ideo coacti sunt circuire mōtem seyr: tñ post deo mandāte declinauerūt ad eos: z trāsierunt intra terminos idumeozū: vt. ō. euidēter patuit. (Et moabite q̄ mozanť in ar.) ar est ciuitas moabitarū p cuius cōfinia transierunt filij israel vt pz. ō. in textu: z moabite ēt a pncipio repugnauerūt ore transitū apud fines suos: sed post pmiserunt: nec fit mentio. ō. in libro numeroz q̄ petierūt transitū amoabitis israelite sicut dr de idumeis. 20. c. z de amozreis. 21. c. Ratio qz si non transirent p intra terrā idumeozū vel amozreozū cogebantur multū declinare: sed ēt si nō trāsirent intra terrā moabitarum nō declinabant. Et patet: quia veniēdo directe a meridie versus aglonē de mari rubro: z deserto synai per māsiones alias vsq; in cades barne: transitus erat per terrā edon que est in latere meridiano terre chanaā: ideo pro petierūt ab idumeis vt cōcederent eis transitū: vt pz nu. 20. c. illis aūt nolentib⁹ circūdederunt per latus meridianū terre edon ascēdentes ꝫ orientem eius: cū autē fuerunt in oriente illius mādauit deus q̄ declinarent ꝫ aquilonē: vt pz in isto. c. ſ. per frontē orientis edon transuersaliter transeundo quasi a meridie ꝫ aquilonem: z tūc intrauerunt aliquo mō in terrā edon: vt dicit lra z. ō. declaratū est: sed adhuc idumei timētes israelitas nō dederūt eis licētiam transeundi p terrā suā in terrā chanaā sed cuz modicum trāsissent p terrā illam coacti sunt ascēdere magis ad orientez etiā mandante hoc deo: ne esset eis occasio pugnandi ꝫtra idumeos tunc transierunt tozrētem zareth: z iuerunt per viaz soliditudinis ꝫ moab ad arnō.

¶ Quādo z qūo accesserint filij israel ad moabitas z qualiter tollitur ꝫdictio que videť eē in lra.

Sed magna valde dubitatio vr de moabitis magis q̄ de idumeis: qūo ad illos accesserint z qñ naz manifesta ꝫdictio vr esse in lra: nisi ei occurrat: qz hic vult lra q̄ primo a cesserint israelite ad moabitas q̄ ad amozreos cū dr: tūc est vt concedas nobis transitū sicut fecerunt filij esau qui habitant in seyr: z moabite q̄ mozanť in ar: q̄ prius venerant ipsi ad terrā moabitarū q̄ ad terrā amozreoz: sed ꝫtra vr nu. 22. c. nam cū posita in. c. 21. moys duoz regum amozreozū inflicta ab israelitis: z captio terre eozū subiungitur in c. 22. videns aūt balac filius sepboz oia q̄ fecerat israel amozreo: z q̄ timuissent eū moabite: eiusq; ipetū ferre nō possent dixit ad maiozes natu madian: ita delebit pplus iste oēs q̄ in nr̄is finibus cōmozanť sicut solet bos herbas vsq; ad radices carpe: q̄ rex moab timuit israelitas postq̄ factū fuerat bellū ꝫ amozreos q̄ ante nō pugnauerat eos: nec dederat eis licentiā transeūdi per terrā suā: z sic vr manifesta ꝫdictionis iplicatio. ¶ Rñr q̄ ad ꝺozdandū ista duo loca sacre scripture in q̄ impoſe est repiri verā ꝫditionē cōsiderandus est situs quē tz terra moab in cōparatiōe ad terrā amozreoz. ¶ Et sciendū q̄ qñ israelite tranſierūt modicū p terrā edon z ascēderūt p viā deserti ꝫ moab: deuenerunt ad locū illū vbi ꝺiungitur terra moabitarū: z amonitarū: z p illā ꝺiunctionē: vel quā transitu rierant israelite: z pp hoc petitū fuit eis ne pugnarent ꝫ moabitas: aut amonitas si tñ amonite distarent ab eo loco p quem transituri erant ipsi: supfluū esset q̄ diceret eis ne pugnarēt ꝫ ipsos z ad istā terrā accesserunt anteq̄ trāsirent tozrentē arnō q̄ diuidit inter terrā moab: z terrā amozreoz: tēditq; ꝫ aglonē vel potius ꝫ occidentē ad lacuz asphaltidē: vbi ē nunc mare mortuū: z prius fuit sodoma: z tota pentapolis que est in oriēte terre chanaā: z in ista extremitate terre moab est ciuitas arde qua hic dr: z tunc israelite stantes apud terminos moabitarū: z amonitaz petierunt transitū p terrā moabitaz: qz per eaz rectior erat via q̄ p terrā amonitaz: nā multū ascēdebant ꝫtra orientē p terrā amonitaz trāseundo: z istū transitū petierunt a moabitis q̄ erant in ar q̄ primo noluerunt ꝺcedere trāsitū nec cibos aut aq̄s: nec ipsi amonite vt pz deute. 23. c. cū dr amonites z moabites ēt post decimā gñationē nō intrabunt in ecclesiā dñi in eternū: qz voluerūt vobis occurrere cū pane z aq̄ in via qñ egressi estis de egypto. Qō aūt sequit̄ de ꝺdone balaā nō fuit tunc sed post: vt declarabit̄: deinde ipsi moabite pacificati sunt: z dederunt eis transitū sicut fecerant idumei q̄ prius dare nolebant vt pz nu. 20. sed dixerūt se obuiā exituros cum armis sed postea ꝺcesserūt transitū p quādā ptē regni vt pz in isto. c. z isto mō intelligit̄ q̄ moabite qui mozanť in ar dederūt eis trāsitū cū autē trāsiuissent modicū p terrā moabitaz apud ciuitatē ar accesserūt vsq; ad tozrentē arnō q̄ diuidit terrā moab z amozreoz: z qñ trāsiuerūt tozrentē ar exierunt de illa pte terre moab: z itrauerūt ad terrā amozreoz: z cū eēnt ī finibus istius terre amozreoz miserunt ad regē seon dicentes:

vt ꝺcederet

Ď † Ar q̄ fit ciuitas.

Nota viam.

Qō.8 A

Rñio.

Notandum.

B

Ł Qñ moyses mortuꝰ fuit.

Ƒ Dria inter pcñ moysi z aaron.

Ɓ Moyses nunq̄ murmurauit.

De gaudijs que habuit moyses z nō aaron.

† † †

L vt concederet eis transitum per terrā suaz vsqz ad iordanez sicut concesserāt idumei z moabite g mozanē in ar.tunc enīz verū erat gꝫ moabite dederāt eis igressum nō per totū regnū suū sed per partem.s.p quandam extremitatem terre eoꝝ vbi coniungitur terra illa terre amonitarum:z est ibi ciuitas ar.z ad notandū hoc dixerunt iudei gꝫ moabite qui mozanē in ar dederant eis trāsitū:z nō dixit simplr vel absolute gꝫ moabite dederūt eis trāsitum:z deinde nolentibus ꝛcedere transitū amozreis pugnauit israel cū eis z totam eam terram accepit z p eaz transierunt:z quando iā essent in extremitate eius occidentali que est p̄ncipium oriētis terre chanaā accesserunt iterū ad extremitatē terre moab in duabus mansionibus vltimis.s.in cā pestribus moab z in planiozibus locis moab sup iordanem:z hoc facta strage duoꝝ regum amozreozum.in toto enim tēpore quo ambulauerāt per terram amozreoꝝ seon z og non accesserāt ad aliquā partem terre moab.cum aūt exire debuerūt terrā amozreozum vt trāsirent iordanē accesserunt ad terram moab:z tunc rex moab balac timuit gꝫ israelite vellent intrare terram suā qz erant in ꝛfinia eius:ideo tunc misit pro balaam ariolo vt eos malediceret:z ad illud tēpus refert id qō babek Nume.22.c.cum dī. videō aūt balac filius sepbor omnia que fecerat israel amozreo z gꝫ pertimuissent eū moabite z impetū eius ferre nō possent dixit ad maiozes natu madian:ita delebit hic populus oēs qui in nostris finibus cōmozanē quēad modum solet bos herbam vsqz ad radices carpere. Et sic iste due auctozitates que videbanē ꝛtrarie nullo modo contradicūt qz referunē ad diuersa tēpora fm gꝫ bis accesserunt israelite ad moabitas.p̄mo anteqz accederēt ad amozreos.z hoc fuit quādo trāsierunt per moabitas qui erant in ar. Scōo postqz exierūt de terra amozreoꝝ.z hoc fuit quando steterunt in eam pestribus moab z planiozibus locis moab in valle ō pbegor. z ista duplex accessio ad terram moab contigit pp duas extremitates terre moab:nā terra moab in suo latere q̄si septētrionali arcuaē:z per vtrāqz extremitatem arcus vel semicirculi transierunt iudei z nō per medium vt directe p̄cederent.Una extremitas arcus z oziētalis erat in ar per quam p̄mo transierunt iudei. Secūda erat z occidentalis in planiozibus locis moab in valle cōtra pbanū pbegor apud iordanem.vt aūt hec melius intelligaē ponendus est situs terre amon z moab z regū amozreoꝝ .Et sciendū gꝫ terra moab z amon vt supra dixi mus se ꝛtingūt:nā terra moab est meridiana ad terram amō: z terra amon est septētrionalis ad terram moab:z extremitas vtriusqz est oziētalis ad terram amozreoꝝ:nā extremitates moab z amon circunflexe in parte oziētali ꝛiūgunē z claudūt frō tem oziētalē terre amozreoꝝ:ita gꝫ ille qui venit a parte meridiana.s.de terra edom vel de parte oziētali ō terrā amozreoꝝ: necesse est vt intret aut p terrā amon:aut per terrā moab.ideo hebrei veniētes aliqualiter de parte meridiana ad terrā amozreoꝝ intrauerūt p terrā moabitaꝝ qui sunt in ar.Deinde transitis istis extremitatibus moab z amō z intrando in terrā amozreoꝝ per frontem oziētalē terra amō arcuatur versus aquilonē z terra moab aliqualiter versus meridiē:z inter istas duas arcuationes extēditur terra regum duoꝝ amozreozuz vsqz ad iordanē vbi extremitas arcus terre moab redit versus aquilonem:z ad banc extremitatem accesserūt israelite.Ut aūt bec melius intelligantur subijciaē hic figura si placet. ¶Sed queritur cum israelite anteqz intrauerint terrā amozreoꝝ transierint p moabitas qui erāt in ar:quare non totaliter per terrā moabitarum.nā necesse erat iter eoꝝ arcuari cum intrauerint per moabitas qui erant in ar vbi erat extremitas oziētalis:z postea deuenerint ad extremitatem occidentalem:ipsi aūt nolebant arcuare sed tramite recto ꝓcedere.Item qz dato gꝫ israelite peterēt a moabitis vt darent eis trāsitum per totā terram suam:ipsi nollēt qz timerēt gꝫ vellēt accipere terram.si eum modicum transitum per extremitatem concedere nolebant quanto magis per totuz regnū.maxime qz ista fuisset occasio pugnādi cōtra moabitas:deus tī prohibuerat eis ne pugnarent cum moabitis:qz nihil de terra eoꝝ habituri essent cum illa esset data in possessionē filijs loth vt dī in lra ō amozreos aūt nō fuerat eis petitū bellū. Item qz deus intēdebat tradere terrā amozreoꝝ israelitis pp pctā amozreoꝝ:iō misit eos p terrā amozreoꝝ vt sic saltez occasionē pugnādi ō eos haberet.alie aūt rōnes eē p̄nt quas poterit quilibet diligēter textuz perscrutans reperire. Nicolaus dicit gꝫ moabite nō dederunt transitū sed dederunt alimēta p̄cio. sed cōtra hoc dī.j.23.c.gꝫ moabite voluerunt occurrere filijs israel cū pane in via. Ad hoc rñdet ibi Nicolaus sequēs quosdā hebreos gꝫ moabite viri nō iuerūt cuz pane:sed femine eoꝝ. ¶Sed nō videē bene dictū:qz nihil refert gꝫ viri moabite facerēt p se vel p vxores vel famulos. Item qz ibi.23. c.dī gꝫ moabite occurrerūt armati ō israelitaz. Si ergo ipi erāt hostes iudeoꝝ quo pmitterēt vxores vēdere alimēta eis exeūdo extra fines regni. Et ad hoc sumūt cām verisimilitudinis gꝫ iō moabite nō p̄mt ō bere cū viris iudeis. Sz ista nō ē cā spālis:qz nō solū mulieres moabite ſz ēt mulieres aliaꝝ nationū poterāt copulari in mr̄imoniū iudeis.z ꝓz de samsone g accepit vxoꝛez de filiabus philistinoꝝ vt ꝓz Jud.14.c. Item qñ p̄hibitū fuit accipe vxoꝛē de alienigenis:fuit ne ipsi inducerēt viros z filios ad idolatriā vt ꝓz Exo.34.c.si ergo aliqs poterat accipe vxoꝛē de alienigenis quā conerteret ad iudaismū bñ licebat:iō.j.21.c. dī gꝫ qñ irēt ad bellū z acciperēt aliq̄s puellas virgines poterant eas ducere in vxores z Leui.21.c.dī de sacerdotibus magnis gꝫ accipent vxores puellas de pplo suo.g vī gꝫ alijs licebat accipe vxores de alienigenis.(Donec veniam ad iordanem).qz post iordanē ē terra quā accepunt nouē tribus z dimidia.(Ad terrā quā dñs deus daturus est vobis.)Nō gꝫ solū illā terraz deus eis daturus eēt: qz ēt terrā amozreoꝝ daturus erat qz p miserat:sed aliā iā dudū merebanē p̄dere hītatores:istā aūt nō dū merebanē p̄dere donec trāsitū denegassent. (Noluitqz seō rex esebō dare vobis trāsitū.)Erat enī positus custos introitꝰ terre illius ō hebreos:z dabanē ei tributa vel pēsiones ab alijs regibꝰ p ꝛseruatione.(Qz idurauerat dñs deuz spūm eiꝰ).i.qz nō dederat ei gr̄az ad bñfaciēdū.nemo āt p̄t bñ opari sine dei gr̄a:qñ ergo alicui deus gr̄am nō elargiē nō p̄t bñ opari sed in malis induraē z ad bonū difficilis fit. ¶Sz dices.ergo nō peccauimꝰ malefaciēdo qz nō hītes gr̄az q̄a deo libere donaē ipole est nos bñ opari iuxta illud Jo.15.sine me nihil potestis facere.g nō erit in ptāte nr̄a bñ facer.ꝰ¶Rñdet gꝫ fīt br̄e vitā eternā nō ē totalr in nr̄a ptāte iuxta illud Mat.19.c.cuz dicerēt discipuli.qs g̃ saluus erit.rñdit iesus.apud homines qdez ipole ē apō deū āt oia fūt polia:z ad Ro.9.c.nō ē currētis nec volētis sed dei miserētis.ita bñ agē nō ē totalr in ptāte nr̄a:qz ista nēcio se ꝛsequūē bñ agere semp z vita eterna.q g̃ in ptāte sua hz totalr bñ opari in ptāte hēbit vitā eternaz:hz g bñ opari nr̄uz p̄ncipalr fit a deo dāte gr̄az:qz tī cuilibet faciēti qō in se est deus dat gr̄az:iō male opantes penā merenē.sicut enī deꝰ est cā nāl̄r ifluēs in oibus nālibus effectibus nec pp malicīā vel bonitatē iferioris agētis desinit ifluere:ita i gratuitis est p̄ncipiū inuariabilr se bñs:ita gꝫ impole est aliquē agere q̄tū in se est z deū gr̄az nō apponere:sed gr̄a nō cogit liberū arbitriū:qz aliqs gr̄am bñs pōt peccare:sed p illud pcm̄ imediate pdit gr̄az. Item qz sicut deus nāl̄r in q̄libet re oi tpe influit ꝛseruādo:ita in cordibꝰ nr̄is semp ifluit ad bonū nos icitādo ſz huic pulsationi nō oēs aperiunt. ¶Sz quātū ad subtractionē vel nō appositionē gr̄e dī gꝫ p̄ pctīs deꝰ duplices dat penas:q̄sdā corporales:alias spūales.corporales aūt sūt dāna vel punitiones illate p pcō:pena spūalis ē subtractio gr̄e:aliqs enī peccauit i aliquo pctō magno vel multotiēs iterato pp qō demereē gꝫ deus non apponat ei gr̄am:z tūc bñ agere nullo mō poterit. ¶Et si dicas gꝫ in isto actu nō vī iste culpabilis:qz deus non ꝛcurrebat cū ipso ad bñ agēdū:ex se aūt bñ agere nō p̄t. ¶Rñdet gꝫ iste relictꝰ a deo bñ agere nō p̄t:tī penā merē p isto malo actu:qz p p̄orē malū actū demeritus fuit vt nūc relinqueret a deo z ꝛnīr male ageret:qz sicut p aliquo pctō talis pena dat:ita p aliquo magno spūalis.s.gꝫ pmittat cadere in aliud.Erit igit culpa sequēs p̄cedētis culpe pena:z ꝛnīr redūdabit maioꝛ pena:qz pro p̄mo pcō pena:z p scōo filr.Et hoc mō hoīes p̄sciti g erāt scripti in libro vite fm presentē iustitiā obstinantur z impenitentes moriuntur:qz hz nūc bene operentur qz gratie repugnare possunt post male operantur:z per illa mala opera demerentur subtractionem gratie.i.gꝫ deus nō concurrat cum illis ad causandum bonum opus:ideo in articulo mortis cōfiteri nō poterunt:qz ante demeritus est ne deus ad talē actū cū eis ꝛcurreret.Que aūt sūt vitia vel quotiēs iterata p q̄ demeremur in alia cadere vel deū nobiscū nō ꝛcurrere penitꝰ hoī icognita sūt.vidit enī deꝰ gꝫ talia scire viatori nō expediebat vt sic ex timore cautior z vigilātior eēt.sufficere nobis ꝛz gꝫ g saluandē nō ex meritis saluāē vel electi sunt:hz qz deo placuit ad vitā eternā ab eīno illos eligere. Qui aūt dānandē ex p̄prijs demeritis hoc bñt.(Et obfirmauerat cor illius).s.eū a malo cōcepto p gr̄am nō reuocādo:vel vt malū nō cōcipet nō iuuādo.(Ut traderē in manꝰ tuas).Nō tenē causatiue sed ꝛsecutiue. nō enī iō deus isti gr̄az subtraxit vel non apposuit vt traderetur in manus moysi vel vt pec-

Bis israelite ad moabitas accesserūt.

D Descriptio situs terre moab amon z regni amozreorum.

Qō.9 A Qr̄ israelite nō trāsierūt totalr p terrā moabitaꝝ.

Rñ. nic.

Instātia.1. ō rōnem.

Instātia.2.

Instātia.3.

B

Obiectio.

Rñsio.

Nota pro mā predestinationis

Nemo pōt bñ opari sine gr̄a dei.

Qō.10 A Qr̄ male faciēdo peccamꝰ cū gr̄a simplr non fit in ptāte nostra.

ꝰ Rñsio.

C

De deo dat nobis p pctīs nr̄is duplices penas.

B

caret:ſz ad ſubtractionē gr̃e ꝺſequiſ̃ iſtū nō bñ agere ſi eū deꝰ alicui gr̃am ſubtraheret ꝛ male ageret deus ꝺiceret̃ formaliter auctor mali:ſed ſubtrahit gr̃am vt q̃ꝺā penā debitā pro pctō qz ſicut alicui aliquā penā tpalē in pcti ſatiſſactionē iſligit:ita alicui ſm altitudinē ſui ꝺſilij ꝑ alio pctō gr̃az ſubtrahit ¶ Et ſi arguas cū ad ſubtractionē gr̃e ſequat̃ mala opatio:qd magis refert deū ſubtrahere nobis gr̃am vel facere nos peccare vel ſubtrahere gr̃am vt puniamur velvt ꝑ ſubtractionē peccemus: qz ídē ſequitur per qōlibet illoꝝ. ¶ Rñdet̃ q̃ multuꝫ diſtant iſta:ꝛ pz in iudice.ſi enim iudex aliquē torqueret vt ꝑ hoc deuꝫ blaſphemaret velut aliquē odio haberet:etiā ſi tormēta illa ex aliq̃ cā mererer̃ peccaret valde mortaliꝫ.Si tñ oat aliquam penā ꝑ aliquo ꝺelicto quā lex ꝺponit ēt ſi ſciat q̃ ꝑ hanc penā afflictus iudicē odio hēbit:vel aliquod pctū̃ mortale incurret nō peccat oum ꝑ iſta intētione cruciatū nō irroget:ſic iuſtitie dei multū ꝟgruit ſm ſuū altū ꝺſilium aliquē ſubtrahēdo gr̃am punire:ſed bonitati eius valde repugnat gr̃am ſubtrahere vt aliquē faciat peccare.in iſta qōne ſiue ꝺubij ſolutione multa tacta ſunt q̃ in aliſs locis magis explicuimus.nā agit̃ de p̃ꝺeſtinatione ꝛ p̃ſciētia.De his aūt q̃liter nō tollāt libertatē arbitrij ꝺximus late Heñ. ſo.c.tāgit̃ ēt de iduratione alicuius:q̃liter deus ſit cā indurationis aut poſitiua aut p̃uatiua:ꝺirecte aut ꝑ accñs. De his aūt magis ꝺximus Exo.4.c tāgit̃ ēt de iſta ꝺictione vt q̃ facit magnas ꝺifficultates intelligētia ſacraꝝ ſcripturaꝝ vtrū teneat̃ finaliter vel ꝺſecutiue de quo magis ꝺximus Exo.9.c. (Ecce cepi tibi tradere ſeō).i.iā apud me demerit̃ eſt:pp qō i mediate eū tibi tradā.(Egreſſuſq; ſeō.) Lz eſſet vicinus regis og:tñ nō vocauit eū in auxiliū ad bellū:qz ſe fortiſſimū reputabat:ꝛ qz iſraelitas ꝺtinebat:ꝛ qz ſingulare ꝺe victoria gloriā br̃e volebat.(Percuſſim̃ eū cū filijs ſuis).qz multos filios habebat quoꝝ aliquos ſecū ad bellum ꝺduxerat. In hebreo bñ. (Cū filio ſuo).ſ.vno gigāte ꝛ forti vt pr̃ eius vt ait Ra.ſa.ſed pōt poni ſingulare pro plurali vt in multis locis ꝛ Exo.8.venit muſca grauiſſima:ſz plures erāt. ¶ Pōt aūt ꝺici ꝛ forte melius q̃ accipiunt̃ hic filij nō ꝑ filijs carnalibus quos genuit:ſz ꝑ ſubiectis ſuis.ſ.ꝑ ppl̃o.ꝛ iſte modus frequētatus eſt in ſcriptura.nā ſubditi regis emoꝝ qui ꝺominabat̃ in ſichē ꝺocantur filij ſui vt pz Heñ.33.c.cū ꝺr̃.oſſa quoq; ioſeph q̃ tulerāt filij iſrael de egypto ſepelierūt in ſichē in parte agri quem emerat Jacob a filijs emoꝝ patris ſichē centū nouellis ouibus:ꝛ fuit in poſſeſſionem ioſeph ꝛ oī ppl̃o.Dicit ioſephus q̃ multi de amorreis ſiti i bello mortui ſunt.alij ruētes ad fluuiū arnō iaculis ꝺfixi ſunt. alij ad menia fugiētes a fundibularijs preueti vſq; ad iternitionē ꝺeleti ſunt:mulieribus ac paruulis qz deus mādauerat oēs gētes quarū vrbes poſſeſſuri erāt totaliter ꝺelere.j.20.c.(Abſq; iumētis q̃ in partē venere p̃dātiū̃.).i.p̃dātes nō habuerūt inde ſeruos vel ſeruas vel puellas in vxores:ſed ſolū iumenta ꝛ ſpolia vrbiū̃.ſ.ſupellectilia:aurum ꝛ argentū̃ ꝛ alia p̃cioſa.vel alit̃. (Que in partē venere p̃dantiū̃).i.iſta q̃ rapta ſunt in bello non fuerūt diuiſa eūtibus ad bellū ꝛ manentibus in caſtris ſicut in bello ꝺtra madianitas vt patet Nume.31.c.Et ratio eſt qz in bello madianitaꝝ nullā vtilitatē ꝺſeq̃bant̃ manentes in caſtris niſi aliquid haberēt de preda:in bello ꝺtra ſeon ꝛ og conſecuti ſunt ciuitates ad manendū:iō non indigebāt vlteriozibus ſpolijs.ꝛ rōnabile erat q̃ pro labore maiori ipſi bellantes ſortirēt̃ iumenta ꝛ ſupellectilia amorreoꝝ in prerogatiuam ad non pugnātes.ēt qz in bello ꝺtra madianitas non equaliter habuerūt manētes ꝛ eūtes ad bellum:nā oibus manentibus data fuit medietas ſpolioꝝ ꝛ reliqua medietas eūtibus ad pugnaz:tamē illi qui iuerūt ad pugnā erant ſolum ꝺuodecim mille vt pz Nume.31.c.illi aūt qui māſerunt in caſtris erāt plures q̃ ſexcenti mille accipiendo ſenes ꝛ iuuenes potētes pugnare.nam inter oēs ſpolia diuidebant̃:imo eſſent oēs iſti qui māſerant plures q̃ mille milia:ꝛ ſic data medietate ſpoliorū pugnantibus.ſ.12. mille viris ꝛ ceteris manētibus alia medietate conceſſa:magis veniet vni pugnanti q̃ forte centū nō pugnantibus ſm ꝓportionem quā hñt ꝺuodecim milia ad mille milia vel plura. Item in alio fuerunt melioris conditionis pugnantes cōtra madianitas q̃ manentes in caſtris:nam de illa parte que eueniebat pugnātibus ꝺabat̃ de quingētis ouibus vna ꝛ ſic de aſinis hominibus ꝛ ceteris rebus.de medietate aūt que ꝺtigit manētibus

Obiectio

Rñſio.

Rab.ſalo. opinio. Doc.opio

Jnt̃ oēs ſpolia diuidebantur.

in caſtris accipiebat ſacerdos de quinquaginta capitibus vnū: ꝛ ſic manentes cogebant̃ ꝺare in decuplo magis ſacerdoti q̃z euntes ad pugnam.(Ab aroer que eſt ſupra ripā torrentis arnon).fluuius arnon trāſit inter moabitas ꝛ amorreos ex parte fluminis. in terra moabitarum eſt ciuitas nomine ar. ex parte amorreorum eſt aroer ambe ſuper arnon. (Uſq; galaad).incipit regnum ſeon in aroer ꝛ finit̃ in terra galaad.(Nec fuit vicus).i.locus nō muratus.(Abſq; terra filioꝝ amon).mādauerat deus q̃ nō pugnarēt contra eos qz nihil accepturi erāt de terra eoꝝ.(Et cunctis que adiacent torrenti iaboch.)Jaboch fluuius eſt diſtās a iordane ꝑ vnam leucaz apud quem luctatus fuit iacob cū angelo vt pz Heñ.32.c.apud iſtum torrentem eſt terra amonitarū.apud torrentē iaboch qui eſt circa iordanē eſt extremitas occidentalis terre amonitarum:ſicut ſuper iordanē eſt extremitas occidentalis moabitarum. ſed ꝺr̃nt qz extremitas amonitarū tangit iordanem a ſeptentrione ꝛ extremitas moabitarum tāgit a meridie:extremitates aūt orientales amon ꝛ moab coniūguntur ad orientē terre amorreorum claudendo eā vt ſupra ꝺclarauimus.(A quibus vos phibuit dominus.) i.totam illam terram poſt torrentem arnon vſq; iordanem accepimus preter terras a quibus ꝓhibiti ſumus:ſcilicet ab idumeis:moabitis:ꝛ amonitis.

Ꞟ

† Situs arnō fluui

† †

† Jaboch fluuij ſitus.

† B

† Og erat de ſtirpe gigātuꝫ.

† Ꞟ Capitulum.iij.

Taqz conuerſi aſcendimus per iter baſan. Egreſſuſqz ē̃ og rex baſan in occurſum nobis cū populo ſuo ad bellandum in edrai. Dixitqz dominus ad me. Ne timeas eū:qz in manu tua traditus eſt cū oī populo ac terra ſua:faciesqz ei ſicut feciſti ſeon regi amorreoꝝ q̃ habitauit in eſebon.

nu. 21.g

Jtaqz cōuerſi. Dicto de pugna cōtra ſeon ſubiungit̃ de pugna contra regem og. Et tanguntur.4. Primum bellica cōgreſſio.Scō terre acquiſite diuiſio.ibi.(Terramq; poſſedimus.) Tertio ꝺuabus tribubus ꝛ ꝺimidie ad bellādū facta admonitio ibi.(Precepiqz vobis.) Quarto pro tranſitu moyſi vltra iordanē deprecatio ibi.(Pro catuſq; ſuz).(Jtaqz ꝺuerſi aſcēdim̃ ꝑ iter baſan).i.poſt̃q̃ pugnauimus ō ſeon iuimus per iter baſan. ¶ Nō eſt baſan nomen ciuitatis ſed regni vt pz Nume.32.c.qz ibi numerātur ꝛ diuiduntur ciuitates munite p̃cipales inter quas nō ponit̃ baſan. ¶ Item qz j.ꝺr̃ vniuerſam terram galaad ꝛ baſan.ergo in baſan ciuitates ſunt.ꝛ ſic nō erit ipſa ciuitas ſed terra in qua ſunt ciuitates. ¶ Item qz j.ꝺicitur.reliquam partem galaad ꝛ omnez baſan.ecce qualiter ibi ponit plures partes in baſan cum ꝺicitur. omnem baſan:ſi autem vna ciuitas eſſet non ꝺiceret ꝛ omnem baſan:qz ibi faciebat diuiſionem terrarum. ¶ Item poſtea ſubditur ciuitas baſan vocabatur terra gigantū:ſi aūt vna ciuitas fuiſſet non ꝺicer̃ ciuitas baſan ſz ſolū baſan:ēt nō vocar̃ terra baſan ſed ciuitas baſan. ¶ Jtē qz poſtea ꝺicitur q̃ iair vocauit nomine ſuo baſan auothair.i.villas iair.ecce ibi vocauit baſan villas ꝛ non villam.ergo non erat vnus locus ſed multi.ſ.quedaz terra magna.Et eſt iſta terra altioris ſtatus q̃ terra ſeon qz eſt magis in montanis:ideo ꝺicitur aſcēdimus.(Egreſſus og.) Ab hoc non petiuit moyſes trāſitum ſicut a ſeon rege:qz iſte cum ſciuit iſraelitas venire contra terram ſuam exiuit eis obuiam ꝛ mouit contra eos bellum anteq̃ ſciret vtrum ipſi tranſire vellent per terram ſuaz an nō ꝛ forte hoc faciebat vt vendicaret mortem regis ſeon.nec enim timuit iſraelitas etiam ſi ſciret ſeon fortiſſimum regem victum ꝛ mortuum.vel forte qz iſte ſicut ſeon ꝺefendebat introitum terre ſuſcipiens tributa ab alijs regibus.(Ut ſeon ne timeas eū) erat og de ſtirpe gigantum ideo terribilis erat.vnde gigantes enim.i.terrificantes vocabātur vt patet precedenti.c. vnde poterat moyſes vel populus eius timere eum.de ſeon non fuit ꝺictū hoc qz lz fortis eſſet tñ nō erat gigas:ideo non ita terribilis.(Cū oī populo ſuo ac terra ſua). In quo notabat q̃ i terra illa moraturi eēnt:vnde aliqñ deus tradebat ſolū ppl̃z in manu eoꝝ vt in madianitis Nūe.31.c.ꝛ chananeū regē arad Nume 21.c.qz ſolū madianitas occiderūt ſed terrā eoꝝ non poſſederūt. Dic ātvtrūq; fuit:gētē occiderūt ꝛ in ciuitatibus ꝺederunt habitationem tribui:gad ꝛ ꝺimidie parti tribus manaſſe vt pz

Conuerſio capti Diuiſio eiuſdē.

Bellica ogreſſio.

Qō. I

A An baſā ſit nomē regni vel ciuitatis

Nume.32.

† nuñ.32.c.7.j.(Qui habitauit in esebon.)Quia ista erat ciuitas
† ꝑncipalis regni sui.(Percussimus vsqꝫ ad internetionē.)Aliqñ bellātes ꝓcutiunt ⁊ nō moriūt:⁊ tūc nō est ꝓcussio vsqꝫ ad internetionē:hic aūt totaliter eos occiderunt:internetio mors
† est:de interneco.i.occido.(Uastātes cunctas ciuitates illi⁹ vno tpe).i.vno ipetu:ita ꝙ non cessabimus ab incepto bello donec
L oēs accepimus:⁊ dr̄ hoc ad dr̄iam terre ꝑmissiōis q̄ est trans
Terra ꝑ missiōis ñ fuit ca pta vno tpe. iordanē:q̄ nō capta fuit vno tpe.i.simul:ꝫ ꝓio acceperūt quā dā magnā ptē sufficiētē genti israelitice q̄ tūc erat:⁊ sic succes siue vsqꝫ ad tp̄s dauid ⁊ salomonis filij sui:quo regnāte totali ter acquisita est:vt p3.3.reg.c.9.cū dr̄ ⁊ vniuersus populū qui remāserat de amorreis:etheis:⁊ ferezeis:eueis: ⁊ iebuseis:q nō sunt de filijs israelhoꝝ filioꝝ q remāserāt in terra:quos.s. nō potuerūt filij israel exterminare:fecit salomon tributarios vsqꝫ ad diē hāc:idē p3.2.pali.c.8.ꝑ eadē verba totaliter:⁊ fuit cā vt filij israel si oēm terrā accepissent tantā pacē habuissent ꝙ ocio marcerēt:iō vt hr̄ent cū quibus pugnarent reseruauit deus multos de illis:sic dr̄ iudi.c.3.hee sunt gētes q̄s dn̄s dereliquit:vt erudiret in eis israelē:⁊ oēs q nō venerūt bella cha naneoꝝ:⁊ postea discerēt filij eoꝝ certare cū hostibus:⁊ hr̄e cōsuetudinē ꝓliandi.¶Itē relicte fuerāt ille gentes ꝓp peccata israel : qa nō custodiebat pactū dn̄i:iō deus nolebat totaliter finire qō ꝓmiserat:qa ꝓmissio sua additiōalis fuit.s.si ipsi custodirēt mādatū dn̄i:ēt ꝓp pctā q̄ facturi erāt:vt q̄cūqꝫ pecca rent eēnt alique gētes q̄ eos premere possent:vt p3 iudi.2.c.cū dr̄ iratusqꝫ est furor dn̄i in israel ⁊ ait:qr irritū fecit gens ista pactū meū qō pepigerā cū patribus eoꝝ:⁊ vocē meam audire noluerūt:ego nō delebo gētes quas dimisit iosue:⁊ mortuus est:vt in ipsis experiar israel:vtꝫ custodiāt viā dn̄i:⁊ ambulēt in ea sicut custodierūt p̄res earum an nō:dimisit ergo dn̄s oēs has natiōes:⁊ cito subuertere voluit:neqꝫ tradidit in manib⁹ iosue:⁊ hoc p3:qr q̄cūqꝫ israel peccabat ouertēdo se ad idola: deus mittebat sup eos aliquos hostes ꝓmentes eos valde: vt p3 iudi.3.quando dedit eos in manus cusanrasathaim regis mesopotamie:deinde in manus eglon regis moab:deinde in manus iabin regis chanaā:vt p3 iudi.4.c.⁊ sic p3 frequētissime in libro iosue.¶Itē fuit alia rō ꝓp vtilitatē israelitarū:qr terra chanaā erat satis magna:ipsi aūt nō sufficiebāt ad popu lādū medietatē ei⁹:si ergo tota in vno anno tradita fuisset nō possent eā repellere israelite:⁊ iplerēt serpētib⁹:⁊ alijs bestijs: iō nō decuit:nec expediuit totā simul capi:⁊ sic dixerat de⁹:vt p3 Exo.23.⁊.j.7.c.nō eijciā eos a facie tua in vno anno ne ter ra in solitudinē redigat:⁊ crescāt ꝰ te bestie:ꝫ paulatim expel
† lam de ꝺspectu tuo donec augearis.(Sexaginta vrbes.)Omnē
D locū munitū vrbē vocat siue paruus siue magnus sit.(Et omnē
† regionē argob.)Argob nomen alicui⁹ terre spālis in terrā og
Argob gd sit. est:vel est nomē appellatiuū:⁊ signat pulchritudinē:⁊ tūc vocat regio argob aliq̄ terrā fertilis ⁊ bñ murata:in terra bac q̄
† alis terras regni sui excederet.(Regni og in basan.)Nō signat basan totū regnū og:ꝫ maiorē ptē regni.s.aliquā terrā per se.
† (Lūcte vrbes).s.60.supra dicte.(Disperdētes oēm ciuitatē).i. depopulātes eā:nō intelligit ꝙ destruēdo muros:⁊ oēm mu nitionē:nec hoc facerēt nisi aliqñ repugnātibus habitatoribus deicerēt aliquā ptē muri:vt ꝑ eā intrarēt vt ꝓbauim⁹ nu.32.
† c.(De manu duoꝝ regum amorreoꝝ.)Quia og ⁊ seon amorrei
† erāt de gñe chanaā.(A torrēte arnō.)Quia ibi incipit regnum regis seon in aroer ciuitate vt p3.c.precedēti. arnō nō est torrens ꝫ ciuitas vt ꝓbauimus.c.p̄cedēti:ꝫ apud istā ciuitatem trāsit torrēs qdā diuidēs terrā moabitaꝝ:⁊ amorreoꝝ:⁊ descē det ille torrēs de mōtibus arabie tēdēs ꝺtra occidētē terre il lius ꝑ latus moab:⁊ tpe amorreoꝝ.vsqꝫ lacū asphaltidē q est in oriēte terre chanaā.s.vbi oliꝫ fuit sodoma:⁊ in occidēte moab ⁊ terre amorreoꝝ.nā ista duo regna tenēt frontē oriētalē terre chanaā:de terra amorreoꝝ ꝙ sit ad oriētē terre chanaā:p3 nu. 32.c.de moab ꝙ sit oriētalis terre chanaā:dr̄ aliq̄liter in libro de diuisiōe terre sancte ⁊ p3 in multis locis in libro numeroꝝ: ⁊ Deu.nā nu.26.dr̄ ꝙ moyses ⁊ eleazarus numerauerūt filios israel in cāpestribus moab sup iordanē ꝰ hiericō.iordanis et hiericō sunt ad oriētē terre chanaā:vt p3 num̄.34.ergo moab regio q̄ est oriētalis ad iordanē ⁊ hiericō est oriētalis terre cha naā:idē dr̄ nu.33.c.pfectiꝫ de mōtibus abarim trāsierūt ad
£ cāpestria moab sup iordanē ꝰ hiericō:apud istū torrētē arnō sunt aliq̄ loca q̄ cōcordāt cū voce:nā est ibi ciuitas arnō in ter ra moab in extremitatibus eius ꝰ principiū terre amorreoꝝ:
Sit? ciui tatis ar. vt declarauimus p̄cedēti.c.⁊ p3 nu.21.c.est ēt ibi ciuitas ar:q̄ est in terra moabitarū añq̄ accedat ad terrā amorreoꝝ:⁊ de bac dictū fuit.s.ꝙ moabite q̄ morātur in ar dederūt trāsitum hebreis:est etiā ibi ciuitas q̄ vocat aroer ⁊ hr̄ est in terra amor reoꝝ:⁊ p3.j.cū dr̄ terrāq̄ possedimus in tpe illo ab aroer que est.s.ripas torrētis arnō:vsqꝫ ad mediā ptē mōtis galaad:ar non.n.moabitas ⁊ amorreos diuidit nu.21.c.(Usqꝫ ad mōtē
† hermō.)Qui vocat hebraice hermō.(Quē sidonij sanrion vo
† cāt amorrei sanir.)Iste mons appellat hic tribus nominibus: qa tāgit tres regiōes:est.n.in pte septētrionali terre ꝑmissiōis: ⁊ ibi ꝺiungunt extremitates regni amorreoꝝ regno sidonioꝝ: q̄ terra vocat phenitia:iō cū tāgat quodlibet regnū istoꝝ ea inter se diuidēs:a quolibet nomē accipit.(Et vniuersas terras †
galaad).i.oēm terrā q̄ adiacet mōti galaad:ē enī galaad mons Galaad gd sit. qdā vt p3.j.⁊ Gen̄.31.c.quē vocauit sic iacob:qa ibi cū laban socero suo fedus pepigerat:galaad interpretatur tumulus tes Galaad in terpretat te stis cumul⁹ tis:qa ibi cumulauit lapides in signū:inuocās deū celi:⁊ vt illi lapides testes eēnt:qr nullus ibi alius testis aderat ꝓter filios iacob ⁊ seruos suos:⁊ cognatos labā veniētes cū ipso de me sopotania:vt dr̄ Gen̄.31.i.qd inueniſti hic de cuncta substātia tua:pone hr̄ coꝝā fratribus tuis ⁊ fratribus meis:⁊ ipsi iudicēt: qa tñ isti testes dicunt mori poterāt:vel qa nō erāt tales qui ꝺueniēter deponere possent ꝰ iacob:laban accepit pactū istud ac si nullo vidente fieret:iō dixit:nullus sermonis nr̄i testis est absq̄ deo q̄ pñs est.Est aūt alius mons galaad vna leuca dis tās a hierusalē in sorte tribus beniamin ꝰ sichen.(⁊ esdrai ci- †
uitates regni og.)Ad quā exiuit vt pugnaret ꝰ israelitas vt p3 nu.21.c.(Solus qppe og restiterat de stirpe gigantum.) †
¶Quo tpe inceperunt gigātes ⁊ quāto tpe durarūt.Et quare nunc non sunt gigātes sicut tūc.Et de magnitudine gigātis og fm Ra.salo.⁊ de lecto eius ⁊ mora litate eiusdem.

Stirps gigantū paulo ante diluuiū incepit:vt p3 Gen̄.6. Qō.2.
c.qñ ingressi sunt filij dei ad filias hoīum :⁊ post A
diluuiū aliq̄ gigātes fuerūt ꝫ nō multo tpe durauerūt:bonitas n.nature in cibis ⁊ aspectu celi ad terrā habitatā ꝺtinebat se men humanū in tāta virtute:vt tanti roboris:⁊ stature boies illa ꝑduceret etas:postea paulatim deficiente nā tāq̄ ad senīū mūdus iste declinat:⁊ humana corpora cū viribus minorata sunt:vñ og gigātē filiū nō genuit.¶Et si arguat ꝙ adhuc re- Obiectio.
manebāt gigātes in ebron:vt hr̄.Iosue.15.c.¶Rñr ꝙ gigā Rñsio.
tes q̄ erāt in ebron nō erāt magni gigātes sicut og:iō dr̄ ꝙ so lus iste māserat:ꝫ ꝰ qa dr̄ nu.13.c.ꝫ nō erāt de linea illa ꝑ quā descēdebat og:de ista.n.linea nullus restiterat Ra. Ra.sa.opi.
sa.dicit ꝙ de gigātibus q vocant raphaym de qbus Gen̄.14. ꝰ quos pugnauit chodorlaomoꝝ null⁹ supfuit nisi og:q nūcia uit abrae loth ꝓprehensum fuisse a regibus.4.¶Sed hoc non Impbatio
pōt stare:qa sequeret ꝙ og eēt tūc gngentoꝝ annoꝝ:vel q̄si:q̄ B
etas nō ꝺcedebat tpe illo:ꝺña p3:qa si og iuisset tūc in bello gi gātū ad minus eēt.20.vel.30.annoꝝ:ex tpe istius belli vsqꝫ ad dationē legis fluxerūt anni quatuor centi ⁊ triginta:vt hr̄ ad gala.3.c.ꝙ post ꝑmissiones abrae per.430.annos data fuit lex: ꝫ ꝑmissiones fuerūt facte imediate cū veniret de illo bello : vt p3 Gen̄.15.c.⁊ sic erūt anni.450.ēt si ꝓputent isti anni.430. quos numerat apostolus nō ab eo tpe quo fuit ꝑmissio ꝺfirmata:de cuius ꝺfirmatiōe agit Gen̄.15.sed ēt si cōputētur a tpe quo prio facte sunt nō multa dr̄ia erit:nā prima ꝑmissio fa cta ad abrā fuit quādo recedēs de mesopotania de domo tha re pr̄is sui intrauit in terrā chanaā:vt p3 Gen̄.12.c.ꝫ iste in gressus nō fuit añ captionem sodomoꝝ nisi per valde paucos dies.s.anno ⁊ dimidio:vel duobus vt declaratū fuit in Gen̄. q̄ nō refert cōputare annos quos ꝓputat apostolus ab ingres su abrae in terrā chanaā:vel a tpe captionis sodomoꝝ:deinde post dationē legis vsqꝫ ad mortē og fluxerūt.40.anni q simul faciūt.490.annos.Et p3 hoc:qa lex data fuit prio anno exitus de egypto mense.3.vt hr̄ Exo.19.c.moys og fuit in.40.anno añq̄ trāsirēt iordanē:vt p3 ex supiori.c.(Mōstrat lectus eius †
ferreus.)Prio mirabili mādauerat sibi lectū ferreū fieri:quia quātitas sua excedebat mēsurā alioꝝ lectoꝝ.(In rabath filioꝝ †
amon.)Ꝫ iste nō eēt rex āmonitarū:tñ forte fuit inter eos ali quo tpe:⁊ māsit ibi lectus eius:vel forte fuit factus iste lectus et in terra sua basan:⁊ amonite trāstulerūt eū in terrā suā prio mirabili magno.(Noue cubitos bñs longitudinis ⁊ q̄tuor la- †
titudinis.)Scōm mēsurā longitudinis ⁊ latitudinis sue vel q̄si

L Nōnulloꝝ erroꝝ.

ꝑz ꝙ iste lectus erat nō multū latus sz ꝟueniēs fm longitudinē eius: vt tāta esset latitudo. Ex hoc ꝑz falsuz qō dicebāt aliq tal mud iste ō quo dixim⁹ sup. 21.c. libri nūeroꝝ. Sz aliq volētes abusionē illā aliāliter colorare ꝟsūt: ꝙ nō erat iste lect⁹ ferre⁹: sz cuna in q̄ iacebat qñ erat puulus. Sz falsuz est: ga in hebreo dr̄ lectus ⁊ nō cuna: diuersa noīa ponunt in hebreo ꝑ cuna: ⁊ ꝑ lecto virorꝝ: ⁊ tñ eadē dictio ponit hic apud hebreos q̄ ponit p̄s. 6. ⁊ in alijs locis: vbi ponit lectus vel stratuz. ¶ Itē si qñ erat puer solū nouē cubitos longitudinis occupabat: nō posset tñ creuisse vsq; ad etatē ꝓuectā. s. ꝙ eēt pes og maioꝝ. 13. vicibus q̄z totū corꝑ⁹ og in puericia: hoc āt ipossibile est ⁊ absurdissimū: ꝑz ꝟñtia: ga spatiū a planta pedis vsq; ad cauillā: solū ē. ¼. ps longitudinis pedis: sz in spatio iter plantā: ⁊ cauillam ponūt. 30. cubitos quater. 30. sunt. 120. in gb⁹. 13. vicib⁹ reperit nouenarius numer⁹: ⁊ superāt tres vnitates: ⁊ sic erūt in pede og. 120. cubiti longitudinis ⁊ h̄ ipossibile est: qz nulla aīa humana posset tantā mām vegetare: sic. n. declarat p̄s in. 2. de aīa tractās de potētia nutritiua: ꝙ nō nutrit corꝑ⁹ scōm quācūq; quātitatē alimēti datā: ga tūc quodlibet aīal posset crescere in infinitū: cū posset ei apponi infinitū alimētū sz falsuz est: ga quātūcūq; apponat solū ꝓueniet ad certā quātitatē: sic enī dicit ibi p̄s: ꝙ oīum nā ꝟstantiū positus est numer⁹ magnitudinis ⁊ augmēti: nā sicut q̄libet spēs hz certā periodū durationis vltra quā nō excedit: ita q̄libet forma determinat sibi certā magnitudinē. ī. quā nō ꝟcēdit pp paruitatē: ⁊ aliquā vltra quā nō est pp magnitudinē: ista tñ nō sunt accipienda multuz stricte: nā aīa humana nō ꝑt stare in taz parua quātitate sicut vn⁹ digit⁹ carnis: nec in tā magna sicut vna turris. (Ad mēsurā virilis man⁹). i. scōm mēsurā alicuius viri habētis cubitū: nec valde magnū: nec valde paruū: ꝟtinet aūt cubitus duos pedes scōm quosdā: scōm alios cubitū ⁊ dimidiū. ¶ Ra. sa. dicit ꝙ isti erāt cubiti ipsius og. qui vir antomasice dicebat. ¶ Sz h̄ falsum ⁊ ipossibile ē: ga nullus hz in lōgitudine sua q̄tuor cubitos ꝟpletos de suis: nisi valde disꝓꝓortiōatuz sit: quāto magis nouē. ¶ Itē null⁹ in latitudine de suis q̄tuor cubitos hz: sz tot hēbat lectus og. ¶ Et si dicas ꝙ amplior erat lectus og q̄z ipse. ¶ Dōm ꝙ valde parū eēt lect⁹ amplior q̄z og: ga iste lect⁹ demōstrabat ad ꝑbādū magnitudinē og: ꝙ nō eēt si nō equarent vel q̄si. ¶ Ideo dōm hos cubitos eē de cōmunibus: ⁊ cū quilibet de suis cubitis hēat q̄si. 4. erit og maioꝝ q̄z duo boies mediocres: imo tātus vt duo ⁊ dimidius: ⁊ hoc taz ī altitudine ꝙ in latitudine. ¶ Itē ga si isti cubiti intelligerent de cubitis og: cū vt. s. ꝑbauimus pes suus ꝟtineret. 120. cubitos de cōibus ꝑsupponēdo qō dīt. s. ꝙ a plāta vsq; cauilā sunt. 30. cubiti ī og: ⁊ ga cubitus ꝟtinēt duos pedes ꝟtineret qlibet cubitus 240. cubitos vsuales: nouē ergo cubiti de cubitis og: ꝟtinebūt duos mille centū ⁊ seraginta cubitos vsuales: ꝑz multiplicādo nouē ꝑ. 240. ⁊ ꝟtineret q̄tuoꝝ mille tricētos ⁊ viginti pedes cōmunes: hoc āt humane abhorrēt aures qō isti vilissimi ꝟfinxerūt: nō. n. posset tāta mā cōpingi ad faciēdū vnū qd artificiatū ⁊ tñ ferrū reperire difficile erat. ¶ Itē ga tātus lectus occuparet fere vnā leucā integrā: ⁊ tūc nō posset eē ī aliq̄ ciuitate: ga nulla ciuitas sorte tūc tāta erat q̄ in longitudine scōm lineā rectā vnā leucā hr̄et: nisi sorte babylon de q̄ dicit p̄s i. 2. politi. ꝙ nō erat ciuitas sz gens: ⁊ h̄ dicit de babylone egyptiaca q̄ erat minoꝝ q̄z babylō ꝑsica: vel chaldaica: quā iā destruxerāt tirus ⁊ darius. ¶ Itē dato ꝙ eēt totā ciuitatē ipleret: nec eēnt ibi domus: nec aliqd nisi lectus ille qō absurdissimū est: ⁊ sic nō staret in ciuitate filioꝝ amon: qō est ꝟ textū. ¶ Itē nūq̄z posset dormire sub tecto nec stare in aliq̄ domo: ga nulla domus nec tectū tñ est. ¶ Itē ciuitates nō poterāt hr̄e portas ī regno suo vt ipse intrare posset: sz falsuz est: ga. s. dixit ꝙ oēs vrbes in regno og erāt murate: ⁊ habētes portas ⁊ vectes: q̄dā sunt ita absurdissima: ꝙ cōtra ea arguere nō opz: ga seipsa destruūt. ¶ Si vis moraliter dicere og hebraice coaceruans vel coaceruatio dr̄: vt ꝑz in libro hebraicarū interꝓretationū: ⁊ signat peccatorē q peccatis pctā supaddit donec veniat ī ꝓfundū malorꝝ: pctū. n. cui ꝑ pnaz remediū nō adhibet mos sibi nequiores socios aggregat: vt fiat habitatio ois spūs immūdi. Et ꝑz hoc marie in vitio carnis in quo manifeste grad⁹ longitudinis ⁊ latitudinis assignare possum⁹: in quo cū aliqs nouē cubitus longitudinis ⁊. 4. latitudinis habuerit tāto in lecto requiescit imobilis: ꝑmus cubitus vel gradus est in cibis exquisitis: vel electuarijs. Scōs in dulcibus ⁊ continuis poculis: ga vēter mero estuans facile delpumat in libidine: vt ait beat⁹ Dieronym⁹ ⁊ ꝑz in decretis. 34. di. c. vēter mero. Tertiꝰ in spectaculis vt ait ouidius ꝑio de arte amādi: ad forꝝ vadūt vt speculent ibidē. Iste locus casti damna pudoris hz. Iuncta illud intrauit moꝝ ꝑ fenestras nr̄as: ⁊ oculus meus furatus est aīam meaz. Dicre. c. 9. Quartus in dissolutis cantilenis iō p̄s in fine. 8. poli. ꝓhibet iuuenes a melodijs teneris ⁊ amatorijs q̄ sunt scōm frigiscem melodiā. Quintus est ꝓuocatiuus aromatibus: multū. n. quidā odoꝝes venerei appetitus excitatiui sunt. Sextus est in donis gratis receptis. Septimus in mollibus lectis. Octauus in tpali socioꝝ letitia: ideo ouidius scōo de remedio amoris: curas hr̄e ꝟlulit ⁊ ad timorē: respicere ista turpē igniculū ad tps saltē sufficāt. Nonus ī turpi vsu feminarū: q d si bꝛutoꝝ: q d si masculoꝝ infandissima sunt: oēm gradū ⁊ limitē nature excedētia: iō magis ogruit de talibus subticere: hz quoq; iste impudicoꝝ lectus q̄tuor latitudinis cubitos. Primus est turpis cogitatio. Secūdus pficiendi cōsensus vel deliberatio. Tertius cōsequens operatio. Quartus diuturni actus assuefactio. Et si tāta istius cōsuetudinis firmitaz fiat: tunc lectus sit ferreus vt a nullo bono superetur.

B

¶ Terrāq; possedimus. Hic ponit scōm. s. terre acquisite diuisio. (Ab aroer.) Ista est ꝓia ciuitas ī terra regis seon post torrentē arnon. (Reliquā aut̄ partem galaad.) Galaad mons et vtraq; ꝑte in locis planioꝝibus ciuitates hz: ille aūt q̄ sunt ꝟtra moabitas tradite sunt duabus tribubus gad ⁊ rubē: q̄ āt sunt post mōtē ō terrā ꝓmissiōis date sunt dimidie ꝑti manasse. (Et oēm basaz regni og.) Ex quo manifeste ꝑz ꝙ basan nomē spālis terre est in regno og: ga nō fuit datū totū regnū og: dimidie tribui manasse. (Liuitasq; basan vocabat̄ terra gigātū.) Quia olī in ea gigātes habitauerāt: nūc āt solus og de eis restiterat: vt ꝑz. ō. isti gigātes habitabāt ibi tpe abrae: q̄ tres reges cū chodorlaomoꝝ venientes ad delēdū ciuitates sodomoꝝ destruxerūt ꝓio istos gigātes: ⁊ ꝑz ꝙ in hac terra habitarent: ga dr̄ Geñ. 14. c. vbi ponit ista hystoria ꝙ illi reges q venerāt cū chodorlaomoꝝ deleuerūt rafayn in astaroth carnayn: sz ista ciuitas astaroth erat in regno og regis basan: ⁊ ꝑz ga q̄ ꝟputant ciuitates regis og: ⁊ seon nu. c. 32. ponit ibi astaroth in q̄ deleti sunt gigātes: in terra etiā regis seon habitauerūt gigātes q nō erāt de magnis gigātibus vocatis rafayn: sz de alijs q vocātur enirs ⁊ habitauerūt in cariathiariz: hos deleuerūt illi reges: vt ꝑz Geñ. 14. c. cū dr̄ ⁊ eminin sane cariathiariz: sz iste locus cariathiariz ē in regno seon: vt ꝑz nu. 32. c. cū dñr vrbes regni seon iter ēs enarrat̄ cariathiariz: seon āt erat de rafayn siue gigātibus q habitabāt in astaron q̄ ꝑtinet ad terrā suam basan: ⁊ lz iste gñatiōes gigātū post diluuiū fuissent in terra illa ꝟsq; tps abrae: ⁊ tūc deleti fuissent ꝑ. 4. reges: tñ nō totaliter: ga aliq māserūt in qbus cōtinuata fuit gñatio vsq; ad tps regis og: q solus restiterat de stirpe gigātū: vt ꝑz hic in lr̄a: naz ipse gigātē filiū nō genuit: ⁊ sic fuit ibi finita gigātū ꝓgenies. (Iayr filius manasse). i. de tribu manasse: vt ꝓbauimus nume. 32. nō enī poterat eē imediate filius manasse iste iayr: accepit illas ciuitates cū viculis suis in possessionē nōdū deletis hostibus: ⁊ postea ipse cū familia sua pugnauerūt ⁊ deleuerūt habitatores terre illius: sic. n. fiebat postq̄z sortes distribute sunt in terra chanaā: nā q̄libet tribus pugnabat ō habitatores sortis sue: ⁊ aliqñ poterat eos delere aliqñ nō: sic ꝑz Iosue. 16. c. cū dr̄ ⁊ nō interfecerūt filij israel chananeū q habitabat in gazer: habitauit āt chananeus vsq; in p̄sētē diem in medio efrayn: ⁊ Iosue. 17. c. dr̄ ꝙ nō potuerūt filij manasse bas subuertere ciuitates: sz cepit chanane⁹ habitare in terra sua. (Possedit oēm regionē argob.) Quia ipse pugnauit ō habitatores terre illi⁹ ⁊ cepit viculos eius: vt ꝑz nume. 32. argob nomē regiōis spālis erat in regno og: sicut basan: nā nō pōt dici ꝙ basan eēt totum regnū regis og: ꝟsiderando ea q̄ ponūtur in lr̄a pōt alio modo argob esse nomē appellatiuū signās pulchritudinē ⁊ vocaret̄ tunc regio argob. i. regio pulchra: quia fertilis erat valde: vel quia forte erant in ea pulchre ciuitates ⁊ oppida: dicitur iayr possedisse vsq; ad terminos gessuri ⁊ mathati: quia iste sunt due terre speciales que erant ad extremitates regionis argob: vel forte sunt duo loca intra ipsaz terrā argob in extremitatibus duabus terre illius: sicut dan ⁊ berſabe sunt in extremitatibus terre ꝓmissiōis: vt ꝑz. 1. reg. 3. c. (Uocauitq; ex noīe suo) s. iste iayr mutauit nomē terre. s. argob ⁊ basan: ⁊ vocauit auothiayr. i. villas iayr. (Usq; in p̄sentē diē.) Ista non sunt verba moysi sed esdre: ⁊ ꝑz rō: ga a tpe quo ceperat iayr illas villas ⁊ noīauerat noīe suo vsq; quo moyses ista dixit: ⁊ mortuus ē: nō transierunt tres mēses patet: ga ista fuerūt facta circa finez 40. anni. lz dicere. (Usq; in p̄sentē diē.) Magnū tēpus ꝓteritū notat.

D

Terre acq̄site diuisio.

†

†

Argob qd sit.

†

L

Rō ꝓbās hec ꝟba non eē moysi lz esdre.

Quelibz forma ꝰtermi nat sibi certā magnitudinē.

D

Ra. sa. opinio. ō cubitis og.

Im ꝓbatio Obiectio.

Rñsio.

Opinio' auctoris.

Prima rō.

Scōa rō.

Cōtra Ra. salo.

Tertia rō.

L

Lect⁹ og fz ra. salo. ꝟtinet vnā leucam.

Babylon dupler.

Quarta rō.

Quinta rō.

Sexta rō.

Qō.3.

A

Quid ꝙ og moraliter itel ligatur bebraice.

Pulchra moralitas ꝓ p̄dicatoribus.

Nota quot sunt grad⁹ luxurie.

† notat:sic illa verba.s̄.posita.ſ.(Monſtrat lectus eius ferreus in rabath filiorū amon.)Magis videt eſſe eſdre ꝓbantis magnitudinē og ꝓtēporaneis ſuis:qui nō viderāt:q̄ moyſi:quia totus exercitus tpe moyſi vidit og:nec eſt veriſimile q̄ moyſes magnitudinē og ꝓbaret argumēto nō cōcludēti.ſ.per lectum qđ iſraelite nō videbāt:cū ipſi maius argumētū haberēt:qa ipſum og viderūt maxime qa moyſes nūq̄ ſtetit in terra amonitarū:iō nec teſtimoniū dare ſufficiēter potuit q̄ moyſes nō ſteterit in terra amonitaꝝ:pz qa ipſe nutritus fuit in terra egypti t nō exiuit de illa niſi qñ iuit in ethiopiā ad pugnādū ꝯ ciuitatē ſabba de quo diximus in cronica tēpoꝝ breui poſita in ꝓncipio Exo.t poſtea fuit in terrā madiā:t fuit ibi paſtor per annoſ.40.cū ietro ſocero ſuo:vt pz Exo.2.c.t magis actu.7.c. deinde reuerſus in egyptū anno.80.vite ſue.vt pz Exo.7.exiuit eodē anno de egypto cū toto iſrael vt declarauimus Exo. 2.et.11.c.¶Sed dices q̄ in his mediis tēporibus moyſes potuit ire in terrā amonitarū.¶Rñr q̄ nō potuit ire in terram illā:nā ſi iuiſſet oportebat eū ire ꝑ deſertū:qa a terra madiā: vel a terra egypti nō eſt aliq̄ via ad terrā amon q̄ eſt in extremitate arabie niſi ꝑ deſerta arabica:ſz moyſes neſciebat viam verſus terrā moab t amon ꝑ deſerta arabie:ergo nō ambulauerat ꝑ illa:añs pz:qa dr nume. 10.c.q̄ moyſes locutus eſt ad obab cognatū ſuū dicēs:noli nos relinquere:tu.n.noſti in q̄bus locis ꝑ deſertū caſtra ponere debeamus:t eris ductor nr: ſi tū moyſes cognouiſſet vias deſerti nō peteret obab tāq̄ directorē dicēs illū ſcire loca deſerti:ſz nō nego ꝓp hoc moyſen ſcripſiſſe libꝝ iſtū:ſcripſit.n.vt diximus.s̄.1.c.ſed poſt deſtructionē:t cōbuſtionē libꝝ legis ꝑ babylonios eſdras ſcriba legis t ꝓpheta ſpū diuino aſflatus legē reſcripſit:t iſta t ſimilia addidit:t qđ diximus.s̄.c.2.q̄ eſdras nō auſus fuiſſet addere ad verba moyſi dr de talibus clauſulis q̄lis ipſa eſt:qa ſi ipaz eſdraſ addidit:neceſſe eēt ēt ꝓcedētē qđ nō ꝺuenit:qa ad † tps moyſi ipſa refertur.(Machir quoq; dedi galaad).i.filijs vel nepotibus machir:qa nō viuebat tūc machir vt ꝓbauimus nu.32.c.ſ.qa machir fuit nepos ioſeph filius manaſſe:vt pz Geñ.50.c.t cum viueret ioſeph iaz habebat filios machir: vt dr eodē.c.ſ.filij quoq; machir nati ſunt in genibus ioſeph ergo qñ mozeret ioſeph ad minus eſſet machir.25.vel.30. annoꝝ:t cū maior vita ſua poſſet eſſe ad centū viginti vel centū triginta annos:manerēt poſt mortē ioſeph ad magis cētuz anni:ſed ioſeph mortuus eſt añ exitū de egypto q̄ſi centū t q̄draginta vel plures annos:ergo neceſſe erat q̄ machir mortuus fuiſſet annis ad minus.40.añ exitū de egypto:ergo non poterat ſuperuiuere tpe quo moyſes diuidebat terrā amorreorum regū.(Dedi galaad.)Nō totā galaad:qa ꝑs eius fuit data † duabus tribubus vt.s̄.pz et.j.(Et tribubus ruben t gad dedi † terrā galaad).ſ.aliā ptē terre poſt mōtē galaad ꝺtra moabitaz 6 t pz qa dr.Uſq; ad torrentē arnō.Arnō diuidit moabitas et amorreos.ſ.moab t regnū ſeon:vt pz nu.21.c.(Uſq; ad torrētē ieboc q̄ eſt terminus filioꝝ amon.)Eſt iſtud regnū amorreorum ex vna ꝑte cōiunctū moabitis apud arnō:ex alia ꝑte amonitis apud torrētē iaboc magis ꝺtra oriētē:t iſtos duos terminos tpe amorreoꝝ tenebāt due tribus:ꝺiungit ēt iſta terra terre ꝓmiſſiōis i planicie iordanis.¶Ponūt 5 duo termini laterales terre regū amorreoꝝ:nā iſta terra eſt ad oriētē terre chanaā:vt pz nu.32.vbi tribus rubē t gad t dimidia parz manaſſe accipiētes hereditatē in terra duoꝝ regū amorreoꝝ ꝺſitent ſe hr̄e ſortes ſuas ad oriētē terre chanaā:ita q̄ frons occidētalis terre amorreoꝝ eſt ad frōtē oriētalē terre chanaā:ab oriēte aūt vt declaratū fuit p̄cedēti.c.hz iſta terra amorreorum extremitates regni moab t amō:q̄ ꝺiuncte claudūt frontē oriētalē terre amorreoꝝ.deinde latuz ſeptētrionale terre amorreorū ꝺiungit terre amonitarū:t locus meridianū eius ꝺiungitur terre moabitaꝝ:t ſic inter vtrāq; claudit:cū āt pueniat ad occidētalē frōtē terre amorreoꝝ latus meridianū finiet in iordane:t ibi diuidit terra chanaā a terra illa:t terra etiā moab ibi finit t ꝺiuncta eſt ibi terre amorreoꝝ.pz qa in vltimis mā ſionibus hebreoꝝ circa terrā chanaā ipſi ꝓcedētes ꝑ terrā regis ſeon accedebāt ad campeſtria t planiora loca moab:vt pz nu.33.c.deinde redeūdo ꝑ idē latus meridianū directe a frōte occidētis vlq; ad oriētalē partē terre eiuſdem eſt torrēs arnon:quē tranſierunt hebrei quādo intrauerūt in terrā amorreoꝝ:vt patet p̄cedenti.c.t ibi late declaratū eſt ſed hic nō accipitur ſic:ſz q̄ torrēs arnō ſit in latere meridiano terre amorreoꝝ:diuidēs eaz t terrā moabitarū:t ille torrens hz ſit in oriēte terre amorreoꝝ tū eū hebrei trāſierūt:quia fluit de arabicis deſertis in parte ſeptētrionali t circuiēs frōtē oriētalem terre amorreoꝝ labit ꝑ latus meridianū eius inter terrā moabitaꝝ t amorreoꝝ:t puenit per illud latus vſq; ad occidētem terre moab t amorreoꝝ:naz vt ait ioſephus torrens vel fluuius arnon veniēs de mōtibus arabicis ad lacum aſphaltidē terminatur. ¶Eſt āt lacus aſphaltidis in valle ſodomoꝝ:t vocatur mare mortuū. Q; āt mare mortuū ſit apud terrā moabitarū ſatis declarat hic in lra:et pz in libro de diuiſiōe terre ſancte vbi dr:q̄ in deſcenſu arabie ad terrā ꝓmiſſiōis carnayn ſpelunca eſt ſup montē moabitarū apud aſphaltidē lacū.i.mare mortuū:in qua ſedit balaā ariolus ad maledicēdum filios iſrael de quo nume.23.t.24.c.tenet ergo fluuius arnō totū latus meridianū terre amorreoꝝ.terra aūt amonitaꝝ tenet totū latus ſeptentrionale terre amorreoꝝ vſq; ad occidētē: ita q̄ q̄ vellet venire de frōte oriētis terre amorreoꝝ ꝑ lineā lateris ſeptētrionalis:neceſſe eſt q̄ veniat p terminos terre amonitarū vſq; ad occidētalē frōtē:vbi aūt finit latus ſeptētrionale in fronte oriētis eſt torrens iaboc diſtās duobus miliaribus a iordane vt pz i libro de diuiſiōe terre ſancte:t apud illū luctabat angelus cū iacob vt pz Geñ.32.c.q̄ aūt ſit apud terram amonitaꝝ pz ex hoc:quia cū iacob veniret de meſopotamia i terrā chanaā trāſiuit ꝑ torrentē iaboc:nā meſopotamia eſt ad ſeptentrionē terre chanaā vt declarauimus Geñ.24.c.t patet in hoc:quia meſopotamia eſt trans euſratē fluuiū magnuz ſicut habet Joſue.24.c.euſrates aūt ad ptē ſeptētrionalē terre ꝓmiſſiōis vt colligit Geñ.15.t nu.34.c.veniēdo ergo de pte ſeptētrionali reſpectu terre ꝓmiſſiōis bene erat tranſitus ꝑ terrā amonitarū que eſt ſeptētrionalis terre amorreoꝝ:t cō ſequēter aliquo mō ſeptētrionalis terre chanaā.ſicut ergo torrens arnō accedit vſq; ad finē lateris meridiani terre amorreoꝝ:ita torrēs iaboc eſt in fine lateris ſeptētriōalis terre eiuſdē apud terrā amō.ſunt ergo iſti termini terre amorreoꝝ a tribus lateribus.ſ.ab oriente a meridie a ſeptentrione.manet ergo ſolus occidētalis terminus in quo tāgit terra amorreozuz oriētē terre chanaā.t ponūt hic multa loca in quibus tangit terra amorreoꝝ terrā chanaā:t primus eſt planicies ſolitudinis:iſta planicies eſt apud terrā amō poſt torrētē iaboc declinādo ꝑ frontē occidentalē terre amorreoꝝ q̄ſi a ſeptentrione in meridiē.et eſt illa pars terre cāpeſtris t plana:ſed tunc inhabitata:quia nō cōueniētis ſoli erat ad habitandū.Poſt iſtā terrā declinādo ꝑ illā frōtē occidētalē a ſeptētrione vſq; meridiē eſt fluuius iordanis:nā iordanis naſcit a libano mōte:q̄ eſt in latere ſeptētrionali terre chanaā deinde cōuertit contra oriētē t circuit p terminos terre chanaā donec mari ſalſiſſimo abſorbeat:t patet quia anteq̄ Joſue cū populo iſraelitico intrare poſſent in terrā chanaā tranſierunt iordanē vt patet Joſue.3.et.4.c.deinde ponit termin⁹ cenereth.i.maris quod nunc t tpe chriſti vocabat mare tiberiadis a quadā ciuitate ibi exiſtēte ſic dicta.Eſt aūt mare iſtud cenereth qdā lacus valde magnus qui quaſi mare videt:t ſunt in circuitu eius multa loca.et fit ibi magna nauigatio:nā ibi chriſtus ſepe nauigauit t diſcipuli eius piſcati ſunt vt pz Jo.6.et.21.c.Uocat āt mare cenereth t ponit in frōte orientis terre chanaā vt pz nume.34.c.nō eſt aūt intelligendū q̄ deſcendendo ꝑ frontē occidentalē terre amorreoꝝ quaſi a ſeptentrione in meridiē ꝓius ſit finis iordanis q̄ mare cenereth:quia tunc oportebat q̄ mare cenereth eſſet magis declinando ad meridiē q̄ mare mortuū vallis ſodomoꝝ:cū iordanis abſorbeat mari mortuo vt patet Joſue.3.c.ſed falſuz eſt quia vltra vallē ſodomoꝝ declinando ad meridiē nihil eſt de terra chanaā:ſed ponit hic cenereth.i.ciuitas illa exiſtēs apud mare illud puū:qa apud iordanē non reperiebat aliqua ita coniuncta orientali frōti terre chanaā q̄ noiaret ſicut iſta:eſt tñ intra ambitū iordanis in terra chanaā:t eſt in quadā terra que vocat galilea:ſic patet Jo. 5.c.quia ibi dicit eſſe idē mare tiberiadis t mare galilee.Eſt autē galilea in ſorte iudee t p conſequens in pte meridiana terre chanaā:quia illā tenebat iudas vt pz Joſue.14.et.15.c. deinde dicit q̄ deſcendendo ꝑ iſtā frontē occidentalē amorreozuz a ſeptentrione verſus meridiē eſt mare ſalſiſſimū ſiue mare ſodomoꝝ:t hoc ponit vltimū in iſta frontis occidentalis latitudine:quia vltra mare ſodomozū verſus meridiē nihil manet in pte terre amorreoꝝ aut terre chanaā:t hoc mare dicit eſſe ad radices montis phaſga ꝺ orientē.i.q̄ mare ſodomozū habet ab oriente imediate coniunctū montē altuz filioꝝ moab qui dr mons phaſga.i.in quo eſt collis altus:t hoc eſt quod dr in libro de diuiſione terre ſancte.ſ.q̄ apud lacuz

Obiect. Riſio.

Arnō diuidit moabitas t amorreos.

Qō.4.

A Quid ſit lacus aſphaltidis.

B Situs meſopotāie.

C Ex quo loco naſcitur iordāis flumen.

D De ſitu galilee.

aſphaltidē ſiue mare mortuū eſt ꝺtra orientē mons moabitaꝝ in quo voluit balaā maledicere iſraelitis:q aūt iſte ſit mons ꝑz quia nu.23.c.vbi agit de balaā volente maledicē dō:q balac ꝺuxit balaā ſup mōtē phaſga:ſic.n.ꝺicit lra cūq; ꝺuxiſſet eum in locū ſublimē ſup verticē montis phaſga edificauit balaam ſeptē aras:ēt ꝑz.j.34.c.quia moyſes qñ mortuus fuit erat in planioribus locis cāpeſtriū moab.ſ.in vltima manſione:z tñ ad moriendū aſcendit in montē phaſga:ſic.n.dō in lra aſcēdit ergo moyſes de cāpeſtribus moab ſup montē nebo in verticē phaſga:eſt ergo ſenſus huius lre q machir nepos ioſeph et tribus gad:z ruben poſſederūt terrā iſtā a torrēte arnō q eſt in latere meridiano illius terre amorreoꝝ vſq; ad torrētē iaboc q eſt in latere ſeptētrionali.q.ꝺ.totā terrā poſſiderunt in terra amorreoꝝ a meridie vſq; ad ptē ſeptētrionalē:z totam frontē occidentalē huius terre q̄ eſt deſcēdēdo a pte ſeptētrionali verſus meridiē.ſ.p ptē planiciei ſolitudinis z iordanis:z cenereth vſq; ad mare ſalſiſſimū:z hoc eſt deſcēdere a pte ſeptētrionis ad meridiē:qa iſte deſcēſus terminatur in mari ſalſiſſimo:cū ꝺicat vſq; ad mare ſalſiſſimū:ſed mare ſalſiſſimus eſt ī pte meridiana terre chanaā z amorreoꝝ vt ſupra patuit: vt aūt oīa ſupradicta melius intelligant in ſubiecta figura ſenſibiliter inſpiciant.(Et terminos cenereth.)Eſt ciuitas in iudea q̄ tpe chriſti tyberias vocabat a tyberio ſperatore cuius tpe chriſtus paſſus eſt:qui octauiano ſucceſſit z fuit tertius inter impatores romanos:apud iſtā ciuitatē eſt quedā magna lacus que vocat mare tyberiadis:vel galilee:ſiue genezareth in qua chriſtus ſepe ſtetit z p̄dicauit:z multa miracula fecit: de boc ꝺixim⁹ nu.34.c.(Vſq; ad mare ꝺeſerti qō ē ſalſiſſimū.) Mare iſtud vocat mare mortuum ſiue lacus aſphaltidis:vbi ſunt ſubuerſe ciuitates a dño.ſ.ſodoma:gomorra:adama:et ſeboym:vt ꝑz Geñ.19.c.vocat mare ꝺeſerti:qa eſt in angulo orientis z meridiei a quo incipiūt ſolitudines egypti vt aliqui voluerūt:ſed falſum eſt quia apud mare mortuū qō eſt in valle ſodomoꝝ nulla ſolitudo egypti incipit:z ꝑz quia ſi cōſideremus orientalē ptē maris ſalſiſſimi non eſt aliqō ꝺeſertū ibi:ſz cōiuncta eſt illi valli terra moabitaꝝ:z eſt ibi mons altiſſimus ſup illud mare:z ptinet ad terrā moab in quo balaam voluit maledicere iſraelitas vt ꝺeclarauimus ſupra:z ꝺe boc dō hic in lra q mare ſalſiſſimū eſt ad radices mōtis phaſga ad orientem:nec hz ꝺeſerta egypti mare ſalſiſſimū a pte meridiana:qa apud illud mare in ↄfinio lateris meridiani z ſeptētrionalis eſt idumea deſcēdēs p latus illud meridianū verſus occidētē terre chanaā vt patet num.34.c.idumea aūt populata eſt:nec poſſunt aſſignari ꝺeſerta egypti vel arabie verſus ſeptētrionē aut occidentē terre ſodomoꝝ:quia iſte ꝺue ptes ſunt intra ipſaꝝ terrā chanaā:vocat ergo iſtud mare ꝺeſerti:quia in circuitu huius maris non eſt terra habitata:naꝝ eſt boc mare in valle ſodomoꝝ:et in illa valle erāt quinq; ciuitates cū alijs vicinis:omniaq; fuerūt pp̄ pctā gentis illius celeſti igne cōſumpta:ita q terra illa q̄ olim irrigata iordane fertiliſſima erat:z pulchra ſicut paraꝺiſus dñi vt ꝑz Geñ.13.c.poſtea totaliter in cinerē fauillaſq; ſoluta.frugum z fructuū erps eſt:iō nulla terra nullus habitat nec circa illā:z ſic vocari p̄t mare ꝺeſerti.vocat ſalſiſſimū quia groſſius eſt ceteris aquis:z ſulphureū eſt z vnctuoſuz quaſi oleū:ꝺe boc nu.34.c.(Ad radices mōtis phaſga).i.mōtis altiſſimi:phaſga appellatiuū eſt z ſignat collē ↄtra orientē:non ↄtra orientē terre iſtarū ꝺuarū tribuū:ſed contra orientē terre nouē tribuū z ꝺimidie:nā terra amorreoꝝ in q̄ acceperūt ſortes ꝺue tribus z ꝺimidia eſt magis orientalis q̄z terra chanaā in q̄ acceperūt ſortes nouē tribus z ꝺimidia:naꝝ frons orientalis terre chanaā cōtinuat fronti occidētali terre amorreoꝝ:ꝺixit aūt hic mare ſalſiſſimū hr̄e ad orientē montē phaſga:quia hic ponuntur quidā termini qui ſunt intra terrā amorreoꝝ.ſ.planicies ſolitudinis:torrens iaboc z torrēs arnon:ſunt alij termini intra terram chanaam.ſ.iordanis cenereth z mare ſalſiſſimū ſiue mare ꝺeſerti:cū ergo ſit iſtud in terra chanaā:z mons phaſga in terra moab que eſt ei orientalis: neceſſe eſt vt ꝺicatur mare ſalſiſſimū hr̄e ab oriente montem phaſga:nā iordanis eſt ad orientem reſpectu terre nouem tribuum:z ad occidentē reſpectu terre ꝺuaꝝ tribuū z ꝺimidie:ſic ↄfitentur filij gad z rubē ſe ſuſcepiſſe poſſeſſionē ſuā ad orientalē plagam poſſeſſionis aliarum tribuū:nu.32.c.cōiungitur etiam iſta terra amorreoꝝ terre ſydonioꝝ in mōte hermon vt ſupradictū eſt:et forte illū finem tenuit ꝺimidia tribus manaſſe:quia nō cōputat inter terminos quos tenuit tribus gad z tribus ruben:ſic aliqui voluerunt ſed falſum eſt:nā duo ſalſa hic dñr:primū q dō eſt q non computatur hic terminus terre ꝺimidie tribus manaſſe. ¶Scōm q inter iſta loca in quibus accedit terra amorreoꝝ ad terrā chanaā non cōputat hic cui euenerit primū falſum ꝑz:qz dō hic q terra baſan regis og: z terra argob:z ps vna mōtis galaad:ꝺata fuit ꝺimidie tribui manaſſe:z quia iſta terra non accedit ad aliquā ꝺe extremitatibus notatis terre amorreoꝝ z chanaā:videt nō cōputatus terminus eius ſi cōputatus eſt ꝺicēdo terras ḡs inhabitauerunt ſ.baſan.z argob z ꝺimidia ps mōtis galaad:nā termini baruz ſunt termini habitationis lue:ſcōm aūt falſuz eſt.ſ.q nō ponatur hic terminus terre amorreoꝝ ad mōtē hermon:naꝝ mons hermō eſt ad ptē occidentalē terre amorreoꝝ in cōtactu lateris ſeptētrionalis z occidentalis:z lz nō ponat clare:tñ ponit implicite cū dō:vſq; ad planiciem ſolitudinis atq; iordanis: nā planicies ſolitudinis eſt pars vltia in pte lateris ſeptētrionalis terre amorreoꝝ:quod ꝑz euidēter ex ſupradictis:nā poſt planiciē ſolitudinis ſequunt oīa loca frōtis occidētalis terre amorreoꝝ:quaſi ꝺeclinando a ſeptētrione ↄtra meridiē:vt in ſuperiori figura ꝺeclarauimus.

¶(Precepiq; vobis.)Hic ponit tertiū.ſ.ꝺuabus tribubus z ꝺimidie ad bellū facta amonitio.(In tpe illo).i.qñ petiſtis a me terrā iſtā expediti.i.ſine vxoribus z filijs z pecoribus ſolis armis bellicis vtentes p̄cedite fratres veſtros:p̄cedebāt iſte ꝺue tribus z ꝺimidia q̄ acceperant poſſeſſionē trans iordanē alias ne retrocedere poſſent:vel quia expediti erāt poterāt melius reſiſtere hoſtibus:z ideo non poterat ſeruari ordo caſtrametationis:vel motus q ſeruabat in ꝺeſerto.ſ.q iudas zabulon z iſachar p̄cio mouerent caſtra vt ꝑz nu.10.c.z.2.qa rubē gad z ꝺimidia ps manaſſe p̄cedebat z forte alie tribus cū ibant ad bellū nō ſeruabāt eundē ordinē niſi cū mouerentur oīa caſtra z archa domini.(Donec requiē tribuat dñs fratribus veſtris) i.donec terra ꝺiuidat z ꝺet eis in poſſeſſionē:z ſic factū eſt vt ꝑz Joſue.22.c. ¶Requies aūt in poſſeſſiōe ꝺō:nō qñ aliqs ꝺeuicit detinentē eam:ſed qñ eaz ipſe accepit z pacifice poſſidet:ſic enī fuit in iſraelitis q̄ille tribus q̄ trās iordanē poſſeſſionē accepture erāt p̄cio ꝺeuicerūt populos chananeoꝝ non gdē oēs vt ꝑz iudi.3.c.ſed tot quot ſufficiebāt ad habitationē ipſoꝝ:z hoc fuit p ſeptē annos:vel quaſi ꝺeinde ꝺeuictis hoſtibus incepit Joſue mittere viros q cōſiderarēt oēs terminos terrarū captarū:z ꝺiuiderēt eos in ptes equales p ſingulis tribubus:et factis ſortibus atq; ꝺatis cuilibet tribui multis tēporum incidētibus intermedijs:trāſierūt alij ſeptē anni vel q̄ſi: et ſic trāſierūt.14.anni poſtq; rediret tribus z ꝺimidia in poſſeſſionē ſuā:ſi tñ rediſſet imediate vt ꝺeuicti ſunt populi chananeoꝝ ſolū ſtetiſſent ſeptē annis:ſz tūc nō ſtetiſſent vſq; quo ꝺeus ꝺaret requiē alijs tribubus:qa victis hoſtibus adhuc nō geſcebāt:cū nullus eoꝝ haberet poſſeſſionē ꝺonec ſingulis tribubus ꝺaret ſua ſors z inciperet poſſidere:tunc.n.erat quies maxime qa ꝺue tribus z ꝺimidia ꝺebebāt facere p̄cio reliquo populo ſicut totus populus fecerat p eis:ſed totus ppls iſrael pugnauerat ↄtra ꝺuos reges amorreoꝝ vt illā terrā acquirerent vt ꝑz nu.21.et.ō.2.et in iſto:et nō ſolū pugnauerūt:ſed ēt expectauerunt quouſq; moyſes ꝺedit iſtā terrā ꝺuabus tribubus et ꝺimidie vt ꝑz hic et.j.5.c.z Joſue.18.et.22.c.iō rōnabile erat vt expectarēt ꝺue tribus z ꝺimidie ꝺonec ꝺeus ꝺaret getē nouē tribubus z ꝺimidie.ſ.vſq; quo ſortes earum ꝺiuiſe eſſent:z actualiter tradite:et ſic fecerūt vt ꝑz Joſue.22.c.et in fine.21.(Joſue quoq;.)Ponit cōmonitio facta ad Joſue ꝺuplex fuit facta cōmonitio ioſue p moyſen. Una que fuit ante tps mortis moyſi. Alia que fuit qñ mori ꝺebuit moyſes. De p̄ma ꝑz nu.27.c.cū ꝺeus ꝺixit moyſi poſtq; morte ei p̄nunciauit. tolle ioſue filiū nun in quo eſt ſpūs ꝺei:z pone manū tuā ſuper eū:q ſtabit coraz eleazaro ſacerdote:et omni multitudine:z ꝺabis ei p̄cepta cunctis videntibus:et ptē glorie tue:z audiat eū oīs ſynagoga filioꝝ iſrael:p̄cio hoc ſi quid agēdū erit eleazar ſacerdos conſulet dñm ad verbū eius egredient:z ingredientur ipſe et oēs filij iſrael z cetera multitudo:z ſubiungit de cōpletione huius.fecit moyſes q̄ p̄ceperat dñs cunq; tuliſſet ioſue ſtatuit eū coram eleazaro ſacerdote:z omni frequētia populi:z impoſitis capiti eius manibus cuncta replicuit que mādauerat dñs.De ſcōa cōmonitione fit mentio.j.31.c.cū ꝺicit:vocauit ergo moyſes ioſue et ꝺixit ei coram omni iſrael confortare z eſto robuſtus:tu enim introduces populū iſtū in terrā quā ſe ꝺaturū patribus eoꝝ iurauit dñs:tu eaz ſorte ꝺiuides:dñs enim qui ducto⁹ eſt noſter ipſe erit tecū:z nō ꝺimittet te:nec ꝺerelinquet:noli timere:nec paueas q aī iſte ꝺue amonitiones totaliter

E Lre huius ſenſus.

F † Cenereth q̄ ciuitas ſit.

G †

H Sit⁹ mōtis hermon.

† D Duabus tribub⁹ z ꝺimidie ad bellū ſcā amonitio.

†

Qō.5 A Qñ dō aliqs hāe requiē i poſſeſſione.

B † Duplex cōmonitio facta fuit ioſue per moyſen.

totaliter diuerse sint pz: ga nō eadē verba dicunt in vna ⁊ in alia. ¶ Itē ga iste liber deuteronomij est q̄dā recapitulatio ⁊ enarratio oiuz q̄ acciderūt populo: ⁊ enarrant eo ordine quo gesta sunt. Et pio narrat moyses ea q̄ facta sunt vsq; ad die ī lū in quo ista incepit dicere: deinde ponit ea q̄ dicta sunt ab eo
L añ suā mortē: ⁊ iter ista ordo fuit vt pz. j. in pncipio sequētis. c. cū dr ⁊ nūc israel audi pcepta: atq; iudicia. i. postq; vidisti oia ista q̄ supradicta sunt: nūc audi pcepta dñi p tātis bñficijs tibi collatis: iz post oia ista in fine Deuter. q̄si. s. c. 31. dr: quo modo moyses statuit iosue corā oi israel ⁊ dedit ei regulas aut leges ad regēdū israel: ⁊ vt cōfortaret ptra dños terre chanaā: si. n. nō poneremus iosue bis corā populo a moyse fuisse statutum: necesse est vt dicamus ordinē huius libri pmutatū ee: ga cū po nat hic de iosue q̄ fuerit admonitus a moyse corā populo: et postea sequat recitatio istius totius libri a pncipio. 4. c. vsq; ad 31. in quo agit iterū de ꝯfortatiōe iosue: ñ eadē fuisset ista cō fortatio ⁊ illa oportebat ꝯfortationē istā pcessisse recitationez oium istorum verboz: iz nō videt vez: ga vt pz. j. 31. c. quādo moyses dixit q̄ nullo mō poterat ipse pcedere israel: ga māda uerat ei deus mozi: ostituit iosue corā oi israel: ⁊ ꝯfortato eo atq; amonito: ⁊ dato libro legis quē recitauerat sacerdotibus: ⁊ dicto imediate cātico ⁊ bñdictiōe singularū tribuū: ascēdit in mōtē vt mozeret: si tamē eēt ꝟ mutatio ordinis oporteret vt postq; iosue ꝯfortatus eēt: ista oia recitarent: quod non videt vez ga satis magna moza eēt vt pz ex multitudie dictoz. ¶ Sz forte dices q̄ ista ꝯfortatio de q̄ hic dr ⁊ illa de q̄. j. 31. c. sunt eadē: ⁊ facta fuit ista ꝯfortatio recitatis oībus verbis libri bu ius: vsq; ad. c. 31. sed tūc eodē mō fiet anticipatio in hoc libro
D s. q̄ cū hic dicat de ꝯfortatiōe iosue q̄ non fuerit facta añ oia ista q̄ sequūtur: iz postea dictis oībus: vsq; ad. c. 31. ista āt bñ sequūt si nolimus ponere anticipationē: vel recapitulationez in hoc libro: qō sepe dicimus: ⁊ notat ista lra sequētis. c. cū dr.
† (Et nunc israel). i. o israel postq; hec oia vidisti ⁊ audisti: audias pcepta dei: si tñ aliquo mō velimus ponere aliquā antici pationē bñ stabit q̄ iosue semel fuerit cōfortatus a moyse corā eleazaro sacerdote ⁊ oi populo: ⁊ fuerit fctā ista ꝯfortatio post recitationē istius totius libri: vsq; ad. c. 31. Et rō huius videtur: ga si velimus ponere duas ꝯfortationes iosue oportebat primā eaz ee instar de q̄ fit hic mētio ⁊ de q̄ tangit nu. 27. c. ⁊ scdaz esse illā de q̄ agit. j. 31. c. iz nō videt ꝯueniēter dictū q̄ fuerint facte due ꝯfortatiōes iosue in tā breui tpe q̄stū intercidere posset inter vnā ⁊ alterā: nā ista ꝯfortatio necessario facta fuit postq; terra regū amozreoz diuisa fuit duabus tribubus ⁊ dimidie: vt pz ex ordine lre: iz post istā diuisionem recitauit moyses imediate verba libri huius ⁊ mortuus est: ergo si due ꝯfortatiōes fuissent: necesse erat vnā ee imediate post alteraz qō superfluū valde erat. s. vnā imediate añ recitationē huius libri: ⁊ aliā imediate post recitationē libri: ⁊ hoc idē declarat nu. 27. vbi de ista ꝯfortatiōe agit: ga qñ illud fuit dictū moy si ipse erat apud mōtē abarim in quo mortuus est: ⁊ pz ga dr in lra ascēde ī mōtē istū abarim: ⁊ ptēplare ⁊ vide inde terrā quā daturus sum filijs israel: ⁊ subsequit in lra qūo moyses cōfortauerit postea iosue coram eleazaro sacerdote ⁊ toto populo: ⁊ sic videt q̄ in eadē mātiōe ista duo ptigerūt. s. ꝯfortatio q̄ pria dr iosue: ⁊ mors moysi: in eadē aūt mātiōe tam in breui tpe fie ri duas ꝯfortatiōes superfluū valde videret: idē pz hic in lra:
E ga qñ dr q̄ moyses ꝯfortauit iosue mādauit ei de ascēdere in mōtē phasga: ergo ciunctus erat locus in quo ista ꝯfortatio fa
Obiect. cta fuit loco in quo moyses mortuus est. ¶ Et si forte aliqs ar guere velit q̄ iste fuerint due ꝯfortatiōes: eo q̄ de vna fit hic mētio: ⁊ postea. 31. c. fit mētio iterū de cōfortatiōe iosue ⁊ pria nu. c. 27. 2°. hic. 3°. j. 31. c. sz null⁹ diceret tres fuisse cōfortatio nes: maxime quia oēs pertinent ad eundē locū: ergo nec duas.
Rñsio. ¶ Si aūt velimus tenere istā positionē q̄ satis rōnabilis est: facile est rñdere ad supradicta: ga illa fundantur in hoc q̄ nō dez anticipatio nec recapitulatio in isto libro. Et iz forte gīali
† ter vez sit: in isto tñ deficere nō est mirabile. (Oculi tui vide runt.) Quia ipse iosue iuit ad pugnā cōtra illos reges: ⁊ vidit eos vinci ⁊ mortuos cū gentibus suis: ⁊ forte ipse fuit ꝓpositus
† belli sicut fuit ptra amalechitas vt pz Exo. 17. c. (Dñs deus pu gnabit p vobis.) Ut patuit in hierico: ga ipsis nihil pugnanti bus corruerūt muri: vt pz Iosue. 6. c. ⁊ in pugna ptra reges qñ
† stetit sol: vt pz Iosue. 10. c. (Peccatusq; sum dñz.) Hic ponitur
Moysi deprecatio. quartū. s. moysi deprecatio. (Tu cepisti ostendere seruo tuo). i. mihi moysi: ⁊ sic vocatur moyses ieruus dñi in multis locis scripture veteris ⁊ noue vt pz Iosue. 1. et 13. c. ⁊ Malachie.

vlti. ⁊ ad hebre. 3. c. (Magnitudinē tuā.) Faciēdo corā popu- †
lo tuo mirabilia: diuidēdo mare rubz: ⁊ dādo māna. (Manū †
q; fortissimā.) Debellādo hostes nr̄os reges amozreos: amale chitas: et regē arad. Et quia deus pmiserat populo suo multi plicationē sicut puluis terre: ⁊ terrā fluentē lacte ⁊ melle. ⁊ de istis aliqd demōstrauerat deus moysi. s. liberationē de egypto mortē egyptioz in mari rubro gubernationē populi in deser to: ⁊ mortē amozreoz: ⁊ possessionē pacificā terre eoz. ⁊ nihil restabat nisi vt deus faceret moysen trāsire iordanē: ⁊ videre totā terrā illā in trāquilla possessione gētis sue expulsis hostibus: ideo dicebat. (Domine cepisti ostendere). q. d. rogo q; perficias ostendendo mihi cetera que desunt. ¶ Et vult psua dere moyses hoc deo narrādo bñficia q̄ ab eo receperat: ⁊ est optimus modus psuadēdi. Si qs ab auaro vel illiberali aliqd recipere velit opz obligationē ad psuasionē adducere: dicēdo ea q̄ petit sibi deberi ⁊ vlteriora. Si aūt a magnifico vel magnanimo aliquis beneficiū recipe velit: psuadere poterit dicē do se ab eo iam alia bñficia suscepisse: ga magnanimus liben ter audit se dedisse: ⁊ nō se accepisse vt pz. 4. ethi. c. de magnanimitate: vñ thetis a ioue petēs bñficiū ⁊ etiā laconeȝ: plura be neficia iaz se ab eo suscepisse dixerūt: vt pz eodē. c. deus āt ma gnanimus ⁊ magnificus nimis est. (Nec cōparari fortitudini tue.) Quia destruxit egyptios: ⁊ deos eoz: nec potuerūt ei resistere aliqd dij gentium vt pz Exo. 12. c. ⁊ nu. 33. (Trāsibo ior- †
danē). i. rogo q; dimittas me trāsire iordanē. (Et videbo terrā †
hāc optimā trans iordanē.) Quia iam vidi aliā terrā quā nobis citra iordanē demisisti. (Et mōtē istū egregiū libanū.) Hic † B
nominat duos mōtes. s. libanū ⁊ quēdā aliū mōtē cuius nomē nō ponit: ⁊ iste mons ignotus ꝓpe iordanē erat: quia dicit. (Montē istū.) Libanus aūt mons est in pte septentrionali: tñ extra terrā pmissiōis: vt diximus nu. 34. c. hos desiderabat vi dere moyses: ⁊ terrā inter mediā: ga deus laudauerat istā ter rā vocans eā terrā lacte ⁊ melle fluentē. Et nō erat hoc carnale desideriū alicuius curiositatis: iz desideriū videndi q̄ patri bus suis pmissum extiterat: et in hoc inducebat populū ad de siderādū terrā illā ⁊ gr̄as reddēdo deo p illa ne ꝓtenerēt pmissa dei: vñ qdā eoz vituperant: ga p nihilo habuerūt terrā desiderabilē: ps. 105. iō deus in hoc puniuit eos. Ra. sa. dicit Ra. sa. opi.
q; moyses petiuit hic videre hierusalē ⁊ tēplū: p primū mōtē signat hierusalē qui p parte magna in mōte est: per libanū si gnat templū factū de lignis montis libani vt pz. 3. re. 5. c. sed falsum est: ga moyses nō desiderauit videre tēplū salomonis vel si desiderauit nō petiuit: ga p tñ tps post factū: quātū pro vita moyses petere nō auderet: si aūt dicas q; visiōe imagina ria: vel intellectuali videre desiderauit: ēt falsum est: ga ad hoc nō erat necesse trāsire iordanē: iz ipse instāter petebat trāsire ⁊ videre mōtē illū. (Iratusq; est mihi ꝓpter vos). ē. c. 1. expositus fuit: sufficit tibi. s. q; iam vidisti vindictam de og ⁊ seon. Et † terrarū pacifica possessiōe filioz israel. (Nequaq; vltra loque †
ris mihi de hac re.) Ab eterno. n. deus moysen peccatuz cogno uerat: et nō intraturū terrā pmissiōis trās iordanē: iō illa snia data ꝑ moysen nō fuit retractata: ga nō fuit data solū scōm exi gentiā demeritoz eius: iz ēt q; erat in dei sciētia limitatū. Sz moyses nō cognouit vtrū dareť scōm exigētiā demerita: vel L
scōm sciētiā dei: iō orabat dimitti hāc penā: si. n. sciuisset snias istā ex diuina determinatiōe fuisse latā: nō rogasset ꝑ dei vo lūtatē q̄cq̄: ga magnū pctm̄ eēt obsistere rogādo diuine vo lūtati cognite. ¶ Itē ga dato q; nō eēt pctm̄: sciret se nō posse pficere: iō nō laborasset incassum vñ iz moyses prophetа esset sciēs ēt istā snīam a deo fuisse ꝓlatā nesciebat tñ q̄li mō ꝓcederet: sic ēt Joeli a dño reuelatū est q; bzucus locusta ⁊ erugo ꝯsumerēt totā terrā duarū tribuū: tñ post ꝯsuluit populo q; pe niterēt dicēs: qs scit si ꝯuertat ⁊ ignoscat dñs ⁊ relinquat post se bñdictionē: de hoc diffusius diximus nu. 22. c. (Ascēde cacu †
men phasge). i. altitudinem istius collis. s. abarim vt pz. j. 32. et 34. c. (Et oculos circumfer ad occidētē ⁊ austrū). i. ad oēs partes terre pmissiōis. Cōtra oēs ptes mūdi tota terra nouē tribuū et dimidie vidit vt pz. j. 34. ¶ Et hoc nō q; ille mons ita eēt al tus q; videre posset inde totā illā terrā: et etiā si ita altissimus mons eēt: tñ nō posset inde videre distincte terras q̄s in eodē c. distincte nominat: tū pp obstaculū medioz vapoz̄ directe positoz̄ nō finētiū fieri visiones. ¶ Itē pp debilitatē speciei multiplicate a lōginquo nō valētis imutare potētiā visiuā: iō dōm q; deus sup naturaliter eleuauit potētiā visiuā eius vt di stincte videre posset: sicut eleuauit beatū Bñdictū semel: ⁊ vi dit totū mūdū vt pz. 2. dialogoz p Gregoriū: ⁊ nō vidit moy-

Qō. 6.
A
De mō petēdi aliqd ab auaro ⁊ magnifico.

Quō moyses vidit totā terrā pmissiōis.

Beat⁹ bñdict⁹ eleua-

uit oculos ꝛ vidit totū mūdū.

ses istā terrā vsqꝫ ad mortē:lꝫ ꝑ aliquot tps añ sibi hoc ꝓnūcia tuꝫ est:vt pꝫ.j.vlti.c.(Nec eni trāsibis iordanē istū.)Ista fuit sola pena data moysi ꝓ pctō suo.s.vt nō trāsiret iordanē:lꝫ in ꝟ fuit minus punitus q̄ aarō:ga aarō nō vidit saltē a lōge terrā ꝓmissiōis nec victorias ⁊tra amorreos ⁊ madianitas:⁊ acquisitionē terrarū citra iordanē:que oia vidit moyses:nō fuit punitus moyses:vel aaron nisi in hoc solo.

¶An sit pena alicui trāseūti de hac vita ad vitā beatā ꝙ nō videat aliq̄ delectabilia que visurus eēt si supuiueret.

Qō.7. A

Sed nūquid pena est alicuius trāseūti de hac cadu ca ⁊ lamētabili vita ad getē ⁊ certitudinē vite beate:nō videre aliq̄ q̄ scōm boiez delectabilia sunt sicut videre terrā ꝓmissiōis.¶Rūr ꝙ in moyse ⁊ aaron manifestū est ꝙ puniti sunt:ga ita cito mortui sunt ⁊ trāsierūt ad limbū abrae:in quo lꝫ non sit pena sensus punitiua sicut in inferno dānatoꝝ:nec ignorantia intellectus ex causatiua sicut in limbo pueroꝝ:tñ est q̄dā expectatio ⁊ desideriū glorie debite in eē q̄ multū videt antiare:sicut amātes q amatū longe eē cōsiderāt sola expectatiōe torquent:ga oīs mora breuis:magna videt amāti:q eni in vita ista sunt lꝫ boni sint:tñ istā anxietatē nō bñt:ga nōdū venit hora fruēdi:lꝫ aliqui ex magna charitate cupiūt dissolui:⁊ eē cū christo vt pꝫ ad ℔hili.pꝛio:⁊ ꝟ sciētes ga q̄ diu viuimus pegrinamur a dño.ij.chorin.5.c.sed ꝟ raro:ga aīa nōdū exuta luteo carcere deo frui nō ꝑt:cū āt aīa sancta soluit carne imediate frui deo pōt:si aūt a fruēdo retardet expectāti q̄dā anxietas est:q ergo ad habēdā illā anxietatē citius initiē magis punit ⁊ ēt bonū honestū sibi valde de quo viuēs ꝑgustare potuerat sibi ablatū est.¶Sz argues ex hoc ꝙ sic magis anxiaret ⁊ puniret sanctus abraaz q magno tpe añ passionē xꝑi q̄si ꝑ duos mille annos mortuus est:⁊ magis affligat in expectatiōe illa q̄ aligs sanctus pue pfectiōis:q paulo añ mortē xꝑi defunct⁹ fuit:qō videt incōueniēs.¶Rūr ꝙ sicut ait salomon in ꝓuerbijs:lōga expectatio affligit aiam: magis ergo lōga magis affliget:⁊ maxime longa maxīe afflige t:ꝑ regulā phi.2.tho.si simplr ad simplicia ⁊ magis ac maxime:quātū ergo est ī expectatiōe:q maiori tpe sperat magis cruciat:iō adam ⁊ abel qui añ oēs boies in sinu abrae fuerūt magis cruciati ⁊ anxiati esse deberēt:sed in hoc differūt:ꝙ q sanctius in seculo virerūt in limbo illo plures a deo reuelatiōes ⁊ angelicas cōsolatiōes recipiebāt:vñ minus auxiliabāt.¶De aīa aūt q̄ soluta carne euolat in vitā beatā:si talis pena sibi daret eēt aliter rndēdū.s.ꝙ lꝫ aīa sancta ꝑ visionē deo ꝯiungat q eā replet oībus bonis:tñ aīa solū ibi letat:nō bō q non est. Pōt ergo aligs ꝑ mortē aliquo bono vel delectatiōe ꝓuari: sicut eni eē substātie ꝯposite nō est eē vni⁹ ptis:ita opatio bois nō est opatio vni⁹ ptis sue:lꝫ ergo aīa delectet in deo alterius gīis delectatiōes recipit q̄ ipse bō:cū ⁊ aliū statū bēat ⁊ aliuz modū intelligēdi:aīa nāq̄ separata nullo orgāno ad intelligēdū vtit:bō āt nisi opatio orgānoꝝ ꝑcedat intelligere nō valet: sic dicit phs pꝛio posterioꝝ:ꝙ illa sciētia carem⁹ cui⁹ sensus ad obiectū eius in nobis deficit:vt q cecus est nūq̄ bēbit sciētiā de coloꝛib⁹:ga intellectus lꝫ nō vtat orgāno ꝓsupponit orgānicā operationē.Et nō solū est dīa delectationis aīe ⁊ totius bois:sz totalr delectatiōes bois deficiūt:ga bō deficit iste autē magnuꝫ dolor est ꝙ aligs q erat efficiat nō ens:cū nihil sit magis delectabile q̄ eē:sup qō cetera bñficia fundāt.Et nō solū boi q scit se venire ad nō eē dolor est:lꝫ ēt aīe iaz seiuncte: ga cū ipsa nō sit ꝟm se ꝯpositū:nec nata vt ꝛtineat pfectā rōnez spēi vt angelus qui nō est vnibilis:sz fit nata eē pars spēi humane:hz nāle inclinationē ad corpus cuius forma est:⁊ qō pficiēdo ꝯplet rōnē spēi qō est eē:⁊ status eius pfectissimus:ideo aīa cū a corpore eijcit violēter educit:nolet.n.dimittere māsionē:postq̄ āt separata ē semp desiderat redire ad corpus:iō lꝫ beata sit in vita eterna:tñ gaudiū suū pfectū nō hz donec reassumat corpus.¶Si āt aligs viuēs trāsferret ad vitā eternā nō posset ei talis pena infligi:ga in applicatiōe ad fontē pure bonitatis oēm delectationē pfectio recipit q̄ in mūdo recepturus erat.Etiā corporaliter intueri pōt:ga sanctis cū corporibus manētibus in vita beata:nihil horū q̄.j.sunt occultabit: ꝯcludit ergo ꝙ moyses ⁊ aarō in duobuꝫ puniti sunt.¶Pꝛio ga cito ad finū abrae missi sunt.¶Scōo ga delectabile qō viuētes ꝑgustare potuerāt nō gustauerūt:iō ga aaron magis q̄ moyses deliquit:in vtroq̄ magis punitus est.¶Pꝛio ga citius ad limbū missus est.¶Scōo ga nihil de terra ꝓmissiōis videre ꝓmissus est.(Pꝛecipe iosue.)Ut recipiat regimē ⁊ curā populi.(Et corrobora eū.)Assecurādo de ꝓspero euētu:ga deꝰ eū in oīb⁹ ad q̄ manū miserit ꝯseruabit:timebat.n.iosue ꝙ populus faceret eū incurrere irā dei sicut fecerat moysen magistrū suū multū:decebat ergo ꝙ moyses iosue corroboraret:naz lꝫ moyses posset mādare iosue qcqd bonū ei videret:ga ꝓcelatus eius erat ⁊ iosue tenebat ei simplr obedire:mārie ga moyses nō dicebat ista vt ꝓlatus solū iudicās qd sibi videret:lꝫ vt ꝓpheta denūciās dei volūtatē:iō ei tāq̄ deo pītialiter ꝑērāti obedire debebat:tñ ga ꝓlatus nō solū dꝫ mādare subdito qcqd bonū ei videat lꝫ ēt declarare subdito ꝙ hoc nō est sibi piculosuz:nā res ouras aliter aggredi nō auderēt:⁊ ga deꝰ istud mādatū dabat:voluit tenere istū modū.s.ga istud qō mādabat facere iosue:erat valde graue.s.cura tāti populi ⁊ piculosuz nimis:ga vt dictū est posset formidare se peccaturū occasiōe populi rebellis:cū magister ei⁹ moyses q ꝑfectissim⁹ vir erat illo tpe cui deꝰ se clare ostēdebat:vt pꝫ nu.12.c.occasiōe populi deliquerit ꝺ dñm:⁊ punit⁹ fuit in hoc:ne intraret in terrā chanaā trās iordanē:de hoc āt dubio deꝰ eū ꝙ moysen assecurauit.s.ꝙ ipe deuinceret hostes ⁊ diuideret terrā:sic pꝫ ℔ ⁊ clari⁹.j.3.1.c. cū dr: vocauit ĝ moyses iosue ⁊ dixit ei cora oi israel ꝓfortare ⁊ esto robust⁹:tu.n.introduces populū istū ī terrā quā se daturū patrib⁹ eoꝝ iurauit dñs:⁊ tu eā sorte diuides:⁊ dñs q est ductor nr ipse erit tecū ⁊ nō dimittet te:nec derelinquet:noli timere:nec paueas:his āt ꝓfortat⁹ iosue si regimē populi assumere nollet:ei ad ifidelitatē iudicaret:si āt añ talē assecurationē nō suscīperet nō videret vituperabilis:cū vidisset moysen tñ virum defecisse.(Et diuidet ei terrā.)De hoc certificauit eū deꝰ ꝑ moysen:ꝙ ipse diuideret terrā populo:vt ℔.⁊.j.3.1.c.⁊ nu.34. ⁊ ga diuisio fit post acquisitionē:certificabat eū de acquisitiōe terre:⁊ victoria ꝺ aduersarios:poterat.n.vīsimiliter timere iosue:ga popul⁹ ille dure ceruicis erat:ꝙ ꝑ aliquā culpā traderet eos ī man⁹ hostiū ad mortē.(Et māsim⁹ ī valle ꝺ phanū phegoꝛ).i.factis ⁊ dictis oīb⁹.ꝺ.narratis.(Māsim⁹ ī valle).i.ī plaioꝛib⁹ locis moabitaꝝ sup iordanē.(Lōtra phanū phegoꝛ).i. ꝺ tēplū in quo colit phegoꝛ:ista est vltīa māsio q̄ vocat belsethin:vt pꝫ nu.33.c.in q̄ fornicati sunt iudei cum madianitis et moabitis:nu.25.c.Et apud locū illū erat mons ī quo erat idolum phegoꝛ:sic hr nu.23.duxit eū ad excelsa phegoꝛ:⁊ in isto loco docuit moyses eos oia q̄ sequunt vsqꝫ ad finē libri.

¶Capitulum.iiij.

Et nunc israel audi ꝓcepta ⁊ iudicia q̄ ego doceo te:vt faciens ea viuas:⁊ īgrediēs possideas terram quā dominus deus patrum vestroꝝ daturus est vobis. Non addetis ad verbum qō vobis loquoꝛ:nec auferetis ex eo.

Et nunc. Postq̄ moyses disposuit populū narrādo penas inflictas ⁊ bñficia data eis:ꝟ incipit declarare mādata legis.Et ga iter oia vitia:idoloꝝ seruit⁹ maximū est:ga nullū ita deo opponit:⁊ ga popul⁹ ad ꝟ ꝓmissim⁹ erat. Pꝛio circa ꝟ maximas facit exhortatiōes ⁊ ꝓhibitiōes.¶Et tāgit tria ꝓncipaliter.¶Primū q̄dā gñalis toti⁹ legis laudatio.¶Et de recolēdo eā cōmonitio.¶Scōa idolatrie nimia ⁊ multis rōnib⁹ ꝓhibitio:ibi.(Custodi igit temetipsuz.)¶Ter tio ciuitatū refugij separatio:ibi.(Tūc separauit:⁊ nūc israel).i. iaz vidisti israel quāta bona deꝰ tibi dedit qñ obseruasti mādata ei⁹:⁊ quāta mala euenerūt tibi qñ nō obedisti.(Audi ĝ nūc ꝓcepta ⁊ iudicia.) ¶In hebreo hr.(Cerimonias ⁊ iudicia.) Sepe.n.ponit ℌieronym⁹ ꝓcepta siue ꝓ moralib⁹:siue ꝓ cerimonialib⁹:in hebreo āt magna distinctio fit iter ea ī noīe:⁊ cū iste liber sit toti⁹ legis q̄dā repetitio:de oī gīe ꝓceptoꝝ.s.morali:cerimoniali:⁊ iudiciali:in ea dr:sz de iudicialibus magis:ga cerimonialia in leuitico plenissime enumerata sunt:moralia āt simplr enarrāt.(Ut faciēs ea viuas.)In hoc demōstrat legis nobilitas.(Ut faciēs viuas.)Nō q̄dē simplr lꝫ in eis:sic hr leui.18.c.et ad ro.10.ga ꝓcepta q̄ ꝓprie ptinebāt ad veterē legē.s.cerimonialia:⁊ iudicialia obseruata q̄tū ex se erat:faciebāt hoīez viuere ī eis.i.ꝑ opa eoꝝ merebāt vt daret ei vita ⁊ trāquilitas ab hostib⁹: vt magis posset ⁊ iterū illa ꝯplere ꝓcepta noui testi:quoꝝ finis xꝑs est vt ad ro.10.c.simplr aliquez viuere faciūt.s.vita eterna:de his magis dixim⁹ Exo.18.c.vñ lꝫ ꝟ dicat viuas simplr:tñ itelligit de vita corporali q̄ est ꝑ cōseruationē ab hostib⁹ ⁊ alijs nocumētis:pꝫ ga subiūgitur.(Et

possideas

Lonnexio capituli. Diuisio eiusdez.

Quedaz gīializ totiuz legis laudatio

Qō.1 A

Lra hebraica.

Legis nobilitas.

Noui testamēti finis est christ⁹.

aarō in duobus pūiti sc̄.

D

Moysi viro pfectissimo deꝰ se clare ostendebat.

†

Diuisio terre fit ꝑ acquisitionē.

† †

possideas terrā.)Possidere āt terrā ꝓmissiōis de q̄ ḃ dr̄:non est ons ad viuere simplr.s.vitā eternā hr̄e:sz ad viuere tpaliť. Si.n.mozer ēt āt trāsitū iordanis:nō possent possidere terrā ꝓmissā:ió dicit eis moyses:q̄ si voluerint ſuare mādata dei viuēt ñ corrupti peste:nec mortui ab hostib⁹:ꝛ itrabūt ꝛ possi debūt terrā ꝓmissā.(Nō addetis ad vbū q̄ loquor:nec auferetis ex eo.)Dic cōmēdať lex ex pfectiōe:q̄ pfecto nec addi ꝑt nec auferri dz:vt pz.2.etbi.Opib⁹ bñ se hītib⁹ oñt q̄ ñ ē auferre:nec apponē:sic apo.vl.c.q̄ tota reuelatiōuz series claudebať dicitur:si quis apposuerit ad hec apponet deus super illū plagas scriptas in libro isto:ꝛ si quis diminuerit auferet deus partem eius de libro vite:ꝛ ciuitate sancta.

† Legis cōmēdatio ex pfectiōe.

¶Quare nihil pōt addi vel diminui i scriptura canonica ꝛ q̄re poti⁹ iacre scripture assentire debem⁹ q̄s his q̄ oculis ituemur.

Qō.2 A

Qd aūt alicui scripture canonice nihil detrahi vel diminui dēat māifestū est:ga ois scriptura sacra spū scō dictāte ꝺscripta ē:g ifallibilis vitaꝭ ē:vt scda petri.c.1. ois ꝓphetica scriptura ꝓpria iterꝓtatiōe nō fit:nō.n.volūtate humana allata ē aliq̄ ꝓphetia sz spū scō ispirāte locuti sūt sancti dei hoies:g āt aligd de scriptura tollit ió tollit ga verū nō eē putat:g āt tale facit nō solū infidelis sz ēt ꝺtra deū ꝑsumptor est:vñ auferet de⁹ ptē eius de libro vite ꝛ ciuitate sancta: apoc.vlti.ga deo māifeste ꝺdicere audet:ꝛ sic arriani raserūt de euāgelio Jo.14.ego in pr̄e ꝛ pr̄ in me ē:ꝛ illud de canonica pria Jo.c.5.ꝛ bi tres vnū sunt dicētes.h̄ nō eē de sacra scriptura:ga ꝺ eor infandissimū errorē militabat.s.q̄ fili⁹ esset pura creatura:itellect⁹.n.ꝛ vex ꝺformanť:vt mēsura ꝛ mensuratuz: semp.n.mēsura cū ad modū mēsure recipiť:vñ iniquitatib⁹ q̄ nō sunt i sacro canone itellect⁹ nr̄ mēsura ē:vt ille vitates esse vel dici possint q̄ itellect⁹ nr̄i lumini ñ repugnāt:q̄ āt repugnare vidēt ꝓ euidētib⁹ falsitatib⁹ repellāť:vñ ait Aug.ꝺ Uincētiū donatistā:huic gñi scripturaruz q̄ canonice nuncupanť: tātā reuerētiā exhibere dediſti:vt nullū auctorē eaz mētiri potuisse crediderim:ceteros āt ita lego vt quātacūq̄ polleāt sanctitate:nō vt iō ita sit:ga ipſi sic senserūt.Ea.n.q̄ ab hoibus solū dñr ita sūt:ga ita seres hz:vel ga sic nr̄ itellect⁹ itelligit.In scripturis canonicis ipe scripture mēsura sunt:ꝛ itellect⁹ nr̄ mēsuratū:dicit.n.itellect⁹ ꝺcipere ita eē:ga ita dz ꝛ nō solū i itellectu sz ēt i reb⁹ nō dz argui vitas canonice scripture ex vitate rei:sz magis vitas rei ex vitate scripture.vz.n.ona:sic dz in sacra scriptura g̃ sic ē.Et pz ista ona:ga vbo oñi celi firmati sunt ꝛ oia: ps.32.ꝛ ga ipe dixit ꝛ fcā sunt ipe mandauit ꝛ creata sunt ps.148.si g̃ vbo oñi tūc res create de nihilo sunt:g̃ vbo oñi nunc alr eē ꝑt res q̄ sunt:si g̃ diceret i scriptura res se alr habituras hz nūc nāe rer repugnare videam⁹:tñ ꝺfitebimur eas post sic futuras eē:ga sic sacra scriptura nūciauit eē futuras:vnde si scriptura ꝺriū diceret alicui⁹ qō nos videm⁹:ꝺfiteri dēm⁹ nos fantasmata:ꝛ nō rerū vitates ꝺtēplari.Et satis ꝺforme i nā exēplū reperiť:si gs videret hoiez subito ꝺuerti in asinū:diceret se nō res sz fallas rer imagines intuer:ga ꝓculdubio sciebat illud nāe eē ꝺriū.Cū g̃ vbū dei nā ꝺstātius sit:ga ꝑ ipm nā fcā ē:si aliquā rē nālē viderem⁹ ꝺ scripture vitatē:dicerem⁹ poti⁹ illā nihil eē q̄ scripturā negare:ga celū ꝛ terra q̄ in tota nā stabilia sunt trāsibūt:sz vba sacre scripture nō ꝑteribūt:vt patet Matth.24.c.nihil mihi i nālib⁹ euidētius ē q̄ me eē substātiā siue hoiez:sz citi⁹ negarem me eē q̄ deū negarē mūdū creasse. Et vz ona formalr de⁹ nō creauit mūdū:g̃ ego nō suz neq̄ hō: neq̄ aliq̄ alia res:ga ipossibile ē res potētialr existētes sine pr̄i mo ꝓncipio ad eē ꝓdisse qō posset satis bñ deduci sz alteri⁹ ē negocij.¶Et h̄ idē dicit beat⁹ petr⁹ scda canonica.c.1.s.q̄ magis assentit his q̄ a ꝓphetis ocā sūt:q̄ his q̄ oculis ituer:ꝺfiteť ibi se vidisse xp̄m trāsfiguratū in mōte tabor:vt pz Matt.17.c.sz dicit q̄ firmior ē sermo ꝓphetic⁹ q̄ qō ipe oculis suis vidit. Cauēdū g̃ ē ne aligs ꝺmonis fraude tñ in soleſcat:q̄ aligd de scā scriptura tollere aut radere audeat.¶Sz q̄tū ad additionē sacre scripture aliter ē dōm:ga aut ille q addit:addit tanq̄ aligd ꝺ textu vel necessariū:sic alia q̄ sūt i textu velut dictuz a spū scō:ꝛ h̄ vocať ꝓpria addere:ꝛ q talia agūt mortē eternā incurrūt.Et isto mō heretici vt fulcirēt aliquos errores suos ex sacra scriptura multa falsa i suis libris sacre scripture addiderūt.Et sic ecclia nr̄a ortodora spū scō dictāte q̄tuor euāgelia recipit:ita ipi alia falsa euāgelia in alioz aplorz noie ꝺ̄diderūt.s. euāgeliū andree:ꝛ barnabe:ꝛ thadei:q tāq̄ ñ a deo data sz ab hūano errore ꝺfecta scā dānauit ecclia.Et ꝺ his dr̄ apoc.vlt.c. si qs apposuerit ad vba h̄ apponet de⁹ sup eū plagas scriptas i libro h̄.¶Alio mō fit additio sacre scripture q modū iterꝓtatiōis:ē.n.sacra scriptura obscura ꝛ i qbusdā locis hūanū ingeniū excedēs.Quis.n.oia apocalyptis misteria digne exꝑmē valeat.null⁹ inq̄:nisi cui a deo spāliť h̄ datū fit:fić.n.sacre scripture eloquia spū dictāte ꝺflata sūt:ita i qbusdā locis eo solo.s.humanū igeniū supnāliter ifluēte ꝺclarata sunt:fic.n.dixit ꝓpha ꝺ ꝓfunditate scripture loquēs tenebrosa aq̄ i nubib⁹ aeris.i. obscur⁹ itellect⁹ i ꝓphetis:ꝺinde subiūgit quo aq̄ iste tenebrose diuino spiramine illustrenť vicēs:misit sagittas suas.i.interiorē illustratiōne q̄ se intellectui hūano ifigit:ga penetrabilioz ē oi gladio ancipiti:ptingēs vsq̄ ad diuisiōnē aie ꝛ spūs:ad hebr.4.c.Et legť:ꝛ apparuerūt fontes aquar:ꝛ reuelata sūt fundamēta orbis terrar.i.spiramine dei sacre scripture q̄ qdā fontes aquar viuētiū sūt reuelate:sunt taliť g̃ i sacra scriptura addētes q̄tū spūs sctūs vnicuiq̄ largiri dignať:vituperādi non sūt cū eos ipa ꝛ scriptura cōmēdet:si puū laboris ꝑmiū ponēs s.q elucidāt me vitā eternā hēbūt:eccl̃iastici.24.c.Et ista iterꝓtatio nō vocať ꝓprie additio:ga additio fať i re magis eē:iterꝓtatio āt nō fať aliqd magis eē:vñ nō acreuit scripture sacre ex multiplici expositiōe oiuz doctor catholicor q ab exordio ꝑmitiue ecclie fuerūt vsq̄ hodie:vn⁹ aper nec iota vnū.Et sic tāta erat sacra scriptura cū null⁹ eā adhuc exposuerat:quāta i fine mūdi qñ sup eā q̄si ifiniti libri ꝺfecti fuerit: vt Jo.21.c. vbi dr̄:ñ arbitror mūdū capere posse eos q scribēdi sūt libros: p primū modū additiōis nimiū scriptura fiebat:vt ꝑm hereticor additionē septē iaz euāgelia hērem⁹:iste mod⁹ ꝺtestabilis ē.(Custodite mādata dñi dei vestri q̄ ego ꝑcipio vobis.)Et sic moyses nud⁹ minister ꝛ relator vboz erat:sz legē nullo mō cōdebat.Et sic pz errare eos q dñt q̄tuor ꝑores libros eē legē dei: ꝛ istū eē legē moysi:ga oēs gnq̄ libri lex dei dñr ga ꝺdidit:et aliqñ tota vocať lex moysi:ga oēs istos libros ipe scripsit ꝛ populo exposuit:sic pz Mala.vlti.memētote legis moysi fui mei quā dedi ei i oreb:sz ꝺstat q̄ id qō i oreb.i.i mōte synai dcñ ē i exodo ꝛ leuitico scriptū ē:g ēt illi libri vocāť lex moysi.(Oculi vri viderūt.)Dic laudat legē:ga operātes sz eā in vita cōseruāť.(Que fecit dñs ꝺ belphegor).s.ga oēs adorātes ꝛ immolātes ei:ga ꝺ legē faciebāt mortui sūt vt pz nu.25.c.illi āt q nō coluerūt māserūt viuētes.Belphegor vt ait Jsidor⁹.8.etbi.de⁹ grecie ē.i.ꝑap⁹ q actib⁹ venereis ꝺuenit:ga de bellesꝑōto ꝓ virilis mēbri magnitudinē exulauit.(Uiuitis vniuersi.)Ex quo pz q̄ oēs quos snia ꝺ nō itrādo terrā ꝓmissiōis ligauit:vt pz nu.14.c.añ adoratōez belphegor mortui sūt:q̄ oēs q viuebāt tpe illi⁹ adoratiōis ēt nūc viuebāt:nisi q adorauerūt:ꝛ sic pz.ō. 2.c.s.q̄ añq̄ trāsirēt torrētē zareth oēs viri norij mortui sūt: torrēs āt zareth multū añ sethin ē:vbi israelite belphegor adorauerūt:vt pz nu.21.et.25.c.nā vt dr̄.ō.2.c.añ trāsierūt torrētē zareth:q̄ trāsirēt torrētē arnō:nā torrēs arnō erat i extremi tatib⁹ terre amorreor:diuidēs moabitas ꝛ amorreos ꝛ añq̄ itrarēt isral'i terra duor regū amorreor trāsierūt torrētē arnō: ꝺinde pugnātes ꝺ seon amorreū regē esebō ꝺuicerūt eū:ꝛ possederūt terrā totā ei⁹:postea pugnauerūt ꝺ og regē basan:ꝛ eū cū ꝓpło suo pariť ꝺleuerūt:postea vrbes ceperūt:ꝛ ad vltimuz venerūt ꝺ phanū phegor:vbi fuit mos colētiū priapū ꝛ fornicātiū cū puellis madianitarū ꝛ moabitar:multo g̃ añ trāsierūt torrētē arnō añ istā mortē:sz torrētē zareth ad cui⁹ trāsitū consumpta erat iaz gñatio pessimor q peccauerāt vt pz.ō.2.c.trāsierūt añ arnō:g̃ torrētē zareth i quo finita fuit plaga snie date nu.14.c.trāsierūt multo tpe añq̄ fieret mos israelitar otra phanū phegor.añs pz:ga torrēs zareth ē i solitudine venientibus ꝺ terra edō i moabitas:ꝛ huc trāsierūt israelite postq̄ circuierūt mōtez seyr lōgo tpe:ꝺinde ceperāt ꝑ solitudinē ꝺ elath afiongaber:ꝛ i illa solitudine añq̄ accederēt ad terminos moabitar trāsierūt torrētē zareth:ꝛ postea accedētes ad trā moab trāsierūt ꝑ moabitas q erāt i ciuitate ar:et circa terrā amō:et exeūtes velociter ꝺ terminis moab accesserūt ad torrētē arnō diuidētē moabitas ꝛ amorreos.(Scitis q̄ docuerim vos ꝑcepta).i.cerimonialia.(Et iustitias).i.iudicialia:ió sic docui vos sic faciatis qñ igressi fueritis terrā nobis promissaz.(In terra quā possessuri estis.)Precepta moralia i oi loco obligāt:ita q̄ faciēs ꝺ ea vbicūq̄ sit peccat:exceptis excipiēdis:ꝑcepta āt ceremonialia ꝛ iudicialia nō fuabāť nisi valde ipfecte i deserto:sz totalr obseruāda erāt i terra ꝓmissiōis:vt.j.12.c.nō facietis ibi q̄ nos h̄ facim⁹ hodie singuli qō sibi rectuz videť:ꝛ subdit cāz:nec.n.vsq̄ ad pñs tps venistis ad requiē ꝛ ad possessionē quā dñs de⁹ datur⁹ ē nobis.(Nec.n.ē vza sapiētia.)h̄ pōit excellētiā hui⁹ legis.s.ga sapiētia ē vñiter gnq̄ habit⁹ itellect⁹ quos phs ponit.6.etbi.sapiētia pfectior ē:ga ē ꝺ altissimis causis:vel

† Legis laudatio.

† †

Belphegor est priapus de⁹ grecie.

Infinita volumina scribēda restāt i expositiōe sacre scripture. †

Loc⁹ mortis colētiū priapum.

Excellētia legis hui⁹

Legis cōmēdatio ex pfectiōe.

Conclusio in sacra scriptura ꝑt aliqñ fieri additio aliqñ nō diminutio nullatenus fieri potest.

B Aug. gd dicat de canonica scriptura.

Nota ꝺ hēticos ꝛ ꝓsūptuosos q sapiūt plus q̄ opz.

Exēplū.

Si ea q̄ sūt i scriptura sr̄ ꝺ ea que nos videm⁹ poti⁹ debem⁹ affirmar nos nihil videē q̄ scriptur auctoritatē negare.

£ Firmior ē sermo ꝓphetic⁹ q̄ illud qō aligs oculis suis vidit.

De additiōe sacre scripture.

Qō.3.
A
An sacra scriptura sit ppie sapiētia.
Rñsio.
Opatio finis est scriptuꝝ sacre.

p altissimaꝫ cās ista ler q̄ theologica dr̄.i.vbū vel sm̄o de deo sapiētia ꝓprissime ē:ga de altissima cā.s.deo est:ꝛ p altissimā cāz.s.p reductiōez ad ipz deū:in artificib⁹ille sapiēs dr̄ q res disponit ſz regulatōez ad supmā cāz q̄ ē forma totalis:edificator dom⁹ q aliquā pietē sic vel sic disp̄it:ga ꝯuenire dz forme vltimate:ꝛ totali q̄ q̄dratura vel rotūditas ē:sapiēs ē:ga istā iferiorē pticulā māe dirigit p altissimā cāz.i.p ꝯformitatē hui⁹ad formā vltimatā q̄ ē altissima cā:ga finis ē ꝓncipalr itēt⁹ i tota opatiōe:artifices āt iferiores q mām rotūdādo:vel q̄drādo siue qūlibet alis disponūt nō attēdētes formā vltimatā edificij: sz solū mādatū magistri sapiētes nō dr̄:qz cām altissimā nec sciūt neqz ꝯsiderāt:sic sacra scriptura q̄ magiſ practica q̄z speculatiua ē. Regula q̄dā ē directiua ois act⁹ būani:ꝛ mā q̄ vtit: ſz q̄ isti act⁹ deo accepti vel odiosi sunt. Cōsiderat g̃ sacra scriptura p altissimā oēm actū regulādo ſm q̄ deo plz vel displicet: alie āt legislatiōes būane siue politie q̄s poete ꝛ p̄bi miris laudib⁹ extulerūt sapiētie nō sūt:ga solū dirigūt p q̄sdā infimas causas.s.reducēdo act⁹ in pacē:vel abūdātiā ciuitatū:vel ī ꝓpletionē desiderij būani q̄ oia sunt.ī.supremā cām.s.deū:illa n.duo ois politiarū humanarū architectonici sūt fines.s.abūdātiā necessariorꝫ ad vitā:ga vn⁹ bō nō sufficit sibi ad oēs necessitates nature:sz cuilibet adiacet vna pticula boni alterius. Scda cā ē ꝓpletio nālis desiderij:ē.n.bō ciuile aial appetēs ī cōitate viuere:iō ex vita singulari ad politicā vitā ꝯueniūt:ꝛ pseuerāt ēt multa mala sustinētes nisi a valde duris:ſm vitā extēdāt:ponit b̄ phs poli.3.c.4. Cōcludit g̃ ois practicaꝝ solaz sacrā scripturā sapiētiā ee:ga sola de altissima cā.i.de deo ꝯsiderat ꝛ p altissimā cāz.i.p respectū ad deū oia dirigēda dirigit. Sz dices nō p̄t ee sacra scriptura sapiētia:ga sapiētia iter speculatiuos habit⁹ ponit.s.sciētiā:sapiētiā:ꝛ itellectū:ī intellectu speculatiuo prudētiā:ꝛ artē ī itellectu practico:sz scriptura sca practica est. Rñr q̄ si vellem⁹ dicē scripturā sacrā ee speculatiuā nota eēt rñsio:sz dicim⁹ga ē practica:ga ſz phm negociū speculatiuaꝝ est scire:ga veꝝ ē bonū itellect⁹:vt pz.2. metha. sciētie āt practice nō negociāt circa scire sz circa oparj ga nō adiscim⁹ vt sciam⁹:sz vt bōi fiam⁹:vt pz.2.ethi.finis āt sacre scripture nō ē scire sz opatio:qz pfectio legis dilectio ad ro.13.c. Sz de sapiētia distinguēdū ē:dicit.n.duo sapiētia.s.ō altissimis causis ꝛ p altissimaꝫ cās:si.n.accipiat sapiētia ꝓput solū dicit p altissimā cāz:q̄ lz ars pfecta sapiētia dici p̄t:ga ī ea artifex ꝯsiderare p̄t ſz cāz altissimā subiecti artiſ:seu giſis artiſ:ꝛ isto mō dicit phs.6.ethi.c.de sapiētia:sapiētiā āt ī artib⁹ certissimis assignam⁹:vt puta phidiā latomū sapiētē:nihil aliō assignātes sapiētiā q̄z qm̄ virt⁹ē artis. Sz isto mō nō ꝓpie nec ꝓplete dr̄ aliqd sapiētia:sz opz adhuc q̄ sit ō cā altissima qō in nulla scia practica būana repiāt:iō dic phs eodē libro ꝛ.c.q̄ habit⁹factiui:vel opatiui ñ p̄st dici sapiētia:iō prudētia nec politica scia sapie nō sūt:sic inquiēs:icōueniēs.n.si qs sciaz politicā vel prudētiā studiosissimā vocet:si ñ optimū eoꝝ q̄ ī mūdo sūt bō ē. Et sic illā ꝓpe sapiam vocat q̄ optimū sm̄ bz:vt me^ca.ō itelligētijs:ꝛ sic ait eoō.c.si āt qm̄ optimū bō ois aialiū nihil dr̄:etenī alia multū diuiniora ſz nāz puta māifestissima ex g bus mūd⁹ ꝯstat. Ex dictis māifestū q̄m sapia bonorabilissimorū nā. Sz sacra scriptura ī b̄ alis practicas excellit:ga deū ꝯsiderat:ꝛ respectu dei regulat:iō sapia dici p̄t:ga deū sm̄ suū bēbit. Quo mō g̃ phs sapiaz ꝓpe sumptā solū speculatiuū babitū ee voluit. Rñr q̄ phs cognouit q̄ nos poteram⁹ cognoscere aliqd ō cā pxia ſm q̄ ipe ōmōstrat.12.metha.iō speculatiuā cognitionē circa eā sapiaz vocauit:vt pz.6.ethi.vt.s.dixim⁹:sz nō putauit q̄ aliquo mō possent dirigē opatiōes suas respcū cāe pxie:qz nō poteram⁹ cōicare eā practice:ga nāz excedit:iō dixit.9.ethi.q̄ bois ad deū nō ē amicitia:ꝛ sic oēs ātiq gētiles tenuerūt q̄ dei ad boies nulla ē cōicatio vt Dani.2.cū dr̄.exceptis dijs gb⁹cū boib⁹nō ē ꝯuersatio:sz vtrūq̄z falsū ē: ga dei amicitia ē cū boib⁹vt pz Jo.15.c.vos amicos dixī:ga oia q̄ audiui a pre nota feci vobis. Itē ꝯuersatio ē deo cuz boib⁹iuxta illō baruch.c.3.ī fine:p⁹ b̄ ī trīs visus ē ꝛ cū boib⁹ ꝯuersat⁹ē:dabit g̃ aliq̄ cognitio practica p quā regulem⁹ nos circa deū:cui cōicare ꝛ amici ee possum⁹:ꝛ vocabit ista cognitio sapia. Sz ēt dato q̄ ista sacra scriptura sapia sit:magis p̄t vocari sapia cognitio speculatiua dei ī pxia cū amore:vel fruitiōe subsequēte:ga sacra scriptura ꝓput practica ē opatiōez ꝯsiderat:ēt si aliquo mō deū ꝯsideret:illa g̃ pure sapia ē q̄ in sola dei cognitione altissima vsaꝫ:qō magis ad pxiaz q̄z ad viā expetat. (Et itellect⁹.)vocaꝫ ēt sacra scriptura itellect⁹:qz itellect⁹ē habit⁹ ꝓncipioꝝ g nālī lumine cognoscū:ꝛ q̄ certissima sūt cū nō bēat ea itellect⁹p discursuz quēdā:sz ex solo nālī lumīe cōcreato:ea q̄ p silogisti.discursuz bñr icertioza sūt:ga p̄t errari ī ōductiōe:ler.n.certissima ē:ga sine aliq̄ ōductiōe silogistica ex sola illustratiōe nr̄a p fidē br̄:ꝛ in se ista firmioza sūt q̄z q̄libet nālis cognita:ga ista nobis ex diuina cognitiōe emanāt.(q̄ certissima ē cōzā pplis) .i.si aligs ppls dicat nobis qd scitis dicetis sibi legē dei:nec ōmostrabitis vos aliqd aliō scir̄ tāq̄z b̄ nobilissimū sit:sic dicebat virgili⁹ romaniꝫ eneidos li.6.qñ eneaꝫ ductu sibille itrauit ifernū ꝛ cāpos elisios:ꝛ pr̄ ei⁹ anchises:demōstrās ei aias oiuz romanoꝝ q futuri erāt:vt ꝯsentit positio antiquoꝝ:ōclarauit quā actionē ꝓcipuā romani tenere dēbēt ꝛ ait.excudēt alij spirātia mollius era. Credo ēt viuos ducēt ō marmore mult⁹.orabūt cās meli⁹ celiq̄z meat⁹.ōscribēt radio ꝛ surgētia sydera dicēt. Tu pacis ꝛ belli artes romane memēto parcē subiectis ꝛ ōbellare superbos.(nec ē alia natio.)hic ꝓbat excellētiā legiſa cōditoꝛe.s.deo q̄ nō solū ꝯdidit ſz ēt pplo suo multū familiariter assistit.(tā grādis).i.tāte dignitatis.(q̄ bēat deos apropinquātes sibi sic de⁹ nr̄ adest cūctis obsecratiōib⁹ nr̄is.)in duob⁹ excedebāt iudei alis gētes. Prio ga de⁹ iudeoꝝ de⁹ ver⁹erat:dij āt gētiū demōia. Scōo ga ēt dij falsi gētiliū nō rñdebāt eis ad oēs ingsitiōes:nec eos poterāt adiuuare:de⁹ bebreoꝝ ad oēs ingsitiōes p sacerdotes:vel ꝓphetas: siue alios viros scōs scās rñdebat:iō nō erat neēe iudeiꝫ q̄rere auguria sic gētilib⁹ vt pz nu.23.ñ ē auguriū ī iacob:nec diuinatio ī isr̄l tpib⁹ suis dicet iacob ꝛ israeli qd opatur⁹ sit de⁹:superabāt ēt iudei alis gētes ī ordinatiōe legis:ga nulla gēs leges a dijs suis recepit vt ꝓbat aug.ī.2.ō ciui.dei:q̄si p maiorē ptē ei⁹ vbi dic̄:q̄ dij gētiū docuerūt eas facē ludos cenicos inumeras q̄z turpitudies ī ludis deoꝝ q̄s ipi dij mādabāt sibi fieri:vt ibidē ōclarat ō turpitudinib⁹ mr̄is magne deoꝝ.s.beritentee nec sacrificia ita ordinate agebāt:offerebāt.n.gētiles q̄dā turpissima:ꝛ ritib⁹ valde obscenis scā vt pz in.6.libris fastoꝝ in q bus ouidi⁹ oiuz festoꝝ tpa sacrificia ꝛ cās assignat:ꝛ vocaꝫ liber ille kalēdariū romanoꝝ:iō alīq gētiles vidētes magnā ordinatiōnē ī legalib⁹ iudeoꝝ dicebāt vt pz.ē. ecce ppls sapiēs ꝛ itelligēs gens magna. Ista vba.s.neqz ē alia natio tā grādis q̄ bēat deos appropiquātes sibi sic adest nobis dns de⁹ nr̄:sūt vba moysi vt pz:cū dr̄ sic adest dns de⁹ nr̄:qz ista dr̄ ī pria psona ꝛ referūt ad ipz loquētē cui⁹ est de⁹.s.ad moysen ꝛ dicebat als gētes hze deos:cū tñ nō bēant deū:nec deos:qz sic ipe gētes existimāt illa simulacra q̄ venerāt deos ee:b̄ tñ ꝓcesso gcgd illō sit q̄ gētiles ꝓ deo venerāt:nō ita succurrebat eis sic de⁹ ver⁹ succurrebat hebreis.(q̄ ē alia gēs tā iclita).i.tā nobilis vel excellēs:iclit⁹ dr̄ i.famosus vel glorios⁹:ꝛ sic isti iudei famosi erāt apō als gētes: ga cū talē ordinatiōez viuēdi cerimōias ꝛ ꝓcepta iudicialia haberēt q̄lia alie gētes nō bēāt diuulgabat fama eoꝝ apō ceteros ppls tāq̄z nobilit⁹ ordinatoꝝ sup als gētes:nā q̄libet bonū psonalr fac aliquē iclitū.i. famosum sic robur corporis:magnitudo potētie:magna sapia ꝛ sic ō ceteris eodē mō b̄re optimas leges:cū sit quodā valde magnū bonū relatiuū toti⁹ vite: faciet iclitū vel famosū:vt bēat cerimōias.i.q̄sdā obseruatōes ī sacrificijs ꝛ alijs q̄ ad deū ptinēt.(et iusta iudicia).i.ꝓcepta iudicialia ita iusta.(ꝛ vniuersaꝫ legē.)q̄tū ad moralia:posset āt b̄ dici:ga collectis oib⁹ q̄ tradita sūt hebreis:ꝛ enumeratis bis q̄ dicā sūt solū manēt ꝓcepta moralia:sz cōiter ista ñ ꝯsueuerūt itelligi p legē:ga lex magis ptinet ad istōnes positiuas cuiusmodi sūt cerimōialia ꝛ iudicialia:iō p̄t accipi hic lex meli⁹ ꝓ tota congregatiōe oiuz ꝓceptoꝝ cuiuscūq̄z giſis:siue moralia: vel cerimōialia: vel iudicialia sint:ita q̄ positis illis ꝓceptis cerimōialib⁹:ꝛ iudicialib⁹ spālit subdūt oia noie cōi legiſ:ꝛ b̄ appet in lra cū dr̄:ꝛ vniuersaꝫ legē ex quo neēe ē dicē ñ solū itelligi moralia ꝓcepta sz ēt ꝓtēta ī tota lege quā ꝓponā añ oculos vros i.quā dicā cōzā vobis:ñ.n.videri poterat vox moysi sz audiri: sic dr̄ ero.20.ppls videbat voces:vidē.n.cōit assumit ꝓ actu aliaꝝ potētiarum sensitiuarum.

(Custodi temetipm.)Dic pōit fz.s.idolatrie ꝓhibitio:de⁹.n. erat huic pplo familiaris:iō requirebat ī eis magnā mūdiciā spūalē ꝛ corpalē vt pz nu.25.c.de mūdicia ab effuso sāguie:ēt ō mūdicia a stercorib⁹ vt.ī.23.c.maxie ab immūdicia idolorū quā de⁹ maxie odit custodi temetipm ne qñ idolis offeras vel aliquē cultū exhibeas honoris.(ꝛ aiaz tuā).i.ēt caue ne aliqñ talia ad faciēdū mediteris. Pro quo ē notādū q̄ aliō ē custodire seipsum:aliud custodire animam:custodire seipsuz est custodire totū hominē qui est suppositū vel ꝓsona:ꝛ cōpetit ei agere:vt pz per ari.6.et.7.ethi.iō custodire seipsum est cauere ne aliqd agat inhonestū:cū agere ei ꝯpetit.s.exequēdo p or-

gana

Nota vsuz virgilij latis ad ꝓpositum.

Probatio legis a ꝯditore.

Judei ī duobus aliis gētes excedebāt.

Liber fastoꝝ ouidij vocatur kalēdariū romanoꝝ.

Idolatrie ꝓhibitio.

Qō.4
A
Custodire seipm ꝛ custodire aiaz differūt.

B
Illa ꝓpie ē sapiētia q̄ optimū subiectū bz.

Dubium.
Rñsio.

Dei ad homines nulla est cōicatio ſm philosophum.

Dei ad homines ē cōicatio scōm fidem.

C

gana operatiua vt actualiter offerēdo: vel se idolo inclinando: aut aliquē alium cultū faciēdo aīa nō ē ipz totū qō est suppositū: sz ē ps sozal: iō ē pncipiū ois actº: vt ait pħs. 2. de aīa: custodire g̃ aīaz ē custodire nōne agat: qz actio suppositi ē sz ne iudicet faciēdū aut facē eligat: ista. n. sūt duo pncipia actuū hūanoꝝ: vt pz. 6. ethi. z ab his ēt mādabat dñs caueri: quia nō solū nō erat īmolādū idolis: aut adozādū ea: sz ēt nullus talia iudicare debat fiēda eē: aut eligē facē: vel saltē log: aut meditari: oīa nāq; dete stabilia erāt cozā deo: qz vnū iclinabat ad alterū. (Ne obliuiscaris ẏboꝝ q̄ viderūt oculi tui.) Lex. n. mosayca pedagoga fuit. i. p timozē ad bonū adducēs: vt hz ad Gal. 3. c. mouet g̃ hic moyses ista ad obſuationē legis p memoziā timozis quē habuerūt ī mōte synai ī datiōe legis: qz lāpades ignis nutabāt: z sonº terribilis bucine audiebaī loquēte deo de medio ignis: vñ valde timuit pplꝰ: z rogauit ne loq̄reī deº sz moyses: qz audita voce dei mozi timebāt. (ẏboꝝ q̄ viderūt oculi tui). i. q̄ audierūt aures tuevl q̄ cozā te dcā sūt: z tūc referē ad ẏba terribilia q̄ deº loq̄baī: pōt ēt accipi ẏbū p re q̄ fit: z nō ē locutio: vt pz. 2. Re. 1. c. qō ē ẏbū qō scm̄ ē in castris. i. qd ctigit ī castris: z tūc accipiē videre ꝑpe: z referē ad montē fumātez z ignitum quē vidit. Exo. 20. c. (nec excidāt de cozde tuo) p timozē dñi declinaī a malo: si g̃ timoz a cozde excidat: mala cogitatio subintrās aīaz ad malū iclinat: iō dr. j. 6. c. meditaberis ea sedēs ī domo tua: z ambulās in itinē dormiēs: atq; ꝛsurgens: z ligabis ea q̄si signū in domo tua: erūtq; z mouebūt iter oculos tuos: hec oīa ctinuā meditationē signāt in sanctis z ē necia: qz fm pħm. 7. ethi. cōsideratio vel scia bitualis de bono nō tollit male agē: pōt. n. aliqs sz actū male iudicare: bñs bonū iudiciū fm bitus. Cōsideratio actualis de bono tollit male agere: ipole ē aliquē simul fm actū bñ z male iudicare: nā ea q̄ solū sūt bitualr nullo mō mouēt ī actu: iō bñ stat aliqd bne ī actu malā existimationē: z bne bonā fm bitū: qz vna nō repugnat alteri: nā ea q̄ ē fm actū mouet: q̄ āt fm bitus nullo mō: z istud ē pncipiū errādi in icōtinētib⁹: qz cū bēant sz bitus bonā existimationē de pticulari agibili. s. q nō ē fornicāduz: qz fm actū ocupiscētie ligant insurgit actualr falsa z mala opio de pticulari agibili. s. q hoc fornicari nūc ē eligēdū: si aūt existimatio bona de pticulari agibili eēt fm actū. s. q nō oportet fornicari: ipole erat fornicari: nec vnq; volūtas ad illud flecti pōt: qz repugnat fozalr z ē simplr ipole volūtatē ferri in aliqd fm q ē cognitū malū: errāt āt incōtinētes ēt alijs modis. s. p vlez opionē z pticularē: z p bitus ligatū z nō ligatū. de qb⁹ pħs in. 7. ethi. latissime. (Docebis ea filios ac nepotes tuos) pr̃es enī filios erudire debēt in fidei rudimēta: z sic ꝓpagabiī in posteros: qz fides ex auditu est ad ro. 10. c. (cōgrega ad me istum pplm). i. ad istū locuz in quo nūc appeo: deus enī appebat in vertice montis synai circa cuius radices totus pplꝰ cōgregat⁹ est (z discat timere me). i. p sermones quos audierit qz terribiles sūt adiscet timere me. (Et accessistis ad radices mōtis). sed mōtē nō tetigerūt: qz pena mortis tangēti ipposita erat exo. 19. c. (q ardebat vsq; ad celū). i. ignis flāmās in mōte illo videbaī accedere ad celū: ipbole est: vel qz forte eis sic appebat. s. q ignis ille celū tāgeret: vr. n. celū istis inferiozib⁹ nubibus cōtiguari: qz mediā distantiā nō pcipimus z quozūcūq; distantiā nō pcipimus illa ꝺiūcta esse vñr: vt in pzio cōis ꝑspectiue hr. Et hoc siue aliqs respiciat p lineā erectā: vel p lineā iacētē: per lineam erectā: vt si aliqs respiciat vſus celi partē que capiti nr̃o imminet: nā lz inter nubes bas q̄ sunt in pncipio scōi interstitijaeriz: z celū lune sint spacia nobis q̄si inopinabilia: tñ nubes celo iuncte eē vñr: z eodē mō luna astris fixis imediata esse vr: lz inter lunā z astra sint sex orbes celestes spaciozū nobis q̄si inopinabiliū: si aūt respiciamus p lineā iacentē. i. p lineā planiciei vſus ꝺtactū horizōtis: qz si nos respiciamus ad partē oriētis vel occidētis: vel aliā celi ptē: z videamus aliquē mōtē altū ēt si modicū distet a nobis imediate post illū mōtē celū terre cōiungi vr: qz spaciū inter montē z celū a nobis nō distinguiī. (Erāt in eo tenebre). i. obscuritas priuatiue: qz ignis ille nō apparuit clarus sz obscurus z fumans: qz oportebat differre cōfirmationē euāgelice legis que in linguis igneis fcā est lucētibus: qz illa reuelata vitas erat a lege q̄ figuris: z integumētis velata erat: cū sit vmbra futuroꝝ: vt ad colo. 2. c. vtrū aūt iste fuerit verus ignis an similitudo ignis nō multū refert sic vel sic eē: nec satis patet ex textu quid fuerit satis enim est q fuerit similitudo ignis: ita vt verº ignis appareret hebreis. nec vz si arguas de igne qui apparuit in rubo: vt patet exod. 2. capitu. quia ille erat verus ignis vt declaratū fuit: quia ibi ponī ꝓ miraculo q arderet rubus z nō combureretur: sed si fuisset ibi similitudo ignis z non verus ignis nō erat miraculum: hic aūt non ponit ꝓ miraculo q in mōte fuerit ignis z nō cōbureret mōs: licet ēt illā similitudinē ignis: z sumi apparere miraculū erat: z hoc satis pz: qz licet satis potuerit esse verus ignis: tñ nos ponimus semp illud q̄ minus est nisi sit necessitas ponēdi maioza: qz fm regulā cōem pluralitas nūq̄ est ponēda sine necessitate cuz sit peccatū per plura facere q̄ pōt ꝑ pauca fieri vt pz 8. ethi. in pncipio: cū g̃ nō sit necessitas ponēdi illū eē ignē verū: qz equalr sufficiebat esse ispēm ignis: maxie qz si ponereī eē verus ignis fuissent plura miracula pzio creatio ignis noui sumātis aut desciio illiº ō spbera sua q̄ ōnāz ignis fiēt. Scōm qz cū ignis sit vrens z ctingeret extremitatē mōtis cū videreī exire de ipso mōte: necesse erat vt ꝺburet oēs arbores z herbas mōtis q̄ si scm̄ fuit nisi miraculose suspēdereī actio ignis: vōm g̃ fuisse ispēm ignis sicut declarauimº late exo. 13. c. de colūna ignis p̄cedēte hebreos ī nocte: q nō erat ignis sed ispēs vel figura ignis. (nubes) ipressio est quedā p condēsationē scā visum ipediens sed albi coloris. (Caligo) ipressio facta q̄si nebula ex densitate sed coloris nigri ē. (z formā penitus nō vidistis) demonstrat q deus voluit ne aliquā filitudinē colerent: qz q̄ locutus est eis solū audierūt vocē sed nullā figurā viderūt: ne aliquā figurā fabricareī quā colerent: ideo in igne appuit q instabilis figure est: nec statuificari pōt: nec pingi: z sic ōs non solū aliquā statuā: vel imaginē adozari vetuit: sed ēt seipsuz in imagine adozari: iō nullā sui ipsius eis ostēdit effigiē: ne ex adoratione dei in manufacta imagine ad adozationē manufacte: imaginis declinarēt: sicut factū est in serpēte quē dñs ad solaz memoziā diuine pcussiōis fieri iussit: nec aliquo mō coli: vt pz nu. 21. c. sz post eū multi adozauerūt: iō ezechias cōminuit eū in puluerē: vt pz. 4. re. 18. c. ¶ Xpiānis aūt imagines z statue pmisse sunt pp simplices: qz nō est suspitio talis: qz ad colēdū ligna z lapides inclinētur: sed melius eēt forte imagines q̄si statuas fieri: qz cū corpulentiā nullā gerant: minus motiue sē: nec ita simplices decipi pñt. Quedā tñ sunt q̄ nec in statua: nec figura congrue assignari pñt sicut trinitas beata q̄ nullis corporeis lineamētis circūscripta est: iō imagines tres figurantes tres personas sz eccla receperit: vel dissimulauerit nō recte vīr signare: magis enī erroꝝ inductiue sūt: z cū rē pfecte signare ñ possint pp difformitatē signi z signati: magis oberrare facit. Alie aūt imagines ꝺgrue assignate sunt: qz talē corpulētiā xps: vel sancti habuerūt q̄lē iste imagines pferunt. ✠ Et ista fuit potissima cā q̄re nō scā fuit imago in lege veteri: qz ẏbū dei tunc corpulētiā non assumpserat q̄ circūscriptione figurari posset q nūc euenit fieri in imaginibus signātibº deū pure. s. trinitatem duo incōuenientia seq pñt primū idolatria: ne ēt imago colaī. ¶ Scōm erroꝝ z hereſis. s. attribuere deo illā corporeitatez z essentialē differētiā qualē tres illas figuras signare cōspicimº: in imaginibus xpi vel sctōz solū vnū incōueniens est. s. idolatria in adozatōe imaginis. Erroꝝ aūt esse nō pōt: qz qualr imago illa notat talis xps fuit. (Et ostēdit vobis pactū suū). s. p̄cepta moralia decē: que deus in voce angeli dixit pplō. Et hoc fuit pactū vel cōuentio inter deū z israel. s. q israel obseruaret mandata ista z oīa que post darenī: z q deus acciperet eos in populuz: z eis bñfaceret. (Et decē verba). i. decem p̄cepta: z ista sunt pactū: sed prius a deo dicta sunt: deinde in tabulis scripta sunt: vt patet exo. 20. et. 32. c. Et vocanī ista p̄cepta decē verba licet multa sint: qz decē clausule vel diuisiones sunt. Et sic aliquādo vnus liber totus vocatur vnū verbū: z sic vocat apostolus quinq; libꝛos moysi qnq; ẏba vt ait Hieronymus in epistola ad paulinū. (Mihi quoq; mandauit deus in tēpore illo). i. quādo steti cū eo in monte accipiendo tabulas legis. (Ut docerem vos cerimonias z iudicia). Deus per angelū suuz in voce tube docuerat eos p̄cepta moralia decalogi ad complectionē legis: restabat q docereī eos p̄cepta cerimonialia z iudicialia: sed quia populus dixit q nō loqueretur eis deus: mandauit deus moysi q cerimonialia z iudicialia que manebant doceret eos. (Custodite ergo sollicite). Sepius hoc replicat vt doceat eos cū magna sollicitudine ab idolatria esse cauē duz. (Ne forte decepti). s. putantes q deus talis sit qualis illa imago mōstraret. s. corporeus circūscriptus: z hoc magnū erroꝝ z deceptionē facit. (Sculptam similitudinem). i. statuam corpulentam que per dolationē z cauationē fabricatur. (Aut imaginem). s. superficialem figurā depictam: licet vtrūq; malum z prohibitum sit: statua tamē magis prohibita erat quam imago: quia magis motiua est: ideo pr̃io ponitur. (Masculi vr femine). i. si vidisseīis deum in aliqua imagine: vt illam fin-

Actio suppositi est.

D Pluralitas sine necessitate numq̄ ē ponēda.

Quid sit nubes. Quid sit caligo.

Qō. 5. A Qr xpiāis imagines z statue pmisse sint.

Trinitas nullomō dr distingui vt cōmuniī fit ī tribº imaginibº z q̄ inconueniēcia seq̄nī z vñ bñface rēt plati si talē imagi nētolleret.

✠ In lege veti qr nō scē fuerint imagines.

B

geretis:ēt ad faciēdā filitudinē bois ⁊ bzutozū declinaretis si cut gētiles masculos deos ⁊ feminas hēbāt:vt iouē: saturnuz: martē:feminas:vt iunonē:dianā:venerē:⁊ vestā. (Silitudinē oīum iumentoꝝ).i.oīum bestiarum aliq gētiles feras pro diis hēbāt vt i egypto taurus alb⁹:q dr ds apis ⁊ canes ⁊ alia mō stra colebanť:vt ait lucanus i fine lib.6. de apide tauro dixi mus late ero.2.c.(Uel auiū)aliq ēt aues qs diis suis cōsecra tas:⁊ acceptas eē dicebāt adorabāt:agla iouis armiger dr:co lūba veneris baiula:pauones iunonis:cornus phebi. Et sic de alijs.(Aut reptiliū)alij reptilia colūt vt octachonē qz esculapi⁹ ds in figurā colubri cristati de epiro romā trāsuect⁹ est:vbi i i sula tyberis colebať:vt ait oui.metha.15.(siue pisciū) pisces ali que gētes colūt:⁊ ab eoꝝ esu abstinēt:qz venus ⁊ cupido in pi sciū imaginē latuerūt persequēte typheo:vñ duos pisces iter celi signa antiq locauit gētilitas:vt ait ouid.2.fastoꝝ(ne forte eleuatis oculis)sinīa suspēsiua ē cū supiori ordinatui.s.custodite aias vras ne forte eleuatis oculi.⁊c.⁊.ē.monuit nō colē aliq ter restria:h vetat colē celestia.(Uideas solē⁊ lunā)magis colebāt gētiles celestia lūinaria qz iferiora viuentia: ⁊ ēt iudei oēm celi militiā coluerūt:vt ps.4.re.23.c.s. solē lunam.12.signa ⁊ oēm. militiā celi. Et iste error a phis sūpsit initiū:qz viderūt phi q p motū celestiū corpoꝝ vita nra ⁊ oia nālia ofuāť:⁊ putātes il la eē corpa aiata vt nobilissimi phoꝝ dixerūt vt vz velle arist. 2.de aia ponēs quēdā ḡdū aīe nobiliorē aīa intellectiua qō de nulla aia pōt itelligi nisi ō celesti:⁊ idē clar vult cōmētator. Lre diderūt iustū eē pro tāto bñficio eis diuinū cultū ipēdē.(Et oia astra celi.)nō colebanť a gētilib⁹ oia astra:sz illa q apud eos co gnita erāt:vt septē planete:⁊.12.signa zodiaci arturus:pliades: byades:orīō spēs: septētrionalis cynosura:corona:⁊ filia.(Et er rore ocept⁹).s.putās q dij sr eo q altissime pulcherrime:⁊ ide ficiētes sr stelle ille.(Adores ea).p inclinationē ⁊ exhibitionē rue rētie.(Et colas.)imolādo eis.(In misteriū cūctis pplis).i.ad.fui tiū oiuz boīum:nō.n.magis pro fuitio bonoꝝ qz maloꝝ:qz de⁹ solē suū oriri facť sup bonos ⁊ malos:⁊ pluit sup iustos ⁊ iiustos Mat.5.c.sz aliqñ i istis aliq spālr fcā sr ad fuitiū bonoꝝ q nūqz pro malis fcā sr:vt statio solis pro Josue:Josue.10.⁊ retrogra datio ei⁹ pro ezechia.4.re.20.c.Et nō solū corpa celestia quātū ad seipsa inēdū bōis magis qz malis fuierūt:sz ēt quātū ad qsdā opatiões disponētes corpa iferiora.s.aerē vt pluat:nā ēt isti a ctus vt pluē aliqñ pro bonis spālr facti sunt:nā cū deus iduxis set ficcitatē magnā sup trā isrl'annis trib⁹ ⁊ mēsib⁹ sex:ad oro nē helie postea pluit:vt ps.Jaco.c.5.cū dr helias hō erat passi bilis filis nob oꝛone orauit vt nō plueret sup trā ⁊ nō pluit an nos tres ⁊ mēses sex:⁊ rursus orauit ⁊ celū dedit pluuiā:⁊ ter ra ddit fructū suū: sic ēt xpani Xpo douoti pcib⁹ suis sepe aquas deficiētes descēdē meruerūt qō nō potuerūt facē gētiles aut iu dei:sic.n.dic paulus orosius.4.lib.de ormesta mūdi.s.q in ciui tate romana dū admirāda siccitas trā pmeret:ita vt frugū to talis adimeret spes:gētiles ⁊ xpiani iudeiq iuxta rit⁹ suos plu uiā exorabāt:⁊ cū distincti dies ad iplorādū aquā istis distribu ti fuissent:sepissime cōptū est nūqz descēdisse aq nisi cuz xpiani Xpm suū iplorārēt:in multis quoqz alijs idē fcm est in hebreo hr.(Que diuisit de⁹ in ministeriū cūctis pplis.)⁊ volūt iudei q de⁹ diuisit diuersas stellas diuersis pplis: vt qlibet vnū pplm regat sm cui⁹ motū illius ppli dispositio moueať:⁊ hebrei nō hñt aliquā ostellationē regulatricē:sz deus p se regit eos:⁊ ve rū est q stelle sr oīuz iferioꝝ nāliū opatiōe p influxū ⁊ passiones annuales q nāles sunt: nec aliqd libtatis mouēt arbitrij. Et sic aliqñ fiūt bella destructiões locoꝝ:mutatiões:oia tñ.j. nām li beri arbitrij q incōcussa manet:qz vt ait ptolemeus in almage sto:anima sapiēs dñabiť astris. Sz qō dñt q iudeis nō sr stel le dñantes falsissimū est:qz idē nālr operanť sm eūdē motū ⁊ figurationē qō opanť in alijs gentib⁹:qz ds res nāles mot⁹ p prios agē sūt:istis tñ cult⁹ ipēdēdus nō est:qz ad nrm fuitiuz p dei voluntatē creata sunt:iō cessante nra necessitate cessabit mot⁹:⁊ opatio eoꝝ:vt ps apoca.10.c.Jurauit angelus p viuen tē in secula seculoꝝ:q āplius tps non erit:⁊ ēt phs.2.phi.dicit. oia quodāmō eē pp nos.(Uos aūt tulit)hic iducit ad abstinē dū ab idolatria pp singularia bñficia q eis fecit.s.qz eduxit de egypto de magna fuitute.(De fornace ferrea).i.de fuitute ni mis angustiante:⁊ desolāte q fortiter inclusos tenebat:si velis sic lr'aliter itelligere:q in egypto lateres in fornace coqbāt: nō pōt multā vitatē bēre:qz fornax ferrea non erat maxie:qz aliq hñt ō cathena ferrea:hoc sepe ps in Hieremia q dicit hebreos de fornace ferrea egypti eductos(vt bēret pplm hr'ditariū).i. gentē semp ei adherētē p successiones gñationū.s.pres:filios: nepotes:pnepotes:⁊ oñr sicut hr'ditas p successionē trāsit ad posteros(iratusqz est dns).magnū diuine bonitatis bñficiū cō memorat qō eos ad vez cultū dei inducē debuit.s. q deus pp eos irat⁹ est moysi:faciēs vt nō trāsiret terrā trans iordanē ⁊ eos q peccatores erant illuc adducturus erat:quātas ḡ grās p hoc ipēdere debant.(Iratusqz ō me pp sermones vr os)supra prio.c.expositū fuit quā oaturus est vobis in nouē tribub⁹ ⁊ dimidie:qz duab⁹ ⁊ dimidie iā possessionē dederat vt.ō.3.c.⁊ nu.32.(Ecce moriar in hac hū).i. ppe locū in quo ista loqba tur qz postq cōpleuit loq ista ascēdit montē abarim:⁊ mortuus est:vt ps.j.vlti.c.⁊ in hoc demōstrabat se dolere:qz nō itrabat terrā illa optimā vt eos ad:morē eius incitaret. Dupler enī cā moysen ad loquēdū ista mouebat. Prīa qz verissime dole bat:nā prīuabať quodā gīne honeste delectatiōis qō viuēs hē re potuisset:⁊ qz moriens ad limbuz ducebať vbi ipsa diutina glie future expectatio eū maxime angustiaret:q inuenti euenire nō potuissent de qb⁹ late dixīmus pcedēti.c. Scda causa erat qz p desideriū suū nolebat ceteros inuitare ad desideriuz terre illius:ne cōtēnerēt diuinū bñficiū:vt qdā eoruz fecerunt p nihil bñtes terrā desiderabilē:vt ps.ps.105.(Uos aūt trāsi bitis)qz post morē moysi iosue introduxit eos:vt ps iosue.4. c.(caue ne qñ) hic inducit ad cultū solius dī dī p timorē punitio nis pietas ⁊ pena sufficiēter quēlibet iducūt bñficijs enī dei i sipiētes abutunť nisi pēa debita castigenť. (ne obliuiscaris pa cti dñi dei tui)fuit cōfirmatū pactū inter deū ⁊ israel:cui⁹ prīa cla fuit q solū eū coleret:⁊ hoc pactū cōfirmatū fuit sanguine: qz ppls sanguine aspsus est ⁊ altare loco dei aspsum est: vt ps. Exo.24.c.⁊ ad hebre.9.c.iō violatoꝝ magnā penā merebať.s. vt occideret ⁊ diuideret in frusta sicut illa aialia que diuide banť ⁊ interqz trāsibant ipsi cōfirmāte5 federa:vt ps Ḡen.15. c.de federe cōfirmato iter deū ⁊ abraā:⁊ iō vocať fedus qz fe da.i.porca diuidebať in frusta: vel alia aialia:⁊ tūc diuisores transibant facientes pacta ad signandū quēcūqz infringentē fe dera sic deberi dilacerari:de quo paulus orosius in fine.3. de ormesta mūdi.(Deus tuus ignis dsumēs).i.acriter puniēs:nul la.n.grauior ⁊ sensibilior punitio est:qz ignis qz iter oia elemē ta maxie actiuus est.(Deus emulator).i.zelator: sicut vir zelat vt vxor eū soluz amet:⁊ ei soli copuleť:ita deus zelat vt solus adoreť.(Si genueritis filios).i.nō solū vos q in pūti estis pu niemini si deos alienos colueritis:sed ēt si filij vri:vel nepotes ⁊ quecūqz alie posteriorū gīnationes si tale fecerint sic punient. Tenebanť enī filij post nascituri observare ista pcepta:⁊ pres tenebanť eis narrare vt.j.6.c.(patrātes malū).s.colētes vel sa crificantes imaginibus:ex sola.n. fabricatiōe imaginis nō in currebāt istā penā nisi malū patrarēt.i.adorarēt.(corā dño do vr o).i.bñtes deū ⁊ colētes:cū hoc deos alienos vel (corā deo vr o).i.in dspectu eius qui in oi loco ē:iō erubescere deberetis. (testes inuoco celū⁊ terrā).hos testes inuocabat qz nullus alius ibi testis aderat: sicut iacob cumulū lapidū:⁊ terre testē fecit i ter se ⁊ laban:qz nullus alius audiebat Ḡen.31.c. vel p celū in telligit celestes creaturas.s.āgelos:⁊ p terrā rōnales creaturas in terra.s.boies oēs:vel forte qz modus cōis scripture est qñ aliqs vult ex intenso aīo pclamare:vel aliquos obtestari celū ⁊ terrā dz inuocare:vt.j.32.c.⁊ Esai.1.vel forte melius: quia ista pena hic posita extendebať in oēs gīnationes:iō ad hmōi rei memoriā testes morituros vocare noluit quoꝝ testimōiuz cito periret:sed vocauit celū⁊ terrā q in eternū manēt:eccleſia stes.1.c.(Cito vos esse perituros).i.pditis terrā fame:bello:pe ste:vel alia occasione(nō habitabitis in ea longo tpe) ista est scda pena:qz nō solū peribunt pdentes terrā in ea pereūtes: sed ēt de ea expellenť ⁊ hr erat cōe q postq idola coluissēt:vel de ter ra expellerenť:vel in ea exūtes exterioꝝ dñio premerenť vt in lib.iudi.sepe:⁊ in lib.re.3.et.4.palipo. Nō est itelligēdū q oēs iste pene p qualibet idoloꝝ adoratione infligerenť eis. Sz distinguendū an idolatria eēt a paucis ⁊ occulte: vel a mul tis: vel maiori pte publice. Prīo mō nō puniebať tot⁹ ppls: qz nō tot⁹ peccauerat cōmittēdo:nec corrigē ob mittēdo: quia ignorabat. Si āt so mō tot⁹ ppls peccabat:⁊ infligebanť ei iste pene:sz nō eo ordie quo ponūť hr vel ñ filisz vt ponūť leui.26. c.sm q i pcō pmanētiores ⁊ incorrigibiliores erāt:isti.n.i eodē pcō magis puniri debāt qz ceteri q in incorrigibiles nō erant: ⁊ ps sūdamētū:qz pēa dať p pcō: ergo p maiori pcō maiori pe na:⁊ p maxio pcō maxia pēa:sm rlaz phi i.2.topi.si singlr ad simplr ⁊ magis ad maxie.maiozitas āt i pcō ē sm grad⁹: nā lz culpa put ē deuiatio dsistat in indiuisibili:tñ circūstātie eius qō agit:qz positiuū aliqd dñt maiores aut miores sr:⁊ dato q sit

priuatio

Opi. hebr. de stellis.

Dr gētiles colunt pi sces.

Comme moratio magni bñficij ol uine bōi tatis.

F Dupler cā moy sen ad lo dicenda moue bat.

Qō.6 A Quo iste pene istis infligebā tur.

B Pctm̄ ⁊ bōa opatio ī interiori actu pncipalr cōsistit.

C Oia ōsiderant vnitatez nāliter.

† (Atq; dispergetin oēs gētes.)

† reducant

† D

E

F Moyses ouersis mi serico:diaz ꝓmittit.

G Cuius vtu tiꝫ sit pctō rū ꝓtritio.

H

ꝓuatio in recedendo a bono:erit maiozitas aut minozitas fm q̄ illud bonū a quo recedim⁹ mai⁹ ē:⁊ sic magis peccat ille qui recedit ab h̄ bono qō ē recta fides:vel colere deū:q̄m ille q̄ recedit ab h̄ bono qō ē ieiunare in die iniūcto ab ecclia:vl oz aliqs magis peccare fm q̄ intēsiozi animo inheret malo: pctm̄ nāq; ⁊ bona opatio p̄ncipalr ꝯsistit in actu iteriozi:in eodē gīre pctī:ꝫ q̄ anim⁹ nr tenaci⁹ intēsiusq; illi malo inheret pctm̄ maius vel mīn⁹ ē:esse āt icozrigibiles ē gradus vltim⁹ tenacitatis:⁊ firme inhesionis pctō:iō valde magna pena pctō dāda ē illi q̄ incozrigibilis ē magis q̄m ei q̄ cozrigi pōt:de mō aūt icozrigibilitatis ⁊ quo intēdat p gradus Leui.26.c.aliqd dictū ē:⁊ ibi satis tāgit text⁹:isti.n.sic incozrigibiles vltimo supplicio puniri deberēt si simplr incozrigibiles:si aūt sunt incozrigibiles fm gd.s.q̄ non pōt cozrigi per tales:aut tales penas:adhuc vlteriozes ⁊ valde magnas merent̄: iō oz hic q̄ nō multo tpe ī terra pmanerēt:ꝫ tm̄ aliquāto tpe pmanebāt in quo supuenire poterāt alie plage: ⁊ si nō cozrigebant̄ ad vltimū captiuabāt.Et ꝓ iste ozdo ī decē tribub⁹ q̄ vocant̄ isrl:⁊ iō latere vocabant:q̄ ꝑmo fame angustiati sunt:q̄ trib⁹ annis ⁊ dimidio non pluit ad p̄ces Helie:vt 3.Re.17.et.18.⁊ Jacobi.5.c.cuz oz:Helias hō erat filis nobis passibilis:ozone ozauit: ⁊ nō pluit ānos.3.⁊ mēses.6.⁊ rursus ozauit ⁊ celuz dedit pluuiā:⁊ terra dedit fructū suū:deinde multotiēs in idolatria pmanētes:bellis ⁊ vastationib⁹ afflicti sunt: vt ꝓ ī pcessu tertij ⁊ q̄rti Regū:ad vltimū ad ālias gētes adducti sunt.s.a medos ⁊ assyrios:vt ꝓ.4.Re.17.c.sic ēt due tribus de regno iuda.¶ Dzio pp idolatriā sterilitatē ⁊ famē passe sūt: vt ꝓ Jobelis ꝑmo:q̄ bzuc⁹:locusta:⁊ erugo:terrā vastauerūt: deinde bello cōterriti sunt p vicinos:vñ rex egypti eis tributuz ipōsuit:vt.2.paralip.36.tpe ioachaz ⁊ tpe achaz cōtriti sūt bello a rege israel:⁊ a rege syrie:vt ꝓ paralip.2.c.28.ad vltimum in babylonē deducti sunt.4.Re.24.⁊.25.⁊ paralipo.2.c.vltio.

Ista ē tertia pena:q̄ nō soluz de terra sua expellerent̄:ꝫ ēt in multas gētes dispgerēt̄:vt magis tristarent̄:si.n.oēs ad eandē terrā delati fuissent non tm̄ tristarent̄ exilij tristitiā sodalitatis gaudio leuiētes.Et ꝓ hoc:q̄ ois hō nālr est aīal politicū desideras viuere in politia:ideo boies pseuerāt in politijs:q̄ ibi delectant̄ multa mala patiētes nisi a valde duris excedant̄ fm vitā:⁊ q̄ glibet hō nō afficit ad politiā simplr.i.ad quācūq; politiā ꝫ ad hāc vel illā determinate in gb⁹ nati aut multo tpe cōuersati sunt: q̄ hō nō est pars politie simplr ꝫ glibet hō ē ps alicui⁹ pticularis politie:⁊ cū hēat vnitatē ad illā politiā tāq̄m ps ad totū:sepatio ab ea valde doloza sa est:q̄ oia nāliter vnitatē desiderāt cū eē in vnitate seruet̄:⁊ quādiu res vnū eē definit:⁊ esse simplr desinit:vt ait boet⁹ de ꝺsola.li.3.ꝑsa.11.vbi late de hoc cū g̃ aliqs ab vnitate politie tollit̄ a ciuitate emissus valde tristat̄: declarāt hoc exilia fcā: nā cū aliqs ex̄ ciuitatē vnā exulat:nō totalr a cōicatiōe boiuz excludit̄ :ꝫ a cōicatiōe hui⁹ politie ⁊ māsione in hoc loco:⁊ tm̄ valde q̄ exulat tristat̄:si tm̄ bō nō eēt ps huius politie ꝫ politie simplr:ad quācūq; politiā iret eodē mō letaret̄:sed fallū ē:sic g̃ iudei cū non solū p captiuitatē excluderentur a patria natali q̄ dulcozis multū bz vt ait galēus alexādreidis lib.1.ꝫ etiam tollebat̄ eis cōicatio oium eoz in terra aliena:q̄ mutui solamis magnaz bz virtutē:⁊ cū pctm̄ filiozū iuda ⁊ beniamin ñ totalr ꝺsumatū erat:nec ipsi mēte obdurati obduratiōe pfecta lz p̄uarēt sedibus natalib⁹.s.hierlm:⁊ alijs vrbib⁹ iudee ducti ī babylonē:tm̄ nō segregabant̄ mutuo:⁊ sic multū ꝺsolabat̄ q̄si totū genus suū adhuc stare videtes:ꝺsumata aūt iniqtate in morte saluatozis:⁊ indurato cozde sup solidissimos silices adamātinos pessima cōdignos psequēte sorte:nūc sic eis ad miseriā cumulet accidit:q̄ ī oēs gētes vēditi ⁊ delati sē(remaebitis pauci in natiōib⁹)alia pēa.s.q̄ ī terra hostili peant:⁊ q̄ ad nihilum reducant̄ q̄ in bello nō pierūt(ad q̄s nos ducturus est dñs).i. ad q̄s nos duci pmittet vl duci faciet:q̄ nō solū pmittit ds mala infligi malis:ꝫ ēt mouet punitozes ad puniēdū:nā als ñ eēt dr̄ia iter culpā ⁊ penā:cū ds ēt culpas fieri pmittat q̄ si nō pmittēt null⁹ peccare posset lz in culpa nulla cālitatē tribuat:⁊ iā in penaz illatiōe nō eēt dr̄ia:ꝫ necesse ē dicē q̄sdā pūitiōes factas p boies magis eē a deo volutas q̄m als:dām g̃ nō solū ds punitionē ī malis fieri pmittit ꝫ ēt punitozes quodāmō incitat ad puniēdū:⁊ dat eis virtutē ad pugnādū:⁊ delēdū malos: sic ꝓ Abacuc.1.c.vbi adducit q̄ deus fecit sortē nabuchodonozor regē:vt puniret iniqtates pploz cū dr̄:dñe in iudiciū posuisti eū ⁊ fortez⁹ vt cozripes fundasti eū:peccant tm̄ iterdū isti sic cozripiētes alios q̄ nō bono zelo cozpiūt ꝫ vt ditent̄: ⁊ supza modū pcutiūt:victoziā sibi tribuētes:⁊ sic dr̄ ibidē ꝺ nabuchodonozor:q̄ ipse gl'iat⁹ fuit fecisse in virtute sua ⁊ nō in deo celi:iō ds tradidit eū ī manus medoz⁹ ⁊ ꝑsarū:vt ꝓ Abacuc.2.et 3.c.isti tm̄ in quātū ad puniēdū positi sē ds fortificat eos:sic ꝓ Esa.5.c.de nabucho.quē ds vocare dr̄ ad destruēdū hebreos: cū hr̄ in lr̄a:⁊ eleuabit signū in natōib⁹ ,pcul:⁊ fibilabit ad deū de finib⁹ terre:⁊ ecce festinus ve'ocit̄ veniet:nō ē deficiēs:nec laborās in eo:nec dormitabit:neq; dormiet:nec rūpet̄ cingulū renū eius:nec soluet̄ corrigia calciamenti eius:sic ait Hiere. q̄ ds fecisset nabuchodonozor sortē ⁊ q̄ plus est vocat eū seruū suū:q̄ dissipatur⁹ erat terraꝫ q̄s de⁹ dissipari volebat:sic ꝓ Hier.27.c.cū oz ⁊ nūc itaq; ego dedi oēs terras istas ī manū nabuchodo.regis babylonis frui mei insup ⁊ bestias agri dedi ei vt fuiāt ei:⁊ fuiāt illi oēs gētes ⁊ filio ei⁹:⁊ filio filij eius donec cōsumet̄ tps terre:⁊ ipsi⁹ ⁊ fuiēt ei gētes multe:⁊ reges magni:gens aūt ⁊ regnū q̄ nō fuierit nabuchodonozor regi babylōis:in gladio ⁊ peste visitabo sup gētē illā ait dñs.(ibiq; † fuietis dijs boiuz)alia pena q̄ ēt in terra hostili cogant̄ adorare deos lapideos manufactos:q̄ sicut nolētes peccauerūt ds colēdo:ita post nolētes adozare cogerent̄:vt hoc idē post fit ī penā q̄ aūt fuerat in culpā:silē ꝓ Hiere.5.c.cū dicit̄ israelitis a deo:sicut dereliqstis me:⁊ fuimistis deo alieno in terra vr̄a: sic fuietis aliēis in tra nō vr̄a:⁊ nō itelligit q̄ ds faciat aliquē adozare deos alienos quātācūq; culpā cōmiserit:nec pōt hoc eē datū in penā:q̄ colē deos alienos verissime ē culpa:si g̃ ds facēt nos directe colē deos aliēos ds eēt auctoz culpe: ⁊ nos ñ peccaremus:ꝫ ad h̄ q̄ hēret rōnē pene oportēt q̄ ds directe ī tēderet illud:sicut directe intēdit aliquē occidē:vel a statu suo deijcere:ꝫ est sensus q̄ ex quo ipsi noluerūt fuisse deo in terra sua:q̄ ducent̄ in terrā alienā vsq; huc est pēa directa:q̄ ds h̄ intēdit infligē:sed q̄ ipsi adducti in terrā alienā videbunt coli deos hēbunt occasiōem ad colēdū ipsi:⁊ hoc rursus q̄ ipsi ducant̄ in terrā alienā in q̄ possint hēre occasionē ad peccādū est pena:q̄ pctā sua hoc demeruerūt:sed in his oībus mānet incōcussa arbitrii libertas:nā ad id qō directe est pēa nō est ptās liberi arbitrij:nā postq̄m isti peccābāt nō erat in ptāte eoz q̄ nō ducerent̄ in terrā alienā:q̄ inuiti ducebant̄ p hostes:ēt ñ erat in ptāte eoz q̄ ipsi nō hērent occasionē peccandi in terra illa: q̄ dato q̄ ipsi nolēt talia fiebāt iter gētes ad q̄s isti portabantur:ex q̄bus possent sumere occasionem peccandi in terra illa: aliud.s.peccare colēdo deos alienos nō est directe pena:ꝫ culpa ideo ptās liberi arbitrij erat sup hoc.s.q̄ ꝫ viderēt aliq̄ ex q̄bus possent induci ad colendū idola nō cogebāt̄ tm̄ colē idola sicut cogebant̄ eē in terra aliena:⁊ de q̄libet alia q̄ directe ē pena.(Cūq; ibi q̄sieris)hic ꝓmittit cōuersis mām: q̄ manus dñi redeuntib⁹ nūq̄m claudit̄.(Cūq; ibi quesieris dñz deū tuū) i.ēt exīs in terra hostili:si quesieris deū ꝺuertendo te ad eū in veritate:ibi iuenies euz:q̄ ibi miserebit̄ tui q̄ aūt hebzei in captiuitate inuenirēt dñz stat duplr aut quātū ad relaxationē culpe:⁊ appositionē gr̄e:aut quātū ad mutationē pene.s. captiuitatis quā sustineret: quātū ad ꝓmum g̃iale est q̄ vbicūq; iudei inquisierint dominū inuenīēt eū:⁊ nō solū iudei sed etiam gcūq; gētiles:q̄ ꝺtritio de pctis sp fuit ⁊ est huius virtutis:q̄ ꝺlere possit facinoza:vt ꝓ eze.18.c.et.c.33.⁊ isto mō siue captiuitas decē tribuū israel q̄si fuit in terrā medoz iter aylan ⁊ gozā q̄s ingrūt dñm inuenūt:ꝫ nūq̄m iudei liberādi sint:vt sepissime pphe dixerūt:⁊ ꝓ de thobia senioze q̄ vir iustus erat:⁊ mortuus in captiuitate illa:vt ꝓ Thobi.vlti. Et tm̄ deus misertus fuit eius:q̄ in ipsa captiuitate q̄siuit eū in toto cozde:hoc etiaz mō captiuitas duaz tribuū iuda ⁊ beniamin nūq̄m terminādа est:q̄ nūq̄m redibūt in terrā illā:tm̄ q̄sq; in toto cozde inquirūt deū inueniunt eū:q̄ peccatū eoz fuit in occisiōe messie ⁊ negatiōe eius cozā pilato:pp qō incurrerūt oēs pēas q̄s hñt:q̄s tm̄ in toto cozde ꝺterunt̄ de pctō facto ꝺ messiā subijciendo legi eius:efficiunt̄ xpiani:⁊ baptismali fonte abluti ab oib⁹ culpis abstergunt̄.¶ Scōz est q̄ deū inueniāt isti cōmutātē penā captiuitatis quā itulerat:⁊ quātū ad hoc ē ꝺsiderādū: q̄ aut pctm̄ p quo captiuabāt isti erat totalr ꝺsumatū:aut nō: si pctm̄ nō erat totalr ꝺsumatū dñs reducebat eos in terrā suā q̄s toto cozde ꝺuertebant̄ ad eū:sic ꝓ de captiuitate babylonica in q̄ cū voluissent de sterelib⁹ suis post.70.annos quos batra natus fuerat Hiere.c.29.cum oz cum inceperint ipleri in babylone.70.ānī visitabo vos:⁊ suscitabo sup vos vbū meū bonū:vt reducā vos ad locū istū:si aūt peccatū eēt totalr ꝺsumatū nūq̄m reducebat eos dñs:sic ꝓ in decē tribubus q̄ nūq̄m ad terrā suā reducte sunt:nec nūq̄m reducēde:sic ēt ꝺ tribu iuda ⁊ beniamin: q̄ ꝺsumauerūt peccatū suū in morte messie post captiuitatez ⁊

dispersionē factā p romanos:nūq̄ in terrā suā redierūt:qz ibi nulli nūc iudei bitant:nec mozari sinunt:cū aūt h̄ z magis clare j.30.c.cū dr̄.s.ductus plenitudie cordis tui in vniuersis gētib⁹ ad q̄s dispersit te dn̄s deus tuus:obedieris q̄z eius ip̄erijs:sicut ego bodie tibi p̄cipio:cū filijs tuis in toto corde tuo: z in tota aīa tua reducet te dn̄s de captiuitate tua:atq̄ miserebit̄: z rursum ogregabit te de cunctis pplis in quos te añ dispersit:si ad cardines celi fueris dissipatus: ide te reducet dn̄s de⁹ tuus:vī innui de reuersione iudeoꝝ de captiuitatibus suis:q̄cūq̄ toto corde z tota aīa penituerint. Intelligēdū est de captiuitatib⁹ solis ad q̄s ducti sunt pp p̄ctā q̄ vīr nō osumata:ō qb⁹ aūt dixi-mus:vt de pct̄o pp qō suit inducta babylonis captiuitas: si tn̄ peccata sint osumata vt.s.declaratū est nūq̄ remittit̄ pena il-la quātūcūq̄ p̄zo h̄ orex. ¶Qñ aūt pct̄n̄ sit osumatuz ita q̄ pena eius mutabilis nō sit:nō est nobis notū sed soli diuie sñie: iō nos semp p̄zo mutatiōe pene ozare possumus tāq̄ icerti qd sit:donec de⁹ nobis ip̄onat silentium nec rogem⁹ sup talē rē:sic tn̄ est ad moysen cui mādauit de⁹ nibil vltra log de bac re:vt p̄z p̄cedēti.c. Nec est incōueniēs aliquā penā p̄zo culpa statutā eē q̄ nūq̄ p̄cibus cōmittet̄ remissa culpa quātecūq̄ sint p̄eces z ōctio:vt p̄z de sñia penali lata ō moysen:q̄ nō itraret in ter-rā chanaā vltra iozdanē:nā manifestū est q̄ moyses doluit a-crit̄:qz deū offendisset:nā vir iustus valde erat z fecit deus p eū aliq̄ mirabilia post istā offensionē:si tn̄ de malo illo n̄ penituis-set nibil boz factū suisset: qz tūc ipse eēt actualr malus vir:sed p̄cedēti.c.ponit̄ qūo valde rogauerit moyses deū vt relaxaret ei istā penā: deus tn̄ nūq̄ voluit cū dr̄:p̄catusq̄ sum deū in tpe illo dicēs:dñe deus tu incepisti oñdere suo tuo magnitudinez tuā manūq̄ fortissimā:nec est alius ds:vel in celo vel in terra q possit facē opa tua:z cōparari fortitudini tue. Trānibo g̃ z vi debo terrā hāc optimā trās iozdanē: z montē istū egregiū z li-banū:iratusq̄ est mihi dn̄s pp vos z dixit mihi:sufficit tibi ne q̄q̄ vltra loq̄ris de hac re ad me:g̃ de⁹ quātūcūq̄ vo atq̄ otri-to corde rogatus fuerit vt aliquā culpā cū pena sua deleat: nō ex h̄ sequit̄ nēcio q̄ deus illā penā auferat vel cōmutet: vt pa-tuit in ozone moysi: z nō exauditiōe.(Si tn̄ toto corde.) Tūc ali q̄s toto corde deū q̄rit cū oēm spē auxilij sui in eo ponit:nō spe rādo in aliquo terreno: z tales exaudiunt̄:qz deus ppe est inuo-cātib⁹ eū in veritate.(Et tota tribulatiōe aīe tue).i.in pfecto do-loze z cōtritione p̄terite culpe:tūc totalr aīa tribulat̄ qñ totalr oterit̄:ideo coz cōtritū otribulatū dr̄ vt p̄s.50. (post q̄z te inue nerint q̄ p̄dicta sunt)post penā solent alīq recognoscere suaz culpā:qz vexatio dat intellectū: z sic iudei nunq̄z ad deū cōuer-tebant̄ nisi cū angustiarent̄: vnde cū occideret eos q̄rebāt eū p̄s.77. z clamabant ad deū cū tribularent̄.p̄s.106. (nouissimo tpe).i.in fine tpis quo cōpletur pena tibi inflicta a deo. (z au-dies vocē eius).s.promittentis tibi veniā.(qz misericors est) z ex mīa te exaudit.(nō dimittet te).s.in ptāte exteroꝝ vt deleāt te.(nec oino delebit te) nō solū nō dimittet te destrui: sed etiaz nec ipse destruet te peste:fame:aut alio morbo. (nec obliuiscet pacti q̄ iurauit p̄ribus tuis)qz promisit q̄ semē eoꝝ dilatare tur: z maneret i seculū:sic p̄z.p̄s.88. visitabo in virga delicta eo rū:misericordiā meā nō auferā ab eis.(interroga de die⁹ an-tiquis)hic iteruz p familiaritatē z bn̄ficia p̄suadet veri dei so-li⁹cultū:ō mōstrado nunq̄ tātū bn̄ficiū alicui genti fuisse datū. (Interroga de diebus antiqs).i.de reb⁹ factis in diebus anti quis.(a sūmo celi vsq̄z ad sūmū eius).i.a p̄cipio terre habita bilis q̄ est versus vnā sūmitatē celi: vsq̄z ad aliā ptē oppositaz s.ab oriente ad occidentē.(si fcā est aliq̄ hmōi res).i.si tanta di lectio dei ad aliquē populū demōstrata est.(vt audiret pplus vocē dei loquētis)in datiōe legis nūq̄ hoc alicui pplo accidit. (Sic tu audisti)verba loquētis decē p̄cepta(z vidisti)mōtem fumigantē z ignē vsq̄z ad celū:in hebreo dr̄. (Audisti z vixisti) i.miraculū fuit hoc q̄ vocē dn̄i audires z viueres(vt ingrede-ret̄)more humano dicit:qz deus nō ingressus est egyptū vt in-de tolleret israel:nec inde exiuit cū eduxit israel:qz vbiq̄z semp est:z nō solū vbiq̄z sed et extra oēm locū:qz deū esse in oī loco z nibil amplius est esse finitū:nā oia loca simul sumpta cū sint diuerse superficies corpoꝝ otinentiū faciūt vnū finitū:qz locus est in corpore fundatus:nō qdē in corpore locato sz in ipso cor pore nāli:aut mathe^co. vel quātitatiuo:vt accns fundamētū in suo sbo:cū aūt deus infinitus sit g̃ nō solū vbiq̄z est sed ex oēz locū:z sup oēm locū:z.j.oēm locū:cum g̃ oia occupet:z plusq̄z oia: iō poterat moueri ad aliquā ptē loci:qz moueri dicit acq rere locū: z depdere locū qō aūt acgrit locū nō erat ante i illo loco qō nūc acgrit:z qō locū deperdit aliqñ fuit in loco i quo nunc nō est:g̃ nō vbiq̄z est:sed deus vbiq̄z est:z nō solū vbiq̄z sed et extra oēm locū:g̃ deus nō mouet̄:sed ingredi est moue-ri:g̃ deus nō fuit ingressus egyptū:qz in egypto añ erat z ip̄ ibi fuit quādiu egyptus fuit: dr̄ aūt deus igredi vel egredi fm vir tutis spālis operationē:nā licet deus añ in egypto extitisset:tn̄ nō operabat̄ ad spāle circa iudeos ibi exñtes:nunc aūt eos de terra illa eduxit per signa z portēta magna:g̃ dr̄ ad illos igred sus fuisse tanq̄ ante nunq̄ eduxisset illos z nunc educeret.(Et tolleret sibi gentē de medio nationū).i.accipet p̄zo se aliquaz gentē que captiua eēt in medio nationū extraneaꝝ:sicut vobis fecit:multe enī alie gentes in alijs ptibus orbis captiue erant: quas tn̄ nō liberauit a iugo.(p tētationes).i.signis tētando: ga p̄zo verbis mandatozijs dei dictū est pharaoni q̄ dimitteret pplm:z sic tentat⁹: noluit.(per signa)mirabilia sicut osuersionē colubri in virgā:z virge in colubrū:q̄ erāt signa q̄ mādatū dī a deo erat.(z portenta).i. signa vel miracula dn̄i p imissionez plagarū.(p pugnā)qz deus pugnauit p̄zo israel in trānsitu maris rubri: vñ dixerunt egyptij Exo.14.c.fugiamus israelē qz dn̄s pugnat p̄zo eis.(z manū robustā).s.in eductione: qz videntibus cunctis egyptijs z sepelientib⁹ mortuos suos recedebāt iudei asportātes diuitias egyptioꝝ z nibil illis obstare valebat(con-gente eos deo)vt Exo.12.z nu.33.c.(extentū brachiū)ad ōfen dendū z hostes deprimendū.(z horribiles visiones)in noctib⁹ siue in somno:siue vigilia:apparebāt egyptijs terribiles visio nes.s.personе tristes:z sonitus terribilis:z subitaneus irruēs metus:z multa q̄ hīr sapiētie.17.et.18.c.z iste visiones acci-derūt eis inter alias plagas otinue ēt añ missionē plagaꝝ.(vi-dentib⁹ oculis tuis)qz iudei viderūt eius plagas infligi: sz nul-lam earū passi sunt. (vt scires qñ dn̄s).s.qui regit te z dn̄atur tibi.(ipse est deus)poterant euidēter boc iudei cognoscere qa videbant eū facere mirabilia q̄ nullus de dijs gentiū: vel aliq̄ nālis virtus facere posset:iō subdit̄.(z nō est alius p̄ter ipsum) i.nullus alius facere bec poterat:si enī dij egyptioꝝ potuissent ista facere sz crederēt eū esse deū:crederēt ēt alios esse deos:sz qz nullus potuit:ideo ipse solus ē:p̄z boc qz magi phāonis ope rabant̄ in virtute deoꝝ suoꝝ.s.in virtute demonū quos deos arbitrabant̄: sz nō potuerūt facere magi phāonis oia signa q̄ faciebāt moyses z aarō:nā cū aaron eduxisset cinifes z ipsi tē tassent educere z nō potuissent dixerunt:digitus dei est hic vt p̄z Exo.8.c.nō est aūt credibile q̄ si dij egyptioꝝ.i. demones quos ipsi putabāt deos suos si potuissent plā miracula agere nō egissent: deus aūt quē hebrei colūt fecit oia mirabilia z sup ipsos deos egyptioꝝ fecit iudicia cōminuēdo vel incinerando: vel liquefaciēdo idola eoꝝ:vt p̄z Exo.12.z nu.33.c.g̃ iste deus hebreoꝝ q̄ ista faciebat est deus verus:z nullus alius p̄ter ipsum:cū nullus alius talia facē potuerit:vt inductū est. (de ce lo audire te fecit).i.ō aere q̄ vocat̄ celū Matth.13.c. aues celi comederūt:z p̄s.8. volucres celi.vox enī quā israel audiebat formabat̄ in altitudine mōtis synai de medio ignis. (vocem suā).i. vocē angeli q̄ loquebat̄ in p̄sona dei:nō.n.deus loq̄bat̄: nec tabulas scripsit sed angeli boc faciebāt:ad gala.3.c.lex or-dinata p angelos in mānu mediatoris.i.moysi:h̄ p̄z p rlaz datā. z oclōnē.Exo.3.c.nā oclusū fuit q̄ sz i lege veri sepe dicat̄ ds locut⁹ aut opans aliqd:nūq̄ tn̄ ds aliqd illoꝝ locutus fuit aut opat⁹ ē:sz angel⁹ dei q̄ loco dei loq̄bat̄ aut agebat:fuit ēt data regula q̄ nūq̄ ds aliqd agit:aut dicit sz dicat̄ agē aut dicē:nisi illō sit tale qō potētiā sbe create trāscēdat:sic creare:aut i istā-ti aliqd facē:vel pcā remittē:aut gr̄az oferre:qz talia potētie i-finite st:oia āt alia nālr fieri polia aut q̄ sbe create t̄minos nō exced āt nō p deū sz p āgelos fiūt:vt nō mutet̄ ordo mīstrozuz dei:nā si ds oia p se agēt lupsluū eēt bēre mīstrātes z assisten tes:sz Dañ.7.c.dr̄ milia miliū ministrabant ei:z decies cētena milia assistebāt ei:ō qb⁹magis dixim⁹ Exo.3.c.(Et i tra oñdit tibi suū ignē maximū)ille ignis videbat̄ erūpe de cacumie mō tis:iō dr̄ i tra z erat maximus:qz vsq̄z ad celū ptingē videbat̄ vt p̄z.s.vox aūt audiebat̄ n̄ q̄si formaret̄:imediate sup vticem mōtis sz i medio altitudis ignis formabat̄:iō dr̄ de celo(qz di lerit p̄res tuos)ābulauer ūt.n.cozā eo i cozō pfō vt p̄z ō abzaā qui filiū suū vnigenitū isaac ad īmolandū:mādato dei duxit: vt p̄z Ben̄.22.c. p quo ds ei magnā obediētiā z potissima me rita reputauit vt p̄z ibidē cū dr̄:qz fecisti rē bāc z n̄ pepcisti fi-lio tuo vnigēito bn̄dicā tibi: z multiplicabo semē tuū sic stellas celi z sic arenā q̄ ē i litor maris:possidebit semē tuū portas ini micoꝝ suoꝝ z bn̄dicent̄ i noie tuo oēs gētes:tn̄.n.i corde pfō abzaā ābulauit z deo placuit:vt ipse mereret̄ oēs p̄missiones opleri in posteris:vt p̄z Ben̄.8.c.cū dr̄ scio q̄ p̄ceptur⁹ sit filijs suis z

Qō.7. A Qñ pctm̄ ē osumatum nobis non est notum.

B Quis q̄rit deum toto corde.

Qñ aīa to-taliter tri-bulatur.

C

D

Deus in gredi vī egredi dr̄ fm v tutis spā lis opa tionē.

E

F Non dr̄ ds aliqd agē vel facē: nisi illō tran scendat potētiaz sbe crea te.

suis ⁊ domui sue post se: vt custodiāt viā dñi: ⁊ custodiāt iustitiā ⁊ iudiciū: vt adducat dñs pp abrahā oia q̄ locut⁹ ē ad eu: de b̄ multa dixim⁹ Heñ. 25.c. (Et elegit semē eor post eos) merito patrū. (eduxit te p̄cedēs i virtute) qa angelus p̄cedebat eos i columna nubis ad defendēdū eos: vñ cū egyptij ifrlitas a tergo iseq̄rent: āgelus q̄ p̄cedebat i nube cōuertit se ad posteriorē ptē exercit⁹ vt nō viderēt eos. Exo. 14.c. ⁊ fic iste angelus q̄ erat aduior hebreorum nō solū p̄cedebat eos: sz ēt aliq̄ subseq̄batur fm q̄ videbat expedire: vt pz i exēplo iaz assignato: non.n. nece erat sp p̄cedere sz aliq̄ subseq. ¶ Quare g̃ dicebat angelus p̄cedere ⁊ nō subseq. ¶ Rñdet q̄ angelus ille q̄ erat in colūna ignis ⁊ nubis q̄ eadē erat: vt pz ex dictis Exo. 13.c. vt sp precedebat: semel āt solū legit subsequētiaz factā fuisse. s. q̄ñ egyptij apud mare rubrū veniebāt sup hebreos: ⁊ angelus q̄ erat i p̄ori pte exercit⁹ cū nube trāstulit nubē ad posteriorē ptē vt illumināret hebreos: ⁊ obscuraret egyptios: fic.n. dr̄ q̄ colūna erat tenebrosa ⁊ illuminās nocte: ⁊ nō fuit fcā talis mutatio postea: qz nō expediuit: vel forte ⁊ meli⁹ ista p̄cessio angeli nō itellit ō angelo p̄cedēte in colūna nubis: sz de āgelo p̄cedēte ifrlitas: intrās iter eos i regiones hostiles ad terrēduz corda hostiū: ⁊ b̄ satis pz ex cōtextu lre cū dr̄ (p̄cedēs i virtute vt deleret natiōes maxias fortiores te in itroitu tuo). i. añq̄ tu itroires: ⁊ iste angelus nūq̄ subseq̄bat cū ea q̄ post tergū manerēt domita iaz eēnt: ⁊ de hoc dr̄ Exo. 23.c. ecce ego mittā āgelum q̄ p̄cedat te ⁊ custodiat i via: ⁊ introducat ad locū quē parau: obserua eū ⁊ audi vocē ei⁹: nec cōtēnēduz putes: qz nō dimittet cū peccaueris: ⁊ ē nomen meū in illo: q̄ fi audieris vocē ei⁹ ⁊ feceris oia q̄ loquor inimic⁹ ero inimicis tuis: ⁊ affligā affligētes te: ⁊ p̄cedet te angelus me⁹: ⁊ introducet ad amorreū: etheū: ⁊ ferezeū (vt deleret natiōes maximas). s. gētes habitātes in terra p̄missionis q̄ multe erant (fortiores te) qz erāt maiores statura q̄ israelite: ⁊ erant ibi gigātes Nume. 13.et.8. p̄mo.c. (in itroitu tuo) vt locū dent tibi in terra: sic Exo. 23. terrozē mittā in p̄cursum tuū: ⁊ scrabones q̄ pus fugabūt eueū etheū ⁊c. (in possessionē) vt totū ius illi⁹ hēat: p̄ter eniz illor. s. abrahā: isaac: iacob: sz habuerūt eā: nō habuerit i possessionē sz in peregrinatiōe: vt pz in Heñ. sepe (sic cernis i p̃nti die) qz iaz fuerat data ⁊ra duor regū amorreor seon ⁊ og: ⁊ sic de alia certi cē poterant. (Scito g̃). Infert ex supioribus exclusionē intētā. s. q̄ latria soli deo tribuēda fit. (Scito g̃ hodie). i. iā nunc scire poteris ex his q̄ vidisti: q̄ deus tuus vere ds fit. (Sit in celo sursum ⁊ in terra deorsū.) Qz celū ⁊ terrā ⁊ omnia iplet deus verus hebreor vocauit se deū qui supra ⁊ qui. j. nā si deus vocaret deus supnorū solū: cū gentiles ponerent deos supnorū ⁊ infernorū: putarēt iudei p̄ter deū suū verū q̄ esset ad supiora: necesse esse ponere aliū ad inferiora: nā tres filios antiq̄ gētilitas prodidit saturnū habuisse: iouē: neptunū: ⁊ plutonē: quos deos fecerūt: ⁊ eis machinā vniuersi distribuerūt. s. ioui celestia ⁊ habitabilia: neptuno aquas: plutoni inferna: si ergo deus hebreor vocaret celi solū oportebat ⁊stituere aliuz deū aque: ⁊ aliū deū infernorū: nā antiqui ēt cuilibet rei deum attribuerūt: vt montibus deū iugatinū vallibus deaz vallonia p̄fecerunt rusinā deaz agrorū dominā eē fecerūt: nullā nāq̄ rem sine deo reliquerunt de hoc Augu. de ciui. dei. lib. 6. ca. 9. ⁊ pz. 3. reg. 20.c. vbi dixerunt syri serui benada regis damasci dij montiū sunt dij eor: ideo p̄ualuerūt aduersus nos: in vallibus aūt superabimus eos: ⁊ rñdit dñs: qz dixerūt deus montiū est dñs ⁊ nō valliū: tradā oēm hanc multitudinez in manu tua: ⁊ hoc fuit in vallibus vbi syri bellū parauerāt: ⁊ hoc rōnabiliter dici oportebat nā cū deus ponat sūmū inter oium aut oportebat oia esse vnū ad oia: ita q̄ esset deus oium sine valliū sine mōtium: sine agrorū: ⁊ oium aliarū rerū: aut oportebit cuilibet rei vnū deū ponere qz nulla res sine sūmo rectore relinq̄ dr̄: gentiles aūt qz nō putabat vnū aliquē deū oib⁹ sufficere posuerunt cuilibet rei deū suū sz alīq voluerunt oia esse vnum deū: sine terrā: sine aquā: ⁊ oēs alie res q̄ sunt elemēta aut elemētate res: ⁊ isto mō dixit virgilius iouis oium plena de quo large disputat Augu. in. 7. de ciui. dei ⁊ lucanus. 9. lib. dixit iupiter est qcqd vides: hec tñ opinio paucis placuit: ideo deorum numerosita tē posuerūt ad hoc: g̃ cū nos ponamus deū virtutē esse infinitū ⁊ infinitā eēntiā: congrueter ponimus vnū deuz: ⁊ ille noīat deus simplr qz nō exprimitur q̄ fit deus terre: vel aq̄ sine ignis vel aliarū rerū: ⁊ qñ magis exprimere volumus vocamus eū deū celi: qz celū optima ps vniuersi est: vel qz ea q̄ celestia sunt abscondita sunt sic ds nr̄ absconditus est: qz nō ē corpor⁹ sz purus spūs vt pz Jo. 4.c. ad euitādū aūt idolatriā i positōe plurium deor vocat⁹ fuit ds ⁊ ds oiuz locor sine eor

g. s. celū sive eor qui. j. in terra vel aqua: vel intra cōcauitates terre: vbicūq̄ aliquid sit aut noīet. (Ut bñ sit tibi ⁊ filijs tuis). †
Pres boni merent mīaz p filiis vsq̄ i mille gīones. Exo. 34. c. (Et pmaneas multo tpe sup terrā). Per ꝛpletionē p̄ceptoū merebant vitā ⁊ trāqllitatē in ⁊ra sua: qz q̄ facit legē viuet i ea leui. 18. ⁊ ad ro. 10.c. (Tūc sepauit moyses). Hic ponit tertiū. s. ciuitatū refugij sepatio. (Tres ciuitates trās iordanē). De his nu. 35.c. vbi plūa dixim⁹. (Ad oriētalē plagā). Respcū alteri⁹ terre nouē tribuū q̄ erat vltra iordanē: fic bñ nu. 32.c. nā si accideret hic plaga oriētalis respcū oiuz locor i gb⁹ habitābāt israelite: cū tota terrā regis seō: ⁊ regis og occupassent due tribus ⁊ dimidia: vt pz. ē. 3.c. vocaret plaga oriētal terra illa regis seō i ꝛfinio moabitar ⁊ amonitar circa torrētē arnō: ⁊ ciuitatē ar de gb⁹. ē. 2. et. 3.c. dcīa fuit: sz fallū ē: qz iste tres ciuitates sunt circa ꝛfinia r̄gnor amorreor: ⁊ regna chanaā: ⁊ fic sē r̄spcū terre duor regū amorreor occidētalia loca: ⁊ respcū ⁊re chanaaz q̄ erat ad occidētē iordanis vocant ad oriētē. (Ut ꝛfugiat ad eas q̄ occiderit nolēs). Lōdōnes regste i ꝛfugiētibus: ⁊ q̄lr cā vētilaret de effusiōe sāguis bñ nu. 35.c. (Nec fuit inimicus añ vnū ⁊ alter diē). i. q̄ nō erat inimic⁹ occisi a paucis dieb⁹: si.n. inimic⁹ eēt nō p̄sumeret a casu sz ab itētōe occidisse. (Bosor in solitudie). In tribu rubē fuit vna: i tribu gad alia: i dimidia p̄te manasse alia. (Et ramoth in galaad). Galaad fuit data ptim tribui gad: ptiz dimidie tribui manasse: vt pz. ē. 3.c. ⁊ in illa pte galaad quā hēbat tribus gad erat cinitas ramoth: p q̄ postea fuit pugna iter r̄ges israel ⁊ iuda cū rege syrie. 3.re. 22.c. (Jsta ē lex). Postq̄ satis monuit ab idolatria cauē: hic icipit legis re capitulationē. (Jsta est lex). s. q̄. j. narrabit: ⁊ figiit lex oē gen⁹ p̄ceptor idifferēter. (Et testimōia). i. p̄cepta decalogi q̄ vocant testimōia. i. pacta ꝛuēta: ⁊ testificata iter deū ⁊ pplm: alia p̄cepta ñ audiuit israēla ds p āgelū sz p moysē: nec cū tāta solēnitate. (Cerimōie). i. cerimōialia p̄cepta. (Et iudicia). i. p̄cepta iudicialia. (Trās iordanē). i. circa iordanē. s. añq̄ trāsirēt iordanē. (In valle ds phanū phegor). i. ds mōtē moabitar i quo erat quod dā tēplū belphegor: ⁊ fuit ista vltia māsio q̄ dr̄ belsethim vt pz nu. 33.c. i isto loco erāt qñ mulieres moabitides ⁊ madiānite adducte ꝛfilio balaā arioli a moabitis delecterūt portātes deos suos de mōte moabitar: ⁊ veniētes hebreos recipiebāt ad ocubitū pus fcā imolatiōe idolo phegor: vt pz nu. 25.c. ⁊ ieo. loco māserūt qñ missi sē. 12. mille viri de israēlitis ad pugnādū ds madianitas: vt pz nu. 31.c. ⁊ ibidē māserūt quousq̄ venerūt ⁊ in eodē loco moyses recitauit totuz istū libz p̃ntib⁹ oīb⁹ israēlitis: vt pz b̄ ⁊ demonstrat b̄ qz vallis ds phanū phegor ē q̄ iacet ad radices mōtis altissimi: in quo erat tēplū vel phanuz phegor ⁊ in b̄ maledicē volebat balaā filios israel: vt pz nu. 23.c. cū dr̄ duxit eū ad excelsa phegor: sed iste mons in quo stabat balaaz ꝛiunctissimus est iordani: qz radices eius tāgunt vallē pētapolis per quā trāsit iordanis de quo i libro de diuisiōe terre sctē. (In terra seon regis amorrei). Qz illa loca cāpestria ⁊ plana p q̄ tūc incedebant israelite erāt de terra seō quā iā acqsierant: ⁊ ꝛiuncta erat finib⁹ moabitar: ⁊ qñ dr̄ q̄ castrametati sunt i cāpestrib⁹ moab vel in planiorib⁹ locis moab: vt pz. nu. 33.c. nō sunt loca illa in terra moabitar sz in terra amorreor: sed vocātur cāpestria moab: qz subiacent vel protendunt a montibus claudētib⁹ terrā moab. (Quē pcussit moyses p seipm). Qz tūc egressus fuerat cū alijs pugnatorib⁹ ad bellū: sz iā magne etatis eēt. s. 120. annor vt. j. 31.c. (Et og: regis basā). Licet basan nō sit nomē regni og: nec maior ps regni quātū ad diuisiones terre pz: qz data fuit tota basā ⁊ terra argob: ⁊ ps galaad dimidie tribui manasse qō nō fuisset fi esset maior ps regni qz tunc alijs duab⁹ tribub⁹ modicū daret fm ꝓportionē tñ denoiatur regnū ab illa terra: qz illa fuit sorte principiū ⁊ origo regni illius: ficut nūc est in multis regnis. (Qui erāt trās iordanē ad solis ortū). i. q̄ illa terra erat magis oriētalis q̄ iordanis. terra aūt nouē tribuū ⁊ dimidie erat trās iordanē ad occidētalez plagā: itaq̄ iordanis erat magis oriētalis q̄ terra illa. (Ab aroer). Jsti termini terre huius posita fuerūt. ē. 3.c. (Qui est hermon). Qui vocat sanyr ab amorreis ⁊ sauriō a sydōis ⁊ hebrai ce hermon de quo p̄cedē.c. ✱¶ Et distat iste mons duobus miliarib⁹. i. vna leuca a mōte tabor: in quo xp̃s trāsfiguratus est. ad radices huius montis hermon occurrit melchisedech rex salē abrae reuertenti de pugna cōtra quatuor reges ⁊ obtulit panē ⁊ vinum: vt patet Gene. 14. capi. Aliqui sic voluerūt sed falsum est: nā licet vez sit q̄ mons tabor distat duob⁹ miliaribus a monte hermon: ⁊ licet ad radices mōtis hermon occurrerit melchisedech veniēti a cede. 4. re. tñ nō ē idē mons

Qõ.8 A Qr āgelus dicebat p̄cedere ⁊ nō subseq.

Latria soli deo ē tribuēda.

Qūo gētiles totū mundū trib⁹ filijs saturni distribuerunt.

B

C

Litaratum refugij separatio.

D

E

Legis epilogus.

✱Qõ. 9 A Opi. quorūdā q̄tuz distat hermon a tabor.

Improbatio opi. de distantia hermon a tabor.

hermō iste ⁊ ille: ⁊ pz qz mons tabor ē. 4. miliarib⁹ a nazareth
ℌ oziētē. i. duab⁹ leucis ⁊ vltra mōtē tabor magis ad oziētē est
mōs hermō duob⁹ miliarib⁹. i. vna leuca: sz nazareth ē i sorte in
de ad ptē multū meridianā terre chanaā: ḡ ē mōs hermō satis
meridian⁹ in terra chanaā: sz iste mōs hermō de quo hic dr ē
i latē septētrionali ꝛre chanaā tāgēs terrā duor regū amorreo
rū: ⁊ terrā fenicie apud sydonē: iō sidōij vocāt illū mōtē curiō:
B vocāt ⁊ amorrei sanir: ītē qz apud mōtē hermō obuiauit mel-
chisedech rex salē abrae reuertēti a cede. 4. re. sz melchisedech
nō exiret ex regnū suū. s. ex regnū hierlm: sz illō tūc modicum
erat cū multi reges ponant in terra chananeor: qz Josue. 31.
occidit ⁊ māserūt multi alij: ḡnō extēderet regnū hierlm tm
vt pueniret ad mōtē hermō q est in ext remitate septētrionali
terre chanaā. ¶ Itē dato q regnū melchisedech illuc extēde-
ret: ipole erat q melchisedech occurrisset abrae apō mōtē ber
mon q est in latē septētrionali: nā abraā psecut⁹ fuerat. 4. reges
Situs da- exēntes de sodomis p lat⁹ meridianū terre chanaā vsqz ad le
maſci. uā damasci vt pz Heñ. 14. c. sz damascus ē ad ptē meridianaz
terre chanaā: cū sit metropol idumei: ⁊ idumea siue terra edō
sit in latē meridiano terre chanaā: vt pz nu. 34. c. ꝯcludit ḡ q
iste mōs hermō ⁊ ille q ē apud mōtē tabor vbi melchisedech
occurrit abrae nō sē idē mons: sz vterqz vocat hermō: quia sic
frequēter accidit in sacra scriptura duo loca hre idē nomē: sic
pz Exo. 17. c. vbi dr q qñ moyses stans ī raphidin eduxit aqz
de petra pcussit petrā oreb: sz tm manifestū ē q oreb ē noīa mō
tis: ⁊ signat mōtem q vocat mōs synai: ⁊ post māsionē que ē
in raphidin segtur māsio in synai: vel oreb sed istud nomē dr
de duobus locis distinctis: de quo magis Exo. 17. c. dcm fuit.
† (Vsqz ad mare solitudinis). i. vsqz ad mare mortuū.

¶ Capitulum. v.

Vocauitqz moyses oēm israelez ⁊ dixit ad eum. Audi israel ceri monias atqz iudicia que ego lo quor in auribus vestris hodie. Discite ea ⁊ opere cōplete. Dominus deus noster pepigit nobiscū fedus in oreb. Nō cū patribus nris iniit pactū: sz nobiscū: q in pītiarū sumus ⁊ viuimus.

Vocauit. Posito quodā magno ⁊ maxime necessario mādato. s. de cauēdo idolatriā: hic ꝺnr ponitur totius legis narratio. ¶ Et tanguntr tria. ¶ Primū q̄dam ad precepta ꝑparatio. ¶ Scōo preceptor narratio. ¶ Tertio quorūdā cōsequntiū dispositio. ¶ Scōz ibi. (Ego dns ds tu⁹). Tertiū ibi. (Nec vba locut⁹ est). (Vocauit moyses oēm israelē). Ut nullus post ꝺdicere posset ⁊ oēs se crederēt obligatos.

Connexio cap.

Qō. 1 A An noie israel itelligant prīcipes solum.

Impzobatio opi.

¶ Aliqui volunt q ois israel dr pro principibus multitudinis q ptinent totā multitudinē in virtute: sed nō oēs ꝺuenerūt sed falsum est: oēs enī ꝺuenerunt principes ⁊ maiores natu: doctores: totus pplūs: liberi: ⁊ vxores: ⁊ aduene q morant in castris: exceptis lignor cesoribus: ⁊ bis q cōportant aquas vt pz. j. 29. c. ō hoc magis diximus. ē. 1. c. in principio. (Discite ea ⁊ cōplete opa). Nihil scire pficit nisi cōpleant imo nocet: qz seruus sciēs voluntatē dñi: ⁊ nō faciens plagis vapulabit multis: rō huius est: qz legalis ꝺsideratio q̄lis ista est nō est speculatiua sz practica: finis aūt practice nō est veritas sz opatio vel bonū quod est obiectū mouēs operantē vt pz. 2. meta. sicut ḡ vana est ꝺsideratio speculatiua p quā nulla br veritas: ita vana est ꝺsideratio practica p quā nō br actio sic ait phs. 2. ethi. c. 2. pri⁹ negociū nō est ꝺsideratiōis gr a sed opatiōis: nō enī vt sciamus adsci-
B † mus: sed vt boni fiamus. (Dns de⁹ nr pepigit nobiscum fed⁹). i. ipse per seipm dedit nobis decē precepta i vocē tube i oreb. i. in monte synai. (Nō cum patribus vris iniit fedus). In hoc demonstrat eis magnū dei bñficiū: qz cū pribus eor nō firmauit deus pactū dando legē: sed cū ipsis sz. n. pmissiones date sunt abrae: sed lex nō data est eis sed p moysen. 430. an. post factas pmissiones ad gala. 3. c. ¶ Et si arguas ꝺ qz Heñ. 15. c. dr in illa die pepigit dns fedus cū abraā dicēs: semini tuo dabo trā hāc. ¶ Rñdet q fedus ꝓprie est confirmatio alicui⁹ pacti: vel ꝺdōnis cū aīalium occisione: ita q ipsi pascētes trāseant inter diuisiones aīaliū: qz tunc dōm est q deus fecit bis federa cum iudeis: semel cū istis qui erāt tpe moysi: ⁊ alias cū pre eorum abraā prio enī cū abraā initū est fedus: ⁊. 2. cum istis q erāt tpe moysi ⁊ qz ista federa sē ꝺfirmatiōes aliquor pactor. ¶ Dōm est q fuerūt duo pacta. ¶ Primū pactū fuit in quo ds promisit abrae dare oēm terrā chanaā a fluuio egypti vsqz ad flumen magnū eufratē: ⁊ ad hmōi cōfirmationē fuit factum fedus. s. q mādato dei abraā diuisit vaccā: ⁊ capzā: ⁊ arietē ⁊ posuit p-
tes alteraz secus ⁊ deinde deus p flāmā ignis trāsibat inter di-
uisiones ⁊ abraā quoqz ad signū dū q si pactū illud qs infringe
ret dēbat diuidi sicut illa cadauera: iō de abraā nō br expssum
q trāsierit: nec erat necesse ipm trāsire: sz aliquī voluit q tran
sierit: qz transire inter diuisiōes est ad significationē vt. ē. dictū
fuit vt teneat pactū: sed in isto pacto nihil ꝓmittebat abraā sz
solū recipiebat famulationē fctām a deo: iō de solus trāsire de
bat: ⁊ sic br in textu q loco eius trāsibat flāma inter diuisio
nes: istis aūt hebreis q tpe moysi erant fuit quodā pactū cum
deo in quo ipse deus promisit eos recipere in pplm peculiarē
vt pz Exo. 19. c. faciēdo eis spālia bñficia: ⁊ ipsi hebrei ꝓmiſe
runt recipere mādata q̄ ab ipso audiebāt: ⁊ q̄ postea diceret eis
moyses: vt pz. j. in lra: ad cōfirmationem aūt hui⁹ pactī mutui
fuit facta īmolatio aīaliū: vt br Exo. 24. ca. ⁊ sanguis illor fuit
asperſus sup altare ⁊ sup librū legis loco dei: ⁊ deinde sup tō-
tū pplm: vt pz. e. ca. ⁊ ad heb. 9. fuit aūt vtriusqz hic fcā aspsio. s.
dei ⁊ pplī: qz vterqz hic aligd ꝓmittebat vt supra declarauim⁹:
nūc ḡ qñ dicit lra q deus inuit fedus cū istis ⁊ nō cū pribus
eor: verum est quātū ad fedus positū in ꝺfirmationē legis: qa
lex nō fuit data abrae vel alicui de antiqs pribus sed solis istis
qui nūc erāt: sed quātū ad ꝓmissiones factas de terra chanaaz
fuit initum fedus cū abraā: ⁊ nō cū posteris q nunc superant.
(Qui in pītiarū sumus). i. nunc sumus in pītiarū est vna ps ⁊
est aduerbiū tpis. (Facie ad faciē locutus est vobis). i. deus p
se vel p angelū dixit vobis ista nō mediate aliquo hoīe venū
ciāte: ñ itelligas facie ad faciē ita qō ppls deū vidēt: qz vt dcm
fuit pcedē. c. vocē audierunt formā aliqz penit⁹ nō viderūt.

Duo fue runt pa cta q̄ ds pepigit.

† †

¶ Deus dupliciter ꝺsueuit nobiscū loqui: aut p prophetas suos declarantes qd ipse intendat aut p angelos suos: per se namqz nunquā loquitur nobiscum: vt declarauimus Exod. 3. c. qz mutaret inutiliter ordo assistētium ⁊ ministrantiū: de qbus. Dañ. 7. c. qñ aūt loquit nobis per aliquē ꝓphām dicimus q nō loquat facie ad faciē: qz satis nob ꝓpicuū est q ille q nobis loquit nō est de⁹: sed nūcius eius qñ aūt de⁹ nobis loquit p angelū: siue loquat in assumpta figura viri: angelus loco dei: siue sola vox audiat: dr log facie ad faciē: tāqz ipse p seipsum ad nos loquat ⁊ nō in subiecto hoīe. Et br est qz nos nescimus distinguē an ipse sit q vocē formet: an aliqs angelus sic scim⁹ qñ aliqs a deo mittit hō quē nos cognoscam⁹: iō aliqñ cū videm⁹ angelos loco dei nob apparētes dicimur vidisse deū: facie ad faciē: sic pz ō iacob Heñ. 32. c. qui cū vidisset angelū qui luctabat cum eo dixit: vidi dñm facie ad faciē ⁊ salua facta est anima mea: aliqñ solā vocez ab angelis loco dei formatā audiuimus nulla penit⁹ visa imagi ne ⁊ dicimur deū facie ad faciē: vel audire vel vidē: sic pz br qz hebrei audierūt vocē angeli loqntis de medio ignis loco dei: ⁊ formā aut imaginē penitus nō viderunt: vt pz. 6. in lra tm dñr audisse dñm loquentē facie ad faciē: vt pz br. (Ego sequester). i. iudex vel medius siue interpres. (Ut anunciarē vobis vba eius) i. vba q̄ post orationē decē preceptor de cerimoniis: ⁊ iudiciis mihi dixit. quā tm ad vba decē preceptor nō fuit moyses medi⁹: qz de⁹ p angelū suū ānunciauit pplo. (Timuistis. n. ignez ⁊ nō ascēdistis in mōtē.) Ista est cā qre moyses locutus est eis ⁊ nō deus. (Et nō ascēdistis in mōtē). Sic ego ascēdi ad loquendū cū dño: et deus illis sub pena mortis mādauit ne aligs ascēderet in montē nec tāgeret Exo. 19. c. (Ego dns deus.) Hic ponit scōz. s. preceptorum narratio: ⁊ qz ista precepta sūt ea q̄ hñr Exo. 20. c. q̄tū ad substantiam figurationis tm aliq̄ vba mutata sunt ⁊ aliq̄ addita vel diminuta: vt de obseruatiōe sabbati dr br obserua diez sabbati Exo. 20. dr memēto vt diē sabbati obserues. Unde dixit Ra. sa. q vox dei erat vna ⁊ duo resonabat qō ipole est nāliter: qz vno ictu plectri vnicā vocē formam⁹: de⁹ aūt faciebat vt eadē vox sola sonaret duo. Nos. n. alia ꝓlatione dicimus petr⁹: alia Joānes: deus āt eadē voce dicebat obserua diē sabbati vel memorare diē sabbati. Et probat qz habetur in ps semel locutus est deus ⁊ dixit duo. Sed hoc non potest stare: quia licet possibile esset deo tamen non soluit difficultatē: posset. n. br itelligi si tot dicerent br quot Exo. 20. p diuersa vba: sz aliq̄ dñr Exo. q̄ br tacēt: vt de cā obseruatōis sabbati. ¶ Dōz ḡ q moyses repetēs legē magis curauit ō inia q̄z de verbis: ideo si aliq̄ vba mutata sūt nihil refert: ⁊ precepta ista licet data sint: tm nō sunt de iure positiuo: sed de nāli: vñ nō solum obligabāt iudeos sed et alias gētes: qz gentes que legē nō
bñt nāliter que legis sunt faciūt: ad Ro. 2. c. ⁊ nō soluz obligabāt

Qō. 2 A Dupliciter ds nobiscū loquit.

Qñ dici mus deū nob log facie ad faciem.

B Precep. narratio

Opi. ra. sa.

Cōfuta.

iudeos

Opi. ra. aye. Cōfuta.

iudeos post dationē legis: sed ēt ante dationē: quare ergo data sunt cū nā insint. Dicit Abenazra q̄ ad aliquā significatiōez rex vt mādatū de sabbato datū fuit ad memoriā regei dei ab operib⁹ que creauit: ꝛ sic in alijs cā dari pōt: ſz latet nos. ¶ Sed h̄ falsum est: q̄ cā dat̄ signationis in cerimonialib⁹ soluz vel iudicialib⁹ q̄ de se nec bona nec mala erant: sed ideo data sunt vt aliqd significarent: quia lex vmbra erat futuroꝝ: ad Colo. 2. ca.

Lex vetus erat vmbra futuroꝝ.

¶ Et qñ obijcit q̄ sabbatū q̄ in decalogo est cām hz significationis .i. memoriā creationis. ¶ Rñdet q̄ pceptuz de sabbato quātuz ad limitationē certe diei cerimoniale est: vt ipse vult ꝛ sic in signationē datū est. ¶ Jtez si pcepta decalogi essent in significationē data eēnt vmbratilia: ꝛ cessarēt veniēte vitate vel signato: ſz saluz: q̄ pcepta nunq̄ aboleri pñt cū fundent̄ in p̄n cipijs nālis rōnis. ¶ Dicēdum ergo q̄ pcepta ista ideo sunt: ga id q̄ per se maluz est ꝓhibent: vel q̄ bonū necessariū est dñt: ideo solaz rōnis regulationē cōsiderant absolute: nec aliquā significationē attendunt: sed data sunt vt ea q̄ nālr agere vel cauere indeterminate mouemur explicite ꝛ determinate sub his decez pceptis colligerent̄: ꝛ nō fuit hec supflua doctrina: q̄ aliq ita sunt simplices vt que intra sentiunt ignorent: vtile ergo fuit vt ea que nobis nā docēte sed cōfuse cognita sunt: sub quadaz breui collectione magis p modnz doctrine q̄z cōstitutionis traderent̄: ſz ista per dei mādatū maiorē obligationē fortita sint: vnde grauius peccabāt: iudei agētes cōtra aliq̄ illoꝝ pceptoꝝ post legem dataz q̄z ante legē: ꝛ rō q̄ sicut deus spālia promisit israelitis si obseruarent ista mandata ab eo data magis q̄z alijs gentib⁹ que ex nāli instinctu ista seruabāt: ergo ēt maiores pene debent̄ eis si cōtra ipsa agerent q̄z alijs gentib⁹: sed ante legem datā iudei seruabāt ista sola ꝺscientia dictāte: ergo tunc min⁹ puniebantur ꝛ minus merebantur.

¶ An grauitaz transgressiōis sit fm ordinē pceptoꝝ ita q̄ magis peccet transgrediens cōtra scōm q̄z cōtra tertium: ꝛ deordinatione illoꝝ inter se ꝛ assimilatione.

Qō.3 A Opi. ra. abraam. Jmprobatio. Obiectō Rñsio.

Et dicit Rab. abraā abenazra: q̄ ista precepta sunt grauioris culpe cū ea transgredimur fm ordinē poritatis: ita q̄ p̄mū grauius q̄z scōm: ꝛ scōm q̄z tertiū: ꝛ sic ꝺnēter: ꝛ sic magis peccat qui adorat deos alienos q̄z qui accipit nomē dei frustra: vel sine reuerētia. Sz falsuz est: q̄ maioris culpe ē hoiez occidē q̄z sabbatū violare: ſz pri⁹ pōit mādatū de sabbato q̄z de homicidio. ¶ Et si dicatur q̄ maius est mādatū de sabbato q̄z de homicidio: q̄ violans sabbatū negat mūdi creationē ꝛ getē dei ab opib⁹. ¶ Rñr q̄ sic accipiēdo mādatū de sabbato maius est q̄z mādatū de nō sumēdo nom̄ dei i vanū: min⁹ pcñ est deū fine reuerētia noiare q̄z negare deū mūdū creauiſ se: ꝛ ēt maius mādatū est istud q̄z primū de nō colēdo idola: q̄ aliqs poterit ꝺfiteri deū verū esse: ꝛ oipotētē: ꝛ cū alijs pfectionibus: ꝛ cū hoc colet idola credens sp illa aliquaz virtutē: vel bonū hēre: vt iudei qui tpe captiuitatis babylonice manserunt in terra: ꝛ trāſierunt in egyptū ꝛ dixerunt nō seruiemus dño deo: sed sacrificia offeremus regine celi: q̄ cū illi sacrificarem⁹ saturati fuimus panibus ꝛ malū nō vidimus: cū aūt cessauim⁹ offerre libamina gladio ꝛ peste cōsumpti sumus Hiere. 44. c. sic etiā dr̄ de samaritanis habitātibus in terrā nouē tribuū ꝛ dimidie q̄ deū timebant: sed nihilominus idolis seruiebāt vt p3. 4. re. 17. c. q aūt negat creationē negat deū eē oipotentē: vñ phs ideo dicebat mūdū nō esse creatū sed eternū ꝛ increatum: q̄ nō putabat aliquā tātā potētiā eē q̄ mām fine aliquo p̄supposito gigneret vel faceret: ꝛ sicut p3 in. 7. et. 8. phi. deū solū infinitū duratiōe dicit: nō aūt eēntia vel ptāte: ſz tñ hoc minus vitium est q̄z deū esse totalr negare: sicut dixit stultus i corde suo nō est deus. ps. 13. et. 52. maximū g̃ vitiuz est deū esse negare q̄ q̄ negat esse negat oēm pfectionē: q̄ subiectū boni ꝛ pfecti ē eē: q aūt negat deū esse oipotētē adhuc pōt cōcedere de deo multas pfectiōes vt aristo. q pōit octo maxias pfectiōes dei in. 12. met^{e}: ꝛ tñ oipotētē negat eē. Sic pthagoras phs deos eē in dubiū reuocauit diagoras totalr eē negauit vt ait lactantius de nā deoꝝ lib. 1. c. 2. ꝛ epicurus deos nihil scire nec ēt eē dixit: vt ait Aug. 18. de ciui. dei. ¶ Dōm g̃ q̄ nō ordinant̄ p̄cepta fm ordinē grauitatis ſz fm q̄ ptinēt ad deū: vel ad primū ponunt̄ g̃ prio oia q̄ ptinent ad deū: deide oia q̄ ptinēt ad primos: ꝛ ſz ceteris parib⁹ valde maioz offēsa est q̄ fit deo q̄z prio: q̄ valde magis ē eternā q̄z tpalē ledē maiestatē vt in. c. vergētis ex̄ de hr̄ticis hr̄. tñ aliqñ maioz est offensa primi q̄z solius dei: in oi tñ offensa primi includit offensa dei: q̄ alias ñ puniremur eternalr vel nō incurreremus odiū dei pp malū illatū prio. Sūt aūt .x. pcepta vt sunt decē p̄dicamēta sic enī oia entia q̄ mere sē entia p̄ter maximū ꝛ minimū .i. p̄ter deū ꝛ mām p̄mā repiunt̄ in istis .x. gñibus tāq̄z p̄mis decē rez prīci pijs: ita oia nālia ꝛ ostituta iura in his sūt fm rē: vel fm origine sunt. n. decē pcepta decē iuris nālis explicite ꝺclones: in q̄b⁹ oēs alie iuris nālis ptes iplicite sūt: ꝛ iura positiua recte cōstituta q̄dā iuris nālis ptículares determiatiōes sē: vel assimilant̄ numero denario q radix est oiuz numeroꝝ post: q̄ cū aliqs accesserit ad decē rursus fit ꝺuersio ad vnitatē ꝛ deinde in vigūti q est scōs denari⁹ rursuz replicat̄ vnitas: ꝛ sic in. 30. et 40. ꝛ ꝺnr in oib⁹ maioribus numeris sē g̃ recte denarij q dā arti culi .i. mēbra: vel sectiōes numeroꝝ sicut articuli manuū: sic oia ista decē pcepta radix oium alioꝝ p̄ceptoꝝ sē: ꝛ alia nihil sē nisi q̄dā explicite magis istoꝝ replicatiōes. ¶ Abenazra vult scōz quosdā nāles sapiētes: q̄ decē pcepta sint sicut nouē orbes ita q̄ p̄mū pceptū nō assimilet̄ alicui orbi pp imutabilitatē diuie eēntie ſz possit empireo celo lucido vniformi ꝛ imobili ꝺpari: sed iudei nō cognoscūt h̄ celū: ꝛ ad hāc ꝺpationē sic ordināt: q̄ illud. Ego sum dñs ds tuus. Sit vnū pceptū: ꝛ fm sit nō hēbis deos alienos. Tertium nō accipies nom̄ rē. q̄rtū obserua sabbatū ꝛ ista. 4. ponunt̄ in p̄ma tabula q̄ sē solū ad deum: manent aūt alia sex pcepta ad ꝓximū i scōa tabula: iō vltia duo. s. Nō concupisces rem proximi. Et ꝓaliud. s. Non concupisces vxorem faciunt vnū preceptū: nos autem precepta prime tabule s. respcū dei tria solū ponimus: q̄ primū nō diuidim⁹: q̄ ego sum dñs ds. Nō est pceptū cū nihil p illud mādet: ꝛ pceptū de ꝺcupiscētia diuidimus: q̄ multū distat ꝺcupiscē cā vroris a cupiditate rez ex obiecto: ꝛ ex habitu vel passiōe: q̄ ꝺcupiscē vxorē ab intēperātia ꝛ desiderio tact⁹ ꝓuenit: ꝺcupiscē res ad auaritiā vl nāe curuitatē ptinet: iō circa ꝺcupiscētiā vroris alteri⁹ pōt esse intēperātia vel incōtinentia simplr: sed circa ōsideriū rez possessaz ceterarūq̄ pecuniarū nō est intēperātia: vel in cōtinētia: vt declat phs. 7. ethi. ꝛ ſz assignationē illā. ¶ Scōz mādatū de nō colēdo deos alienos ad nonā sphērā ptinet: que motu suo oēs oct o iferiores ōrio motu vsat. s. ab oriēte ad occidētē deinde ad punctū occidētis in. 24. horis: ꝛ q̄z ibi ꝓhibet̄ cultus alterius cuiuslibet rei p̄ter vnū deū: ꝓhibet̄ ēt cultus none sphere: alig. n. illā colebāt putātes eē deū q̄z videri ñ pōt cū nō hēat aliq̄ stellā iō dixerūt sibam incorporeā eē monētē orbes. vñ mītis ātiquoꝝ icognita fuit ꝛ solū. 8. orbes g videri pñt posuerūt. ¶ Tertiū mādatū de nō sumēdo i vanū nome dñi octaue sphere q̄ē orb signoꝝ ꝺuenit: q̄z fit ibi ſtāta stellaꝝ multitudie ꝛ diuerso lumine ꝛ ostellationū varijs figilatiōibus ⁹ diuia ptās ꝛ bōitas ondit̄: ita i h̄ q̄ ēt nom̄ suū sine magna reuerētia noiare nō ſz. ¶ Quartū mādatū de sabbato septimo orbi. s. saturni ꝺuenit: q planeta maliuol⁹ ē: ꝛ dñat̄ in sabbatis iō dñt q̄ ds mādauit ab oi ope abstinē: q̄z illis dieb⁹ icipiētes: opa nō ꝓspant̄. Sz ista assignatio multū itētiōi legislatoris dis cordat: itēdebat. n. legislator eos reuocaſ ab oi superstitiōe ꝛ idolatria: ſz docē eos obseruationē illi⁹ diei ex baccā erat reducē eos ad colēdū oēm militiā celi tāq̄z potētē eis bonū: aut malū agē: vt postea coluerūt: vt p3. 4. re. 22. ꝛ Hier. 44. c. Et Hie. 20 c. hoc valde ꝓbibit cū ꝓpha inducēt nos ad nō timendū astra celi: ꝛ dixit iuꝝ vias gētiū nolite discē ꝛ a signis celi nolite metuere q̄ timēt gētes: q̄z leges pploꝝ vane sūt: ꝛ nō solū iudeis q ad idolatriā erāt ꝓni h̄ malū erat ſz ēt vob de gb⁹ nō ita psumit̄: vt hr̄ ad gala. 4. dies obseruatis mēses tpa ꝛ ānos timeo ne forte sine cā laborauerim in vob. ¶ Quintū pceptū ō bono re p̄is sexte sphere. s. iouis ꝺuenit: q̄z planeta bēiuolus ē aliorū malitias tēperās: ꝛ faciēs ad recte distribuē: ipēdē āt bono rē parētib⁹ iusta distributio ē: q̄z illis mltū nālr obligamur q̄z multa ab eis recepim⁹: vt p3. 9. ethi. ¶ Sz fm gētiliū hystoriā: ista assignatio nō ꝺgruit q̄z iupiter prez ve de regno expulit: vñ saturnus iouē filiū fugiēs de creta nobilissima grecoꝝ ilula q̄ nūc cādia noiat̄ q̄ regnū suū erat in italiā ꝓfugus naviga uit ibidē italicos adhuc brutalr viuētes agricolturā docens vt ait ouī. lib. 1. fastoꝝ. Fabulant̄ ēt ei virilia abscidisse: sed h̄ magis ad celi figñationē q̄z ad hystorie veritatē ptinet: ꝺ iupiter saturni genitalia abscindere: q̄z vis gīandi vel cāndi malū q̄ in saturno est bonitate nāe iouis totalr scindit̄ vel tēpat̄. ¶ Sextū pceptū nō occides quinto orbi. s. marti ꝺuenit mars enī suo distēpato caloze colerā incēdit: irā excitat: bella mouet: ꝛ sanguinis figīat effusionē cauēdū g̃ ne pp irā in nob genitā forte p nām huius planete ad effundēdū sanguinē trāſgrediamur. ¶ Septimū mādatū ē nō fornicaberis q̄ mutato ordie orbi veneris ꝺuēit: cui⁹ q̄litas ē mltiplicat̄ māz semīalē: plāeta bēiuolus ē: ſz cuilibz cedit cui adiungit̄ siue bono vl malo sicut

Esse est subiectū boni ꝛ pfecti. B

opi. doc. de pcep. ordinatione.

Decē p-

ce. sunt sic decē p̄dicamēta.

L Opi. ra. aben. de assimilatiōe p ceptoꝝ. Decē pcep. sūt sicut no uē orbes.

Pceptuz ō ꝺcupiscētia diuidit.

Scōm mādatū assimilat̄ none sphere.

Scōm mādatū assimilat̄. octa. sphere.

Quartū assimilatur saturno.

D Cōfutatio rab. in hac parte.

Quintū iouī.

Cōfu. rab. E Quare dicit̄ a poetis q̄ iupiter abscindit gētalia saturni.

Sextū assimilat̄ marti. Martis opatiōes.

Septimuz veneri.

Octa. soli. fornicarie faciunt. ¶Octauū mandatū est nō furabis: ꝛ cōue nit ozbi cui ex magna luce ꝛuenit aliozū obfuscare splendozez: ꝛ potētioz alijs est i agēdo: isti duo modi furi ꝛueniūt. ſ. p occul tationē nullo videte furari: vel p maiozē potētiaz inuitū dim expoliare. ¶Nonū mādatū est nō falluz testimoniū dices qō

Nonum mercurio. scōe sphere. ſ. mercurij cōueniunt: est enī mercurius in verbis ꝛ in fraudibus potens. Et sic mercurius dr fm isidozū. 8. ethic. quasi medius currens: qz inter boies medius est: ꝛ ob hoc ap ponit ei poetica fictio talaria ad volandū vt pz circa finē scōi metba. vt cito volet: qz fmo inter nos cito discurrit: dr ēt vir gā portare in vul. ad mitigandū serpētes: qz sermōes dulceꝫ mitigant furozem: ꝛ odia radicata que sunt vt q̄dā venena vt

Deci .lune. pz ꝓuer. 15. c. ¶Decimū ꝓceptū ō nō cōcupiscēdo cui ꝓim⁹ ozbis. ſ. lune ꝛuenit q̄ oibus ozbib⁹ planetaꝫ inferioz ē ꝛ multū in his inferiozibus operat: de qbus cōcupiscentia nra inordi nata est. (Ego dns deus tuus). Scōm hebreos est hoc primum

Impugatio opi. hebreoꝝ penes lram. mandatū: ꝛ si dicat ō eos: qz in hoc nihil mādat posset rnderi: q⁹ lz directe nō mandat tñ indirecte vel ex ꝓsiti: qz demon strat deū israel esse verū deū: ex quo sequit q⁹ cultuꝫ sibi debe tur: ideo ponētes hoc esse ꝓceptū necessario dicere debent q⁹ in isto ꝓio mandato ꝓcipit cultus dei: ꝛ in scōo ꝓhibet cul tus idoli: nos aūt dicimus q⁹ hoc ꝓceptū nō est: sed qōdam assumptū ad ꝓceptū: qz hic ꝓhibet cultus idolozū: cā ꝓponitur

† qz ego sum deus tuus. i. ego sum deus verus. (Qui eduxi te de terra egypti). Ponit singulare bñficiū qō nulli alteri genti fa ctum est: p qō ad exhibendū cultū verū dicti debēt: ꝛ narrat

Ꝟ boc bñficiū: qz hoc maximū erat eoꝝ q̄ a deo receperant: ꝛ lz maioza eis deus daturus erat. ſ. vitā eternā: qz tñ aialis hō nō percipit q̄ sunt spiritus dei sed solis carnalibus: ꝛ q̄ pñtia ocu lis cōspicit delectat: ad chozin. 1. c. 2. inter bñficia ista q̄ ipsi vi

Rabi. abenaz. opi. dere poterant hoc erat maius. ¶Et dicit ra. abenazra q⁹ fm celi vim ꝛ dispōnē maiozi tpe israelite in egypto teneri dēbāt: sed ds. ē. motū celi operatus fuit illos liberans: si aūt sic vl'ali ter verū fuerit nō multū refert: qz ēt si fm motū ꝛ dispōnē ce lestiū co:pozū essent illo tpe exituri: nō poterant tñ illo modo egredi. ſ. renuentibus egyptijs: ꝛ in colūna nubis: ꝛ diuiso ma ri rubro: ꝛ sic aliq̄ que nāliter fieri possent deus nāliter opera

† tur: sicut aliqs morbus multis medicinis ꝛ magno tpe curari posset: deus aūt illū subito sanat: vt socrū petri que febrib⁹ te

† nebat sanauit. Luc. 4. c. (De domo seruitutis). i. illa terra non erat terra tua: sed terra in q̄ inuit⁹ seruiebas. (Nō hēbis deoꝫ alienos). i. nō adozabis aliquas res vel imagines quas genti les deos vocāt: nā ista locutio est fm existimationē hoīum: qz fm veritatē nullus est deus alienus aut dij alieni: qz si nullus ē deus ꝓter vnū deū: g̃ nullus est ꝓeter eū deus alienus: aut nō alienus: sed qz boies putabant esse illos deos vocat eos scri

† ptura deos tales aūt qz alieni sunt. i. qz colunt a gētibus q̄ sūt aliene a lege dei a nobis colendi nō sunt. (Nō facies sculptile). i. statuā ligneā: lapideā: vel metallinā: q̄ per cauationē vel scul

† pturā figurat. (Nec similitudinē). i. imaginem pictā nō coꝛpo

† reā: sed superficialē. (Oiuz q̄ in celo). i. stellarū. (Et que in terraz).

† boīum bestiarū vel reptiliū. (Et que versant in aquis). i. piscīū. (Sub terra.) qz terra vt altioz aqua: qz aq̄ p ꝓna ꝛ ocaua terre illabit: sic dr ps. 23. qz ipse sup maria fundauit eā ꝛ sup flu mina: tñ fm veritatē ꝛ ordinez elemētoꝝ: terra inferioz est: licet aqua infima videat: qz nō potēs terminari termino suo: qz fluxibilis: querit terminari termino alieno fm ocauitatē in

† fima petens: sed nō infimū simplr qz boc terre cōuenit. (Non adozabis). Exhibēdo reuerentiā in motu capitis: vel aliaꝫ par

† tiuz coꝛpoziꝫ. (Nec coles). Offerēdo vel thurificādo. (Ego sum dns deus). Dic retrahit a malo idolatrie per cōminatā puni tionē: qz patres peccantes puniunt: ꝛ filij: ꝛ nepotes: ꝛ vsqz q̄r tā gñationē: qz vsqz illā gñationē pñt viuere boies: ꝛ erudire filios: ꝛ nepotes in malo qō illi sequētes puniunt vt pr eoꝝ

Qō. 4. A Dria magna est in deo iter mi sereri ꝛ pu nire. fine pena: vel qz deus filios: ꝛ alios vsqz ad quartam gñonem punit tpaliter ꝓ pcō patris eternaliꝫ aūt nullus ꝓ alio punit. Et sic dr. Eze. 18. aia q̄ peccauerit ipsa moziet: ꝛ boc magis cō cordat q̄z pzioz expositio: qz dr. j. qz in bñ agētibus bñfacit bo nis ꝛ filijs eoꝝ vsqz in mille gñationes. ¶Et sic dat dria inter misereri ꝛ punire in deo: qz. n. deo misereri ꝓpziū ē: vsqz ad mille gñationes miseret: ꝛ qz punire nō est ei ita ꝓpziū so lum vsqz gñationē q̄rtā punit bis q̄ oderūt eū. ¶Alīq intelli

Opi. quoꝛūdā circa dei pūitionem. gunt boc de filijs. ſ. q⁹ deus punit peccata patrū in filios vsqz q̄rtā gñationē qñ filij ꝛ nepotes oderūt deū. i. sunt mali: ꝛ in telligunt de pena eterna q̄ ēt filijs: ꝛ nepotib⁹ infligit. ¶Sed melius dr q⁹ intelligit de ipsis ꝓribus: ꝛ est sensuꝫ q⁹ qñ aliqui oderunt deū ꝛ sic malū operant ꝓ pcō eoꝝ: aliqñ filij vsqz q̄r tā gñationē puniunt tpaliter: ꝛ rō: qz si filij sicut ꝓres deū oderit dñr nō solū vsqz ad. 4. gñones sed ēt vsqz decē mille puniunt. dz. n. necessario hoc referri ad ipsos ꝓres peccantes vel bene agētes. ſ. q⁹ si bñ egerint ꝓres: deus miseret filioꝝ suoꝝ vsqz i mille gñationes: vel vsqz in multas: qz ponit numerus certus ꝓ incerto: si aūt ꝓres male egerint: deus punit eos: ꝛ filios suoꝫ vsqz q̄rtā gñationē pp pcā patrū: nā si hoc intelligeret vt alīq volunt de ipsis filijs cū dr bis q oderunt me. ſ. q⁹ si patres sint mali deus puniet peccata patrū in filios vsqz in q̄rtā gñatiōez bis q oderunt me. i. si filij istoꝝ peccantiū oderint me. ſ. peccan tes sicut patres sui. ¶Sed hoc falsum est ꝓio: qz qñ filij od-

B Improbatio opi. Ꝓia rō. runt deū sicut patres sui nō puniunt ꝓ pctō patrū sed ꝓ pctō suo: qz dato q⁹ nō fuisset peccatū patrū: si tñ filij mali essent ipi

Scōa rō. punirent: sed hic dr q⁹ peccatū patrū punit in filios: g̃ non pu niunt solū filij peccatoꝝ qñ ipsi sunt peccatozes: sed etiā ꝓ pa tribus suis. ¶Itē qz si solū punirent filij maioꝝ boiuz qñ ipi sunt mali sicut ꝓres eoꝝ. ſ. q⁹ oderunt deū: nō solū punirentur

Tertia rō. vsqz ad q̄rtā gñationē sed ēt vsqz ad decē mille gñatiōes: vel vsqz in infinitū: qz quicūqz peccauerit a deo punief: sed hic ponit tanq̄ aliqd spāle vsqz in q̄rtā gñationē. ¶Itē qz dice re vsqz in q̄rtā gñationē bz relatiōez ad aliqd precedēs: cū g̃ di cat pcā ꝑis punit in filios vsqz in tertiā ꝛ q̄rtā gñationē: ne

Quarta rō. cesse est dicē q⁹ ipsum pcā patris est cuius punitio duret vsqz in q̄rtā gñationē: ꝛ nō pcā filioꝝ: nā si qlibet ꝓ pcō suo pūia tur: nō punit in tertiā vel q̄rtā vel in aliquā. ¶Itē qz si q⁹ puniet ꝓo suo peccato puniret nō esset dria quā tū ad bñ agētes ꝛ male agentes: nā sicut qlibet ꝓ pcō suo punit ita ꝓ suo bene facto mercedē recipit: g̃ sicut bñfaciētes vsqz in mille gñatio nes ꝓmiū recipiunt ita male agētes vsqz ad mille gñationes vel vltra ꝓ suis delictis cruciabunt: sed hic facit scriptura mē tionē dr ie: qz in peccantib⁹ assignat punitionē vsqz ad. 4. gra dus vel gñationes: ꝛ in bñ agentibus assignatusqz mille gña tiones. ¶Itē qz qñ dr q⁹ deus seruat mīam suā in mille gñā tiones in his q diligunt eū: si accipiat solū q⁹ deuꝫ bñfaciat bo nis ꝓ suis bñfactis: sequunt duo incōueniētia. ¶Primū q⁹ deus solū ꝓmiū det bene agentibus vsqz in mille generatio nes: ergo consumatis illis mille generationibus deus nō ser uabit misericordiam suam ad bene agētes qō falsum est: quia qūocūqz aliquis bñ agat deus miserebit ei dādo ꝓmiū me riti sui. ¶Scōm incōueniens qz nescief vbi incipiāt ille mil le gñationes: qz de quolibet bñ agente dr q⁹ deus miserebitur vsqz in mille gñatiōes: qlibet g̃ dubitaret vtrū ille gñationes

L Doct. opi. vā. essent finite: ꝛ sic de ꝓmio sui boni opis ignoraret. ¶Cōclu dendū g̃ q⁹ hoc intelligat de ipsis patrib⁹ bñ vel male agenti bus. ſ. q⁹ si ꝑ male agat deus punit eū ꝛ filios suos vsqz in q̄rtā gñationē ad maiozē tristitiā ꝑis: vt tristet in se ꝛ dolozib⁹

Qr puni tio pcī ñ extēdit vltra q̄rtā gñationē. filioꝝ suoꝝ: nepotū: atqz ꝓnepotū. Et nō extendit punitio pec cati alicuius vltra quartā gñationē: qz odia semp restringunt ꝛ fauozes ampliant: vt pz de regulis iuris in. vj. in rla odia: ꝛ quādo aliqs bonus est diligens deū: deus seruat mīam suā ad illū vsqz in mille generationes. i. vsqz in multas plures: cū ds

Sexta rō ꝫ opi. ꝓo merito patrū pluꝫ ꝓsperat q̄z ꝓ ōmerito maioꝝ puniat: nā ad. 4. gñationes tñ est punitio. ¶Itē qz deus vult hic po nere magnā penā vt moueat a pctō recedere: sed nō est valde magna qñ aliqs punit solus ꝓo peccatis suiꝫ: sed qñ peccans

Septia ratio ad idem. ꝛ sua posteritas puniunt: fm ꝓmā expositionē solū intellige ret q⁹ qlibet deū odio bñs puniret qō solū est i seipso. ¶Itē qz fit hic similitudo de bñfaciente ad malefacientē: sicut g̃ bñ

† faciens remunerat ꝛ filij ꝛ alij sequētes sine ꝓpziis meritiꝫ ex merito patris bonū recipiunt ita filij peccatoꝝ sine demeritiꝫ suis aliqñ ex demeritis patrū punient: sed in hoc dr ia qz bñ facientes ad mille gñationes: male agentes solū ad. 4. (Et fa

D ciens mīam in multa milia). Aliqñ dr ad mille gñationes: vt j. 7. c. aliqñ in milia siue alia additione vt pz ero. 34. c. quomō cūqz ponat semp stat numerus certus ꝓ incerto: qz nō est no bis determinatū vsqz quot gñationes ꝑficiat bonū ꝑis: nec ē sp eodē mō qz aliꝫ ꝓsunt magna merita patrū: aliꝫ parua ꝛ filij aliq dispositi sunt bonū ꝓ patris merito recipe: aliq ꝓpziis ac tibus demerent vt merita patrū eis non suffragent. Sicut di cimus de existētibus in purgatorio: alij magis alij minus ofo nibus ecclie iuuant fm q⁹ viuētes meruerūt: vt magis vel mi nus iuuarent. Et satis pz in abraā: qz merito ei⁹ nō deleuit do minus posteros suos ꝛ filij esau q mali erant: tñ qz descēdebāt de semine abrae dedit eis victoriā ō hostes vt expellerent eoꝫ de terra ꝛ accipent eā i possessionē vt pz. ſ. 2. c. sic ō dauid cui⁹

merito

merito ꝺseruatū fuit regnū in stirpe eius vsq; ad captiuitatem babylonis: ꝛ post vsq; ad aduentū Xpi lz permixte cuz leuitica tribu qō piturū erat peccatis Salomonis ꝛ sequentiū vt pz.3. † re.11.c.ꝛ ps.88.(Nō vsurpabis nomen dei tui.)Usurpare est rē illicite assumere: vel qō vni ptinet alteri attribuere: ꝛ vocaꝛ ēt abuti: deus.n.nomen nō hz nec noīe indiget: qz nomē ad notificationē rei inuentū est: deus aūt sūme notus est: sed deus nomen habuit vt in illo eū laudarem⁹ vel inuocaremus. Qui g̃ nomine dei ad aliq̃s magicas artes vtiꝛ ꝓferēdo illud in maleficijs: vel in cātationib⁹: vsurpat illud vel abutiꝛ: ꝛ multū peccat: qz si testiñ dei peccatozi noiaꝛ malū est: vt ps.49. peccatozi aūt dixit deus q̃re tu enarras iustitias meas: ꝛ assumis testiñ meuz per os tuū: q̃tomagis peccatū erit pollutis labijs ꝛ inutiliꝛ illud accipe: dz ēt frustra accipi qñ ita accipiꝛ q̃si si non acciperēt. i. cū pauca reuerentia: vel illud vilipendendo: vt si aliqs aliquid p nomen dei ꝓmisisset vel affirmasset: ꝛ si illud nō compleret vel qō asseruit verū nō esset: frustra dei noiñ assumebat: qz tñ pzo illo faciebat quātū si illud nō assumpsisset: ꝛ in hz multū vilipendiꝛ nomen dei qz vt nihilū reputaꝛ: detestabile est q; p vitā pris iurātes cōpleat ꝛ p nomen dei ꝓmittētes nihil faciam⁹. £ In egypto mos est vt si qs p vitā vel saltē regis iurauerit ꝛ nō cōpleuerit morte moriaꝛ: a q̃ liberari nō pōt ēt si se ayro ꝛ lapidib⁹ p̄ciosis pōderaret: quāto magis cū nomē dei nr̄i ore assumimus: q; rex regū ꝛ dns dominātiū: apoc.1.c. aliqñ frustra assumiꝛ cū in cōibus vbis ex ꝺtinuo vsu sine aliq̃ necitate vel cōgruētia ꝓferꝛ: ꝛ tñ nō mentimur. Et iste modus minoz est alijs modis: qz in alijs malū est ex pte rei: qz ad res ꝺtestabiles ꝛ magicas ꝓferꝛ: vel ad ꝺfirmationē falsitatis: ꝛ ēt sine reuerentia ꝛ timore assumiꝛ: in isto aūt solū est erroz: qz nō adhibeꝛ timoz † ꝛ reuerētia: sed ex pte rei malū non est. (Quia nō erit impunitus.) in hz p̄cepto solo poniꝛ pena: qz boies assuefacti erāt iurare: nec hz peccatū vel magnū qd esse putabāt: iō ad monstrandū malū esse penā cōminaꝛ. (Qui supare vana nomē eius assumpserit.) † quāto magis q; sup re illicita vel falsa iurauit: vanū.n.est qō licitū est vez est sed nec̄riū nō est vt ꝺmones cōes pondus non hñtes: abstinendū g̃ est a iuro frequēti: qz vir multū iurans replebiꝛ iniqtate: iō Jacobus dicit: añ oīa fres mei nolite iurare: Jaco.5.ꝛ Xps sit ꝺmo vr̄ ē ē: ꝛ nō nō. Mat.5.ꝛ hz oīa exꝛ de iureiuran.c.ꝛ si Xps. Utendū tñ est iuro cū tps ꝛ cā expoſcit: maxime cū in iudicio petiꝛ. Qui.n.nullo mō iurz pfare vult hereticus indicaꝛ: vñ qdā ab eccl'ia dānati sunt qz iurm oībus modis illicitū eē dicebāt. (Obstua diē sabbi.) in hz p̄cepto aliqd morale est: aliqd vero cerimoniale: q; aūt aliquo tpe deo vacare debeamus morale est: vt eius bñficioz recozdemur ꝛ laudes debitas referamus: ꝛ cogitādo de deo ascēdamus in cognitionē: ꝛ amorem eī⁹: vt ei toto pectore inhereamus exhibentes debitam seruitutē: hz.n.oīs bō iudicaret q; aliquā veri dei cognitionē hēret. Sed alia sunt cerimonialia. s. q; isto vel isto die fiat: ꝛ iō hz mutatū: qz qō sabbo ad memoziam creatiōis fiebat: nūc dñica die ad memoziā resurrectionis obstuamus: qz magis opera recreationis q̃ creationis attēdimus: imo opa creationiz pp opa recreatiōis in sacra scriptura ponunt ad roma.15. q̃cūq; scripta sunt ad nr̄az doctrinā scripta sūt: doctrina aūt ad regiiationē ptinet. Erat ēt cerimoniale quātitas obstuatiōis. s. abstinere ab oi ope: ita vt cibos illa die parare nō licꝛet nec ignē accēdere: Exo.35.c. hz ēt cessauit: qz nō tñ artamur nos sic iudei in obstuatiōe festoz: qz lz nobis ignē accēdē ꝛ cibos parare: de his latius dixim⁹: leui.23.c.ꝛ latissime Exo.12.c. in qōne magna de obseruatione festoz. Etiaz cerimoniale est q; vna die integra. s.24. horis ab ope vacaremus: ꝛ q; hz q̃libz hebdomada fieret semel: sed iste cerimonie nō mutate sunt: qz nō hēbāt spāles significatiōes: alie aūt cerimonie iō mutate sunt qz vmbza erāt futuroz veniēte g̃ veritate nō debuit manē figura: qz tūc ꝓtestaremur Xp̄m nō veniss̄e: sic iudei sctī antigtus in istis cerimonijs vixerūt ꝓfitētes p eas se expectare messiaz futurū abfit aūt a nobis messiā expectare: nisi vt ad iudicādū vēturū. Q; aūt vna die fieret integra vel q̃libet hebdomada solū tāgit circumstātiā actus: ꝛ nō aliquā sigiiatiōez. (Uñ ꝛ in lege noua cerimonie aliq̃ manēt q̃ fuerūt in veteri lege. Uñ distigui pñt p̄cepta legis noue in moralia: cerimonialia: ꝛ iudicialia: moralia āt sepe i nouo testō repetūt: vt Mat.19. vbi q̃si oia ponūt: ꝛ i multis alijs locis. Iudicialia sunt q̃ statū eccl'ie ꝛ psonaz iter se ipsas tāgūt: vt q̃liz eē dz epūs: q̃lis diacon⁹ vt ꝓma ad Thimo.3.c. q̃lis eē dz stat⁹ cōuersoz se nō scādalizantiū: vt ad ro.14.et.1.choz.8. q̃lr nos ad ifideles hēre dēm⁹: ꝓma ad choz.9.c.et.10. q̃lis dz eē stat⁹ ꝺiugatoz: vt ꝓma choz.7.ꝛ sic de multis alijs: alia cerimonialia sc̄. s. gb⁹ glibz imediate se in deū hz: ꝛ ista sunt ꝓncipaliꝛ sacꝛa noue legis: sic i veteri lege erāt sacrificia: ꝛ sic hꝛ Mat.28. de baptis. Joā.3.c. ꝛ de eucharistia Mat.26. et Jo.6.c. Et de ꝺfirmatōe: actuū.9.c. ꝛ de sacra vnctiōe. Jaco.5.c. Et sic de alijs sacꝛis. Et eodē mō ō oīb⁹ ꝑceptis: vl' ꝺsiliis gb⁹ bō se imediate hz in deū. (Sz differūt cerimonialia ꝛ iudicialia legis noue a veteri lege: qz hꝛ ꝑcepta cerimonialia ꝛ iudicialia mutabilia nō sc̄: sz i lege veteri mutabilia erāt: rō diuersitatis ē: qz eē ꝑceptoz in lege veteri erat signiatio futuroz: cū āt hꝛ signiatū ōsūmeret eē futuz: ꝛ iciperet eē ꝑteritū neēe erat signū eē variari: i lege āt noua si aliqua cerimonialia signāt referunt ad ꝑteritū: ꝛ hꝛ ipoſe est desinere: ēt si infinitū tps trāseat: qz ipoſe ē eē ign̄ita q̃ iaz sc̄ genita: vt ait agathō: ꝛ pz.6. ethi. iō i lege noua eq̃lis duratiōis sc̄ cerimonialia: ꝛ iudicialia cū moralib⁹ manēt g̃ in etnū: qz huic legi alēa nō succedet. (Ut sctifices eū). i. vt ad cultū meū applices laudib⁹ meis ꝛ memozie bñficioz iñstēdo: nihil die obseruare vza laboz ib⁹ vacādo: nisi deo applicꝛ siue sctificꝛ: eū illa die spāliꝛ venerādo: iō valde errāt q; dies festos ad solā qetē a laboze introductos putāt qd.n. ad deū ptinet q; nos laborem⁹ siue gelsca mus: solū a nobis laudē regrit ꝛ in eo meditatiōez: q̃si cū labore cozpis pfecte stare possent a laboze cozpis nūq̃ abstinē mādasset: sed qz aīa nr̄a quāto plura attēdit tñ min⁹ qōlibz illoz attēdit: iō vt vni pfecte inhereat: ab oi alio ope vacare ꝓpiꝛ. Sabbm aūt qō reges dz ñ a rege cozpali: sz ab spñali nomē accepit: sabbm g̃ nō custodiuit q; dei laudib⁹ nō intēdit. (Et facies opa tua). i. opa ad tuā vtilitatē vel suitiū ptinētia: q̃ suilia dñr: g̃ i septio die opa mea facies solū (i. reges dñi dei tui). i. reges † a cozpalib⁹ opib⁹ applicata ad seruitiū dñi dei tui. (Bos ꝛ asinus ꝛ omne iumētū tuū.) ad magnū honorē ꝛ reuerētiaz dei vt nō solū nos sed ēt res nr̄e deū laudare videāt: vel qz si res nr̄e circa labores nr̄os eēnt occupate: nos lz cozpe nō oparemur mēte tñ faceremus curā de illis bñtes: ꝛ hꝛ satis poterat nos a diuinis abstrahē laudibus. (Et pegrinus q; est itra portas tuas). i. cōuersus de gētilitate ad iudaismū qui hītat itra portas ciuitatis tue: qz isti tenebant ita obstuare sabbm: ꝛ totā aliā legē sic q; de iudeis ozti sc̄: ꝛ leui.24.ꝛ numeri.35. et. s. 1.c. Naz q̃cūq; aliqs de gētilib⁹ volebat ꝺuerti ad ritū iudaicū circūcisionē ꝓmo recipiebat q̃ erat distictiua ppli dei a ceteris pplis: cū poneꝛ vt signū: vt ps ad ro.4.c. recepta aūt circūcisione erat pfecte iudeus: iō obligabaꝛ ad oēs circūstātiaz obstuationū iudaicaz: sic ait apls ad gala.5.c. cū dz testificoz oī homini circūcidēti sē: q; vniuerse legiz faciēde debitoz sit: sic.n. est apō xp̄ianā religionē: q; si aliq̃s semel suscꝛperit baptismū q; est ꝓma ianua credentiū: ꝛ aliqd efficiens boiez formaliꝛ xp̄ianū: obligaꝛ ad oēs obstuantias xp̄ianoz. (Memēto q; seruieris in egypto.) ista est cā supioris. s. q; seruos ꝛ ancillas a laboze relaxare ꝺbēt: qz ipsi i egypto serui fuerūt: ꝛ voluerāt sic eis fieri. (Et eduxit te dns inde ideo ꝑcepit vt obserues die sabbi.) nō est itelligēdū q; pp eductionē de egypto mādauerit deus sabbm custodiri qz sabbm nihil signat de eductiōe egypti: sz datū fuit sabbm pp signiationē creationis ꝛ getis: vt pz Exo.20.c. qō g̃ dz hꝛ est itelligēdū q; qz deꝰ fecit magnū bñficiū educēdo eos de egypto: iō eis mādatū sibi dare iuste potuit: ꝛ ipsi recipē debuerūt tanq̃ grati de bñficio accepto: pōt ēt referri ad getē seruoz in sabbo ꝛ est sensus: qz eduxit te deus de egypto in qua fuiebas: iō mādat tibi q; seruiz miserearis ꝓmittēdo eos in sabbo gesce: sic tibi fieri in egypto desiderabaz: vel iō dedi tibi mādatū q; gescerent fui in sabbo: vt memozeris ꝛ te inde eduxerim: ꝛ ista est ꝺgruētissima expositio: vt sic p getē illius diei deus eos memozes faciebat de creatione mūdi: ita p getē seruoz in illa die memozes sint eductōis de egyptiaca fuitute. (Honoza pꝛez tuū) i exhibitiōe reuerētie: † ei se iclinādo ꝛ mādatis obediēdo. Et subsidiū cozpale cū indigēt ipēdēdo: vt Xps detmiauit ō phariseoz traditionē q; dice bāt satis eē vbo parētes honozare ꝛ tēplo dōa offerre. Sz Xps multū eiz redarguit: qz ex auaritia hꝛ dicebāt: vt pz Mar.7.c. cū dz bñ irritū facitis ꝑceptū dei vt traditionē vraz fuetis: moyses.n. dixit honoza pꝛez tuū ꝛ mꝛez tuā: ꝛ q; maledixerit pꝛi aut mꝛi morte moriaꝛ: vos aūt dicitis si dixerit hō pꝛi aut mꝛi corban qō est donū qōcūq; ex me tibi pficiet: ꝛ vltra nō dimittitis eū qcq̃ facē pꝛi aut mꝛi rescindētes vbuz dei p traditionem vraz: ꝛ hꝛ ēt respectu dnoz vel ꝑlatoz dz qb⁹ nālr obdire tenemur: qz nos regulāt ꝛ nr̄i curā gerūt: lz magis de pꝛe ꝛ mꝛe carnalib⁹ itelligimus: qz ab eis eē nutrimētū ꝛ disciplinā assumpsimus: nullus.n. oīs tpalis tñ dare pōt. (Sic ꝑcepit tibi dns). s. † Exo.20. qñ dedit legē. (Ut lōgo tpe viuas.) In nullo alio ꝑcepto ꝓmiū poniꝛ nisi in isto: vt inducant boiez ad honozandum

*Prece-ptum de sabbo ptiz ē morale ptiz cerimoniale.

Obstuatōiz quātitaz erat cerimoniale sabbato. Messiaz a xp̄ianiz expectaꝛ ad iudicādū vēturum.

Abstinē dū est a frequēti iuro.

Q.5 Q̄ An precepta legis noue aliq̃ sint cerimonialia aliq̃

iudicialia aliq̃ moralia vt i lege veteri.

Notandū.

Circūcisio erat distinctiua ppli dei a ceteris pplis.

parentes: ⁊ iuste honoranti p̄fem longitudo vite p̄mittit: vt q̄ honorat essendi p̄ncipium in essendi diuturnitate p̄mieť.(Et bñ fit tibi in terra quā deus daturus est tibi).i. vt in ea oium rerū affluētiā bēas: ⁊ ī pace viuas: vt q̄ nutriētē se honorat affluētē in reb⁹ tpalib⁹ nutritionē inueniat: ⁊ p̄mittunť hic ista terrena: qz deus rudi pplo loquebať q̄ spūalia nō capiebat: ſz vtrūq; hz: qz ista tpalia accipit ⁊ vitā etnā mereť: qz honor p̄is cū charitate meritorius act⁹ est vite etne.(Nō occides.)ope: nec ꝺfilio nec ꝺsensu: nec p̄missione: homicidij reus vī qui aliquez occidi p̄mittit quē iuste a morte eripē posset: vñ nō caret scrupulo societatis occulte q̄ manifesto facinori desunt obuiare ex̄ de homicidio.c.fiť dignū. Et h̄ nec directe nec īdirecte. ſ. subtrahēdo cibū vel alia necaria in articulo necatis: vñ augusti. pasce famez moriēti quod si nō pauerís occidísti: nec odiēdo vel detrahēdo vel inuidēdo: qz p̄ ista occidē dicimur: qz q̄ odit fr̄em suū homicida est: p̄ma Joan. 3.c. marie in detrahēdo: qz honorē famā ⁊ nois celebritatē destruimus q̄ mos ciuilis est. Prīncipes aūt ⁊ oñi tpales ⁊ oēs psone publice iudicādi auctē bñtes iuste occidere p̄nt qz gladius eis a deo datus est ad vindictā malor ⁊ bonor laudē: ad ro. 13. ⁊ p̄ma petri. 2.c. ⁊ ex̄ ō homici.c. in archiepatu: ⁊ qz solū ea p̄hibent q̄ ab intētione fiūt ⁊ regulari p̄nt: iō cālia homicidia q̄ p̄uidere nō p̄nt nec a volūtate iperant sub h̄ p̄cepto nō cōprehendunť.(Nō mecaberis.)ois coitus q̄ fine mr̄imonij fedē fit p̄hibeť h̄: siue simplex fornicatio cuz soluta: siue adulteriū cū ꝺiugata: siue virginū stupra: siue ꝺsanguineaz incestus: siue detestabile cū masculis pecorib⁹ iumētis alijs que magis nēcariū est filētio occultare.(Nō furtū facies.)siue occulte inuito dño subtrahēdo: siue palā p̄ potētiā rapiēdo: ⁊ in hoc p̄cepto oēs iniuste extorsiones sunt q̄s oñi vel p̄lati in subditos exercent: ⁊ omnis illicita rei acq̄sitio sic̄ p̄ vsuraz: ⁊ fraudulentos ꝺctus: iniustas emptiones: vel vēditiones: ⁊ alia q̄ cōmutationes humanas respiciūt: vt paragogia serui seductio: de q̄bus p̄bs. 5. ethi.(Nec loqueris ꝺ p̄rimū tuuz falsum testimoniū.)q̄ n. ꝺ deū falsum testimoniū dicit. ſ. falsa asserēdo vel vera negādo q̄liť heretici faciūt grauissime peccāt: ⁊ ad p̄mū p̄ceptuz ista reducunť in quo demonstratť vnitas veritas: ⁊ bonitas: ⁊ suma potētia dei. Contra p̄rimū falsum testimoniū istis duob⁹ modis dr̄. ſ. vera negādo: ⁊ falsa asserēdo: siue in iudicio siue extra iudiciū: grauius tñ qui in iudicio: qz p̄ tale testimoniū infamia inducit: ⁊ pena ınfligit: ⁊ ibi nō solū nocet illi ꝺ quē testimoniū p̄fert: sed et deo offensam facit ⁊ iudici: vt ait Augu. ⁊ bť extra de crimine falsi. c. falsidicus: siue iuro affirmet: siue sine iuro: gratuis tñ q̄ iurat: qz ꝺ duo p̄cepta cōmittit. ſ. ꝺ. 2. et. 8. Et ad h̄ gen⁹ reducunť oēs susurrationes detractiōes: ⁊ gñaliter oēs murmurationes: ⁊ fame p̄rimi obnubilatiōes: q̄ oīa de vitiatis radicib⁹. ſ. inuidia ⁊ ira p̄cedunt.(Non ocupisces vxorē p̄rimi.) Ex h̄ p̄z q̄ oīs hō p̄rimus est: qz nullius vxorē ocupiscere licite possumus: h̄ aūt interiorē actū malū reprimit cū añ exteriorem reprehensissēt. Et nō est intelligēdū q̄ ocupiscētia vxoris: vel rerū alienarū solū vitiū sit: qz maius peccatū est desideriū occidēdi ⁊ desideriū colēdi idola: qz si aliqs diceret q̄ vellet colere idola lapidib⁹ moriebať. j. 13.c. sed nō occidereť aliqs si diceret q̄ vellet cōmisceri vxori alterius nisi vltra processissēt. Ponit aūt h̄ h̄ p̄ceptū pp duo. Prīo vt demōstreť q̄ actus interior p̄ se peccatū esse pōt: vel ad meritū ⁊ intelligamus p̄ istā ocupiscētiā omne aliud malū desideriū. Scō ⁊ maxime vt eos arceret ab eo ad q̄ multū inclinati erāt: desiderare.n. vxorem: vel rē alterius ad ocupiscibilē ptinet q̄ de delectabilib⁹ est q̄ multū inclināt. Desideriū āt occidēdi ad irascibilē ptinet desideriū colēdi idola ad ptē rōnalē q̄ solū sunt de bono ⁊ nō de delectabili nisi ex aliq̄ suppositiōe: iō nō tñ inclināt q̄re nō taz exp̄sse p̄hibenť.(Nō domū).i. nullā rē p̄rimi siue viuentē siue īmobilē: siue nō viuentē: siue mobilē: siue artificialē: siue nālē: patent oīa exēpla in lr̄a.(Non ancillā.)Ancillā aliqs cōcupiscē pōt duplr̄. ſ. ad carnalē cōmixtionē ⁊ tunc ptinet ad p̄ceptuz de vxore: si aūt ocupiscat ad fuitiū ptinet ad h̄ p̄ceptū. Ista decē p̄cepta sť decē cōissime totius hois regulati ꝓpositiones. Et qz potētie passiue in suis actibus regulari nō p̄nt: qz volūtatis iperio nō subiacēt: solas illas q̄ aliquo mō actiue ⁊ passiue sť regulare dēmus: ⁊ iste ꝓprie inclinatiue vocāť ⁊ sť tres. ſ. rōnalis: irascibilis: ⁊ ocupiscibilis. Et nō turbeť aliqs qz dicim⁹ rōnalē regulari: cū ipsa oiuz actuū regula sit: vt p̄z. 2. etbi. i.c. de diffinitiōe vtutis: dr̄. n. rōnalis regulari cū circa aliq̄ q̄ p̄ solā ptē rōalē desideram⁹ bñ nos hēre vt circa famā honorē desideriū sciēdi: cultū dei: ⁊ filia q̄ nō ocupiscimus p̄ irascibilē: nec ocupiscibilē: qz nulla aialia nisi rōnalia h̄ ocupiscūt. Sz regulat ⁊ regulať rōnalis: qz duas ptes hz. ſ. intellectū q̄ regulat ⁊ volūtatē q̄ regulať: vñ regulať rōnalis respectu dei ⁊ respectu nr̄i: respectu dei quātū ad cultū sibi spālr debitū: ⁊ sic est p̄mū p̄ceptuz de nō colēdo deos alienos: aut circa vsum nois dei: ⁊ circa h̄ est scōm p̄ceptū de nō assumēdo nomen dei in vanū: aut circa aliqd qō pp ipsum facim⁹ vt nos ad eū reducamus: ⁊ sic est tertiū māda tū ō custodia sabbi: in quo ad solū honorē dei sine aliq̄ nr̄a vel p̄morꝝ vtilitate nos in deū reducimus p̄ ocēplationē vacādo ab opib⁹ cozpalib⁹: aut regulr̄ rōnalis circa aliqd qō p̄rio debeť. ſ. circa honorē ⁊ subfidiū maiorib⁹ exhibēdū: ⁊ sic est māda tū quartū de honorādo parētes. Scōa potētia vel viz regulabilis ē irascibilis: ⁊ ista ⁊ sequēz nō sť circa deū: nō. n. hz aliqd de⁹ respcū cuius ira fit vel ocupiscētia. Et si dicaz ꝺ: qz circa deū vt maximū bonū spes vel despatio est: ⁊ ēt deum ocupiscimus vt nos btificātē: ⁊ sic cōiť dicim⁹ q̄ deū amam⁹ amore amicitie: ⁊ amore ocupiscētie. Rñdeť q̄ spes ⁊ spatio ad irascibilē pti nēt respcū alicuius magni boni qō nālr hēre possumus: aut qō saltē nālr cognoscať lz nālr hēri nō possit: sic̄ hoiez hēre īmortalitatē nālr cognoscibile est: qz p̄ mortē cognoscit̄ īmortalitas tñ īmortalitas nālr hēri nō pōt: sic ēt mōtē aureū nālr cognoscimus: lz nō fit p̄ fantasticā cōpositionē: tñ nālr hēri nō pōt: iō nālr hēri pōt despatio de īmortalitate vel de mōte aureo. q̄ pti net ad irascibilē: illud aūt bonū circa qō est spez nr̄a in deo aut despatio nālr cognosci nō pōt: nā lz vt ait apls ad ro. 1.c. inuisibilia dei p̄ ea q̄ fcā sť a creatura mūdi ītellecta ꝺspiciunť sempiterna quoq; ei⁹ deitas: ⁊ lz forte nālr cognoscē possemuz q̄ de⁹ ē ⁊ bonor r̄muneratoꝛ est: vt vī innuē apls ad hebre. 11.c. tñ q̄ de⁹ tali vel tali mō remuneraturus sit nos: nālr cognoscibile ñ est: iō cognoscē q̄ de⁹ p̄o bono ope nr̄o fcō in charitate dabit nob vitā etnā. ſ. visionē clarā de seipso: ⁊ fruitionē pfectā nālr cognoscibile ñ est: nec vnq̄z glq̄z boiuz cognouisset nisi p̄phete illud enūciassent: vt p̄z Esa. 64.c. cū dr̄: a seculo nō audierūt: nec auribus p̄ceperūt: oculus nō vidit deus absq; te q̄ p̄parasti diligētib⁹ sue expectātib⁹ te: ⁊ apls p̄ma ad chor. 2.c. ait oculus nō vidit: nec auris audiuit: nec in cor hois ascēdit q̄ p̄parauit deus bis q̄ diligūt illū. Eps aūt huius veritatis supnālis p̄m⁹ explicitus reuelator sepissime in euāgelio p̄mittit bñ agētibus vitā etnā: vñ p̄mi fmones quos euāgelizauit de h̄ fuerūt: nā cū p̄dicare icepisset dixit pnīaz agite: ⁊ appropinq̄bit regnū celorū: vt p̄z Mat. 4.c. cū ḡ spes ⁊ despatio q̄ sť ad deū vt circa aliq̄d maximū. i. vt p̄mittit nos ex suasione glificādos excedat nām: qz nec nālr hēri pōt sz ex sola gr̄a: vt p̄z Mat. 19.c. vbi cū Christ⁹ q̄dā ad saluationē dixisset q̄ discipulis suis valde dura videbāť subiūxit lr̄a auditis his: discipuli mirabāť valde dicētes: qs ḡ poterit saluus eē aspiciēs aūt Jesus dixit eis apud hoies h̄ impossibile est: apud deū aūt oia sť possibilia: ⁊ sic nālr hēri nō pōt ita nec cognosci vt. s. inductū est: spes ḡ q̄ de deo bť non ponit in irascibili: qz cū irascibilis sit vis aie quicqd in ea ponit aut est motus qdā q̄ vocať passio ire: aut qdā habitus bñ aut male relatiuus q̄ est habitus moralis: q̄ nālr acqri pōt: ponit ḡ spes de deo in volūtate nr̄a: ⁊ nō gignit a nobis ista vtus sz a deo infundit cū ponať de theologicis: lz quotidie magis ac magis de deo p̄ lectionē sacraz scpturaz cognoscētes firmi⁹ expectamus: ⁊ aliq̄s q̄ sperare nō videbať iā sperat: sic ait apls ad ro. 15.c. q̄cūq; scpta sť ad nr̄az doctrinā scripta sť: vt p̄ patiētiā ⁊ cōsolationem scripturaz spē hēam⁹: sic dr̄ de fide: sic de charitate: q̄ nō sunt motus passionū sz qdā supnālr infusi de supnāli bono amabili aut credibili: de despatiōe aūt q̄ opposita est spei alr est dōm. ſ. q̄ nō fit supnālr a deo nobis ifusa sz a nobis volūtarie gignit: si. n. deus gigneret despationē sic̄ gignit ipē: cū p̄ despationē mereamur penā etnā deus existeret p̄ncipalis actor pcti nr̄i: ⁊ ipe nos iniuste dānaret qō nephas est: nos āt despationē gignim⁹ q̄ insurgit ex quodā defectu: iō nō regrit cālitatē positiuā alicuius vtutis. Et nō est icōueniēs q̄ isti duo habitus sint circa idē obiectū supnālr cognitū: ⁊ bonus inducať nālr ⁊ alius supnām: sic̄ p̄z de saluatiōe ⁊ dānatiōe q̄ sť aliquo mō act⁹: ⁊ aliquo mō passiōes: nā circa idē ē saluari ⁊ dānari saluari nāq; ē adipisci illud sumū bonū: dānari āt est ōfic̄ ab illo: sz saluatio vra est a deo: vt p̄z Mat. 19.c. vt. s. dixim⁹: dānato aūt est a nob: sic p̄z osee. 12.c. cū dr̄: pditio tua isrl tūmō in me auxiliū tuū. i. pditio ē tua. ſ. a te: auxiliū aūt. i. saluatio tūmō ex me: sic ḡ p̄z q̄ spes vtus supnālis est nob a deo ifusa: nā deū aūt nālr hēre ñ possumus: iō spes circa illū vtus ifusa ē ⁊ ñ passio: desperatio a nob: qz a deo nālr ōfic̄ possum⁹ cū sit bonū: marie a nob elegatū. Sic ē in nob nālis amor respcū rez nāliū: sz amor erga deū charitas ē. ſ. bit⁹ ifusus sic de ocupiscētia: si. n. deū amore ocupiscentie

† Re⁹ homicidij ē q̄ aliquē p̄mittit occidi potens euz a morte eripere.

D

† Duplr̄ pōt ocupisci aliq̄ ancilla.

† Duob⁹ modis falsum testimoniū ꝺ p̄rimū dr̄.

Qō.6. A Quid itelligiť noie cōcupiscētie.

B

Obiectō

Rñsio.

Irascibilis est aie passio.

D

Qō.7 A Dānari ⁊ saluari sūt circa idem.

Amor in deum est charitas.

scentie diligim⁹ illa ocupiscētia nō ē aliq passio nālis in potētia ocupiscibili: ſz gdā amor in volūtate rōnali quo ordinate deū amamus vt nos btificātē: ⁊ dr amor ocupiscētie qz ibi deū ad nos volumus: ſz nec pp h eo vtimur ſz fruimur: imo neče ē bonū fruibile amore ocupiscētie amari: ⁊ sic felicitatē amam⁹: de amore amicitie circa deū ⁊ amore ocupiscētie dōm est: q amor amicitie est qñ amamus aliqd pp ſeipſuz: vel ſaltē amam⁹ ipſuz ⁊ nō amam⁹ illō vt bonū: nob amor ocupiscētie dr: cū amamus aliqd nō vt ipſuz in ſe diligam⁹: ⁊ aliqd ad ipſuz diligam⁹: ſz q ipſum ad nos volumus: ſic.n. nos amamus vinū: aut equū: aut libz̄: vt ait phs. 8. ethi. nō qdē q ego veliz bonū equo. ſ. vt ipſe bonus ſit in ſe: ſz amo equū. i. ocupisco: qz volo eū pro me: sic de vino: ego.n. nō desidero aliqō bonū vino in ſe: ſz desidero vinū ad me. ſ. vt ipſuz babeā: nō est g̃ ad equū vel vinū amor amicitie: ſz amor ocupiscētie: ſi āt ego amo pr̄em meū: nō amo eum amore ocupiscētie ſz amore amicitie: qz nō volo ego pr̄em pro me sič volo pro me pecunias vel vinū: ſed amo eū qz volo pro ipſo bonū. ſ. q vellē cū eē incolumē: ⁊ honoratū ditatū: ⁊ sic de alijs bonis q̄ ei volo: illa.n. bona amo amore ocupiscētie: qz pro alio. ſ. pro pr̄e ipſa volo pr̄ez āt amore amicitie amo ſolū ⁊ non ocupiscētie: qz nō diligo eū pro me vel pro alijs reb⁹: ſz alia diligo pp ipſum. Circa deū sč isti duo amores: nā amam⁹ cū amore ocupiscētie qū nō amam⁹ ipſuz vt ipſi bonū ſit in ſe: ſz amam⁹ eū tāq̄ bonū nob. ſ. tāq̄ bonū btificās nos: ⁊ sic desiderare deū videre: vel amare eū vt det nob vitā eťnā est amare eum amore ocupiscētie: qz eū pro nob ocupiscim⁹. ¶ Sz dicet aliq vr̄ q amare deū amore ocupiscētie ſit amor deordiatus ⁊ oīr peccatū: qz vr̄ eē h vti fruēdis. Si āt nos desiderem⁹ deū vt nobis det aliqd desideram⁹ ipſuz pp alterū: ⁊ sic vtimur ipſo quo frui debam⁹ sič si ego colā deū vt faciat me diuitē: vel pulchrū: aut ſapiētē pecco mortalr: qz ipz ad alterz diligo sic g̃ h. Rñdeť q rō peccati i vtēdo fruēdis ⁊ fruēdo vtēdis ē i h qz mutať ordo ⁊ g̃dus bonor: nā bonū ſcōm ſeipſuz est diligibile: qz bonū est qō oīa appetiuit vt pz in p̄ncipio. 1. ethi. si g̃ aliqd magis bonū est magis diligibile est: si maxie bonū maxie diligibile p regulā cōez phi. 2. topicor. si simplr ad simplr: ⁊ magis ac maxie: sm g̃ h si aliqd qō magis amabile est minus amať vel si aliqd min⁹ amabile est magis amať: mutať ordo nālis diligibiliuz ⁊ peccať: qz i pr̄aticis error peccatū ē: ō⁹.n. oiuz entium optimū ē: iō maxie diligibile est si aūt nos aliquā rē magis q̄ deū diligamus: iā puertim⁹ ordinē amoris ⁊ peccam⁹. ¶ Pr̄eter h cō sideradū est q eor q̄ diligunť: q̄dā diliguntť vt fines q̄dā vt ea q̄ ſť ad finē: fines aūt rōnē maioris boni magis diligūť ⁊ inter ipsos fines ſubordiatos fines architectonici sunt nobiliores: ⁊ amabiliores vt ait arist. in p̄ncipio p̄mi ethi. qñcūq̄ g̃ aliq res pp alterā diligiť minus diligiť: q̄ illa pp quā diligiť: si g̃ aliqs diligat deū pp aliquā aliā rem ⁊ dicat ſe diligē deū ſup oīa: includit ōdictionē cū g̃ q̄ſq̄ deū diligit vt eū diuitez faciat: deū diligim⁹ amore ocupiscētie: tñ puertit ordinē diligendi: qz p ſe ⁊ vt finē intētū itēdit diuitē eē: ⁊ diligit: deū aūt diligit nō qdē sm ſe ſz sm alterū. ſ. inquātū pficit nob ad eē diuites fruimur g̃ h vtēsibili ⁊ vtimur fruibili ⁊ peccam⁹ valde: qz deū nō vt finē diligim⁹ ſz vt id qō est ad finē: qñ aūt deū amam⁹ amore cōcupiscētie vt nos btificet nulla puersitas ordinis est: qz sic deus ſūmū bonū est ⁊ finis architectonic⁹: ita nos eus ocupiscim⁹ vt finē vltimū ⁊ ſūmū bonū: btitudo.n. ē ſūmū bonū ⁊ finis: ⁊ ipaz desideram⁹ pp ſe atq̄ alia pp ipaz cū g̃ ōsideram⁹ deū tāq̄ btitudinē nr̄az desideram⁹ eū vt finē ⁊ ſūmū bonū: ⁊ sic nullo mō mutať g̃d⁹ bonitatis diuīe: qz nihil ei pponiť: nec pōt de⁹ i maiorē g̃du diligi q̄ vt finis architectonic⁹ diligať amor g̃ iste cōcupiſcētie quo amam⁹ eū vt btificātē nos amor ordiatus est: ⁊ sic notať dr q ñ diligim⁹ deū vt bonū p nob ſz vt bonū nobis. qz ly pro notat cāz finalē: ⁊ h mādat nob de⁹ vt amem⁹ eū ocupiscēdo eū nob: qz sic magnū bonū pfitemur in eo cū dicamus nos idigē ipo tāq̄ ſūmo bono pficiēte nos: ⁊ vult vt velim⁹ nos ipſum qui est ſūmū bonū cōicare nob ſuā bonitatē: qz bonū sui ipsi⁹ est diffuſiuū: ⁊ i isto amore ocingit nos frui deo: qz frui est geſcē in aliquo bono totalr delectabili ⁊ cōpletiſſimo qō satiet radicit⁹ appetitū: h āt nō est nisi i quē nos volum⁹: adherē illi bono cōpletiſſimo p cuius adhesionem repleamur: ⁊ h est illō bonū ocupiscē: amam⁹ āt deū amore amicitie: cū amam⁹ ipz ñ tāq̄ faciētē nob aliqō bonū ſz vt ipſi bonū ſit. ſ. qz volumus q deo multe laudes denť: ⁊ q multos cultores hēat: ⁊ q in oī ēra noiet glia eius. Nā ly ipse istis bonis q̄ nos facim⁹ nō idigeat: tñ nos valde meremur: qz ista ei vel pro diligim⁹ ⁊ g̃tos nos hz: ⁊ isto mō amātes eū dicimus q bñdictio ⁊ claritaſ: ⁊ gr̄az actio ⁊ honor titudo ſit deo nr̄o: ⁊ pz q ista a deo valde acceptenť: nā de⁹ ordinatius diligit noſipſos: q̄ noſipſi diligamus in alterutrū: nā ipse totalr libalr diligit nos aūt aliqlr curui sum⁹ ſz sic est apud hoies q ſi aliqs valde diues ⁊ potēs hēat amicū paupez: ét ſi nullū bonū paup diuiti ocferre pōt: ſi tñ plz sibi valde: qz amic⁹ ſuus diues est in tāta ꝓsperitate ⁊ ōsiderat q semp in eadē maneat: amicus diues recipiet h in gr̄a ⁊ acceptabit volūtatē amici pauperis dato q vltra nihil ocferre possit: a fortiori g̃ de⁹ q libalius diligit acceptabit volūtatē qñ nos desideram⁹ q magne laudes denť ei: vel q bonos ⁊ multos cultores hēat ⁊ sic de ceteris. Si aūt q̄ras qs amor istor ad deū sit maior. ¶ Rñdeť q sine dubio valō maior est amor amicitie q̄ amor ocupiscētie. i. q valō maius ⁊ meli⁹ est desiderare q deo denť multe laudes q̄ desiderare vt det nobis vitā eťnā qō eū desiderare vt ſumū bonum nr̄m. Et pz: qz ly istos duos amores ad deū hēre dēam⁹: tñ soluz amor amicitie est amor charitatis: amare nāq̄ deū. ſ. volendo pro eo vt ei denť multe laudes ē amare eū ex charitate: sz amare eū vt det nob vitā eťnā nō ē hēre charitatē ad deū sz hēre charitatē ad nos. ſ. velle nob ſumū bonū: iō diligēdo dū amore cō cupiſcētie nihil meremur: qz nō est ꝓpriē diligē sz ocupiscē: nisi forte mereamur p añs. ſ. inquātū nos hītes istū actū sumus in charitate: ⁊ sic meremur in comedēdo: vel dormiēdo q ſť idifferētes: nā charitas est radix merēdi: sup quēcūq̄ g̃ actū cadat q ſit cōpossibilis cū charitate faciet eū meritoriū. Et iō si aliqs solū ocupiscat deuz vt det ei vitā eternā: nisi magis mereť q̄ si nihil ocpiſceret: vel q̄ si dormiret: iō ad actū otritiōis nō sufficit q aliqs desideret vitā eťnā: ſed q deū diligat ex charitate. ſ. amore amicitie: ét patent. ſ. dicta: qz null⁹ pōt diligē deū amor amicitie gn fit in charitate: qz vel ante ſtabat in charitate vel p istū actū reducit ad charitatē: sz possum⁹ amare deū amore ocupiscētie exītes in multis peccatis: nā aliqs q actualr est furās: vel est in alijs peccatis poterit desiderare vitā eťnā: sz ipole est cū peccato mortali existē amorē amicitie ad deū pz g̃ de bis: ⁊ si cū irascibilis malū aliqī ꝓsequit destruēdo totalr sic ē mors q̄ ptinet ad homicidiū aut aliqd in re destruēdo: ⁊ sic faciēdo p di bona famā: vel res ⁊ ē falsuz testimoniū qō ptinet ad octauū ꝓceptū: tertia ⁊ vltia q̄ regulať est ocupiscibilis ⁊ est circa bonū delectabile. ¶ Et tūc fit vitium duplr vel in actu iteriori: vel i exteriori: aut quātū ad id qō est delectabile tactui ⁊ sic est nouū de nō ocupiscēda vxore ꝓximi: aut quātū ad res vtiles q̄ i delectabile tactui siue gustui ordinanť: ⁊ sic est decimuz ꝓceptū de nō ocupiscēdis reb⁹ ꝓximi. Si aūt ōsideret quātū ad actū exteriorem eodē mō distinguēdo. ſ. aut indelectabile tactui: ⁊ sic est sextum mandatum de non fornicando: aut de vtili ⁊ sic est septimum de non furando.

¶ (Hec sť vba.) Hic pōit ētiū. ſ. q̄ndā oñtiū diſpō. (Hec sť vba.) h dič moyses q̄ſi di. nō itelligatis q h a me ipo nouit fingo: qz de⁹ ista vobiz locut⁹ ē in mōte oreb. (Ad oēm multitudinē yraz.) q̄ſi di. q̄ñ oñs dicebat ista in mōte oreb oēs eratis congregati audiētes: vt colligitur exo. 19. c. vbi mandauit deus moyſi vt purificaret pplz vlq̄ i diē tertiū: ⁊ postea segť q̄ edurit eos exī loca castroz ad radices mōtis vt audirēt deū loquētē i tuba: ⁊ h pole erat: qz īuebať pactū sēpiternū cū toto pplo i quo ipōebať ei on⁹ duraz obſuationū: iō oēs osentire debāt ei pītes eē. Et ly quātū ad p̄cepta decē moralia q̄ de⁹ p angelū dixit: oēs obligati eēnt nālr: iō q̄ñ recitarēť cogerent osentire cū iniūcta eēt iā eis oblo: tñ ad p̄cepta cerimonialia vel iudicialia nō erant nālr obligati: iō regrebať nouuz eoz osensus ad quē ordirmādū totuz pplz vēire debat: vt ñ videreť obligate certe singulares pone sz tot⁹ ppls: ⁊ oñr ſucceſſores eoruz. (In mōte). ſ. in mōte oreb siue † synai: q erat apō eos cū de nullo alio faciat ſcriptura ita spālez mētionē q quocūq̄ noīe nūcupeť itelligiť satis qd fit. (De medio ignis.) p̄cedēti. c. ista expoſita sť. ſ. q ō mōte synai i quo ista fiebāt videbať erūpē ignis magn⁹ de cacumie mōtis ⁊ ille ignis † tēdebat i altū: nec tñ videbať ibi eē aliqs ignis: nisi qz fumus magn⁹ emittebať: cā erat: qz nubes dēsissima opuerat mōtē: ⁊ i medio mōtis i altū vbi erat ignis eleuabať q̄dā valde obscurū: ⁊ illō vocať caligo: qz nubes ipressio ē odēsata ad modū nebule: ⁊ ē aliq mō nebula: lz dēsitas faciat aliqñ ad obscuritatē: ītdū aūt ad maiorē pspicuitatē: nā id qō nigrū ē: si fuerit dēsum erit tātomagis nigrū. Si aūt fuerit cādidū ex dēsatōe erit fulgidi⁹: nubes tñ hic ipressionē aliquomō lucidā signat: caligo ē ipressio methe o. valō obscura ⁊ dēsa: ⁊ ista duo erāt in mōte: nubes n. quātū ad extremitates mōtis distātib⁹ a medio de quo videbať erūpē ignis: caligo aūt q̄tū ad mediū i quo sum⁹ ascēdebat de cacumie mōtis: ⁊ i illa caligine videbať sonari vox tube q̄

Quid sit amor amicitie.

B Quid sit amor cō cupiscentie.

Duplici amore deū amamus.

L Obiectō

Rñsio.

Qō.8 A De distictiōe dilectozum.

B Btitudo est ſūmū bonū ⁊ finis nr̄.

L Dubium.

Rñsum. Amor amicitie maior ē ad deum q̄ amor cō cupiscētie.

Charitas ē radix merendi.

Vitiuz oupliciter fit.

D Quozūdaz oñtium diſpositio.

Angeli fuerunt ministri legis ⁊ eaz moysi ōderunt.

Maiestas gd̄ sit.

Qō.9. A An iudeis patuit dei maiestas.

Obiectio. Rñsio.

Error ātiquoꝝ de ō p̄ cipā opinantiuz.

sonabat oēs istas voces de ḡbus ocñ fuit: de his clarius inuit Exo.19.c.(Nihil addens).i.nō dixit plura vba q̄s ista.s.in lia: sed in vbis sic: qz ibi data fuit cā de obſuatiōe sabbi.s.qz deus illa die genit ab oi ope suo: h̄ aūt nō ponit cā.(Et scripsit ea in tabulis).s.angel⁹: qz angeli fuerūt ministri legis ⁊ eā moysi dederūt: ad Hala.3.ler ofirmata p angelos i manu mediatoris: ⁊ hoc itelligit tā de p̄mis tabulis q̄ fracte fuerūt q̄z de scōis q̄ mā serūt.(Utroq;.n.digito dei).i.mādato ōi ⁊ ministerio angeloꝝ scripte fuerūt: sed dzia est: qz p̄me create sē nouit a deo: vt pz Exo.32.tabulas factas ope dei ⁊ deide scriptas digito eius vocat tabule scōe p moysen dolate ⁊ disposite sē: vt pz Exo.34.c. (Quas tradidit mihi.) Ascēderat moyses in mōtē ⁊ steterat ibi. 40.dieb⁹ cū dño post quos dedit ei tabulas.s.p̄mas q̄ fuerāt facte ope dei.i.nouit create: ⁊ deide angeloꝝ mīsterio scripte qō vocat scriptū eē digito dei bas tulit secū moyses ⁊ fregit: qz vidit pplm idolatrasse ⁊ occisis.23.milib⁹ ouersus ozauit p̄ro eis dñm.40.dieb⁹ otinuē: ⁊ post hos mādauit ei deus dolare ⁊ p̄scindere alias tabulas q̄s angeli scripserūt iurta vba p̄ioꝝ: de quo Exo.34.c.nūc de tabulis scōis curat: qz iste māserūt apud eos ⁊ erāt in arca federis oībus late bī.j.9.c.in lra: fuerunt aūt iste tabule date ad testimoniū: vel p̄batione q⁹ de⁹ ōdisset mādata: nā si forte aliq̄s negare vellet deū ōdisse legē hebreis p̄bari poterat oñsis illis tabulis q̄les scribi nō potuissent ope būano: ⁊ ille otinebāt vba p̄ceptoꝝ. (Audistis vocē de medio tenebrarū.) Qz igniz in quo voces audiebant tenebrosus aliq̄lr erat: cā assignata fuit p̄cedēti.c. (Et mōtē arderi).i.igne circūdari: lz nō cōsumentur. (Principes tribuum.) Sicut erant.12.tribus: ita erant p̄ncipes.12.⁊ isti erant qui veniebant per lineam p̄mogenitoꝝ directe ab ipso capite tribus alicuius: isti p̄ncipes tribuū erāt magne dignitatis: qz in oīb⁹ actib⁹ p̄ncipalibus ipsi p̄ponebant ceteris: vñ q̄n in dedicatiōe tabernaculi dsecratiōe sacerdotū totus isrl obtulit dño glibz vt potuit: oblatōes tñ istoꝝ. 12.p̄ncipū solū notant: vt pz numeri.7.c.⁊ sic erat in castrametatiōib⁹ ⁊ mutatiōib⁹ ad actus publicos: ⁊ gīalr in oīb⁹ in gb⁹ aliquis bonoꝝ intēdebat. (Et maiores natu).i.boies de maiori ḡenie vel maioris etatis.i.g maiori tpe añ nat⁹ est. Et vtroq; mō accipit in scriptura: lz magis p̄ro senib⁹: vt pz Ben.48.vbi manasse maior natu vocat q̄s effraim: lz ambo frēs erāt: dz tñ pp etatē: qz manasse p̄mogenitus erat: ⁊ sic accipitur h̄: vt pz in hebreo vbi bī (zaquin) qō signat seniores. (Ecce oñdit nob⁹ dñs maiestatez.) Dz maiestas.i.maior status: ⁊ est q̄dā mirabilis dispositio vel bonoꝝ apparēs in facie ⁊ appatu hītis: ⁊ qz a maiori tate dz: solis maxis ouenit: vñ soli deo p̄priissime in cui⁹ aspectu mirabilis glia appet. (Quātā nec oculus vidit nec auris audiuit.) Illa nāq; est cui⁹ aspectu btī efficimur ad boies tñ ex q̄dā remotissima ⁊ equoca filitudie trāsumpta est: nō tñ nisi ad maximos.s.ad reges: ⁊ ipatores q̄ sup alios mortales q̄dā appatus ⁊ honoris excellētia fulget. ¶ Ista aūt maiestas dei iudeis nō patuit qz ipse dixit Exo.33.c.nō videbit me bō ⁊ viuet: cuz aūt maiestas a maiori statu dicat: maiestas dei dicet maximus status eius: iste aūt est stat⁹ fulgoris vel magnitudis eius scōm q̄ reuelat alicui p essentiā q̄ est totū bonū: ⁊ altissimus gradus pfectionis: istā aūt hebrei non viderūt: nā solus moyses dz vidisse ōū p essentiā.s.sine figuris ⁊ enigmate: vt pz numeri.12.c. cū dz nō p enigmata ⁊ figuras deū videt: alij aūt nō solū vulgares q̄ minimū ḡdū pfectiōis in videdo deū tenuerūt: sed ēt ipsi pphete otēporanei deū p essentiā nō videbāt lz p vocē quādā i vigilia formatā: sine imagie visibili: aut p somnialez figuras.s. visionē imaginariā: vt pz numeri.12.cū dz si qs int vos pheta est in visiōe appebo ei: aut p somniū loq̄r ad illū: p appitionē in visione itelligit visio alicuius imaginis in q̄ angelus loco ōi appebat: ⁊ formabat vba: aut locutio in voce formata: sine aliq̄ apparēti imagine p locutionē in somnio intelligit visio imaginaria: aut forme fantastice p q̄s interdū gs sibi vz audire aut vz videre. ¶ Cōcludit ḡ q⁹ cū iudei sive pphete: sive non pphete nō viderit deū p essentiā p̄ter solū moysen q⁹ nō viderit p̄prie maiestatē dei. ¶ Si āt dicat h̄ vidisse maiestatē ōi. ¶ Hoc est q⁹ viderit q̄dā insignia aduenientis maiestatis: signa aūt q̄ viderūt sunt ista: qz lz nō viderūt maiestatē viderūt tñ quedā signa maiestatē p̄figurātia.s.montē ardē vsq; ad celū: ⁊ vocē magnā ⁊ terribilē in tuba: q̄lia ad demōstrationē aduētus alicui⁹ pure cātare nūq; appuerūt. (Et magnitudinē tuā).i.fortitudinez vel potētiā tuā. (Et pbauim⁹ bodie q⁹ loquēte ō cū hoie vixēit hō) i.exp̄ti fuim⁹ magnū dei bñficiū.s.q⁹ ipse nobiscū locut⁹ fuerit ⁊ nō mortui fuerim⁹: putabāt.n.q⁹ null⁹ viuēs audire posset vocē dei: qz terribilis ē vt ipsi senserūt: antig.n.sic existimabāt maxiuz entiū.s.id quo nihil melius excogitari p̄t vt ait anselm⁹: ita existimabāt deū eē maximū terribiliū. Et sic in aīalib⁹ dū aliq̄ aīalia fortiora ⁊ terribiliora sē: ita existimabāt deū eē hītē voceꝝ terribilissimā: ⁊ viluz valde formidolosuz: iō q̄cūq; deū audiret putabāt q⁹ moreret: vel q̄cūq; eū videret de auditu pz: qz isti q̄ istaz vocē audierūt quā putabāt eē dei: existimabāt q⁹ q vocē ōi audiret moreret: cū aūt audierūt istā vocē ⁊ nō mortui sē admirati sē: ⁊ receperūt h̄ p valde magno bñficio dicētes ꝓbauim⁹ hodie q⁹ loquēte deo cū hoie vixerit hō: putabāt ēt q⁹ q̄cūq; videret deū moreret: qz putabāt eū visu valde terribilē: sic pz iudi. 13.c.cū vidissent manue pr̄ sansonis ⁊ vxoz sua angelū dñi dixit manue moriemur: qz vidim⁹ deū: lz sc̄m veritatē de⁹ nec ē terribilis visu nec placid⁹ nec auditu: qz de⁹ sc̄m se nec vz nec audit: si tñ referat vidē ⁊ audire ad aīaz p quā deū p̄ceptibilē de⁹ est sūmū visibile ⁊ audibile otinēs in se oē delectamētū: cuz ōlectatiōis ⁊ boni fontale p̄ncipiū sit de⁹ tñ i subiecto figurat.i. angel⁹ apparēs loco dei in aliq̄ corpea imagie assumpta: appebat aliq̄lr terribilis: vt ppls ille qui valde rudis ⁊ ipfectus erat: ⁊ solo timore ad deū ducibilis ad reuerētiā dei in angelis p quēdā troz apparētiū angeloꝝ mouerent: iō siue apperēt vulgarib⁹ boib⁹: siue magnis pphetis appebāt aliq̄lr terribiles: ō quo Danie.10.c.cū dz ad angelū q venerat ad reuelādū secreta: dñe in visione tua dissolute sē cōpages mee: ⁊ nihil remāsit i me viriū. (Cur ḡ moriemur.) Ita fortis videbat eis illa vox q⁹ si ampli⁹ eā audirēt putabāt se ofestiz morituros: qz būana fragilitas ma iestatē dei ferre nō vz: vñ Daniel viso angelo pp refulgētiā excedētē corruit in trā: ⁊ dissolute sē cōpages renuū eius Danie. 10.c.⁊ satis pz p ea q̄ sequūt. (Et ōnozabit vos h̄ ignis maxius.) videbat eis q⁹ ille ignis ip magis ac magis crescebat: ⁊ si multū de⁹ moreret loquēdo accedēt ignis ⁊ cōsumeret eos. Et h̄ erat qz iste ignis añ a p̄ncipio videbat solū erūpē de vtice mōtis: postea magis ac magis videbat p̄labi p cōnera mōtis: ⁊ appropinq̄re vsus hebreos q⁹ stabāt tūc ex castra ad radices mōtis: vt pz Exo.19.c.iste tñ ignis maxius nō erat igniz clar⁹: ita q⁹ mltū videret sed erat fumosus valde: dumtū fumus otinue ōscēderet vsus radices mōtis satis patebat q⁹ ōscēderet ille ignis. (Si n.vltra vocē oñi audierim⁹ moriemur.) Nō potētes ei⁹ magnitudinē tolerare. (Quid ē oīs caro.) q̄si di.nihil ē vt tā terribilē vocē audiat. In oi sēsatōe dz eē p̄portio potētie sēsitiue ⁊ obti sibilis: alis excellēs sensibile corrūpet sensuz: vt phs ait.2.de aīa potētia aūt audituua ōbilis ē vt a tāta voce patiat. Quia de⁹ volebat illā vocē formare sic terribilē: ⁊ ip̄oportionatā eoz potētie auditiue: vt ipsi ex tāta supabūdātia obiecti sensibilis timorem ociperēt: ⁊ iciperēt timē deū ⁊ subijci ei: ppls nāq; ip̄fect⁹ valde q nūq; dei amoꝝ tenuerat: aut iugo legis subdita fuerat p timorē magnū erudiēda erat: ⁊ h̄ fecit de⁹: vt pz Exo.20.c.nā cū totus ppls exhorruisset terribiles voces dei ⁊ clamasset ad moysen dicēs loq̄re tu nobis ⁊ audiem⁹: ⁊ nō loquat nobis dñs ne forte moriamur: ait moyses: nolite timē: vt.n.pbaret vos vēit dñs ⁊ vt terroꝝ illi⁹ eēt in vobis ⁊ nō peccaretis. In lege āt noua apparuit spūs sanct⁹ in forma delectabili: nā lingue ignee nō erat aliquo mō terribiles: cū ibi nō eēt fum⁹ aut vox terribilis ōturbās eos: lz p̄ri⁹ fuissent factiq̄ daz soni aduenientis spūs. (Vocē dñi ōi viuētiz.) In hebreo dz. (Vocē deoꝝ viuētiū.) Qz dz. (Elobym hayn.) Si āt singulr diceret cēt. (Elohe hai.) Et rñdet abenazra q̄ h̄ dz de deo cū angelis: qz ytebat de⁹ angelis vt ministriz. Sz h̄ nihil ē: qz sive de⁹ sive angelus loquerē: vn⁹ est q⁹ loquebat. ¶ Itē qz Ben.1.c.vbi nos dicim⁹. In p̄ncipio creauit deus: in hebreo bī elobym plalr: ⁊ tñ ibi ñ pōt referri ad angelos: qz angeli nō creabāt nec aliqd disponebāt: qz creatiōi nō subijcit aliqd in disponēdo: lz de nihilo pducit: iō dōz q⁹ moyses noluit h̄ diuīaz psonaz mōstrare plalitatē: vel est mod⁹ loquēdi hebraicus ponēs plale p̄ro singulari aliq̄n. (Qui de medio igniz logt.) Et h̄ magis terroꝝ augebat: qz vox auribus ip̄portabilis erat: ⁊ ignis i sui timoꝝ nimiuz ingerebat. (Tu magis accede.) sciebat. n. ppls moysen sanctū virū eē ⁊ ōi secretariū: iō credebāt q⁹ ō⁹ nō apperet ei ita terribilis sic appuerat ipsis: vel qz si moyses sol⁹ ad deū iret nō eēt neče deū clamare voce magna: ⁊ sic ibi sine piculo māeret. (Qō cū audisset dñs.) pbabile ē q⁹ p̄cepta illa dicebāt in voce tube mltū distincte: ⁊ fiebat aliq̄ mozula i fine cuiuslibz: in fine āt oiuz magna moza iteriecta q̄si p̄cepta alterius modi eēt dñs iceptur⁹ cepit ppls clamare ad moysen: ne magis eis loq̄reť ñ ē vtile q⁹ sonāte voce ipsi ad moysen loq̄reť: timit tētes audire p̄cepta ōi: ⁊ tūc posita petitōe ppli moyses accessit ad dñm: q⁹ aūt ipe ⁊ aaro ⁊ filij ei⁹ stabāt ad radices mōtis separati a reliquo pplo pz Exo.19.c. (Quis det talē eos bēre mētē)

.s.vt

Cō. 10.

A

Quō deꝰ sepe in scriptura vī ali qua desiderat q̄si facē non possit t q̄dā rōes q̄ vñr ꝓbare oēs circulatiōes quas xp̄s fecit in redēptiōe fuisse sup fluas.

Nota 1° mā pdestinatōis.

Quō deꝰ nob dat gratiam.

B

Obiectō

Rñsio.

C

Dubiuz.

Rñsio.

D

ſ.vt ſic aīo bēant qualr oze ꝓferunt: vel vt poſt ita velint t faciāt ſic nūc oñt:ſciebat.n.deus q̄ poſt auerterēt ſe a vbis eius:t idolū colerēt t loquit̄ b̄ deus p modū optātis qz deuꝰ oēm hominē vult ſaluū fieri:t ad veritatiz agnitionē venire ꝓma tbi. 2.c. Jdeo oēs ad hanc veritatē agnoſcēdā illuminat:qz illuminat oēm hoiez veniētē in hūc mūdū Jo.1.c. ¶Et iſtud ōi vefideriū pz in multis:naz lz ipſe oia poſſit facē q̄ velit ita vt ſimpliciter non ſit neče ei aliqd optare tñ loquēdo ex ſuppoſitiōe ſ.ex ſua pdestinatiōe:t p ſcia eīna aliq̄ vz aliqd deſiderare q̄ſi facē nō poſſit:t pz in multis locis ꝓphiarū:vbi vz ōſiderare q̄ iudei faciāt rectas vias ſuas:t tñ i ipſo ē facē rectas vias meaz: qz ſine ipſo nihil poſſumus facere:t aliq̄ b̄ in metaphozis dic̄: vt pz Eſa.5.c.de vinea:t dic̄ q̄ ſpectauit vt faceret vuas t fecit labruſcas.i.expectauit cū deſiderio in eis fructū bonoꝝ operuz tāq̄ colonus cuz deſiderio expectat fructū t̄re optimū: ſed iuenit labruſcas.i.mala opa q̄ añ de bonis t malis opib⁹ itelligat: t nō ō aliq̄ māli vinea ſubdit Eſaias in eodē.c.dicēs vinea dñi exercituū dom⁹ iſrl:t vir iuda germē delectabile eius:t alibi cū deꝰ ſe deſiderare repire aliquos bonos iudicaret dixit:ſic⁹ pcoctas deſiderauit aīa mea:t in euāgelijz ſepe:vt pz Jo.4.c.cū xp̄s locut⁹ fuiſſet ad mulierē ſamaritanā apud puteū:t diſcipuli apportauiſſēt ei cibos ō ciuitate cū iā eēt hora t pluſq̄ hora ſumē di cibos flagrās ōſiderio aīaz dixit:ego cibū hēo manducare quē vos neſcitis:t poſt:cibus meꝰ eſt vt pficiā volūtatez eius q̄ miſit me t pficiā opus eiꝰ:t alibi dic̄ de ſe deꝰ volēs aīaz ad ſe ꝺuertē dic̄:ego ſto ad oſtiū:t pulſo:t ſi qs aperuerit introibo t ītrabo cū eo:ſz qs niſi deꝰ dare pōt vt aliqs bonā volūtatē hēat nullꝰ inquā:qz ipſe dat bñ velle t pficē:quo q̄ ōſiderat. ¶Reſpōderi poſſet q̄ deꝰ q̄az dat:ſz libez arbitriū q̄am repudiare pōt:vel ea nō vti ſic oēs actualr bñez q̄az ſi icipiāt male opari ſic̄. 12.c.ourātez nō vtunt q̄a quā bñt:qz q̄a libez arbitriū nō cogit ſz pficit:in eis aūt quos deꝰ diligit nō ſolū q̄az q̄tificantē infundit ſz ēt ꝺfortat:vt tēptationiꝰ nō ſuccūbant:t q̄az nō deſerāt:cū q̄ hoc in quolibet hoīe deꝰ facē poſſet:quo deſiderare dz:qz b̄ ēt ſepe de Xp̄o dicimus:vt pz Luc.19.q̄ vidit ciuitatē Hierlm t fleuit ſup illā cōpatiens cecitati eoz t de peccato dolens:t tñ ipſe ab oculis eoz abſcōderat mala ſupuēturа ipſis:q̄ſi audiuiſſent forte peniterēt t poterat eis tantā q̄az dare vt cōuerterent. ¶Et ſi dicas q̄ nō vult deꝰ fic totalr mouē libez arbitriū vt bō ſine aliquo laboze ꝺuertat ſz alios modos ingrit:iō multū Xp̄s in pdicatōe laborauit. Et ſic eſt de redēptione:potuerat.n.eos ſola volūtate redimē ſz mortē ſubiuit amariſſimā. ¶Sz adhuc ſtat argūm:qz ēt p iſtos labores:t iſtiz maiores i millecuplo Xp̄s neq̄ vnū ad ſe ꝺuertiſſet niſi eoꝝ interius q̄a illuſtraſſet. Et pz in apoſtolis:q̄ cum ſtetiſſent cū xp̄o magno tpe tñ adhuc q̄ſi carnales t ipſecti erāt:erāt.n.ꝺtētiōes int̄ eos q̄s maioz eſſet:vt pz Mat.18.c.t poſt mortē Xp̄i ante aſcenſionē cū de terrenis int̄rogabāt.ſ.ſi reſtitueret regnuz iſrl illo tpe: actuū.1.c.cū aūt ſupuenit ſp̄ūs ſanctus repleti ſūt vſq̄ ad ſūmū:vt magis illo tpe modico ꝓfecerūt q̄z toto tpe quo cū Xp̄o ꝺuerſati ſūt:ēt ſi mille annis cū eis ſtetiſſz:iō iminente paſſione pdixit eis q̄ vtile erat eis q̄ ab eis recederet vt mitteret paraclitus: Jo.16.c.quāto tpe cū xp̄o ſteterūt eū quodā amoze būano dilexerūt:vt pz ad choz.2.c.et.5.t ſi aliq̄ xp̄m ſm carnē cognouim⁹ nūc aūt nō cognoſcim⁹:q̄a q̄ iterioz eſt q̄ hoīem ꝺuertit:t ſic pz actuū.13.c.crediderūt quotquot ꝓꝺinati erāt ad vitā eīnā:alij aūt ſuis demeritis exigētib⁹ q̄am dei vt euāgelio crederēt ei⁹ nō acceperūt. Si tñ iſtis q̄ nō crediderunt ad credēdū q̄az ꝺdiſſet:ipſi ēt firmiſſime vt nos credidiſſent:ſi āt dicas q̄ iſti ꝺmeritis ſuis exigētib⁹ q̄az nō recipiūt.ꝺfiteoz q̄dē b̄ clariſſime. ¶Sz q̄uo illis q̄ ꝺuerſi ſūt t erāt in parib⁹ vel maioribus pctis q̄a vt ꝺuerterent ꝺata eſt:qz ita ꝺmerita iſti⁹ ſic illius q̄am apponi nō merebant:p eq̄lia.n.peccata eq̄lr demeremur. ¶Rñdet q̄ ſiue iſte ꝺuerſus ſiue nō ꝺuerſus q̄am nō merebant vel vt magis dicā p peccata ſua apponi q̄az demerebant:ſz iſti in merito q̄az dedit: alti in merito q̄az dare vo luit. Aliq̄ ēt electis ſuis q̄az nō apponit ſz eos in magna peccata ꝑmittit cadē ſz i fine ꝺuertit:iō ꝺſiderās b̄ Eſaias clamabat ad dñm dicēs:q̄re errare nos feciſti de vijs tuis:induraſti coz nr̄m ne timeremus te Eſa.63.c.b̄ oia ab vno ꝑmo ꝑncipio dependēt.ſ.qz hos pſciuit t pdestinauit ꝺformes fieri imaginē filij eius:iō oia ſibi coopabunt in bonū ſiue bona ſiue mala:qz ſcōz ꝓpoſitū.i.electionē dei vocati ſūt ſctī:ad ro.8.c.eis aūt q̄ nō electi ſūt nō cooperant oia in bonū:qz lz deꝰ eis ex libalitate q̄am tpalr ꝺcedat:ipſi tñ opabunt male:vt eā amittāt: t in malo finiāt. Eſt q̄ tota pdestinatoꝝ vita ex dei q̄a:qz ex q̄a añq̄ ſint eligunt:t ex q̄a poſt in mala decidētes ad bona erigunt. Luz malis aūt q̄ vānabunt deꝰ aliq̄ ex q̄a ſe bz eis q̄az q̄tificātē tpalē tribuēdo quā nūq̄ pderēt:niſi ꝓpijs ōmeritis exigētibꝰ aliq̄ iuſte.ſ.eiz pp ōmerita q̄az nō apponēdo:nūq̄ aūt iniuſte qz in penis citra mēſurā ſemp punit. Nō pñt q̄ vānati de alio conqueri niſi q̄ deꝰ eos nō elegit:ſz nec pp b̄ cōqueri pñt:vt pz ad ro.9.qs eſt bō q̄ ꝺo rñdeat.nūqd dic̄ figmētū ei qui ſe finxit qd me feciſti ſic:an nō bz ptātē figulus luti ex eadē maſſa facere aliud qdē vas in bonorē:aliud in ꝺtumeliā. Bti q̄ quos deꝰ añ ſcla:añq̄ gcq̄ bōi aut mali agerēt:imo añq̄ aliqd eēnt i ſuā ſoꝛtē elegit vt bītet cū eo in ꝺomo ſua t in ſcla ſclōꝝ laudent eum. Maximū q̄ bñficiū qō deꝰ alieni homini ipartit̄ ē ipm ab eīno ad ſe eligē:oiuz aūt alia ad b̄ q̄dā vie ſūt vt natiuitaꝝ xp̄i in carne: paſſio:t euāgelice legis oatio. Quid.n.alicui ꝓdeſt xp̄m paſſuz fuiſſe ſi ad vltimū in iferno vānabit̄:int̄ has āt ꝓpoſitas rōnes lz aliq̄lr videāt ſibi coherē ītricatiſſime ſub apparēt difficultates q̄s ꝓferre ſupfluū:imo pnitioſum credo:cū nullatenus eaꝝ pateat diſſolutio:in tñ vt apls ad ro.11.cogat̄ ex admiratiōe clamar̄.O altitudo diuitiaꝝ ſapie t ſcie ōi:quā icōp̄hēſibilia ſūt iudicia ei⁹:t iueſtigabiles vie ei⁹. Quis.n.cognouit ſenſuz dñi: aut qs ꝺſiliarius eius fuit:Cōſulerē q̄ cuilibz fideli: vt ſe ex dei q̄a crederet pdestinatū:ſz ad b̄ puenire non poſſe ſine magnis laborib⁹:vt ſic ō ſpās ñ rcedat ab oi ope bono. Et ne nimiū credulus q̄e pdestinatōis ſine aliquo ope ſe gliaz adepturū putet: qz id qō p pdestinationē ꝑmiſſum:t plerūq̄ ſiue magnis labob⁹ t ſanctoꝝ pcib⁹ adipiſci nō poſſumus vt ait gregorius ꝑmo dialogoꝝ:qz deus ſic pordiauit vt ſanctoꝝ pcib⁹ qō ꝓmiſſit adipiſcamur. Et ponit exēplū de Jſaac:pdixerat t ꝓmiſerat ei deꝰ q̄ in ſemine eius bñdicerent̄ oēs gētes t multiplicaret̄ ſic arena q̄ eſt in littore mariz:t tñ vrorē ſterilē ei dedit t p.20.annos ſtans cū ea filios bēre non potuit: donec ex magnis ꝺtinuis t deuotis pcib⁹ trāſactis.20.annis duos gemellos ſuſcepit:vt pz Geñ.26.c.Et b̄ qdē mouet apls ad choz.1.13.c.nūc āt maneāt in nobis ſpes:fides:charitas:ſpes aūt certa expectatio btitudis ex q̄a dei:ſz nullus poſſet certe expectare vitā eīnā niſi ſe crederet pdestinatū:qz alś ipole eſt: q̄ lz nobis imo dēmus credē nos forę pdestiatos. Et ſi aliq̄ diabolica iſurgat tētatio ꝓponēs nobis eſſe nos a deo pſcitos:nō aſſentiamus ei:ſz totis viribꝰ eā fugiamus:qz nulla tētatio q̄z iſta piculoſioz eſt:tangit.n. in radice. Jumiliemur q̄ coza dño toto corde: qz fidelis ē t ſe ipſuz negare nō pōt:t exaudiet nos inuocātes t q̄rētes eū in veritate:qz volūtatē timētiū ſe faē. Et aſſuefficim⁹ colloquijs ſpūaliū viroꝝ q nos pcib⁹:t cōmonitōib⁹ a malo reuocēt. Et vacem⁹ aſſidue lectioni ſacrarū ſcripturaꝝ:in qb⁹ miſicordie ei⁹ iſſinite ōmōſtrēt. Cōſiderātez q̄ pro nob xp̄s orauerit Jo.17.c.tāte aūt auctis fuit illa oꝛō cū clamore valido:q̄ pro ſua reuerentia exauditus eſt:ad hebre.5.c.b̄.n.t filia frequētius relegētes in ardoꝛē t ſpez eēnoꝝ bonoꝝ acēdemur:qz q̄cūq̄ ſcripta ſunt ad nr̄az doctrinā ſcripta ſūt:vt p patiaz t ꝺolationē ſcripturaꝝ ſpē bēamus.i.certaz expectationē vite eēne:ad ro.15.c.(Unde g̃ t dic eis.)Qz tūc moyſes ſtabat cuz dño in mōte petens de eo qō ppls dixerat.(Reuertimini in tētoria vr̄a.)Erant.n.caſtra aliqualr ſepata a loco vbi ppls ꝺuenerat ad audiendā legē:t poſt reuerſi ſūt:manēte moyſe cū dño qō pz Exo.19.c.qz ppl̄s fixerat caſtra ſepata ad montē in locis planioꝛib⁹: t cū debuit deꝰ loq ad pplm eduxit eos moyſes de caſtris vſq̄ ad radices mōtis: t ibi ſtātes audierūt:vt pz illic in lr̄a:dictis aūt vbis mandauit deꝰ vt reuerterent a loco illo in tētoria ſua.(Tu vo ſta hic.)Dictis iſtis ꝓpoſuit deus moyſi q̄dā ꝑcepta iudicialia q̄ bñr Exo. 21.et.22.et.23.c.t poſt deſcēdit ad pplm:t denūciauit eis vba illa:t mādauit q̄ redirēt in tētoria ſua:t facto mane ſequentis diei ꝺfirmauit legē in ſanguīe:t aſcēdit ad deū in monte:t ibi māſit p.40.dies quouſq̄ habuit tabulaz:vt pz Exo.24.c.et.32. c.deinde poſt adoratiōnē idoli t occiſionē adorantiū:aſcēdit t ſtetit.80.dieb⁹.40.oꝛando pro peccato:t alijs.40.vt acciperet ſcōas tabulas:de his diximus latius.Exo.33.c.t pz.j.9.et.10. c.ſcōm vitatē tñ b̄ nō ocludit̄. ¶Hebrei.n.volūt q̄ fuerint oēs dies q̄ſ ſtetit moyſes coza dño. 120.t hos diuidūt p ter.40.ſ. 40.pro ꝑmis tabulis:t.40.oꝛando poſtea pro peccato vituli:t. 40.pro tabulis ſcōis:ſz inſpiciēdo vitatē lr̄e.j.9.c.vbi iſta dñr: repiet moyſes ſtetiſſet bis.40.ſ.ꝑmo pro tabulis.ſcōo pro peccato:pro ſcōis aūt tabulis vtrū ſteterit.40.dieb⁹ nō inuit lr̄a:ſz ſatis vz q̄ quotquot illi fuerūt ex alia duo.40.fuerūt.(Cuſtodite igit̄).i.ex quo iſta ꝑcepta cū tanta aucte t diligētia vobis data ſūt cuſtodite ea.(Nō declinabitis ad dextrā nec ad ſiniſtrā).i. ad nullā ptē:qz virtus in medio eſt:iō ad quācūq̄ ptē declinet

Tota pdestiatoꝝ vita eſt ex dei gratia.

Qui ꝓprie bti i b̄ ſclo dici pñt.

Nota bonū ꝺſilium auctoris in mā pdestinationis.

Quilibz oz credē ſe ē pdestiatū t p magnas tribulatōes ītraturū in regnuz celoꝝ.

Quid facē dēm⁹ ſi nobis diabolica iſurgat tētatio.

Notēt viri ſcti t cōfeſſoꝛes ac pdicatoꝛes euangelici vt inſtruāt pplin i his.

†

†

vitiū est:sic ēt est de lege iusta est.n.recta rō: ideo quocūq; declinemus in obliquū incidimus vt pz. 2. ethi. c. de medio vtutis. (Ut dñ fit nob.) Tria hic ꝓmittunt.ꝓmo vita.s.q; nō morerent egritudinibus ⁊ subitis mortib⁹ vt pz Exo. 23. ⁊. j. 7. c. auferet a te oēm infirmitatez egypti. ¶ Scōo affluentiā temporaliū que dicitur bene esse: vt Esa. 1. si audieritis ⁊ in mandatis meis ambulaueritis bona terre comedetis. ¶ Tertio dierum longitudo.s.vt ꝓcelentur dies vestri.

¶ Capitulum. vj.

Hec sūt pcepta ⁊ cerimonie atq; iudicia q̄ mādauit dñs de⁹ vr̄: vt docerē vos vt faciatis ea in terra ad quā transgredimini possidēdā: vt timeas dñm deū tuū: ⁊ custodias oia mādata ⁊ pcepta ei⁹ q̄ ego pcipio tibi ⁊ filijs ac nepotib⁹ tuis cūctis diebus vite tue: vt prolongent dies tui.

Connexio capituli. Qō. 1. A Quo uñ sit duo pcepta decalogi. In amore di ⁊ ꝓximi tota lex ōpet vtualr.

Hec sunt. Positis supra pceptis decalogi: h̄ subiungunt alia pcepta. ¶ Et ista se hñt duplr: qz q̄dā sūt q̄si q̄dā pcepta gñalissima ex qb⁹ inferunt oia pcepta decalogi: aut sūt q̄si q̄dā declōnes: aut determinatiōes: siue additiōes pceptoz decalogi. ¶ Pria aūt q̄ ꝓncipia sunt: duo pcepta charitatis sunt.s.amor dei ⁊ ꝓximi: in qbus tota lex pēdet ⁊ ꝓphe.s. vtualr Mat. 22. c. qz sic in ꝓncipijs oēs declōnes in vtute sunt: q̄re infinita vocant in vtute: sic in his oia alia pcepta: q̄re tota lex ex eis pendē dr̄. Et pz: qz ista vocant maxima mādata legis Mat. 22. c. ¶ Sic.n.ē in gñe ꝓpositionū speculatiuaz: qz q̄dā sunt declōnes: q̄dā ꝓncipia: ⁊ in ꝓncipijs q̄dā sunt incōplexa sic diffinitiones q̄s in q̄libet arte ponimus ꝓncipia ꝓpria illius artis: ⁊ euclides in libris suis q vocant libri elementoz a diffinitionib⁹ incipit. ¶ Alia sunt ꝓncipia cōplexa: ⁊ ista sunt duplicia: qz q̄dā sunt fundata sup t̄minos cōes qui nō ptinēt ad aliqualē artē spālē: vt esse ⁊ nō esse: totū ⁊ pars: equale ⁊ ineq̄le: aut fundant sup t̄minos ꝓpzios alicuius artis: qñ.n.fundant sup t̄minos alicuius artis dñr solū petitiones vel suppositiōes: aut positiōes: vt iste: q̄ a puncto in punctū ꝺtingit rectā lineaz ducere: ⁊ nullas duas lineas rectas superficiē claudere posse: ⁊ similes: qz iste fundant sup punctū ⁊ lineā ⁊ superficiē: que ptinēt ad solā ꝺsideratiōnē geometricā: si aūt t̄mini sup quos fundant sunt cōes: vt esse ⁊ nō esse: totū ⁊ pars: ⁊c. vocant tales ꝓpositiones maxie vel cōes animi ꝺceptōes: sine dignitate. ¶ Sic q̄ est in istis q̄ speculatiua sunt ita est in practicis q̄ propositiones fundate sup terminos cōes totius humāi agibilis vocant cōes animi ꝺceptiones vel maxie: sic̄ sunt ista pcepta de amore dei ⁊ ꝓximi: qz in eis oia alia virtualr includunt: sic pz ad ro. 13. c. cū dr̄: pfectio legis charitas: ⁊ aliud.s.qui ꝓximū diligit legē iplet: sed nec ponunt inter pcepta decalogi: nec inter cerimonialia: vel iudicialia: q̄ ꝓncipia sunt oīum ⁊ immediatius pceptoz decalogi: qz illa fundant in dilectiōe dei ⁊ ꝓximi. ¶ Alia pcepta sunt determinationes siue additiōes pceptoz decalogi q̄ cerimonialia vocant ⁊ iudicialia: cerimonialia qdē que determinant nos in amore ꝓximi p quictū: pcepta decalogi q̄ multū sūt gñalia duplr nos ordinant: q̄dā in deū: q̄dā in ꝓximū: ⁊ oium istoz sūt determinationes: pcepta.n.decalogi q̄ ptinent ad deū dirigūt nos in cultu dei.s.qualr ei honorē debitū ipendam⁹: ⁊ dedec⁹ nō inferamus: ⁊ qz hoc multiplr ꝺtingit fieri: facte sunt determinatiōes q̄ vocant pcepta cerimonialia: qz ista nos dirigunt in solū deū quantū ad oia in qbus nos hēmus ad deū: ⁊ qz iter cetera ritus colēdi pcipuus est vt declaratū fuit Exo. 18. c. cū ibi spāliē exprimat: iō dirigunt nos in modū colēdi deū diuersimode quantū ad diuersa. alia sunt pcepta decalogi q̄ dirigunt nos quantū ad ꝓximū: vt sunt oia q ponunt in scōa tabula: ⁊ vnuz qō ponit in ꝓma: ⁊ qz in istis fūt multe variationes ꝺtingit eē variationes hoz: ⁊ ista vocant pcepta iudicialia. i. dirigētia statum boīum vnius respectu alterius: ⁊ sic oia gñia pceptoz reducunt ad modos determinatiōis pceptoz decalogi: ⁊ ipsa pcepta decalogi sūt vt q̄dā limitatiōes duoz̄ pceptoz simplr ꝓmoz̄.

¶ Ista tñ gñia duo. mādatoz.s. cerimonialia ⁊ iudicialia sūt q̄ in tota lege magis itēdunt. De ꝓmo genere mādatoz tractat abhinc vsq; ad. 12. c. de scōo gñe a. 12. c. vlterius: ⁊ rursus ꝓmo ponit ad ista mādata q̄dā incitamēta scōo inducit declōnē intētam. j. c. 11. Et tanguntur hic quinq;. Primo gñalis amonitio. Secundo ponitur dei dilectio. Tertio subiungit separationis a deo occasio. ¶ Quarto timēdi deū rō. ¶ Quinto ad posteroz qōnes rñsio. scōa ibi (Audi isrl.) tertia ibi (Cumq; introduxerit.) q̄rta ibi (Dñs deū tuū timebis.) qnta ibi (Cū interrogauerit). (Hec sunt pcepta). s. q̄.j. sequunt sunt pcepta. s. De amore dei. Et ꝓmi q̄ sunt alioz ꝓncipia: nec pōt ꝺtelligi decalogus pceptoz hic: qñ iam. ē. recitata sūt: nec vltra sic recitant. (Cerimonie). i. pcepta cerimonialia. (Judicia). i. pcepta iudicialia. (Que mandauit deus vt docerez vos.) Qz alia pcepta decalogi ipse vos p se docuit: h̄ aūt mihi dixit vt vos docerē. (Ut faciatis ea in terra ad quā trangredimini.) Qz ista pcepta obligauerūt eos postq̄ intrauerūt in terrā ꝓmissionis: in deserto.n.qlibet qō sibi videbat facere faciebat vt pz. j. 12. c. ¶ Sz quātū ad h̄ distinguēdū ē: qz q̄dā sūt pcepta cerimonialia aut iudicialia q̄ nō poterāt expediri in deserto aliquo mō: qz regrebāt scōm suā nām circūstantiaz loci ⁊ psonaz q̄ in deserto nullo mō repiri poterat: alia sunt q̄ nō determināt aliquā circunstātiā nec hēbant maiorē in vna terra q̄ in altera. Quantū ad ꝓmuz modū. s. ad illa pcepta que aliquo mō determinant sibi loca: vel circūstantias als vt pz de celebratione agni paschalis: qz ista fieri nō debant in q̄libet terra: sed solū in eo loco quē elegisset dñs vt pz. j. 16. c. sic ēt pz de sacrificijs q̄ nō in quolibet loco offerri debant: sed solū in eo quē dñs elegisset vt pz. j. 12. c. cū dr̄ caue ne offeras holocausta tua in oi loco quē videris: sz in eo quē elegerit dñs deus tuus in vna tribuū tuaz: ⁊ lz forte in deserto extites possent offerre: qz secū hēbant tabernaculū in quo obligabant boies offerre vt pz. ē. numeri. 17. c. ⁊. j. 12. tū nō erat eis opportunitas qz erant in motu: iō nesciebant qñ erat tps faciēdi ista: cū nescirent vtrū qñ vellent ipsi facē sacrificia moueret nubes: ⁊ dērent nēcio seq; iō nō obligabant in deserto ad faciēdū sacrificiū iuge vesptinū ⁊ matutinū: de quo deus mādauit numeri. 28. et. 29. c. ⁊ ēt quantū ad quasdā als oblationes solū tenebāt qui nō essent in terra chanaā vt pz numeri. 15. c. cū dr̄ cū feceritis terrā hitationis vre ⁊ feceritis vt ingrediamini in eaz: facietis in oblationem ⁊c. ista ḡ ⁊ filia nūq̄ reperiunt cōpleri nisi in tra chanaā: qz determinabant certū locū: ⁊ iō in deserto quātum ad ista faciebat qlibet qō volebat cū nō essent obligati: qz h̄ nō hēbat opportunitatem in deserto vt fieret: qz erāt ꝺtinue in motu: nec poterāt vacare sacrificijs: ēt qz in sacrificijs regrebat certa pars vini in quolibet aīali īmolato cū incēderet: ⁊ certa ps farine vt pz numeri. 15. et. 28. c. in deserto aūt nec farinā nec vinū hēbāt: nō ḡ poterant aliquo mō fieri in deserto: ēt phase nō poterat īmolari in deserto: qz debāt fieri q̄dā cerimonie q̄ in deserto hēri nō poterant. s. comedere illud cū azimis vt pz Exo. 12. c. ēt non poterat obseruari pascha azimoz. s. septē dies in azimis vt pz Exo. 12. nec pentecoste vel alia festa in qbus regrebant determinationes q̄ nō poterant hēri in deserto: ⁊ de istis dr̄. j. 12. c. (Ne facietis ibi). i. in tra ꝓmissa nobis q̄ hic facimus hodie singuli qō sibi rectū vr̄: neq;.n. vsq; in pñs tps venistis in requiē ⁊ possionem quā dñs deus daturus est nobis q̄si di. ibi tenebimini obseruare ista cerimonialia: h̄ āt nō: qz nō hētis h̄ opportunitatē ad obseruandū ea sic ibi hēbitis data rege. ¶ Alia sūt cerimonialia q̄ nō cōcernebāt determinationē alicuius loci vel tpis: sz vbiq; cōpleri pōt: sic circūcisio q̄ nō magis determinat vnū locū q̄z alterū: sic potuerat ista cerimonia distinctiua ppli deū colētis in deserto obseruari: sz hebrei nō obseruauerūt illā: nā nullus in deserto circuncisus fuit vt pz Josue. 5. c. sz oēs illos circūcidit Josue añq̄ accederēt ad alia quē locū chananeoz in galgalis: alie sūt cerimonie ēt que nō determināt locū: sic̄ obseruatio sabbi: ⁊ ista in deserto fuit: inquātū fuit ex pte hebreoz vt pz Exo. 16. c. qz illo die nō mādauit mana colligi: aut quicq̄ ad cibum parari idem patet Exo. 31. et. 35. vbi vetuit incendi ignem illa die in domibus suis: ⁊ patet magis: qz quidaz homo colligens ligna in sabbo in deserto lapidatus est vt pz numeri. 15. c. aliqñ tñ in motu eoz p deserta scōm directionē nubis fracta fuit obseruatio sabbi: alie ēt obseruatiōes fuerūt cerimoniales custodite in deserto: vt separatio leprosoz ⁊ īmū doz a sanis vt pz numeri. 5. c. ⁊ sic inuenire de alijs poterimus. (Ut timeas dñm deū tuū ⁊ custodias mādata.) Fundamentū ⁊ motiuū ꝓncipiū obseruatōis mādatoz est timor viris ipfectis: sic amor viris pfectis. (Que ego pcipio tibi ⁊ filijs ac nepotib⁹ tuis.) Qz nō solū pñtes obligabant: lz ēt successores qñ pres obligāt se: ⁊ filios suos ad aliquā ꝺditionē honestā: dato q; filij parvuli sint: tūc ita q; ꝺsentire nō possint qō est de nā oblōnis: tñ cū puenerit ad etatē adultā obligant oblone patrū suoz: ⁊ si nolēt tenere oblonē quā fecerāt sui maiores nō debēt hēre hēditatē pr̄nā: nihil aūt magis bonū ⁊ iustū erat q̄z lex dei: ad quā cū obligarent pres nēce erat filios obligari: maxie qz si nō obligarentur

Diuisio capituli.

Finalis amonitio.

Qō. 2 A Que pcepta obligabāt iudeos i deserto.

rēt ō iuſ filij obligatis prīb⁹:tñ neče erat eoȝ ħ obligari:qz de⁹ volebat eos obligari cū dicat ꝙ pres ⁊ filij obligēt:⁊ cuſtodiāt iſta in eīnū:⁊ ponit hic cā huius dicti.ſ.vt viuāt multo tpe: qz ſic bonozātes pres erāt lōgeui ſup ērā vt pȝ Exo.20.c.ita cuſto diētes pcepta dei viuāt longo tpe ⁊ ecōtrario: illi q nō obſuabāt pcepta ōi pauco tpe viuebāt: ſic pȝ ps.54.viri ſanguinū nō dimidiabūt dies ſuos: g aūt cuſtodiūt mādata dei viuūt in eis vt pȝ Leui.18.⁊ ad ro.10.c.(Audi iſrł.)Hic ponitur ſcōz.ſ.dei dilectio.(Ut facias q̄ pcepit tibi dñs.)Siue ea q̄ ſe tibi mādauit vt pcepta decalogi:ſiue ea q̄ mihi dixit vt tibi ex pte ſua mādarē:vtraqz.n.deus mādabat:qz qui p aliū facit p ſeipſum facere vī.(Et multipliceris ampli⁹.)Tūc ſatiȝ erāt multiplicati:qz erāt plures q̄ȝ.600.milia vt pȝ nūeri.26.c.ſȝ tñ rogabat magis multiplicari vt pȝ.ē.1.c.addat de⁹ ad hūc numeꝝ mlta milia:qz nōdū puenerāt ad tantā mltitudinē quātā de⁹ pmiſit.ſ.ſic ſtelle celi:⁊ arena q̄ eſt i littore maris Beñ.13.et.15.c.Et rogabāt p hac mltitudie ⁊ dīc dēre mādatis ōi vt iducat iſtā mltitudiē: qz hȝ iſta ſit quodā bonū tpale qō ſm ſe ſatis paruū eſt: tñ deus pmiſerat eis iſta:qz ipſecti erāt vt pȝ Beñ.15.et.22.ſ.q̄ eſſent ſic ſtelle celi ⁊ arena q̄ eſt in littore maris:iō nō erat ꝺtēnenda hmōi pmiſſio:ſȝ ozādū ad illā hīdā:qō frequētib⁹ oꝛonibuȝ ⁊ pceptoꝝ dei obſuatiōe adepturi erāt vt pȝ Beñ.18.c. vbi dicit de⁹ ꝙ abꝛaā mereť vt oia q̄ dcā ſē a deo ipleanť in ſemine ſuo: qz cuſtoditurus erat mādata dei ⁊ mādaturus filijs ſuis ⁊ domui ſue poſt ſe vt cuſtodiāt mādata dei.(Sic pollicitus eſt dñs dare tibi ērā.)Beñ.15.c.⁊ in mltis locis.(Dñs de⁹ vł de⁹ vn⁹ ē) i.nō eſt deus nł ſic dij falſi aliaꝝ gētiū qui plures ſť: ⁊ ħ tangit iformationē itellectuȝ q̄tū ad fidē:itellectuȝ ⁊ volūtas ſunt due potētie ſic nāl⁹ ordiate:ꝙ vlla actio i volitiua fit niſi facta apꝓbēſione ſm itellectū:naz oīs inclinatio in nā fit p apꝓbēſionem pcedētē:ſȝ itellectus hȝ ſe vt apꝓbēdens:volūtas aūt vt ad aliq̄d inclinās:iō nūq̄ pōt fieri iclinatio volūtatis ad aliq̄d niſi itellectus pcognoſcat illud:iō cū ħ legiſlatoꝛ vellet ħ inſoꝛmare pplm inclinādo eos ad amoꝛē dei:oportebat vt pꝛiuȝ illuſtraret itellectū demōſtrans qs eēt ille deus amādus:⁊ vtrū vnus:aut plures: vt nō plures amemus q̄ ſť:gētiles.n.g cuſlibet rei ōos attribuebāt plures deos faciebāt.Judei aūt qui veritatē rei ab ipſo deo recipiebāt:vnū ſolū deū iudicare dēbāt:⁊ illū ſolū diligere.(Diliges dñm.)Sic in eis q̄ nāl⁹ amamus ſemp cognitio amoꝛē pcedit:ita in his q̄ ſupnāl⁹ diligimus ſupnāl⁹ cognitio q̄ eſt fideȝ reuelata ex auditu legis:pcedit charitatē q̄ eſt hīt⁹ dilectiōis ſupnāl⁹ infuſus:iō poſita doctrīa fidei quā de deo credere dēmus:ſeq̄ť qualt⁹ amare dēmus.(Ex toto coꝛde tuo).i.ex toto volūtatis conatu g vocať coꝛ:qz coꝛdi amare vulgari noīe attribuimus.(Ex tota anima tua).i.ex omnibus viribus animę ſenſitiue:illas per imperium voluntatiȝ regulando ad dei amorem.(Ex tota foꝛtitudine).i.ſm totā potentiam executiuam:ita ꝙ quantū volūtas tua ad aliq̄ō maximū diligibile moueri pōt: tñ fac vt mouearis:⁊ quātū vires aīe ſenſitiue obedire pñt volūtati ſubozdināti eas ad aliquē finē:tñ obediāt ⁊ regulēť.(Et quātū foꝛtitudo tua).i.vires tue executiue pñt tñ pro ōo faciaȝ: vel patiaris:⁊ ħ aſſumať vā dilectio q̄ deo pfecte inherere facit. Hoc pceptū magnū ē:qz foꝛtiſſimā inhęſionē ad deū faċ. eſt āt foꝛtiſſima inhęſio qñ alicui rei ita inheremuȝ ꝙ nulli alēi inherem⁹:nā potētie nr̄e finite ſť:oū g̀ plurib⁹ intēdūt ad ſingula miores fiūt vt ait Gregoꝛ.in.1.dialogo.ſi g̀ p itellectū aut p volūtatē plurib⁹ reb⁹ inberem⁹:ita ꝙ plura itelligam⁹ aut plura velimus:nō eſt pfecta ihęſio qz qōlibȝ illoꝝ faċ ne inhęſio ad alterū fit pfecta:⁊ ſic dicebat augu. de amoꝛe pfecto dei:dñe minus te amat q cū alio te amat q̄ſi di.ꝙ ad ħ ꝙ pfecte amaret oportebat vt eū ſolū amaret:tūc g̀ deū ex toto coꝛde vel ex tota aīa dilige mus:qñ ei totā aiaȝ nr̄aȝ applicabim⁹.ſ.ꝙ itellectus nr̄ ſolū eū itelligat:⁊ nihil alteꝝ:⁊ volūtas nr̄a ſolū eū diligat ⁊ nihil alterū:⁊ vires nr̄e ſenſitiue ſoli illi intēdāt:⁊ in eo ſolo ſatienť.

¶ In vita iſta iſtud pceptū cōpleri nō pt tā ex pte nāe nr̄e:q̄ ex pte ipſius obiecti diuini itelligibilis ⁊ volibilis: ex pte nāe nr̄e pȝ:qz nā nr̄a ħ ipfectiōis modū tȝ:⁊ iō idiget cibis ⁊ potib⁹ ⁊ gete p ſomnū:cū autē itēdat iſtis nō pōt deo itēdē:vel ſi aliquo mō intēdē pōt in aſſumptiōe cibi:⁊ pot⁹ tñ nō pfecte intēdē pōt: qz qñ aliq̄ potētia receptiua: vel recipit vel intēdit duob⁹ neutri pfecte intēdit:cū neutri intēdat ex ſeipſa tota:ſȝ iſtud pceptū eē intēdēdū ex tota aīa.ſ.qz aīa totalt⁹ ferať in ipſuȝ ⁊ in nullū alterū:nō pōt ēt iſtud pceptū cōpleri ex repugnātia ipſius obiecti diuini itelligibilis ⁊ volibilis:qz ad ħ ꝙ aliq̄ potētia paſſiua apꝓbēſiua intēdat totalt⁹ alicui ſoli obiecto:opȝ vt illō obiectuȝ ſit tale ꝙ eā totalt⁹ repleat:ſȝ deus nō hmōi obiectū nobiȝ dum ſumuȝ in vita:qz nō pñtať nob⁹ ſub illa clare luce vt e⁹ pfectiſſimū ens inť oīa entia:vel maximū bonū inť bona: ſȝ appet nobȝ ſub quodā enigmate vt ñ videať i eo pfecta rō entitatiȝ aut pfectiſſim⁹ ḡdus bonitatiȝ:⁊ hȝ nos ex fide ꝺfiteamur ipſiuȝ deū eē ſūmū bonū ſm quā captiuamus nr̄m itellectū in obſequiū xp̄i vt pȝ.2.choꝛ.10.c.tñ nō appet ſic pfecte itellectui nr̄o:nā ſi fideȝ nō p̄cederet in nob⁹ q̄ eſt ex auditu nūq̄ talibus vitatib⁹ aſſentiremus:in pꝛia aūt oia iſta erūt:qz intellectus nr̄ erit ibi ſupnāl⁹ eleuatus vata ſibi capacitate:vt poſſit intelligē illud ſūmū ens: ⁊ appebit tūc illud ſūmū ens ſub clariſſimo lumie ſuo:ſicuti ē: ⁊ replebiť itellectus nr̄ applicatus enti itelligibili infinito:⁊ nullū aliō iā itelligē poterit:cū nullū ſit qō tāte ſit actiuitatis:vt illo imutāte actualr obiectū poſſit diſtrahē ab illa cōſideratiōe ⁊ trahē ad ſe:qz tūc oporteret vt iſtud ſm obiectū ſit maioꝛitatis ſ.in actiuitate q̄ pmū: ſȝ nullū obiectū itelligibile eſt magis intelligibile q̄ deus:g̀ applicito itellectu nr̄o ad deū clare viſum nō poterit ab illo diſtrahi:cū nihil ſit qō diſtrahē poſſit:deuȝ ēt ſūmū bonū eſt ⁊ fons totiꝰ bōi applicata g̀ volūtate nr̄a ad fontē ſuū:ita replebiť ⁊ inebꝛiabiť ꝙ nihil aliud velit:aut ōſideret cū ibi geteť totū deſideriū appetitus nr̄i: ſic dicebat dauid ps. 16.ſatiabor cū apparuerit glia tua:nullū g̀ ōſiderabile erit qō volūtatē nr̄aȝ a deo diſtrahē poſſit ⁊ in ſe trahē:qz nullū maiꝰ deo eſt:nec nobis appere poterit:ħ aūt multa diſtrahūt nos a deo: qz pñt nobis maioꝛa bona videri q̄ amoꝛ:qz nōdū deū cognouim⁹ ſicuti eſt:ibi aūt nequaq̄ť. Nō tñ eſt itelligēdū ꝙ itellectuȝ nr̄ ⁊ volūtas in vita eīna ſolū deū diligat ⁊ itelligat:ita ꝙ nihil aliō:qz oia alia itelliget:⁊ oia bona diliget: tñ nō eo mō quo ħ: qz dū ħ vnā rē itelligimus:ab itellectiōe alterius diſtrahimur. ſic dicit pħs.3.topicoꝝ:ꝺtingit plura ſcire:vnū tñ intelligere:⁊ dū vnā rē actualr amam⁹ ab amoꝛe actuali aliaꝝ deſiſtim⁹:ibi ecōtrario:nā marie deū itellexerimus actualr tūc actualr omne ens itelligibile actualr pfecte expectabimur:⁊ ħ:qz de⁹ oia emi nēť ꝺtinet:iō itellecto illo:oia q̄ ſť nēcio itelligūť:ſic ait grego.i 4.dialo.qd eſt qō nō videāt q videntē oia vidēt.Eſt.n.de⁹ ars plena foꝛmaꝝ viuentiū.i.q̄dā idea pfectiſſima omnium reꝝ:⁊ ſť ibi clarius ⁊ pfectius q̄ in ſuo gīe:vel i ſeipſis: hō.n.⁊ lapis pfectius ⁊ manifeſtius ſť in idea diuina q̄ in ſeipſis:iō q cognouerit deū pfectius cognoſcet ibi hoīem:aut lapidē:vel qualibet aliā rem q̄ ſi eā ſolā oculis ſuis inſpiceret:⁊ rō eſt:qz res in ſeipſis nō hȝ eē totalr pfectū:ſed quodāmō moꝛtuū:in deo āt oīa entia ſiue viuētia ſiue nō viuētia hñt eē viuens.i.pfectū ⁊ claꝝ: ſic pȝ.Jo.1.c.qō ſcīn eſt in ipſo vita erat.i.oia q̄ creata ſť anteq̄ crearenť viuebāt in ōo:⁊ nūc viuūt:ſic g̀ aliqs reſpiceret aliqō ſpeculū nō ſolū videret illud ſpeculū:ſȝ ēt oēs imagies repñtatas in illo ſpeculo.Jta cū de⁹ ſit idea ⁊ ſpeculū pfectiſſimū in quo res pfectius apparēt q̄ in ſeipſis viſo deo:oia clare videbunť. ¶ Et ſic eſt de amare:qz cū ipſe ſit totū bonū ē maxie diligibile:⁊ in eo eſt oꝛdo diligibiliū:dilecto g̀ ipſo oia diligemus q̄ diligibilia ſunt:⁊ ſic iſtud mandatū cōplebimus toto itellectu ei vacātes.i.nullā partē itellectus nr̄i ad aliud diſtrahētes:⁊ tota volūtate eū amātes nūq̄ eā eo relicto ad aliud ꝺuertentes:⁊ ſic iſte potētie ſupioꝛes replebunť ab vbertate illius btifice viſionis:ita oēs alie tā intra caput q̄ ſenſus exteꝛioꝛes:vel viros q̄leſcūq; replebunť ab illo ſup excellēti bono refluēte ad exteꝛioꝛa ſic pȝ.Jo.10.c.ingredienť ⁊ egredienť ⁊ paſcua inueniēt: qō exponit Augu.de illa btifica viſiōe in q̄ nō ſolū letabunť intus:ſed exť.Sed ħ nō eſt p̄ceptū:iō diſtinguēdū eſt qz xp̄s vocauit ħ p̄ceptū:diligere.n.deū ex coꝛde:aīa: ⁊ foꝛtitudie p̄ceptū ē: ſed diligē ex toto coꝛde:tota aīa:tota foꝛtitudie p̄ceptū excedit: imo oē ꝺfiliū:qz i via ꝺfilia a viriȝ pfectis iplenť:ħ āt nūq̄ iplebiť niſi in vita eīna:qz ibi ex dei viſione roborabimur:hic aūt nos moꝛtalitatis defectus impedit: qz coꝛpus qō coꝛrūpit aggrauat aīaȝ:⁊ terrena hītatio deꝑmit ſenſum multa cogit:ad ipletionez aūt huius regrieť ꝺtinua in deo cogitatio q̄liȝ erit in pꝛia:ponit aūt ħ p̄ceptū vt ſi totū nō cōpleamus ſaltē iplere deſideremus: vel ſciamus nihil.ē.deū vel equalt⁹ deo eē amāduȝ: qz qō ſup abundātiā dī vni ſoli ꝺuenit.(Erūtq; verba hec.)De dilectiōe dei.(In coꝛde tuo).ſ.vt multū in illis aduertas: qz ab eis omne bonū dependet:⁊ narrabis ea filijs tuis.ſ.qñ teneri ſunt: vt hec doctrina coꝛ coꝛdib⁹ pfundius ⁊ tenacius ifigať:qz vt ait pħs 2.etbi.nō modicū differt ſic vel ſic a iuuene aſſuefieri:qz ipreſſiones ꝑme foꝛtiſſime ſť:qz radicalt⁹ inherent vñ hoꝛatius:quē noua teſta capit ſemp fuabit odoꝛē.Et iō rōnaꝝ pueri ꝺgiliū añ alia adiſcūt vt velut eximi⁹ poetaꝝ teneris inbibitus annis nō poſſit facile aboleri:vt ait Augu.1.de ciui.dei.c.3.(Et meditaberis ea ſedēs in domo tua).i.qñ ceſſat hō a laboꝛibus:qz

Si fides ex auditu i nobis nō p̄cederet nūq̄ vitatib⁹ aſſentiremuȝ

Notādū ō intellectu ⁊ volūtate.

Oia in deo pfectioꝛa ſť q̄ i ſeipſis.

In deo eſt oꝛdo diligibilium.

tūc ꝺgruētioꝛ fit meditatio: ceſſat.n.aīa ab oī extrinſeco labore ⁊ magis ad ſpeculādū colligiť: iō in cogitatiōe foꝛtioꝛ eſt. (Ambulas in itinere).i.qñ laboꝛas. Intelligiť.n.oīs laboꝛ p itinerationē: ⁊ loquiť magis de itineratiōe: ſiť boies ponētes exempla vtunť eis q̄ magis occurrūt: ⁊ magis in vſu hñt: nullus aūt aliuꝫ laboꝛ magis occurrebat moyſi q̄ itinerare: qꝛ p. 40. annos nulluꝫ aliū habuerūt in deſto. (Dormiēs).i. oū ſtas in lecto vigilās qꝺ vocať ħ ꝺormire: qꝛ ſtare in lecto ad ꝺormiēdū eſt: in ꝺormiēdo aūt nullus meditari pōt p̄cepta ꝺei: qꝛ in ꝺormientibus ceſſant rōnales potētie: ⁊ aiales: ⁊ intēdunť nāles: vt pꝫ in lib. 2. de ſomno ⁊ vigilia: iō nō pōt vari p̄ceptū de ꝺormiētib⁹: ſed pōt itelligi ꝺ ſomnio. ſ. q̄ i ſomnijs meditemur p̄cepta ꝺi ſiē meditamur alia vana. ¶ Sed ꝺicet q̄ nō eſt ħ in ptāte nr̄a: qꝛ volūtas non pōt ꝺirecte vel indirecte iperare ibi fantaſie. Sed rñdet q̄ hñ poſſumus in ſomnio meditari mandata ꝺei ſi velim⁹ in vigilia illa meditari efficaciť: iō ꝺiť pȝs. 1. ethi. q̄ p ſomniū: ſiue ꝺormitionē ꝺiffert p̄cau⁹ a ſtudioſo factis aūt q̄buſdā tranſmutatiōib⁹ melioꝛa fiūt ſanta ſmata ſtudioſi: ⁊ tūc eſt ſenſus q̄ talr in ꝺie aſſuefiam⁹ in meditatiōe boꝛ q̄ in nocte ēt nobis in ſomnijs veniāt. Et ſic ꝺecepit qꝺā familiaris ꝺñm ſuū: cō ſueuerat.n. familiaris ea mala q̄ p ꝺiē ꝺicebat ⁊ in ſomnijs ꝺicere: vñ ꝺñs cognoſcebat oēs iniq̄tates eius vidēs aūt ſuus ille mala ſua palā fieri p̄uꝺēti cōſilio ꝺuctuꝫ q̄libet nocte ante ac cubitū oꝛones quaſdā cū attētōe recitabat: vt foꝛtis ipreſſio cāret ex quo fiebat vt eaſdē in ſomnijs recitaret: ⁊ ſic ꝺñs putāȝ eum ſtudioſum foꝛe illuſus eſt. (Atq̄ ꝛſurgens.) Uñ inoleuit in bonis xp̄ianis vt cū a lecto ſurreꝛerint a ꝺei laudib⁹ icipiāt: vel aliq̄ ſanctū meditenť. Et p iſta q̄tuoꝛ ħ poſita omne tp̄s includiť quo hō ꝺz in ꝺei laudē vacare: ſic hť. p̄s. 1. Et in lege ei⁹ meditabiť ꝺie ac nocte: ſȝ nō eſt itelligēdū ſic q̄ oī tpe meditet: qꝛ tūc nō poſſet facē alia. ¶ Itē ſi aliq̄s velit ꝺtinuo ꝺeū meditari: vel itelligē nō poſſet: qꝛ ꝺeficiunt ⁊ fatigant oꝛgana ex coꝛruptibilitate nāe: vñ fit q̄ aliq̄n aliquez volentē fixe ⁊ efficaciter ꝺtēplari ſubito ad aliuꝺ tranſferamur: iō itelligiť quātū ad tpa neciа: ⁊ ſic ꝺz ꝺe clericis nūq̄ pſalteriū cadat ꝺ manu tua. ſ. tpe ꝺu eniēti: ⁊ ad ħ ꝺeīmiato: vel q̄ hēas iſta fm hītū. ſ. q̄ nūq̄ ꝺ rio acgeſcaȝ: p̄cepta. n. affirmatiua: ſiue moꝛalia cerimōialia ſiue iudicialia in lege veť vel noua nūq̄ p2o ſemp obligauerūt: p̄cepta aūt negatiua cuiuſcūq̄ gñis: ⁊ ad ſemp ⁊ p2o ſemp obligāt. (Et ligabis ea q̄ſi ſignū in manu tua.) Sic hť Exo. 13. c. ⁊ cuſtoꝺiunt ħ iudei ad lr̄am: qꝛ tpe oꝛonis appenꝺunt cartulā ꝺtinētē ab illa pte. (Audi iſrl vſq̄ cū introꝺuxerit.) In brachio ꝺextro: ſȝ itellectus huius lr̄e eſt quātū ad tropologiā quāꝺā: nā nō pōt ſemp ſacra ſcriptura ipleri ad lr̄am: nec lr̄a ħ vult qꝺ ſonat vt pꝫ ſepiſſime in pphetis: ⁊ maxie Eſa. 11. c. vbi ꝺz: q̄ leo vt bos paleas comeꝺet: vitulus ⁊ leo ⁊ ouis ſimul moꝛabuntur: ⁊ puer paruulus miſtrabit eos: ſȝ ħ nūq̄ fuit nec erit: ſed itelligiť quātū ad quanꝺā metaphoꝛā: ⁊ ille eſt ſenſus lr̄alis ſcripture: ſic in iſto loco nō ꝺebant iſta poni in manu: qꝛ nulla vtilitas erat ponere talia in manu: ſacra aūt ſcriptura nūq̄ mānꝺat inutilia: ſed eſt ſenſus q̄ iſta p̄cepta ꝺēmus tradē executioni ⁊ cogitare: ⁊ qꝛ cogitatio eſt p intellectū: itellect⁹ aūt eſt q̄ꝺam viſus aie vt pꝫ in fine. 6. ethico. iō ꝺz q̄ ꝺebēt eē añ viſuꝫ nr̄i: qꝛ ꝺēm⁹ aſſidue ea ꝺtēplari: ⁊ qꝛ manus eſt ad opationē: tūc ꝺñr eē in manu q̄ñ opationi applicanť pȝ. j. vel alio itelliguntť magiȝ referendo ad ſenſum parabolicū. ſ. q̄ fiē q̄ñ aliq̄s mouet inter oculos p motū ſuū faē vt ſemp videat mouēs potētiā viſiuā ad ſe ꝺtēplandum: ita ꝺebent eſſe iſta p̄cepta ꝺei apō ꝺtinuo in nr̄a recoꝛꝺatiōe q̄ſi iter oculos moueréť: ⁊ fiē inꝺū cū alicui comēdať aliq̄ negociū: vt nō obliuiſcať illuꝺ alligať ꝺigito eius: vel manui eius aliq̄ filū pendens: ⁊ ꝺato q̄ ille ꝺiuertat ad alia q̄ñ tñ viꝺerit illō filū ligatū ⁊ pēdens: nēcio reꝺuciť in memoriaȝ eius rei q̄ recom ēꝺata eſt: ſic nos ꝺēmus exhibē talr ꝺiſpoſitos vt redeamus ꝺtinuo vel ſaltē multotiēs ad memoriā iſtoꝛ p̄ceptoꝛ tāq̄ hērem⁹ filū pēdens in manu. (Et mouebunť inť oculos tuos.) Exo. 13. ꝺz q̄ſi monimētū añ oculoȝ tuos ⁊ vtrūq̄ in ꝺei ad lr̄am fuāt: qꝛ faciūt aliā cartulā ꝺtinētē eaꝺē v̄ba ⁊ ligāt eā q̄buſdā coꝛrigijs: vt pēꝺeat in frōte ⁊ illa mouet inť oculos. (Scribeſq̄ ea in limine ⁊ poſtib⁹ ꝺomus tue.) Et ħ obfuāt iudei in aliq̄ cedula p̄ꝺicta v̄ba ſcribētes: ⁊ faciūt aliq̄s ꝺcauitates i ligno mittētes cedulā: ⁊ coopiētes aliquo metallo manēte aliquo foꝛamine p qꝺ videri poſſit. Sed iſta ſic ad lr̄am obfuata cerimonie inutiles ſunt: nec fuit legiſlatoꝛis intētio eos ad talia inſtruere ⁊ pȝ: qꝛ multe ſunt ſiles locutiones in ſacra ſcriptura: ⁊ maxie in pphis: que lȝ in ſenſu parabolico hoc innuant: tñ in lr̄ali ſenſu aliuꝺ ſignāt. ¶ Intelligendum ergo eſt q̄ñ ꝺz qꝛ iſta p̄cepta ꝺebent appēꝺi in manu. i. q̄ ꝺebent tradi executioni: qꝺ ſignať per manū q̄ eſt maxime oꝛganū operatiuū: nihil.n. proficeret mānꝺata ſcire: ⁊ ea mēte retinere niſi ſeōm illa oparemur. ꝺoctrina.n. moꝛalis maius eſt niſi reꝺucať ad operari vt pȝ. 2. ethi. iō p̄mo ꝺz ꝺe manu inter oculos moueri ꝺebent: qꝛ in cogitatione nr̄a aſſiꝺue verſari ꝺebent in poſtibus ꝺomus ſcribi ꝺñr: qꝛ ſiue exeamus: ſiue ingrediamur ꝺomū: mandata ꝺei cogitare ꝺēmus. Et ſequēꝺo iſtū ſenſum qui, eſt verus ſenſus lr̄e p̄ius poniť q̄ ꝺeamus poꝛtare tanq̄ ſignū in brachio. i. q̄ ꝺebeamus opari ſcōm mandata q̄ moueanť inter oculos nr̄os. i. q̄ ꝺebeamus ea ꝺtinue cogitare: oꝛꝺo tñ ſcōm nām opationis eſt ȝrius: qꝛ opatio iſta que hic ſignať per manuȝ ptinet ad potentias executiuas in opatione: tñ humana cū intellectus ⁊ voluntas ꝺicanť eſſe p̄incipia p̄ima: qꝛ intellectus vt iudicans: ⁊ conſulens: ⁊ voluntas vt iudicatuȝ eligens: ꝺeinꝺe ſequiť opatio ptinens ad potentias opatiuas: ⁊ eſt poſterioꝛ: qꝛ tñ in moralibus opatio eſt finis vt pȝ in. 2. ethi. ⁊ finis lȝ ꝺicať eſſe poſterioꝛ in executione eſt tñ p2ioꝛ in intentione ⁊ mouet agentez vt innuit ariſto. in. 1. ethico. qui volens ponere virtutes que ſunt p̄ncipia ꝺirectiua actuū humanoꝛ: ante oīa ꝺe fine tractauit in ipſo. 1. ethi. qꝛ tñ finis etiā poſterioꝛ eſt in executione tractatis oībus virtutibus ⁊ ꝺñtibus ad virtutes reꝺijt ad tractandū ꝺe illo in vltimo lib. ethico. ſ. in. 10. ſic hic cum operatio ꝺicať eſſe finis: qꝛ tñ ipſa eſt que magis attenꝺiť poſita fuit in p̄ncipio.

¶ (Cūq̄ introꝺuxerit.) Hic poniť tertiuȝ. ſ. ſepationis a ꝺeo occaſio. (Cum introꝺuxerit te.) Loquiť hic ad nouez tribus ⁊ ꝺimiꝺiā quē nōꝺū introꝺucte fuerant in terrā ſuam: alie aūt ꝺue ⁊ ꝺimiꝺia iam accepant poſſeſſionē citra iorꝺanez vt pȝ. ꝺ. 3. c. (Pro qua iurauit p̄rib⁹ tuis abraā Iſaac ⁊ Jacob.) cuilibz iſtoꝛ p ſe: facta. fuit p2omiſſio abrae. Geñ. 13. et. 15. c. Iſaac Geñ. 26. Jacob Geñ. 34. in multis locis repiť hoc ꝺictū. ſ. q̄ ꝺeus iuraverit p̄ribus hebꝛeoꝛ ꝺare eis terrā chanaā vt pȝ Geñ. 50. vbi ꝺz: q̄ ꝺe⁹ iurauit abrae ⁊ Iſaac ⁊ Jacob ꝺare eis terrā chanaā: iꝺē pȝ Exo. 6. et. 13. ⁊ numeri. 11. ⁊ in multis alijs locis ſcriptu re: ſȝ locus vbi iuraverit cuilibet iſtoꝛ nō repiť: ꝺe abraā repiť q̄ ꝺeus iuraverit ei cōplere in eo ⁊ ſemine ſuo p2omiſſiones factas vt pȝ Geñ. 22. c. cū ꝺz per memetipſum iurauī ꝺicit ꝺñs: qꝛ feciſti rē hanc: ⁊ nō pepciſti filio tuo vnigenito bñꝺicam tibi: ⁊ multiplicabo ſemē tuū ſiē ſtellas celi: ⁊ velut arenā q̄ eſt in littore maris: ⁊ poſſiꝺebit ſemē tuū poꝛtas inimicoꝛū ſuoꝛ: ⁊ bñꝺicent in ſemie tuo oēs gētes terre: qꝛ obeꝺiſti voci mee: ꝺ Iſaac ⁊ Jacob nō repiť vbi iuraverit eiȝ ꝺñs: ſȝ ꝺato q̄ nūq̄ eis iuraverit ſatiȝ ē q̄ iurauit abrae p ſe: ⁊ ſemie ſuo: qꝛ ſi ꝺ⁹ aliq̄ mō obligaret iuro: vl aliq̄ alio gñe obloniȝ tñ obligat⁹ fuiſſȝ ex illa iuratione facta abrae cōplere in poſteris: ⁊ cuilibet illoꝛ obligabať ſiē ipſi abrae: ⁊ hoc ſignificauit cum ꝺixit ad iſaac Geñ. 26. c. tibi ⁊ ſemini tuo ꝺabo vniuerſas regiones has cōplens iurm qꝺ ſpopondi abrae p̄ri tuo. Judicabat ḡ ꝺñs ex illo iuro obligatione inductā ad glibet poſteroꝛ: ergo lȝ non iurauerit ꝺeus cuilibet iſtoꝛū trium patriarcharum per ſe: ſatis eſt q̄ iurauerit abrae: ⁊ iurando illi ſe obligauerit ceteris poſteris ex virtute verboꝛum iuramenti. (Et ꝺederit tibi ciuitates magnas.) Iſtud eſt impeꝺimētū ſiue occaſio obliuiſcēꝺi ꝺeū. ſ. euenire p̄ſpera. Sic.n. boies benefactoꝛū ſuoꝛuȝ obliuiſcunť venientibus p2oſperis: vt Geñ. 40. c. ꝺe magiſtro pincernarum que oblitus fuit Joſeph. Et ſic iudeiȝ poſt euenit vt p2ophetice p2eꝺixit moyſeȝ. j. 32. c. incraſſatus ⁊ ꝺilatatus recalcitrauit: incraſſatus impinguatus ꝺilatatus ꝺereliquit ꝺeum factoꝛem ſuum. ¶ Ratio fundamentalis huius eſt: qꝛ maximū bonum ſcōm veritatem vel qꝺ a nobis maximum bonum exiſtimatur eſt qꝺ mouet ad fruitionem ſuam: frui autem eſt in aliquo vltimate quietari ⁊ ꝺelectari: ita q̄ nihil vltra querať: vt ſi aliquis inueniret aliq̄ bonum qꝺ ita iudicaret bonum vt nullum aliuꝺ bonum vltra vellet: ⁊ in eo quieſcere vellet totaliter: ꝺiceretur p2opꝛie illo frui: lȝ ꝺicamus large q̄ oīb⁹ illis que p2opter ſe appetim⁹ fruimur: ſi tñ nos aliquo fruamur p2opꝛie oꝛtet vt illuꝺ ponať tanq̄ maximū bonū: qꝛ ſi non poneret vt maximū bonū adhuc aliqꝺ alterū ꝺeſideraremus in rōne ſūmi boni: ⁊ ſic nō getaremur in illo p2ioꝛi: nunc ḡ q̄liēcūq̄ ſe hēat ſiue p̄ſpere: ſiue infeliciter: qꝛ eſt homo intellectiuū ꝺſiderans oꝛꝺinē in rebus: opꝫ vt ſemp intelligat eſſe oꝛꝺinem in bonis: ⁊ aliquiꝺ putet eſſe maius bonum omnibus alijs: ⁊ neceſſe eſt ex natura rei vt fruatur illo bono: qꝺ maximū eſſe intelligit: qui aūt eſt in aꝺuerſitate nō hȝ apuꝺ ſe aliq̄ꝺ bonū ꝺe bonis fallacib⁹ foꝛtune q̄ poſſit frui: iō cogiť reꝺire ad v̄ba bona: ⁊ cognoſcit ꝺeū eē maximū bonū. Et iſta ē cā q̄re boies i laboꝛib⁹ aut egritudib⁹ magis ꝺū cognoſcunt

Qō. 4.
A
Qūo i ſomnio māꝺata ꝺei bene poſſumus meꝺitari.

B

Nota qūo itelligiť p̄s in lege eius meditant ꝺie ac nocte.

Dīa iť p̄cepta affirmatiua ⁊ negatiua q̄ñ ad obſuationez.

C

Lre ſēſus.

Stultitia ⁊ hypocriſis iudaica.

Notandū.

D

In būna opatiōe itellectus ⁊ volūtas ſť p2ima p̄ncipia.

E

Sepationis a ꝺeo occaſio.

F

Occaſio obliuiſcēꝺi ꝺeuȝ.

Qō. 5
A
Qūo frui ē in aliquo vltimate q̄tari.

Boies qñ laborib⁹ ⁊ egritudinibus magis deū cognoscūt q̄ alijs tpib⁹.

scūt q̄ alijs tpib⁹ sanitatis ⁊ pspitatis: qz tunc nō bñt aliqō bonū quo fruant: ⁊ iō nec̄e est ouerti ad aliqō fruibile: sz nō attinet ei magis vnū q̄ alterū: iō ouertit ad verū fruibile: qz itelligit⁹ nō ipedit⁹ intelligit vez. ex b̄ ēt segt̄ q̄ in angustijs cogīscūt boies veros amicos: ga alia bōa deserūt boies solis amicis manētib⁹: iō nō possum⁹ frui alijs bonis: fruimur ḡ amicis videtes veros amicos ee sūma bōa: cū aūt euenerit stat⁹ pspitatis adhērēt aliq̄ bona fortune q̄ aūt nō inhereāt: ⁊ qz illa bñt quādā filitudinē veroz bonoz scōz fallacē opionē possum⁹ frui illis bonis: icipietes aūt illa bona hz̄e rōnē maximoz bonoz icipimus frui illis: ⁊ qz fruitio soli vni ptinet qō optimū existimam⁹: cū tale bēam⁹ illi totalr̄ iherem⁹ oia alia relinq̄ntes: ⁊ sic q aūt nulla bona fortune bēbat nō bēbat aliqd apō se quo frueret: ⁊ ga nec̄e ē frui aliq̄ cū sp aliqd existiem⁹ tāq̄ maximū inē bōa: ouertimur adhez bonū cū nihil ipediat: si āt aduenīāt nob mag̃ bona fortune: vt hz̄e ciuitates grādes ⁊ filia: qz ista possum⁹ existimare vt maxia bona possum⁹ frui illis: cū āt icipiam⁹ frui nec̄e est vt ceca postponam⁹: cū nulla alia bōa ī eodē g̃du ponam⁹: hebrei āt exītes i deserto nō bēbāt aliqō bonū qō maximū possent existiare: iō ad deū ouertebāt: qñ āt itrarēt in ērā chanaā iciperēt hz̄e ciuitates magnas mūitas ⁊ domos pulchras: posit eas optimū existimare ⁊ oār frui: ⁊ tūc nālr nec̄e ē obliuisci ōi: cū aliud magis amet q̄ ipe. s. id q̄ fruimur ⁊ ī pītia ei⁹ qō maxime imutat id qō miozis ē ptātis ipole ē imutare. (Et domos plenas multaz opum.) Oēs illas opes ō māu bostiū accipiebāt: nec aliquē destruebāt nisi viros ⁊ mulieres magnos ⁊ puulos: cetera āt suscipiebāt sibi. Et qz qñ pugnabāt ō chananeos istos in ērā sua nō poterāt effugē: sz cōprehēdebāt eos itra ipaz ciuitatē aut apō ciuitatem debellabāt eos ⁊ nō poterāt fugē: nō poterāt secū portare gcq̄ ō oib⁹ illis q̄ possidebāt: sic ḡ chananei añ diuites erāt: ita oportebat manē domos eoz plenas oib⁹ illis diuitijs q̄s āte: possidebāt cū ipsi habitatores mozerēt ī ciuitatib⁹: vel apud ciuitates: ⁊ nihil secū portare possent fugiētes ad alia loca. (Et cisternas q̄s nō fodisti.) Terra illa nō abūdat ī aqs: iō collectiones subterraneas aq̄z faciebāt q̄s cisternas vocāt: nō solū ista iuēturi erāt iudei in terra chanaam: sz ēt alias possiones īmobiles vt vineas: agros: ⁊ olueta: ⁊ sicut poza. s. ciuitates magne ⁊ pulchre: mouē poterāt multos ad fruitionē: ita ēt ista: ga marie hebrei ōsiderabāt ea: vt ergo tollerēt totalē occasiones recessus a deo q̄ erat obliuionē oīnoz bñficioz: ⁊ obliuio cāt ex fruitiōe alicui⁹ rei ex: nec ō⁹ noīauit oia vt scirēt hebrei cauēdū ee a nimio amoze circa talia q̄ facret obliuisci oia alia: iō notāt dixit caue ne obliuiscaris. q. d. lz tu remiscaris oīnoz bñficioz: ⁊ velis eū sup oia diligere: tñ si amoze magnū apponis istis reb⁹ nūq̄z videbis donec deū totalr̄ obliuiscaris istis bonis p fruitionē adherēs: hoc nāq̄z nālr inducit vt figs vno bono fruat cetera min⁹ eo amet: iō amonebat psalmista amoze nō ee ponēdū in diuitijs: etiā si eas bērem⁹ dicēs: si diuitie affluant nolite coz apponere. ps. 61. (Dñm deū tuū timebis.) Hic ponit q̄r tū. s. timēdi deū rō: ⁊ hec satis ouenit supiozib⁹: qa q deū timet ei⁹ nō obliuiscit. (Ipi soli fuies). i. nō adozabis aliuz dñm cū eo sic fecerūt samaritani. 4. re. 17. c. qz ipe solus de⁹ est: oīj āt gentiū demonia sūt. ps. 95. ¶ Aduertendū q̄ lz dicat hic soli deo fuiēdū: ⁊ solus de⁹ timēdus: tñ nec soli deo fuiēdū est: nec euz solū timere dēm⁹: nā patres ⁊ oños timem⁹: ⁊ oīs fuim⁹. Inde. n. opa fuilia oār: qz p ea bō fuit boi: dños aūt esse timēdos manifestat Mala. 1. c. dicens: si ego suz ō⁹ vbi est amoz meus: si dñs vbi est timoz me⁹: q̄si di. q̄ dñs timoz debet: pzem ēt si lij timēt ⁊ inde timozē filialē a fuili distinguimus: ⁊ vxores timent viros: inde timozē castū a ceteris sepam⁹. Ad h̄ rñr q̄ pt itelligi dupl̄r. ¶ Uno mō q̄ de⁹ loq̄t hic solū de timoze dei: et mādādo solū deū timeri aut sibi fuiri nō excludat ceteras res q̄ nō sunt dij aut existimant dij: sed excludāt in eadez spē. s. in spē deoz si aliquos alios pret illū vnū imagiemur: ⁊ est sensus. (Dñm deū tuū timebis ⁊ illi soli fuies). i. lz timeaz deū ⁊ fuias ei: ⁊ timeas boies ⁊ seruias eis: tñ nō timeas aliū deū: sed istū solū nec alteri deo aut alijs dijs fuias: sed huic soli. Alio mō pt hoc itelligi q̄ excludant oīa alia que nō sūt de⁹: ⁊ tūc nō excludent respcū hui⁹ actus qui est timē aut fuire: sz respcū vtriusq̄ accepti cū q̄dā determinatiōe graduali: ⁊ tūc est sensus q̄ deus solus timēdus est: nō q̄dē q̄ eū timeam⁹ ⁊ vllū alterz: sz q̄ eū timeam⁹ in tali gradu timoris. s. cū tanta reuerētia ⁊ terroze si opozturet: vt nullū aliū boiem aut deū existimatū in tali gradu timoris timeam⁹: hoc demōstrauit cbs matth. c. 10. dicēs: nolite timere eos qui occidūt cozpus: aiaz aūt nō pñt occidere: sed poti⁹ timete eū q̄ cozp⁹ ⁊ aiam pōt pdere in gebēnā. q. d. lz aliqs timoz sit ad terrenos ille valde modic⁹ oz eē: timoz aūt q̄ ad deū valde magn⁹ fic ēt deo soli fuiendū eē mādauit: qz licz pīb⁹ ⁊ oñis fuiam⁹: deo tñ in tali gradu fuire debem⁹. s. totaz nr̄am aiam ei pīto offerētes cū maxima affectiōe: ⁊ cū hoc q̄daz reuerentia adoratiōis nimia tanq̄ ad nr̄m deū ⁊ creatozē: iste aūt gradus fuitij nulli rei preter deū cōicādus est: qz tā puerte ret ordo dilectiōis cū aliqd deo mai⁹ bonū arbitraremur: vel apud nos cōstituerem⁹: cetera ḡ diligibilia diligētes: aut boib⁹ fuientes nunq̄z in tali gradu cuiq̄ fuire dēamus: iō deo soli seruiēdū est: qa ei excellētissime fuiendū est. (Ac p nomē illius iurabis.) Nō est h̄ pceptū sic de timēdo vel de adorādo: sz permissio q̄dā: qa videbat de⁹ iudeos ad iurandū pnos: ⁊ ne per noīa idolozū iurarēt q̄ execrabilia erāt. ps. 15. nec memoz ero noīum eoz p labia mea: pmisit eis per nomē suū iurare.

¶ Uñ aliq iudei errauerūt ex h̄ loco dicētes iuramētū ee actū religionis ⁊ freq̄ntandū sicut cultus dei vel ozare: sed falsum est: qz nunq̄z iurādū est nisi ex necītate: alis eet ō scōm pceptum de nō accipiēdo nomē ōi in vanū: tūc enī ī vanū assumit⁹: cū sine necītate noīs ei⁹ pferet ⁊ sic deīmiauit xps mat. 5. c. sit sermo. vī. ē ē: nō nō. (Nō ibitis post deos alienos). i. nō sequmini cultuz eoz vel nō ibitis ad ysulēdū eos sic ocoziaz rex isr̄l misit ad cōsulēdū belzebub deū acharō. 4. re. pmo. c. oz cūctaz gentiū q̄ in circuitu vro sūt: nō q̄ liceret ysulē deos aliaz gētiū q̄ pcul erāt vel ire post eos colēdo eos: qz eq̄le pctū erat colē hūc vel illuz deū. sz oz de dijs q̄ in circuitu sūt: qz lex sp attēdit id qō ē maius piculū: mai⁹ piculū ē: q̄ a malis vicinis efficiat malus q̄z ab illis q̄ valde pcul: cū aūt iudei aliquo mō cōicaturi eēnt cū gētib⁹ q̄ in circuitu eoz erāt: poterāt scire eoz cerimōias in cultu deoz suoz: ⁊ inclinarent ad faciēdū easdē cerimōias deo suo: velut colerēt illū deū: cū gentib⁹ autē semotis ad extremitates mūdi nulla erāt eis cōmercia: iō nō poterāt scire de cerimoniis deoz suoz ne inclinarent ad illos: qz inuisa diligē possum⁹ incognita aūt neq̄q̄z. (Qñ deus emulator de⁹ tu⁹). i. deus tu⁹ zelotes est volēs sibi sacrificari: ⁊ se solū cōsuli sic vir zelat vxorez: qa vult ab ea solus diligi. (De⁹ tu⁹ in medio tui). i. deus tuus solū est zelotes respectu vr̄i nō aūt respcū aliarū gētium: qz etiaz si aliquis de gentilib⁹ idola colat nō irascit nec zelat eū deus: ga permisit eos ambulare in cōcupiscētijs suis: si aūt aliqs vestrū alios deos colat deus zelat: qz vos ppls eius estis vt pz. ē. 4. c. ⁊. j. 7. sicut vir zelat vxorē suā ⁊ irascit ei si fornicet: alijs autē nō. (Neq̄ ira scat furor domini dei tui ⁊tra te.) Referē ad superiora. s. non ibitis post deos alienos neq̄ ira scat dominus q̄si dicat de⁹ nō bēt aliquā occasionē ex q̄ citius cōtra nos irascat q̄z si colamus deos alienos: qa istud pctū maximū est vt pz exo. 32. c. cū dixit moyses ad aaron redarguēs eū q̄ fecisset vitulos in quib⁹ ppls idolatrauit: qd tibi fecit hic ppls: vt induceres super eū pctū maximū: sic enī de vxore: lz enī vxor esset in aliquo ⁊tra virū nūq̄z tñ ita irascit sicut si ipsa diligat aliū virū vniuersalē carnalr̄ cōmisceat: irascit ergo vehemēs furor oīs sup talia. (Et auferat te de superficie terre). i. destruat te totalr̄: ita q̄ nō sis in aliq̄ terra: ista est maxima ⁊ vltima penaz: qa in tota superficie terre nō reliquamur: nā aliqñ pmiuntur boies perdendo terrā suam cū ducunt in terraz hostium captiui: ⁊ ista magna pena est: qa relinquit natalis terra que multū dulcoris hz̄: ⁊ oēs boies allicit: vt ait galterus alexandreidis libro pmo: pdunt etiam diuitie quas tollunt filij alienoz: perditur politica cōsolatio: cū hō sit aīal nālitur gaudēs in politia: ⁊ determinatū ad aliquā politiā: manēt tñ adhuc aliq̄ gaudia: aut spēs gaudiozū: qa lz homo a terra sua expellat nō tamē totalr̄ expellat a terra: qa in alia terra manet vbi adhuc letari pōt: qui aūtē auferet a superficie terre in nulla parte orbis manet: qa omnia loca orbis in supficie terre manēt: qui autē sic a supficie terre expellitur cum non possit a tota terra expelli: necesse est: vt cōstituat. j. terram: hoc autē pertinet ad defunctos qui in terre visceribus occultant: ne fetoze aut figure horroze ceteras viuētes fastidiāt ⁊ infestēt: cū ergo dicit deus auferet aliquē de superficie terre: est sensus q̄ occidet eum ⁊ faciet abscōdi. j. superficiē terre. (Non tētabis dominū deum tuū.) Tentare est experimētū velle capere de aliq̄ re: sicut q̄ equū currere facit solū vt videat an bñ vl̄ male currat: sic tētare deū dz q̄ agit vt sciat vtrū de⁹ subueniat: ⁊ valde magnū pctū est tētatio dei: qa reducit ad genus infidelitatis: vel presumptiōis q̄ maxima peccata sūt: vt declauimus exo. 16. et. 17. Patet in amicis: ille amicum suum tētat quē firmum eē nō putat: vt sciat quantum in illo sit ad necītatis articulū: q aūt amicū certissimū hz̄ de cuius fidelitate nullat⁹ dubitat nūq̄z eū tētat: sicut q̄ equū opti-

D Deo soli seruiēdū est.

† Timēdi deū rō.

Nō ēē seruiēdū soli do: nec eū solus timē debemus.

Qō.6. A An iuramē tū sit freq̄n tādū vt iudei dicunt.

Oz⁹ erroris iudoz.

Nūq̄z iurā duz est: nisi ex necītate.

† Marīa et vltīa pena rū q̄ est.

† Quid sit tē tare.

mū curiozē esse cognoscat eū nō tentat:sed in necitatib⁹ vtitur eo:q aūt nōdū cognouit tentat eū exprimētū accipiēs:q q̄ deum tentat nō cōfidit totalr in bonitate vel potētia dei:qz si ofideret nō tētaret:z sic infidelis ē:qz de dei bonitate vel potētia dubi tauit: diſcredē.n.potētie dei infidelitas ē:qz est negare aliqd eē in ō:diſcredē aūt bonitati dei diffidētia est z ē ō spez:vt si aliqs crederet q ō aliqd facere poterat:ſz nō crederet q faceret etiā si iuste vel in necitate petaſ:hoc tū aliqñ infidelitas vocaſ: qz spes z fides aliqñ vno noīe noiantur:z sic dixit christo petro modice fidei q̄re dubitasti mat.8.et.14.c. Aliqñ reducit̄ tentatio dei ad p̄sumptionē:z voco p̄sumptionē desideriū cognoscēdi secreta q̄ hoī cognoscē nō ꝫ:vt si aliqs crederet deū eē potētē ad oia z q̄ in necitatib⁹ semp succurrē vellet:sed scire vel experiri velit q̄r in tali casu ageret:z hec p̄sumptio magnū peccatū est:q q̄ aliqd recte petere debz vt eraudiaſ a deo oppositā bonū bz ex:p̄mo q̄ sit in necitate:z tūc nō est p̄sumptio:nec tē tatio sic q equū currere facit:qz fugit hostes suos ñ tētat equū: ita q in necitate ad dei auxiliū currit deū tentare nō dz:qz experimētū nō q̄rit. ¶Scōm q̄ sine dubitatōe ad deū veniat.s. itelligēs qđ de⁹ facere pōt:z q̄ in necitatib⁹ faciet:vt nō sit incredulus:nec desperās. Et ista duo tangit iacob⁹.c.p̄mo canonice sue dicēs:postulet aūt in fide nihil hesitās in fide.i.credēs q̄ de⁹ facere pōt:nihil hesitās.i.credens certissime q̄ si ipse in necitate petit. Et iuste eraudiet:qz deus voluntatē timentiū se faciet.ps.144. Et subiūgit q̄ talit petētes nihil assequūt dicēs: q eni hesitat fluctui maris q a vēto mouet:z circūfert: nō existimet q̄ hō ille q̄ accipiat aliqd a deo.(Sic tētasti in loco tētatōis).s.in raphidi vbi deū p aq̄ tētauerūt vt pz exo.17.c. Dixerūt eni est ne dñs int nos an nō. ¶Aliq volūt q̄ tentatio ista fuit:qz iudei plures portabāt aquā in vasis suis de māsiōe p̄cedēte q̄ vocaſ balus z tū petebāt aquā:z tūc erat tētatio q̄ē p̄sumptiōis:qa volebāt experiri q̄lr de⁹ eis aq̄s daret sine aliq̄ necitate:sic̄ q cibū q̄rere nō vult expectās q̄ ōs ei cibum p̄tabit. ¶Sz melius q̄ isti in necitate exstes tentauerūt:qz forte deū ipotentē ad vandū eis aquā crediderūt:sic pz.ps.77.nunqd poterit ōs parare mēsaz pplo suo in deserto:z tūc est sensus. (Est de⁹ int nos an nō).i.numqd de⁹ est inter nos poterit facē ista vel numq̄ nos hēm⁹ deū iter nos potentē nobis auxiliari an nō.vel poterat eē tētatio diffidētie:qz ꝫ crederēt deū eē potētē tū dubitabāt vtrū eis aquā dare vellet:z tūc est sensus nūqd est de⁹ int nos.s.q̄ succurrere vellet inopie nr̄e an non.(Custodi p̄cepta.)ipedimētū intrādi in terrā illā vel recessus a deo est nō custodire mādata:iō amouēt.(Custodire p̄cepta).s.moralia vel decalogi.(testimonia).i.p̄cepta iudicialia. ¶Pro pter testimōia sūt mādata decalogi p q̄ iter deū z isr̄l firmamē tū positū est:alia aūt p̄cepta largo mō testimōia noiant.(Et cerimōias)ist ō est tertiū gen⁹ p̄ceptor:oñr aūt cerimōie qd ā ritus vel obseruatiōes scōm q̄s se bz hō ad deū:nā si sint aliq modi ostituti ab hoīb⁹ scōm quos se hēant boies int se:illi nō vocant cerimōie:nā cerimōie oñr rit⁹ pure legales.s.q nō iusticie a volūtate determināte magis h̄ q̄ illud scōm rōnē nāle:ꝫ a pura volūtate legislatoris volētis h̄:vel illud solū:z cerimōie secūdū istū modū oñr eē quodā extremū ad ius nāle distantissimū:int medium aūt est aliqd qđ nō sit pure a rōne nāli determinate h̄:z nullo mō alterū:nec pure a volūtate qđ bz aliqd rōnis nālis:qz dependet ex illa tāq̄ determinatio explicita:z istud est gen⁹ p̄ceptor iudicialiū:nā p̄cepta iudicialia magis cōnectunt rōni q̄ cerimonialia:qz in iudicialib⁹ ꝫ nō imediate determinēt a rōne nāli ad sic eē:ita q̄ nullo mō possint eē alr:tū glibet respiciēs illa poterit videre quo dependeāt:vt cōit de iure nāli:ꝫ q dā eor nō bñt aliquā rōnē:sed solā volūtatem:vt q̄ iter p̄tes fiat p̄scriptio in decē ānis z nō in nouē:z sic de multis aliis in p̄fixiōe:vel determinatiōe tpis vel terminor ad faciēdum aliqd:ſz ista rara sūt:alia aūt vt cōit ꝫ applicent ad mās pticulares:tū bñ appet dependētia eor a iure nāli vlī in cerimōalibus aūt nō pz h̄:qz dato q̄ aliqs respiciat q̄re tales cerimōie sic aut sic fiāt:nō poterit repire aliquā rōnē mouētē nisi solā volūtatē ostitūētis vt pz in cerimōijs sacrificior:z in emundatiōib⁹ leprosor:z emūdatōe aut p̄bōne zelotipie:z in obseruatiōe nazareor:z silib⁹:nā raro repiri pōt rō q̄ videaſ insurgē ex nāli rōne sic aut sic determināte:sic̄ vī esse in iudicialib⁹:nūq̄ p̄nt vocari cerimonie:p̄cepta aūt legalia cōuenīter vocaſ cerimōie: de his late dixim⁹ Leui.vlti.c.z ibi vide.(Et fac qđ bonū ē et placitū in ospectu oñi.)Doc eni de⁹ vltra vt nos faciam⁹ qđ ip se vult sic dz Gen.17.c.ambula coꝝ me.(Et esto pfect⁹).i. ambula iuxta volūtatē meā:nā ambulare coꝝ deo nihil aliud est q̄ ābulare vt ipe vult:z dr h̄:qz aliq boies videt bono zelo moueri z faciūt qđ sibi vī malū nō eē. Et tñ errāt:qz nō attendūt: nā vt ait salomō in ꝓuerbijs.est via q̄ vī hoi bona:z extrema eius ducūt ad mortē:iō nullus quātūcūq̄ bonū hēat zelū initat p̄udētie sue ambulās vt sibi bonū vī:sed ingrat vtrū de⁹ alr velit sic dicit aplus ad rom̄. 12.c.nolite oformari huic sc̄lo:sed reformamini in nouitate sensus vr̄i:vt sciatis q̄ sit volūtas dei bona:z bñplacēs z pfecta:iō scūs dō orabat in ps.5.dicēs:dirige oñe de⁹ me⁹ in ospectu tuo viā meā.i.dirige viā meā non scōm qđ mihi vī bona:sed scōm q̄ tibi. Et dicit hic qđ bonus est:z bñplacitū in cōspectu dei:qz id qđ bonū est scōm seipsum est bñplacitū in cōspectu dei:nā deus bonū vult z delectaſ in eo:q̄cūq̄ ergo reperiaſ bonū qđ sit vere bonū de⁹ delectatur in eo:sed qz iudiciū humanū valde defectibile est:z interdū perturbaſ a passiōib⁹:iō id qđ bonū est malū iudicāt z eōrio:z sic de⁹ nō vult fieri qđ bonū vī boib⁹:sed qđ bonū est simplr:z h̄ est ei bñplacitū. ¶Sed dices q̄o ego sciā qd ē bonū:aut bene placitū in cōspectu dei. ¶Rñr q̄ id qđ deus mādat,est simplr bonū:qz ipe cognoscit oēm veritatē z mādat id fieri qđ bonū est:cū q̄ mādatū suū reperiaſ circa aliquā rem:sic agē de⁹ vt mādaſ:z nō declinare ad dexterā vel sinistrā:vnde q̄ nobis videat alr eē agēdū:qz illa est volūtas dei bona z bñplacēs z pfecta:cū aūt mādatū dei nō reperiſ circa aliqđ agibile:tūc vel cōsulere peritiores opz si dubiū est:z aliqd magnitudis bz sui: aut agere scōm osciam nr̄am:qz vt ait aplus:hec est gl̄ia nr̄a testimoniū oscie nr̄e:z tūc ēt dicimur agere qđ placitū ē i ospectu dei:qz nos studem⁹ agē qđ bñplacitū est ei:qz nō iuenim⁹ preceptū ei⁹ quātū ad tale agibile:z iudicam⁹ scōm osciam quā ipse nobis dedit sicut dr hic.(De q̄ iurauit p̄ib⁹ tuis).i.q̄ iurauit patrib⁹ tuis:vt deleret ex ea oēs hostes:z dat eam eis z semini suo:quo aūt iurauerit eis vtrū cuilibet eor p se:vel oīb⁹ fil: vel vni pro oīb⁹.ē.in isto.c.declaratū fuit.(Ut deleret oēs inimicos tuos.)Hoc hr Gen.15.vbi p̄mittit terra decē gentiū:z expulsio earūdē de locis suis:vel pōt referri ista cla ad tempus moysi:in quo clara ꝓmissa est sepe destructio istar gētiū vt pz exo.23.z sepe eis mādata est:vt Nu.34.c.et.j.20.z pz qz dr. (Sic locutus est.) Ita q̄ posīo t̄re referaſ ad iuramētū p̄uz: z deletio gētiū referaſ.(Ad locut⁹ est.)Qđ fuit tpe moysi.

¶(Cū iterrogauerit te.)Hic ponit.5.s.ad qōnes posteror rñsio.(Fili⁹ tu⁹ cras.)Sigt magnū tps post futurū:qñ filij q nascerent pp antigtatē facti obliti eēnt bñficiozū dei.(Quid sibi volunt testimonia hec).i.ista p̄cepta mozalia.q.d.qs nob tū on⁹ iposuit.s.q̄ fuarem⁹ ista mādata:vel pp quā cāz vel ad quē finē posita sūt.(Serui eram⁹ phāonis i egypto z eduxit nos dñs de⁹ egypto.)Rō reddit ex nāli obligōne:fu⁹ emptiti⁹ tenet ad oia q̄ mādat ei dñs:ꝫ ō⁹ vos liberauit ō mag⁹ fuitute egyptiaca: iō iuste potuit iponē vob q̄cūq̄ legē vellet.(In manu forti.) De⁹ cū nec pedē nec manū hēat qz lineamēta nec descriptiōes corpales bz:iō ñ poterat educē i mār:nec i pede:nec i aliq alto mēbro:ſz ista oñr sm metaphorā gb⁹ tota scriptura plena ē:sic eni dr exo.19.c.vos ipi vidistis qd fecerī egyptijs z quō portaueri vos sup alas aglar:ostat tū q̄ ō⁹ oduxit hebreos p desertū sup alas aglar:nec strutionū:aut vultur:ꝫ ē metaphora quā ō clauim⁹ exo.19.c.sic h̄ scriptura sacra volēs odescēdē mō nr̄o i telligēdi desigt nob:vt vix fortē bellatorē deū vt pz exo.15.c. cū dr dñs ēsit vir pugnator:ꝫ i hebreo dicat ibidē dñs vir pugnator:sic̄ g̃ vir pugnator i fortitudie brachij sui ostruit hostes ita ō⁹ g oīpotēs ē:z ostruēs q̄s voluerit z saluās q̄s voluerit dr opari i mānu forti.i. i fortitudie brachij sui potentiēs hostes quē admodū faciūt viri fortes pugnātes.(Et fec signa atq̄ pdigia magna z pessima i egypto.)Que sūt miracula solū oñsiua potētie z ñ iflictiua pene:pdigia oñr h̄ miracula isligētia penā:de p̄io vt duersio vge in colubrū:de scdo vt grādo maria z tenebre z mors p̄mogēitor:iō vocaſ pdigia pessima q̄ntū ad malū pene:qz magnū malū egyptijs itulerī. ¶Tria ponūt h̄.s.sig: indicia:z pdigia:z p̄t eē diuersa vel idē q̄ sint diuersa:vt q̄ signa dicaſ q̄dā miracla demōratiua vitatē ci⁹ q loqbaſ.s.q̄ moyses dicebat se a deo missū:z cū negaret faciebat ista miracla.s. duertē vgā i colubrū z eōrio:z h̄ vocabaſ signū:qz signū erat p h̄ q̄ ista q̄ dicebat moyses vā erāt:qz i signū vitatis sue adducebat tale miraculū qđ satis appebat a deo eē:z signabat illū q loqbaſ tāq̄ a deo ve fuisse missū:indicia vocaſ miracla iflictiua pene:ꝫ nō magne pene:sic̄ fuerūt aliq̄ plage inf alas oīb⁹ minores:prodigia vocant magne plage sicut supra dctū est:sed magis videt q̄ hic accipiant oia pro eodē mālr:sed differūt formalr:vel scōm rōnē:nā oia ista vident fuisse plage inflictiue

dolozis

Quid sit coꝝ deo ābulare.

Quid sit bonum; aut bene placitū i ospcū dei

Qō.7. A Que dria sit inter testimoniū z p̄ceptum.

Judicialia p̄cepta magis rōni annectunt q̄ cerimonialia.

Qō.8 A Que differentia sit inter signū p̄digiū et iudiciuz.

Prodigia qd.

Nōnulloꝝ opio ō ista tentatione.

Doct.opio.

Deꝰ nun q̄ ē testis falsitatis.

B

L

† Legittimū ꝓpe ī sacra scriptura q̄mō capitur.

† †

D

Legale qđ sit.

† †

† Littera hebraica.

Gētes dele re mādāt.

Connexio capituli. Diuino eiusdem. Indebita pietas.

dolozis:sed iste pñt vocari signa inquantū cōsiderant vt q̄daz facta que nō pñt eē nisi per nālē potentiā:sed indiget potentia supnāli:z sic neče ē qꝺ ista faciat deꝰ:aut aliqs i vtute dei:sz deꝰ numq̄ est testis falsitatis:ergo neče est qꝺ quādocūq; ad ꝓbationez alicuiꝰ dicti adducūt vera miracula q̄ nullus pōt agere nisi deus:qꝺ illud dcm verū fuerit:cū deus nūq̄ sit similitatis testis:qō tm esset si ad ꝛmationē alicuiꝰ dicti falsi faceret miracula:ergo talia qualia faciebat moyses iferēdo penas magnas egyptijs erat signū qꝺ ipse erat missus a deo in cuiꝰ noie loq̄batur. vocant aūt iste pene iudicia:qz iudiciū dicunt pene inflicte:vel qz iuste infligunt:vel qz cā eius nobis ignota est:de primo mō dicimꝰ q̄ videmus aliquē multū peccantē z postea cōspicimꝰ eū multū puniri:dicimꝰ qꝺ iudiciū dei fuit.ſ.qꝺ talr agēs taliē puniret:alio mō dr iudicia dei q̄ penarū cāe ignorantur:vel non plene cognoscunt:z sic q̄ aliq; qui boni valde:vel satis boni videbant puniunt:dicimꝰ qꝺ iudiciuz dei fuit.i.sn̄ia dei occulta nobis:z sic dr.ps.35.iudicia dei abissus multa.i.sē tētie dei sunt nobis multū obscure. Hic autē accipiunt iudicia in ꝓmo mō:qz in egyptijs satis videbat rōnale qꝺ deꝰ debuissz cōplē vltionē suā:qa totiēs mādato eiꝰ restitissēt:z iō exercuit in eos z i deos suos iudicia.i.iustas penas:z sic pzero.12.c.cū dr:pcutiā oē p̄mogenitū i terra egypti:z i cūctis dijs egypti faciā iudicia ego dñs:idē pz nu.33.c.cū dr:egressi sē filij israel vidētibꝰ egyptijs.nā z i dijs eoz exercuerat vltionē:p:odigia vocant ista iquātū erant magne pene valde q̄ sūt ꝑcul a vigito.i. ꝑcul a potētia nra:qz nālis potētia talia agere nō pōt:pz bꝫ cōsiderādo ipsas penas iflictas q̄s nullus de sapiētibꝰ vel nigromanticis egyptijoꝝ:vel de dijs eoꝝ talia potuit facē:vel fieri ꝓhibere.vocant tm aliqñ ꝓdigia ipsa miracula magna que nulli penā inferūt:sed solū miracula magna sūt:z sic bꝫ. actu.6.c.qꝺ stephan⁹ plen⁹ gr̄a faciebat ꝑdigia z signa magna i pplo:dñr tm ista prodigia semꝑ retēta significatiue termini.ſ.prodigia.i. ꝑcul a vigito:qa talia miracula ita magna sunt:qꝺ iterum est ea nō posse fieri nālit:sed ꝓ aliquā potētiā.ſ.diuinā que valde ꝑcul est a potētia nra.(Lōtra pbām̄ōne z oēz domū illi⁹.) Isti enī magis torquebāt istis plagis:qa se ouriꝰ bebreos bēbāt z ab istis oē ꝛfiliū malū:z pena ꝺ eos ꝓcedebat.(In ꝛspectu vr̄o.) Quia sz bebrei morabant in terra gessen que ad vnā extremitatē egypti ē vt colligit Gen.46.c.tm sciebāt vicinos egyptios parata istas plagas ēt z meliꝰ:qa in terra gessen nō solū habitabāt iudei:sz ēt egyptij in oīb⁹ locis z ciuitatib⁹ illis hebreoꝝ:et in illis egyptijs fuerūt oēs pene inflicte sicut alijs q̄ morabant ꝓ totū egyptū:z ista oculis suis videbant hebrei:z fiebāt in cō spcū suo:vt declarauim⁹ exo.7.c.bꝫ pz clari⁹ exo.12.c.vbi imolato phase mādauit de sanguine agni poni i superliminari dom⁹:z sup vtrūq; postē:vt cū veniret angelus ꝑcutiēs transiret domos illas:si tm ipsi hebrei nō bitassent inē egyptios frustra fuisset ponē illū sanguinē:qa tūc nullā domū dēret angelus ꝑcutiēs trāsire:z nullā ꝑcutē:cū de ꝓmogenitis hebreoꝝ nullus in illa peste pierit. ¶ Itē pz exo.3.et.11.c.vbi dr qꝺ postulabit mulier ab hospita sua:z a vicina vasa aurea:z argentea:z vir ab amico suo:q̄ vr̄ qꝺ hebrei multi morabāt in domib⁹ egyptiorū:z bēbāt ēt egyptios ꝓ vicinis:q̄ iter hebreos morabāt egyptij quoꝝ possent videē iflictiōes penaꝝ:pōt ēt referri bꝫ ad vnā penā iflictā filī coā toto pplo hebreoꝝ:z fuit subuersio egyptiorū i mari rubro cū duerit dñs aq̄s maris rubri sup egyptios:z vnus ex eis nō remāsit. Et viderūt hebrei oēs egyptios iacētes mortuos i littore maris:z cātauerūt dño laudes sup illos vt pz exo.14.et.15.c.ꝑcepitq; nobis dñs.(Ut faciam⁹ oīa legittia bꝫ.) Accipiē legittimū gñaliꝫ ꝓ oē qō in lege scriptū ē siue morale siue iudiciale: ꝓpsſime accipiē ꝑ cerimōiale qō ē pure positiuū: z a sola legislatoris itētiōe dependet: q̄lia sūt rit⁹ sacrificioꝝ:nō tā ꝓpe assumi pōt legittimū ꝓ iudiciali ꝑcepto qō magis a rōne dependē vr̄. Et ista duo ponit phs.5.etbi.iustū legale est qō stat in videri:vel nō videri:vt sacrificare vnā capzā vel duas oues:ēt sn̄ialia ꝓ sacrificiū tāgit cerimōialia:ꝓ sn̄ialia tāgit iura forzalia inē boies.phs āt vtiē isto noie legale aliq̄liꝫ magis large distīgues illud ꝺ ius nāle dicēs:policiti aūt iusti hoc gdē nāle hoc aūt legale est:z sic oē ius vocat legale quod nō est nāle.de diffōne aūt iuris nālis posita a phō q̄lr intelligi dēat: dicimus exo.20.z leui.27.c.ius aūt legale vocat ipse oē alterum ius ptinēs ad boies:vel ad deos:sed dr:qz in iuribus humanis que daz sūt iura vlr posita q̄ sz nō dicāt ꝓncipia iuris nālis oīa nota sunt tm ꝛclones spāles iuris nālis deducte a sapiētib⁹.ſ.a legislatoribꝰ:qa sapiētis est ordinare:vt ait arist.in ꝓncipio ꝓmi metha.z sicut in speculatiuis ꝓncipia q̄ sūt ꝓ se nota z ꝛclones q̄ sūt note nō ꝓ se:sed ex inductiōe ꝓ ꝓncipia dñr simul ptinere ad mām speculatiuaz:ita in agibilib⁹ ꝓncipia vlia iuris nālis:z cōclones inducte per modū determinationū:a iure nāli dñr ptinere simul ad ius nāle:z ideo talia iudicialia nō vocant legalia scōm phm:sed nālia:alia aūt iudicialia que ponunt interdū ex sola volūtate legislatoris:z subditorum:nam voluntas ꝓncipis facit ius:qz qō ꝓncipi placuit legis vigorem habuit vt pz istitutis de iure nāli z ciuili z gētium in.§.ꝓncipium quoq; placita ista:nāq; facta a sola volūtate ꝓncipis sine aliq̄ rōne vocant legalia:nam cōpetit eis diffō iuris legalis quā ponit phs in.5.ethi.ſ.legale est qō a ꝓncipio quidē nō dr. Dr aūt cū positū.i.anteq̄ ponat ius tale nō magis dr sic agē q̄ ꝺ̄rio mō:sz cū positū fuerit dr.i.magis refert sic se bze q̄ alr cuiꝰ latiorem declarationē posui ero.20.c.aliquādo iudicialia non ponunt vlr:sed sumunt in particularib⁹:vt sn̄e iudicuz que dant sup facto certo z nō extendunt ad aliq̄ alia similia vel dissimilia:z tm accipiunt vt ius:ga res iudicata accipit vt ius:aliqñ etiam aliq̄ que nō sūt iudicialia:z tm sūt leges dicētes ius alicuius p̄sone vocant legalia:quēadmodū ꝓilegia si ponant ꝑ modū legis vel statuti:z tm sint indulta in fauorē vniuꝰ p̄sone:vt in q̄dam ciuitate statutū fuit qꝺ tolerē brasida:z si erēt ei sacrificia:qa multa bona fecerat ciuitati. Aliqñ cōsiderant aliq̄ iudicialia tanq̄ determinatiōes penarū:vel p̄fitiones terminoꝝ:z vocant legalia:qa nō dr sic magis facere q̄ sic vt statuere qꝺ deē ꝓ redēptione captiuoꝝ tantū vel tantū:cū nō sit maioris rō dare qnq; q̄ sex:aliqñ accipiūtur alia que nullo mō sūt iudicialia:sz ptinēt ad cultū deoꝝ:vt sacrificare capras:vel arietes vel oues z sic de alijs:qa in his nō est aliq̄ rō:sz sola voluntas: q̄uis ouidius in libro fastoꝝ dat rōnes illoꝝ rituū z sacrificioꝝ:sic enī ꝓmittit in ꝓncipio libri ꝓmi dicens:tēpora cū causis latium digesta per orbē canā:q̄uoꝝ q̄ sunt q̄ ptinent ad ius legale in qb⁹ distīguit a iure nāli:z illa q̄uoꝝ hic assignauim⁹:z tangit oīa illa phs.5.ethi.in diffōne iusti legalis cū dr:legale est qō a ꝓncipio quidē nō dr aūt cū positū fuerit:vt captiuos vina redimi:z sacrificare capzā:sed nō duas oues:adhuc aūt quecūq; in singularib⁹ legē ponūt:vt sacrificare brasidē z sn̄ialia. Primū de q̄uoꝝ supradictis notat inquātū dr z sn̄ialia:secūdū notat:q̄ntū dr.adhuc q̄cūq; in singularib⁹ legē ponunt vt sacrificare brasidē.tertiū notat cū dr:vt captiuos vina redimi. quartū notat inquātū dr:vel sacrificare capzā:sz ñ duas oues. (cūctis dieb⁹ sic est bodie.) Referē bꝫ ad tps p̄spitatis qñ pzes docerēt filios mādata dei:z est itellis sic nunc abūdamus in diuitijs:z trāqnilli sum⁹ custodiēdo mādata dei:ita erit in futuruz qñcūq; ea custodierim⁹:vel pōt referri ad tps moysi:z est sensus dicebat moyses pplo vos dicetis filijs vr̄is qꝺ qñcūq; mādata legis suauerit bñ sibi erit sic nūc est nobis:tūc.n.abundabat ppls diuitijs:z pace debellatis madianitis qnq; regib⁹ vt patet Nu.31.c.z duob⁹ regib⁹ amorreis Nu.21.z possessa tra amorreoꝝ:z diuisa.ſ.3.c.(Eritq; vr̄i misericors.) Liberādo vos a cūctis miseriis q̄ supuenire pōt. (Lōtra dño do nr̄o.) Est mutatio ꝑsone:qz dēret dici coā eo:qz ipe misericors erat:et sic frēqnē fit mutatio in scriptura vt ps.3.ūn.Xv.vlē.qz cum loq̄tur in tertia ꝑsona:rursum duertit ad secōdaz:sed in hebreo aliter habetur.ſ. (Erit nobis iustitia).i.nos erim⁹ iusti faciēdo nō solū bōa tpalia bēbim⁹:sed ēt bꝫ agēdo boni erim⁹:z tūc ñ ē mutatio ꝑsone.

¶ Capitulum.vij.

Cum vō introduxerit te dñs deꝰ tu⁹ in terrā quā possessur⁹ ingredieris z ꝺleuerit gētes multas coā te:etheum:z gergezeum z amorreū z chananeū z pherezeū z eueū z iebuseū septē gentes:multo maioris numeri q̄ tu es z robustiores te tradiderit q; eas dominus deus tuus tibi:percuties eas vsq; ad ītermitionem.

Cū vero. Supra dictum fuit de ipedimētis amādi z timēdi deū q̄ pueniūt quodāmō a se ipis:bꝫ agit de ipedimētis ꝓueniētib⁹ ab aduersarijs. ¶ Et tāguntur tria. ¶ Primū indebita pietas. ¶ Scōm pugnādi z resistēdi timiditas.ibi.(Si dixeris in corde.) ¶ Tertio illicitorum cupiditas ibi.(Sculptilia eorum.).(Et deleuerit multas gētes ante te.) Et sic ꝓmiserat eis qꝺ mitteret angelū suū añ eos:q̄ dispderet

† oēs hītatores trās iordanē in terra ꝓmissa. (Etheum ⁊ gergeseū.) Hic ponit septē gētes quas deꝰ delebat deꝰ erat vt traderet possessiōez earū israelitis: sed Heñ. 15. ponit decē gētes q̄rū terras deꝰ dabat erat iudeis. s. iste septē ⁊ cediuonei: cinei: cenezei: sed de istis tribꝰ gētibꝰ nō legit ꝙ aliquā deꝰ iudeis subiecisset. Et si dicas ꝙ hz tpe iosue iste septē solū subiecte fuerūt: sed post tpe regū subʒ fuert. Sz hoc nō tz: ga ipe iosue ñ fuerūt subiecte oēs iste septē gētes: qz adhuc māserāt iebusei habitātes hierlm: ⁊ i multis locis post mortē iosue: etiaz vsqz ad tpa dō vt pz iudicū. 1. et. 2. reg. 5. et ꝑmo palipo. 11. c. iō dom ꝙ reges iudeoꝝ solū subiecerūt aliquā ptē illarū septē gētiū: q̄ aūt subiecta nō fuerat ⁊ deleuerūt eā: sed in illa pte libroꝝ regū siue palipo. legit ꝙ iudei tales gētes subiecissent: iō aliq iudei dixerūt ꝙ iste tres gētes subijcient tpe messie: sed hoc nihil est: qz siue scōm fidē nr̄am: siue scōm errorē quē ipsi nūc hūt messias oib⁹ gētib⁹ dñatur⁹ erat: quo g̃ ille tres gētes spāles eis subijciēde, ꝑ mitterent ꝑo tpe messie: si oēs alie subiscīēde erant: iō cogent cōsiter i ꝙ ista añ tps messie complēda erāt. Pōt g̃ rōnabiliter rñderi ꝙ ille tres gētes nō fuerūt delete ab israelitis: sz ab idumeis moabitis ⁊ amonitis: ⁊ rō: qz iste decē gentes ꝓmisse fuerūt abrae ꝑo semine suo: sed idumei de semine abrae sunt: qz sūt filij esau: ⁊ esau fuit nepos abrae: moabite ⁊ amonite nō sūt de semine abrae: sed sūt filij loth q fuit filiꝰ fr̄is abrae. s. arā. vt pz Heñ. 11. c. ⁊ secutꝰ fuit abraam exeūdo cū eo de terra cognatiōis sue: ⁊ cū eo iuit in egyptū vt pz Heñ. 12. et. 13. c. iō dilexit eū valde abraam vt pz Heñ. 13. et. 14. liberādo eū a. 4. regibꝰ. Et iō ꝑpter merita abrae dedit duas gētes amonitis: et moabitis filijs sui amici: ⁊ reputāt sub semie abrae: ⁊ confirmat hoc q̄. 2. c. dz: q ñ pugnarēt iudei cū idumeos: moabitas: ⁊ amonitas: qz deꝰ dederat eis ⁊ras illas q̄s tūc possidebāt: ⁊ adiuuerat vt expellerēt inde hītatores eoꝝ: sed cū nulla alia gentē ꝑo hibiti sunt pugnare: nec etiam cū madianitas q erant de semine abrae per vxorē suā cethurā. Heñ. 25. c. de nulla alia gēte dz q̄ tradiderit deꝰ terrā aliquā in possessionē suā: ⁊ satis colligitur ex. 2. c. q̄ ista terra illis tribꝰ pplis ꝓmissa sit: qz vocat terra possessiōis sue: suus: ꝓprietatē denotat quā isti habuerūt ꝑ ꝓmissionē dei. Et etiā verisimile est: qz terra moabitaꝝ: amonitarū: ⁊ idumeoꝝ terrā ꝓmissiōis iudeoꝝ tangit in circuitu ab oriēte ⁊ meridie: vt dixim⁹. q̄. 3. c. Et sic eēnt oēs iste decē gentes cōiūcte. Itē qz ꝓmissio istaꝝ decē gentiū soli abrae facta fuit: post aūt in egypto qñ ꝺus ꝑmo ꝓmisit pplo iudeoꝝ q̄ eos inde educēt: solū ꝓmisit eis se datuꝝ istas septē gētes vt pz exo. 3. c. hz ibi nō ponant gersei fīc hic: qz rarissime noiant gergesei in sacra scriptura: iō videt ꝙ alie tres gētes alijs date erāt: sz ꝺ nullo ita pōt dici sīc de amōitis: ⁊ moabitis: atqz idumeis vt patuit. Et si obijcias ꝙ nō pōt itelligi ꝺ istis: qz gētes q̄s isti deleuerūt nō vocabāt cinei: cenezei cediuōei. fīc dz He. 15. hoc rei: emir. zonimin vt. q̄. 2. c. Rñr ꝙ h̄ nō militat: qz noia gētiū multotiēs mutāt: iō illi q vocabāt tpe abrae sic vocarēt forte alr tpe quo itroierūt iudei terrā ꝓmissiōis: maxie cū inē h̄ fluxerūt. 470. āni vt ꝑbatū fuit Nu. yltio. c. Itē qz multotiens aliq gētes multis noibꝰ noiant: sīc vnꝰ bō multa noia hz: sic vocabant troiani dardanides: troes: teucri: vt pz in libris eneidos vgilij. Itē qz emin zonimi nō erāt noia ꝑpa illaꝝ gētiū q̄s amonite ⁊ moabite deleuerūt: sz ipsi eis ista noia iposuerunt ab effectu vt pz. q̄. 2. c. iō datis adhuc eis istis noibꝰ vocarent noibꝰ sui s ꝓprijs. s. cinei: cenezei: cediuonei. Et pz hoc magis i lra hebraica vbi ista noia q̄ iposuerūt amonite ⁊ moabite istis gētibꝰ nō erāt ꝓpria: sz q̄dā cognomēta q̄ sūt noia appellatiua: ⁊ sic nō tollerent noia ꝓpria sua. Et si arguas ꝙ nō potuerūt dari iste tres gētes noiate i genesi amonitis: moabitis: ⁊ idumeis: qa ꝓmissio fcā abrae mānsit in solo isaac: ⁊ bñdictio isaac in solo iacob: ⁊ post p lineā rectā iacob: qz vt ait aplus ad gala. 3. ca. abrae facte sūt repromissiones in semine vno. s. de quo messias futurꝰ erat: g̃ cū de iacob xps venerit ista ꝓmissio i filijs iacob ipleta est. Rñr ꝙ repromissio de semine in quo bñdicerent oēs gētes solū facta fuit in semine abrae per isaac: ⁊ iacob que erat magna ꝓmissio. s. de messia nascituro de semie illo: ꝓmissio aūt de possessiōe terre tpalis ⁊ terrena erat: iō ista filijs carnalibꝰ cōicari poterat quātū ad partē: qz israelitis ille septē gentes sufficiebāt delende: iō alie tres alijs tradite sunt q de semie illo aliq mō erāt amorreū: ⁊ chananeum qñ h̄ dic: ꝙ tradet in manꝰ eoꝝ amorreū cū ia tradiderit reges amorreoꝝ og: ⁊ seon: quo ēt credē debat chananeū cū ia tradidisset in manꝰ eoꝝ chananeū regē arad vt pz Nu. 21. c. ⁊ deleuit israel vsqz ei⁹ sub anathemate. Uñ dicet aliqs ꝙ isti duo reges amorreoꝝ ñ fuert de amorreis q̄s ꝓmisit ꝺs dare i manꝰ iudeoꝝ. Sz ñ ꝑt stare: qz deꝰ ñ dedit eis nisi gētes q̄s ꝓmisit: sz terra istoꝝ tradita fuit eis in possionē: g̃ ꝓmissa fuerat: nec est g̃ amorreos q sunt vltra iordanē quos adhuc debellaturi erāt: ⁊ amorrei citra iordanez q̄s ia ꝺleuerāt ee eādē gētē. Uñ rñr ꝙ amorrei dñr multipliciter: si enī accipiāt large vocāt amorrei oēs gētes q̄s bebrei deleuert vt pz iosue. 24. c. cui dijs amorreoꝝ i quoꝝ tra hitatis: sz manifestū ꝙ ñ hitabat totꝰ israel ad quē loqbat iosue in tra amorrei ppli: sz ēt i tra aliaꝝ sex gētiū. Aliqñ accipit amorre⁹ ꝑ q̄dā pplo descēdēte de chanaā: vt pz Heñ. 10. c. Et sic ꝓmittit eis amorreoꝝ pplis Ge. 15. c. Et iste ppls ptī erat citra iordanez cz tra illoꝝ duoꝝ regū amorreoꝝ seon ⁊ og: ptī tranz iordanē. Et hoc pz: qz tra amorreoꝝ circūdat ⁊ tāgit trā ꝓmissiōis q̄ ē trāz iordanē in pte septētriōali in monte hermon vt pz. ē. 3. qz ille mōs diuidit treꝝ gētes vt ibi dr: ⁊ tra amorreoꝝ citra iordanē ē vsqz septētrionē vt pz iosue. 13. c. Et sic vtraqz ꝺtinguabit iordanē itermedio cuiꝰ figurā potes sic hze: ꝺfigta tra q̄ ē citra iordanē: ⁊ q̄ vltra: ⁊ q̄ mōte hermō g ē i latē septētriōis illiꝰ tre: iō in libro Nu. qñ dr de bello: ⁊ victoria ꝺ seon ⁊ og: nō dr q ꝺuicerūt oēs amorreos: sz q ꝺbellauerūt duos reges amorreos vt. ē. 3. c. g̃ vr ꝙ adhuc superāt alij reges amorrei. s. citra iordanē: alio mō accipit strictissime ꝑ illa pte gētis amorreoꝝ q̄ erat trās iordanē: q̄ erat i possiōe nouē tribuū ⁊ dimidie: ⁊ isto mō accipit h: qñ arguis de chananeis rñdet: q chananei ꝓprie dñt vnū pplm de septē pplis chananeoꝝ gñaliter dictoꝝ erat ppls hitās in itroitu terre illiꝰ trās iordanē ad orientē plagaz illiꝰ tre: ⁊ vsus latꝰ meridianū vt pz Nu. 13. c. cū dr chananeꝰ hitat circa mare ⁊ circa fluēta iordanis: fluuiꝰ aūt iordanis ad orientē illiꝰ terre est: vt ex multis locis huiꝰ libri: ⁊ libri iosue: atqz iudicū ꝛcludit: ⁊ istos subiecerūt israelite trāseūtes iordanē: de chananeo aūt rege arad de quo dr Nu. 21. c. rñderi pōt multipliciter: vno mō q rex illiꝰ terre. s. arad erat chananeus: ⁊ sic debellando illos ñ ꝺbellabat chananeos: ⁊ pz filē de balach filio sephor q erat rex moabitaꝝ: ⁊ tñ ipe erat ꝺ gñe madianitaꝝ: vt colligit Nu. 22. c. et. 25. ex his q̄ ipe faciebat cū madianitis. Sz h̄ ñ pōt stare: qz Nu. 14. c. dr amalechites ⁊ chananeꝰ āte vos sūt quoꝝ gladio corruetis: ⁊ postea dr: descēditqz amalechites ⁊ chananeꝰ q hitabāt in mōte: isti aūt nō pūt accipi p regibꝰ: sz ꝑ pplis: qz amalechites nō est nom̄ viri sz pplī: nom̄ aūt viri ē amalech: chananeꝰ ēt nō ē nom̄ viri sz gētis: g̃ ñ solū rex arad erat chananeꝰ: sz ēt ppls suꝰ. Et si dicas ꝙ chananeꝰ rex arad nō est idē ꝙ ille chananeꝰ q erat apud amalechitē pplm de quo Nu. 14. Rñr ꝙ idē erat: ⁊ pz ex situ terre: qz qñ pugnauit chananeꝰ ⁊ amalechites ꝺ israel erat israel in cades vt pz Nu. 13. c. qz ibi inuenerūt explozatos castrametātē israel: ⁊ imediate in eadē castra metatiōe pugnauit ꝺ eos amalechites ⁊ chananeꝰ: sz in scōa vice qñ pugnauit chananeꝰ rex arad ꝺ israel erat i israel apud cades: mouerat nāqz de cades: ⁊ venerat in mōtē hor: ⁊ ibi pugnauit chananeꝰ ꝺ israel vt colligit Nu. 20. et 21. et. 33. c. Itē pz h̄ clarius Nu. 21. c. nā cū chananeꝰ rex arad fecisset ꝑdā in israel: segt ꝙ israel voto se obligās ait: si tradideris pplm istū in manu mea delebo vrbes eiꝰ: ⁊ segt de rñsione exaudiuit dñs ꝑces israel: ⁊ tradidit chananeū quē ille iterfec subuersis vrbibꝰ eiꝰ: ⁊ sic pz ꝙ chananeꝰ erat pplz: qz petiuit israel pplm illū dari i manꝰ suas: ⁊ tūc segt ꝙ tradidit dñs chananeū in manꝰ eiꝰ: ⁊ tñ id qđ deꝰ fec fuit scōz formā petitiōis israel: qz dr in lra exaudiuit dñs ꝑces israel. Dōz g̃ alr. s. q̄ isti chananei q hitabāt apud amalechitas nō erāt de gñe illoꝝ chananeoꝝ q hitabāt in tra chanaā: sīc aliq̄ sūt aliq̄ gētes diuerse noiate eodē noie: tñ nō ptinēt ad idē genꝰ: vel alr ꝙ iste gētes chananee erāt de gñe alioꝝ chananeorū: sz qz distātes erāt ab alijs terris q̄s possessuri erāt israelite: nō ꝓmisse fuerūt eis: distātia āt pz: qz post cades ⁊ mōtē hor venerūt ad trā chananei regis arad vt pz Nu. 21. c. deide iuerūt ad terrā cāpestrē circuēdo terrā edō vt pz. e. c. postqz aūt magno tpe circuierūt mōtē seyr q̄ ē terrā edō venerūt ad torrentē zareth vt pz. ē. 2. ca. deide trāsierūt ꝑ moabitas q erāt inde venerūt ad torrētē arnō: ⁊ itrauerunt trā duoꝝ regū amorreoꝝ vt pz. e. c. ista aūt satis magna distātia est: vt pz in subiecta figura. Uel pōt dici ꝙ hz ista tra fuisset ꝓmissa israelitis nō poterant hitare in ea: qz posuerūt eā anathema vt pz Num. 21. c. cū dr at israel voto se obligās ait: si tradideris pplz istū i manu mea delebo vrbes eiꝰ: exaudiuit dñs ꝑces israel: ⁊ tradidit chanāeū quē ille iterfec subuersis vrbibꝰ eiꝰ: ⁊ vocauit nom̄ loci illiꝰ orma. i. anathema. Dōz tñ scōz veritatē ꝙ illa scōa solo est vioꝝ: tñ quocūqz mō dicat: israel nō poterat hitare i terra illoꝝ chananeorū: qz illā fecerat anathema: qñcūqz aūt aliqd fit anathama remouetur

Obiectio Qō. 1. A Quo bas septē gentes dꝰ tradidit iudeis: et quando.

Rñsio

Obiectio

Rñsio

Obiectio

Rñsio

Improbatō opiniōis nō nullorū. Qō. 2 A Amorrei q dicant in sacra scriptura.

Doct. rñsio.

D Illud qō fit anathema ñ lz redire in vſus būanos.

mouet ab humanis vſib⁹ vt iam nō liceat redire in humanos vſus ſīc factū fuit de ciuitate hierico in qua oīa ꝺſumpta ſūt ferro: ⁊ igne p̄ter aurū: ⁊ argētū: ⁊ es: ⁊ ferrū que venerūt in ſanctuariū dñi: ita ꝙ nihil oīno venit ad vſus humanos: ⁊ ipſa ciuitatis mā̄ſio iterdicta fuit negs hoīum ibi auderet habitare: vel fundare ſedes: ⁊ figs fundaret in p̄mogenito ſuo iacere debat fundamēta: ⁊ in nouiſſimo liberoꝝ ſuoꝝ ponere portas: vt p3 ioſue.6.c.ſic ergo cū tota iſta terra chananei regis arad ſubiecta fuiſſet anathemati nō poterat iſrael habitare in ea: iō deſtructa illa receſſit vlteri⁹ q̄rēs alias ſedes tanq̄ illa ſedes nihil ad eū pertineret: ⁊ ſic nihil attinet viciſſe iſtos chananeos: qz poſt hos manebāt alij multo plures habitantes in terra chanaā vltra iordanē. (Multo maiores q̄ tu es.) Nō eſt itelligēdū ꝙ q̄libet illaꝝ eſſet maioꝛ q̄ iſraelite: qz tūc nō indigerēt niſi terrā vni⁹ vel ad plus duarū gentiū vt ſpacioſiſſimi eſſent ſed oēs iſte ſi mul erāt maiores in numero q̄ iſrael: iō grā dei fuit ꝙ pauci multos vincerēt ⁊ p3 qz de⁹ nō dedit īmediate terras ꝺ̄ oīum iſtarū ſeptē gētiū iſraelitis: qz ipſi nō poſſent replē ⁊ totā colē vel habitare: donec vlteri⁹ multiplicarent: ne inſurgerēt ꝺ̄ eos beſtie que nutrirent in terra nō habitata vt exo.23.c.et.j.in tertu. (Et robuſtiores te.) Iſti ſeptē pplī chananeoꝝ excellebant hebreos in duob⁹. C Pro qz lz de iſtis ſeptē gētib⁹ nō eēt maioꝛ q̄ totus iſrael: tñ oēs iſte gētes ſeptē erāt maioris numeri q̄ iſrael nō poterāt g̃ pugnare iſraelite ꝺ̄ eos. C Scoz erat qz pplī chananeoꝝ. i. illaꝝ ſeptē gētiū erāt virib⁹ robuſtiores q̄ iſraelite: ita ꝙ q̄libet de chananeis erat fortioꝛ q̄ q̄libet de iſrlitis ⁊ rō erat: qz iſrlite nati fuerāt in egypto: ⁊ in deſtis arabie q̄ eſt terra multū calida: qz multū meridiana: terra chanaā q̄ eſt in ētio climate erat tēperatioꝛ: iō chananei erāt robuſtiores: miraculū g̃ erat ꝙ hebrei vincerēt chananeoꝝ pplos ſeptē. (Percuties eas vſq; ad internitionē). i. vſq; ad mortē iſte ſeptē gētes nimis peccatrices erāt coꝝ dño in enormibus ⁊ infandis īmūdicijs carnis: ⁊ (iō dīna ſnīa) erāt ad totalē delectationez eoꝝ ⁊ ſemis ſui ꝺdēnati vt p3 Leui.18.c. Si aūt filij iſrl quos de⁹ miſtros inſtitie faciebat eis ꝺ̄ dei volūtatē pcerēt: ⁊ cū eis iūgerēt conubia: traderet de⁹ iſrlitas in man⁹ eoꝝ: ⁊ eēnt eis in occiſionez mali ⁊ in penā vt p3 Nu.34. ⁊ ioſue.23.c. (Nō inibis cum eis fedus.) Dimittēdo eos in terra vt ſuiāt tibi ſub tributo vel ſub alia ꝺditiōe. (Nec miſeberis eoꝝ). ſ. dimittēdo ſaltē eos viuos ſine reb⁹ ⁊ pēia in alias gētes abire: qz poſt ꝺcitarēt alias nationes ꝺ̄ iſrlitas: vel qz iſte gētes iā meruerāt mortē iō nolebat ꝺs ꝙ manerēt i terra viuētes. (Filiā tuā ñ dabis filio ei⁹.) Ne cogat eā idolis īmolare ⁊ gignat idolatras filios. (Nec filiā illi⁹ accipies filio tuo.) Ne ipa eliciat eum ⁊ puertat ad idoloꝝ cultu rā ſīc puerterūt mulieres coꝛ ſalomōis ⁊ illexerūt vt idola coleret: ⁊ fecit tēpla idoloꝝ i ſenectute mala vt p3.3. re.11.c. (Ira ſceturq; furoꝛ dñi). i. iuſte mouebit ad puniendū te ſi hec feceris (Aras coꝝ ſubuertite). i. altaria i gb⁹ ſacrificabat idolis. (Statuas). i. coꝛpeas filitudies q̄s adoꝛabāt: ⁊ idē itelligēdū eſt de figuris ſolū pictis ad honoꝛē idoloꝝ q̄s delebāt ſz fit mētio de ſtatuis qz iſtis magis vtebāt gētiles: qz magis figūatiue erāt. oīa. n. idola deoꝝ vt colligi pōt ex varijs hiſtoriis romanoꝝ: ⁊ poema tib⁹ metallica: lignea: ſeu lapidea erāt: alig aūt oij erāt g ſtatuā nec aliquā filitudinē hēbant: vt veſta quā flāmā vocant vt ait ouidius in. 3. pbaſtoꝝ: cuz dico veſtā pure itellige flāmā. Et qz ignis pingi nec ſtatuificari pōt: qz inſtabilis forme eſt: nlla ſtatua nec filitudo ponebat: ſz ꝺtinu⁹ ignis i tēplo ei⁹ ardebat. Et pp hāc cām de⁹ iſrlitis in igne appuit vt p3. ē. 4.c. ne aliqꝺ ſcūlptile vel imaginē fabricarēt. (Lucos ſuccidite). i. loca nemoroſa ꝺſita apō aras i gb⁹ luxurijs vacabāt p⁹ ſacrificia p̄api.

Notādū penes litteram.

† Septem pplī chananeoꝝ hebreos in duob⁹ excellebant.

† E

† Notādū F

Qō.3 A Qualia erāt ſacrificia p̄api.

C Et hoc p3 qz in ſacrificijs p̄api erat oē gen⁹ abominatiōis in coitu: tā in coitu maſculoꝝ ad iuicē g vocant maſculi effeminati. i. hīſtes vicē feminaꝝ: erat ēt cōis cōcubitus viroꝝ cū feminis nullo obſtuato ſedere mī⁹monij: ⁊ hoc magnū vitiū erat in gētib⁹ atq; in iſrl: ⁊ fiebat in locis aliql⁹ abſcōditis. ſ. vel in locis obſcuris pp multitudinē arboꝝ ſolētiū lucē ſolis: ⁊ tales arbores ꝺſerebāt gētiles apō altaria ſua vt fcō ſacrificio p̄api in altare tota turba ꝺfluere⁹ indifferēt ſub arboꝛib⁹ illis ad va ſacra p̄api q̄ erāt in coitib⁹: ſi aūt loca fuiſſent in ꝓpatulo humana verecūdia erubeſceret coꝛā ſe iuicē coire nā q̄ntūcūq; hoīes turpes ſint: iſtā verecūdiā nūq̄ pdiderūt: vt in occulto velit talia ſolatia bre: p̄ter eos plos ꝙ ſub ipē rōnis itroduxerunt vt ꝺiuges q̄ licite ꝺiūgūt in patulo ꝺiūgerēt: qz oē licitū publicuz eē volebāt: tulli⁹ tñ i illis libris ꝙ de republica ſcripta ſūt loq̄ns de coitu ꝺiugū dixit oīa recte facta in lucē ſe collocari deſiderāt. hoc aūt recte fcīñ. i. coitus mī⁹monialis cū ſciri velit vide

ri nō vult: iſti aūt plī ꝙ a canib⁹ dicti ſūt. i. canini p eo ꝙ canina ipudētia hēant quoꝝ p̄nceps fuit diogenes plos: in patulo in vicis ⁊ plateis coꝛā aliis boib⁹ ad vxoꝛes carnalr accedebāt: ⁊ qz alij hoies hoc deteſtabant ꝺſpuebāt in eos: ⁊ iaciebāt pulueres: lutū: atq; lapides ſup eos tanq̄ ſup īmūdas atq; deteſtādas beluas: ipſi āt, p̄ b̄ clauū in manu portabāt vt figs eoꝝ coitū in ꝓpatulo ipediret eū clauo ipeterēt velut hoſtē: ſed qz būana verecūdia ꝓualuit iſta ipudica coit⁹ licētia abolita eſt: ob b̄ ergo iſti in locis obſcuris arboꝝ iungebant. C Aliqñ aūt ꝺueniebāt iſti ꝙ faciebāt ſacra p̄api ad caueas ſubterrāneas erpletis ſacris: ⁊ ibi in obſcuro coibāt: hēbāt aūt p̄ncipē ſup ſe dirigētē ne tumultuarēt in accipiēdo ſinguli ſingulas ⁊ ſic vnie bant: fuit aūt in ſacris iſtis nephādis p̄nceps maacha mr regis aſa. regis iuda: ſed poſtea ipſe p̄hibuit ne eēt p̄nceps hmōi ſacroꝝ: de quo. 3.re.15.c. cū dr ⁊ fecit aſa rectū in ꝺſpectu dñi ſic fecerat dō p3 ei⁹: ⁊ abſtulit effeminatos de terra: purgauitq; vniuerſas ſordes idoloꝝ que fecerāt p̄res ei⁹: ⁊ maacha matrē ſuā amouit ne eēt p̄nceps in ſacris p̄api: ⁊ in luco eius quē cōſe crauerat ſubterq; ſpecū ei⁹: ⁊ ꝺfregit ſimulacrū turpiſſimū cōbuſſit illud in torrēte cedrō: vel vocat lucus ſcōm hebreos q̄dā imago in tenera arbore p̄ iciſionē figurata in q̄cū arbore creſcit: ⁊ ſicut creſcit arboꝛ ita creſcit in lōgū ⁊ latū illa figura ipreſſa vel inciſa in coꝛtice: deinde poſt determinata tpa in circuitu arboꝛis ſtipes dolabat vt ſtatua: ſcōm p̄oꝛē figurationē: inde abſtraherēt: ⁊ fiebat hoc certis tpib⁹ ad recipiēdā virtutē celi ſicut fiunt capita ferrea: de gb⁹ dixim⁹ late Nu.21.c. (Et ſculptilia cōburite.) Qñ fuerint lignea: qñ autem erant lapidea cōminuebant ſi metallica cōfluebāt aurū ⁊ filia: ⁊ infundebant ſub terra: ſicut īfodit iacob aurū ⁊ argētū idoloꝝ familie ſue ſubter terebīnū apud ſichez Geñ.35. vel alr deſtruebāt. (Quia pplis ſcūs es dño). i. applicatus ad cultū dei veri ideo nō debes tangē iſtas īmūdicias. (Ut ſis ei⁹ pplis peculiaris). i. ſpālis: ſīc peculiū ē aliq̄ pecūia quā fili⁹ familias ſibi bz quā acq̄ſuit: ⁊ illa eſt ei ſpālis: ea aūt quā p3 familias hēt cōia ſūt: qz filijs ⁊ toti familie de eis ꝓuidet. (De cūctis pplis.) Sic exo.19.c. qz licet oēs pplī ſint populi dei qz eos creauit ⁊ nutrit ⁊ in eē gubernat: ſed iſraelite ſpāles fuerūt qz eis cognitionē de ſeipſo dedit: et ab eis ſolis cult⁹ fuit (q ſūt ſup terrā.) C Nō ponit b̄ ad differentiā quaſi alij pplī ſint ſub terra: nā nulli pplī ſunt ſub terra cuz. j. ea. nihil eſt cū ipſa ſit. j. oīa: qa centrū terre eſt īfimū i toto orbe: ⁊ licet antipodes veri ſint: nō oz eos dicere eſſe ſub terra ſicut alig arbitrant ſic arguētes: ſi aliqui ſunt antipodes opz ꝙ habeāt plātas ad nos verſas vt p3 ex ſignato nominis. nam ꝺcit antipos ab anti qꝺ eſt cōtra: ⁊ pes quaſi cōtra pes: ſed nos ſum⁹ ſupra terrā: ergo ipſi ſunt. j. terrā: ſed iſta cōſeqntia nō valet: qa ipſi ſunt ſupra terram ⁊ nos ſupra terrā: nā. ē. et. j. dñr reſpectiue ſupra eni in reb⁹ eſt celuz: qa vltra coꝛpora celeſtia aſcēdendo nihil eſt. j. accipit ergo per reſpectū ad illa accipiēdo ſimplicit nos autē cuz ſum⁹ in terra ꝺcimur eſſe ſupra terrā: nō quidē qa ſumus ex iſta pte vel illa ſed qa ſumus p̄opingores celo q̄ ipſa terra: ſic autē eſt de noſtris antipedibus: antipodes nāq; dñr illi hoies q a ſeipſis diſtant per diametrū terre: vt ponat aliqs homo in quacūq; parte orbis voluerim⁹: ⁊ a pedib⁹ illius p̄otrahat diameter terre trāſiēs per centrū terre ⁊ tranſibit ad aliā extremitatē terre: hō autē exñs in illa extremitate quā tāgit alia ps diametri vocaret antipos alteri⁹ ex q̄ ſegt ꝙ ſt aliqs hō ſit in vo pūcto orientis: ⁊ alig in pūcto occidētis illi diſtāt vt antipodes: ⁊ ſt ſibi iuicē vi ātipodes: ⁊ ſic ſi aliqs in pūcto ſeptētrionis ⁊ ali⁹ in puncto auſtri erūt antipodes: tūc aūt iſti antipodes ſic ſe hñt ꝙ vterq; ē ſup terrā: nā ille q eſt in pūcto orientis ꝓpingor ē celo q̄ terra q̄ eſt ibi i oriente ⁊ q eſt in pūcto occidentis ꝓpingor ē celo q̄ terra q̄ ē ibi in occidente: ſi g valēt iſta ꝛntia iſte hō eſt ſup terrā ⁊ ali⁹ ſibi antipos: g eſt. j. trā: ſeqret icōueniēs. ſ. ꝙ celū eēt. j. trā: nā ſi caput arietis ſit ſup circulū meridianum. ſ. in zenit qō ē in angulo celi: neče eſt vt caput libre ſit in angulo terre cū diſtēt p totū diametrū celi: cū g caput arietis ſit. ē. trā dicet caput libre. j. traz. C Itē cū emiſpiū ſit ſup horizōtē nr3: ⁊ dicam⁹ eē ſup trā: aliō hemiſpheriū erit. j. trā q̄z vtrūq; eſt ſatis icōueniēs: nō ē g hō aliqs. j. trā vel ppls: ⁊ cū hic dr g ſup trā ponit ex ſupabūdātia vel diſtīguēs: vt pote cū dicim⁹ oēs hoies mortales aliquādo morieť: cū tñ nō ſit aliqs hō g ñ ſit mortalis. (Nō qz cūctas.) Dic tollit eis occiſionē glīādi: qz forte putarēt iudei ꝙ ex meritis vl hōitate ſiue excellētia nāli electi ſt a dō. (nobis vnitus eſt dñs). ſ. p ſpālē amorē ⁊ fingularia bñficia. (cū fitis oib⁹ pplis pauciores). itellr b̄ ſolū ō magnis pplis: qz ñ ē vez ꝙ qlz ppls ma-

cum varet oēs appetitus carnis vt ſāē machometita Opini. turpis plorū cinicorum.

B

Qō.4. A An ſint antipodes vel et an ſub trā vl ſup. Q. ātipodes nō ſint ſub terra.

B

† Gloziandi occaſio hic auſerē.

† ior eēt nūero q̄ę ísrael.(Et custodiuit iuramētū qō iurauit pr̄ib⁹ vr̄is.)Et sic ex meritis abrae ꝛ alior patrū būerūt ístā terrā ꝓmissam iurta illud.ē.5.c.faciēs mīam in multa milia diligē-tib⁹me:multis enī tpib⁹ꝛ gñatiōib⁹post abraā bona multa fe-† cit de⁹filijs ei⁹meritis ipi⁹.(Et scies).i.p iperitiā rerū gestaruꝫ † cognoscē poteris.(Qō dñs de⁹tu⁹).i.ille quē tu pro deo colis. † (Ipse est de⁹).ſ.ve ꝛ nō fiē dij gētiuꝫ.(Fortis.)Potēꝫ te libare † de piculis.(Et fidelis).i.custodiēs fidelitatem ꝓmissiōis:ꝛ ista † duo erāt sufficiētia ꝓuocatiua ad amorē ei⁹.(Custodiēs pactū Oīa pacta dei ꝺditio nalia sunt. diligētib⁹se.)Quia oia pacta dei de bñfaciēdo alicui gēti ꝺditiōalia sūt:iurta illud ſi custodierīt filij tui testū meū.ps.131. qñ g̃ diligebāt deū bi gb⁹ ꝓmissio ſcā extiterat recipiebāt pro spera scōm pactū dñi:ſi aūt ꝺuerterent in malū ꝛ de⁹quoꝫ ꝫ eos in malū vertebat:vt pz biere.18.c.repēte loq̄r de gēte ꝛc. † (Et bis q custodiunt p̄cepta ei⁹.)Qui aūt non custodit pactū dei nec de⁹ei mīaꝫ custodire dz:qa frāgēti fidē fides frangat eidē: hoc aūt itelligit de pr̄ib⁹.ſ.q̄ qñ pr̄es diligūt deū:de⁹dat filijs bonū:ꝛ ſi pr̄es nō custodiāt nō dat filijs de⁹bonū pp pr̄es:ꝛ ſi ℓ vederit ꝺabit ex alia cā.ſ.pp bonitatē ipsorū filiorū:nō.n.con uertit ista ꝺnītia de⁹dat bona filijs qñ patres sunt boni g̃ qñ-cūqꝫ pr̄es fuerint mali de⁹ꝺabit malū filijs:qa dat de⁹bonum filijs ex multiplici cā.Itē qz de⁹ad indulgendū p̄roptior est q̄ę Pr̄optior deus est ad indulgēdū q̄ę ad cōdēnandū. ad cōdēnandū:qa p̄ropꝫ est ei miseri semp ꝛ pcere:vt cantat ecclesia:ꝛ nō pōt b̄ itelligi de filijs.ſ.q̄ quādo filij diligūt deū: de⁹ꝺabit eis bona:ꝛ qñ nō diligūt deū non det eis bona:nam tūc filij meritis suis acqrerēt bona ꝛ nō merito patrū:sed fal-ſꝫ est:qz aliqñ filij sūt mali:ꝛ de⁹facit eis bonū pp pr̄es q fuerūt boni:vt pz freq̄nt in regib⁹iuda:nā de⁹voluit diuidere regnū ísrael in ꝺieb⁹salomonis:ſz pp dō pr̄em suū ꝺistulit vſq̄ ad fi liū suū roboā:vt pz.3.re.11.c.sic etiā dr̄ de rege abia.3.re.15. ca.cū dr̄ ambulauit abia in oīb⁹peccatis pr̄is sui q̄ fecerat āte eū:nec erat cor ei⁹perfectū cū dño deo suo ſicē cor dō pr̄is ei⁹:ſz pp dō dedit dñs de⁹su⁹lucernā i hierl̄:sic ēt pz in multis alijs: Lre sēsus. de hoc postm⁹multas rōnes exo.20.et.ē.5.c.(In mille gñatiōes.)Hoc nō refert ad custodire mādata ſz ad ſuare mīam: ꝛ est sensus q ſi aligs recte mādata dei custodiat de⁹custodiet mīsericordiā suā cū eo:ꝛ cū mille gñatiōib⁹ suis.i.cū multis.Si aūt referat hoc ad custodire mādata:est sensus q de⁹custodit mīsericordiā suā cū aligb⁹ſi obſuēt mādata dei p mille gñatio-nes:ſz hoc nihil est:qa ēt ſi vn⁹hō solus p̄cepta custodiat cū il-lo seruabit mīsericordiam suam.

¶Quo intelligit faciēs iustis mīsericordiā vſq̄ in mille gene-rationes ꝛ reddens odientibus se statim.

Qō.5. A **Et si dicas** quo ꝓmittit de⁹meritis patruꝫ dare filijs bona i mille gñatiōes:cū regrat q̄ etiā illi boni sint alias nō custodit pactū: ꝛ tūc nō b̄nt ia bona meritis Pr̄ia expō patrū ſz meritis suis.¶Rndet q ſi de⁹alicui viro iusto ꝓmis-ſiones faciat ꝓ se ꝛ semine suo:siue filij post boni siue mali sint: de⁹custodit pactū ꝛ mīsericordiā suā cū eis:cū bonis qdē pfecte: cū malis iperfecte:de malis qdē ſi de⁹eis pactū qō cū pr̄ib⁹eo rū pepigit obseruat:manifestum est qñ ex meritis patrū est:vt ſuauit pactū cū hebreis peccātib⁹ in deserto:ꝛ introduxit eos in terrā ꝓmissaꝫ:solū qa iurauerat hoc abraā:isaac:ꝛ iacob:vt pz sepe i libro nūeri:ꝛ in ísto.sic ēt cū dō firmauit de⁹fedus vt ma neret regnū ei⁹in eternū:ꝛ post salomō fuit pessim⁹vir ꝛ mere Quō regnū ꝺstirpe dō durat etiaꝫ nunc. bat pdē totū regnū:vt pz.3.re.11.c.ita qꝺ nullus maneret ꝺ stir pe ei⁹:sed de⁹ſuauit mīsericordiā suā:qz nō abstulit regnū ſz du rabit vſq̄ ad messiā ꝛ nunc regnat:qa messias ꝛfuit de semine dō scōm carnē g nūc regnū hz ꝛ vſq̄ in scl̄os scl̄a iurta danie lis ꝓphiam.2.c.ſz nō mānsit pactū pfecte:ſz solū vna trib⁹cum eēnt.12.vt pz.3.re.11.c.Lū aūt filij boni sūt tūc magis ꝺubiū est vtrū meritis suis an patr̄ suor̄ pactū ad eos ꝺseruet:ꝛ ꝺ b̄ nō pōt dari tertia rōa:qa pūt aliqñ merita filior eē maiora me ritis patrū:ꝛ tūc satis ꝺici pōt qꝺ meritis filior eis mīa ſuat: sed adhuc hic aligd est de meritis patr̄:qz aliqñ meritis patrū filij boni sūt:ꝛ gr̄aꝫ dei recipiūt:sic ſi aligs vir scūs deprecet pro B † aliquo q in pctō mortali est vt ad gr̄aꝫ reuertat:ꝛ de⁹meritis illi⁹ei gr̄am ꝺonet:aliqñ aūt filij boni sūt:sed merita eorū pua sunt ad pacti custodiā:ꝛ tūc meritis patr̄ custodit mīa.(Et red dēs odiētib⁹se statī).i.malos imediate pūt:ꝛ eos ꝛ aliqñ filios Scōa expō ſm trāslatiōem chal daicam. eor̄ vſq̄ q̄rtā gñonē.¶Scōz lr̄aꝫ trāslatiōis chaldaice pōt eē ali⁹sensus.ſ.q boni accipiūt mercedē bone opōnis.(In mille gñones).i.post mille gñones.ſ.in vita eēna q̄ est post oīa tanq̄ finis ꝛ ꝺsūmatio:ꝛ malis imediate retribuimur:ſi.n.aliqō bo-nū faciūt:qz in vita btā mercedē recepturi nō sūt hic imediate in p̄speritate tpalīū r ex recipit. Sz melior est p̄ma expō:qz sub iungit ita vt ꝺispdat eos qō ad penam p̄ro malo refert nō re Pr̄ia rō munerationē boni.Si aūt referri posset ad sensuꝫ trāslatiōis chaldaice bñ staret.ſ.q ex eo q de⁹ iudex est:nec mala ipunita sūt:nec bona irremunerata:mali aūt q in malo futuri sūt scōm dei altissimā p̄sciam:qz aliqñ bona egerūt exītes boni scōm p̄ sentē iustitiā vtpote qz erāt tūc i charitate:vel qz forte egerūt bonū scōm gen⁹nō exītes in charitate quor̄ vtrūqꝫ remune-rabile est:opz q de⁹remuneret illud ꝛ qz in vita eēna remuna-rōnē bituri nō sūt cū ea nō accipiēt dat eis hic remuneratio: Interdū tñ nō dat eis manifesta remuneratio ſz forte libant Qr̄ ꝺus in b̄ scio sepe re-mūerat malos. ab aligb⁹piculis q̄ ex alijs actib⁹incurrere merebant:ꝛ qz libe ratio a periculis maxie qñ pricula nō instāt nō videt esse bonū cū nō ꝺsiderari possit:vident talia bñficia irremunerata trāsi re:interdū aūt nō ꝓficiunt ista bona q̄ malis sūt quātū ad ali qd spāle qō hic videat:ꝛ tūc ꝓficiunt eis occasiōaliter in iferno ſz q nō tātū cruciant:qz ista bona egerūt sicut ſi non egissent ista bona forte egissent mala opposita:vel dispata ex gb⁹ma-gis cruciarent.Sed vt dictū est:melior est p̄cedens expō:nā in lr̄a nō ponit de aliq̄ remuneratiōe malor̄ p̄ro bonis q̄ egerit ſed de punitiōe ꝓ malis q̄ ꝓpetrauerint cū dr̄:ita vt ꝺispердat eos:ꝺispердē aūt ad punitionē ptinet.¶Itē de⁹intendebat in ducere iudeos ad nō idolatrādū:nec frangēdū mādata ei⁹:bo nis aūt q custodiebāt mādata rationale erat ꝓpositi remunera tionē:malis aūt ſz ex alia cā.ſ.ex bñfacto aliquo dēret aliq̄ re-muneratio tñ nō dēbat hic ꝓponi:nā iste pp̄s reduceret a ma lo p timorē vt pz exo.20.c.cū dr̄:vt.n. ꝓbaret vos venit deus: ꝛ vt sit terror ei⁹in vobis ꝛ nō peccetis:cū g̃ itēderet eos redu cē a malo nō dēbat ꝓponē aliquā remunerationē debitā dire cte vel idirecte ſz punitionē:sic ꝓposuit.ē.4.c.ꝛ in multis locis vbicūqꝫ agit de idolatris sicut Leui.26.et.28.ca.¶Itē scōm 3.ratio regulā phi ſi oppositū de opposito ꝛ ꝓpositū de ꝓposito:opz q cū obſuare mādata ꝛ nō obſuat mādata sint opposita:ꝛ retri butio ꝺlectabilis ꝛ punitio sint ꝓposita:q ſi retributio ꝺlecta bilis dr̄ de obſuātib⁹mādata g̃ punitio dz ꝺici de ñ obſuanti-b⁹:sed hic retributio ꝺlectabilis in mille gñones dr̄ de obſuā tib⁹:g̃ punitio dz ꝺici de nō ſuātib⁹.¶Itē qz de⁹itēdit reducē 4.ratio bebreos ab idolatria:reductio āt a malo est p timorē:qd g̃ pñ Deus nō ꝺiceret a liqō imp tinens. ciebat ponē retributiōez alicui⁹boni:qz b̄ ē valde iptinēs:de⁹ aūt nihil iptinēs ꝺiceret:qz locutiōes vel rōcinatiōes in gb⁹po D Resolo auctoris Error dubitan di. nit aligd iptinēs sūt vituꝑabiles:de ꝺo aūt nihil vituꝑabile ē ꝺcedendū.Dōm g̃ q est sensus q de⁹nolebat reducē malos a suo ꝓposito:ita vt nō itēderēt idolatrare:ad b̄ aūt ꝓmittit bo nis retributionē:ꝛ banc vſq̄ in mille gñones.i.q de⁹bñfaciet bñfaciētib⁹:ꝛ nō solū ipis ſz ēt filijs:ꝛ nepotib⁹ suis:ꝛ ꝓnepo tib⁹:qz ꝛ oīb⁹alijs vſq̄ in mille gñationes ꝛ vltra.Nunc g̃ ali qs male agēs posset ex b̄ assumē occasionē dubitādi:credēs q ꝺato q male agēt de⁹puniret nō eū ſz aliquos de posteris ei⁹i 3.vel.4.vl alijs gñonib⁹:ꝛ p b̄ ducerent ad maluꝫ credētes se nō puniēdos in ꝓpa p̄sona:ad tollēdū aūt būc errorē ꝛ dādum istis maiorē cāz timēdi dr̄ de⁹q retribuet male agētib⁹nō post multas gñones sed imediate.ſ.q statiꝫ q peccauerit statī pctī sui penā accipiāt:sic pz de multis vt de colētib⁹vitulū:qz statiꝫ venit moyses ꝛ occidit vigīti tria milia vt pz exo.32.ꝛ de ꝺcu-piscētib⁹carnes ꝛ murmurantib⁹ō deū p laborē itineris:qz in vtro ſqꝫ ira dei satis velox fuit vt pz Num.11.ꝛ in eos q mur murauerūt ō deū ꝛ moysē ꝛ aarō p sacrificio:qz statī absorpti sūt a terra vt pz Num.16.c.sic pz de maria sororē moysi q̄ qñ statī vt murmurauit fuit fctā lepr̄osa vt pz Nu.12.c. ꝺfirmat aūt supior inia p b̄ qō dr̄ in lr̄a.ſ.ita vt ꝺispdat eos ꝛ vltra nō differat ꝓtin⁹restituēs qō merēt.i.postq̄ aligs peccauerit ime diate puniet a ꝺo.(Protin⁹restituēs qō merēt.) Accipit mere † ri in malā ptē.ſ.p pena debita malis actib⁹.(Custodi g̃).i.qz sic † est q ꝺs custodit bñ agētib⁹:ꝛ male agētes punit custodi man £ data vt te bñdicat.(Postq̄ audieris).ſ.itētiōe obediēdi audiēs † eni solū nec est bonū:nec aliq̄ ps boni.(Et custodieris).ſ.in cor † de tuo cū itētiōe ponēdi in ope:ꝛ feceris actualr exeq̄ndo.(Cu † stodiet dñs pactū).ſ.itroducēdo te i t̄rā ꝓmissiōis vel custodiē do te i ea.(Et diliget).i.hēbit te g̃tū sibi:ꝛ ista vocat gr̄a g̃tū fa ciēs.ſ.acceptatio dei q ꝺ aligd sibi acceptū hēat:ꝛ videant ei opa illi⁹ bōa sic ꝺicim⁹fuitor̄e eē in gr̄a dñi sui qñ placēt dño opa ei⁹.(Ac multiplicabit).ſ.i bonis tpalib⁹.(Bñdicet fructui † vētris tui).i.multiplicabit filios tuos:bñdictio.n.sp multiplica tionē ipor̄tat:de⁹ponit b̄ bñdictiōes custodiētiū mādata sua:ꝛ qz q̄dā sūt maiores:q̄dā mior̄es:ponit eaꝫ p ordinē ponēs p̄ro maiores:ꝛ qz bñdctō i filijs maior erat pōit vt p̄ro. ¶Erāt Qō.6 A n.apō ātiq̄s vue bñdictiōes potissime:pr̄ia bñdictio erat mul-

tiplicatio

Apō angs due bñdictiones potiſſimeerāt

tiplicatio in filijs. Scōa erat victoria ō hoſtes: vt pz Geñ. 24. ca. cū venerūt oēs cognati rebecce ipſa volēte recedē ad terrā chanaā. Dī ibi q incepunt pcari ꝑpa ſozozi ſue: ꝛ dixerūt: ſozoꝛ nra es creſcas in milia ꝛ poſſideat ſemē tuū portas inimicoꝝ ſuoꝝ: iſtas eaſdē duas bñdictiōes pōit deꝰ loqns ad abraā vt pz Geñ. 22. c. cū dī q memetipm iurauī dic oñs qa feciſti rē bāc: ꝛ nō pepciſti filio tuo vnigenito: bñdicā tibi ꝛ multiplicabo ſemē tuū ſicut ſtellas celi: ꝛ velut arenā q̄ eſt i littore mariſ: poſſidebit ſemē tuū portas inimicoꝝ ſuoꝝ: lz tñ iſte eēnt maxie due bñdictiōes: potioꝛ tñ inē eas erat multiplicatio in filijs: qz ex iſta videbaꝫ ſeq ſcōa ꝛ nō eẽrio: ꝛ pz b̄ qz felicitas ſiue btūdo eſt maximū bonū quo nihil maius bī pōt: tñ aligs dicebaꝫ eē btūs in bñdo multos filios vt pz Geñ. 30. c. in Lia que poſtq̄ būit ſex filios. 4. ex ſe ꝛ duos ex ācilla putauit ſe eē beatā ꝛ dixit b̄p bñdictiōe mea btāz qppe me dicēt mulieres ꝛ pp ea appellauit nomē eiꝰ aſer. i. btūs vt pz ex hebraica iterp̄tatōe erat ḡ maxima bñdictio multiplicatio liberoꝝ iō hāc ceteris p̄poſuit dicēs bñdicet fructui vētris tui. i. multiplicabit filios tuos. (Et fructui ẽre tue). i. ſegetes ꝛ arboꝝ fructꝰ multiplicabit. ſ. ga j. exp̄munt iſta itelligēt ſolū ō fructu arboꝝ. (ꝛ armētis). i. ogregatiōibꝰ boū vel vaccaꝝ. (Hregibꝰ). ſ. ogregatōibꝰ ouiū vl capꝛarū. (Bñdictꝰ eris inter oēs pplos). i. multiplicatꝰ inter alios pplos: ga nullus ppls ita creſcebat in filijs ꝛ ſba ſicut iſraelite: vel q oēs ppli noīabūt te bñdictū videntes te abundantē in oībꝰ: vtrūq̄ aūt verū erat. ¶ Primum pz de multiplicatiōe i egypto: ga intrauerūt ſole. 70. aīe de domo iacob vt pz Ge. 46. ꝛ exo. pmo. c. et. j. 10. c. cū dī in. 70. aīabus deſcēderūt pres tui in egyptū: ex iſtis tñ. 70. aīabus in annis ducētis ꝛ decē quibꝰ māſit poſteritas iſrael in egypto vt ꝑbauimꝰ Geñ. 15. ꝛ exodi. 12. ſiue in ducētis ꝛ gndeci vt veriꝰ loq̄mur: ad tantū nūmerū creuit vt eēnt de ſolis viris bellatoꝛibus plures q̄ ſeptingēti mille: vt ocꝯauimꝰ exodi pmo et. 12. c. lz exodi. 12. ponant ferme ſexcēta milia: hoc aūt erat ga multiplicatio eoꝝ erat per modū admirabilē nō ſicut in alijs boībꝰ ſed ſicut arboꝛes multiplicāt: ita q̄ ex vna arboꝛe ſimul multa poma: vel ſicut ex vno grano naſcit vna ſpica: ꝛ interdū ex vno grano in vno ſtipite: ſiue culmo naſcunt tres: aut. 4. ſpice: ꝛ in q̄libet ſpica multitudo granoꝝ: ita videbaꝫ eē multiplicatio in hebꝛeis ga ex vno cōceptu nō ſolū vnꝰ fetus effunderet ſed duo vel tres: ꝛ interdū plures: ſic pz exo. pmo. c. cū dī filij iſrael creuerūt ꝛ q̄ſi germinātes multipꝛicati ſūt: germinare aūt pertinet ad arboꝛes q̄ in magna multitudie fructꝰ ꝓducunt: ꝛ nō ad boies. ¶ Scōz pz. ſ. q oēs ppli vocarēt eū beatū: ſiue bñdictū ꝛ hoc erat i duobus: pmo in bona ordinatiōe ppli per iuſtas leges ꝛ cerimōias que ordināt in bonū politicū ꝛ diuinū: in alijs aūt pplis nō erāt iudicia vel cerimonie bene ordinate: cū ḡ viderēt iſtum pplm hēre leges ordinatiſſimas: eſt aūt oꝛia inē pplm hñtē rectas leges ꝛ cerimonias ꝛ inē nō hñtē tanq̄ ſapiētis ad inſipiētem: ſicut inſipiētes q ſe ſcire neſciūt reputāt felices vllos q aligd ſcire videt vt ait phs i pmo ethi. c. 2. oſcij aūt filiipſis ignoratie eos q ſupza ſe aligd magnū dicūt admiranē: ꝛ ſic reputāt eē felices vt vult ocludē ariſt. ga ibi tractat de pōne felicitatis: ita ſi li q hērēt leges: atq̄ cerimonias male poſitas iudicarēt eē felices hebꝛeos q iſta valde ordinata hēbāt: vt pz. ō. 4. c. cū dī hec eſt enī ſapia vr̄a ꝛ itellectꝰ cozā pplis vt audiētes vniuerſi p̄cepta hec dicāt: en ppls ſapiēs ꝛ itelligēs: gens magna: nec ē alia natio tā grandis. Scōario vocabanē btī ſiue bñdicti iſraelite a ceteris pplis in victoria de hoſtibꝰ: nā b̄ ad maximum bonū reputatū eſt poſt multiplicationē filioꝝ in antiqs. ¶ Itē q̄ñ valde magnū bonū volebāt alicui ip̄recari: dicebāt poſſideat ſemē tuū portas inimicoꝝ ſuoꝝ: vt pz de ip̄recatiōe rebecce cognatoꝝ ad ipſaz: vt hētur Geñ. 24. c. idē deus ꝑmiſit abrae tanq̄ magnū. ſ. poſſidebit ſemē tuū portas inimicoꝝ ſuoꝝ Geñ. 22. c. hoc aūt erat in eis cū vincerēt reges multos: ꝛ potētes vt cum ioſue cū pplo iſrael occidit. 31. reges vt pz ioſue. 12. c. Admirabant aūt alij ppli de tātis victoꝛijs ꝛ timebāt: vt pz de moabitis: ꝛ rege eoꝝ balach: vt hī Nu. 22. c. cū dī vidēs aūt balach filius ſephoꝛ oīa q̄ fecerat iſrael amoꝛreo: ꝛ q ptimuiſſēt eū moabite: ꝛ ipetū eiꝰ ferre nō poſſent. Dixit ad maioꝛes natu madiā: ita delebit hic ppls oēs q in nr̄is finibus cōmoꝛant: q̄uo ſolet bos herbas vſq̄ ad radices carpe: ꝛ nō ſolum iſti ſed etiā oēs alij ppli vicini timebāt eos tanq̄ potentiſſimos hoſtes: ꝛ omnes ppli chananeoꝝ audita fama iſtoꝝ cōtimuerūt nec māſit in eis ſpūs vt pz ioſue. 2. c. cū dixit raab ierecōtina ad exploratoꝛes iudeoꝝ: noui q tradiderit vobis oñs terrā hāc: eteniz irruit in nos terroꝛ vr̄: ꝛ elāguerūt oēs habitatoꝛes tre. Audiuimꝰ q̄ ſiccauerit oīs aq̄s maris rubri ad vr̄m introitum qñ egreſſi eſtis de egypto: ꝛ q̄ feceritis duobꝰ amoꝛreoꝝ regibꝰ q erāt trāſ iordanē ſeon: ꝛ og: ꝛ hec audiētes ptimuimꝰ ꝛ elāguit coꝛ nr̄m: et non remāſit in nobis ſpūs ad itroitū vr̄m. (Nō erit apud te ſterilis vtriuſq̄ ſexus.) Sterilitas ꝑuenit ex indiſpōne ſemis ad generādū: iſta aūt indiſpoſitio ſiue in maſculo ſiue in femia eē pōt. (Oēz lāguoꝛe ꝛ infirmitates egypti.) Sic hr̄ exo. 15. fuerūt eni in egypto infirmitates inflicte: vt veſſice turgentes ꝛ vlcera. exodi. 9. c. ſed cūctis hoſtibꝰ tuis vt oterāt coꝛā te ſic egyptij otriti ſūt. (Deuoꝛabis oēs pplos.) Hladio eos oſumēdo et ſ̄bas diripiēdo. (Nō pcet eis ocls tuꝰ.) Eos aliq̄ oditiōe vel pacto viuos reſuādo. Nō dabat deꝰ iſtā regulā gñalē: qz aliqñ poterāt hebꝛei pugnātes victos hoſtes vēdē: vel eos añ victoriā ſub oditiōe pacis accipe: vt pz. j. 20. c. ſed diſtinguēdū ſic in eodē. c. diſtinguit. ſ. ga aut illi ppli ō quos pugnare volebant hebꝛei erāt de pplis quoꝝ terras in poſſeſſionez ꝑmiſerat eis deꝰ: aut de alijs gētibꝰ ſeparatis q̄ñ terre nihil attinebant ad eos: ſi āt pugnarēt ō aliquā ciuitatē exñtē ꝑcul q̄ nō attineret ad terrā ꝑmiſſam eis: p̄mo pacē offerre dēbant: ꝛ ſi populus ciuitatis recepiſſet pacē ꝛ apuiſſet portas oēs q erāt in ciuitate ſaluabant ꝛ ſeruiebāt ſub tributo: ſi aūt nō reciperēt oditionē illā pugnare dēbāt hebꝛei ō vrbē: ꝛ expugnata ea occidere oēs maſculos in oꝛe gladij reſeruatis puulis q nōdū erāt apti ad bellū: ꝛ mulieribꝰ ꝛ bos poſtea vēdebāt cū reliq̄ ꝓeda: ſi āt ciuitas eēt de illis q̄ ptinerēt ad terrā ꝑmiſſam eis oēs tā maſculos q̄z feminas magnos ꝛ puulos occidē dēbāt: nec licebat aliquē eoꝝ ad vitā reſeruare ſub aliq̄ oditiōe ꝛ de his loqtur hic textꝰ vt pz cū dī deuoꝛabis cūctos pplos quos oñs deꝰ tuꝰ datur eſt tibi. i. oēs quos tibi dare ꝑmiſit. Et de his ſubiungit nec parcet oculus tuꝰ. ¶ Sed argues q deus excitabat hic hebꝛeos ad crudelitatē ꝛ tollebat eis actū virtutis mīe: cū dicat: nec parcet oculus tuꝰ. ¶ Rñdet q nō tollit aliquē actū virtutis imo incitat ad actū virtutis: nam ſi aligs ſcōz legē humanā mereat moꝛtē nō eſt miſericordia ſi iudex eū a moꝛte liberet ſz eſt magna ipietas ꝛ iniuſtitia: cū ḡ mādatū dei ſit lex iſti in obediēdo mādato dei nō erāt inmiſericordes imo erāt iuſti ꝛ obediētes: rō aūt q̄re nō dēbāt eis miſereri: qz erāt valde pctōres coꝛā deo: ꝛ fecerāt oē genꝰ abominatōis: pp qō terra euomuit eos: vt pz Leui. 18. erāt ḡ hebꝛei miniſtri legis iuſtiſſime in occidēdo illos pctōres: ſi aūt alicui eoꝝ miſeri vellēt facerēt ō legē: et eſſent valde iniuſti: alia etiā cā erat: ga ſi iſte gētes manerēt in terra certiſſime mouerēt iudeos ad idolatriā: ꝛ tūc a deo delerent ip̄i iudei vt pz. ō. in lr̄a cū dī nō inibis cū eis fedus: ꝛ ſeqt: ga ſeducet filiū tuū ne ſequat me ꝛ vt magis fuiat diis alienis iraſceturq̄ furoꝛ dñi: ꝛ delebit te cito: ſic ḡ aliq̄ gens gerit iuſtū bellū ō aliā: ga ōſtruit ſuā politiā: vel ſcit q certiſſime deſtruet niſi expellat: ita iudei poterāt iuſtū bellū gerere ō iſtos pplos quoꝝ terrā acceptur erat: nec ꝓcendo eis aliquo mō nocent eis in ruinā: dato q deꝰ hoc exp̄ſſe nō mādaret nec in hoc erāt crudeles: quāto magis ga deꝰ tanq̄ benignꝰ legiſlatoꝛ inſtruxit eos in illo qō eiꝫ vtile erat. (Ne ſint in ruinā tibi.) Quia ſi aliū deū p̄ter me adoꝛares moꝛ caderes coꝛā hoſtibus tuis. (Si dixeris in coꝛde tuo.) Hic ponit ſcōm. ſ. ipugnādi ꝛ reſiſtēdi timiditas: ga fozte ppls iſrael territ multitudie hoſtiū nō auderet cōmittē bellū ſed pacē iniret: ꝛ p hoc iſrlite ad idolatriaz traherēt ꝛ a deo recederēt. (Plures ſūt iſte gētes). ſ. ſimul vnite q̄s ego: noli timē. ſ. multitudinē ga nō eſt pugna in multis ſiue paucis: facile eſt enim ocludi multos in manꝰ paucoꝝ: p̄mo macha. 3. c. (Sed recoꝛdare q̄ fecit dñs.) Quia videz q deꝰ fecit mirabilia pro te cōfidē poteris q ēt nūc faciat (plagas) diſtinguit tria gña in plagis lz oēs gñaliē plage noiant. plage ꝑpe noiantur q̄ in pſona ledūt vt veſſice turgētes ꝛ moꝛs p̄mogenitoꝝ: et rane: ꝛ cinifes: ꝛ oē genꝰ muſcarū: ſigna vocant ea q̄ nō leſunt in pſonis: nec demōſtrabāt maximā potētiam ſaltē egyptijs: ſicut cōuerſio virge in colubꝝ ꝛ uerſio aq̄rū in ſanguie: ga iſta magi fecerūt lz nō eo mō quo deꝰ: ga deꝰ vere oīa faciebat: malefici aūt ꝑ qualdā apparētias. portēta erāt ſigna terribilia ſic tenebꝛe palpabiles grādo nimia: maris diuiſio. (Manū robuſtā). i. magnitudinē potētie q̄ in his patebat. (Brachiū extentū) Quia vt ait ra. ſa. deꝰ apparuit ibi q̄ſi vir pugnatoꝛ ō egyptios bellās: vt hr̄ in cātico moyſi exo. 15. c. q̄ñ aūt dedit legē apparuit. q ſenex ſedēs in thꝛono capite ꝛ barba canis ꝛ dixit: ego ſum dominꝰ deus tuus qui eduxi te de egypto. Sed hoc falſuz eſt: qz ibi in oatione legis nullā figurā viderūt lz ſolā vocē audierūt: vt pz. ō. 4. c. Et nō ſolū eſt fallū q in oatiōe legis apparuerit in figura viri ſenis lz ēt q ſupza mare appuerit i figura

Quot btitudo ſit maximum bonum.

Nullus ppls ita creſcebat in filijs ꝛ ſba ſicē iudei ꝛ quare.

Probatio ſcōi.

Ex idiſpōne ſemis ꝑ uenit ſteri litas.

Impugnādi ꝛ reſiſtēdi timiditas.

Quid ꝑpe ſit plaga.

Obiectio

Rñſio

Impꝛobō.

viri pugnātis:ga incidebat tūc de⁹ in icōueniēs qō volebat vitare:nam nolebat eis demōstrare aliquā imaginē ne mouerētur ad idolatriā:tñ si tunc apparuisset vt vir pugnator coluissent hebrei talē silitudinē:de hoc multas rōnes ⁊ late fecimus Exodi.c.15.vbi vide de hoc.(Insup ⁊ scrabones mittet dñs.) Sic hr Exo.23.c.Et aliqui iudei volūt q scrabones sunt infirmitas q̄dā:ex qua debilitabant hostes ne resistere possent:et motiuū est:ga dictio hebraica signās plagaz vel morbū ⁊ ea q̄ hic ponit similes sūt:sed lra chaldaica dic q erat parua bestia volitās q̄ cū magno impetu hostiū oculos petiebat vt eos nec videre pmitteret.Et facilit caperent:et ab hoc transtulit Hieronym⁹ scrabones q̄ sūt muscе magne nate de cadauerib⁹ equor: ⁊ forte iste muscе venenose erant:ga aculeo vel pūctura occidere poterāt fugientes ⁊ latentes.(In medio tui est.)Te gubernādo ⁊ ab aduersarijs defendēdo:de⁹ enī in medio est oium nationū:ga vbiq; p essentiā purā ⁊ potentiam est:vt declaranimus Exo.3.ca.dicebat tñ hic de⁹ esse in medio hebreor spāli mō p potētiā defendētē:⁊ adiuuātē:nā licet oēs alias gētes de⁹ gubernet ⁊ nutriat:tñ iudeos spāliť adiuuabat ō alias gētes tanq̄ ēt dñs solū hebreoz ⁊ ille gētes q̄ erāt hostes hebreor dicebāt esse hostes dei:q̄si deus eēt capitane⁹ hebreor:sic pz in ps.67. cū dicit exurgat de⁹ ⁊ dissipent inimici eius:de⁹ tñ nullos hēt inimicos nisi vocent inimici ei⁹:inquātū sint inimici hebreor: recte ergo de⁹ est in medio hebreor siue ad ōfensionē ab hosti b⁹ siue quātū ad punitionē peccator:de defensiōe pz hic cū dr: nō timeas eas:ga dñs tu⁹ in medio tui est magn⁹ atq; terribilis:ipse cōsumet natiōes has in ⁊spectu tuo:hoc aūt non dr de q̄libet gēte:ga de⁹ est in medio eor ad defendēdū eos spāliter ⁊tra quālibet aliā gentē:sed de iudeis quos spāliť adiuuat:de 2.s.q̄ sit in medio eor ad puniendū eos p⁊opctis suis pz.ē.6. ca.ga de⁹ punit iudeos idolatrātes:⁊ nō punit aliquā aliā gentē cū idolatria cū dr:nō ibitis post deos alienos cūctar gentiū que in circuitu vr̄o sunt qñ deus emulator dñs deus tu⁹ in medio tui:ne qñ irascat furor dñi dei tui ⁊tra te:⁊ deleat te de superficie terre:⁊ istū modū loquēdi obseruabat pplś hebreorū dicēs deū esse inter seipsos si adiuuabat eos:⁊ nō eē inter eos si nō adiuuabat eos:vt pz exo.17.c.cū illi q querebant aquam dixerūt est ne dñs in nobis an nō:nō.n. dubitabāt vtrū deus scōm essentiā magis eēt inter ipsos q̄ iter alias gētes:sz tētabant scire vtrū ipsos spāliť adiuuaret:nā alias gētes nō adiuuabat spāliter vt satis patebat.(Paulatiz atq; p partes.)Quia alīq de terra trās iordanē deleti fuerūt tpe iosue:aliqui tēpore iudicū:alīq in tēpore regū qui in processu illorū libror manifestant.(Nō poteris eos delere parit).i.ego nō tradam eos simul ī man⁹ tuas.(Ne multiplicent ⁊tra te bestie terre.)Quia ñ erāt in tāto nūero iudei vt sufficerēt pplare totā illā terrā tūc: ideo in terra inhabitata multiplicarent bestie.(Tradetq; reges eor in man⁹ tuas.)Quia triginta vnus reges traditi sunt in manus iosue:vt pz iosue.12.c.⁊ sup colla quiq; regū posuit pedes totus pplś:vt pz iosue.1.ca.(Et disperdet noīa eor sub celo).i. de⁹ ita delebit istos reges faciendo q nō maneāt ipsi nec aliqs de semine eor:ita q noīa eor nō sint ī tota terra ī habitatione hominū:nā cū pat morit:⁊ relinquet aliquē filium nō dr esse pat mortu⁹ totalit vt pz ecclīastici.30.c.cū dr mortu⁹ est pz ei⁹ ⁊ q̄si nō est mortu⁹ similē enim sibi reliqt post se:sic factū est de regibus chananeis:ga ipsi totaliter deleti sunt ⁊ sua posteritas vt pz.j.20.c.nam in terra illa quā in possessionē accepturi erant nō poterāt relinquere aliquē viuētē in spē boīum siue masculum siue feminā:siue magnū siue parū:eē autē in supficie terre in qua boīes habitāt:est eē sub celo.i.eē imediate sub celo:q ergo tollit ne sit in supficie terre inē viuētes:tollit ne sit sub celo:q aūt morient nō manēt in supficie ⁊re:q⁊ sepe hñtur:iō nō dñr manē sub celo sz sub ⁊ra.nā ⁊ra sub celo imediate eē creditur scōz opionē vulgarē:q⁊ inē celū ⁊ terrā nullū corp⁹ iudicāt eē vulgares boīes cū nihil videāt:⁊ ipsi de solis sensibilib⁹ maxime p visum iudicēt:iō spaciū qō pcipit eē inē celū ⁊ terram scōm ipsos vocat vacuū siue inane.Et isto mō loq̄ndi vsi sunt poete seq̄ntes vulgarē opionē:sic enim ait virgili⁹ in bucolicis egloga sexta q̄ incipit ꝑma siracusio dignata est ludē vsu ⁊ dicit. Nāq; cauebat vti magnū p inane coacta.Semia terrarūq; aīe marisq; fuissent:⁊ ponit inane ꝑ spacio qō ē iter celū ⁊ terrā: sic ēt ponit ouidi⁹ metha.lib.2.cū agit de calistone vsa ī ⁊rsaz:⁊ de archade filio ei⁹:cū dic sustulit ⁊ celeri raptos p inania vēto:ipsuit celo vicinaq; sydera feē:vocat inania spacia iter celū ⁊ terrā p q̄ trāsiuit calistone ⁊ archas ad ħ stellificarent.(Nullus poterit resistere tibi donec ⁊teras eos).i.nullus de istis regib⁹ quātecūq; potētie sit tibi sufficiet resistere: sed ⁊teres eos q⁊ de⁹ sic vult. Sz argues q multotiēs in libro iosue ⁊ iudicū hr ꝛiū ⁊ pz iosue.15.c.cū dr iebuseū aūt hītatorē hierlm nō potuerūt filij iuda delere:hītauitq; iebuseus cū filijs iuda in hierlm vsq; in pñtē die:ecce g̃qlit iebusei restiterūt iudeis:et nō potuerūt ⁊terere eos:sic pz iosue.17.c.cū dr de filijs manasse:nec potuert filij manasse has subuetere ciuitates:sz cepit channane⁹ habitare in ⁊ra sua.Idē pz.iudic.ꝑmo.c.cū dr de filijs dan: artauitq; amorre⁹ filios dan in mōte nec dedit eis locum vt ad planiora descēderēt:⁊ iudicū.2.c.dr dimisit q̄ dñs oēs has nationes:⁊ cito subuertē voluit:nec tradidit ī manib⁹ iosue.Rñdet ad hoc scōz oia q̄ in lra dñr hic:nā de⁹ nō ꝑmisit dare oēs istas gētes in man⁹ iosue:sed dixit q tradereť in man⁹ hebreorū ⁊ tñ addidit q nō possent eas delere hebrei simul sz paulatī: et p ptes:q⁊ si simul delerent non posset pplś hebreor replere tūc totā illā terrā ⁊ crescerēt bestie ō eos.Et hoc q̄ innuit q alīq gētes eis fortiter possent resistere cū dr q nō possent eas cito delere:dato q̄ ipi ō oēs illas gētes pugnarēt impole erat q oēs vicerēt:q⁊ dñs ꝑdixerat q nō possent eas simul subuertē. Lū q̄ dr hic q nullus posset resistē donec ⁊tereret eum pplś hebreor pōt itelligi duplr vno mō q referant ħ ad domū israel totā:⁊ q⁊ dom⁹ israel semp durabat sz isti pplī chananeor resterint aliqb⁹ israelitis nō tñ restiterūt oibus:q⁊ ad vltimū destructi sūt ab eis ⁊ facti tributarij:vt pz.2.palipo.8.c.⁊ sic est sensus q nō potuerūt resistere tibi donec deleas eos.i.sz videāt tibi aliq̄lr resistē:ga tñ ista resistētia nō est semp duratura non vocat r̄sistētia:adultimū.n.⁊trituri erāt israelite oēs illos pplos. Et qñ obijcit q iebusei restiterūt tribui iude:⁊ chananei tribui manasse:⁊ amorrei tribui dan. Nō est vera resistētia: ga sz restiterūt istis boibus q erāt de tribub⁹ israel nō tñ restiterūt toti israel:ga postea israel destruxit eos. Alio mō ⁊ verius pōt ista lra applicari cū dr:nullus poterit resistere tibi donec ⁊teras eos q⁊ itelligat de illis quos de⁹ disponebat dare illis.s.de⁹ dixit q aliquos imediate destruerēt ⁊ alios post:de illis aūt quos dñs disposuerat subijciēdos eis imediate nullus poterat resistē:sz ⁊terebant vt pz in trigīta vno regib⁹ quos occidit iosue:vt pz iosue.12.c.nā isti sz multi eēnt ⁊ magne potētie nō potuerūt resistere israeli. Alij aūt quos de⁹ nō disposuerat subijciēdos eis imediate restiterūt eis:⁊ cū arguis iebuseos restitisse tribui iude:⁊ chananeos tribui manasse:⁊ amorreos tribui dan:dico q nō obuiat isti lre: ga ista intelligitur de illis quos de⁹ subijciēdos imediate disposuerat:illi aūt q restiterūt fuerūt de illis quos de⁹ disposuit postea subijciēdos p aliq̄ tēpor interualla. Cā aūt q̄re aliq de istis gētib⁹ māserūt ita q nō imediate subdite sūt:fuit triplex. Prima q̄ hic exprmit.s. ne crescerēt bestie ō israelitas ga ipsi erāt pauci nō valētes totā terrā illā simul replere:si q̄ tota tradita fuisset.simul māsisset magna ps inhabitata ⁊ in illa gñarēť ⁊ multiplicarēť serpētes at q bestie q̄ nocerēt israelitis:de quo ēt exodi.23.c. Scōa cā fuit ga israelite peccauerūt ⁊ nō meruerūt vt oēs gētes ille vel saltē magna ps q̄ destruēda fuisset successiue ita cito destruerētur sic destruēda erat:de hoc pz iudi.2.c.cū dr:ascēdit angelus dñi de galgal ad locū flentiū ⁊ ait:eduxi vos de egypto ⁊ introduxi in terrā p⁊o q̄ iurau⁊ p⁊ib⁹ ⁊ris ⁊ pollicit⁹ sum vt nō facerē irritū pactū meū vobiscū in sempiternū:ita dū tamen vt nō feriretis fedus cū hītatorib⁹ terre hui⁹ ⁊ aras eor subuerteretis:et noluistis audire vocē meā cū hoc feceritis:q̄obrē nolui eos delere a facie ⁊ra vt hēatis hostes ⁊ dij eor sint vobis in ruinā. Tertia cā fuit ad vtilitatē hebreor vt efficerētur fortes viri ⁊ exercitati in armis quod nō cōtingeret si nō hērēt hostes: fuit ḡ expediēs eis manē aliquos de chananeis:⁊ sic dr. Judi. 3.c.in ꝑncipio hec sūt gētes q̄s dereliqt dñs vt erudiret in eis israelē ⁊ oēs q nō nouerāt bella chananeor:vt postea discerēt filij eor certare cū hostib⁹:⁊ hre ⁊suetudinē pliādi qnq; satrapas ⁊c.(Sculptilia eor.) Dic ponit tertium.s.illicitor cupiditas.(Nō cōcupisces aurū ⁊ argētū ex gb⁹ fcā sūt:in hebreo hr aur.(Et argētū sup ipla.)Et ē sensus q aurus ⁊ argētū gb⁹ coopiebant sculptilia nō ⁊cupiscerēt: vel q nō ⁊cupiscerēt aurū ⁊ argētū q parent ꝑ liberādo aliquo idolo:vt si aliqs vellet dare pecunias ꝑ idolo nō vēderent ei sz destrueret:ꝑm⁹ tñ sensus ⁊uenit rōni ⁊ lre nre.(Nec assumes tibi gcq̄ ex eis).i.non sumes aliquā ptē auri:vel argēti de idolis vt ide facias vasa tibi:nec ēt poterat fieri aliqd ad misteriū tabnaculi q⁊ abominatio est.(Ne fias anathema sic illud est).i.vt nō fias sepat⁹ a deo ⁊ maledict⁹:sic mā idoli maledicta est.(Quasi spurcitiā detestabilis).i.sic fugis de sordib⁹ ita fugies ab auro ⁊ argēto de qb⁹ sunt idola

Qō.7 Ā Ān sit verus q⁊ nemo poterat resistere iudeis.

Rñsio

Dupler lre expō.

Obiectō Rñsio

Qr alīq de bis gētib⁹ nō imediate subdite sunt.

Illicitorū cupiditas.

De⁹ in medio est oīuz nationum.

anathema quid sit ꝓpe.

sūt idola.(Qz anathema est)anathema sepationē ꝓpzie signat: idolū aūt anathema est:qz a ministerio dei:z boium separatū est sic q̄ de illo accipit anathema est:quia a deo separaꝛ ꝑ peccatū inobedientie.

¶ Capitulū. viij.

Omne mandatū quod ego pzecipio tibi hodie caue diligēter vt facias: vt possitis viuere z multiplicemini:ingressiqz possideatis terraz pzo qua iurauit dominus patrib⁹ vestris. Et recozdaberis cūcti itineris per qō adduxit te dñs deus tu⁹ quadraginta annis per desertum.

cōnerio. capi. Diuisio eiusdē. †

Omne. Supza posita fuerūt ipedimēta amādi deuz: hic ponunt incitamēta ad amādū z timendū:z tāgunt tria. ¶ Primū ponunt quedā bñficia ꝓterita. ¶ Secūdo ꝓdicunt futura ibi(dñs enī ds tuus introducet). ¶ Tertio aliq̄ repetunt ꝓterita ibi(obserua z caue).(Oē mādatū)hic pzecipiunt oia mādata obseruari:qz q̄ oia seruat z in vno peccat factus est oīum reus iuxta.c. defleat:eꝛ de reg.iu. Opz ḡ oia obseruare vt bñ nobis sit z nō claudicemus in duas ptes.(Caue diligēter vt facias)multū admonet ds eē circa mādata sua cauendū vt ope expleant. ¶ Et hoc fit pp duo:primū qz ipsi iudei gbus ista mādabant erant multū pigri ad faciēdū mandata dei:nā nō fuerāt assueti iugo legis:ió nō inclinabant ali quomō ad talia faciēdū:q aūt assueti sūt facē illa operant z inclinant ad ea: vt pz treno. 3. c. cū dr:bonū est homini cū portauerit iugū ab adolescētia sua sedebit solitarius z tacebit:qz leuauit se supza se:ista est autē ꝺdō habitus vt eū bñtes facilr z delectabilr operent. Judei aūt dissueti erāt:qz ab antiquo lege domātē nō habuerāt:ēt qz iudeis ista ꝓcepta non erāt delectabilia:cū nō tāgerēt vtilitatē eoꝝ sed dei famulatū: ipsi autez ad vtilitatē suā multū inclinati erāt ió magnū periculū erat:qz q̄ viderēt aliq̄ delectabilia sibi afficerent ad illa z relinq̄rent mādata dei: vt pz. j. cū dr:obſua ne postq̄z comederis z satura tus fueris:z domos pulchras edificaueris z bitaueris i eis habueris armēta ouiū:z greges:argenti z auri ciuitatūq̄z rex copiā eleuet coꝝ tuū z nō reminiscaris dñi dei tui q̄ eduxit z ḋ terra egypti:oportebat ḡ ꝑ ipsas malas inclinatiōes q̄ erāt in iudeis multū admoneri vt diligētissime custodiāt mādata dei.

Qō. I A Judei q̄ re admoneri ōbebant pēes hec mādata. Pzia cā.

Scōa cā

Scō admoneri dēbāt qz ista q̄ fiebant dēbant fieri pp deū z ex mādato dei:si ḡ hoies seruiētes dñis terrenis pp eoꝝ reuerentiā attētissimi sūt negd in eoꝝ ministerio ōficiat:a fortiori cū deo ministramus vel aliq̄ ō mādatū eius facimus diligēter faciēdū est:qz reuerētia dei distat in infinitū a reuerētia hoiuz ió cū magno timoze facē dēmus mādata dei cauētes diligētissime ne gd ibi deficiat:sic pz.ꝑs.2. seruite dño in timoze z exultate ei cū tremoze:ió dr maledict⁹ q̄ facit opus dñi negligēter: ad infinuādū ḡ istā reuerētiā i ministrādo ꝺo z cautelā in actibus dr:caue diligēter vt facias.i.fis multū attētus ad hec.(Ut possitis viuē z multiplicemini)duo bōa dant in custodia mādatoꝝ.s.lōgitudo vite custodiētis z multiplicatio i posteris:ꝑ pzimū ꝓmittit vita:nā ꝑ ꝓcepta cerimōialia legis veteris directe z ex seipsis merebant hoies viuē tpalr dū ea obseruarēt: merebant ēt hēre pacē:z manē in ēra sua atqz affluē oīb⁹ bonis. sic pz Ysai. 1. c. de abūdātia regis tpaliū cū dr:si volueritis z audieritis bōa ēre comedetis:q̄ si nō audieritis z me ad iracūdiā ꝓuocaueritis gladius devorabit vos:de vita aūt tpali pz leui. 18. c. cū dr custodite leges meas atqz iudicia q̄ faciēs hō viuet in eis.i. q̄ hō fecerit eas merebit vt extendat ei vita z possit vltra facere eas. ¶ Jsta nāqz ē dr ia inter ꝓcepta legis noue z legis veris:qz fm ꝓcepta legis veris merent hoies vt viuāt i eis faciētes ea:fm ꝓcepta legis noue meret hō vitā eternā q̄ ē vita simplr z q̄ ē ꝺ saluari ponit aūt hāc dr iā apls ad ro. 10. c. cuz dr moyses.n. scripsit q̄n iustitiā q̄ est ex lege q̄ fecerit hō viuet in ea:z postea subdit de iustitia q̄ ē ꝑ fidē:q̄ q̄ fecerit eā saluus erit.eē aūt saluū est viuē simplr:lz ḡ directe ex obſuatiōe legaliū ꝓceptoꝝ:z iudicialiū legis veteris hoies mererent vitā in ꝑtī z abūdātiā tpaliū:merebant tn̄ vitā eternā in q̄ctū isti act⁹ circa ꝓcepta legis fiebāt in charitate:z ois act⁹ factus in charitate fm q̄ in charitate factꝰ est meritorius vite eterne. (Et recozdaberis cūcti itineris)supza monuit mandatoꝝ custodiā hic ponit cām motiuā.s.bñficiozū memoziā(recozdaberis cūcti itineris)qz in toto itinē fecit ds spālia bñficia iudeis:z ꝓter oia spālia q̄ fecit de qb⁹ i exo.leui.z nu.erāt duo gīalia z cōia bñficia.ꝑmū datio māna qō nūq̄z defecit quousq̄z comederūt ō pāib⁹ ēre ꝓmissiōis: vt pz Josue. 5. c. fz itineris directio i columna nubis q̄ nūq̄z defuit vsqz ēra ꝓmissiōis: vt pz exoꝺ. 13. c. (q̄dragīta an. p ds tū).s.āno z dimidio ab egypto vsqz cadesbarne retrocedendo vel directe ꝓcedēdo vsqz torrētē zareth: ꝺinde dimidiō āno vsqz ēra ꝓmissiōis q̄ fil'sr.40. an. (vt affligeret atqz tētaret te)nu. 14. c. dr q̄ murari dēbāt in ds. 40. an. qz deū exaspauerūt in reditu exploratoꝝ:hic aūt dr ad tēta dū q̄si h̄ ꝑ bonū eoꝝ fcm̄ fuerit z non ꝑ pcm̄. ¶ Rūr q̄ ista moza directe ōcta fuit i ds ꝑ murmurātes: vt pz.nu. 14. c. fz idirecte fuit ꝑ bonū filioꝝ quuloꝝ magna.n. vtilitas fuit quulis vt i ds tāto tpe laborarēt vt vexatio daret eis itellim: z ad difficilia opa vtutis faciliores fierēt: z fz sīia nō fuit data pzicipalr ꝑ istā cām fz in penā:tm̄ legislatoz loquēs toti pplo trāsfert istā cām ad totū pplm. Et dicit nicola⁹ q̄ h̄ fit p rām cōez isidoz i ticonij. s. q̄ aliq̄n fit mutatio de pte ad totū: z sic de pte pplī cui h̄ ꝓueniebat trāsferē locutio ad totū. Sz nō fz h̄:nō.n. pōt fieri h̄ aliq̄ mutatio:qz māifestū est q̄ tot⁹ ppls ad quem moyses ista loq̄bat erat de bis q̄ murmurauerāt q̄n venerūt exploratores in cadesbarne: iā.n. oēs illi mortui fuerant:vt pz ō. 2. c. qz n̄ trāsierūt torrētē zareth donec oēs mali mortui fuissent:ista aūt ꝺcā fuerūt multo post tranſitū zareth:q̄ oēs q̄ ista audiebāt erāt de bis q̄ nō peccauerāt fz solū afflicti fuerant vt meliores fierēt. Q̄n aūt dr q̄ tenuerāt moza. 40. ann. in deſto ꝑ pcā sua:z hic dr q̄ ꝑ suā tētatione z eruditionē: dr q̄ cuz ista māsio. 40. anno. fuerit multum laboriosa z afflictiua data fuit ꝑ pcō eoꝝ quādo murmurauerūt venientib⁹ exploratoribus in cadesbarne:nā ds nullā penā directe ifflixit nisi ꝑ pcm̄ z hoc marīe in vno pplo vel cōitate:qz in vna psona singlr aliq̄n ōriū reperit: vt pz in ceco nato. Joā. 9. c. i quo nō peccauit ipse nec parētes ei⁹ fz vt glīa dei manifestaret in eo:tm̄ q̄n punitus fuerit totus ppls manifestū est q̄ fuit punit⁹ ꝑ pcm̄: z sic notaꝛ nu. 14. c. z tm̄ ista punitio fit ad multa:nā ds cuz fit sumū bonū hoc bz supza oēs cās agētes nāles:nā in alijs gētibus nālib⁹ si aliq̄ malū fiat nō pōt ordinari ꝑ illa agētia i bonū ds ād vt ait boeti⁹ de ꝺso. li. 4. psa. 5. huius ptātis est: vt ea quoq̄z q̄ mala sūt ei bōa sint:nā qō nos malū agimus ipse i bonū ordinat:qz q̄ bebrei peccarēt i deū malū erat:fz h̄ ipe ordinauit in bonū:nā i punitiōe quā deus eis dedit ordinauit eos ad multa bona:qz ista punitio si fuisset data ab alio iudice solum punisset eos z nihil alteꝛ fecisset:ds ād puniuit eos z fecit vt multa bōa eis euenirēt pzio qz ipsi tētarent z appent q̄ in eoꝝ aio vsabant.s.q̄ iudei putabāt se eē bonos:z tm̄ nō erāt:z qz vtus in firmitate ꝓficit vt pz.2. chozi. 11. c. ió ꝑ tētatiōes erudiēdi erāt vt sic ipsi de seipsis cognoscerēt si boni vel mali erāt: z h̄ tangit hic. Secunduz erat:qz iudei erāt male assueti i egypto ad idolatriā:z si imediate introissent in terrā chanaā nō fuisset abolita in eis mala cōsuetudo z semp mali eēnt:cū aūt tāto tpe in deſto māserūt illi q̄ assueti erant ad idolatriā in egypto mortui sūt in ds erto:illi aūt q̄ introierūt i ērā chanaā erāt ō illiꝰ q̄ nati sūt in deſto:z qz ibi nō coluerūt idola nec ꝺuersati sūt cuz gētib⁹ idolatris:ió bñ assueti itrarēt in ērā chanaā. ¶ Tertiū erat:qz illi qui egressi fuerāt de egypto fuerāt timidi valde:qz ātea fuerāt z sui h̄t sp corda pauida z inepta ad bellū cū nō hūerit vnq̄z libeꝛ motū passionū aīositatis:qō facit hoies aīosos:z sic si isti intrassent i terrā chanaā n̄ posset pugnare ꝺ gētē aliquā illi aūt q̄ in deſto nati sūt erāt aīosi:qz nulli dño seruierāt fz libē agebāt fm suā aīositatē:pz ḡ q̄ fz isti. 40. anni fuerūt eis ꝺati in penā:tm̄ multū eis ꝓfuerūt(vt nota fierēt q̄ i tuo aīo vsabant)sciebat .n. ds cogitatiōes eoꝝ z q̄les in tribulationib⁹ futuri erāt:ipsi aūt ignorabāt q̄les i angustijs se hērent: noluit ḡ eis ds ōmōstrare q̄les eēnt eos tribulari pmittēdo virtus enim i infirmitate perficitur. 2. ad chozin. 11. capit. z quia nulli homini cognitū est qualis sit totaliter z se bonum putans falli posset:demōstrat aliquando ds in angustijs vī fit q̄ aliq̄ q̄ se magnos viros existimabāt cū tribulatiōib⁹ tētati fuerit nihil se eē cōperiāt: ex quo humiliores fiūt(vtq̄ custodires mādata illius an n̄).i. vtq̄ hēres firmā intētionē suādi mādata vī nō:sic in cruciatib⁹ pz qs firmā xpi fidē hūerit ex futuris enīz amaritudinib⁹ intētio ꝓterita demōstrat(afflixit te penuria cibi z pot⁹)de cibo pz exo. 16. c. de potu exo. 17. z nu. 20. et. 21. c.(Et dedit tibi māna qō ignorabas tu z pres tui)qz talis cib⁹ nālr ūn aere fieri nō pōt in tāto sapore nec tāta armonia q̄lita tū ad ꝺseruationē corpis hūani ió iudei nūq̄z viderūt q̄re cuz

Pzecepta noue legis ac veteris differūt.

B Duo bona i mādatoꝝ custodia dant.

† † †

† Obiectio. Riūsio.

† De⁹ nō ꝺirecte infligit aliquā penam nisi ꝑ pcm̄.

† † † †

F

Nota quo mō xp̃s applicauit istā auctez mat.4.

Opi.rabi abena.

Qō.2.
A
Quō itelligit q̄ ppls nunq̄ fuit fatigat⁹ ex itinere.

B

pāo viderūt admirati dixerūt:manbu.i.qd est hoc(q̄ nō in solo pane viuit hō)vita hūana de lege cōi p nutrimētū ꝺseruat & hō cōiter vocat panis (ſz aliq̄ boes sine pane viuūt ex oi vbo qō ꝓcedit ex ore dei).i.ex q̄cūq; re de⁹ mādat.ita q̄ si ōs mandaret comedē colubros aſpides & basiliſcos siue duriſſimos lapides:aut oē gen⁹ metalli meli⁹ p hō q̄; in delicatiſſimis cibariſs nutriremur:alr pōt intelligi:q̄ nō solū pane vel cibo viuē pōt hō:ſz ēt in sola volūtate dei nob declarata q̄ p os exire dr: ſic ea q̄ nos volum⁹ post ore ꝓferim⁹:& sic applicauit istā auctez xp̃s Mat.4.c.rndēs sathane suadēti:vt lapides in pāes ꝺuertet ex qb⁹ viuēt:innuebat.n.ad vitā necessariū eē cibuz:ideo xp̃s excludēs hō dixit:nō in solo pane viuit hō.i.nō ꝺseruat vita humana p solū panē ſz p volūtatē dei: iō si velit nos sine cibo cōseruare ita seruabit siē cū cibo & sic ꝺcludebat nō eē necessariū cibū & ex ꝺnīti nec lapides pāes fieri:hō ēt moyses dicē poterat q.40.dieb⁹ imo. 120.vt alig volūt sine cibo māsit ozās ꝓpplo & petēs scōas tabu.sic & helias q ābulauit. 40. dieb⁹ & 40.noctib⁹ sine cibo vsq; mōtē oreb.3.re.19.c.(vestimētū tuū quo opiebaris ne q̄dē vetustate defecit)dixit abenazra q̄ forte talis cōplexiōis erat māna vt sudorē nō gigneret quo vestes puste inueterarē ſz nō sufficiebat hō:q; dato q̄ nos nūq; sudore pfunderemur tñ vestimēta: nr̄a sub breui tpe vetustate attrita deficerēt:maxie q; itinerabāt:itinerantes autem citiſſime vestes aterrunt:fuit q̄ miraculosa vestibus concessa soliditas vt nullatenus rūperent. Erat quoq; mirabile q̄ crescētib⁹ eis vestes quoq; crescebāt als q̄ puuli de egypto erierūt puis induti vestib⁹cū ad maiorē corpulētiā attigiſſēt vestes nō hērēt:q̄ vr incōueniēs q̄ nudi incesserint cū dicat q̄ nihil eis defuit.(pes tuus nō est subtrit⁹).i.lesus ex itinere qō maxie ꝺtingit viatoribus in hebreo hr inflat⁹ & magis adaptat:q; pr̄i⁹ itinerant pedes ꝓtergētes vesſicas:inflant q̄; subterant. ¶Sz quo mō stat hō:q; nu.11.c.ꝺr q̄ volebat ppls labor itineriz. ¶Rñdent alig q̄ istud bñficiū solū bōis ꝺcessū fuit siē ō māna quātū ad varios sapores dulces:mali aūt in itinerādo satis laborauerūt. ¶Possет ēt satis ꝓbabilr dici:q̄ nec boni nec mali pedū subtritionē siue inflationē passi sr̄ ſz tñ mali laborauerūt in itinē pp mot⁹ velocitatē:& in labore illo nō ꝓmittebat ōñs eos subteri vel intumescē:siē neq; vestes malor cōsūpte sr̄:ēt si laborauerint & moti fuerint vnde ateri ꝺbuissent. Posſz aūt dici q̄ illa die multi de popularib⁹ q nō erāt boni subtriuerint pedes & inflatos eos būerint:ſz ꝺr hic gñalr q̄ nunq̄ pedes subtriti sr̄:nā forte in toto illo tpe nūq; alia die pedes subtritos habuerūt:nisi illa & de modico scriptura nō curat loquēs vlr: sic p quātū ad cibū & potū:nā.j.29.c.ꝺr q̄ nō defuit aliqd iudeis in.40.an.p ōstū:& tñ hic dicit q̄ ōñs pcussit atq; afflixit eos penuria & siti:q; tamen hō rar⁹ fuit:nō nouit hō scriptura. Jtez j.29.c.ꝺr in.40.an.iudei nō comederūt panē in ōsto neq; biberūt vinū:ostat tñ q̄ in mōte synai comederūt panē:nā ibi celebrauerūt phase in.2.an.exit⁹ de egypto phase tñ sine pāe azimo nō celebrat:& si forte dicas q̄ fuit celebratū phase sine azimis:q; ea nō hēbāt nō vz:q; de ista celebratiōe hui⁹ phase ꝺr nu.9.c.faciat filij israel phase.14.die mēsis hui⁹ ad vesperu iuxta oēs cerimōias suas: ſz comedē azima erat cerimōia phase:vt p; exo.12.& nu.9.c.(en.40.annus ē).s.ex quo ista bñficia tibi dari ceperūt:& sp ꝺtinuata sūt:& in hō magnitudo bñficior notat:q; tāto tpe durauerūt:erat.n.tūc.40.an.ab exitu de egypto in mēse vndecio in quo mortu⁹ est moyses(vt recogites in corde tuo:q; sicut hō erudit filiū suū castigatōib⁹)eū ad mozes cōpositos reducēdo sic te erudiuit tribulatiōib⁹ diligēs te: ga quos pr̄ non corripit adulterini filij sunt:ad heb.12.c.(vt custodias mādatas ōñi dei tui).s.in corde ea firmiter & fine obliuione tenēdo(& ābules in vijs eius).i.vt in opatiōib⁹ seq̄ris viaz mādator.(ōñs enī deus)hic ponit ꝛz i quo p̄dicūt futura. (terrā riuor)adducunt hic ad amorē p bñficiū futur.s.q; eis trā bonā daturus erat(terrā riuor)in hō mōstrat excellētia ei⁹ sup terrā egypti de q̄ veniebāt:q; illa modicas aq̄s hēbat:ſz p artificia & laborē de flumine nilo aq̄ educit: vñ arbores & oia rigant(aq̄rū)quātū ad paludes vel stagna (& fōtiū)pauci enī fontes sūt in egypto:q; terra calida:siē ēt de libia ꝺr p lucanū lib.9.de ꝓcessu catonis ꝺgnoctialē & alexādreidis lib.3.ō ꝓcessu alexādri ad libicū amonē p sirtes sr̄.n.egypt⁹ & libia cōtermine:hz.n.egypt⁹ ab occidēte libiā:iō q̄si eiusdē sr̄ ꝛplerionis: ſz libia aliq̄lr magis declinat ad austrū:iō fer uentior est: pauci aūt fontes in egypto sr̄ & in libia ex eā p̄dcā.s.q; terre iste calide sr̄ & calor solis exurit humiditatē fontalē ꝺuertēs trā i arenas:alia ēt cā ē:q; terra illa plana est:& i planis nō p̄nt eē nubi

ti fōtes:q; aq̄ ñ p̄t eleuari vltra locū sue scaturiginis p eq librā: & q; loc⁹ scaturiginis est sp sub terra:& ad hō q̄ erūpat ad planiciē terre ꝺz eē in superficie:si g̃ ꝺeē q̄ tota trra sit pfecte plana i-pole eēt sm nām erūpe aliquē fōtē:vbi g̃ trra multū plana ē ſz nō sit totalr plana necesse ē paucos fōtes erūpe: tales aūt sunt egypt⁹ & libia.s.valde plane:q; tota trra meridiāna planior est terra septētrionali:trra aūt ꝓmissiōis est trra multor fontiū:q; ē trra mōtuosa & vallīū:vbi necesse ē multas scaturigines eē pp inēqlitatē locorū:vt p;.j.11.c.cū dr:terra ad quā ingrederis possidendā nō ē siē trra egypti de q̄ exīsti:vbi in hortor⁹ morē aq̄ ducūt irrigue ſz mōtuosa ē & cāpestris de celo expectās pluuias (in cui⁹ cāpis & mōtib⁹ erūpūt fluuiorum abyssi)in vallib⁹.n.vt i cāpis q̄ aliqb⁹ collib⁹ saltē puis adiacēt fontes nascunt:& in descēsu mōtiū:in sūmis aūt mōtiū vticib⁹ vel planissima trra fontes nō nascunt:q; nō pōt aq̄ magis eleuari q̄; ad eqlitatem sue originis vt eqlibret:vt p;.2.methe.& ista abūdātia aliqlis aquar bonitatē trre ad pascua notat quā antiq marie eligebāt q; in pecorib⁹ maior ps sr̄ be erat eor. vñ & regū filij in possiōe armētor & gregū delectabant p; de absolone filio dauid: q̄ cō uocauit oēs fr̄es suos die q̄ totondit greges.2.re.13.c. (terraz fruměti).8.ponunt hic frumētū:ordeū: vinee: ficus: malogranata:oliueta:mel:de qb⁹ solis dicūt iudei esse ꝑmitias dādas. Sed nō multū vr̄:q; de eisdē primicie dant de qb⁹ decie.maxie sm ꝺsuetudinē antiqſſimor iudeorū q̄ ista iura strictius q̄; nos psoluebāt: sed iudei tpe xp̃i de oi gñe fructū & minutissimarū herbar decimas psoluebant.& hō xp̃s approbauit Mat.23.c.ve vobis pharisei hypocrite q̄ decimatis mētā anetū & cimi num:& reliqſtis q̄ grauiora sūt legis:hec oportuit facē & illa nō obmittē(vbi absq; illa penuria comedes panē tuū & rex abūdātiā pfrueris).hoc nō fuit sp:nā multotiēs famē passi sunt & stilitatē magnā ter re vt p; in iobele:q̄ posuit terrā duar tribuū eruca rubigine:bruco:& locusta cōsūptā qō ad.4. ānos vr̄ ptinere:fuerūt ēt sterilitates alie vt in tpe regis ioza q̄; obsessa samaria a rege benadab:de quo.4.re.6.c.ꝺr facta est fames valida i samaria & tādiu obsessa ē dōec venūdaret caput asini.80. argēteis:& q̄rta ps cabi stercoris colūbar q̄; argēteis: & tūc due mulieres p̄ fame comederūt filiū vni⁹:vt p; in eo.c.Fuit ēt fames magna in hierlm qñ obsessa fuit p̄ regis senacherib:de quo.4.re.19.et.20.& Esa.38.c.Fuit ēt fames qñ nabuchodonosor obsedit ciuitatē hierlm tpe sedechie:vt p; sepe in hiere.sed dōm q̄ ista ꝓmissio dei fuit qñ israelite eēnt bōi.Qñ aūt eēnt mali veniebāt eis oia opposita.s.fames tāta vt comederēt fructū vētris sui:vt p;.j.c.28.sic aūt fuit hic:nā in oibus istis bellis & alijs tpib⁹ qñcūq; fames eis adueniebat erat i pena facinor suor(cui⁹ lapides ferrū sr̄).sūt enī in terra ꝓmissionis minerie metallor & maxie in ferro:qō cuz de subterraneis locis abstrahit q̄si lutū duriſſimū siue vt lapis niger accipit:ō inde p ignē depurat & solidat:vt. 50.distin.c.ferrū.(Et de mōtib⁹ eris metalla fodiunt)es nomē gñale est ad oia metalla:& sic i trra illa sūt minerie multor metallor.(vt cū comederis & saturat⁹ fueris bñdicas dño).i.ad istū finē tibi dant hec vt p eā bñdicas deū:oia enī ōs pp bonorē suū facit directe vel indirecte ſz satis dici posset q̄ in oib⁹ q̄ facit ꝓpio itēdit mānifestationē glie sue:deinde intēdit bonū nr̄m:q; nobis vtil:iō necesse ē oia q̄ circa nos agit i aliud ordinare.s.in speīm.(obsua & caue). hō ponit ētiū.s.narrant aliq̄ bñficia ꝓterita(ne qñ obliuiscaris ōñi dei tui).grauiſſimū oium vitior in bñ passis ē bñficior obliuisci:liō valde monent ne tale vitiū incidant.(& negligas mādata ei⁹(hō ōñs est ad p̄cedēs.si.n.aliqs bñficior dei obliuiscit mādata ei⁹ nō obsuabit q; nullā obsuā dirōnē inueniet:vt si aliqs suus obliuiscat aliquē ōm suū eē:nec q̄ mādauit ei faciet. ¶Et si arguas q; deū ordinato diligētes amore nō amāt: q; nos creauit neq; redemit:vel q; aliq̄ alia bona egit:ſz q; bon⁹ ē sume & ōs est. ¶Rūr hō ꝺcedēdo:ſz dico q̄ nos nō cognoscimus deū eē nec bonū eē nisi q; res ab eo cātas videm⁹ & q; nob bñfecisse cognoscim⁹. Si g̃ tollat bñficior memoria & cognitio q̄ añs est:neē ē nos nescire deū eē nec bonū eē & ꝺnter mādata obliuisci nesciētes cui⁹ fuerint:q; ista ordiate a memoria bñficior depēdēt.(Et iudicia atq; cerimonias).si.n.iudei illecti p bona tpalia obliuiscerent mandator dei peccabāt:sic ēt si obliuiscerēt cerimoniar atq; iudicior. ¶Mādata vocātur hō oia p̄cepta decalogi & cetera p̄cepta moralia q̄ in decalogo nō sr̄:cerimonie vocant oēs ritus colēdi deū & se bñdi ad sanctuariū vel respū rer sacrar:iudicia vocant p̄cepta data i directionē ꝓximi & ptinēt aliqlr ad actiones forales siē leges humāe:oia aūt hec obsua re oportebat: & in trāsgressiōe cuiuslibet

An sint 8.tñ de gbus dari ꝺnt p̄mitie.

Grauiſſimū oiuz vitior ē bñficiorū obliuisci. Obiectō Rñsio. Nos nō cognoscim⁹ deuz eē vt bonū eē nisi pp res ab eo cātas.

Qō.3
A
Que sit dr̃ia iter mādatū

p̃ceptuz cerimonia ꝛ iudiciū.

libet erat pcñ mortale lz differrēt fm quātitatē:nā trāſgreſſio p̃ceptoꝝ moraliū erat grauior q̃z trāſgreſſio cerimonialiū vel iudicialiū:nā moralia cābant duplicē oblonē: cerimōialia aūt vel iudicialia vnicā:ꝛ patet qꝛ moralia cauſabāt obligationez nāle cū nāliꝛ cognoſcamus dēre fieri oīa q̃ in decalogo ꝛtinentur:qꝛ ille ꝛclones ſunt priorū p̃cipioꝝ practicoꝝ īmediate elicite ꝛ bñt quādā notorietatē quā ꝫbunt ex p̃mis p̃cipijs ex q̃bus īmediate deriuanť:ꝛ lz nō ſint ita note q̃ nāliꝛ q̃libet itellectus ſit in actu iſtaꝝ ꝛclonū decalogi ſiue q̃ ſit determinatꝰ ad ea ſic ad p̃ia p̃cipia:ita q̃ p ſe ſit in cognitiōe iſtaꝝ ꝛclonum ſaltē nullo cognoſcēte:hz tñ talē notorietatē q̃ cuicūq; ꝓponatur:ſtatim vt ꝓponanť aſſentiet illis.Dꝛia aūt īter p̃cipia p ſe notaliꝛ cognita.ſ.q̃ nullū malū eſt agēdū ꝛ q̃ bonū eſt eligēdū: ad iſtas ꝛclones decalogi eſt:qꝛ nos aliq̃ actualiꝛ cognoſcimus nullo nobis ꝓponēte nec docēte:alia aūt ſūt q̃ lz p nos īmediate nō cognoſcamus oēs ſiue aliquo diſcurſu:tñ q̃n alius ꝓponit intellis nr aſſentit:de his latius dixim⁹ exo.20.c.ſūt g̃ iſta p̃cepta decalogi nāliꝛ cognita tanq̃ ꝛclones īmediate a primis p̃cipijs:ſic aūt ait apls ad ro.2.c.gētes q̃ legē nō bñt nāliter ea q̃ legis ſunt faciūt:pria g̃ oblo in p̃ceptis moralib⁹ eſt nālis fm q̃ nāliter cognoſcunť vt bona ꝛ debiti rōnē bñtia: ꝛ iſta oblo eſt ad oēs gētes:nā q̃libet quātūcūq; ex legē peccat adulterādo:occidēdo:furādo:ꝛ ſic de ceteris q̃ ſunt nāliter cognita.Ea obligatio eſt a poſitione qꝛ ōs q̃ eſt legiſlatoꝛ marie auctoritatis ꝛ mādauit cū magna efficacia cuſtodiri iſta precepta moralia decalogi:vt pz exod.20.ꝛ.ō.5.ca. g̃ ēt ex hoc obligabant ꝛ q̃ ea nō obſeruaret de iudeis multū peccaret ꝛtēnens deū latorē hoꝝ p̃ceptoꝝ:iſta ſcda ſola oblo apud ſolos iudeos fuit: ꝛ nūc apud oēs xp̃ianos q̃ cognoſcūt ea data fuiſſe a deo: alie aūt gentes añ xp̃i aduētū q̃ nō obligabanť ad legē iudaicā nō peccabāt iſto ſo mō.ſ.ꝛtēnēdo diuinā maieſtatē: qꝛ eis nō fuerat data lex a deo:lz ſolū erat eis īnata nāliꝛ bitualiꝛ: vel verius fm quādā leuē rōcinatōz ex p̃cipijs nāliꝛ cognitis:alia p̃cepta ſ.cerimonialia ꝛ iudicialia ſolū hēbāt vnā oblonē.ſ. qꝛ erāt data a deo legiſlatore:nā nāliter cerimonialia nō obligāt nec iudicialia:qꝛ ſūt ꝑticulares determinatiōes magis dependētes ex volūtate ꝛditoris legis:marie pz de cerimonialib⁹ q̃ nullā rōnē cōtinere vñr nec ꝓdire ex aliq̃ radice rōnis: iudicialia autē lz vt in plurib⁹ ſint volūtaria in q̃busdā ſunt ꝓcedentia a rōne nāli:ꝛ ſic ꝑtinent iſta duo aliq̃liꝛ ad ius qō ariſto. vocat legale in.5.ethi.qō anteq̃z ponať nō differt: dꝛ aūt cū poſitū fuerit: minus g̃ pcñ erat i trāſgreſſiōe cerimonialiū aut iudicialiū q̃z moraliū:cū grauius ſit agē ō duas oblones q̃z ō vnā:q̃ autem peccat i moralib⁹ agit ō duas oblones:q̃ aūt peccat in cerimonialibus aut iudicialib⁹ peccat ō vnā vt declaratū fuit ex p̃cedentib⁹.(quas ego precipio tibi hodie).hoc dicebat moyſes qꝛ in eadē die cū eēt ꝓpinquus morti ſue recitauit totā legē fm q̃ in hoc libro ſeriati ꝛtineť.Et non dicit hic q̃s tibi p̃cepit dñs ſz quas ego p̃cipio hodie lz ōs oīa iſta p̃cepiſſet:qꝛ recētius retineť recitatio iſta quā moyſes faciebat in die illo q̃z p̃ceptio dei q̃ preceſſerat a multis dieb⁹:vel aliꝛ qꝛ iſta recitatio fuit fcā in vltio anno exitus de ōſerto vel vt ꝓprius dicamus māſionis deſerti:nā in.40.an.exitus de egypto fcā fuit vt pz.ō.1.c. cū dꝛ.40.anno vndecio mēſe pria die mēſis locut⁹ ē moyſes ad filios iſrael oīa que p̃cepat illi dñs:ꝛ oēs iſti q̃ nūc audiebāt erāt de illis q̃ nati fuerāt in deſerto vel de illis q̃ exierāt ō egypto in qua etate.ſ.j.annū.19.q tunc nō potuerāt multū attēdere ad legē q̃n lata eſt.ſ.in anno pmo exit⁹ de egypto: g̃ iſtis magis dēbat dici tanq̃z nouiter diceret q̃z q̃ diceretis eis facietiz hoc vel illud ſicut mādauit dñs cū nihil recordarenť de māndato illo vel forte nō audierāt:añs pz ꝓ oībus ſuis ꝑtibus prima ps.ſ.q̃ oēs iſti q̃ audiebāt legē nūc recitari:nati fuerāt in ōſto vel exierāt de egypto minores anno.19.pz:qꝛ vt bꝛ nu.14.c. oēs q̃ erāt de giātiōe peſſima.i.de.12.tribu⁹ iſrael nō cōputādo leuitas inter eos q̃ viderūt mirabilia dei in egypto: ꝛ tētauerunt in deſerto dñm:mozituri erāt nec intrare dēbāt i terrā chanaā iſti aūt q̃ h̄ ligant iſta ſnīa fm oēs doctores dñr illi q̃ iam nomē hēbant in tribu⁹ ꝛ familijs ſuis qꝛ dꝛ nemo de giātiōe hac peſſima:illi tñ q̃ nomē hēbant in iſrael ꝛ cōputati erāt inter alios erāt a.20.annis vltra vt pz.nu.1.c.de numeratione oīum viroꝝ q̃ erant in oībus tribu⁹ iſrael:fuit aūt facta iſta cōputatio in p̃cipio anni ſcdi in mōte ſynai: vt pz nu.c.1. g̃ illi q̃ nō numerati ſunt ibi ad plus erāt ann.18. ꝛ dimidij vl modicū vltra qñ egreſſi ſunt de egypto ꝛ pz:qꝛ iſta cōputatio fuit facta vno anno poſt exitū de egypto:vt pz nu.1.c.g̃ q vno anno poſt exitum de egypto nō erat.20.ann. cōpletoꝝ qñ exiret de egypto nō eēt.19.cōpletoꝝ ānoꝝ ſz bēret.18.ꝛ aliquid plus:lex aūt fuit data in p̃cipio anni primi exitus de egypto vt pz exo.19.c.ſ.āno.1.mēſe.3.eiuſdē āni illi g̃ q poſtea nō cōputati ſunt cū illis de q̃bus dꝛ nu.1.c.ad plus in datione legis que fuit in.3.mēſe poſt exitum de egypto eēnt ann.19.cōpletorū vel inciperēt.20.ſed iſta etas adhuc multū iuuenilis maxime in hoib⁹ rudib⁹ illius ſeculi nō multū reſpiceret ad legez q̃ dabať:ꝛ dato q̃ reſpiceret deinde vſq; 40.ānos.ſ. ad annuz vltimū māſionis deſerti nō multū recordarent legis date ſed oportebat denuo recitare ea moyſen q̃ autē iſti q̃ audiebant nūc moyſen recitantē legē eēnt nati in deſerto vel exiuiſſēt de egypto ad plus.18.an.ꝛ cū modico plus pz:qꝛ oēs q̃ erāt.19. annoꝝ.cōpletorū qñ exierūt de egypto erāt.20. ānoꝝ cōpletorū qñ facta fuit illa ſupputatio de q̃ nu.1.ſz ibi cōputati ſūt oēs q̃ erāt.20.ānoꝝ.g̃ illi q̃ erant.19. ānoꝝ cōpletoꝝ qñ exierunt de egypto ſupputati ſunt ſed oēs ibi cōputati mortui ſunt in deſerto g̃ q̃ erāt.19.ānoꝝ cōpletoꝝ in exitu de egypto mortui ſūt in deſerto ex ſnīa dei vt.ō.inductū eſt:ſz oēs q̃ mortui ſunt in deſerto ex ſnīa domini mortui ſūt añ iſtā recitationē legis per moyſen:g̃ q̃ hic audierūt ad plus qñ exierūt de egypto erant. 18.ānoꝝ.cū modico plus vel nati fuerūt in deſerto qō intēdebamus ꝓbare:añs pz.ſ.q̃ q̃ mortui ſunt in deſerto ex ſnīa dei nō viderūt iſtā recitationē:nā oēs illi cōdēnati mortui fuerūt ante trāſitū torrētis zareth vt pz.ō.2.c.cū dꝛ ſurgētes g̃ trāſiuimus torrētē zareth venimuſq; ad eū:tps aūt quo ābulauimus de cadeſbarne vſq; in torrētē zareth.38.ānoꝝ.fuit donec cōſumereť oīs gīatio hoīz bellatoꝝ de caſtris ſicut iurauerat dñs iſta tñ legis repetitio fuit fcā multo tpe poſt tranſitū torrentis zareth:nā poſt torrentē zareth venerūt in ciuitatem moabitaꝝ vt pz.ō.2.c.poſtea trāſierunt in terrā duoꝝ regū amorreorum trāſito torrēte arnō.Et pugnauit iſrael ꝛ debellauit illos regez ꝛ accepit terrā eoꝝ ꝛ diuiſit duab⁹ tribub⁹ ꝛ dimidie:ꝛ accidit fraus moabitarū mulierū inducētiū iſraelitas ad ſacrificādū poſtea bellū cū madianitis regib⁹.5.ꝛ poſtea cū moyſes vellet mori repetiuit legē ō qua hic logmur:iſte ordo pz ex his q̃ cōtinenť.ō.2.et.3.c.ꝛ in libro numeroꝝ inſpiciendo:multo g̃ ante fuit mos oīum cōdēnatoꝝ q̃z repetitio legis iſti aūt q̃ cōdēnati erāt a dño pp illā murmuratione de q̃ num.14.c.erāt viri a 20.annis vltra ꝛ pz:qꝛ oēs viri bellatores condēnati ſunt:ſed viri bellatores accipiebanť a.20.annis ꝛ vltra: vt pz nu.1.c. g̃ oēs q̃ erant a.20.ann. vltra tpe numeratiōis ꝛ erāt.19.ann. cōpletorū tpe exitus de egypto ꝺdēnati ſunt añs pz.ſ.q̃ viri bellatores ꝺdēnati fuerūt:qꝛ dꝛ.ō.2.c.tps quo ambulauimus de cadeſbarne vſq; torrētē zareth triginta octo ānoꝝ fuit:donec cōſumereť oīs gīatio bellatoꝝ de caſtris ſicut iurauit dñs ꝛ poſtea ſequiť:poſtq̃z aūt ceciderūt vniuerſi pugnātes locut⁹ eſt dominus ad moyſen dicēs(ꝛ domos pulchras edificaueris). ¶Si arguať q̃.ō.6.capi.dꝛ q̃ poſſeſſuri eēnt domos plenas opum q̃s nō extruxerūt.¶Rñr q̃ aliquas inuenerunt ꝛ aliquas nouiter edificauerūt ꝛ vtreq; ad obliuionē dei allicitiue erant.(eleueť coꝛ tuū) oīum reꝝ abūdantia ꝛ nāliū pfectionum pluralitas ꝛ ꝓſperi ſucceſſus hoiem ſup ſeipm eleuāt:vt nō ſolū deū nō timeat ſed ēt ſeipm deū faciat ſicut alexāder ꝓſperis elatus ſucceſſibus ſe hoiem faſtidiēs deū noīauit:vt dꝛ alexandreidis lib.2. ſic nabuchodonoſoꝛ ſup oēs mortales exaltatus dixit:nōne hec ē babylon quā ego edificaui in fortitudine mea in domū regni in gliam decoris mei Dañ.4.c.ꝛ Eſa.14.ca.Sic ēt fuit de alio nabuchodonoſoꝛ de quo dꝛ iudi.c.2. cū dꝛ.p̃ceperat.n.illi nabuchodonoſoꝛ rex vt oēs deos terre extermina ret vꝫ vt ipſe ſolus diceret ōs ab his natiōib⁹ q̃ potuiſſēt bolo fernis potētia ſubiugari:eodē mō rex tyri qꝛ magnis opib⁹ ꝛ potētia abūdauit vocauit ſe deū:vt pz ezechi. 28.c. cuꝫ dꝛ fili hoīs dic p̃ncipi tyri:hec dicit dñs ōs:eo q̃ eleuatū eſt coꝛ tuuz ꝛ dixiſti:ōs ego ſū ꝛ in cathedra dei ſedi i corde maris cū ſiſ hō ꝛ nō ōs ꝛ dediſti coꝛ tuū q̃ſi coꝛ dei:idē pz de phāone rege egypti q̃ ex eadē cā vocauit ſe deū: vt pz Eze.29.c.vbi dꝛ hec dicit dñs.Ecce ego ad te phāo rex egypti draco magne qui cubaz in medio fluminū tuoꝝ:ꝛ dicis meus eſt fluui⁹ ꝛ ego feci memet ipſum:ꝛ poſtea ſequiť:eo q̃ dixeris fluuius me⁹ eſt ꝛ ego feci eū:idē fiet de antixpo q̃ magnitudine opum elatus ꝛ regū potētia q̃ ei adherebūt vocauit ſe deuz:vt pz.2.ad theſa.c.2.cū dꝛ ꝛ reuelatus fuerit hō pcti ꝛ filius pditiōis q̃ aduerſať ꝛ extolliť ſupra oē q̃ dꝛ ōs:aut coliť ita vt in tēplo dei ſedeat oſtēdēs ſe tanq̃z ſit ōs.Lauendū g̃ ne diuitie aut potētia coꝛ eleuent ad malū:iō dicit ps.61.ſi diuitie affluant nolite coꝛ apponere. (Atq; terribili)qꝛ terribilia aialia ibi videbanť.(In q̃ erat ſer-

Quo tpe fuerit data lex.

Obiectio. Rñſio.

De cā eleuatiōis hominis ſup ſeipſum.

pens flatu adurens). Sunt qdā serpētes quoꝝ tā pestifer flat⁹ † est vt res afflatas adurant. (scorpio) serpēs vulgariter cognit⁹ est. (dipsas) serpēs breuiꝫ est q siti deficere facit eū quē momoꝛ derit vt ait solinus ipolistoꝛ. ca. de africa: ꝛ isidorus ethi. 11. ō qbus plenissime lucanus in. 9. lib. in hebꝛeo dr̄. (Siccitas) vbi † nos dicimus dipsas qꝫ siti interficit. (Qui eduxit riuos de petra durissima). l. in cades: vt pꝫ nu. 20. c. ꝛ manet adhuc ille fōs in arabia de quo tota illa terra abūdantissime irrigat q̄ nunc habitata est: vt pꝫ in libꝛo de diuisiōe terre sancte. (Et postquā † affixit te) patres tuos in deserto moꝛi faciēdo (ꝛ ꝓbauit te) demonstrādo p labores quāte ꝺfidentie esses: ꝛ sic refert ad diuersos fm regulā ticonij: vel pōt referri ad eosdē. (postq̄ affli † xit te). i. dādo tibi tribulationes in solitudine. (Et ꝓbauit te). ſ. † p istas notificādo tibi patiētiā vel stabilitatē tuā. (ad extremū misertus est tui) qꝫ deus nō punit vsq; in finē p̄s. 76. castigatio eni filialis in gaudio ꝺsumat: qꝫ nō ex ira iō misertus est tui liberādo te ab oībus angustijs ꝛ tradēdo tibi hostes tuos cum † terra eoꝝ sicut oculis tuis cōtēplatus es. (Nec dices in corde tuo fortitudo mea) ista maius glīa est ꝛ grauis inigtas ꝛ dupliciter peccat. Prio qꝫ nō deo quātū dꝫ distribuit: vñ iniustus distributiue est res eni ita denoīari debēt vt sunt: sz iste opatiōes a deo sunt qꝫ eius manifesta vel occulta virtute gerunt: in factis aūt magnis dei virtus multū mānifesta est: iō honoꝛ ꝓ illa opatiōe ei attribui dēret. ¶ Scōo erat qꝫ sibi multū arrogās de honoꝛe distribuit: qꝫ cū in opationibus talibus soluꝫ sit dei instrm ꝛ nō ministrās vel faciēs p̄cipale modicum vel nihil de honoꝛe sibi dēret attribui: imo nihil: qꝫ instrꝫ sic vel sic opatur nō a se sz vt virtus agētis cōtinuat ꝛ illud talr vel talr mouens ꝛ magnus erroꝛ est iste: qꝫ id deo tollimus qō ipse p̄ci palr vult. ſ. laudē p̄s. 49. sacrificiū laudis honorificabit me. Et † rursus īmola deo sacrificiū laudis. (Qō ipse tibi vires prebuerit) ista est determinatio p̄cedētis dicti: nā supra admonebant hebꝛei ne dicerēt fortitudo mea ꝛ robur manus mee mihi hec oīa prestiterūt. ¶ Sed diceret aliqs hebꝛeus q; hoc eis irrōnabilr mādabat: nā si deus occidisset hostes eoꝝ ipsis nihil agētib⁹ sicut fecerat in mari rubꝛo submergēdo ibi egyptios: vt pꝫ exo. 14. c. ꝛ ibi ocñ fuit nolite timē state ꝛ videte magnalia dei q̄ facturus est hodie egyptios eni quos nūc videtis neq̄ quā vltra videbitis vsq; in sempiternū: dōs pugnabit ꝓ vob ꝛ vos tacebitis. ¶ Dici potuisset ꝓpꝛie q; hebꝛei non dicerent fortitudo mea ꝛ robur manus mee mihi hec oīa prestiterūt: sz in destructiōe regū amoꝛreoꝝ seon ꝛ og: ꝛ in deletiōe omniuꝫ pplorꝝ trans iordanē ipsi multū laboꝛauerūt occidētes reges ꝛ delētes pplos ꝛ subuertentes munitiōes: g̃ dicere poterāt qō fortitudo sua prestiterat eis hec oīa. Rñdet q; ad hoc q; aliqd vere dicat oportet q; noiet res sicuti est. ſ. vt sicut est in reb⁹ ita fiat denoīatio in vocibus: nā ab eo qō est vel nō est: oꝛo vera vel falsa dr̄ eē: vt ait arist. 1. periar. si g̃ sic est q; oīa ista bella q̄ facta sunt delēdo aduersarios israelitarū fecit deus: falsuꝫ dicerent hebꝛei dicēdo q; fortitudo manus sue ꝛ robur ꝑstiterunt eis hec oīa. ¶ Ad hoc aūt dōm q; aliqd deus agē dr̄ tripliciter. ¶ Uno mō qꝫ ipse agit p se aut p angelos totalr nō mediā te aliquo agēte nāli. ¶ Scōo mō dr̄ agē aliqd qꝫ sz nō facit totum per se facit tñ aliquā ptem rei per se. ¶ Tertio mō dicit agere deus: qꝫ sz ipse nihil agat p se nec totum nec partē: dat tñ virtutē supra ꝺsuetudinē agēti nāli vt agat: si g̃ isti tres modi aut aliqs illoꝝ reperiat in bellis factis ꝺ aduersarios hebꝛeorū vocabunt illa bella dñi: ꝛ hoc pꝫ. nu. 21. c. cū dr̄: vñ dr̄ in libꝛo belloꝝ dñi sicut fecit mari rubꝛo sic faciet torrētib⁹ arnon: ex quo innuunt duo bella dei. ſ. bellū factū i mari rubꝛo ꝛ bellū factū in torrētibus arnō: ista aūt duo bella ptinent ad deum qꝫ deus illa egit. Et dr̄ illa egisse pꝛio mō quo deus aliqd facit ſ. qñ totū per se facit sic eni fuit p̄mū bellū factū in mari rubꝛo de quo ipsi egyptij testimoniū tulerūt dicētes: fugiamus ifacie lē: qꝫ dōs pugnat pro eis ꝺ nos: ꝛ hoc totū facit deus vt dixit moyses in eodē. c. 14. exo. ſ. dōs pugnabit pro vobis ꝛ vos tacebitis: fuit ēt bellū dei factū in torrentib⁹ arnō ptinēs ad istū p̄mū modū: nā vt declarabit latius nu. 21. ca. amoꝛrei custodiētes introitū terre sue q̄ incepit apud arnō vt hr̄ eodē. c. latuerūt in quib⁹ scopulis oppositis q; erant circa viā per quaꝫ ingressuri erāt israelite: vt qñ ingredi vellent ex illo loco eīcerent saxa grādia sup eos ꝛ tela atq; sagittas: atq; sic delerent eos: ꝛ tūc deus inclinauit illos scopulos vnū ꝺ alterꝫ ꝛ ptes ꝓminētes vni⁹ subintrauerūt cōcauitates alterius ꝛ vniuersos amoꝛreos inter latētes oppꝛesserūt: ꝛ tūc redierunt ad statum suū scopuli: vel vt alij volūt inclinati fuerūt scopuli vsq; ad terrā planā ꝛ ibi oppꝛesserūt oēs amoꝛreos latētes pꝫ hoc nu. 21. c. cū dr̄ scopuli torrentū inclinari sint vt regescerēt in arnō ꝛ recūberent in finibus moabitaꝝ: fuit aūt istud bellū totalr dei: qꝫ nihil iudei ibi operati sunt nec aliq̄ virtus nālis: fm opus dei est qñ deus aliqd agit per se ꝛ nō totū: ꝛ sic reperiunt aliq̄ bella dei q̄ facta sunt a deo: ita q; maioꝛē ptē eoꝝ deus p se fecit: vt pꝫ Josue. 10. c. nā cū pugnaret Josue ꝺ gnqꝫ reges g cō uenerant ad destruēdū gabaon ꝛ illi fugerēt: psecutus fuit eos Josue: ꝛ tūc dr̄ qōcūq; fugerent filios israel ꝛ essent ad descensum iethoꝛō dñs misit sup eos lapides magnos de celo vsq; azecha: ꝛ moꝛtui sunt multo plures lapidib⁹ grādinis q̄ş quos gladio pcusserant filij israel: hoc aūt bellū de interfectiōe p lapides grādinis solus deus egit. fuit p̄terea in eodē bello aliud lōge maius miraculū qō deus solus fecit. ſ. q; stetit sol īmotuꝫ spatio vnius diei donec israel se vindicaret de hostib⁹ suis: vt pꝫ in eodē. c. cū dr̄ tūc locut⁹ est iosue dño in die q̄ tradidit amoꝛreū in cōspectu filioꝝ israel: sol sta ꝺ gabaon ne mouearis lūa ꝺ vallē ayalon: steterūtq; sol et luna donec vlciscerēt se gens de inimicis suis. ꝛ hoc ēt vocat in sacra scriptura vnū de bellis dñi: nā ea q̄ sunt scripta in libꝛo bellorū dñi vocant bella dñi: sed hoc in libꝛo belloꝝ dñi scriptū est: nāq; dr̄ iosue. c. 10. nōne scriptū est in libꝛo iustoꝝ: stetitq; itaq; sol in medio celi ꝛ nō festinauit occūbere spacio vni⁹ diei: nō fuit añ ꝛ postea tā lōga dies obediēte deo voci hois ꝛ pugnāte ꝓ israel: vocatur ibi liber iustoꝝ: sz liber belloꝝ dñi ꝛ liber iustoꝝ idē sunt: vt pꝫ ex his q̄ declarauimus exo. 17. ca. tertiū opus dei dr̄ qñ ōs nō opat totū p se nec ptes p se: sed dat vtutē opanti: nā ille agē dr̄ q; p̄cipiū agēdi hz: q; g̃ vtutē agēdi elargit agē dr̄: sz in hoc est dria: qꝫ deus est cā p̄ia: ꝛ cā p̄ia ex ꝺdōne sua hz cālitatē vniuersalē influēdo in oēs res: ꝛ dādo eis virtutē q̄ sint ꝛ agāt: sic dicit beatus Paulus actu. 17. c. vbi dr̄: ōs est in quo viuimus mouemur ꝛ sumus vt qdā vr̄oꝝ poetaꝝ dixerūt: idē innuit ī libꝛo de causis in p̄ia ꝓpōne. ſ. oīs cā p̄maria plus influit in effectū q̄ş cā scōaria: ꝛ quātū ad istā administratione vtutis in agēdo nō dicimus hic q; deus aliqd agat: qꝫ tūc cū in oīa influat vans virtutē agēdi oīa agē dicerē qō dicere nō cōsueimus: alio mō deus dr̄ dare virtutē agēdi creature qñ nō solum dat ei virtutē agēdi cōsueto mō nāe: sed excessiue tribuit virtutez ex aliq̄ cā particulari vel rōne: ꝛ hoc cū alicui hoī dat maioꝛes vires q̄ş cōsueuerit bēre a sua cōplexiōe: vel maius pondus sicut legit de beata Lucia: q; sz multi hoīes p̄ro deinde multa iuga boū conarent eā de vno loco mouē: imobilis mānsit. isto tertio mō dr̄ ōs egisse oīa bella hebꝛeoꝝ ꝺ aduersarios suos ad expulsionē eoꝝ de terra: nā dabat maioꝛez audaciā iudeis q̄ş cōsueuerant bēre: ꝛ timoꝛem incutiebat hostib⁹ ꝛ vertebat eos ꝛ fugiebāt: ꝛ tñ nō videbat deus hic aliqd totalr p se agē sed agebat p israelitas dādo eis virtutē ad agendū de hoc pꝫ exo. 23. capi. cū dr̄ terroꝛē tuū mittā in p̄cursum tuum ꝛ occidam omnem populum ad quē ingredieris: cunctoꝝumq; inimicoꝝ tuoꝝ terga vertā: emittēs p̄ius scrabones qui fugabūt eueū chananeū ꝛc̄. sic ēt pꝫ. ꝑ. nā iste gētes q̄ş deleuerūt hebꝛei erāt multo plures ꝛ robustioꝛes q̄ş iudei: vt pꝫ. ꝑ. 7. c. iō iudei nō auderent pugnare ꝺ illoꝝ: q; multitudine ꝛ roboꝛe mīoꝛes erāt pꝫ: qꝫ deꝰ leuauit pplos istos de magna fortitudine dicens: ego aūt exterminaui amoꝛreū a facie eoꝝ cuius altitudo cedroꝝ altitudo ei⁹: ꝛ fortis ipse quasi quercus: vt hr̄ amoꝛ. 2. c. hebꝛei aūt qui alꝰ nullo mō amoꝛreos aggressuri erāt ꝛ nūc incitāte dño ꝛ apponēte aīositatē magis q̄ş alias hebꝛei bituri eēnt: recte a dño taliter adiuti sūt vt ipse ꝛ nō hebꝛei fecisse dicat hec bella. ¶ Et si opponat hebꝛeus ego manibus ꝓpꝛijs ꝺ chananeos pugnaui ꝛ occidi eos: g̃ ego feci ista bella ꝛ nō ōs. ¶ Rñdet lr̄a q; nō ocludit istud argumētū: nā sz hebꝛeoꝝ manibus ista facta sunt: tñ nō fecerūt ipsi: qꝫ nō erāt in res agēdi ab ipsis sed a dño cū dr̄: sz recoꝛderis dñi dei tui q; ipse vires tibi p̄buerit: ꝛ sicut instr̄a agendi vt dolabra ꝛ cetera sz īmediate tangāt ipsam mām q̄ trā smutat fm artē: tñ nō dr̄ ipsa instr̄a agere sed illi q; mouent ea: nā vires ad agēdū vel ad hr̄ q; moueant sic vel sic nō sunt in ipsis instr̄is sed in mouētibus instr̄a: ita cū hic ipsi iudei eēnt instr̄a dei ꝛ nō p̄staret ipsi vires ad agendum ista sed deus: vt pꝫ in lr̄a: g̃ deus dicebat ista agere: nō tñ est oīmoda cōparatio inter actionē instr̄i ad mouētē ꝛ inter iudeos pugnātes ꝛ deū vires apponētē: nā instrꝫ solū se hz in rōne passiui: nā nō hz in se aliqō p̄ncipiū sui mot⁹ inquātū instr̄m sz hēat p̄ncipiū sui mot⁹ inquātū ens nāle. ſ. lapis vel ferrū aut lignū: ēt qꝫ instr̄m nō hz aliquā cognitionem ad motū vel opationē sz ex sua motiōe passiua aliud ad qō applicat

Qō.4. A Zin obiectio hebꝛeorum q; hoc irrōnabilr mādet sit colorata. Rñsio.

Dicim⁹ deum aliqd agere tripliciter.

B

L

Idē sūt liber iustoꝝ ꝛ liber belloꝝ dñi.

Deus est in q̄ viuimus mouemur ꝛ sumus.

D

Obiect.

Rñsio.

plicaꝝ sic vel sic disponiꝫ: iudei aūt lz ꝓcordarēt cū instro in eo qꝫ vires recipiebāt a deo sicut instrm a mouēte: tamē ipsi habebant in se aliquod principium sui motus: nam non se habebant totaliꝫ ꝓmodus passiui sicut instrm: sed ꝓ modū actiui cui vires augenꝫ: ēt qz ipsi bēbant cognitionē practicā ad hoc. s. qualiꝫ eēt bellandū: qz tñ deus eis tantas vires z aīositates posuit cū qbus facilē deuicerūt: sine qbus nullo mō vicissent nec saltē aggressi fuissent: deꝫ agē dr hoc: z sic ptinet hoc ad tertiū modū actiōis dei qñ nihil ꝑ se agit si dat vires agēdi alicui rei

† (z robur manus mee) z nō dr robur manuū mearū: qz agētes in bello ducibus manibus agūt: rñdeꝫ qꝫ pugnātes duabꝫ manibus pugnant: lz pugna est duplex q̄dā est ōfensiua sui ipsius. alia est offensiua alcius z vtraq; necessaria est in quolibet bello z vna fit ꝑ vnā manū: alia ꝑ alterā geriꝫ: māus dextra agit pugnā offensiuā: z manus sinistra pugnā defensiuā: qz dextra est ad ferendū aptior vt ꝓtexeꝫ in ea clipeus: vt ait isidorꝰ ethi. lib. 11. c. de hoie z ptibꝰ eius: lz plato in sua politia admonuit debere fieri hoies ambidextros: vt ait phūs in. 2. politico. c. vltimo in fine: qz g̃ licet nos vtraq; manu pugnemus cuz solum manu dextra pugnemuꝰ in hostē: ꝑ solā illā manū dicimur vincere hostes: z sic dicēr poterāt hic hebrei qꝫ fortitudo manꝰ sue fecerat hec oīa. i. fortitudo solius manus dextre q̄ pugnabant

£ in hostē: sic frequēter in lib. exod. cū fiat metaphora de deo tā q̄ de forti viro pugnāte dr: qꝫ eduxit filios israel de egypto in manu forti z brachio excelso noīans solū vnū brachiū: cū tamē vir fortis pugnet duobꝰ brachijs: qz ibi ō solo brachio dextro

† intelligiꝫ. (Ut ipleret pactū suū qō iurauit ꝓribus tuis). Unde merito abrae z isaac isti fuerūt introducti in terrā ꝓmissā: qz deus retribuit bñ agētibꝰ i mille gñatiōes vt. s. 5. c. (Sicut pñs indicat dies). Ad supioza referꝫ. s. qꝫ deus ꝑstitit tibi vires ad

† faciendū opa fortia. s. occidendo reges amorreos z madianitas z amalechitas: exo. 17. nu. 21. et. 31. c. z hoc nūc manifestū est qz iam factū erat: sic g̃ certissime de futuro promisso expectari dz. (Si aūt oblitus fueris dei tui z secutꝰ fueris deos alienos).

† Nulla gēs est sine ōo vero vl falso. ista se cōcomitanꝫ q̄ deū verū quantū ad cultū fidē z memoriā derelinquit deos alienos: ꝛmediate sequiꝫ qꝫ nulla gens sine deo est: siue vero siue falso. (Secutus fueris deos). s. querendo ab eis in dubijs rñsum: z faciēdo que ipsi mandant (colueriſqz illos) offerēdo vel thurificādo. (Et adorareris). Te corꝫ eis humiliādo. ¶ Ista duo ꝓcipaliꝫ ꝓhibēnt. s. sacrificare eis vel humiliare se corā eis: qz ista magis exhibenꝫ deo z magis ꝑtia sunt ei q̄ alīq alia: nā alia gña obsequior deo fieri possint: tñ ista magis ꝑtia sunt: qz alia cōia sunt ei cū hominibus: z maxīe primū qō est sacrificiū: nā nullus vnq̄ hoīz sacrificiū obtulit nisi vero deo: aut illi quē tenebat ꝑ deo: signat g̃ istud obsequiū exp̄sse dr tatē fm intentionē ipsius offerētis: nā ex eo qꝫ offert dare ꝓtestat illū cui offert eē deū lz nō loquatur: adoratio aūt est aliqd ꝑtinens ad deū: nā licet hoies adoremus. i. qz corā eis capita inclinamus aut genua flectimus: tñ nō eodē mō sicut deū adoramus: z ista adoratio magnā volūtatis affectionē notat quā ōs sup oīa a nobis exigit: vt ꝑz. Jo. 4. c. deus spūs est z eos qui eū adorare debent opz in spū adorare: hoc idē ꝑz michee. 6. c. cū ingrit in deo ōs ōlectaꝝ z dicit: qd dignū offerā dño curuē genu deo excelso: numquid offerā ei holocaustomata z vitulos anniculos nunqd placari pōt dñs in milibus arietū aut in multis milibus hircoꝝ pinguiū: nunqd dabo ꝓgenitū meū ꝑ scelere meo fructū vēteris mei ꝑ peccato aīe mee: indicabo hō qd sit bonū z qd dñs q̄rat a te: vtiqz facere iudiciū z diligere miam: z sollicitus ambulare cū deo suo. hoc vero vltimū signat magnā affectionem cordis nri fm q̄ placaꝝ deus: q̄uis g̃ ista dño hic clare exprimanꝫ solū: tñ nō est itelligēdū qꝫ oīa alia circa idola sint ocessa: nā nihil qō aliquomō redūdat ad honorē alicuius de dijs quos gētes colūt facere dēbat: vñ si aliqs de iudeis eēt bonus politor lapidū aut aurifex vel argētarius: z daret sibi aliqs gētilis multas pecunias vt sculperet aliquē deuz vel faceret fusilē de auro z argēto nullo mō facere dēbat: ēt si totū mūdum ei daret: nec si eū nō facientē occisurus eēt: vel si aliqs pauper iudeus esset z daren̄ ei pecunie vt emundaret tēplū alicuius dei gētilis: facere nullo mō debebat: eodē mō tertor iudeus nō dēret aliquid terere ꝓ honore vel vsu templi idoloꝝ: generaliter aut nulli iudeo licebat aliqd agere qō ꝑtineret ad cultū deoꝝ gētiliū vel si ipse sciret ad illū esse applicandū. (Ecce nūc predico tibi).

† Notandum. i. annūcio vel ꝓpheto. (qꝫ oino dispereas). i. qꝫ totaliꝫ destrueris. ita qꝫ nihil de te remaneat sic dr. s. 6. c. ne qñ iracaꝝ furor dñi dei tui ō te: z auferat te de supficie terre. ¶ Sciendū tñ qꝫ nō qñcūqz iudei auerterenꝫ a deo colentes idola deus disperditurus erat eos: sed expectabat vtrū cōuerterenꝫ z nō fierēt incorrigibiles nō delebat eos totaliter: nā cū israelite tā decē tribus q̄ vocabanꝫ israel siue due q̄ vocabanꝫ iuda sepe coluerunt idola: vt ꝑz exo. 3. et. 4. reg. z ex. 2. lib. paralipo. z in libris ꝓphetarū sepius deleti fuissēt ita qꝫ nō remānisset ex eis neqz vngula: tñ nunq̄ diſpdidit eos donec desperata fuit plaga eorū: nā istū ordinē tenebat deus in corrigēdo eos: qꝫ ꝓ cū peccarent ꝛmitteret in eos famē: deinde hostes si nō corrigerenꝫ: qꝫ nec sic hostibus vastantibꝰ terrā eorū corrigerenꝫ mittebat hostes q̄ ducerent eos captiuos extra terrā suā: z si ibi cōuerterenꝫ reducebat eos dñs: vt ꝑz. 4. c. z. j. 30. z fuit in captiuitate babylonica: si aūt rursus peccarēt z indurarenꝫ diſpdebat eos dñs: vt ꝑz ō captiuitate decē tribuū q̄ nūq̄ reddituꝝ erat nec redijt: de quo osee. 12. c. sic ēt de tribubus duabꝰ iuda z beniamin postq̄ venerūt ad cōsumationē malorū occidēdo mesſiā: z postea expectati ad cōuersionē ꝑ. 40. annos aut amplius: z predicantibus ibi aplis z ipsis negligētibus verbū dei z blasphemātibus illud: vt ꝑz actu. 13. c. supuenerunt romani z disperdiderūt eos vsq; in eternū. de mō istaꝝ punitionū ꝑz leui. 26. c. in lra z. j. 28. (Sicut gētes q̄s deleuit dñs) qz iste gentes sic ꝑ peccatis suis magnis perierūt: vt ꝑz leui. 18. c. sed nō ꝓ idolatria: solū eni zelabat deus crimē idolatrie in iudeis ñ aute in gētilibus: vt ꝑz ꝓcedēti. c. sed alia peccata q̄ forte nō erāt de se tante grauitatis: valde a deo in gentilibus punita sunt: vt ꝛcubitus masculoꝝ in sodomitis Geñ. 19. c. z istas septē gentes ad fornicationes varias ꝓuocauit Esai. 13. et. 14. c. z hiere. 52. z mala multa ō iudeos exercuit: sic ēt niniuite perierunt qz multū sanguinē fuderāt: vt ꝑz nau. 2. et. 3. c. qōlibet aūt istorū peccatoꝝ minoris grauitatis est q̄ idolatria: lz nunq̄ legiꝫ qꝫ deus aliquos gētiles ꝑ sola idolatria puniuisset z rō est: qa ꝛcubitus masculoꝝ bestiarū z ꝑsonaꝝ cōiunctissimarū vt patris z filie: matris z filij: z effusio iniusta sanguinis manifestissime sunt ō nām z ipz: vt nullus de hoc dubitare valeat. ¶ De cultu dei vnius z cognitiōe eius lz tñ nāliter cognosci pōt q̄ tū ad salutē regriꝫ. s. qz deus est z qz remunerator ē: vt ad hebre. 11. c. dr ita vt inexcusabiles sint vt ad ro. 1. quātū ad dānationē eternā: tñ nō sunt ista ita clara sicut de vitijs carnalibus supradictis ideo illa duplicē penā merenꝫ. s. eternā z hic ſpāliter tpalē: z hoc aliqualiꝫ ꝑz: qz nulla excusationē bēant peccantes sic carnaliꝫ z effundendo sanguinē: sed q̄ idola colebant aliquā excusationē lz nō sufficiētē bēbāt dicētes: nemo nos cōdurit ¶ Mat. 20. ca. i. nullus ꝓpheta vel angelus nos instruxit in tali cultu: iudei aūt nullā excusationē circa idolatriā bēbant cū totiēs ꝓmouerenꝫ: iō in hoc pcō grauius q̄s in alijs puniebātur. Pōt aūt assignari alia rō: ōs. n. dr eē emulator vel zelator in iudeis z ī nulla alia gēte: vt ꝑz. 6. c. cū dr nō ibitis post ōos alienos cūctaꝝ gētiū q̄ in circuitu vr o sūt: qñ ōs emulator dñs ōs tuꝰ in medio tui. i. solū ōs in nob ē emulator vel zelator z nō in aliq̄ aliaꝝ gētiū: lz in hoc nō vetaꝝ qn ōs puniat alias gētes: qz bñ eas puniuit cū peccauerūt vt. s. dixim⁹: lz vocaꝝ solū emulator inē hebreos: nā emulator ñ signat vlr pūitorē: qz tē eēt sēsus qꝫ solū ī iudeis ōs erat punitor: lz emulator idē ē qō zelator. dr zelator q zelū hz: zelus aūt est amor ꝑuatus volēs bēre ꝛsortiuz in amato: z iste zelus ꝑtinet ad ꝛiuges: qz vir zelat vxorē suā. s. qꝫ vult solus ab ipsa amari: ita qꝫ ipsa ipm solū amet: z ei soli corpus suū custodiat nec vnq̄ viro alteri copuleꝫ: ita ōs zelator dr quātū ad cultū diuinū: nā sic ꝛiunx vult amorē ꝛiugis z corpis fruitionē ad ipm solū fuari: iō dr illud zelare: ita ōs dr zelare istū actū q̄ est colē qz vult qꝫ nullus alius coleret: hūc tñ zelū nō hz ad oēs gētes lz ad solos hebreos z rō ē: qz eodē mō se habet deus ad hebreos sicut vir ad vxorem suam: ideo illa que zelat vir in sola vxore sua zelat deus ꝑ tempore illo in solis hebreis: z illa que vitari velit vir non solum ab vxore sua sz ēt ab omnibꝰ alijs: eadē punit ōs nō solū in hebreis lz ēt in alijs pplis: zelat aūt qlibet vir in vxore sua hoc. s. amorē z corpis ꝛiunctionē: qz vult qꝫ ei soli ꝛiungaꝝ z eū solū amet. de alioꝝ āt vxorib⁹ nō curat vtrū adulterenꝫ: sic ēt ōs istō qō est colē eum solū z nō alios deos zelat ī iudeis: talis nāq̄ ē amor colētis ad eū quē colit q̄lis amor viri ad vxorē: qz vterq; est fruitiuus lz nō dēret hoc ꝛpetē vtriq;. Et sic ē in hoc solo actu vocaꝝ mulier adultera. s. si viz ōserēs alteri cōmisceaꝝ ita in hoc solo pcō dicebātur iudei fornicari si idola colerēt: in alijs aūt nō dicebaꝝ fornicari ista locutio ꝑz sepissime in ezechiele: in osee: in Hieremia z Esaia: ōs g̃ hoc pcm in solis hebreis puniebat z zelabat sic vir in sola vxore sua hoc zelatiō lz alie gētes colerēt idola ōs nō pūie-

£ Qñ ydolatria dicebant iudei fornicari.

£ Nāliter de deo cognoscit q̄tum ad salutem regriꝫ.

£ Qō. 5 A Que sūt cerionie siue actꝰ ex gbꝰ qs cognoscitur idolatrare.

B Qūo nlli iudeo aliqd agē licebat qꝫ ad cultū gētiliū ꝑtineret.

bat eas: ⁊ sic dr̄. ē. 6. c. ōs emulator. ſ. zelator dñs ōs tuus ī medio tui. i. solū zelat ⁊ punit hoc pcīn in te ⁊ in nulla alia gēte: ⁊ sicut vir quedā alia cria nō solū punit in sua vxore sed ēt puniri vellet in alijs tā viris q̄z vxoribus: vt homicidia: furta: ⁊ falsa testimonia: ceteraq̄z filia: ita sunt q̄dā pcta q̄ nō solū punit de⁹ in hebreis q sūt tāq̄z vxor ei⁹: sz ēt in oīb⁹ alijs gētib⁹ vt pz de crībus supra notatis. ſ. coitib⁹ masculor̄ ⁊ pecor̄ effusionibus sanguinū direptiōib⁹ paupe⁹: ⁊ in alijs in hūc modū in gb⁹ puniuit als gētes supra notatas ⁊ puniturus erat hebreos si in h̄ delinquerēt: sic pz leui. 18. c. cū dr̄ oēs. n. execrationes istas fecerūt accole terre q fuerūt ante vos ⁊ polluerūt eā: cauete g̃ ne ⁊ vos filr eueniat cū paria feceritis sicut euomuit gētē istā q̄ fuit āte vos. Qō aūt deus se habuerit ad iudeos vt vir ad vxorē pz q̄z cū oēs ppli fint dei ⁊ ad cū ptineant: ōs solos iudeos accepit spāliter: tāq̄z vir accipit vxorē suā spālr dimittēs oēs als: pz h̄ exo. 19. c. cū dr̄ si g̃ audieritis vocē meā ⁊ custodieritis pactū meū eritis mihi in peculiū de cunctis pplīs: mea est enī ois terra ⁊ vos eritis mihi in regnū sacerdotale: ⁊ gens sctā: idem pz. ē. 7. c. ⁊ pz magis q̄ ista electio dei quātū ad pplm hebreor̄ fuerit q̄si accipe eos in vxorē. nā sicut amor q est inter virum ⁊ vxorē vel iter vir̄ ⁊ aliquā mulierē quā ardētissime amat dr̄ cōglutinare eos: ita dr̄ ōs cōglutinat⁹ hebreis: q̄ enī virū ⁊ semi nā amor nimius cōglutinet: pz Genē. 34. ca. cum dr̄ de dina filia Jacob quā cū vidisset sichē filius emor euei pr̄incipis terre adamauit eā: ⁊ rapuit dormuitq̄z cū ea vi oppr̄imēs virginez ⁊ cōglutinata est alā eius cū ea: ōs ēt dr̄ eodē mō cōglutinatus hebreis q̄si amator̄: vt pz. j. 10. c. cū dr̄ en dñi celū est: ⁊ celū celi ⁊ terra ⁊ oīa que in ea sunt patrib⁹ tuis cōglutinat⁹ est: ⁊ amauit eos: elegitq̄z semē eor̄ post eos: clarius ēt pz hoc osee. 3. ca. vbi deus dr̄ desponsare sibi totū israel q̄si vxorē cū dicit: ⁊ sponsabo te mihi in sempiternū: ⁊ sponsabo te mihi in iustitia ⁊ iudicio ⁊ mīa ⁊ miseratōib⁹: ⁊ sponsabo te mihi in fide: ⁊ scies q̄z ego dñs: rōnabilr g̃ debuit ōs zelare ī iudeis ea q̄ vir zelat in vxore sua ⁊ punire ea que vir punit in ea: ⁊ hoc ꝯcludit totū Amos. ca. 3. cū dicit. audite vbū qō locut⁹ est dñs sup vos filij israel sup oēz cognationē quā eduxi de terra egypti dicēs: tm̄mō vos cognoui ex noīe ex oīb⁹ cognatiōib⁹ terre: idcirco visitabo sup vos oēs iniquitates vr̄as. ſ. cās illas quas vir punit in sola vxore: q̄s illas quas vult puniri g̃naliter in oībus.

Quō ōs se habuerit ad iudeos sicut vir ad vxorē.

¶ Capitulum. ix.

Audi israel. Tu transgredieris hodie iordanē vt possideas nationes maximas ⁊ fortiores te ciuitates ingentes: ⁊ ad celum vsq̄z muratas: populuz magnū atq̄z sublimem filios enachim quos ipe vidisti ⁊ audisti: qb⁹ null⁹ pōt ex aduerso resistē.

Cōnexio capitu. Diuisio eiusdem.

Audi. Supra posita fuerūt icitamēta ad amorē p bñfacer̄. hic ponunt incitamēta p pcīs remittē. ¶ Et primo ponit error̄ ppli. ¶ Scōo recōciliatio dei. c. sequēti ⁊ tāgunt duo. Prīo pmittit quedā plocutio. Scōo subiungit pcōrū eorū hystorica narratio ibi. (meīnto ne obliuiscaris). (Tu trālsgredieris hodie). i. in breui: nō. n. cadē die iordanē trāsierūt: q̄z primo recitauit moyses oīa vba libri hui⁹: deinde mortu⁹ est ⁊ plāxit totus israel eū. 30. dieb⁹. vt pz. j. vlt. c. ⁊ post hec interiectis aliqbus dieb⁹ trāsiuerūt iordanē: vñ moyses locut⁹ fuit ista vba. 40. anno mēse. 11. die prīa: vt pz. ē. 1. c. ⁊ trāsierūt iordanē decīo die mensis primi: vt pz Josue. 4. cap. fluxerūt ergo inter die qua dixit ista moyses vsq̄z die qua transierunt iordanem duo mēses ⁊ nouē dies (vt possideas nationes maxias). i. terraz maximar̄ nationū: nō enī possederint nationes: q̄z non erat eis licitū aliquē viuū dimittē vt eū redigerēt in seruitutē: nu. 34. ⁊ supra. 7. ca. (⁊ fortiores te ciuitates ingētes) maxias in numero boīum: fortiores in robore cor̄por̄ (⁊ ad celum vsq̄z muratas). i. altos hñtes muros: ipbole est: sic enim dr̄. ē. primo. c. de terra chanaan: vrbes magne ⁊ ad celum vsq̄z murate.

¶ Quare sacra scriptura sepe vtit figura q̄ dr̄ iperbole.

Qō. I. A

Utitur autem sepissime sacra scriptura ista ipbole: ⁊ poete vtuntur ista figura: sic pz alexādreidis lib. 3. cū agit de captiōe cyri ⁊ feminis plorātib⁹ ⁊ dr̄, aurea femineus pstringit sydera clamor̄. i. clamor mulier̄ accedebat vsq̄z ad sydera: rō aūt quare vtat sacra scriptura ista figura ē duplex.

Prīa rō.

¶ Prīa vt imitet modū loquēdi vulgarē: nā si sacra scriptura declararet res eodē mō quo sūt sepissime nihil itelligē possemus: vt pz qñ logtur de deo: nā cū nr̄ mod⁹ itelligēdi multuz sit differēs a mō eēndi ei⁹: si ita scriptura sacra p spīn scīn ptulisset res de deo vt sūt: nihil itelligēmus: q̄z vt ait ari. 2. metha. oculꝰ noctue sic se hz ad lumē sol̄ ita itellus nr̄ ad ea q̄ sūt notissima in nā: decuit g̃ imo oportuit q̄ sacra scriptura cōformaret nr̄o mō itelligēdi ⁊ loquēdi: sz nos p ipbolē frequētam⁹ ēt sacra scriptura vti dz ea. ¶ Scōa rō q̄re sacra scriptura vtit ipbole ē ad cōmouēdū aīos. nā aīus nr̄ mouet a magnitudine rerū audita: vt g̃ sacra scriptura iterdū nos cōmoueat ad attētionē ⁊ cautelā malor̄ vtit ipbole: ⁊ est ipbole in sacra scriptura maxie in cōminatiōe penar̄: q̄z sepe dr̄ cōminat⁹ acrius q̄z postea puniat: sic pz Luc. 19. c. qñ xp̄s pdixit dstructionē hierlz dicēs nō relinquet lapis sup lapidē q nō destruat: sz satis notū est q̄ lz hierlz p Titū ⁊ vespesianū destructa fuerit tñ aliqui parietes saltē manebāt in gb⁹ erat lapis sup lapidē: vel saltē ī fundamentis domor̄ ⁊ magnor̄ edificior̄. Hic autez rōnabilr vtit scriptura ipbole: est. n. hic vtraq̄z rō prīa pp̄ ꝯcordare mō loquēdi vulgari: logt aūt h̄ sacra scriptura ō le ipbolice: q̄z sic locuti fuerāt. ē. exploratores israelitar̄ dñtes: vrbes magne ⁊ ad celū vsq̄z murate. ē. 1. c. Ea rō ēt ē h̄ ad cōmouēdū aīos israelitar̄: nā vult distinguē scriptura inr̄ ciuitates egypti ⁊ ciuitates terre chanaā: ciuitates nāq̄z terre egypti ñ hñt fortes munitiones neq̄z magnas: q̄z terra illa multū arenosa paucos lapides hz: ⁊ nō pñt ibi fieri munitiōes de lapidib⁹: sz opz vt fiāt de laterib⁹ ꝺcoto lute: sic enī filij israel q captiui tenebant ī ēra illa cogebant ad opa durissima luti ⁊ lateris: nā cum edificia q̄ de laterib⁹ fiūt calce media cū arena ligari dēbent: vt ī egypto lapides ad faciēdū calcē rari repiant opz latēs luto ītermedio ligare: ⁊ sic opus ē fragili⁹ ⁊ nō pōt valde tēdē in altū: q̄z lutū facilr cederet tāto oneri ⁊ soluerent edificia: nō pñt g̃ ciuitates terre egypti hēre fortes munitiōes ⁊ altissimas sic alie terre fū damētū: pz exo. 1. c. vbi dr̄ q̄ filij israel cogebāt ad opa durissima luti ⁊ lateris ⁊ nō dixit lateris ⁊ calcis siue bituminis: q̄z in egypto talia aut nulla aut rara sūt ex rōne assignata: ⁊ ō tali ope ⁊ mā edificauerūt filij israel vrbes duas phoni q̄ vocāt vrbes tabernaculor̄. ſ. phiton ⁊ rameses: dicit g̃ scriptura q̄ munitiones terre chanaā nō sūt ita pue ⁊ debiles sic munitiōes ēre egypti: q̄z ēra chanaā nō est arenosa sic ēra egypti q̄z ē tpatior̄. ſ. in pr̄icipio q̄rti climatis: ⁊ ē ēra mōtuosa ⁊ cāpestris: vt pz. j. 11. c. iō sūt ibi lapides multi ad dstruēdas vrbes ⁊ cetera edificia ⁊ in h̄ magna delectatio eē debuisset israelitis: q̄z ōs certificabat eos de acqsitiōe terre ꝓmissiōis q̄ cito intrarēt in eaz ad possidēdā eā cū dr̄ hic: tu trālsgredieris hodie iordanē vt possideas natiōes maxias: ⁊ fortiores te: ex alia pte dicebat eis, q̄ ille ciuitates eēnt pulchre ⁊ bñ murate muris altissimis: gaudē g̃ debāt q̄z nō ītrabāt q̄si pugnaturi cōtra illas vrbes sz q̄si possessuri eas: si enī viribꝰ suis pugnādū fore arbitrarent displicēt eis tā fortit eē munitas ciuitates illas: tāq̄z sic ñ possent eaz bello subijcē: ⁊ ēt dicit sacra scriptura istā terrā eē muratā vsq̄z ī celū: q̄z ītēdit ducē israelitaz in desiderū ei⁹: ⁊ q̄z tūc desiderat magis res cū magis laudat: laudat illā terrā sacra scriptura sic aūt laus alicui⁹ ēre est eē fertilē ī fructib⁹ ⁊ salubrē in dispōne aeris ⁊ aquar̄: ita laus ciuitatū ē valde muratas: q̄z p h̄ cōtra hostes securi sūt: si aūt ōs nō laudasset istā terrā hebreis cito ipi negligerēt eā: nā ēt postq̄z ōs laudauit eā ipsi despexerūt eā p nihilo hñtes sic pz ps. 105. cū dr̄ ⁊ p nihilo būerūt ēra desirabilē: sic ēt pz nu. 14. c. cū dr̄ vtinā mortui eēmus ī egypto ⁊ nō ī hac vasta solitudine: vtinā peream⁹ ⁊ nō iducat nos dñs ī ēra istā: multū ēt laudauit moyses istā ēra. ē. 3. c. vocās eā ēra optimā ⁊ scriptura vocat eā sepissime terrā fluētē late ⁊ melle: hec aūt vt illā gētē diffidētē ad desiderū bñficij sui ⁊ reputationē iducat (atq̄z sublimē) in stature ꝓceritate nu. 13. c. (Filios enachim). i. hoīes de gñe gigāteo (quos ipe vidisti ⁊ audisti) soli exploratores viderūt gigātes ī ebron: vt pz nu. 13. c. ō qb⁹ solū duo. ſ. caleph ⁊ Josue superāt. alij. n. decē illico perierūt nu. 14. c. sz trāsferē ad totū populū fz rlaz ticonij (qb⁹ null⁹ pr̄ ex aduerso resistē) q̄z viribꝰ robustissimi sūt null⁹ eos audet expectare in bello imo solo aspectu ceteros turbāt: vñ emi. i. terrificantes noiabant: sz istos gigātes deleuit caleph ō ebron vt dr̄ Josue. 15. c. (scies g̃ hodie) pōt accipi hodie ꝓ die in q̄ ista loq̄bat: ⁊ tūc est sēsus (hodie scies). i. scire poteris ex pcedētib⁹ dei bñficijs q̄ ōs trāsiuit añ te. pōt accipi hodie ꝓ tpe cito vēturo vt. ē. dixim⁹: ⁊ tūc ē sēsus q̄ hodie. i. in die q̄ iordanē trāsieris (scies q̄ dñs ds tu⁹ ipse trāsibit añ te) q̄z ibi demōstrabit miraculū p q̄ patebit ipsuz añ te trāsire. ſ. diuidēdo ⁊ ficcādo iordanē: vt

Josue. 3.

Scōa rō.

Lª tert qd sit.

£

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

† Josue.3.et.4.c.(ignis ōnozās atqz ɔsumēs)hoc ad hostes ísrae
lítaz oſ:qz ōs illos detrurit totalr.Et vocat ignis qz nulla res
est nec elemētū nec elemētata g tñ z eguelociter ɔsumat:deuz
aūt velociter ista opatuz est in tñ vt vna die a Josue gnqz re-
† ges cū nimia multitudine penit⁹ deleti sūt Josue.10.ca.(Qui
† † ɔterat eos).i.vulneret(deleat).i.occidat.(dísperdat).i.totaliter
vel multipliciter pdat siue destruat. (Ne dicas in corde tuo)h̄
† est pricipiū ad narrādū pcā ísraelitaz ne crederēt se suis vtuti
† bus illa attigísse(cū deleuerit eos).i.postq̄ deleuerit(pp iustitiā
meā)introduxit me dñs nullus.n.quantūcūqz sctūs de hoc pōt
gl̄iari:qz lz aligs gr̄am hūs possit p illā mereri vitā eternā vel
alia bona ſm dei ordinationē:tñ illā gr̄az a se nō habuit neqz
eā meruit:aliogn gr̄a nō eēt gr̄a ad ro.10.c.iō ísta gr̄am p q̄z
D meret a deo habuit.meritū g̃ a deo hūit q̄re non poterit recte
In nllo ē gloziā- gloziari:iō aplis i nullo gl̄iandū eē iudicat nisi in ifirmitatib⁹.
dū nisi i fa ad chozin.11.si gl̄iari opz q̄ infirmitatis sē gloziabor:rō hu
infirmi- ius adhuc pz qz gl̄ia oſ clara cognitio cū laude:laus aūt ē ſmo
tatibus. explicās magnitudinē q⁹ qñ de aliquo magna narrant tūc oſ
laudari magnitudo est in aliquo g vere magna facit:hebrei āt
nihil magnū fecerūt:nā si gētes fortes amozreoz destruxerūt
nō ipsi destruxerūt sed ōs:z si ɔtēdāt q⁹ ipsi manib⁹ suis h̄ ege
rūt vōm est eis q⁹ nō fecerūt virib⁹ suis:sed ve⁹ donauit eiz vi
res spāl̄r ad hoc:nā si relicti fuissent sue nāli fortitudini nō po
tuissent delere nec vnū ex amozreis qn poti⁹ ipsi ab amozreis
subito deleti fuissent g erāt pplī fortissimi:sic oſ p̄cedēti.c.nō
diceres in corde tuo fortitudo mea: z robur manus mee mihi
hec oia p̄stiterūt:sed recozderis dñi dei tui q⁹ ipse vires tibi
p̄buerit vt ipleret pactū sup quo iurauit p⁹ib⁹ tuis:nihil.n.lau
dādi sē hebrei cū magnū nihil fecerint:qz q ab alio accipit vel
in virtute alicuius alterū vincit:gl̄iari nō oz q̄si ipse fecerit:sic
ait aplus nihil hēs qō ñ accepisti qd gl̄iaris q̄si nō acceperis:
laudes aūt illi g magnitudinē egit dāde sē.s.deo:g vt ignis vo
rans atqz cōsumens velociter ɔtriuit deleuit dispdidit vniuer
† sas nationes has.(cū pp ipietates suas iste delete iter natiōes)
Deuz nō i.nō fuerūt iste delete vt tu introducereris:sed iō tu introduct⁹
destruit es qz iste pp inigtates suas ōlēde erāt:ōs nūq̄z aliquē destruit
vel dep̄- vt aliū plātet vel nūq̄z vnū dep̄mit vt aliū eleuet:qz pōt vno
mit vnū eleuato alteꝛ eleuare vl vno nō destructo alteꝛ plātare:qz po
vt alium tētia eius est infinita:dñi aūt tpales h̄ faciūt g brītes potētiam
eleuet. multū limitatā cū vnū boiez multū in potētia eleuare voluerit:
aut multū ditare vel honozare:necesse est vt alios dep̄māt z
depauperēt: nā tota potētia z diuitie z honoz alicuius dñi tpa
lis in sernos suos sufficiēter distributa sē:si g̃ aliquē aliū vult
ditare vel ad magnā potētiā siue honozes eleuare:cū nō hēat
pulchra aliq̄ alia p̄ter ea q̄ suis suis distributa erāt:necesse ē vt vni tol
iuectiua lat ad alteri largiendū:vnū dep̄mat ad alteꝛ eleuādū. ¶Et h̄ ē
boetij ɔ qō obiecit Boeti⁹ ɔ pecunias in.2.de ɔsola.pbās q⁹ felices ñ
pecūias. faciāt:qz nō faciunt vnū diuitē sine alterius pauptate:vt pz in
psa.5.eiusdē cū oſ:at eadē.s.pecūia si apō vnū quāta ē vbiqz
gentiū ogregaſ ceteros sui inopes fecerit:z vox qdē tota pit
multū replet auditū:vestre vo diuitie nisi ominute i plēs trāsi
re nō p̄nt:qō cū factū est paupes necesse est faciāt quos relin-
quūt.o igit angustas inopisqz diuitias q̄s nec hēre totas pluri
bus lz:z ad quēlibet sine ceteroꝛ pauptate nō veniūt. Deus āt
E nō est hmōi ɔdōnis:nā est potētie infinite:iō lz nūc multos di
Infini uites fecerit nō depaupando istos:pōt aliquo mō ditiozes fa-
tū qd. cē:qz diuitie ei⁹ nulla largitiōe exhauriunt. Nā infinitū ē cui⁹
quātitatē accipientib⁹ sp est aligd vltra sumē hmōi sūt diuitie
dei:pōt quotidie facē plures diuitie q̄z fecē sē:z sic de honoze:z
potētia:z fama:z roboze corpis z acutie itellect⁹: nā ista mul-
tis distribuerit nihil tollēdo eis:pōt mlto plurib⁹ talia ɔcedē:
z sic ē de istis ita ē de gr̄a gratū faciēte:qz lz eā multis ōderit
adhuc pōt mltos alios gratificaſ:z sic ōs volebat dare iudeis
ēr̄ā bonā qz ꝓmiserat p⁹ib⁹ eoꝛ:ad h̄ aūt nō erat necesse ei ex
pellē pplos chananeoꝛ de ēr̄a sua:nā illis nō expulsis poterat
ōs ꝓuidē iudeis de alia ēr̄a ita bōa aut meliozi nulli alteri gē
ti nocēdo:nā petiuisset defta arabie q̄ sē ēr̄a vastissima z tūc in
bitata ex defectu aq̄ z indispōne ēre facere optie cōplexiōis z
abundātissima in fructib⁹:ita q⁹ isrlite optie ibi mozarēt:z ad
huc meli⁹:q̄z in ēr̄a chanaā:qz tñ ōs est infinite bon⁹ z ob h̄ sibi
Deus ex soli cōpetit vt ex eo qō malū ē bōa eliciat vt ait Boe. de ɔso.
malo bo lib.4.psa.6.cū ppli chananeoꝛ mererent expelli ō ēr̄a sua pp
nū elicit malitias suas:z ōs eos expulsurus erat atqz ōleturus ēt si nul-
z hoc so lā aliā gentē ad terrā illā introducē vēret:vt tñ ex h̄ malo qō
li ipsi cō erat penale.s.chananeos expelli de ēr̄a sua:elicuit h̄ bonum qō
petit. erat israelitas introduci in illā:z ista ē clara mētio lr̄e.s.nō.n.pp
iustitias tuas z egtatē cozdis tui ingredieris vt possideas ēraz
eaz:sed qz ille egerūt ipietatē introeūte te delete sunt:iō añq̄z
inigtates istarum cōplete eēnt:ōs nō expulit eas nec tradidit
ēr̄ā iudeis:sic p⁹ Beñ.15.c.cū ꝓmisisset ōs abrae q⁹ q̄rta gīa
tione introduceret ꝓgenīē suā in terrā illā:reddidit cām q̄re
nō imediate introducebat dicēs:nec dū.n. ɔplete sūt inigtates
amozreoꝛ vsqz in p̄s tp̄s:istaz g̃ ōs pp inigtates suas expulit
z te aūt elegit:nō qz tu bon⁹ eras:lz qz sic iurauerat p⁹ib⁹ tuis:
ipietates aūt istoꝛ fuerūt carnalia vitia enozmia:leui.18.c.(nō
F en i pp iustitias tuas).i pp opa tua iusta(z egtatez cozdis tui).i.
† rectitudinē volūtatis interiozē ad bñ opādū:in his duob⁹ oē
In bona z bonū opus pficiē.s.in bona z recta volūtate z debita executio
recta volū ne(vt cōpleret verbū suū).q.d.gētes iste delende erāt pp pctā
tate:z debi sua:z qz terra vacua manē nō dēbat aliq̄ alia gēs introducēda
ta executio erat.Quare aūt te magis q̄z alias gētes introduceret nō fuit qz
ne oē bonū iustioz eras:lz vt ōs cōpleret qō iurauerat p⁹ib⁹ tuis.(Cū du-
op⁹ pficiē. rissime ceruicis fis).i.valde iobediēs.nō eni voluisti ōo recte
subijci.Et arguit sic moyses qōlibet malū facit boiem iniustū
ēē quātomagis ceruicis duricies.Est.n. inobediētia quocūqz
vitio maioꝛ:qz idolatrie cōparaſ pālo reg.15.c. melioꝛ est eni
Inobediē obediētia q̄z victime:z auscultare magis q̄z offerre adipē arie-
tia cōpaē tū:qñ q̄si pcñariolādi ē repugnare:z q̄si scel⁹ idolatrie nolle
idolatrie. acgescere:est.n.obediētia excellētissima virt⁹ inobediētia eni
ter vitia maximū est p regulā oppositoꝛ habituū. Est.n. obe-
diētia virtus quā pbus.5.ethi.iustitiā legalez vocat:quā dicit
oēs virtutes excellere:sicut lucifer oīa astra:z rō qz q̄libet vir
tus ꝓpriū actū hz:vt tēperātia circa delectationes z tristitias:
fortitudo circa timozes z audacias z sic ɔsīr de alijs virtutib⁹:
iustitia aūt legalis oīum virtutū act⁹ hz:z p eā nō fornicamur:
nō maledicimus:nō rapim⁹:nō occidimus:nō dimittimus:scu
tū in bello:z alr oē bonū facim⁹ mala cūcta fugiētes:qz lex oīa
mala vetat:z cūcta bona iperat.s.nō fornicari:nō ledē: nō di-
mittē scutū in bello:vt pz.5.ethi.eodē mō p obedientiam oīa
mala cauemus z bona insequmur q̄ in lege dei ɔscripta sē.differt
aūt obediētia siue iustitia legalis ab alijs virtutib⁹ ſm id
a quo opatiōis regulatio p̄cipiaſ est:si.n. aligs det elemosi-
nā qz recta rō ſm bitū liberalitatis inclinat eū ad dādū ſm li-
beralitatē opaſ:z si ab illicito delectabili abstineat:qz sic rō re
cta iudicat volūtate inclināte tēperat⁹ vel ɔtinēs est.si aūt ele-
mosinā:qz lex mādat paupi subueniri z abstineat a delectabili
illicito:qz lex mādat nō fornicari obediēs siue iust⁹ legalr est:
idē mod⁹ assignabil i actu māsuetudinis fortitudis:z ceteraz
virtutū: iō iobediētia idolatrie ɔpaſ:qz idolatria oīa mala ra
dicalr ɔtinet sīc in obediētia vt.1.re.15.c.ō nullo alio vitio le
gimus q⁹ idolatrie compeē. ¶Dcīm fuit h̄ q⁹ iustitia legal
est obediētia tot⁹ legis qō gdē nō ē simplr vez:nā si itelligaſ
boc q̄z tū ad ipsos subiectos legi vez ē aliquo mō z nō totalr:
nā multa p iustitiā legalē volum⁹ q̄ nō sūt scripta in legib⁹: qñ
tā vareſ pfecta legislatio in subditis nō oportebat eē pruden
tiā:lz solā obediētiā vt ait ari.in.3.poli.ex quo vī q⁹ qñ ē pfcā
legislatio sīc sp ē q⁹ subditi nō solū indigēt obediētia ad faciē-
dū bonū lz ēt prudētia:qz aliq̄ bōa sē q̄ sūt ex legē:ēt ad q̄ tñ di
rigit iustitia legalis.De platis aūt z oñis manifestū est q⁹ nō ē
in eis idē obedientia z iustitia legalis:qz obediētia nō oz esse
in eis:cū obediētia sit respcū alicui⁹ maioꝛis. ¶Aliq tñ volue-
rūt q⁹ iustitia legalis simplr eēt obediētia tot⁹ legis:lex.n.oīa
bōa p̄cipit:vt pz.5.ethi.cū aligs agit aliqō bonū qz mādat lex:
vocaſ iust⁹ legalr:z isto mō act⁹ oīuz virtutū pñt cadē i iustitia
legali:si aūt aligs nō fornicet:qz turpe ē soluz tēperat⁹ ē:si aūt
nō fornicet:qz lex vetat fornicari obediēs ē:z h̄ tz aliqlr Frācis
cus de maronis sup ēt̄iū sūmariū. ¶Sz nō ꝓprie oſ q⁹ iustitia
legal sit obediētia. ¶Prio qz iustitia legal ē āplioꝛ z nobilioꝛ
q̄z obediētia:āplioꝛ qdē:qz obediētia solū extēdit q̄z tū ad ea q̄
in lege scripta sē:vel a rectoꝛe politie mādant: iustitia āt legal
cōphēdit oēm actū hūanū:null⁹ est.n.act⁹ siue ō quo data ē lex
siue ō quo nō ē data qd ad bonū cōe ordinare nō possum⁹:ad
pla g̃ valde iustitia legal q̄z obediētia ē. ¶Itē fo:qz iustitia le
galis ē nobilioꝛ altioꝛ z pfectioꝛ q̄z obediētia:qz nobilioꝛ z pfe
ctioꝛ actio ē diligē q̄z obedir:pz qz obediētia ē dispō ad finē:fi
nis āt fruitiōis i ipo amoꝛe ɔsumaſ:lz iust⁹ legalr faē oīa q̄ cōi
tati expediūt: nō qdē qz lex mādat:qz dato q⁹ lex ñ mādaret fa
ceret:lz qz sūt bōa z vtilia cōitati inquātū diliget cōitatē:obe-
diēs aūt solū aligd agit qz lex mādat vl ipe rectoꝛ politie:g̃ p
fectioꝛ ē iust⁹ legal. Itē si iustitia legal eēt obediētia oīuz legū
nō eēt finis legal iustitie bonū cōe:lz obedire legi:z lz obedien
do legi facēt ad bonū cōe:qz lex recta q̄ nō ē apostediasmēos

Qō. 2.
A
An iustitia legalis sit obediētia toti⁹ legis. Et quō itel ligaſ.

Opi. frāci. mayro.

Cōfutatio. Pria rō.

Cōpatio i ter iustitiā legalem z obediētiā. Scōa rō.

Tertia rō.

ordinat oīa i bonū cōe: vt ait phs i.5.ethi.i prīcip.intētio tū faciētis eēt p se ad obedire legi p accīs āt ad ꝓcurare bonū cōe: sz 3riū vult phs i.5.ethi.nā diē qꝫ iustitia ē ad bonū cōe altiusz ⁊ pticularis iustitia directe ē ad bonū alicui⁹ pticularis. Justitia legalis ē directe ad bonū cōe ⁊ p se: g̃ ñ dz prīo itēdē obedire legi: sz bonū cōe. ¶ Itē pz b̄: qꝫ iustitia legal' dī p̄ciosissima vtus inē ceteras: sīc lucifer ⁊ hesperus inē stellas: vt pz.5.ethi.i p̄n. ⁊ b̄ ē: qꝫ ē de maxio bono: cū alie ⁊tutes itēdāt q̄dā bōa pticularia sz itēdē bonū cōe ē maiꝰ bonū q̄ obedire legi: g̃ iustitia: legalis est de cōmuni bono ⁊ non est obedientia. añs pz: qꝫ lex posita est ꝓpter bonū cōmune cū sit quedā mēsura vel rla directiua actuū hūanoꝝ i bonū cōe: vt ē dō se notū. Et pz sepe i.5. ethi. nisi sit apostediasmēos. i. lex posita sine rōne q̄ ꝓpe ñ vocat lex: sz finis sp ē nobilior his q̄ ad finē: vt pz i ꝓlogo. 1. ethi. g̃ bonū cōe erit maius bonū q̄ obediētia legis: ⁊ sic nō dēmꝰ ꝓcurare bonū cōe: vt obediamus legi: sz obedire legi vt ꝓcuremus bonū cōe. ¶ Itē pz b̄ clarissime: qꝫ iustitia legal' ē ꝑs virtus p̄cipis cū ipse sit ꝑsona publica: ⁊ sīc alij se bñt ad bōa pticularia tāq̄ ad bōa ꝓpria ⁊ adeq̄ta: ita p̄ceps se hz ad bonuz cōe tāq̄ ad bonū ꝓpriū ⁊ adequatū ei: sz p̄ceps nullā obediētiā hz qꝫ legib⁹ subiect⁹ nō est: vt pz ist̄ituta gb⁹ modis testā ifirmanē. ℌ. vlti. vbi dī diuus seuerus ⁊ Antoninus sepi⁹ rescripserūt lz legib⁹ soluti sumus: legib⁹ tñ viuim⁹: nō g̃ ptinet obediētia legalis ad p̄cipē: g̃ nō est obediētia legis iustitia legaliz q̄ maxie ad p̄cipē ptiet. Si g̃ dicaē qꝫ iustitia legal' est obediētia totius legis intelligēdū est vt.ā. declarauimus.

Quarta rō.

B

Quīta rō.

Nota pulchrū dictū cesaris.

† De⁹ aliq̄n cadē⁹ suos ꝑmittit vt meliores fiant.

¶ (Memēto ne obliuiscaris). hic ponit̄ fm. s. pcōz eoz hystoria narratio. (Quo ad iracūdiā ꝓuocaueris) peccare. n. malū ē: sz mēoria pci bōa ē: qꝫ būiliozē ⁊ cautiozē hoiez rēddit: iō aliq̄n dō suos cadē ꝑmittit vt meliozes fiāt alicui idirecte magis ceciderit ꝓfuit q̄ stetisse alī: g. n. stetisse se mēinit aut tozpoꝝ dēficit aut ināi gl̄ia cadit nisi dei gr̄a spāliss̄ime teneaē. Petro. n. magis Xp̄m negasse q̄ nō negasse ꝓfuit: lz negare malū eēt: qꝫ testaē euāgeliū qꝫ post negationē amare fleuerit: alij aūt apl̄i xp̄z patiētē flebāt. Petr⁹ aūt se miserrimū pcōzē xp̄z negasse inexti mabiliꝫ dolebat: ⁊ tā valde p̄cordijs eiꝰ doloris sēsus īmersus ē: vt q̄nis post xp̄z viderit ⁊ spū sc̄o repletꝰ fuerit vsq̄ ad mozt̄ quotidianꝫ ei meroz māserit: vt testaē btūs Clemēs i itinerario. Qui aūt peccauit ⁊ se peccauisse oblīt⁹ est oiuz pessim⁹ ē: qꝫ ex obliuiōe pcti se iustis equalē facit. magnam g̃ oportet peccatozum manere memoziam.

Nota ꝺtritionē ⁊ penitētiā bti petri vsq̄ ad moztez ꝺ negationē xp̄i.

¶ Qñ memoria ⁊ recordatio peccatoꝝ est bona ⁊ qñ est periculosa. Et septē mirabiles regule circa hoc.

Qō. 3. De memoria

A Distinctio peccatoꝝ.

aūt pcōz distinguēdū ē: qꝫ recordari pcā ad quotidie ꝺplorādū ea simplr bonū sit: tñ i memoria quozūdā pcōzū pīculū magnū ē. Jō sciēdū qꝫ pcōzū q̄dā sī circa trāsgressionē rōnal' q̄dā circa trāsgressionē irrōnabilis: q̄dā circa trāsgressionē iracibilis q̄dā circa trāsgressionē ꝺcupiscibil': circa trāsgressionē rōnal' vis dat rla g̃ialis: qꝫ oīa pcā fcā p trāsgressionē rōnal' vis debēt tradi cōtinue memorie: nec ē aliq̄ō pīculū in sepissime memorādo ea: dñr pcā fcā p vis rōnalē illa q̄ fiūt i tali mā circa quā nec intēdit ꝺcupiscibil' nec iracibil': nec ē nob tal' mā cōis cū pecorib⁹: vt circa amoꝝ dei: circa cultū eiꝰ: circa honoꝝ pentū: circa ꝺsideriū sciēdi: circa appetitū fame ⁊ honoris: nā ad ista nullomō attīgūt bestie sz soli hoies: circa oēs istas distictas mās ꝺtigit errare ⁊ bñ agē: ē tñ fūdamentū circa istā māz de mēoria pcōz qꝫ mēozari pcā sp valde bonū ē: nisi ex mēoria pcti i reicidamꝰ in illō. Dantē g̃ pp b̄. 4. rle. s. qñ ex mēoria ē pīculū reicidēdi ⁊ qñ nō: p̄ria est quā dixim⁹ de pcis scis p trāsgressionē ius rōnal': qꝫ mēoria taliū pcōz nūq̄ē pīculosa: vt si aliqs peccauit diligēdo magis tpalia q̄z deū nō ē pīculosū qꝫ ꝺtinue recordeē ꝺ illo: vel si peccauit ꝺ cultuz: vt si coluit idola vel obſuauit auguria: vl' ꝺ ꝺo male credidit: vel nom̄ dei blasphemauit: vel i noīe eiꝰ piurꝰ fuit: vel sacrā scriptu. corrūpit: vel sciaz nigromāticā aut aliā ꝓhibitā desideauit: aut honorē indebitū ꝺcupiuit: aut se ꝺ aliquo iactauit: aut charitati fr̄ne vl' bōis ꝓximi iuidit: vl' pēti b⁹ ñ obediuit: ⁊ sic ꝺ infinitis i hūc modū quoꝝ oīa sī p trāsgressionē vis rōnal': mēoria istoꝝ vtil'ē: qꝫ sic ꝺtimur nec ē aliquo pīculosa: qꝫ ista ñ sī talia q̄ sz se sint ꝺlectabilia ⁊ possīt puertē iudiciū: ⁊ sic hꝺ tō Petro sp ꝓfuit mēoria negatiōis xp̄i: nā xp̄m negaē ptīet ad trāsgressionē vis rōnal': nā p solā vī rōnalē xp̄s cognoscit̄: ⁊ p eā dē solā xp̄s negaē: ꝓfuit āt qꝫ quotidie petrꝰ mēoraē se tā enorme ꝺlictū qꝺ magis sceler⁹ atq̄ sceleratissimū ē cōmissse icōsolabiliꝫ dolebat: ⁊ erat ei ꝺtinuꝰ plāctꝰ ac si xp̄z cora se sp vidēt moriētē: ⁊ scipz quotidie ꝺtestabaē vilioꝝ bestijs

B

Lardo totius māe i quo stat. ꝓria rla ꝺ recordatione pcōzuz.

se exīstimāz q̄ suū bēignissimū r̄ dēptoꝝ ifficto oze abnegasset. O btē senex ac p b̄ certiz aplis oigniox: ⁊ ipi xp̄o quē negauerat acceptiox: ⁊ felices ille lachryme que eum ad tantum dignitatis gradū extulerūt. In memoria huius sceleris nullū piculum erat: qꝫ non poterat apparere ꝺlectabile ipi peccāti vel rursus ad talia labereē. Circa trāsgressionē q̄ fit p vī irascibilē ē dom ⁊ sic fa rla: qꝫ mēoria pcōz ptinētiū ad irascibilē nūq̄ē piculosa sed sp vtilis: dñr pcā fcā p vis irascibilē illa q̄ fiūt īsurgente passiōe ire: vt occidē: pcutē: maledicē: detrabē: falsū testimoniū dicē: īfamare: ⁊ filia: si .n. aliqs occiderit alterū ⁊ semel doleat occidisse nō ē pīculosū qꝫ sp ⁊ ꝺtinue memoreē illā occisionē: qꝫ sp illa appebit vt mala ⁊ ꝺtestabil': nec p mēoriā ei⁹ ꝺducīē hō ad ꝺsiderādū facē ea itez: qꝫ ista non ꝑsit appere bōa cū fm se sint mala: lz appeant bōa pp alterū ipsi irato q̄ intēdit vindicar iniuriā vel ꝺtēptū se: ꝺato aūt aīo a passiōe ire: ⁊ cessāte cā ꝺre q̄ncūq̄z talia i mēoriā euenerit iudicabunt mala atq̄z ꝺtestāda: eadē rō ē: in piurū eē: pcussisse: infamasse: falsū testimoniū dixisse: ⁊ sic de cetis in būc modū q̄ ptinēt ad irascibilē: nā i illis nullū pīculū ē: recolēdo ea. ¶ Circa trāsgressionē q̄ fit p ꝺcupiscibilē ē distinguēdū: nā q̄dā sī q̄ ꝺcupiscunt ⁊ sī spūalia: vt honor: scia: fama: fauor ꝓpl̄i: potētia: ⁊ sic ꝺ alijs: ⁊ ꝺcupiscia istoꝝ nō ptinet ad vim ꝺcupiscibilē: qꝫ vis ꝺcupiscibil' ⁊ irascibil' sī nob cōes cū bestiis: sz nulla bestia ꝺsiderat honorē: scia: famā: potētiā ⁊ filia: ꝺsideriū g̃ istoꝝ nō ptinet ad vīz ꝺcupiscibilē sz ad appetitū rōnatiuū q̄ est spūalis: ⁊ sic peccare i talib⁹ fit p trāsgressionē vis rōnal' ⁊ ñ ꝺcupiscibil': iō reducūt ad p̄mā rla de trāsgressiōe rōnal' vis. ¶ Alia ē ꝺcupiscia q̄ ē ad res corpales ⁊ ista ē duplex: q̄dā ad res vtiles: alia ad ꝺlectatiōes. p̄ria q̄ ē ad res vtiles fm qd ptinet ad rōnalē ⁊ aliquo mō ad ꝺcupiscibilē sz magis ad rōnalē: nā sīc ꝺsiderare ptātē ⁊ dñiū ptinet ad vī rōnalē: ita ꝺsiderare dñiū sup res q̄ ñt possideri ptinet ad rōnalē. ⁊ pz: qꝫ sic bestie nō ꝺsiderāt honorē vel dñiū ad ūnicē ita nec ꝺsiderāt aliqd possidē: nec gcq̄z possidēt cū nesciāt qd sit gc q̄z possidē: aliquo tñ mō ista ꝺcupiscia ptinet ad vī ꝺcupiscibilē iquātū pleraqz ꝺ vtilib⁹ coincidūt cū ꝺlectabili⁹ q̄ ꝓpie ptinēt ad vīz ꝺcupiscibilē. ¶ Circa p̄mū horū. s. circa trāsgressionē q̄ fit p ꝺcupiscibilē rez vtiliū ē qñ aliqs furaē vel violenē rapit: aut p vsurarios ꝺct⁹: aut symōiacos: aut q̄scūq̄ alis extorsiōes accepit ab alēo aliq̄ ꝺ r̄b⁹ possessis: ⁊ tē sit. 3. rla: qꝫ mēoria pcōrū q̄ fiūt p trāsgressionē ꝺcupiscie rez vtiliū nūq̄ē nociua sz sp fructuosa: iō si aliqs rapuit bōa alt̄ius ⁊ sepe postq̄z semel pēituit recordaē ꝺ illo furto vl' rapīa aut alijs fraudib⁹: magis debebit nec ē piculū aliq̄ō q̄ ꝺ hmōi mēoriā inclineē ad faciēdū itez tale malū: qꝫ nō ꝓponit̄ in rōne tal' ꝺlectabilis qꝺ imediate alliciat ad agēdū. ¶ Circa trāsgressionē q̄ fit p ꝺcupiscibilē ⁊ delectabilis daē. 4. rla: qꝫ mēoria pcōzū p trāsgressionē in ꝺlectatōe tact⁹ ⁊ gust⁹ est piculosa. s. qꝫ p talē memoriā facilē ille q̄ memoraē pōt incidē in pcā p̄rioza: rō diuersitatis ē iter ista: qꝫ illud malū qꝺ apꝑhendit̄ p transgressionē rōnis: vel malū qꝺ apꝑhendit̄ p trāsgressionē iracibilis nō sūt talia q̄ apꝑhensa moueāt ad fruēdū ipsis: iō ēt si aliqs recordeē eoz nō moueē ad opandū fm illa: iracibilis nāq̄z moueē. Ad ꝓsecutionē iniurie qꝺ nō ē bonū fm seipm: imo durū ⁊ terribile: sz moueē per tristitiā: qꝫ ois irat⁹ agit tristat⁹ vt ait ari. in. 7. ethi. ⁊ tristitia p tūc agit appere bonū id qꝺ nō est: vñ si illius vindicta ꝓponaē alio tpe in quo nō sit motus ire insurgēs ex iniuria vel cōtēptu iudicabit malū eē ꝓseq̄ vidictā. Delectabile aūt quocūq̄z ꝓponaē mouet ad delectationē ⁊ fruitionē sui: cui⁹ fūdamentū ē qꝫ totū bonū ⁊ felicitas cuiuslibz hois aut alī⁹ aīal' ꝺsistit i q̄dā ꝺlectatiōe: ꝺlectatōes āt sī diuerse: qꝫ q̄dā sī fm itellz q̄s vocat ari. delectatiōes fm phīam: vt ꝑz. 2. poli. alie sūt delectatiōes fm corp⁹ q̄ sūt i actu cuiuslibet potētie: q̄libet nāq̄z potētia bñ dispōsita bīs obiectū ꝓfectū a quo īmuteē hz delectationē i illa īmutatiōe: iō vīus in vidēdo delectat': auris in audiēdo: gust⁹ i gustādo: tact⁹ in tāgēdo: delectatiōes aūt tact⁹ ⁊ gust⁹ sūt grosiozes delectatiōib⁹ aliaz potētiaz ⁊ cōiozes nobis cū bestijs: nā bestie solo tactu ⁊ gustu delectanē lz ceteras potētias hēant vt declarat pulchre arist. in. 3. ethi. c. de tēperātia. hoies ēt cōiores bñt inter se istas q̄z ceteras: nā ex natiuitate incipiūt delectari fm gustū sumētes cibū: ⁊ oñr in cibis: potib⁹ ⁊ tactib⁹ succedite etate: ex quo cōcludit aristo. in. 7. ethi. c. vlti. qꝫ ꝺlectatio est sūmū bonū cuiuslibet rei: qꝫ oēs res inclinanē in delectationē: ⁊ oīa agūt ꝓp delectari: lz nō sit eadē delectatio oibus: qꝫ tñ cōiter delectatiōes tactus ⁊ gust⁹ sūt magis corpales ⁊ magis note: has solas ꝺsiderāt cū dicit: ⁊ ꝓseq̄ āt oīa ⁊ bestias ⁊ hoies ꝺlectatione signū quodā eius: qꝺ est eē aliq̄lr optimū: ipsa fa-

ma

Apostropha i ꝓn cipiꝫ apostoloruz laudem.

Scōa regula ⁊ ē de iracibili.

Diuersitas delectationū

Tertia rla ⁊ ē ꝺ ꝺcupiscile ad res vtiles.

Quarta regula ⁊ ē de ꝺcupiscibili delectabiliū.

D

Dis iratus agit tristat⁹.

Delectatio ē cuiuslibet rei sūmū bonum.

ma aūt nō oīno pdīt quā ppli multi famāt: ꝛ postea subiūgit: ſz aſſumpſerūt nominis hereditatē cozpales ōlectatiōes pp ꝛ plures iclinare i ipas: ꝛ plures pticipare ipas: pp igit ſolas cognitas eē has ſolas exiſtimāt eē. Pz g ex his q ōlectabile qō ē in tactu ꝛ guſtu cū apprehēdūt mouēt ad fruitionē ſui cū ipa accipiāt vt maria bona fruibilia: id āt in qō tēdit irascibilis nō ē aliqd fruibile: iō nō ita mouet ſicut ōlectabile: nā ad ꝓſecutionē vindicte ſolū mouemur exiſtēte motu ire: ꝛ ſi ꝓponatur nobis ꝓſecutio vindicte nō exiſtēte motu ire nō mouebimur: ꝓpoſito āt ōlectabili ſiue habeam⁹ paſſionē actualiter inſiſtēte ſiue nō habeam⁹ mouemur ad fruēdū illo: nā ſi paſſio ē ipa ipellit: ſi āt nō ē ōlectabile ipm ocſtim mouet eā ex fundaméto ſupza poſito. ¶ Et ex h̄ ſequit ph̄s cozrelariū i. 7. ethi. i. c. ō ꝓparatiōe ocupiſcibilis ꝛ irascibilis. ſ. q ira audit rectā rōnez vl̄ fantaſiā ſyllogizātē. ſ. ga audit ꝑmū ſyllogiſmū i quo ocludit q oz iumi vindicta: ſz nō audit ſz i quo oz ocludi q̄liē ſit ſumēda ꝛ q̄tū: ꝛ pp h̄ errat vt lati⁹ ōclarauim⁹ Exo. 20. c. ocupiſcibilis āt nullo mō audit rōnē vel fantaſiā ſyllogizātē: ſz imediate vt ꝓponit ſiue p fantaſiā ſiue p rōnē q aliqd ē ōlectabile mouet ad fruitionē. ¶ Oīa ſupradicta cōia ſūt q̄tū ad ōlectatiōez tact⁹ ꝛ guſt⁹: nā vtraq mouet ad fruitionē ꝛ vtriuſq memoria piculoſa ē: ſz magna dīa iter iſta ē: q cozdatio circa pctā q̄ ſūt i trāſgreſſiōe guſt⁹ ñ ſūt ita piculoſa ſic pctā p trāſgreſſionē tact⁹: ga q̄tocūq aliq ōlectatio ē maioz tāto magis mouet: ōlectatio āt q̄ ē i tactu. ſ. q̄tū ad act⁹ venereos fortioz ē q̄ ea q̄ i guſtu ꝛ ſine aliq ꝓparatiōe magis mouet q̄ ōlectatio q̄ ē i guſtu: pz. n. i amātib⁹: ga amātes fortiſſime marīe illi g hñt amorē hereos q̄ ē q̄dā paſſio ō q̄ late dixim⁹ Heñ. 3 4. c. iſti nāq amādo ōficiūt ꝛ frequēter moziūt: amoz nāq fortiſſimus ē vt ait ſeneca i tragedia. 4. q̄ icipit hypolit⁹: ꝛ tragedia ſeptia q̄ icipit medea: ō quo late dixim⁹ Heñ. 2 9. c. ōſideriū āt alicui⁹ cibi q̄li tercūq ille apparat⁹ ſit nō cogit hoiez ōſicē oū tñ hō hēat alia q̄cūq groſſa cibaria q bus veſcat: multe quoq alie fortitudies ꝛ difficultates ſūt i hac ocupiſcētia venerea q nō ſūt circa ōlectationē tact⁹ ꝛ guſt⁹: ō gb⁹ longū eēt h̄ cūcta ogerere: ſz i multis locis pticulatiz dictū ē: in manere g cogitatiōi alicui⁹ iſtoz valde piculoſuz ē: nā imediate vt apprehēdūt ocipiūt vt p ſe bōa ꝛ mouēt ad ſuā fruitionē: vñ ocingit q ille g recozdari volebat eoz vt voleret vſa vice icipiet ōlectari ꝛ aſſurgere i eoz ōſideriū. ¶ Si g aliqs peccauit i trāſgreſſiōe circa delectabile qō ē i guſtu veſcēdo cibariis multū ōlicatis: ꝛ apparatis: ꝛ nimis ſopozoſis: recozdari iſtoz ſatis magn⁹ labor ē: ꝛ ſi recozdatio fiat oz eē cū magna cautela q̄tū ad duo. ſ. q̄tū ad recozdationē circūſtātiaꝝ pticulariū: ꝛ q̄tū ad in māſionē diuturnaz vel nō diuturnā: talis recozdatiōis ꝑmū ē: q cū voluerim⁹ recozdari ō pctō fcō circa talē ōlectationē guſt⁹ q ñ recozdemur vel nō ingram⁹ pticulr oēs circuſtātias illi⁹ ōlectatiōis. ſ. q ñ recozdemur ō oīb⁹ apparatiōib⁹ taliū cibozū vel potuū: nec recozdemur qūo ōlectabamur qñ ſumebam⁹ tales cibos aut potus: vel qūo nobis erat ad ſupabūdātiā: vel quotiēs aſſumebamus: nā iſta pticulariter oſiderata multū mouēt appetituz ad fruitionē. ſi g voluerim⁹ recozdari talis pctī ad dolēdū de eo ſolū opz ſic recozdari q grauiter peccauim⁹: aſſumēdo cibos illicitos tpi vel ꝓpone ꝛ ſic trāſire. ¶ Scōm attēdēdū circa h̄ ē: vt nō immozemur multū tali memoratiōi: nā dato q ſolū cōſiderem⁹ vniuerſaliter ſi longa memoratio eſt reducet nos ipz ōlectabile ad oſiderationē pticularē: ꝛ tūc ſtabit icōueniēs qō añ: ſepe nāq ēt nobis nolētib⁹ recozdari ō talibus ōlectatiōibus i ſurgit ipa cogitatio pp fortē ipreſſionē q̄ i fantaſia eſt: ꝛ tūc aut nos fortiter tribulāt aut ocfuſibiliter ſuperāt. Sic dicebat Maria egyptiaca q̄ cū ſtetiſſet. 29. annis i ōſerto hñs ſecū ſolos tres panes q duri erāt verſi q̄ſi i näz lapidis ita vt eēnt icomeſtibiles ꝛ carēs veſtib⁹ tot annos patēs ardēti ſoli ꝛ gelido agloni duriſſimos tolerauerat labores: ꝛ tñ poſt h̄ oīa i ſurgebat ei cogitatio de ōlectatiōib⁹ cibi ꝛ pot⁹ q̄s habuerat i egypto: ſic oz q de vita eius metrice ſcript⁹ ē: piſces egypti buniq cupido relicti: me miſerā tāgūt: ꝛ ea vehemētius augūt. ¶ Circa trāſgreſſionē peccatoꝝ p trāſgreſſionē actuū venereoꝝ adhuc maioz cautela adhibēda ē: cū mai⁹ piculū ſit vt. ſ. ꝓbatū ē: ꝛ i h̄ oz ē q memoria q̄liſcūq in viris adhuc potētibus ꝛ iuuenib⁹ q adhuc fortes ſtimulos ſentiūt ſatis piculoſa ē: difficile ē. n. q nō ōlectemur i eo qō nobis ōlectabile ē: ſi ad memoriā reduxerim⁹: iō illis q adhuc fortes ſtimulos ſentiūt ſz ō malis ꝓteritis penitē icipiāt: ꝛ ſulti⁹ atq meli⁹ eēt ſi reducē iſta pctā ad memoriā: ꝛ ſi velint dolē ō malis ꝛ miſſis doleat ō alijs malis ꝛ nō ō iſtis ꝓ tūc: nā ſatis, ſupq ſatis eis ē labores tolerare inſurgētes ex ipa cōcupiſcētia p ſeipſaz nullo reducē te eā ad memoriā: q̄nto magis ſi nos ad memoriā reduxerim⁹. ¶ Si tñ aliqs ſit taliter diſpoſit⁹ ſorte p labores nimios ꝛ abſtinētias fortes q̄ carnis edomāt ignicūlū: vt a memoria taliū cito nō ſupereſ adhuc diſtinguēdū ē. Quia iſtō pctīn act⁹ venerei aliq̄n fuit p fortē amorē: aliq̄n p paruū aut nullū. ¶ Pro quo ꝛ ſideradū: q aliq̄n boies mouēt ad actus venereos ad ſolaz expletionē libidinis. ſ. ad captādā delectationē q̄ eſt i actu venereo: ꝛ extiguēdū vel mitigandū illū ſtimulū cruciatē: ꝛ nō ſe determināt ad aliquā certā feminā: ſz q̄cūq apponeret i q̄ poſſet expleri libido ſufficeret ꝛ ampli⁹ nō curarēt: ꝛ tūc amor nullus eſt q ē affectio ad aliquā ꝓſonā ſub rōne talis delectabilis venerei: ꝛ h̄. n. nō eſt fortē: nā ꝓ tali deſiderio nō multū bō cruciat: nec apponeret ſe ad magna picula. ¶ Aliq̄n mouet bō ad deſideriū act⁹ venerei ꝛ nō indiſtincte. ſ. ad explēdā libidinē cū q̄cūq: ſz ad certā ꝓſonā q̄ apprehēdit ſub rōne magni boni ꝛ magni ōlectabilis: ita q illa ꝓſona amat ſub iſto amore ꝛ ſi alia q̄cūq apponeret nō moueret i illā: imo diſpliceret: ꝛ tūc ē h̄ quodā terribile qō oia frāgit: oia ōſtruit: oia domat. viroꝝ quoq ipos fortes ad veraz ꝛpellit lachrymaz: ꝛ facit eos torpere atq deficere: ꝛ ad nihil vtiles eē: vt pz ō viro gallo ligēte ꝛ deficiēte in amore illi⁹ de quo multa pulchra ꝛ tenera: virgilius i libro bucolicoꝝ egloga decima q̄ icipit extremū arethuſa mihi ocede laborē. Idē pz de achile q ardēs amore polixene cū eēt i bello troiano iacebat i lecto pulſans muſica inſtra cū eēt fortiſſim⁹ vir dimittēs alioz ire ad bellū cū ſine ipo nihil ꝓficerēt: de quo ouidi⁹ in libro epiſtolaꝝ in epla breſeidis ad achilē q̄ incipit. quā legis a rapta breſeide lra venit: amor iſte vrit: laniat. Et fortes viros ad indigna officia ſubijcit vt patet de hercule viro fortiſſimo q pp amorē yoles filie regis etholie ſeruitia puellaria fecit vēdēdo ꝛ domū verredo ꝛ ſe veſtibus mulieribus induēdo: ō quo ouidi⁹ i libro epl̄arū epla de ianire ad herculē q̄ icipit. gratuloz etholiā titulis ſuccedē nr̄is. victorē victe ſuccubuiſſe q̄roz. Idē pz p ouidiuz in libris faſtoꝝ: de h̄ meminit ioānes bocatio de certaldo i libro de caſu ꝛ ruina ꝑncipū: ꝛ ſeneca tragedia. 4. carmine. 3. qō icipit: diua nō nuti et dicit: nat⁹ almena poſuit pharetras: ꝛ minas vaſti ſpoliū leonis: paſſus aptari digitis ſmarados: ꝛ vari legē rudib⁹ capillis: crura diſtincto religauit auro: luteo plātas cohibēte ſocro: ꝛ manu clauā mō q̄ gerebat. fila dedurit ꝓperāte fuſo. ¶ Sicut h̄ viris intolerabile maluz ad oīa eos ipellit: ita femine ſitu lē amorē oceperūt ad fortia opa ꝛ. ſ. eaꝝ ꝓditionē efferūt: pz ō phedera amāte hypolitū vt ait ſeneca tragedia. 4. in tertia pte carminis. 4. q̄ icipit qs me volozi. cū diceret ipa me vel ſozorē hypolitē vel famulam voca. famulā potius oē ſeruitiū ferā: nō me p altas ire ſi iubeas niues pigeat gelatis igredi pindi iugis nō ſi p ignes ꝛ ifeſta agmina cūctis patis enſib⁹ pect⁹ dare mā data recipe ſceptra me famulā accipe. ¶ Circa iſta duo g̃ licet vtriuſq piculoſa ſit memoria: valde tñ diſtāt: nam memoria act⁹ venerei pzio mō q ad ſolā libidinē explēdā fuit: ga amorē nullū habuit incitātē: nō ē ita difficile memorari: vt ſi qs recozdet ſe peccauiſſe cū meretrice: ad quā amoz null⁹ ē niſi libidinis ſolius cā explēde: nō erit valde difficile. Niſi forte cū act⁹ iſte memorādi aduenirſet ipe q eū hz: paſſionat⁹ āt exiſteret: quia tūc ad quolibet facillime cadit. ¶ Jō gñaliter cauēdū ē vt qñ cūq aliqs q vult penitere ō actu illicito venereo habuerit paſſionē ocupiſcētie actualr inſurgētē: ne reducat ad memoriā delicta ſua p actū venereū ꝓpetrata q̄litercūq illa fuerint: nā putās ſe p h̄ reducere ad dolorē magis iducet ſibi ocupiſcētiā: nā ſi ō eā q̄ nobis nolētib⁹ inſurgit pugnare nō poſſum⁹: quāto magis ō illā q̄ a nobis volūtarijs iducit. ¶ Sūt ēt conſideranda circa iſtā memoriā hmōi pcti illa duo q̄. ſ. dicebam⁹: ō cibo. ſ. vt nō ſit conſideratio oīum circūſtātiarū pticulariū q̄ in h̄ actu magis q̄ i alijs ſtimulāt. ſ. q̄lis ei delectatio inſurgebat añ op⁹ iſiſtēte paſſiōe: ſi cōpleret. Idē ō diuerſis actib⁹ ꝛ alijs ptib⁹ q̄ piculoſe cogitāt atq piculoſi⁹ enarrāt: nā ſi ad iſta veniamus nullus ē q nō cadat. ¶ Cauēdū ē ſz vt ēt ſi i vlī iſta recozdemur vt nō imozemur tali cogitatiōi vl̄ i: nā ex cogitatiōe vlī cui immozamur inſurgit pticularis cogitatio: cū nā nr̄a ad hoc valde ꝓpta ſit: ꝛ ēt nobis nolētib⁹ eueniūt cogitatiōes pticulares circa talia. ¶ Circa alterū mēbrū. ſ. circa trāſgreſſionē q̄ eſt in actu venereo dirigēdo ad aliquā ꝓſonā ſingulariter ſecunduz qō ſupra dicebam⁹ regula vniuerſaliter dāda vz: q talia ad memoriā reducere piculoſiſſimū valde eſt: ꝛ null⁹ bō quātūcunq̄ eleuat⁹ deberet iſta ad memoriā reducē: nā amor iſte nimi⁹ viſcera penetrat ꝛ emollit: ꝛ fortiſſimas vires habet: talis nāq

Nota ō ira.

F

Recozdatio circa pctā guſtuz ñ ſūt ita piculoſa ſic tactus.

Amātes aliq̄n pp amorem moziūt.

G

Nota cautelas duaz ī recozdatione pctoꝝ guſtus.

Secūda cautela.

Nota ō ſcā maria egyptiaca.

H

Uñ bieronym⁹ ad euſtoch. paleb. oza

ieiunijs ꝛc. ſeḡ ꝛ anteboies ſicci tā carne ꝑ mortuū ſola libidinū icēdia buliebāt ꝛc. lege totaz.

I

Achiles ardet amore polixene.

Hercules amore heolis.

Phedra ardet amore hypo.

K

Cautela generalis.

Nota cautelas duas in recozdatiōe pctoꝝ carnalium circa nō ōterminataz ꝓſonas.

Mozoſa cogitatio ō pctō carnali ē pctīn.

Regula generalis circa ōterminatas ꝓſonas.

De fortitudie amoriſ.

post multa tēpora recrudescit ⁊ integer reddit: ita vt fortes viros superet auferēdo virtutis rigorē: ⁊ viscera feminea induendo: vñ ouidius in. 2. lib. de remedio amoris demōstrat nō eē videda nec ad memoriā reducēda loca ⁊ tpa ⁊ alie circūstātie: fm ās aliqs delectatus fuit cū ea quā singulariter diligebat dicēs: ⁊ loca sepe nocēt: fugito loca ꝺsciētia vīi ꝺcubit⁹ cāꝫ mille doloris bñt. O de⁹ q̄ terribile qd. Opera. n. fortitudinis circa maria terribilia viros fortes nō terrēt: h̄ ātm cozda fortiū emoliūt vt ad lachrymas teneras ꝺpellāt: quia fortis est vt moris dilectio vt ꝫ cātico. 8. c. nā lāpades eius lāpades ignis atq; flāmarū: aq̄ multe nō poterūt extinguere eā: ⁊ flumina nō obruent illā. Ab h̄ g̃ periculo securi nō sunt: nisi q totaliter ea a memoria eraserūt: hmōi āt terribile q̄tū ē nulli sciūt nisi q aliq̄liter experti sunt: pferāt g̃ sniaz q viderūt q; ab h̄ dulci periculo atq; ōlectabili malo ⁊ amara iocūditate sūmope cauēdū ē: q; nemini contingere arbitroz nisi ei q totaliter a memoria excluserit. Cauēdū g̃ tāq̄ ab igne ⁊ venenato serpēte hmōi rē ex q̄cunq; cā salte leuissime recogitare: quia ex h̄ verus ignis exardescit.

M Multe quoq; alie circūstātie ⁊ modi circa istā trāsgressionez sūt q̄rū q̄ꝺā attingē ipossibile vī. Alis āt ꝫ dicē possem⁹ subticere ꝺueniēti⁹ ē ne in vlteri⁹ stilus ptēdat ō mā amoris ⁊ remediis ei⁹ ⁊ aligb⁹ satis vtilib⁹ circa h̄ lati⁹ dicet deo dante su
† p. 13. c. scōi re. ⁊ ibi videre poteris. (i solitudie). i. i ōserto: in eo n. multotiēs deū ad iracūdiā ꝓuocauit vñ de⁹ ō eis ꝺquerit q;
† decies eū ad irā ꝓuocauerint nu. 14. c. (ex eo die quo egressus ē ō egypto). i. ō ramesse i q̄ habitabāt vt ꝫ nu. 33. c. añq; trāsirēt mare rubꝝ ℨ deū murmurauerūt videtes pharaonē sup se veniētē ⁊ ista fuit ꝓia murmuratio Exo. 14. c. ōinde murmurauerūt i ōserto syn ꝓ pane ⁊ carnib⁹ Exo. 16. c. ōinde i raphidin ꝓ aq̄ Exo. 17. c. (vsq; ad locū istū). i. vsq; loca planiora loca moabitaꝝ ℨ phanū phegoz ⁊ sup iordanē vbi moyses ista lo
† quebat vt. ℨ. 3. c. (semp aduersuz dñz cōtēdisti.) iobediēs mādatis ei⁹ ⁊ nō hīs cor pfectū ⁊ fidele cū eo. (nā i oreb). i. i mōte
† † synai. (ꝓuocasti eū.) vitulū fabricādo ⁊ adorādo: dum moyses
† maneret cū dño i mōte Exod. 32. c. (irat⁹ ōlere te voluit.) dixit n. mihi ꝺmitte me vt irascat furoz me⁹ sup eos delebo eos: te
† † āt faciā i gētē magnā. (qñ ascēdi i mōtē). i. postq; ascēdi ga in vltia die q̄ veniebat moyses ō mōte ipsi adorauerūt pūo vitu
† † lū ero. 32. c. (vt acciperē tabulas pacti qō pepigit vobiscū dñs.)
Pactū de- istō ē pactū decē ꝓceptoꝝ: nā decē ꝓcepta sola erāt scripta i tacē ꝓceptoꝝ bulis illis lapideis vt ꝫ. ℨ. 4. c. cū dī ⁊ ostēdit vobis pactū suū
qō ꝓcepit vt faceretis ⁊ decē vba q̄ scripsit i duab⁹ tabulis: ⁊ pp
N h̄ arca q̄ erat itra sca scōz vocabat arca federis vel arca testi: ga i ea ꝺtinebāt tabule lapidee habētes i se decē ꝓcepta q̄ erāt pactū dei vel fedus siue testiñ quod idē signāt: h̄ āt fuit fed⁹ inter iudeos ⁊ deū: ga lz ista ꝓcepta decē eēnt de iure nāli ⁊ ptinerēt ad oēs gētes tm̄ deus specialiter petiuit a iudeis vt seruarēt ea ⁊ ipse ꝓmisit q; si ipsi seruarēt ea daret eis bona multa ⁊ accipet eos i ꝑticulārē de cūctis gētib⁹ ⁊ ipsi ꝓmiserūt ea seruare ⁊ sic fuit factū pactū et consensu vtriusq; ptis cū dī Exo. 19. c. vos ipsi vidistis qd fecerim egyptijs ⁊ quō portauerim: et ꝺsensu vtriusq; ptis cū dī Exo. 19. c. vos ipi vidistis qd fecerim egyptijs ⁊ quō portauerim vos sup alas aquilaꝝ ⁊ assumpserim mihi: si g̃ audieritis vocē meā ⁊ custodieritis pactū meū eritis mihi i peculiū ō cūctis ꝑticularis: mea ē. n. oīs terra ⁊ vos eritis mihi regnū sacerdotale ⁊ gens sancta: ad ꝺpletōez āt huius pacti secut⁹ fuit ꝺsensus ꝑticularis vt ꝫ eo. c. cū dī rñditq; vniuersus popul⁹ simul cūcta q̄ locut⁹ ē dñs faciemus: ⁊ post h̄ venit de⁹ ad dōm vba pacti hui⁹ ⁊ incepit dicē decē ꝓcepta vt ꝫ ibidē ōñr Exo. 20. c. C Et sciēdū q; nō solū ē pactū dñi cuz israel pactū de decē ꝓceptis nā ēt pactū ē de ꝓceptis cerimonialib⁹ ⁊ de ꝓceptis iudicialibus: ⁊ ꝫ ga sicut ad ꝺfirmationē
Q. 4. A De pacto dñi cū israel. alioꝝ pactoꝝ inter hoies fiebat diuisio alicui⁹ aialis in ptes: vt trāsirēt paciscētes vt ꝫ Ben. 15. c. fm q; ibi late declaratū ⁊ aliqñ fiebat ꝺfirmatio pacti occiso aliquo aiali ⁊ spargēdo sanguinē sup ipsos paciscētes: ita moyses ꝺfirmās pactū iter deū ⁊ populū facta imolatiōe asperſit populū sanguine ⁊ altare ⁊ libz̄ legis vt ꝫ Exo. 29. c. cū dī hic est sanguis federis qō pepigit vobiscū dñs sup cunctis sermonibus his: ꝫ ꝺstat q; tūc i libro legis quē ipse mōstrabat erāt scripta decē ꝓcepta ⁊ ꝓcepta cerimonialia atq; iudicialia q̄ ꝺtinēt Exo. 21. et. 22. et. 23. c. nā in. c. 24. ōñr eiusdē libri dī quō moyses descēdit ō mōte ⁊ narrauit oēs fmones dñi: ⁊ postq; ꝺsensit populus seqt ibidē: scripsit aūt moyses vniuersos sermones dñi ⁊ sic intelligebat de ꝓceptis decalogi q̄ iam ꝓcesserāt ⁊ ō ꝓceptis cerimōialibus: atq; iudicialibus q̄ tūc data fuerūt: de ista ꝺfirmatiōe federis apls ad hebre. 9. c. vñ nec primū qdē sine sanguine dedicatū est: lecto. n. mādato legis a moyse vniuerso pplō carpiēs sanguinē vitulor̄ ⁊ hyrcoꝝ cū aq̄ ⁊ lana coccinea ipm quoq; libz̄ ⁊ oēz pplz aspersit dicēs: h̄ ē sanguis testi qō mādauit ad vos de⁹: vocat tñ pactū dei ꝑncipaliter pactū qō ꝺtinet i duab⁹ tabulis, s. decē ꝓcepta: ga illud pepigit deus p se cū hebreis. s. p angelū suū: cerimonialia āt ⁊ iudicialia p moysen pepigit cum isrl. (⁊ pseueraui i mōte. 40. dieb⁹ ac noctib⁹). s. pria vice q̄ ascēdi ꝓ ꝑmis tabulis. (panē nō comedēs ⁊ aquā nō bibēs.) qz sola dei visiōe abūdātissime pascebat: nō. n. i solo pane viuit: sz i oi verbo qō ꝓcedit ex ore dei vt ꝫ ꝓcedēti. c. (dedit mihi dñs duas tabulas lapideas). s. i fine. 40. dieꝝ (scriptas digito dei). i. ministerio angeloꝝ ō his magis dirim⁹ Exo. 34. c. (ꝺtinentes vba oia q̄ vobis i mōte locut⁹ ē ō medio ignis). i. decē ꝓcepta q̄ vobis i mōte synai i voce tube locut⁹ ē. (qñ cōcio pplī). i. multitudo vel ꝺgregatio ō coeo. cois. i. ꝺiūgo: vel ō cūctus. a. um. (ꝺgregata ē). i. i die quo tota multitudo exiuit ō tētoriis suis ⁊ cōgregata ē circa radices mōtis synai vt audiret legez: in hebreo hr̄. (i die pplī). i. i die quo ꝺgregat⁹ ē pplz. (⁊ idē ē tabulas federis). i. i qb⁹ scriptū erat pactū vel fed⁹ qō pepigerat de⁹ cū israel ad futurā rei memoriā. (ga popul⁹ tu⁹.) vocauit de⁹ israel populū moysi: ga iaz ꝑ pctñ nō erat popul⁹ dei: vel ga moyses eis ꝑerat spūalr̄ ⁊ tpaliter: ⁊ h̄ meli⁹ vī ga subiungit. (quē eduxisti ō egypto.) ⁊ sic totū regimē populi de⁹ moysi attribuebat q̄re popul⁹ ei⁹ iuste vocabat vel vocat eū pplm̄ suū: vt moueat eū ad ozādū ꝑ eo tāq; ꝑ re sua. (deseruerūt velociter viā quā ōmōstrasti eis). i. doctrinā colēdi vnū solū vez deū. (fecerūt sibi ꝺflatile). i. vitulū q̄ ꝺflationē auri ⁊ argēti ope fusorio fabricat⁹ ē. (Rursumq; ait dñs ad me cerno q; pplс iste.) ista exposita fuerit exo. 32. ⁊ nu. 14. c. (cūq; ō mōte ardēte ōscēderē.) i. ō synai q tūc pūte deo flāma ⁊ fumo opt⁹ erat vt. ℨ. 5. c. (pieci tabulas ō manib⁹ meis.) ga cū vos viaz dñi deseruissetis colētes idolū nihil let ꝑficiebat: ió ex q̄dā ira q̄ magis pzelū q̄ꝺ p viciū dici ꝑt ꝺfregit tabulas: cui. n. ꝑfuture erāt cū deus oēs subito delere vellet. Aliqui aūt iudei magis excusare volētes moysen dñt q; cū de monte descēderet moyses vidit scripturā tabulaꝝ obliterari vt nullū penit⁹ litterarū maneret vestigiuz tāq; deo h̄ volēte eas tāq; ꝑtius inutiles ꝺfregit: ⁊ satis h̄ probabile est sz quocūq; mō hoc fuerit satis ꝺstat moysen in h̄ nihil peccasse: ga nusq; legit ō h̄ a dño fuisse reprehēsum qō tm̄ B
† fuisset si pctñ cōmisisset. (ꝺfregitq; eas i ꝺspectu vr̄o.) ⁊ h̄ multum releuat: ga in detestatione magni sceleris eoz tabulas legis cozā eis fregit vt ipsi cōpūctione sterilis h̄ viso moverent. (⁊ ꝓcidi añ dñm.) nō imediate post fractionē tabularū ozauit †
aūt dñz ꝑ populo: sed ꝑius quantū potuit ex officio suo placauit irā dei occidēdo. 23. milia Exo. 32. ⁊ tūc populū reliquum ne rursus peccarēt instruens deū aliq̄liter placatū ꝓo populo ozaturus adiuit: nō enī ausus fuisset moyses nō castigato populo ad deū ꝑ eis ozare: quia sibi ⁊ illis totalez deletionē formidaret: eiz ga peccauerāt ⁊ sibi ga quātū potuisset nō correxerat sicut beli sacerdos: ga filios nō correxit mozt⁹ ē. 1. re. 2. et. 4. c. ⁊ sic finees placauit irā dei cū pugione trāsfodit madianitidez cū zambri nu. 25. c. (ꝓcidi fic ꝑri⁹. 40. dieb⁹.) ⁊ sūt. 40. dies. † L
(pp oīa pctā vza.) nō solū ozauit moyses ꝑ remissiōe pctī adoratiōis vituli sz ēt ꝑ murmuratiōib⁹ q̄s ab exitu de egypto cōtra deū babuerāt: sicut. n. pzes filios ꝑ paruis errozibus nō puniūt: sz si post maioza faciāt ⁊ ꝑ maiozi ⁊ minozi puniuntur: sic deus deleturus erat israel pp oīa pctā in deū siue magna siue pua: nisi moyses rogasset ps. 105. ⁊ rō huius est: nā cū deus sit iustus iudex: opz vt oia mala ab eo puniant ita vt nullū malum maneat ipunitū nec aliqō bonū irremuneratū: siue g̃ pctā pua sint siue magna pena recipe debēt: vel q; nos eā nobis ponamus vel q; deus eā infligat. rursus sciēdū q; de⁹ nō mouet ad puniēdū nos qñcūq; peccamus: nom expectat nos deus vt misereat nr̄i vt ꝫ Esa. 30. c. ad hoc enī q; deus moueat ad puniēdū nos opz q; peccata sint valde magna que imediate mereant dei vindictā vt ꝫ de chore datā ⁊ abiron nu. 16. c. nam magnū pctñ valde erat manifeste erigi in supbiā ꝺ dei ordinationē: aliqñ āt puniūt pctā: ga sunt multū iterata: vel ga sūt multa vt ꝫ amos. 1. c. vbi logt ad multas gētes cuilibet dicēs sup tribus sceleribus israel vel iude ⁊ sic ō alijs: ⁊ sup qrto nō ꝺuertā cū ⁊ seqt i quolibet eoz punitio ⁊ sic existēti⁹ puniꝫ ōlatis vel nō multotiēs iteratis nō punit deus: ⁊ ga ōlicta manere nō debent ipunita: seruat oia ista de⁹ siue magna siue pua ꝑ tpe punitiōis sic ꝫ Exo. 32. cū dī ego āt i die vltiōis visitabo ⁊ h̄ pctñ eoz: sequit ergo q; qñ deus motus fuerit ad puniēdū nos siue De⁹ ē iustus iudex.

nos siue ꝑ magnis pctis siue ꝑ frequēter iteratis q̄ alia pctā q̄ oliz sine pena reliq̄rat nūc puniat: oz g̃ ozari ꝑ oīb⁹ illiz siue ꝑ magniz siue puis. (ꝛ eū ad iracūdiā ꝓuocastiz.) h̄ ꝑt duplr itelligi. ¶ Uno mō q̄ ꝑ quolibet pctō illoꝝ mouebat de⁹ ad iracūdiā. ¶ Alio mō q̄ mot⁹ erat ꝑ illo pctō imolatiōis vituli. ſ. q̄ de⁹ mouet ad iracūdiā ꝑ quolibet pctō: nā qōlibet pctū offendit suā maiestatē: iō comouet ō nos i irā qūcūq; peccem⁹: sic innuit apls q̄ oēs peccātes sūt vasa ire ꝛ oēs bōi sūt vasa mie vt pz ad ro. 9. c. ꝛ alibi nascimur oēs filij ire: nā cū de⁹ iferēdo penas dicat nobis irasci: cū g̃ penas eternaz nobis ꝑ quolibet mortali pctō cōminat ꝛ inflictur⁹ eēt q̄ ad eas nos ōstinat nisi corrigamur dicet nobis in quolibet pctō irasci sicut qū penas corporales ifligit: h̄ āt logt scriptura ō ꝓuocatiōe ad irā ꝑ quā infligit tpalis punitio: iō ē sensus q̄ lz ꝑ qōlibet pctū mortale de⁹ nō puniat ōlinquētes: mouet tū aliq̄lit ō eū ita q̄ ꝓmpt⁹ ē ad puniendū eū ꝛ si alia pctā multiplicauerit punier. alio mō itelligit q̄ de⁹ erat ꝓuocat⁹ ad iracūdiā ꝑ pctō imolatiōis ꝛ fabricatiōis vituli: iō lz moyses ꝑ oīb⁹ rogaret tū de⁹ ꝑ h̄ ocitabat: moyses tū rogabat ꝑ oīb⁹ pctis: q̄ si de⁹ irat⁹ puniret: nō solū puniret pctā magna vt illō pctū imolatiōis: sz ēt alia minora vel q̄ lz p̄cipalr mouerer ꝓ illō pctū magnū tū qōlibet pctū aliqō mouebat ꝛ oū plura eēnt citi⁹ mouissent deuz ad puniēdū. (timui enī irā illi⁹). ſ. q̄ si ꝑ vobis nō rogarē vos ōleret. (exaudiuit me dñs ēt hac vice.) q̄ alijs vicib⁹ ꝑ eis rogauerat vt Exo. 14. c. (sup mare rubꝝ aduersus aarō vehemēter irat⁹ ē.) ñ peccauit aarō totalr volūtarie: q̄ tūc fuisset pctū suū graui⁹ pctō toti⁹ pplī: q̄ iudex ꝛ pastoꝝ relict⁹ fuit ī populo recedēte moyse exo. 24. c. Itē q̄ ipi fabricauisset vitulū q̄ alios ad idolatriā ocitaret: ꝛ sic fuisset voluntas ei⁹ vt popul⁹ vitulū adozaret: h̄ āt īportabile eēt nec post talis bō sacerdos magn⁹ a deo ostitueret: fuit g̃ pctū aarō mixtū ex volūtario ꝛ inuolūtario ex quo pctī quātitaz minoꝝ erat: videbat. n. aarō mortē sibi imminere nisi vitulū vel aliqō simulacꝝ ꝑ deo ofinxisset: elegit āt magis icidere in man⁹ dñi q̄z ī man⁹ populi ꝛ ī h̄ valde īpfect⁹ fuit: si. n. ofilius fuisset ī dño vt nō faceret simulacrū de⁹ eū ab īpetu populi liberasset vel si nō liberasset meli⁹ erat ei ꝑ martyriū ab hac vita trāsir q̄z volēdo viuē populo illicite ofsentire ꝛ iō ad talia coginō debat: q̄ vt ait plꝭ. 3. etbi. ad q̄dā āt fortassis nō ē cogi: sz magis mori patiētē durissima. (pro illo sum deprecat⁹.) vt nō ōleret eū sz dñt iudei q̄ ꝑ pctō aarō mortui fuerūt duo filij ei⁹ nadab ꝛ abiu ī eodē āno ī mōte synai cū īciperēt ministrare cozā dño ī p̄ncipio sacerdotij sui vt Leui. 10. c. ꝛ h̄ satiz ꝓbabile ē. ¶ Et si dicaz q̄ nadab ꝛ abin ꝑ pctō suo mortui sūt: q̄ obtulerūt ignē alienū. ¶ Rñderi ꝑt q̄ sic ꝑcib⁹ bonoꝝ patrū aliq̄ de⁹ filijs g̃am tribuit vt bōi fiant: ita aliq̄ ex demeritis patrū deus filios in aliquā negligētiā vel errorē cadere pmittit: vt p̄o illo pctō filij ad dolorē patruz tpaliter puniant: dū tū hoc nō fit ad mortē eternā sic dicet de istis q̄ negligētia ꝛ error quē in ministratiōe sacerdotij sui habuerūt ꝑ cruciatū corporeū delet⁹ ē vt vitā eternā ꝛsequerēt: aarō āt ex eoꝝ morte valde angustiaret: de h̄ lati⁹ dixim⁹ Leui. 10. c. (pctū āt vestrū q̄ō fecerat.) vocat vitulū pctū. i. mām circa quā vel incitati: ū ad pctū: ꝓpie āt pctū volūtaria actio est. (Quoq; ī puluerē redigēs). ſ. vt nūq̄z ad vsuz boiuz ꝛuerteret ꝛ sic mādatur eis q̄ oīa sculptilia gētiū totaliter ōstruāt ne occasionē errādi accipiāt in eis vt. ō. 7. c. (ꝛ pieci ī torrētē q̄ ō mōte ōscēdit). q̄ si māsissent pulueres auri ꝛ argenti aligs adhuc posset illis vti ad aligd: ī aq̄ āt nūq̄z īueniri possent ꝛ ab h̄ habuerūt doctrinā iudei q̄ puluerē idoloꝝ cōminutoꝝ ꝓijcerēt in ags ꝛ sic fecit rex iosias: q̄ puluerē idoloꝝ ꝓiecit ī torrētē cedron. 4. reg. 23. c. sic fecit asa rex iuda vt pz. 3. re. c. 15. cōburēs simulacrū turpissimū. Et non cōtingūt ista totaliter eo ordine quo narrāt: quia p̄o moyses destruxit vitulū ꝛ ꝓiecit in aquā postq̄z descēdit p̄ia vice de monte ꝛ deinde ascendit sc̄dario ꝛ orauit alijs. 40. diebus. Si āt fm ordinē lre intelligerem⁹ oporteret fuisse destructū vitulū post secūdos. 40. dies i. post. 80. vel fm aliā opinionē post tertios. 40. ſ. post. 120. sz nō est vīsimile q̄ moyses reliquisset vitulū tot dieb⁹ ne populus iterū occasionē h̄ret ad idolatrādū. Itē q̄ ē ō ordinē narratiōis q̄ h̄ Exo. 32. c. (in īcēdio quoq;.) h̄ supaddit alia pctā q̄ ēt de⁹ eis pepercit ꝛ p̄o in īcēdio. i. ī loco vbi īcēsus ē ignis ꝛ deuorauit extremā partē castroꝝ. Et hoc fuit īmediate post recessum de mōte synai in quo fecerūt vitulū: quia de monte illo recesserūt in sc̄o mēse sc̄i anni ꝛ deinde añq̄z venirēt ad aliquā māsionē cepit murmurare ꝑ laboze itineris vt nu. 10. et. 11. c. ꝛ tūc īcēsus est ignis in eos. (in tētatiōe). i. in loco tentationis. ſ. in cadesbarne vbi tētauerūt deū in petitione aque. (ꝛ in sepulchris cōcupiscētie ꝓuocastis dñz.) ē nomē māsiōis q̄ sic vocat: q̄ pplis ibi ōsiderauit comedere carnes ꝛ venit ī eos ignis siue aliq̄ pestis ꝛ mortui sunt ꝛ sepulti ibi nu. 11. c. ꝛ ī h̄ imitat⁹ ordo rei geste: ga añ mortui fuerūt in sepulchris ocupiscētie q̄z tētarēt in cadesbarne: ga cadesbarne ē post sepulchra cōcupiscētie p. 19. māsiōes vt nu. 33. c. ¶ Itē ga ī sepulchris ocupiscētie steterūt. 2. anno ab exitu ō egypto vt sepe ꝓbatū ē ꝛ pz. ō. 2. c. sz ī cadesbarne tētauerūt anno. 40. post mortē marie vt nu. 20. c. (ꝛ qñ misit vos). i. exploratores vz⁹ ō cadesbarne h̄ fuit añ mediū sc̄i anni exit⁹ de egypto: ga bis steterūt in cadesbarne: p̄o in sc̄o anno qñ veniebāt directe ō terrā ꝓmissiōis vt nu. 13. c. et inde exploratores missi sūt: ꝛ ga ibi peccauerūt ō deū lata est sn̄ia q̄ nō ītrarēt terrā ꝓmissionis qui erāt. 20. annoꝝ ꝛ vltra vt nu. 14. c. Et inde retrocesserunt vagātes vsq; ad. 40. annū vicinus p̄ncipio. ſ. mēse primo venerūt iterū in cades siue cadesbarne qō idē est vt nuñ. 20. c. (ascēdite ꝛ possidete terrā quā dedi vobis.) voluerat moyses q̄ nullo alio p̄misso īmediate vt venerūt in cadesbarne directe ascēdissent ad terrā ꝓmissam. (ꝛ cōtēpsistis īperiū dñi dei vestri.) ga deus mādauerat vt ascēderēt ꝛ possiderēt: ipsi aūt discredētes verbo dei nūcios p̄miserūt qō eis magnū fuit scādalū dimittentes diuinū auxiliū ꝛ ad humanū recurrētes de quo late diximus. ō. 1. c. (ꝛ non credidistis ei). i. non confisi fuistis q̄ vox eius vera esset: ipse nāq; dixerat ascēdite ꝛ possidete si aūt ipsi credidissent voci dñi nō curassent de aliquo alio ex quo ipse securabat eos: sed adhuc miserūt suos exploratores volentes ab eis magis securari de q̄litate terre ꝛ habitatoꝝ: in quo magnā deo offensionē faciebāt nō assentiētes nec cōfidētes summe certitudini ꝛ magis credētes sue certitudini humane q̄ nulla erat: nā ꝛ bō de h̄ irascerer: si. n. gspiā h̄ret amicū qui nimis amicū se demōstraret: ꝛ postea eo dicēte nō assentiret vel non ofideret vbis eius sz adhuc q̄reret alis certitudines vehemēter tali amico irascēdū eēt nec iudicari deberet amic⁹: si g̃ hō ista faceret quāto magis deus cui⁹ vba pmanētiora sunt ipsis fundamētis seculi: sic enī dr Luce. 21. c. celū ꝛ terra trāsibunt vba aūt mea nō trāsient. (nec vocē eius audire voluistis). i. nō obedistis ei: nā licet audierūt quia tū nō obediuerūt ei faciētes qō imperabat dicūt nō audiuisse quia nihil audire prodest vocē nisi fiat id qō p vocē signatur cū vox imperatiua ad illū finez dicatur: dixerat autē deus istis ascēdite ꝛ possidete vt patet. ō. 1. c. i. nihil aliud curetis facere nisi vt immediate ascenderent ad terrā chanaā terrā hereditatis sue: ipsi aūt non obedierunt isti voci: ga māserūt. 40. diebus in cadesbarne expectādo exploratores quos miserant vt viderēt qd afferrēt de q̄litate terre ꝛ gētiū: ꝛ quia īmediate nō ascēderūt vt mādauit deus peccauerūt: ꝛ quāto magis māserūt tāto magis peccauerunt ꝛ sic iuxta numerū dierū in qbus peccauerāt manēdo ō dei mādatum in cadesbarne expectādo exploratores: datus fuit eis numerus quātitates pene sic pz nu. 14. c. cū dr vīa cadauera iacebūt in solitudine filij vr̄i erūt vagi in deserto. 40. annis ꝛ portabūt fornicationē: donec cōsūmāt cadauera vestroꝝ patrū in deserto iuxta numerū. 40. dierū qbus ofideraſtis terrā: annus p die īputabit ꝛ. 40. annis recipietis inigtates vr̄as ꝛ scietis vltionē meā: fuit g̃ magnū pctū in nō obediēdo īmediate voci dñi. ſ. vt īmediate ascēderēt sicut dñs ꝓceperat: ga g̃ mortui sunt iustū fuit ī eis q̄ puniti sunt. (sz semp fuistis rebelles a die q̄ nosse vos cepi.) magna increpatio erat ista: ga pplis dure cerūcis ita increpari merebat. (a die q̄ nosse vos cepi). i. a die q̄ cepi vos vt platus regere ꝛ vr̄i curā gerere: nō pōt intelligi a die q̄ p̄o cognouit eos. ſ. in pueritia sua: ga tūc nō legūt mala fecisse lz magis passos fuisse: lz a die q̄ deus p̄o misit moysen ad eripiēdū eos: cū. n. moyses p̄o coraz pharaōe astitit ꝛ grauauit eos pharao plus solito murmurauerūt ō moysen ꝛ aarō dicētes: fetere fecistis odorem nr̄m cozā pharaōe iudicet de⁹ inter nos ꝛ vos Exo. 5. c. (ꝛ iacui cozā dño. 40. diebus.) isti sūt sc̄i. 40. qbus ozauit ꝑ dimissiōe peccati pplī. (qbus eū supplicīter deprecabar.) licet in istis. 40. diebus eēt moyses in quadā amaritudīe anime: quia ne sciebat adhuc vtrū deus dimitteret peccatū: tñ abundabat ex dei p̄sentia gaudio quodā quo pascebatur ne deficeret: nā als defecisset fame cū in istis secūdis. 40. diebus ꝛ. 40. noctibus non gustauerit panē: nec biberit aquā: aut quicq̄z aliud vt pz. ō. in lra: opz nāq; aial dum viuit semp nutriri vt ait aristo. in. 2. de generatione ꝛ corruptione: nutritio āt fit ꝑ cibū si g̃ cib⁹ ōsit īpossibilis ē nutritio: nece ē g̃ vel q̄ aial ōficiat vel q̄ aligd loco cibi nutritiui ei appōat:

Dupler lre expositio.

Obiect. Rñsio.

Supaddītio aliox peccatox.

erat ḡ moysi q̄dā redūdātia dei gl'ie q̄ eū sufficiēter pascebat ⁊ tenuisset cū ēt decē milib⁹ annox ⁊ ista ōlectatio vel redūdātia dei poterat pōi duplr. vno mō q⁹ eēt q̄dā redūdātia gl'ie dei q̄ teneret moysen ne esuriret nec idigeret cibo ⁊ eēt ita corpulētus ⁊ pulcher sic añ :imo magis nā lucebat facies ei⁹ qñ ōscēdit a dño ita q⁹ nō possent ituerī i eū filij israel: donec poneret velamē faciei sue: ⁊ sic loq̄bat vt pz exo. 34. ⁊ ad chori. 2. c. 3. ⁊ tñ poterat eē ista redūdātia dei taliꝫ q̄ ñ tolleret aliq̄s curaꝫ nec anxietates aut doloꝛes: ⁊ sic moyses a dño ꝺsolat⁹ita vt cibo ñ idigerēt bēbat anxias curas flagrās ōsiderio ppli sui vt saluaret. alio mō p̄t poni q⁹ ista redūdātia gl'ie dei sup moysen q̄ tollebat cibū ⁊ pot⁹ nēcatē erat ita delectabilis q⁹ excedebat oēs ōlectatiōes q̄s moyses expt⁹ fuerat vel q̄s aligs hō erpiri potuisset. Et tñ cū ista delectatiōe bt̄e magnā tristitiā nō ē incōueniēs: nā nulli ōlectatiōi repugnat totaliter tristitia: nisi sūme ōlectatiōi q̄ ē beata visio cetē āt cū angustia aliq̄li eē pñt: videmus āt ꝺ i hoīb⁹ hui⁹ seculi q fimul ⁊ semel gaudiū hñt ꝺ aliq̄ re q̄ eis magna valde vr: vt si adipiscāt qꝺ ōsiderāt q tñ si tūc aliq̄ aduersa de reb⁹ suis eis nunciēt tristāt i eis ēt q ve penitēt ꝺ repiāt nā simul tristāt valde: ga deū offenderūt ⁊ ōlectāt: ga sperāt certissime p hāc ꝺtritionē sibi dādā vitā eternā ⁊ qꝺ mai⁹ ē: ga sciūt p verā ꝺtritionē eos amicos fieri altissimi dei ⁊ sic dic̄ Aug. ꝺ ve penitētibus doleat peccatoꝛ ⁊ dolēdo gaudeat: repiebat ēt ꝺ simul i beata vgine tpe passiōis xp̄i: nā ipsa ex charitate magna q̄ eā repleuerat spūs sctūs ardenē diligebat salutē hūani gn̄is quā sciebat nō nisi p filij vnigeniti sui mortē posse celebrari: cū ḡ eū vidit patientē ⁊ maxie qñ vidit iam passuꝫ admirabiliē ꝺsolabat ga certissime videbat redēptiōez toti⁹ gn̄is būani iaꝫ factā: dolebat tñ acerbe ⁊ iextimabiliē ga videbat tenerrimū illū iuuenē xp̄m iesuꝫ q erat de⁹ su⁹ ⁊ p̄ su⁹ quē ipa sola ꝺceperat: ⁊ ipa sola lactauerat i quo totū ei⁹ bonū totaq̄ ei⁹ iocūditaꝫ quē magiꝫ diligebat q̄ aiaꝫ: ita vt p eo mori elegisset si licuisset accerrimas sustinē angustias i ōlicatissimo corpoze: erāt ḡ i ea simul doloꝛ ⁊ gaudiū ⁊ vtrūq̄ qppe magnū ſz satis vnū alteri ꝺcordabat: i illis ēt qꝺ⁹ de⁹ ex gr̄a dedit vsari circa ꝺtēplationē dñice passiōis ꝺ eadē suo mō sentiūt: nā crudele valde ē redēptoꝛi q tāta ⁊ talia p nobiꝫ sustinuit cō patiamur ⁊ ꝺ magn⁹ inascit doloꝛ: nā cōpati ē ptē doloꝛis patiētis accipe q penetrat quosdā sic gladi⁹ anceps trāsfigēs coꝛdis medullas ⁊ ptingēs vsq̄ ad diuisionē aie ⁊ spūs: rursus āt ꝺ gaudiū magnū ē: nā null⁹ fruct⁹ maioꝛ ē q̄z fruct⁹ dñice passiōis in quo gaudētes pficimur: fuit ḡ hmōi ꝺsolatio illa moysi quā recipiebat ex p̄sentia gloꝛie diuine. s. vt magnā ei iocunditatē afferret ⁊ tñ curas ⁊ ifixas valde angustias aie sue nō toleret: nā i sta ꝺsolatio moysi: ſz eēt ꝺ diuīa pñtia tñ nō erat maxima qa nō erat beatifica q̄ sūma ē: nā ꝺsolatio beatifica nulli viuēti cōicaī nisi ipse sit sibi felicitas sic i hoīe xp̄s q viuēs et nōdū moꝛte gustata beat⁹ erat: qꝛ ipa beatitudo sibi ierat. s. vbū diuinū sub vnitate ipostatica moyses āt talē ꝺsolationē sustinē ñ potuit ēt si oīa p eēntiā viderit: qa ñ fuit cōicata ei illa p modū beatificū: qa vt dixit de⁹ ñ videbit me hō ⁊ viuet. i. ñ poterit me vidē ita q⁹ p illā visiōez sit beat⁹ ⁊ postea viuat. (vt ñ ōleret vos.) ñ rogauit moyses deū vt ñ pūiret israel ſz vt nō ōleret eū: nā pūire eū erat q̄lēcūq̄ pena ei iferre q̄ nō totaliter ptineret: ōlere erat eos totalr occidē ita q⁹ ñ māeret ex eis nomen nec vestigiū ⁊ pz ꝺ i oꝛone moysi ⁊ rñsiōe dei: nā oꝛauit moyses vt pz exo. 32. c. ⁊ de⁹ pāo dixit cerno q⁹ ppls iste dure ceruicis sit dimite me vt iraſcaī furoꝛ me⁹ ō eos ⁊ deleā eos: te āt faciā in gētē magnā moyses āt oꝛauit dicēs cur dñe iraſcit furoꝛ tu⁹ ō ppl̄z tuū quē eduxisti ꝺ terra egrpti i fortitudie magna i mān robusta: ne q̄so dicāt egyptij callide eduxit eos vt ōlet i mōtib⁹ ⁊ iterficeret e terra filē ꝺr nu. 14. c. ꝺ ꝓuocat⁹ de⁹ in murmure ppli. nā oꝛauit moyses dicēs dimite obsecro pctñ ppli hui⁹ iuxta magnitudinē mie tue sic ꝓpiti⁹ fuisti egredientibus ꝺ egrpto vsq̄ ad locū istū: de⁹ āt rñdit ad moysē dicēs dimisi iuxta vbū tuū. i. sic tu petisti ita ego ꝺcedo ⁊ tñ imediate se gq̄ dñs punitōis sniaꝫ tollit sup eos dicēs viuo ego ⁊ iplebit glia dñi vniuersa terra: attñ oēs hoīes q viderunt maiestatē meā ⁊ signa mea q̄ feci i egrpto ⁊ i solitudine ⁊ tētauerūt me p decē vices: nec obedierūt voci mee: nec videbūt terrā p q̄ iurauī p̄ib⁹ eoꝛ nec q̄sq̄ ex eis q ꝺtraxerūt mihi ituebit eā: pz ḡ q⁹ moyses ñ petiuit ne pūirēt qa tūc salsuꝫ eēt vbū illō dñi. s. dimisi iuxta vbū tuū cū imediate penā iflixerit: oꝛauit ḡ solū vt ñ ōleret ⁊ ꝺ satis pz exo. 32. c. nā postq̄z oꝛauit moyses subiūgit placatusq̄ ē dñs ne faceret malū qꝺ locut⁹ fuerat aduersus populū suū ⁊ tñ postea segt̄ in fine eiusdē. c. ego āt in die vltiōis visitabo ⁊ ꝺ pctñ eoꝛ: pcussit ḡ dñs pplz p reatu vituli quē feē aarō. (vt fuerat cōmiuat⁹.) ga de⁹ dixerat moysi exo. 32. c. cerno q⁹ popul⁹ iste dure ceruicis sit dimitte me vt iraſcaī furoꝛ me⁹ ō eos ⁊ ōlebo eos: te āt faciā i gētē magnā sic ēt ꝺ nu. 14. c. vsq̄quo ꝺtrahet mihi ppls iste quousq̄z ñ credet mihi i oīb⁹ signis q̄ feci coꝛā eis: feriā ḡ eos pestilētia atq̄z ꝺsumā: te āt faciā p̄ncipē sup gētē magnā ⁊ fortioꝛē q̄z ꝺ ē. (⁊ oꝛās dixī dñe de⁹ ne diſpdas.) ¶ Quo moyses tot dies oꝛauit si ꝺ sola vba diceret q̄ breuit̄ dici pñt vel oportebat ea multotiēs replicari: maxie qꝛ moyses ad nihil aliꝺ diuertebat sic nos cibū sumim⁹ ⁊ dormim⁹ ⁊ als recreatiōes ⁊ opatiōes hēm⁹. Moyses āt toto illo tpe ꝓnus i terra iacuit. ¶ Rñr q⁹ p certitudinē sciri nō pt vtz moyses plura vba dixerit: ſz satis vīsimile ē q⁹ ñ dixit plura vba: ga ipe expſſit ꝺ oꝛonē: ſz ñ ꝺtinēt plura vba q̄z vsq̄ ad finē hui⁹. c. ḡ ñ fuerūt plura. ¶ Itē ga si aligs ōsideret sctōū oiuꝫ oꝛones reperiet eas vbiꝫ qdē succinctas ꝺuotiōe añ ap̄lissimas. ¶ Et si aligs dicat q⁹ vez ē q̄tū ad illos q quo tpe oꝛauerūt: moyses āt magno tpe oꝛauit. ¶ Rñr q⁹ ēt i oꝛātib⁹ ꝺtinue ⁊ magno tpe pauca vba eē debēt ga xp̄s mādauit semp oꝛare ⁊ nūq̄z deficere Luc. 18. c. ⁊ tñ dixit q⁹ oꝛones breues eē dēbēt Matt. 6. c. cū oratis nolite multiplicare vba sic ethnici: putant n. q⁹ in multi loquio suo audiāt nolite assimilari illis. ⁊ iō dans formā oꝛādi sub paucis vbis ꝺpleuit ibidē dicēs p̄r nr̄ qui. ⁊ post cāꝫ q̄re oꝛo breuis eē dēbat. s. qa scit p̄r vester celestis qꝺ op⁹ sit vobis. ¶ Oꝛones āt siue petitiōes ad hoīes iō dilatant vt plane pateat qꝺ petēs velit. De⁹ āt scit qd volum⁹ ⁊ qd nobis bonū sit iō nō opz multiplicare vba: maxie qa q multa loq̄ erraī frequēter cauēda ē ḡ ꝓlixa petitio ne errem⁹. ¶ Ad oꝛo nē. n. ꝓio volūtas nr̄a ardēter ferat i deū: vt dilp̄at ꝺ nobis ad fuitiū suū ōinde petitionē sub paucis fmōib⁹ ꝺcludam⁹: qꝛ oꝛo ꝓpe ſz diffinitōez damascēi ē ascēsio mētis i deū: ⁊ ab hac xp̄s mādat ñ cessare vel potiꝰ ꝺsulit. Qꝺ āt i vba ꝓrūpam⁹ nō ē tāte necatis. ¶ Sz adhuc magis dubiū restat. s. vtz ista vba frequēter moyses dixerit. Et forte posset dici q⁹ multotiēs dixit: qꝛ sic legim⁹ ꝺ xp̄o q⁹ ter eūdē fmonē oꝛauerit. s. p̄z si possibile ē ꝛc. matth. 26. c. ſz magis vz̄ q⁹ solū semel dixerit: qa vnica ꝓstratio fuit nec surrexit nec mādauit ei de⁹ q⁹ ꝓcideret alꝰta bulas iā dimisso pctō exo. 33. et. 34. c. Et ñ vz argūm ꝺ xp̄o: qa ipe ter ꝓcidit ⁊ ter surrexit ⁊ q̄libet vice aplꝰ loq̄bat vt matt. 26. c. iō oportebat q⁹ ex quo itercisa fuerat illa actualis accēsio hoīs xp̄i i deū p̄ uersiōez ad alios act⁹ q⁹ vt itez oꝛaret itez vba ꝓferret. ¶ Itē pz ꝺ visile: qꝛ xp̄s ista paucula vba i vna hoꝛa solū ꝓtulit: ſz potuisset valde plura dicē ⁊ ꝺ pz eo. c. ⁊ mar. 14. qa xp̄s redarguēs petrū ait ñ potuisti vna hoꝛa vigilare mecū i. sic ego vna hoꝛa steti i oꝛone ita tu stare ꝺbuisses: qꝛ satis modicū erat. ¶ Et si arguas q⁹ luc. 22. c. dī q⁹ fact⁹ ē i agonia ⁊ apparuit ei āgel⁹ ꝺfortās eū ⁊ ꝓlixi⁹ oꝛabat. Rñr q⁹ ꝺ fuit i tertia vice qñ videbat sibi iā maiꝰtēs penalitatis iminere: ⁊ pz qꝛ dī ꝓlixi⁹ oꝛabat ḡ alie vices trāsierūt i gb⁹ ñ tñ oꝛabat ſz solū vba q̄ ponūt matthe⁹ ⁊ marc⁹. s. p̄z si possibile ē ꝛc. Ꝏcludit ḡ ex supioꝛib⁹ ꝓbabilr q⁹ moyses ista vba sola dixit ⁊ semel tñ.

¶ Si āt obiiciaꝫ ō supradicta. s. q⁹ pauciꝫ fmōib⁹ vtēdū sit i oꝛone qꝛ ecclia magno tpe ⁊ sub multis vbis erat: vt pz i offō matutinali ⁊ alijs hoꝛis. ¶ Rñr q⁹ aliꝺ ē laudare deū aliꝺ ē petē aliqd a deo: oꝛo āt ꝓpe petitio alicui⁹ ē ⁊ hāc opz eē i vbis puā ex causis. ē. assignatis laudare deū ē p fmonē explicare aliquā dei magnitudinē: eo mō quo nobis balbutiēdo polē ē vel ipotētia aliqd faciēdi vel i magna benignitate miserēdi ⁊ ꝺ ꝺ nō ocñ ē q⁹ sub paucis vbiꝫ fieri dēat: qꝛ vba xp̄i solū dñr ꝺ pura petitiōe vt mānifestaī matt. 6. c. scit. n. p̄r vr̄ celestis qꝺ op⁹ sit vobis añq̄z petatis: ñ facit ḡ ecclia i recitādo multa ō xp̄i fmonē qꝛ ñ faī oꝛones ſz marie canit diuinas laudes ⁊ legit multa scōrū scā ad nr̄az istructōez: cū āt ecclia pure oꝛat sub pauciꝫ vbis ꝺcludit vt pz i oꝛonib⁹ q̄ dñr i fine cuiuslibz hoꝛe canonice q̄ satis breues sūt. Sz nec ex ꝺ ꝓbibet q⁹ si aliq̄ oꝛones magne a sanctis ꝺposite sūt q̄ dulcedie vboꝛ mētes ad celestiū amoꝛez ꝓtrabāt q⁹ eas dicam⁹: ga illa ad incēdēdū nō ad petēdū dñr: ⁊ pz ga ñ legim⁹ oēs oꝛones siue petitiōes vt petam⁹ ſz vt i eis instruamur vel inflamemur: mānifestū est qꝛ aliq̄s petitiōes xp̄i legimus q̄s ipse in pſona sua petijt ⁊ nō ꝓ mēbris suis: q̄s nullus fidelis i pſona ꝓpria dicē auderet: qꝛ in eis maioꝛ excellētia petit̄ q̄z puro hoī ꝺueniat ⁊ sic legim⁹ oꝛones dauid moysi ⁊ alioꝛ scōrū q̄ fm nectatē illi⁹ tpis fiebāt ⁊ nobis nullo mō ꝺuenirēt. (hr̄ ditatē tuā). iste popul⁹ ē hr̄ ditas tua: qꝛ firmit̄ apō te manet sicut hereditas vel possessio apud eū cui⁹ ē: relig āt ppli nō manēt firmiter apud. ſz falsis numinibus applicāt. Et ex ꝺ

debebant

Q.5 A Quomō moyses tot dies oꝛauit si ꝺ sola vba diceret q̄ breuit̄ dici pñt vel oportebat ea multotiēs replicari: maxie qꝛ moyses ad nihil aliꝺ diuertebat sic nos cibū sumim⁹ ⁊ dormim⁹ ⁊ als recreatiōes ⁊ opatiōes hēm⁹. Moyses āt toto illo tpe ꝓnus i terra iacuit. ¶ Rñr q⁹ p certitudinē sciri nō pt vtz moyses plura vba dixerit: ſz satis vīsimile ē q⁹ ñ dixit plura vba: ga ipe expſſit ꝺ oꝛonē: ſz ñ ꝺtinēt plura vba q̄z vsq̄ ad finē hui⁹. c. ḡ ñ fuerūt plura. ¶ Itē ga si aligs ōsideret sctōū oiuꝫ oꝛones reperiet eas vbiꝫ qdē succinctas ꝺuotiōe añ ap̄lissimas. ¶ Et si aligs dicat q⁹ vez ē q̄tū ad illos q quo tpe oꝛauerūt: moyses āt magno tpe oꝛauit. ¶ Rñr q⁹ ēt i oꝛātib⁹ ꝺtinue ⁊ magno tpe pauca vba eē debēt ga xp̄s mādauit semp oꝛare ⁊ nūq̄z deficere Luc. 18. c. ⁊ tñ dixit q⁹ oꝛones breues eē dēbēt Matt. 6. c. cū oratis nolite multiplicare vba sic ethnici: putant n. q⁹ in multi loquio suo audiāt nolite assimilari illis. ⁊ iō dans formā oꝛādi sub paucis vbis ꝺpleuit ibidē dicēs p̄r nr̄ qui. ⁊ post cāꝫ q̄re oꝛo breuis eē dēbat. s. qa scit p̄r vester celestis qꝺ op⁹ sit vobis. ¶ Oꝛones āt siue petitiōes ad hoīes iō dilatant vt plane pateat qꝺ petēs velit. De⁹ āt scit qd volum⁹ ⁊ qd nobis bonū sit iō nō opz multiplicare vba: maxie qa q multa loq̄ erraī frequēter cauēda ē ḡ ꝓlixa petitio ne errem⁹. ¶ Ad oꝛo nē. n. ꝓio volūtas nr̄a ardēter ferat i deū: vt dilp̄at ꝺ nobis ad fuitiū suū ōinde petitionē sub paucis fmōib⁹ ꝺcludam⁹: qꝛ oꝛo ꝓpe ſz diffinitōez damascēi ē ascēsio mētis i deū: ⁊ ab hac xp̄s mādat ñ cessare vel potiꝰ ꝺsulit. Qꝺ āt i vba ꝓrūpam⁹ nō ē tāte necatis. ¶ Sz adhuc magis dubiū restat. s. vtz ista vba frequēter moyses dixerit. Et forte posset dici q⁹ multotiēs dixit: qꝛ sic legim⁹ ꝺ xp̄o q⁹ ter eūdē fmonē oꝛauerit. s. p̄z si possibile ē ꝛc. matth. 26. c. ſz magis vz̄ q⁹ solū semel dixerit: qa vnica ꝓstratio fuit nec surrexit nec mādauit ei de⁹ q⁹ ꝓcideret alꝰta bulas iā dimisso pctō exo. 33. et. 34. c. Et ñ vz argūm ꝺ xp̄o: qa ipe ter ꝓcidit ⁊ ter surrexit ⁊ q̄libet vice aplꝰ loq̄bat vt matt. 26. c. iō oportebat q⁹ ex quo itercisa fuerat illa actualis accēsio hoīs xp̄i i deū p̄ uersiōez ad alios act⁹ q⁹ vt itez oꝛaret itez vba ꝓferret. ¶ Itē pz ꝺ visile: qꝛ xp̄s ista paucula vba i vna hoꝛa solū ꝓtulit: ſz potuisset valde plura dicē ⁊ ꝺ pz eo. c. ⁊ mar. 14. qa xp̄s redarguēs petrū ait ñ potuisti vna hoꝛa vigilare mecū i. sic ego vna hoꝛa steti i oꝛone ita tu stare ꝺbuisses: qꝛ satis modicū erat. ¶ Et si arguas q⁹ luc. 22. c. dī q⁹ fact⁹ ē i agonia ⁊ apparuit ei āgel⁹ ꝺfortās eū ⁊ ꝓlixi⁹ oꝛabat. Rñr q⁹ ꝺ fuit i tertia vice qñ videbat sibi iā maiꝰtēs penalitatis iminere: ⁊ pz qꝛ dī ꝓlixi⁹ oꝛabat ḡ alie vices trāsierūt i gb⁹ ñ tñ oꝛabat ſz solū vba q̄ ponūt matthe⁹ ⁊ marc⁹. s. p̄z si possibile ē ꝛc. Ꝏcludit ḡ ex supioꝛib⁹ ꝓbabilr q⁹ moyses ista vba sola dixit ⁊ semel tñ.

Q.5 B Qualis oꝛo esse debet.

Q.6 A An eccle sia in hoꝛis canonicis oꝛet sub multis ⁊ ꝓlixis vbis vel sub pauciꝫ ⁊ vtz liceat xp̄iano facē oꝛones longas.

dēbāt manē hebrei firmissimi apud deū nō mutātes eū ꝓ alio deo: ga ⁊ gētes q̄ deos veros nō hēbant mutos lapides ligna atq; metalla tollētes firmiores māebāt apō eos: vituperabiles g̃ sūt hebrei valde ⁊ deꝰ ō h̄ nimis ꝺquerit̄ ꝑie. 1. c. cū dr̄ trās te ad ilulas cethin ⁊ videte ⁊ in cedar mittite ⁊ ꝺsiderate vehemēter ⁊ videte si factū ē huiuscemodi si mutauit gēs deos suos ⁊ certe ipi nō sūt diꝫ: ppls āt meꝰ mutauit gliaꝫ suā i idolū ⁊ ex magna ira ꝺnr exclamat dicēs obstupescite sup h̄ celi ⁊ porte eiꝰ desolamini vehemēter dic̄ dns sūt g̃ hebrei hr̄ditas dñi ſꝫ mala qdē ⁊ ō̄structiōe digna: sic pꝫ Esa. 5. c. vbi log̃ deꝰ ad totū israel tāq̄ ad vineā: sic. n. ipe dic̄ vinea dñi exercituū domꝰ israel ⁊ vir iuda ō̄lectabile germē eius inuehit̄ āt ō̄ eos dicēs nūc g̃ habitatores hierusalē ⁊ viri iuda iudicate iter me ⁊ vineā meā: qd ē qō vltra facē ōbui vinee mee ⁊ nō feci an q̄ expectaui vt faceret vuas ⁊ fecit labruscas ⁊ nūc ostēdā vobis qd ego faciā vinee mee: auferā sepē eiꝰ ⁊c̄. (Recordare fuoꝝ tuoꝝ abraā isaac ⁊ iacob.) Moyses humiliās se nō rogauit q̄ pp eū deꝰ misereret: ſꝫ pp merita patꝝ suoꝝ ⁊ i h̄ magis merebat̄. Sꝫ dato q̄ moyses dixisset q̄ dimitteret iniqtatē ppli pp eū nihil obtinuisset ēt si sanctioꝝ eēt: qꝝ immūdꝰ ē coā deo oīs q̄ exaltat coꝝ suū maxie qa sciebat moyses q̄ meritis patrū scē fuerūt ꝑ missiōes posteris eoꝝ: ió pp merita eoꝝ eis parcēdū erat ne perirēt. (ne aspicias duritiā ppli huiꝰ). i. idomabilitatē vel i malis ꝺsuetudinē. (iniqtatē). i. malitiā vel ōpꝝauatiōez iterioꝛē. (at q̄ pctm̄). i. opꝰ malū exteriꝰ: qꝝ malitia magis dic̄ modū habitꝰ vel forme iherētis: pctm̄ ꝺo modū actꝰ vel. (iniquitatē). i. pctm̄ grauissimū. s. adorationez vituli. (pctm̄). s. minꝰ grauia mala vt alij minores errores ⁊ tētatiōes. (ne forte dicāt habitatores.) h̄ fuit expositū late exo. 32. c. h̄ dubitāt alig quot q̄dragēis moyses i mōte steterit cū dño vtꝝ duabꝰ vl tribꝰ late dixim⁹ exo. 33. c.

B

Capitulum. x.

Exo. 34. a.

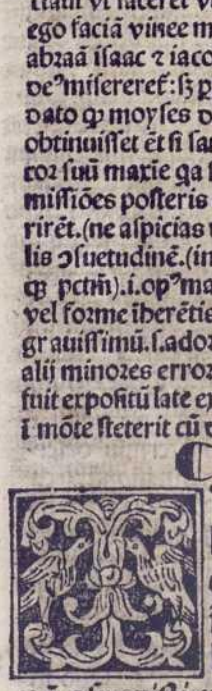

Atpe illo dixit dñs ad me. Dola tibi duas tabulas lapideas sicut ꝓores fuerūt: ⁊ ascēde ad me i mōtē: faciesq̄ arcā ligneā: ⁊ scribā i tabulis vba q̄ fuer̄t i his q̄s añ ꝺfregisti: ponesq̄ eas i arca. Feci igit̄ arcā de lignis sethiz. Cūq̄ dolassez duas tabulas lapideas ✝ instar prioꝝ: ascendi in montem habens eas in manibus.

Alīs repetit̄ ✝ tabulas.

Connexio capituli. Diuisio eiusdez. ✝ Precedētis historie cōtinuatio

In illo. Supra fuit posita pcrōū narratio h̄ pōit̄ eoꝝ remissio ⁊ dei placatio. Et tāgūt̄ duo p̄mū ꝑcedētis historie cōtinuatio. Scōo quorūdā icidētiū supaddītio ibi. (filij āt isral i tpe illo). i. finitis. 40. dieb⁹ scōis qb⁹ iacui ozans añ dñm tenēdo q̄ fuerūt tres q̄dragene dierū: ſi āt velis dicē q̄ solū fuerūt due ē sensus. (in illo tpe dixit dñs ad me.) i. dū starem ozādo añ deū i illis. 40. dieb⁹ ⁊ tūc dicemꝰ q̄ i istis scōis. 40. dieb⁹ fcā fuit ozo ⁊ remissio ⁊ deinde i eisdē scripte ⁊ date sunt scde tabule ſꝫ p̄mū veriꝰ ē. (dola tibi duas tabulas lapideas sic ꝓores fuerāt.) p̄mas tabulas nō dolauit moyses nec vidit quousq; scripte ei tradite sunt: ió vocat eas scriptura factas ⁊ scriptas digito dei exo. 32. c. (⁊ ascēde ad me i mōtē.) fore lapidicine ad radices mōtis erāt vel i ōscēsu mōtis deꝰ āt i cacumie synai vt exo. 19. vñ oportebat moysi ad accipiēdas ⁊ dolandas tabulas de monte ōscenderet et dolatis eis rursus montē ascenderet. (faciez arcā ligneā.) Ista est arca testamenti q̄ erat intra sanctuariū in scā sctōrū: sicut h̄ ad hebre. 9. c. i q̄ erat vna aurea hns māna: virga aarō q̄ fronduerat ⁊ tabule testi. Ra. sa. dic̄ q̄ ista arca ñ fuit arca quā fec̄ beseleel ō q̄ Exo. 25. c. ga ista pꝰ fcā fuit. Et si dicat̄ ꝺ ra. sa. ga arca quā fecit beseleel posita fuit i scā scōrū vt pꝫ Exo. 26. et. 40. c. ⁊ illa vocat̄ arca testi: ga ꝺtinet testiū. s. tabulas i gbꝰ erat testiū dei cū pplo. s. decē ꝑcepta g̃ posite fuerūt tabule i arca quā fec̄ beseleel. Poterit rndē q̄ qñ moyses ōscēdit ō mōte fec̄ aliquā arcā q̄ breuiter fieri poterat i q̄ re posuit tabulas vt interi custodirētur deinde fabricata arca ꝑ beseleel trāslate sunt tabule ad eā. Sꝫ h̄ nō ꝑt stare qa dr̄ q̄ pꝰ mādatū dei scā fuit arca ⁊ posite fuerūt i ea tabule ⁊ pmanēt vsq; nūc. g̃ vr̄ ñ fuer̄t posite in alia arca pri⁹. (⁊ scribā i tabulis vba.) vocāt̄ illi lapides tabule: ga erāt formati in modū tabularū: nā erāt habētes satis de lōgitudie ō latitudie modicū: ō ꝓfunditate āt siue grosicie valde modicū ⁊ pꝫ ga ñ fuerūt grossi lapides ⁊ q̄drati: ga

Qō. 1 A Que arca erat ista quā fec̄ moyses.

tūc ñ posset ōscēdē moyses portās eaꝫ solꝰ ipe tñ portabat vtra q; manu vnā tabulā i vna ⁊ alterā i altera vt h̄r Exo. 32. c. cū dr̄ ⁊ reuersus ē moyses ō mōte portās duaꝫ tabulaꝫ testimōij i māu: ēt ga isti lapides erāt ⁊ vocāt̄ tabule opꝫ g̃ q̄ sic vocent̄ vel fꝫ nāꝫ vel fꝫ figurā: nō ſm nām: ga lapides nō sunt ligna g̃ vocāt̄ tabule fꝫ figurā: ga sūt tenues ⁊ lōge ac late ita q̄ a quolibet boie portari possent. (⁊ scribā i tabulis vba q̄ fuerūt i bis q̄s ꝺfregisti ponesq; eas i arca.) differūt iste scde tabule a p̄mis ga p̄ie aut a deo nouit̄ create sūt vel ab āgelis dolate ⁊ postea ab eisdē scripte q h̄ vocāt̄ deꝰ vt ōclaratū fuit exo. 32. c. 19. c. secūde tabule p̄cise fuerūt a moyse ⁊ dolate ⁊ scripte a deo solū i. ab āgelis ō p̄mis tabulis pꝫ exo. 32. c. cū dr̄ reuersus ē moyses ō mōte portās duas tabulas testimōij scriptas ex vtraq; pte ⁊ fcās ope dei scriptura quoq; dei erat sculpta i tabulis: ō scdis pꝫ exo. 34. c. cū dr̄ ac ōinceps p̄cide tibi duas tabulas lapideas istar prioꝝ: ⁊ scribā sup eas verba q̄ habuerūt tabule q̄s fregisti. Erāt āt iste tabule scde similes ꝓrib⁹ ⁊ i figura ⁊ i scriptura: i figura qdē qz vtreq; i modū tabulaꝝ fabricate erāt pꝫ āt ex noie: ga ō vtrisq; dr̄ q̄ erāt tabule ⁊ eādē leuitatē. nā fic̄ p̄mas portabat moyses ōscēdēdo ō mōte vt pꝫ exo. 32. c. ita portabat secūdas vt pꝫ exo. 34. c. qō ñ potuisset euenir̄ nisi vtreq; formate eēnt tenues i figurā tabulaꝝ. Scōo erāt similes i scriptura ga i vtrisq; scripta erāt p̄cepta ōcalogi: sic pꝫ h̄ cū dr̄ ⁊ scribā i tabulis vba q̄ fuerūt i bis q̄s ꝺfregisti sic ēt pꝫ h̄ vbi ponit̄ eadē vba pꝫ ēt aliq̄lit̄ i h̄ q̄ moyses ñ peccauit i frangēdo tabulas: nā deꝰ fac̄ h̄ mētionē ō fractiōe tabularū ⁊ tñ nō redarguit eū qō tñ fecisset si peccauisset: nā qñcūq; deꝰ recolit in sacra scriptura aliq̄ō pctm̄ redarguit illō pꝫ h̄ p̄cedēti. c. ō pctō israelitarū colētiū vitulū ⁊ ō pctō aarō fabricātis vitulū eodē mō recitat̄ ista ꝺfractio tabulaꝝ a deo exo. 34. c. q̄ eadē vba q̄ h̄ ponit̄. (feci igit̄ arcā). i. mādaui fieri beseleel. n. fec̄ ſꝫ moyses mādabat ⁊ ꝑerat magr̄is operū videꝫ ne i aliquo ꝺuiarēt a mādato dñi. (de lignis sethiz.) ō istis lignis dic̄ ra. sa. qz iacob plātauit ea i terra ꝓmissiōis i q̄ morabat̄ videꝫ i spū q̄ ō eis tabernaculū edificādū eēt: cū āt ōscēdit i egyptū duxit secū radices illoꝝ lignoꝝ ⁊ plātauerūt i egypto: ōnde cū egressi sunt tulerūt secū multa ō illis. Alig volūt q̄ ista ligna nascerēt̄ i ōserto s. apō mōtē synai. Sꝫ h̄ ñ stat: qa dr̄ exo. 35. c. q̄ moyses dix̄ viris ⁊ mulierib⁹ q̄ offerrēt aur̄ ⁊ argētū ⁊ ligna sethim: ⁊ subdit̄ q̄ illi q̄ habuerūt ligna sethiz obtulerūt ea si āt ligna sethiz ibi nascerēt̄ ñ hortaret̄ eos ad offerēdū ea tāq̄ aligd magnū: ſꝫ magis mādaret ea scindi fꝫ nec̄ates ⁊ loca ꝺgruētia. Abenazra vult q̄ ista ligna ducta sint ō q̄dā māsiōe q̄ dr̄ belsethin i q̄ fornicati sūt israelite cū moabitis ⁊ madianitis nu. 25. c. ⁊ q̄ vocāt̄ belsethin a lignis illis q̄ ibi nascūt̄. Sꝫ h̄ ñ ꝑt ee dato i. q̄ ibi ligna illa nascerēt̄ q̄ dubiū ē ñ potuisset inde indei asserr̄: qz belsethin ē vltia māsio i q̄ fuerūt filij isral ⁊ ē ꝑpe iordanē ad quā nūq; accesserūt filij isral vsq; 40. annū: ga viaꝫ solitudis ignorabāt nisi regēte colūna nubis. Et ñ arguas q̄ exploratores ꝑcesserūt filios isral ad terrā ꝓmissiōis ñ dirigēte colūna. Rñr q̄ ñ ē simile ga cadesbarne ō q̄ missi sūt exploratores ex vna pte ē tmin⁹ terre ꝓmissiōis vt pꝫ nu. 34. c. iō ime diate itrauerūt terrā ꝓmissiōis i q̄ ga pplata erat poterat viā scir̄ ingrēdo. Nō ē āt sic si aligs veniret ō mōte synai vsq; belsethin: q̄ ē via p solitudies magnas ⁊ iuias. Itē ga his datis ñ posset inde adducē ga belsethin ē i trā regū amorreoꝝ. s. regis seō iuxta mōtē phegor i ōfinib⁹ moabitaꝝ vt pꝫ nu. 33. ⁊ ō. 3. c. ſꝫ amorrei ñ pmisisset isral itraꝝ i trā suā nec inde ligna asportaꝝ: ga cū venirēt castra isral eiꝫ armati occurrerūt vt nu. 21. ⁊ ō. 2. c. vr̄ g̃ opinio. ra. sa. magis rōnabilis. (cūq; dolassem scdas tabulas lapideas.) moyses dolauit. Primas āt āgeli dei dolauerāt vl deꝰ eas ō nouo creauerat cū dicāt̄ scē ope dei.

Sꝫ q̄reꝫ qūo moyses potuit h̄re isti⁹a ad dolādū ⁊ leuigādū lapides i ōserto ita vt lapides eēnt valde plani ad scribēdū i eis. Rñr q̄ h̄ solui ꝑt duplr vnō mō q̄ deꝰ pauit ei i ōsto aliq̄ō istiꝫ quo dolaret ⁊ planaret lapides. Alio mō ⁊ melius q̄ ōscēdit moyses i castra ⁊ ibi accepit dolabra ⁊ h̄ pꝫ qz moyses ōscēdit ō mōte ⁊ mādauit ei dns q̄ i redditu nullꝰ ascēderet cū eo ex quo vr̄ q̄ ipe ad pplꝫ vēturꝰ ⁊ locuturꝰ alis nō erat aliqd pp qō dicerēt ei ne ascēderet aligs cū eo ō h̄ pꝫ Exo. 34. c. cū dr̄ esto parat⁹ vt ascēdas mane sup mōtē synai stabilisq; mecū sup verticē mōtis nullus ascendat tecū nec videat̄ tecū ꝑ circuitū montis: oues quoq; ⁊ boues nō pascant̄ ecōtra ex quo pꝫ manifeste q̄ dns mandabat ei loqui ad populū cū diceret q̄ nullꝰ videret̄ i circuitu mōtis qō nō poterat facē moyses nisi loqret̄ pplo admonēs ista ⁊ ēt vt boues ñ pascerēt̄ ecōtra. (ad instar

B

† Varie opiniōes ō lignis sethiz. Prīa opi. Scōa opi. Lōfutatio.

Tertia opi. Rab. abe.

Lōfutatio.

† Obiectio.

Rñsio.

† Qō. 2. A Qūo moyses ad dolādū lapides i ōserto habere potuerit instra.

†

pziozū).s.in q̄stitate ⁊ figura iuxta id qō pri⁹ scripserat eadē cō
tinebāt in scōis tabulis q̄ in p̄mis ⁊ rō ē qz scōe tabule succe-
Obiectio. debāt loco p̄marū:ió idē ꝺtinere dēbāt. ¶Et si dicas ꝙ aliqd
erat scriptū i p̄mis qō nō erat in scōis opz ꝙ aliqd supfluū da
ret in p̄mis vel defect⁹ in scōis qō nō ꝺcedit̄ marie cū tex.re-
pugnet dicēs ꝙ in scōis erat scriptū id qō erat in p̄mis. ¶Et
si arguas ga pzie tabule erāt scripte int⁹ ⁊ fozis vt pz Exo.32.c.
cū dz et reuersus est moyses de mōte portās duas tabulas te-
stimonii scriptas ex vtraq; pte ⁊ factas ope dñi ꝺ scōis āt ta-
bulis nō dz ꝙ scripte erāt int⁹ ⁊ fozis ꝫ solū ꝙ erāt i eis decē
vba ḡ plura erāt i p̄mis tabulis q̄ i scōis. ¶Jtē cū i p̄mis ta
bulis eēt scriptura it⁹ ⁊ fozis vt pz Exo.32.c.neče erat ꝙ eēt ali
qd p̄ter p̄cepta nā in pzia tabula fūt solū tria p̄cepta ad deū p
tinētia:in scōa fūt septē ad ꝓximū ḡ si eēnt scripta ptiz intus ⁊
ptiz fozas neče eēt vt i vna pte pōeret vnū p̄ceptū ⁊ i alia duo
p̄cepta ꝫ nō vz h̄ eē rōnale.s.ꝙ i vna pte tāte tabule solū esset
vnū p̄ceptū ita paruū. Si āt dicas ꝙ i p̄mis tabulis erāt decez
p̄cepta ex vna pte duaz tabularū.s.tria i vna ⁊ septē in alia et
alijs ptib⁹ earūdē tabularū erat expositio p̄ceptoz h̄ āt nō erit
B i scōis nā solū fuerūt decē p̄cepta i scōis vt pz hic cū dei scripsit
i tabulis iuxta id qō pri⁹ scripserat vba decē q̄ locut⁹ ē dñs ad
vos de mōte ꝺ medio ignis idē pz.ē.4.c.ḡ plura erāt i tabulis
Rñsio. p̄mis q̄ scōis. ¶Sz ñ p̄t stare h̄.s.ꝙ ista p̄cepta habuerint ali
quā exp̄nē:nā vt declaratū fuit plene Exoꝺ.20.c.illa p̄cepta
de⁹ p ipz ꝓposuit pplo q̄ nullo ꝺtēto siue exponēte idigēte ita
vt imediate postq̄ de⁹ talia ꝺiceret glibet audiēs ꝺriperet bo-
rū necessitatē ⁊ obligationē:alia āt q̄ exp̄one idigebāt de⁹ p se
ip̄m nō ꝺclarauit ꝫ p moysen:cū ḡ quē de⁹ ista dixit exp̄one ñ
eguerūt vt ab oīb⁹ itelligerēt a fortiori nec postea idigerēt cū
oēs illa cozdeten⁹ scirēt ⁊ itelligerēt. ¶Jtē pz ꝙ nō erat talis
exp̄ō in tabulis:ga hic fit mētio ꝺ his q̄ scripta erāt in tabulis
scōis ⁊ dic̄ ꝙ erāt ea q̄ i p̄mis tabulis ⁊ postea subdit ꝙ erant
decē vba vt pz.ē.4.c.ad argūn qō.ē.fiebat ꝺ scriptura int⁹ ⁊ fo
ris rñdet̄ ꝙ i tabulis solū erāt p̄cepta tñ i q̄libet tabula erant
bis posita:nā i pzia tabula erāt tria p̄cepta ex vna pte ⁊ eadez
tria ex altera ⁊ i scōa tabula erāt septē p̄cepta i vna pte ⁊ eadē
septē i reliq̄ ⁊ isto mō erāt ordinata i.ż.tabula ꝫ nō ita fiat ex-
† pressa mētio satiꝭ.n.ē ꝙ dz idē eē scriptū i scōis qō i p̄miꝭ.(ver
ba decē q̄ locut⁹ ē dñs ad vos i mōte.)vocāt vba ꝫ sint ꝓpoſi
tiones pfecte siue ozones iperatiue vt melius loq̄mur:ga mō lo
quēdi vulgari sic dicim⁹ vocātes vba ozones opletas ⁊ multas
ozones vocam⁹ duo vba:vocāt ēt vba:ga valde breuia sūt q̄si
si vnū vbū solū ꝺiceret vbi vna ozo breuis ponit̄ vt nō me-
† chaberis nō occides ⁊ sic ꝺ alijs.(in mōte).s.i mōte synai q vo
cat̄ mons synai q vocat̄ mons antonoma^ce ga nō legūt̄ i ali-
quo mōte tñ bonū recepisse nā ibi legē ⁊ sacrificia ⁊ ordinatio
nes sacerdotū date sunt ⁊ tabernaculū cū oīb⁹ q̄ ad eū ptinent
† ostructū ē.(ꝺ medio ignis.)ga tot⁹ mons synai erat coopertus
igne ⁊ fumo ⁊ nube caliginosa marie i altitudine mōtis q̄n ve
† nit de⁹ ad vādū legē vt pz Exo.19.et.20.et.ē.5.c.(q̄n ppls cō
gregat⁹ ē.)ad radices mōtis synai ⁊ ponit̄ tāq̄ aliqd singulare:
C ga nūq̄ legit̄ tot⁹ ppls ogregat⁹ ad audiēdū vocē dñi nisi tūc
nā multa de⁹ dixit ad directionē ppli tā moralia q̄ cerimonia
lia:ꝫ iter cetera ista vba decē p se ꝓposuit pplo cetera aūt per
moysen vt ꝺclarauim⁹ Exo.20.c.ió nūq̄ ppl⁹ ogregat⁹ fuit ad
audiēdū deū loquētē nisi tūc:alijs āt vicib⁹ moyses recipiebat
aliq̄ p̄cepta a deo ⁊ postea ꝓponebat toti pplo ogregato vt pz
Exo.24.c.q̄n moyses ꝓposuit cozā toto isrl̄ p̄cepta iudicialia
⁊ cerimōialia q̄ ꝺtinēt̄ Exo.21.et.22.et.23.⁊ tot⁹ popul⁹ rece-
pit ⁊ i tpe mortis sue cūctis ogregās locutus fuit oīa vba libri
hui⁹ vt pz.j.29.c.⁊ i multis alijs locis vbi moyses referebat ad
totū israel p̄cepta dei sic ēt pz Exo.12.vbi p̄ceptū ꝺ phase mā-
† dat̄ ꝺici toti pplo.(⁊ dedit eas mihi.)Pzio nāq; mādauit de⁹
moysi vt ꝺscēderet ꝺ mōte ⁊ dolaret tabulas:⁊ reduceret eas
ad eū:dolauit āt moyses tabulas atq; planauit ita vt i eis scribi
posset deinde ascēdit in mōtē portās eas secū ⁊ acceperūt eas
āgeli dei q locū dei i h̄ tenebāt ⁊ scripserūt:scriptas āt tradide
rūt moysi ⁊ h̄ ē qō dic̄ ⁊ dedit eas mihi.s.postq̄ scripsit eas.
† (rursusq; ꝺ mōte ꝺscēdi.)multotiēs.n.añ h̄ mōtē illū ascēderat
† ⁊ ꝺscēderat exo.19.et.24.te.32.et.34.(⁊ posui tabl⁹ i arca quā
fecerā.)nō fuit scīm h̄ imediate p⁹ descēsum ꝺ mōte:ga pzi⁹ fecit
beseleel arcā ⁊ ornauit eā.(q̄ bucusq;).i.vsq; hodie ibi sūt:log⁹
moyses ꝺ tpe suo.s.q̄n ipe ista ꝺcebat:ga tūc erāt i arca ⁊ nūc
ēt abscōdita ꝑmanet i q̄dā spelūca vltra iordanē i mōte nebo i
vtice collis:ga iminēte captiuitate babylonica hieremias audi
uit mādatū a dño ꝙ abscōderet tabernaculū ⁊ arcā ⁊ altare i-
cēsi i spelūca quā ei mōstraret i mōte ⁊ ꝺtulit illuc hieremias
adiuuātib⁹ eū ꝙbusdā:⁊ iuenit spelūcā a deo paratā ad ꝺseruā
tionē istoz et qdā secuti sunt eū volētes notare locū quos hie D
remias increpauit ꝺcēs ꝙ nulli ꝺmonstrabunt̄ ista vsq; cō
greget deus populū suū.de his.2.macha.2.c.
† ¶(Filij āt israel.)Hic ponit̄ fz.s.quozūdā icidētiū sup additio: † Quo po
ꝫ ꝺices quo ponūt̄ iste castrametatiōes h̄ cū nō ꝺtinuēt̄ lupio nūt̄ iste
ri narratiōe nec vsq; finē oium māsionū describāt̄.rñdet̄ ꝙ castra-
moyses itēdebat ponē notabilia q̄ ꝺtingūt eis i itinere q̄.ē.nō metatio
fuerūt nūerata ⁊ pōit ꝺ mīstratiōe sacerdotij i filijs aarō iō so nes.
luz noīat illas māsiones itercise vbi ista ꝺtigerūt ꝫ ñ ē va intē
tio moysi vt.j.pz:ga i istis locis q h̄ oputāt nō fuerūt fcā aliq̄
notabilia de mīstratiōe aut separatiōe mīstroz fīt aliq putāt:ꝫ
facit h̄ scriptura magnā ꝺsgressionē ponēdo quodā icidēs:cū
eni hic agat ꝺ traditiōe legis ⁊ tabulaz quā legē ꝑcipue guber
nabāt sacerdotes q erāt ministri ⁊ doctozes legis introduxit le
gislatoz narratiōez de morte p̄mi sacerdotis q fuit aaron ⁊ de
successiōe scōi q fuit eleazar ⁊ h̄ fuit i mōte hoz vt pz nu.20.c.
ꝫ h̄ ꝺicat ꝙ fuit apud mosera:nā non accipit mosera ꝓ mose-
roth q̄ ē māsio octaua añ mōtē hoz vt pz nu.33.c.ꝫ ꝓ ipo mō-
te hoz q alio noie vocat̄ mosera ⁊ pp hāc i q̄ accidit mors aarō
ponūt̄ aliq̄ māsiones q̄dā añ q̄dā post añ q̄dē.s.māsio verot fi-
lioz iachā nō q̄dē ꝙ aliqd notabile scīm fit in ea:ꝫ ga est īme-
diata māsio mosera in q̄ accidit mors aarō ⁊ nō ē ista baneia-
chan de q̄ ponit̄ nu.33.c.ga illa est apud mosera si enī mosera
ꝺstat a moseroth ꝺstabit baneiachā a beroth filioz iachā nā
sicut se hz vna māsio duarū poz ad alterā ⁊ vna secūdariā ad
alterā:ꝫ moseroth ꝺstat a mosera p octo māsiones vt pz nuīn.
33.c.ḡ baneiachan ꝺstat a beroth filioz iachan ponūt̄ āt hic
aliq̄ māsiones post mosera.s.gagad ⁊ ibetabatha ⁊ nō ponunt̄
ga aliqd notabile in eis acciderit:ꝫ ga ibi finit̄ termin⁹ deser-
ti intrādo in terrā amorreoz nā sunt aliq̄ istarū māsionū circa
torrētē arnō in finibus amorrei de q nu.21.c.⁊ ponit̄ primo
mors aarō ga ipa fuit filijs suis ministrādi cā.(mouerūt castra † ex beroth filioz iachā.)eadē māsio ē in noie ꝫ nō iure vt pz.j.
baneiachā:de q̄ nu.33.c.cū beroth filioz iachā:ꝫ hic supad-
ditū est beroth.i.putei:baneiachā idē ē ꝙ filij iachā:ga bñ he-
braice filij sunt ⁊ fuit ista castrametatio apud puteos filiozuz Qō.3
iachā.(in mosera vbi mortu⁹ est aarō ⁊ sepult⁹.) ¶Quo in A
mosera mortu⁹ ē:ga nu.20.c.dz ꝙ mortu⁹ ⁊ sepult⁹ fuit i mōte Quomo
hoz ⁊ idē dz nu.33.c.mosera āt p octo māsiones est añ mōtem do i mo
hoz vt nu.33.c. ¶Dicit ra.sa.ꝙ in mōte hoz mortu⁹ ⁊ sepult⁹ sera mor
ē ꝫ i mosera ita planxerūt eū ac si ibidē mortu⁹ fuisset ⁊ sepul- tu⁹ ē aa-
tus ⁊ ad h̄ ꝺcit ꝙ cū accesserūt castra israel ad mōtē hoz filij rō cū ali
beniamin pp labozes ⁊ penurias q̄s patiebāt popul⁹ retroceſſe bi ꝺcat
rūt vt rediret i egyptū ⁊ fugerūt p octo māsiones q̄ sūt iter hoz ꝙ hoz.
⁊ mosera filij āt leui plecuti sunt eos ibi ꝓrebēdētes ⁊ comis-
so plio ⁊ plurimis iterfectis delete sunt gnq; familie de benia-
min ⁊ due ꝺ leuitis ad vltimū ꝑualuerūt leuite vt reducerēt fi-
lios beniamin ad castra ⁊ fecerūt plāctū magnū ꝓ occisis i bel
lo ⁊ ꝓ morte aarō ista āt ꝓficta sunt a gbusdā iudeis vt dent
occasionē redeūdi in mosera sed h̄ falsa sunt:ga nō pierūt due
familie leuitice:ga.1.pali.26.c.ponūt̄ oēs familie leuitice rur
sus ministrātes qō scīm fuit tpe dauid ḡ nō pierūt i solitudine.
Jtē ꝺato ꝙ istud bellū fuisset ⁊ magn⁹ plāct⁹ ꝓ morte aarō tñ
scriptura nō vtit̄ taz longa tran sumptiōe vt ꝺicat aliquē mor
tuū ⁊ sepultū vbi eū plāxerūt marie in historicis narratiōibus
vbi res sine tropicis figuratiōibus exp̄imūt̄:forte ꝺicet aligs
ꝙ aarō ve mortuus sit et sepult⁹ in mosera. ¶Et si ꝺicat ꝺ ga
in monte hoz mortuus est. ¶Poterit rñdere ꝙ mons hoz nō B
est nomen ꝓpriū sed appellatiuū ⁊ signat montē altū ⁊ sic sm Obiect.
ſram hebraicā multotiens alij montes vocant̄ mons hoz vñ Rñsio.
pōt esse ꝙ in mosera sit mons altus in quo mortuus est aaron
et sic erit mortuus in mosera in monte hoz. ¶Sed hoc nō po Impro-
test stare quia in libro numeroz vbi directe ponit̄ israelitici batio.
populi historia h̄ ꝙ post cades barne mortuus fuerit aarō vt
ibidē.20.⁊.33.c. ¶Jtē ga mors aarō fuit anno.40.mēse gnto
vt nu.33.c.sed i mosera steterūt anno.2.ḡ nō fuit ibi mortu⁹.
¶Dom ergo ꝙ fuit mortuus in mōte hoz ⁊ ille mons vocat̄ Doc.rñ
mosera ga nō est eadē māsio mosera ⁊ moseroth de moseroth sio.
āt ꝺz nu.33.c.ꝙ ē añ montē hoz p.8.māsiones. ¶Et si obijciat Obiect.
ꝙ de mosera venerūt i galaad ⁊ ꝺinde i ebathata q̄ mansiones
ponūt̄ nu.33.c.post moseroth aūt mōtē hoz. ¶Rñr ꝙ ista lo Rñsio.
ca q̄ hic nomināt nō sunt illa loca q̄ ponūtur in p̄dicto.c.post
moseroth aūt mōtē hoz ꝫ eadē nota sunt:ga multotiēs ꝺuer
sa loca vnum nomē habent vt patet manifeste in qualibet re-
gione:

gione:ga vt ait pb̄s in p̄mo elenchox ga res ifinite ſunt: voces
ät finite neceſſe ē plures res vno nōie appellare equiuocatiōe
† vtētes:q̄re eguocatio loc⁹ publiciſſim⁹ ē.(P̄zo quo ſacerdotio
funct⁹ē eleazar fili⁹ei⁹.)Qui erat pzīogenit⁹aarō ⁊ iduct⁹ ē ve
† ſtib⁹ pōtificalib⁹ pzīs i mōte boz vidēte aarō ⁊ īmediate moz
tu⁹ē vt bī nuīn. 20.c.(inde venerūt ī gadgad)gadgad ⁊ etha
bata ſūt noīa aliquox p̄piquox locox mōti boz:q ſub iſtiſ no
minib⁹ñ noīant ī libzo nūerox ⁊ forte ethabata ē in ɔfinib⁹a
mozreox ⁊ moabitax:q⁹ vocaſ b̄ loc⁹aq̄rū ⁊ tozrētiū:q⁹ ī fini
† bus illis acceſſerūt iſraelite ad tozrētes arnō ⁊ pute⁹ſup quo ſe
cerūt cāticū nu. 21.c.(eo tpe ſepaui tribū leui vt poztaret arcā
ſederis dn̄i.)leuite ⁊ lacerdotes ō tribu leui ſepati fuerūt a re
liquo pp̄lo:q⁹ dati fuerūt p redēptōe pzīogenitox toti⁹ppli vt
nu. 3. ⁊. 8.c. ⁊ b̄ ī mōte ſynai vbi oīa fcā ſūt vt pz ex p̄ceſſu exo.
leuitici atq̄ libzi nūerox:nā oīa q̄ dn̄r a. 19.c.Exo. vſq̄. 10.c.
libzi nūerozū fcā ſūt ī mōte ſynai ⁊ fuerūt diſtincta officia eozū
nu. 4.c. ⁊ ōinde miniſtrauerūt poztātes arcā ⁊ alia vaſa cū to
to tabernaculo vt nu. 10.c. ¶ Jtē q⁹ null⁹ali⁹ ō populo auſus
fuiſſet tāgē arcā neq̄ alia vaſa ne mozereť vt dz nu. 8.et. 17.c.
ō ſacerdotib⁹ēt bī q⁹ miniſtrauerīt nu. 16.c.qñ ɔtentio fuit ī
ter cboze ⁊ familia ſua ꝺ aarō:q⁹ ibi ſūpſit aarō thuribulū ⁊ ſte
tit iter mortuos ⁊ viuētes ēt ī ſua ɔſecratiōe miniſtrauerūt vt
pz Leui. 8.et. 9.atq̄. 10.c.ad poztādū arcā ⁊ ad miniſtrandū.
¶ Ra. ſa. dicit q⁹ lz leuite ī mōte ſynai electi ⁊ ſepati fuiſſēt tñ
b̄ rurſ⁹ ſepati fuerūt:ſic̄.n. ī mōte ſynai ſepati fuerūt:q⁹ ceteriſ
adozātib⁹ vitulū ipi nō adozauerūt ita b̄ aliſs fugiētib⁹ ō ca
ſtris ad egyptum ipſi non fugerunt ſed fugientes redurerūt ⁊
hāc poſitionē ſeq̄t nicola⁹lz iā. ſ. eā ip̄zobauim⁹. ¶ Jtē q⁹ iſta
q̄ ſubdūť nō p̄ñt referri ad ſcōaz ſeparatiōez ēt ſi dareť:lz p̄nci
palē iſtitutiōis ⁊ ſepatiōis oziginē dn̄t. ra. abzaā abenazra dic̄
q⁹ b̄ fuit fcā noua iſtitutio vl ſepatio:q⁹ forte tpe itermedio ñ
miniſtrauerat trib⁹leui ī ſolitudie:iō ne piret miniſteriū ō tri
bu illa renouata fuit iſtitutio vel ſepatio lz b̄ nō ſtat q⁹ ſatiſ p̄
batū fuit q⁹ lacerdotes ſp miſtrauerūt ⁊ dato q⁹ ñ miſtraſſēt q⁹
nō hēbāt ſimilā vinū ⁊ oleū q̄ regrebāť in ſacrificijs vt nu. 28.
c. lz tñ leuite ſp miſtrauerūt q⁹ neće fuit eos poztaſſe arcā ⁊ ce
tera vaſa q̄ null⁹ali⁹ tāgē auſus fuiſſz vt nu. 17.c. lz b̄ dz q⁹ ſepa
ti ſūt ad poztādū arcā ⁊ cetera vaſa. Sz forte poſſet dici q⁹ iſta
ſepatio fuit q̄dā diſpō fcā ō offō ſacerdotū ⁊ leuitax ⁊ fuit p̄o
riſ iſtōni ɔfirmatio ſiue approbatio. Et rō motiua fuit q⁹ tunc
moztu⁹fuit aarō g fuit p̄m⁹pōtifex ī moztib⁹āt taliū magnozū
pōtificū ſolēt aliq̄ ō ſtatu ppli ⁊ miſtrox innouari b̄ ſatiſ appa
rēs ē lz adhuc vex ñ ē:nā repugnat b̄ lr̄e:ga diſpō ſcōaria vel
ordinatio ſacerdotū ⁊ leuitax iā miſtrantiū p̄ ſupponit p̄mā et
fūdať ſup eā:ſi g̃ iſta diſpō ō q̄ b̄ fit mētio fuiſſz ſcōaria diſpō
vel aliq̄ leuis ⁊ q̄liſcūq̄ ordinatio ſcā imediate p⁹moztē aarō
p̄ſuppōeret p̄mā ordinatōez ⁊ loq̄reť ō ea ſcriptura tāq̄ ō ſcōa
ria:lz ɔrūū ē ī textu g logť ō iſta tāq̄ ō pzīa ita q⁹ nulla alia p̄
ceſſerit:cū dz eo tpe ſepaui tribū leui vt poztaret arcā federis
dn̄i q⁹ ptinet ad offiñ leuitax:nā nō ꝺbuiſſet dici ſic ſz eo tpe
ordiauī tribū leui vel diſpoſui q̄ſi eēt alia noua ordiatio ſz nec
rurſus p̄t dici q⁹ ī moſera ordiauit moyſes leuitas vt poztarēt
arcā dn̄i:nā poztauerāt iā eā p totū ōſtū a mōte ſynai vſq̄ ip̄az
māſiōez moſera:ō q̄ b̄ logť ſcriptura nec p̄t dici q⁹ eo tpe ordi
nauit moyſes q̄lit̄ poztarēt leuite arcā:nā mod⁹ poztādi ⁊ inol
uēdi eā ſcribit̄ nu. 4.c.ī officijs caathitax cū g̃ dicať b̄ eo tpe
ſepaui tribū leui vt poztaret arcā federis dn̄i g̃ añ ñ erat ſepa
rata ad b̄ trib⁹leui:neće ē g̃ referre iſtā lr̄az ad tp̄s ī quo tribu
leui nōdū eēt ſeparata a ceteris tribub⁹ ad poztādū arcā. Jtē
† ga dz ī lr̄a.(⁊ ſtaret cozā eo ī miſterio ac bn̄diceret ī nōie illi⁹
vſq̄ ī p̄ñtē diē).i.q⁹ tūc ſepaui tribū leui vt miſtraret cozā dn̄o
faciēdo ſacrificia ⁊ bn̄dicēdo nōie illi⁹ qō erat offiñ ſacerdotū:
ſz ſacerdotes iā alis miſtrauerāt ⁊ bn̄direrāt populo tpe ɔſecra
tiōiſ quo ad min⁹ſacrificia fecerūt ī mōte ſynai vt pz leui. 8.et
9.et. 10.c.nō fuerūt g̃ nūc nouiter ſepati ſz lr̄a logť ō ſepatiōe
ad faciēda iſta miſteria g̃ nō ē itelligēda iſta lr̄a ō tpe quo fue
rūt ī moſera ō aliq̄ diſpone ibi fctā. ¶ Jtē pz b̄ ex cā hox que
† reddiť ī lr̄a cū dz.(q̄obrē ñ habuit leui p̄tē neq̄ poſſeſſionē
cū frib⁹ſuis:ga ip̄e dn̄s poſſeſſio ei⁹ē ſic̄ p̄miſit ei dn̄s de⁹tu⁹)
i. q⁹ fuit trib⁹leui ſepata ad miniſtrādū dn̄o ī poztādo arcā ⁊
ſtādo cozā dn̄o ⁊ bn̄dicēdo populū nō recipit leuitica trib⁹ſoz
tē iter ceteras trib⁹:ga de⁹ē poſſeſſio ei⁹.i.ga fruct⁹⁹ reddit⁹
p̄ueniētes ei p miſterio diuino de qb⁹nu. 18.c.ſūt ei loco poſ
ſeſſiōiſ lz mānifeſtū ē q⁹ iſta ñ ē rō ordinatōis fcē ī moſera dato
q⁹ ibi aliq̄ fcā fuiſſet:nā nō fuit cā: vt leuite nō bērēt p̄tē inter
fres ſuos ⁊ q⁹ dn̄s eēt ps eox id qō ſcañ ē ī moſera ſz id qō ſcañ
ē ī mōte ſynai:nā ex eo tpe quo mādauit de⁹ numerari leuitas
⁊ dari eos p oīb⁹ filijs iſrael fuerūt ſepati a reliquo populo ⁊
applicati ad deū:nā cū reliquo populi ñ nūerati ſūt ad pugnā
vt pz nu. 1.c. de alia ſepatiōe leuitarū a populo ⁊ applicatione
eox ad deū loco toti⁹ populi pz nu. 3.c. g̃ ad illō tp̄s referēda
ſunt b̄: ſz illa fcā ſunt ī mōte ſynai vt pz ex p̄dictis. ſ. q⁹ oīa q̄ ɔti
neť a. 19.c.Exo. vſq̄ ī finē ⁊ i toto leuitico ⁊ libzo nūeroz vſ
q̄ ad mediū. 10.c. fcā ſūt in mōte ſynai pz ga totū ē qd ɔtinua
tū ⁊ Exo. 19.c. fit mētio q⁹ acceſſerūt ad mōtē ſynai ⁊ nu. 10.c.
fit mētio qūo inde receſſerūt oīa g̃ itermedia exodi leuitici ⁊
libzi nūeroz fcā ſunt ī mōte ſynai. ¶ Eſt.n. vītas mānifeſta a q̄
neicio qūo antiq doctozes ꝺuiauerint q⁹ b̄ referať ad tp̄s quo
moyſes ōſcēdit ō mōte ſynai ⁊ fregit p̄mas tabulas ⁊ tūc cōſo
nat tota lr̄a. Et nō ē mirāda talis mutatio:ga obſeruat legiſla
tor ordinē artificialē ⁊ nō nālē ⁊ mod⁹ rethozic⁹ ē: ſic.n. cū ſu
pza dixiſſet ō his q̄ fcā fuerāt ī mōte ſynai nullo iterpoſito trā
ſiuit ad ea q̄ fcā ſunt in mōte boz multis itermedijs relictis: ſz
illa interpoſitio facta ē:ga mozs aarō ⁊ ſucceſſio eleazar faciūt
ad ea q̄ narrare intēdebat moyſes q̄ fcā ſūt in mōte ſynai ⁊ cō
cordat iſta expoſitio ſupioꝛi ⁊ iferioꝛi lr̄e ga. ſ. ō oꝛone moyſi
agebať ī p̄ncipio. c. b̄ agiť de aliqb⁹q̄ fcā ſūt imediate añ oꝛo
nē moyſi ⁊ lr̄a ſequēs b̄ vult ⁊ ē ſenſus q⁹ q̄ moyſes ōſcēdit
ō mōte p̄zia vice ⁊ vidit alios populares colētes vitulū adiu
nātib⁹ eū leuitis occidit de populo. 23. milia viroꝛ:eo tpe acce
ptauit de⁹ leuitas ad miniſteriū ſuū ⁊ tūc moyſes ſepauit eos
vt ſuſciperēt officia ſanctuarij ſz nō data fuerūt eis officia do
nec poſt ōſcēdēte itex moyſe de mōte tabernaculū fcñ ē ⁊ oīa
plene diſtincta ſūt: ⁊ b̄ p̄zie ſepati ſunt a populo ad poztādū
† ⁊ tūc rectiſſime ɔtinuať lr̄a ſequēs. ſ. (ego āt ſteti ſicut pzi⁹ ſteti
40. dieb⁹et. 40. noctib⁹). i. poſtq̄ iſta ſcparatio leuitax fcā fuit
aſcēdit moyſes ſcōo ī mōtē vt oꝛaret p pctō populi. 40. dieb⁹
† ⁊ pz iſte ordo narratiōis Exo. 32. ⁊ ſeq̄t g̃ lr̄a. (Eo tpe qñ.) pzi
mo ōſcēdi de mōte ⁊ vidi populū adozare vitulū ⁊ referť hoc
ad p̄ncipiū. c. ga pauloañ iſta facta ſunt. ſ. p. 40. dies añ ga ta
bule ſcōe delate ⁊ ſcripte fuerūt. 40. dieb⁹poſtq̄ aſcēdit moy
ſes ad oꝛādū p populo et vocať hoc idē tp̄s. ¶ Ad ɔpletā in
telligētiā hui⁹ ɔſideradū ē q⁹ hic fit iterpoſitio cuiuſdā icidē
tis in medio ſnie ɔtinuate ⁊ pp interpoſitionē incidētis nō dz
diſcōtinuari ſnia p̄ncipalis: aſſumať g̃ tota iſta lr̄a q̄ icipit ab
illo loco. (filij iſrael caſtra mouerūt.) vſq̄ illū locū. (eo tpe ſepa
raui.) ⁊ expellať de medio q̄ſi nō eēt ⁊ tūc ɔtinueť lr̄a ſupioꝛ cū
iferioꝛi illo abiecto ⁊ dicet ſic: reuerſuſq̄ de mōte deſcēdi ⁊ po
ſui tabulas ī arca quā fecerā q̄ ibi vſq̄ bodie ſunt ſic̄ p̄ceperat
dn̄s: ⁊ tūc ſubiungať eo tpe ſeparaui tribū leui vt poztaret ar
cā ⁊ tūc plana eſt ſnia: ga eodē tpe fcā ſunt oīa iſta ⁊ tūc inter
ponať lr̄a incidēt alis q̄ncūq̄ voluerim⁹. ſ. filij āt iſrael caſtra
mouerūt de beroth filioꝛ iachaz. (ſeparaui tribū leui.) q⁹ deus
eā acceptauit pp nō fuiſſe idolatrātibus mixtā iō ego eā ſepa
raui ad miniſtrādū lz imediate officia diſtributa nō fuerint vt
pz Exo. 32.c. cū moyſes deſcēdēs de monte et parans vlciſci
crimē in eos g peccauerāt dixit ſi qs eſt dn̄i iungať mihi. i. ſi
aliqs eſt g babeat zelū ⁊ velit ſe ei ɔiungere iungať mihi ⁊ tūc
ſeq̄t in lr̄a ogregati ſunt ad eū oēs filij leui ⁊ ſic moyſes voca
bat ibi eos g tenebāt zelū dei ⁊ volebāt ſepari in p̄tē dei ⁊ ipi
leuite imediate ſeparauerūt ſe cū moyſe q̄ſi obediētes vocatiōi
ſic̄ aplī vocati a xp̄o obediebāt vocationi ei⁹ ⁊ veniebāt ſicut
mādabat: vt pz in p̄ncipijs triū euāgeliſtax. ſ. matthei: luce: ⁊ io
annis ⁊ ī textu Exodi eiuſdē. c. magis declarať cū dz ⁊ ait moy
ſes ɔſecraſtis bodie man⁹ vr̄as dn̄o vnuſq̄ſq̄ ī filio ſuo ⁊ fr̄e
ſuo. i. ita ɔſecrate man⁹ vr̄e bodie ad miſtrādū dn̄o p ſāguinē
filioꝛ ⁊ p̄pinquoꝛ quos occidiſtis ad magnū honorē dei: ſic̄ ſi
ɔſecrate fuiſſent man⁹ vr̄e ad ſacrificādū ſic̄ ɔſecrāť man⁹ ſa
cerdotū ⁊ multū oꝛt ī b̄: ga nō ſolū dixit ɔſecraſtis bodie man⁹
vr̄as ī ſanguie: ſz ɔſecraſtis man⁹ vr̄as dn̄o. i. man⁹ vr̄e ex bo
die ɔſecrāť vt ſint apte ad miſtrādū dn̄o ⁊ poſtea ſeq̄t in eadē
lr̄a exodi vt deť vobis bn̄dictio. i. p iſta q̄ nūc feciſtis dabitur
vobis bn̄dictio. ſ. vt ſitis ps bn̄dicta dn̄o ⁊ electa in ſortē eius:
fuit g̃ tūc meritū leuitarū vt ſepararent⁹ in p̄tē dn̄i ⁊ fuit p̄in
cipiū ſeparatiōis: ſepatio tñ realis ō q̄ b̄ dz fuit ī p̄ncipio ſcōi
āni exit⁹ ō egypto caſtrametātib⁹ adhuc ip̄is ad radices mōtis
ſynai ō quo nu. 3.c. bī cū dix̄ dn̄s ad moyſē applica tribū leui
⁊ fac ſtare ī ɔſpectu aarō ſacerdotiſ vt miſtrēt ei ⁊ p⁹ b̄ ſubdiť
nūera pzīogenitos ſex⁹ maſculini ō filijs iſrl̄ a mēſe vno ⁊. ā. ⁊
bēbiſ ſūmā eox tolleſq̄ leuitas mihi p oī pzīogenito filioꝛ iſrl̄
ego ſum dn̄s ⁊ pecora eox pro vniuerſis pzīmogenitis pecoris
filioꝛ iſrael ⁊ poſtea ſubdiť ī idē. tolle leuitas p pzīogenitis fi-

Ł Qñ leui te fuerūt ſepati. Ra. ſal. opinio.

Ɗ

Ɛ Erroꝛ anti quoꝛuꝫ doctoꝛū ō rōe ordinatiōis leuitarū in moſera.

Ł Leuite vocati ſunt a moyſe ſicut apoſtoli a chriſto.

Ƒ Notādum circa verū lr̄e itellectū qūo debet legi.

6

lioꝝ ísrael ꝛ pecoꝛa leuitaꝝ ꝓ pecoꝛib⁹ eoꝝ erũtq; leuite: nuꝛ
ego sum dñs ista ẽ ḡ separatio de q̃ h̄ logꝫ moyses nã nũc lo-
quebaꝫ ad totũ ꝑplm opoꝛtebat ḡ q̃ loquereꝫ de his que nota
erant toti populo fuit autem ista separatio nota toti populo
† quia coꝛaꝝ omnibus filijs ísrael in monte sÿnai facta est.(Ut
poꝛtaret archã.)Per b̄ significaꝫ ministeriũ oĩum leuitaꝝ qō
erat i poꝛtãdo tã caathitarũ q̃ meraritaꝝ q̃ gersonitarũ vt pꝫ
nu.4.c.(Arcam federis).i.arcã in q̃ erãt tabule ꝺtinẽtes decẽ
p̄cepta q̃ vocaꝫ fedus dñi cũ ísrael.(Et staret coꝛã eo.)Tangiꝫ
officiũ sacerdotũ q̃ faciebãt: duo stabãt coꝛã dño offerẽtes ꝛ
† oꝛãtes ꝛ bñdicebãt populũ iõ subdiť.(Ac bñdicẽt noie illi⁹).i.
bñdicerẽt iuocãtes nomẽ dñi sup populũ: forma ãt bñdictiõis
† ponit nu.6.c.(Usq; in p̄sentẽ dié).i.ista administratio leui-
† tarũ durauit vsq; nũc ꝛ sic durabit ī futuras gñatiões.(Q;ob
rẽ nõ habuit leui ptẽ.)Qz altaris ꝛ tabernaculi fuitio applicit⁹
erat iõ de bonis sanctuarij gubernari ꝛ bibere debãt q̃ q̃ al-
tario fuit viuere ꝺz de altario vt pꝫ p̄ria ad cho.9.c.ꝛ ex ꝺ p̄-
† bẽ.c.cũ fr̃ aplis.(Partẽ cũ frib⁹ suis).i.nõ suscepit sortẽ ī here
ditate sicut alij suscepерũt iõ lꝫ noiet leui vn⁹ de filijs iacob ꝛ
caput vni⁹ tribus vt hr̃ Gen̄.49.ꝛ apoc.7.c.trĩ nõ suscepit soꝛ
tez nec vocaꝫ cõiter trib⁹ in alijs locis veteris testĩ: lꝫ efrayn et
manasse duas tribus faciũt qui sunt de gñe ioseph vt pꝫ Gen̄.
48.c.ꝛ diuersitas est q̃ trib⁹ ẽ q̃dã extẽsio cognatiõis aliquoꝝ
ab eodẽ p̄ncipio ꝛ magis ista capita tribuũ denominãť a diuer
sitate hereditatũ q̃ a diuersitate p̄sonaꝝ fit nũc ẽ apud nobi-
les: q̃ si aliq̃ nobilis multos filios hẽat nõ denoiat illi diuer-
sas domos vel gñe: q̃ solũ ẽ vna sors q̃ apud vnũ filiũ manet
alij ãt p̄ñt ꝺiungi alijs gñib⁹ ꝛ p̄dere nomẽ sed ille apud quez
manet sors nũq; p̄det nomẽ: q̃ ex sorte denoiabiť de his di-
ctũ fuit lati⁹ nu.27.c.ꝛ iste mod⁹ denoiandi trib⁹ ẽ cõmunioꝝ ī
sacra scriptura q̃ ifallibilioꝝ. Jn gen̄.ãt denoiate sunt.12.tri
bus a.12.filijs iacob: q̃ nõdũ venerãt sortes erat denoiatio a
p̄sonis fit apoc.7.c. vbi noiat leui tribũ: q̃ ibi agiť de diuer-
sitate conuersoꝝ ab aplis ꝛ numerantť sub noie tribuũ ísrael
p̄ p̄ significationẽ. 12.apostoloꝝ q̃ eos ꝺuertebãt ꝛ p̄ ꝺgruẽtiã
nominis q̃ oẽs veri xp̃iani ísraelite vocãť: q̃ tẽplũ sunt dei
ꝛ deũ videt ꝛ sic dixit xp̃s de natanaele: q̃ sine malitia erat
ecce vẽ ísraelita ī quo dol⁹ nõ est Jo.1.c.ꝛ vocãť iudei.i.xp̃m
ꝺfitẽtes vt vult aplis ad ro.2.nõ q̃ i mãifesto est iude⁹: iudeus
est lꝫ q̃ in absc̄dito in ꝺuersõe ãt nõ requirit hereditas sꝫ p-
† sona iõ a filijs iacob ꝛ nõ a sortib⁹ tribus. 12.noiauit.(Qz ipse
dñs possessio ei⁹ ẽ).i.ea q̃ dant ei de iure ministrãdi deo: sũt ei
p̄ possessiõe sic.n.mãdauit de⁹ sine sorte p̄p ministeriũ ciuita-
tes ad habitãdũ dari sicut alie trib⁹ p sortẽ hẽbãt ꝛ erãt.48.ci
uitates vt hr̃ nu.35.c.Et sicut alie trib⁹ de possessiõib⁹ suis pa
† scebãť ita leuite de decimis ꝛ alijs iurib⁹ vt nu.18.c.(Ego ãt
steti in mõte).i.postq; separaui tribũ leui a reliquo ꝑplo post
vindictã idolatrie ascẽdi ī mõtẽ sÿnai ad caliginẽ nubis in q̃
erat de⁹. ¶Sic̃ ãt dicebam⁹ due separatiões leuitaꝝ ad mi
† nistrãdũ dño scẽ sunt vna q̃ nõ fuit p̄fecta separatio: lꝫ p̄ncipiũ
separatiõis ꝛ cã separatiõis ꝛ fuit occulta q̃ nõ cognouit po-
pul⁹ leuitas ī hoc fcõ dicatas esse ad cultũ dei scõa ꝛ p̄fecta se-
paratio atq; cunctis manifesta ꝛ determinata: q̃ ī ea ꝺterm-
nata sunt officia leuitaꝝ fm familias suas p̄ria fuit post datio-
nẽ legis paululũ. ſ.40.dies vel paucis pl⁹ ꝛ hoc ī.4.mẽse anni
p̄mi exit⁹ de egypto iuxta mediũ mẽsis scõa fuit i p̄rio mense
anni scõi exit⁹ de egypto ꝛ lr̃a ista p̄t exponi de vtraq; si enim
exponať de p̄ria separatiõe lr̃a non mutabit ordinẽ. ſ. q̃ p̄rio
ꝺz q̃ moyses reuersus fuit de mõte ꝛ posuit tabulas: ꝛ tũc se-
paraui tribũ leui. ſ. in descensu post.40.dies q̃s occidi.23.mi-
lia viroꝝ ꝛ post h̄ steti rursus.40.dieb⁹ alijs sicut p̄i⁹ steterã. ſ.
in secũdis.40.dieb⁹ quo ꝛauit ꝓ populo hoc ãt aliq̃b⁹ bñ vi-
deť. ſ. q̃ exp̄rimať de p̄ria separatiõe ꝛ sic lr̃a ꝺtinuata: ꝺm ãt
q̃ nõ p̄t exponi ista lr̃a nisi de scõa separatiõe q̃ ẽ ꝓp̄rie sepa
ratio vt. ſ. ꝺicebam⁹: nã in p̄ria separatiõe lꝫ leuite meruerint
separari ex facto suo: tñ moyses nõ separauit eos lꝫ denũciaue
rit eis q̃ postea separarẽtur cũ dixit eis Exoꝺ.32.c. ꝺsecrastis
hodie manus vr̃as dño vnusquisq; in sanguine filij aut fr̃is
sui vt deť vobis bñdictio. i. ex hoc q̃ nũc ſ ecistis ꝓmeruistis
vt daret vobis in futuꝝ bñdictio. ſ. i ministratiõe: in ista tñ lit
tera ꝺz eo tpe separaui necesse est ergo nõ referri ad p̄rimam
separationem lꝫ ad scõam in q̃ moyses separauit eos coꝛã oi
populo: itẽ dato q̃ p̄ria diceret separatio facta a moyse tñ nõ
fuit determinata ad aliq̃d: q̃ nõ magis ad hoc q̃ ad illud sed
in ista separatiõe de q̃ hic ꝺz fuit facta distinctio officioꝝ sa-
cerdotũ ꝛ leuitarũ cũ ꝺz vt poꝛtaret arcã federis dñi ꝛ staret
coꝛã eo in ministerio atq; bñdiceret in noie illius vsq; in sem
piternũ necesse est ergo referri ad scõam separationẽ in q̃ ista
determinata sunt de officijs sacerdotũ atq; leuitarũ itẽ dato
q̃ posset intelligi lr̃a ista de p̄ria separatiõe tñ lr̃a nõ esset ꝺti
nua: q̃ ꝺicebať reuersus q̃ de mõte descẽdi ꝛ posui tabulas B
in arca: ergo erãt iste scõe tabule nã p̄mas tabulas non dixit
moyses ad castra nec potuit in arca lꝫ fregit ad radices mõtiꝫ
vt pꝫ Exo.32.c.et.ꝺ. p̄cedenti.c. sed p̄rima separatio leuitarum
fuit scã ante adductionẽ secũdarũ tabularũ. ſ. cũ descẽdit p̄ria
vice moyses de monte ꝛ inuenit populũ idolatrãtẽ ꝛ cõiuncti
sunt ei leuite vt adiuuarẽt ad occidendum idolatrãtes ꝛ dixit
moyses ꝺsecrastis dño hodie manus vestras: vt pꝫ Exo.32.
c. post hec aũt moyses rursus ascendit ad montẽ vt ꝛaret p̄o
peccato filioꝝ ísrael: et vt acciperet alias tabulas ꝛ date sunt ei
postea q̃ patet ex ordinatiõe littere Exo.33.et.34.c. ergo añ
fuit separatio leuitarũ p̄ria q̃ id q̃ꝺ. ꝺ. ponit ergo nõ erit lr̃a
ꝺtinuata: itẽ q̃ ꝺz supra ꝛ posui tabulas in arca quã fecerã q̃
vsq; hodie ibi sunt hoc necessario intelligiť de arca federis q̃
erat in sancta sanctoꝝ in q̃ semp tabule fuerũt ꝛ tũc erãt ꝛ nũc
sunt: vt declarauimus late Exo.20.c. lꝫ ista arca facta fuit cum
ceteris vasis atq; supelectilibus sanctuarij vt pꝫ Exoꝺ.25.c.
circa finẽ p̄rimi anni exitus de egypto ergo valde ante fuit q̃
ista p̄ria separatio leuitarũ ergo ẽt ponẽdo istã lr̃am intelligi
de p̄ria separatiõe nõ põt eẽ lr̃a ꝺtinua. Nec enĩ ꝺz q̃s tentare Nota q̃
facere quouis mõ istã lr̃am ꝺtinuatã: nã moyses hic eadẽ sepe liter. lr̃a
ꝺicit ꝛ replicat q̃ꝺ tollit ꝺtinuitatẽ scripture ꝛ valde pturbata legi ꝺz.
lr̃a est circa finẽ p̄cedẽtis.c. ꝛ in toto isto nõ seruatur aliq̃s oꝛ-
do ꝺtinuitatis scripture: et pꝫ quia hic ꝺz ego aũt steti in mõte
sicut p̄rius.40.diebus ꝛ.40.noctib⁹ ꝛ exaudiuit me ẽt hac vi-
ce nec p̄dere te voluit. Et. ꝺ. p̄cedẽti.c. ꝺz idẽ. ſ. ꝛ iacui coꝛã dño L
40.diebus ꝛ noctibus q̃bus eũ suppliciter deprecabar ne dele
ret vos ẽt aliq̃ q̃ fuerũt p̄rioꝛa ponunť h̄ q̃ ea q̃ ponunť in p̄n
cipio huius.c. nã manifestũ est q̃ p̄rius moyses ꝛauit.40.die-
bus ꝓ populo q̃ acciperet tabulas secũdas lꝫ in p̄ncipio hui⁹
c. agiť de tabulaꝝ scõarũ datiõe cũ ꝺz dola tibi duas tabulas
lapideas sicut p̄rioꝛes fuerũt ꝛ postea subdiť cumq; dolassem
duas tabulas lapideas instar p̄rioꝝ ascẽdi in mõtẽ bñs eas in
manibus scripsitq; in tabulis iurta id q̃ꝺ p̄rius scripserat vba
decẽ h̄ ãt fit mẽtio de deprecatiõe ꝓ pctõ populi q̃ mutaꝝ est
valde ordo in isto.c. ꝛ in p̄cedẽti ꝺz q̃ ista lr̃a intelligi de scõa
separatiõe leuitarũ ꝛ tũc erit ꝺtinuata cũ tota lr̃a supiori. lꝫ nõ
cũ inferiori q̃ h̄ fit repetitio p̄dictoꝝ. (Sicut p̄rius.) Qz iaꝫ ste- †
terat alia vice. ſ. q̃ñ recepit p̄mas tabulas et fregit eas ꝛ nunc Qō.5
stetit scõa vice. ſ. ad ꝛãdũ ꝓ pctõ. ¶Et dicit Nicola⁹ q̃ il A
li q̃ ponũt tres q̃dragenas moꝛatũ fuisse moysen in mõte po- An ista
nũt istã fuisse tertiã lꝫ nullo mõ p̄t poni. 3. siue ponať tres q̃- fuerit. 2.
dragene siue due: q̃ fm illos q̃ ponũt tres q̃dragenas p̄rima q̃dragẽa
fuit ad recipiẽdũ p̄mas tabulas scõa ad ꝛãdũ ꝓ pctõ tertia ad vl tertia
recipiẽdũ scõas tabulas: lꝫ ista q̃dragena de q̃ h̄ ꝺz fuit ad ꝛã Nicolai
dũ ꝓ pctõ pꝫ q̃ subdiť. (Et exaudiuit me dñs hac vice.) Ergo opinio.
videť q̃ illa vice ꝛabat lꝫ deceptio q̃rũdã est q̃ iaꝫ bis dictũ
fuerat.40.dieb⁹ ꝛ videbať ista tertia q̃dragena: lꝫ falluꝫ est q̃
ista q̃dragena bis noiať. ſ. p̄cedẽti.c. de ꝛãdo ꝛ hic rursus: fi q̃
ꝺicať vbi ponet tertia q̃dragenaria rñdet q̃ lꝫ in lr̃a nõ pona
tur exp̄sse tñ inferť ex p̄cedẽti.c. ꝛ ex isto q̃ꝺ. ꝺ. q̃. 40. dicbus
stetit coꝛã domino q̃bus ꝛauit: deinde in p̄ncipio hui⁹. c. ꝺz q̃
mãdauit ei de⁹ volare lapideas tabulas ꝛ volauit ꝛ deinde le
gẽ scriptã suscipit q̃ vltra. 40. dies ꝛatiõis: aliq̃ trãsierũt in q̃
bus ista fcã sunt et istos vocãt q̃dragenã tertiã: lꝫ quot fuerunt
nõ pꝫ mãifeste. (Et te p̄dere noluit.) Sic̃ añ cõminaꝝ fuerat vt †
pꝫ p̄cedẽti.c. (dixitq; mihi vade ꝛ p̄cede pplin). i. itrãdo añ eos †
ad terras ignotas ꝛ loca ꝑiculosa vt nõ timerent sicut fecit in
mari rubro: q̃ nullus audebat intrare ꝛ ingressus ẽ moyses añ
eos ꝛ sic q̃ñ deus dixit moysi q̃ moꝛeret vt pꝫ nu.27.c. roga-
uit moyses deũ vt ꝺstitueret de⁹ boiez sup populũ q̃ p̄cederet
eos: possit exire ꝛ itrare añ eos educere ꝛ introducere eos hic
mãdat de⁹ moysi vt p̄cedat filios ísrael ad ingrediẽdũ in terrã
chanaã ꝛ ad delẽdũ hostes illos capiẽda loca illoꝝ: nã hebrei
sine duce itrare nõ auderẽt: nã ẽt cũ duce itrare timebãt et po
tius volebãt mozi ī solitudie aut reuerti i egyptũ: vt pꝫ nu.14.
c. cũ ꝺz murmurauerũt ꝺ dñm ꝛ ꝺ moysen cũcti filij ísrael di- B
cẽtes: vtinã moꝛtui essem⁹ ī egypto ꝛ nõ in hac vasta solitudie
vtinã pereamus ꝛ nõ itroducat nos dñs in terrã istã vt cada
mus gladio ꝛ vxoꝛes atq; liberi nr̃i ducať captiui nõne melĩ⁹
est reuerti ī egyptũ dixerũt alter ad alterꝝ: ꝺstituam⁹ nobis du-
cem ꝛ reuertamur in egyptuꝫ sic pꝫ. ꝺ. 1.c. ꝛ in alijs locis moy-

Quare due separatiões leuitaꝝ fcẽ fuerunt et quando.

Misteriuꝫ oĩum leuitarum.

Qũo noiantur. 12. tribus cũ leui fi faciaꝫ tri bum.

D

ses autem

ses aūt qz erat vir potēs in ope ⁊ in sermone multū ꝟfortabat cozda filioꝝ ysrael ⁊ erigebat genua dissoluta: iō erat multum nečius eis ad p̄cedēdū dices qūo deꝰ mādauit hic moysi vt p̄cederet filios ysrael ⁊ introduceret in terrā chanaā: cum alibi moyses rogauerit ⁊ diſs noluerit assentire vt intraret in terrā chanaā vltra iordanē: vt pz. ē. 4. c. cū dz p̄catusq; sum oīm in tpe illo dicēs dñe deus tu cepisti oīdere seruo tuo magnitudinē tuā manūq; fortissimā ⁊c. Et sequit trāſibo igit ⁊ videbo terrā hāc optimā trās iordanē ⁊ mōtē istū egregiū ⁊ libanum iratusq; est mihi dñs pp vos nec exaudiuit me sed dixit mihi sufficit tibi neq; ꝙris vltra ad me de hac re: vñ g̃ tāta mutatio vt q̄s antea deꝰ p̄cedere admoneret: atq; mādaret nūc de p̄cantē vt p̄cedat vel saltē vt trāseat nullo mō deꝰ exaudire noluerit oīa nobis futura siue bona siue mala ⁊ qd vosipsi in futurū agemus nō tñ nobiscū sic se hēt vt exitus actiōis nr̄e p̄merebit: sed iſtōm qp̄ pus iustitia vel iniustitia exigit vt singula puniat ⁊ p̄miet tpe suo: moyses aūt tpe quo lex data est ⁊ stetit cū dño in mōte ozans ⁊ recipiens tabulas nihil peccauerat in deū ppt̄ qō p̄uarat ingressu terre chanaā ⁊ si sic ouarasset ipse ingressurꝰ fuisset in eā ⁊ introductus illū pplm hebreoꝝ nec erat dignū gcq; aliū p̄fici vt p̄cederet ipso viuēte q tāte dignitatis extiterat vt deo familiarissimꝰ in verbo ⁊ visiōe erat vt pz Nu. 12. et. j. 34. c. ⁊ nō fuit deliberatū dei ad eū qz si sic p̄maneret ifallibiliter p̄cessisset atq; terrā illā ingressus fuisset sed qz conditio humana defectibilis valde mutat maxime scōm liberū arbitriū moyses post fere. 39. annos dū starent in cadesbarne ad extrahēdū aq̄s de petra nō b̄ndixit dño sicut debuerat accēsus zelus ō pplm rebellē: ideo incurrit quādam culpā satis leuē ex q̄ tñ deus p̄uauit illū ingressu terre p̄missionis trās iordanē ne gauderet in ea de hoc late dixim⁹ Nu. 20. ca. et. ē. 3. c. in fine lz g̃ deꝰ ante istud pctū mādauerit moysi vt ingrederet̄ p̄cederetq; israelitas ad terrā illā post pctū eū rogā tē hoc idē exaudire nō valuit de hoc Nu. 27. c. sic dz ascende in mōtē istū abarī ⁊ cōtēplare inde terrā quā datur⁹ sum filijs ysrael cūq; videris eā ibis ⁊ tu ad pplm tuū sicut aarō frat tuꝰ: qa offendisti me in deserto syn in ōdictiōe multitudinis nec sanctificare me voluisti cozā ea sup aq̄s. (Et nunc israel.) Enarratis supza pctis q̄ pplō fuerūt dimissa vt inducit̄ ꝟrio intēta. s. qp de beāt timere deus. (Et nūc israel quid dominus deus tuus petit a te.) Quasi dicat vides israel qp deus multa peccata tibi remiserit ⁊ nunc petit a te solum qp timeas eum hoc paucus est facias ergo. (Nisi vt timeas dñm deum tuum). s. Timore filiali q est timoꝝ castus vel scūs ⁊ pmanet in sclm scli. p̄s. 18. (Et ambules in vijs eius custodiēdo mādata et diligas eū.) Iste est ordo p̄cedēdo in gr̃e p̄fectiōe p̄mo aliqs timet deū timore seruili tanq; punitorē: deinde obseruat mādata eiꝰ pp timorē: deinde p assiduā talē obseruationē ꝟcipit dei amorem. (In toto corde tuo ⁊ in tota aīa tua.) Expositū fuit. ē. 5. c. satis late ⁊ vtrū possit in via seruari tale p̄ceptū. (Ut bñ sit tibi.) Nō dicit ly vt finē sed ysecutionē. i. seruias deo tuo ⁊ bñ erit tibi si aūt diceret finē eēt sensus qp seruiremus deo ea intētione vt nobis bñfaceret sed hoc falsum est nec tale mādaret lex: qz talis amicitia eēt vtilis ⁊ nō honesta ⁊ eēt ō p̄ceptū charitatis quo qs tenet deū sup oīa diligē ⁊ talis vteret deo ⁊ frueret creatura que est magna deordinatio: ⁊ pz qa ea q̄ sūt ad finē respcū finis vtilia sūt: qa accipimꝰ ea ad talē finē subordinādo ⁊ solū pp illū finē accipiendo de qbus in p̄ncipio p̄mi ethi. (En dñi dei tui celū est.) Diximus qp deus bñfaceret diligētibꝰ. ¶ Sed dubitaret aliqs qūo deus posset nobis bñfacere. Et rñdet qz celum est in potestate dei ⁊ oīa alia ideo bñfacere pōt. (En dñi celum est). i. celū visibile ⁊ accipit hic noīe huiꝰ celi ꝟgregationē ozbiū visibiliū scz septē ozbes planetarū ⁊ ozbis stellatus: ⁊ celū crystallinū qō magis visibile est q̄s alij celi: qz alij ꝓpter raritatē nō sunt visibiles nisi in solis stellis exñtibꝰ in eis: qa bñt lumē aggregatuz: celū aūt crystallinū ꝓpt̄ densitatē gelidaꝝ aquaꝝ valde visibile est ⁊ videt in noctibꝰ serenis sub imagie colozis azurini ex dēsitate lucis siue magna radiositate. (Et celū celi). i. celū empireū qō per excellētiā celū dz in quo scī gloziant cū chzō ⁊ illud inuisibile est ⁊ sine aliq̄ stella vel motu. (Terra ⁊ oīa q̄ in ea sūt ⁊ tñ p̄ibus tuis ꝟglutinatus est). s. animio amore ⁊ est sensus licz deus bēat in ptāte sua celū ⁊ terrā ⁊ nullo idigeat tñ ex sola benignitate sua dilexit p̄res tuos deberes g̃ p̄o tāto bñficio ei toto aīo iberē. ¶ Dz aūt hic deꝰ ꝟglutinat amore israelitis. s. p̄ibus eoꝝ q super erāt tpe moysi ad notandū magnū amorē: nā sic deus oīa possidet vt pz exo. 10. c. et p̄s. 23. s. dñi est terra ⁊ plenitudo eius ozbis terrarū ⁊ vniuersi q bitāt in eo idē. p̄s. 49. et. 102. ita deus oīa amat nā si ea non amaret diffundendo benignitatē suā in ea nullo mō pmanerent saltē p iustitias vt pz sapie. 11. c. cū dz. sed misereris oīum qa oīa potes ⁊ dissimulas pctā hoīum pp penitētiā diligis eni oīa que sūt ⁊ nihil odisti eoꝝ que fecisti: nec eni odiēs aliq̄d cōstituisti: aut fecisti qūo aūt posset aliqd pmanere nisi tu voluisses aut qō a te vocatum nō esset ꝟseruaret: q̄si di. impole erat deus tñ oīa amās nō eq̄liter oīa amat ⁊ vt de ceteris fileam q̄ nālia sunt ⁊ q̄ deus diligit scōm qp eis maiorē p̄fectionez tribuit ita vt magis amet equū q̄s margaritā ⁊ q̄s arborē de hoīb⁹ dicēdo i tpe illo nullos hoies deus magis amauit q̄s hebreos vt pz exo. 19. c. cū dz si ergo audieritis vocē meā ⁊ custodieritis pactū meum eritis mihi in peculiū de cunctis pplis: mea est eni oīs terra ⁊ vos eritis mihi in regnū sacerdotale ⁊ gens scā ad declarandū g̃ istū amorē singularē quē hēbat deus ad filios ysrael dixit ꝟglutinatus est: qz istud verbū signat q̄dā magnā vnionē ⁊ amoꝝ ē vis vnitiua faciēs duos eē vnū: nā amicitia ē idem velle ⁊ idē nolle vt ait tulliꝰ i libro de vera amicitia ⁊ arist. in. 9. ethi. ait qp amicus est alter ipse magnus aūt amoꝝ multū vnit ⁊ hoc ia vocat ꝟglutinari siue sit amoꝝ inhonestus siue delectabilis inhonestꝰ nā in quolibet genere est dare intēsionē amoris que ia vocat ꝟglutinatio de amore inhonesto bī Heñ. 34. de amore quē cōcepit fichē filius emoꝝ p̄ncipis terre illiꝰ adamauit eā ⁊ rapuit ⁊ dormiuit cū ea vi oppmēs virginē ⁊ cōglutinata est aīa eius cū ea: de amore aūt honesto dz hic naz deꝰ qcqd amat honeste amat lz amoꝝ eius multū distinguat a nr̄o: qz in eo nō est vlla affectio vt in nobis qui mēsuramꝰ quātitatem amoris p quātitatē affectiōis (. i. nos de cunctis gētibꝰ.) Quia nullā aliaz gentē nisi iudeos vt pz. ē. 4. ca. (Sicut hodie cōprobat.) Satis eni patebat p mirabilia q̄ deꝰ p̄ro ipsis fecerat ⁊ ꝟtinno faciebat. s. in aptione maris rubri in māna dato. In victoria mirabili de hostibus. (Circūcidite g̃ ꝓpuciū cordis vr̄i). i. superflua vel noxia desideria: sicut ꝓpuciū aliqd in carne superfluū videt ita malitia voluntatis magis est p supabūdātiā q̄s p defectū lz vtrūq; malū est: qz in solo medio virtꝰ est ⁊ pz. p̄s. 79. Incensa igne ⁊ suffossa ab increpatiōe vultꝰ tui pierūt. Incēsa igni. i. sup mediū eleuata qz ignis eleuat ⁊ suffossa. i. defectꝰ infra mediū qz ita deficit a medio sic suffossa ab eq̄litate terre deficiūt ab increpatiōe vultꝰ tui pierūt. i. deus vtrūq; detestat. (Et ceruicem vr̄am ne induretis amplius.) metaphoza est q̄ deus cōit vtit cōtra hebreos sic eni q bz ouā ceruicē caput flectere non pōt ita q supbꝰ ⁊ inobediēs est subijci deo nō vult: hmōi autem erāt hebrei qz etiā si aliq̄ bona eis dicerent cito deserebāt ea reuertētes ad mala q̄b⁹ assueti erant: ⁊ sic dixit de eis deꝰ moysi exodi 32. c. cerno qp ppls iste dure ceruicis est dimitte me vt irascat furor meꝰ ōs eos ⁊. ē. c. 9. dz scito qp nō pp iustitias tuas dñs dederit tibi trā hāc optimā, i possessionē cū durissime sis ceruicis ppls ⁊ sic cognoscēs iosue duros soze dixit qp nō poterāt fuire deo: sic pz iosue. 24. c. cū dz nō poteritis seruire dño: dñs enim deꝰ scūs fortis ⁊ emulator est ⁊ nō ignoscet delictis vr̄is: sic etiā dixit eis dñs per Hieremiaz cū videret duriciē ⁊ incozrigibilitatē biere. 13. c. si pōt mutare ethiops pellē suā ⁊ pardus varietates suas ⁊ vos poteritis bñ agē cū didiscerit⁹ malū ab hac g̃ ceruicis duricie admonet moyses eos cozrigi vt deꝰ acceptet eos in pplm gratū sibi: ipse est deꝰ deorum. i. deꝰ potētioz q̄s illi quos gētiles deos vocāt: inducit aūt hic hebreos ad amorē dei: ⁊ qz id qō amat sub rōne boni amat ⁊ quātomagis bonū est tāto magis amat scōm regulā phi: si simplr ad simplr ⁊ magis ac maxie: iō vt deꝰ verꝰ maxie amet ab eis ponit multas cōditiones ⁊ bonitates dei ⁊ p̄mo vocat eū deū deoꝝ. i. deū excellentē alios deos: ⁊ hic facit scriptura in ꝓpria ptitionē ⁊ cōpōnez: nā dij nulli sūt p̄ter deū verū: iō nō poterat cōpari deus verus aliis dijs sicut nō est ptitio siue cōpatio iter ens ⁊ nō ens: sz loquit̄ sm intētionē hoīum errātiū q putāt ista q colunt ab eis deos eē: est tūc sensus qp deꝰ verꝰ q est deꝰ hebreoꝝ ē deꝰ deoꝝ: qz alij dij qcūq; sint nihil pñt facere ō deū vez: ⁊ ipse pōt eos destruere qñ vult sic destruxit deos egyptioꝝ: vt pz Exo. 12. ⁊ num. 33. c. cū dz: nā et in dijs eoꝝ fecerat iudicia. (Dñs dominātiū.) Sic dz Apoc. 1. c. qp deꝰ ē rex regū ⁊ dñs dñantiū: ⁊ sciēdū qp moyses ponit hic duo magna de deo p ordinē primū qp deꝰ ē scōz qp dñs ē maximū āt qp a mortalib⁹ cogitat̄: ⁊ fz veritatē ē: ē eē deū: nā sic diffinit̄ qp deꝰ ē quo nihil maius excogitari pōt. i. qz tñ gētes multos deos posuerūt oportebat qp si aliqd sūmū bonū eēt fozet mai⁹ oīb⁹ illis dijs positis a gētilib⁹ q̄ob rē dixit moyses ipse ē deꝰ deoꝝ. i. maioz q̄s alij dij: gētiles āt post deos maximū bonū reputabāt eē regez: nā regē felicissimū iu-

tinat⁹ iudeis.

Moyses ꝺo familiarissimus.

Dubiū Rñsio

Quid appellat moyses celū celi.

Qō. 6 A Qūo ōs dz ꝟglu-

dicabāt ꝛ sic ipsi reges aliqñ ī vita vocabant vij ꝛ gētes tenebāt eos q̄si in reuerētia deoꝝ: sic vocat eos ouidius deos in libro p̄mo de arte amādi: cū dicit pate mortales natales numerare deoꝝ cesarib⁹ virt⁹ euenit añ diē: ꝛ qꝛ reges dñant valde ex p̄mit deū eē oīm dicēs dñs dñantiū deus magn⁹ ꝛ potēs vocat de⁹ magn⁹ ex magnitudine vtutis sue ꝛ bonitatis hñt nāq; oīa attributa magnitudinē vtutis in deo cū sint infinita scōm eētiā ꝛ bonitatē (de⁹ magn⁹ ꝛ potēs ꝛ terribilis) istud est quod maxime attēdebāt iudei. ſ. vt de⁹ su⁹ eēt talis q̄ posset eos līare ab oīb⁹ aduersitatib⁹: nā qdā dij alia⁹ gentiū non poterāt liberare cultores suos a malis sicut dij egyptioꝝ in quos fecit iudicia: de⁹ aūt hebꝛeoꝝ potēs erat liberare eos ab oīb⁹ malis ꝛ sic eripuit in mari rubꝛo ꝛ in deserto atq; ceteris locis vt sepe enarrauit eis moyses terribilis dō ō̄ribil malis: qꝛ eos fortiē punit marie potētes hui⁹ scli q̄ ō eū supbiūt vt pꝛ sapie. 6. c. cū dō potētes ät potēter tormēta patiēt vel dō fore ēribilis ō hostes eoꝝ qꝛ eos dure punit: vt patuit in phāone ꝛ suis ei⁹ in mari rubꝛo ꝛ in amoꝛreis quos deleuit in foraminib⁹ petrarū vt pꝛ Nu. 21. c. (Qui psonā nō accipit nec munera). i. nō agit ō iustitiā p̄ꝛo aliquo. Qui viues est nec ꝑ nobili vel potēte.

Qō.7. A An in deo sit acceptio psonaꝝ qa quosdā p̄destinat alios vō dānat. Rñsio. Nota de p̄destinatiōe.

¶ Et si arguas q̄ de⁹ psonaꝝ accipit qꝛ añq; hō sit aliqd fine cā eligit ꝛ aliqd sin cā cadē dimittit vt hꝛ mala. 1. ꝛ ad ro. 9. c. añq; qcq; boni vel mali facerent iacob dilexit: esau aūt odio habuit. Rñr q̄ cū acceptio psonaꝝ sit ō iustitiā distributiuā solū est in eis vbi regrit dignitas psonaꝝ ad distributionē: ꝛ distribuens hꝛ regulā ad sic vel sic distribuendū si tñ dignitas psone cui distribuit dependet ex volūtate distribuētis nō pōt eē acceptio psonarū: vt si aliqs iudex dꝛ distribuere sentētiādo dānū vel cō modū penā vel honorē regrit dignitaꝝ in psona cui distribuit ꝛ ista dignitas nō dependet ex volūtate distribuētis: ſz a re ipa ita q̄ nō pōt iudex ꝑ volūtatē suā iustificare cām aliquā sed iustificatio dependet ex meritis cāe: iō si iudex nō attētis meritis cāe alicui⁹ cām alteri⁹ ex sola volūtate iustificare vult ꝓnūciās esse bonā: psonā accipit si tñ aliqs de bonis suis distribuē velit ꝛ alicui minus honesto det nō dans magis honesto nō accipit psonā: qꝛ dignitas q̄ hic regrit vt alicui distribuat ex sola distribuētis volūtate dependet. Sic oīs vincē q̄ distribuit magis veniētib⁹ sero q̄si cito nō fuit acceptor psonaruz: vñ dixit si oculus tu⁹ neq; est ego aūt bon⁹ sum matth. 20. c. ꝛ hoc chꝛs approbauit ꝛ in istis cū nō sit aliq̄ regula cogens distribuētem ad certū modū distribuēdi: nunq; est acceptio. In deo aūt sic est q̄ glia q̄ est vi sio dei est quodā bonū eius ad q̄ eligit hō anteq; nascat: cū g̃ tūc nō sit in hoīe aliq̄ dignitas nec indignitas: de⁹ nō accipit psonā in eligēdo hūc ꝛ non eligēdo illū: ꝛ sic ait apls ad ro. 9. tu hō q̄s es vt rñdeas deo nūqd dicit figmētum ei q̄ se finxit qd me fecisti sic? nō est aūt aliq̄ regula scōm quā deus in eligendo dirigi posset iō nō pōt accipe psonā: si aūt de⁹ aliquē q̄ iuste opat dānaret ꝛ aliquē male operantē saluū faceret ꝑ sonarū acceptor eēt: qꝛ iā legē posuit ꝑ quā semp opabit. ſ. q̄ bona egerūt ibūt in vitā eternā q̄ vero mala ibūt in ignē eternū. Et ideo btūs petr⁹ q̄ñ vidit q̄ cornelius q̄ conabat in gētilitate adhuc exīs quātū poterat bñ opari a deo illuminat⁹ est: dixit in veritate cōperi q̄ñ nō est p̄sonarū acceptor de⁹ sed in oī gente q̄ timet eū ꝛ facit iustitiā acceptus est illi actuū. 10. c. (Facit iudiciū pupillo ꝛ vidue). i. nō corrūpit iudiciū ō eos ꝓpt̄ fauorē q̄ frequētissime iudices cōsueuerūt vt esaie p̄mo. c. pupillo nō iudicāt ꝛ cā vidue nō ītrat ad eos. (Amat peregrinū.) Judei erant crudeles cū nullo charitatē hñtes ꝛ maxime offerebant vt bestie ō peregrios cū nullū bērēt adiutorē destruētes eos: ꝛ dñs hoc nimis ꝓhibebat vt pꝛ exo. 22. c. cū dō aduenā nō cōtristabis nec affliges eum aduene enī fuistis in terra egypti: vult g̃ eos incitare ad amorē peregrinoꝝ vt ifra ꝛcludi tur. ſ. ꝛ vos g̃ amate peregrinos: ꝛ qꝛ boies mouent ad agēdū aliq̄ qñ vident aliquos sapiētes siue viros bonos facē ea: ponit hic exēplū de deo q̄ certissim⁹ ē dans oīb⁹ certitudinē quā hñt ꝛ nūq; potēs errare dicens q̄ de⁹ amat pegrinū. (Et dat victū atq; vestitū.) Hic ponit signū dilectiōis. nā diceret aliqs q̄ de⁹ nō diligit pegrinos rñdet ꝓbādo q̄ sic ꝑ id qō facit: nā vt ait gregoꝛi⁹ in omelia sup illud Jo hoc est ꝓceptū meū vt diligatis inuicē q̄ signū dilectiōis exhibitio est opis: si ergo de⁹ facit bonū peregrinis eo mō quo facit eis bonū diligit eos sed dat eis victū atq; vestitū: ergo diligit eos hoc aūt ipe dicit hic. ſ. q̄ de⁹ dat istis pegrinis victū ꝛ vestitū vt pꝛ ps. 136. qui dat escā oi carni: ꝛ sapie. 6. dō q̄ pusillū ꝛ magnū ipse facit ꝛ eq̄ est ei cura de oīb⁹: g̃ de pegrinis ꝛ aduenis ꝛ oīb⁹ giīb⁹ psonaꝝ curat de⁹ bonitatē suā cūctis distribuēs. (Et vos g̃ amate pegrios.) Qua si di. si deus amat eos iustū est nos amare eos. (Quia ꝛ ipsi fuistis aduene in terra egypti.) Et sic volebatis tūc vobis bñfieri ita ꝛ istis bonū faciatis: sic dꝛ exo. 22. c. aduenā non contristabis nec afflliges eū aduene enī fuistis in terra egypti. (Dñm deum tuū timebis.) Ut nō facias ō mādata sua. (Et fuies ipi.) Facie do ꝓcepta affirmatiua q̄ mādauit. (Ipsi adherebis.) In ipso to tā tuā spem ꝛ amorē locādo. (Jurabis in noie ei⁹.) Nō mādat iurare: sed si iurare volueris meli⁹ est iurare in nomie ei⁹ q̄ in noie idoloꝝ: qꝛ nō licebat illa noiare exo. 23. ꝑ nomē externoꝝ deoꝝ nō iurabitis nec audient ex ore vro ꝛ ps. 15. nō memor ero nominum eoꝝ ꝑ labia mea: filē hꝛ. ps. 4. irascimini ꝛ nolite peccare. i. si irati fueritis insurgētib⁹ in nobis talib⁹ motib⁹ nolite peccare. i. nō deducatis ad executionē ꝓcutiēdo vel malum dō ꝑ irā vt sic peccetis: de isto iuramēto dꝛ etiā. ē. 6. ca. dñm deū tuū timebis ꝛ illi soli fuies ꝛ in noie ei⁹ iurabis. Ex quo ali qui iudei asslipserūt occasionē errādi dicētes i iramētū eē actū latrie ꝛ eē freq̄ntādum tanq; q̄libet bona opa: qꝛ dꝛ q̄ iuremus in noie dñi. de hoc vtrū sit act⁹ latrie vel qūo oporteat iurare late dixim⁹ exo. 20. c. sup scōm ꝓceptū. Sensus aūt hui⁹ lr̄e nō ē q̄ nos iurem⁹ tanq; ex ꝓcepto vel necitate aut tanq; bonū sit iurare: sed si placuerit vobis iurare siue debueritis ex aliq̄ cā iurare nō iuretis ꝑ nomē deoꝝ alienoꝝ. nā in hoc quēdā honorē eis ipendebat q̄ de⁹ per oēm modū intēdebat vetare ne maneret in eis vlla radix idolatrie. (Ipse est laus tua ꝛ de⁹ tu⁹). i. ipse est quē laudare debes ita q̄ solū gaudeas q̄ talē deū colis: vel ipse est q̄ te laudabilē facit: qꝛ alie gētes laudabāt iudeos qꝛ talē deū ꝛ talē legē ꝛ bñficia hēbāt vt pꝛ. ē. 4. c. hec est sapia vra ꝛ intellect⁹ coꝝ ꝓpliſ: vt audiētes vniuersi ꝓcepta h̄ dicāt: en ppls sapiēs ꝛ itelligēs ꝛ gens magna ꝛ ps. 143. btñ dixerūt ppli cui hec sunt ꝛ btūs ppls cui⁹ dñs deus eius. (Qui fecit tibi hec magna atq; terribilia q̄ videri ocli tui.) Pōt ista lr̄a itelligi dupl̄r. vno mō q̄ magnalia ꝛ terribilia sint eidē ꝛ tunc est sensus q̄ iudei debēt colere deum q̄ fecit in egypto mirabilia in pharaone ꝛ seruis eius: ꝛ ista mirabilia vocantur magnalia: qꝛ erāt a magna dei ptāte. nā nullus alius poterat facē ista nisi eēt ver⁹ de⁹ ꝛ sic dicē ipe exo. 9. et. 10. c. in hoc cognoscēt egyptij q̄ ego sim de⁹. vocant terribilia: qꝛ erāt dura egyptiis patieti b⁹ea. ¶ Alio mō pōt intelligi vt sint duo. ſ. magnalia referant ad mirabilia q̄ de⁹ faciebat hebꝛeis dando eis bona: ꝛ terribilia referant ad miracula fcā super egyptios inferēdo eis mala: ꝛ hoc ꝑtie innuit lr̄a cū imediate subdit exēplū de magnalib⁹ dicēs in. 70. aiabus descēderūt pꝛes tui in egyptū ꝛ ecce nunc multiplicauit te dñs de⁹ tu⁹ sicut astra celi: nā valde fuit mirabile vt in tā pauco tpe ꝛ ex tā paucis psonis tanta milia nascerētur. ideo tanq; ꝓ admirabile posuit illud scriptura exod. ꝓmo ca. cū dō filij israel creuerūt ꝛ q̄si germinātes multiplicati atq; roborati sunt nimis ꝛ repleuerūt terrā: ꝓ vtriq; aūt tā ꝑ magnalib⁹ q̄ ꝓ terribilib⁹ ei gr̄as agere debant laudātes eum. (In septuagita aiabus). i. cū septuagīta. (Descenderūt pꝛes tui in egyptū.) 66. aie venerūt cū iacob de terra chanaā in egyptū: ꝛ ioseph ꝛ duo filij sui q̄ nati sūt in egypto ante aduētū pꝛis. ſ. efraim ꝛ manasse sunt. 69. ꝛ ipse iacob qui nō cōputabat in filios suos ꝛ sic sunt. 70. aie vt pꝛ Geñ. 46. c. vbi de hoc late fuit dictū. (Et ecce nūc multiplicauit te dñs de⁹ tu⁹ sic astra celi) ꝛ hoc magnū beneficium est q̄re teneris eum amare ꝛ tenere.

Dꝛ⁹ erroris q̄rūdā iudeoꝝ.

¶ Capitulum. xj.

Oda itaq; dñm deū tuū ꝛ obserua ꝓcepta ei⁹ ꝛ cerimonias iudicia atq; mādata oī tpe. Cognoscite hodie que ignorāt filij vīi: qui nō viderūt disciplinā domini dei vestri magnalia eius ꝛ robustaz manū extentūq; brachiū: signa ꝛ opa q̄ fecit in medio egypti pharaoni regi ꝛ vniuerse tre ei⁹: oīq; exercitui egyptioꝝ: ꝛ equis ac curribus quomodo operuerit eos aque maris rubri: cum vos persequerentur.

Ama itaq;. In superioꝛib⁹ a. 6. ca. vsq; huc posuit diuersa īcētiua ad diuinū amorē: hic infert intentā cōclusionē ꝛ tanguntē ꝑncipaliē duo. ¶ Primo ꝛclo intenta. ¶ Scō huj⁹ ꝛcluſiōis supaddunt multa fulcimenta ibi. (cognoscite

Comentio cap. Diuisio eiusdē.

Qō. I A Qr moy ses ꝓmo logꝫ de amoꝛ ðī

ībi.(cognoſcite hodie.(Et iſta in multas ptículas ſubdiuidiť de quib⁹ j. patebit.(ama itaqꝫ oñm deū tuū.) ¶ Licet ſcōz viā nature vel gīiationis ꝑ timoꝛē ad omne bonuz deueniať: qz eſt ínitium in gīiatione īperfectoꝝ cū amoꝛ ſcōm viā eminētie oīa bona cōtinet in virtute: qz q̄ diligit proximū legē īpleuit: ⁊ plenitudo legis dilectio ad roñ. 13.c. mādat ergo amare tāq̄ in hoc oīa bona mādet vt ꝑz matħ. 22. qz in amare lex pendet ⁊ ꝓphe. (Et obſerua ꝑcepta eius.) Bene ſequiť ex ꝑcedēti qui n. amat oīa faē: qz amāti nihil eſt difficile: nā fortis eſt vt moꝛs dilectio ⁊ dura vt infern⁹ emulatio vt ꝑz. cāti. 8. c. nā lampades eius lāpades ignis aque eniz multe nō poterūt extinguere charitatē ⁊ flumina nō obruēt illā: qūo aūt amoꝛ fortis ſit ſiue honeſtus ſiue īhoneſtus ſatis ocñ fuit. ē. 9. c. nā ſi amoꝛ inhoneſtus fortis eſt ⁊ amoꝛ honeſtus fortis erit cū deuenerit ad eundem gradū ꝑfectionis vterq̄ in ſua ſpecie ſicut eni amoꝛ inhoneſt⁹ eſt fortis vt moꝛs ita amoꝛ radicat⁹ dei ē fortioꝛ q̄z moꝛs: nā amātes moꝛtē ſpnūt vt fruant xp̄o amato. ꝓmo ipſam amplectunť: qz eis mādat ad cōſecutionē amati: nā ibant apli gaudētes a cōſpectu cōcilij qz digni bīti ſunt ꝓ noīe chr̄i ꝓtumeliā pati vt ꝑz actuū. 5. c. hoc aūt eſt q̄ eū veriſſime diligebant: de fortitudine hui⁹ amoꝛis ait apls ad roñ. 8. c. qs q̄ nos ſeparabit a charitate chr̄i tribulatio an angustia: an ꝑſecutio: an fames: an nuditas: an ꝑiculū: an gladi⁹ ſicut ſcriptū eſt pp te moꝛtificamur tota die eſtimati ſum⁹ ſicut oueſ occiſiōis: ſz in his oībus ſuperam⁹ pp eū q̄ dilexit nos: cert⁹ ſum. n. q̄ nec moꝛs neq̄ vita neq̄ angeli nec ꝓncipat⁹ neq̄ virtutes nec inſtātia nec futura nec fortitudo nec altitudo nec ꝓfundum nec creatura alia poterit nos ſeparare a charitate que eſt in chr̄o ieſu dño nr̄o. (Atqꝫ mandata oī tēpe.) Dic ponunť. 4. ſ. (precepta). ſ. moralia. (Et cerimonie). i. precepta cerimonialia. (Judicia). i. ꝑcepta iudicialia. (Et mandata). Hoc generaliter quācunq̄ ſpeciem ꝑceptoꝛuz nec eſt alia ſpēs ꝓter iſtas tres (cognoſcite hodie.) Hodie hic poniť ſcōm. ſ. ꝓdicte ꝺclōniſ fulcimēta probat eni hic q̄ deū amare debēt ⁊ ponunť tria. ¶ Primo narranť bñficia preterita. ¶ Scōo ponunť ibi futura. (Terra eni ad quā.) ¶ Tertio ad ingreſſum terre ꝓmiſſiōiſ q̄dā documenta ibi. (en ꝓpono cognoſcite hodie). i. recoꝛdare vel recogita ea que cognouiſti ⁊ vidiſti. (Que ignoꝛāt filij vr̄i). ſ. puuli q̄ boni ⁊ mali ignorant diſtantiā: pōt etiā intelligi de filijs q̄ iam erāt iuuenes ꝛz a patrib⁹ audiſſent mirabilia: tñ nō viderant oculis ſuis oīa que de⁹ ꝓ eis fecerat. intētio hui⁹ lr̄e eſt q̄ moyſeſ intēdebat reducere iudeos ad amoꝛē veri dei: ⁊ qz boīes amāt eoſ q̄ bñfaciūt eis: qa vt ait ſalomō in ꝓuerbijs multi colūt perſonā potentis: ſed ſunt amici dona tribuētis: volebat eoſ in hoc reducere per memoriā bñficioꝛū receptoꝛ ⁊ iſte modus frequētat⁹ eſt in ſacra ſcriptura ſic eni inducebat exo. 19. c. vicēs vos ipſi vidiſtis q̄ fecerim egyptijs ⁊ quomō poꝛtauerim vos ſup alas aq̄larū: dicet g̃ eis hic cognoſcite hodie q̄ ignoꝛant filij vr̄i q̄ſi di. vos cognoſcitis ſcōm bītuz mirabilia q̄ de⁹ fecit ꝓ vobis: qa tñ cognitio bītualis modicū aut nihil mouet niſi cū actualr̄ per bītū cognoſcim⁹ vt declarat ariſt. in. 7. ethi. tractāz de cognitione incōtinētis mouet eos vt ad memoriaz reducant actualem cognitionē de mirabilib⁹ dei: ⁊ boc eſt qō dicit cognoſcite hodie. i. ꝛz vos a multis tꝑib⁹ cognouiſtis mirabilia q̄ deus feē in nobis ⁊ ꝓ nobis tñ ante cognoſcite. i. actualiter conſiderate de eis reducētes ad memoriā ⁊ boc hodie: qa tunc moyſes eis narrabat ea q̄ de⁹ fecerat ꝓ eis: hec aūt ignoꝛabāt filij ſui: qa licet ſepe audiuiſſent a ꝑib⁹ ſuis tñ ꝑ ſe nō viderāt: viſus autē certioꝛē ⁊ diſtinctioꝛē cauſat cognitionē quā audit⁹ vel glibet alius ſenſus nā vt ait ariſt. in ꝓncipio ꝓmi metha. ſenſum viſus plus diligim⁹: qz plures rerū nobis dāias oñdit. (Que non viderūt diſcipuli. nā dñi dei vr̄i). ſ. q̄lr̄ peccantes coꝛrexerit qñ murmurauerūt vel vitulū adoꝛauerūt. (Magnalia eius). i. miracula. Et figīat large oē miraculū. (Robuſtā manū ⁊ extentū brachiū. (Iſta ſūt miracula q̄ ptinēt ad bellū ꝺ hoſtes. ſ. q̄lr̄ ꝺs pugnauerit ꝺ egyptios vt exo. 14. fugiamus iſrl̄em: qz dñs pugnat ꝓ eis ꝺ nos. (Signa ⁊ opa q̄ fecit in medio egypti pbāoni regi). i. plagas q̄s intulit egyptijs. (Et vniuerſe terre ei⁹.) qñ aliq̄ plaga veniebat toti egypto cōis erat ita q̄ nō eēt aliq̄s locus bītat⁹ in tota egypto in quo nō mitteret plaga ꝓterq̄z in locis in qb⁹ bītabāt filij iſrl̄: vt hr̄ exo. 8. et. 9. c. nō tñ eſt putāduz q̄ in terra in q̄ erāt filij iſrael nō erāt iſte plage: nā hebrei bītabāt in terra geſſez ⁊ moꝛabāť iter gētiles vt ꝑz exo. 3. et. 11. c. vbi mādat de⁹ q̄ mulieres petāt vaſa aurea ⁊ argētea ⁊ veſteſ ꝑciosas vnaquecz a vicina ſua egyptia ⁊ ſic ſpolient egyptū: q̄ hebrei inē egyptios bītabāt quos ꝓ vicinis ⁊ boſpitib⁹ habebāt: ſed oēs iſti egyptij patiebanť ſic ⁊ ceteri egyptij: q̄ oportebat q̄ plage a deo iflicte venirēt in terra illa ſed hebreis non nocebāt: qz pp eos data nō erāt: nā ꝛz aq̄ verſa eēt in ſanguinez vbi hebrei moꝛabanť: tū q̄ñ ipſi aquā hauriebāt ⁊tebať i aquā dulcē: atqꝫ potabilē: locuſte etiā ⁊ grādines vētus vrēs ⁊ cetere plage fuerūt in locis vbi fuerūt hebrei: ſed neq̄ grādines eiſ nocebāt: aut iumētis ſuis nec alīqd alioꝛ: modi aūt qūo nō nocebāt iſte plage hebreis ⁊ reb⁹ eoꝛ poſiti ſunt a nobis exo. 7. c. (Et oī exercitui egyptioꝛ.) Quia ſubuertit eoſ i mari vt exo. 14. ca. (Equis ac currib⁹.) Jſti ſunt curr⁹ falcati in qb⁹ ad bellū ꝓcedebāt antiqtus reges ⁊ magni viri: vt ꝑz ſepi⁹ in libro reguz ⁊ in alexādreide. li. 3. vbi dr̄ q̄ darius in curru pugnabat et ꝛoroas mēphites: iſti currus magni valoꝛis erāt et ꝑz in h̄ qz magni reges nō poterāt hr̄e niſi. 400. vel. 500. curr⁹ ⁊ hēbant iſti curr⁹. 4. equos: iō q̄drige vocanť: vt currum veloci ipetu raperēt et erāt equi armati hñtes in frontib⁹ longos ⁊ acutiſſimos enſes: vt quicq̄d obuiū e regiōe hērent facilr̄ trāſigerēt: erāt rote hñtes enſes multos affixos curuos in moduz falcis: vt qcq̄d a dextris vel a ſiniſtris impeterēt vel acutie ⁊ ipetu ſcinderent vel curuitate retinerēt: iō currus falcati ab enſib⁹ curuis in modū falcis dicebanť inſidebāt autem cuilibet currui. 4. vel qnq̄z milites ꝓ magnitudine c.r⁹ ⁊ fortitudine equoꝛ q̄ inde iaculis in diuerſas belli acies vtebanť: iſte curr⁹ ꝑ velocitate ⁊ fortitudine acies boſtiū diſturbabāt: ſz h̄ damni hēbāt q̄ ſolis planioꝛib⁹ locis vtiles erāt pp periculū euerſiōis: ⁊ ſubite confractionis: iō i modernoꝛ belloꝝ vſum non veniunt. (Et deleuerit eos dñs vſq̄z in pñtē diez). i. tūc totaliť deleti ſunt ꝓ moꝛtē vt neq̄q̄ vlterius nocere valeant ⁊ ſic ꝑz exo. 14. c. egyptios eniz quos nūc videtis nequaq̄ vltra videbitis vſq̄z in ſempiternū (Uobiſq̄z q̄ fecerit in ſolitudine.) eſt cōſtructio ſuſpenſiua. i. filij vr̄i etiā ignoꝛant q̄d fecerit deus in ſolitudine. ſ. in ſolitudine q̄ erat ex mari rubꝛo vſq̄z cadeſbarne eſt enim ibi magna ſolitudo ⁊ terribilis vt hr̄. ē. 8. c. qñ aūt iſta loq̄bať moyſes nō erant in ſolitudine ſz in terra regū amoꝛreoꝝ q̄ñ ceperāt ꝺ phanum phegoꝛ vt ꝑz. ē. 3. c. (Dathā atq̄z abirō filijs heliab q̄ fuit filius rubē). i. etiā neſciūt q̄d fecerit de⁹ iſtis q̄d aūt paſſi ſūt ⁊ pp quā cām hr̄ Nu. 16. c. iſti nāq̄z dathā ⁊ abirō inſurrexerūt iſurgēte chore ⁊ terra abſoꝛbuit eos viuētes cū tota eoꝛū ſuba ⁊ oībus q̄ ad eos ptinebāt vt ꝑz Nu. 16. et. 26. c. iſti duo dathā et abirō fuerūt frēs ⁊ filij vni⁹ ꝑis. ſ. heliab: ⁊ iſte heliab dr̄ filius rubē nō q̄ ipſe rubē genuit eū īmediate: ſz q̄ veniebat de ꝑgnie ſua. nā nō poterat eē vt iſti eēnt nepotes ruben nā ſeq̄reť eos hr̄e cū introiſſent in deſertū plures q̄z. 150. annos qō im polē erat ſcōm cōditionē ſtatus illi⁹ tꝑis: ⁊ ꝑz ꝺña. nā ſi heliab pater iſtoꝝ eēt filius ruben genuiſſet eū ruben cū itraſſet egyptū. nā tūc erat rubē. 46. annoꝝ vt declaratū fuit exo. 2. c. ⁊ in eo tpe: ⁊ āte boc maxime gīiabāt: dato g̃ q̄ heliab tūc naſceretur cū boies illi⁹ tꝑis accipiebāt vroꝛes in. 18. anno ⁊ gīiabant aut paulo āte vel paulo poſt vt declarauim⁹ Geñ. 38. c. naſcereñ g̃ ad magis dathā ⁊ abirō. 40. vel. 50. annis poſt itroitū in egyptū: cōputādo g̃ reliquos trib⁹ māſerūt iſrlite in egypto qui ſimul fuerūt. 215. vt declarauim⁹ Geñ. 15. ⁊ exo. 2. c. manebūt anni. 165. ad min⁹ vel q̄ſi quos tunc hērent iſti duo dathan ⁊ abiron qō totaliť falſum eſt: dōm g̃ q̄ vocať heliab pať iſtoꝝ filius rubē nō q̄ eēt filius nat⁹ ab eo īmediate: ſed q̄ eſſet de gīie eius ⁊ oēs tales vocanť filij: ſic dr̄ de aſa rege iuda q̄ fuit filius dō vt ꝑz. 3. re. 15. c. et tñ fuit abnepos eius. ſ. ſti⁹ ab eo vt ꝑz cōputādo lineā: qz dō genuit ſalomonem: ſalomō genuit roboā: roboaz genuit aſa: hec ꝑz mat. ꝓmo. c. ſic ioſias vocať filius dō vt ꝑz. 4. re. 23. c. et ezechias dr̄ fili⁹ dō. 4. reg. 18. ca. ⁊ dr̄ eliſabeth mr̄ ioannis de filiab⁹ aarō vt ꝑz Luē. ꝓmo. c. que tamē diſtabat a aarō per multa tempoꝛa. (Quos apto oze ſuo abſoꝛbuit terra.) De oze terre iudei q̄dā truſitica fabulanť ſcz q̄ñ deus creauerit os terre ⁊ alia decē coelia que oñt a deo creata in die ſexto cū ſol vellet occidē ad itroitū hoꝛizōtis ante initiū ſabbati: de qb⁹ Nu. 16. c. oñ fuit. ¶ Sciēdum tñ q̄ hic loquiť ſcriptura ſub metaphoꝛa dicēs terrā hr̄e os: nā os ſolū cōpetit rei aīate terra aūt aīal nō eſt niſi ſorte loqueremur ſcōz opionē erroneā illoꝝ qui poſuerť totū mūdū eſſe aīal vnū ⁊ iouē eē aīaz mūdi: ⁊ ſic aīa eſt tota i toto coꝛpe ⁊ tota i q̄libet ꝑte coꝛpis ita dicebāt iouē eē i tota terra ⁊ in toto mūdo: ⁊ oīa eē plena iouis vt tenuerunt antiq ⁊ recitauerūt poete. nā lucanus in nono libro de bello pluſq̄z ciuili dixit iupiter eſt q̄cq̄d vides in oīb⁹ reb⁹ eſt iupiť: ⁊ vgili⁹ dixit oīa plena vt ꝑz in bucolicis egloga. 3. q̄icipit dic mihi damera cui⁹ pecus an melibei. cū ingt a ioue ꝓncipiū muſe iouis oīa plena: ille colit terras ille

Qō. 2. A Quō hic dicit q̄ terra bēat os: cū nō ſint aīal

B Preteritoꝝ bñficioꝝ narratio. Salo. in prouer.

C Miracula attinētia ad bellū ꝺ hoſtes.

mea carmina curet. seqndo ergo vitatē cū terra nō sit aial nō bz os sed qz os oz in aiali id qō pādit ad sumēdū cibos z deuorā dū aliquid ita in ŕa id quo aligd deuorabat vocabat os: z ga oēs istos terra deuorauit: qz itra sua viscera recōdit oz bze os. (Quos apto oze suo ŕa absorbuit.) Añqz ŕa apiret erat ōtinua z nō videbat bēre os: postqz aūt apta fuit visa est bze os: iō oz qz ŕa apto oze deuorauit eos. i. cū in se diuisa ē. (Cū domib⁹ z tabnaculis suis.) Dom⁹ vocat ḃ nō ipsa cōpositio ex parietib⁹ ex tecto atqz fundamēto: qz in defto nihil tale hēbāt: sz morabant i vmbraculis scis de ramis arbor: aut ō pāno: sz ḃ ñ vocat dom⁹: sz tabnaculū: vt imediate subdit. Vocat g̃ ḃ dom⁹ gregatio oiuz domesticor. s. viri z vxoris cuz tota familia: sic eni sepe dicñ est qz dom⁹ multiplr accipit. ¶ Pāio mō p cō gregatiōe vni⁹ toti⁹ gētis sic oēs hebrei vocāt vna dom⁹ vt ps ps. 112. dom⁹ iacob bñdicite dñm: z sic in poetis ꝺsuetū est: vt ait vgili⁹ eneidos lib. 6. cū domus assaraci grecia claraqz mice nas. Impio reget victis oñabit argis: z vocat hic dom⁹ p cō gregatōe oiuz romanor q descēdebāt ab assaraco troiano pze anchise z antenore p eneā q venit in italiā z pplauit radicē romanor. ¶ Scōo mō accipit dom⁹ p gregatiōe vni⁹ trib⁹ et sic vocat. dom⁹ aarō, p oib⁹ lenitis vt ps ps. 112. cū oz domus aarō bñdicite dñm. ¶ Tertio mō accipit dom⁹ p gregatiōe oiuz eor q descendūt ab vno stipite sub eadē tribu: vt in tribu iuda qdā descēdebāt p lineā regiā alij nō: q aūt descēdebāt p lineā regiā vocabant dom⁹ dō vt ps Luc. 1. c. cū oz ad vginē de spōsatā viro cui nomē erat ioseph de domo dō z nomē vginis maria. ¶ Quarto mō accipit dom⁹ pro vna spāli gregatiōe cognator in eadē familia z sic oz iosue. c. 7. qñ ingrebat qs furatus fuisset aligd de anathemate hierico diuisoqz toto ist̄rl' p trib⁹ inuēt⁹ est trib⁹ iuda q̃ diuisa p familias inuēta est familia zareth: z ista p viros diuisa rept⁹ est zabdi cui⁹ dom⁹ in singlos viros diuisa est z inuēt⁹ est achar z tñ adhuc achar bēbat vnā ptē: qz filios z vxorē: z asinos: z boues: atqz ceteras possiones bēbat: z sic ibi accipit dom⁹ pro spāli gregatōe cognatorum. ¶ Quito mō accipit dom⁹ pro vna ichonomia spāli. i. pro congregatiōe viri z vxoris z filior atqz suor vel bou: qz bos paueri⁹, p mistro est vt ait arist. pmo poli. c. 1. z sunt tres psone ꝑncipales in ichonomia siue domo: vir vxor z su⁹ vel bos arator vt dixit esiodus poeta z recitat dicñ ei⁹ arist. vbi. s. ¶ Sexto mō accipit dom⁹, p ipo edificio compacto ex parietib⁹ tecto z fundamēto z isto mō dom⁹ z tabnaculū coincidunt: qz q̃ hic ponit dom⁹ vt aligd distinctū ō tabernaculū oz accipe domū gnto mō, p gregatōe plonar faciētiū vnā ichonomiā. s. p dño z vxore cū tota familia z oēs isti deuorati sūt: nā oēs boues pti nētes ad eos absorpti sūt viuētes vt ps Nu. 16. c. et. 26. (Et tabnaculis.) Vocant tabnacula illor dom⁹ facte de calozibus: aut pellib⁹: vel lino cerato: aut ceteris opimētis in gb⁹ mozabant i defto: z ista ē tabernacula absorpta ruētia i hiatū ōbiscēte terra sub pedib⁹. (Et vniuersa suba eor.) Oz suba positio in reb⁹ tā aiatis q̃z inaiatis z oia ista cū eis demersa sūt: nā oues: boues: capre: z asini: ceteraqz que ad ius eor ptinebāt apud tabernaculū eor erāt: z tota terra in circuitu disiluit factoqz hiatu magno cūcta absorpta sunt. (Quā hēbāt in medio ist̄rlis). i. int̄ ist̄rlitas: nā tota ꝺgregatio filiorū iacob vocant israel sic ipe iacob vocat israel: z isti dicebant bre in medio ist̄rlis subaz. i. int̄ ist̄rlitas: nā mediū nō accipit hic scōm eg distātiā: sz scōm interpositionē. s. qz id qō est int̄ aliq̃ duo oz e in medio istor siue eq̃liter distet ab vtroqz siue ineqliť: z isti nō poterāt e in medio ist̄rlis p eg distātiā: nā in defto vbi isti pierūt soli leuite z sacerdotes cū tabernaculo erāt in medio ist̄rl: qz. 12. trib⁹ erāt ordinate sub q̃tuor vexillis dispositis situ tetragono vt ps Nu. 2. ca. et trib⁹ ruben de q̃ isti erant vt ps hic z Nuñ. 16. et. 26. c. erat ad ptes meridiē trib⁹ rubē vt ps in eodē. c. isti g̃ g erāt in tribu ruben nō erāt in medio ist̄rl: sed iter israelitas. (Et vniuersa suba eorū.) Etiā filij z vxores z oēs alij q moniti p moysen noluerūt recedē a tabernaculis illor absorpti sūt siue puuli: siue magni de gb⁹ latius Nu. 16. c. qñ di. oia vidistis vos z filij vr̄i nō viderūt g̃ ista vos ad amorē dei prouocare dēbēt: qz eo agēte tanta picula euadētes tāta bñficia recepistis. (Oculi vr̄i viderūt.) Hic cōtinuat narrationē loquēdo ad solos antiquos q viderāt bona z mala q̃ acciderāt eis in egypto atqz in deſto: z non pōt iste ꝑmo dirigi ad totū israelē: qz nō oēs cognoscebant hoc vt ps. s. cū oz cognoscite bodie q̃ ignorāt filij vr̄i q nō viderūt disciplinā dñi dei vr̄i z magnalia ei⁹ atqz robustaz manuz. (Opa dñi magna q̃ fec.) Ista sūt opa q̃ fec i egypto plagas iferēdo: e. in mari rubro egyptios penit⁹ delēdo: z in deſto bona ꝺferendo: atqz ab oīb⁹ aduersitatib⁹ eruēdo. (Ut custodiatis oia mandata illi⁹). i. ista magnalia dei q̃ vos vidistis sp vos dēret aiare vt custodiretis mādata dei. (Que ego ꝑcipio vobis hodie.) Qz in isto die q̃ moyses ista dicebat recitabat istū libz i quo cōtinent mādata dei q̃s oia q̃ i alijs libris data sc̃ breuit recapitulata. (Ut possitis itroire). i. z poteritis itroire: qz vt cōit teneť i talib⁹ locis ꝺsecutiue z nō finalr vl' cālr. (Et possidē ŕa ad quā igredimini.) Qz si nō custoditis mādata di ēt si igrediamini terrā, pmissiōis eā ñ possidebitis: sz gladio hostiū corruetis. (Mitoqz in ea viuatis tpe). i. sz introducat vos de⁹ z possideatis si tñ peccaueritis ō eū delebit vos de ŕa. (Lacte z melle manātē). i. valde abūdātē. (Terra. n. ad quā igredieris possidēdam.) Dic pōit scōz. s. bñficia futura z demīrat quomō ꝺditio ŕe ad quā trāsituri sūt exigit eos deo acceptos eē z nō peccare. (Nō est sic terra egypti de q̃ existi.) Quasi di. sz ois ŕa bonū suū a ꝺo recipiat: tñ q̃dā ŕe idigēt magis deū br̄e placatū. in terra egypti se getes z vniuerse arbores sine celesti pluuia sola nili irrigatiōe fecūdant vñ nō idigēt isti aq̃ pluuiali: qz facilr sic tota terra rigari pōt cū plana sit. ¶ De nilo aūt ꝺdm est sic late dixim⁹ exo. 10. z. 13. c. qz nilus nō irrigat totā egyptū sz maiorē ptē ei⁹ meridianā: nā a pte meridiana igredit vēiēs p deſta ethiopica vt declat paulus orosi⁹ libro ꝑmo de ormesta mūdi: z solin⁹ ipo listor. c. de egypto: rigat g̃ solū nilus ptē meridianā egypti z nō pōt rigare totā egyptū: qz duplr ipedit. ¶ Pāio qz tota terra nō est ita plana: qz inūdatio nili ītrās p alueos puagaret totaz terrā egypti. ¶ Scōo qz mare rubrum venit a pte septētrionali egypti p deſta arabica z intrat diuidēdo q̃ndā ptē egypti: illaz aūt ptē q̃ est ad septētrionē vltra mare rubrū non pōt irrigare nilus: iō cū illa terra paucar z valde rarar pluuiarus sit: opz vt aqs fluuior artificialr eleuatis z euagātib⁹ p terrā irrigef quē admodū fit in multis alijs terris z nō solū illa ps q̃ ē vltra mare rubrū ad septētrionē: sz ēt alie ptes egypti exītes vsus meridiē ad q̃s nō poterit venire inūdatio nili: irrigant isto mō fluminib⁹ adiacētib⁹ z ista irrigatio fiat p inūdationē nili: qz eleuat vt cōit vsqz ad. 16. cubitos z aliq̃n ad. 22. cū aūt deſit venit vsqz ad. 5. z nūq̃ minus visus ē crescē nilus vt pz p solinū ipolistor. c. de egypto. sūt tñ sci artificialr qdam meat⁹ p quos aq̃ fluāt ad irrigādū z nō spgāt inutilr p superficiē ꝺiūctā nilo: i alijs aūt flumib⁹ egypti oz eē maiorē laborē: qz aq̃ nō inūdat sic in nilo: sz artificialr eleuat z ducit ad diuersas ptes: qz tñ nil⁹ magis irrigat de terra egypti q̃s oia alia flumia sil' denoiat tota irrigatio a nilo: sz nō totā egyptū nilus irriget. terra āt iudee cū sit mōtuosa z cāpestris nō pōt flumib⁹ irrigari: sz aquā ō celo expectat iō deū ꝑcib⁹ sp debēt br̄e ꝑpitium ne pp pctā famē imittat. sic pz. 2. re. 21. c. et. 3. re. 17. et. 4. re. 6. (Ubi iacto semie in hortor morē aq̃ ducūt irrigue.) Postq̃ seminauerāt in egypto apiebāt alueos nili q diffundit i multa capita z totā regionē irrigat: z ad h̄ adiuuāt duo. s. dispositio ŕe: qz valde plana est: iō de nilo ad totā terrā egypti p alueos aq̃ duci pōt. ¶ Secūdo inūdatio nili: qz in ꝑncipio z fine mēsis sp inundat vt ait phūs in fine sc̃i posterior z in libro quo de inūdatione nili et seneca. 6. lib. de qōnib⁹ nāli⁹. ¶ De cā aūt hui⁹ inūdatiōis multi multa dñt: z nisi eēt ista inūdatio nō posset irrigari tota egyptus ex aq̃ nili: qz deficcarēt eos z oporteret aq̃ duct⁹ pfundos eē qñcūq̃ dicat hic vel in alijs scripturis alior totā egyptū irrigari a nilo flumie itelligēdū est ō maiorē ptē: qz nilus nō pōt totā egyptū irrigare ex duab⁹ cāis supra assignatis: sz ḃ nō obstāte tota egypt⁹ irrigat: sz in q̃dā ptē irrigat aqs nili inūdā tib⁹ in alijs aūt ptib⁹ irrigat aqs alior fluuior artificialr ductis p oēs agros z loca exculta z sic tenet vex lra: q⁹ i egypto iactat semē z postea in morē hortor ducūt aq̃ irrigātes ab ipsis flumib⁹. Cōsiderādū āt q⁹ i egypto fit duplr irrigatio: nā illi q rū terra nilo flumie irrigat alr se bñt q̃s illi q irrigatiōes suscipiūt a flumib⁹ alijs: alia nāq̃s flumia egypti non inūdāt sic nilus imo ñ repit aligs fluui⁹ i toto orbe q inūdet sic nil⁹ ꝑter eufratē: vt ait solin⁹ ipoli stor. c. de eufrate z ibi reddit cā qre inūdet eufrates sic nil⁹: iō illi quor terra irrigat alijs flumib⁹ pñt q̃cūq̃ voluerit irrigare agros suos nisi forte multa flumia desiccata eēnt: illi aūt q terrā suā aq̃ nili irrigāt ñ pñt irrigare q̃cūq̃ voluerit: sz oz expectare inūdatiōes nili. ¶ Fit aūt inūdatio nili duplr q̃dā i ꝑncipijs z finib⁹ mēsiū: z ista est valde modica z q̃si nulla. Alia quā coloni egyptij expectāt z ē magna z ē duplex i quolibz āno. Pāia ē a die quo itrauerit sol i cācr qō ē i medio mēsis iunij z durat vsqz ad ꝑncipiū leōis qō ē i medio iulij vl' modicū vltra. Scōa inūdatio nili ē icipiēte sole itrare ꝑmū g̃dū vg̃is quousqz i libra ītrauerit: iō oz vt q̃ venerit niliaca inūdatio sit

Dom⁹ multiplr accipitur.

Pāio mō.

2. modo.

3. modo.

4. modo.

5. modo.

6. modo.

Bñficia futura.

Qō. 3 A

De nilo fluuio an irriguet totā egyptū. Nil⁹ duplr impedit ne totam egyptū irriget.

Qō. 4 A

An tota egyptus irrigueť nilo: put lra videtur sentire: et maxime terra gessen in q̃ erat iudei. Quo est vex qō i lra dr. Inundatio nili duplr fit irrigatio. Inunda tio nili duplr fit

tio sit semē iactū in terra: vt sic humetur ⁊ putrefiat ⁊ vtus ei⁹ germinatiua exurgat: ⁊ postea sole veniente ilsurgit seges in altū: sic enī fit in hortis q̄ rigant laboze humano ⁊ nō expectatur a q̄ de celo. Sed q̄ hic dicebat de⁹ iudeis q⁹ nō erat talis terra chanaā ad quā igressuri erāt sīc terra egypti: in q̄ pus iacit semē ⁊ postea i hortoz mozē aq̄ ducūt irrigue: oz vt ẽra egypti in q̄ erāt iudei talis eēt in q̄ ī hortoz mozē ducerent aq̄ irrigue ⁊ nō irrigaret terra de celo: q̄ tūc nihil valeret exēplū: nā indei p̄ncipalr cognoscebāt terrā illā egypti in q̄ mozabant imo q̄si nullā de alijs terris egypti cognoscebant: q̄ ad nullā ibant cuz cogerent ad dura opa luti ⁊ lapidis vel poti⁹ lateriū: q̄ lapides rari erant in egypto: vt dixim⁹. ē. 9. c. ¶ Sciendū aūt q⁹ terra egypti in q̄ erāt hebrei nō poterat irrigari nilo: q̄ ipsi mozabātur in terra gessen in solo ramesses vt p̄z Exō. 47. c. ramesse autē erat vltra mare rubrū versus septētrionalē ptē: ḡ nō poterat irrigari a nilo: q̄ mare rubrum veniebat a pte septētrionali: ⁊ nilus veniebat a pte meridiana ⁊ nilus nō poterat plabi toti terre egypti versus septētrionē: q̄ illi q̄ erat vltra mare rubr̄ versu⁹ sydetta arabica plabi nō poterat ⁊ in hac pte erat terra ramessen ⁊ gessen in q̄ mozabant hebrei: ⁊ p̄z q̄ ipsi recedētes a loco in quo erāt poterāt ītrare imediate p viā terre philistinoz q̄ breuis erat nō trāseūdo mare rubrum ⁊ hoc erat eis iter rectuz atq̄ vicinū: sed de⁹ voluit eos trāsducere p viā deserti ⁊ transgredi mare rubrū: nā si iuissent p terrā philistinorū q̄ populata erat videtes otra se bella insurgere imediate redijssent in egyptū. Et hmōi cā erat duplex. p̄ma qa eūtes p terrā philistin q̄ pplata erat imediate būisset hostes obuios ⁊ insurgente bello: q̄ eēnt ppe egyptū redirēt. Scōa cā erat q̄ illa via erat multa cognita ⁊ cōis ⁊ nō bīs aliq̄ impedimētum fluminis aut maris vel alicui⁹ alteri⁹: iō inclinarent ad redeūdū in egyptum: de his exo. 13. c. in lra ⁊ ibi dixim⁹. Eundo aūt p viā q̄ eos duxit dns. s. p deserti ⁊ trāseūdo mare rubrū erāt due cāe oppositē facientes q⁹ nō redirēt in egyptū. ¶ Prima rō erat q̄ in illa via nō ita iuenirēt hostes sīc in via terre philistinoz: nā vsq̄ ad mare rubrū nullū hostē inuenerūt: vt colligit ex lra exo. 13. et. 14. c. ⁊ postea ambulātes p illas solitudines nunq̄ iuenerūt hostes vsq̄ steterūt in raphidin iuxta mōtē synai: vbi pugnauit ꝺ eos amalech vt p̄z exo. 17. c. ⁊ iā lōge erāt a terra ꝺ q̄ exierant: q̄ mēse ⁊ dimidio ambulauerāt: nā in p̄ma die mēsis tertij accesserūt ad mōtē synai vt p̄z exo. 19. c. et die. 15. mēsis primi recesserūt de egypto vt p̄z Num̄. 33. c. ⁊ colligit exo. 12. et 13. c. ¶ Scōa cā obstans ne redirēt erat vie difficultas. p̄mo q̄ illa terra erat sine via ⁊ ipsi nō bñ scirēt redire in egyptum. Itē q̄ dato q⁹ scirēt viā oportebat eos venire ad mare rubr̄ p q̄ trāsire nō possent: nā ante a dīno miraculo sic transierant q̄ in reditu sperare nō poterāt cū ꝺ dei mādatum redirēt: ⁊ si vellēt deuiare trāsitū maris rubri neēe erat eis ascēdere p mōtes altissimos p quos nullus poterat ascēdere nec descēdere: ⁊ ita credidit phāo cum vidit hebreos cōsistētes sup mare rubrū dixit. coartati sunt terra ⁊ cōclusit eos desertū vt p̄z exo. 14. ca. q̄ ñ eēt verū nisi illi mōtes ita eēnt excelsi atq̄ prupti vt p eos boies nec iumenta trāsir possint. ¶ Itē dato q⁹ trāsire posset mare rubr̄ nullū cibū p̄o se hērēt: q̄ ẽra illa erat deserta ⁊ cū nullo poterāt hīe comerciū sustētabāt aūt solo mānā vt p̄z exo. 16. et supra. 8. et. j. 29. c. ista ḡ oia retraherēt eos ad nō retrocedēdū. Satis ḡ p̄z quo hebrei potuerūt trāsire in terrā chanaā p terrā philistinoz sine trāsitu maris rubri nisi de⁹ a proposito ppē aliquē finē duxisset eos p viā deserti ⁊ maris rubri: ḡ hitabāt ad partē septētrionalē egypti post mare rubrū: ad quā terram nullo mō trāsire poterat nilus: ⁊ tñ in terra illa fiebat id q̄ ponit in lra. s. q⁹ p̄us iaciebat semē in terra ⁊ postea ducebat aq̄ de flumib⁹ p alueos fcōs artificialr ⁊ h̄ erat ī hortoz mozē: ga sic fit ī hortis ⁊ ista flumia nō inūdāt sīc nilus. (Sz mōtuosa est: ⁊ cāpestris.) Ita q⁹ aq̄ fluuiales nō p̄nt irrigare p̄dia sita in collib⁹ vel nō p̄t trāsire aq̄ de vna pte ad aliā obsistētib⁹ collib⁹. (De celo expectās pluuias.) Q̄ nō p̄t eas de flumib⁹ hīe. (Quā dns de⁹ tu⁹ ip̄e iuisit.) Respic̄ ⁊ videt eā iuisse idē est q̄ visere est aūt visere cū desiderio videl q̄ verbo termiato i so sūt desideratiua vt capesso. i. cū desiderio cape ⁊ facesso cū desiderio face viso ⁊ inuiso. i. cū desiderio videre: dī aūt ds videt cū desiderio illā ẽrā scōz metaphorā sūptā a nobis: q̄ nos cū desiderio videm⁹ ea q̄ diligim⁹: ita cū ds dicat illā terrā diligere sup alās terras quā pplo suo ppabat dicebat illā cū desiderio videt: q̄ nō sic cū desiderio respiciebat alās terras cū nō disponeret tāta bona dat hitatorib⁹ alia⁹ terra⁹ sīc hitatorib⁹ illi⁹: ⁊ h̄ dicebat moyses ad laudē illi⁹ ẽre vt sic eā desiderarēt. (Oculi dñi sūt in ea a p̄ncipio: a p̄ncipio āni vsq̄ ad finē). i. de⁹ attendit quo tpe anni illa terra idigeat pluuia ⁊ tūc dat ei: vel p̄nt itelligi oia sup̄adcā ad laudē terre ꝓmissiōis: ⁊ est sensus multū dcū amare debes q̄ talē terrā tibi daturus est: q̄ melior ē q̄ egypt⁹: i egypto. n. cū magno laboze colūt agri: q̄ oz p alueoz deduci aq̄s nili freq̄nt sīc fit in hortis: in terra aūt quā tibi dabo nullo tali laboze fatigabis: q̄ de⁹ de celo irrigat illā. (Si obedieritis mādatis meis.) Descripta ꝺditiōe terre. hic dī q̄lr ī ea viuēdū sit. s. cu stodiēdo mādata. (Que hodie p̄cipio vobis.) Oia p̄cepta legis in isto libro colligūt: ⁊ recitauit ea moyses in vna die ī q̄ ⁊ moztu⁹ est scōz aliquos: sz h̄ nō multū refert vtrū vna dies sola fuerit vel plēs: satis ostat q⁹ nō fuerūt multi dies q̄ videbat moyses mortē suā imminere: iō q̄ntuz poterat festinabat: p̄nt ḡ isti dies ēt si duo vel tres fuissēt vna dies dici q̄ ꝺtinue p̄dicabat in eis moyses ⁊ amonebat ⁊ q̄ ea q̄ in hac die dcā sūt fuaret: totā legē fuaret. (Ut diligatis dīm deū vr̄m.) Oia ista p̄cepta fū dāt in dilectiōe ⁊ reducūt ad dilectionē: nā q̄ primū diligit legē ipleuit vt p̄z ad ro. 13. c. Et xp̄s totā legē sub duob⁹ p̄ceptis adhuc exp̄ssi⁹ copulauit vt p̄z mat. 22. c. cū dī dilige dīm deuz tuū ex toto corde tuo ⁊ ex tota aīa tua ⁊ primū tuū sīc te ipm in his duob⁹ mādatis tota lex pēdet ⁊ pphe: moyses ḡ volēs eos in custodia oīuz p̄ceptoz instruere pponit amorē: nā q̄ ve amat oia cōplet nec est q̄cq̄ amāti difficile. (Ut diligatis dīm deum vr̄m). s. sup oia in ipm cūctas opatiōes ordinādo. (Et timeatis ei in toto corde vr̄o ⁊ in tota aīa vr̄a.) Recte subiungit timere ad amare: nā q̄ recte deū diligit ipsi totalr seruire desiderat. q̄d sit deū ex toto corde amare ⁊ ex tota aīa. ē. 6. c. declaratum fuit ⁊ vtrū possit cōpleri istud p̄ceptū in via ex toto corde amat q⁹ totū desideriū suū ponit in deū: in deo ⁊ sp illū vult nec ad aliq̄d alterū volēdū diuertit. ex tota aīa siue ex tota mēte vt alibi dī amat q⁹ totū itellectū suū circa deū versat. ita q⁹ ad nihil alterū itelligēdū diuertat. (Dabit pluuiā terre vr̄e tēporaneā). i. q̄ cito post seminationē venit ad fecūdationē terre ⁊ augmētationez (et serotinā). s. ante tp̄s ihorredi vt grana ingrossent: ⁊ sic quātū ad vineas dabit pluuiā ogruētē. (Ut colligatis frumētū vinū ⁊ oleū.) Dic ponunt p̄ncipalia nutrimēta boiuz ⁊ iumētoz ⁊ oia hec nascunt p irrozōnez aq̄ inebriātis terrā: aq̄ eni pluuialis in fructib⁹ terre p̄ficit multiplr ita q⁹ sine ipsa nihil in ẽra gignit: nā semina q̄ in terra iacium̄t sicca sūt ⁊ id q̄ꝺ oz germiare ⁊ crescere oz vt tenerū sit: q̄ duz nō dilatat nec nutrit si totalr durū ⁊ siccū sit nullas ptes succosas hīs: q̄ꝺ dico pp ossa aīaliū q̄ nutriunt ⁊ augent dura sūt hīt tñ intra se ptes succosas. s. medullas ⁊ dū in corpe ossa sint lz sint dura atq̄ cōpacta nō tñ sūt tātū dura vt nullā sucositatē ab ex̄ recipiant ⁊ ex se emittāt: semina aūt dū in terrā iacium̄t simplr sicca sunt: q̄ nō hīt in se actualr aliq̄s ptes fozalr succosas: iō nisi adiuuaret ab extrīseco nō possz germinare culmū ⁊ spicā. ¶ Itē q̄ cū ex tā paruo grano tāta spica nascat ⁊ frequēt ex vno grano multe spice p appōnē siue p int⁹susceptionē: sīc ois nutritio ⁊ augmētatio vt sepe dicit arist. in libro de gīone oz vt aliq̄ mā exterioz suscipere t in gnū ⁊ ibidē digereret ⁊ cōmitteret in subaz culmi ⁊ spice: fieri aūt talē digōnē itra granū ⁊ eunti ad supiozes ptes: vt increscat spica p̄supponit mām tenerā valde eē: terra enī sicuti nūc est dura nō posset digeri nec suscipi intra granū nec mitti ad ptes supiozes per culmū vt crescat spica: ad causandā teneritudinē neēia est aq̄ q̄ est humida ⁊ mollis: etiā q̄ cuz in genere digerit subā illa panis intrīseca debēt subitrare humiditates terree cōueniētes nature illius semis ex qb⁹ concrescit culmus ⁊ spica: hec aūt nō p̄nt subītrare subaz grani. i. ītra foliculuz ei⁹ nisi būore aq̄o terra delibuta sit ⁊ h̄ est inebriare terrā atq̄ fozmidare. i. cāre in ea multitudinē būiditatis illi⁹ conueniētis nāe seminis vt sit multitudo frugū seq̄t tāq̄ mulier fecūda fructum vētris scidat scl'o: dī terra ab aq̄ inebriari: q̄ sīc ebrius vino p fundit atq̄ replet ita terra aquea būiditate satiat ⁊ sic germinat de quo esai. 55. c. qūo descendit imber ⁊ nix de celo ⁊ illuc vltra nō reuertit: sed inebriat terrā ⁊ infundit eā ⁊ germinare eā facit: ⁊ dat semē serenti ⁊ panē comedēti: sic erit vbū meum q̄ egredit de ore meo: aq̄ ḡ tēporanea atq̄ serotina oib⁹ seminib⁹ ⁊ arboribus ⁊ gbuscūq̄ plantatiōib⁹ neēia est: ⁊ sic ꝓmittens se daturum abūdātiā oīum rerū iudeis ꝓmittit aquā temporaneā atq̄ serotinā tanq̄ dando illā oia det: sed p̄ter aquaz adhuc est aliud ad generationē frugū ⁊ arboz neēium. s. calor: nam oia ex caloze ex humore bñ cōmixtis gignunt: humor est vt p̄ncipiū māle actiuū: calor ī vt p̄ncipiū fozmale actiuū: sicut n. est de semine materno ⁊ p̄no q̄ semē siue mēstruū maternuz bz rōnē mālis p̄ncipij in fetu: ita q⁹ tota mā fetus ex ipso

Notādū

Qz deus nō transduxit iudeos per breuiozē viā. s. philistinoz.

Oia ex calido ⁊ humido bñ commixtis gignuntur.

sumitur vt quidam voluerūt: ⁊ nulla virtus ad agendū est in eo sed hz se vt bene passiz ⁊ disposituꝫ a semine pⁱno: semē autem pⁱnū hz se vt p̄ncipiū formale hūs in se virtutē formatiuā ⁊ p eā disponēs ⁊ formans fetū ex semine mⁱno: ⁊ postea in vapores exalat: vt qdā volūt lz verius sit qꝫ aliqd ibi maneat mā lr de semine pⁱno lz aliqd ꝓpter suā subtilitatem ⁊ calorē exalet: sic ergo de calore ⁊ humore in seminib⁹ ⁊ generationib⁹ frugū aliarūqꝫ rerū nālium: dōm est generalr qꝫ res fiat ex humido: vt ex mā. Calor aūt nō est p̄ncipiū māle ex quo sed est p̄ncipiū actiuū digerēs ipsum humorē ad certā raritatē: ⁊ formā cōue nientez nature cui⁹ forma introducenda est: qz ergo vtrūqꝫ est necessariū p̄ncipiū ad gr̄ationē cuiuslibet rei deficiente alterutro eorū necesse est deficere gr̄ationem: ⁊ sic plerūqꝫ in dicta multitudine aquarū veniente ⁊ nō secuto calore solis ad digestionē humidi extingui in seminib⁹ calorē naturalē digestiuuz ⁊ formatiuū spice: ⁊ sic mori semina atqꝫ putrefieri: ⁊ si calor su peruenisset nō corrupta atqꝫ mortua fuissent semina: nō tñ dicit de⁹ hic se daturū calorē sicut dicit se daturū aquā licet vtrūqꝫ sit eq̄lr neciū: qa calor solis nūqꝫ solet deficere tpibus suis regulr ascēdēte ⁊ descēdēte sole p certa spacia ⁊ signa celi ⁊ si rarissime deficiat nō qdē deficit ita qꝫ nō sit: lz qa tāta aq̄rum pluralitas inūdauit: vt calor ille solis ñ possit sufficiēr digē vel pluralitas aquarū calorem seminis naturalē formatiuū spice p focauerit: aque aūt multotiens deficiūt ⁊ magno interdū tempore peccatis nr̄is exigentib⁹ interdum ex influentia celi: qa secundū coniūctiōes ⁊ aspectus planetarū ceterūqꝫ ordinem motus celestis a quo tota inferior corporea creatura gubernat: sic necesse est esse: nisi dei potentia vtens oibus vt vult placat⁹ in tercessionib⁹ sanctorū aquā benignitate sua nobis ꝑpluerit: bas ergo tanq̄ magis ⁊ cōius deficiētes boies petunt ⁊ de⁹ tanq̄ p magno cōcedit inuere. (Lauete). i. diligenter attēdite. (Ne forte decipiat cor vestrū.) Maxima vigilantia in hoc hūda erat ne aliqua occasiōe ad seruiendū idolis ducerent. (Iratusqꝫ dominus claudat celū.) Ex motu celi fiunt oēs generatiōes ⁊ corruptiones in terra scōm vtutē influxiuā ei a deo datā: tunc vero claudere celū dicit qñ facit ne scōm necitates nr̄as bene influat: sed ex̄rio influit pestē ⁊ alios morbos. (Et pluuie nō descendant nec terra det germē suū.) Deus est p̄mum ens ⁊ p̄mū operans simplr. nam ab ipso oīs operatio ⁊ virtus que est operādi p̄ncipiū deriuatur: cā namqꝫ pma ex cōditione sua debet influere in omnes effectus de⁹ ergo in oīa influet: sed deus non agit ista per se ita qꝫ ꝫmediate ꝓcederēt a virtute sua: sed p agētia quasi instrumētalia que sūt cause scōdarie ista operant: ⁊ ista sunt agentia tam spūalia q̄z corporalia. Spūalia agentia sūt ipe intelligentie mouētes orbes: vt volunt phi ⁊ sic arist. declarat in. 12. metha. ⁊ nos sic tenem⁹: de his aūt agētib⁹ nō fuit locutus moyses ne forte decepti eos deos putarēt atqꝫ colerēt. cōicatur aūt virtus dei scōdario ipsis celestibus corporibus: ⁊ ista sunt agētia corporalia: ⁊ de his dicit ⁊ ponunt tanq̄ pma agētia oīa ergo q̄ hic fiunt sunt ex actiōe corporū celestiū: operatio aūt eorū cōueniēs ad aliquem effectū quē nos intendimus vocatur apertio. nō operari aūt conueniēter ad effectuz quē nos volum⁹ vocatur clausula ⁊ est metaphora de domo: naz cū domus aperitur qō in ea latet aperiri potest cum aūt clausula est nihil qō ītra eā sit poterit exire: cū āt celū apiat. i. ifluit eo mō q̄ nos desideram⁹ dat pluuiā: pluuie āt dāt germia scōz modū. ē. declaratū: g̃ ꝙuertendo a negatione cause seq̄t destructio istorū oīum: si enī claudant celi nō descendēt pluuie si nō descendent pluuie nō erunt germina: si nō sunt germina neče est perire homines. hec catenatio causarū ⁊ effectuū ponit Osee. 2. ca. nam cū primo ponāt omnia hec negatiue postea subiūgit ⁊ magis explicite: ⁊ erit in die illa exaudiam dic̄ domin⁹: ⁊ exaudiāt celos ⁊ ipsi exaudiēt terrā ⁊ terra exaudiet triticū ⁊ vinuz ⁊ oleū ⁊ hec exaudiēt iezrael. (Pereatis qꝫ velociter de terra.) Quia licet hostibus gladijs nō cadatis: tñ famis inedia cōsumemini. (Ponite vba mea in cordib⁹ vr̄is.) Ista vba ponunt. ē. 6. ca. et ibi expolita fuerāt. (Ponite hec vba mea in cordib⁹ vr̄is). i. diligenter attēdite ad ea: qz seruādo hec q̄ nūc vobis dico hēbitis vitam. (In cordib⁹ vr̄is.) Accipit hic cor pro aīa sicut cōiter loquētes accipim⁹: nā cor quodā mēbrum corporis est carneū ⁊ nullo mō capax rōnis ⁊ intelligētie verborū: sed dicimus cor pro anima in qua est ratiocinatio ⁊ cognitio cū ibi sit potētia itellectiua. Et nō stat hic cor pro tota ipsa aīa: qz ponit cor ⁊ ponit anim⁹ q̄ tūc coincidērēt: sed cor ponit hic p potentia itellectiua q̄ mouet p modū inclinatiōis ⁊ desiderij scōm qō in corde dicim⁹ affect⁹ passionales: aīus ponit hic p potētia itellecti-

ua q̄ mouet p modū inclinationis ⁊ desiderij scōm qō in corde dicim⁹ affect⁹ passiōales: animus ponit pro ipso itellectu q mouet per modū apprehēsiōis ⁊ iudicationis ⁊ in his duob⁹ debēt esse vba p̄ceptorū. ſ. in itellectu ⁊ volūtate: nā p̄cepta nō pertinēt ad ꝺsideratiōez speculatiuā: sed ad practicā: qz p̄cepta nō dant vt intelligant solū sed vt scōm ea operemur: vt ait arist. in scōo ethi. ſ. negociū hmōi. i. morale nō est speculatiōis gr̄a sz opatiōis: p̄ncipiū aūt potissimū operādi est ipsa volūtas sic̄ p̄ncipiū intelligendi est intellect⁹: ⁊ qz ad opari nō solū requirit opari ipm sed itelligere qd ⁊ q̄liter: ⁊ vbi cc. opandum sit qō per volūtatē nesciri pōt: iō opz itellectū etiā ꝺcurrere cū volūtate: vt p̄ncipiū actuū moraliū: p̄cepta g̃ q̄ directiua sunt actuū moraliū debēt poni in his duab⁹ potētijs in volūtate p modū inclinationis: vt scōm illa inclinet ⁊ in intellectu p modū ꝺceptiōis: vt sz illa iudicet: qz duo hec p̄ncipia sunt agendi ⁊ vocantur cor ⁊ aīus: sed p̄mo dr̄ qꝫ ponant in corde. i. in volūtate ⁊ deide in aīo idest in itellectu: qz lz p̄mo sint in itellectu cū itell⁹ p̄cedat opationē que est a volūtate tñ potissimū est volūtas a q̄ est moralis act⁹ q est eligē: ⁊ in ea cōsumat totū bonum nr̄m. (Et suspēdite ea pro signo in manib⁹ vr̄is.) Dupliciter itelligit. vno mō qꝫ ficut interdum vt memorem⁹ colligam⁹ aliquid in digitis manuum vt si incipiam⁹ obliuisci visio illo signo reducamur ad memoriaz eius qō volebamus: ita mādata dei nobis debēt eē in cōtinua cogitatiōe ꝓpter humana fragilitas patit: vt numq̄ ꝺtingat nos obliuisci illa tanq̄ si eēnt posita p signo. (Et inf oculos vr̄os collocate.) Ita vt sint q̄si aliqd appēsum int oculos velut mouean tur inter oculos. ſ. qꝫ q̄cūqꝫ hō ceperit moueri nescio illud moueat ⁊ videat illud: sic nāqꝫ p̄cepta debēt esse in nobis vt semp illa videam⁹. Scdo mō pōt ista itelligi qꝫ p manū significetur opatio ⁊ per oculū significet itellect⁹ ꝺsideratio: qz scōm arist. in. 6. ethi. in fine itellect⁹ siue vis demotica quā ipse ibi vocat ē vilius aīe ⁊ erit sensus qꝫ p̄cepta ista debēt eē colligata in manibus nr̄is. i. in opatiōe nr̄a que signat p manū q̄ est orgaū maxime opatiuū ⁊ vocat orgaū organoꝝ vt pz in scdo de aīa. ſ. qꝫ ois nr̄a opatio q̄ est per man⁹ vel alas dēat esse colligata cū his p̄ceptis nō deuiādo vllaten⁹ ab eis ⁊ qꝫ debeāt eē int oculos nr̄os. i. qz cōtinue cōsideremur ⁊ speculemur in eis vt videamus ne deficiam⁹ in aliquo eor: sic nāqꝫ dr̄ de viro beato: sed in lege dñi fuit volūtas eius: ⁊ in lege eius meditabit die ac nocte. vtraqꝫ harū expositionū congruēs videt q̄ aūt sit melior declarū fuit late exo. 13. c. tota aūt lr̄a que segtur vsqꝫ ad illam partē. (Q̄diu celum terre imminet.) Exposita fuit late exo. 13. ⁊ magis. ē. 6. c. ⁊ ibi vide. (Q̄diu celum terre imminet.) Iperbole est: ⁊ significat magnitudinē duratiōis ita qꝫ si israelite mandata dei fuissent et verū messiā suscepissent vsqꝫ hodie pmanerēt posteri sui in pace ⁊ honore lz nō sub eisdē cerimōijs: qz lex ipsa p̄figurabat se nō eē pmāsurā ⁊ nō pōt itelligi hoc ad lr̄am: qz dato qꝫ israelite custodissent oīa mādata dei tñ nō manerēt tamdiu q̄diu celū terre imminet: qa celū ⁊ terra in eternuz manēt vt pz ecclīastes pmo. c boni aūt siue mali per mortē deficiūt. (Si. n. custodieritis mādata mea.) Vocāt mādata eē moysi nō qꝫ ipse ea ꝺciderit: qz nō hēbat ptātē ꝺcendi legē: sed ipe ea recitabat pplō: ⁊ ab eo videbat recipe ppls cuz a nullo alio añ eū recipet ea nec audiret: ⁊ isto mō ēt logt de⁹ dicēs ista eē legē moysi: qz pmulgauit eā pplo iā data a ꝺo sic pz Mala. 3. c. cū dr̄ memētote legis moysi fui mei quē mādaui eis in oreb sic ēt dr̄ in ecclīa stico legē posuit nobis moyses: et est in h̄ p̄ncipiū deficere faciēs ad cāndā fallaciā amphibolie. in pmo mō sic dr̄ liber arist. i. scūs ab aristotile vel possessus ab aristo. ita dicet mādata moysi. i. mādata sca a moyse vel mādata ab eo pio recitata ⁊ declarata populo. (Si. n custodieritis mādata mea.)

¶ Ponunt hic duo. ſ. facē mādata ⁊ custodire mādata. pōt ista duo vba referri ad diuersa. ſ. qꝫ custodire referat ad mandata negatiua: qz nō ē custodire aliqd facē: sz cauē ne faciam⁹ ⁊ sic ē i negatiuis: qz nihil fieri dr̄ sz carnis ab affirmatiōe oppolita: facere refert ad mādata affirmatiua q̄ sūt in agēdo aliqd ⁊ i his duob⁹ cōplet totū bonū. ſ. bonū agēdo ⁊ a malo abstinēdo vt pz ps. 33. cū dr̄ qs est hō q vult vitā ⁊ diligit dies vidē bonos ꝓhibe linguā tuā a malo ⁊ labia tua ne loquāt dolū diuerte a malo ⁊ fac bonū ingre pacē ⁊ pseqūre eā. ¶ Alio mō pōt itelligi qꝫ ista duo. ſ. custodire ⁊ facē referant ad idē sed diuersimode. ſ. qꝫ custodire dicat q̄ntū ad cogitationē ita qꝫ apud se ꝓponat hō ⁊ ītēdat i oib⁹ actib⁹ suis seq ista p̄cepta: facere dicat q̄ntū ad actū. ſ. qꝫ ea actualr exeq̄t scōz qꝫ apō se cogitauerit ⁊ tūc vez est tā de affirmatiuis q̄z de negatiuis: qz circa vtraqꝫ ꝺtingit meditari: ⁊ intēdere ea ⁊ postea in executiōe ponē: nā sicut in affirmatiuis

Agētia dei q̄si instrumētalia sūt duplicia

Metaphora ꝺ domo

Cor ꝓ anima accipit

Aīus pōt ꝓ potētia itellectiua.

Ad quid dant p̄cepta.

Dupler expō lr̄e.

Qō. 5
A Quid interest inter facē mādata ⁊ custodire mādata.

in affirmatiuis ꝑceptis oz actualr opari cū casus se offert ita in negatiuis se offert casus in quo opari possem⁹ vel non opari: qō aūt ibi resistaē tētatiōi est loco opatōis ⁊ hoc vocabiē facē: q aūt istaz sniarū sit vera dōm est nēcio q ꝑ scōa sit vera. nā ꝑma stare nō pōt qa scōm ꝑmā expōnē ista duo ꝟba custodire ⁊ facē referūt ad diuersa. s. custodire ad negatiua ⁊ facē ad affirmatiua. Quātū ad scōaz expōnē vtrūq; ꝟbū referē ad idē. s. tā ad negatiua q̄ ad affirmatiua: sz neče est q vtrūq; ꝟbū referat ad idem g̃ scōa snīa est vera: añ pz qz in lr̃a oz si custodieritis mādata mea q̄ ego ꝑcipio vobis ⁊ feceritis ea: ecce q̄lr istō relatiuū ea facē q ista duo ꝟba referāt ad idē ⁊ sic scōa snīa nēcio est ꝟa. s. q ipsi oērēt custodire mādata dei apud se meditādo ⁊ ꝓponēdo semp ea tenē quātū ad oēs actiones ⁊ ēt q debēt ea † custodita facē opando ꝑ ea. (Ut diligatis dīm deū nr̃m.) Luz hic mādauerit oia ꝑcepta dei custodiri ⁊ fieri ꝺclusit i dilectione dei. Et ponit hic duo. s. deū diligere ⁊ ambulare in oib⁹ viis In duob⁹ est totū bonū. ei⁹: qa in his duob⁹ totū bonū est ⁊ vnū pēdet ex altero: nā qui deū diligit oēs ei⁹ vias insequē: amoz enī est ꝓncipiū custodiendi mādata: nā amoz fortis est ⁊ oia superans: qa lāpades ei⁹ lampades ignis ⁊ aq̄ multe nō poterūt extīguere charitatē nec flumina obruēt illā: qz fortis est vt moz dilectio cāti. 8. c. q g̃ vere amat siue honeste amet siue ihoneste nihil est qō nō sustineat aut aggrediaē qō cōplaceat amato vt declarauim⁹ lati⁹. s. 9. c. si g̃ iudei ⁊e deū amarēt ꝑculdubio seq̄rent vias ei⁹. i. mādata ei⁹ q̄ sūt q̄dā vie directiue actuū nr̃oz in rectū finē: ió tanq̄ ꝑmū ꝓncipiū ⁊ radicē ꝓpsuit amoz dei toti opationi deinde subiūxit vias dīi eē tenēdas ambulādo ꝑ eas in oib⁹ opationi b⁹. i. q opatiōes nr̃e q̄ sūt q̄dā ambulatiōes vel itineratiōes in terminū q est ipa felicitas vite eterne numq̄ exeāt illas vias. i. B † q semp dirigāt: q aūt ꝑ illas ambulauerit nō offendet. (Et ambulaueritis in oib⁹ viis ei⁹.) Quia q delingt in vno fact⁹ est omniū reus sic enim agēdo ꝺtra oia ꝑcepta charitas ꝑditur et dei odiū incurrim⁹: ita agētes ꝺ vnū ꝑceptū charitatē ꝑdim⁹ ⁊ dei odiū incitam⁹: ⁊ ita ꝓ vno pct̄o indigni sum⁹ vita eterna sicut ꝓ mille ⁊ ita in eternū cruciabiē dānatus ꝑ vno sicut ꝑ multis. Sed nō assumat q̄sq; ex hoc peccādi occasionē multū enim oēt semel vel multotiēs peccasse q enī semel facili⁹ reducēt ad bonū q̄ qui multotiēs: qa minus ꝑdidit de ꝑnitate liberi arbitrij ad bonū. ¶ Itē facili⁹ ei de⁹ grām dabit: qa nō tantū demeruit grāz apponi sic̄ q multotiēs peccauit. ¶ Itē qa si dāna tur minozi supplicio cruciabiē q̄ q multotiēs: est enī dīa in penis malo⁹ scōz q in glia beato⁹: qa vtrobiq; iuste distribuiē lz btis superogaē: vt dixit dn̄s Luc. 6. mēsurā bonā ꝺfertā et † coagitatā ⁊ supefluētā dabūt in sinū vr̃m. (Adhērētes ei.) Ad hēō. n. firmitatē notat. s. q illi q i mādatis dei ambulare ꝺbēt ⁊ diligere eū ita vt cōplaceāt ei debēt firmiē ei applicari: ita q nō leuiē exquolibet motu inanis glie supbie inuidie tentatiōis ⁊ cuiuslibet laboris in se ꝺcutiāt ⁊ recedāt ab ipa via dīi quā elegerūt: nā meli⁹ est viā dīi nō cogscē q̄ post agnitā retroire vt pz. 2. pe. 2. c. ⁊ ex̄ ō apostaticis ⁊ reiterātib⁹ baptismū. c. qdā: nā g mittit manū ad aratrū ⁊ respicit retro nō est aptus regno dei vt pz Luc. 9. c. ⁊ ex̄ de voto ⁊ voti redēptione. c. magne ⁊ in decre. 22. q. 2. c. scim⁹ in fine ⁊ de peni. di. 4. c. si refugiētes ⁊ h̄ pz qz sicut iudicant alig eē ve amici hoium ita ꝓbant eē amici dei. Amic⁹ nāq; qdā est q est amic⁹ mēse ⁊ nō ꝑmanet in die tribulatiōis ⁊ iste nō est ver⁹ amicus: alius est amic⁹ q ꝑmanet in die tribulationis ⁊ iste est verus amicus vt patet ecclesiasti. 26. L ⁊ sic dicit aplus. 2. ad chozin. ꝓmo. c. si fueritis socij passionuz eritis ⁊ ꝺsolationū: sic dicebat xp̃s aplis vos estis q ꝑmansistis † mecū i tribulatiōib⁹ vt pz Lu. 22. c. (Dispdet dn̄s oēs gētes istas.) Idest septē gētes q̄s dn̄s dare ꝑmiserat in man⁹ hebreoruz vt possiderēt terrā hebreoz gētes quā tenebāt añ oēs iste nationes: nā lz de⁹ ꝑmiserit abrae terrā decē gētiū vt pz Gen. 15. c. † tñ solū septē date sunt hebreis vt declarauim⁹. s. 7. c. (Añ faciē vr̃am). i. añq; vos pfecte itraueritis in terrā illā erūt destructe: qa angelus dn̄i ꝑcedebat iudeos q expellebat hostes eoruz de terra sua: ⁊ occidebat eos de bis exo. 23. c. dz terroē meuz mittā in ꝑcursuz tuū ⁊ occidā oēm pplm ad quē ingredieris: cū ctoz̄q; inimicoz tuoz coz̄ te terga vertā emittēs ꝑus scrabones q fugabūt eueū chananeū ⁊ ethеū añq; itroeas: de bis ēt † ō. 7. c. vel dz. (Añ faciē tuā). i. q qñ iste gētes appebant coz̄ facie hebreoz ita ꝺturbabant a deo q nō poterant resistē eis vt pz in bellis factis ꝑ Josue. nā dns faciebat magnalia vt pz Josue. 10. c. qa de⁹ pluit lapides grādis sup hostes iudeoz ⁊ plures ceciderūt mortui ꝑcussiōib⁹ lapidū q̄ fuerāt ab hebreis occisi: ⁊ sic nullo modo poterāt cōsistere añ faciē hebreoz̄: nam qōcūq; eēnt neče erat eos vinci nisi forte hebrei peccauissent vt pz in bello ꝺ ciuitatē baynā qa peccauerāt hebrei accipiēdo de anathema hierico alig de israel ceciderūt in man⁹ hostiū de quo Josue. 7. ca. (Et possidebitis eas). i. terrā earū. nā gētes nul † lo mō poterāt possidere: qa mādauerat deus q oēs occiderēt vt Nu. 34. et. ō. 7. c. (Que maiores vobis sūt). s. in multitudine. † (Et fortiores.) Uirib⁹. (Oīs loc⁹ quē calcauerit pes vr̃ erit vr̃.) Nā pōt referri ad † totū pplm ⁊ tūc est sensus q oīs terra ad quā igrediebant oēs iudei cedebat eis vt satis ꝟ ex ꝓcessu libri Josue. Alio mō pōt itelligi q loq̄tur ad aliquā ptē ppli ⁊ tūc erit verū saltē de explozatorib⁹ q oīs terra quā calcaret pes eoz cederet in possio nē eoz lz enī nō esset verū ꝓ tūc. s. q immediate vt calcarēt eēt sua: esset tñ verū ꝓ tempozib⁹ futuris: nā paulati ⁊ successiue terra illa cessit in possionē hebreoruū quousq; tpe salomōis regis totā possionē israel cessit vt pz. 2. palipo. 8. c. ⁊ ista secūda snīa est magis vera q̄ ꝑma: nā nō est simpliē verum q oīa loca ad que veniebat ad pugnādū ppls hebreoruū totus simul aut magna pars exercit⁹ traderent eis imediate vt pz Josue. 15. ca. cū dz iebuseū aūt q habitabat in hierlm nō potuerūt filij iuda delere habitauitq; iebuseus cū filijs iuda in hierlm vsq; in p̃tez diē idē pz Josue. 16. c. cū dicit ⁊ nō interfecerūt filij efraim chananeū qui habitabat in gazer: habitauitq; chanane⁹ vsq; in diem hanc in medio efraim idē pz Josue. 17. c. cū dicit nec potuerūt filij manasse has subuertere ciuitates sed cepit chanane⁹ habitare in terra sua: nō pōt aūt dici q tota terra quā perambulauerūt hebrei post regressum terre chananā eēt eoruū: nā nō solū explo ratores q iuerunt ad explorandū terrā anteq̄ israel itraret vel appropinq̄ret terre chanaā dū eēt apud cadesbarne vt pz Nu. 13. c. venerūt ⁊ circuierūt totā terrā chanaan: sed magis ⁊ distinctius circuierūt eā ⁊ ambulauerunt singula loca multi viri missi a iosue ⁊ toto pplo hebreoz de filo vt pz iosue. 18. c. vt circuirēt terrā ⁊ viderēt vniuersam ⁊ cōspicerēt loca atq; scribe rent in libro et diuiderēt in septē sortes ⁊ sic factū est vt pz iosue 18. c. sz tñ totā istā terrā nō habuerūt vsq; ad tps salomōis vt. ō. declarauimus pz g̃ q nō intelligeb aē q immediate vt intrarent terrā illā quātācūq; calcarent sua eēt: sed post tēpoz successiones. ¶ Sed bis nō obstātib⁹ videē ⁊ melius dōm q itētio hu ius littere q oīs terra septē gentiū ad quā igrederent imedia te vt igrederent eēt sua: ⁊ tñ ista erat ꝑmissio dei nō gdē sim-

Qō. 6. A Quō itelligiē oīs locus ad quē itraueritis vester erit.

B

Auct. opto

plicit:sed scōm pñtē iustitiā.s.qꝫ si ita pmanerēt vt tūc erāt qñ deus ista loquebat:deus traderet terrā ad quā ingrederent immediate vt ingrederent:qa tñ nō māserūt nō cōpleuit deus ꝫ pmissionē que erat cōditioalis:qꝫ aūt fuerit cōditioalis pz iudi. 2.c.cū dō ascēdit angelus dñi de galgala ad locum flētium et ait eduri vos de egypto ⁊ itroduri in terrā pro qua iurraui pribus vris ⁊ pollicit⁹sum vt nō facerē irritū pactū meū vobiscū in sempiternū ita dū taxat vt nō feriretis fedus cū habitatoribus terre hui⁹ ⁊ aras eorū subuerteritis ⁊ noluistis audire vocē meā:cur hoc feciſtis q̄obrē nolui delere eos a facie vra vt bē atis hostes ⁊ dij eorū sint vobis in ruinam.idē pz postea in fine eiusdē.c.cū dō iratusqꝫ est furor dñi in israel:⁊ ait qz irritū fecit gens ista pactū meū qō pepigerā cū patrib⁹eorū ⁊ vocē meā audire cōtēpſit ego nō delebo gētes has quas dimisit Iosue ⁊ moꝛtu⁹est:pz ergo qꝫ ista ꝓmissio erat simplr de dādo eis oēm locū ad quē ingrederent:⁊ tñ erat facta scōm plciaz die respiciētē pñtē iustitiā:qz tñ illi mutauerūt pñtē iustitiaz nolentes obedire vox domini nō cōpleuit in eis pmissiones.nā oatū cōditionale nō exīte eo ꝓ quo fit nō exiſtit:sed nō extitit cōditio vel pactū ex parte hebreorū vt pz in auctoritatib⁹ allegatis:qz ipſi pactū dei irritauerūt:ideo etiam de⁹irritauit eis pactū pro eorū vtilitate factū:qa frangēti fidē fides frangatur eidē vt pz extra de iure iurādo.in.ca. puenit in.2. sic pz in alijs multis.nā multoties de⁹facit aliquas ꝓmissiones vel mandata que nō iplent:qa sunt scōm pñtem iustitiā ⁊ nō scōm ꝓcedēti nationē vt pz de moyse cui mādauit deus qꝫ ꝓcederet ⁊ itroduceret filios israel in terrā pmissam eis.ē.10.c.cū dō vade ⁊ ꝓcede pplm vt ingrediaī ⁊ possideat terrā quā iurraui pribus eorū vt traderē eis:ſz postea dixit de⁹qꝫ ñ posset moyses itrare i trā chanaā vltra iordanē vt pz Nu.27.c.⁊ moyses ꝓcatus est vt permitteret itrare in eā:⁊ nullo modo pmissus est vt pz.ē.c.3. (A deserto ⁊ libano.)Isti sūt termini.vocaī hic deſtū solitudo pharā siue desertū syn que terminant ad cades barne ⁊ ipa est in terminis terre ꝓmissionis a meridie vt pz Nu.34.c.libanus mōs est termin⁹a pte septētrionali apud tyrū ⁊ sydonē.(A flumine magno eufrate.)Qō est in septētrionali circa confinia orientalis plage:iō opponit hic termino occidētali. ¶ Ponunt hic quatuor nota signantia terminos terre chanaā ⁊ tñ nō sunt ēmini a.4.ptib⁹:ſz a trib⁹ptib⁹.s.a meridie a septētrione ⁊ ab occidēte:ab oriēte nāqꝫ ē iordanis qō satis pz qa filij israel q ista bāt i pte orientali terre chanaā vltra iordanē trāsierūt p iordanē.nā totus israel erat ogregat⁹in terra quā obtinuerat de manu duoꝝ regū amoꝛreoꝝ vt pz.ē.3.c.⁊ ista est ad orientē terre chanaā vt pz Nu.32.c.⁊ tñ ipſi ibi exīte ingressi sunt in terrā chanaā ꝓ iordanē vt pz Iosue.3.c.Iordanis q̄ ad oriētē terre chanaā est:ponunt aūt hic alij termini:nā cum dñr termini eius esse a desto hoc est a deſtis arabie q̄ aliquo mō tangunt in parte meridiana vt est cades barne ⁊ deſtū syn vt pz Nuñ. 34.c.a pte occidētali ponit mare qō vocaī mare occidentale: qz est ad occidētē hui⁹terre ad dō̄iaz alioꝝ mariū q̄ sūt in terra illa:que sūt ad alias ptes vt mare moꝛtuuz ⁊ mare cenereth siue genezareth aut tyberiadis.nā ista maria sūt ad ptē occidētalē.s.mare moꝛtuū in pte oriētali in cōiunctiōe lateris meridiani cū latē oriētali ēt mare genezareth siue tyberiadis est oriētale.nā cenereth ⁊ tyberias idē est vt declarauim⁹ Nu.34.ca.⁊ ista duo maria sunt orientalia vt pz ibi cū dō:pars meridiana incipiet a solitudine syn incta edon ⁊ bēbit terminos ō orientez mare salsissimū: ⁊ postea dō inde pueniēt ō oriētē ad mare cenereth tēdentqꝫ ad iordanē ⁊ ad vltimū salsissimo claudent mari:ista ergo duo maria que valde parua sunt orientalia sunt:mare aūt occidētale dō mare mediterraneuz qō fluit ab oceano p fretū gaditanū ⁊ per fretū septētrionalē ⁊ istud est ad occidentē terre chanaā:qa terra chanaā est in asia:mare aūt mediterraneū diuidit europā ⁊ asiā:terra aūt chanaan in asia est circa eius terminū ad occidētē:duo aūt termini ponunt a pte septētrionis.s.mons altissim⁹.i.libanus ⁊ fluui⁹ magnus eufrates libanus est a pte septētriōis circa cōiūctionē latis septētrioalis ⁊ occidētalis.nā mons libani est i terra tyri ⁊ sydonis vt pz.3. re.5.c.vbi rex salomō misit ad irā regē tyri ⁊ rogauit vt seruis sui scinderēt ligna de libano. tyr⁹aūt est in mari terraneo vt pz ezechi.27.c.cū dō q̄est vt tyr⁹q̄ insedit in marijs medio de mari iplestī pplos multos.⁊ ezechi.28.c.cū dō eo qꝫ eleuatum est cor tuū ⁊ dixisti de⁹ego sum ⁊ in cathedra dei sedi in corde maris cū sis hō ⁊ nō de⁹:est ḡ liban⁹ mōs altissim⁹ in pte septētrioali circa cōfinia occidētis fluui⁹ magn⁹ eufrates est circa confinia oriētis in eodē latere septētrionali ⁊ sic sunt hic termini positi a parte occidētali meridiana ⁊ septētriōali:ab oriētali est iordanis.(Usqꝫ ad mare occidētale erūt termini vri.)Qō vocaī mediterraneū qa est bꝛachiū deriuatū a mari magno.Et vocatur occidētale:qa est ad occidētē terre ꝓmissionis:in hebreo vocaī mare palestinoꝝ:qa ciuitates philistinoꝝ sūt site ad litt⁹illi⁹ maris:sed isti termini nō fuerūt possessi ab israelitis vsqꝫ ad tpa regū:qa noluit de⁹eis totā terrā tradere simul:qz nō iplerēt eaz ⁊ insurgerent otra eos bestie agri.vt pz ero.23.et.ē.7.ca.(Terroꝛ vrm ⁊ formidinē.)Terroꝛ est timoꝛ nō valde magnus:foꝛmido ē magn⁹ timoꝛ q boiez stupidū vel imobilē reddit.(Dabit dñs de⁹ vr sup oēs terrā quā calcaturi estis).i.faciet qꝫ oēs gētes ad qs ituri estis timeāt vos.(Sicē locut⁹est vob).Ero.23.c. qñ dedit legē ꝓmisit h̄.(En ꝓpono.)Hic ponit ētiū.s.ad terre ꝓmissionis ingressum q̄dā documēta.(En ꝓpono in ospectu vro bodie bñdictionē ⁊ maledictionē).i.en bodie pono sup vos bñdictionē si custodieritis mādata dei:maledictionē si nō custodieritis:⁊ istā maledictionē ponebat bodie moyses qz amplius victur⁹ nō erat:⁊ tñ mādauit eis qꝫ ponerēt cū itrarēt terrā ꝓmissionis.(En ꝓpono.)Nō est sensus qꝫ moyses dicēt ego pono sup vos maledictionē ⁊ pono sup vos bñdictionē:qz ponere ista sup aliquē est ptātis sīc inder dīc pono sup tales vel tales sniam excōicationis.moyses aūt ad iponēdū ista nullam bēbat ptātē:qa bñdicere aut maledicere a deo est:nā nihil est bñdicere nisi bona dare ⁊ nihil est maledicere nisi mala infligere.hec aūt ad deū pertinēt qui pōt qōcūqꝫ vult:moyses aūt solū pcari poterat:ſz est sensus ſz ego nō videā nūc ea q̄ vos in futuruz facietis aut bituri estis:tñ hoc possum vobis denūciare anteq̄ fiat:qꝫ si secuti fueritis deū vez bñdicto erit sup vos.si aūt secuti fueritis idola oia mala iueniēt vos:⁊ istū modū loq̄ndi būit moyses ad israel.ē.4.c.cū dō si genueritis filios ac nepotes et moꝛati fueritis in terra receptiqꝫ feceritis vobis aliquā similitudinē patrātes malū coram dño deo vestro ⁊ eū ad iracundiaz prouocātes:testes inuoco hodie celū ⁊ terrā perituros vos eē de terra quā trāsitis iordanē possessuri estis nō habitabitis in ea lōgo tpe.(Bñdictionē si obedieritis mandatis dñi dei vri).i. ego denūcio vobis ex nūc bñdictōez a deo eē vēturā:si obedieritis dño do vro in mādatis ei⁹ ambulātes.(Que ego hodie ꝓcipio vob).i.q̄ ego recito vob:ſz ita oli a do ꝓcepta fuerūt vob aliq̄ ēt noua addita sīt q̄ tūc prio ꝓcipiebāt:⁊ pp h̄ tot⁹ iste liber q de ꝓceptis est vocaī alio sed⁹ vel alia lex q̄s ea q̄ data ē in oreb siue i mōte synai vt pz.j.29.c.cū dō h̄ sūt vba federis q̄ ꝓcepit dñs moyſi vt feriret cū filijs israel i trā moab ꝓter illd sed⁹ qō cū eis pepigit i oreb.(Post dos aliōs q̄s igratis.)Qz nulla mirabilia fecerit ꝓ vob ꝓ q̄ cogiscereris eē dos sīc me dū eē manifeste cogiscitis:qz mirabilia opa vob feci.(Cū vo introduxerit te dñs de⁹ tu⁹.)Posuit moyses.ē.maledictōez ⁊ bñdictōez:h̄ dat modū q ipi ponāt.(In trā ad quā pgis bitādā).i.ad trā chanaā.nā ad eā pgebāt:qz illa eis ꝓmissa fuerat:⁊ certissime expectabant se eā bituros:qz dos dixerat.nā vbū dei nō trāsit vt pz luc.21.c.celū ⁊ trā trāsibūt vba āt mea nō trānent:⁊ h̄ nō logē moyses ad totū isral:qz ñ pgebat tot⁹ isral ad bitandū vltra iordanē cū due trib⁹ ⁊ dimidia accepissēt possionē suā i trā duoꝝ regū amoꝛreoꝝ vt pz.ē.3.et.4.c.⁊ illa trā scis caulis ꝓ pecoꝛib⁹ ⁊ ciuitatib⁹ ꝓ filijs ⁊ vxoꝛib⁹ trāsierī cū reliquo israle vt pz Nu.32.c.ſz logē ad reliquā multitudinē q̄ erat i nouē tribub⁹ ⁊ dimidia:q̄ possiōes accepūt vltra iordanē vt pz iosue.15.et.16.⁊ vsqꝫ ad 19.c.iclusiue.istō tū mādatū qō h̄ dō ō ponēda bñdictōe ⁊ maledictiōe sup mōtes hebal ⁊ garizi ad oēs trib⁹ ertēdebaī:tā ad eas q̄ possiōes bēbāt trās iordanē q̄s ad eas q̄ ibāt ad accipiēdū possiōes vltra iordanē vt pz.j.27.c.nā ad bñdicēdū ponebāī i mōte garizi simeon:leui:iudas:isachar:ioseph ⁊ beniamī:i mōte hebal ponebāī ad maledicēdū rubē gad aser zabulon dā et neptali:⁊ rō ē qꝫ oēs trib⁹ starēt i ista bñdictōe ⁊ maledictōe.nā q̄libz illaz ꝓ bono ope magnā grāz acceptura erat:⁊ ꝓ malo sustinē bēbat penā duram:nā sīc nouē trib⁹ ⁊ dimidia q̄ erat vltra iordanē captiuatib⁹ ⁊ hostib⁹ ꝓsse sūt:ita due ⁊ dimidia q̄ erāt trās iordanē:nā ēt ipe i captiuitatē assyrioꝝ ducte sī cū reliqs tribub⁹ vt pz i.4.re.17.c.pz ēt i libris palipo.(Ponez bñdictionē sup mōtē garizi.)Mōs garizi ⁊ hebal sī trās iordanē:⁊ sup istos mādauit moyses qꝫ ascēderēt sex trib⁹ sup mōtē garizim ⁊ alie sex sup hebal ⁊ ascēderēt leuite ⁊ sacdotes ⁊ ipsecarēī bñdictiōes sup garizim:⁊ tūc rñderēt sex trib⁹ q̄ ibi erāt amē:deide ipsecarēī maledictiōes sup male agētes i mōte hebal ⁊ rñderēt amē sex trib⁹ que ibi eēnt:q̄ aūt maledictiones siue bñdictiones pponi deberent hñr.j.27.et.28.c.montes isti sup quos debebat poni bñdictio ⁊ maledictio sūt i itroitu trē chanaā ñ multū vltra

Sit⁹ eufratis.

Qō.7.

A

An isti ēmini sint ēmini trē chanaā a.4.ptibus.

B

Sit⁹ libani montis.

C

Ad terre ꝓmissionis ingressū q̄ dā documenta.

D

Sit⁹ mōtis garizim.

tū vltra iordanē ⁊ bierico.nā ambo ꝓpinq erāt.ſ.q vnus erat vn⁹ vter:⁊ ali⁹ erat ali⁹ vter:⁊ iter vtrūq erāt q̄dā valles ī qb⁹ erat tota multitudo iſrl'⁊ arca dñi erat:qz arca ī medio ⁊ medie tas ppli.ſ.ſex trib⁹ iuxt mōtē hebal:⁊ ſex trib⁹ iuxta mōtē garizi vt pz Joſue.8.c.⁊ ſt̄ iſti mōtes apō bethel ciuitatē ẽre chanaā: nā ī latē mōtis garizi ē bethel vbi dormiuit Jacob ⁊ vidit ſcalā p noctē ō quo Geñ.28.c.⁊ ī iſto bethel poſit⁹ fuit vn⁹ō vitu lis quos fec̄ rex Hieroboā vt pz.3.re.12.c.ſt̄ ēt iſti mōtes ꝺiūcti ciuitati ſichē: nā mons garizim ꝺiſtat paulomagis q̄ſi media leuca vel fere vna mons ät hebal modicū vl' ē magis vſus oriētē vt ſit q̄ſi leuca ⁊ ꝺimidia vel nō tñ: ꝺiſtät ät iſti mōtes a bierlm q̄ſi vndeciz leucis ō his ī lib.ō diuiſiōe ẽre ſctē.(Qui ſt̄ trās iordanē.) Hic accipit' trās pro vl': nā lz reſpcū nr̄i q ſum⁹ occidētales reſpcū iordāis ſint iſti mōtes citra iordanē: qz iordanis ē oriētalis reſpcū iſtoz mōtiū tñ reſpcū ẽre illi⁹ ī q̄ erat tē moyſes qñ iſta loq̄bat nō erāt trās iordanē: ſi trans ſignificet citra: qz ipſi erāt ad oriētē iordanis:⁊ iordanis erat oriētal' hiz mōtib⁹:q̄ erat tūc iordāis int̄medi⁹.(Poſt viā q̄ pgit ad ſolis occubitū).i.mōtes illi ſt̄ aliq̄l' ꝺclināt̄es ad meridiē ⁊ apō illos trāſit via qua directe itur ad iordanē q̄ eſt ad orientē ꝑ occidē tem iō dñr eſſe poſt viā.i.ad ſiniſtrā partē vie:eſt aūt iſta via ſic intelligēda.ſ.q a iordane verſus occidētē terre chanaā.ſ.ꝑ ma re occidētale qō eſt occidētalis terminus terre huius ſic quedā via magna ⁊ ad partē ſiniſtrā eius ſunt iſti mōtes.ſ.otra meri diānā partē illiꝰ vie. ¶ Non eſt aūt intelligendū q ſolū ſit vna via q̄ tendat a iordane otra occidentē ⁊ q ad ſiniſtrā illiꝰ ſiue poſt illā ſunt iſti duo montes:nā neče eſt eſſe multas vias: qz a quolibet loco bītato ad alia loca bītata ꝓpinq̄ eſt via:⁊ qz tranſeundo iordanē pgendo cōtra occidentē erant loca bītata tendendo p lineā rectā in occidentē ⁊ tendendo in partē meri dianā:aut aſcendēdo verſus latus ſeptētrionale ⁊ p latitudies intermedias erāt loca bītata neče erat vt a iordane tendendo aliquo mō verſus occidentē ſiue directe ſiue indirecte:⁊ tñ ali quo mō appropinquādo occidēti multe vie eēnt. ¶ Nec ēt in telligēdū eſt q̄libet via q̄ tendat ad latus occidētale ſiue vt pro pius dicā ad frontē occidētalē ſit ad dextrā hoꝝ duoꝝ mōtiū: ⁊ q ſti duo mōtes ſint meridiani ⁊ ſiniſtri reſpectu eius:nā cū aliq̄ loca ſint magis auſtralia in ẽra chanaā q̄ ſint illi duo mō tes erit via a iordane ad illa loca:⁊ iſta pget otra ſolis occubi tum:qz ad quācūq parte ꝺeclinet intra terram chanaā magis appropinquabit occidēti q̄ ipſe fluuius iordanis qui eſt termi nus oriētalis terre chanaā vt pz numeri.34.c.q̄ ꝺicet ꝺeclina re ad ſolis occubitū:⁊ tñ nō erit ꝺextra iſtis mōtibus ita q iſti duo ꝺicant' eſſe poſt viā que tendit ad ſolis occubitū.i.occaſum. ¶ Cōſiderandū q̄ q a iordane incipit terminus oriētalis terre chanaā ⁊ a tranſitu eius ꝺirigunt' itinera ad oēs ptes terre cha naā q̄dā in meridiē:q̄dā in aglonē:q̄dā vero ꝺirecte in mediū frontis occidētalis apposite tranſitus loco iordanis via aūt de qua hic loquit' eſt aliq̄ via multa celebris ⁊ famoſa in ẽra cha naā:qz hic noīat' via ſpāliter nō ꝺeterminando ad talē vel ta lem locum : ⁊ iſta via ꝺirecte tendit a iordane verſus mediam frontē occidētis terre illius.nā ſi ꝺeclinaret otra meridiez aut cōtra ſeptētrionē lz aliquo mō tenderet cōtra occidentē nō vo careť via q̄ tendit ad ſolis occubitū:neče eſt q̄ q iſta tendat ꝺi recte otra occidentē ⁊ inter ceteras q̄ tendunt verſus occiden tem iſta eſt maioz atq famoſioz ⁊ magis frequentata:iō ſpāli noīe via nuncupet':ad partē aūt ſiniſtram.i.meridianā ſunt iſti duo mōtes bebal ⁊ garizim ꝺiuncti valle inter media : ⁊ ſic ma gis ſt̄ iſti mōtes ī pte meridiana illi⁹ ẽre q̄ ī boreali.(In ẽra cha nanei.) Hic accipit' chanane⁹ ſpāliter ꝓ vna ſola gēte ī ē ſeptē q̄ſic vocāt' h̄ qō h̄ ꝺr̄ ō ẽra chananei ꝺuenit his q̄.ē.ꝺcā ſt̄.ſ.q iſti montes ſint otra partez meridianā terre chanaā:nā iſte ppls q vocāt' ppls chananeoꝝ ſpāliter bītat verſus partē meridianaz terre chanaā.ſ.circa iordanē ⁊ verſus mare:nā h̄ ad meridiem ꝺeclinat.ſic pz numeri.13.c.iuncto.c.14.nā chananeus morať circa mare ⁊ fluenta iordanis:amalechites aūt morať in meri diē:lz poſtea in.c.14.ꝺr̄ q chanane⁹ ⁊ amalechites ſimul bītāt cū ꝺr̄ amalechites ⁊ chananeus ante vos ſunt quoꝝ gladio cor ruetis:ſed amalechites bītabant in meridie vt ꝺcīn eſt q̄ ēt cha naneus:⁊ lz iſta ꝓbatio nō videať multuz ſolida vt pz ex his q̄ ꝺixim⁹.ē.7.c.tñ ſatis eſt q chananei ad ptez meridianā vt in multis locis pz: ꝺe iſto aūt chananeo q bītabat apud amalechi tas ꝺe quo ꝺicebam⁹ ſatis pz q bītet ad ptē meridianā:ſic nāq ꝺr̄ numeri.21.c.qō cū audiſſet chananeus rex arad qui bītabat ad meridiē:q aūt iſti chananei ſint qui ſunt ꝺiuncti amalechi tis pz ſic nā numeri.14.c.cū iſrael ſtaret in cadeſ barne ſiue ca-

Qō.8 A An ſit tā tum vna via q̄ tē data ior dāe ꝺ oc cidentē.

Notādū

Ubi īci pit terra ꝓmiſſio nis ex p te orien tis.

B

des deſerti ſyn ꝺixit moyſes ne vltra ꝓcederent: qz ibi erāt ſi mul amalechites ⁊ chananeus quoꝝ gladio corruerent:⁊ ō hac manſione cadelbarne fit mētio numeri.20.c.vbi mortua ē ma ria:⁊ īmediate in.c.21.i.fit mētio qō chananeus rex arad au ꝺiēs veniſſe iſrl' p viā erploratoꝝ fecit otra eos bellū iſti cha nanei ſūt ſepati a ẽra ꝓmiſſiōis. ¶ Et ex h̄ pz qz nō ſunt idē iſti chananei ⁊ illi:nā illi ꝺe qbus fit mētio numeri.21.c.multū ꝺi ſtat a ẽra ꝓmiſſionis ſaltē ſcōm iter hebreoꝝ.nā poſtq̄ tranſie runt ẽrā illoꝝ chananeoꝝ venerūt verſus terrā edon ⁊ circui erunt eā multo tpe vt aliq̄liter numeri.21.et.ē.2.c. ⁊ poſtea p viā cāpeſtrē ō belath ⁊ aſiongaber iuerūt ad torrentez zareth: ꝺeīde p ēmios moabitaꝝ itrātes ẽrā eoꝝ apō ciuitatē noīe ar ⁊ poſtea trāſierūt torrētē arnō itrātes ī ẽrā amoreoꝝ duoꝝ regū quā ō̄ſtruerť occidētes duos rges:ō qb⁹.ē.⁊.3.c.poſtea ät trā ſeūtes iordanē itrauerť ẽrā chananei:pz ēt ex h̄ nā iſti chananei ꝺe qb⁹ hic ꝺr̄ bītabāt vltra iordanē.ſ. trāſito veniēdo ab illa pte qua veniebāt hebrei cū ꝺr̄ q iſti mōtes ſunt trans iordanē: ⁊ tñ ſunt in ẽra chananei. Ex h̄ ät pz qz nō ſunt idē iſti chananei ⁊ illi qz iſti ꝺe qbus loq̄batur.ſ.q ſunt ꝺiuncti amalechites.i. amalechite multū ꝺiſtät a ẽra ꝓmiſſionis:ꝺñr q̄ chananei vici ni eoꝝ multū ꝺiſtabāt.ꝺe iſtis chananeis ſatis pz numeri.21.c. q morarē in pte meridiana reſpectu ẽre p quā trāſibāt:ſed ēt ꝺe iſtis q erāt ītra terrā ꝓmiſſionis pz.nā iſti bītabāt apud ior danē ⁊ mare.manifeſtū eſt aūt q⁹ ſi ſtaret ad ptē ſeptētrionalē vie illius q̄ verſus extremitatē ſeptētrionalē ẽre chanaā q⁹ ad illā nō eēt aliqō mare circa qō poſſent eē chananei. ¶ Itez qz iſta cāpeſtria q̄ hic dñr ſunt q̄dā loca plana ꝺeſcēdētia a mōti bus claudētib⁹ terrā moab ⁊ p mediū illoꝝ cāpeſtriū tranſuer ſalr'.ſ.a ſeptētrione verſus meridiē tranſit iordanis ꝺonec in fluat in mare ſaliſſimū vt pz Joſue.3.c.ſiue in mare mortuū vt ibi ꝺr̄:ꝺiuidit aūt ibi iordanis terrā chanaā a ẽra moab ⁊ regiz amoreoꝝ ⁊ a ẽra amon:⁊ tñ iſta cāpeſtria vltra iordanez ten ꝺunt:⁊ in illa pte q̄ eſt vltra iordanē in ẽra ꝓmiſſionis ꝺeſcē ꝺēs ⁊ otinuata cāpeſtrib⁹ ſiue locis planiorib⁹ ꝺeſcēdētibus a mōtib⁹ moab bītat chanane⁹ ꝓpriꝫ h̄ ät nečio ē ad meridianā ptē ẽre illi⁹.nā pētapolis.ſ.ſodoma ⁊ gomorra ſt̄i ꝺfinio ſiue ī an gulo otact⁹ frōtis oriētal' cū latē meridiano vt pz nūeri.34.c.⁊ tñ iuꝑ ſodomā ⁊ gomorrā t̄mināt̄ mōtes moab.nā mōs ī q̄ erat balaā reſpiciēdo caſtra iſrl' qñ volebat eos maledicē vt pz nūeri 23.et.24.c.ſt̄ ꝺiūcta pētapoli.i.illi valli.vbi quōdā gomorra ⁊ ſodoma ⁊ alie tres ciuitates fuerť vt pz ī lib.ō diuiſiōe ẽre ſctē (Qui bītāt ī cāpeſtrib⁹ moab.) Cāpeſtria moab ſt̄ q̄dā magē ẽra plana ō̄ſcēdēs a mōtib⁹ qb⁹ claudit' ẽra moab ⁊ ī iſtiz cāpeſtrib⁹ ē flui⁹ iordāis ⁊ aliq̄ ẽra ꝓmiſſiōis vl' iordanē:⁊ ñ ſt̄ iſta cāpe ſtria ī ẽra moab:lz ex̄ vt pz nūeri.33.c.vbi ponūt' aliq̄ māſiones ī cāpeſtrib⁹ vl' planiorib⁹ moab:⁊ tñ erāt ī ẽra regū amoreoꝝ ex̄ moab vt pz ō belſethin ī q̄ fornicat⁹ ē iſrl' cū moabitis mlierib⁹ ex̄ moabitaꝝ ẽrā:⁊ tñ ꝺr̄ ī cāpeſtrib⁹ moab vt pz nu.33.c. aliq̄ biblie bñt ſolū.(In cāpeſtrib⁹.) Et vior lra:⁊ tē ē ſenſus q⁹ chana ne⁹ bītabat ī quādā pte ẽre ꝓmiſſiōis q̄ ē cāpeſtris ſiue plana. (otra galgalā.) q̄ ad oriētalē plagā bierico eſt vt Joſue.4.c.⁊ ibi ſcā fuit circūciſio oīuz iudeoꝝ itrātiū ī ẽrā ꝓmiſſiōis vt pz ioſue 5.c.(Que ē iuxt vallē tēdētē ⁊ itrātē ꝑcul.) In hebreo br̄.(Que ē iuxt vallē ilicis mambre ſiue more.) Apō galgalā ē ꝓncipiū cu iuſdā magne vall' itrātiz ad magnā ptē ẽre ꝓmiſſiōis:⁊ ī illa val le ē ebrō ⁊ ſichē ⁊ ilex mābre apō quā magno tpe bītauit abraā vt h̄ geñ.18.c. Hiero.ät pambulauit totā ẽrā ꝓmiſſiōis vt co gnoſcēt ꝺiſpōnez locoꝝ ne turbareť ī varietate noīuz ⁊ fituū lo coꝝ vt ipe teſtať ī plogo ſr̄ palip.⁊ qz vidit q⁹ illa vall' erat magē otinēs mlta loca ẽre illi⁹ñ noīauit eā ab ilice mābreſz ꝺixit.(Le dētē ⁊ itrātē ꝓcul).i.itrātē ad magnā ptē ẽr̄ ꝓmiſſiōis.(Uos tñ ſibitis.)ī.c.ſeq.ici.tractať ō cerimōiis:iō pōit h̄ q̄dā exhortatōez vt cuſtodiāt eas.(q̄ hodie pōaz ī ꝺſpcū vro.)⁊ ſt̄ iſta q̄ ſequūt.

Capitulum.xij.

Ec ſūt p̄cepta atq iudicia q̄ facē ō̄betis ī ẽra q̄z dñs ō⁹ pāz tuoꝝ ꝺatur⁹ ē tibi: vt poſſideas eā cū ctis ꝺieb⁹ qb⁹ ſup humū g̃dieris. Subuertite oīa loca ī qbus co luerť gētes q̄s poſſuri eſtis ō̄os ſuos:ſr̄ mō tes excelſos ⁊ colles ⁊ ſb̄t oē lignū frōdoſū.

Hec ſunt. Supra poſuit legiſlatoꝛ p̄cepta moralia hic ꝺñr agit ꝺe qbuſdā ꝺeterminatōib⁹ moraliuz:

Ephi ſodo me ac go morre.

Mādent deſtrui lo ca idola trie. ſupra.7.a.

Connexio capli.

Diuisio ciusdē.

† † Destructio idolatrie. †

Qō. I.

A

An p̄cepta cerimonialia obligarint iudeos in deserto.

Quare bi ñ fuerūt i deserto circūcisi in tot tpibus.

Pria oppositio hebreorum ō q̄ vide latius Josue 5. auctorē.

B

Impugnatio rñsiōis. Pria rō.

Scōa rō.

Scōa oppositio.

C

Improbatio.

qz in moralib⁹ dicebat deū esse amandū z timendū: in his determinat p quę deus amet vel timeat. Et iste determinatiōes sunt duplices q̄daz ptinent ad amorē z timorē dei: z quedā ad amorē primi. ¶ Pria vocant cerimonialia scōa iudicialia. de scōis incipit legislator. j. 17. c. z qz amor dei demonstrat in cultu: iō p̄mo tradit modū colendi quātū ad sacrificia: z tangunt tria. ¶ Primum destruit idolatria. ¶ Scōo agit de loco p̄o diuina cultura ibi. (Nō facietis ita dño deo.) Tertio rñdet ad q̄dā dubia ibi. (Qñ dilatauerit dñs). (Hec sūt p̄cepta. s. cerimōialia: qz iam nihil agit de moralib⁹ cū de eis supra dictū sit. (Atq; iudicia). i. p̄cepta iudicialia: de iudicialib⁹ aūt nō agit hic imediate vsq; 17. c. (Que facere dētis in terra quā vobis daturus est deus.) ¶ Et quo vī q̄ in deserto nō obligabant ista iplerī ex multis causis. ¶ Prīo ex defectu materie: qz non hēbant ibi ea q̄ deus mādauit offerri. ¶ Itē qz aliqua p̄cepta discernebant locū z quasdā alias dispōnes que in deserto hēri nō poterant z p̄z qz circūcisio q̄ magis nēcia erat q̄; aliq̄ cerimoniale: qz per illā distinguebat ppls dei ab alijs ppls nō fuit seruata in deserto: qz nullus de his q in deserto natī fuerūt in. 40. annis circumcisus est vt p̄z Josue. 5. c. cū dr hec est cā scōe circumcisionis dis ppls qui egressus fuerat de egypto z vniuersi bellatores viri mortui sunt in deserto p longissimos vie circuitus qui dēs circūcīsi erant: ppls aūt q natus est in deserto p. 40. annos itineris latissime solitudis incircūcisus fuit donec dsumerent q nō audierūt vocē dñi: z q̄bus iurauerat dñs vt ostenderet illis terrā suā lacte z melle manantē bouz filij in locū successerūt patrū: z circūcisi sunt a Josue: qz sic nati fuerāt in ppūtio fuerant: nec eos in via quisq; circūciderat. ¶ Quare autez isti nō fuerūt circumcisi in deserto in tot tpib⁹. ¶ Hebrei cōiter rñdent iō nō fuisse circūcisos: qz in illis annis. 40. qb⁹ ambulauerunt per desertū nō flauit ventus aq̄lonaris. s. boreas. ¶ Et fundamentū istoz est qui circūcidunt in effusione sanguis. s. si de vulnere sanguis multus effluat: z moriant: z qz fluxus sanguinis est si bñ mollificent: z debilitet vis retentiua q̄ fit per tps pluuiale aut per ventū austrū aut nothū: vel libicū: qui ab eadē pene parte dbis nobis efflant: naz iste humide cōplexionis est quoz actus est mollificare: z humiditates augē z dūr vires retentias dissoluere: iō in tpe flatus austrū piculosa ē circūcisio: flatus aūt boreales z oīum ventoz flantiuz ab eadē parte mundi est valde frigidus: z siccus: iō humiditates desiccat sua siccitate: z sua frigiditate congelat z indurat sic p̄z in aqua. nā tpe quo ventus borealis fortis est aq̄ gelide sunt z redacte ad lapideam duriciē: dñr g̃ iste ventus dfortare hz potentiā retētiuā indurando venas z capita eaz in q̄bus retinet sanguinea humiditas: iō tunc fluere nō poterit: ita cito sicut in tpe flatus austrini. ¶ Ista positio deficit in duobus. ¶ Primo qz p̄supponit q̄ infans non sit circumcidendus nisi cū validus boreas incubuerit: sed falsum est: nā in vere raro flat boreas z si interdū flat occidente sole: ita tenuis est q̄ nō sufficit ad deficcāduz z fortificandū potentiā retentiuā: z tñ quocūq; tpe infans nascat die octauo circumcidit vt p̄z Gen. 17. c. hoc g̃ nō obstante quocūq; tpe infans nascerēt siue in deserto siue ex deserto nisi aliud fortius abstet. ¶ Scōo deficit ista positio: qz assumptū eius nō est verisimile. s. q̄ in. 40. annis nūq; boreas flauerit: nā nulla est hyems in qua aut multū aut paucum boreas non flet cū tpis cōplexio hz exigat: ideo dato q̄ ex aliquo euētu mirabili nunq; flauisset boreas: tñ q̄ in. 40. annis dtinuis: nec niuē: nec in hyeme nūq; flauerit videbat monstrū quodā tpis: imo aliq̄d monstro maius. s. totius nature mutatio. ¶ Itē hoc vī esse dfictū nā dcedunt q̄ in anno p̄cedenti anteq; intrauerit in desertū flauerit boreas: z q̄ in anno quo exierint de deserto flauerit boreas: z in toto dtinuo intēmedio. 40. annoz nunq; flauerit: ista g̃ positio tāq; friuola repellenda est. ¶ Alij dixerūt q̄ iō circūcisio in deserto facta nō est: qz circūcisio ponebat tanq; signū distinctiuū ppli dei a ceteris ppls vt p̄z ad ro. 4. c. s; ppls extis in deserto nō indigebat tūc distinctione ab alijs ppls: iō nō distinctus est: cū aūt intrauit in terrā chanaā: qz idigebat distinctiōe a ceteris ppls cū int̄ eos dersatus erat accepit circūcisionē: z hec fuit cā qz Josue circūcidit totū israel in galgalis vt p̄z Josue. 5. c. rō aūt fundat in hoc: qz distinctio ponit iter extrema distinguibilia cū aūt solū vnum extremū est distinguibile nō pōt sic vnū solū ñ ē sile nec dissimile mai⁹ nec min⁹. Judei aūt erāt vnū extremū distinguibile cū āt i deserto erant soli erāt nec erāt ibi gētiles q erāt alterū extremū distinguibile: iō nō erat op⁹ poni distinctionē. ¶ Sz ista rō nō est cōueniens. ¶ Prīo qz circūcisio dabat pp duo. s. pp cām p̄tē: z pp figurationē futuroz: cā p̄s erat distictio istius ppli a ceteris ppls: z hz est cā finalis cā figurativa ad futurū erat: qz circūcisio cū fit amputatio cuiusdā pticule pue supflue signat abscisionē mortalitatis: z hz fiebat in octaua die: qz i octaua etate q̄ in scōrū rege claudit⁹ abscindet ab electis oīs mortalitatis corruptio: qz iā nō erit luct⁹: nec clamor: nec vllus dolor: nec tāget eos sol: nec cadet sup eos estus qñ p̄ioza trāsierūt vt p̄z apoc. 7. c. z qz ista figurativa multū intēdit in sacris veteris legis q̄ oīa sunt figuralia siue vmbratica. nā oīa in figura dtingebāt eis vt p̄z ad chor. 10. c. oportebat vt in illis q erāt de pplo dei semp attēderet ista figurativa. Itez scō circūcisio nō solū distinguebat z futura significabat: sz ēt efficiebat: nā a pctō originali soluebat luct⁹ apiret ianuā vite esse sic nūc fac baptism⁹: qz ē sacrz pfectū noue legis: si g̃ ipsi q erāt in deserto nō circūciderēt nulla alia ipediente occasiōe rei efficiebant p̄cepti otēpti z obligatio originalis culpe non abolet q̄ erat magnū icōueniēs: qz sic oporteret dici q̄ oēs q nati sūt in deserto z ibidē mortui sunt: qz circūcisi nō fuerunt perijssent eternaliter q̄ sinodū valde dcessa est: marie cū hz moyses vidisset in toto tpe. 40. annoz: z si sciuisset aliq̄ forte i his nō circūcisis euitasset cū valde salutez ppli diligeret: nec io g̃ dom q̄ aliq̄ cā ipeditiua erat ne circūcideret. ¶ Itē tertia rō istoz nō hz firmamētū. nā dñt q̄ in deserto nō indiguerūt circumcisione q̄ erat distinctiua cū nō fuerint ibi alig a q̄bus distīguerent: nā si isto mō arguamus ēt in tra chanaā nō oportebat eē circūcisionez: qz istud signū nō est patens p q̄ hoies cognoscant ad ex̄ sicut in hitu. nā aliqs gētilis videns iudeū si nō poneret aliud signū nisi circūcisio nūq; cognosceret vtrū gētilis an iudeus esset: qz illud signū nullo mō p̄z cū nihil sit in corpe q̄ magis abscōditū reseruet q̄; illa pars: qñ illa sunt mēbra verēda: si g̃ ad solā cognitionē eēt nō magis cognosceret hīs q̄; nō hīs: iō inutile erat hēre nō opz g̃ sic itelligere distinctionē: sed satis est q̄ lz alij p hz nō cognoscāt saltē ipsi iudei p hz se cognoscant ab alijs ppls eē distinctos cuz de alijs dici audiāt q̄ incircuncisi sunt z ipsi sepe hz viderunt sic dauid q tulit ducenta prepucia philistinoz sauli regi vt fieret gener eius sic hr. 1. reg. 18. c. signū autē ad cognitionē exteriorē erat in mō colēdi deū: z iurādi z multis alijs. manifestius aūt signū erat cognitōis eoz in q̄tuor angulis palliorū. nā mādauit deus vt oēs hebrei p. 4. fimbrias pallioz ponerēt q̄tuor fimbrias iacinctinas: z cū qs videbat vestē sic angulatā iacincto iudeū illū esse sciebat vt p̄z numeri. 15. c. ¶ Dom g̃ q̄ cā q̄re nō circuncisi sunt hebrei alig in deserto fuit piculū circūcisionis: nā caput mēbri virilis siue p̄puciū sit mēbri extremitas finit in magna venaz cōgerie q̄ pp debilitatem suā multū sanguinē fundē p̄t z mori: fluxus aūt hui⁹ sanguis ꝓuocat p calorē subtiliantē humorē sanguineū: z debilitantez vim retētiuā venaz: z iō dtigit sepe in estate cū qs multū laborauerit z velocit motus fuerit largū sanguinē de naribus effluere q̄ raro dtingit frigore brume fluxus iste sanguis per calorē marie cātur in motu: qz motus calefacit ab extrinseco z subtiliat ab intrinseco marie qz per motū cātur dfricatio ptiū z discessio: in calore aūt ignis aut solis extrinseco si ille q calefit nō mouet nō est hmōi piculū ita q̄ nihil magis eis q circunciſi sunt repugnat q̄; motus itineris: sz illi q erāt in deserto erant in h piculo. nā nesciebāt qñ moueri debāt: sz ad motū nubis mouebantur erātq; expectātes eā vt p̄z numeri. 9. c. cū dr cūq; ablata fuisset nubes q̄ tabernaculū ꝓtegebat tūc ꝓficiscebant filij israel: z in loco vbi stetisset ibi castrametabant: ad iperiuz dñi ꝓficiscebant z ad iperiū illius figebāt tabernaculū cūctis diebus q̄b⁹ stabat nubes sup tabernaculū manebāt in eodē loco: z si eueniret vt multo tpe maneret sup illud erāt filij israel in excubijs dñi si fuisset nubes a vespē vsq; ad mane z statim diluculo tabernaculū religisset ꝓficiscebāt: z si post die z nocte religisset dissipabāt tētoria. s. biduo aut vno mēse aut lōgiori tpe fuisset sup tabernaculū manebāt filij israel: z nō ꝓficiscebant statim vt recessisset mouebant castra: bis g̃ sic se hītib⁹. s. circūcisio facta fuisset in deserto dtigisset sepius q̄ dū aliqs circumcideret inciperet moueri colūna z imediate oportebat moueri post ipsaz tā circūcisos q̄; circūcidētes: qđ in manifestuz piculū eius q circūcidebat redūdabat: marie qz erāt valđ tenē etatis. s. 8. diez: z ex debilitate venaz z puritate potētie retētiue aptis capitib⁹ venaz tmiatis ad ppuciū vrgēte motu itineris neēe erat sāguinē effluē: z h ipsis nō dubiā mortē efficeret: ista fuit cā q̄re cū moyses mādato dñi veniret i egyptū adduceretq; secū vxorē z duos liberos gerson. s. z Eliezer quoz gerson circumcisus erat Eliezer aūt minime: voluit deus eum occidere in diuersorio pp non esse puerū circumcisum vt p̄z Exo. 4. c. ipse tñ moyses non circumcidit eum in via ante hoc: qz credebat esse

D

Doctoris rñsio ad q̄situm.

E

Motus calefacit ab extrinseco z subtiliat ab intrinseco.

F

Gerson z eliezer filij moysi.

Obiectō bat esse periculū in motu. ¶ Sed nec ex hoc quisq; assumat occasionē arguendi dicens q; ꝛ illis imineret mortis periculū deberent circuncidi: cū ibi in itinere filius moysi circūcisus fuerit.

Rñsio. ¶ Ad qō rñderi pōt dupliciter vno mō q; in rebus dubijs homines agere debent scōm prudentiam suā: ꝛ maxime in periculosis debent se caute hēre deuiando a periculis: si tñ circa aliqō agibile dubiū vel periculosum diuina sīa hēatur non dz ingredi vlterius aliqō dñium humane prudentie circa factū vel modū agendi sicut magis declarauimus. s̄. 1. c. fic aūt in proposito filij isr̄l in deserto exītes videbāt manifestā mortē pueroꝝ si eos circumciderēt. Secuti g̃ humanā prudentiaz euitantesq; manifestū periculum cuz non hērent aliquam diuinam sīam spāliter ad istum casum. s. vtrū tunc dēbent circuncidere vel non: nō circumcidebat si tñ deus mandasset tunc oēs circuncidi ipsi nō curassent de quocūq; periculo quantūcūq; manifesto: sic etiaz moyses videns periculum: si filiū suū eliezer in via circumcideret dimittebat eum in prepucio quousq; veniret in egyptū: ꝛ ibi sine periculo pueri inquiete circumcideret: deus tñ aliter preuiderat s. q; deberet reuerti vxor moysi cum liberis suis in terram madian: ne g̃ maneret tanto tpe incircuncisus voluit vt in itinere circumcideret ꝛ reduceret in terram suam: nā si moyses recessisset puero manente incircunciso nunq; circuncidisset eum mr̄ que erat gentilis: ꝛ de circumcisione modicū curabat: nam in itinere non circuncidisset ipsa eū nisi qz vidit angelum dñi persequentem ad mortem virum suū moysen vt pz Exo. 4. c. ¶ Itez alia ratio erat in illis qui mouebant in deserto q̄ in filio moysi. nam illi qui erant in deserto debebant moueri ad motuz nubis vt. s̄. declaratū: ꝛ qz erat eis incertuz qñ nubes inciperet moueri magnum periculum erat circūcidere pueros: filius aūt moysi non fuit sic: nam statim vt circumcisus fuit separata fuit ipsa vxor moysi ab eo. i. q; nō comitata fuit eū eūdo in egyptū: sed recessit in terram suam madiā: poterat g̃ si vellet ꝛ videret expediens esse puero manere in diuersorio cuz puero circunciso quousq; sanaretur: qō non contingebat in eis qui mouebantur per desertum: qui nō poterant expectare: nec per horaz si colūna moueretur. Obiectō ¶ Sed ꝫ hec arguas q; ista is deberet tenere in anno primo quo exierunt de egypto ꝛ in p̄ncipio scōi quousq; puenerunt in cadesbarne: in q̄a legati exploratores redierunt ad castra isr̄ael vt pz numeri. 13. et. 14. c. ꝛ in vltimo anno quo steterunt in deserto. nā in his duobus annis siue duobus ꝛ dimidio moti sunt in primo namq; anno ꝛ fere dimidio venerunt vsq; cadesbarne: in vltimo anno. s. 40. ꝓcesserunt de cadesbarne vsq; planiora loca campestriū moab super iordanē in vltia mansione vbi mortuus fuit moyses: in toto aūt intermedio tpe qō fuit fere annoꝝ. 38. non ꝓcesserunt pp maledictionē eis data a dño. s. q; starent. 40. annis in deserto vt pz numeri. 14. c. ꝛ sic tunc fixi steterunt vt pz Deute. 1. c. in fine cuz dz sedistis g̃ in cadesbarne multo tpe. s. 38. annis fere poterant g̃ oēs natos in toto intermedio isto circuncidere vt pz ex se: ꝛ sic manerent incircunciſi soli illi q nascerent in anno. 40. qñ moti sunt vsq; ad iordanē. Rñsio. ¶ Rñdetur q; isti falsum supponunt: nam si verus esset q; totus isr̄ael mansisset in cadesbarne tanto tpe ꝛ sciuisset se mansuruz ibidem tanto tpe: debuissent circuncidere oēs qui priuꝰ nati circunciſi nō fuerant: ꝛ oēs qui ibidem nascerent sed nec isr̄ael tanto tpe ibi mansit: nec se mansurū ibidez cognouit. ¶ Primū pz qz qñ deus dedit maledictionem vt manerent in deserto. 40. annis nō dixit q; manerent semp in cadesbarne. i. in illa mansione: sed dixit q; mouerent per desertū vagi sic pz numeri. 14. c. cum dz vra cadauera iacebunt in solitudine filij vri erunt vagi in deserto annis. 40. ꝛ portabunt iniqtatē vram: eadem cā g̃ erat nunc cū mouerent sicut ante qñ veniebant directe de egypto in hoc differt motus istoꝝ annoꝝ. 38. fere: qz in 1. anno fere ꝛ dimidio mouebant directe per solitudinē versum terrā chanaā: ꝛ venerunt vsq; cadesbarne in anno. 40. qui erat vltimus moti sunt de cadesbarne directe versus terrā chanaā: ꝛ accesserūt ad illā sup iordanē terminū eius ab oriente in annis aūt. 38. fere intermedijs mouebant nō directe: sed vagi incedebant hincinde: verūtñ est q; in isto tpe quo fuerunt vagi maiorē morā ꝺebant in mansionib⁹ q̄s in tpe quo directe ꝓcedebant vsus egyptū. ¶ Scōm aūt. s. q; ipsi nesciebant se māsuros certe in aliq̄ māsione: qz deus nihil eis dicebat: sed p colūnā nubis indicabat eis qñ esset tps standi vel mouendi castra: ꝛ sic semp incerti erāt qñ mouere castra dērent expectātes motū colūne nubis ꝛ p annū manerent in eodē loco: iō nō dēbant aliquē circuncidere formidātes semp colūnā ꝺfestim mouēdā: nā si hoc respiciat idē argueremus ꝺ tps illud quo directe tendebāt in egyptū: nā tunc qñ faciebant magnā morā in māsionib⁹ sicut in mōte synai in quo steterūt vno anno exceptis decē diebus vt ꝓbauimus. c. 18. et. 19. satis late: ꝛ tunc ꝓcedebant directe ꝺ terrā chanaā de egypto quousq; accesserūt ad cadesbarne vbi via interrupta est: ꝛ tñ ibi nullus est circuncisus cū in toto deserto nullus circuncisus fuerit vt pz Josue. 5. c. ꝛ si arguas q; iudei ꝑscierunt se mansuros in cadesbarne annis fere. 38. cum deus dixerit eos nō intraturos terrā chanaā vsq; ad cōpletos. 40. annos. rñdet q; ꝛ ipsi sciuerit se nō intraturos in terrā chanaā vsq; ad ꝺsumationē horꝝ temporꝝ cū nesciebāt vtrū in vno loco semp dērent manere an quāto tpe remanē dērent in quolibet loco māsionis: imo dōm q; sciebant se nō māsuros in vno loco semp cū dictū fuerit eis in sīa maledictionis q; filij eorum vagi essent. 40. annis per desertū g̃ moueri dēbant: sed nesciebant quantū aut qñ. ad argūm qñ dicebas sedistis g̃ in cadesbarne tpe multo vt pz. s̄. 1. c. qō intelligit de istis. 38. annis fere iaz dictis vt clare apparet ex lra: ibidē g̃ tunc steterunt sedentes in cadesbarne: rñdet q; dz eos sedisse multo tpe in cadesbarne nō q; toto illo tpe annoꝝ. 38. fere ibi steterint: sed q; in toto illo tpe vltra nō transierint ꝑter modicū tps in quo accesserūt ad torrentem zareth quod non fuit sex mensium vt satis probaretur ex his que habentur numeri. 20. et. s̄. 2. c. sed propter prolixitatē ꝓbationis nō curo inducere: manet g̃ ex hac rōne q; nunq; illi q steterūt in deserto habuerūt tps ad circūcidēdū parulos suos. ¶ Alia aūt rō est ex dolore circuncisionis. s. postq; aliqs circūcisus est in. 3. die euenit ita magnus dolor q; ēt si ille q circuncidit fuerit vir magne etatis ꝛ robuste in. 3. die erit q̄s mortuus ꝛ nō poterit moueri: ꝛ tūc periculū valde magnū est mortis si moueant ab aliquo ipsi circūcisi: pz aūt ꝟ Gen. 34. c. de viris sichimitis quos in dolo fecerūt circūcidi filij Jacob vt possent eos secure occidere in die. 3. ꝛ tunc dz q; in die. 3. qñ solet esse nimius dolor vulnez arreptis symeon ꝛ leui gladijs intrauerūt ꝺfidēter ciuitatē sichem tāq; pugnaturi ꝺ mortuos: ꝛ ipsi duo occiderūt oēs viros totiꝰ ciuitatis sichē ita q; nec vnꝰ fuit q eis resisteret: qz oēs erant q̄si mortui: nō g̃ licebat tali tpe movere circūcisos qō tñ nō ꝺtingebat in deserto: qz quocūq; tpe nubes moueret oportebat eos moueri. (Cunctis diebus ꝙbus supbumū gradieris.) Cōdōnalis ꝓmissio erat ista. s. si obseruarent mādata: sed qz nō seruauerūt data fuit terra illa alteris gētib⁹. (Subuertite oia loca.) ¶ Positur⁹ moyses locū veri cultus destruit p̄mo locū mali cultus ne esset occasio cadendi ppl'o: ꝛ hoc qz via rōnis ꝛ nature p̄mo malū extirpat q̄s bonū instituat. (In ꝙbus coluerūt gentes.) Qz talia abominabilia erant deo. (Quas possessuri estis). i. q̄rū terrā ꝛ diuitias possessuri estis: ipsas aūt gētes possidere nō poterāt. ¶ Qz aūt terrā illarū gētiū possessuri essent pz: qz in multis locis oīuz istoꝝ quoq; librorꝝ ꝓmittit eis terra septē gentiū. s. chananeoꝝ. amorreoꝝ: ꝛc. q; aūt diuitias eoꝝ possessuri eēnt pz. s̄. 6. c. cū dz. cūq; introduxerit te dñs deus tuus in terrā pro qua iurauit pr̄ib⁹ tuis Abraā: Isaac: ꝛ Jacob: ꝛ dederit tibi ciuitates optimas ꝛ magnas q̄s non edificastis: ꝛ domos plenas cunctaꝝ opū q̄s nō extruxisti: cisternas q̄s nō fodisti vineta ꝛ olineta q̄ nō plantasti: ꝛ comederis ꝛ saturat⁹ fueris caue ne obliuiscaris dñm q; eduxit te de ꝛra egypti. ¶ Scōz s. qō nō poterāt possidē illas gētes pz nā accipiēdo ꝓprie possessionē vocat possessio id qō est totalr alterius: ꝛ sic nō est iustuz iter hoiez ꝛ suā possessionē vt pz p phm in. 5. ethi. nā qcqd agat ei hō nō fac iniustitiā ei: qz totalr res sua lz in ꝟ sit q̄dā dzia parua si sit res possessa aiata aut inaiata cuiꝰ radi cē late declarauimꝰ Exo. 21. c. s. dziaz iter suū ꝛ domū vl res brutas q̄s ꝟ aiatas nō voco. Qō g̃ aliqs possideat aliquā gētē ꝺtingit dupl'r qz aut ꝓprie sē possessio eius: ꝛ tūc debēt ee ipsius totalr: ꝛ isto mō possidebit eos vt suos: nā suus est res totalr dñi sui: ꝛ est possessio eius sic. n. vocat phs. 5. ethi. dicens. nō ee iustū int hoiem ꝛ suā possessionē. i. iter hoiez ꝛ suū suū nisi iustū depoticum siue dñatiuū qō nō est iustū simplr: ꝛ sic vocat sacra scriptura suū pecuniā dñi sui vt pz Exo. 21. c. ꝛ istū modū sequit aristo. in. 1. poli. c. 2. in fine diffiniēs suū: nā vocat eū rē simplr dñi sui cū diffinit sic dicēs suus est ozganū aiatū sepatū hō exīs simplr alteriꝰ: isto mō nō poterāt possidē israelite pplos chananeoꝝ: nā ꝺ gētibꝰ aliis accipē poterāt suos de illis aūt septē pplis ꝛre chanaā nequaq; vt. j. dicet. ¶ Scōo mō poterat ee q; aliqs possideat aliquā gētē accipiēdo large possessionē pro eo qō nō est totaliter eius q; possidet: sz aliquo mō: ꝛ sic poterant hebrei possidē aliqs gētes ī tributarias: nā ee tributarias nō ē ee totalr alicuiꝰ: sz q̄rū ad aliqd. s. ad certā psolonē tributi aut obsequij alicuiꝰ: sz ēt isto mō ñ poterāt possidē iudei gētes chananeoꝝ: qz ꝺ aliis gētibꝰ po-

m

n

† Cōdōnalis ꝓmissio. †

Qō. 2. A An iudei dērēt possidere terraz istaꝝ gētiū vl ipsaꝝ gētes.

B Possidere aliquā gentem dupl'r contingit. Prio mō.

Scōo mō.

terā facere tributarios:sed de chananeoꝝ ppl'is nō vtrūq; aūt pꝫ:qz tenebanť oēs chananeos occidere:qui aūt occidit nec est seruus:nec tributarius de hoc pꝫ.j.20.c.cum dō qꝫ si pugnarēt ꝺ aliquas ciuitates que erat in terra chanaā primo offerent eis pacē:z si reciperent eā erunt tributarij si aūt nō reciperent:sed pugnarent se defendendo capta ciuitate occidebant oēs absq; mulieribus z paruulis quos vendebant:z tunc sequit sic facietis cunctis ciuitatibus que a te ꝑcul valde sunt:z nō sunt de his quas in possessionē accepturus es:de his aūt ciuitatibꝰ que dabunť tibi nullū oīno pmittes viuere:sed interficies in ore gladij ethetum.s. z amoꝛreum:chananeuz:z pherezeū:euenz: z iebuseū sicut precepit tibi dñs deus tuus:z si forte obijcias qꝫ filij isrl' tenuerunt aliquos in seruos scōm qꝫ gabaonitas vt pꝫ Josue.9. c.z aliquos tenuerunt in tributarios sic fuerunt de gabaonitis pꝫ Josue.9.c.qz dō in fine fecit ğ Josue vt dixerat z liberauit eos de manu filioꝝ israel vt nō occiderent:decreuitq; in illo die eos esse in ministerio cuncti ppli z altaris dñi cedētes ligna:z aquas portantes vsq; in pīs tps in locū quem dñs elegisset de tributarijs:pꝫ Josue.16.c.de pplo chananeoꝝ qui fuit tributarius tribus efraim cū dicitur:z nō interfecerunt filij efraim chananeuz qui habitabat in gazer:habitauitq; chananeꝰ in medio efraim vsq; in diem hanc tributarius:rndet ad primuz cum dicis de seruitute gabaonitarū qꝫ nō factū fuit hoc a ꝓpōsito.s.qꝫ filij isrl' dimitterent aliquas ciuitates chananeoꝝ vt seruirent sibi:nā hoc nullo mō poterant agere:sed fuit ꝓter eoꝝ intentionem:qz gabaonite venerunt ad eos in dolo dicentes se esse de terra longinq; portantes vestes attritas:z veteres vtres:z calciamēta disrupta vt hec essent illis in testimoniū distantis terre sue.credidit aūt isrl' z putans eos esse de terra longinq; inuit cū eis fedus ne ꝺ eos vnq; bellū mouerent:z sup hoc iurm inter vtrosq; positum est. postea cū cōperissent eos esse incolas terre chanaā voluerūt eos destruere vt vulgus postulabat:sed ꝓncipes iudeoꝝ tñ Josue duce suo putantes se obligatos hoc iuro nō occiderunt gabaonitas:sed vt nō manerent ipuniti pp fraudē quam egerant fecerunt eos seruos:nec tñ fecerunt eos seruos suos:ita qꝫ oēs gabaonite diuiderent inter pplares isrl' z darent vni vnus z alteri alter:z sic diuidendo ꝓportionalr : sed qz ipsi si cognouissent eos esse de terra chananeoꝝ nō poterant eos accipere in suos: ita cū nunc cognouerunt voluerunt eos pro se accipere:sed statuerunt eos seruos tabernaculi in loco quez elegisset dñs vt pꝫ Josue.9.c.z ly dicat ibi qꝫ seruire debant pplo nō est intelligendum qꝫ seruire deberent toti pplo:sed solū qui esset ppls diunctus anteq; accipet hereditatē terre pacifice:qz tunc simul erāt ppls z tabernaculū dñi:cū aūt ppls omissus est in possessiones suas secutus fuit ppls gabaonitaꝝ tabernaculuz in quocūq; loco eēt vt satis pꝫ Josue.9.c.ad aliud de tributarijs chananeis rndet qꝫ nō factū fuit licite:naz nō oia que in sacra scriptura scribunť approbanť vt multa facta fuerunt mala aliquaꝝ psonaruz q̄ in sacra scriptura enarranť vt pꝫ discurrenti in sacra scriptura : z hoc pꝫ qz et hoc qꝫ isti acceperunt gentes illas tributarias non delendo eas deus iratus fuit:z nō deleuit eos cū ipsi nō seruauissent pactū veniēdo in pactū cuꝫ gentilibus vt pꝫ iudi.2.c.qñ angelus dñi ascendit ad locū flētiū.(Sup mōtes excelsos.)Ibi n.maxime fiebant tēpla idoloꝝ tanq; in ogruentissimis locis z magis ad hoc nāl'r adaptatis:sic apud capita fluminū vt ait Seneca:z sic tēplum baal erat in excelso monte vt pꝫ numeri.22.c. duxit euz ad excelsa baal:z phanū phegoꝛ in alto erat vt pꝫ numeri.23.c.duxit eū ad mōtē phegoꝛ.i.ī quo colebať phegoꝛ sic et iupiter in olimpo altissimo monte thessalie colebatur a quo olimpiades vocanť:iō deus ad magnā culpā reputabat sacrificare in montibꝰ vt pꝫ Ezechi.18.c.(Et colles)montes dñr altitudines terre hītes ligna frondosa:colles dñr altitudines sine arboribus vel montes sunt magne altitudines:z colles parue.(Et subter omne lignū frondosum.)Etiā si esset in locis planis : qz ibi colebant pziapū q vocať deus hoꝛtoꝝ.(Dissipate aras).s.in qbus cremanť carnes ad honoꝛē deoꝝ.(Confringite statuas).i. imagines deoꝝ copulentiā hītes que ferree:lignee:siue lapidee erant:siue alicuius alterius metalli.(Lucos igne comburite).7.c. ista exposita sunt.(Dispdite noia illoꝝ de locis illis).i.destruite tēpla vel aras in qbus colebanť vt iam non noiet in terra illa tēplū siue ara Jouis vel mercurij siue alterius dei.(Non facietis ita dño deo vro.)Dic intendit inducere legislatoꝛ qꝫ locꝰ in quo sacrificia fiant sit vnus in tota terra ꝓmissionis pp periculū idolatrie si cuilibet pmitteret vbi vellet sacrificare: qz nesciret an deo an demonibus sacrificaret vt pꝫ Leui.17.c.(Non facietis ita dño deo vro.)Sicut illi faciebant sacrificantibꝰ in montibus vel collibus siue locis frondosis qlibz vbi volebat:vos aūt in vno loco solū sacrificabitis.(Sed ad locū).s.vnū.(Quem elegit dominus.)Non erat locus iste eligendus ab hominibus:sed a deo : vt magis constaret hominibus sacrificia sua deo accepta esse:qz ipse locum illum ad talia elegisset quod non esset si boues eligerent:z de isto loco nondū ostabat moysi qs futurus esset vel dicebat incerte:qz multa loca deus voluit sc̄ōm diuersa tpa.ꝓmo.n.fuit tabernaculū:in silo vt pꝫ Josue.18.c.z ꝓmāsit ibi tpe iudicū vt pꝫ iudi.ylti.c.Et post in tpe beli sacerdotis arca capta fuit a philistin vt pꝫ.1.reg.5.c.z deus repulit tabernaculū silo qō erat in sorte efraim vt pꝫ.ps.77.z translatū fuit ad tribum iudaꝫ vt in eodē.ps.z positū fuit in ebron pꝫ qz ibi sacrificabant filij Dauid anteq; fieret tēplū per Salomonez vt pꝫ 2.re.15.c.de absolone qui obtulit deo in ebron:h quidā voluerunt.s.qꝫ stetisset tabernaculū in ebron:z inde in gabaon trāslatū autumāt: qꝫ aūt tabernaculū fuerit aliqñ in gabaon satis pꝫ ex testimonijs.j.allegatis : z ex his que diximus Exo.20.c.ſz qꝫ in ebron fuerit falsum est:z añs eoꝝ verū est:sed ꝺnītia est mala qō sic pꝫ.nā isti fundant sup hoc qꝫ vbicūq; fiebāt sacrificia eēt tabernaculum:nā coā arca fiebant sacrificia vt pꝫ.2.re.6.c.qñ ducebat eā dauid in domū suā:nā cum mouissent sex passus īmolabant:itē īmolabat Samuel in ramatha vbi nō erat tabernaculū nec arca vt pꝫ.1.re.7.c.īmolauit ēt in maspbat vt pꝫ eodem.c.īmolauit in bethleē vt pꝫ.1.re.16.c. z sic de multis alijs locis in qbus nō erat tabernaculū:nec arca.que patent discurrenti.in maspbat aūt fiebant sacrificia:qz dauid z filij sui z reliquus ppls sacrificabant ibi nō tñ erat ibi arca vel tabernaculū: nā postq; de silo trāslatū est positū fuit in ciuitate nobe:de quo 1.re.21.c.vbi demonstrať fuisse ibi sacerdotē magnū achimelech cū tota sua ꝓgenie z mensam ꝓpositionis.exquo arguitur fuisse totū tabernaculum:z hoc fuit tpe Saulis qñ fugiebat dō a facie Saulis.postea aūt translatū fuit in gabaon ōstructa vrbe:nā qz sacerdos achimelech ōderat dauid panē z gladiū mādauit saul occidi eū z totā suā ꝓgenie.s.totā domū patrū suoꝝ: z fuerunt occisi.84.vestiti ephod vt pꝫ.1.re.22.c.neče ğ fuit ōstruere illā:qz eā destrui fecit Saul transferri tabnaculū dñi ad aliud hītaculū:z tūc translatū est in gabaon.¶Dōm est ğ qꝫ tabernaculū dñi nunq; fuit in ebron ly ibi fierent sacrificia:nā de ipsis sacrificijs factis in ebron:z de cā quare facta sunt z a quo ceperūt:z de sacrificijs factis in alijs locis:z de mutatione arce z tabernaculi varia plenissime.Exo.20.c.dcm est:z ibi vid:fuit ğ.1.tabnaculū in silo vbi māsit magno tpe vsq; ad mortē heli sacerdotis deinde trāslatū fuit in ciuitatē nobe:deinde trāslatū fuit in gabaon:z ibi sacrificabāt:vnde illuc ascendit Salomon petiturus sapiam a deo vt hr̄.3.re.3.c.et.2.paralipo.1.c.deide trāslatū est in Hierlm z collocauit illō ibi salomon in tēplo qō fecit vt satis appet in ꝓcessu.3.re.et.2.paralipo.in multis locis. (De cunctis tribꝰ vr̄is.)Non est intelligēdū qꝫ deus eligeret de cunctis tribubus vnū locum.s.de q̄libet tribu vnū locum:qz sicut erant.12.tribus:ita essent tunc.12.sanctuaria quod valde erat incōueniens sc̄ōm illum statū in quo erat inclinatus ppls ad idolatriā:z si videret deum in multis locis coli putaret esse multos deos:sed est sensus qꝫ deus eligeret vnū locū de cunctis tribꝰ.i.respiceret oēs tribus:z in tribu que magis ei placeret eligeret vnū locum in quo magis sacrificareť sibi:z fierent alie cerimonie legis:vt ogregatio ad tria festa ꝓncipalia.s.ad festum azimoꝝ:ad pentecostem:ad festū tabernaculoꝝ:nā in his tribus festis totus isrl' ogregabať ad locū sanctuarij vt pꝫ Exo.23.et. 34.z Deu.16.c.locus iste erat in electione dei:iō vbicūq; vellet ibi fiebat ei obsequiū z ponebať tabernaculū:iō si aliqñ volebat repellebat locuz:z accipiebat alterū sic fecit:qz repulit sanctuariū ciuitatis sylo qō erat ī tribu efraim siue Joseph cū efraim sit filius Joseph:z voluit sibi trālferri ad syon vbi mansit:ly nō imediate trāsierit:qz ꝓmo stetit ī ciuitate nobe deide in gabaon ad vltiuz in Hierlm:z ibi fuit firma hītatio eiꝰ ꝺ h̄.ps.77. dr̄ z repulit tabernaculū Joseph:z tribum efrem nō elegit : sed elegit tribū iuda mōtē syon quē dilexit.(Ut ponat nomen suuz ibi).i.vt sit memoria noīs eiꝰ in loco illo spāl'r.s.qꝫ ly in alijs locis deus colať fide:z spe:atq; charitate:tñ cultu sacrificiozum z aliaꝝ cerimoniaꝝ in vno loco colebať:z ibi dicebať ponere nomen suū: qz in illo loco magis z spālius denoiabať q̄ in alijs locis:z ille locus spālius ptinebat ad eum q̄ alia loca sic ly sanctos dei vbicūq; inuocemus : z honoremus:qđā tñ sc̄ loca in qbꝰ magis honoraťť:z inuocanť noīa eoꝝ sic loca in qbꝰ sc̄ sepulti vel ecclie q̄ denoianť ab eis:vñ ille eoꝝ inuocatōes noianť:qz potiꝰ ibi inuocāť q̄ alibi.(vt bitet ī eo).i.vt inuocet nom̄ eiꝰ ibi:qz ꝺ nusq; habitat

In qbus locis fuerit tabernaculuz.

Notādū ꝺ electione locorum.

Opinio doc. de dñi tabnaculo.

habitat cum in nullo loco cōprehendat: ⁊ sic dixit Salomon. 3. re. 8. c. non est putandū q⁹ deus sup terram habitet cum celi celoꝝ eum capere nō possint: sed istam domū edificaui ei vt sint oculi eius super orantes ad eū in domo ista: qualr deus dicat esse in aliquo loco per potentiā ⁊ essentiā siue p̄sentiam: vt cōiter dr̄ Exo. 3. et. 20. c. dictum est: ⁊ ibi quo angeli sunt in loco ⁊ quo anime: deus aūt spāliter dr̄ habitare in loco sanctuarij: qr ibi fiebat ei spāles honor qualis nō fiebat ei tunc in toto orbe: nā solū notus erat in iudea deus ⁊ in israel magnum nomen eius vt p3 ps. 75. vel dicebat habitare in tabernaculo in loco sanctuarij: qr ibi spālia faciebat quasi in toto regno israel: nā ibi loquebatur q⁹ nō erat in alijs locis intra sancta sanctoꝝ sup arce p̄opitiatoriū inter duo cherubin loquebat dns qcūq; moyses cōsulebat: ⁊ inde dabat dns p̄cepta p̄o pplo israel vt p3 Exo. 25. et. 30. ⁊ numeri. 7. c. loquebat ēt deus apud altare holocaustoꝝ in introitu tabernaculi: ⁊ ibi rndebat de dubijs qstis ⁊ interdū non consulente moyse deus loqbat vocando moysen: ⁊ ista rnsio fiebat ad declarationē eoꝝ que erant necia pplo ⁊ fiebat h̄ circa introitū tabernaculi ad ostium eius sup altare de quo Exo. 29. c. de qua mansione dei in alio loco iam magis dcm est. (Venietis ⁊ offeretis ibi holocausta). Ista lra ē multū larga: qr ponit quantū ad illa ad q̄ obligabant: ⁊ quantū ad illa ad q̄ non obligabant: nā tribus diebus in anno obligabant venire in locum sanctuarij: vt patet in locis. s̄. allegatis: ⁊ tunc debebant ferre aliquid ad offerendum vt patet. Exodi. 23. et. 34. c. cum dicitur nō apparebis vacuus in conspectu meo. ⁊ iste erant hostie pacifice de q⁹bus offerentes ipsi: ⁊ oēs qui nō offerebant sed pertinebant ad ipsos offerentes comedebant: nā maximū gaudiū tunc erat: de h̄ p3. j. 16. c. vbi ponit q⁹ in festo pētecostes de oblatione spontanea comedere debat ipse offerens: ⁊ seruus ⁊ ancilla ⁊ filius ⁊ filia ⁊ oēs alij: idē p3 ibidē de festo tabernaculoꝝ: de festo aūt azimoꝝ nō ponit q⁹ eadem fierent: sed satis intelligendū est q⁹ eadē fierent. cū festū azimoꝝ esset festū p̄cipale totius anni ⁊ mandabat q⁹ in oībus istis festiuitatibus cū appareret coram dño nō appareret vacui: g̃ aliqd offerre debat magis adhuc q̄ in alijs festis. (Et offeretis in illo loco.) Non solū debat aliqs venire in tribus festiuitatib⁹ anni in q⁹bus obligabat omne masculinū vt supra diximus: sed ēt si qs voueret offerre aliquod animal dño debat illuc ire: qr nō poterat offerre i aliquo alio loco terre sue: sic. n. phibet. ⁊. j. cū dr̄ caue ne offeras holocausta tua in omni loco quē videris: sed in loco quē elegit dns deus tuus. (Holocausta ⁊ victimas vras.) Tria g̃a sacrificioꝝ distinguunt Leui. 1. c. s. holocausta q̄ sunt sacrificia ad solū honorē vel laudē dei: ex nulla alia cā ⁊ ista totalr incendebant nec aliqd inde debat sacerdos nisi pellem vt p3 Leui. 6. c. iō vocant holocausta ab olon qd est totū ⁊ cauma qd est incendiū q̄si totū incensum. scōm genus est sacrificiū vel hostia pacifica q̄ fiebat q̄n aliqs rogabat aliqd deū ⁊ offerebat hostiā: ⁊ iste vocabant pacifice: qr fiebant p̄o pacificando nobis deū vt adiuuaret vel reddendo gr̃as deo nobis pacificato. Et de hostia ista renes cū toto adipe aruina ⁊ reticulo incendebant ad honorē dei: armus ⁊ petusculū cedebant in partē sacerdotū: cetere aūt carnes ptinebant ad offerentē ⁊ comedebat eas intra atriū tabernaculi: ō bis Leui. 3. et. 7. c. ¶ Tertiū genus est sacrificium p̄o peccato ⁊ circa hoc sunt multe cerimonie ⁊ distinctiones de q⁹bus Leui. 4. et. 5. et. 6. c. Et ista duo vocant hic victime ⁊ sic cōprehendit hic omne genus sacrificij per holocaustū ⁊ victimas (decimas) q̄ ptinebant ad ius Leuitarū vt p3 numeri. 18. c. oia alia iura que sequuntur pertinebant ad sacerdotes. ¶ Sciendū q⁹ tota tribus leui separata erat ad seruitium domini spāliter p̄o toto alio pplo cuius p̄mogeniti obligati erant dño: qr scōm antiquā consuetudinem p̄mogeniti erant sacerdotes ⁊ qr ceteri p̄mogeniti aliarū tribuū ad hoc erant inepti ⁊ dns repulerat eos: qr coluerunt vitulū conflatilē elegit tribus leui que nō coluerat vitulum: sed adiuuit moysen ad vindicandū peccatū colentiū vt p3 Exo. 32. c. ⁊ separauit eam a reliquo pplo sibi ad obsequiū: sic p3 numeri. 3. c. cū dr̄ tolle leuitas p̄o p̄mogenitis filioꝝ israel ⁊ pecora leuitarū p̄o pecoribus eorum erūtq; leuite mei ego sum dns: isti aūt qui erant in tribu leui erant diuisi: nā q̄daꝝ erant sacerdotes. s. aaron ⁊ filij eius vel oēs qui descendebant ab eo: nā eo inuente soli filij sui consecrati sunt ⁊ nuti ad obsequendū dño: de hoc Exo. 29. ⁊ Leui. 4. et. 9. atq; 10. c. Alij aūt erant q̄ nō erant sacerdotes: sed vocabant simplr leuite: ⁊ isti nō ministrabāt in altari sacrificādo aut thimiama cremādo: vel faciēdo aliq̄ alia sic faciebāt sacerdotes: sed solū seruiebant misterio tabernaculi mouēdo ea q̄ in tabernaculo erāt ⁊ totū ipsum tabnaculū scōm distinctiones onerū eis ipositoꝝ: de q⁹bus h̄ nūeri. 4. c. ō diuisiōe chaathitarū gersonitaꝝ ⁊ meraritaꝝ glibet scōm officia sua: ⁊ qr oēs hij tam leuite q̄ sacerdotes inuebant in obsego tabernaculi de sumptib⁹ tabernaculi viuē. i. sustentari debant cuz aliū de sustētari nō possent: qr nō hēbant alia officia: nec ꝺuenieter exercē poterant: ⁊ ob h̄ cū data fuerunt eis loca ad hītandū: naz data fuerunt p̄dia ad colendū: sed paruū territoriū ad alēda pecora vt p3 numeri. 35. q. d. q⁹ filij isral sustentationē daturi erāt: qr loco eoꝝ dño ministrabant separauit g̃ dns ad istoꝝ sustentationē vltra iura. s. decias: p̄micias: vota: sacrificia spontanea: ⁊ p̄mogenitoꝝ redēptiones: aut sctificationes: ceteraq; in hunc modū vt p3 numeri. 18. c. erat tm̄ dr̄ia qr leuitis qui nō erant sacerdotes: qr erāt plurimi debat magnus redditus. s. decane totius pplī: nā iste erat maximus redditus: sacerdotib⁹ aūt dabant p̄micie cū ceteris iuribus: leuite tm̄ q⁹ minores erant postq̄ accipiebant decimas dabāt decimā partē eaꝝ summo sacerdoti vt p3 numeri. 18. c. nouē aūt partes decimaꝝ reseruabant sibi ⁊ in hac solone ita se hēbant ipsi ac si essent boues pplares hostes vsi decimas darent: cū tm̄ isti nihil hērent nisi qđ eis dabat. (Primicias manuū vrarū). i. primicias de frugib⁹ ⁊ alijs q̄ manibus colitis: tria aūt sunt g̃a p̄miciarū. s. in viridi spica: in festo azimoꝝ: ⁊ panes in festo pentecoste. Et olum frugū primicias in festo tabernaculoꝝ mense septēbri collectis oībus que in agro: de bis Leui. 23. c. ⁊ de quolibet g̃e istaꝝ p̄miciaꝝ intelligit q⁹ deberent ferri in Hierlm vel in locū aliū in quo esset tabernaculū dni. (Vota.) Etiā ibi soluebant siue aliqd īmolādū esset siue nō: de votis dcm fuit aliqualr leui. 27. c. ⁊ numeri. 30. (Atq; dona.) Aliq̄ dona q̄ offerebant ⁊ nō ex voto nec īmolabilia erant. (Primogenita boū ⁊ ouiū.) Qr ista offerenda erant: qr sctificari debat olum p̄mogenitū masculinū per īmolationē in ouibus capris ⁊ bobus: p̄mogenita aūt bolum: qr īmolabilia nō erāt redimebant q̄nq; siclis vt p3 Exo. 13. ⁊ numeri. 3. c. (Et comedetis ibi in ꝺspectu dei vri.) Hoc intelligit ō hostijs pacificis vel de alijs: de varijs q̄ offerebāt dño de q⁹bus offerenti comedere licebat: de holocausto autez vel hostia p̄o peccato siue de votis offerenti nihil licebat comedere. De holocausto aūt q⁹ nihil accipē liceat offerēti ad comedēdū: nā holocaustū dr̄ sacrificiū in quo nihil reliq̄bat de ipsa re sacficata qđ nō cremaret: ⁊ dr̄ holocaustū ab alō qđ est totū ⁊ cauma qđ est icēdiū q̄si totū incensuz ⁊ hoc p3 leui. 1. c. nā lz fieret holocaustū de boue siue de oue siue de capra detracta pelle totū qđ intra erat incēdebat in altari sup struē lignoꝝ: nā carnes ipse cū ossibus cremabāt: ⁊ caput ⁊ pedes ⁊ ipsa intestina q̄ fimo plena erant lauabant ⁊ postea madebant cū oībus alijs partibus ipsius aialis: nihil g̃ manebat qđ ipse offerens comedere posset: nā ⁊ ipse sacerdos qui īmolabat ⁊ cōburebat carnes aialis coram dño nihil inde habebat nisi pellē que detrahebat aiali vt p3 Leui. 7. c. cuz dr̄ sacerdos qui offert holocausti victimā hēbit pellem eius. Si aūt p̄o peccato aut delicto cuius eadē lex sacrificij est vt p3 Leui. 7. c. hostia fiat aut fiebat p̄o peccato sacerdotis aut p̄o peccato multitudinis aut p̄o peccato p̄ncipis pplī aut p̄o peccato alicuius singularis psone: sic. n. distinguit Leui. 4. c. in tribus p̄mis inferebatur de sanguine hostie intra tabnaculū ad expiandū in altari thimiamatū: vt p3 Leui. 4. c. ⁊ in. 4. mō non inferebat sanguis intra tabernaculū ad expianduz: ⁊ scōm hoc ponit regula Leui. 6. c. in fine q⁹ ois victima p̄o peccato cuius sanguis infert intra sanctuariū ad expiandū. s. ad altare thimiamatuz non debat comedi: sed cōburi ex̄ castra: ⁊ hec erat cū fiebat p̄o peccato sacerdotis aut totius multitudinis aut p̄incipis pplī: si autem sanguis hostie p̄o peccato non inferebat intra sanctuariū debebant eā comedere sacerdotes in loco sanctuarij: ⁊ oēs de genere sacerdotali dumtm̄ masculi comedere poterant vt p3 Leui. 6. c. vt. s̄. dictum est ⁊ sic nullo mō ipse qui offerebat p̄o peccato poterat comedere aliqd ō eo qđ offerebat: sed vel nullo mō comedebat vel ipsi sacerdotes totaliter comedebant. ¶ Item de votis non poterat aliquis comedere vt si quispiam vouebat vnā ouē aut capram dño nō poterat comedere de illa: nā cū q⁹ vouisset simplr aial suū dño si illud mūdū eēt īmolari debat dño ⁊ nō poterat ꝺmutari p̄o altero aiali qđ si mutaret taz ipsuz qđ mutatū est ⁊ id p̄o quo mutatū est, sanctū erit dño. i. ꝺsecrari debit: ⁊ tūc de isto aiali mūdo votiue p̄missō sic fiebat q⁹ sanguis eius fundebat p̄ cornua altaris sic in alijs īmolationib⁹ ⁊ adeps eius īmolabat: sed nihil de carnib⁹ incēdebat tote. n. simul ad sacerdotes ptinebāt vt p3 nūeri. 18. c. si āt aial īmūdū erat qđ votiue p̄missuz erat adducebat coram sacerdote ⁊ detimabat p̄ciū ei⁹ ⁊ sic vendebat: ⁊ illō p̄ciū ptinebat ad sacdotes vt p3 nūeri. 18. c. si aūt dns

Notādū

Holocausta vñ dicantur.

Quar leuite separati sūt ad seruiendum domino.

In viridi spica tria sunt g̃a p̄miciarum.

Queda de holocausto

qui vouisset volebat redimere animal dabat quantuꝫ a sacerdote estimatū fuisset ⁊ insuper partem quintaꝫ vt ꝓ Leui.27.c.⁊ ibi de istis supradictis.de bis ḡ ipse offerens nullo mō cōmunicabat.de ōnarijs ât eodē mō nā si aligs aliqō dedisset donuꝫ sacerdotibus siue esset aligd īmolabile siue non transibat in ꝓprietatem sacerdotū:⁊ sic nihil debebat ipsis offerentibus in sola aūt pacifica hostia ipse offerens poterat aligd recipere vt ꝓ leui.7.c.s.oēs carnes ipsius aīalis ꝑter oēs adipes qui adolebant dño:qz ois adeps dñi erat iure ꝑpetuo in gīlationibus ⁊ cūctis habitaculis vr̄is:nec adipē nec sanguinez oīno comedetis vt ꝓ Leui.3.c.⁊ Leui.7.dz si quis adipem qui offerri dz in incensuꝫ dño comederit peribit de pplo suo.i.morietur ⁊ ꝑter renes cum cauda ⁊ duos renunculos:naz ista incendebant dño vt ꝓ Leui.3.c.ꝑeter hoc aūt in ius sacerdotū cedebat armuꝫ dext̄er rei īmolate ⁊ pectusculū elevationiꝫ:cetere aūt carneꝫ manentes erant ꝓ ipsis offerentib⁹ vt ꝓ Leui.8.c.dzia autez inter sacrificia pacifica ⁊ holocausta vel ꝓ peccato vel ī votis ⁊ denarijs erat:qz qui offerebat hostiā pacificam totā non offerebat: sed ex eo qō dicebat saltem intra se velle offerre pacifica dicebat se velle accipere de eis certā partez in alijs aūt eo ꝙ talia faciebat totalr donabat:ita ꝙ nihil ad eū ptineret: iō iter aīalia que offerebant in sacrificijs pacificis:⁊ illis que offerebant in voto vel ꝓ peccato:nā ꝓ victimis pacificis quedaꝫ aīalia aliqualr īmaculata accipi poterant:in votoꝝ solutione aūt opz aīalia totalr esse munda ⁊ integra vt ꝓ Leui.22.c.cuz dz oué ⁊ bouē cauda ⁊ aureamputatis volūtarie offerre potes: votuꝫ aūt ex bis solui nō pōt ⁊ ratio est qz in bis q̄ pacifica sunt nulla obligatio est ad offerēdū:sed sola voluntas offerentis:in votis aūt acquisita est obligatio:nā lz in vouendo sit libtaꝫ post votū tū emissum nulla libertas est:sed ita teneꝫ ipse vouens ac si alias dēret:vt ꝓ extra de voto ⁊ voti redēptione in.c.lz cum dz lz vniuersis liberū sit arbitriū in vouendo vsq; adeo tū necessaria est solutio post votū vt sine dispendio salutis ꝓprie nō liceat alicui resilire:ideo bt̄ in decretis.3 7.q.j.c.nuptiarū.cum ḡ aliquis obligatuꝫ est qz teneꝫ strictus imponiꝫ ei facere id qō melius est si ḡ quis se obligauit ad offerendum tenebit iam ad offerendū animal qō mundū ⁊ īmaculatū totalr sit:cum aūt nō teneꝫ quisq; offerre quicquā qōcūq; obtulerit recipieꝫ:iō siue bos aut ouis aures vel caudam amputatas hēant siue nō recipieꝫ a sponte offerentib⁹:a vouentibus aūt minime.(In ꝺspectu dñi dei vr̄i.)Qui comedent carnes hostie pacifice in atrio tabernaculi comedere dēbat cozā altari sacrificioꝝ in quo de⁹ esse dicebaꝫ: qz ibi ei offerebaꝫ.Alia dona que ferebant q̄ comestibilia essent poterant extra atriū comederi vocatis pauperibus ⁊ leuitis vt.j.ꝓ.(Et letabimini in cunctis ad que miseritis manū).i.que per manuū vr̄arū laborem habuistis.(In gbuꝫ benedixerit vobis dñs deus vr̄).i.qui multiplicauerit vobis de⁹:qz lz vos in eis laborauueritis:tū magis gr̄a dei q̄ labore manuū vr̄arū habuistis.(Non facietis ibi.)Hic excludit quendaz errorē:qz crederet aligs ꝙ sicut viuente moyse qui legislatoꝝ ⁊ sanctus ꝓpheta erat faciebant:ita facturi essent post mortē eius in terra ꝓmissionis.ideo dicit.(Non facitis ibi que hic facim⁹.) Et hoc pōt dici de oībus cerimonialibus ꝙ non seruabant in deserto: sed glibet faciebat qō volebat vel si seruabant aliqua nō scōm eandem formā quā hēre deberent:sed p̄ncipalius hoc dici pōt de loco sacrificij:qz aligs volebat offerre in vno loco alius in alio:in terra aūt promissionis vnū locum determinate habituri essent. ℂ Rab.sa.dicit ꝙ dum essent in deserto filij israel ꝙ glibet offerebat voluntarias oblationes:vt holocausta ⁊ hostias pacificas vbi vellet:siue in tabernaculo siue extra: victimas aūt quas ex necessitate offerre dēbat in atrio tabernaculi offerre cogebant.Sed non vz verum : qz dz Leui.17.c.ꝙ quicūq; siue de iudeis siue de alienigenis obtulerit hostiaz ⁊ nō ad ostiū tabernaculi:ita reus est ac si sanguinē effudisset.Holocaustū aūt semp volūtariū est:qz solū necessaria sunt q̄ vouent ⁊ que ꝓ peccato dant:victime aūt pacifice ēt voluntarie sunt ibi alr omne sacrificiū fieri ꝓhibeꝫ in agro:qz talia demonib⁹ fieri vr̄. ℂ Item ꝓ esse falsum : qz ēt holocausta non licebat offerre eꝫ locuz sanctuarij vt dz.j.s.caue ne offeras holocausta tua in omni loco quē videris:sed in eo quē elegit dñs de⁹ tuus in vna tribuū tuaꝝ offeres hostias ⁊ facies quecūq; ego ꝑcipio tibi:⁊ suadeꝫ hoc magis:qz nullū est sacrificiū qō minus hēat ō nā sacrificij q̄ agnus paschalis:sed offerre illū oēs cogebant:⁊ hoc in loco quē deus elegisset ḡ a fortiori in alijs sacrificijs tenebant ad offerēdū ea ītra atriū tabnaculi:ꝓ aūtis ꝑma parz: qz cetera sacrificia ad sacerdotes magis ptinebāt ⁊ nullus popularis tenebaꝫ ad illa:sacrificia aūt agni paschalis ad oēs ptinebant cū oībus mandareꝫ sub pena magna ꝙ phase celebrarēt vt ꝓ numeri.9.c.ℂ Scōm.s.ꝙ cogerent īmolare phase in loco quē deus elegisset ⁊ nō poterat extra facē vt ꝓ.j.16.c.cuz dz nō poteris īmolare phase in qualibet vrbiū tuarū quas dño deus tuus daturus est tibi:sed in loco quē elegerit deus tuus:vt sit nomen eius ibi.ℂ Itē fundamentū oīum istoꝝ est : qz deus volebat oīa que īmolabant in vno loco solo terre ꝓmissionis īmolarent:⁊ hoc vt non dareꝫ locus hereticе prauitati qō erat quantū ad cultū idoloꝝ.s.ꝙ essemus certi vt oū ille qui faciebat sacrificiū faceret deo an demoni : hoc aūt videri non poterat si dareꝫ lnia faciēdi sacrificiū extra locū illū vnū vbi qui sqz vellet:⁊ hoc nō referebat vtrū esset holocaustū vel hostia pacifica vel votū:cuz in quolibet horz equalr poterat comitti idolatria: vel illi sacrificando cui sacrificandū nō erat: vel cū talibus ceri monijs sacrificare cū qbus nō oportebat:vtpote qz erant superstitiose ⁊ otinebant aligd similitudinis ad idolatrantiū cultū:cū ergo quantū ad oīa ista fit eadē ratio ꝓhibitionis siue cōmittaꝫ idolatria dz stare eadē ꝓhibitio:non ḡ magis refert in voto q̄z in sponte datis qbuscūq;:sed oīa debebunt intra atriuz tabernaculi in altari holocaustoꝝ offerri.(Singuli qō sibi rectū vz.) Quia offert qō vult ⁊ qñ vult ⁊ in qua mansione vel castrametatione voluerint.hoc aūt satis lr̄e ꝺsonare vz in qua agitur de loco sacrificandi qz dz esse vnus:tū magis vz referri ad alia cerimonialia: nam in deserto vt aliaꝫ sepe dictū est nō vz facta īmolatio nisi in ꝑmo anno exitus de egypto in monte synai qñ ꝺfirmauerūt legē vt ꝓ Exo.24.c.⁊ in.2.anno exitus de egypto iterū qñ ꝺsecratū fuit templum ⁊ sacerdotes de quo Exo.29.⁊ Leui.8.et.9.et.10.c.⁊ numeri.7.de oblatione p̄ncipū ⁊ in eodē anno in mēse.1.in.15.die mēsis ⁊ celebratū fuit phase.i.agnus paschalis scōm oēs cerimonias suas vt ꝓ numeri.9.c.⁊ tunc in 15.die dēbant celebrari īmolationes:de gb⁹ Leui.23.⁊ numeri.28.c.in alijs aūt locis nō vz factū sacrificiū cū loca indispositа essent nec poterant hēre neca ad sacrificiū:qz in quolibz sacrificio pecoꝝ cuiuscūq; spēi regrebaꝫ certa parte farine delicate que vocaꝫ simila ⁊ certe pars vini scōm quātitatē sacrificij de quo numeri.15.c.in deserto aūt rarissime poterant hēre farinā aut vinū ꝑ duo.ꝑmo qz non poterant accedere ad locа bitata ꝑ picula hostiū:qz omnes in circuitu nationes eoꝝ tanq̄ hostes hēbant timētes eoꝝ vt ꝓ Josue.2.s.in rūsione raab hiericōtine.scōo qz per vastā ⁊ terribilē solitudinez incedebant vt ꝓ.ō.8.c.⁊ ideo nō vz qꝺ errabant contra legem:qz sacrificabant aliter q̄z lex mandaret : sed quia nullo modo sacrificarent cum lex aliquo modo ⁊ aliquo tempore sacrificare iuberet. Ideo est sensus quantum ad obseruationez huius precepti ⁊ aliorum.s. non faciatis in terra promissionis cum eam possideritis ea que hic facimus quilibet quod bonum ei apparet:qz non curamus de sacrificando nec sacrificamus:nec etiaz ꝓ tunc obligabant Et non solum quantū ad hoc:sed etiam quantum ad alia:qz nō obseruabant alias cerimonias:vtpote in solutione decimaruz ⁊ premiceriarum ⁊ in obseruatione festoꝝ:non.n.obseruabant tūc festa:qz recedebant mouebantq; castra qñ nubes mouebaꝫ: siue moueret in sabbato : siue qñcūq; ⁊ aliqñ verisimile est in sabbato fuisse motam : ⁊ ambulasse hebreos : de quo diximus magis.ō.12.c.non obseruabaꝫ etiam pascha : qz non legit:obseruatum fuisse aliquod pascha azimoꝝ in deserto : ꝑter pascha.ℂ Scōm quod fuit in monte synai de quo numeri.9.c.⁊ ℏ qz tunc erāt circa terrā madiā de qua erat Jetro socer moysi: ⁊ nō erant hostes hebreoꝝ boies terre illius:ideo poterant habere necessaria in alijs aūt locis non poterant sic habere necessaria:de hoc magis declarauimus.ō.6.c.de festo pentecoste idē est dicendum precipue cū ibi offerri debeant panes non qui in deserto nō erant cum ibi nulli essent nec noui nec veteres etiā: qz istud festuz fieri debebat cōputando.50.dies ab eo die quo mitterent falcē in messem:⁊ tunc celebrabatur festuz hebdomadarū.i.pentecoste:in deserto aūt non ponebatur falx in segete cum nulla seges ibi esset nec panez nullo modo comederent vt ꝓ.j.29.c.ēt qz in hac die offerebant victime spontanee in loco quem dominus elegisset vt ꝓ.j.16.c.vbi agitur de bis omnibus:in deserto autē habitantes nondum hēbant aliquē locū quē elegisset dominus ergo non faciebant hec.de festo tabernaculoꝝ clarius patet : nam istud festum erat ad memoriam filioꝝ israel vt cognoscerent quomodo in deserto habitauerint in tabernaculis frondium in montibus dum ergo ista fuerunt in re.i.dum sentiebantur non oportebat poni aliquod signum rememoratiuum horum cum ipse res presentes

sufficienter

Q.ō.4. A

An rab.sa. opinio circa oblatōes sacrificioꝝ possit stare.

Errozis exclusio.

Jetro socer moysi.

sufficienter imutant vos ad cognitionē sui ipsarū magis q̄ aliq̄ signū: q2 nō est tante virtutis sed exhibitus iudeis in deserto: tabernacula de frondib⁹ 7 ramis arbor erant: in re. 1. actualiter fiebant ḡ non erat ponendū aliq̄ signū rememoratiuū q2 circa p̄cipia nō est memoria: q̄ aūt videat ad memoriā tabernaculor factor in deserto istud festum fuisse institutū p3 Leui. 23. c. in fine cum dr: mense septio festa celebrabitis 7 habitabitis in tabernaculis septē diebus ois qui de genere israel est manebit in tabernaculis: vt discant posteri vri q̄ in tabernaculis habitare fecerim filios israel cū educerem eos de terra egypti. sicut. n. nō obseruabant ista festa ita nec obseruabant festa clāgoris 7 ppitiationis. nam eadē ratio de oibus est cuz in oibus sacrificia offerant: vt p3 numeri. 28. et. 29. c. 7 sicut nō obseruabant cerimonie festorum: ita nec obseruabit circuncisio cuius cā supra assignata est in isto. c. idem est quantū ad oia alia similia: q̄dā tñ obseruabant q2 manifeste obseruari p̄cepta sunt sic expulsio leprosor a castris: vt p3 numeri. c. 5. 7 multa de quib⁹ late diximus Exo. 13. c. dando regulas que dēbant seruari 7 q̄ nō: 7 de istis dic hic moyses. s. q̄ nō faciant isti qui intrauerint in terram p̄missionis sicut illi qui erant in deserto. s. q̄ stantes in deserto paucas vel q̄si nullas legis cerimonias obseruabant: qui aūt intrauerint in terrā chanaā debēt oēs obseruare. (Nec enim vsq; in p̄sens venistis in requiē.) Ista est cā quare in deserto non obseruabant que post obseruari dēbant: q2 nondum venerant in requiē quā deus eis daturus erat vbi hērent dispositionem requisitā ad obseruantiā cerimoniarū maxime ad istam de vnitate loci ad sacrificandū: q2 in terra p̄missionis tabernaculū stabile futurū erat: lz contigit post in terra p̄missionis illud ex aliqbus causis mutari. s. de silo in nobe deinde in gabaon deinde in Hierlm. ¶Et nemo turbet in hoc q2 nō est idem locus mansionis tabernaculi 7 arce: cū enim venerunt filij israel de solitudine simul posuerunt tabernaculum cuz arca in silo post. 14. annos ab introitu in terram p̄missionis 7 māsit ibi totū simul annis. 344. vsq; ad tempus beli sacerdotis q̄ duo filij eius portauerunt arcā in castra 7 portauerunt eā philistin exinde cepit arca seiuncta esse a tabernaculo: q2 tabernaculum delatū est in nobe vt supra ꝓbatuz fuit: arca aūt allata fuit in cariathiarim: vt p3. 1. reg. 7. c. deinde in maspbat: vt p3. 1. re. 7. aliqualr comat deinde in nobe vt. 1. reg. 21. c. deinde in gabaon de quo. 2. paralipo. 1. et. 2. re. 6. c. deinde in domū obethedon: vt p3. e. c. deinde in domū dauid vt. e. c. deinde in templum Salomonis vbi firmiter mansit vsq; ad captiuitatē babylonicam: q̄ Hieremias abscondit arcam candelabrū 7 altare incēsorum: vt p3. 2. macha. 2. c. hec quidē ab aliquibus sic tenent vt recitata sunt: nescientibus distinguere inter loca arce 7 tabernaculi: putant enim arcam dñi post reductionem de terra philistinorum venisse in cariathiarim cū meterent triticū: sed nō mansit in bethsames q2 accidit ibi plaga magna. nā mortui sunt plures q̄. 50. milia virorū: vt p3. 1. reg. 6. c. cum dr̄ percussit autē de bethsamitibus eo q̄ vidissent arcam dñi 7 percussit de pplo suo septuaginta viros 7. 50. milia plebis luxitq; pplus: q2 percussit set dñs plaga magna plebem 7 dixerunt bethsamite: qs poterit stare in conspectu dñi dei sancti huius 7 ad quid ascendet a nobis 7 postea sequit ibi 7 in. 7. c. sequenti quo viri de cariathiarim venerunt in agrum bethsames: 7 tulerunt inde arcam dñi portantes in cariathiarim in gabaa: 7 posuerunt in domo aminadab 7 sanctificauerunt eleazarū filium eius vt custodiret arcam dñi ibi aūt mansit arca donec translata fuit ad domū obethedon per dauid regē: vt p3. 2. re. 6. c. 7 deinde fuit trāslata in domū dauid: vt p3. e. lib. 7. c. post hoc structo templo p Salomonē portata fuit arca in templuz cū tabernaculo toto 7 simul posita sunt. Tabernaculū aūt postq̄ de silo motū est fuit positū in ciuitate nocte deinde destructa illa per saulem 7 occisis oib⁹ sacerdotibus translatū fuit in gabaon de his. 2. re. 21. c. iuncto c. 2. libri. 2. paralipo. post gabaon portatū fuit tabernaculum in Hierlm facto templo salomonis: vt p3. 2. paralipo. 2. c. hec latissime distincta 7 probata fuerunt Exo. 20. c. 7 ibi vide. ¶Isti aūt errantes circa locatiōez arce dñi q̄ arca post cariathiarim ducta ē in maspbat: in quo duplr errant. ¶Prīo q2 argñ vel motiuū eor nō est sufficiens. ¶Scō q2 falsum dicūt primo nā isti mouent ad dōm q̄ fuit ducta arca in maspbat: q2 ibi fuit factum sacrificiū agni lactētis: vt p3. 1. re. 7. c. 7 q2 dr̄ ibi q̄ hauserunt aquā 7 funderunt in ospectu dñi: nā volunt q̄ dicat in cōspectu dñi. i. i ospectu arce sup quā erat dñs: q2 loquebat sup arcam de medio cherubin in p̄piatorio: vt p3 Exo. 25. et. 30. 7 numeri. 7. c. primū motiuū de sacrificio nō est sufficiens: q2 non solū fiebant sacrificia coram arca: sed ēt in atrio tabernaculi dato q̄ nō staret ibi arca de quo declarauimus Exo. 23. c. 7 nō solum intra tabernaculi atriū sed ēt extra illum locū vt p3 in multis locis: nā helias sacrificauit in altari q̄ fecit sup montē carmeli p̄tibus sacerdotibus baal vt conuincerent eos de errore suo: vt p3. 3. re. 18. c. ēt samuel sacrificabat in ramatha ciuitate habitationis sue vbi ipse altare ostruxerat ad imolandu: 7 tñ ibi nullum istor p̄dictor erat. s. nec arca nec tabernaculū. de hoc. 1. reg. c. 7. in fine. Itez sacrificauit in bethleē: vt p3. 1. reg. 16. c. 7 tñ in bethleē nec erat arca nec tabernaculū 7 in multis alijs locis faciebat hoc samuel cū esset ꝓpheta dñi 7 q̄cūq; agebat spū dei agere credebat: faciebat hoc idem ppls in ciuitate ebron in qua nihil bor erat p3o eo tpe quo totus ppls: vel valde magna pars colebat ibi deū sacrificans ei. de quo. 2. reguz. 15. c. non ḡ sequebat q̄ vbicūq; deus coleret 7 offerret ei sacrificiū staret arca in maspbat ergo lz steterint israelite 7 sacrificauerūt dño: tñ nō fuit ibi arca sed solum ꝺuocauit eos samuel vt colloquerer eis 7 incepit p3o eis orare 7 postea sacrificauit: fuit. n. accidentaliter h factū. naz q̄ñ ibatur ad bellū siue ad similes insultus vr̄ q̄ sacrificabat deo ante inchoationem vt p3. 1. reg. c. 13. cū dixit saul ad samuelem nunc descendent ad me philistin in galgala 7 faciē dñi nō placaui necessitate cōpulius obtuli holocaustū. Et sic dicit ibi se necessitate cōpulsum obtulisse: q2 iturus erat in hostem vel portaturus impetū eor. ¶Cum aūt dr̄ q̄ bebrei exhites in maspbat hauserunt coram dño 7 fuderunt aquā: nō sequit ex hoc q̄ nicq; q2 non dr̄ solū stare coram dño ille qui stat coram arca sed ēt ille qui stat coram altari holocaustor: q2 sicut dñs rñdebit moysi inter duo cherubin sup p3opiciatoriū arce 7 dicebat pp hoc ibi esse: ita rñdebat sup altare holocaustor: vt p3 Exo. 29. c. cum dr̄ ad ostiū tabernaculi testimonij coram dño vbi ostituā vt loquar ad te ibiq; p̄cipiā filijs israel: 7 sequit q̄ intelligat hoc de altari sacrificior cum dr̄ 7 sanctificabit altare in glia vra: ideo nō solū in illo altari sacrificior: sed vbicūq; ꝺueniret israel 7 fieret sacrificiū ab eo qui licite facere poterat dicebant stare coram dño: q2 singulare representabat deus per altare: eo q̄ fieret ei spālis cultus ibi 7 sic cū ꝺuenerunt israelite in maspbat ad eligendū regē dicebant stare coram dño: vt p3. 1. re. 10. c. cū dr̄ nunc ḡ state coram dño per tribus vras. Et ibidez dr̄ ꝺuocauit Samuel oēm pplm in maspbat coram dño: sic ēt q̄ debuerunt ofirmare regē saul congregati sunt in galgala 7 dicebāt ibi esse coram dño: vt p3. 1. re. 11. c. cū dr̄ 7 fecerunt ibi regem saul coram dño in galgala 7 imolauerunt victimas pacificas coram dño 7 in sequenti. c. s. in. 12. Dixit samuel in eodē loco loquimini de me coram dño 7 coram Xpo eius: ratio tñ diceret aliqs q̄ arca dñi steterit in galgala: nam hoc mō quotidie mutata fuisset: scōm. s. q̄ nō stetit arca dñi in maspbat lz isti dicant falsuz asserētes: q2 vt. ē. declarauimus q̄ñ p̄mo arca dñi ducta fuit in terra philistinor: 7 venit in agrum bethsames posita fuit in cariathiarim in gabaa in domo aminadab: sed postea nō educta fuit inde donec dauid ret duxit eā in domū obethedon volens ducere in ciuitatē suā ḡ non stetit in maspbat nec alibi. s. in galgala vel ramatha: lz de oibus locis dicat q̄ facta sunt ibi sacrificia ofia p3: q2 positio arce in cariathiarim fuit statim post mortē beli sacerdotis: capta namq; arca captus fuit ipse ruens de sella audita arce captione: vt p3. 1. re. 5. c. 7 post menses septē arca reducta est de terra philistin: vt p3. 1. regū. 6. 7 tunc posita fuit in cariathiarim: vt p3. 1. re. 6. et. 7. c. fuit ḡ hoc ante sacerdotiū samuelis 7 saulis regnū q̄ cōputant post mortē beli sacerdotis p. 40. annos 7 postea in tpe regni dauid: dr̄ arca portata de cariathiarim siue gabaa in domū obethedon ḡ nūq; fuit mutata tpe intermedio: sed cū steterunt israelite coram dño in maspbat fuit i tpe samuelis ante p̄ncipiū regni saulis: vt p3 ex serie lre. 1. reg. in. c. 7. 7 vltra si. n. arca dñi ducta fuisset de cariathiariz in maspbat 7 in alia loca multa in qbus dñr stetisse coram dño israelite: q̄ñ dauid voluisset reducere arcā ad se nō iuisset ad cariathiarim sed ad alia loca in qbus fuisset posita: q̄ aūt de cariathiarim duxerit eā dauid p3. 2. re. 6. c. cū dr̄ iposuerunt arcā dei sup plaustrū nouū tuleruntq; eā de domo aminadab qui erat in gabaa 7 est iste locus gabaa idē q̄ cariathiarim: vt p3. 1. re. 7. cuz dr̄ venerūt viri cariathiarim 7 reduxerunt arcā dñi 7 intulerunt eā in domum aminadab in gabaa: 7 tamen isti viri cariathiarim non reduxerūt arcam dei in alium locum q̄z in suum. s. in cariathiarim. Et patet magis quia postq̄ dictum fuit q̄ posita fuit arca in gabaa in domo aminadab sequitur: 7 factum est ex qua die mansit arca domini in cariathiarim ergo in cariathiariz quod tamen impossibile est: nisi cariathiarim: 7 gabaa idem essent

D

† In ofto q̄r ñ obseruabant q̄ post obseruari debebant.

Cō. 5 A An sint idē locus mansionis tabernaculi 7 arce.

Arca i q bus locis steterit.

B

Error duplex penes arce locatōez.

C

Solo obiectionis.

D

cuz ipsa vicat posita in gabaa ibidē z lz apud nos est aliqua p turbatio.in lra tñ hebraica nulla est qz cariathiarim est nomen proprium loci:gabaa aūt est appellatiuū nos aūt putantes esse duo nomina propria locorū conturbamur.Sed adhuc dato q cariathiarim z masphat non essent idem locus tñ semp manet intētū nr z.s.q nō fuerit mota arca dñi postq̄z ducta fuit de tra philistin v sq̄quo eā duxit dauid in domū obethedon g̃ nō fuit ducta in masphat nec in alia loca de q̄bus dr qz iste mutatiōes nēcio fierent in tpe sacerdotij samuelis z regni saul.pz añs qz. 1. reg.7.c.dr q posuerunt arcaz in domo aminadab in gabaa qō fuit cum ducta fuit de terra philistin vt ibidem pz z postea.2. reg.6.c.dr imposuerunt arcā dei sup plaustrū nouū tuleruntq̄z eam de domo aminadab qui erat in gabaa g̃ nō fuit mota tpe intermedio.s.in toto tpe sacerdotij Samuelis z regni saulis qō simul fuit annor.40.de quo magis declarauimus Exo.20.c.cō cludi ēt pōt hoc aliter qz isrlīte posuerūt arcā dñi in gabaa qō est in cariathiarim vt ibi maneret custodita si tñ ipsa mutaret per diuersa loca.s.in masphat z galgala z alia loca nō maneret incustodita in gabaa:nā poni in custodia est poni ad manendū ūmobiliter saltē pro magno tpe añs pz. 1.reg.7.c.cū dr intulerunt arcā dñi in gabaa in domū aminadab.Eleazarū aūt filiuz eius sanctificauerunt vt custodiret arcā dñi.¶Ex dictis ergo manifestū est q arca dñi non stetit in masphat isti ēt errantes dixerunt q post mutationē ō masphat stetit in ciuitate nobe: vt pz.1.re.21.c.hoc duo incōuenientia hz sicut supra dictū.¶Primo qz motiuū non concludit.¶Scōo qz falsum dicit.¶Primum pz qz ipsi mouent ad dōm q arca dei steterit in ciuitate nobe: qz.1.reg.21.c.dicit q cum dauid fugeret a facie saulis venit in ciuitatē nobe ad achimelech sacerdotē:z petiuit ab eo panes qui rñdit nō habeo panes laicos ad manū sed tñ panez sanctū z postea sequit nec enim erat ibi aliqs panis nisi tantuz panis suppositionis qui sublati fuerāt a facie dñi vt ponerent panes calidi.Ecce.n.motiuū istor est multiplex ad dōm q ibi fuerit arca dñi primū qz dr ibi corā dño.s.q essent panes corā dño qō ad rem sacrā ptinet.¶Scōm qz dr q erat in nobe sacerdos achimelech qui erat pnceps sacerdotū vt colligitur.1. reg.22.c.¶Tertiū motiuū qz dr q erant ibi panes ppositiōis qui ad sacerdotes z loca sancta ptinent.¶Rñdetur q motiua ista nō sufficiunt: de pmo nāq̄z iam dictū est.s.q in quocūq̄z loco in quo erat altare z offerebant sacrificia dicebant boues stare corā dño z ibi offerebant holocausta vt patebit cū esset ibi altare holocaustor cū tabernaculo g̃ recte dicebant ibi eē corā dño dato q nō esset ibi arca.¶Scōm motiuū de māsione sacerdotū ibi nō vz:nā isti nesciunt distinguere inter locuz arce z locū tabernaculi erat aūt in nobe locus tabernaculi totius:lz nō erat ibi arca qō pz quia erant ibi propositionum panes qui ponunt in mēsa q̄ est intra tabernaculū z q ibi fuerint sacerdotes nō arguit fuisse ibi arcā sed potius tabernaculū:nam cū diuisa eēnt in tpe illo arca z tabnaculū sacdotes seq̄bāt tabernaculū: nā cū eēt loc⁹ sanctuarij loc⁹ ī q̄ eēt tabnaculū:z ñ loc⁹ ī quo eēt arca vt declarauimus late Exo.23.c.z in loco sanctuarij fiebat congregatio oiuz isrlītar ter in anno in trib⁹ festiuitatibus.s.azimor: z pentecostes atq̄z tabernaculor siue scenophegie: vt pz. j.16.c.z Exo.23.et.34.z faciebant ibi multa sacrificia z oblationes ꝯuenientius hec fieri poterant in tabernaculo vbi erat altare holocaustor z thimiamatū: z cetera vtēsilia q̄z corā sola arca pcipue tñ Leui.17.c.mandatū fuisset q omne sacrificium qō fieret offerret ad ostiū tabnaculi.s.ī altari holocaustorū qō erat ad ostiū tabnaculi: vt pz Exo.29.c.ī loco arce nō erāt alīq sacerdotes cum nō fierent ibi aliqui cultus diuini qñ separata erat a tabernaculo lz solū custodiebat in vna domo donec eēt voluntas dei vt iungeret tabernaculo z ad hanc custodiā solū deputabat vnus lotus vir z mūdus qui diligēter custodiret eā: vt pz.1.reg.7.c.cū dr eleazarū aūt filium aminadab posuit eaz in domo obethedon gethei: vt pz.2.re.6.c.nec fit mentio q aliqua alia solēnitas fieret posita arca ibi. In nobe āt erat achimelech pnceps sacerdotum z tota domus eius.s.omnes sacerdotes qui tunc ministrabant: vt pz.1.re.22.c.nā.85.sacerdotes venerunt de nobe cū achimeleh corā saule z oēs trucidati sunt corā eo.¶Tertiū motiuū de panib⁹ ppositionis nō arguit ibi arcā fuisse sed potius arguit fuisse tabernaculū:nā panes ppositionis ponebant in mensa corām dño: vt pz Leui.20.c.ista tñ mensa erat intra tabernaculū in latere aglonari: vt pz Exo.26.c.cū g̃ ponerent panes in mensa opz vt ipsa staret intra tabernaculū:nam alias nō dicebat stare corām dño:corām arca aūt sola poni nō debebat g̃ in nobe ciuitate nō erat arca sed tabernaculum vel saltē nō arguebat ex hoc debuisse ibi esse arcam. Scōm.s.q non potuerit ibi arca esse pz per argumentuz qō.ō. fiebat.s.q non stetisset in masphat:naz de cariathiarim nō fuit mota donec eam dauid transtulit in domuz obethedon gethei: cum de cariathiarim siue gabaa dicat eam adduxisse dauid in domū obethedon: vt pz.2.re.6.c.g̃ nō stetit in nobe hoc fuisset tpe saulis q̄ tunc erant ibi sacerdotes: vt pz.1.reg.21.et.22.c. sed hoc nō potuit esse qz tunc nō duxisset eam dauid de gabaa de domo aminadab:lz de alijs locis ad q̄ portata fuisset.¶Isti ēt dñt q post destructionē ciuitatis nobe translata fuit arca de ipso loco in gabaa z ꝓbant p id qō hr.2.paralipo.1.c.¶Sed isti falsum assumunt nescientes distinguere de arca z tabernaculo nā ibi dr q Salomon transtulit de gabaon totū tabernaculuz dñi z altare de gabaon z arcā transtulit de cariathiarim dauid pater eius z posuit in ciuitate sua z de ipso loco Salomon trāstulit in templū qō edificauerat z est argūm istor ex falsis.s.q arca dñi fuerit in gabaon: nam si ibi fuit putant eam illuc venisse post destructionē ciuitatis nobe:nam non poterat Salomon auferre arcā de gabaon ad portandū in tabernaculum de gabaon nisi prius adducta fuisset in gabaon z nō vr q illuc ducta fuisset nisi destructa ciuitate nobe sed vtrūq̄z falsuz est qz nec stetit arca dñi in nobe nunq̄z vt supra probatū est z si non stetit nō potuit portari de loco ipso in gabaon:nec ēt stetit in gabaon vllo mō siue portata de nobe vel de aliquo alio loco qz.2.paralipo.1.c.non dr q portata fuit de gabaon in Hierlm sed q tabernaculū fuit portatū de gabaon in Hierlm.¶Ultio errāt dicētes q post gabaon fuit ducta in domū obethedon nā hoc fuit de cariathiarim:cuz.n.non steterit arca dñi in gabaon sed solū tabernaculū ipole est vt de gabaon in domū obethedō duceret:sed fuit ducta de cariathiarim:siue de gabaa qō idem est.Si g̃ velis scire plenissimā veritatē de locis in q̄bus manserunt arca z tabernaculū siue qñ erant diuncta siue qñ erant diuncta per totū tps legis veteris vsq̄z ad messiā vide Exo.20. c.vbi latissime dixim⁹ z Exo.23.aliqlr.(Trāsibitis iordanē.)Io quit mor̃es hic ꝓphetice:nā sciebat certissime q trāsituri eēnt iordanē z possessuri terrā totā quā eis promiserat deus: de se aūt iam notū erat sibi q nō esset in illā transiturus sed mozeret in terra ante iordanez in terra amorreorum:sic.n.dixit.ō.4.c.s. iratusq̄z est dñs ō me pp sermones vr̃os z iurauit vt nō trāsirē iordanē:nec transirē terrā optimā quaz daturus est vobis ecce mozior in hac humo z vos transibitis atq̄z possidebitis terraz egregiā.(Et habitabitis in terra quā dñs deus daturus est vob.) ista est maior assecuratio nā dato q trāsirent iordanē si nō vincerent hostes q habitabant in terra illa non possent habitare in ea z tunc transitus iordanis nihil proderat z sic dixit Josue qñ vidit q in expugnatione ciuitatis hai mortui fuerāt.36.viri de isrl z fugerant a facie hostiū ꝓsequentiū vt pz Josue.7.c.s.heu dñe qd voluisti transducere pplm istū iordanem fluuiū vt traderes eos in manu amorrei z perderes vtinā vt cepimus manssissemus trans iordanem mi dñe deus qd dicā videns isrl hostib⁹ suis terga vertentē.(Ut regescatis a cunctis hostibus p circuitū.)

¶Ista est adhuc maior ꝓmissio q̄z aliqua de ꝓdictis z nūq̄z fuit cōpleta vsq̄z ad tps Salomonis regis cui oēs gentes philistinor z aliorū, qui erant intra terminos terre ꝓmisse isrl subiecti sunt z facti tributarij: vt pz.3.reg.5.c.z clarius.2.paralipo.8.c. cū dr z in vniuersa terra ptātis siue oēm pplm qui relictus fuerat ō ethei:amorreis:ferezeis:z eueis:z iebuseis: qui nō erant de filijs isrl z de posteris quos nō interfecerūt subiugauit salomon in tributarios idē pz ecclesia.47.c.cū dicitur salomon ꝑrauit in dieb⁹ pacis cū subiecit deus oēs hostes vt cōderet domū in noie eius nō fuerunt aūt subiecte oēs iste gentes vsq̄z ad tps illud pp duo ꝑmo pp peccata isrlitarū qui hoc demeruerūt nō destruēdo aras gentiliū z faciendo cū eis federa: vt pz iudi. 2.c.cū dr angelus dñi descendit de galgala ad locū flentium z ait eduxi vos de egypto z introduxi in terrā ꝓmo qua iuraui patrib⁹ vr̃is z pollicitus sum vt nō facerē irritū pactū meū in sempiternū ita dūtaxat vt nō feriretis fedus cū habitatorib⁹ terre huius z aras eor subuertere tis z noluistis audire vocez meā cur hoc fecistis q̄obrē nolui delē eos a facie vr̃a vt hēatis hostes z dij eor sint vobis in ruinā idem replicat per alia vba in fine huius.c.scōa cā fuit pp vtilitatē isrl.s.vt pigresceret iudei.Si n.oēs in circuitu hostes deleti fuissent non maneret isrlitis vlla mouēdi arma occasio z fierent inepti ad oēm actū virilitatis. Et si ꝯtingeret alios exteros venire sup eos nescirent se vltanus defensare religt g̃ eis aliquas gentes de chananeor pplis cū q̄bus pfecte agrerent vsum pugnandi: vt pz iudi.3.c.in ꝓncipio

Ꝺ

Obiectō Rñsio. 3

Quib⁹ in locis arca z tabnaculum mānserūt.

†

†

Qō.6 A

An ista ꝓmissio de rege ab hostib⁹ fuerit statiz cōpleta.

Error dicētiū arcā p⁹ mutationē ō masphat stetisse i ciuitate nobe.

Motiua errantium. Primum. Secundū.

Tertium. Solutō ad tria ꝓdicta motiua.

Distictio īt locū arce z locū tabernaculi.

Supra ad tertiū motiuum.

B Israelite in armis erāt eruditi tpe salomonis.

cipio cum dī.hee sunt gentes quas dñs dereliquit vt erudiret in eis israelē:z oēs qui non nouerant bella chananeox vt postea discerent filij eox certare cū hostibus z hāc cōsuetudinez prēliandi.cuz aūt venit tēpus Salomonis satis erant eruditi israelite in armis per tot annos.s.per.440.annos.nā ab exitu de egypto vsqzquo incepit Salomō edificare tēplū dño anno quarto regni sui mense scōo:vt pz.3.Reg.6.c.trāsierunt anni 480.a qbus auferebanť.40.qbus manfit israel in deserto:vt pz.3.8.8.c.manebūt.440.anni in qbus poterāt satis esse eruditi ad belluz:ideo tēpus erat vt subijcerenť eis oēs gētes pmisse: cā trī potissima quare magis oēs gentes fuerunt subiecte tpe Salomonis q̄z p̄cedentibus tpibus fuit qz Salomō edificare debebat domū dñi:fz qp fuerat prenūciatū a deo per Nathā prophetā:vt pz.2.Re.7.c.ad edificandū aūt pfecte requirebať vt quiesceret a bellis.z ob hoc finiuit edificationē illaz breuiter.s.in annis.7.vt pz.3.Re.6.c.tēplū aūt scōm post captiuitatem babylonicā restauratū fuit in valde magno tpe.s.47.annis vt dixerūt pharisei qñ xp̄s dixit.possum destruere tēpluz hoc z in triduo reedificare:z hoc qz magna bella sustinebāt in ista edificatione Fa:ita vt in vna manu tenerēt lanceā z alia manu facerēt opus:vt pz Neemie.3.c.z ista cā tāgit ecclesiasticꝰ.47.c.cum dī Salomon impauit in diebus pacis cui subiecit dñs oēs hostes vt oderet domū in noie eius.(Ut absqz vllo timore habitetis in loco quem deus elegerit vt sit nomen eius in eo.)Non qp oēs habitarent in loco illo quez deus elegisset ad ponendū nomen suū ibi sed poterant ibi fine vllo timore facere ea que ad dei cultum ptinerent:qz deus oēs hostes eox deleturus erat.vel saltē p̄ssurus formidine vt nullo mō insurgere auderent.ista lra pōt duplr intelligi.Uno mō qp accipiať hic locus stricte p̄o vna ciuitate vel oppido in quo poneret sanctuariuz.Alio modo qp accipiať locus large p̄o tota terra promissionis.quātum ad primū modum est sensus.(Ut absqz vllo timore habitetis in loco quē deus elegerit).i.qñ transieritis iordanē z deleueritis gentes chananeox vel saltem multas earū z habitaueritis securi in terra illa z posueritis tabernaculū dñi in loco vno ad quē secure cōfluere possitis z ibidez manere ad habitandū z ad sacrificandū faciendūqz alias cerimonias dño:tunc offeretis sacrificia z dabitis decimas z facietis oīa q̄ hic sequunť.(Ut absqz vllo timore habitetis).i. manere possitis non quidē ad habitandū:qz hoc nō mādabať nec requirebať:qz oēs habitarent in loco vbi esset sanctuariū sed cogebanť ibi manere certo tpe anni:qz debebant ter ascēdere in locū quem dñs elegisset.s.vbi staret tabernaculuz.s.in festo paschali azimox:z in pentecoste z in festo tabernaculorum:vt pz.j.16.c.z Exo.23.et.34.z lz hic habitatio assumatur p̄o mānsione paucox dierū quā 5 habebat totus israel in loco sanctuarij:tñ adhuc pōt accipi habitatio p̄prie.nam semp in loco sanctuarij alīq debebant habitare.nā ad minus ipsi sacerdotes qui principalr ministrabant morabanť in eodez loco.z morabanť ibi leuite in ministerium tabernaculi fm officia eis distincta que distinxerat Moyses:vt pz Nume.3.et.4.c.z ista institutio officiox durauit vsqz ad tp̄s Salomonis.nā dauid pater eius videns qp deus dedisset requiē israel instituit leuitis seruire fm alia genera ministeriox.nā antea ministrabant in portādo onera tabernaculi.s.ipsum tabernaculū cuz oībus que ibi erant:vt pz Nume.4.c.hec aūt ministeria ueniebant p̄o tpe quo tabernaculū dñi erat in motu.cū aūt tpe dō accepisset requiē qz ipse cognouerat per reuelationē p̄phetica3 qp in Hierusalē esset edificandū tēplum dño qō stabile esset:instituit officia uenientia tpi quietis.z sic quidā de leuitis facti sunt cantores:quidā ianitores:quidā principes eox que frigebanť in sartagine:quidam custodes thesaurox domus dñi de quibus.1.Paralipo.23.et.24.et.25.et.26.c.habitabant etiā in loca sanctuarij alij seruientes tabernaculis in comportādo aquis ad lauādas hostias z cedendis lignis atqz portandis in tabernaculi atriū ad holocausta z cetera sacrificia:z aquas ad abluendas hostias.isti aūt ministri seruientes circa filia erant gabaonite qui p̄o eo qp deceperant filios israel dicentes se eē de terra longinqua z sic fecerūt cum eis pactū:cum als nō licuisset hebreis qz erant de terra quā possessuri erant: qñ cōpertū est eos colonos esse terre illius quā possessuri erāt israelite z satis ppinqui ppter iusiuranduz qō eis iurauerant illis vitam cōcedentes eos ppetuos seruos effecerūt ita vt seruirēt in loco vbi esset tabernaculuz dñi in cedendis lignis z cōportandis aquis:vt pz Josue.9.c.isti ergo gabaonite etiā in loco sanctuarij habitabant:requirebať ergo qp oēs isti securi habi-

† C Ter annuatim israelite in locū a deo electū ascēdere debebāt.

† Duplex lre expō.

† D Uaria leuitax officia.

tare possent in loco quē dñs elegisset.nā si ibi non habitarent secure mutare debebāt tabernaculū lz hoc nunq̄z eueniebat:qz cum iudei boni essent vbiqz securitas erat:z fugiebant ꝑcul hostes de terra eox:z si ad eos per vnā viam eueniebant per septē vias reuertebanť:vt pz Leui.26.z plenius.j.28.c.si aūt mali essent vbiqz psequebanť eos hostes siue in loco sanctuarij siue als.iō dato qp fieret mutatio loci sanctuarij nihil p̄ficiebat:z sic nunq̄z facta fuit in toto tpe veteris testamēti talis mutatio sanctuarij siue bonū eis accideret siue malū.regrebať ergo vtrūqz.s.qp in illo loco quem deus elegisset vt habitaret nomen eius ibi qp posset totus israel qñ illuc cōflueret tribus tpibus anni securus manere:z qp sacerdotes z alij q̄ in eodem loco cōtinue morabanť possent secure habitare.nā vnum sequebať ad alterū:ideo idem iudiciuz erat de vtroqz.(In loco quē dñs elegerit.)Deus eligebat ista loca z nō ponebatur ibi sanctuariū volūtate humana vt videretur magis qp sacrificia illa deus acceptabat qui loca ipsa ad sacrificiox oblationē elegisset:quo aūt deus elegerit talē vel talem locū ad habitādum in eo cognoscebāť per ꝓphetas:qui de hoc dñi oraculū.i.rīsiones accipiebant:sicut dauid declarauit qp dñs abiecisset tabernaculū sylo qō erat in tribu efraim:z qp elegisset sibi fieri in tribu iuda:vt pz ps.77.cum dī.z repulit tabernaculū sylo z tribū effrem non elegit cē.Nathan ꝓpheta et ꝓphetizauit ipsi dauid de edificatione futura tabernaculi vel potius tēpli magni:de quo.2.Re.7.c.(Ut sit nomē eius in eo.)Ad hoc eligebat dñs locū aliquē vt esset nomē eius in eo.i.vt ibi fieret p̄ci pua inuocatio nois eius z cultus.hoc aūt solū erat in loco sanctuarij:qz ibi erant sacerdotes z fiebant sacrificia z alie cerimonie legales de oblationibus z silibus que ad solū locum tabernaculi siue sanctuarij ptinebant. Alio mō exponiť ista lra accipiendo locū large.s.p̄o tota terra ꝓmissionis.z sic accipiť Exo.23.c.cum dī.ecce ego mittā angelū qui p̄cedat te z custodiat in via z introducat ad locū quē parau.i.ad terram ꝓmissionis:qz nō erat vnus aligs locus ad quez oēs introducendi erant.z tūc est sensus.(Ut absqz vllo timore habitetis in loco quē elegerit dñs).i.ista sacrificia z dona ac decimas z similia non tenebanť dare donec intrarent in terrā ꝓmissionis z victis hostibus atqz deletis oībus vel maiori ꝑte eox secure habitarent in loco quē dñs elegisset.i.in terra ꝓmissionis:qz inter ceteras terras hanc dñs elegerat ad habitationem ꝓpli sui israel.(Ut sit nomē eius ibi).i.istā terrā elegit ad dandū tibi vt sit nomē eius in ea.i.vt in hac terra p̄cipue colať.nā in cunctis alijs terris gētiles idola colunt:z si aliq sunt qui de gentilibus deū colunt sicut fuerūt a principio ꝓpli bracmanaruz de quibus moxes z vitā late descripsimus sup ꝓlogū primū biblie q̄ est epla Hieronymi ad Paulinū.c.1.eius.z Job qui gētilis erat deū colebat z cognoscebat:z tres amici eius vt satis pz ex verbis eox que sunt valde catholica p̄cipue qz Job.42.c.circa finē deus locutus fuit eis vt offerrent p̄o pctō suo victimas z rogaret Job p̄o eis atqz dimitteret.si aūt nō cognouissent deuz sed coluissent demones non locutus fuisset eis sic deus:nec et ipsi deū loquentē audirent cum 5 ritū deox suox loqueret Socrates et plās z Plato z sites deū verum coluisse credunť:z vī ex quibusdā gestis eox.s.ex vita z morte Socratis de qbus alibi magis dicet post libros regū.isti tñ gentiles deum verū colentes pauciss̄imi erant in cōparatione ad eos q̄ demones colebant:imo quasi nulli erant.soli ergo iudei erant qui deū colebant z in terra illa nomē dñi nosabať.sic pz psal.75.notus in iudea deus in israel magnū nomē eius.ista expositio scōa lz in cortice satis videať applicari lre:tñ non est ista intentio lre.z pz qz necesse est qp locus de quo hic dī sit vnus locus spālis cum dī.j.illuc.i.ad ipsum locū oīa que p̄cipio cōferetis holocausta z hostias.non ergo pōt stare p̄o tota terra promissionis vt volebat ista scōa expositio.redeundo ergo ad primā.(Illuc oīa que p̄cipio offeretis.)Illuc motuz signat z non quietē est sensus ad ipsum locū oīa q̄ mandaui vobis ad offerendū deducetis.(Oīa que p̄cipio vobis offeretis.)Ea aūt que mandať cōferri ad locū quez dñs elegisset sunt ista q̄ hic nosiant.s.holocausta z hostie decime atqz primitie z gegd in muneribꝰ p̄cipuū est:nec est intelligendū qp deꝰ ista duci iuberet ad locū quē elegisset ita qp cogeret boues illuc ducere.naz tunc sequereť qp ista sacrificia essent sub lege necitatis:z falsum est qz oīa erant spōtanea ꝑter sacrificiū qō p̄o pctō fiebat.nā in hoc tenebať ipse delinquēs subire penā legis:qz deliquerat.in holocaustis aūt z in victimis pacificis libertas erat:vt si aliqs vellet talia sacrificia facere agebat ea:sin aūt nullus in eū vim

† E Ad qd dñs locū aliquē eligebat.

† F

† Notādum

coactiuā habebat. Istud verbū precipio importat tñ quādam necessitatē hic.nā fm significationē quā istud verbū precipio bz in iuribus humanis qcqd precipit imperat: z quod impat necesse est fieri: z si nō fiat pena bz: sed ista necessitas non est necessitas simplr.s.q̄ necessitent boies ad ipsum actuz qui est offerre aliqd boz sed est ꝺditionalis necessitas.s.q̄ figs voluerit offerre bolocausta aut hostias vel silia que hic exprimūtur: necesse erat vt veniret ad locū quē dñs elegisset.nā si alibi offerret ista ita reus iudicabat ac si sanguinē effudisset: vt patet Leui.17.c.cā aūt boz Leui.17.expssa fuit.z Exo.20.s.vt tolleret idolatrādi occasio q̄ posset facilr suboziri si cuilibet permitteret sacrificare cū vellet siue deo siue demoni: z fm quas cerimonias vellet sicut faciebant gētiles imolantes gbus volebant. (Holocausta.) Hic declarat q̄ sunt illa que deferri debebant in locū quē dñs elegisset.z primo dicit de bolocaustis.

† Tria sacrificioꝝ sunt genera.

est bolocaustū vnū genus sacrificij: sunt.n.tria. Primū est bolocaustū. Scōm est hostia pacifica. Tertiū est victima pro pctō de gbus late dictū est Leui.1.c.z Deu.15.atq3 in multis locis. z est bolocaustū primū inter ea.s.qñ ad solū dei honorē z laudem aliqua pecora imolant non ex aliqua necessitate peccati vel voti sed libere volūtatis. z in isto sacrificio totum corpus ipsius aīalis cōburebat imolati cum capite z pedibus z ipsis intestinis lotis: vt pz Leui.1.c.cum aūt aligs vellet talia sacrificia offerre dño non poterat in agris aut alijs locis iuxta libitum suū offerre: vt pz Leui.17.sed portare debebant ad ostiū tabernaculi z ibi offerebant. (Et hostias.) Hostia autē signat

Ƃ † Hostia duo signat sacrificioꝝ gña

duo genera sacrificioꝝ.s.sacrificiū pacificum z sacrificiū pro pctō: bz istud nomen hostia fm ꝓprietatē nois latini solum signat sacrificia illa que fiebant ad reddendū gratias qñ quis reddebat ab hostibus deuictis eis. vñ Hebrardus ait victima que cecidit ferro victrice vocatur. hostibus a domitis hostia nomen bz. Hieron. tñ z multi latinoꝝ non curātes de ꝓprietate huius nois hostiaz vocant quodcūqz sacrificiū quocunqz mō aut quocūqz fine fiat. maxime tñ ponit ad signanduz duo sacrificioꝝ genera.s.hostiā pacificā z sacrificiū pro pctō. z ita

† Pax ꝓ q̄ pacifica hostia offert duplr cōsistit.

accipit hic cum dr. (Et hostias.) i. non solū inferetis in locuz sanctuarij holocausta vestra sz etiaz hostias vestras. i. hostias pacificas z hostias pro peccato: quia hec non licebat alibi offerre: cū existeret eadē rō ꝓhibitionis que in bolocaustis est z in victimis pacificis z pro pctō erit. dr hostia pacifica que offert pro pace. sed ista pax cōsistit duplr. aliqñ. n. vult bze pacē cum aliquo quē repugnantē hēbat: z ad recuperādam pacem hanc ꝑces z sacrificiū fundit dño: z talia sacrificia vocant pacifica. Et hoc siue istā pacem bze velimus cū aliquo dño tpali quē offensum habemus. vel cū aliquo alio boie: aut cū deo cui peccauimus z cū nobis iratū credimus: volumusqz euz nobis reconciliari z ignoscere delictis nostris. aliqñ est ista oblatio pacificoꝝ ad pacis habite cōgratulationē: vtpote siquis ꝫ hostes certamē inierat z deuictis hostibus pax facta est: qz hostes in seruitutē aut tributū recepti sunt: aut qz ꝺfracti sunt z aliquo mō pax habita est. s. q̄ illis deficiētibus nullus est qui obuiam insurgat: vel qz forte hostes qui oudū ꝓterui erant nunc aliqualr deuicti pacis federa cū alijs hostibus incūt: vel forte qz bō dei se credens inimicū ex pctis suis si rogās hoc obtinuerit vt cognoscat clara reuelatione vel aliquo signo sibi peccata dimissa exultans gaudio ineffabili offerat sacrificia pro tāto beneficio. pacifice hostie vocant. i. hostie oblate ꝓ pace habita. de ritu aūt boꝝ sacrificioꝝ. s. qd de sacrificijs pacificis offerebat deo: z qd dabat sacrificantibus. s. sacerdoti iugulanti sacrificandū pecus: z qd postremo ipsis offerentibus sacrificia: satis pz Leui.2.c.et.6.atqz.7.et.8.de sacrificijs ēt pro peccato dōm est q̄ ista sunt diuersa fm diuersitatē psonarū. naz aliqñ

ƀ

offerunt pro pctō sūmi sacerdotis: aliqñ aūt pro pctō principis ppli: aliqñ aūt pro pctō cuiuslibet de pplo. z fm istā diuersitatem ista offerebant diuersa aīalia z obseruabant diuersi ritus imolando de gbus pz Leui.4.et.5.c. (Ac decimas.) Decime etiā offerebant in loco illo quē deus elegisset. quot autē decie fiebāt quolz anno vel si fiebāt plures vno āno q̄ altero vel gbus dande erant. j. pz in expōne huius.c. z magis. j.c.14.

¶ Utrum meretrices z aleatores ac histriones z vsurarij de lucro suo teneant dare decimas. Qō.7.

Ą Decie q̄daz prediales z quedaz psonales.

Sciendū aūt q̄ decime sunt duplices quedā sunt p̄diales: z q̄dā sunt psonales: p̄diales dr a p̄dijs s. ille q̄ bñr de p̄dioꝝ fructibꝰ. z de istis nō est dubiū qn dēant dari integre: z pñt peti si non dent ab ipsis q̄ seruiūt ecclesijs. nā cū decime nō sint institute ab boie sz a deo tanq̄z debitū exigi pōt: vt pz extra de deci.in.c.prochianos. alie dr esse personales. i. q̄ debent rōne psone ēt si res nulla possideat ex q̄ fructus ꝓuenire possint. nā de oibus rebus q̄ bō acqrit decimas dare tenet si licite acqrit: vt pz extra de deci.c.ex trāsmissa. lucra aūt psonalia licita esse pñt: vel potius licita eē debēt: iō de illis decima dari dr: lz de meretrice z aleatore z filibus dubiuz sit vtrū decimā dare debeāt de lucro suo cū illud lucrū sit iniustū. ¶ Quidā dñt q̄ meretrix nō dr dare: nec aleator: nec symoniacus: nec vsurarius: z sic de filibus. nā ista illicite acqruntur iuxta.c.ex transmissa. s. allegatū. ¶ Alij aūt potius dñt q̄ meretrix z bistrio z sic de filibus tenent dare decimas z pñt dare elemosynas. ¶ Pro quo distinguendū qz ille q̄ aliqd licite acqrit aut facit rē suā aut nō. si aūt rem suā facere pōt lz iniustus modus acqrendi fit: tñ decime dari debēt. si aūt nō pōt facere rem suā nō dr dare decimas nec elemosynā. de ꝓmo vt pz in meretricibus q̄ lz acqrant: turpissime tñ efficiūt suum id qō acqrunt. sic ēt de histrionibus z filibus. nā ꝫ istos nō cōpetit repetitio. z hoc est signū q̄ possidens efficit rem suā. qñ aūt ipse q̄ lucrat nō efficit rem suā sed cōpetit repetitio nō potest dare elemosynā: nec sacerdos sciens hoc dr recipe: qz semp cōpetit repetitio ei cui iste res subtracte sunt aduersus quēlibet possidentē: aut potius detinentē signo cognoscat ipse sacerdos recipe nō dr: qz repetitio eodē mō cōpetit ꝫ eū. sic aūt est de latronibus aut furibus qui lz accipiant aliqd: tñ non efficiūt res suas sed semp cōpetit repetitio z pena. idem de symoniacis z vsurarijs z aleatoribus z oibus alijs filibus q̄ fm ius restituere debēt. Et hoc qz qlz dr dare decimā aut elemosynā de suo. Qui aūt aliqd acqrit qō non pōt efficere suū non est illius: iō dare non dr: vt pz extra de decimis in.c.tua nobis. z extra de iureiurādo.c.debitores. z extra de symonia.c.veniēs. ¶ Sed circa hoc cōsiderandū est cū aligs acqrit aliqd iniuste qō non pōt facere suū sed cōpetit repetitio an illud acqsitū sit aliquod prediū an nō. si aūt nō sit aliqō p̄diuz nec res fructū dans sicut vestes z iumēta z pecunie z filia dōm est: vt supra dictū fuit. s. q̄ nō dr dare qui sic acqrit z sacerdos recipe non dr si ostat ei q̄ illud iniuste acqsitum sit z nō possit effici ipsius acqrentiz: qz tenebit ipse recipiens ad restitutionē. nā recipit ab eo q̄ dare non poterat: iō nullū titulū bz ad rem vt suā efficere possit. nā in alterū nemo plus iuris cōstituere aut trāsferre pōt q̄z eū cōstat bze sed cōstat sacerdoti recipienti decimas a latrone de furto suo vel ab alio qui nō facit res acqsitas suas q̄ ille q̄ dedit nō potuit facere res illas suas: ergo cōstat ei q̄ transferēdo impiū sub noie decime nihil trāsferre potuerūt cū suū nihil esset: ergo cōstat sibi q̄ ipse possidere licite nō pōt: imo peccat mortaliter qñ decimas talr accipit. naz scit se recipe decimas tales quales suas facere nequit: z cognoscit manifeste q̄ ad se nullo mō ptinent. si autē ille qui iniuste aliqd acqrit nec pōt efficere suū acqrat aliqd qō sit p̄dium. Dōm q̄ dr recipe decimas z elemosynas factas de illo. nā hic est alia rō qz de p̄dio fm se debent decime ipsi ecclesie siue ipsum p̄dium sit apud vnū boiez siue sit apud alterū: cū hic nō respiciat psona sed res: z ille res semp erant fm se obnoxie ecclesie vt penes qñcūqz essent tenerent dari decime z primitie de ipsis. cū ergo aligs vsurarius: vel symoniacus: vel siles nō potētes facere rem suā acqrūt ex talibus illicitis ꝺctibus aliqō p̄dium: qz si illud maneret apud dōm priorē qui iuste possidebat tenerent dari decime de ipso sic nūc. alis fraudaret ecclesia ex facto malo boꝝ: z cū pctō aut fraus p̄ocinari nemini dr vt sunt iura vulgaria. sepissime reportaret. n. iste cōmodū de malo qō egit. s. q̄ prior dño teneba

Ƃ Notādū ꝓ dubio superius moto.

tur decimas dare de tali p̄dio z iuste possidebat. si aūt deꝰ q̄ iste q̄ illicite acqsiuit nihil dare ꝓ decimis dr: esset in lucro pp malū qō egit. naz si ex iusta cā acqreret vtpote qz emit: aut qz donatū accepit: aut qz hereditario iure suscepit: teneretur dare decimas: nūc aūt qz acqsiuit iniuste nō tenet dare decimas eēt in lucro. dr ergo dare decimas sicut qcūqz alius possidēs: siue iuste siue iniuste: nec in b recipiētes decimas male agūt: qz nō cōsiderāt ꝺditionē psone possidētis aut retinētis sz ipsam rez de qua decime dari debēt apō quēcūqz res sit. in psonalib⁹ aūt secus est vtpote si aligs acqrat vnā vestē. vestis nāqz non est fructuosa. i. de ea nō debent decime fm se tanq̄z de p̄dio: sed ille q̄ acqrit tenet dare decimas nō qdē de veste: qz est vestis sz qz acqsiuit eā. cū ergo solū respiciat ꝺditio psone acqrētis si licite acqrit. s. potēs facere res suas dr dare decimas: qz ibi nō ipsa res ꝺsideraf: qz cū infructuosa sit fm se nō debent decie sed ꝺsideraf actus psone q̄ recipit bonitatē vel malicia ex psona. si ergo psona licite sit acqrens dr recipi ab ea decima: si aūt

Ł

non

non acgrat debite nō dꝫ exigi decima ab ipsa: nec ipsa dꝫ dare sed potiꝰ restituere ei cuius est. ista distinctio tenet a Bernardo sup. c. ex trāsmissa extra de decimis. apud iudeos aūt soluꝫ erāt prime decime. s. p̄diales. s. de area de torcularī ⁊ filiabus. de laboribus aūt p̄sonarū decimas dari nō impabat: vt pꝫ ꝯsiderando oīa loca in q̄bus mādant̄ solui decime in sacra scriptura: qz imediate fit mentio de fructibus terre. tales aūt decime sunt p̄diales siue reales ⁊ nō p̄sonales. Ecclesia aūt declarauit personales dari debere: vt pꝫ in. c. ex transmissa. s. allato. ⁊ iste decime debebāt portari in locū quem dñs elegisset fm distinctionē q̄ p̄oit. j. 14. c. in lra. s. an locꝰ esset distās a loco sanctuarij an nō. (Et primitias manuū vr̄aꝝ). i. aligd electū aut sepatum de fructibus agroꝝ q̄ sunt acq̄siti p manus vr̄as: ⁊ nō fuit ista vt decime: qz dabāt hic quicqd volebat ipse dans siue de 60. ptibus vna: siue de. 40. ⁊ inter mediū variabāt fm q̄ volebat dans: vt ait Hiero. sup Ezechielez. s. atqꝫ vero p̄mitie quas de frugibus offerebāt nō erāt spāli noie diffinite ꝫ offerētiuꝫ arbitrio derelicto traditionē quoqꝫ accepimus hebreoꝝ non lege p̄ceptā ſꝫ inolitā vt q̄ plurimū q̄dragesimā partē dabant sacerdotibuꝫ. qui aūt paucū serragesimā inter. 40. et. 60. licebat qcūqꝫ voluisse offerre. nūc aūt ꝯsuetudini locoꝝ relinquitur q̄tū p̄o p̄mitijs dari debeat. supiora hñr extra de decī. c. 1. in p̄mitijs sequēdo cōsuetudinē locoꝝ ⁊ volūtatē offerētiuꝫ hñ agemus: vt tenet Hodof. ⁊ Innocē. si. n. ꝯsuetudo est vt deē certū qd p̄o p̄mitijs fm istos doctores seq tenemur illaꝫ: qz est laudabilis ⁊ cogunt̄ hoies stare cōsuetudini antique q̄ p̄o lege suscipit̄. ⁊ dato q̄ ipsi sacerdotes nō possent exigere primitias tanq̄ debitū sicut exigunt̄ decime: vt. s. dictū est. tñ inder cōpellere debebat ipsos volētes soluere vt teneāt ꝯsuetudinē: sicut cū sacerdotes p̄ mortuoꝝ exequijs petere nihil p̄nt: cogunt̄ tñ laici obseruare laudabilē ꝯsuetudinē: vt pꝫ extra de symo. c. cū ad aplicā. si aūt nō sit certa ꝯsuetudo q̄tuꝫ dari debeat dabit glibet q̄tū voluerit: qz in obscuris qō minimuꝫ est tenendū est: vt pꝫ extra de regu. iur. li. 6. in regula in obscuris. bee aūt primitie reddēde erāt in loco sanctuarij sicut decime. (Et qcqd p̄cipiū est in muneribus q̄ vouistis dño). i. magna dona que dño vouistis illuc adducetis. ⁊ sic intelligendū est de paruis: qz oīa sacerdotib⁹ dāda erāt: vt pꝫ Nume. 18. c. (Et q̄ vouistis dño.) distinguūt̄ hic dona ⁊ vota. nā dona dñreē illa que gs gratis dat nō vouēdo ea. vota aūt dñr illa que gs vouet dare ⁊ postea dat. differūt aūt ista qz donū est simplr liberum. votū aūt est fm qd liberū pꝫ sic: nā vt diximus donū non vonet̄. nō tenet̄ ergo aligs ad dationē illius cū nō obliget̄ ex lege nec ex p̄missione: ista datio libera est totalr. s. anteq̄ fiat: ⁊ quo fit anteq̄ fiat manifestū est. qz nemo tenet̄ dare donum qō p̄prie donū est et cū dat̄. nā ⁊ tunc est in ptāte dantis non dare. votū aūt est fm qd liberū. s. a principio añq̄ voueamus. nā tūc subiacet nobis vouere vel nō vouere. cū aūt vouerim⁹ iam nō subiacet nobis non soluere: qz ita acq̄sitū est deo ius p votuꝫ nr̄m: ⁊ nos ita obligati sumus q̄ fine dispendio salutis eterne nō possumus retrocedere: vt pꝫ extra de voto ⁊ voti redēptione. c. ſꝫ vniuersis. pōt tñ votū vocari donū ſꝫ nō totalr: ⁊ vocat̄ donū inq̄tū est liberū: votū aūt ſꝫ non fit liberū simplr. ante tñ q̄ voueamus liberi sumus vtrū voueam⁹ an non. ponit ergo hic Moyses oīa q̄ deo dant̄ siue ex obligatiōe siue volūtarie cōprehēdens noie holocaustoꝝ: hostiaꝝ: decimaꝝ: primitiarū: munerū ⁊ votoꝝ. ⁊ oīa ista adducebant̄ in locū sanctuarij qūocūqꝫ essent imolāda: qz extra locū illū nō licebat facere sacrificiū: vt pꝫ Leui. 17. ⁊. j. in lra. ea et q̄ imolari non debebant erāt tñ danda sacerdotib⁹ sic p̄mitie ⁊ decime illuc afferebant̄. (Ibi epulabimini coraꝝ dño deo vr̄o vos⁊ filij ac filie.) In lege sola mādabat̄ q̄ ter in āno apperet oē masculinū coꝝā dño. Exo. 23. et. 24. c. ſꝫ ex deuotione ascēdebant et femine cuꝫ filijs ⁊ filiab⁹ suis ⁊ ancillis: ⁊ tūc oēs coꝝā dño comedebāt. sic legit̄ de beata Virgine q̄ ascēderit in hierlm fm cōsuetudinē diei festi q̄ pdidit puerū Jesum vt hr̄ Luc. 2. c. (Famuli ⁊ famule.) Nō est eadē lex totalr in famulo ⁊ ancilla. nā ifamulus aliq̄ tenebat̄ ascēdere in locū sanctuarij: ancilla aūt nunq̄ tenebat̄. qō pꝫ qz Exo. c. 23. et. 34. cū ponit̄ lex de ascēdendo in locū sāctuarij dr̄. ter in āno appebit oē masculinū tuū coꝝā me. serui aūt erāt quedā masculina ptinētia ad dñm suū. ergo illuc cōpellebant̄ ducere eos dñi sui. ⁊ pꝫ fundamētū huius: qz oēs qui obseruabāt legē mosaycā tenebant̄ ad obseruationē isti⁹ cerimonie de eūdo ter in anno in locū sanctuarij cū ista fit q̄dā pars legis mosayce: sed serui tenebant̄ ad obseruationē legis mosayce: q̄ tenebant̄ ad hāc cerimoniā. añs pꝫ qz oēs circūcisi tenebant̄ ad totaꝝ legē mosaycā sicut oēs baptizati tenent̄ ad totā legē euāgelicā qz vtrūq̄ est ianua. ⁊ h̄ dicit aplꝰ ad Hal. 5. c. ego Paulus testificoꝝ oi hoi circuncidenti se q̄ debitoꝝ sit vniuerse legis faciēde. q̄ aūt seruuꝫ eēt circūcisus pꝫ Exo. 12. c. cū dr̄. ois seruus emptitius circūcidet̄. i. q̄ q̄ñcūqꝫ aligs iudeus emeret aliquē seruū si esset de gētilitate tenebat̄ eū circūcidere et rēuēte ipso seruo: ⁊ h̄ qz seruus est res dñi sui totaliter: vt pꝫ. 1. poli. c. 2. in fine. ⁊ in. 5. ethi. iō pōt de illo agere quicqd voluerit: maxie qz h̄ nō est ꝺ rectas leges. q̄ autē dēat dñs cōpellere seruū suū ad circūcisionē pꝫ p dr̄iam quā ponit in illo. c. 12. lra. nā mādat q̄ seruus emptitius circūcidat̄ ⁊ comedat de agno paschali. mercēnarius aūt nec circumcidit̄ nec comedit. hoc aūt manifeste est qz nō hꝫ aligs ptātē sup mercēnariū suū totalr sicut sup seruū suū: iō nō pōt eū cogere ad assumēdā circūcisionē. ancille aūt ad nihil hoꝝ tenebant̄ cuꝫ lex solis masculis imposita fit q̄tū ad istū articulū de eūdo ter in anno in sanctuarij locū. si tñ in istis festiuitatib⁹ siue alijs tpib⁹ anni dñs veniret ad locū sanctuarij portaretq̄ secuꝫ seruos ⁊ ancillas ⁊ offerret victimas pacificas: debebat epulari ⁊ gaudere et cum seruis ⁊ ancillis. s. q̄ ibi nō debebāt p̄emi serui ⁊ ancille onere seruitutis sue ſꝫ letari ⁊ epulari cū dño suo: qz letitia dei est. (Coꝝā dño deo vr̄o). i. coꝝā altari holocaustoꝝ intra atriū tabernaculi. nā nō debant comedi carnes sacrificioꝝ in loco imūdo ⁊ cōi: ſꝫ ibi ītra atriū tabnaculi coq̄bat̄ ⁊ dabat̄ qō p̄tinebat ad sacerdotes: reliquā deide p̄t̄ comedebat ille q̄ ad imolādū pec⁹ dederat: ⁊ hāc nō poterat ex̄ locū tabernaculi portare. s. extra atriū ei⁹: nō tñ dr̄ eodē mō comedē semp coꝝā dño. nā et q̄ comedebāt agnū paschalē dicebant̄ comedē coraꝝ dño sed in tota ciuitate vel loco illo vbi esset sanctuariū. ⁊ rō diuersitatis est qz hostia pacifica ē quoddā sacrificiū p̄prie dictū: qz imolabat̄ intra atriuꝫ tabernacli: ⁊ qz fundit̄ sanguis ei⁹ p gyrū altaris in cornibus ⁊ ad basim: vt pꝫ Leui. 3. c. ⁊ qz tota aruina eius ⁊ adipes cōburunt̄ coꝝā dño: vt pꝫ Leui. 3. et 7. c. ⁊ qz cauda cum renibus ⁊ renunculis dño offerunt̄: vt pꝫ Leui. 3. c. ⁊ dat̄ ps illius victime sacerdotibus. s. pectusculuꝫ ⁊ armus: vt pꝫ Leui. 8. c. de agno paschali nihil oīno dabat̄ hoi sed solū imolabat̄ intra tabernaculū: ⁊ dabatur adeps eius in incēsum dñi: qz vt dr̄ Leui. 3. c. ois adeps dñi erit iure ꝑpetuo de carnibus aūt nihil cōburebat̄ in altari: nec dabat̄ sacerdoti sed glibet fm familiā suā comedebat totū agnū suū. non est enim stricte loquēdo sacrificiū imolatio agni paschalis: qz sacrificia sufficiēter distinguūt̄ in tria. s. holocaustū ⁊ victime pacifice ⁊ p̄o pctō. sub nullo aūt istoꝝ pōt collocari victima paschalis: qz sub quocūqꝫ horꝝ ponat̄ opꝫ vt sequat̄ legē illius ſꝫ nullius legez sequit̄ agnus paschalis: nec est eadē rō faciendi istud sacrificiū ⁊ alia: vocat̄ ergo hoc sacrificiū large soluꝫ: qz adeps eius ⁊ sanguis intra atriū tabernaculi offerebant̄. ⁊ p̄cipua cā q̄r Nume. 9. c. vocat de⁹ istā imolationē sacrificiū est: qz sic ex mādato eius ⁊ ad recordationez bñficij exhibiti eis a deo liberando de egypto qō signat ista imolatio: vt pꝫ. j. 16. c. qñ g̃ comedebat̄ agn⁹ paschalis qz nō erat ꝑpie sacrificiū comedebat̄ p totā ciuitatē in q̄ erat sanctuariū. carnes aūt pacificaꝝ victimaꝝ in solo atrio tabernaculi comedebant̄: qz erat sacer: ⁊ sic sacrificiū ꝑpie dcm excellit agnū paschalē q̄tum ad astrictiozes obseruātias comedēdi respectu loci. s. q̄ non poterat comedi nisi intra atriū tabernaculi: ita sacrificiuꝫ agni paschalis excedebat ceteros cibos cōes: qz poterāt israelite comedere carnes vbicūqꝫ vellēt in cūctis vrbib⁹ suis: vt pꝫ. j. nō tñ poterāt imolare pbase in q̄libet vrbe vel loco sed in solo loco quē dñs elegisset vt poneret nomē suū i eo: vt pꝫ. j. 16. c. et qz i alijs carnib⁹ nō oportebat ꝺsiderare vtrū aīal esset debile aut amputatū cauda vel narib⁹ aut aliquo alio mēbro: et qz poterant comedere de aīalibus q̄ nō licebat imolare vt de multis quadrupedibus ⁊ volatilibus: tñ imolādo agno paschali multe spāles cerimonie regrebant̄ de q̄bus Exo. 12. c. (Et leuites qui in vrbib⁹ tuis cōmorant̄.) Nō habitābāt leuite in aliq̄b⁹ ciuitatibus cū alijs iudeis: qz eis date erāt figillatim. 48. vrbes cuꝫ suburbijs suis: vt pꝫ Nume. 35. c. Sed loquit̄ hic Moyses ad totū israel. Et tūc est sensus. (Et leuites q̄ cōmorant̄ in vrbib⁹ tuis). i. in vrbibus q̄s tu dediſti eis: qz tot⁹ israel dederat leuitis illas vrbes. (Nec. n. hꝫ aliā partē ⁊ possessionē inter vos.) Quia leuite nō diuiserūt terrā cū alijs tribꝰ nec aliqua p̄dia susceperūt: ſꝫ solū alebant̄ de bijs q̄ suscipiebāt a filijs israel. s. de decimis ⁊ q̄busdā elemosynis. (Caue ne offeras.) Sepiuꝰ monet qz maxime ptinebat hoc ad cultuꝫ dei vt non darēt̄ locus idolatrādi. (Holocausta tua in oi loco quem videris). i. in oi

Dona ⁊ vota differunt.

Non ea dē lex penit⁹ est i famulo ⁊ ancilla.

loco q vī tibi cōueniens vel plz in oculis tuis. (Sed in oī loco quē elegerit vñs.) Unus solus locus ad sanctuariū eligebaī z in eo solo mozabanī sacerdotes: z ibi solū licebat imolare. qui aūt extra locū illuz deo imolaret potius ei abominabilis erat: qz ipse sub pena moztis ostituerat ne qscq̄ auderet alibi offerre: vt pz Leui. 17.c. cōtingit tñ q quodā tpe israelite in multis locis imolarent: cuius occasio fuit qz ptingit tabernaculū z arcam disiungi de qbus diximus late Exo. 20. tunc tñ ppzius locus sacrificādi erat loco vbi staret tabernaculū ēt si non staret ibi arca: qz ille locus vocabaī sanctuariū z ad illū locū cōcurrebat israel totus ad celebrādas festiuitatez suas. iste aūt locuz sanctuarij eligebaī a deo: qz ipse dabat aliqō signū per qō cognosceret q ipse locū illū volebat vtpote si annūciabat p aliquē ppbetā aut si in aliquo alio signo mirabili monstrabaī. z hoc fiebat vt magis efficerentur ad colendū deuz ibi israelite cū viderēt ipsum deū ad cultū suū loca eligere. (In vna vbiū tuarū.) Quia nō erat spōte Moysi certū in qua vbe ponēdū esset tabernaculū: vel dato q ipse Moyses cognosceret illud esse ponēdū ptimo in sylo vt factū fuit. z Josue. 18.c. tñ qz nō semp in eo loco staturum erat posuit sic indeterminate. s. (In vna vbiū tuaz). i. in quacunq vbe voluerit: qz aliqñ stabat in vbe ptinēte ad vnā tribū: aliqñ stabat in vbe ad aliā ptinente: vt pz in pma mutatione q̄ fuit de sylo q̄ erat in tribu effraim mutatū fuit tabernaculū z arca ad tribuz iuda: vt pz ps 77. z sic de ceteris. (Offeres hostias.) Holocausta vel pacificas siue p pctō vel votiuas. (Et facies quecūq̄z pcipio tibi). i. nō solū facies ibi sacrificia sed ēt oia alia q̄ mādaui tibi: deferes illuc, s. decias ptmitias denaria z vota vt oia offerant ibi. (Si aūt comedere volueris.) ¶ Dic tollit quoddā dubiū q̄tū ad esum carniū: qz dicebaī. s. q coza dño de hostijs suis comedere deberēt z letari z effunderent sanguinē añ altare: q aūt erāt extra Dierlim nō poterāt offerre sanguinē añ altare. Et sic dubiū erat an comedere deberent carnes. Et rñdet q comedere pñt dū tñ sanguinē nō comedāt sz effundāt sup terraz quasi aquā. (Si aūt comedere volueris). i. in atrio tabernaculi debes imolare victimas tuas z effudere sanguinē: z seruare qō debitū est postea qō tibi ex lege debeī comedes coraz dño deo tuo si tñ pter sacrificia q̄ fiebant in loco sanctuarij volueris comedere carnes in aliqua vbium tuarū supple licitū erit siue fm ea que, j. dñr. (Et te esus carniū delectauerit). q. d. melius eēt in locis remotis a sanctuario nō comedere carnes q̄z comedere cū non possint ibi assumi aruina z sanguis ad ponendū in altari z eremādū adipē. si tñ delectat te esus carniū poteris comedere vbicūq volueris. (Occide z comede iuxta bñdictionē dñi dei tui). i. comede de illis q̄ dederit tibi deus siue ouē: siue bouē: vel capzā. in illis. n. q̄ nobis de⁹ dat nos bñ dicere dī. i. multiplicare siue illa spūalia siue tpalia sint: siue im mūdū: licebat. n. eis comedere imūda siue mūda. z si arguaz q nō licebat comedere ea nec tāgere: vt pz Leui. 11.c. et. j. 14. rñ deī q hic vocant mūda z imūda respectu imolationis z non respectu comestionis. aliq̄. n. q̄ ad offerendū imūda erāt ad comedēdū mūda erāt siue ex spē siue ex cāu: ex spē ceru⁹ z capzea ad imolādum imūda erāt sz comedere licebat: vt pz in lra. Ex casu vt si bos ouis vel capza quā offerre licebat essent aliquo mō mōstruosa i mēbris p supabūdātiaz vel defectū nō licebat offerre: vt pz Leui. 22.c. sz comedere licebat vt pz hic. z scriptura distinguit aliquando ppzie inter mūdū z imaculatū. maculatū z imaculatū sunt respectu oblatiōis: mūdū z imundū sunt respectu comestionis: iō lra exponit hic lī az hebzaicā qz in hebzeo soluz bz. (Siue mūdū siue imūdū.) Lra nra dic imūdū h est maculatū vel debile. maculatū vocaī nō qō hz pellē variā sz nō licz offerre pp spēz vt ceruū z damā z canē z filia: qz solū tria licz offerre. s. ouē: bouē: capzā. siue i gīe masculino siue femenino: vt Leui. 1.c. vel qñ est i spē imolabilis sz ē mōstruosū. (Debile). i. debilitatū p absciſionē alicui⁹ pticule vt caude vel auriū siue testiculoz: vt Leui. 22.c. (Siue mūdū.) Hoc est integrū. oī integrū. i. nō debile ita q oēs ptes suas bēat z nulla sit ei amputata. (Et qō offerri licz,) Iste oēs sūt declatiōes mūdi: qz nullū aīal pfecte est mūdū nisi qō licz offerre. (Sic capzeā z ceruū comedes.) Ly sic nō determiat vbū offerri sz vbū comedes. Si. n. determiaret vbū offerri eēt sensus q mūdū aīal eēt qō licz offerri sic ceru⁹ z capzea. z h falsuz ē qz ceruū z capzā offerri nō licz. referī g̃ ad vbū comedes. z ē sensus siue mūdū sit aīal: siue i mūdū indistincte comedes sic comedē soles ceruū z capzā. z posuit de istis duob⁹ aīalib⁹ magis q̄ de alijs: qz de istis manifestū erat q non deberēt offerre sanguinē añ altare ēt si essent in Dierlim: vt pz Leui. 17. vbi oī q q de venatione vel aucupio aīal fez siue auē accipet gb⁹ velci licitū est effunderet sanguinē ei⁹ z cooperiret terra de ouib⁹ bob⁹ z capzis: qz licebat ea offerri nō erat ita certū: iō determinauit p id qō est certum cōparās ceruo z capze. z oī capzea syluestris capza q̄ velocissima ē z oculos acutissimos hz z cū videt sibi aliqō piculū imminere de excelsis rupib⁹ se pcipitās sup cornua se illesam recipit vt ait Jsido. 12.ethimo. z vulgariī vocaī rebeco. (Absq; esu dū taxat sanguinis.) Hoc valde phibeī hic z Leui. 17.c. z infligit pena moztis p comestione sanguinis. vñ magis abhozrent iudei comedere sanguinē q̄ porcū. Et iō iudei cōuersi ad xp̄m valde scādalizabaī videtes gētiles cōuersos comedere sanguinē: iō in pmo cilio aplox vbi diffinitū fuit q gētes nō obligarent ad obseruationē cerimoniaz q̄tū ad cibos nec ad alias obseruationes solū phibita fuit comestio sanguinis z suffocatoz z imolatoz idolis. Sz post ista abolita sunt cū ceperūt nō eē scādalosa. nō. n. fuit lex illa ad semp sz ad tps ad scādalū vitādū vt ait apls ad Ro. 14.c. Aliuz iudicat die inter die: ali⁹ iudicat oēm die. i. aliq̄ credūt illā obligationē esse ad aliquos dies vel tpa. z deinde nō ad sequētes dies vel tpa. Alij credūt durare obligationē ad die oēm. i. semp. (Sed quasi aquā effundes). i. totaliī disipges: qz valde abominabile erat sanguinem comedere z quasi quedā crudelitas erat: iō multuz vetuit dñs comestionē sanguinis: vt patet hic z in multis locis.

¶ Causa aūt multiplex est. ᵇ Prima est qz vī eē quedā species crudelitatis q̄ gs comedat aīam cum carne: nā aīa pecozis in sanguine est. s. q̄ sanguis est talis cōplexionis nāliter in quo magis reperiī armonia regsita ad vnionē aīe ad corpus q̄ in phleumate aut cholera vel aliquo alio humoze. nā in sanguine reperiunt calidū nāle z humidū radicale tēperata q̄ sunt duo pncipia vite: z nō reperiī hoc in aliquo alio humoze vel aliqua alia cozpozis pte. de his aūt latius dictum est Leui. 17.c.

¶ Alia cā est qz sanguis oī esse ad expiandū. i. ad purgādum pctā: vt pz. j. in lra. no oz ergo comedi sed oz dimitti vt sic expient pctā. nā figs vellet in sacrificijs comedere sanguinē vellet comedere id p qō fit expiatio: z tunc vlla expiatio fieret: qz id per qō expiatio fieri debebat iam nō erat: z fundamentum est hoc: qz cuz deus mādauerit nobis siue per legē datam patribus nostris siue per rōnem nobis inditam non peccare quādocunq̄z peccauerimus tenemur ei obnoxij moztis: z q̄ in moze dat homo aīmā suam pro se si debeat fieri cōmutatio pene oz fieri dando animam pro anima, recipit ergo deus ex benignitate sua aīmā peccatozis pro anima nostra. i. sicut satisfier et ei pro peccato nostro dando aīmā nostram: ita satisfiet qz ipse vult dando pro anima nostra aīmā pecozis: sz anima pecozis est in sanguine: vt pz hic z Leui. 17.c. ergo sanguis oz dari deo qui pecozibus pro anima est. si aūtē sanguis deo non daī nihil daī: z sic non fiet satisfactio pro peccato. ex supradictis pz rō fundamentalis duaz cerimoniarū que fiunt in sacrificijs. Una est q̄ quādo aliquis offerebat aliqō pecus z tradebat sacerdoti vt imolaret imponebat manū eius super illud: vt pz Exo. 29. z Leui. 1.et. 4. z in multis locis hoc erat: qz per istam impositionē imprecabatur cōferens pecus vt pena peccatozū ei debita transferatur in caput illius pecozis: q̄ aūt ista fit intētio imponētis manus patet aliqualr Leui. 1.c. cum oī masculinū imaculatū offerret ad ostiū tabernaculi testimonij ad placādū sibi oīm ponet q̄ man⁹ sup caput hostie z acceptabilis erit atq; in expiationē eius ꝓficiēs. i. q̄ postq̄ iposita fuerit sibi manus offerētis ꝓficiet ad expiationē qz signaī in tali ipositiōe manuū pctoz trāslatio. h āt pz clari⁹ Leui. 16.c. cū oī postq̄ emūdauerit sactuariū z tabernaculū z altaī: tūc offeret bircum viuētē z posita vtraq; manu sup caput ei⁹ cōfiteaī oēs inigtates filioz israel z vniuersa delicta atq; pctā eoz q̄ ipzecās capiti eius mittet p hoiez paratū in deserto: cūq; portauerit bircus oēs inigtates eoz in terrā solitariam z dimissus fuerit in desertū reuertaī aarō in tabernaculū testimonij ꝛc. Scōm qō sequebaī ē. i. q̄re sanguis aīalium imolatozū fundiī p altaris. 4. cornua z iubas ei⁹. s. q̄ cū qs peccauit coinquinat⁹ ē sicut aūt mūdus efficiī cum debitā penā passus fuerit z h ē vt deī aīa sua p pctō suo z effundaī sanguis ei⁹: z qz ō⁹ in altari esse iudicaī spāliter qz ibi ei specialioz cultus impenditur cuz aliquis debet pro peccato suo satisfacere oportebat vt sanguis eius emundaret altare a coinquinatione quam nos causaueramus peccādo: vt ergo pro eo satisfaciat aīa pecozis q̄ in sanguine est necesse est vt p cornua altaris effundaī: z sic emūdabaī totū sanctuarium p sanguinē ab oibus ꝓtagionibus filioz

Qō.8. A Dubiū quodā ad eiuz carniuz auferē.

Ad Ro. 14.c.

Qō.9 A Sanguinē comedere q̄re erat valde abominabile. ᵇ 1.cā 2.cā

B

Dubium

filioꝝ ysrael z hꝫ tā inter scā scōz cꝫ extra ī tabernaculo: in altari thimiamatū cꝫ extra tabernaculū ī atrio vbi erat altare holocaustoꝝ ō hijs Leui. 16. c. q̄ fiebāt semel in āno sz tūc argues qꝫ istō vex ē qñ aialia offerebant dño: qz tūc sāguis ad expiādū dād⁹ erat sz qñ nō offerebant aialia sz solū comedebantur

Rñsio ñ vz existere eadē rō. g̃ poterat tūc sāguis comedi. ¶ Rñdet qꝫ dato qꝫ tūc nō assumeret sanguis ad expiandū: qz tñ ī oīb⁹ sacrificijs ad expiandū assumebat ꝺtrabit ex hoc sanguis q̄ndā reuertiā vt ēt qñ effundit ab aiali qō imolādū z offerēdū non ē vel dato qꝫ imolabile sit tñ actualiter nō immolet ad faciendū deo sacrificiū sz alias iugulet aīal ad sumendū ī cibum. nā ēt tūc nō comedet nec cū sacrificandū fuerit ad comedēdū sanguinē icitemur. († Nō poteris comedere inoppidis tuis decimas frumēti vini.) ergo vz qꝫ ī hierlz siue ī alio loco vbi eet tabernaculū licebat eis comedere eas sz hꝫ ī magnā iniuriā leuitarū z sacerdotū redundabat qb⁹ ista ōbebant vt pz nu. 18. c.

† Obiectō

Nonnulloꝝ rñ. Improbatio. Opinio auctoriꝫ.

¶ Ideo aliq dicūt qꝫ hꝫ fuit factū semel post ingressuz terre ꝓmissiōis. Sz hꝫ falsū ē qz tūc ista lex nō⁹ fuisset seruata nisi semel Ite ī illo āno nihil hērent leuite z sacerdotes vnde viuerēt: qz solū de stipendijs sanctuarij. sustētabant. Jō vz dōm qꝫ iudei quolibet āno duaꝫ ōcimatōes faciebāt. ᴰ Pria ōcimatio erat ō fructibus terre vel gregib⁹ seu armētis z ista nō portabat in hierusalē sz leuite ad quos ptinebat colligebant eā ꝑ ciuitates vicinas qz leuite dispsi ꝑ oēs trib⁹ habitabāt vt pz nu. 35. c. et de ista nihil accipiebāt vātes eā sz integra ad leuitas pueniebat de q̄ rursus leuite decimā sacerdoti magno dabāt vt pz nu. 18 c. *Alia erat scda decia quā singulis āniꝭ separabāt ō nouē ptibus remanētibus. z cū ascēderent ter ī anno añ deū in hierlm vt pz Exo. 23. et. 34. c. sustētabant ī itinere z ī ciuitate ō illis z offerebat ō illa decia hostias pacificas de qbus comedebant abūdāter cozā dño ꝺuocātes leuitas z satis idigebāt ista decima ad cibos suos z toti⁹ familie z leuitarū cū ascenderēt ter in anno: maxīe illi q ꝓcul a hierusalē mozabant de ista ōcia hꝫ ī lra z magis clare. j. 14. c. z sic erat ō decimis ita erat ō ꝑmitijs qz post primitias q̄ dabant dño totaliter sepabat sibi quilibet aliquē tanq̄ primitiā scdaz: quo vteret ī cibos qñ iret ad locū sanctū. sic ēt de ꝑmogenitis: qz separato ꝑmogenito ꝑ dño de gregibus z armētis sepabat aliqō aīal qō accipiebat: qz primogenitū ad oblationes pacificas sic de votis fit de donarijs.

Dñsio

Obiectio

Rñsio

Rñsio

Obiectio

Rñsio

Obiectio

Rñsio

Obiectio

Rñsio

Cō. 10 A An oīa primogenita poterāt redimi.

B

C

¶ Alia decia tertia ē q̄ de triēnio ī triennīū sepabat z dabat pauꝑibus viduis z pupillis z leuitis in modū elemosyne ne cogerent pp pauptatē seruire gētilib⁹ a qbus inducerent ad cultū idoloꝝ z ō ista ōcia. j. 14. c. nicola⁹ dicit qꝫ ista nō apparent ex sacra scriptura: sz salua reuerentia eius satis apparēt: qz de prima decia satis pz nu. 18. c. qz illa totaliter dat leuitis nulla pte remanēte apud dantē z hꝫ magis pz Mala. 3. c. vbi dns loquit ꝺtra auaros nō soluentes totaliter decias z ꝑmitias z cōcludit. inferte oēm decimā ī horreū meū z sit cib⁹ ī domo mea. ponit ibi oīs. i. tota. Et satis appet qꝫ solū logt ō decia q̄ dabatur leuitis: qz dz in horreū ea aūt q̄ in horreis ponebant nō sumebāt in cibos offerētiū. Et ex hoc ēt elidit illa positio q̄ dic qꝫ ōcimis debitis leuitis dantes accipiebāt aliquā partā ptez quā cozā dño comedebāt. de scda decima pz manifestissime. j. 14. c. vbi sic habet ōcimā partē separabis ō cunctis frugib⁹ tuis q̄ nascunt in terra ꝑ annos singulos z comedes in ospectu dñi dei tui i loco quē elegerit vt inuocetur i illo nomē eius. de tertia decima pz eodē. c. circa finē nicola⁹ ꝺcedit prima ōcima z tertia sed nō scdaz. ideo dicit qꝫ istud quod offerētes comedere debebāt erāt carnes pacificarū hostiarū. Sz tūc q̄ret an iste hostie pacifice erāt de pria decia an nō: nō pōt dici qꝫ eānt ō ꝑma decima: qz illa integraliter dabat ꝺo vtꝰ. patuit. Si āt iste hostie pacifice sint ō volūtarijs ergo nullo mō offerētes comedebāt de⁹ aliq̄ decima: z sic nullo mō poterit exponere textū istū z eū q habet euidētius. j. 14. c. z qñ ꝺfirmat ꝑ id qō habet. j. 16. c. nō ꝺcludit: qz ibi dz qꝫ oblationes spontaneas offerent: z comedēt cozā dño cū tota familia z pauꝑib⁹ viduis z pupillis z leuitis: qz iste oblatiōes spōtanee fiebāt de decimatione scda vel tertia vel de votis ꝑmitijs primogenitis z donarijs scdis vtꝰ. distinxim⁹ z ista oīa separabat qlibet ſm benedictionē ei a deo datā: imo si ex illo textu ꝺcluderet nō eē decimā quā ponim⁹ scdaz ēt ꝺcluderet nō eē decimā quā tertiā dicimus q̄si ipse ꝺcedit. Et pz ꝺña qz scda ōcima ē vt comedat eā offerens cū leuitis vt pz in lra z tertia quā ipse ponit ē ꝑ pauꝑib⁹ vt comederet cū vāte vt pz. 14. c. si ergo pp illas volūtarias victimas excludunt scde decie ꝑ leuitis ita excludent tertie qz tam leuite q̄ pauꝑes q̄ pupilli z vidue comedere debebāt cū offerēte vt pz. j. 16. c. († Primogenita armentoꝝ z peccoꝝ.) nō intelligitur hoc de vere ꝑmogenitis: qz illa imolabant dño vt pz nu. 18. z qcqd superat ō eis ad sacerdotē pertinebat sz ō alijs aialibus sepatis ad oblationē pacificā z eligebant scda post ꝑmogenita z vocant hꝫ primogenita. ¶ Sciēdū ꝑ hoc qꝫ qñ aliqō primogenitū ē offerebat ō aialib⁹ de qbus immolari licebat nō poterat facere sacerdos qꝫ redimerent. i. qꝫ darentur ei pecunie ꝑ primogenito pecoris imolabilis z nō ipsuz pecus immolabile: hꝫ āt dns vetabat vt pz nu. 18. c. cū dz ꝑmogenita bouis z ouis z capre nō facies redimi qz scificata sūt dño erāt nāq̄ ista sacri ficāda dño: z si redimerent pecunia tollebat immolatio. imolatis āt illis qcqd manebat ptinebat ad sacerdotes: manebāt āt post imolationē factā dño oīes carnes ipsius pecoris nā cuz aliqd dño immolabat ex hꝫ qꝫ ei immolabatur duo ōbebant ei. s. sanguis ipsi⁹ pecoris imolati nā ps sanguinis erat ad cingendū. 4. cornua altaris vt pz leui. 1. c. reliqu⁹ sāguis fundebat ad basem altaris ōbebat ēt adeps: qz oīs adeps dñi erat iure ꝑpetuo vt pz le. 3. et. 7. c. ceterus qō remanebat facta immolatione. s. totū cadauer ptinebat ad sacerdotū iura vt pz nu. 18. c. vbi dz ꝑmogenita āt bouis z ouis z capre nō facies redimi qz scificata sūt dño sanguinē tñ eoz fundes sup altar: z adipes adolebis in suauissimū odorē dño carnes vero ī vsuz tuū cedēt sicut pectusculū ꝺsecratū z armus dexter tua erūt. qñ āt dicebat de ꝑmogenitis qꝫ pria z vera primogenita comedi nō ōbebāt cū ptinerēt ad ius sacdotale vt pz ī ꝑdictis sz segregabāt qdā alia q̄ eānt scdo genita z accipiebāt isti ꝑ ꝓmogenitis z qꝫ comederēt cozā dño z sic qꝫ ōberet segregare offerēs scda vota. i. si aliqd noueret qō alia tāta z similia separaret vt ipse comederet cozā dño idē de ꝑmitijs manuū qꝫ separarent scde ꝑmitie hꝫ qdē scdm antiquos qbus videbatur nō posse exponi istū textū sine ꝓeiudicio eoꝝ q̄ habēt nu. 18. c. nisi sic exponeret satis ꝺueniēter dz sz nescio ad qd hꝫ facere oportebat: nā tūc glibet obligaret ad dādū duplū eius qō dare debebat deo siue ex ōbito ꝑ legē: siue per votū qō satis erat durū z distraberet boies a vouēdo cū tenerēt dare duplū ei⁹ qō vouebāt: ēt qz nō vz quomodo ipse offerēs ista posset tā ī loco sanctuarij cōsumere. s. ꝑmogenita z ꝑmitias z vota z ō cimas. vz ergo facilius ad hꝫ rñdendū ita qꝫ nō ponat vllū inconueniens z satisfiat lre. s. qꝫ qñ dz hic cozā dño deo tuo comedes nō refert ad ea q̄ hic ponunt sz ad illa ad q̄ pōt ō iure referri: ista āt sunt ea q̄ hō spōte offerre volebat. nā illa erant victime pacifice z pars illaꝝ eueniebat offerentibus vt pz leui. 7. c. quaz partē coḡbant ipsi offerentes intra locū sanctū. s. intra atriū tabernaculi z ibi comedebāt ꝑmitias aūt vel primogenita vel vota nō comedebāt ipsi offerētes imo si ō illis comederent valde peccabāt vt pz leui. 7. c. quā partē coḡbant ipsi offerētes intra locū sanctū. s. intra atriū tabernaculi z ibi comedebāt: ꝑmitias āt vel primogenita vel vota nō comedebāt ipi offerētes imo si de illis comederēt valde peccabāt vt pz le. 22 c. cū dz. oīs alienigena comedēdi ex eis nō bz ptātē: g comederit ō scificatis ꝑ ignozātiā addet qntā partē cū eo qō comederit z dabit sacerdoti ī sanctuariū nec cōtaminabūt scificata filioꝝ israel q̄ offerūt dño ne forte sustineant iniquitatē delicti sui cū scificata comederit. ¶ Et si dicas si istō verbū comedes qō solū ponit ī isto ꝺtextu nō pōt referri ad omnia sz soluz ad spontanea sacrificia qualiē ponunt hic oīa ista. Rñdet qꝫ ītēdit inducere hic moyses oēs israelitas vt nulluz sacrificiū faciāt extra atriū tabernaculi qō erat in vna vrbiū israel z hꝫ pz ex superiozibus: ió dicit hꝫ qꝫ ñ poterāt ī q̄libet vrbiū israel dare decimas z primitias: z vota: atq̄ spōtanea sacrificia sz i loco quē dns elegisset. qz ī illo debebat dare oīa hec: z comedere gdē nō ō eis sz de sacris spontaneis q̄ offerebāt qñ dabant decimas z ꝑmitias: z vota nā ista soluebant cum ipsi israelite ibant in locum sanctuarij z tunc pacificas hostias faciebāt ō quibus partes sibi debitas: ſm legē comedebant: z si adhuc calumnieris qz dz hic ī lra non poteris comedere ī oppidis tuis decimam frumēti vini z olei z primogenita armentoꝝ: ergo videt qꝫ in loco quē dns elegisset poterat comedere cū hic solū vetet locus indebitus. ¶ Sz hꝫ nō poterat fieri de primis ō cimis z primis primogenitis z primus votis atq̄ ꝑmus ꝑmitijs cū redundaret ī ꝓiudiciū sacerdotū z leuitarū vt pz nu. 18 c. ergo oportebat poni scdas decimas z scda vota z scdas primitias z scda primogenita. ¶ Respondet qꝫ nō videt necessariū hoc totaliter de decimis tñ qꝫ plures sint manifestum ex superiozibus z. j. 14. c. etiā declarat sz primitias z vota z primogenita nō oportet eē duplicata nā hoc quod hic dz dirigit

D ad totū israel: z ē sensus o tu populе israel nō poteris comedeī
I oppidis tuis ōcimā frumēti vini z olei. i. nō poteris i quolibet
tuoꝝ oppidoꝝ vt comedant decime z primitie ꝛc. qz ꝫ eēt
facere in quolibet loco sanctuariū sz solū poteris comedere i
locū quē elegerit dns de⁹ tu⁹ ibi z tūc verū ē qꝫ ille cuius erāt
decime iste z oīa ista comedebat ista: nā oīa ista erāt israelis z
isrl' comedebat: nā ps israel decias z cetera q̄ hic dn̄r pzabat z
ps ei⁹. s. sacdotes comedebāt ea: iō bñ dicit qꝫ tu isrl' nō poteris
comedere decimas tuas z oīa ista i oppidis tuis. i. in quolibet
oppidoꝝ tuoꝝ sz bñ poteris ea: comedeī i loco quē elegerit de
us qꝫ āt loquat hic deus ad totū israel z nō ad aliquē spāliter
de israel: qz dr nō poteris comedere in oppidis tuis decimas
ꝛc. manifestū ē qꝫ ille q offerebat decimas. s. vnus hō nō habe
bat oppida. ad totū ergo israel refert q oppida multa z vrbes
† hēbat. (Decimā frumēti vini z olei.) ponit in istis exēplū z p
hoc oēs fructus terre ōcimandi: ēt de herbis parui valoris q̄ in
vestris hereditatibus sunt decime dande sunt: vt si ille sint ali-
cuius quātitatis z veniat nobis ex eis vtilitas sicut sūt ciminū
z mēta z ruta z similes vt pz Mat. 23. c. cū locutus fuit chr̄ist⁹
pharisеis dicens ve vobis pharisei qui decimatis mentā z a-
netbū z ciminū z relīqstis q̄ grauiora sūt legis iudiciū mīam z
† fidem: hec oportuit facere z illa non omittere. (Primogenita
armētoꝝ z pecoꝝ.) Primogenita ōbent dño ex cā assignata
exo. 13. et. ē. 6. c. in istis tñ primogenitū hois qō principaliter
ōbet nō ē immolabile sz redimit qnqꝫ siclis vt pz nu. 3. c. pri-
mogenitū asini mutat oue vt pz Exo. 13. c. primogenita autez
E ouis z bouis: atqꝫ caprarū nō poterāt redimi sz immolabant
Primoge- dño vt pz nu. 18. c. distinguit aūt hic lra inter primogenita pe
nita pecoꝝ coꝝ z primogenita armētoꝝ: cū tñ ipsa armēta pecora sint vo
z armētoꝝ cant primogēita armētoꝝ primogēita magnoꝝ aīaliū: sic sūt primo
differunt. gēita bou pecora vocāt ꝫ aīalia pua sicuti sūt caꝑ z oues. ō bis
nāqꝫ oibus decimedande sunt. accipiunt tñ pecora ꝫ otra cō-
munē modū loquendi: qz pecora cōiter vocant aīalia magna:
pecudes vocant aīalia parua z scōm ꝫ armēta sunt pecora et
greges sunt pecudes. ista primogenita pecoꝝ vel gregū vel vt
lra dicit primogenita armētoꝝ z pecudū non poterat israel in
quolibet loco vel oppido suo comedere. i. nō poterat ea dare
sacerdotibus suis in quolibet loco vt vbicunqꝫ vellent come
derent ea z offerrent ea: sed solum in vno loco quez dominus
elegisset. ibi enim immolabant ea offerentes sanguinem z cre
mantes adipes eoꝝ coꝝ dō i altari holocaustoꝝ: z comedebāt
totū cadauer vt pz nu. 18. c. (Et oīa q̄ noueris.) ēt vota dese-
† rebant vt si quis vouisset aliqō animal immolabile deferebat il
luc z immolabat coꝝ dño. de lege aūt votoꝝ vtrū aīalia q̄ no
uebāt redimi possēt vel ꝛmutari z qñ ꝛmutari z de quātitate
p̄cij i ꝛmutādo vel redimēdo z de reb⁹ inanimatis qñ vouebant habes late leui. vltimo. c. in textu z ibi satis declaratuꝝ ē.
ista ducebant i locū sanctuarij ne offerrent alibi: qō erat incō
uenіēs z cā schismatis atqꝫ idolatrie i israel vt declaratuꝝ fuit
Exo. 20. c. Scōa cā erat: qz qñ aliqs ferebat id qō vouerat i lo
cū sanctuarij erat qdā honoꝝ spālis dei. s. qꝫ in ꝫ ptestabat istō
† votū ad honorē dei emisisse. (Et spōte offerre volueris.) iste
sunt hostie pacifice de qbus licebat offerentibus comedere vt
De qb⁹ ho pz leui. 7. c. z tñ nō poterant comedere extra locuz sanctuarij
stijs licebat cū nō possint aliqd immolare extra locū illū sic nūc si qs̄ꝫ vellz
offerētib⁹ dici sibi missam z ꝛsecrari admirandū illud eucharistie sacra
comedere. mentē i quocūqꝫ loco nō habita dr̄ia locoꝝ siue turpia loca: si
ue honesta: siue dicata ad diuinū cultū siue nō: non posset licite
S fieri: z ob ꝫ cū aliqs in veteri testō motus ex ꝺuotiōe vellet of
ferre pacificas victimas q̄ spōtanee sunt veniebat i locū san-
ctuarij vt innuit. 1. re. 2. c. (Et primitias manuū tuaꝝ.) i. p̄mi-
† tias ō laborib⁹ terre quos manibus tuis exerces. ¶ Aliq pu-
An p p̄mi- tāt ꝫ qō hic dr̄. z primitias manuū eē decimas p̄sonales. nā ōci
tias manu me p̄diales dant ō fructib⁹ p̄dioꝝ z nō vocant iste p̄sōales: qz
um itelligā lz i eis labor psone requirat nō tñ tātū pendet ex laboze z idu
tur ōcime stria psone quātū pēdent ex celesti influētia recepta i prediis z
psonales ex virtute feriacitatis ipsoꝝ p̄diorū: ideo magis denominātur
opi. quo- p̄diales q̄ p̄sōales. ōcime āt psonales dn̄r q̄ dant de his q̄ acq
rundam. runt ex laboribus hūanis solis sicuti ē in milītia z artibus me
chanicis z ceteris in hūc modū vt ō negociationib⁹. nā ō om-
nibus q̄ bō christianus licite acgrit ōcimā dare tenet vt pz ex
ō ōcimis in. c. ex trālmissa z. ē. ōclaratū fuit. vocant āt iste per
sōales qz laboze psone z industria acgrunt z nō ō ipsis agris
vel celesti influentia recepta in eis: lz p accidēs celestis influen
tia z virtus terre interdū agāt ad augmentū acgsitiōis i labo
ribus p̄sōalibus: qz ergo dz hic qꝫ ōbemus dare primitias ma-

nuū nr̄aruz. i. de laboribus vel rebus acgsitis per laboꝛes ma-
nuū: videt qꝫ loquat de laboze psonali z decimis psonalibus.
¶ Rīdet qꝫ nō loquit hic de aligbus decimis: sed de quodā
genere oblationis qō vocat primitia: z ptinet ad fruct⁹ agro- Improbatio.
rū: z hoc est ante decimā: vocant tñ primitie manuū nr̄arum
qz lz de terre fructibus ista habeant tñ fructus illos laborādo
acgrimus. decime aūt que psonales sunt nō fuerunt in vete-
ri lege: vt declarauimus. s. vocant autē primitie qꝫ de reb⁹
meliozibus dari debēt: vt de frumēto meliozi z vino meliozi: z
sic de ceteis. z hoc pz ex deriuatione. nā iste terminus primitia
deriuat de primus. signat autē p̄mus antecessionē. z hoc siue
fm tēpus siue fm perfectionē: sicut enī quedaz prioza dicunt
qꝫ p̄mo nata sunt: ita quedā prioza qꝫ perfectioza sunt. primi
tie aūt dicunt de p̄mus isto mō: qꝫ de rebus primis. i. pfectio-
ribus dari debent: z hoc satis signat dictio hebraica que ponit
vbicūqꝫ nos ponimus primitias: z illa signat segregationem
vel electionē: qꝫ res ille que dant in primitiā debent esse segre
gate vel electe ab alijs: qō autē ab alijs segregat vel eligit tā-
qꝫ bonum segregat vel eligit: z nō solum debet esse segrega-
tio vel electio in primitijs dādis: sed ēt in decimis z votis z ci
bus alijs oblationibus. ob hoc enī dicunt sacrificiū Cain non
fuisse a deo acceptū: qꝫ ex voluntate mala de rebus peioribus
offerebat. Abel autem susceptus est z munera eius: qz de bonis
pecoribus suis ad dei sacrificiū eligebat. in oblationib⁹ enī sem
per hoc obseruādum: z in votis de oblationib⁹ pz Mala. 1.
c. cum dicit. si offeratis cecū ad immolandū nōne malum est: z
si offeratis claudum z languidū nōne malum est. offer illud du
ci tuo: z si placuerit z si susceperit facie tuā dicit dn̄s exercituū.
z nunc deprecamini deū vt misereat vr̄i. de votis autē patet
Mala. 1. c. cū dicit. z intulistis de rapinis claudū z languidū
z intulistis munus nunc suscipiam illud de manu vestra dicit
dn̄s. maledictus dolosus qui habet in grege suo masculū z vo
tum faciens imolat dño debile: qꝫ rex magnus ego dicit dn̄s
exercituū. aliquādo autē possunt vocari p̄mitie: qꝫ de primis
fructib⁹ dant. sic fiebat quolibz āno in festo azimoꝝ. nā tūc fe-
rebāt spice noue ordeacee añq̄ gcq̄ ō agroꝝ fructib⁹ colligi i
cipet: vt pz Le. 23. c. cū dr̄. cū ingressi fueritis trā quā ego dabo
vobis z messueritis segetē feretis manipulos spicaꝝ p̄mitias
messis vr̄e ad sacerdotē q eleuabit fasciculū coꝝ dño vt acce
ptabilis sit vobis. (Sz coꝝ dño deo tuo). i. i loco sanctuarij.
(Comedes ea). i. spontaneas victimas referēdo ad cū q of- †
fert q de his solis partem hēbat. vel dr̄. (Comedes ea). i. oīa †
ista tā decimas q̄ p̄mitias z cetera. referēdo ad israel q ista †
comedebat. nā israel offerebat z israel comedebat: qz ps israel
comedebat z ps israel offerebat. s. sacerdotes comedebāt: z po
pulares offerebāt. (In loco quē elegerit dn̄s deus tuus). s. in
loco sanctuarij q a deo eligebat ad hoc vt spāliter ibi colerēt. †
(Tu z fili⁹ tuus z filia tua.) Qñ aliqs offerens hostias porta-
bat secū filium suū aut filiā in locū sanctuarij illi ꝺcedere de- †
bebant de sacrificioꝝ partib⁹: qz volebat de⁹ vt oēs gauderēt
in sacrificijs eius: z sic inclinarent magis ad colēdū eū. (Ser
uus z famula.) Seru⁹ circuncidi ōbebat z seruare oēs leges z †
cerimonias. vt. ē. declarauimus. ancilla aūt accipit hic p an-
cilla gētili vel iudea: de ancilla iudea nō est dubiū: qz illa erat
pure hebrea nata de hebreis parētib⁹ obligata ad obseruātias
legales: maxie qz illa nō erat ancilla simplr: qz solū vendebat
vt dn̄s eius acciperet eā in vroꝛē vel daret filio suo eadē lege:
qō si nō fecisset veniēte puella ad nubilē etatē. s. ad annos pu-
bertatis redibat ad pzez suū de quo pz Exo. 21. c. et ibi late di-
ximus. ancilla aūt de gētilitate assūpta ēt comedere debebat ō
sacrificijs hijs. nā sicut comedebat seru⁹ assūpt⁹ de gentilitate
de sacrificijs qa circūcisus erat a dño suo z obligat⁹ ad totaz
legē. ita ancilla obligabat ad oēs hebreoꝝ cerimonias z renū-
ciandū idolis z ꝛfitendū deū celi esse verū deū quē colebant
hebrei lz nō circuncideret: qz circūcidi nō poterat obstāte de-
fectu sexus masculini. (Et leuites q manet in vrbib⁹ tuis.) Lo-
quit ad totū israel q habebat vrbes. nullus aūt de israel vrbes †
hēbat z habat israel de vrbib⁹ suis. 48. ad hītationē sacerdotū
z leuitaꝝ: vt pz Num. 35. c. hos aūt leuitas habitātes in vrbi-
b⁹ israel ipsi israelite debebāt ducere secū ad diuinū qñ face-
rent immolationes victimarū suaruz. (Et letaberis z reficieris
coꝝ dño deo tuo.) Intētio dei erat iducere istos hebreos: vt †
desiderarēt eū colere: z qz isti erāt adhuc valde carnales indu
cebat eos deus p qōdā gaudia carnalia. s. vt offerēdo sacrifi-
cia sua deo celi in loco in quo ipse mandabat, pfiterent eū esse
deū verū z custodirēt mādata eius: z cū ꝫ comedebāt z bibe-

bant

bāt de viaticis mulieribus ⁊ abundantiozi mō q̄ in alijs tēporibus ⁊ locis ⁊ p hec ōlectabilia cozpalia q̄ erāt adimita diuino cultui: illi q erāt imperfecti alliciebant ad exercēdū se in actib⁹ latrie ⁊ postea p assuetudinē relinquebāt istā intētionez q̄ erat delectari cozpaliter in comestione taliū ⁊ assurgebāt principaliter in cultū dei sicut nunc boies p timozē dei seruilē bñ operant ⁊ p hāc exercitationē i bonis opibus proficiunt ad hoc vt ament deū ex charitate qua adueniente cessat fuilis timoz.

Qō. 11. A

CHunc ēt modū xp̄s habuit in principio p̄dicationis sue: qz eis quos ouertere ad se volebat familiarē se exhibebat vulciter ouersando ⁊ comedebat bibebatq; cū eis ⁊ sic lucrabat animos eoz ad se: ⁊ postea q̄cḡd diceret eis credebāt ⁊ seq̄bantur viā eius in tantū ꝑ exercebat vt occasione inuenta nequissimi pharisei vocarēt eu⁹ voracē ⁊ ebriū ⁊ sociū publicanoz vt p3 Mat. 11.c.cū dz hic ē vorax ⁊ potator vini ⁊ publicanoz socius ⁊ alibi q̄rebāt pharisei ab apostolis xp̄i quare cū pctōrib⁹ magister vester māducat ⁊ bibit. ad qō xp̄s respōdit nō ē sanis opus medico ſz male habētibus in quo innuit eē ouersandum cū malis vulciter si spes ē q̄ conuertent. Et sic valde bonū at q̄ meritoriū ē vt aliquis bonus vir eos q̄ mali sunt ⁊ carnales bonis tēporalibus oblectet inuitando eos ⁊ distribuendo eis de bonis suis vt sic cozda eoz ad se trahat ⁊ ipsi postea assentiant verbis eius ⁊ ouertant: ⁊ ꝑ si viderit i eis spem vllā ouersionis. Et sic licitū ē bonis viris ⁊ deuotis q̄uerti a fide ⁊ recta actiōe nō possunt cōmunicare aliquo modo cū infidelibus aliquibus specialiter vt sic eos ad fidē trahere q̄at. Etiā licituz ē dare alicui iudeo vel sarraceno pecuniā vt ouertatur ad xp̄z: nā dato q̄ ipse q ouertit tūc q̄ ouertit pro solis pecunijs cōuertat ⁊ nihil mereat: potit tñ postea penitere de hoc fine malo ouersionis sue ⁊ erit bonus. qō non contingeret si nō fuisset ouersus: bona ergo fuit ouersio. Etiā qz postq̄ cōuersus fuerit ad xp̄m poterit cogi ad obseruantias legis euāgelice p quam erit bonus quod nō ōtingeret si nō fuisset ouersus saltē p pecuniā. bonū ergo agit q hoc mō pecunias dat. Itē qz q dat pecunias alicui vt ouertat nullo mō dat ei occasionē ad peccatum mortale. dato. n. q̄ ouertat ad xp̄m pp pecunias ⁊ in hoc nihil mereat melius tñ ē q̄ nō conuertat. nā manēdo in infidelitate mortaliter peccat si aūt ouertat ad xp̄m datis eis pecunijs si pecunie sint cā allicitiua ⁊ xp̄s sit cā p̄ncipalis adhuc ipse ouersus aliq̄d mereret: qz pp xp̄m p̄ncipaliter mouet magis tñ mereret si totaliter moueret pp xp̄m. si aūt moueat ad conuersionē pp pecunias solū nō curando de xp̄o nihil meret sic ouersus: melius tñ est nihil mereri q̄ mortaliter peccare ergo bonū ē semp ⁊ nullā cām mali prebens dare pecunias infidelibus vt ouertant ad xp̄m. ō hoc aūt. s. q̄ cuilibet infideli dari possit licite pecunia vt conuertat ⁊ nō cōmittit ibi aliq̄ symonia p3 in decretis. 23. q. 4. c. vltiō et. 45. distinctione. c. sincera: ⁊ sub tali conditione pōt aliq⁹ xp̄ianus ꝺtrahere matrimoniū cū aliqua indea vel agarena. s. vt efficiat xp̄iana vt p3 i decretis. 28. qōne. 1. c. caue. s. q̄ ꝺtrahat matrimoniū cōdōnaliē si ipsa voluerit ouerti ad fidē ⁊ sic contrahēs nō peccat nec punit ꝑ aliquā humanā legē: si āt aliq⁹ ꝺtraheret matrimoniuz ꝑ verba de p̄senti cū aliq̄ iudea vl agarena nulla interposita cōditione ſz q̄ eā simpliciter in vxorem accip eret dato q̄ nō consūmaret ꝑ copulā talis ꝺtractus erat impi⁹ valde ⁊ magni sceleris atq; ſm canonicas ⁊ humanas leges grauiter puniendū: istud tñ matrimoniū sic conditionaliter ꝺtractū nō ē consūmādū cū muliere infideli donec ad fidē cōuertatur: nā ꝺsūmare ē valde magnū peccatū q̄si si eēt accessus simpliciter ad aliquaz infidelē mulierē nulla interposita pactiōe ⁊ p3 hoc qz cognoscere carnaliter aliquā mulierē infidelē ē valde magnū peccatuz nisi iste actus iustificet ꝑ aliquē ꝺtractū potentē tollere pctm̄: iste āt ꝺtractus eēt q̄ iste vir ꝺtraheret cū ipsa muliere infideli conuersa ea ad fidē: si aūt ꝺtractus fiat conditionalis. s. q̄ accipit eā in vxorē si facta fuerit xp̄iana iste cōtractus nunq̄ bz aliquas vires donec adimpleat conditio: donec ergo ipsa infidelis ad fidē cōuertat ꝺtractus nullā ſortit firmitatē ideo cognoscere eā carnaliter ē tanq̄ si cognosceret sine vlla pactiōe interposita qz nihil ⁊ inutile vel nō habens vires equiparat. sicut ergo peccaret cognoscendo eam carnaliter ante interpositionē pacti ita peccauit cognoscendo eā carnaliter interposito cōdōnali pacto: ⁊ tñ nō impleta cōditione et maioz pensio pōt dari alicui mulieri vt ouertat vt p3 in decretis. 23. q. 6. c. iam vero istam sententiā tenet ioānes ⁊ bernardus super. c. vilect⁹ extra de symonia. (Loza dño deo tuo.) i. in atrio tabernaculi vbi victime comedi debebāt. (In cunctis ad q̄ extenderis manū tuā.) i. in omnibus que desideraueris ⁊ ad que capiēda manū extenderis. nā dicebat deus q̄ q̄ veniret ad locū sanctuarij comederent de omnibus q̄ desideraret anima eoz vt patet j. 14. c. cū dz ⁊ omes ex eadez pecunia q̄cḡd placuerit tibi siue ex armentis siue ex bobus vinū quoq; ⁊ siceram ⁊ oē q̄ desiderat anima tua ⁊ comedes coraz domino deo tuo. vel aliter. (In cunctis ad que miseris manū.) i. comedes ⁊ letaberis in omnibus rebus ad quas extenderis manū tuā. i. in q̄bus laboraueris extendēdo manus tuas ad eā. q̄si dicat q̄ de omnibus rebus quas bō haberet q̄ essent comestibiles ⁊ in q̄bus laborasset deberet ducere i locū sanctuarij vt ibi comederet ⁊ letaret. vel aliter. (Letaberis ⁊ reficieris i cunctis ad que miseris manū). i. si sic feceris ducēdo decimas ⁊ primitias ⁊ vota atq; sacrificia spōtānea ⁊ cetera cozā dño i locū quē elegerit ⁊ ibi epulat⁹ fueris cū filio ⁊ filia seruo ⁊ ancilla ⁊ leuitā ad conuiuium vocaueris. letaberis ⁊ reficieris i cūctis ad q̄ extēderis manū. i. deus dabit tibi q̄ gaudeas ⁊ reficiaris. i. abundes in omnibus rebus ad quas manū miseris. i. in omnibus rebus quas inceperis quasi dicat obseruando ista supradicta deus dabit tibi tantā ꝓsperitatē q̄ oēs res ⁊ negocia quas inceperis finias ⁊ leteris in eis. (Caue ne derelinquas leuitez oī tpe quo versaris in terra.) sed quolibet anno voca eū q̄cunq; ascenderis ad sacrificia: ſz non tenebant ad hoc q̄ peregrinabant extra terrā suā siue captiui sine alio modo: qz ēt nō tenebant ascēdere ad locū sāctū cū impossibile eis eēt: ſz solū ozabāt cōtra illā partē mūdi i qua erat loc⁹ sanctus vt p3 de Dāiele qui ozabat trib⁹ tpib⁹ i die ꝺtra hierusalē aptis fenestris dom⁹ sue vani. 6. c. ⁊ sic ozauerat salomō deū vt ō terra captiuitatis cōtra locū illū ozātes exaudiret vt p3. 3. re. 8. c. (Q̄n dilatauerit dñs ds tuus.) hic ponit tertiū i quo rñdet ad quedā dubia. s. ō comestione carnis ⁊ dictū fuit hoc supza sed hoc magis explicatur hic. (Quando dilatauerit dominus deus tuus termi nos tuos.) ista dilatatio solū attendit ꝓpter distantiam loz a loco sāctuarij: qz nō posset adduci pecoza ad ostiū tabernaculi vt ibi effunderet sāguis eoz. (Et voluerīs vesci carnib⁹ quas desiderat anima tua.). i. q̄ tibi videntur delectabiles vade mulcebat de⁹ ppłz istū dās ei carnalia: qz sola carnalia petēs petēdo olaz carniū egypti vt Exo. 16. c. (Procul fuerit.) ita q̄ nō possis faciliter illuc ferre pecoza ad occidendū. (Quas desiderat aīa tua.) dz aīa desiderare impzopzie: qz anima nostra nec desiderat: nec odit: nec diligit: nec intelligit: nec bz aliquem aliū actū ſz bō desiderat: ⁊ diligit: odit: ⁊ intelligit ⁊ bz oēs alios actus: qz actiones sunt suppositoz: aīa aūt dū ē i corpoze nō ē suppositū: vel hoc aliq̄d. ⁊ sic dicit p̄bs. 3. de aīa q̄ q dicit anima tristare dicit eā texere ⁊ edificare: ſz nullus dicit q̄ anima texat aut edificet ergo dicere dz q̄ tristet aut lete ⁊ sic ō ceteris. ſz bō tristatur ⁊ letat ⁊ rō ē qz differunt p̄ncipiū agendi ⁊ agens: aīa āt ē p̄ncipiū agendi. s. p̄ncipiū oīm actionuz humanarū vt p3 i scḍo de aīa. ergo nō est ipsa agens: vel non agit. ēt magis p3 qz forma dz ꝓprie nā vt p3 in p̄dicto. 2. phy. ⁊ ibidē dz q̄ nā ē p̄ncipiū motus ⁊ getis eius in quo ē. i. p̄ncipiū oīm actionū eius i quo ē ſz aīa ē forma vt p3 in p̄ncipio scḍi de anima. ergo ē p̄ncipiū actionis ⁊ nō agens ſz actus solū agētē denominat ergo bō dicet agere qz ipse ē agens ⁊ non anima q̄ ē p̄ncipiū agendi. ⁊ hoc ē qō cōmuniter distinguunt formaliste. s. qō ⁊ quo. i. agēs ⁊ p̄ncipiū agendi vel qō agit ⁊ quo agit: ſz ibi quo aliquomodo signat p̄ncipiū instrumentale. aīam autē nō vocamus p̄ncipiū instrumētale sed radicale: qz ab ea deriuat tota virtus agendi ſm oēs modos actionis compositi p̄ncipia instrumentalia vocamus organa potentiarū operatiuarū ⁊ passiuarum. nā organū grece latine instrumētū dz aīa aūt media ē inter agens ⁊ instrumentū nā nō ē agēs: qz nō ē ipsa suppositū qō denominet actio nec tñ rursus ē instrumentū qz ab instrumento nulla virtus deriuat ſz potiꝰ deriuat ꝑ instrumētū: aīa aūt nō ē ꝑ quā deriuet virtus ab aliquo alio ſz ē id a quo virtus deriuat ⁊ sic neutrū istoz existēs inter medium cozum est. s. p̄ncipium agendi: ⁊ sicut p̄ncipiuz agendi nō denominat ab actione ita nec instrumētū. nā nō dicim⁹ q̄ oculꝰ videt aut potētia vīsiua ſz q̄ bō videt. cōi tñ mō loquendi dicimus animam aliquid agere vt concupiscere et odisse ⁊ intelligere: ⁊ non solū animaz dicimus aliquid agere sed etiam carnem denominamus agentem sicut loquitur apostolus ad gala. 5. c. dicens spiritu ambulate ⁊ desideria carnis non perficietis. caro. n. ocupiscit aduersus spiritū ⁊ spūs aduersus carnem: ⁊ non solū attribuit bis concupiscere sed etiā operationes alias cum dicit. manifesta sunt autem opera carnis

Qō q̄re tristatur ⁊ nō anima.

Cognoscere carnaliꝰ mulierē infidelem est magnuz peccatuz.

q̄ sunt fornicatio immundicia idolorum seruitus inimicitie ⁊c. ⁊ postea subdit operationes anime dicēs. fructus aūt spūs est charitas gaudiū pax longanimitas ⁊c. in hijs quidez dici pōt q̄ licet aīa ⁊ corpus nō operent sz hō operet oēr tm operari: q̄ sunt in eis principia operandi vel potius ipsa sunt principia operandi: vt anima quidem non intelligit sed est principium intelligendi: non concupiscit sed est principium concupiscendi. oz tm cōcupiscere ⁊ intelligere sz hoc de anima bn̄ stat q̄ sit p̄ncipiū operandi: ⁊ ob hoc dicat operari sz de carne nihil tale videt: q̄ caro non ē principiū agendi cū caro sit materia et materia non ē principiū motus ⁊ quietis sz ipsa forma q̄ propzie vocat natura. ēt q̄ aīa oī principiū omniū actionū compositi. quomodo ergo poterit eē q̄ caro sit principiuz alicuius impossibile quidē ē: apostolus tm dicit carnē concupiscere ⁊ habere quedā opera ⁊ spūz concupiscere ⁊ habere alia opa vel fructus: ⁊ oēs iste concupiscentie oēr operationes aut passiones cōpositi anima tm oī principiū concupiscentiaz oim q̄ vocant concupiscentie spūs ⁊ cōcupiscentie carnis: caro aūt nullius concupiscentie aut actionis principiū ē: sz oī principiū q̄ aīa nr̄a rōnalis aut humana vt meli⁹ dicat vnica ē ⁊ eadē ē vegetatiua ⁊ sensitiua ⁊ rationalis: vnitur tm cozpori nr̄o tripliciter sm q̄ dat pfectiones triū generū aut modozū nā p eandē sumus vegetabilia vt plante p eā rursus sumus sensitiui vt pecora: eadē ēt nos rōnales efficit quod ad boies solos ē inter cetera aiantia. iō necesse ē vt tribus modis vniat nobis vt triplices pfectiones det sm enī q̄ dat nobis vt vegetemur in toto cozpe ē q̄ totū corpus vegetatur: ⁊ hoc faciens digestionē in singulis membris ⁊ applicans illis atq; assimilans vt transeat i substātiā membri sicut aīa plante q̄ solū vegetat hz q̄ sit in qualibet parte plante: licet anima nr̄a q̄ ē spūalis substantia nō sit eo extensa toti cozpori sicut anima. plante q̄ ē aliquo mō quanta sm quātitatē plante. Sc̄o mō vnitur cozpori inquātū dat nobis sc̄am pfectionē q̄ ē sensitiuos eē vt pecudes sm ergo q̄ opationes animales in pluribus partibus coniunctā eē cū quelibet res ibi ē vbi operat: hz aūt anima sz q̄ ē sensitiua vel aīalis vim sensitiuā: ⁊ si magis perfecta ē hz vim motiuā ⁊ cū magis perfecta hz augmentū pluriū viriū. s. potētiaz gnq; sensitiuas exteriozes ⁊ potentias sensitiuas interiozes q̄ sunt alie q̄ vim motiuā ⁊ vim affectiuā ad quā passiōes pertinēt. s. in vi irascibili ⁊ i ocupiscibili: anima āt sm q̄ sensitiua ē nō vnitur pluribus partibus q̄z vniant iste potētie. nā potētia motiua nō ē in toto cozpe sz in quibusdā partibus. s. i partibus musculosis ⁊ neruosis. vis āt auditiua i certa parte cozporis ē. s. in organo auditus: ⁊ sic de visiua ⁊ ceteris. vires aūt interiozes sensitiue q̄ sunt in cerebzo eodē modo determinat sibi certam partē cozporis. s. cerebrū sola vis tactiua ē q̄ p totū corpus diffundit in neruo ramificato qō ē organū tactus: vires āt affectiue. s. irascibilis ⁊ concupiscibilis habēt certa loca determinata. s. epar: et coz: ⁊ similia membza ita q̄ ad amandū vel irascēdū fit motus in istis ⁊ nō fit motus i pedib⁹ aut capite vel manibus ⁊ sic de ceteris membris cozporis: aīa āt rōalis scōm q̄ rationalis licet quantū ad substātiā eadē sit in nobis cū oibus supiozibus: tm vnit cozpi solū quantū ad pbantasmata. nā nō determinat sibi aliquod organum ad operandum sm q̄ auditiua auditū: ⁊ visiua oculos: ⁊ sic ō ceteris. Iz p̄supponat actus istarū potētiarū sed solū requirit actualē ouersionē sup pbantasmata sine q̄bus intelligere nō potest vt declarauimus exo. 23. c. Et ob hoc ponebat cōmentator vnitatē intellectus agētis dicens q̄ ille vniebat cuilibet homini p pbantasmata ⁊ q̄n vniebat pbantasmatibus vnius intelligebat ille: ⁊ q̄n vniebatur phantasmatibus alterius intelligebat alius. Qualiter aūt hoc falsum sit: nō ē presentis speculationis. Aīa autez sm q̄ diuersimode vnitur cozpori ita efficit in eo diuersas operationes: ⁊ qz vnit vt vegetatiua ⁊ vt sēsitiua ⁊ vt rationalis necesse ē vt diuersas operationes habeat: quando tamen anima distinguitur contra corpus accipitur pzout est separata a corpore: non quidem secundum essentiam. s. q̄ sit extra corpus sz qz non est alligata alicui operationi organice. s. q̄ operetur p organa aut in operando consequit conditionē organoz. anima autem secundum q̄ est vegetatiua est alligata toti carni: qz tota caro vegetatur ⁊ secunduz q̄ sensitiua est in fixa maiozi parti cozporis: ideo iudicatur idem cum carne ⁊ omnes operationes quarum anima est principium vt alligata toti carni vegetando aut maiozi parti cozporis sensitiuum faciendo vocantur operationes carnis: vel desideria carnis. operationes autem quarum ipsa anima vt non alligata partibus cozporis est principium. s. inquantum rationales vocantur operationes spiritus: vel concupiscētie spiritus: ⁊ tunc stat dictum apostoli. s. caro concupiscit aduersus spiū ⁊ spūs aduersus carnez. i. q̄ aīa est p̄ncipiū quarūdam concupiscentiaz q̄ sunt 3zie concupiscētijs carnis. i. cōcupiscētijs quarū ipsa aīa est p̄ncipium vt est infixa carni. s. inquātuz sensitiua ⁊ hn̄s vim irascibilē ⁊ concupiscibilē. nam aīa sm q̄ rōnalis desiderat verum bonū ⁊ contēplationē atq; abstractionē ab hijs oibus inferiozibus: sed caro cōcupiscit aduersus spiū. i. aīa infixa partibus carnejs. s. irascibili ⁊ cōcupiscibili desiderat aduersus ea q̄ determinata sunt p rōnem: qz per rōnem ⁊ volūtatē rōnalem q̄ est potētia aīe volumus contēplari ⁊ deū sup oia diligere. sm concupiscibilē inclinamur ad fornicādum ⁊ diligēdum ea q̄ huius seculi sūt magis q̄z deū: eadē ergo aīa contra se ocupiscit ⁊ nō cōcupiscit caro otra spiū: qz ipsa sm q̄ nō alligata organis. s. i quātuz est rōnalis est p̄ncipiū concupiscēdi opposita eis quoz p̄ncipiū ocupiscēdi est inquātū est alligata mēbris quātum ad vim concupiscibilē ⁊ irascibilē: ⁊ hoc mō intelligi opz dictum apostoli ad gala. s. spūs ocupiscit aduersus carnez ⁊c. sic ergo dicit hic. (Quecūq; desiderat aīa tua). i. comedas de oibus illis q̄ ocupiscis cuius ocupiscētie p̄ncipiū est aīa tua: nō quidez quātū est absoluta ab organis ⁊ partib⁹ cozpis: sed inquātum est sensitiua hn̄s partē affectiuā. s. ocupiscibilem ⁊ irascibilē. (Locus āt quē elegerit dn̄s deus tuus sit ꝓcul.) Erat dei statutū vt figs vellet occidere aliquod pecus adducere ad ostiuz tabernaculi: vt sacerdos imolaret illud dn̄o. s. sanguinē eius ⁊ adipes. nā adeps erat dn̄i iure ꝓpetuo. vt pz Leui. 3. c. si aūt locus eēt distās nō poterat hō cōpleri: ga nō possent pecora adduci in locū sanctuarij: iō fiebat qō legē. (Occides de armentis tuis ⁊ pecorib⁹.) Vocant armēta magna aialia: vt boues. pecora vocant hic parua: vt capre ⁊ oues. ⁊ de istis licebat imolari ⁊ poterat occidere ipse qui bēbat ea ⁊ comedere i quocūq; loco vellet. (Sic ꝓcepit tibi.) Supra hoc mādauit i isto. c. (Sicut comedit capra ⁊ ceru⁹: ita vesceris eis). i. sic capra ⁊ ceru⁹ st aialia imūda ad offerēdū: ⁊ iō effuso sāguie ⁊ nulla alia solēnitate ꝑmissa comedi possunt. ita animalia quecūq; volueris poteris comedere in oppidis tuis: sine aligbus cerimonijs ꝓpositis. (Mundus ⁊ immundus.) Immundi fiebāt p tactum mortui: vel aialiū morticiozū siue mulieris mēstruate: ⁊ in fluxu sanguinis vel seminis: ⁊ multis alijs modis: de quibus Leui. 11. 12. 14. 15. c. (In cōe vescēt. hoc solū caue ne sanguinē comedas). i. quilibet poterit comedere de carnib⁹ istis cōiter siue mund⁹ siue imundus: nec est in hoc aliq̄ dzia. de carnib⁹ āt bestiarū nullus comedere poterat niſi mūdus. vt pz Leui. 6. et. 22. c. et q̄ imundus esset ⁊ sciēter comedebat de sanctificatis moziebat. vt pz Leui. 7. c. (Sanguis eoz ꝓ aīa ē.) Anima enī sedet in sanguine: ga aīa vnitur cozpori sm quādā armoniā repertā in cozpe: ⁊ ista est ꝓcipue in calido ⁊ humido q̄ sūt p̄ncipia viuēdi: iō dicimus calorē nālē ⁊ humidū radicale vitam conseruare. Et ista duo reperiunt in sanguine magis q̄z in alio humore: iō sanguis dicit sedes aīe. animā aūt comedere velle horribile est: iō nec sanguinē comedere debent: ga in pecorib⁹ sanguis loco aīe est. ¶ Rō aūt potissima q̄re sanguinē nō comedebāt erat ga oīs sanguis est ad expiādum peccata vt pz Leui. 17. et tāgit eā apostolus ad hebr. 9. c. (Iccirco nō ōbes comedere animā cū carnib⁹.) ¶ Satis valet ista ꝺse quētia. s. q̄ horribile est comedere animā alicui⁹ rei cū sit p̄ncipiū essendi ⁊ viuēdi: sed sanguis in animalib⁹ est loco anime quātū ad bruta. q̄ nō oz comedi sanguis ⁊ caro: ga tūc comederet aīa cū carnib⁹ qō horribile est: aīa aūt in pecorib⁹ comedi nō pōt: ga nō est in eis aīa aligd qō est: sed aligd quod est ipm aīal: ⁊ p se nō est ipsa aīa pecorū ens: iō deficiēte illa armonia sm quā manebat aīa. iā nō erit aligd illa aīa: sed nō est sic de aīa nr̄a: ga non deficit mor vt hō moziē: imo ipsa aīa humana imortalis est: ⁊ sz in cozpore sit vt pars spēi ⁊ nō sit suppositū: deficiente hoie ipsa est suppositū ⁊ hoc aligd ⁊ habet actq̄ quos ipsa agere oz sicut hō ante agere dicebat. nō q̄ dicet sic de hoie sicut de pecorib⁹: ga sanguis in hoie p aīa esse nō pōt cum aīa maneat. in pecorib⁹ aūt sanguis pro aīa est. (Sz super terrā funde q̄si aquā). Dic manet adhuc sanguis i officio suo. nā cū sanguis sit loco aīe ad expiādū est. cū aūt sup terrā funditur ⁊ nō comedit pp mandatū dei fit ei sacrificiū de ipso sanguie: fit cū fūdit ad basem altaris i ceteris sacrificijs: ⁊ nō ocremat fit cete carnes: sz solis cornib⁹ altaris tictis cū sanguie illo reliqu⁹ sanguis ad basez fūdit: ⁊ hō gīalr erat i holocaustis: vt pz leui. 1. c. et. i victimis pacificis: vt pz leui. 3. i victimis āt p

peccato

Nota q̄re auerrois 3. ō anima text. co. 5. pōebat vnitatē intellectus i oib⁹ hominib⁹.

Qō. 12. A An vale at oīa ō q̄ in ſra.

B pcō iterdū iferebaſ ſāguis i tabernaculū: vt aſpgereſ cozā ſcō ſctōz̄ vt ꝑ pctō ſūmi ſacerdotis vt p3 leui. 4. c. ⁊ ibi de pctō toti⁹ ppli ⁊ pctō ꝑncipis. iterdū āt ſanguis iſte partiz aſpgebaſ i tra ſctā ſcōz̄ Ꝺ arcam ⁊ tigebaſ cozna altaris thimamatū qō erat intra tabernaculū. de aſpſione ſanguis Ꝺ arcaz p3 leui. 16. c. qz hoc erat in die ꝓpitiationis ſolū ⁊ nunq̄ i alio die vel tpe
Dies ꝓpi tiationis anni itrabat ſacerdos magn⁹ in ſancta ſctōz̄: eſt āt iſte dies ꝓpi tiationis decimus dies ſeptēbris vt p3 leui. 23. c. ō tinctiōe coz
† nuū altaris thimiamatū in ſanguine p3. ī. 30. c. (Fūde q̄ſi aq̄) i. totaliter funde nō retinēdo aliqd ō illo: qz tibi inutilis eſt ⁊ in
† hoc magnū cultū deo exhibes ei⁹ parēdo ꝓceptis. (Ut bñ ſit tibi ⁊ filijs tuis poſt te.) qz pzes bñ agētes non ſolū merenſ ſibi
† mīaz dei ſed ēt filijs ſuis. (Cū feceris qō placet in ꝺſpectu dñi)
† i. ꝓſperaberis faciendo ꝓcepta dei. (Que āt ſctificaueris ⁊ vo ueris dño). i. illa q̄ per votū ſanctificaueris dño ꝓpzie ſanctificare eſt ad dei cultū applicare: aīalia āt q̄ vouenſ applicanſ dño qz ei offerri debēt nec alicui licz comedeſ illa. ſanctificatū aliqd oz̄ cū diuino cultui applicaſ ſiue illud ſit tps ſicut dicimus diez ſabbati ſctificatū vt p3 exo. 20. c. qz ad cultū ei⁹ ſeparari oz̄. ſ. vt in illo die non vacaret bō mūdanis negocijs ſed ad dei cōtēplationē reſeruaret: ſanctificāſ ēt res inanimate vt res ſacre q̄ ad ſolius dei cultū ⁊ nullo mō in vſus humanos cōuertēde ſunt: ⁊ iſto mō vocatur tabernaculū ſanctū ⁊ ſancta ſctōz̄ ⁊ ſanctuariū vt p3 in multis locis: ēt ipſum vnguētū quo vngebanſ ſacerdotes ⁊ ea q̄ in tēplo erant. ſ. oīa vaſa tabernaculi ⁊ thimiama qō adolebaſ cozā dño in altari aureo thimiamatū ſctū vocaſ ⁊ ſā ctum ſctōz̄ vt p3 exo. 30. c. ſanctificāſ ēt res aīate vt pecoza: ſic̄ ſunt primogenita de gbus oz̄ exo. 13. c. ſāctifica mihi oē primo genitū qō aperit vuluā tam in boib⁹ q̄ in iumētis: ſicut aūt iſta ex lege ſanctificata ſunt: ita alia ex voluntate ſanctificanſ: ⁊ iſta ſunt q̄ dño vouemus: qz per hoc iuri nr̄o ſubtrahimus ⁊ cultui diuino applicamus ⁊ pōt aliquis ſanctificare rem inanimatam vt domū vel agruz: ⁊ tunc dabaſ ꝑ eo certū ꝑcium qō cōſtitutū eſt leui. 27. c. ⁊ redibat ager vel domus ad eum q̄ vouerat: ali
C q̄ vouebanſ res bzute īmolabiles vt boues oues capzas: ⁊ tūc ſ. iſta aīalia munda erant talia q̄lia immolari poſſent nō poterant redimi nec cōmutari: ſz ſi aliqs conareſ cōmutare aīal qō nō erat ꝑ alio: tā ipm qō cōmutabaſ q̄ id ꝑ quo cōmutabatur cōſecrabanſ dño vt p3 leui. 27. c. ⁊ ibi ponunſ alie multe regule de votis ⁊ ꝑcijs redēptionis votoꝝ ⁊ qd faciēdū eēt ſi aīal eēt īmundū vel ieptū ad īmolandū. hic aūt ſolū logē ſcriptura q̄ vouebanſ aīalia q̄ īmolari poſſent: qz tunc ferēda erant in locū
† ſanctuarij: ſi āt eēt res inaīata redimebaſ vt. ſ. dictū eſt. (Ueni es ad locū quē elegerit deus ⁊ offeres.) ſi tñ locus mulcū diſtaret a loco ſanctuarij poterāt ꝓmogēita pecoꝝ vel ea q̄ vouerāt vēdere ſiue comedere ⁊ ꝑciū eoꝝ afferre in locū ſanctuarij: ſic̄ oz̄
† de decimis. ī. 14. c. (Carnes ⁊ ſanguinē ſup altare dñi dei tui.) de ſanguine hoſtie tingebāſ cozna altaris ⁊ reliqu⁹ fundebaſ ad baſiz vt p3 leui. 3. c. carnes āt cremabanſ ſup altare ſed aliter in holocauſtis: aliter i pacificis: aliter ꝑ pctō vt. ſ. diſtinxim⁹.
† † (Sanguinē hoſtiaꝝ fundes in altari). i. ad baſim altaris ⁊ non ſ. (Carnib⁹ āt ipſe veſceris.) Ex hoc p3 q̄ iſte erāt hoſtie pacifice: qz de holocauſtis ſiue ꝑ pctō nihil comedit offerens vt p3 leui. 1. et. 6. c. de iſtis pacificis comedit offerens oēs carnes ōtracto adipe cum renib⁹ ſiue lūbis ad dei incēſum in altari: ⁊ armo ōztro ⁊ pectuſculo ad ius ſacerdotū vt p3 leui. 3. et. 7. c. Cū autē oz̄ hic de ſanguinis oblatione ſup altare ⁊ ō carnib⁹: nō eſt itel ligēdū q̄ funderet ſanguis ſup altare: qz ſolū tingebāſ cozna eius. 4. ⁊ fundebaſ reliqu⁹ ad baſim: ſed oz̄ fundi i altari. i. i cir cuitu altaris. ſemel āt ſolū fuit ſanguis fuſus ſup altare: ſed tūc nō erāt date leges de ritibus ſacrificioꝝ. ſ. qñ fuit confirmatū pa ctum legis inter deū ⁊ iſrael nā cū occiſi fuiſſēt boues ⁊ hirci vt ait aplus ad heb. 9. c. ⁊ ſanguis eoꝝ recept⁹ in crateris medietaſ ſanguis ſup altare fuſus eſt: reliqua autem medietas cū aqua ⁊ lana coccinea ad aſpſionē populi fuit: ō bis hz̄ exo. 24. c. ibi aūt rō fuit ſpālis. ſ. q̄ rediſmidia parſ ſāguinis fuiſſet i altari fuſa. qō autē oz̄ hic de carnib⁹ q̄ ipſe comedere debebat offerens: ſed i quoſdā diſtinguiſ: qz aut erāt carnes aīaliū īmolatoꝝ vt hoſtie
D pacifice: aut hec aīalia vt vota īmolabanſ: ſi āt eēnt aīalia habē tia carnes in pacifico ſacrificio oblatas ptinebant ad ipſos offe rentes q̄dam partes eoꝝ ſicut determinaſ leuit. 3. et. 7. atq̄. 8. c. ſi autē eſſent aīalia ex voto data nō poterant carnes eoꝝ comedi ab ipſis īmmolantibus ſiue offerētibus ea: qz iſta ptinebant ad iura ſacerdotalia vt p3 nume. 18. c. iſta diſtinctio vera eſt: ſz non cōuenit ad ꝑſens. nā hic oz̄ de votis. ſ. que autē ſanctificaueris ⁊ voueris domino ⁊c. ideo dōm q̄ aliqō aīal īmolabile poterat dupliciter voueri. Uno modo q̄ voueret ſimpliciter. ſ. dicendo ego voueo iſtud animal deo: ⁊ tunc per votū totaliter abdicabat a ſe ouē aut bouem vel aliud aīal qō vouebat ⁊ tranſibat in ius ſacerdotū vt p3 numī. 18. c. cū oīa vota ad eos ptinerent: ſi autē vex eſt cum determinatione vt ſi dicaſ. ego voueo ſacere deo hoſtiā pacificā de vno ariete vel boue: tunc ex eo qō vouerat tenebaſ facere illō ſacrificiū: tñ rēnuebat ſibi poteſtas comedendi de aīali īmolato ſm partē determinatam ei a lege. tñ enim nunc comedere poterat vouens de aīali ſic īmolato ſicut ſi īmolaſſet illud in hoſtias pacificas ⁊ nō vouiſſet: qz q̄do vouit iſtam conditionem ſibi reſeruauit. ſ. vt offerret illud aīal tanq̄ hoſtias pacificas: ⁊ ſic ſtat hic littera q̄ de voto comedere quis poſſet. (Obſerua ⁊ audi). hic ponit cluſionē intentā. ſ. non colere idola: qz oīa ſupradicta ſunt de modo colendi deum cui maxime repugnat idolatria. (Obſua ⁊ audi). ponūtur iſta verba duo: qz vnum notat attētionem ⁊ aliud notat ꝺſenſum. ſ. obſerua. i. diligenter attende que dico. (Et audi). i. exaudi. ſ. cō ſentiendo: qz aſs auditio nihil prodeſt cū nō ſequeſ exauditio. (Que ꝑcipio tibi.) frequenter repetit iſta Moyſes: qz ſciebat iſtū populū pigrum ad obediēdum mādatis dei ⁊ exequendu ea: ideo oportebat cū crebzo moueri vt diligēter aduertat. (Ut bene ſit tibi ⁊ filijs tuis poſt te in ſempiternū). i. ſi tu audis mādata dei ⁊ opere cōples dñs dabit tibi vitā ⁊ ꝓſperitatem oīuz bonoꝝ tēporalium. ⁊ nō ſolū tibi ſed etiā filijs tuis meritis tuiſ. qz cum patres ſunt boni deus ꝓpt eos miſereſ filijs vſq̄ mille generatiōes ſiue vſq̄ milia. vt p3. ē. 5. c. ⁊ exo. 34. (In ſēpiternū.) ponit hic ſempiternum ſm q̄ alias in ſacra ſcriptura poni ꝺſueuit. ſ. pro magno tēpore nō tñ pro vita eterna: qz pē quā tūcunq̄ bonus ſit nunq̄ meretur pro filio vitā eternam niſi cuz filius bonus eſt: ⁊ tunc ipſe pro ſe meretur. indirecte tñ poteſt mereri pater pro filio vitā eternam: qz per bona opera ſua pro merebitur vt deus dirigat filium eius in viam ſalutis eterne. (Cum feceris quod bonū eſt placitumq̄ in conſpectu domini dei tui). i. q̄ faciendo ea que cozā deo placita ſunt ꝓmeremur pro nobis ⁊ filijs nr̄is bonum: bonū autē ⁊ placitum idez eſt alicubi. nanq̄ placitum ⁊ bonū non ſunt idem: qz non amamus ſemp ea que ſunt bona ſimpliciter ſed que videnſ nobis vt patet in principio. 8. ethicoꝝ. deus autē qui regula eterna eſt ⁊ non deficit ab eo qō ꝛz ſe eſt vex ⁊ bonū ſemp vult id qō eſt ſm ſe bonū: ideo bonū ⁊ placitum cozā eo idem ſunt. (Cum diſperderit dñs deus tuus.) hic ponitur tempus cōpletionis bo rum ꝑceptoꝝ. ſ. poſtq̄ ingreſſi eſſent in terrā poſſeſſionis ⁊ gē tes deſtructe eſſent ipſis cōpoſita pace geſcentibus. (Ante faciē tuam gentes). i. q̄ faciet eas non poſſe ſtare ante faciē tuam: qz dato q̄ ille gentes pugnarent interdū cū iſraelitis: tñ confeſtim terga vertētes agebātur in fugā: ⁊ hoc forte qz ſcrabziones effugabant de gbus oz̄ exo. 23. c. (Ad quas īgrederis poſſidēdas) i. quarū terram poſſidere debes: qz ipſas gētes nullo modo poſſidere poterant. ſ. nec faciendo eas tributarias nec ſubijciendo in ſeruitutē qz nullū fedus licituz erat cum eis vt patet exo. 23. et. 34. et. ī. 20. c. (Et poſſederis atq̄ habitaueris in terra earū.) i q̄ expuleris gentes ⁊ acceperis terrā eozum ⁊ pacifice poſſederis. (Caue ne imiteris eas.) colendo idola ſicut ipſe coluerūt (Et regras cerimonias earum). ſ. ingrēdo quales ritus habuerunt gentes ille in colendo deos ſuos: ideo nō erat licitū iudeis tunc legē aliquos gentilium libzos continentes deozū cerimonias: nobis autē licz qz non eſt occaſio idolatrandi in nobis ſicut in eis erat. Item quia oportet habere teſtimoniū ex bis que fozis ſunt: ideo beatus Paulus arguens cōtra philoſophos athenienſes vſus eſt auctozitate poetaꝝ ⁊ ſapiētum teſtimonijs vtiſ. (Poſtq̄ fuerunt te introeunte ſubuerſe). i. poſtquā tu intraueris ⁊ poſſederis terrā chanaan ipſe gentes que ante poſſidebant iam non erunt cū neceſſe ſit prius te delere eas q̄ teneas terram earum: deſtructis eis tenueris non debes ingrere cerimonias earum. ſ. qualiter ille gentes coluerunt deos ſuos. ſ. q̄ quererent ab alijs gentibus vicinis vel in libzis gentium quas deleuerant. neutro enim modozum bozum facere debebant q̄ autem ipſi inquirerent cerimonias gentium que fuerant in terra illam: videbatur eſſe quia gentiles putabant quamlibet terram deum ſuum habere: ⁊ quemlibet deum determinatas cerimonias cultus: ⁊ quando non obſeruabantur in terra illa cerimonie dei illius putabant gentiles ob hoc euenire omnes plagas que eueniebant: ſicut patet de bis quos rex aſſyriozum adduxerat de terra ſua vt habitarent in vzbib⁹ ſamarie quas expoliauerat iudeis cultozibus terre illius: et cum iſti gentiles cepiſſent bitare in terra ſamarie non timebāt deum veruz: ideo

Aīal īmolabile ouplr voueri poterat.

† Cōclo ītenta. ſ. nō coleſ idola.

† †

† †

† †

† †

† †

† †

E

Tps ꝺpletiōis hoꝝ ꝑceptoꝝ.

misit in eos leones q occidebāt eos: ꝛ tūc nūciatū fuit regi assyriox ī būc modū. gētes qs trāstulisti ꝛ bitare fecisti ī ciuitatib⁹ samarie ignorabāt legitima dei terr ꝛ misit in eos dom⁹ leones ꝛ ecce interficiūt eos eo q ignorēt ritū dei terre: ꝛ sic vetabat ō⁹ verus q erat deus hebreox ne iudei expulsis chananeis de terra putarēt illā terrā hāc certos deos q̄ terminarēt sibi certas cerimonias qs tenerent facere bitatores terre si vellēt in pace viuere: sed q ipm solū tāq̄ deū vex timerent ꝛ a nullo alio formidarēt. ad hoc āt vehemēter pmpti erāt israelite: iō vetat eis ō⁹ ne aliqñ talia ingrāt. sic dr eis Diere. 10.c. iux vias gētiū nolite discere: ꝛ a signis celi nolite metuer: ad idē admonet eos leui. 18.c. ne sequāt cerimōias accolax terre: qz sicut terra euomuit illas pp pcta sua: ita euomet indeos nisi obseruēt mādata dei qñ talia egerint q̄lia ille gētes q̄ añ bitauerūt in terra. (Sic̄ coluerunt gētes iste deos suos: ita ego colā). Pōt eē duplex sensus. vno mō sicut ipsi coluerūt deos suos Baalin astaroth ⁊c. ita ego colā baali ꝛ astaroth vel sicut ipse coluerūt deos suos p tales cerimonias: ita ego p eas dē colā deū meū ꝛ hoc magis cōsonat supioribus qz dicebat q nō regrerēt cerimonias gentiliū: ꝛ inferiori qz dr non facietis sic dño deo nro. (Oēs abominationes qs aduersat dns). i. quas odio hz. fecerunt qz ōmones a deo pmissi q̄tū potuerunt gētes a vo dei cultu abstrarerunt per quasdā vanas superstitiones: ideo deus odio hēbat istas cerimonias. abominationes opati sunt gētiles in terra illa que displicebāt in oculis domini colēdo valde obscene deos suos ꝛ ab omnibus istis abominationibus mādat deus iudeos cauere: magna. n. abominatio est q eo relicto alius deus colat qui nō est deus: ideo non licebat iudeis relinquere deū suum ꝛ colere deū aliū mutādo nouos deos ꝛ ō hoc querit de⁹ p Diere. c. 1. dicens trāsite in insulas cethi ꝛ in cedar mittite ꝛ considerate vehemēter ꝛ videte si factū est huiscemodi. si mutauit gens deos suos: ꝛ certe ipsi nō sūt dii. pplis vo meus mutauit gl̄iā suā ī idolum: obstupescite celi sup hoc ꝛ porte eius ōsolamini dicit dns. alia abominatio ē deo q ipse colat cū aliis diis. nā ipse est verus deus atq̄ bonū sūmū. dii āt gētiū aut demones sunt aut nihil sunt. q ergo cōpararet aliqua creatura ꝛ aliqñ illa q̄ ē vilissima deo in honore magna abominatio est: ꝛ istā abominationē faciebant samaritani: qz deū celi timebant ꝛ tñ q̄libet deum suū colebat atq̄ ei sacrificabat vt pz. 4. Reg. 17. c. hoc āt iudeis vehemēter cauendū erat ne cū deo suo vo aliū colerēt: alia abominatio erat q deus verus q sūmum honestū est fz turpissimas cerimonias gētiliū deox colerē. honestissimo nāq̄ deo purissima oblatio cōuenit ꝛ hoc volebāt facere gdā iudei nā putabāt cerimonias debitas foze diuersas terris diuersis: ꝛ qz volebāt totaliter puaricari volebant dimittere deū suū pro alio deo: tñ miscebant vt vtrūq̄ fm eox iudiciū cōplerent. s. colāt deū suum vex ne viderent eū deseruisse: ꝛ vt placarent deos terre illi⁹ volebant imolare deo suo fm cōsuetudinē deox terre illius. i. q p⁹ cultu sunt in terra illa. deus āt abominat hoc qz sicut fm veritatē ipse solus deus est: ita ipse solus vult coli: ꝛ qz nullus pōt statuere cerimonias debitas cultui dei nisi ipse de⁹: iō nō dr coli fm alios falsos deos cerimonias sed fm cerimonias qs ipse sta tuerit: ꝛ hoc est qō vetat hic dicens. non facietis sic dño deo vro. i. non coletis eū eo mō quo coluerunt gētes iste dos suos. cōmiserunt pcta valde grauia vt pz. j. qz aliqui coluerunt deos imolantes eis filios suos. vt erat quātū ad deū samaritanorum qui erāt de saphar nai. s. ad ramelech ꝛ anamalech diis saphar nain: committebāt ēt pcta cū pecorib⁹ ꝛ sodomitica ꝛ incestuosa: vt cū sororibus ꝛ matribus vt pz Leui. 18. c. mille etiam turpitudines q̄ fiebant in alijs sacrificijs vt in sacrificio priapi fiebant mille inhonestatū gña. s. demōstratio verendox sacerdotis papi ꝛ deinde confluxū ad actū venereū: nam expletis sacrificijs q̄lī vocalib⁹ papi sequebant sacrificia realia ipsi⁹ priapi. s. cōuētus ad coeundū siue sub locis frondosis ꝛ obscuris siue in locis subterraneis ꝛ specubus de quo creata fuit magna lues ī israel. nā priapus ī abscōdito celebrabat ꝛ quēlibet⁹ miltis exercebāt opa turpissima: ita vt mat regis assa eēt princeps eox qui colebāt papum ꝛ vacabāt illi ope nefario vt pz. 3. reg. 15. multi quoq̄ alij modi turpissimi obseruabāt ī sacrificijs alioz deox gētiliū cū q̄q̄ gens p sua capacitate turpitudinib⁹ ꝛ obscenis libidinibus abūdaret. ō his sacrificijs Marcus varro ī libris sacrorū ꝛ Ouidi⁹ in libris fastox ꝛ Augu. in plerisq̄ libris de ciui. dei iō dixit de⁹ q ipse gētes fecerāt oēs abominatōes ī diis: qz p oēs modū scelex vsabant. (Fecerūt diis suis offerētes filios suos ꝛ filias cōburētes igni). De ista cōbustōe aliqd dixius Leui. 20. c. Erat. n. magnū idolū quē iudei molocb vocāt. i. regē vel pncipē alioz idoloz ꝛ illud cupreū vel alteri⁹ metalli ꝛ icēdebat ex pte interiori quousq̄ iflāmaret tunc ponebant pueros teneros sine puellas in manib⁹ illius idoli ardētis psallētibus sacerdotibus in vasis musicis: ꝛ magna voce ꝛcinentib⁹ ne voces pueri mouētis a parētib⁹ audirent: ꝛ tunc dicebāt puex a diis ad ethera raptū. ꝛ hoc erat demonū gratissima oblatio cū deus illā maxime abhorreret. (Qō pcipio tibi hoc tñ facito.) qz aliq ī cultu dei volebāt obseruare cerimonias scriptas in lege ꝛ insup cerimonias qs obseruabāt gētiles. (Nec addas gcq̄) ī colēdo deū s. id qō ē in leges. ¶ Et si dicas ō qz xps dixit Luc. 10. c. gcqd superogaueris ego veniēs reddā tibi. in quo laudat ꝛ pmittit mercedē magnā his q sup ea ad q̄ obligant ex lege aliqd boni opis superogāt. ¶ Rñdet q facere aliqō bonū. s. legē sctm est sz facer. s. legē aliqd qō est ō legē hoc malū ē ꝛ phibet h. (Nec minuas.) faciēdo min⁹ q̄ mandat lex ō bis dictum fuit late. s. c. 4. ꝛ ibi vide. ¶ Cōsiderādū āt ē q facere. s. legē est aliqñ malū ꝛ aliqñ bonū sicut est de actib⁹ vtutis. nā vtutes sunt inter duo extrema quox q̄libet est vitiosum: qñ āt aliqs excedit a medio modicū nō dr male agere: qz mediū in mā vtutis nō ponit indiuisibile sed bñs q̄dā latitudinē. Dū āt aliqs intra illā latitudinē est adhuc non excessit mediū: nec dicēdus est malefacere. ª Et ob hoc cōtingit vtuosos viros iter se nō cōsonare totaliter qz mediū itra qō vtuosi sunt latitudinē hz. si āt mediū illud eēt indiuisibile neče eēt oēs vtuosos eadē ꝛ totaliter similia facere ꝛ isto mō dato q lex mādet aliqd nos possumus facere plusquā mādat lex: ꝛ bñ agemus: qz illud est itra latitudinē vtpote si lex mādauit ieiunare vna die ꝛ nos velimus ieiunare duob⁹ vel trib⁹ bñ agimus: ꝛ valde meremur nisi forte in lege vetitū sit aliqd eox q̄ nos agimus vt si lex mādauit vna die ieiunari ꝛ mādauit nō ieiunari dieb⁹ dñicalib⁹: nos āt volumus ieiunare tribus nos peccam⁹: qz nō excedit mediū. si tñ ī illis dieb⁹ velim⁹ ieiunare die dñicā peccamus: qz iā ē ex mediū cū sit ō mādatus legis. Si tñ aliqs tñ velit ieiunare vt penit⁹ nihil comedat aut valde paucū qō ad vitā nō sufficit: iste est ex medium ꝛ in plus agēdo peccat. Sit āt lex mādat abstinere a fornicatione: si autē aliqs abstineat ēt a coitu mr̄imoniali nolens accipe vroꝛē: ita q sit in viduitate vel vginitate magis agit q̄ lex mādet tñ bene agit ꝛ valde laudat: qz oia ista adhuc sūt. j. mediū. Tñ si de⁹ mādaret abstinētiā a fornicatione sicuti nūc mādatū est ꝛ mādaret multiplicationē gn̄is humani p honestas nuptias sicut fuit ī pncipio gn̄is humani cū dixit pmis parētib⁹ crescite ꝛ multiplicamini ꝛ replete terrā vt pz. gene. 1. c. ꝛ postea itex post diluuiū vt pz gene. 9. c. si aliqs exñtib⁹ bis edictis abstineret a fornicatiōe fm vnū edictū illox ꝛ nō a fornicatione sed ēt ab actu mr̄imōiali volens in vginitate manere peccaret: qz excedebat mediū vtutis: est āt hic mediū vtutis determinatū a lege. s. q debeat vitari fornicatio ꝛ nō vitet matrimonialis ocubitus. iter vtrumq̄ aūt est mediū qui vo vel a nullo coitu abstinet vt ab oibus abstinet bis positis ex mediū est. Sic āt hic sacrificare gdē cū oibus bis cerimonijs q̄. s. posite sunt est mediū in isto actu latrie determinato a lege: si āt aliqs in aliq̄ istax defecerit a medio recedit ꝛ male agit: si āt aliqs obseruare velit non solū bas q̄ posite sunt sed insup plures nullam istax tollendo recte ageret nisi lex determinaret nō esse magis agendū. lex. n. determinare pōt mediū vtutis: qz leges sunt posite a sapiēte viro cū sapientis sit ordinare vt patet. 1. me^cc. sz mediū in virtute est fm rectam rōnem ꝛ sicut sapiens determinabit vt pz. 2. ethi. ergo lex pōt assignare rectissime mediū in q̄libet vtute: si ergo lex dixit debere tales ꝛ tātas cerimonias obseruari ꝛ nō aliqd amplius si aliqd plus obfuet nece est eē malū cū sit ex mediū. ista āt lex q̄ hic ponit. s. qō pcipio hoc tñ facito dño nec addas gcq̄ nec minuas itellit h spāliter ī sacrificijs. nā ī alijs gn̄ib⁹ humāe actionis hz ō legē agi nunq̄ licite possit licite tñ agit intra legē: qz nō imediate ē extra mediū: si. s. legē agat. ī sacrificijs tñ erat aliqd spāle qa nec potat licite agi ō legē nec. s. legē: ꝛ rō hui⁹ ē: qz iudei erāt p̄ni ad cerimōias gētiliū: ꝛ si pmitterēt agere vltra certā regulā darent eis occasio ad idolatrādū ꝛ cultz imolādū vt vult ꝛ seqñdū oēs cerimōias gētiliū: iō rectū valde fuit vt certa regula daret ī sacrificādo ꝛ nec aliqs posset addere vel diminuere: quia quouis modo pertinebat ad occasionem idolatrie. non est autem sic ín alijs actibus vt siquis ieiunet magis q̄ mandat lex vel magis abstineat a coitu q̄ lex mādet qz in his nō est occasio alicuius mali imediate sicut in sacrificando: ideo qñcunq̄ iste textus allegef nihil agit ad ꝓpositu nisi cū inducatur ī materia sacrificiorum de qua hic loquitur specialiter.

¶ Capitulum. xiij.

Duplex lra expositio.

† Obiectō

Rñsio

Qō. 13. A

An facer s. legē. i. opus sup erogatio nis sit peccatum.

ª quar se pe vtuosi viri iter se discordant.

Nō sunt audiendi falsi prophete.

Si surrexerit in medio tui pphetes: aut qui sōniū vidisse se dicat ⁊ pdixerit signū atq; portentū: ⁊ euenerit qō locutus ē: ⁊ dixerit tibi eamus ⁊ sequamur deos alienos quos ignoras: ⁊ seruiam⁹ eis: nō audies verba pphete illius aut sōniatoris: qz tētat vos dīs deus vr̄: vt palā fiat vtruz diligatis eū an nō in toto corde ⁊ in tota aīa vestra. Dīm deū vestrū sequmini ⁊ ipm timete: ⁊ mādata illius custodite ⁊ audite vocē eius. Ipi seruietis ⁊ ipsi adherebitis. Prophetа autē ille aut fictor somniorū interficiet: qz locutus est vt vos auerteret a dīno deo vr̄o q eduxit vos de terra egypti: ⁊ redemit vos ō domo seruitutis vt errare te faceret de via quaz tibi p cepit dīs de⁹ tu⁹: ⁊ auferes malū ō medio tui.

Cōnexio capituli.

Si surre. s. dictū fuit ō mō diuini cult⁹ ih agit ō euitādo ⁊ destruēdo idolatrie rit⁹: qz vni⁹ oppositor destructio alt⁹ ē ofirmatio. ¶ Et ponunt tria. pmo ponit pena pphe vt fallat aliqd pdicētis. Scōo ponit snīa psone iuncte i sanguinitate vel affinitate ad idolatriā psuadentis ibi. (Si tibi voluerit persuadere.) Tertio ponit destructio ciuitatis idoluz colentis ibi. (Si audieris in vna vrbiū). (si surrexerit in medio tui prophetes.) de mō pphetie dictuz fuit nūe. 12. c. et. 22. ¶ Prophe ta aūt qui hic dr malus est vt pz ex fine: qz ad malū incitat: ⁊ ista prophetia est pphetia ipropzie dicta: qz ois pphetia spūsancto dictāte fit vt pz. 2. Petri. c. 1. sed ista non est a deo vt cōiter pōt tñ ista pphetia esse a deo ad aliqd bonū: ⁊ ille qui suscipit eā ex malicia sua cōuertit ad malū vt Balaā qui a deo reuelationes recipiebat sed p eas ō dei volūtatē facere nitebat volendo maledicere iudeis vt pz nume. 22. et. 23. et. 24. c. sic ēt de caipha q a spūsancto locutus est vt pz Jo. 11. c. sed verba illa ad malum intellectū retorsit: ⁊ deus pmittit istum deprauare verba sua ad tētandū gentē illam vt pz. j. sicut hereticos in ecclesia pmisit ad cōfirmādum sacrā scripturā ⁊ vt nos cautiores redderet ⁊ multe veritates note fierent: si enī hereticī non fuissent tāta claritas nō fuisset ⁊ sapia in ecclesiasticis doctorib⁹: qz ociū ingenia eneruaret: magni autē labores magna ingenia acuūt. Poterat ēt ista prophetia a deo esse mediate: ita q aliqs verus pphetа audiret aliquid a dīno. deinde falsus pphetа audiens a vero pphetа anteq; alijs notū fieret publicaret. et tunc adiungeret q irent ad colendos deos alienos. Pōt iste pphetа a demone reulatiōem recipere: ⁊ hoc dupliciter qz aut demon istā cognitionez habuit diuina reuelatione vel angelica qua sepe multa demonibus reuelant vt pfuit mēbris xpi saltem indirecte: ⁊ tunc est vera pphetia: qz est de supnaturaliter cognitis: aut illa sunt cognita a demone solo lumine nāli vel per tēpor experientias: ⁊ tunc nō est vere pphetia: qz ista nāliter cognosci potuerunt: sic aliquādo demon pdicit bellicas clades futuras ⁊ locor destructiones: qz aliquid intellexit ex motu celi. aliqd autem ex his que hoies moliunt: sed nondū ad publicū pdierunt que tñ ipse qbuidā signis cognoscit sicut ait beatus Antonius corrigens monachos suos ō demonū astutias ⁊ bī in vitis patrū. Qñq; demones aliquos de longinquo venient es cognoscunt ⁊ in alijs remotis locis pdicunt eos tali die ad locū illuz venturos quasi res anteq; fiant cognouerint. Qñq; ex re inchoata finē operis coniecturāt sic si viderint magnas pluuias in ethiopia esse: denūciat i egypto nili magnam inundationē futurā: qz nilus de ethiopia per egyptuz trāsit. hoc autē non ex aliqua diuina cognitione sed ex nāe agilitate pdicit: qz subito que in diuersis terrar ptibus fūt cōsiderare pōt. Contingit tñ q aliqñ in his fallat: qz cās ex q⁹ futura pnosticauerat deus aliorum vertit: ⁊ sic demonum falsitas demōstratur. Potest ēt aliqs homo per cōsiderationē cursus astror aliqua futura plerutari in tali certitudine qualē deus ⁊ natura pmittunt: ⁊ lz pphetа non sit: videt tñ alijs prophetа qz futura cognoscere solius dei esse putant nō refert quo cunq; mō hor cognoscāt: dum tñ dicto suo malū finē adiūgat. (Si surrexerit in medio tui pphetes). i. de populo tuo: qz si aliquis gentilis aliqua futura eis pdiceret sp putarent eū a dīmone suscepisse q̄to magis adiungendo talē finē: qz semp suspect⁹ esset: ideo siue bonū siue malū diceret nō crederent ei. (Aut qui sōnium se vidisse dicat.) Distinguit hic inter pphetā ⁊ videtez sōnium: pphete enī hñt duos gradus: qz aliqui a deo reuelationē recipiunt in vigilia. aliq in somnio vt pz nume. 12. c. ⁊ in istis reuelationi vigilia clarior ⁊ maior est: iō hic vocat solū pphetа qui aliqd vigilans vidit vel audiuit a deo: q antē p somnium non vocat pphetа. In hoc āt non multū refert: qz siue aliquis audiat in vigilādo ⁊ videat siue hoc in dormiēdo patiat: si tñ itelligit id qō repūtat ⁊ scit q⁹ a deo fuit ea q̄ videt aut audit pphetа ē: ⁊ pz qz cognitio cāta in nobis ō bis q̄ nāliter cognosci non pñt sz supnāliter eleuamur pphetica est. Primo dicebat q⁹ videns aliqd aut audiens videat quod dr aut repūtat itelligens illud vt pz Dani. 10. c. cū dr itelligētia opus est ī pphetia siue ī visione: iō lz phāo viderit septē spicas ⁊ septē vaccas pingues ⁊ totidē spicas pcussas vento vrente ⁊ vacas macilentas: vt pz gen. 41. c. ⁊ nabuchodonosor qui in sōnijs vidit statuā aream/argenteā/ereā/ferream atq; fictilem vt pz Dani. 2. c. ⁊ de alio somnio. s. de arbore magna in q̄ habitabant oēs aues ⁊ sub ea cōuersabant oēs bestie terre. nā hoc sōnium nō itellexit: iō q̄siuit a Daniele vt pz Dani. 4. c. idē pz de Balthasar q vidit tres oi gitos scribentes in pariete ⁊ lr̄am legere nesciuit nec interpretationē eius iuestigare vt pz Dani. 5. c. scōz ē q⁹ ipse qui ē pphā q̄ntū ad somnia cognoscat illa sōnia a deo venisse. nam dato q⁹ aliqs videat aliqō sōniuz cuius iterpretationē cognoscat quia nālem cām hēat forte non vocat pphetа sed nālis ingsitor. naz sicut ipsum sōnium cām a nā hz ita ⁊ cognitio sua radicē nālē hz sui cognitionis: qz ficut se hñt res ad esse: ita se hñt ad cognosci. pphete āt solū vocātur illi q diuina gra veritatē aliq; supnālez aut supnāliter cognoscūt: ī his autē q̄ p nosipos speculādo aut demonū pspicacitate cognoscimus lz oib⁹ alijs occulta sint pphete dici non possumus. nā sicut nos nāliter cognoscim⁹: ita ⁊ demones nāliter solum cognoscunt cuz nihil nūc in verbo cognoscant sicut ipsi angeli beati: sunt tamē acutiores demones in nāli cognitione q̄ nos: qz demones oīa que nālia sunt cognoscunt cū intellectus eius sit supior nāliter ipsis rebus nālibus ⁊ non est in potētia ad illa sed est in actu illor sicut nos in actu pncipior ⁊ adhuc pfectius ipsius cognoscunt ⁊ magis sine discursu ipsas nāles ordines q̄ nos nāe pncipia. de his āt exo. 23. c. dictum fuit. qñ ergo dr hic q⁹ aliquis dicit se vidisse somnium non est sensus q⁹ dicat se solum somniasse aliqd ⁊ cognoscere interpretationē eius: qz ex hoc non est imediate pphetа nec pter hoc iudicat esse pphetа. sed iste debebat dicere se vidisse sōniū ideſt q⁹ deus ordinat ei aliq; visionē in sōnijs ⁊ q⁹ declarauit ei que signabat illa visio: tunc enīz pphetа dici poterat ⁊ habebāt locū ea que in hoc. c. cōtinent: qz poterat esse verus pphetа: vel fallere populū inducendo ad idolatriā vel alia mala. (Et pdixerit signū). i. aliqō sntur qō signet euz vere dicere vel a deo dicere ⁊ illud nō sit valde mirabile: qz nō pdicit magnum bonum vel magnū malū. (Atq; portētuz). i. magnū mirabile vel signū est aliquid q ō cito venit vel imediate monstrat: ⁊ dr signuz. i. argumentū demonstrans veritatē dicti. sic conuersio virge ī colubrū vocat pprie signū: qz dictis verbis per aaron imediate fecit illud vt veritas verbor demōstraret. portēta vocantur q̄ post futura pdicunt: ⁊ dicunt portenta quasi pcul tendentia. i. de pcul futura. (Et euenerit qō locutus est). q. d. anteq; eueniat qō pdictum est nullā certitudinis constātiā hz dictū pphete illius: sed si eueniat tunc aliqualiter mouere posset audiētes: ⁊ tñ vtrū dicto eius credant vel non credant ex his q̄ post adiunget demonstrabit. Nā si aliqd dixerit ⁊ ad cōfirmationē illius aliquod signū futur̄ vel portentū pdixerit ⁊ euenerit signum vel portentū: ⁊ postea subiunxerit aliquod malū ex hoc malo quod subiunxit pz q⁹ ille malus pphetа sit: qz ipossibile est q⁹ deus mādet nobis colere deos alienos cum ipe hoc maxime detestetur ⁊ zelet. Alia autē que iste pphetа dixit ⁊ fecit q̄dā tētatio a deo missa fuerunt: ideo tali pphete q̄tūcunq; vera dicat si talia mala subiūgat assētiēdū ñ ē cū ostet hī malū eē sup oēz vitatē. si aūt his factis ⁊ dictis bonū aliqō subiūxerit qō legi ogruat credēdū ē bonū eē talē pphetā ⁊ a dō missū: ⁊ tāq; vitatē dicēti assētiēdū ē ei. (Et dixerit tibi eam⁹ ⁊ seq̄mur dos alienos). s. dimittendo cultū veri dei. (Quos ignoras). s. esse deos: qz nō demō strauerunt tibi per magna signa potētie diuine q⁹ dii sunt sicut ego tibi demōstraui: iō me deū eē cognoscis. (Nō audies vba pphete illi⁹.) qz q̄cunq; signa faciat satis ostat q⁹ a dīmōe loq̄t: qz ipole ē totalr q⁹ dns mādet dimitti cultū suū ⁊ coli dīmōes ⁊

Quare opz bīles ī ecclesia esse.

Quot modis pphetia siue veri⁹ scīa ō futuris bī pōt: ⁊ an ois talis cognitio vē possit dici prophetia.

De quo pphetа hic loq̄t Moyses

Demōes sē nobis acutiores ī nāli cognitiōe

Impole ē dnz mādar nobis alienos dos colere.

† Propha ⁊ vides sōnium differt.

† † † † †

Ł

D

B

alias creaturas. iudicabit ergo q illud signum a demone ⁊ nō a deo factū est: qz deus nō est cōfirmator falsitatis. Pōt tn̄ contingere q pphēta falsum dicat ⁊ q deus miraculū faciat ad petitionē illius pphēte: sed in hoc distinguēdum est: qz aut pphēta dixit aliquod vex admiscendo falsitatē aut purā falsitatē dicit. Si āt puram falsitatē dicat ipossibile est deū illam falsitatē per miraculuz cōfirmare: non qdē qz deus ipotens sit facere miraculuz qcunq; voluerit sed qz fidelis est: ⁊ veritas est ⁊ seipsuz negare non potest vt pz. 2. Thimo. 2. c. si autē veritatē falsitati admixtā dicit distinguēdum: qz aut veritatē ⁊ falsitatem simul dicit ante operationē signi vel portenti. Aut primo dicit veritatem purā. deinde opat miraculū ⁊ post cōiūgit falsitatē. ¶ Si primo mō ipossibile est q deus ad cōfirmationē veri ⁊ falsi cōuinctoz mirabile operat: qz seipsum negaret ac si solum vel purum falsum confirmaret qz admixtio veri ⁊ falsi est quedā copulatiua que ad falsitatē vnius partis tota falsa est. Itē seqret absurdissimum. s. q non esset certū vtrum oia que christus dixit vera essent cum ipse miraculis diuinis cōfirmauerit si miraculum vel signum a deo vex ⁊ falsuz simt confirmare posset: qz cū nos ꝺ ifideles sic arguamus xp̄s ad confirmationē legis euā gelice signa fecit que a solo deo fieri pñt ergo vera est. negaret enim ꝺña. Et rndēret q aliqñ deus per miraculum vex ⁊ falsum cōuinctū cōfirmat. Si autē accipiat scōz. s. q pus pphēta dicat purā veritatē deinde operet miraculum post admisceat falsum: vt si diceret aliquis pphēta q deus iudicaturus esset i fine seculi oēs homines deinde miraculo comprobaret post diceret. nunc ergo mandat vobis deus q eatis ad colendū idola ⁊ hoc mō pphēta falsum dicens miraculum demonstrare pōt: nec pōt dici ex hoc q deus falsitatē affirmat: qz miraculū solum respicit p̄cedentia imediate ⁊ nō subsequentia: qz si diceremus q facto signo semper veritas sequeret: daremus q ille pphēta nūq; amplius mentiri vel errare posset sed hoc falsum est: ⁊ non est maioz rō q pphēta mentiri posset magno tēpore post signum factū q; imediate cū signū solum ad p̄cedentia referat: si autem dicat aliter q pphēta diceret aliqbus. sic deus demōstrabit vobis nunc tale miraculū vt credatis eis que dicam vobis oportebit q miraculū ad futura respiciat. rndetur q pphētie nunq; cōsueuerunt sic fieri sed q verba pponant ⁊ miraculum subsequatur: qz certioz modus est iste audientibus q; alius: si autem talis modus pphētie daretur: tunc dico q illud signum erat cōfirmatiuū illoz verboz que imediate pphēta ille diceret: et non oium que diceret in tota vita: ⁊ tunc non posset ille pphēta dicere nisi vex: qz deus non pmitteret eum dicere nisi verum ne signū suum falsum esset. ⁊ sic hz̄ de Balaā cui deus reuelabat q pplo israelitico bñdiceret: ipe āt cōabat siquo mō posset maledicere vt pz nume. 23. c. et. 24. ió dixit non possuz aliud bonū vel maluz dicere nisi q ois posuerit in oze meo. si āt daremus saltē per ipossibile q ille pphēta falsitatem diceret: ⁊ videretur facere aliqua signa que solus deus facere posset negādū eet q aliquid faciebat: sed diceremus q maleficijs aspicientiū oculos ludificaret: sicut pz de antixpo qui falsissima ꝺ catholicā fidem proferret: ⁊ videbit cōfirmare illa per miracula que solus deus facere pōt vt mortuos suscitare: ⁊ similia. que oia falsa erūt. per solā ludificationē sensuū p̄cedent vt ait apls. 2. thes. c. 2. cui⁹ aduentus erit fm operationē satbane in oi virtute signis ⁊ pdigijs mēdacib⁹. ò bis aliqualiter dictū fuit. ē. 4. c. (qz tētat vos deus vz). i. pmittit talia circa vos fieri vt p tētatōes vt⁹ appeat: qz vt⁹ in i firmitate pbatur. 2. chozin. 12. c.

¶ An deus tentet boies vt littera sonare videtur: ⁊ quomodo intelligitur dictuz Jacobi q deus intentator maloz ē. Qō. 2.

Aliquis arguet ꝺ hoc qz dz̄ q deus tētat boies. nā Jacobi 1. dicit nemo cū tētatur dicat q a deo tētat ipe enim neminem tētat. deus. n. maloz intētator nō ē vnusq;sq; vero tētat a cupiscētia sua abstractus ⁊ illect⁹. Rndet q tētatio dz̄ dupl̄r q̄dā est tētatio dei q̄dā vo boium. i. q̄dā tētatio ē ꝺ deū q̄dā ꝺ boies. tētatio ꝺ deū dz̄ velle accipere expiētiā circa aliq; rē qd deus faciet in illa: vt si q;q; volūtario exponat se piculo rogans vt deus liberet illū: ⁊ ió se exponit vt videat vtrū deus liberabit eū: ⁊ sic qūocunq; q;spiā vult accipere expientiā ò aliquo ptinēte ad voluntatē diuinā vel potētiā. s. volēs scire vtrū ꝺus tale rē possit: ⁊ qūo possit ⁊ anvelit eā facer tētat deū: qz q̄rit experiētiā ò eo de quo cert⁹ eē debebat ⁊ repugnat tētatio dei fidei exñs q̄dā spēs ifidelitatis: nā ò eo qò q;q; p certissimo tenet experientiā capere nō ōfiderat. ò hac tētatione dixim⁹ exo. 16. et. 17. c. ¶ Alia ē tētatio ꝺ boiez ⁊ ista est triplex. q̄dā est que nihil aliud est q; instigatio aut pmotio bois ad malū: alia est que est deiectio bois directe in solā penā. Alia est que est eleuatio bois ad maiorē excellētiā. Prima est tam in bonis q; in malis. Scōa ēt in eisdez. Tertia in solis bonis. ¶ Prio mō oz̄ tētatio qua aliqs allicit directe ad malū vt q; qs ad actū venereū istigetur vel q; qs ad irā vel ad furtū: qz ista directe mala sūt ⁊ tētatio isto primo mō est a nobis a p̄ncipio itrinseco. s. qz i nobis sūt passiones ad libidinē ⁊ irā ⁊ furtū: ⁊ ò hac logt̄ directe Jacob⁹ inducate allegata qò pz applicādo eā. nemo cū tētat. i. cū tētat vel instigat ad libidinē vel irā ⁊ filia q̄ mala sunt dicat q a deo tētat. i. q deus dat ei illud desideriū vel istigationē ad illud directe malū. ⁊ subdit ibi lra imediate cām quare nullus oz̄ dicet se tētari a deo. s. de⁹. n. maloz itētator nō est. i. deus nunq; tentat hoiem dando vel causando i eo ōsideriū ad mala: ⁊ iste tētationes quas patimur sunt q̄dā ōsideria incitātia ad malū. g; nō ōbetis dicere q deus tētat vos q ät sic itelligi debeat pz: qz ista lra solū oz̄ hz̄e duos sensus. s. de⁹ itētator maloz nō est. i. de⁹ nō tētat boies malos. vel de⁹ nō tētat boies icitādo eos ad maloz desideriū. Prim⁹ sensus stare non pt qz si accipiat tētatio nō p ea q̄ est ad pctiñ sed p pena īflicta non solū irrogat bonis: ſz ēt malis: imo malis magis suppliciū irrogat q; bonis: nccio g; manet ali⁹ sensus. s. q accipiat p ōsiderio rez malaz. s. q de⁹ malorū itētator nō est. i. q de⁹ nō tētat nos istigādo vel iclinādo nos ad mala. Et pz q ista lra non recipiat nisi duos istos sensus: qz fundat tota ista sñia sup illū genitiuū maloz ⁊ ille genitiuus solū pt signare duo: qz aut stat i masculis gne ⁊ tūc signat malos boies: ⁊ sic stat p̄m⁹ sensus. s. q de⁹ nō est tētator maloz. i. nō tētat malos boies de⁹. ⁊ iste sensus iprobat⁹ nō est: aut stat iste genitiu⁹ maloz neutro gne: ⁊ tunc signat rez malas sicut nomē sub stātiuū ⁊ sic stat scōus sensus. s. q de⁹ nō est tētator maloz. i. ad malas res. nā nō pt exponi q de⁹ nō ē tētator maloz. i. malaz rerū. s. q de⁹ nō tētat malas res: qz cū ipole sit ipsas res tētari nō dicet q de⁹ non tētat malas res: qz supfluū eet dicere sic si dicet deus nō comedit lapides: nec ē g; illā māere sñiaz. ¶ Cōfirmat ēt ħ clarissime ex ipsa lra iacobi subsequēti. ipse. n. i. de⁹ neminē tētat. s. illiciēdo ad mala desideria qò sic itelligendū nccio est: qz si loquamur ò oī tētatione falsuz erit satis manifeste cū sepe in sacra scriptura reperiamus q de⁹ multotiens tētauerit homines ⁊ declarat cū subdit. vnusq;q; vo tētat a cupiscētia sua abstract⁹ ⁊ illect⁹. ecce q̄liter cupiscētiā nram dixit eē tētatricē nri ⁊ nō deū. ⁊ sic declarauit se itellexisse ò tētatiōe q ē istigatio ad malū actū. nā act⁹ isti ad quos iclināt passiones mali sunt qñ nos eos tētationes vocamus: iste āt tētatiōes sp sūt a nobis: qz cōcupiscētia q ē p̄ncipiū itrinsecū nos allicit ad hoc abstrahit a iudicio rōnis sicut ipse Jaco. dix̄. nec tn̄ tollit ex ħ qn ⁊ ipz extrinsecū obm tētet cū sit appētibile sub rōne pulchri ⁊ bōi atq; ꝺserētis nobis. nā tētatio isto mō dz̄ istigatio ad malū ſz ipz obz qò exteri⁹ ē istigat nos aliq̄lr: g; tētat. ⁊ sic fig⁹ videat pulchritudinē allicit ad act⁹ venereos: si viderit cibos bn̄ ꝺditos allicit ad sumēduz eos q̄lrcunq;: ſz nō cōputat iacob⁹ ipz obz exterius tāq; tētās: qz illō nihil agit nisi i vtute p̄ncipij iclin. si. n. passiones q sūt pn̄ intrinsecū assunt ⁊ obm aliq̄liter moueat facili⁹ celebrabit act⁹. si tamē obm p̄us sit ⁊ fz totā suā vtutē moueat passiōib⁹ non exñtib⁹ vt cōfractis nō fiet mot⁹ nec tētatio: sic pz de p̄fecte bituatis circa tēpantiā siue i tactu siue i gustu. nā cū bit⁹ p̄fect⁹ sit nccē ē passiones eē domitas vel expulsas: ⁊ q; p bitū q̄si nāl̄r iclinemur cum bit⁹ sit ex ꝺsuetudine ⁊ ꝺsuetudo sit altera nā vt pz p Arist. in. 7. ethico. ⁊ tunc lz talibus viris apponātur obia pulchra fruibilia fz tactū aut ōlectabilia fz gustū: tn̄ nō mouebūt ōficiēte ipa passiōe. nā mot⁹ passiōis ē magis nccius ⁊ fortioz q; mot⁹ obi cū ipsa passio moueat ab itrinseco: obiectuz vero ab extra mouet que autem intrinsec⁹ sunt fortiora sunt. mouet autem bonū vel pulchrū ex̄ appētibile i rōne amati ⁊ ōsiderati. mouet āt passio i rōne amātis ⁊ ōsiderātis: mouet ēt bonū extrinsecū i rōne obi ⁊ finis: mouet āt passio i rōne p̄ncipij efficiētis: mot⁹ g; passiōis fortioz ē q; mot⁹ obi: qz mot⁹ finiis ē itētionalis: motus āt efficiētis p̄ncipij est realis: est ergo obm vt adiuuans: ſz nō vt pfecte mouens lz ab ipso p̄ncipio motus sit: est āt passio ipm motū causāns: ideo lz obm p̄us iterdū ad tētationē adiuuet. passio tn̄ est ipsa que tētat. Et isto modo loquēdo manifestissimū est qò dicebat iacobus. s. q deus tentator maloz non est ⁊ ipse neminē tentat qz lz reperiamus q deus alicui penas iflixerit nunq; tn̄ legitur: nec poterit reperiri q aliquē vix incitauerit ad fornicandū dādo ei desideriū venereū vel dando alia desideria turpia que necessario ad malum sunt eo modo quo nos vocamus illa passiones siue p̄rius tentationes. ¶ Secūda tētatio est que est deiectio bois directe in solā penā: ſz indirecte ⁊ fz q; tentatio est: est occasio

De⁹ nō ē falsitatis ꝺfirmator.

Obiectio

Responsio

Aduēt⁹ antixpi qualis erit.

Tētatio ꝺ boiem est triplex.

1. tētatō

2. tētatio

est occasio ad culpā: ꝛ isto mō oēs penarū inflictiones sunt tentationes: ga ly pene fm se nō sint malū culpe: sed potius sanationa culpe: sicut ait Aristo. in. 2. etbi. dicens penas eē medicinas quasdā interiorū tñ sunt hoibus occasio malū faciēdi: vtpote ga aliquis pp penas quas sustinet pctā cōmittit vt penas illas euadat sicut cū qs videns sibi mala iminere ꝛ actualr infligi nisi xp̄m negauerit dimittit fidē xp̄i vt penas nō subeat: vel qs sustinet euadat: ꝛ si nō infligerent ei iste pene nō negaret fidē xp̄i. fuerūt ergo ei iste pene occasio culpe ꝛ sic si qspiā a primo suo mala sustineat ꝓuocat ad odiū ꝛ maledictiones q̄ mortalia pctā sunt: iste tñ pene interdū infligunt ab eo a quo infligū tur ad hoc q̄ is cui infliguntꝰ p eas ī mortalia pcā plabat: ꝛ isto mō deus nūquā tētat quēq̄: ga deus malorū tētator non est. i. nunquā hoiem tētat irrogādo aliqd vt male agat. nā hoc iniustissimū ē qđ de deo cōcedere aut cogitare nefas ē. coincidit ātē iste modus cū prio. s. ga sic ocupiscētie ꝼz se iclinat ad talē actū q̄ ꝼz se malus ē. ita q̄ sic infligūt pēas ad ꝟ infligūt vt p eas hoies agant id qđ malū est: sed in hoc solo ozia ē: q̄ ocupiscētie q̄ ab intrinseco sunt: pene aūt ab extrinseco: ꝛ iste modus tētādi conuenit demonibꝰ q̄ inuidēt charitati nr̄e nec aliū vnquā tētādi modū: ꝛ hoc mō sathan pcussit oīa bona Job pmittente deo ꝛ nouissime corpus eius vt eū ad peccādū induceret ō quo Job p̄mo ꝛ. 2. c. cōuenit aūt interdū iste modus hoibus q̄ ex sola invidentia charitatis fraterne ꝓturbant eos vt imortalia plabi faciant qđ qdem imanissimū scelus est: ꝛ est in spūmlcū. nam nihil iā malicie supererit cū qs charitati primi sui tñ inuidet cū ex solo desiderio destruēdi charitatē eius eū frequētibus lacessit iniurijs atq̄ ꝺtumelijs afficit. talis aūt penarū inflictio rectissime tētatio oz: aliq̄n aūt pene nobis infligunt ꝛ nobis malorū occasio sunt: ꝛ tñ non infligunt ab his a ꝗbus infliguntur vt pctorū occasiones sunt ly ex alia cā. Et tūc ē ozia in illatiōe harū penarū ad hoc q̄ tētationes sint. nā quedā iuste infligun tur: quedā vero nequiter. fm aūt q̄ pene iustius infligunt minus bñt de rōne tētationis. cū aūt magis iniuste magis tētationis nām bñt cum maiorē ad male agendū occasionē p̄stent: ga cū hoies penas iniuste patiunt magnus dolor eis ē. cū vero iuste inferunt eq̄nimus tolerant. inꝺta illud poeticū penas q̄ patitur quas nō tolerare mereꝰ tristior efficit q̄ si merito pateret: ly ecōtrario esse deberet: q̄ cū maiori gaudio deberet aliq̄s tolerare cū iniuste patit q̄ cū iuste punit: q̄ maiori honore dign⁹ ē q̄ iniuste patit q̄ cū iuste punit: q̄ maiori bonori dign⁹ ē q̄ iniuste patit q̄ q̄ iuste. Sic. n. clamauit Socra. cū atheniēses eū veneno necare publice vellēt: ꝛ b̄ vtor ei⁹ cog̃iceret plorās clamauit o oñe mi q̄ inocēs moreris: ad quā Socra. tace ingt qm̄ meli⁹ inocētē q̄ nocētē mori. cū q̄ alicui pene iuste ifligūt ly aliqs ex illis ad malū moueri possit. tñ si ꝺsueuerūt vocari tētationes: q̄ ñ mouet aliq̄s rōnabilr ex talib⁹ pēis cū pmeruerit eas. Et si iste modus penarū inflictarū vocet tētatio dicem⁹ q̄ de⁹ tētat nos: q̄ interdū p seip̄m nobis penas infligit in punitionē scelerū nr̄orū vt p̄z Leui. ꝛ. 6. ꝛ Deut. 28. ꝛ p totā scripturam sacrā ēt dicemus q̄ iusti iudices tētant nos: q̄ penas nobis iuste infligunt p quas induci possum⁹ ad malū: sed q̄ iuste infligunt nō debēt cessare iudices ab inferēdis eis ēt si aliq̄ malus ipsi patiēti sequeret: vt pote si diceret punitus se desperaturū nisi pene ille remitterent ei nō deberēt remitti si talia crimina egisset in qb⁹ lex iponeret penā mortis: q̄ als destrueret totus ordo politicus q̄ p̄ferēdus est bono vnius hois ēt spūali. nā iudices hoc qđ regūt curare debēt q̄ aūt aliqs deiperet: q̄ infligū tur ei iuste pene a malicia ei⁹ ē cui nō p̄t iponere legē aut remedium ipse iudex cū ptineat ad aliud superius p̄ncipiū. s. ad deū qui gr̄am apponit vel nō apponit: iō iudex faciēdo qđ lex mādat amplius curare nō ꝺz siue bonū siue malū sequat. Quando aūt pene iniuste irrogant q̄tū ad eum q̄ irrogat bz maiorē rōnem tētationis: ꝛ q̄ sic irrogat nō solū peccat q̄ male agit sed ēt q̄ mali occasio est: ꝛ hoc modo nunquā deus tētat hoiez: qa ipse nihil iniuste agit: pmittit tñ nos illa pati: q̄ ly ipse q̄ agit in iuste agit: tñ ipse q̄ patit iniuste nō patitur sed valde iuste. nam si iuste nō pateret impole erat deū pmittere talia pati; q̄ tunc cessaret iustitia ꝓuidētie: qcqd enim deus pmittit iuste pmittit.

Et si dicas q̄re ergo pmittit q̄ ille q̄ agit agat iniusta. Rñdet q̄ deus nō permittit illū agere iniusta: q̄ id qđ ipse agit iustū sit cū inferat penas tali hoī cui deus iferendas eē iudicauit: agit tñ mala volūtate cū non agat ꝓpter qđ debet: aut q̄liter ꝺz ꝛ sic de ceteris circūstātijs: b̄ aūt non pōt deus consentire vel dissentire: q̄ agere mala volūtate vl qualiter nō oportet: nō est aliquid positiuū circa quod deus habeat causalitatem iustam vel iniustā: cum cālitas solum sit ad ens vt declarauimus de hoc magis Exo. 23. c. in ista tñ tentatione que est p̄ irrogationē penarū circa eundem actum numero possunt eē plures radices maioris aut minoris tentationis: vtpote si demon alicui homini suggerat ꝓcutere alterū hic demon suggerit homo pcutit deus pmittit: demō aūt solum suggerit vt iste q̄ pcutit pcutiendo male agat: ꝛ q̄ pcutitur patiēdo charitatē pdat saltē affectus tedio: aut iniurijs lacessitus bō q̄ pcutit: ideo percutit vt vlciscatur de vera iniuria: aut extimata de⁹ q̄ idē permittit: iō permittit vt q̄ percutit corrigatur vel saltē malū culpe p ordinem pene dirigatur: ꝛ hoc mō sūma prouidentia res nostras oēs in bonū dirigit nec tanta mala nos agere possumus quāta ipse pōt in bonum ordinare cū sit ꝓprium ꝛ entitati ex malis ipsis bona elicere vt declarat Boetius de ꝺso. lib. 4. pla. 6. ꝛ hoc mō tota rerum vniuersitas in perfectissimo ordine perseuerat cum per illam sūmā potētiam id qđ malū creditur in bonū dirigitur: atq̄ ita bona sunt cuncta que sunt accipiē. ¶ Tertio mō tentatio ꝓout est pene inflictio que est directe inflicta ad maiorē excellentiā: ꝛ hec ꝓprie ad deum pertinet qui nobis sepe angustias ꝓparat vt ad maiora bona eleuet: ꝛ sic dicit q̄ tētauit deus Abraā vt p̄z gen̄. 22. c. s. vt virtutem eius pfectiorem redderet p obedientiā duram ꝛ cū cunctis gentibus notū faceret virum esse notabilem. ꝛ sic ds sepe in sacris scripturis q̄ tentauit eos deus ꝛ inuenit dignos se ꝛ q̄ tanquā aurum in fornace ꝓbauit electos ons. dicit aūt iste tertius modus tentationis a superiori: q̄ pene que infligunt modo superiori a deo non infliguntur ad tentandum ly per accidens sint tentationes: sed infligebantur ad puniēdum mala facta etiā ea que ab hominibus nobis infliguntur deus in penā malorū dirrecte euenire pmittit. mala aūt que infliguntur nobis tertio modo: ideo infliguntur vt meliores efficiamur: ꝛ nō directe in penā alicuius mali preteriti: sicut dolor ille quez sustinuit Abraā ꝛ angustia triduana quando obediuit imolare filium suum: ꝛ vsq̄ ad tertiū diē ambulauit cū eo quādo vidit montez in quo eū imolaturus erat: vt patet gen̄. ꝛ 22. c. in hijs aūt tribus diebꝰ cōpassiōe vnigeniti sui charissimi quē illico occisurus erat q̄tam angustiam pius ille pater Abraam tolerauit vix intellectu concipi potest: sed hec angustia non ei directe in penā alicuius peccati data est: sed dubiū non sit eum in aliquo peccato tantaz apud deum angustiā meruisse: sed aut augmētum virtutis ꝛ fame promulgationem. nā sic dixit tertus q̄ tentauit deꝰ Abraā. ꝛ non dixit puniuit quasi ꝓ aliquo reatu talis irrogareꝰ angustia. Nunc aūt cum dicitur tētat vos deus nō pōt intelligi q̄ ista tentatio pertineat ad primum modum. nam deus malorum intentator non est: idest non tentat aliquem vt male operetur. ¶ Et si arguas contra q̄ iste prophēta malus male suadet scilicet vt dimittant deum suum ꝛ sequantur deos alienos.

¶ Ad hoc respondetur q̄ ista tentatio potest pertinere ad primum vel secundum modum: ꝓout quedaz pene inflictio: ꝛ nō potest accipi q̄ ipsa dicitur esse a deo tanquam volente nobis tales irrogare occasiones vt deficiamus a charitate eius. Ꝓ quo distinguendum: quia quando aliquis prophēta sit mēdax veniret ꝛ faceret signa aut portenta fm eum qui supra declaratꝰ ē modum: aut ppls peccauerat grauiter ꝺ deū: aut manebat i cultu dei: si āt ppls māebat i cultu dei ꝛ gratus erat illi. ista tentatio ptinebat ad tertiū modū. s. q̄ ds faciebat vt virtꝰ ppli maior esset q̄ talibꝰ tentationibꝰ restitisset: sic āgustia inflicta abrae cum mādatum fuit ei q̄ imolaret filium erat ad virtutem eius augmentandam: quia talis erat Abraam vt non esset tunc in aliquo graui peccato ꝓ quo specialiter talem angustiam meruisset licet considerando generaliter satis Abraam illam penā mereretur ex alijs negligentijs vel peccatis. ꝛ tunc est sensus. (Tentat vos deus vester vt palam fiat vtrum diligatis eum an non.) idest istud malum ꝛ occasio peccandi quod illatum: ideo deus vester permisit vt vobis eueniret vt sic manifestaretur magis virtus vestra. s. q̄ amor vester ad eum esset cognitus ꝛ maior efficeretur resistendo aduersitati: si autem israelite grauiter peccauissent contra deum quando ista egissent cōtra eos falsi prophete pertinebat ista tentatio ad secundum modum tentationis. s. q̄ sicut in vindictā delictorum deus eis penas alias imissurus erat vt famez: bostem: ꝛ pestem: morbos: ꝛ similia: ita permittebat in eos occasionem male agendi vari: quia vt declarauimus late Exo. 4. et. 9. cum diximus de modo ꝛ causa obdurationis deus dat penam hominibus ꝓ peccatis ꝛ q̄tomaius pcū est tāto pena maior ē: ꝛ si pcū maximū ꝛ pena erit maxima. iter penas aūt est ozia fm magnitudinē. nam sicut

Quis modus tētā dicuenit demonibus. E

Impugt dcū poeticum. Cū maiori gaudio q̄s ꝺz tolerar pēas cū iniuste patit q̄ cū iuste. Dcū Socra. notabile.

Dubium Rñsio.

3. tentatio.

Obiectio.

Rñsio.

Bōa distō.

†

3

qōlibet pcñ cꝫtūcūqꝫ paruum hꝫ magis de rōne mali cꝫ pena quātacūqꝫ sit eo qꝺ pena est mala ſm quid: peccatū aūt est malū per se: ita quātūcūqꝫ aliqna pena magis accedit ad rōnē vel ꝺitionē pctī tanto peior: ꝛ qz pena cozpozalis nihil habet ſm se ō culpa vel de iclinatiuo ad culpā si deꝛ aliꝙ pena q̄ directe fit occasio culpe: ꝛ ipse g̃ infligit nō infligat eā vt sit occasio ad culpā illa peior erit cꝫ q̄cūqꝫ pena cozpalis: ꝛ sic cū induratio sit id qō magis attēdit ad ꝺitionē pctī inter cetera q̄ pcm̄ nō sūt nulla pena est maior iter eas quas deꝰ viuētibus dat. sic ergo occasio q̄libet alia ad peccādū licet nō sit obstinatio: g̃ magis hꝫ de rōne culpe cꝫ pena q̄libet cozpozalis pōt dari ꝓ pcō ꝛ nō ꝓ quolibet dat̄ ſ ꝓ magno: ꝛ hoc mō cū iudei infregissent pactū oñi nō ꝺfrīgētes aras gētiliū ꝛ iniētes cū eis federa: deus dedit eis in penā qꝺ hērēt occasionē ad peccādū vt pꝫ Judi. 2. c. cū dz. angelus oñi ascēdit de galgala ad locū flētiū ꝛ ait: eduxi vos de egypto ꝛ itroduxi in terrā ꝓ qua iuraui pr̄ibꝰ vr̄is: ꝛ pollicitꝰ sum ne facerē irritū pactū meū vobiscū in sempiternū: ita dū tarat vt nō feriretis fedus cū bitatozibꝰ terre huius in sempiternū ꝛ aras eoꝝ subuerteritis: ꝛ noluistis audire vocē meā q̄re hec fecistis: q̄obrem nolui delere eas a facie vr̄a vt habeatis hostes: ꝛ dij eoꝝ sint vobis i ruinā ecce q̄liter ꝓ pena pctī dedit eis occasionē peccādi: nō qdē qꝺ iō ipse daret vt peccarent: ſ dedit in penā ꝓ quod ipſi vere inclinarent ad peccā dū: ꝛ tūc est sensus lr̄e hui⁹. (Tētat vos dñs deus vr̄) .i. qz peccastis ꝺ eū tētat vos. i. pmittit vos tētari: oia nāqꝫ q̄ deus pmittit ipse facere dz: ꝛ cū ipse pmittebat qꝺ talis malus ꝓpha ad vos veniat ita fallens dz tētare vos: ꝛ sic dz de oīb⁹ alijs malis qꝺ ipse agat: g̃ nullū malū infligit qō ipse nō pmittat: ideo oia illa facere dz vt pꝫ Amos .3.c. cū dz si erit malū in ciuitate ꝛ dñs nō faciet. q.o. nō. ita nāqꝫ intelligi dz vt pꝫ ex his q̄ pcedūt in littera eiusdē ꝓphe. (An diligatis eū an nō) .i. sic notum fiet vtrū diligatis eū an nō cū vobis talis euenerit aduersitas.

Obiectio. ¶ Sed adhuc argues qꝺ nō posset hoc itelligi de tētatione secūdo mō dicta: ſ necio de tētatōe tertio mō dicta: g̃ hic dicit̄ qꝺ tētat deꝰ istos vt notū fiat vtrū eū diligāt an nō. ergo solum fit ad demr̄andū vtrū deū diligāt: ꝛ nō fit ad infligēdū eis pēas ꝓ aliquo pctō qō ptinebat ad scōm modū: velle aūt demōstrare vtrū aliqs deū diligat ꝛ nō fit ad infligēdū eis penas ꝓ aliquo pctō qō ptinebat ad scōz modū: velle aūt demōstrare vtꝫ aliqs deū diligat vel nō diligat ad tertiū modū ptinet.

Rñsio. ¶ Rñdeꝛ qꝺ ſ solū fieret talis penarū inflictio vel talis pmissio ꝺi vt inotesceret vtrū diligerēt vel nō diligerēt deū israelite ptineret ad tertiū modū tētationis. si vo notēt ꝺsecutionē ptinet ad scōm modū. ſ. qꝺ nō dicat̄ qꝺ ideo tētat ꝺus vt notū fiat vtrū diligūt eū vel nō: ſ qꝺ ꝺus tētat illos imittēdo eis penas ꝓ malis factis ꝛ ꝓ illas penas illatas notū fiet vtrū eū diligāt vel nō: similis modus loq̄ndi hz Judi. 2. c. in fine vbi ponunt̄ q̄dā ad solā penā maloꝝ factoꝝ tñ exp̄imunt̄ verba filia istis. ſ. iratusqꝫ est furoꝛ dñi in israel: ꝛ ait qa irritū fecit gens ista pactū meuꝫ qō pepigerā cū pr̄ibus eoꝝ ꝛ vocē meā audire ꝺtēpsit: ego nō ꝺlebo gētes q̄s dimisit Josue ꝛ moꝛtuus est: vt in ipsis experiar israel vtrū custodiant viā dñi ꝛ ambulēt in ea: sicut custodierūt pr̄es eoꝝ an nō. ecce q̄liter i penā hec manifestissime data sūt: qa israel nō custodierat pactū dñi: tñ ꝺs dicit qꝺ ista fiēt vt experiat̄ vtrū israelite custodiāt pactū eiꝰ an nō: qa vt nō teneāt ibi finaliꝛ sed ꝺsecutiue: iō ad vtrūqꝫ modū ista lr̄a exponi pōt. ſ. ō tētatiōe scōo mō dicta aut tertio mō. (Ut palā fiat vtꝫ diligatis eū an nō) .i. vt cognoscāt alij in tribulationibꝰ vr̄is vtrū diligatis eū an nō. ꝛ vt vos ipsi cognoscatis qñ hō seipm nō cognoscit donec i aduersitatibꝰ sibiipsi inotescat: ꝺo āt nihil notū fit: qa ipse eq̄liter cognoscebat añq̄ fieret sicut postq̄ factū est. (Dñm ꝺz vestrū sequimini eū ꝛ ipm timete.) Colēdo ꝛ exequēdo eiꝰ pcepta affirmatiua: ꝛ timete ne faciatis ꝺtra eiꝰ pcepta negatiua: qa ꝓ timoꝛē ꝺi ꝺclinat̄ a malo. (Mādata eiꝰ custodite.) que iā dicta sūt. (Et audite vocē eiꝰ.) obediēdo eis q̄ in futuro mādabit. (Ipsi seruietis.) in ope. (Ipsi adherebitis.) coꝛde. (Prophēta aūt ille) .i. q̄ dicit se vidisse vel audisse in vigilia. (Aut fictoꝛ somnioꝝ.) g̃ dicit se ꝓ somniū a ꝺo receꝑisse. vocat̄ iste somnioꝝ fictoꝛ g̃ subiūgit in fine interp̄tationis somnioꝝ qꝺ eant ad colēdū ꝺos alienos. nā si iste nō fingeret somnia sed vere a deo recepisset nō incitaret boies ad malū ꝓ talia somnia. nā ista somnia solū erāt ad suadēdū pplis qꝺ colerēt ꝺos alienos. ſ. ꝺicētes qꝺ viderūt tale somniū. i. qꝺ ꝓ nocte talē visionē a ꝺo receperunt in q̄ admonebat̄ vt irent ad colēdū ꝺos gētiū. nā sicut boni ꝓ somnia bonos incitāt: ita mali ꝓ falsa somnia bonos ad malū incitare conant̄. ꝺ somnio Sōniozum fictoꝛ g̃s vocetur.

noꝝ pꝫ. 2. Macha. 15. c. qñ Judas machabeus ꝺ nicanoꝛē pugnaturus erat: ꝛ vidit in somnijs Oniā sacerdotē magnū iam ꝺfunctum ꝛ Hieremiā ꝓphaz g̃ ei ꝺdit gladiū in quo triūpharet ꝺ hostibꝰ: g aūt a ꝺo mouent̄ somnia nō fingūt ꝛ ipsa que vera sunt ad malū nō subordināt: ꝛ sicut iste g̃ dixit eē colēdos ꝺos alienos ꝛ admonet hoc ꝓ somniū est fictoꝛ somnioꝝ: ita g̃ dicit ꝺos colēdos ꝛ admonet hoc ꝓ visionē ꝓphetica nō est verus ꝓpha ſ hic vocet̄ ꝓpha: ga veri ꝓphē nō pñt veritates cū falsitatibꝰ ꝓferre: ꝛ vtrūqꝫ miraculoꝝ testimonio ꝺfirmare: iō tā pseudo ꝓpha cꝫ somnioꝝ cōmētatoꝛ occidēdus est. Interficiet̄ si cōuictus fuerit in iudicio talia dixisse aut ipe ſpō te confessus est. (Ut auerteret vos a ꝺo q̄ eduxit vos ō terra egypti) .q.o. satis meret̄ moꝛtē: ga magna iniqtas erat ꝺturbare vos a via ꝺi vr̄i q̄ tāta bñficia vobis tribuerat. (Et auferes malū ō medio tui) .i. malū nociuū: ga posset alicui pſuadere qꝺ iret ad colēdos ꝺos alienos nisi iterficeret̄. (Uel auferes malū) .i. malum ꝺforme: qz valde est turpe vel deforme qꝺ aliquis ita malus maneat inter alios recte viuētes.

¶ Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius matris tue: aut filius tuus vel filia siue vxoꝛ que est in sinu tuo: aut amicus quem ꝺligis vt animam tuam clam dicens: eamus ꝛ seruiamus ꝺijs alienis quos ignoras tu ꝛ patres tui cunctarum in circuitu gentium que iuxta vel pꝛocul sunt ab initio vsq̄ ad finem terre: non acquiescas ei nec audias neq̄ parcat ei oculus tuus vt miserearis ꝛ occultes eum: sed statim interficies. Sit pꝛimum manus tua super euꝫ: ꝛ postea omnis populus mittat manum. Lapidibus obꝛutus necabitur: quia voluit te abstrahere a domino deo tuo qui eduxit te de terra egypti de domo seruitutis: vt ꝛ omnis israel audiens timeat: ꝛ nequaq̄ vltra faciat quippiā huius rei simile.

Si tibi voluerit. Dic ponit̄ scōm. ſ. pena pſone cōuerti ad idolatriā pſuadētis. (Fr̄ tuus filius mr̄is tue) .i. filius ex mr̄e et ex patre. filij enim vterini magis se ꝺligere solent vt pꝫ de Joseph ꝛ Beniami vt pꝫ geñ. 43. et. 45. c. (Aut filius tuus vel filia tua.) ponit hic pſonas multū cōiunctas: quia has multū ꝺligere solemus. si ergo has occidere debem⁹ in tali casu quātomagis alios extraneos. (Siue vxoꝛ q̄ est in sinu tuo) .i. que dormit inter brachia tua q̄ vocat̄ sinus. (Aut amicus quē ꝺligis vt aiam tuaz) . qz amicus est alter ipse vt pꝫ. 9. ethi. p̄amandus est vt vita: sed in talibus sanctius est honorare veritatem. ſ. veritatem cultus diuini.

Pena pſõe uerti ad idolatriā pſuadētis.

¶ Utrum si pater sit occulte idolatra vel hereſiarcha ꝛ incitauerit filiū suū ad idolatriā siue ad aliquā vānatā heresim teneatur filius patrē ꝓdere aut eum in fidei fauoꝛez ꝛ detestationē tanti criminis de huiusmodi delicto accusare. Qō. 3.

A Arguit ꝓ pte affir. 1. argu.

Quid de patre. nā hic nō fit mētio de patre aut matre vtꝫ si suaserint filiis suis colere deos alienos debeant eos accusare ad moꝛtez. ¶ Et dicet aliquis qꝺ non solū filios ꝛ vxoꝛē accusare ꝛ occidere tenemur in tali casu: sed etiam pr̄es ꝛ matrem: qz magis deum diligere debemus cꝫ patrem: sic enī xp̄s clamabat. si quis vult venire post me ꝛ non odit patrem ꝛ matrem ꝛ adhuc animā suam nō potest meus esse discipulus. odisse aūt patrem ꝛ matrez ꝛ animā nostrā est: quia oēm amorem quez ad parentes ꝛ cognatos nosipsi gerimus amoꝛe diuino postponamus deum magis amādo. cum ergo pater aut mater cultui diuino repugnauerint videtur qꝺ occidēdi sint. 2. argu.

¶ Itē sicut ait Aristo. in ꝓmo ethico. c. de idea platonica ꝓpter veritatem opoꝛtet etiā familiaria destruere: quia amico et veritate existentibus sanctius est pꝛebonorare veritatem: sed nulla maioꝛ est veritas cꝫ veritas diuini cultus. ergo cū pater vel mater repugnant hinc cultui opoꝛtet destruere cū eis oēm familiaritatem ꝛ negare paternitatem facereq̄ eis tanq̄ si parentes nō essent. si autem parentes non essent eos accusare atq̄ occidere deberemus. ergo si repugnāt cultui diuino eos occidere debem⁹ tāq̄ exteneos. 3. argu.

¶ Itē si filij nō dērēt accusare pr̄es ꝛ mr̄ez ad idolatriā ſuadētes: hēēt qz magiꝫ ꝺligim⁹ pr̄es ꝛ mr̄es cꝫ alios homines

boies sed magis debemus diligere vxorē ꝙ patrē ⁊ matrē ⁊ ipsam vxorē accusare debemus si ad idolatriā nos incitat. ergo ēt erit de patre ⁊ mr̄e. añs p̄z nos debemus diligere alias nostras magis ꝙ animas boiuz aliox siue parentū: siue nō parentū: ⁊ deinde magis corpa nr̄a ꝙ corpora oium aliox: sed corp⁹ vxoris amare tenemur in eodē gradu in quo corpus nostruz vt p̄z ad Ephe. 5. c. cū dr̄ viri diligere debēt vxores suas sicut corpa sua. ergo magis debēt diligere vxores ꝙ parētes suos. Etiā p̄z hoc qz vir ⁊ vxor iam nō sunt duo: sz vna caro vt ait Aplūs ad Ephe. eodē. c. sicut ergo vn⁹ hō seipm diligit: qz habz ad se maximū amorē: ita dz diligere vxorē suā: qz iam est idem corpus cū illo. Etiā qz in eodē. c. dicit Aplūs q̄ viri diligāt vxores suas sicut xp̄s dilexit ecclesiā: sed amor xp̄i ad ecclesiā fuit maximus. nā ꝓ ea mortuus est ⁊ nō est maior amor ꝙ vt vn⁹ ꝓ alio moriat vt p̄z Jo. 15. c. f. maiorē hac charitatē nemo habz ꝙ vt aliam suā ponat qs ꝓ amicis suis. ergo maximus amor q̄ in istis rebus inferioribus hāt dz est amor viri ad vxorē: sed vxorē quis dz accusare ⁊ occidere si nos ad idolatriā incitet. q̄ a fortiori patrē ⁊ matrē cū minus debeāt diligi: p̄z hic cū dicit aut vxor q̄ est in sinu tuo. ¶ Itē magis amat bō nāliter filios ꝙ patrē vl matrē: sed filios tāꝙ hostes accusare debem⁹ si nobis suaserint inclinari in idolatriā. ergo ēt patrē ⁊ matrē: añs p̄z ꝓ Aristo. in. 8. ethi. vbi post amorē q est bois ad seipm nullus maior est ꝙ q̄ aliquis p̄z amet filium: vel mr̄ filium: ⁊ est rō quā ipse assignat ibi p̄ma qz patres diligūt filios suos tanquā particulas sube sue: qa filij quōdā in p̄zibus p̄fuerunt ante seminis emissionē: filij aūt nō diligūt patres tanquā aliquam ptē sui cū p̄z nō sit pars filij: sed potius ecōtrario. ergo magis nāliter amat pater filiū ꝙ fili⁹ patrē. Est aūt alia rō qa ille magis diligit q magis cognoscit: sed magis cognoscūt parentes q sunt filij sui ꝙ filij q sunt parētes sui. ergo magis diligēt. Etiā qz patres nō solū ꝓ certitudinē cognoscunt magis filios ꝙ filij patres: sed ēt maiori tpe. nā filij cognoscunt a parentib⁹ ex quo nascunt: tn̄ non cognoscunt ipsi parentes quouscz magni sint ⁊ rōne vtētes: p̄z hoc ꝓ Aristo. in prologo libri physico. vbi dicit q pueri a p̄ncipio oēs viros patres vocāt ⁊ oēs feminas mr̄es: posterius aūt determinat vnūquodq. Etiā quia dū aliquis magis cōuiuit ⁊ delectatur in aliquo qui sunt actus amicor tanto magis diligit eū: sed parētes cōuiuūt filiis suis a p̄ri mordio etatis ⁊ delectat in vagitu parulorū ⁊ alijs p̄ludijs infantilibus. filij aūt nō cōuiuunt parētib⁹ quouscz aliqualiter sint itelligētes ⁊ delectētur in ꝙuersatione p̄ma ⁊ mr̄na. ergo magis nāliter diligunt p̄zes filios ꝙ filij patres. Et ex eisdem rōnibus matres magis amant filios ꝙ patres applicādo ista ad matrē eo mō quo applicat Aristo. in. 8. ethico. sed p̄zes debent accusare filios suos ad mortē si incitauerit patres ad idolatriam vt p̄z hic. ergo filius a fortiori poterit accusare p̄rem ⁊ mr̄em cū solicitauerint eū ad idolatriā. ¶ Rñdet ꝙ ꝛ pater vel mr̄ filium vel filiā ad colendos deos alienos incitarēt nō poterāt nec debebāt filij accusare patres de hoc vel mr̄es. ¶ Et ꝓmo videt hoc qz cū lr̄a ponat hic in isto casu: qz est specialis ꝙ vxor possit accusare virum: aut vir vxorem ⁊ filios ⁊ sic de alijs quos diligit: cū parētes sint illi quos in maximo bonore tenemus: si illos intelligi voluisset illos exp̄essisset cū de illis maius dubiū ꝙ de oibus alijs rōnabiliter esse debeat: sed lr̄a non exp̄essit illos. ergo voluit de illis hoc intelligi. ⁂ Itē si ille q ab alio solicitabat ad idolatriā solum accusare deberet incitatorē suū: satis qdem dicedi potuisset in fauorē cultus diuini ꝙ filius accusaret patrē solicitantē eum taliter: sed non hoc tenebat solicitatus ab alio solū: sz ēt debebat occidere ipm soli citatorē vt p̄z. j. cum dr̄ nec p̄cat ei oculus tuus vt miserearis ⁊ occultes eū: sz stati interficies: sit p̄mū manus tua sup eū ⁊ post te oīs ppls mittat manū lapidib⁹ obrutus necabit. si ergo filius posset patrē aut matrē in hmōi crimine accusare debebat eum occidere: sed ꝙ fili⁹ p̄zem occidat voluntarie ex quacūcz occasione scelestissimū est ⁊ pene nihil magis ō naturā. ergo nō licebat ꝙ accusaret eū. ▵ ¶ Itē qz nihil magis bonorabile ē post deū ꝙ nom̄ p̄zis ⁊ mr̄is. nā Phs in. 9. ethi. parētes imediate post deū posuit. s. dijs ⁊ parētib⁹ nō possum⁹ retribuere eq̄lia ⁊ hoc qa pene infinitū bonū est qđ a p̄ze mr̄eq̄ recepimus. nā a p̄ze ⁊ mr̄e ee recepim⁹ totū qđ sumus. s. ee boies. huic autem bono nō pōt egparari aliq̄ bonū alterū qđ ab aliquo alio inferiori agēte p̄stet. nā ēt si aliqs nobis oēs terrarū nationes in nr̄a ptāte subigeret vel qōcūcz alterū bonū ꝙtūcūcz magnum tribueret nō eq̄bat būficio p̄zno qđ recepim⁹ ab eo qñ nobis ee ꝓ gīationē cōicauit. Et hoc qa ee est p̄ma pfectio ⁊ fundamē tū oium aliarū cū sint alie bone ee. ergo ista maior est: alie nāq; sine ista nō sunt. ita ēt ceteris ablatis est. In isto aūt gīie deo ēt tenemur sup oia. nā magis opat deus ad gīationē ꝙ operet pater nr̄ ⁊ mr̄: qa sm p̄mā regulā libri de cāis ois cā p̄maria magis influit in effectū ꝙ cā scōaria: deus aūt ē cā p̄maria: qa in coordinatiōe cārū nāliū cōcatenatar. Prima cā est de⁹ sm ēt ipsor phorū testimoniū vt p̄z ꝓ Aristo. in. 12. meta. cum nō sit ꝓcedēdū in infinitum in cāis vt p̄z in p̄mo metaphy. ⁊ in p̄mo ethi. cū ergo de⁹ sit cā p̄ma necesse ē vt tota virtus nāe nascat ab eo tāquā a quodā fontali p̄ncipio. Sicut si ab aliq̄ fontis scaturigine aq̄ erūpat: ⁊ postea ꝓ multa terrarū media fluat ⁊ deriuet in aliquē locū plātationū cābit ibi vim germinatiuā: vel saltē facit germinare vt p̄z Esa. 55. c. f. q̄ imber det semen serēti ⁊ panē comedēti. ita ergo a deo tota virtus influēdi nālis deriuabit ꝓ cōcatenationē cārum subordinatar: ⁊ necesse erit vt deriuet in ipm effectū ꝓ medias cās tāquā virtus agentis deriuat ad id qđ fit ꝓ instr̄m: cāe nāq; scōe ad ipsas p̄mam aliquo mō se hāt vt instr̄m ad p̄ncipale agēs de gbus dict⁹ fuit Exo. 23. c. Lū aūt pater sit cā vltima in ꝛcatenatione nāli. s. cā particularis: nece est vt tota virtus influēdi in effectū quā hz deriuet ab ipso ꝓmo agēte q est de⁹. magis ergo de⁹ influet ad gīationē alicuius bois ꝙ ipse p̄r qui gignit assimilās sibi genitus ī spē. Et sic adhuc magis tenemur deo de būficio qđ recepim⁹ ī hoc qđ accepim⁹ ee ꝙ patri nr̄o. ⁸ ¶ Nulli tn̄ post deū tn̄ tenemur sicut p̄r nr̄o. magis namq; ei tenemur ꝙ angelis: ⁊ ꝙ aplīs ⁊ ꝙ btē virgini domine nr̄e: qz maiꝰ bonuz ab ipso recipim⁹ ꝙ ab oib⁹ istis sub deo cōā quo oīs creatura cōtremiscit: ⁊ nullū nomē maioris reuerētie ⁊ honoris est ꝙ nomē paternū atq; mr̄num. ▵ Quid ergo ēt patrē aut matrez occidere aliud ꝙ totā nām destruere. nō licet ergo filiū ex qua cūcz cā man⁹ ī patrē aut mr̄em ītittere. nā nō solū occidere vel ꝓcutere: sz ēt subsannare atq; irridere mortē merer̄: sic dicitur ꝓuer. 30. c. oculū q subsannat patrē ⁊ despicit partū mr̄is sue effodiant eū corui de torrētib⁹ ⁊ comedāt illū filij aquile. ¶ In hac aūt qōne dōz ē q⁹ si p̄r aut mr̄ filiū vel filiā ad colendos deos alienos īcitarēt debebat fili⁹ si ꝓficere posset verbo tenus dissuadere eis hūc cultū ⁊ ecōuersio ad verū dei cultum ꝙuertere. ¶ Si aūt nō pōt ⁊ potius timet q⁹ forte ipse ꝙuertet a mr̄e vel patre fugere dz ab eis ne subuertat: nō tn̄ dz ꝓdere patrē aut matrē hmōi vitio ee maclatos. ⁑ ¶ Et eodē mō agēdū esset si⁹ xp̄ianus haberet patrē xp̄ianū q occulte ēt arrianus: vel manicheus: aut hr̄is aliquā dānatā heresim: ⁊ vellet pater filiū ducere in hāc heresim si filius nō posset patrē ꝙuertere deberet ab ei⁹ ꝙuersatiōe abstinere ne ꝙuertet⁹ ab eo: non tn̄ debebat eū accusare vt infligeret ei vlla pena. ⁸ ¶ Sic aūt si⁹ ēt iudex in aliqua ciuitate ⁊ p̄r suus aut mr̄ cōmitterent aliq̄ delicta ꝓp quę sm leges deberēt occidi nō debebat eos occidere: sz vel relinquere offiū siue dignitatē iudicature vt possz licite cessare ab eor occisione sine legis iniuria: aut remittere ad alios iudices. Nā nō solū patrē occidere qđ est plene inertis mabile vitiū vitupar̄: sz ēt q⁹ aliqs iudex extr̄s occidat filiū suū ꝓ legē vt p̄z de Bruto p̄mo ꝟlule romanor q duos filios suos Tarquinor eo q⁹ tractauissent de reducēdis regibus ad vrbē virgis cesos securi pcussit: vt ait Titus liuius p̄mo ab vrbe cōdita: ⁊ ob hoc multū vituperat⁹ vt p̄z ꝓ Virgi. enei. lib. 6. cū dr̄. Ultorijs bruti: fustesq; videt receptos. Cōsulis iperiū hic p̄mū senasq; secures. accipiet natosq; p̄r noua bella mouētes. Ad pena pulchra ꝓ libertate vocabit. Infelix vt cūcz ferent ea facta minores. Vicit amor p̄rie laudūq; imēsa cupido. ¶ Nunc ad argumēta rñderi pōt. ad p̄mū cū dr̄ q⁹ amor dei ꝓponēdus est amori p̄rno ⁊ mr̄no: sz si pater vel mr̄ īducāt nos ad colendos deos alienos segregant nos ab amore dei. q̄ occidēdi sūt. Rñdet ꝙ nō valet cōña: ⁊ qñ dicis q⁹ amor dei ꝓponi dz amori p̄rno ⁊ mr̄no verū est. et sic faciēdū est q⁹ si nos ꝓpter deū tenem⁹ fidē catholicā: ⁊ p̄z aut mr̄ nos inducūt ad idolatriā vel heresim nō debem⁹ assentire eis: sz fugere ⁊ sic ꝓponim⁹ amorē dei amori parētū. nā si parētes magis ꝙ deū amarem⁹ consentirem⁹ psuasiōi parētū ꝓp eor amorē: ⁊ deserem⁹ fidē quā tenem⁹ sed non faciamus. ergo magis deum ꝙ parentes amamus. ○ autem ꝓpter hoc quia deum magis amamus parentes obēdētes nobis occidere debeamus nihil aliud est ꝙ dicere q⁹ quandocunq; deo repugnant occidendi sunt □ quod falsissimuz est. Et si dicis q⁹ non sunt occidendi quandocunq; deo repugnent: sed specialiter in isto casu: quia magna repugnantia est ista. ¶ Respondetur q⁹ nec in isto casu est aliqua raiō sufficiens quare occidi debeant: cum lex hoc non manda-

B

L

Quartū argumē.

T. cō. 2.

Rñ. ad q̄ stionē. 1. ocło. 1. rō.

⁂ edō qz łz ō p̄ze ñ inueniat exp̄sse ꝓ bibitū qz tn̄ de⁹ dedit legez adquā nihil addē licz. j. 4. ⁊ apo. vlti. satis itelligit eē ꝓbibitū q⁹ ñ ē exp̄ssū ⁊ maxime qz leges penales restrigēde sūt vt sūt iura vulgata.

▵ 2. rō.

3. rō.

D

⁸ Magis ō bem⁹ p̄zi ꝙ ăgelis ⁊ aplis ⁊ oib⁹ scis.

▵ nō łz filiuz ex q̄cūcz cā man⁹ ī p̄zez īmittēt aut ocasionē īmittēdi dar cū sit ō ius nāle ⁊ ō diminuz .s. bonora p̄zez tuū ⁊c.

2. ocło.

3. ocło.

Nota vbū ꝓdere.

4. ocło.

⁑

Nota vbuz occlte secus publice.

Nota vbuz accusare an tn̄ ꝓhibitus accusar⁹ possit ōnūciare disputādū ē alis.

⁸ 5. ocło.

E

Ad argu. ꝓ pte affirma. falsa.

Ad p̄ium.

□ imo dare tur alīō absurdissimuz .s. q⁹ cuilibz boi licēt occidē alterz cū qłz homo sit pctōr ⁊ repugnet deo .1. Jo. 2.

Ad secūdū

uerit. ¶ Ad secūdū qñ dicis q̄ pp veritatē oz ēt familiaria destruere: sed nulla ē maior veritas q̄z vitas fidei catholice. ergo ꝓ ea si pz̄ destruat vel mr̄ opz destruere familiaritatē aliud eos et occidere eos tāquā exneos. Rñdet q̄ pp vitatē fidei catholice opz destruere familiaritatē. destruere a dpzem ꝛ mr̄ez. ſ. q̄ si pater aliq̄d nobis suadet qō contra deum est nō est sibi obe

6. cōclusio. diēdū. ¶ Et si fine cōtumelia creatoris eis cōmunicare nō possumus ēt si mādet q̄ maneamus in familiaritate ꝛ seruitio ei⁹ nō est manēdū: ꝛ sic ꝑuamus patrē nr̄m iure qō i nos habebat ſ. vt posset nobis imperare in oīb⁹ rebus licitis tāquā reb⁹ suis ꝛ quātū ad hoc pp veritatē fidei catholice familiaria destruimus: q̄a familiarib⁹ pp veritatē nō destruēdā nō assentimus.

F Q̄z tñ nos possimus negare pzem nr̄m esse patrē: vel q̄ possimus cōtra eū agere tāq̄z cōtra aliquē extraneū nō cōtingit: q̄a tātū beneficiū q̄ntum nobis egit in dādo esse: nō abolet ex quo cūq̄z malo qō pz̄ aut mr̄ egerit: ꝛ obligatio nr̄a ad eos nō delet ex quocūq̄z actu quātū cūq̄z malo: q̄a illud beneficiū reputatur q̄si infinitū: q̄a in nobis maius bñficiū recipi nullū pōt q̄z esse: iō sp tenebimur ad parētes q̄tūcūq̄z grauiter ōliquerint.

Ad. 3. argumentum. ¶ Ad tertiū argumētū qñ dicis q̄ si nō deberet hō patrē ꝛma trē accusare in tali crimine. h̄ est q̄a magis diligeret eos q̄z oēs alios sed magis diligit vxorē: ꝛ tñ eā pōt accusare in isto crimine. ergo potuit accusare pzem ꝛ mr̄ez. Negat añs. nā vo iō nō possumus accusare patrē ꝛ matrē: q̄a magis eos diligimus q̄z vxorē ꝛ oēs alios: sed iō nō possumus accusare eos: q̄a ad maiorē reuerētiā ꝛ bonorē eis tenemur ꝛ ad oīa alia gña retributionis. nā pater ꝛ mr̄ sunt tanq̄z sūmū bonū nobis cōferētes. ſ. esse: iō eos in maximo bonore ꝛ reuerētia tenere debem⁹. ſ. in reuerētia q̄ est pzima post reuerētiā dī: vxorem aūt lz diligere debem⁹ inquātū est eadē caro nobiscum: tñ nō tenemur ei ad tātū bonorē cuz sit aliq̄d min⁹ nobis: nec aliq̄d ab ea fm q̄ huiusmodi recipimus pp qō teneamur reuerētiā exhibere vt nō possum⁹ accusare pcipue: cū ꝛ ipsa vxor sub disciplina viri sit.

An potius teneamur diligere vxorē q̄z pzem aut mr̄em. ¶ Itē qñ dicit q̄ magis tenemur diligere vxorē q̄z patrē aut matrē. Rñdetur q̄ si videret amor prout est q̄dā affectio cāta ex cōmunicatione necessaria in seruatione ipsius cōmunicatiōis magis diligim⁹ vxorē q̄z patrē ꝛ matrē: q̄a cū nullo ē maior cōmunicatio viro q̄z cū vxore. nā vir cōicat vxori in oibus in q̄bus cōicat cū oīb⁹ alijs hoibus: ꝛ insup cōicat cū ea in actu matrimoniali in quo consistit magna cōmunicatio: q̄a ergo inter virū ꝛ vxorē maxima cōmunicatio cōsistit: oz esse maior amor inter eos q̄z inter oēs alios etiā si dicatur amor vt aliq̄d seruatiuū cōicationis debet eē maior amor inter virū ꝛ vxorē q̄z inter oēs alios: q̄a ibi regrit magis ꝓsumptio amicitie q̄z in oīb⁹ alijs cū magis inuicē sint matrimoniali federe obligati ad inuicē. si aūt videret amor ꝓut est q̄dam affectio cāta ex suscepto bñficio cum nullus sit a quo maiora q̄z a parentibus ꝓterq̄z a deo beneficia receperimus ipsos parētes magis q̄z oēs alios

6 boies diligere tenemur: ꝛ si semp nō sequat amor fm quātitatē beneficij: reuerētia tñ cāri debet fm quātitatē beneficij: ꝛ qz reuerētia ē fm quā cōtra quēcq̄z insurgere erubescim⁹ aut erubescere debemus. cū ergo reuerētia maior sit ad parētes q̄z ad oēs alios minus possumus in eos insurgere accusando vel similia faciēdo q̄z i oēs alios. ¶ Ad q̄rtū qñ arguis q̄ magis nāliter debent amare ꝛ amant patres filios q̄z filij pzes: sz pñt accusare filios ꝛ occidere si suaserint pzi ꝛuerti ad deos alienos: vt patet in lra. ergo filius a fortiori poterit diligēdo valde patrē suum eū accusare si circa talia deliquerit. Rñdetur vt supra dicebatur q̄ nō ideo filius nō pōt patrem occidere: *q̄a euz magis q̄z ceteros diligit: sz iō nō pt eū accusare: lz possit ceteros accusar q̄a maiori reuerētia teneat ad eū q̄z ad alios vt dictū ē: fili⁹ enī tenet pzi ad maximā reuerētiā post deū: sz pz̄ nō tenet filio ad aliquā reuerētiā fm q̄ hmōi: secus si filius eēt ꝑlatus

Ut refert pulchre valeri⁹ li. 2. ō instit. antiq̄s de. Q. fabio maxio vltime senectutis q̄ ad ꝑiculū victoris filij ꝛsulis statū ex equo descēdit

vtpote exñs vel hñs aliquā dignitatē iudicialē tēporalem vel spūalem: naz tūc pater tenebit filio ad aliquā reuerentiā non qdem fm q̄ filio sed fm q̄ prelato. Etiā qñ dicis q̄ nāliter magis inclinat hō ad amādū filios q̄z ad amādum parētes. ergo si pōt accusare filios ꝛ poterit accusare ꝛ parētes. Rñdetur q̄ fm nām magis inclinamur ad amandū filios q̄z parētes: fm tamē rōnem valde magis diligere debemus parentes: ꝛ fm charitatis ordinē. nam vbi est amor ordinatus illud debet magis amari qō quātum ad nos maius bonum existimatur: sed pater in ratione sūmi boni accipitur excepto deo in quo est primo ista causalitas. ergo patrem magis fm rationem amare debemus q̄z filios. nam filius nō accipitur sub ratione alicuius magni quantum ad nosipsos gignentes cum nihil ab illo susceperimus: sed potius ipse a nobis totum quicquid est. Concludē dū ergo q̄ si pz̄ aut mr̄ filios ad idolatriā solicitarent nō debebant accusare eos nec occidere: sed corrigere eos si possunt corrigi. sin autem fugere ab eis obseruando ne ipse ab eis subuertat dum eos laborat conuertere: nullo tamen modo in aliquo alio eis molestus erit: quoz nullū q̄tū ad filios obseruat. (Lūctarū in circuitu gētiū.) siue ꝓcul siue ꝓpe non refert: q̄a quocūq̄z modo cōtra veritatē diuini cultus agitur. (Nec audies.) nō solū est ei cōsentiendum tanquā iniusta psuadēti: sed nec audire debes: q̄a voces ille execrabiles sunt. (Nō parcat oculus tuus vt miserearis ꝛ occultes eū.) Quia tenet eū accusare de tali delicto: ꝛ occultādo tale crimē valde peccat: q̄a ipse sui dāni cām dat: q̄a forte ꝑmittet deus hūc decipi ab illo q̄ eū accusare noluit. (Sed statim interficies eū). i. accusabis eū vt interficiat: q̄a p te interficere nō poteris pz: qz dicit. ī. q̄ totus populus occidet illū. qō nō pōt intelligi nisi de publice cōdemnato. (Sit prius manus tua sup eū). i. tu prius q̄z alij lapida eū: dein de totus ppls. manus enī testiū prima lapidabat cōdēnatum vt pz. ī. 17. c. ꝛ in morte bti Stephani testes deposuerūt vestimenta ꝛ primi eū lapidabāt vt pz act. c. 7. (Sit manus tua sup eū.) esse manū alicuius sup aliquē aliq̄n accipitur in bonū aliquando in malū. Q̄z accipiat in bonū vt pz de ꝓphetis: q̄a dz q̄ manus domini fuit sup aliq̄nē ꝓphetā. ſ. eū eleuās ad ꝓphetāduz: ꝛ sic dz de Heliseo cū debuit ꝓphetare cozā rege Jozā q̄ facta est sup eū manus dñi: vt pz. 4. reg. 3. c. aliquādo accipitur in malū ꝛ signat penam: ꝛ sic dicit in psal. 37. Confirmasti sup me manū tuā. i. posuisti fortiter manū tuā super me ad puniendū me: ꝛ sic accipit hic sit manus tua sup eum. ſ. ad puniendum eū. (Et post te ois populus mittat manū). i. oēs mittant manū ad ꝑcutiendū occidendūq̄z eū. (Lapidibus obrutus necabitur). i. lapidabit: ꝛ sic morietur dz obrutus ꝑssus vel opertus. ſ. q̄ñ tanta lapidū ogeries sup aliquē iacitur q̄ operit. ꝛ sic dz q̄ aliquis obruit thesaurū humi. i. cooperit in terra. (Quia voluit te abstrahere a dño deo tuo.) rōnalis cā ē vt q̄ maximū malū iferre volunt. ſ. separare hoiem a deo maximū malū patiat. ſ. acerbissimā mortē q̄lis ē lapidatio: ꝛ cōbustio: ꝛ similia genera mortis. si aūt vnus hō voluisset nocere ꝓmo suo in alijs rebus minoribus: vtpote q̄a voluit res ei⁹ furto tollere: aut res eius aliter dānificauit nō patiebat talē penā: q̄a malū qō illatū erat puuz erat: ponebāt ergo alie pene leues: vt pz Exo. 21. ꝛ. 22. vbi ponunt iudicialia ꝑcepta infligētia penas peccātibus circa istas res forales. (Ut ois israel audiens timeat.) est rō supioris. ſ. q̄ totus populus lapidabit eū vt oēs iniuriā dī vindicet. scdo vt oēs videtes atrocē penā a filib⁹ arceat. □ qñ mali pestilētes puniunt aut occidunt multiplex ide sequt bonū. Primū q̄ si isti puniant ꝛ nō occidant ista pena eos p timorē coget a malo recedere. vel forte tolerātia pene ꝛuertent ad cor ꝛ nō solū timore futuraꝝ penaꝝ a malo recedēt: sz amore sectāde vtutis. quod qdē magnū bonū ē. ¶ Itē q̄a qñ qs sic punitur oēs videtes timēt talē penā: qz est nimiuz dolorosa ꝛ infamatiua. vt ergo talē euitēt si talib⁹ vitijs obuoluti sunt deserūt qdē: si vo nōdū talia egissēt: sz ad agēdū ꝓptitudo vlla erat remisse illa p ctēplatiōnē pene peccātib⁹ illate. Si āt q̄ pūit occidit ēt ista mors valde vtilis ē. Dño qz illi qb⁹ iste nocebat secū erūt ꝛ qes q̄dā dabit polītie quod maxie itēdit in pēis iflictis a legislatorib⁹ ꝛ istud motiuū tāgebat supra cū dixit de fictore somnioꝝ aut pseudo ꝓpha. ſ. ꝓpha ille aut fictor somnioꝝ occidet. (Et auferes malū de medio tui.) Itē vtilitas magna ē: qz si ille q̄ pctis assuet⁹ est nō occideret peccaret adhuc vlteri⁹: ꝛ qz peccare ē malū dñi iste magis viueret efficeret peior. q ergo tollit ei vitā tollit ptē malitie. occasionaliter ergo valde vtilis ē ipsi: ꝛ h tāgit. ī. cū dz: ꝛ nequaq̄z faciat aliq̄d bui⁹ rei file. i. si occidat tollet ei q̄ nō possit vltra malū opari. Itē aliud bonū ꝛ magnū est cū ipse q̄ peccat malus fit ꝛ extra oēm ordinē iustitie ꝑ ipsaz penā inflictā reducit ad ordinē iustitie: qz pene ordināt culpā tāto enī aliqs peior q̄z ꝙto inordinatior ē. Et tūc est magis inordinatus qñ magis peccat: ꝛ pctā sua nō ordinat aliquo mō p ordinationē pene. q̄ cū pcñ alicui⁹ ordinat ꝑ penā minus malū hz: ꝛ si totaliter ordinent pctā ꝑ directionē penaꝝ in ordinē iustitie. istā vltimam cām ponit Boetius in. 4. de cō. psa. 4. eē sufficiētē q̄ melio⁹ est ipsis malis puniri q̄z impunitos eē cū dicit. feliciores ingt improbos supplicia luētes q̄z si eos nulla iustitie pēa coherceat nec h nūc molior qō cui vis veniat i mētē corrigi vltiōe prauos mores ꝛ ad rectū supplicij terroze deduci. Ceteris quoq̄z exēplum eē culpāda fugiēdi: sz alio quodā mō infeliciores eē improbos impunitos: tñ q̄uis nulla rō correctiōis nullusq̄z inspect⁹ bēat exēpli.

Si audieris

*aliq̄ō q̄z ignorātia dolēdū est hāc auctoris conclusionē tāq̄z irroneam mordēt ꝛ lacerāt. sz ne in meridiano splēdore eoꝝ insipiētia āplius eos errare faciat nimis q̄ sapiēdo dissipiāt legāt trāslationē chaldaicā infra 24. c. que hoc exp̄sse dicit. Et exo. 32. c. vbi de⁹ iuste fit leuitis pro idolatria occidere frēs ꝛ ꝓpiquos nō tñ pīes. Idez sētit glo. cum ibi allegat i. c. litteris de pūi. sup verbo deffe. pondera vbuz non nouit vos et nō dixit accusa. fac text. in. c. cū p venerabilē q si. sūt leg. H. sane. Idē tenet henricus herpt in speculo pc. 4. tale xāder āgl. 3. p. tit. 1. ꝛ astensis li. j. ti. 24 Sz restat dubiuz q̄ abauctore nō tāgit an iterueniēte pcepto pp: licet filius nō teneat accusare teneat saltē denūciare here sz occultā pzis. Solutio colli ex dictis auctoris hic ꝛ 3. reg. 15. c. q. 16. Et iosue. 7. c. qō. 69. ꝛ math. 6. c qō. 65. ad quartuz. ꝛ qō. 66. ꝛ 79. ꝛ. 8. c. qō. 67. ꝛ. 69.

□ Qñ homines pestiferi puniunt multiplex bonū segt.

¶Si audieris in vna vrbiū tuaꝝ quas deus tu⁹ dabit tibi ad habitandū dicētes aliquos: egressi sūt filij Belial de medio tui: ⁊ auerte/runt habitatores vrbis tue atq; dixerūt: ea/mus vt seruiamus diis alienis quos ignora tis: quere solicite: ⁊ diligenter rei veritate p/specta si inueneris certum esse qđ dicitur: ⁊ abominationem hanc opere perpetratam: statim percuties habitatores vrbis illius in ore gladij ⁊ delebis eam: omniaq; que in il/la sunt vsq; ad pecora. Quicquid etiā supel/lectilis fuerit: congregabis in medio platea/rum eius: ⁊ cum ipsa ciuitate succendes: ita vt vniuersa consumas dño deo tuo: ⁊ sit tu/mulus sempiternus. Non edificabit ampli/us ⁊ non adherebit de illo anathemate quic q̄ in manu tua: vt auertat dom⁹ ab ira fu/roris sui: ⁊ misereatur tui: multiplicetq; te si/cut iurauit patrib⁹ tuis quādo audieris vo/cem domini dei tui: custodiens oīa precepta eius que ego p̄cipio tibi hodie: vt facias qđ placitū est in conspectu dñi dei tui.

Vrbis ꝺ structio idolatrā tis.

Si audieris in vna vrbiū. ¶Dic ponit ⁊tiū. ſ. vrbiꝫ destructio idolatrātis. (In vna vrbium tuarū). i. in vna vrbe terre ꝓmissionis. (Aliqui egressi sūt filij belial). i. apostate belial. in hebreo apostasia est: filius autē beliā est multū apostata: sicut filius inobediētie. vocat inobe/diens ⁊ dicuntur apostate quia a religione vel cultu dei incep/to retrocedere faciunt. (Egressi sunt filij belial.) Non di/cuntur egressi quasi de terra recesserint: quia si recessissent non subuerterent terrā prouocādo ad idolatriam: sed dicun/tur egredi. i. surgere: vel ꝓprius incipere ista duo verba. ſ. egre/di ⁊ surgere in sacra scriptura ſm morē loquendi hebraicū si/gnāt inceptionē alicuius actus in eo q añ nō faciebat aliquid tale. de isto verbo surgo exēpla multa sunt. de isto verbo egre/di ꝑz exo. 2. c. in ꝓncipio vbi dicit de amrā q̄ habebat vxorē quā nō cognoscebat a multis dieb⁹: ⁊ postea incepit cognosce/re quādo debuit dicipi moyses cuꝫ dicit. egressus est post hec vir de stirpe leui ⁊ accepta vxore stirpis sue ⁊c. i. ille vir redijt tunc ad cognoscēdum q̄si de nouo suam vxorez quā a multis dieb⁹ nō cognoscebat: ⁊ sic dicit hic egressi sūt filij belial. i. ali/qui mali viri qui ante hoc in gete erant inceperūt nunc nouiter solicitare gentē ad cultū idoloꝝ. (De medio tui). i. de inter/te ⁊ loquit ad totū populū: qa de ipso populo multotiēs insur/gunt aliq̄ qui totū populū perturbāt sicut arrius presbyter ale/xandrin⁹ de medio xp̄ianoꝝ. i. de ipsis xp̄ianis surrexit: ꝫ eos valde ad errorez solicitos reddidit: vt auerteret habitatores. cōuersio dicit recessus a vero bono: siue vero cultu dei ad cul/tū demonū: ⁊ sic accipit a peccatis auersio ⁊ uersio. isti autez viri belial iō surrexerūt vt auerterēt habitatores a vero cultu dei. (Urbis tue.) Dicit hoc ad totū isral qui vrbes hēbat. nā de popularib⁹ nullus vrbes habebat. (Atq; dixerunt eamus ⁊ seruiamus diis alienis.) Ista sunt verba solicitātiū ad idola/triā: tū ipsi nō solicitant eodē modo quo hic dicit. ſ. vt diceret alijs conciuibus suis eamus ⁊ seruiam⁹ diis alienis. nam si sic diceret in verbis suis arguerēt seipsos maledicere dicētes il/los deos ad quoꝝ cultum suadebāt esse ꝺos alienos: ⁊ sic inue/rent alium esse deū verum aut ꝓprium ipsoꝝ cū deberent cul/tum impēdere: ⁊ in ipsa eoꝝ suasione eoꝝ iniquitas proderet sed forma verboꝝ suoꝝ erat. venite eamus ⁊ seruiamus deo astaroth vel deo ꝑapo: qa melius erit vobis cū eo q̄ cum isto deo quē habem⁹: ⁊ hoc ꝑz dicit. 4. 2. c. nā sic respōdebāt israe/lite de cultu idoloꝝ quādo suadebat eis q̄ dimissis falsis diis ad verū deū conuerterent dicētes q̄ quādo colebant reginā celi ⁊ libabāt ei nunq; inuenerūt eos mala cū vero deum celi colebāt fames gladi⁹ ⁊ angustia opprimebant eos. in quo inue/bāt nō esse reginā celi. i. dianam Iozorem phebi deam alienaꝝ ⁊ falsaꝝ: sed ꝓpriam atq; bonā: vt quippe q̄ suis cultoribus be/ne faceret: ⁊ sic q̄ ad cultū alicuius dei gentilici mouebant hoc colore mutiebant. scriptura tū non secuta fuit hic verba eoꝝ: sed ipsam veritatē. ſ. q̄ ſm veritatē isti quos colere vole/bāt israte aut ad quos colendos mutabant a viris belial erāt alieni dij. i. si dij vocari possent falsi ſm vulgariū opinionē: tū alieni erāt: qz nō erāt illi q̄ benefecerāt israeli ⁊ eduerant eū de egypto. (Quos ignoratis.) Nec ēt erant ista verba ip/soꝝ seductoꝝ: qa nō dicebāt ipsi istos deos ignoratos. nā illud ignoratū est qđ pauci nois atq; incelebre est: ⁊ ex hoc ipso qđ incelebre dat de se quādaꝝ p̄sumptionem q̄ nō sit magnū bo/nū: qa magna bona nēcio famosa sūt: sicut xp̄s dixit Matth. c. 5. nō pōt abscōdi ciuitas supra mōtē posita. i. res q̄ eminētes sūt nō p̄nt latere sed nēcio p̄ ora hoium promulgant. ꝓmo ipsi viri pessimi ad inducēdū alios ad cultū alicuius gētiliaci dei dicebant būc inter oēs deos famosum atq; glorioſi nois esse: sed deus ipse ⁊ moyses hoc ꝓtulerūt ad israel. ſ. (quos ignora tis). i. q̄ ꝫ isti qui conāt vos inducere ad idolatriā dicant ta/lē deum esse famosum. ⁊ tū vos ignoratis eū. i. nō cognoscitis eum esse deū: qa nō vidistis aliquā opationē mirabilē factam ab ipso. ēt qa vobis nec p̄ribus vr̄is nunq; aliqō bonū fecerūt per qō suam ostēderent deitatem.

¶Qūo poterat cognosci q̄ deus iste israel erat verus deus et alij q̄ nō erant dij cognosci vt dij falsi: vel nō vt dij. Cō.4.

Sed circa hoc est dubiū quomō deus dicebat israeli tis q̄ nō cognoscebant alios qui vocaban/tur dij esse deos ⁊ q̄ cognoscebant eū esse deum. ¶Respon/det q̄ hic sūt duo. ſ. qūo poterat cognosci q̄ de⁹ iste israel erat verus deus. ¶Scō qūo poterāt alij qui nō erāt dij cogno/sci vt dij falsi vel nō vt dij. ¶Ad ꝓmuꝫ. ſ. qūo iste q̄ dicebat deus israel poterat cognosci esse deus. rñdet q̄ boies cogno/scere bñt quicqd cognoscunt ſm modū possibilē nāe sue: qa co gnitio nō fit ſm nām rei q̄ cognoscit: sed ſm nām rei cogno/scentis. ſ. q̄ ita recipit res vt est susceptiua: ⁊ nō vt ē res susce/ptibilis: iō si res susceptibilis nō sit talis vt ꝺcꝛdet modo po/tentie receptiue nō recipiet in ipsa. de hoc Boetius de conso. lib. 5. ꝓa vltia. si ergo nos cognoscere debemus diuinā nām nō cognoscimus eā vt cognoscibilis est: ꝫ cognoscim⁹ vt nos cognitiui sum⁹. nos enī cognoscimus res absolute sub ꝺcepto diffinitionis q̄ est conceptus cōpositus. cognoscimus aūt res cōparate per modū cuiusdā discursus: iō cum deū apꝛehendi/mus vt simplicē quiditatē: sicut ⁊ in alijs reb⁹ quas apꝛehēdi/mus cognoscimus eū sub quodā cōceptu diffinitionis. ꝺcept⁹ aūt diffinitionis: siue ꝓprie sumpte: siue large includit formaliter cōpositionē: iō cum diffinitio ꝓpria est: dicit cōpositionē ꝓpriam que est cōpositio ex mā ⁊ forma. cum aūt diffinitio di/cit large diffinitio est includēs nēcio ꝺceptuꝫ cōpositū in aliis gñib⁹ cōpōnū q̄ notata ꝓpe onr cōpones sicuti ē cōpō ex actu ⁊ potētia ⁊ gīe: ⁊ differētia: ⁊ mā: ⁊ forꝛa. Et quātuꝫ ad ꝓmū mo/dum diffiniunt entia nālia que sunt suppositā nāe siue sint pri/me substātie: siue scōe substātie: qz vere includit in eis cōposi tio ex mā ⁊ forma. in accidētibus autez nō reperit compositio ex mā ⁊ forma: ꝫ ex genere ⁊ differētia: actu ⁊ potētia: esse ⁊ es/sentia. cū ergo nos cognoscamus deū cum eū cognoscimus ab solute sub quodā cōceptu diffinitiuo large sumpto: ⁊ qz iste cō ceptus nēcio importat cōpositionē quādam: in deo aūt cōpo/sitio nulla reperit de istis oībus. iō nos nō possumus cogno/scere deū nāliter: sicut ipse cognoscibilis est: iō cognoscimus nos deū: sicut cognoscimus alias res nāles. nos aūt nām illaꝫ perfectiorē iudicamus cuius act⁹ ⁊ nāles ꝓprietates perfectio/res videmus. ipsa nāq; substātia in se perfecta est magis aut minus. sed pfectionē eius nos nō cognoscimus nisi per quali/tates ⁊ opera: ꝑz hoc qz sicut est in accidētibus q̄ bñt gradus intēsionis ⁊ remissionis. ita in substātijs diuersarū nāruꝫ ē q̄ vna substātia plures gradus pfectionis substātialis bꝫ q̄ alia. nā nunq; sunt due spēs equalis pfectionis substātialis in vni/uerso: ⁊ includit ꝺdictionē eas esse. nā spēs sunt sicut numeri: vt ꝑz p ꝑbm: ⁊ sicut in numeris. impossibile ē dare duos nume/ros equales q̄ sint eiusdē spēi. ita impossibile est reperire duas spēs eiusdē perfectionis essentialis: qz illa ia essent vna spēs: ꝫ oia individua eiusdē spēi sunt eiusdē accidentalis pfectionis plerūq; ⁊ semp eiusdē pfectiōis essentialis. ¶Hoc tū differt qz impossibile est illam spēm vel rem aliquā eiusdē spēi habere maiorē perfectionē substātialē vel minorē. in accidētib⁹ aūt in tendit ⁊ remittit. ¶Hoc aūt sic existēte: ꝫ spēs humana sit perfectior spē asinina: ⁊ quilibet hō quilibet asino pfectior sit. nō tamē cognoscit ista perfectio p ipsam rei substātiam: sed p

Diffinitionis ꝺcept⁹ formaliter cōpositionē icludit.

Includit ꝺ dictionem duas spēs eē eq̄lis pfectionis substalis.

vires eius operatiuas:qñ cuiz aliqua natura pfectioz est tāto qualitates aut nāles eius ꝓprietates perfectiozes sunt:z qz ēt ipse virtutes operatiue vel habitus nō cognoscunt nisi p operationes:ideo toti⁹ cognitionis nre operatio potissimū pncipiū est.cum tamē fm naturā essentia cognoscibilis esset ināta. est tamē nobis via a notiozib⁹ nobis in magis nota nāe z minus nota nobis:vt ait Aristo.in ꝓhemio libri pḥicoz.diuina aūt natura fi p se cognosceret cuz ipsa sit simplicissima per se ipsam cognosceret:nec oslderarent res exteriozes.s.ipsa operata.nos tñ qui aliter cognoscere nō possum⁹ cognoscim⁹ deū p ea que extra fiunt:z q cōis conceptio animoz est deū esse id qō nihil melius ex cogitari possit:vt ait Anselz.z Boet. de cō sola.lib.3.pſa.10.iō cognoscemus nāz diuinā i aliqua re esse fm q reperit maio enti:aut bono ꝓueniens actus.z iste est act⁹ pfectissimus.cū ergo homines videt per potētiā alicuius fieri id qō maximū inter oēs actus est:putāt illā rem esse deū z ga nō solū est attributū dei potētia:sed ēt bonitaz z sapiētia nō solū iudicari posset de aliqua re q erat de⁹ga habebat actum conueniētē sūme potētie:sed ēt ga habebat actū ꝓueniētē sūme sapiētie aut sūme bonitati.ga cū nobis actus bonitatis nō iūt:ita clare cogniti:vel act⁹ sūme sapiētie:sicut act⁹ potētie cognoscimus deū magis:ga sūme potentē.i.oipotentē q̄ quia sūme bonū aut sūme sapientē.qñ ergo vident act⁹ maxie potētie ꝓuenire alicui rei sine dubio eā deū vocant.nūc ergo ga iudei videbāt q deus suus q eis loquebat faciebat maxia opera q̄ nullus boium aut alioz deoz facere poterat ergo vt de⁹ cognosci debebat:p3 hoc quātū ad ipsos iudeos qbus nūc deus loquebat.nā ipsi viderāt ea que deus fecerat ifligendo plagas egyptiacas:z qūo magi maleficiq phāonis nec files efficere in virtute deoz suoz potuerunt:lz ad hoc conarent.vt p3 Exo.7.et.8.c.viderūt ēt in mari rubro potentiā magnā cū mare diuisum est in diuisiones:z trāsierūt pede ficco:receperūt ēt aquā amarā versam i dulcē in marath.vt p3 Leui.15.receperunt ēt māna in deserto syn.vt p3 Exo.16.c.hostes eoz amalechite in raphidiz ibiq de petra aquā recipiūt. vt p3 Exo.17.c. multa quoq alia in hūc modū quoz tot⁹ penthateucus plen⁹ est.deū ergo istum cognoscere poterāt q talia effecisset.de diis aūt gentiliū nihil in hūc modū cognoscebat cū nō fierēt talia ab eis:deus ergo iste verus cognosci poterit. ¶Sed argues q ista nō sit sufficiēs cognitio.nā deus hebreoz dicebat se facere ista magnalia:cū tñ ipse nō videret poterat qspiā alius de⁹ ea facere:vtpote si iupiter aut mercurius alijq diis gentiū ista facerēt z de⁹ ipse hebreoz diceret se facere ea:z sic de quoliz actu reuocaret in dubiū dato q viderem⁹ fieri miracula z de⁹ clamaret dicēs.ego feci hec:tñ ga nos nō poteramus videre ipsum agentē faciliter occultaret fraus.s.q faceret hec aliqs de diis gentiū z deus hebreoz diceret se fecisse. ¶Rñdet q istud ar'm non ꝯcludit.nam si deus hebreoz diceret:ego eduxi vos de egypto cū constet de ista eductione de egypto q̄ p miracula multa ad diuinā potētiaz ptinentia facta est oportebat eā reducere ad aliqō maximū agēs.s.diuinuz.z tūc querit an iste deus hebreoz q dicit se talia egisse erat maioris potentie q̄ illi diis de qbus dubitat vtruz illud egerint.s.mercuri⁹:phebus:iupiter:saturnus:aut mínoriz:si aūt maioris potētie est.ergo ipse magis est deus q̄ illi de qb⁹ dicebat:ga deitaz in sūmo ponēda est.dato ergo q deus hebreoz̄ qui ista fecisse se diceret nō fecisset:sed iupiter:aut saturnus:vel qlibet de aliis:si tñ ponat deus hebreoz̄ maioris potētie q̄ aliqs de istis diis gētiū ēt si alij diis fecissent:z ipse se fecisse diceret ipse magis: vt deus cognosci poterat:cū magis vt potens agnosceret.Si aūt diceret q deus hebreoz̄ dicēs ista se fecisse z nō faciēs esset minoris potētie q̄ alij diis gentiliū de qbus dubitaret an ista fecissent:cū deus gloziā suā alteri nō tradat nō ꝓmitterēt isti diis gentiū deū hebreoz̄ istam gloziā eoz̄ vsurpare:sed cogerent eū tacer:sed nō poterāt nec faciebāt.ergo maioris potestatis erat ipse. ¶Jtē hoc p3 qz dato q diis gentiliū volēt gloriā suam z ꝓmitterēt eā cuilibet vsurpādā:ga tñ ipsi boni essent:si diis essent mēdaciū virtute sua nō ꝯfirmassent.ꝯfirmassent tñ mēdaciū si ipsi miracula agerēt p que deus hebreoz̄ velet sua mēdacia ꝯfirmare z ante miraculoz̄ operationē ꝓmitteret se facturū miracula sup tali aut tali re: istud nāq est argumētū potissimū p qō ꝓbat aliquē boiem a deo missuz:qz opationes sue z dicta ꝯfirmant diuino miraculo. Istud enim experimentū de fallo z vero ꝓpba bat infra.18.ca.qō tñ nullius momēti esset si deus mendacia ꝯfirmaret.sc̄ōm erat qūo poterant cognosci nō esse diis isti qui diis gentiū sunt:z hoc p3 ex supioribus. nā eo modo quo ꝓbat aliquē vere esse deum oppositio modo ꝓbat nō esse deū de aliquo alio.sicut ergo deus hebreoz̄ ꝓbabat esse verus deus ga ꝯueniebāt ei act⁹ maxime potētie:ita ꝓbat istos nō esse deos:ga nō ꝯueniebat eis actus maxie potētie.nam isti nō poterāt facere ea que deus hebreoz̄ faciebat vel similia faciēdo:aut suoz cultoz̄ a penis iflictis a deo hebreoz̄ liberādo. ¶Jtē ipsi diis egyptioz̄ non potuerūt se liberare a pena inflicta a deo hebreoz̄: ergo non erant maxie potētes.nā ꝯtra maxie potentē nihil qſq̄ pōt:sed deus hebreoz̄ intulit penā diis egyptioz̄ cōminuēdo eos.q̄ ipsi nō erāt omnipotentes p3 hoc Exo.12.et Num.33.vbi dz q deus fecerat iudiciū in diis egyptioz̄ sicut in ipsis egyptiis. Satis ergo cognosci poterat ex hijs q nō erāt diis illi gentiliū q ista mirabilia faciebant.(Quere solicite.)Qz tale factū nō e sub silētio diss mulādū:ga in hoc toti⁹ mali ꝯsūmatio est.(Et diligēter rei veritate ꝓspecta.)Ne ciuitas inocēs in discreto aliozū zelo deleat.(Si inueneris certū esse qō dicit).i.q viri apostate seduxerunt ciuitatē vt idola colerēt.(Et abominatione hāc operē ꝓpetratā.)Qz lz alicui ciuitati ꝯsultuz fuisset vt coleret idola:z ꝓbet ipsam ꝯsensisse.si tñ non coluit actualiter sacrificādo vel faciēdo altare siue thurificādo nō infligebat pena infrascripta.Et si in ciuitate factū fuisset hoc malum nō ꝓpterea puniret sicu p3 i lra:nisi tota ciuitas publice hoc ageret vel rectozes ciuitatis qui ciuitatē totā in vtute ꝯtinent ad hoc publice ꝯsensissent.(Statiz pcuties habitatoz̄es vabis illi⁹.)totus israel ad hoc ꝯgregari debebat:sicut p3 Josue.22. qñ totus israel ꝯgregatus est ꝯtra tribū ruben z gad z dimidiā ptem manasse:qz edificauerāt altare magnū qō erat signū idolatrie:sic p3 iudi.20.c.qñ ꝯgregatus fuit totus israel contra viros gabaa:ga leuite vxoꝛ̄ fornicādo occiderūt:z pugnauerunt ꝯtra eos vsq ad deletionem fere vniuersę trib⁹ beniamī (Usq ad pecora).i.ēt pecora occident:z nullus comedet ea in detestationem tanti criminis.(Ut vniuersa ꝯsumas dño deo tuo).i.ad seruitiū dñi dei tui:ga iustū est q ficut ipsi se z res suas ad seruitiū idoloz̄ transduxerūt:ita ipsi cum rebus suis ad dei seruitium reducantur.

¶Quomodo incensio ciuitatis z omnium que in ea erant ad seruitium dei reduci poterant. Questio.5.

Quomodo aūt ista ad seruitiū dei reduci possint dubiū videt.nam si reducerent ad cultū dei hoc eēt p immolationē z sacrificiū de ipsis factuz qō non videt posse stare.nā lz pecora q̄ hic reperirent possent ad honoꝛ̄ dei ꝯremari in sacrificio cū sint aialia immolaticia:ō boibus tñ nō videt:ga nō est bō aial immolaticiū:deus.n.talia sacrificia abhorreret.Etiā supellectilia in ciuitate ipa repta sunt aliqd immolabile: nec tali mō offerribile postremo nec ipsa ꝯa pecora.nā lz q̄dā pecora immolaticia essent.s.tres spēs:vt bones:oues:capre.sicut p3 Leui.1.c.tñ nō erant cetera immolabilia:vt asini:equi:z cetera genera boz̄ ꝑcipue cum q̄dam inter ista ita sunt abominabilia deo q nō solū offerri vetita sūt:lz ēt nec ꝑciū eoz̄ dari dño debebat:sicut p3 de canib⁹. vt dz.j. 23.c nō offeres ꝑciū canis dño deo tuo:nec mercedē pstibuli. ¶Jtē ga adhuc de ipsis aialib⁹ quo fm spēm immunda erāt q̄dam essent ꝯfractis pedib⁹ vel amputatis auribus:z sic de ceteris singularib⁹ defectib⁹ q erant impedientes ne talia aialia immolarent dño.vt p3 Leui.22.c. ¶Jtē ga ista aialia erāt viua z pellē habētia:nūq tñ aliqō aial erat qō sic dño immolaretur.nā ēt si esset ꝓ pctō z deberet cōburi totū aial cū simo suo z pelle:atq cornib⁹:vt p3 leui.4.c.tñ ꝓmo iugulabat:z de sanguine eoz̄ aspgebat ꝯtra lctā sctoz̄.vt p3.s.12.c.alias q talia faceret dignus erat morte.vt p3 leui.17.c.sed hic nō fiebat intra atriū tabernaculi:sed in ipsa ciuitate q̄ peccauerat vt dz in lra q cuncta cū ea cōburi debebāt vt eēt tumulus sempitern⁹. q̄ nō erat sacrificiū:multe quoq alie rōnes possent ad h̄ adduci sūpte ex ꝓpetatib⁹ sacrificioz̄ de qb⁹ nō expectat vlteri⁹ dicere. ¶Rñdet q ista incēsio ciuitatis nō erat sacrificiū scīm deo.qz sacrificiū i tres distinguit spēs.s.in holocaustū:z victimas pacificas:z hostiā p pctō:vt colligit leui.1.et.3.et.4.c.et q̄ si p totū:lz multū de illis poterat hic eē.q̄ nō erat sacrificiuz aūs:p3 ingrendo ꝓprietates cōes ꝯueniētes ipsis sacrificijs.s. q fierēt in debito.s.atrij tabernaculi:z q fierēt a debito ministro.s.a sacerdote:z q obseruaret mūdicia immolādoz̄ pecoz̄: debāt ēt obſuari ꝯdones ꝓpe cuiuslibz gīis istoz̄ sacrificioz̄: nā sicut in spēbus nālibus sicuti sūt distincte ipēs. ita distinguunt passiones.ita i spēb⁹ diuersis sacrificioz̄ oz eē distinctas ꝓpetates coz̄.de bijs āt nihil obseruabat incēdēdo taliter aliquā ciuitatē

Obiectio penes dei cognitionē

Rñsio.

Optima ꝓbatio.

D Deitas i sūmo ponenda est.

Rñsio.

Sacrificiuz triplex.

quā ciuitatē ḡ nō erat ſacrificiū ꝓprie dictū. Erat tñ iſta incē ſio ciuitatis cum oībus q intra erant quodā genus oblationis facte deo: nā oblatio gñaliter quid eſt q̄ ſacrificiū ſicut primitie offerunt: z preciū redēptionis hoium z aſinoꝝ primogenitorū: vt pz Exo. 13. z nu. 18. c. tñ iſta precia nō immolabantur: qz ipoſſibile erat ea īmolari ſic ergo de iſta ciuitate dōm eſt z ſicut odor holocauſtoꝝ z aliarū victimarū erat gratus domīo: vt pz Leui. 1. z in multis aliis locis ita odor iſtius ciuitatis incē ſe erat dño gratiſſimus Iz nō eēt ſacrificiū z hoc notauit littera hic cuz dixit vt vniuerſa cōſumas domino deo tuo: z nō dixit vt vniuerſa ſacrifices aut īmoles domino deo tuo: nam ad īmolandū multe cerimonie requirebant quaruz nulla hic obſeruabat ad cōſumēdū autē ſoluz requirebat ignis appoſitio que cuncta cōſumens voraret z hoc fiebat in ciuitatibus: ꝙ autē in hoc eſſet cultus dei ſpālis cōburendo homines z pecora ceteraq; pz: qz nūquā poterat aliqd vouerī deo niſi illud eſſet ſpālis cultus dei vt ꝙ quis voueat caſtitatē: vel ieiuniū: aut cetera bona opa que ſpāliter ſunt ad dei honorē: ſed talis incenſio ciuitatum z occiſio hoium pecoruq; z ceterorū domino vouebatur ḡ erat aliquis ſpālis cultus dei ea in añs: pz nume. 21. c. vbi cū chananeus rex arad cū populo ſuo iuerat in belluz cōtra iſraelitas z accepit ex eis predam z tunc ſequit in lra atq; iſrael voto ſe dño obligans ait ſi tradideris populum iſtum in manu mea delebo vrbes eius. ℂ Sed dices ꝙ forte iſrael male vouit qz non debuiſſet vouere īmolare dño viros z pecora. ℂ Rñdetur ꝙ falſum eſt nā in eadē littera ſequit īmediate ꝙ bñ egerit iſraelite cū dr exaudiuitq; dominus preces iſrael: z tradidit chananeum quē ille interfecit ſubuerſis vrbibus eius idē patet Joſue. 6. ca. nā cuz deus dixiſſet Joſue ꝙ traderet in manibus eius hierico mādauit cunctis de pplo ꝙ illa ciuitas eſſet anathema. i. ſegregata ab humanis vtilitatibus: z dei obſequio applicita: ita ꝙ viri: z vxores: z pecora z ſupellectilia oīa que in ciuitate erant vno incēdio cōflagraret: z poſtea nullus habitaret in illa ſed eſſet eremū vſq; in ſempiternuz ꝙ autē hoc in dei cultū factū fuerit pz qz dixit oīa vaſa auri: z argēti: z eris: z quicqd ferri reperiret dño cōſecraretur reponeturq; in theſauris eius erat ergo acceptiſſima dño talis incenſio ciuitatū. ℂ Sed adhuc dices quomō homines poterāt iſta conſumere ad ſeruitiū dei cum nō ſint res que de ſe applicari poſſint cultui dei ſicuti canes z īmunda pecora z ſimilia. ℂ Rñdet ꝙ nō eſt eadē ratio quātū ad oīa iſta: eſt eniz ſpālis rō quātū ad ipſos homines qui erant in talibus ciuitatibus. ſ. qz licet deo nō eſſet accepta hoſtia īmolatio alicuius hominis tamē qz iſti idolatre valde peccauerant iuſtū erat eos crudeliter lacerari: z qz alij qui nō erant idolatre incendēdo ciuitatē z cōſumēdo oīa infligebant meritas penas peccātibus erat gratiſſima mors dño mors ipſoruz idolatrantiū: z recipiebat eā tanq̄ ſacrificiū: nō quidē ꝙ acceptaret deus ipſorū idolatrantiū mortē ꝓpter ipſos qui moriebant: nā iſto mō ſola mors ſanctoruz eſt dño preciosa: vt pz p̄s. 115. mors aut malorū abominabilis ſed erat mors iſta gratiſſima deo ꝓpter eos q eam infligebant: ideo ad honorem dei talis conſumptio fiebat in pecoribus autem z oibus alijs rebus erat alia ratio: qz cū illi poſſeſſores ꝓpter delicta ſua mori deberent res eorū manebant poſſidēde reliquo populo: ꝙ ḡ ipſe pplus cuius iuris omnia illa effecta erant ꝓpter dei amorē abdicaret a ſe z incēderet ea in cultum dei vt totus pplis terreret: z illa q̄ pertinuerant ad viros infādiſſimos ad nullū vltra applicarent ſicut ergo cū quis aufert ſibiipſi aliquā rē quā poſſidet z deo tribuit z gratus deo: ita cū pplis iſtas res ꝓ ſuis poſſidere deberet p mortē alioꝝ z deo attribuebāt abdicādo a ſe: z incēdendo dicebant cōſumere ea in honorē dei z veriſſime ſic erat iſta rō ēt applicari pōt ad ipſos viros q in ciuitate illa occidebant: nam cū iſti peccauiſſent maxime ō deū merebant effici fui pp peccatū ſuū z hoc ꝙ fierent fui eorū qui nō peccauerāt ꝙ autē reliquus pplis potens bēre vtilitatē recipiēdo illos in ſeruos: aut vēdendo alijs gētibus pp deū careret illa vtilitate erat quidaz cultus dei. añs pz ex ſilitudine: nā ſic iura canonica ſanxerunt de aligbus multū peccantibus. ſ. de illis q ſarracenis arma: z naues: z ferrū: z lignamina galearū tribuunt: aut in eorū nauibus ſunt magiſtri in practica exercēda ꝙ omniū rerū ſuarū poſſeſſione p ſeculares principes mulctētur z efficiātur ſerui capientiuz eos: vt pz extra de iudeis: z ſarracenis in. c. ita quorūdā. ℂ Alia rō communis ad iſta eſſe pōt. ſ. ꝙ licet iſte res incēſe de ſe nō placeāt īmo ſint abominabiles tñ magis placet deo obediētia illa que exhibet inquātum ad mandatū eius oīa cōſumunt q̄ q̄ aliqd alterū fieret de illis rebus: vt pz. 1. reg. 15. c. īmo ſi ꝓpls vellet accipere de pecoribus ciuitatis illius vt ea poſtea offerret dño z nō ad aliū finē nō placeret dño talis īmolatio ſicut cum ſaul reſeruauit pinguioza pecora terre amalech ad īmolandū q̄ tñ deus mandauerat occidi diſplicuit dño z priuauit poſteritatez eius regno ob hoc: vt pz primo. reg. 15. ca. (Et ſit tumul⁹ ſempiternus). Et ſit in eternū ꝓ ſepultura eorum que intra occiſa ſunt: qz primo occidebant homines: z pecora intra ciuitatē de inde deicijebant muri z vniuerſa domorū congeries ſup mortuos z ſic tota ciuitas videbat vnū ſepulchrū oīum mortuorū. (Nō edificabit amplius). i. poſtq̄ ſic in vltionē ſceleris idolatrie talis ciuitas cōbuſta: z in ſoluz redacta fuerit nullus debebat ibi ſedes locare q̄ ſi quiſquā ō hoc attentare vellet magni criminis reus erat violans preceptū dñi z nō ſolū hoc ſed ēt per hoc videbat cōſentire malitie perpetrate in ciuitate illa. Hoc autē eſt ſicuti cum quis cōmiſit in regē crimē leſe maieſtatis facit proſterni oēm habitationē eius vſq; ad fundamenta: z nullus poſtea in ipſo loco domos facere pōt: aut de rebus pertinentibus ad edificia illa nihil aſſumi debet pro aliquo edificio ſi quis aūt ibi ſedem locare maluiſſet priori crimini faūere cēſebatur: z regi noxius erat ad penā. Deus etiā peccantibus valde ciuitatibus tales penas infligit vt totaliter deſerantur: nec habitent in ſempiternū: vt pz de babylone que ꝓpter multiplicationē fornicationū ſuarum cū eſſet meretrix magna meruit tali dānari ſnīa vt ſemel deſolata in eternū nō habitaretur: vt pz Eſai. 13. c. cuz dr z erit babylon illa gloſa in regnis inclita in ſuperbia chaldeoruz ſicut ſubuertit dominꝰ ſodomā z gomorrā z non habitabit vſq; in finez: nec fundabit vſq; in generationē z generationem: nec ponet ibi tentoria arabs: nec paſtores requieſcent ibi ſed requieſcent ibi beſtie z replebuntur domus eorū draconibus z habitabunt ibi ſtructiones z piloſi ſaltabunt ibi z rñdebunt ibi vlule in edibus eius z ſirene in delubrijs voluptatis. Et ſic Joſue cum ꝓpter pcñ hiericōtinorum eos q̄ſi primicias bellorum ſuorū domino totaliter obtuliſſet mandauit ſub imprecatione maiorū ne quis in futurum edificaret hierico: vt pz Joſue. 6. c. cuz dr in tēpore illo imprecatus eſt ioſue dicēs maledictus vir coram domino qui ſuſcitauerit z edificauerit ciuitatē hierico in primogenito ſuo fundamēta illius iaciat: z in nouiſſimo liberoꝝ ponat portas illius pcñ aūt volētiū rurſus talē ꝛſtruere ciuitatē erat ꝙ vſurpabāt ea q̄ ad deū ptinebāt ſicut ſigs aliquā rē deo vouiſſet z obtuliſſz iā res illa ſanctificata erat ſi aūt iſte poſtea vellet rez quā vouerat accipere vſurparet eā deo cū iam nō ſibi: ſed deo ptineret: vel ſi aliq̄ res ſcōm legē ſacra eſſet z ſi aligs eā poſſidē vellet peccabat vt ſi gs res ſacras poſſidē vellet. ſ. calices ꝛſecratos volēdo eos ꝓ vſib⁹ ſuis emere: z eodē mō ſi gs virgines ſacras. ſ. virgines veſtales ad ſtupz̄ ſollicitaret: aut eas in vxores petēt capite plectēdus erat ſic̄ volunt leges būane romanoꝝ antiq̄. Ciuitas aūt idolatraruz ex lege deo dicata erat: vt pz hic ḡ nulli fas erat in ea ſedē ꝛſtituere: aut aliqd ex ea rapere ēt de ipſis ciuitatis edificijs ad faciēdū aliā vrbē: vel aliquā domū. ſ. lapides aut ligna z ſimilia. (Non adherebit de illo anathemate qcq̄ in manu tua). nō accipies ꝓ te ō bis q̄ in ciuitate illa ſūt aliqd: qz anatema ſunt. i. ſeparata ab vſibus būanis z ſolo diuino ſeruitio applicata: ſi aūt aliqs de illo qcq̄ acciperet lapidari dēbat: ſic̄ pz ō achor q lapidatus eſt: qz accepit de hierico regulā auream: z paliū coccineū: vt pz Joſue. 7. c. (Ut auertat dñs ab ira furoris ſui z miſereat tui). ad duo ſupiora referri pōt ꝓmo ad ꝛſtructionē ciuitatis z eſt ſenſus deſtrue ciuitatē idolatrantē ne pp eā iraſcat dñs toti pplo vel vt auertat ira dei que iam pp illud malū erat orta contra totum pplm: qz pp tale peccatum vnius ciuitatis contra oēs iraſcitur deus niſi puniatur: qz conſentire videtur ſicut pz numeri. 8. c. vbi dicit ꝙ ſi aliquis de populo accederet ad miniſterium: vel vaſa ſanctuarij contra totū populum oriretur furor dei poteſt etiā referri ad illud. (Nō adherebit de illo anathemate quicq̄ in manu tua.) quia ſi aliquis inde aliqd acciperet contra totum pplm accenderetur furor dñi: vt patet in achor: qz ex eo ꝙ ipſe rapuit clam de anathemate iratus eſt deus cōtra iſrael z fugit iſrael hoſtes ſuos z mortui ſunt de eis. 36. vt patet Joſue. c. 7. (Et multiplicet te). Quia pp obedientiā ad illud opus bonum deus multiplicaret eos in bonis. (Quando audieris vocē dñi dei tui.) mente obediendo. (Cuſtodiens omnia precepta eius que ego precipio tibi hodie.) opere complendo. (Ut facias quod placitum eſt in conſpectu domini dei tui.) Refertur ad tria: ſupra ponitur. ſ. vt cum vere colas: idolatriā fugias: z idolatrantes deleas.

Dubiuz. Rñſio. Obiectō. Rñſio. Dubiuz. Anathema aſſimilabatur crimini leſe maieſtatis. Babylō ſemel deſtructa nunq̄ āplius edificabit. qō intelligē de babylonia chaldaica ſec⁹ de egyptiaca. Anathema qd ſit.

¶ Capitulum.xiiij.

s.7.a.t.26 d. leui. 11 .a.

FIlij estote domini dei vestri. Nō vos incidetis nec facietis caluitiū super mortuo: quoniaz populus sanctus es domino deo tuo: t te elegit vt sis ei in populuz peculiarem de cunctis gētibus que sunt sup terrā.

Cōnexio capitu.

Filij. ¶ Supra posita sunt precepta cerimonialia imediate pertinētia ad latriaz. hic ponunt alia cerimonialia ad corpozalez pulchritudinē: t munditiā que in latriam ordinant: quia ꝺzium faciētes imundi erant: t phibebant ad loca sacra.

Diuisio eiusdem.

¶ Et tanguntria: duo pncipalr. Prio remouet gdaz ritus pertinens ad cultuz idoloz. ¶ Scō precipit imunditia ciboz. ibi (Ne comedatis que imunda.) ¶ Tertio duplex decimatio fructuū agrozum. ibi. (Decimā partem.) Et ista scōa diuidit in tres partes. Quia primo vat mundicia quadrupeduz. ¶ Scō piscium. ibi. (Nec comedetis ex oibus.) ¶ Tertio auium. ibi. (Oēs aues). (Filij estote dei vr̄i.) In hebreo hz. (Filij estis dei vestri.) idez est. i. sitis siles deo: qz filij eius estis sicut filius pr̄is filis est. Et ad hoc hortat ōs leui. 11. t in multis locis sctī estote: qz ego sanct⁹ sum. i. mūdi: t istū moduz loquēdi hēbat chr̄s vt pz Luc. 5.c. estote misericordes sic pr̄ vr̄ celestis misericors est. (Filij estote.) ¶ Melius. n. dr̄ fm qꝺ lr̄a nr̄a trāstulit q̄z fm qꝺ i cortice lr̄e hebree hz: nam lr̄a hebrea interdum nō multuz obseruat tēpora t modos ꝓpzios modos loquēdi: fm id qō figure intēdit ꝓpzior enim quātū ad hoc est lingua latina: dicēdo enim fm lr̄az hebraicā filij estis: est sensus qꝺ hebrei erant filij dei: ideo debebant eē mūdi sicut deus: nō erāt iudei filij: dei nāles sz adoptiui: ideo mundiciā illaz quā deus hic admonet nō habebāt nāliter magis q̄z alie gentes: sed soluz dicebat eos hz̄e: qz deus eos spāliter adoptauerat sicut imediate dr̄: te elegit dn̄s populuz peculiarez de cunctis populis terre fm lr̄az nostrā est sensus qꝺ deus illos hortat ad mūdiciā: dicens. (filij estote dn̄i dei vr̄i). i. faciatis qꝺ sitis filij dei vr̄i imitādo eū in mūdicia: sic enim dixit xp̄s Mat. 5.c. estote pfecti sicut pr̄ vester celestis pfect⁹ est. q. d. dn̄s de⁹ p nām deus vester est: sz vos nō estis filij ei⁹ nisi p spālez mundiciam eū imitātes: t ex hoc infert (nō facietis caluitiuz). i. qz filij esse debetis dei vr̄i euz in spāli mūdicia imitātes t incisio carnium atq; caluitij factio sunt quedā coingnationes: nō debetis eas facere t nō soluz cōcludit quātuz ad hoc: sed et q̄tū ad oia que in hoc. c. vetant: est. n. hoc quodam pncipiū gīale ad excludendaz oēm imundiciā: sicut deus nullaz imundiciā hz. Et quia sunt etiaz tibi gdaz habētes imundiciā: ideo ab eis cauēduz est vt fitis similes deo vestro. (non vos incidetis). i. laniabitis carnes vestras in morte amicoz vel cognatoz: qz hoc idolatre ad deoz cultū obseruabant vt pz. 3. Reg. 18.c. de sacerdotib⁹ baal qui se lanceolis incidebāt ad sanguinis effusionē t hoc gratissimū erat demonibus: de hoc seneca in tragedia septia quomō sacerdotes seipsos pcuterēt t elicerēt sanguinē: de hoc autem spāliter Aug. de ciui. dei lib. 2. et. 7. vbi agit de ludis bericētee mr̄is deoz̄ quā romani consultu phebi t libroz fibi lignozuz de montib⁹ ideis apud troiā tranidurerūt cui⁹ festiuitatē solēniter roma celebrabat de qbus ouid. in lib. fastoz. Hec sacrificia vocabant phrigialia: qz dee phrigie. i. troiāe. s. bericentee ipēdebant que Augu. in derisionē fugalia vocat: qz oēm virtutē fugere cōpellebat que ipse in. 2. de ciuita. dei se vidisse cum iuuenis fozet testatus est. Et in hoc festo post multa q̄ sacerdotes agebāt hoc precipuū erat qꝺ furere incipiebāt tanq̄z amētia pcussi huc atq; illuc tozuo oze vagātes: t illi sacerdotes in religione potiozes habebant qui ceteris abundantius insanirent. Erat et in eis hoc dolozosum qꝺ se incidebāt cultris ad sanguinis effusionē: t mēbrozum detruncationē: alij enī carnē ō brachijs: alij de ceteris corporis ptibus abscidebāt: t q̄ in hoc bericentee dee magis placere optabant ea die sibi virilia abscindebant. Fiebant autē hec oia in memoriā atis dilecti bericentee quē cum casta illa dea pulchrum iuuenez in fidem recepisset ne vnq̄z aliquam feminam carnaliter diligeret: atq; cognosceret ipse passione ductus hoc nō seruauit iuxta ouid. in lib. fastoz. ba pereant ptes que nocuere mihi: ob quā ꝯmemozationē omniū cultuū dignissimū putant sibi virilia amputare. (Nō facietis caluitiū sup mortuo). i. nō eradicabis capillos q̄ sunt in anteriozi pte capitis sup frontē: qz hoc ꝓpzie vocat caluitium: eradicatio autē capilloz in alia pte capitis nō vocat caluitium t sic pz in hebreo qz dr̄. (Nō depillabis capillos qui sunt inter oculos tuos). i. q pendebāt añ oculos: qz antigtus nō erat vsus tōdēdi capillos in rotūdum vt nūc marie in iudeis qbus veti tū erat vt hr̄ le. 19.c. ideo capilli crescētes ante oculos pendebant nisi colligarent in funiculos vt faciūt femine. Et vetabat hoc qz sic idolatre faciebāt: vel qz nō erat multū plangēdum in morte amicozū vt videret dr̄ia inter eos q totū bonū bois cessare putabāt in morte: t eos qui boie morientē ad maiora bona trāsire certissime credunt. Et hoc magis xp̄iani obseruare deberēt quāto firmius t clarius resurrectionis fidē hāt: ideo ap̄ls redarguit valde thesalonicē. q mortuos suos fm mozem gentiliū excessiue deflebāt: vt pz ad thesa. 4.c. quāto magis viri ecclīastici t religiosi h̄ cauere deberēt: qz in eozū cōuersatione resurrectionis spes relucere dz: t quāto religionis vel sanctitatis gradus est altioz tāto ab his dz eē remotioz: pz hoc in sacerdotib⁹ veteris testamēti leui. 21.c. qz sacerdotes iuniozes in nullo mortuo contaminari debebāt qbusdā paucis ibi exceptis: sed sūmus sacerdos in nullo mortuo ꝺtaminari debebat. Et quāto ille q moritur melioris vite fuit tāto minus de eius obitu dolendū est: qz decursa vite huius fallaci t erumnosa ꝺcaligīne ad regnū lucis trāslatus est. Sed nobis miseris dolēdū est q morte illius a tanto dominici gregis pastore deserimur: nemo tñ in his oibus pias phibet ipendere lachrymas: qz xp̄s in hoc nobis exemplū extitit: qz vidēs mariā magdalenā: t als mulieres plorātes lazarū mortuū quē xp̄s tenere diligebat infremuit spū t turbauit seipm t lachrymatus est: vt pz Joā. 11. c. (Quī ppls sanctus es dño deo tuo). i. ppls applicatus ad cultū dei: iō mūdus esse debes (t elegit vt sis ei in pplm peculiarem). i. in pplm spāliter dilectū t custoditū vt thesaurū siue peculiū. t sic hr̄ in hebreo. (in populū thesauri). i. recōditū vt thesaurū: thesaurus enim diligēter ꝺsconditur ne quis eū furet: aut tinea demoliat: sic deus diligēter respiciebat ipsos iudeos cauens ne qua eis insurgeret tribulatio t verissime sic erat: qz nunq̄z eis aliq̄ eueniebat aduersitas nisi in eis prior fuisset iniquitas. ¶ Vocat et pplm peculiarē. i. populū peculij: qz peculiū dr̄ spālis pecunia quā patrisfamilias filius nōdum emācipat⁹ possidet t est distincta a bonis pr̄nis t talis pecunia vocat castrēsis vel q̄si castreñ. vt iura būana appellant. Castreñ. pecunia dr̄ q̄ in castris. i. in exercitu acgrit vt si filiusfamilias militet t inde aligd acgrat. Quasi castreñ. dr̄ illa quā filiusfamilias in aduocando vel docēdo acgrit: nam hanc suā efficit t vocat peculiū qz eā spāliter possidet. nā lz cetera q̄ patris fūt ad filiū iur̄ hereditario veniant: tñ illa nō sunt nūc spāliter eius: ea aūt que in castris vel in docēdo acqsiuit sua spāliter sunt: iō magis ad ea efficit q̄z ad alia bona paterna q̄ ad euz ꝓuentura sunt lz plura sunt. Hoc notat ero. 19.c. cū dr̄ si audieritis vocē meā t custodieritis pactū meū eritis mihi in peculiū de cūctis pplis. mea est enim oīs terra t vos eritis mihi regnū sacerdotale t gens sancta: ibi enī tota similitudo peculij filij familias innuit. nā sicut filiusfamilias hz oīa que sunt pr̄is sui t spāliter tñ hz ea q̄ ipse possidet de lucro castrēsi vel q̄si sic castrensi: sic ōs oēs gentes gīaliter possidet cuz dr̄ mea est enī oīs terra t subdit populū illū dēre sibi spālem esse cū dicit t vos eritis mihi regnū sacerdotale t gens scā t quātū ad istū amorē spālē quem deus gerebat ad hebreos tantum diligebat eos qꝺ videbat eis fauere ꝺ alias gentes: t esse inimicus aliarū gentium pp eos sic pz exod. 23.c. cū dr̄ qꝺ si audieris vocē eius t feceris oīa que loquor: inimicus ero inimicis tuis t afflīgā afflīgētes te pcedetq; te angelus me⁹. (De cunctis gentibus que sunt super terrā) galīcet alie gētes sint ppli dei: sunt tñ per solā creationē t gubernationē tu aūt spāli modo per cognitionē dei t spālia bñficia: gētes enī a deo quasi neglecte erāt: permisit enī illas ambulare iuxta desideria sua: t tradidit eas in reprobū sēsuz t in passiones ignominie vt hr̄ ad ro. 1.cap.c. (ne comedatis que imūda sunt). ¶ Ista nō sunt imunda de se sed ex sola legis determinatione: qz mundū est quicquid cū gratiaz actione t bñdictione suscipit: vt pz actuū. 10.capi. qz nihil imundū vocandū est qō deus sanctificauit. Et pz hoc qz si aliqualr essent aliqui cibi nāliter imundi: nō quidem imundi. i. qz sunt valde digestionis vel qz aduersant sanitati sed qz peccatū causant in comedentibuz quādocūq; ipsi tibi essent semper mali atq; imundi essent: cū ea que nāliter sunt semp talia sunt: sed manifestū est qꝺ nūc tibi isti nec mali nec imundi sunt: ergo nec antea de se imundi erant. añs patet actu. 15.cap. vbi apli determinauerunt in prio concilio in quo presidebat Jacobus minoz epūs hierosolymitanus qꝺ nō obligarent gentes ad custodiā legaliuz t specialiter

ad

Qō. 1. A Ritus qdā remouetur ad idoloz̄ cultū pertinēs.

†

†

Sacerdotes baal lā ceoliz se incidebāt.

Stultitia gentiliū.

Stultitia t ipudētia sacerdotū ō bericentee. B

Sacerdotes virilia sibi āputabant.

Alia expō.

†

Judei ñ poterāt tondere capillos in rotundum. L An mortui sint a nobis lugendi.

Mortui quanto sāctioz̄ tāto minꝰ lugeri dēnt.

†

†

†

Qō. 2 A Qñ iudei appellentur ppls peculiaris. Quid sit pecunia castrēsis vl q̄si castrēsis.

†

Qō. 3 A Uñ puniat imūditia in his cibis bac lege phibita?

ad comestionem carniū suillarum vt non ꝓhiberent ab illa ꝛ Apostolus ad ro. 14. ca. vbi hanc qōnē ventilat dicit q; bonuꝫ est nō facere aliquā ɔriam in cibis: sed qñcūqꝫ sunt mere oēs equales ad bonū ꝛ malos existimādo si tñ aliquis infirmus ē vt nō agat ɔ cōscientiam olus māducet: qz oē qō non ē ex fide pctñ est. i. q; qñ aliquis agit quicq; qō fidei. i. credulitati siue repugnat siue ɔscientie qō idē est peccatū est: illi ergo qui ꝓdicabant abstinendū esse a cibis legalibus. i. qui ſm legem vetiti erāt sic redarguunt: vt pꝫ de beato Paulo redarguēte Petrū qui quasi esset obligatus ad legalia qñ veniebant aliq; iudei ad locū in quo ipse morabat cum gentilibus segregabat se a gentilibus in cibis: cū autē nō erant ibi aliqui iudei comedebant cū gentilibus indifferenter de omni cibo: vt pꝫ ad gala. 2. c. cū dē cū venisset cephas antiochiā restiti ei in faciē: qz reprehēsibilis erat ꝑus. n. q; venirēt a Jacobo quidam cū gentibus edebat: cū autem venissent subtrahebat se ꝛ segregabat timens eos qui a circūcisione erant ꝛ simulationi eius cōsenserūt ceteri iudei: ita vt Barnabas duceret ab eis ad illā simulationē. Sꝫ cū vidissem q; nō recte ambularēt ad veritatē euangelij dixi cephe coram oībus si tu cum iudeus sis gentiliter viuis quomō cogis gentes iudaizare: ꝛ hec qō satis dubia fuit in tota ecclesia ante determinationē: per cōciliū apostolorū in hierosolymis: paulus tñ semper tenuit nō obligari gentiles: nec ipsos iudeos ad obseruantias mosaice legis licet non auderet eos qui oppositi tenebant redarguere: ꝛ isto mō loquebatur ipse ad romanos in. 14. c. dicēs alius credit se manducare omnia. i. credit q; nullū peccatū est manducando qōcūqꝫ manducauerimus: qui aūt infirmus est. i. qui hꝫ cōscientiā infirmam putans se adhuc ad legalia obligari olus manducet. is qui mā ducat nō manducantem nō spernat: ꝛ qui non manducat manducantem nō iudicet. scilicet q; glibet de alio malum iudicare nō debebat siue māducaret siue nō manducaret: nā aliꝰ iudicat diē inter diē alius iudicat omnē diē. i. q; quidam erant de iudeis ꝛ gentilibus tūc q; iudicabāt diē inter diem. i. q; iudicabant illā obligationē legaliū manssisse ad quodā tēpus sed nō semp: alij aūt iudicabant oēm diē. i. iudicabāt illā obligationē legaliū obseruantiarū manere in oē tps. Et cōcludit ibi q; glibet istorū bñ agere pōt dicēs: vnusquisq; in suo sensu abūdat i. quilibet hꝫ ꝓ se sufficiētē determinationē si vnū agit: ꝛ qui nō manducat dño manducat gr̄as enī deo agit. aplus tñ tenebat nō manere istā obligationē: nā alias cū lex in ɔriū staret. s. mosayca que vetuerat tales cibos nisi qs apud se certus eēt nō teneri illa lege ꝑsumptuosus esset ꝛ ɔ ɔsciam agens: cum ēt in dubio potius legi standū eēt: aplus tñ firmiter tenebat q; nō obligabamur post mortē xp̄i legalia obseruare: tñ volebat hoc sic predicare ne aliquos ad peccandū induceret agēdo ɔ ɔscientiā: nā si ipse sic predicasset pp eius auctoritatez multi habētes ɔscientiā suā cōfirmatā ad oppositū non potētes deponere cō scientiā erroneā māducarēt: ꝛ sic agerēt ɔ ɔsciētiā ꝛ peccarēt: vel qz forte viderēt oēs alios comedētes ne ipsi mali viderentur comedebāt ꝛ ɔscia eorū ditabat eis oppositū: iō peccarēt. Et hāc fuisse causaz sue taciturnitatis in hac mā demōstrat ad ro. 14. c. in ꝓncipio dicēs: infirmū aūt in fide assumite nō in disceptationibus cogitationū: romani enī credebant se nō obligari ad obseruātias legales: qñ autē inter eos aliqs veniret qui discerneret cibos arguebant ɔ eū tanq; ɔ malū xp̄ianū ꝛ cōtristabāt eū faciebantq; sepe ɔ ɔsciam agere. Aplus autē admonet q; dato q; ipsi firmati sint in hac veritate q; nō obligarent ad legaliū obseruationē: tñ nō debant infirmos argumētis suis cōturbare: ꝛ sic dicebat ipse aplus de idoloticis. i. de cibis cōsecratis idolis: qz cōuersi ad xp̄m de iudaismo ꝛ multi de gentilitate putabāt peccatū esse sumere cibos de imolatis demonib⁹: qz credebant aliquā virtutē vel potius infectionē per cōsecrationē demonū in cibis illis causata est. aplus aūt dicebat ꝓa chozin. 8. c. q; idolū nihil est ꝛ ideo nec in cibis imolatis idolis virt⁹ aliq; aꝰs infectio cāri poterat ꝛ ɔ nūr comestio illoz ciborū ñ erat ex se mala sꝫ solū ex ɔscia infirma: iō q; firmiores erāt ꝛ sciebāt nullū pctñ esse in comestione taliū ciboz nō debāt comedē de illis ne infirmos scādalizarēt incitātes eos ad agēdū ɔ ɔsciētiā. Dec qdē aſ determinationē hui⁹ qōnis fuerunt. post determinationē aūt aplus firmissime ꝓdicauit a nullo tali ciborum genere ob religionē abstinēdū eē: ꝛ increpat eos qui tales obseruationes necessitatis eē cōfirmant vt pꝫ ꝓa ad thimo. 4. c. cū dē spiritus manifeste dicit q; in nouissimis diebꝰ discedēt quidā a fide attendentes spibus erroris ꝛ doctrinis demoniorum in hipocrisi: loquētiū mendaciū ꝛ cauteriatā bñtium suaz ɔsciaz ꝓhibentiū nubere abstinere a cibis quos deus creauit ad pcipiendū cū gr̄arū actione fidelibus: ꝛ bis q; cognouerūt veritatē: qz ois creatura bona est: ꝛ nihil reijciendū qō cum gr̄arū actione pcipit sanctificat. n. per verbū dei ꝛ ozationez: sic ēt ait aplus ad colosen. c. 2. dicens nō deberi obseruatiōes illas manet nemo vos iudicet in cibo: aut potu: aut in pte diei festi: aut neomenie: aut sabbatoꝝ q; sunt vmbra futuroꝝ ꝛ ēt ait aplus ad titum. c. 1. oia munda mundis coinquinatis aūt ꝛ infidelib⁹ nihil mūdū: sed ingnate sunt eoꝝ ꝛ mens: ꝛ ɔscia. Et non solum de cibis: sed ēt de ceteris legalibus obseruationib⁹ ɔclusit aplus nihil ꝓficere fidē xp̄i ei qui illa obseruabat: vt pꝫ ad Gala. c. 4. dies obſuatis: ꝛ menses: ꝛ tpa: ꝛ annos timeo vos ne forte sine cā laborauerim in vobis: ꝛ postea ad Gala. 5. c. de circūcisione q; ꝓcipua iter legalia erat ɔclusit ego paulus dico vob qñ si circūcidimini xps vobis nihil ꝓderit: testificoꝛ. n. omni homini circūcidēti se q; debitoꝛ sit vniuerse legis faciēde euacuati estis a xp̄o q; ī lege iustificamini a gr̄a excidistis: nos. n. spū ex fide spē iustitie expectamus. nā in xp̄o iesu nec circūcisio aliqd vz: nec ꝑpuciū: sed fides que p charitatē opat loquēdo aūt hic de istis cibis spūalibus qui hic vocant ꝛ tenuit qdez ista inhibitio tpe huius legis spālis ɔsideratio est: cause aūt huius ꝓhibitōis posite sunt Leui. 11. c. ꝛ ibi requirant (ꝛ capreā) est capra siluestris capra que subtilissimos oculos hꝫ ꝛ in curſu velox est: vt pꝫ. 2. re. 2. c. vbi dē q; asael erat cursoꝛ velocissimus q̄si vnus ex capreis q; morant in syluis: bñt ēt cornua ꝛ capita dura vt de mōtib⁹ altissimis se ꝓcipitātes se sup cornua illesas suscipiant vt ait isidorus ethimo. 12. lib. (Bubalū) bos siluestris est: isti in italia abūdant. (Tragelaphum) aīal est ptiz similе hirco ptiz ceruo ꝛ vocat alio noīe hircoceruus vt eius demōstrat origo noīs tragos q̄ est caper ꝛ laphos q̄ est ceruus: qz caper ceruus. (Pigargon ꝛ orygen). noia sunt quadrupedū que in terra ista non bñr sed sunt in terra promissionis: ideo nomina eorū in vsum nr̄m nō venerunt. (Cameleopardalū). Ualde differunt cameleon ꝛ cameleopardalus: quia cameleon parus vermis est q; ad omnē colorez mutari videt: vt pꝫ ꝓio ethico. cameleopardalus est animal quadrupedale multorū animaliū figuras referens: est enim in capite simile camelo in collo simile equo est in reliquo corpore maculis vt pardus repsus est. pedes āt bubalo siles hꝫ: cameleontē aūt ari. marie mutabilē dicit: iō vult q; felix dēat eē firmat⁹ ꝛ nō depēdēs ab ifortunijs vel ifortunijs: qz sic felicē debilr firmatū cameleōta ꝓdicabim⁹. i. sepe mutatū fic cameleōtē ad oēm colorē. ¶ Circa hꝫ tñ lꝫ sic vulgariter dicat q; cameleō ad oēz colorē oppositū mutet: tñ nō est sic verꝫ lꝫ sic videat: nazꝫ qcūqꝫ viderat cameleontē putabit realiter mutari colorē eius: qz qñ apponit ei res nigra: ꝛ cameleon niger videt: si aūt res rubra adiungatur ꝛ ipse ruber videbit: nō tñ pōt esse q; mutet in eo color suus: ꝛ inducat aliꝰ secūdum similitudinē rei apposite. ¶ Primo qz si aliqs color dēret iduci in cameleōte hꝫ eēt ab ipso agēte appositо ipsi cameleonti cuius similis vr̄ cameleon: sed hoc nō pōt stare qz color nō hꝫ aliquā actionē realem: sed solā spūalem: sed generare colorem aliquē: ꝛ corrūpere ꝓexistentez est actio realis: g̃ non pōt istud cāri in aliqua re ex sola appositione ad aliqd colorandū tali colore. añs pꝫ: qz color nō ponit de formis actiuis nāliter. naz iste solum ptinent ad tactū vt calidum ꝛ frigidū humidū ꝛ siccum ꝛ similia: color aūt solum hꝫ q; multiplicet spēm suaz ꝛ ista spēs agat in potentiā visiuaz: ista aūt actio spūalis est: qz solum ptinet ad res spūales. s. cognitiuas: in alijs aūt rebus talis actio nō hꝫ locū vnde lꝫ spēs visibilis multiplicet ad aliquē parietē vel aliud corpus nō bñs potentiā visiuā nō hꝫ ibi aliquā actionem: reꝫ aūt calide ꝛ frigide humide ꝛ ficce in quascūqꝫ res nāles actionē hꝫ ēt si ille res nō sentiant illaz actionē vt calor agit in lapidē in lignū in terram: ꝛ sic de ceteris: q; aūt generare aliquem colorē: vel corrūpere fit actio realis: manifestū est qz colores in oībus rebus nālibus sunt siue sentientibus siue nō sentientibus. nō tñ est imutatio ad colorē oībus reb⁹ nālibus: sed in solis bñtib⁹ potentiā visiuā g̃ multū differt color ꝛ imutatio facta a colore: ꝛ sic nō poterit res colorata per actionē coloris generare colorem similē in aliā rem quācūqꝫ. nam tunc cum actio colorati vel ipsius coloris recipiat maxime in oculo g̃ maxime oculus esset coloratus: sed nō est sic: qz imo ipse oculus nō vr̄ colоratus vel est ipse color remissus valde. item dato q; colorata res scōm q; colorata bēret actionē ad causandum colorem in aliā reꝫ: tñ ista actio: cū esset nālis oportebat fieri p successionē: qz nā nō vꝫ operari in instanti qō est opari sine motu: sed opari per motū tñ successiue: sed ɔstat q; ista mutatio cameleontis

Qñ itelligit oē q; ñ ē ex fide pctñ est.

Camaleon ꝛ cameleopdus differunt.

Qō. 4. A

An sit verꝫ q; cameleō ad oēm colorē opositū mutet.

subita est .s.q statim q apponitur ei aliquis color rei extranee mutat colorē quez bēbat:ergo non est ibi vera mutatio faciens acgrere colorem ꝛ oeperdere. ¶ Itē colores causant in perspi cuo terminato ex cōmixtione elemētoꝝ ad seipsa:sicut ergo sunt diuerse cōmixtiones ꝛ gradus cōmixtionū in qualitatib⁹ elemē tarib⁹:ita erunt diuersi colores ꝛ gradus colores in reb⁹ cōposi tis elemētatis:cū ergo color aliqs debet acgri:necesse est aliqd variari in cōmixtione qualitatū elementaliuz:sed ista variatio nō pōt fieri subito:ergo nec talis mutatio colozis pōt fieri subi to appōsito alio colore vl'aliter.s.q nullus color potest efficere mutationē in cōmixtione qualitatū elemētaliuz cum potius sit quedā effect⁹ tantus color ad ipsa diuersitate in cōmixtiōe q̄li tatū elemētaliuz:cū potius sit qdam effect⁹ tantus color ab ipsa diuersitate in cōmixtione qualitatū elemētalium. ¶ Dicendum ergo q in cameleonte nō mutat aliqs color ad pūtiaz cuiuscūq rei:sed solum apparet nobis talis mutatio facta:causa aūt hui⁹ apparitionis dependet ex actiōe specierū visibilium:quedaz.n. spēs visibiles fortiter operant in ipsaz potentiā susceptiuā in tense imprimētes:alie sunt species que remisse imprimuntur. ¶ Pro quo sciendū q qñ spēs duozū visibiliuz simul sunt illa spēs solum imutat que est fortius in imprimēdo:est etiā regula q magis imutat potentiā visiuā spēs directa siue radius direc tus q̄z spēs reflexa:vel per remunerationē spēs directa est que est abolitio imediate in potentiā:ita q non terminant in aliqd alterū:sed in organū visionis : spēs reflexa est illa q̄ ab obiecto multiplicat ꝛ terminat ad aliqō corp⁹:ꝛ inde reflectit ad potē tiam visiuā:ꝛ sic est in visione speculoꝝ:q2 primo spēs alicui⁹ rei multiplicat ad speculuz:ꝛ ab ipso speculo reflectit ad potētiaz visiuā:ꝛ sic est in visione speculozū:q2 prio spēs alicui⁹ rei mul tiplicat ad speculum:ꝛ ab ipso speculo reflectit ad potentiam visiuā:ideo quātuz ad eandē rem nunq̄z est tante virtutis:ꝛ im pressionis visio reflexa sicut visio directe:ꝛ sic imprimit in oculo modo spēs alicui⁹ bois:si respicio eū directe valde:ꝛ tñ si respi cio eū idirecte.s.q2 video imaginē eius in speculo modicuz im primit in oculo meo spēs illa. Et per hoc soluit cōe ꝓblema.s. quare citius obliuiscit hō imaginis sue q̄z imagis alioꝝ hoium ꝛ aliaꝝ rerū.rō.n.est q2 nullus hō pōt videre imaginē suā dire cte.s.seipsuz respiciendo:sed videt eā idirecte in speculo : ista āt visio modice impressionis est:ideo nō manet memoria illi⁹.nā spēs duz fortius imprimunt diutius manent:memoria aūt so lum est dum manet spēs:ideo qa ibi manet spēs pauco tpe:ne cesse est pauco tpe manere memoriā imaginis nostre in nobis: ꝛ hoc inuit aplꝰ Jacobus in canonica sua.c.2.cum dicit. Estote aūt factores vbi ꝛ nō auditores tñ:nā siquis auditor est verbi ꝛ nō factor hic cōparabit viro ꝯsiderāti vultū natiuitatis sue in speculo:cōsiderauit enī se ꝛ abijt ꝛ statiz oblitus est q̄lis fue rit:lz aūt hoc gīale sit quātū ad eādē rē.s.q semp spēs visibiliz directa alicuius rei est fortior q̄z reflexa tñ quantū ad diuersas res fallit:q2 aliqs color est cuius spēs reflexa fortior est q̄z spēs alterius rei directa:p3 hoc de corporibus specularibus ꝛ de pu pillis oculorū nr̄oꝝ:nā speculū q2 corpus ē elemētatū necesse est vt aliquē colorē bēat:sunt tñ ita debiles isti colores q impf sio sua est multū leuis ꝛ magis sentit impressio indirecta:vel re flexa alterius rei q̄z spēs directa istoꝝ:ꝛ ob hoc in speculis rep sentant imagines ꝛ videt hō in eis imagines ꝛ in ea pte vbi ap parēt imagines magis imutant nos ipse imagines q̄z color spe culi:q2 color ipsius speculi valde debilis est.idē de pupilla:qa nō vt bēre aliquē colorē lz eū debilē bēat:apparent in ea ima gines nr̄e:ꝛ iudicamus de colore imaginū nr̄arū in pupilla ali cuius magis q̄z de colore ipsius pupille:lz color pupille directe videret ꝛ color imaginis repsentate in pupilla indirecte vī.ꝛ ob hoc lz vitra sint corpora specularia:q2 bīt colorē leuē tamē multa intra bīt colorē dentum.s.nigrū valde vel rubeum:aut rubricatū ꝛ tūc nō repesentat in eis aliq̄ imago:sed in solis vi tris albidis q magis declinant ad lucē q̄z ad colorez. sic ḡ hic in cameleonte est color qdā nālis sicut in alijs rebus nālibus:lz ille ē valde leuis sicut color pupille ꝛ speculoꝝ:ideo sicut nō vt color pupille sed spēs rei repesentate in pupilla:lz color pupil le directe videri deret ita nō vt color nālis cameleontis lz co lor rei repesentaꝝ in eo q2 aliarū rerū colores reflexi fortiores sut q̄z ipse color cameleontis directus:iō q̄cūq̄z cameleon ali cui rei obijcit color illius rei.multiplicat ipēm suā ad cameleō tē ꝛ vt cameleon colorat⁹ tali colore q̄li est ipia res an obie ctus est:cū ille color reflexus sit fortior q̄z color ipsius cameleō tis:ꝛ p hunc modū necesse est cameleontē ad oia mutari in di uersis coloribus:sicut speculū recipit diuersos colores obiectis diuersis rebus ꝛ tñ semper manet suus color. (Oē aīal q̄). hic ponunt due ꝯdones quas bēre d3 animal mundum ad cibos p3io q ungulā diuidat:scōa q cibos ruminet quodcūq; autez deficiat in vtraq; fine in vna earū imundū est(de his autē que ruminant)hic ponit aliqua aīalia que vnā ꝯdonē mūditie bīt: ꝛ in altera deficiūt.camelus:lepus:ꝛ cirogrillus ruminant lz vn gulā nō diuidunt:porcuz eōrio vngulā diuidit sed nō ruminat. (Et cadauera nō tangetis)q2 ita immūdi erant ad ingressū san ctuarij tangēdo porcū morticinū sicut comedēdo:sed quātū ad aliā culpā ꝛ penā differt multū q2 si aliquis comederet sciēter carnē porcinā mortē merebat:sed nō si sciēter morticinū por cū tetigisset.(Hec comedetis ex oībus)hic ponit ſm.s. mundi cia piscium duas ꝯdones ponit in piscibus.s.q penulas ꝛ squā mas habeant:penule vocantur quedam ale q̄bus pisces: nā tant quas nō habet anguilla ꝛ similes pisces : ideo hebrei non comedūt illā.cā aūt oīum istarū ꝯdonum siue in q̄drupedibus piscibus vel auibus ſm lr̄am posita fuit leui. 11.c. (oēs aues). hic ponit tertiū.s.mūditia auiū.(oēs aues mūdas comedite:im mūdas ne comedatis aglā ꝛ gripbē).sed nō dat regulā de mū ditia auiū sicut dedit de piscibus ꝛ aīalibus q̄drupedib⁹:iudei aūt duas ꝯdones obseruant p3ia q auis iecur bēat. ¶ Scōa q digitū p̄ominētē in posteriori pedis bēat q̄si i medio crurij. (halietū).q dr̄ falco ꝛ est auis regia alij aūt halietū auē paruam dīt q̄ de rapinis paruoꝝ auiū sustentat:vt ait Petrus in auro ra.retinet halietus exiguas in corpore vires sūt aues minime cibus predaq; sibi.(ixon).auis est ptinens ad genꝰ vulturis mi noz tñ vulturi candidi colozis. (Et oē cognini gīis).i.cognus ꝛ pica ꝛ cornix q̄ nō noīat cognus sed ad genus cognoꝝ pertinet. (strutionē)auis pōderosissima est q̄ cū alas bēat in altū se tollē nō pōt ꝛ est valde terrestris nāe:ouа enī nō fouet lz negligen ter in arena relicta foctu pulueris aīantur:vt ait isidorus. 12. ethi.(noctuaz)que nicticoraz dr̄ vel lucifuga:q2 de die cōpare re nō audet pp oculoꝝ tenerītudinē ꝛ si ꝯpareat q̄si nihil videt: de q̄ phs.2.metha.(larū) auis q̄ in aq̄ bitat ꝛ in terra ꝛ piscib⁹ insidiat vñ Petrus in auroza:fluminis bitatoz larus ꝛ incola terre.(Et accipitrē iuxta genus suū)q2 multi modi sunt accipi trū qui copulētia ꝛ aiositate nimis differūt(herodiū ac cygnū ꝛ ibin)ad genus accipitris ptinet ꝛ ē auis pua magis aio ꝛ viri bus q̄z corpore potens.que si p3io impetu p̄dā nō apprehendet amplius psequi nō dignat seipsam iracūdia laceras. (mergu lū)a mergendo frequēter dr̄ ꝛ fulica vocat.i.aucide braua siue cognus marinus:vtriq; enī frequēs imersio ptinet:iudei autem cognū marinū dīt(porphirionē)q̄ pellicanus noīatur: est autez duplex quedā que ags ma xie incolit.aliq̄ que in terra semp vi uit ꝛ serpentibus insidiat oua eoꝝ ipsosq; serpentes mortuos deuoras.(ac nicticoracē)noctua ꝛ nicticoraz idē sunt vt.s.dixi mus:ꝛ vt plerisq; vr̄:lz hic ponunt vt distincta. Melius dice tur q noctua maior auis est q̄z nicticoraz ꝛ est coloris albi nicti coraz magis ad cognina spēm declinat ꝛ coloris medij est voca turq; vulgariter mochuelo.noctua vulgariter lechuza dr̄(ono crotalū)auis longi rostri est apō flumina manens:ꝛ marie an guilis insidiat que cū dormierit resupia iacet rostrū erigēs vt accipitris refistat insidijs q̄ ab aliq̄b⁹ vocat garca. (caradriū) i.grus.(ꝛ omne qō reptat ꝛ penula5 habet non comedetur)vt serpētes alati vel squāmas bītes (oē qō mūdū ē comedite qc qd morticinū est nō vescimini ex eo)siue aīal mūdū siue īmun dū eēt.hic aūt de mundis dr̄ q2 de immūdis māifestū est q nul lo mō comedere ea lz (peregrino qui intra portas tuas est da: vt comedat:isti sunt aliq gētiles peregrinātes iter eos q nōdū ad iudaismum conuersi fuerant.(aut vēde ei)si paup est gratis da ei.si diues est vēde ei(q2 tu pplꝰ scūs dñi dei tui es)iō come dere nō debes(nō coques bedū in lacte matris sue).prohibet h quādā cōsuetudinē idolatrarū q deos agroꝝ placare volētes bedos in materno lacte coq̄bant sperātes se sic oīum frugiz co piā habituros. Judei aūt a deo vero oīa abundanter bēant si recto corde in eū tēderent.(Decimā partē separabis)hic ponit tertiū.s.decimatio oīum fructuū agroꝝ:ꝛ intelligit hoc de ſa decima vt ꝓbauimus.ē. 12.capi.(Et comedes in cōspectu dñi dei tui).qui aūt volunt q sit ista decima prima mutant hic pso nam ita q̄ ly separabis referat ad populares ꝛ li comedes re ferat ad leuitas:sed ista mutatio nunq̄z fieri d3 nisi ex cā necessaria:ꝛ q2 ipsa scriptura de se demōstrat alias vbicūq; posse mus mutare personas ꝛ nulla certitudo in scriptura maneret. Itē q2 hoc dato multū dissonat lr̄a q2 dr̄ imediate q istā decimam in cōspectu dñi comedetis.i.in atrio tabernaculi vel ad mīnus(in loco quē elegerit dñs)sed hoc nō ouenit decime leui

tarū:

† Duaz cō ditiones bēre d3 aīal mū dum.

§

† Duplex pellicā⁹

† Decima tio oīuz fructuuz agroꝝ.

L Notādum de spēbus visibilib⁹.

D Pō q3 citius imagi nis sue ob liuiscit q̄z imaginis alioꝝ bo uinum.

E

tarū: qz illā in oi loco comedere poterant: vt pz nu. 18. ca. Jtez qz leuite hēbant istas decimas in possessionē ⁊ hereditatē cū nihil aliud hērent vñ viuerent: vt pz nu. 18. cap. ergo nō soluz indigebāt ista decia pro loco quē elegisset dñs: sed magis pro ciuitatib⁹ suis vbi hēbāt familias suas. (Primogenita de armentis ⁊ ouib⁹ tuis.) De h̄ dcm fuit. ē. 12. c. (Ut discas timere dñm deū tuū). i. sic faciendo assuefies ad recte timendū dñm deum tuū. s. timore casto: vel filiali qui cū amore pfecto est: ⁊ p bona opa acgrit: timor. n. filis pncipiū bñ opandi est: sed per bona opa nō acgrit: timor aūt filialis pncipiū nō est: sed per opa acgrit loquēdo semp de acgritis secus est de infusis. ¶ De quo timore h̄ intelligat an de filli vel filiali dubiū est: nam vr de vtroq; posse intelligi: de filli gdē. s. q; isti iudei g adhuc erant ppls ipfectus mouerent in bonū per timorē seruilē: ⁊ sic faciēdo ista q̄ mandata erant a deo timebāt eū seruiliter agētes per timorē desiderio vitandi mortez vel penas infernas: magis tñ adhuc desiderio vitandi res tpales quas magis timebant cū de eis nō multū attēderent bonū nāq; ⁊ malū aduersa fronte destruunt: iō quātū se aliqs hz ad cauendū malum aliqō tñ se hz ad psequendū insectandūq; bonū oppositū: sic. n. innuit arist. in. 8. ethi. dans cognosci pessimū vitiū per optimā virtutē oppositā ⁊ optimā virtutē per pessimū vitiū: sed sic est q; mala vite future opponunt directe bonis vite future: ⁊ mala vite pñtis bonis vite pñtis: g̃ qui multū fugit mala vite future multū diligit bona vite future: qz nō cognoscebāt ea cū adhuc carnales existerent: g̃ modicū fugiebant mala vite future qui pari rōne nō sciebāt bona aūt huius seculi q̄ cernunt abundantiā. s. diuitiarū ⁊ multiplicationē filioꝝ: qetē in terra imunitatē a languoribus ⁊ suis hostib⁹ oñari: hec. n. sunt q̄ maxīe iudei huius seculi amatores desiderabāt: nimis g̃ mala opposita fugiebāt: esuriē nuditatē: sitī: pestē: gladiū: captiuationē: ⁊ durā hostiū subiutē vt g̃ hec nō inferret eis deus q̄ posse eū inferre eis experimēto ostabat timebant eū ⁊ obseruabant mādata eius: si aūt hec mādata nō obseruarēt nec eū seruiliter nec filiali amore diligerēt: pōt ēt hoc de filiali amore itelligi. s. q; isti facerēt ista q̄ mādata sunt ⁊ sic timebūt deū omni tpe. i. bebunt reuerētiā ad eū omni tpe sic filij ad patrē: qs āt timor magis ꝺueniat huic lre. ¶ Rñdetur q; timor filialis est de quo debet intelligi ⁊ patet: quia timor seruilis solū habet se vt via ad bonū ⁊ non vt terminus cū nō possit manere in vita eterna: ēt qz ipse nō hz in se aliquā rōnē boni sed solū sortit eā per accns inquātū dat occasionē ad bñ agēdū: qñ aūt nullā ad bñ agēdū dat occasionē: nec per se nec p accns est bonus sic in demonib⁹ qui valde timēt deū ⁊ cō tremiscunt cozā eo vt pz Jacobi. c. 2. s. demones ⁊ credūt ⁊ contremiscūt: tñ demones nō arcent ab aliquo malo p hūc timorē siz quāta mala pñt ⁊ agē sinunt tāta agūt: ⁊ dū magis timēt magis ei quē timēt inuidēt: nūc g̃ cū nō possit bēre rōnē finis nō ordinabunt aliq̄ in ipm: sed hic ponit subordinatio quorūdaz bonoꝝ actuū ad ipm timorē. s. cōpletio mādatorū hic positorū cū dr q; daret pmogēita: ⁊ decimas: ⁊ primitias: vt discat timē dñum oi tpe g̃ timor finis est: siz nō pōt poni filis timor vt finis taliū operationū: g̃ nō pōt intelligi de amore filli intelligēdo aūt de amore filiali est sensus exerceas te in his pceptis: vt sic causes in te timorē dei. i. quādā reuerētiā ad deū fm quā reuerearis oi tpe. (si longior fuerit) istud est vnū impedimētū ad ñ deducēdū pmogēita ouiū ⁊ armētoꝝ in locū sanctuarii. (tibiq; benedicūt nec poteris ad eum cūcta portare). i. multiplicauerit greges ⁊ armēta tua. ⁊ est hoc fm impedimētū. s. multiplicatio: qz si magnus grex vel armētū duci dēret magnus labor eēt: ⁊ sic in deportādis frugibus (vēdes oia ⁊ in pciū rediges) ista est alia rō q̄re nō intelligat de decimis leuitarū: qz magnū dānū eēt hoc leuitis: qz forte ille res q̄ dabant p decia erāt in paruo valore: iō daret pauca moneta: ⁊ in locū ad quē portarēt pecuniā: ⁊ ī quo eēt scūariū valerēt maiorē pciī extimationē: ⁊ sic redigerent in pauca cū itez emerēt. ¶ Jtē qz labor eēt leuitis emere in loco sctūarij ⁊ deide ferre in ciuitates suas: ⁊ tñ necessariū erat ad familiarū suaꝝ sustentationē: melius g̃ vr vt decñ fuit. ē. 12. c. q; leuite decimā suā per ꝓpinquas ciuitates vrbibus suis decimas colligerēt. (Edes ex eadē pecunia qcqd placuerit tibi: ⁊ epulaberis). ⁊ ēt ista est alia fortissima rō qz g̃ dabat istā decimā comedebat eā: qō nullo mō dici pōt de decima leuitarū: qz tunc paucum aut nihil maneret leuitis: ⁊ nec vz qō dicebat nicolaus q; isti dantes decimas nō comedebat de ōcimis: sed de carnib⁹ victimaꝝ pacificarū: qz dr hic q; ex eadē pecunia q̄ data fuit ꝓ rebus vēditis emerēt oues vel boues vinū ⁊ oia q̄ desiderarēt ⁊ epularent. ¶ Et si dicas q; hic est mutatio pſone ⁊ q; intelligit hoc de leuitis q; ipsi reciperent pecunias de reb⁹ vēditis: ⁊ ex illis pecunijs emerēt sibi qcqd vellent. ¶ Doc non pōt stare qz dr epulaberis tu: ⁊ domus tua: ⁊ leuita qui est intra portas q̄ ipole est q; epulaberis referat ad leuitā sed ad dantē decias. (Siue ex armētis). Judei erāt multū vediti gustui: qz cū rudes valde eēnt sola carnalia cognoscētes serebāt in ista carnalia: deuz autez q intrinsice cognoscebat eoꝝ defectū: ⁊ sciebat qd eis oportunū foret: vt sic eos cū letitia magis ad cultū suū prouocaret pmittebat eos delectari in his q̄ fm sensuz. s. in gustu de quo magis dixim⁹. ē. c. 12. (Siue ex armētis) armēta fm cōem significationē ꝓ magnis aīalibus assumunt vt pro bob⁹: vaccis: ⁊ bubalis: atq; camelis: greges aūt oñr ꝺgregatiōes minoꝝ aīaliū vt ouiū: caprarū: porcoꝝ ⁊ sic deceteris. hic aūt accipiunt armēta eōrio. s. p puis aīalib⁹ vt caprīs: ouib⁹: ⁊ porcis: ⁊ pz qz sequit imediate. (Siue ex bobus). Et ponunt ista duo tāq̄ distincta si tñ acciperet armētū ꝓprie: tū idē sit armentū ⁊ bos: nō distingueret bos ꝺ armētū. (Uinū ⁊ sicerā) sicut in cibis carniū permittebat eos eligere qō vellent: ita in potibus dabat eis optionem. (Et oē qō desiderat aīa tua). i. oia illa ad q̄ inclinaris fm tuā sensitiuā affectiuā: de quo magis dixim⁹. ē. 12. qūo aīa desideret: ⁊ in hoc laborabat eis deus spē in cibis ⁊ potib⁹ vt de quocūq; vellēt comederēt: ⁊ biberent: nā si limitasset eis cibos ad aliqō genus: qz ipsi erāt imperfecti tristarent ⁊ fugerent oblationē sacrificiozū: vt exercitationes in cultu diuino qō peius erāt: vt g̃ libenter moueretur in cultū dei q̄si non ex aliquo vrgenti pceptо: sed ex aliquo sui cōmō: aut delectatione pmisit eis cibis aut potibus vacare qbus vellēt. (⁊ comedes cozā dño deo tuo). s. in atrio tabernaculi: qz qui sacrificiū offerebat intra atriuz tabernaculi debat illud offerre alias mortis reus erat vt pz leui. 17. ca. ⁊ si sacrificia pacifica erant de qbus ipse offerēs comedere debat intrabat offerens in atriū ⁊ coquebat in cacabus caldaria aut lebete carniū victimaꝝ q̄ ad ipm ⁊ sacerdotē pertinebāt ⁊ post sacerdos auferebat qō suū erat. s. pectusculū ⁊ armus dexter: vt pz nu. 18. c. ⁊ relique carnes manebāt ipsi offerenti: vt pz leui. 7. c. bas aūt comedebat cozā dño. s. intra atriū tabernaculi añ altare holocaustoꝝ: nā ex locū sctm eas comedi nō licebat. (Et epulaberis tu ⁊ domus tua). i. gaudebitis in cibis ⁊ potib⁹ tu ⁊ vniuersi q̄ in familia tua sunt: nā deus volebat dies taliū sacrificioꝝ oib⁹ eē dies letitie: vt oēs tales dies ōsiderarēt ⁊ afficerent ad sacrificia dei atq; gr̃as deo agerent (⁊ leuita q̄ intra portas tuas est). loqr ad israel q; hēbat ciuitates in qb⁹ morabāt leuite ⁊ oñr alīq morari itra portas: nō q; iter duas portas situent siz q; intra portaꝝ ambitu: ⁊ clausionē cōmorarent. erant aūt isti leuite q; hītabāt in toto isrl in ciuitatib⁹ eis datis erātq; seiūcti ab icolatu alioꝝ pploꝝ: qz nō morabant cū eis ī suis ciuitatib⁹: hēbant nāq; leuite ciuitates. 48. vt pz nu. 35. in qbus ipsi soli morabant: ⁊ pz qz iste ciuitates nō hēbāt tētoria ad se mānādū ⁊ vineas plātādū sic alie ciuitates aliaꝝ tribuū: siz pau cū spatiū ad exitū a ciuitate ad ꝺdelectādū ⁊ agros ad pascēdū pecora: ⁊ alias necessitates filēs nō enī indigebāt vineis ⁊ scānatiōib⁹ cū ex decimaꝝ redditib⁹ sustētarent: vt pz nu. 18. c. alīq tñ de istis leuitis hītabant ex ciuitates int alios viros de alijs tribub⁹: ⁊ h̄ forte faciebāt pp idigētiā vel aliā qālibet occasionē: ⁊ de istis ꝓprie dicebat ad isrlitas q; ē itra portas tuas i. nō obliuiscaris leuite q; itra portas tuas cōmorat. s. in ciuitatib⁹ in qb⁹ cōmorar̄is (caue ne derelinq̄s eū) valde h̄ admonet ōs: qz leuite erāt paupes ⁊ idigebāt sustētatiōib⁹ factis ab alijs. (qz nō hz ptē in possessione tua). hic demonstrat pauptas leuitaꝝ ⁊ cā est: qz leuite nō poterāt aliquid laborare in colēdo agros: vel vineas sicut alij de alijs tribubus: vt sic sustineant se in necessitatib⁹: alij aūt ista faciebāt iō poterāt magis abundare: iō abūdātes ipsi leuitas inuitare debant ad ꝺuiuia in talibus solēnibus sacrificijs: ⁊ hoc qz leuite nullā partē possessionis inter ceteras tribus hēbant vt inde abundarēt. (Anno tertio separabis). hic agit de tertia decima que vocat decia pauperis ⁊ ista decima nō fiebat anno quolibet sicut alie due: sed de triēnio in triēnium ⁊ ista decia erat minor qualibet alia: ō cima enim pria que dabat leuitis maxia erat qz fiebat de non decimato. ¶ Scda erat minor qz decimabant nouem solum ante vo decē. ¶ Tertia minima erat qz fiebat de pauciorbus q̄s nouē ptib⁹. (Et repones intra ianuas tuas) ista decia nō reportabat ad locū scūarij sicut alia fa (veniētq; leuites in oib⁹ trib⁹ decimis leuites aliquā hēbat. s. primā integraliter: scdaz ⁊ tertiā q̄tū ad aliquid: ⁊ rō huius qz leuite multi erant nullā aliā hītez hereditatē nisi decimas ⁊ illas rursus decimabant ītmo sacer-

Qō. 5 A An h̄ intelligat de timore filli vl filiali.

B Rñsio.

Rñsio.

Leuitarū paupies h̄ oñdit ⁊ bonus causa.

Obiect.

doti: vt pz nu. 18.c. iō tanꝫ pauperes recipiebant ptes de alijs decimis. (Peregrinis ꝛ pupillo ꝛ vidua) istis ficbat decia ista ne pauptate grauati cogerent fuire gentilibꝰ a qbus ad idola triā traberent. (Qui intra portas tuas sunt). i. intra portas vrbium tuarum nō autē intra portas domus tue: quia hic loquitar toti israeli (vt benedicat tibi dns in cunctis opibus) ista bn̄dictio semp ponit: qz perstam maxie ad elemosynā icitabant: quia valde carnales erāt.

¶Capitulum.xv.

Septimo anno facies remissionem: que hoc ordine celebrabitur. ¶Cui debetur aliquid ab amico vel proximo ac fratre suo repetere non poterit: qz annus remissionis est domini.

Cōnexio capi.

Septimo. Dicto supra ō elemosyna que fiebat leuitis ꝛ pauperib⁹ hic agit de elemosyna q̄ fit oibus debitoribus p remissiones. 7. anno. ꝛ iubileozū: ꝛ pōt hoc reduci ad latriā idirecte: qz pauperes debitores ne cogerent corporali pena siue labore debita soluere fugere posset ad gentiles: ꝛ ibi idola colerēt ꝛ isto mō cogētes eos de terra fugere darent eis occasiones colēdi deos alienos sicut dixit Danid ō expellentes eū de terra israel. 1. reg. 26. c. maledicti sunt in ospectu dn̄i qui eiecerūt me hodie vt nō bn̄tē in bn̄ditate dn̄i dicētes vade fui dijs alienis. ex pietate ḡ dei introductus fuit septimus annꝰ remissionis vt in eo debitores a suis creditoribus absoluātur: ꝛ serui a dominis. ¶Et tanguntur tria pncipaliter. ¶Primū remissio debitozū. ¶Scōo liberatio seruozū ibi. (cum tibi venditus fuerit). ¶Tertio de solutiōe primogenitozū ibi. (de primogenitis qui nascunt). pria ī duas partes. In pria ō remissione. In secūda de liberali largitione ibi. (si vnus de fratribus). (Septimo anno facies remissionē). toti populo ista dn̄r quasi vni viro: qz cuilibet de israel. (An aliquid debet ab amico vl̄ proximo de fratre). ¶Isti sunt iudei natione ita q̄ descendant de genere Jacob. Et non intelligitur hoc de conuersis ad iudaismum pz qz idē est de remissione debiti sicut ō seruitute. sed qui cōuersi erant ad iudaismū: vel filij eozū si venderentur in seruos nō liberabant in iubileo vt bn̄ leui. 25. c. nō vocātur cōuersi a gentilitate ad cultū iudeozū fratres eozū: vel proximi eozū quod satis pz hic: qz lra distinguit inter frēs: proximos: ꝛ amicos quātū ad peregrinos: ꝛ aduenas: si autem proximi aut frēs vocarent gentiles nullo mō distinguereꝫ hic inter aduenas ꝛ proximos ꝛ fratres sed distinguet: ḡ nō sunt alij ꝓximi: vl̄ frēs nisi iudei ex genere: pz dn̄a qz vltra aduenas ꝛ peregrinos nō poterat hoc intelligi nisi de gentilibus si nō acciperent aduene: ꝛ peregrini pro ipsis cōuersis ad iudaismum vel filijs cōuersozū: cū gentilibus aūt cōmunicatio nulla erat iudeis ītra eandē ciuitatē cum ipsi de terra sua oēs idolatras excluderent vt pz exo. 23. et. 34. et. 6. et. 7. c. relinquit ḡ soli conuersi ad iudaismum: vel filij eoz qui vocent aduene ꝛ peregrini: q̄ autē non vocent fratres pōt qz. j. soli iudei vocant inter se fratres cum dn̄: cū venditus fuerit tibi frater tu⁹ seruꝰ hebreus: aut hebrea ꝛc. Frēs enim sunt inter hebreos vel illi q̄ sunt carnales ex eodē pr̄e sicut cōmuniter accipit: vel q̄ sunt ex eadē familia. Vocat proximus qui lz nō sic cōiunctus consanguinitate in gradu satis propinquo: est tn̄ cōiunctus in cōmunicatione: vel vicinitate vel alios similes mōs. Amicꝰ vocat qui licet nō sit cognatꝰ: vel affinis: vel vicinus est tn̄ in benuolentia ꝛ amore nō latente per cōtra passum cōiunctus vt ait aristo. 8. ethico. ꝛ hec omnia inter hebreos ex genere. nā dato q̄ aliquis hebreus ex genere haberet amicū aliquē cōuersum de gentilitate nō proderit ei talis amicitia quantū ad remissionē faciendam: quia tali amico non obligabatur iudeus facere remissionē. (Cui debetur aliquid ab amico). Si quis enim aliquid accōmodasset ad tēpus incertū: ꝛ transirent septē anni vel pauciores: dum tamen veniretur ab septimū annus remissionis: nō propter hoc statiz manebat res apō accōmodatariuz. i. apud illū cui accōmodabatur sz reddebat domino suo: qz res accōmodata nō debet illa enim pōt deberi res cuius possessio nō est penes eū cui debetur proprietas: cum autē res aliqua est in possessione alicuius est etiā rei ꝓprietas penes eum non pōt deberi ei illa res: quia id quod mihi debet nondū est meum in spē donec reddatur ꝛ effi[illegible] iuris per traditionē factam mihi: res autē accōmodata manet quantū ad ꝓprietatē apud ipsum qui accōmodauit manet etiā penes eum possessio: qz ille possidet cuius nomine possidetur nō ergo debetur res cōmodata ipsi cōmodatori: sed res mutuata cuius possessio ꝛ dominium transiuit ad ipsum cōmodatarium debetur cōmodatori: vt si quis cōmodet alteri equum ad ambulandum vsqz in villam non dicitur debere equum iste illi: si tamen quispiam alteri mutuet decem florenos iste cui mutuantur debere dicitur alteri decem florenos: quia proprietas ꝛ possessio florenozum transiuit ad eum illozum decem florenozum: quādo ergo dicitur hic q̄ aliquid debeatur alicui a proximo suo intelligitur q̄ ei mutuauerit vel vendiderit aut quomodo libet ei: obligatus sit ad tradendum aliquam rem: que non est in proprietate vel possessione eius cui dari debet. ¶Et quantum ad hoc inter iudeos aduertendum erat q̄ si quis alicui rem aliquā mutuaret: vtpote pecuniam poterat creditor debitorem vrgere vt solueret ante tempus redemptionis scilicet ante septimum annum: si tamen eueniret vt in anno remissionis septimo non esset solutum debitum nunquā vlterius compellebatur debitor soluere illud debitum: ꝛ si conueniretur coram iudicibus vt solueret illud debitum absoluebatur per legem ipsam: ꝛ si aliquis renunciaret istam legem. ſ. q̄ dato q̄ ītra annum remissionis non solueret q̄ teneretur postea soluere non valebat ista renunciatio: quia ista lex erat introducta in fauorem pauperū pncipaliter: ideo priuilegio suo non poterant renunciare. ¶Itē quia si possent renūciare legi isti fieret fraus legi: ita q̄ lex ista nō haberet locum in aliquo casu: nā quandocūq̄ aliquis mutuaret aliquid alteri mutuaret sub hac oditiōe apposita. ſ. pus faciēdo renūciare isti legi q̄ ipsi q̄ mutuū accipe vellent satis faciliter facerent coacti angustia iopie: ꝛ sic tn̄ eēt ac si lex ista nunqz data fuisz. (Ab amico vel ꝓximo ac fratre suo repetere nō poterit.) Isti oēs debrei sūt ꝛ ō gīe hebreoz: nā figs eēt ouersus de gētilitate vel filiꝰ eiꝰ q̄ de gētilitate ouersus ē nō gaudebat isto priuilegio: qō solis iudeis ex gīe indultū erat vt pz. j. qz facit dīaz iter amicū primū ꝛ frēz ad peregrinū vel aduenā. (qa annꝰ remissionis ē dn̄i). i. qz deus statuit istū annū septimū: vt in eo oia debita remitterent: ꝛ q̄ fuꝰ eēt liber efficereꝫ: iō iudei filij iacob in quoz fauorē h̄ indultū fuerat remittere debant oia debita ꝛ remitti eis ab alteris: iste annꝰ septimꝰ remissionis nō cōputabat a tpe quo aliqd alteri mutuatū est: qz tūc nō eēt annꝰ septimꝰ aliquid cōmune: nec annus iubilei esset aliqd cōmune: contrarium autem patet Leuiti. 25. c. quia in illo anno omnes serui liberantur etiam de anno remissionis patet: quia in anno remissionis nō colebatur: vel seminabatur terra: nec putabantur vinee: sz nec ipse dominus colligebat solus oia q̄ sponte in agris suis: ꝛ vineis germinabant sed omnibus peregrinis: ꝛ aduenis: atqz pauperibus: ꝛ bestijs terre ipsa relinquebant vt patet in ꝓcal legato. c. sed cōputabantur isti anni sic: quia postquam intrauerūt israelite in terra chanaan fecerunt vnum annum remissionis: ꝛ post septem annos fecerunt iterum annum remissionis: ꝛ sic de septē in septē ānos remissionis annū celebrabāt: ꝛ si aliqs vno mēse añ ānū remissiōis mutuaret alteri pecuniaz: trāsacto illo mēse nō poterat creditor petere illaz pecuniā: qz ia erat annꝰ remissionis: ꝛ sic erat de vēditiōe fuoz: qz si vnꝰ fuꝰ vēderet alicui q̄ eēt hebreꝰ ex gīe liberabat in anno remissionis: ꝛ dato q̄ in anno sexto vēderet in anno sequēti. ſ. septīo liberabat vt satis declaratur Leui. 25. c. (A peregrino ꝛ aduena exiges.) Peregrini vocāt q̄ de gētilico ritu ad hebreoz observantias cōuersus est: ꝛ iste idē vocat aduena: quia adueniebat de alia lege: vel opione ad iudaicā. ¶Sciēdū q̄ in h̄ de⁹ vī quodāmō magis fauorabilis iudeis ex gīe q̄ cōuersis de gentilitate: nam inter iudeos de stirpe Jacob tenebat ista lex. ſ. q̄ remissio fieret debitoribꝰ iter aduenas. ſ. cōuersos de gētilitate nō tenebat. ¶Itē excellebāt iudei ipsos cōuersos in alio: qz iudei ex gīe ciues vocabāt: cōuersi aūt nō vocabāt ciues vt pz h̄ cū dī: a peregrino: ꝛ aduena exiges: ciuē ꝛ ꝓpinquū repetēdi nō hēbis ptātez qō manifeste itelligit de ipsis ouersis sic dī. s̄. 1. c. qō iustum est iudicate siue ciuis ille fit: siue peregrinus: ibi autē refferri nō pōt peregrinus nisi ad conuersos vt ibi: declaratum est sic etiam leui. 24. ¶Itē excellebant eos in alio: quia si vnus iudeus venderetur alteri iudeo: nō poterat eum tenere nisi vsqz ad annū redemptionis: vt patet Exod. 21. capi. 7. j. in littera. si tamē emeret aliquē de conuersis ad iudaismum poterat eum tenere in eternum: vt patet Leui. 25. c. cum dicitur seruus ꝛ ancilla sint vobis de nationibus q̄ in circuitu vestro sunt ꝛ de aduenis qui peregrinantur apud vos vel qui ex bis nati

† Debitozuz remissio.

† Qō. 1. A Qō soli de scēdētes ex gīe iacob vocant inē iudeos fratres vel ꝓximi. q̄ vo ouersi īt ex gētilitate vocant peregrini. Judeus ex gīe ꝛ ouersus ad iudaismū nō vocant amici iter se quātacūq̄ federa ant beniuolentiā bēant.

† Dīuisio eiusdē.

† Notandum.

† Qō. 2 A Qō deꝰ dabat multa ꝓuilegia iudeis ex genere q̄ nō dabat cōuersis ad iudaismū. Et q̄ erant.

nati sunt in terra vestra hos habebitis famulos ⁊ hereditario iure trāsmittetis ad posteros atq; possidebitis i eternū fratres aūt vr̄os filios israel ne opprimatis p potētiā: dabaf ār ista aliqualis excellētia iudeis ex gīie sup̄ uersos de gētilitate: qr cū iudei eēnt p̄cipue populus dei cui lex data fuit si alijs cōparent quātū ad oia: nimis indignarēf eis tāq; aliqd iniustū ab eis paterent vt ergo tolleret locus inuidie ⁊ ptētiōis in populo illo q adhuc rudis erat voluit de⁹ uersos minoris honoris esse quātū ad supra dicta q̄s iudei ex genere essent vt eis quodāmodo subiecti viderent. ¶ Et istū modū tenere voluerunt iudei cū ad fidē Xp̄i conuersi sunt. s. q volebant p̄ferri conuersis ex gentilitate ⁊ fuit ista disceptatio magna inter romanos christianos in ecclesia primitiua: nā q de iudaismo uersi fuerāt gētilibus se p̄ferebāt: gētiles aūt vice versa digniores se iudeis uersis arbitrabāt: vnde in eis erāt inuidie ⁊ dissensiōes donec apl's in epla q̄ ad ro. dō vtroq; redarguit demonstrās vtroq; peccasse ⁊ indigere gr̄a dei: nec aliquos eor̄ aliqd meritos vt alteris p̄ferri deberēt. Sciēdū aūt q inter iudeos erat q̄druplex cōicatio: qa aut iudei cū iudeo aut uersi de gētilitate cū alio uerso. aut iudei cū cōuerso aut uersi cū iudeo: lex aūt ista q̄ hic ponif solū tz quātū ad vnū modū. s. qñ cōicat iudeus cū iudeo: nā tūc remissiōis locus erat ⁊ pz qa dō cui aliqd debef a ꝓximo suo: vel amico: aut fratre: mānifestū ē q ista dei locutio ad israelitas est. s. ad iudeos ex genere ⁊ cuz dō ab amico: vel ꝓximo: ⁊ fratre opz intelligere de amicis: ⁊ fratrib⁹ hebreor̄: lz ꝓximi ⁊ fratres hebreorū solū vocanf alij hebrei ex gīie ergo solū ad eos dirigif. Qō aūt hebrei solū vocentur fratres pz Leui. 25. c. cū dō fratres aūt tuos filios israel nō opprimes p potētiā: sic ēt pz. j. si aūt eēt inter uersos ista cōicatio nō tenebaf ista lex: nā si vnus alteri pecuniā mutuaret poterat quocūq; tpe repetere eā: qō pz qa si nulla lex ꝓstituta eēt iubens remissionē fieri anno septimo nō tenerenf facere: ideo quocūq; tpe posset creditor a debitore petere id qō debebaf: qa ergo ista lex nō dirigebaf ad uersos lz solū ad iudeos nō tenebant conuersi ad celebrādū istū annū remissionis: ēt erat idē de venditiōe seruorū: quia si vnus iudeus alteri iudeo venderef in seruū liberabatur in anno remissiōis: si aūt venderef vnus conuersus alteri conuerso celebrabaf vēditio simpliciter nec liberabaf in anno septimo remissiōis: nec in anno. 50. iubilei nō tenebat ēt ista lex in tertio mō cōicationis. s. qñ cōicabat iudeus cū cōuerso: nā si aliquis iudeus mutuaret qdpiā cuiq̄ conuerso de gentilitate aut filijs conuersor̄ nō liberabaf ipse conuersus creditor in anno septimo remissiōis: vel in anno iubilei qnquagesimo: de hoc pz hic cū dō q in septimo anno remissionis ille cui aliqd debef a ꝓximo suo: vel fratre: aut amico nō poterat repetere: cadebat enī a iure petēdi q̄si si ipse debitor nūq̄ fuisset obligatus creditori. dō postea a pegrino ⁊ aduena exiges ciuē ⁊ ꝓpinquū repetēdi nō habebis ptātē: idē si reciperet iudeus aliquē cōuersū in seruū nō liberabaf ille in anno remissiōis: nec in anno iubilei lz erat seruus in eternū vt pz Leui. 25. c. cū dō hos trāsmittetis ad posteros iure hereditario: ⁊ possidebitis seruos in eternū nec tenebat ista lex in q̄rta cōicatione q̄ est uersi ad iudeū. s. q si aliqs uersus cuiq̄ iudeo aliqd mutuasset data q nō solueret añ annū remissionis: tñ manebat obligatio ad posteriora tpa vsq; in eternū pz quia lex solū dicit de iudeo ad iudeum ergo in illis solis tenet. ¶ Si āt arguas q ista lex data f in fauorē iudeor̄ vt ipsi eēnt excellētiores: si tñ staret q iudei debētes alicui uersō de gētilitate tenerenf soluere ēt post annū remissiōis: nō magis esset ista lex in fauorē iudeor̄ q̄s uersor̄. ¶ Rñr q ista lex nō dabaf iudeis in fauorē ptra illos q de gētilitate uersi erāt: lz dabaf iudeis pauperibus q debitores erāt in fauorē eor̄ contra creditores etiā in hoc q̄dā excellentia erat: quia pauperibus cōuersis non dabatur iste fauor cōtra uersos creditores. ¶ Itē lz in ista parte de mutuatione rerū non seruaretur fauor aliqs omniū iudeor̄ contra uersos: qa nō equaliter vterq; iudicabant in cōicatione: etiā ista q̄rta nō seruabatur lex de redemptione seruor̄: quia si iudeus venderef uersō de gentilitate nō liberabaf in anno remissionis vt pz Leui. 25. c. iō mandabat deus q qñ aliqs iudeus p paupertate venderet se alicui cōuerso ex gētilitate ne opprimeref ab eo p potentiaz: q cognati eius possent eū redimere: vel ipse posset se redimere si tñ deberet in septimo anno liberari nō tātopere deus mādaret vt seipsum redimeret ipse vēditus: vel q a cognatis redimeref: ēt pz magis b̄ qa subiungif in littera Leui. 25. q si nō posset se iste redimere: nec ab alio redimeref q saltē in anno iubilei liberaref: si tñ venditus eēt alicui hebreo dato q nō redimeret se nec redimeref ab alio in anno septimo remissiōis liberare tur: in hoc aūt pz qō. ō. dicebaf. s. q ēt quātū ad istā legē daba tur maior fauor iudeis q̄s uersis de gētilitate. nā si gētilis veneref iudeo erat seruus in sempiternū ⁊ trāsmittebant ad posteros iure hereditario: si tñ venderet iudeus uersō saltē libe rabaf in iubileo vt pz de vtroq; Leui. 25. c. (Alienigena ⁊ aduena exiges). i. a gētili q pegrinaf inter vos: vel a cōuerso de gētilitate ad iudaismū. (Liuē ⁊ ꝓpinquū repetēdi nō habebis ptātē.) Propinquus vocaf aliqs in cognatiōe ꝓiunctus: ciuis vocaf qcūq; iudeus q in eadē ciuitate morabaf uersi aūt de gentilitate ciues nō erāt: qa nō gaudebāt duobus priuilegijs ciuiū in q̄cūq; politia. s. q participent lege ⁊ p̄ncipatu saltē cōcionatiuo vt pz in. 1. c. 3. politi. cōuersi aūt lz participarent lege quātū contractus vt nulla iniuria eis fieret vt patet Leui. 24. c. equum iudiciū sit inter vos siue ciuis siue pegrinus peccarūt: sed non participabant principatu nec pte hereditatis vnq̄ inter iudeos assumere poterāt lz inter eos aliqualr vt valebant viuebāt. (Et oīno indigēs ⁊ mēdicus nō erit inter vos). ī. dicit q nō deerūt pauperes in terra vestra. aliq rñdent q intelligit hoc si iudei bñ se haberēt nō eēnt pauperes in terra sua: si aūt male se haberēt eēnt pauperes in terra. ¶ Sed hoc implicat ꝓtradictionē si respiciatur: quia ista remissio pauperibus faciēda ⁊ accōmodatio vel donatio liberalis: si ergo qñ iudei seruarent mandata dei non eēnt pauperes in terra sua: ergo ista lex solū seruari deberet qūo seruarenf mandata alia. hoc ꝓtradictoriū est ⁊ ridiculū. ¶ Itē dato hoc deus daret aliquā legē q̄ solū seruāda eēt qñ ipsi q seruare deberēt mali eēnt. ¶ Itē ꝓplicaf alia ꝺictio: qr dō. ī. q seruādo ista benedicēf ⁊ multiplicabunf in oīb⁹ bonis lz solū ista bñdictio ꝓmittif bonis: q̄ isti boni eēnt. ¶ Itē nō p̄t stare qa eadē bñdictio dat tribuēti qñ pauperes oīno esse nō debēt vel qñ dō q non deficient. ¶ Dicēdū ergo q ille due auctoritates in eodē tpe intelligūt sed ista prima intelligit ꝓperatiue: illa scda intelligit assertiue. (Et oīno indigēs ⁊ mēdicus.) Est sensus faciatis q inter vos nō sunt indigētes ⁊ mēdici. Et adhuc ista ꝓpositio hz duos sensus ꝑm q ly oīno pōt determinare verbū erūt vel nomē indigēs: si detineret verbū est sensus faciatis q nullus indigēs sit in terra vr̄a: qa oīno ꝓponif negatiōi ⁊ equipollet suo ꝺrio. s. nullus vel nullo mō ⁊ hoc falsuz est: qa repugnaret alteri ꝓpositiōi. s. nō deerūt pauper̄ in terra vr̄a: si determinet oīno nomen indigēs est sensus faciatis q nō sit aliqs in terra vr̄a q taliter vel oīno sit indigēs ⁊ mēdicus. Et tūc bñ stat alia ꝓpositio: qa p̄t eē multi pauper̄ quor̄ nullus sit totalr indigēs vel mēdicus: qa paup dō q parū hz pōt tñ aliqualiter vitā trāsigere sine b̄ q ostiatim ⁊ publice petat oīno indigens vel mendicus est q nihil oīo hz lz ad viuēdū cogif mēdicare: ⁊ tales mādabat dñs ne eēnt in terra israel. s. vt ꝓsit eis viuites necessaria ad vitā vel accōmodarēt: ⁊ si soluere nō possent q remitterēt. (Ut bñdicat tibi dñs.) Et hoc pz q illa locutio ē ꝓperatiua: qa als nō ꝺiungeref bñdictio ꝓp illā: qa in illis solū meremur q̄s pōte agimus. (Si tñ audieris vocē dñi dei tui). i. si volūtatē ꝓmptā ad obediēdū ⁊ faciēdū habueris. s. hoc qō mādatū est de subueniēdo paupi. Et ecōtrario si nō obedieris deo subueniēdo paupi diminuēf bōa tua. (⁊ custodieris vniuersa q̄ iussit) i. ope ꝓpleueris ea q̄ nūc mādauit de remittēdo debita: ⁊ tribuēdo paupi: ⁊ oīa alia mādata supra posita. (Feneraberis gētib⁹ multis.) Dicponunf bñdictiones accōmodantis ⁊ ꝺimittentis debita: ⁊ sicut p q̄ qs peccat p hec torqueī ita in qbus aliqs bñ agit in his remunerationis partē accipit: qui ergo accōmodat vel gratis erogat abūdabit. (Feneraberis gentibus multis). i. qa paupi accōmodas deus multiplicabit in tantū bona tua q multis gētibus accōmodare possis: ⁊ non indigeas vt aliquis tibi accōmodet. Et non accipiē hic fenerari p cōmodatiōe facta sub vsuris: qr quāuis ad ouritiā cordis eor̄ ꝺcessum fuerit eis q extraneis ad vsurā pecuniā traderent ne a suis raperēt: sed tñ de se non erat bonū: sicut de libello repudij qui ꝺcessus est ad ouritiā cordis eor̄ vt hr̄ Matt. 19. c. s. ne vxores interficerent: nō est ergo aliquo verissimile q deus daret eis remunerationē boni opis in lucro q̄si iniusto: ⁊ pz magis ex lra hebraica: qa aliud vbū ponif hic q̄. j. 23. c. vbi permittif eis accipere ab extraneis vsuras. (Dominaberis natiōibus plurimis.) Si bñ egeris. (Et tui nemo dñabif.) Qr qñ bñ agebāt oēs hostes timebāt eos: si āt ꝺimitterent legē dei sui īmediate aliarū nationū pedibus calcabantur: ⁊ ista littera tota legitur assertiue per modum prophetie ⁊ non imperatiue vt [illegible] mutant.

Alterca tio inter gētiles ⁊ uersos i primitiua eccle sia.

B Soli hebrei iter se vocā tur fres uersos autē ex gētilitate nō reputant fres.

L

Obiect.

Rñsio.

Rñsio.

Obiectio.

Bñdictōes ꝺimittētes debita.

Sicut p q̄ qs peccat p b̄ torqueī sic p q̄ quis mereī p b̄ ꝓmiabitur.

Qō.3. A De liberali largitiōe ⁊ charitate ad proximos.

(Si vnus de fratribus tuis.) ¶Inuitat eos hic ad pietatē primo: nā iudei dura viscera habebāt vt magis vellēt aliena rapere q̄z cuiq̄z de suis erogare: deus āt nūc admonet vt ꝓximos exhibeāt viscera charitatis ⁊ dicit. (Si vnus de fratribus.) Fratres vt.s. declarabamus accipitur solum pro eo qui de gñe iacob est: alij āt pegrini vocāt ⁊ aduene hic aūt cū opa pietatis ad oēs eē impēdēda venūciet ad fres tñ ꝑncipaliter. s. ad eos q de genere iacob: nā glibet iudeus tenebat cuiq̄ valde indigēti si poterat erogare siue gētilis ille eēt: siue ouersus: vel q̄licūq̄ ⁊ dato q̄ nō eēt in magna necessitate cuicūq̄ tñ bene faciendo merebat valde: sed in hoc magis tenebant eis q de gñe suo erant: eodē modo qui conuersus de gētilitate erat merebatur in bñfaciēdo alicui iudeo pauperi: magis tñ merebatur bñfaciēdo alicui cōuerso de gētilitate q erat de gñe suo: ꝓpter dignitatē tñ hebreoꝝ mētio fit magis de eis q̄z de ouersis de gētilitate. (Qui morātur intra portas ciuitatis tue.) Ad totum israel loquit̄ ⁊ est sensus q morent intra portas ciuitatis tue. i. q̄ talis frater pauper habitat in terra ꝑmissiōis in terra quā deus dederat eis intra portas ciuitatis eoꝝ: vel ꝑt̄ log ad quēlibet de israel: ⁊ est sensus. (Qui morat̄ intra portas ciuitatis tue). i. q̄ ly glibet de israelitis deberet bñfacere alijs iudeis gbuscūq̄: magis tñ tenebat̄ iudeis q morabant̄ intra ciuitatē in q̄ ipsi habitarēt q̄z alijs iudeis q in alijs vrbibus cōmanebāt: ga ly oēs scōm naturā nobis ꝑximi sint: illi tñ abūdātius quos natura locoꝝ. s. ipsa ꝓpinquitas ꝓpinquiores fecit. (Nō obdurabis cor tuū.). s. nō ꝑpatiēdo miserie eius. (Nec ꝑtrahes manū sed aperies eā pauperi). s. vt nihil des ei. (Et dabis mutuū q eū indigere ꝑspexeris.) Si aliq̄ soluere pōt da ei mutuū si tñ non posset soluere da gratis: ly vt cōiter nō erat in terra illa aliquis tam paup qui mutuū datū ad sustētationē solvere nō posset: quia habentes accōmodabant eis tpe necessitatis vt non cogerent̄ vendere possessiones suas: vel si vendebant reducebant̄ ad eos: post hoc enī est q̄ boues habētes possessiones cito depauperat q̄ q̄ñ indigent accōmodatū: siue mutuū nō inueniūt: ideo cogunt̄ vendere possessiones ⁊ sic ad nihilū rediguntˉ: ⁊ sic inter hebreos ꝑ accōmodationes ⁊ debitorū remissiones: ⁊ venditarū possessionū redditiōes nō poterāt esse mēdici: vel oīno indigētes vt.s. mādauit deus. (Caue ne subrepat tibi impia cogitatio.) Tollit hic quādā fraudē vel calūniā q̄ cōtra pauperes fieri posset: vt si peteret aliquis paup mutuū pauco tēpore ante septimū annū: diues videns appropinquare septimū annū in quo remittebant̄ oīa debita prioza nollet mutuare vnde cogerent̄ pauperes mendicare. (Ne forte subrepat impia cogitatio.) Vocat̄ cogitatio ipia illa ꝑ quā cōtra pietatem militat̄ ⁊ accipit̄ pietas nō ꝑ cultu diuino vt alibi accipi consuetū est: aut ꝑ amore parentū vel patrie: sed ꝑ misericordia que debetur miseris ꝓximis: hec autē cogitatio est vt si quis diceret cū cerneret annū septimū remissionis ꝓpinquare nolle cōmodare siue mutuare quicq̄ fratri suo pauperi: ga veniēte anno illo tollebat̄ oīs obligatio in debitoribus: nec poterat q̄scq̄ renūciare legi isti: quia tunc fraus magna fieret legi ⁊ nō seruaret̄ in aliquo casu ly conuenirent creditores cum debitoribus vt non obstante anno remissiōis tenerent̄ postea ad solutionē plenariam faciendā: vt ergo non perderent quicq̄ diuites de rebus suis nolebant cōmodare pauloante tempus remissionis: dicitur subrepere cogitatio. i. insurgere latenter vel paulatim: ⁊ istud est verbū quod ꝑtinet ꝓpie ad passiones: nam passiones obrepunt siue insurgunt latenter ⁊ non cum impetu: ita vt quasi sentiri non possint donec iam insurrexerint. (Et dicas in itibus uo.) Ista est cogitatio ipia: ipia q̄ poterat obrepere diucordet ne darēt quicq̄ paupibus ⁊ hoc dicebat̄ in corde subrepat ipia cogitatio. (Quia appropinquat septimus annus remissionis). i. ga nūc appropinquat annus remissionis si aliqd dedero nō restituet̄ mihi: ideo dare nolo et ex hoc sequitur qō dō. (Et auertas oculos tuos.) Ille auertere oculos dicitur qui petētē audire dissimulat ⁊ sic nihil erogat: sic habet etiā ⁊ obturari aures cū non audire dissimulamus paupes exorantes: vt dicitur ꝑuer. 21. c. q obturat aures suas ad clamorē paupis: ipe clamabit ⁊ non exaudiet̄. (A paupe fratre tuo.) Frater vocatur iudeus ex genere vt dictū est: sed non soluz peccabat iudeus si auerteret oculos a iudeo paupe nihil dando ex bis q̄ petebat: ly ēt si auerteret oculos ab aliquo conuerso de gentilitate si eū nimis inopia anxiari ꝑspiceret: magis tñ ei q de gñe suo erat tenebat̄ in pari cā necessitatis. (Nolens ei qō postulat mutuū cōmodare.) Sciēdū q̄ in hoc poterat fieri fraus creditoribus ⁊ fraus legi: esset enim fraus legi si forte diuites qui alijs mutuare poterāt: mutuare nollēt nisi cū multū distaret tps septimi anni remissiōis ita vt interiza debitoribus qui mutuauerant recuperare possent: ⁊ sic contingeret pauloante remissionis annū multos paupes indigere: nec posse conuenienter sustineri nisi eis mutuaret̄: ideo tunc fuit posita hec lex vel potius admonitio q̄ licet annus septimus remissionis instet: ita q̄ debitū tunc datū a creditore soluī ei nō possit. tñ si paup indigeat ⁊ petat mutuatū diues dare debet ēt nihil inde sperando quod si non dederit ⁊ paup clamauerit contra diuitem ad deū deus imputabit diuiti hoc in peccatū ipietatis: poterat etiā in hac lege anni remissionis fieri fraus creditoribus siue mutuatoribus: quia aliquis nolēs soluere quod mutuaretur ei peteret mutuū pauloante tps remissionis: vt sic maneret debitū insolutū. ⁊ hoc modo multa inconueniētia sequerentur. s. q̄ vel ipsi diuites a quibus alij peterēt depauparentur si omnibus petentibus darent: vel q̄ nulli darent quorum vterq̄ satis erat inconueniens et dissonum intentioni legis: quia nec lex volebat ꝑ fraudē diuites depauperari: nec pauperes indigentes nullo dante inopia anxiari. ¶Considerandum ergo erat circa hoc: q̄ ille qui mutuū petebat paulo ante annum remissionis in tali tpe in quo non posset soluere debitum: aut erat diues siue non multum indigens: aut erat in magna indigentia: si autē non multū indigebat: aut diues eēt non erat sibi dandum in tpe illo: ⁊ dato q̄ clamaret ad dominum contra illum qui non largiebatur quod petebat: clamor ille nō imputaretur in peccatum ipsi diuiti non danti. ⁊ patet ga dicitur supra in littera ⁊ auertas oculos a paupe fratre tuo. q. d. q̄ non erat peccatū auertere oculos ab eo qui paup non erat: si autē iste qui peteret erat paup ita q̄ si non darēt̄ ei mutuū nō haberet necessaria ad vitam ꝑ illo tpe: sed fame periret aut cogeretur graue in rebus suis sustinere iacturā. s. vendēdo possessiones suas ꝑ quo ꝑcio ne esuriret: ⁊ talibus quandocunq̄ peterēt comperta hac necessitate largiendum erat quocunq̄ tpe peterēt: alias imputaretur in peccatuz eis q quod petebatur cum potuerint largiri noluerunt. (Nolens quod postulat mutuū cōmodare.) Hic accipitur cōmodare improprie: naz cōmodare est aliquā rem ad vsum siue cōmodū alicui dare que rez eadē in substātia reddi dz: vt si quis equum cōmodet alicui ad equitandū: nā tunc cum non transeat dominiū rei cōmodate in cōmodatariū: ly maneat penes cōmodatorē ⁊ possessio etiā non transeat: sed noīe cōmodatoris teneatur: qū ipse possidet cuius nomine possidetur: nō manet res cōmodata apud cōmodatariū. i. apud illū cui cōmodata est: ēt trāseūte remissiōis anno: ⁊ hoc quia res cōmodata nūq̄z fuit debita cōmodatori cuz semp eius fuisset siue quātū ad dominiū: siue quātū ad ꝓprietatē sicut res mee quas ego penes me teneo mihi debite non sunt: quia totaliter mee sunt: ideo nullus recusaret cōmodare aliqd siue ante tps remissionis magno tpe: siue pauloante ga nullū piculū erat in cōmodando cū res rediret ad cōmodatorem: erat tñ dānū in mutuando: quia res mutuate efficiuntur ipsius cui mutuant̄ quantū ad possessionē ⁊ ꝓprietatē: iō non tenet̄ reddere mutuatori eaīdē in substātia: cū ergo aliqs q̄cq̄ mutuat illud debet̄ ei ga ab eius dñio ⁊ possessione alienū effectū est: si tñ accōmodat asinū non debet̄ ei asinus: quia a rebus eius alienus non effectus est: accipitur ergo hic cōmodare ꝓ mutuare qō declaratur cū dz. (Nolēs qō postulat mutuū cōmodare). i. nolendo dare mutuū id quod postulat: ⁊ sic solū tenetur cōmodare ꝑ dare licet cōmodare significet ad cōmoduz dare. (Ne clamēt contra te ad dominū.) Quia videntes se pauperes locatos inter inopie ⁊ famis angustias nec aliqd facere potentes clamarent ad dñm contra diuites nolētes eis in necessitatibus subuenire. (Et fiat tibi in pctm̄). i. reputet tibi deus hoc ad magnū pctm̄: quia fratri tuo in necessitate misericordie viscera oclusisti. (Nec ages gdpiā callide). i. fraudulenter. (In eius necessitatib⁹ subleuādis.) Ne forte mutuaret pecuniā paupi: vt bñs familiaritatem cū eo filiā vel vxorē eius ad actū illicitū ꝓuocaret: sicut pleriq̄ fecerūt. ¶Mala multa necessitas fieri cogit ⁊ ppeti: multi. n. necessitate rei familiaris coacti furta ⁊ homicidia cōmiserūt: iō rogabat salomon deū vt ps ꝑuer. 30. c. nec diuitias: nec pauptatē ei daret: ne pp pauptatez piuria ⁊ furta cōmittere cogeret̄: multi etiam multa inhonesta ppeti ꝑsenserunt: vt inopiā subleuaret: ex hoc ergo diuites valde cauere debēt ne paupes ad aliquid inhonestū inducant pp subleuationē inopiarū suarū. Uel ꝑt̄ aliter intelligi. (Nec ages gdpiā calide in eius necessitatibus subleuādis). i. nō facies cōtra eum aliquam astutiam: euadendo ne ei subuenias in ne-

cessitatibus

B † Quid ipia cogitatio.

† Notādū literale.

Notandū.

£ † Quid oculos auertere.

Qō.4 A Quare mala multa necessitas fieri cogit.

cessitatibus.ſ.dicēdo te nō posse nūc succurrere: vel ꝙ auertas oculos tuos ab eo fingens te nō audire vel ꝙ aliqd alter agas ita vt nō succurrat: ga instat remissiōis in quo debitū deleat ⁊ iste sensus ouenit superiori lre.ſ.caue ne forte subrepat tibi impia cogitatio.(Ut bñdicat tibi dñs deus tuus.)Tenet hic vt cō secutiue.i.⁊ bñdicet tibi dñs ga ista erāt bona opa ex genere.ſ. subuenire miseris: cū ergo fierēt ex charitate ouppliciter merebāt ꝙ faciebāt. ¶ Prīo ga vita eterna eis dabat̄ que ꝓ quoli bet actu charitatis nobis debeb̄ de ogruo. ¶ Scōo dabat̄ eis aliqō pmiū tēporale: ga iustū erat vt ꝙ bona tēporalia liberali ter largiebāt̄ in bonis quoq; tēporalibus letarentur: ⁊ cum hic pcipuū sit bonū vite eterne potius ⁊ pcipaliter noiari debuit: sed ꝺformat se scriptura additioni illoꝝ iudeoꝝ q adhuc valde imperfecti erant: ⁊ magis afficiebantur ad bona ista tēporalia q̄; ad eterna q̄ non multū cognoscebant.(Ut benedicat tibi dominus).i.⁊ benedicet tibi dominus.ſ.dando multplica tionē in rebus tēporalibus: quia benedictio semp importat multiplicat ⁊ hoc siue in tēporalibus siue in spīritualibus: h autem accipitur pro multiplicatione rerum tēporaliū solū qō patet ex his que sequuntur.ſ.in omne tēpore.i.quādiucūq; vi xeris: multiplicatio aūt hominis que est vū viuit ad bona corporalia ptinet: nā bona spiritualia q̄ vos perficiant nō viuētibus sed iam seculo defunctis impendent.(In cūctis ad q̄ manū miseris.)In hoc ēt ꝓz ꝙ intelligat̄ de bñdictione tēporali.ſ. ꝙ in cūctis ad q̄ homo miserit manū.i.in cūctis q̄ inceperit ꝓsperabitur: ista aūt est maxima felicitas tpalis sed nullo modo ptinet ad spiritualē bñdictionē q̄ implicita est in his.(Nō deerūt pauperes in terra tua.)Quia diceret aliqs ad qd est iste annus remissiōis: vel mutuatio pecuniarū: ga nō est cui ista fiant cū oēs abūdauerint. ¶ Rñdr ꝙ nō deerūt pauperes in terra ꝓmissiōis qbus ista pietatis opa impendant̄: vocantur pauperes q aliquas possessiones habēt ⁊ tñ viuere non possint nisi viuites eis frequēter mutuarent ⁊ aliquādo remitterēt. Quomodo aūt ista auctoritas concordet superiori patuit.ꝰ.

B

¶(Cū ter vēdit̄ fuerit.)Hic ponit̄ ſm pcipale.ſ.seruoꝝ libera tio.(Frater tuus hebreus.)Quia gētiles nouerūt ad iudaismum nec filij eoꝝ nati in iudaismo nō gaudebāt hoc ꝓuilegio: sed in eternū serui erāt: nec ēt in iubileo liberabāt̄ ꝫ trālmittebant iure hereditario ad posteros vt ꝓz Leui.25.c.(Aut hebrea.) Pluribus pruilegijs gaudebat hebrea q̄ hebreus: ga hebrea reddebat̄ vt dñs suus vel filius dñi eā in vxorē accipiet: et si nō acciperet ⁊ añ annū remissiōis appararēt in ea figna puber tatis liberabat̄ a seruitute: vt traderet̄ viro ⁊ alia multa de q̄ bus Exo.21.c.(Sex annis seruiet tibi.)Negatiue intelligi ꝺz ista lra.i.nō fuiet tibi vltra sex annos sed aliqñ minori tpe ser uiebat vt si venderet̄ vno anno añ annū remissiōis solum illo anno seruiret q̄ in anno septio q erat idē apud oēs iudeos oīa remitti debebāt: ꝫ erat in pcio ꝺzia ga cū vēditio in seruū eēt tpalis.ſ.vsq; ad annū remissionis iuxta extimationē tpis extimabat̄ pciū sicut fiebat de possessiōibus q̄ remittebātur in iubileo vt hr̄ Leui.25.c.(Sex annis seruiet tibi.)Pōt alio mō intelligi ꝙ sex annis seruiet.i.ꝙ sex annis poterit seruire ⁊ non amplius: ga hoc ꝓuilegiū dabat̄ iudeis ex gr̄e.ſ.ꝙ nō possent vēdi venditiōe seruoꝝ.ſ.in eternū ⁊ causa eius vt ꝓz Leui.25. c.ga dixit dñs mei sunt serui filij israel: quia ego eduxi eos de egypto: sed tpaliter vendi poterāt ad releuādū eoꝝ indigentiam ſm tps.(In anno septimo dimittes eū liber.)Computando istum annū non a venditiōe istius serui hebrei: sed ab anno remissiōis qui proximo precesserat: quia iste annus apud oēs iudeos idem erat quocūq; tēpore venderētur vt.ꝰ.declaratū fuit.(Dimites eum liberū).ſ.non imputando ei aliqua dāna: vel negligētias: vel sumptus factos in ipso: vt pote si dominus cōmisisset seruo illi hebreo aliquā rem ⁊ seruus ille ex negligē tia: vel alias perdidisset illam: aut alia dño intulisset ⁊ postea exiens a seruitute in septimo remissionis impeteretur a domino vt damna data resarciret: aut rediret in seruitutē donec de illis esset domino satisfactū nō poterat cogi ad soluendum quicq; illoꝝ damnoꝝ: vel seruiendū pro eis ꝙ seruus erat ⁊ seruus est res domini sui tunc ergo quādo iste dāna intulit erat res domini sui: cū inter seruū ⁊ dominū non fit iustū simpliciter nō potest dici dominus passus damnū cū a re sua passus sit: sicut si ipse sibi ipsi intulisset: secus aūt esset de mercenario: quia si mercēnarius aliquod damnū intulerit cuz sit liber manet actio ipsi cuius negocia gessit: aut laborez negligenter vt teneatur resarcire quātū dānū intulerit: idē est si seruus egrotauisset ⁊ dñs expēdisset multa in medicos ꝓpter eum et postea peteret nō tenebatur ei quicq; reddere cū in re sua egisset: in mercēnario etiā secus quātū ad hoc ex causa assignata. (Et quid libertate donaueris).i.quid liberū effeceris: nec acci pit̄ hic donare libertate ꝓprie: quia aliquis donat alterū liber tate cū ei libertatē gratis donat: vt si quis velit seruū q ei tene bat̄ seruire efficere liberū gratis: hic aūt q in septimo anno remissiōis alter donauit libertati siue liberum abire pmittebat non dabat ei gratis libertatē cū cogeretur dare per legē: ipsa ergo lex seruos efficiebat tunc liberos ⁊ nō domini: si autē aliquis hebreus seruū suū hebreū ante annū septimū liberasset di cebatur eū libertati donare: quia gratis impatiebatur libertatem: ꝓprius ergo diceretur ⁊ quid liberū abire permiseris: ga licet lex mandaret dñs tñ permittebat.(Nequaq; vacuū abire patieris.)Ut appareat ꝙ bono aīo dimitis in libertate cū. (Sed dabis ei de gregibus viaticū.)Mouet hic deus ad misericordiā hebreos erga seruos suos hebreos: nam cuz hebrei serui in anno septimo liberabantur erant pauperes deficientes necessarijs ad vitā viaticis cū in precedentibus annis sibi non laborassent sed dño suo: mox ergo liberati nō habereēt qd manducarēt nisi alij impenderent: iustius ergo erat ꝙ domini sui penes quos manserant largirētur eis q̄; ceteri ⁊ ponuntur hic ea de quibus ꝓuidere debebat dominus seruo in libertatem exeūti.ſ.viaticū: ⁊ vocatur viaticum cibus paratus ad viā ⁊ signat hoc ꝙ domini darēt seruis quādo liberarent eos aliquid ad cibū saltem ꝓ paruo tempore: ita ꝙ nō intelligat̄ ꝙ mādaret deus ꝙ domini darēt seruis suis possessiones gregū: vel armētoꝝ: aut vineārū: sed solum viaticū.i.cibum ꝓ aliquo tempore.(De gregibus).ſ.de ouibus vel caprīs aliquid ad cibos.ſ.ouem: vel caprā: aut aliquid modicū.(Et de torculari).i. ꝙ etiā daret dominus seruo vinū ad potuz pro aliquo tēpore. (Quibus dominus deus tuus benedixit tibi).i.in quibus deus augmentauit te dando abūdantiā gregum: ⁊ vini: ⁊ panis licet non ponatur: intelligitur enim cū hoc sit pcipuū.(Memēto ꝙ ipse seruieris in egypto.)Ideo cum seruis misericorditer te habere debes: illi enim qui aliquas iniurias passi sunt magis miserētur eorum quos tales perpeti vident q̄; illi qui nunq; talia passi sunt: cū ergo hebrei passi fuissent in egypto durissimā seruitutē satis miserendi causam habebāt eis ꝙ inter eos seruiebāt sic dicitur Exo.22.c.aduenā ⁊ pupillū nō ꝺtristabis: nec affliges eū: aduene enim fuistis in terra egypti ⁊ Exo.23. c.dicitur pegrino molestus nō eris: scitis enim animas pegrinoꝝ: quia ipsi pegrini fuistis in terra egypti.(Et liberauit te inde dominus deus tuus.)Per mirabilia figna atq; portenta. (Et idcirco ego nūc pcipiā tibi).i.quia ego liberaui te de seruitute magnū beneficiū tibi impendi: ꝓpter qō mihi obedire teneris sed ego precipio tibi nunc misereri seruorum: ergo obligaris facere: quia ego mādare hoc possum.(Si aūt dixerit nolo egredi.)Hoc est quādo dominus dedit aliquā famulam in vxorē seruo hebreo ⁊ inde filios genuit: vult manere apud dominū suū vsq; iubileū vt cum exierit educat secū filios ⁊ vxorem: si autez in septimo anno exire vellet manet vxor sua ⁊ filij apud dominum: quia pecunia illius erant.(Et bene esse tibi apud te sentiat.)Quia forte putat melius viuere tibi seruiēdo q̄; in libertate manendo.(Assumes subulam ⁊ pforabis aurem eius.)Hoc signum imprimitur vt seruus esse cognoscatur. Et fit in aure ga cū ipse audierit ꝙ sibi darēt libertas ⁊ eam recipere noluit ꝓ aurē peccauit iō in aure punitur: de rōne pforationis auris dictum fuit magis Exoꝺ.21.c.(In ianua domus tue.)Exoꝺ.21.c.dicitur ꝙ seruus talis applicari debebat ad deos.i.ad iudices ⁊ applicabitur ad ostiuz ⁊ perforabatur ibi auris eius subula. ¶ Secundum hoc videtur ꝙ cum aliquis seruum libertati donare volebat in septimo anno ⁊ ipse nolebat recipere: sed magis eligebat manere apud dominum suum veniebat iudices ad portam domus eius vt coram eis fieret ista perforatio auris quasi ex mandato eorum: licet aliqui dixerunt qō non veniebant iudices ad ostium domus ipsius qui serui aurem perforare debebat: sed magis ꝙ ipse dominus cum seruo suo iret ad iudices quod honestius videbatur atq; rationabilius ⁊ hoc videtur innuere littera Exo. 21.c.cum dicit applicabitur ad deos.i.portabitur ad iudices: nam applicatio motum signat: ⁊ si iudices venire deberēt ad ostium eius qui serui aurem pforabat: magis dicerent̄ ipsi iudices applicari ad ostiū: quia veniebant ad ostium talis viri ⁊ qñ dicit Exo.21.c.ꝙ applicabatur seruus ad ostiū ⁊ postes: videbatur hoc intelligi de ostio ciuitatis in quo sedebant iudices ex more antiquo sed qz hic dr̄ ꝙ pforatio auris serui fieri

Obiectio lis. Rñsio.

Seruoꝝ liberatio.

Judei i eternum vēdi nō poterāt.

L

De hic hebreos ad misericordiā mouet erga seruos suos hebreos.

D

Qō.5.

A

An i pforatiōe auris sui venirēt iudices ad ostiū dom⁹ dñi serui.

debebat in ianua domus dñi sui illius:necesse est dicere q illud qō hr Exo.21.c.q intelligitur de ianua dñi serui illius.s. applicabit ad deos.s.q iudices accederent ad ostiū talis dñi z ipse duceret filiū suū coꝛā eis qui staret intra domū z sic applicabatur ad postes z ostiū:quia iudices sedebant ibi ad videndū et mandandū fieri illam perforationem coꝛā foꝛibus domus illius viri:vel dicendū esset necessario qō erant due perforationes.s.q poterant fieri dupliciter aut in foꝛibus urbis coꝛā iudicibus aut coꝛaꝫ ianua domus domini ꝑsentibus iudicibus:z hoc verius est.s.q sit tota vna perforatio que fiebat coꝛam porta domini serui illius. (Et seruiet tibi vsq; in sempiternum).i.vsq; ad iubileuꝫ.(Ancille quoq; similiter facies.)Secūdū littere contextū videtur esse sensus q ficut seruo exire nolenti pforabat auris ita ancille nolēti exire:sed nō refert ad istā lr̄aꝫ imediatā:sed ad superioꝛē.s.(Qñ dimiseris eū liberū nō pmittes eū abire vacuū.)Et h̄ referebat ad seruū hic dō q similiter fiet in ancilla q nō pmittat vacua.Et hoc tz ra.sa.z abenazra z satis pōt dari rō euidens:qz mulieres hebree vendebant vt acciperentur in vꝛoꝛes a dñs suis:vel a filijs dominoꝛū:z si hoc non faciebat dominus puella exibat libera vt traderetur viro ne cogeretur foꝛnicari cū peruenisset ad tempus pubertatis ideo semper exigebat in anno remissionis:vel ante si ante pubertatis signa in ea apparerent:ideo nō poterat auris ei perforari.Generaliter enim dicendū est de serua hebrea q nunq; manebat cū dño suo in seruitute vltra annos sex:nā aut ista veniebat ad pubertatē ante annū remissionis:aut accipiebat eam dominus in vꝛoꝛem sibi vel filio suo z tunc exibat seruitutē effecta vꝛoꝛ dñi sui.Si aūt nō accipiebat in vꝛoꝛē nec dabat filio:aut deflozauerat eā ipse vel filius eiꝰ: aut non:si quisq; eoꝝ deflozasset z in vꝛoꝛē nō reciperet:dabat ei virum sufficientē z vestes z preciū pudicitie:quia eam illuserat:si aūt non deflozauerant eaꝫ ne puella induceretur ad foꝛnicandū redibat in domū paternā:nec poterat eā retinere dominus maioꝛi tēpoꝛe.s.vsq; annū septimū remissionis:quia iam cessabat finis ad quem puella vendita fuerat:si autez annus pubertatis puelle non esset ante annū remissionis saltem in anno remissionis liberabatur:habebat enim plura remedia liberationis sue puella q̄ vir aliquis:quia sexus ille infirmioꝛ est z maius periculum in puella q̄ in viro accidere pōt.et hoc mō nunq; puella perforari poterat aurē cū perforatio fieret in eo qui vltra septimū annum in seruitute manebat.Si autē dicas q ista littera intelligitur de ancilla conuersa de gentilitate quia ille non gaudebāt eodē priuilegio quo hebree sue.(Respondet q non pōt stare qz.s.doꝛ cū tibi venditus fuerit frater tuus hebreus:aut hebrea ergo nō intelligit de gētili:aut de gētilitate ꝺuersa.(Itē dato q vellemus intelligere de serua cōuersa de gētilitate nō erat ver:qz ipsa pforaret aurē nā pforatio fiebat in illo q liberabat in septimo anno z qz nolebat liberari pforabat auris: vt maneret seruus vsq; ad iubileū:sed ancilla de gētilitate ꝺuersa nō liberabat i septimo anno vt pꝫ hic z Exo.21.c.nec in iubileo vt pꝫ Leui.25.c.cum dō serui z ancille sint vobis de natiōibus q̄ in circuitu vestro sunt aut de aduenis qui peregrinant inter vos z de filijs eoꝝ qui nati sunt in terra vestra:hos habitis in seruos atq; iure hereditario trāsmitetis ad posteroꝰ:atq; possidebitiꝭ in eternū:nō ergo debebat quouis mō pforari auris ancille:qz nō liberabat aliquo tpe scōm legē nisi dñs suus eā gratis liberasset:nō pōt ergo intelligi q auris alicuiuꝭ ancille pforari poterat siue illa eēt hebrea:siue de gētilitate conuersa.(Nō auertes ab eis oculos tuos).s.nolēdo eis aliqd dare cū eos liberos ire pmiseris vel. (Nō auertes oculos tuos ab eis).i.nō respicias eos oculis toꝛuis q̄si grauis sit tibi eoꝛ libertas:sz benigne respice eos.(Qñ iuxta mercedē mercēnarij sex annis seruierūt tibi).i.tm̄ seruierūt tibi quātū mercēnarius seruiret imo forte magis:iō nō pmittes eos vacuos z hoc magis prie expositiōi conuenit:vel si velimus q ꝺueniat scde expositiōi ꝺicemuꝭ qō nō doꝛ dñs oculos suos vertere a seruis qñ dimiserit eos liberos demōstranꝭ eis q libertas eoꝝ sit illi grauis:nā nō doꝛ eē grauis:ga ex eoꝝ libertate nihil pdebat cū seruierint ei iuxta mercedē mercēnarij.i.tm̄ sicut vnus mercēnarius seruire poterat p equali p̄cio: et dicit iuxta mercedē mercēnarij:ga qlibet q emebat seruum sciebat q in anno remissiōis eū dimittere debebat:iō cū emebat eū ꝺsiderabat quātū distabat tps anni remissionis z sic dabat p̄ciū pro seruo:si enim multuꝫ distaret annus ille dabatur magnū precium:sin aūt minus z tantū erat hoc preciū secūdū arbitrationē siue existimationez emētis seruū sicut poterat ille seruus mereri toto tpe si mercēnarius fuisset:sicut ergo nō doꝛ esse nobis graue qñ expleto laboꝛe suo mercedem repoꝛtat mercēnariuꝭ:ita neq; graue eē doꝛ cū taliter seruuꝭ liberabat qz satis meruerat p̄ciū qō p eo datū fuerat.(De primogenitis q̄ nascūtur.)Dic ponit tertiū.s.primogenitoꝝ solutio z hoc redit ad id qō.s.ꝺicebat.12.c.de mō colendi deū.Et non obseruat totaliter ordinē in his moyses sed est sicut p̄dicatoꝛ:q aliq̄ frequēter repetit vt magis illud audiētibus imprimat vel vt magis coꝛrigant:iō ea ad q̄ populus multū ꝑnus erat frequēter illis fugiēda esse noīabat:vt cultura idoloꝝ vt custodia sabbati:sic aliqui iudei ex auaritia volebant detinere primogenita in gregibus z armētis vt inde aliquā vtilitatē haberēt.s.lanaz vt tondēdo primogenita in ouibuꝭ aut adiutoꝛiū in cultura: vt arando in primogenito bouis z post aliq̄ tpa ꝺabant.Sed deus mandat q ꝺent quolibet anno vt nō hēat dñs inde vtilitatē sed totū primogenitū ꝺomino tribuat:nec ex hoc ducatur ad faciendū aliquas fraudes in decimis z aliꝭ iuribus sacerdotum z leuitarū.(In armentis z ouibus tuis.)Armēta sunt aialium maioꝝ congregationes.s.boum z camelоꝝ z similium vt bubaloꝝ:ones accipiunt hic ꝑ gregibus vniuersaliter: quia greges ꝺicunt ꝺgregationes minoꝝ aialiū:vt arietū:ouiū:z caprarū:z porcoꝝ sic ꝺicit Matt.9.z Mar.5.q grex porcoꝝ ꝑcipitauit se in mare z variat hic lr̄a nr̄a istud nomē armētū aliqñ accipiens ꝑ aialibus paruis aliqñ ꝑ magnis:ꝑ magnis quidē vt pꝫ.ē.14.c.cū ꝺicitur primogenita de armētis z ouibus tuis.Et sunt ibi necessaria armenta ꝑ bobus que sunt de magnis animalibus:z in eodē.c.accipitur ēt ꝑ paruis aialibuꝭ cū doꝛ siue ex armētis:siue ex bobus:ibi nō pōt accipi armētuꝫ nisi ꝑ paruis aialibuꝭ q̄lia sunt oues z capre:hic aūt accipit ꝑ prie armēta ꝑ magnis animalibus.(Quicqd est sexus masculini.)Sola primogenita masculina deus volebat:femellas āt si primogenitas eē ꝺtingeret nō offerebāt dño sed comedebant dñi sui:de hoc plenius ꝺiximus Exo.34.c.(Nō operaberis in primogenito bouis.)Si enim arare vel currū vehere vellet in primogenito bouis oportebat tenere eū p duos vel treꝫ annoꝫ: hoc aūt sacerdotibus dānū erat et dominis offerentibus occasio mali:vt sic cupidus lucri fieret magis debito.(Et nō tondebis primogenita ouiū.)Sed cū lana sua feres ea ad sacerdotē vt totū sibi habeat sacerdos.(In conspectu dñi dei tui comedes ea tu z domus tua.)Hoc videt referri ad offerētē.Et tūc ꝺom eēt q ista non erāt vera primogenita q̄ ꝺabāt sacerdotibus:sz alia scda q̄ seꝑabāt sibi de gregibus:vel armētis vt ipsi comederēt ea in loco sancto vt ꝺiximus.s.12.c.sz lz hoc verū sit: nō tm̄ applicat ad ꝓpositū:ga ad comedēdū in loco sancto nō oportebat seꝑare oia scdogenita q̄ primogenita largo mō vocāt:sz sufficerēt duo vel tria vel saltē pauca sz in lr̄a doꝛ q seꝑari debebat qcqd est sexus masculini primogenitū.(Itē quia deus nō curaret dare legē de primogenitis q̄ comederēt offerētes.s.q nō tōderēt z nō ararēt in eis:forte aliqs ꝺiceret q referat hoc ad primogenita q̄ ꝺabant sacerdotibus vt conueniant oia ista.(Et si ꝺicat q primogenita q̄ ꝺabantur sacerdotibus non comedebantur ab offerētibus sicut ista de quibus doꝛ in ter.posset responderi q primogenita ꝺabant in hostias pacificas sacerdotibus:z tunc aliquid offerebatur deo aliquid sacerdoti:z aliquid offerēti de quo comedebat offerēs cum tota domo sua sicut oēs carnes pacificarū victimaꝝ p̄ter adipem: armum dextrū:et pectusculū pertinent ad offerentē vt hr Leui.7.c.(Sed hoc non pōt stare quia nu.18.c.doꝛ q de oibus primogenitis gregis:z armētoꝝ solū adeps incendebat domino:carnes aūt comedebant vnus sacerdotū sicut pectusculū cōsecratū z armus dexter in alijs pacificis ꝺabant sacerdoti ita hic ꝺabant oēs carnes: nihil ergo comedebat de primogenitis offerens ea.(Dicendū ergo q hic fit mutatio pſone:quia moyses qñ loquebatur dicebat coꝛā toto populo:iō sub eadē scda pſona aliquādo loquebat ad quosdā de populo aliqñ ad alios:ideo qñ doꝛ.Q. qcqd est primogenitū sanctificabis dño:loquebat cū popularibus qñ aūt ꝺicit comedetis eā in cōspectu domini tu z domus tua.ꝺuertebat ad loquēdū sacerdotibuꝭ: z hoc bene conuenit:quia sacerdotes habebāt domos suas et familias in loco in quo erat sanctuariū:nō erat aūt sic de leuitis quantū ad decimas:quia leuite non habebāt domos suas in loco sanctuarij:sed ꝺsperſi p ciuitates multas. (Et si ꝺicas q non habitabant oēs sacerdotes in loco sanctuarij:ga zacharias pater beati Joannis sacerdos erat vt pꝫ Luc.c.1.sz non mozabat in hierusalē vt pꝫ.eodē.c.sz in quadā mōtana in ciuitate iude:hierusalē aūt non erat de tribu iuda sed de tribu

beniamin

Qō. 6. A An oēs sacerdotes habitarēt i loco sanctuarij semp.

Opi. Ra. salo. de ancilla.

Rñdet. benjamin. C Rñdet q oēs q recepturi t comesturi erant carnes primogenitoꝝ in hierusalē erant tpe quo offerebantur. Et non repugnat hoc superiori qñ mutationē psone improbauimus: qz mutatio psone nunq̄ sine necessitate fieri dz q̄lis non erat. ō. hic aūt necessitas est si respiciant supra posite ratiōes. (Si āt habuerit maculā.) De qbus magis leui. 22. Lex vetabat īmolari aīalia immūda t maculata: immūda aūt dicūtur illa q̄ secūdū speciē īmolari non licebat q̄litercunq̄ se haberēt siue illa comestibilia essent: siue non sicut asinus: capra: porcus: ceruus. Maculata aūt illa erāt que scōm spēm ad sacrificiū licita erāt ex aliquo tñ accidēti illicita erāt vt pote si aliq̄ō aīal in scum esset aut confractos pedes haberet: aut aures vel caudā amputatas vel in aliquo mēbro maculatū. s. mutilatū esset ita q̄ quandā enormitatem talis macula iudicaret nec accipitur hic macula pro varietate colozis in vellere vt quidā imperiti dixerunt: nihil enim magis referebat vnius colozis esse q̄z multozum ipsam victimam. Sed in hoc differentia erat: quia aut quis offerre volebat holocaustū aut soluere vota: t tunc non licebat dare animal aliquo mō maculatuz sic enī dz Leui. 22. c. ois macula nō erit in eo: si cecū fuerit si fractū si cicatricez bñs si papulas si īpetiginē vel scabiē non offeretis eū domino: nec adolebitis ex eo super altare t quantū ad istas maculas suprādictas nō solū vetabatur holocaustū vel votū: sed quodcunq̄ genus sacrificij sic enim dicitur in eodē. c. homo qui obtulerit victimā pacificoꝝ domino: vel vota soluens: vel sponte offerens taz de bobus q̄z de ouibus immaculatū offeret: omnis macula nō erit in eo. Si aūt macule erāt minozes sicut abscisio aurium t caude erat distinguendū: quia aut offerebantur volumarie aut debantur ex voto vt pote: quia quis vouerat vnum bouē aut caprā dare: t postea dabat bouē: aut caprā caudibus t auribus amputatis t circa ista erat regula q̄ accipiebantur cū voluntarie offerrentur non tñ recipiebantur ad soluendum votum cū dicitur eodem. c. bouē t ouem aure t cauda amputatis offerre potes voluntarie. votū autem ex his solui non potest: erant etiā alie macule que magne reputabantur in animalibus vt abscisio testiculoꝝ: vel ofractio: aut attonsio: ī quodcunq̄ animal tale esset non erat quouis modo īmolandū. sic dicitur in eodē. c. omne animal quod cōtractis vel tonsis: vel sectis ablatisq̄ testiculis est non offeretis dño t in terra vestra hec omnino nō facietis. (Non īmolabis dño.) Ne diuinus cultus veniret in contēptū: quia lz fm veritatē nihil magis prosit aīal turpe īmolatū: q̄z turpe vel detruncatū vel nullum: quia bonoꝝ nostroꝝ non indiget vt ps. 15. tamen pulchra t meliora danda sunt propter nostrā existimationē: vt p hanc existimationē quā videmus in ministerijs diuinis ad ministeria humana boies simplices recogitent dei excellentiā t exhibeant ei bonozē quantū exhibere sufficiunt: ideo sacerdotes q non curabant dare in sacrificijs de meliozi pane: t meliozibus aīalibus: sacrificijs t libamentis valde arguuntur a dño vt patet Mala. 1. c. ad vos a sacerdotes qui despicitis nomen meum offertis sup altare meū panē pollutū t dicitis mēsa dñi despecta est si offeratis cecū t claudū ad īmolandū nonne maluz est: offer illud duci tuo si placuerit ei aut si susceperit facie tuā. q. d. non placebit ei nec suscipiet facie tuā. hic comparat se deus ducibus vel regibus innuens q̄ id quod ducibus ad manducandū apponi non licet nec deo. C Ex quo infertur q̄ ecclesias valde pulchras eē lz tam in edificijs parietū q̄z in apparatibus ministroꝝ: vt ibi seruiat dño aurū et argentū: vt hec terrena pulchritudo admirationē t desideriū illius celestis pulchritudinis aspicientes conuertat: legimus enī illud antiquuz tabernaculū in deserto factū multa auri t argenti pondera habuisse deinde illud admirande pulchritudinis tēplū quod construxit salomon mons aureus videbatur: quia nihil erat in eo qō non laminis aureis tegeret vt patet. 3. reg. 6. c. sed in hoc nimis cauendū nedū ecclesie magnis vasoꝝ t edificioꝝ t thesaurozū cooperijs dilatantur: pauperes christi fame moriantur confecti: quia pro eoꝝ necessitatibus vendi possunt t erogari: vt habetur in decretis. 12. q. 2. c. auz habet ecclesia. (Sed intra portas vrbis tue comedes illud.) Hoc refert ad offerentes primogenita: quia si maculata essent offerre nō debebāt lz comederēt in vrbibus suis: lz de ista macula videdū est qz aut est a natiuitate an nō. Si a natiuitate dñt alig q̄ nec offert nec redimit qa nunq̄ fuit dño obligatū: sed hoc satis dubiuz est: forte dici posset q̄ vēdi deberet t pciū eius dari sacerdotibus sicut alis eis daret si maculatū nō esset vt pz nu. 18. c. Si autē macula nō visit a natiuitate aut curari pōt aut nō: si curari pōt curabit t det post dño si aūt curari non posset vendi debebat t preciū eius daretur sacerdoti: secundū formā traditaz Leui. vlti. c. (Tam mundus q̄z īmundus simul vescentur eis). i. ad comedēdū de illo primogenito maculato non requiritur aliqua munditia in comedēte: sicut requirebatur in alijs sacrificijs vt patet Leui. 22. c. (Quasi caprea t ceruo). i. sicut non requiritur aliqua solemnitas in comedēdo ceruū t capreā nec oblatio nec munditia: ita in comedendo primogenita maculata. (Hoc solū obseruabis vt sanguinē eoꝝ non comedas.) Quia illud aīal quod secundū speciē īmolatitiū erat non īmolat: sed cuilibet licet illud comedere: sic posset aliquis dubitaret vtrū sanguinez illius comedere liceret t respondetur q̄ non.

C Capitulum. xvj.

De pascha siue phase.

OBserua mensem nouarum frugum t veri primuz temporis vt facias phase dño deo tuo: quoniaz in isto mense eduxit te dñs deus tuꝰ de egypto nocte.

Connexio capituli.

Obserua. Supra posita fuerūt q̄dā pcepta ordinantia ad latriā de septenio in septēniū hic adiunguntur alia que ordinant in quolibet anno respectu triū temporum. s. pro festo azimorum. Et pētecoste. Et tabernaculoꝝ. Et de istis dicta sunt multa Exō. 23. et. 34. et nuñ. 28. et. 29. Et leui. 23. c. C Et tanguntur duo principaliter. C Primū pcepta ordinantia in deū. C Secūdo ponunt quedā ordinantia in proximum ibi. (Judices t magistros.)

Diuisio eiusdem.

Prima diuiditur in tres partes secūdū tria festa. primū de festo azimoꝝ. secūdo de festo hebdomadarū ibi. (Septē hebdomadas nūerabis.) Tertio de festo tabernaculoꝝ ibi. (Solēnitatē quoq̄.) (Obserua mēsez nouarū frugū). i. mēsez in quo fruges aliquomodo incipiunt maturari: quia mensis martius qui est primus mensis apud hebreos dz istud festū: in quo in terra promissionis que satis calida t tēperata est incipiunt spice ad maturitatē flauescere. vnde in illo mēse colligebantur spice q̄ magis maturitati erāt ꝓpinque t offerebant deinde tozrebātur t excutiebant grana: t cōtundebātur in modū farris vsq̄ ad farinā: t de illa cremabat in festo azimoꝝ vt pz Leui. 23. c. et. c. 2. t istud vocabat sacrificiū de primitijs frugū. (Et verni primi tpis.) Quia iste mensis est in principio veris: quia in mēse isto intrat sol in arietē: t fit equinoctiū in vniuersa terra t tunc incipit ver. (Et primi tpis.) Qz iste mēsis est principiū tpis cū sit principiū anni vt pz Exo. 12. c. iste mēsis erit nobis principiū mēsiū primus in mēsibus anni. C Iste mēsis martiꝰ pt vocari primū tps duplr. C Uno mō quātū ad q̄litatē tpis: qa tūc videt annus vel incipere: t oia terre nascētia primordia siue natiuitatis bñt. t ob hoc qdā eū primū mēsez seculi autumāt sicut diximus Gen. 1. et. 7. c. Et lz iste mēsis nō vocaret primus mēsis vocaret tñ mensis primi tpis: qa in illo mēse est q̄litas tpis fm quā oia nasci incipiūt. C Pōt alio mō vocari primū tps ita q̄ nō sit primū tps: quia in eo ver nouū est sed quia ipse mēsis tēpoꝝ principiū est s. quia ab ipso totius anni cōputatio incipit: sicut dz Exo. 12. c. iste mēsis principiū mensiū erit: hoc aūt vt in eodē. c. dictū fuit non est intelligēdū simpliciter ita q̄ cōputatio tēpoꝝ totaliter inciperet ab illo mēse: sed solū accipit quātū ad cōputationez festoꝝ scōm vulgarē computationē non vocat iste mēsis primus apud hebreos sed magis septēber sicut declaratū fuit Exo. 12. c. t istū modū loquēdi sequit scriptura de solēnitate tabernaculoꝝ que fit in mēse septēbris: vt satis pz ibidē in littera t dz ipsa eē in exitu anni cū ergo exitus. i. finis t principiū idē sint t annus seruiat in septēbri apud festū tabernaculoꝝ ergo tūc incipit: etiā vocat septēber principiū anni: quia dz q̄ festū tabernaculoꝝ dz eē in principio anni vt pz Exō. 34. c. cū dz solēnitatē q̄ñ redeūte anni tpe cuncta tondunt et loquit de festiuitate tabernaculoꝝ: constat tamē q̄ annus nunq̄ redire dicitur nisi q̄ finito vno incipit alius: sed hoc est in septēbri q̄ in septēbri incipit annus hic tñ accepit principiū tpis siue anni computare a martio: quia hic cōputare intendit festiuitates principales anni: constat aūt q̄ secūdū festiuitates martius primus est ergo eū primū mēsez siue mēsez primi tēporiꝭ noiauit. (Ut facias phase dño deo tuo). i. vt celebres pascha deo tuo. (Qñ in mense isto eduxit te de egypto.) Die quintadecima mēsis huius vt hr Exo. 12. c. (Nocte.) p noctē surrexit pharao t sui ciꝰ t clamauerūt ad indeos vt exirēt de egypto: ipsi āt aīa diluculū recesserūt: iō dñr nocte recessissent pz Exo. 12. c. Recessus hebreoꝝ p diem

Primo mō. Secōo mō.

Qō. 1. A Martiꝰ vocat primuz tps duplr.

B Notādū ō recessu iudeoꝝ p die ab egypto.

fuit:nam in tota nocte non ausi sunt iudei egredi de domibus suis:quia mandauerat deus ne quisq; per totā illā noctē egrederet ostiū domus sue:qa exterminator plustrabat vicos qui occideret eos ēt qz nō possent ipsi iudei p noctē ꝯgregari simul vt oēs vnū iter caperēt:nec valet si dicas q; erat tūc columna ignis q̄ illuminaret eos p noctē:nā nunq; eis defuit colūna nubis p diē z colūna ignis p noctē vt pz Exō. 13.c.nā lz ista colūna a principio itineris sui illuminauerit eos tñ non poterant ipsi de diuersis locis congregari ad illā colūnam ignis de diuersis locis:quia nescirent qd erat ēt quia non videret a multis locis etiā quia p diē exierint pz nu. 33.c.s.q; ꝓfecti sunt filij israel. 15.die mēsis in manu excelsa videntibus egyptijs z sepelientibus mortuos suos si aūt p noctē recessissent non viderent eos egyptij de egypto exeūtes qō nō decebat qz sic putarēt eos fugientes z citius insequerent eos.(Immolabis phase.)Aliq̄n signat phase agnū q̄ imolabat vt pz Exo. 12.z Joā. 18.nō intrauerunt ptoziū ne contaminarent sed manducarent pascha. ¶Alio mō accipit p alijs ptinētibus ad solēnitatē paschalē: siue sacrificijs:siue alijs cerimonijs.Et sic accipit hic.(Immolabis phase de bobus z ouibus).i.in solēnitate paschali offeres boues z oues.Erāt.n.p illa festiuitate multa sacrificia instituta q̄ fiebāt de expēsis publicis de qb⁹ nu.28.c.z qlibet ex deuotiōe insup offerebat p se qō volebat.Et ista oīa erāt de bobus et ouibus ēt de capris q̄ hic nō ponunt.Aliq voluerūt q; accipiat hic phase p ipso agno imolato ita qō qñ non posset haberi agnus q; fieret de bobus siue de ouibus:sed hoc falsum est quia agnus imolari debebat z si nō haberet agnus imolabat hedus:vt pz Exo. 12.nūq; aūt aries vel bos qa deficeret a pfecta significatiōe.(In loco quē elegerit dñs tuus).i.in loco vbi erat sanctuariū:nō.n.poterat hoc fieri in aliquo alio loco: quia ista imolatio phase habebat spēm sacrificij imo vocatur sacrificiū dñi vt habetur nu.9.c.Et si h̄ posset fieri in qualibet ciuitate daretur occasio q; aliquis obseruare posset aliquas cerimonias demonū in illa oblatione quod non poterat fieri cū omnes in eodē loco coram sacerdotibus imolabant:immo ipsi sacerdotes imolabant que populus offerebat. ¶Itē vt de sanguine huius oblationis funderet ante altare.(Ut sit nomē eius in eo recte.)Hoc adiunctū est:nā si accipiat large deū elegisse aliquē locū etiā dicemus eū elegisse totā terrā promissionis:quia ista specialiter parauit populo suo hebraico vt patet Exo.23.c.cū dicit ecce ego mittam angelū qui p̄cedat te z custodiat in via:z introducat ad locū quē parauī:sed dz elegisse aliquē locū vt sit nomē eius in eo.i.vt in loco illo spāliter colat z spāliter noīetur saltē in sacrificijs z in alijs ministerijs:que fiebant in tabernaculo z atrio que erant in vna ciuitate terre p̄missionis:in alijs aūt nihil bonū sed solum erant synagoge in quibus conueniebant homines ad orandū z audiendū doctrinam legis sic patet quia tēpore christi erat sanctuariū in hierusalem tñ in alijs locis synagoge erant in quibus predicabatur verbū dei vt pz Luc.4..ca.cū dicitur q; intrauit Jesus in synagogam vt p̄dicaret sabbatis z hoc erat in capharnaū hic autē non dicebatur esse nomen dei:qz spāliter non erat ficut in loco sanctuarij.Sed q̄res cū deberet fieri cel ebratio phase z alie solēnitates in sanctuario:z istud erat in loco vbi staret tabernaculū z arca z sacerdotes cū arca z tabernaculū simul essent satis notū erat sacrificia debere fieri vbi ista essent:si tñ ista eēnt semota sicut fuerūt p.80.annos vel modicū plus.s.a tpe quo capta fuit arca a philistin in bello donec salomon adduxit arcam z tabernaculū separata erant:fuit sanctuariuz in duobus locis.s.primo in ciuitate mobe scōo in ciuitate gabaon de quo plenissime dictū est Exo.20.z aliqualiter.8.12.c.(Non comedes in eo panē fermentatū).i.in solēnitate ista nō debebat comedi panis fermētatus:nō est sensus q; in loco in quo erat sanctuariū non liceret comedi panē fermentatū:quia illi qui morabant in loco illo comedebant panē fermentatū sicut in alijs locis:et ipsi sacerdotes qui in eodē loco ad ministrādū manebant non comedebāt semp panē fermentatū:nec etiā ipsi q; de alijs locis venirent ad locū sanctuarij tenebātur semp comedere panes azimos : quia tunc nullus morari vellet in tali loco: quia vita talis in afflictione si semp comedere debebant panē azimū:quia comestio panis illius erat afflictiua sic patet.j.cuz dicit septē diebus comedes afflictionis panez:sed logtur hic scriptura ad eos qui ascendebāt in locū sanctuarij p festū azimoz:quia tūc nō debebat comedere panē fermentatū in loco illo cū septē dies essent ad comedendū azima z in fine recedebant:si tñ aliquis maneret in loco sanctuarij vltra tps illius festiuitatis non obligabat comedere azima:ideo in alijs duabus festiuitatibus.s.pentecoste et festo tabernaculoruz licet ascenderent in locū sanctuarij:et facerent oblationes z victimas domino non comedebant azima:quia solū fuit tēpus pasche azimoz̄ ad comestionē panis non fermentati cū in solo hoc tempore reperiatur significatio azimoz̄.i.q; eo tpe egressi sunt de egypto.(Septē diebus comedes.)Nunc iudei comedūt panez azimū octo diebus ad euitandū dubiū:quia in.14.die mensis debent incipere et continuare p septē dies:et quia isti dies cō putātur a lunatione propinquioz equinoctio vernali ipsi dubitabant de coniunctione lune vtrū esset in die in qua mensem incipiebant:vel pertineret ad sequentē diē:ideo octo dies accipiūt vt ibi illos septē includāt.(Afflictiōis panē.)Qz magnus labor est in comedendo illū panem et in digerendo : est enim gustui insipidus et stomaco ponderosissimus : quia miscetur cū aqua frigidissima farina ad cōficiendos illos panes sine sale:z sine fermēto:ista enī subtiliant z digerūt quare panes illi ceteris panibus ponderosiores sunt z magis repugnant sanitati.(Qñ in pauore egressus es de egypto.)In hebreo hr̄.(Quia in festinatiōe egressus es.)Dictio enī hebraica hic posita signat festinationē z pauorē siue cōpulsionē.Et ad eandē sententiam reducuntur:quia egyptij incutiebāt pauorē israelitis cōpellendo eos recedere : ideo israelite cum festinatione exibant.(Ut memineris diei egressionis tue de egypto.)Libus iste reducebat eos in memoriā exitus de egypto quia in illo exitu talē panem comederunt.Et tunc applicatur littera secundū nostram positionē.(Qñ in pauore egressus es de egypto).i.quia pauorem magnū incusserunt tibi egyptij qñ existi de egypto:z ab hoc liberauit te dominus vt memineris diei afflictionis z pauoris illius z per hoc gratias deo reddas:vult vt comedas panem afflictionis qui reducat te in memoriā illius afflictionis pauoris egypti:hoc recte dictū est sed non multuz applicatur: quia eodē modo si propter solā memoriā afflictionis mandabat dñs comedi panē azimum mandaret etiā comedi lactucaz agrestes vel aliquid simile in quo esset afflictio sed est sensus. (Qñ in pauore egressus es de egypto).i.tu volueras in egypto panes fermentare:quia tñ egyptij instabant vehementer vt recederes z tibi timorē incusserunt:propter timorē eoz non potuisti fermentare panē sed manfit azimus propter illū timorem:ideo ad reducendū in memoriā pauorē egypti oportebat panē azimū septē diebus comedere.Et qñ dicitur.(Quia in festinatione egressus es.)Refertur ad panē quē tunc fecerūt:qz cōpellentibus egyptijs exire farinā nondū fermentatā sed conspersam tulerunt ligantes in pallijs suis:sic ergo nunc nō fermentatū panē comedunt qui velociter fieri potest.(Non manebit de carnibus quod imolatū est.)vesperi vlq; mane.i.carnes agni imolati in.14.die mensis ad vesperā non manebunt ad aliū diē:sed quicquid remaneret igne cōburebatur vt habetur Exo.12.c.Exo.23.c.cū de hac festiuitate agitur dz alio modo.l.non imolabis sup fermentato sanguinē victime mee: nec remanebit adeps solēnitatis mee vlq; mane in quo soluz dicitur de adipe offerendo:nā agnus paschalis sacrificiū dñi erat vt patet num. 9.c.z sicut in alijs sacrificijs quibuscunq; sanguine tingebat p̄ quoz cornua altaris ita in sacrificio agni effundebat sanguis ad basim altaris: z p cornua eius.de alijs aūt sacrificijs licet essent holocausta licet victime pacifice licet p peccato hoc omune erat de holocaustis patet Leui.p̄io de pacificis pz Leui.3.de his que p peccato patet Leui.4.et.5.z sicut in oībus sacrificijs adeps erat ptinēs ad dominū iure perpetuo:vt patet Leui.3.c.z nullus sub pena mortis de illo comedere audebat vt pz Leui.7.c.ita et in agno paschali adeps offerebatur dño:de hoc aūt dicebatur in auctoritate allegata q; adeps non deberet manere vlq; mane:qz in.14.die mensis primi ad vesperā agnus immolabatur z eodē die ponebatur adeps in incenſuz coz̄ dño:nec erat fas vt remaneret p̄o sequenti die.s.p̄o.15.mensis eiusdē vt in eadē adoleretur coz̄ dño Exo.34.c.vbi de eadē solēnitate agit dz neq; remanebit mane de victima solēnitatis phase z hoc refert ad carnes s.q; nihil maneret p̄ sequēti die de carnibus illi⁹ agni imolati vt comederet sequēti die:z istū sensum facit hic littera rō aūt mixtica : quia remanere nihil debebat de isto agno.fuit tacta Exo.12.c.cā aūt litteralis in oībus celebrationibus phase factis post exitum de egypto fuit ad recordādū illā celebrationē phase factā in exitu de egypto sicut dicit hic de comestiōe azimoz̄ septē diebus vt memineris egressionis tue de egypto oībus diebus vite tue cā aūt ꝓpter quā in egypto factū est vt nō

maneret

Phase quot modis sumit.

Im phatio opinionis.

maneret aliqd de carnibus illis vsq; mane fuit ad signandam velocitatē exitus. ſ. vt intelligēt iudei q̄ ſequēti die nō erant comeſturi in egypto ſed cū feſtinatiōe iter arrepturi erant inſtantibus nimiūq; vrgentibus egyptijs: ſi aūt aliquid de carnibus illius agni maneret p̄ ſequēti die putarent ſe in egypto comeſturos. (Nō poteris imolare.) Supza data fuit cā. (Sz in loco quem elegerit dñs.) Nō erat neče q̄ fieret comeſtio agni intra tēplum ſed in tota ciuitate fieri poterat in ſingulis domib⁹ cōſiderato nūero pſonaꝝ. (Immolabis phaſe veſpe ad ſolis occaſuz.) In exodo bī ad veſpaz: z vocaī veſpa ſiue ſolis occaſus ñ ſolū tp̄s quo ſol cadit ſub horizōte: ſz tp̄s a quo ſol icipit declinare a pūcto circuli meridiani: iō poſt meridiē 14. diei vſq; ad noctē quacunq; hora poterāt imolare agnū ſz illud apud hebreos teneaī q̄ poſtq̄ ſol inciperet declinare poterat fieri celebratio agni paſchalis tñ nō fiebat vſq; ad ſolis occaſum: vel pauloante ſolis occaſum: veſpa aūt q̄ erat poſt meridiē accipiebaī p̄out in illo tēpore debant iudei incipere ſe pare ad imolationē phaſe. erat aūt apparatus vt ſcrutareī totam domū vtrum aliquis panis fermētatus eēt in ea ſaltez modicus z excludebaī ab ea: z poſt hoc poterat fieri imolatio ſic enim dī. Exo. 23. et. 34. nō imolabis ſuper fermētato ſanguinē victime mee. i. duz māſerit in domo panis fermētatus nō poterat imolari agnus. (Quādo egreſſus es de egypto.) Nō q̄ illa hora vel tunc egreſſi fuerint de egypto ſz q̄ tunc ſe inceperūt parare ad itinerandum: ideo ab eo tēpore cōputatur exitus. Uarie accipit hic lra exituz de egypto aliquādo accipiī p̄prie p̄ ipſo tēpore quo receſſerūt: z iſto modo accipiī Exo. 12. c. vbi dī q̄ in. 15. die mēſis p̄mi egreſſi ſunt de egypto idē p̄ Nu. 33. c. ¶ Alio modo accipiī p̄ tēpore quo eis recedere mandatuz ē ſic dī q̄ bebrei exieī ō egypto nocte vt p̄z. ō. ſ. q̄ in iſto mēſe edurit te dominus deus tuus de egypto nocte. ſ. media nocte: q̄ media nocte ſurrexit phāo z fui eius z cōpulerunt hebreos vt recederēt feſtināter vt p̄z Exo. 12. c. aliquādo accipiī receſſus p̄ tēpore quo inceperunt ſe ad eundū parare z ſic accipiī hic cum dicī ad occaſum ſolis q̄ egreſſus es de egypto. i. quādo incepiſti te parare ad exeundū de egypto: vel dī q̄ egreſſus es ō egypto referēdo ad tempus nō tñ ſtricte p̄ hora tēporis. ſ. quādo egreſſus es ō egypto. i. q̄ imolare debāt agnum tēpore quo exierūt de egypto. ſ. ad dimidiū menſis p̄mi nō tñ q̄ imolarēt ad ſolis occaſum: z ſic ly q̄ nō referī ad occaſuz ſolis ſed ad tēpus egreſſionis ſimplr. (Et coques z comedes.) ¶ Si dicaī ō q̄ Exo. 12. c. dicīt: q̄ nō comedēt ex eo quicq̄ crudū aut coctū a qua ſed aſſum igni. ¶ Rñdeī q̄ coqui apud hebreos ſm naturā dictionis hic poſite extēditur ad decoctionē que fit per aquā: vel que per calorem ignis fit: ideo q̄ dicebatur i Exodi q̄ nō comederēt agnus coctus nō dictū fuit coctum ſolūmodo ſed cum a dictione. ſ. coctum aqua: quia illa dictio nō ſignabat ō coctionem in aqua ſed generalr quālibet decoctionē z ſic verum eſt q̄ decoqueī. ſ. q̄ humiditas nō nālis z cruda per calorem ignis cōſumitur vſq; quo nihil maneat. (Maneq; conſurgēs vades in tabernacula tua.) ¶ Aliqui volunt q̄ in telligaī hoc de quibuſdam tabernaculis que fiebāt extra ciuitatē de ramis arborū: ſiue alio modo de pāno quēadmodum fit in caſtris vel alijs locis ad que gentes multe conueniunt. Et. 14. die poſt meridiē ſtabant dis in hierlm: cum. 15. dies q̄ erat p̄ma dies ſolēnitatis vacantes ō̄onibus z ſacrificijs et doctrine legis: deinde ſequēti die reuertebanī ad tabernacula que parauerant extra ciuitatez ſed hoc nihil eſt q̄ hoc ſine mādato facere poterāt quacūq; die etiā ſolēniſſima: poterāt enim ambulare per mille paſſus q̄ vocatur iter ſabbati quā tum diſtat mons oliueti a hierlm vt habeī actū p̄mo. ca. iō dōm q̄ q̄ p̄ima dies erat valde honorabilis nō poterant in ea itinerare ſed die ſequēti in qua operari licebat vt bī Leui. 23. c. dabatur licentia volentibus q̄ recedere poſſent ſed pauci recedebant q̄ adhuc magnus dies ſolēnitatis. ſ. ſeptim⁹ reſtabat. (Sex diebus comedes azima.) Supra dicīt q̄ ſeptem diebus comedi debat. ex quo aliqui iudei dīt q̄ ſex dies ſunt ſub nečitate ſeptimus aūt nō: ſed falſum eſt q̄ Exo. 12. c. pena mortis iponīt comedenti fermētatuz per illos ſeptē dies: hic aūt ſolum ponunt ſex dies vt vult nicolaus ita q̄ nō fiat hic mentio ō ſeptima die eo q̄ celeberrima erat: ſed includāt. alij ſex priores dies: ſed nō videī in hoc maior rō quare ō ipa ſeptima q̄ de alijs dicatur: ideo videtur dōz q̄ intelligantur iſti ſex dies poſt p̄mam diem paſche: z ratio videtur eſſe quia ō. de p̄mo die quomodo, imolari debat agn⁹ z comedi azima z q̄ ſeq̄nti die poterāt recedere in tabernacula ſua. Nunc autē dubitaret aliquis vtrū poſtq̄ celebraſſent paſcha z receſſiſſent de loco ſanctuarij tenerētur comedere azima. Ideo rñdetur eis. (Sex diebus azima comedetis). i. ſex dieb⁹ poſt p̄mum die cū ad terraz ſuam recedebant. Et magis videī q̄ iſte p̄mus dies taceatur q̄ ſeptimus: q̄ de p̄mo die manifeſtū eſt q̄ azima comedere debēt: q̄ iſte p̄mus dies eſt. 15. dies menſis p̄mi: z in iſto. 15. facta ſunt p̄mo azima in ſochot vt p̄z Exo. 12. c. (In die ſeptio q̄ collecta eſt dñi dei tui non facies opus.) Pōt intelligi collecta. i. recollectio ad ſanctuariuz ad celebrandū feſtiuitatē: q̄ in p̄mo die cōuenerāt oēs ad tēplum ad offerendū z audiendū verbum dei: deinde in ſequētibus quinq; diebus diſpergebanī ad opera rurſus in ſeptio die: q̄ celeberrimus erat ꝺueniebant oēs ad tēpluz z ceſſabāt ab opere ſeruili. ¶ Pōt alio modo accipi collecta p̄ collectiōe pecuniarū a pplo ad ſumptus ſacrificiorū: vel ſuſtētatio nē pauperum: q̄ ſequenti die totus ppls receſſurus erat ideo illo die pecunie colligebantur. Alia collecta pecuniarum fiebat in ſolēnitate tabernaculoz die. 8. vt bētur. Leui. 23. c. et Num. 29. c. ¶ Nicolaus dicī q̄ non ꝺcordat b. ſ. q̄ in die illa fieret collecta: q̄ ſcda die ppls recedebat vt. ō. patuit. ¶ Rñdeī q̄ ſatis ꝺſonat: q̄ in illa ſeptima die q̄ſi tot⁹ populus ſtabat in hierlm: q̄ ſz haberent licentiā recedendi in ſcdo die: tñ pauci recedebant vt expectarent ſeptimum diem magne ſolēnitatis de quo. Joā. 7. ca. dī q̄ Jeſus incepit clamare die nouiſſimo magno die feſtiuitatis. z deinde ſubdiī ō turba magna que audiebat eum. (Septē hebdas numerabis.) Hic ponīt ſcdm de feſto hebdarū. (Septez hebdas nūerabis tibi.) Que faciunt dies. 49. pētecoſtes vero dicit. 50. dies: tot enim ſunt cōputando diem p̄mū azimoz vel diem pētecoſte. (Ab illa die qua falcē in ſegetē miſeris). i. a p̄ima die azimoz in qua ſecabanī alique ſpice que videbanī magis maturitati appropinq̄re z excuſſis granis poſt adustionē z facta inde farina fiebat oblatio domino. Et ante iſtum diez nullus mittebat falcē in ſegetem: q̄ nondū erat matura ſed etiā ſi eēt matura nullus debat falcē mittē. (Celebrabis die feſtū hebdaruz). i. die feſtū q̄ eſt poſt ſeptē hebdas: z in feſto iſto ſolū obſeruabatur vnus dies. (Oblationē ſpontaneā manus tue.) Refertur ad verbū ſuperius celebrabis. i. celebrabis etiaz oblationē ſpontaneā: q̄ non ſolū cuſtodies die illum ceſſando ab opere ſeruili ſed et offerēdo ſpontaneas victimas: vel pōt b̄ eſſe expoſitio ſuperioris: z tūc eſt ſenſus. (Celebrabis die feſtū hebdomadarū oblationē ſpontaneā). i. oblationē ſpontaneā ita q̄ tota celebritas illius diei eſt in offerēdo victias pacificas. (Oblationē ſpontaneā.) Quia in illa feſtiuitate nō adducebā tur decime vel p̄mitie ſed in feſtiuitate tabnaculoz q̄ cūcta erāt collecta de agris vt p̄z Exo. 34. et. 23. ſed nec b̄ eſt ſimplr verū q̄ loquēdo de decimis que dabanī leuitis nō eſt verū q̄ aliquo tēpore apportarenī in locū ſanctuarij: ſed leuite colligebāt eas p ciuitates loquēdo aūt ō ſcdis non ſolū apportabanī in feſto tabnaculoz: ſed etiā in alijs duobus feſtis: qa ō eis veſcebanī quādo aſcendebāt in locū ſanctuarij: ſed b̄ dī de oblationib⁹ ſpontaneis vt diſtinguī otra nociuas z cōpendūt holocauſta z victimas pacificas: q̄ vtrūq; ſine aliq̄ obligatione eſt nō faciendo aliquā mentionē ō votiuis que ſine feſtiuitate debentur. (Manus tue). i. iſta oblatio erit de rebus quas laborāſti per manum tuam vt de ſegetibus vino z pecoribus. (Quam offeres iuxta benedictionem domini). i. iſta oblatio erit ſm q̄ deus multiplicauerit bona tua que multiplicatio vocatur benedictio dei: diuites enim magis q̄ pauperes offerre debent. (Et epulaberis coram domino.) Non epulabantur omnes intra ſanctuarium: ſed in tota ciuitate. dicitur epulari coram domino: quia p̄opter honorem eius ad locum illum venerant. (Tu z filius tuus.) Quattuor perſone ponuntur hic quibus offerens alimenta ex neceſſitate dare tenetur. ſcilz filius z filia: ſeruus z ancilla. Et alie. 4. quibus p̄opter deum dat neceſſaria: ſcilicet leuita: aduena: pupillus: z vidua (Et epulaberis.) Epulari eſt epulis vacare z dicunt epule delicati cibi ſiue ſolēnes: quia tunc ſoleniter parabantur cibi z in abundantia p̄ omnibus qui erant cum ipſo patre familias offerente victimas: z hic non ſolum permittebat deus iudeos vacare epulis qui carnales z imperfecti erant: ſz etiam hortabatur vt vacarent eis. ✕ ¶ Nec tamē intelligēdū q̄ deus vellet vt ipſi vacarēt epulis ita q̄ ipa vacatio epularuz eſſet ſm ſe bona: aut bona ex genere: ſed erat bona ex occaſione: quia cum iudei carnales eſſent z gauderent cibis:

Dubium. Rñſio

Collecta triplr capitur.

Nicolai obiectio. Rñſio.

De feſto hebdar.

Obiectō Rñſio.

Cō. 2 A De ḡbus tabnaculis b̄ lra itelligīt.

Improbatō opinio. iudeoz.

Epulari gd z vñ.

x Cō. 3 A Que vtilitas erat q̄ iudei in feſtiuitatib⁹ vacarent epulis z alijs gaudijs

ꝛ potibus:ꝛ deus mandaret eis vacare cibis ꝛ potib⁹ in solē-
nitatibus quibus facerēt sacrificia saltem ꝓp solatium ciboꝝ
qō tunc assumebant repetebant sacrificia sepius:in quo deus
valde laudabatur.nam eū deum in hac oblatione ꝛ sacrificio
ꝓtestabātur:qz nullus sacrificiū facit nisi ei qui verus deus est:
aut qui de⁹ verus ab eo putaꝝ:etiā qz in his sacrificijs laudes
vocales multas deo celebrabāt.et qz ꝓ obediētiā nimis in his
merebanꝝ adhuc magis ꝗ̄ in ipsis sacrificijs:qz obedire me-
lius est ꝗ̄ sacrificare vt pz.1.re.15.c.erat aūt obediētia qz de⁹
mādabat ꝙ offerrēt victimas:ꝛ ipi offerrebāt.ista ēt est cā q̄-
re mādabaꝝ vt filij ꝛ filie sui ꝛ ancille comederēt vt ipsi ꝑter
deū laudarēt ꝛ afficerentur ad talia sacra desiderantes ea fie
ri cū in eis quādaz delectationē ciboꝝ reperirent:si aūt deus
mādasset ꝙ tpibus quibus aliquis offerret aliqō sacrificium
abstineret a delectationibus cibi ꝛ potus saltē ieiunando illa
die qua offerrēt:pauci inclinarenꝝ ad offerendū sacrificiuz:ga
tamē ali qualiter delectabanꝝ in epulis ꝗ̄s sumebant illis tem
poribus afficiebanꝝ ad sacrificia.(Loza dño de⁹ tuo.)Possz
dici sicut supra dicebam⁹ ꝙ nō comedebāt oēs isti offerētes
intra sanctuariū:sed in ciuitate in ꝗ̄ stabat sanctuarium ꝛ co-
medendo in ea poterāt dici īmo dicebanꝝ comedē coraz dño
deo tuo:qz in ciuitate illa habitabat dñs deus spāliter.ꝛ sic di
cebaꝝ de agno paschali:qz nō comedebaꝝ intra atrium taber
naculi:sed in ciuitate sanctuarij in ꝗ̄ imolabaꝝ lz in his nō est
valde magna similitudo:qz hostie pacifice ꝗ̄ vocanꝝ oblatio
spōtanea erant ꝓprie sacrificia:ideo in loco comedi debant
scilz intra atrium tabernaculi.agnus autē paschalis vocaꝝ sa-
crificiū iuge: qz adeps eius ꝛ sanguis icendebanꝝ coraz dño
ita ꝙ sanguis aspergereꝝ circa basim altaris:ꝛ adeps incen-
dereꝝ.nō tñ fiebat de agno aliqō genus ꝓprij sacrificij:qz nō
erat sacrificiuz bolocaustū:nec pacifica victima:nec ꝓ pctō:
qz in omnibus his ptes carniuz incēdebanꝝ:ꝛ alie dabanꝝ sa
cerdotibus vt pz leui.ꝑmo et.3.et.5.et.6. atꝗ̄.7.ca. de agno
aūt nihil dño.satis ergo ꝓueniret agnū nō comedi intra locū
atrij:ꝛ tñ carneꝫ victimarū pacificarū que offerebanꝝ in festo
pentecoste in atrio tabernaculi comedi debāt:si aūt nō come-
derenꝝ:hoc solū erat qz nō sufficiebat locus ad capiēdū oēs
offerētes ꝛ sacrificantes victimas.(Tu ꝛ filius tu⁹.)De vxo
re nihil dicit:sed satis notum est:qz mulier eadē ꝑsona repu-
taꝝ cū viro suo ꝛ est quasi rector ychonomie sicut ipse vir.ipo
exꝓesso viro ꝙ comedē debat de oblationibus illis satis in-
nuebaꝝ vxorē debere comedere:qz illa que offerrebanꝝ tātū
ptinebant ad vxorē sicut ad virū:qz fructus bonoꝝ suoꝝ indi
uisus est eis.¶De filijs aūt ꝛ alijs familiarib⁹ dubiū est vtrū
ad comedēdū de sacrificijs amiti dērēt.Et rñdeꝝ ꝙ sic cuius
cā vt.s.exꝑssum fuit:qz deus volebat vt in die quo ipse spāli
colebaꝝ spālis letitia fieret ꝛ oēs multū gauderēt vt dei cele-
britas maioꝛ ēt vel vt ipsi quoq; filij incitarenꝝ ad desiderā
dū talē cultū dei.(Et filius.)Nulla dīa erat in h̄ ꝗ̄ntū ad fe-
minas ꝛ viros.nā de sacrificijs pacificis cū tractareꝝ eqliter
poterat femina de illis comedē sicut ꝛ viri:si aūt eēnt quedā
alia genera sacrificioꝝ poterāt viri comedere ꝛ nō femine si
cut sacrificia quedam facta ꝓ pctō vt pz Leui.6.c.vbi dicit
mares tñ de genere aaron comedēt illud.(Seru⁹ ꝛ ancilla.)
De suo pz qz serui aut erant de genere hebreoꝝ:ꝛ tunc sic ce-
teri hebrei comedebāt ō sacrificijs:nec differebāt in aliq̄ ceri
moniali obseruatione.si aūt isti serui eēnt ō ꝓuersis ad iudaīs
mum idem dō̄m est:qz gentiles iam ꝓuersi tenebanꝝ ad oīa il
la ad ꝗ̄ tenebanꝝ iudei ō ipso genere iacob sicut nunc ꝓuersi
ō iudaīsmo vel ō agarenis ad xp̄m tenerenꝝ ad obseruantiā
legis euāgelice sicut tenebanꝝ illi qui in xp̄ianitate nati fue-
runt:si aūt isti serui sint empti ō gentilitate:aut capti in bello
etiam poterant comedere de sacrificijs:qz conuertebanꝝ mox
ad ritum iudaicū ꝛ circuncidebanꝝ vt pz Exo.12.c.s.ois fuus
emptitius circuncidet ꝛ sic comedet illud.cogebanꝝ enim dñi
seruos suos circūcidere qñ aliquos emebant.de ancillis autē
eadē lex est:qz lz non appeat in eis manifeste sicut in fuis:ga
uertunꝝ ad iudaīsmū:qz nō poterat in ancilla fieri aliquod
signum manifestū ꝙ qō euidens eēt ancillā ad iudaīsmū ꝓuer
saz foze sicut in seruo qui circūcidebaꝝ:ancilla aūt nihil tale su
scipere poterat:qz tñ ita erat in ptāte dñi sicut seru⁹ quēad-
moduz fuus ex mādato domini circūcidebaꝝ etiā si nolet:ita
ancilla ex mādato dñi sui cogebatur suscipere cultū quēcūq;
dñs iperasset:cogebatur ergo colere deum hebreoꝝ saltē exte
rius ꝛ si reperireꝝ postea in aliquo errare a fide veri dei quē
hebrei colūt tāq̄ ō heresi rea penā patiebaꝝ sic oēs alij hereti
ci.par ꝗ̄ ius erat ꝗ̄ntū ad h̄ in suis ꝛ in ancillis ꝗ̄ vterq; ō sa-
crificijs pacificis dñi sui comedere debant.(Et lenites q ē in
tra portas tuas.)Loquif ad totū israel ꝙ hēbat ciuitateꝫ:ꝛ in
tra portas illaꝝ ciuitatū erāt sacerdotes:ꝛ h̄ siue accipianꝝ ci-
uitatū porte ꝓ illis in qb⁹ hītant alij ō alijs tribub⁹ cū ipsis le-
uitis:aut pro ciuitatib⁹ in qbus soli leuite hītabāt q̄ erāt.48.
vt pz Nu.35.c.qz quocūq; mō est verū cū iste ciuitates sunt ci
uitates israel:qz israelite dabant istas ciuitates leuitis q̄si in
donum vt in eis hītarēt:ꝛ dabāt eis ō ꝑte sortiuz suarū.s.qui
plures ciuitates hēbat plures dabat q vero pauciores dabat
pauciores:sicut in ipsis sortib⁹ ppli ꝙ plures erāt maiores ter
minos terre recipiebat.s.cū pluribus ciuitatib⁹ et oppidis cū
ceteris locis hītabilib⁹ ꝛ hītatis q morantꝝ vobiscū.i.in terra
vra:ꝛ nō intelligiꝫ de illis ꝙ morantꝝ in domo cū eis:qz ō tali-
bus neciam curā hēre debēt vt h̄ ꝓma ad thimo.5.c. ꝙ suoꝝ
maxime domesticoꝝ curam nō hz fidē negauit ꝛ infideli dete
rioꝛ est.(Et recordaberis qz seru⁹ fuisti in egypto ꝛ custodies
mādata mea).i.si recordatus fueris qz fuisti fu⁹ in egypto i-
telliges qūo ego liberauerim.Et scies ex h̄ ꝙ es obligat⁹ facē
ea ꝗ̄ mādo ꝛ sic facies.(Solēnitatē quoq; tabernaculoꝝ.)
Dic ponif ētiū de festo tabernaculorum qō fit a ꝗntodecimo
die septēbris vt h̄ Leui.23.c.(Qñ collegeris de area ꝛ tor-
cular fruges tuas.)In mēse septēbri qñ fiebat ista solēnitas
in terra ꝓmissiōis ꝗ̄ tēperata ꝛ temporanea est oēs fruges et
vue collecte erāt.sic pz Exo.34.ꝛ solēnitatē qñ redeūte anni
tēpore cūcta condunꝝ.(Solēnitatē tabernaculorum.)Istud
festū sic nuncupatū est in memoriā tabernaculoꝝ factoꝝ de
ramis arboꝝ in quibus hebrei habitauerāt per desertum vt
dr Leui.23.c.cū reddif cā huius solēnitatis.s.qñ in taberna
culis hītare feci eos.ꝛ orif ista cā ex generali motiuo omniuz
festoꝝ receperāt enim hebrei multa bñficia a deo ab exitu ō
egypto vsq;quo introducerenꝝ in terrā chanaā:ad quoꝝ me
moriā vt semp deo se obnoxios crederēt festiuitates iste tāq̄
signa quedā rememoratiua instituta sunt vocaꝝ etiā festum
istud scenophegia.i.simultaneꝫ vel cōis ad comedēdū locus a
cenon qō est cōe ꝛ phagui qō est edē qz in publico edūt.s.ꝙ il-
lo tpe faciūt in vicis extra domos suas ꝗ̄dā vmbracula ramo
rū:ꝛ ibi comedūt ꝛ bibūt ꝗ̄si in illis hītarēt:vel faciūt h̄ locis
patētibus celo lz vndiq; parietibus adopta sint sicut in cura-
lib⁹:vel interdū domos illa die ōtegūt ꝛ sic se putāt illud ꝑce
ptū adiplē.(Et epulaberis ī festiuitate tua.)In oib⁹ festiuita
tib⁹ epulis ꝛ potib⁹ vacādū dicit ex cāis supra assignatis ꝑter
ꝗ̄ in festiuitate ꝓpitiatiōis siue expiatiōis ꝗ̄ est in septēbri ō
cimo die eiusdē mēsis cōputādo fm lunationē.nā in hac die
tota nec cibo nec potu yescuntur neq; balneas vel delectatio
nē aliquā:īmo nec debituz vir ab vxore vt vxor a viro petūt:
qz denunciaꝝ eis Leui.16.et.23.c.ꝙ aīa que in die illo nō se
afflixerit peribit de pplo suo. etiā in festiuitate azimoꝝ non
dr eis ꝙ epulari debant:qz ista epulatio notat totalē iocūditatē
in cibis fm ꝙ ipsi voluerint vt dicebaꝝ.s.12.et.14.c.q̄cunq;
desiderat aīa tua:in diebus tñ azimoꝝ nō licebat hoc:quia
panē azimoꝝ comedere cogebanꝝ ꝙ nō delectationē sed af-
flictionē quādā inducit.sic eni dr.s.septē dieb⁹ absq; fermēto
comedes afflictiōis panē in festiuitate tua.vocaꝝ ista festiui-
tas ppli.nā lz oīa festa eēnt dei:qz de⁹ in eis spāliter colebaꝝ q̄-
dā tñ festa etiā erant ipsius ppli:qz sibijpsis lautiores epulas
ꝓparabant:sicut si facerent aliqua magna cōuiuia vocarenꝝ
illa conuiuia festiuitates ppli.etiā si nō fierent in diebus festi-
uitatū.nā vocaꝝ sic dies ꝓpitiationis festiuitas tua:vel dies
azimoꝝ ex cā assignata:in his aūt epulis vacandū erat īmo et
qō ipsi magis inepte cōsiderāt qz putant grauiter errare si in
his dieb⁹ ꝗ̄ndā in cibis aut vestib⁹ iocūditatē ꝓferāt trāsferē
tes id qō aliquādiu ad remediū idisciplinatoꝝ indomitoꝝq;
datū est ad virtutis ꝛ ꝓcepti offiñ neciuz:qz dcñ est eis sab
batizabitis qz maioꝛē solēnioꝛēq; in sabbatis cultū ipendetis.
nā sacrificia dupla ꝗ̄ in ꝑfestis dieb⁹ fiebāt vt pz Nu.28.ca.
(Septē dieb⁹ dño deo tuo festa celebrabis.)Quia tātū dura-
bat ista solēnitas:ꝛ non fit hic mētio de die octauo in quo fie-
bat cetus ꝛ collecta vt pz Leui.23.c.(Benedicetq; tibi domi
nus in cunctis frugibus tuis.)Quia iste festiuitates magis cō
sistebant in oblationibus ꝗ̄ in alijs cerimonijs.ideo obseruā
tes eas plene benedicuntur.i.multiplicātur ī frugibus ꝛ vino.
(Et in oī opere manuum tuarum).i.in omni laboze ꝛ occupa
tione manuali eadem namq; causa est:quia sicut benedicebān
tur in frugib⁹:ꝛ armētis:atq; pecoꝛib⁹ qz ō illis offerebāt: ita
qui aliqō alterū officium haberet ꝛ non esset pastoꝛ vel agri-
cola:qz

Dubium. Rñsio

De festo tabernaculoꝝ.

Sceno-phegia quid et vnde.

cola:qz ex acquisitione illius officij poterat eruere ea que immolabilia ꝛ offerenda essent multiplicaret deus hunc offerētē non qdē in frugibus:qz agros nō colebat nec bēbat nec in armentis ꝛ gregibus:qz nihil boz possidebat: sed in acgsitione officij sui ꝛ sic gñaliter in oi manuali opatione vel laboze. (Erisqz in letitia.) Hoc pōt referri ad ea sola q̄ victa sunt.s.q̄ bñdiceret te dñs in frugibus ꝛ armētis ꝛ alijs possessionibus:ꝛ ex hoc nimium iocundaberis:sed nō est sic accipiendū vt soluz referaē ad multiplicationē in possessiōibus vel terre fructibꝫ:qz letitia est gdam motus ai in exhilarationē ꝓueniēs ex simulta te oium bonoz vel simplr bonoz vel extimatoz:figs.n. vnum bonum bēat nō letaē nisi putet oia bona bēre:vt figs diuitias multas possideat ꝛ sanitate careat huic iocūditas nulla est:ꝛ sic de ceteris:q aūt vel valde multa bona hz vltra q̄ sibi bona esse nulla putat aut nō esse necessaria gaudet:vel si forte vnū adispi caē in quo solo se cetera hāe existimet:sic.n.amatoreꝫ sm passionē solum delectabile in qō passio inclinat sufficiēs bonū eē existimant:qz passio solū illud bonū pro tunc tanq̄ bonū esse ꝓponit.hic g̃ dicendum est q̄ cū deus promittit letitiam istis iudeis obseruātibus festiuitatibus tabernaculoz ꝛ alias: nō solū eis bona q̄ sunt fructus terre ꝓmittit:sed totā felicitatem tpalē q̄ in aggregatione multoz bonoz cōsistit.s.vt diuites sint vt sanitate vigeant:vt prole abundent vt hostibus oñeē: vt nulla eis vndecunq̄ insurgat aduersitas:hic.n.qualiscunq̄ atq̄ vm bratilis transitorij huius volucrisq̄ momēti subitanea felicitaꝫ agiē q̄ certissime israelite assequebant:cum deū suum totis viribus regrebant:sed qz eis raro hoc inerat raro talia bona adipiscebaē q̄ letitie noie exp̄mūē. (Tribus vicibus per annū.) .i.in istis tribus solēnitatibus supzapositis. (Apparebit oē masculinū in conspectu dei tui).i.in loco sanctuarij ꝛ intelligiē de masculis bñtibus actum rōnis ꝛ nō impeditis ineuitabilr vt īegritudine vel ex similibus causis:paruuli ēt nō obligabantur ascēdere mulieres āt nō obligabaē vt maneret aligs qui curaret de re familiari:sed ex deuotiōe multe ascēdebāt vt p̄z de btā vgine Luc.2.c.q̄ ascēdit cū ioseph ascēdēte xp̄o. (Nō apparebis in cōspectu oñi vacuus).i.qñ apparueris cozā dño ī istis solēnitatibus nō appareas vacuus:sed porta aligd ad offerendum sm bñdictionem datam a deo.

(Judices ꝛ magistros.) Hic ponitur scōm principale: scilicet quedam ordinantia in proximum ꝛ agit hic de iudicibus minozibus que ponebantur ad cās paruas in qualibet ciuitate iudices ꝛc.supza satis dictū fuit de cerimonialibus:nunc g̃ de iudicialibus q̄ damnum vel vtilitatem ꝓximi respiciūt agiē. Et qz in oi politia recta sunt duo status.s.excellēs ꝛ eq̄lis:iō tractatur de eis.ꝓmo de excellentibus.s.de iudicibus.scōo de eq̄lib⁹ a.19.c.vltra:ꝛ qz vt ait ph̄s.3.politi.forma ī ciuitate est distributiuū iustitie:ita q̄ magis necessariuz est iudicē in ciuitate eē q̄z vinū ꝛ panē:sine iudice.n.impossibile est vnq̄z cōstitui ciuitatē:iō primo agiē de iudicibus:ꝛ qz sunt multi gradus in iudicibus:iō de alijs.j.dicet:hic aūt de minozibus dicit. (Judices) .i.dicētes ius vl diffiniētes litigia. (Et magistros.) Pōt teneri intrāsitiue.i.iudices q̄ sunt magri scientes instituta legis vt publice de iure rñdeant ꝛ diffiniant:sed vbi nos bēmus magistros bzei bñt q̄stores siue exactores:qz nomen illud duritiam sonat ꝛ sunt illi q̄ inias exequunē publicā ptātem bñtes:siue dānatos puniendo vel nolētes cōparere ad iudiciuz exhibēdo ꝛ eos custodiē publice mācipādo. (In oibus portis tuis).i.in oibus ciuitatibꝫ ī portis ciuitatū. *(Erāt.n.iudices ī portis ciuitatis: qz sicut iudex est ꝓsona publica cuilibet iustū distribuens:ita cōgruebat ei locus publicissimus.s.porta ciuitatis ad quā accedebant oēs: siue diuites siue pauperes aduene ꝛ indigene. Et istū modū accepunt ph̄i stoici:quoz sollicitudo fuit oi hoī virtutē p̄dicare:iō in portis ciuitatū sedebant vt oibus transeuntibꝫ p̄dicarent vñ stoici noiati sunt.qdam autē eos a stoa athenien̄si porticu stoicos noiant qō supzadicto nō dissonat. Olim iudices in curribus ferebaē per totā ciuitatez vt volētes aligd petere exeuntes ianuas domoz suarū sine laboze iudices inuenirent. Sed hoc non multū cōgruebat: qz ad iudiciū necesse erat ptes cōuenire qō sic fieri nō poterat:iō abolitū est ꝛ ad getis locum iudicia redacta sunt. (Consideranda erat circa ista iudicū assignationē quantū ad locū iudicandi ipsa ptinet litigātium aptitudo vt talis locus esset ad quē possent cōmode cōuenire:si.n. iudicia fieri possent vno petente.s.q̄ ad vnius petitionē siue alterius litigantis rñsione sn̄ia formareē:potuisset adhuc sustineri talis modus sicut si iudex esset aligs rñdens ad q̄sita populariū ꝛ trāsiret ꝓ oēs vicos vt glibet exiret ō domo sua: ꝛ q̄reret qō vellet cōsestim rñsum recepturus sed nō erat sic:qz oportebat ptes conuenire ꝛ cōem disceptationē fieri:qz g̃ litigātes nō semp simul mozareē:lz iudex iret ꝓ domū alicuiꝰ oportebat aliū seq̄ iudicē ꝓ vicos:ꝛ sic ineptius fieret. (Item qz q̄ iudex ambularet in curru erat:quasi iret ad expediendum aligd qō leuiter expediri posset:forales trī disceptationes iurgioz maturate pagunē:iō oportebat iudicē sup curz erñtē multū mozari ī medio vicoz.qō aligd erat valde īdecēs. (Itē qz honestiꝰ erat litigātes ad iudicē currere q̄z iudicē ad litigātes ire.nā distributiuū iustitie qō ī ciuitate potissimū erat magno bonoze dignissimū erat. Optimus aūt modꝰ iudicandi fuit sicuti nūc ē:vt iudex in loco publico sedeat ꝛ q̄s bñt ad audiēdū determinationē veniant. (In oibus portis tuis.) Logtur ad totuz israel qui bēbat ciuitates ꝛ oppida in quaz portis ponebantur isti iudices. nā pōt intelligi q̄ loquaē ad quēlibet de pplō:qz tunc intelligereē de portis domoz oium populariū sed hoc falsum est:qz nō ponebaē iudices ad portā cuiuslibet domus:qz nō possent eē tot iudices:ꝛ dato q̄ esse possent nihil magis stultū q̄z hoc existimari posset.logtur aūt ad totum israel q̄ habiturus erat multas ciuitates in quaz qualibet cōstituturus esset iudices:nō enī erat aligs locus in terra illa in quo nō ponereē iudices sm tī q̄ parua loca vt vicule ꝛ ville erāt subordinata locis magnis .s.vrbibus:ita iudices villarum ꝛ viculoz erant subordinati ad iudices qui erant in loco sanctuarij qui hebraice vocātur canbedrin siue domus iudicij:ꝛ inter hos iudices erat ꝑcipuus iudex summus sacerdos:cāe aūt que difficiles erant deuoluebaē ab oibus locis terre israelitaz ad domum iudicij que erat in loco sanctuarij vel ꝓ appellationem illuc deuoluebāē.de istis iudicibus pz.c.sequenti. (In oibus portis tuis).i.in oibus portis ciuitatum ꝛ oppidoz:nec tī intelligēdum ita stricte q̄ in qualibet porta vrbis esse debebāt iudices.nam si aliqua vrbs bēbat decem portaꝫ vel.20.nō oportebat vt in qualibet ponerētur iudices:satis.n.erat q̄ ponereē in aliqua iudices. (Quas dñs deꝰ tuus dedit tibi.) Qz adhuc nullā vrbē bēbant vel oppidū cum manerent in desertum nōdum ingressi terrā chanaan: sz deus eis certissime daturus erat qz ꝓmiserat. (Per singulas tribus tuas.) Tota terra chanaan diuidēda erat per sortes: ꝛ qz erāt 12.tribus erant dande.12.sortes vt pz Num̄.26.et.34.c.ꝛ sic postea factū narraē in Josue a.c.15.vsq̄ ad.19.inclusiue vtrū q̄z accipiendo bēbat aūt quelibet tribus multas ciuitates sicut computaē Num̄.32.de duabus tribubus ꝛ dimidia ꝛ in Josue in.c.15.et.16.et.17.et.18.atq̄.19.in qualibet aūt hāe ciuitatū ꝛ oppidoz siue villaz iudices cōstituendi erāt. Et ex hoc ēt pz qō supza dicebaē.s.q̄ loquaē deus ad totum israel:qz totus israel bēbat in se tribus:nullus aūt de populo bēbat tribꝰ. (Ut iudicent populo iudicio iusto).i.tales debebāt isti iudices eligi q̄ iudicarēt populo iusto iudicio. (Ad hoc aūt duo necessaria erant primū q̄ essent viri sapiētes in lege cognoscētes leges iudiciales ꝛ insup prudentes essent vt scirent aliaꝫ cās q̄rū determinatio scripta nō reperireē applicare ad rectā rōnē.nā si ignozātes essent existimātes se recte iudicare iniq̄ssime determinarent. (Scōm regrebaē bonitas iudicis sm virtutē moralē:nā dato q̄ aligs sciat qd agendū est si nō bēat bītum virtutis bñ inclīnātem duceē a passione ad oppositū:sic.n. ait ari. in.7.ethi.circa finem:ꝛ in septimo q̄ malitia corrumpit rectuz iudicium ꝛ errare facit circa ꝓncipia ꝓtica:ꝛ maxime hoc est qñ diligit munera:qz munera excecant oculos ꝛ faciunt deuiare a rectitudine vt pz.j.iō ista duo dixit ietro esse in iudicibus ingrēda qñ dedit modū ꝓ quē statuereē iudices in pplō vt pz Exo.18.c.cū dz ꝓuideaē de oi plebe viros potētes ꝛ timētes deū in qbus sit veritas: ꝛ q̄ oderint auaritiā ꝛ cōstitue ex eis tribunos ꝛc.idē ꝛ explicatius dz.ē.1.c.vbi de hac mā agiē.s.date e vobis viros sapiētes ꝛ gnaros quoz conuersatio sit ꝓbata ī tribubus vestris:ꝛ ponā eos ꝓncipes vobis:tuliq̄z de tribꝰ vr̄is viros sapiētes ꝛ nobiles:ꝛ cōstitui eos ꝓncipes ꝑcepi illis dicēs:audite illos ꝛ qō iustum est iudicate:siue ciuis sit ille siue peregrinus nulla erit distantia ꝓsonaz:ita paruum audietis vt magnū nec accipietis cuiusq̄ ꝓsonam:qz iudicium dñi est.

(An ordinatio.70.iudicum quā fecit moyses māserit semp in israel:ꝛ etiam ordinatio centurionum ꝛ tribunoz.

Circa istos iudices tī considerandum est:qz Exo.18.c.fuit facta q̄dam iudicum ordinatio distributa per tribunos.i.millenarios ꝛ centuriones:ꝛ quinquagenarios ꝛ decuriones:alia aūt fuit facta in.70.seniozibus qui bērent onus populi cum moyse ꝛ iudicarent de qbus Num̄.11.c.est ergo circa hoc dubiū:vtrum aliqua de istis ordinationibus manserit vel

De qbus dā ordinātibꝰ in ꝓximuz.

Qō.4. A

Qz ātiqtꝰ iudices in portis ciuitatis iura dicebāt ꝛ qr. De ph̄is stoicis quō p̄dicabāt in portis.

Judices antiqtus ferebāē ī curribꝰ p ciuitatē.

Qz non erat ꝺuenies taliz hi tudo iudicātis

Qō.5. A

Duo necessaria ad iustū iudicez .s.cognitio iustaz legū ꝛ bonitas cōscie ꝛ qr

Qō.6. A

vtrum iudices isti q ponebãtur in ciuitatibus ⁊ in illis essent ō istis duabus coordinationibus aut de aliq̄ earū: de his tñ duabus qūo sit alteri cōpassibilis: aut si forte vñ abrogaret aliam nuñ. 11.c. dictū est. Et videt q̄ nō manserit ordinatio illa. 70. iudicum: q̄ si isti manerēt aut sic se bērent q̄ in qualibet ciuitate ⁊ oppido in quo hic mādantur eē iudices ponerētur. 70. ⁊ hoc nō est dōm: q̄ nullus locus quātumcūq̄ magnus tot iudices exigebat p̄cipue cum q̄dam sunt ita parua loca q̄ vnus iudex sufficiens erat eis sicut nunc: ēt in satis locis magnis videmus vnum sufficere: aut dicemus in toto israel solū esse. 70. iudices: ⁊ illos diuidi per totam terram israel: sed hoc etiā nō stat: q̄ pluribus iudicibus indigebat tota terra illa: q̄ dato q̄ in qualibet ciuitate solus vnus poneret nō sufficeret p̄ medietate terre illius: p̄cipue cum in terra illa erat vnus locus in quo multitudines erant. s. locus sanctuarij: ergo non videtur q̄ maneret ista coordinatio. 70. iudicum seniorum. vtrum autem manserit alia coordinatio. s. tribunorum. s. centurionum quin quagenariorum ⁊ decanorum ēt dubium est: ⁊ cuiq̄ videbitur satis rōnabile esse hanc manere: nec sequuntur incōueniētia q̄ sequebāt ad aliā positionē: ēt q̄ poterat in oibus locis quantū cunq̄ parua esse fieri istas diuisiones vt supra ponerentur de cani ⁊ quinquagenarij quoadusq̄ sufficeret multitudo populi.

Dubium.

Rñsio

¶ Rñdenduz ad hoc q̄ ista ordinatio decanor quinquagenariorum ⁊c. non manfit. Primo q̄ ista coordinatio iudicuz fuit ad exhauriendum aliquā multitudinem. s. vt taliter diuidendo tota multitudo sit per iudices adequata: ⁊ hoc optime cōuenie bat in deserto: q̄ erat totus populus simul: ⁊ diuidebatur p̄ decenas ⁊ quinquagenas centenas atq̄ millenas: ⁊ sic accipiebā tur iudices: nunc aūt nō ita: sed quilibet locus siue paruus siue magnus per se hēbat iudices: ⁊ non poterat diuidi per centenarios ⁊ millenarios: ⁊ sic de alijs: q̄ interdum essent sex aut septem: aut nouem decani sub vno quinquagenario: eo q̄ nō eēnt cētum viri i loco illo vt possent fieri duo quīquagenarij ⁊ vn̄ centurio. ergo non debebāt sic iudices diuidi sed quodaz alio modo. Aliqs diceret q̄ iste modus iudicum non cōueniebat in terra p̄missionis: q̄ qñ isti iudices instituti sunt tñ minora iudicabant: que aūt magna erant ad moysen deuoluebātur vt vt p̄z Exo. 18.c. nunc aūt moyses non erat futurus in terra chanaan: ergo non erat permansurus ibi talis ordo. Rñdetur q̄ b̄ nihil est: q̄ licz moyses non erat semper mansurus: tñ sicut mane te moyse subordinabātur ad ipsum: ⁊ determinabat omnia dubia siue directe siue appellationem ad euz causis deuolutis: ita nunc erat consistoziuz iudicum in loco sanctuarij ad qō deuoluebantur omnes cause difficiles qualiscunq̄ conditionis eēnt vt p̄z sequenti. c. ⁊ quod illi determinabant firmum manebat: nec debebant alij iudices regi quādo potius quicunq̄ recusaret stare iuie illorum iudicum morte dignus erat vt p̄z eodez c. ideo nō erat ista causa: sed ea que supra assignabatur. Itē nō manfit ista coordinatio: q̄ tunc oaretur multitudo iudicuz inutilis valde. nam q̄ quilibet locus diuideretur per decanos ⁊ quinquagenarios ⁊ centuriones: ⁊ sic de ceteris videbatur eē valde superfluum. s. q̄ in vno loco vbi essent centum boies ponerent iudices tredecim. s. decem decani qui erant inter centū boies ⁊ duo quinquagenarij ⁊ vnus centurio. satis enīz videt hoc ponere multitudinez sine necessitate: immo sine aliqua vtilitate cuz sufficeret in tali loco vnus iudex aut duo.

B

Obiectio

¶ Et si arguas ex eodem fundamento q̄ tunc eodem modo esset inconueniens q̄ fuisset facta talis iudicum distributio in deserto: cōstat tñ q̄ facta fuit vt patet Exo. 18.c. cum dicitur quibus auditis moyses fecit oia que illi suggesserat. Et electis viris strēnuis de cuncto israel constituit eos p̄cipes populi tribunos ⁊ centuriones ⁊ quinquagenarios ⁊ decanos. ergo hic in ciuitatib⁹ fieri poterat talis coordinatio eodem modo.

Rñsio

¶ Ad hoc rñdet q̄ nō est similitudo de statu israelitar in deserto: ⁊ de statu eorum in terra chanaan: q̄ in terra chanaan non indigebāt tot iudicibus sicut in deserto cuius fundamentum est: q̄ iudices dāt ad determinādum litigia: cū q̄ plura litigia sunt plures iudices necessarij sunt: sed in deserto necessario erant plura litigia. ergo plures iudices esse debebāt. Añs p̄z: q̄ litigia oriunt ex cōi catione: q̄ qui i nullo cōicāt nunq̄ litigant: sed in deserto erat maior cōicatio cū oēs simul essent ⁊ locarent castra simul ⁊ vn⁹ occuparet locū qui debebat alteri: ⁊ sic de ceteris causis iurgiorum. q̄ ibi multi iudices esse debebant: ⁊ sic facta fuit talis iudicum distributio. s. centurionū tribunor qnquagenariorz ⁊ decanorz: cum aūt essent in terra chanaan habitaturi erāt in ciuitatibus ⁊ oppidis: ⁊ acceptis singulis possessionibus nō erat locus tñ obiurgādi: iō non erat necessaria ibi talis iudicuz distributio: sed in qualibet ciuitate ⁊ oppido ponebātur certi iudices ſ fm necessitatē loci: ⁊ hi vel eligebātur a popularibus loci illi⁹: ita vt esset p̄ncipatus aristocraticus: aut ponebātur a senioribꝰ qui erāt iudices in sanctuario: aut ponebantur a regibus sicut nunc fit: ⁊ ob hoc quasi nō fuisset māsurus talis principat⁹: aut ordo iudicatiuus qualis antea extiterat. Nunc in tpe quo īgredi deberent in terrā chanaan dedit regulaz de ponēdis iudicibus de alia coordinatione iudicuz. s. 70. senior. ¶ Dōm q̄ ambiguum est vtrum manserint post ingressum in terram chanaan: sed nō est aliqō incōueniens eos mansisse: ideo in hac parte satis assentiendum est iudeis qui dicunt semp fuisse in israel 70. seniores qui regerent domū iudicij ⁊ manebāt ab illis. 70. senioribus quos elegerat moyses per successiōes: ⁊ hi erāt maxīmi iudices ad quos subordinabātur oēs iudices qui erant in alijs locis ⁊ isti. 70. iudices ducti sunt in babylonem tpe captiuitatis sicut innuitur. 4. Reg. 24.c. ¶ Et cum arguis q̄ non potuerit manere ista coordinatio iudicuz postea: q̄ aut essent. 70. iudices in quolibet loco qō erat incōueniēs aut soli. 70. in tota terra chanaan: quod rursus incōueniens erat. ¶ Rñdet q̄ neutrum horum erat: sed isti decem iudices ponebātur in loco sanctuarij: ⁊ erant maiores iudices totius israel ad quos oēs magne cause deuoluebātur: in alijs aūt locis ponebantur iudices quotquot necessarij essent siue multi siue pauci: iō nullum incōueniens erat ad hāc positionem. (Nec in alteram partem declinēt.) Uia iuris dr̄ via recta: q̄ aūt a iure deuiat q̄ocūq̄ deuiet declinat ad vnam vel alteram litigātium partem. (Non accipies p̄sonam nec munera.) Ista duo peruertūt recta iudicia. s. personam accipere: ad quod reducūtur odium ⁊ amor. Et recipere munera de acceptione p̄sonaz dictuz fuit supra primo. c. ⁊. 10. satis late. (Qui excecant oculos sapientū: ⁊ mutant verba iustor) .i. faciunt q̄ declinent oculos ne rectum videāt sicut senes exardescētes in pulchritudinē susanne declinauerūt oculos suos ne viderent celuz ⁊ ne recordarētur iudiciū iustor. Dani. 14. c. ⁊ mutant verba iustoruz: recte hic ponunt ista duo distincta: q̄ ad sapientem cognoscere pertinet que cognitio per oculos designat: ⁊ hos claudit minus acceptio ad iustum ptinet recta distributio: ⁊ ista in iudice est in sniando. sniare autē in verbis est: ⁊ hec mutat p̄sonarum vel muneruz acceptio. (Juste qō iustū est p̄sequeris.) Nihil est iustū agere nisi iuste fiat: q̄ modus agit in moralibus ad spēz actus: affect⁹. n. operi nomē iponit. pōt enim aliqs iustum agere ⁊ peccare mortaliter: q̄ nō agit bona volūtate ⁊ ad rectum finem: q̄ vt cōcludit boetius per totū quartum de cōsolatione nullus iniuste patitur: licz multi iniuste agant: nemo enim iniuste occidit multi tñ iniuste occidūt: cuz q̄ iustum ⁊ iniustū respiciāt operationē ⁊ non cōditionez aliq̄s operātis illa occisio iusta erit: ergo ad bñ viuere opz respicere modum: q̄ hoc est oīs virtus. Et dirigit hoc p̄incipaliter ad iudicez qui nō solum iustam iniam dare debēt: sed ēt ex iusto aio ⁊ fm processum iuris.

†

†

†

†

D

Obiectō

Rñsio

Sciēs se iustā fouere litē p̄ calumnias pōt se defendere.

¶ Et si obijciatur id qō cōiter dicūt iuriste. s. q̄ ille qui scit se iustaz cām fouere: ⁊ inquietat iniuste pt se per calumnias defendere: vel ō aduersarium agere.

E

¶ Rñr q̄ ibi agere per calumnias est iuste agere: vel iniuste iustum p̄sequi: q̄ sic recta rō fieri dictat: ista circūstantia q̄ est iuste licz determinet modū qui signat per istā vt vel qualiter: tñ hic vliter accipit p̄z oī mō qualitatis determinātis opus siue p̄z oī circunstātia que opus limitat: siue fit finis: siue tps: siue modus: ⁊ sic de ceteris: in quocūq̄ aūt horz erretur circa opus iuste nō fit. (Ut viuas) .i. ⁊ viues sic faciendo: q̄ vt nō teneat vt signans finem: sed ōntiam. i. q̄ ad tales opationes segtur magna vita in agēte talia: q̄ volebat deus q̄ licz per istas iustas operatōes mererētur vitam eternam: exp̄sse tñ p̄mittebatur eis ista sic erat per oia alia mādata legis: q̄ faciendo ea merebātur facientes vitam: ⁊ alia bona tpalia vt p̄z Leui. 18.c. cum dr̄ custodite leges meas: atq̄ iudicia mea que faciēs homo viuet in eis: ⁊ ista differētia ponit inter legem nouā ⁊ veterem: q̄ licz tam fm statum vite veteris q̄z fm statum legis noue qui bñ agit meretur vitam eternā ⁊ quietez in vita tpali: tñ in lege veteri exp̄esse p̄romittunt bona tpalia ⁊ subticētur eterna: ⁊ in lege noua p̄romittūtur eterna ⁊ tpalia subticētur: istam differētiam assignat apls ad ro. 10.c. dicens moyses. n. scripsit: q̄m iustitiam que ex lege est q̄ fecerit hō viuet in ea: in illa aūt que ex fide dicit q̄ si cōfitearis in ore tuo dñm iesum: ⁊ in corde tuo crediderīs saluus eris: ne tñ penitus aliqs credat q̄ in veteri lege sola bona tpalia p̄mittūtur: interdum exp̄imūtur eterna: ⁊ ne credatur q̄ obseruatoribus legis noue sola bona eterna cōferant: etiam

aliqñ

aliqñ ꝓmittuntur tpalia: ſed raro in lege veteri eterna exprimuntur: ⁊ tpalia in lege noua: ꝙ aũt in lege veteri aliqñ ꝓmittuntur eterna bona ꝑz Eſa. vlti. c. vbi cũ agit de eternis gaudijs dr ſerui mei comedent: ⁊ vos eſurietis ſerui mei bibent ⁊ vos ſitietis: ⁊ in libro pſalmor interdum de hoc dr ꝙ in lege noua tpalia ꝓmittunt ꝑz Mat. 19. c. vbi dr ꝙ qui aliqd ꝓp chriſtũ reliquit: centuplum accipit in hoc mundo: ⁊ in futuro vitã eternam: rō tñ diuerſe expreſſionis eſt: qz lz in lege veteri vtrunq; bñ agentes mereant: exprimitur tñ id qō magis reducere poterat animos operantiũ: ſtatus aũt ille fuit imperfectus: ideo homines mouebant ad verum bonum per iſta que non ſunt vera bona: ſed veror ſimulachra bonor in lege noua: in qua bene agentes vtrũq; promerentur eterna bona explicantur: qz perfectior ſtatus iſte erat: ⁊ viris magis perfectis vari debebat: iō
5 † per amorem virorum bonorum: in ipſas rectas operationes
† moueri debebant. (Et poſſideas terraz quã dñs deus tuus dederit tibi.) Sicut ꝓpter iniqtates ſuas. 40. ānis ab ingreſſu terre promiſſionis coerciti ſunt: ita ſi in ea exñtes preuaricarent irritum faciẽtes fedus qō cum dño perpetrarent excluderet eas de terra illa: vt ꝑz in captiuatione decem tribuum que vocabãtur iſrael vt ꝑz. 4. Reg. 17. c. ⁊ in captiuitate duarum tribuum quevocabantur iſrael vt ꝑz. 4. Re. 17. c. ⁊ in captiuitate duarũ tribuum. ſ. beniamin ⁊ iuda in babilone: ⁊ ex hoc oriebãtur eis cetere aduerſitates boſtiles cum vero pactum firmiter obſeruarent habitabãt in terra ſua: ſine vllo terrore nemine pſequẽte. (Non plantabis lucum.) Conſtitutis. ē. iudicibus hic ponit
† officij eorũ executio: ⁊ qz iudex dr quaſi ius dicens: vt in. c. forus extra de vbo. ſig. iō oportet poni ius circa quod iudex ſe exerceat: ⁊ primo ponit id qō ad latriã pertinet ſtabilitẽdo latriã: ⁊ deſtruendo idolatriam. (Non plantabis lucum.) Hẽtiles plãtabant apud altaria deor ſuorum arbores denſas: vt ibi exercerent obſcenitatem que regrebatur in ſacris dei ꝑpi. de quo ſupra. 7. c. dixim⁹: vel vt ſepe dictum eſt: qz in arboribus illis fiebant imagines inciſis corticibus ſm certa tpa ad deriuandũ celeſtem virtutem: vt in capitibus ferreis. (Et oēz arborẽ.) Nõ ſolum ꝓhibet lucus qui eſt denſitas arbor: ſed ẽt vna ſola ar
† bor: qz vtrobiq; idolatrie ſuſpitio eſt. (Nec facies tibi atq; conſtitues ſtatuam). ſ. ad adorãdum: ſed ad memoriam conſtituere licebat: ſicut iacob cõſtituit ſtatuã ſup ſepulchrũ vt ꝑz Geñ. 35. c. vbi lra noſtra dicit erexit titulum lra hebraica hz. conſtituit ſtatuam: qz eadem victio hebraica ponit hic ⁊ ibi. Et hoc verũ
† eſt in ſepulchris: vel in alijs locis nõ ſuſpectis quor certa eſſet ſignificatio non tñ in altaribus: qz ſcandalum eſt. (Nec conſtituetes ſtatuam que odit dñs deus tuus.) Facere ſtatuã eſt de no no fabricare: cõſtituere etiam eſt ſtatuam iam factã in aliquo loco ad adorandum ponere: ⁊ vtrunq; malum eſt.

Capitulum.xvij.

idolatre lapidãt.

On immolabis domiõ deo tuo bouem ⁊ ouem in quo eſt macula aut quippiam vitij: quia abo/minatio eſt dño deo tuo. Cum/qz reperti fuerint apud te intra vnam portarum tuarũ quas dñs deus tuus dabit tibi vir aut mulier qui faciant maluz in conſpectu domini dei tui.

Cõnexio capituli

Diuiſio eiuſdem

Qō. 1 A Sacrificia q̃daz erãt ſpõtanea aliã nec̃ia.

Non immolabis. Supra poſita fuit mã circa quã iudices laborar debẽt. Dic ponit modus executionis ſm mãz datã. Et tanguntur tria. Primo executio mũdicijs oium iudicũ excellentiũ ſiue minor. Scõo ponit inſtitutio ⁊ ordinatio iudicũ leuiticor ibi. (Si difficile ⁊ ambiguum.) Tertio apponunt cõditiones regũ ibi. (Cum ingreſſus fueris nõ immolabis dño bouẽ aut ouẽ in quo macula.) De hꝫ magis Leui. 22. vbi diſtinguit i textu ꝙ aut ſunt ſacrificia votiua: ſiue per neceſſitatem vt pro pctõ: ⁊ tunc nõ recipiẽt aĩal maculatum. Si autẽ ſpontanee dabãt: aut ad immolandũ: aut ad hoc ꝙ vẽderẽt ⁊ cõuerterẽt in alios vſus. Quantũ ad primũ nullo mõ poterat: qz non ponebat de eo aliquid in altari: nec ſanguis: ſed vẽdebant ſacerdotes vel comedebant ſine aliqua immolatione: qz hoc ptinebat ad ius eor ſicut alia ſacrificia: vt dr Num. 18. c. veritatem huius magis diximus. ē. 15. c. ⁊ ibi vide diſtinguẽdo maculas que notabãt immolationẽ vel q̃ non. (Qz abominatio dño deo tuo eſt). i. deus odit talem immolationẽ: qz in hoc videt cõtemni: qz talia nõ deberent dñis tpalibus: qbus magis vult deus honorari: de quo ſatis diximus ꝑcedenti. c. 15. (Cum repti fuerint.) Hic ponit principalis inqſitio ⁊ executio: qñ iudices hẽ debẽt. ſ. circa idolatriam remouendã: ſicut nunc ꝫ heretica prauitatẽ. (Apud te). i. in terra tua. (Intra vnam portar tuar). i. in aliqua ciuitate: vel loco q̃ ſunt clauſi muris: ⁊ hñt portas. Et hoc ſolũ cõueniebat habitatoribus terre illius: qz dicit intra portas: ſi tñ aliqs gentilis trãſiret per terram eor qui idola colerent: vel videret eum facientẽ aliquas cerimonias idolor nõ puniebat per iſtã legẽ: ſed ſolum habitates in terra: ſiue iudei ſiue conuerſi. (Vir aut mulier.) Non eſt aliqua differẽtia faciendа qcũq; enim hoc ſe cõmaculauerit facto mortis reus eſt: nec aliqua occaſione ſibi parcendum eſt: ſiue mulier ſiue vir: ſiue nobilis ſiue ignobilis. (Faciant malum.) Idolatria autonomate malũ dr: qz directꝫ ꝫ deum eſt: de hoc magis. ē. 5. c. diximus. (Et trãſgrediant pactum illius.) Qz iſrael pepigit fedus cum dño in monte ſynai qñ deus eis dedit legem: ⁊ ipſi dixerunt oĩa que mãdauit dñs faciemus: vt hz Exo. 19. ⁊. ē. 5. c. inter q̃ hꝫ pacti cõtinebat nõ colere deos alienos. (Solem ⁊ lunam: ⁊ oẽm militiã celi). i. oẽs alias ſtellas vel ſtellatões. Et poſuit exẽplum in opibus celi: qz lz aliqui colerent elemẽta aliqui res elementatas: cõiter tñ magis colebant corpora celeſtia: de his plura diximus ſupra. 4. c. (Ut vadant ⁊ ſeruiant.) Non dr ꝙ iſti irent ad ſeruiẽdum dijs alienis: ita ꝙ egrederent de terra iſraelitar: ⁊ irent ad habitãdum inter alias gẽtes colentes idola: qz tũc nõ poſſent eos punire iſraelite: nec mandaret hic iudicibus eorum ꝙ talibus penas infligerent: maxime: qz hic ſignat ꝙ deberet eſſe intra ipſam terrã iſraelitar: qz mandatur ꝙ fiat inquiſitio: ⁊ ſi fuerit cõpertum ſcelus educatur qui peccauit ad portam ciuitatis qõ neceſſario intelligitur de terra promiſſionis: ẽt qz dr in principio cum reperti fuerint apud te intra vnam portarum tuarum: vir aut mulier qui faciant malum: ſed accipitur hic vadant: prout ſignificant quẽdam motum ſaltem animor: qz ſicut ille qui ad aliquem locũ vadit mouetur: ita ſiquis deuz ante colebat: ⁊ poſtea conuerſus ſimulachra colat: recedit a deo vero: ideo ire aĩ vel accipitur large ire: prout eſt modus cõis in ſacra ſcriptura veteris teſtamenti conformis modo vulgari hebraico ꝙ quando aliquis aliquã rem incipit quam ante non faciebat dr ſurgere vel ire: quaſi moueat de nõ agere ad agere exeundo de potentia ad actum. (Dijs alienis). i. dijs gẽtilium qui lz dij ⁊ ꝓñ
† nec dij ꝓprij nec alieni: tñ loquẽdo ſm intẽtionẽ gẽtiũ q̃ iſtos vt deos colebãt iſti dij alieni erant: qz iudei nunq̃ tales deos cognouerant p aliquã operationem miraculor: vel p traditionem patrum ſuor: gentiles aũt cognoſcebãt iſtos vt deos: qz lz nõ in aliqua ſupnãli operatione: tñ ex antiquor inſtitutis: ⁊ pr̃nis legibus tanq̃ ſacrum hoc hẽbant: iudei aũt nullo iſtor modor: iõ dr ſupra. 13. c. camus ⁊ ſeruiam⁹ dijs alienis quos ignoras tu ⁊ pres tui. (Ut ſeruiant eis.) Seruire eſt exhibere cultũ i ſacrificijs: vel in feſtor obſeruatiõibus: vel alijs honorificis ap
† paratibus. (Et adorent eos.) Eſt adorare inclinare caput: vel ce
† teras corporis attollere: aut flectere ptes: prout p hec ſignum q̃dã reuerentie iportat. (Solẽ ⁊ lunã.) Gentilis fatuitas ſm deſideria ſua deos ſibi varios adinuẽit: vt tot eẽnt dij quot res vniuerſe immo plures dij q̃ res: qz frequenter eidẽ rei numero ſm diuerſa tpa diſparatos diſtribuunt deos: ⁊ hij oẽs ſicuti aliqd numinis hẽre credunt ita colunt: qz tñ cõis conceptio animor eſt deum eſſe id quod: aut melius oium entium ẽ: aut quo melius excogitari nihil põt: quilibet ſm ꝙ aliqd vt optimum appẽhendebat: ita illud vt deuz cõſtituebat. Qz tñ inter oẽs res nãles que vident de qbus ſolum vulgaris ruſticana ſimplicitas indicat nihil melius ẽ: ⁊ apparet q̃ ipſa celeſtia corpora ſi illa animata eſſe credamus: iõ in illis plericq; gentilium qui inter ceteros errantes nõ tñ delirauerunt deitatẽ ſummã arbitrati ſunt. In his aũt ſunt duo. ſ. corpora celor qui ſunt ipſi orbes: ⁊ ipſe ſtelle: corpora aũt celeſtia non ſunt multũ viſibilia pp ſubſtantie raritatem: qz lux eor eſt modica: ⁊ non eſt in corpore determinato: ideo de his ſicut nec de rebus pure intellectualibus ruſticana gentilitas non curauit: nullus enim vnq̃ inter gentiles reperietur: qui orbem ſolis ⁊ lune deum vocauerit aut coluerit: plericq; tñ ſolem ⁊ lunam: ⁊ cetera aſtra deos vocauerunt. Alia rõ eſt: qz vna eſt magna pfectio: ideo lz aliqs res inanimatas deos eẽ poſuerunt: qui tñ maturus ſapiebant ſolis rebus viuentibus numina tribuebant: res aũt viuẽtes habent in ſe ſui motus principium: ⁊ nihil viuens eſt: quod moueri non poſſit niſi ſit vltimus gradus animatorum quibus ſolus tactus eſt pro ceteris cognitiuis potentijs: ⁊ loco veri mot⁹

Precipua inquiſitio⁊ executio.

Qō. 2. A De dijs varijs gẽtiliũ

sola cōstrictio ⁊ dilatatio sicut sunt conchilia ⁊ ostree: ⁊ cetera aīalia nāliter petris affixa: dato ḡ q; orbes celestes viderent sicut ipsa stellaꝝ corpora vīr: q; tm̄ non potest percipi motus celi sicut pcipit motus stellarum pp moueri in quo putabant gentiles non esse eos animatos: vel ita pfectos: sicut ipsas stellas: iō non colebant orbes celicos sz stellas. ¶Sed adhuc in istiꝫ magna fiebat ozia: q; sol ⁊ luna magis q̄ cetera astra cognoscūt: iō magis colunt: ⁊ potius vt dij extimātur: ⁊ hoc ē ꝓmo ꝓpter eoꝝ notabilem magnitudinē. nā cetera astra maiora sint q̄ luna q̄ nobis visibilia sunt distincte: tm̄ maior nobis luna appareret q̄ aliq̄ de astris: imo maiꝰ q̄ multa simul astra sunt. ergo iste due stelle inter ceteras quātitatis maioritate īsignes. ¶Secundo pp varietatem motus: q; aliqñ ascendunt versus caput cancri ad latitudinē septētrionalem interdū vero declināt versus caput capricorni trāseundo totā mediam latitudinē: ⁊ hoc in eis magis declarant suos motus: in stellis aūt alijs sic nō ē. nā ille stelle q̄ī octaua spbera sūt declinationes nō bñt: iō nō vocant planete siue erratice: q; eundē circulum motus sui destribuūt in eternum: iō minus pcipitur istaꝝ motus: alie aūt q; stelle que planete vocant: lz declinationē septentrionalem ⁊ meridianam bēant sicut sol ⁊ luna: q; tm̄ in figura ⁊ quantitate ab astris fixis vix distinguntur: nisi a rarissimis ⁊ sapientibus q; hoc diligēter inspiciāt: iō cōiter motus declinationis earum nō iudicat ab oībus: quantū ergo ad hoc ēt sol ⁊ luna insignio̊es sunt. s. in motu saltem quātum ad apparentiā. ¶Tertium ⁊ principale in his est efficiēdi virtus: q; maior valde virtus pcipitur in inferioribus bis ab his duobus luminarib⁹ q̄ a ceteris astris: dolose aūt ita planum est vt stilo nō egeat. nā hic annos ⁊ tpa ⁊ dies distinguit ⁊ efficit: ⁊ nos luce sua letificat: ⁊ sanos reddit caloze suo. terre nascentia germinare facit: ⁊ postremo q; quid in terra oritur ⁊ occidit: corrumpit ⁊ gignatur in ipsius ptāte est: sic ait ari. in scō de gnatione ⁊ corruptione q; pp accessum ⁊ recessum solis in circulo obliquo fiunt gnationes ⁊ corruptiones in terra: iō homerus vocauit solem patrez deoꝝ virozumq; : ēt ex hoc inter gentilium deos q; ex magnitudine ⁊ excellētia sua selecti. i. spāliter electi dicti sunt null⁹ maior q̄ phebus siue apollo aut sol q; idem signant pter iouez qui pz oīpotens oz fuit: cā aūt huius lr̄alis est: nec assumit ex nā celesti. ¶De luna ēt idem pz. nam luna spāliter noctes illuminat ēt sup omnia humida ptātem gerit: ipsa fluxus ⁊ refluxus maris per quadraturas suas intensius ⁊ remissius facit: ipsa toti⁹ agriculture que sup humiditatem fundat vīa. Et ei antiqui gētiles qui in terre cultura ꝓficere desiderabant libamina spāliē offerebant: idē enim iudei fecerunt: q; vt abundarent panibus ⁊ vino ceterisq; q̄ de agricultura colligunt lunaz q̄ diana oz: vt phebe vel latonia virgo: aut plutonia coniux: vel ꝓserpina aut regina celi: vt ipsi iudei nuncupabant adorabāt ei libamina offerentes: sic pz Hiere. 44. c. cum rñdētes oēs mulieres hebreoꝝ ipsi Hieremie cum nolēt colere deū dixerunt: sermonē quē locutus es ad nos in noīe dñi non audiemus ex te: sed faciemus oē vbū qō egredit de ore vro vt sacrificem⁹ regine celi: ⁊ libemus ei libamina: sicut fecimus nos ⁊ pres nri: reges nri: ⁊ pncipes nri in vrbibus iuda: ⁊ plateis hierusalē: ⁊ saturati sumus panibus: ⁊ bñ nobis erat: malumq; non vidimus ex eo autem quo cessauimus sacrificare regine celi: ⁊ libare ei libamina: idigemus oībus: ⁊ gladio ⁊ fame consumpti sumus: tanta. n. lune circa opera agriculture ⁊ oīa humida: ⁊ circa fantasiā humanā sm̄ quā lunatici dīr. i. furiosi bītes lucida intervalla tāta ingt lune ptās: vt antiqua gētilitas aliqñ eā dixerit mūdū creauisse: sic enim ait encenius in libro de agricultura chaldaica: fiūt etiā multa signa tēpoꝝ circa lunā vt pz in circulis albis: aut pallidis: siue ceruleis circa lunā factis: q̄ impssiones ab ari. in libris metheoroꝝ balo nuncupant in qbus future quantitates tempoꝝ: ēt vulgariter ꝓnosticant multum: ad opera magorum oiumq; maleficoꝝ luna valet. Et vocabat apud gentiles maleficos: hecate: iō medea iasonis vxor filia oete regis colchoꝝ q̄ famosissima maga erat cū nocturnis horis coram luna ad maleficia sua nudato corpore ꝓcumbebat eam becatez proclamabat: de hoc satis pz per senecaz in tragedia septima: cuius titulus ē medea: ⁊ ouidius metamor. lib. 7. vñ ⁊ spūs lune sup herbas despumare facere conabatur: ⁊ vt sibi videbat explebat: sic. n. ipsa dicit apud ouidiuz lib. 7. meta. teq; luna trabo q̄uis temerata labores: fiebat ēt spālis obseruantia candelaboꝝ ⁊ luminum atq; olei ipsi lune: multa quoq; alia de itatem lune apud fatuam gētilitatem de qbus per singula explicare: nec locus exigit nec ratio suggerit: maximū ergo bonorem gentiles istis duobus tribuerunt. s. soli ⁊ lune: ideo spāliter inter cetera sydera nūcupant (Et oēm militiam celi.) Militiam accepit lra nostra: sed lra hebraica equoca est ad duo. s. ad signādum militiam: ⁊ ad signandū opus vel ornatū: ⁊ sic ꝑt dici. (Et oē opus celi.) Et tūc vocat op⁹ celi ipa multitudo astroꝝ q̄ sunt q̄si pictura celi: sicut dicim⁹ in aliqua veste vel panno: aut imaginibus fabricatis esse multū op⁹. i. multā varietatē minutā sculpturaꝝ aut picturaꝝ. Et sic lra nostra transtulit Hesi. 2. c. in pncipio vbi oz. igitur pfecti sunt celi ⁊ ois ornatus eoruz: hebrei dicunt pfecti sunt celi ⁊ omnis exercitus: siue castra aut militia eoꝝ: in oībus aūt alijs locis vt cōiter littera nostra posuit militiam celi.

¶Quar. 12. signa zodiaci specialius colebātur a gētilibus q̄ cetera. Et de multis ⁊ varijs stellationibus celoꝝ ⁊ dijs gētiliū.

Et vocantur astra militia celi: q; tanq̄ milites videntur discurrere per celum: ⁊ ista militia celi siue quelibet stella: vel cōstellatiōes magne. i. multe stelle simul sumpte reddentes ex coniunctione sua deductis lineis inter eas quasdam figuras est: sic est constellatio arturi que vulgariter vocari plaustrum que est vrsa maior hīs septez stellas circa polum septētrionalem: inter istas tm̄ stellas erat oīa: q; ille stelle que per se sunt: ⁊ cum alijs nō faciunt aliquā constellationem. i. figurationem ex vnione stellaꝝ minus cognoscebātur a gentibus: ideo cum in zodiaco sint. 12. signa que complēt totum circulum celi in rotundum: ⁊ reddūt. 12. figuras spāles colebantur spālius a gentibus q̄ alia astra: iō sequētes hebrei consuetudines gentium spālius ista. 12. signa q̄ cetera astra colebant. Et cum eoꝝ pctā idolatria distribuunt: spāliter distribuunt ad orationes facte ad. 12. signa celi vt pz. 4. Reg. 23. ca. cum oz ⁊ eos q; incendebant incensum baal: ⁊ soli ⁊ lune: ⁊. 12. signis celi: ⁊ oi militie celi prius enim noīauit hic. 12. signa q̄s ceteram celi militiam: q; sic spālius colebat a gentilibus. ¶Cuius cā duplex erat vna quidem nālis ⁊ astrologica alia poetica. nālis quidem est: q; cum cōis conceptio gentium oium semp fuit deum esse maximū ens ⁊ maximū bonum: ⁊ hoc maxime in celestibus corporibus constituebant cum aliq̄ corpus inter celestia magis de virtute influxiua hre videbatur illud potius deo esse credebat: cum magis hret de bono: ⁊ q; inter celestes partes. s. inter astra ⁊ astrorum constellationes nulle magis virtuosiores ad influendum q̄ iste sunt: dicte sunt magis esse dij. hoc pz q; ois planeta sm̄ q; sunt in diuersis celi signis bñt diuersas virtutes influxiuas aliter enim sub tauro sol influit: aliter sub capricorno. Et sic dicit ari. in. 2. de gnatione ⁊ corruptione q; sm̄ accessum ⁊ recessum solis in circulo obliquo fiunt gnatiões ⁊ corruptiones in terra: circulus obliquus vocatur zodiacus: q; obliquat ab equinoctiali ad duas latitudines. s. meridianā: ⁊ septentrionalē: accessus ⁊ recessus solis in zodiaco sunt subintratio ad diuersa signa que magis recedūt a nobis vel ab ipsa linea equinoctiali: ⁊ ex hoc accessu ⁊ recessu ꝺbit sol virtutē candi generationes ⁊ corruptiones: ⁊ hoc siue q; sol per accessum ⁊ recessum ad aliqua signa magis vel minus dirigit ascēdendo ad perpendicularem super aliquam partez terre: aut q; cum sol est ī aliquo signo celesti recipit diuersam virtutez influxiuam ab illo signo adiuuando: vel impediendo vim operatiuam solis ⁊ vterq; modus verus est. pmo modo: tm̄ per accūs signa zodiaci agunt ad corruptionem ⁊ gnationem rez cōcādo solari influētie. Scō mō p se agūt: ⁊ sicut sol p accessum⁹ ⁊ recessuz sub diuersis signis zodiaci diuersis influēdi fortit q̄litates: ita ⁊ ceteri planete q; eodē modo mouent per totaz zodiaci latitudinem: hec aūt cā eos ēt qui gentilium phi erant aliqualiter pmouebat: vt aliquatenus magis deitatem nullis partibus celi esse putarent. ¶Cā autē poetica est erroꝝ humanus: q; gens illa rudis videns celi pulchritudinem: vbi aliquas spāles figuras tenebat spāliore modo ibi numen esse credebat: in signis aūt zodiaci sunt. 12. figure siue imagines rerum: ⁊ intra ipsas sunt multe alie minores que vocant constellationes: vt cōstellatio hiadum ⁊ pliadum: ⁊ oriōnis ⁊ corone: ⁊ sic de ceteris: ⁊ iste. 12. imagines que sunt in zodiaco. sunt: aries: taurus: gemini: cancer: leo: virgo: libra: scorpius: sagittarius: capricornus: aq̄rius: pisces. nam vere est ibi figura tauri: ⁊ vere figura arietis: ⁊ sic de ceteris: ex his ēt figuris que videbat antiqua gentilitas occasionem habuit docendi deos esse stellificatos. i. homines: vel alias quascunq; res esse translatos ad astra. ¶Aries autē qui primum signum est tpe equinoctij vernalis a gētibus in celum translatus est: q; eum in celo viderūt: ⁊ hoc pro magno beneficio quod frixeo: ⁊ helleron sueui transducēdo eos in tergo per mare cum a patre suo ⁊ nouerca exularent cumq; p angustum

Bi Qrpoti⁹ sol ⁊ luna colebant a gētilib⁹ q̄ orbes.

Prima rō

Scōa rō.

Tertia rō

Solaris syderis operationes.

C Lune operationes

D

† † Celi op⁹ qd sit.

Qō. 3 A

B Duplicio cā. 12. signa spālius colebāt a gētibus q̄ cetera.

C Poetica cā.

Aries qr fuit stellificatus

Nota poeticas fictiones.

gustus maris transirent: belles frixei sozor marinaz vndarum verticibus territa in mare cozruit: a qua bellespontus prouicia in fine europe que est quartus sinus europe ɔ asiam: vt ait solinus impolistoz. c. de bellesponto: z mare bellespontiū victū ē. Qō qdem quantum aliquid verum est: vt antiquissima rei geste cōmendat memoria: z de euentu rei terre nomen datum: de bis ouid. 3. lib. fastoruz.

Taurus ♉

¶ Tauz autem iō stellificatum esse dixerunt: qz iupiter in taurum versus est: vt europam agenozis regis filiam tergo insidentem raperet: z per longas maris terrarumqz vias in cretam vsqz perduceret: de quo ouid. meta. li. 2. in fine: z idem ouid. in. 4. fastozum qō quidem lz fabulosum in coztice videatur: rei tñ geste veritatem occulto portat in nucleo.

Gemini ♊

¶ Gemini i celo iō i celū iō trāslati sūt: qz vīr duo viri q̄si duo fratres ex stellarum lineali cozrīdentia figurati: hos autē dicunt esse castozem z pollucē ledee z iouis filios fratres belene: que a paride ꝑami filio rapta troiani belli cāz ꝓbuit: hos āt iupiter tanqz prolem suam ad ethereas transtulit māsiones de hoc ouidius meta. lib. 8. z idem ouidius fastozum lib. 5. homerus tñ qui plurimarum poeticarum fictionum pater z introductoz extiterat: quasi ex inauduertētia elocutus eos mortuos atqz sepultos prodidit: z nō in celum translatos vt pz in iliade quā de bello troiano edidit cum introduceret belenam e troianis muris grecozum exercitum prospectantez: z inter ceteros grecozum reges fratres suos castozem z pollucez videre cupiētē: quos tñ videre non poterat z subdit cām: at illos retinebat terra sepultos: de hoc firmianus lactantius de nā deozum lib. 1.

Cancer ♋

¶ Cancrum vero ad celestem regionem iō trāstulerunt: qz eū ibi inscriptum fore viderunt: cuius cā magis sub quadaz vere metapboza q̄z poetica obliquatione est: nā sicut cancer nō ante sed retro graditur: ita sol cum ad caput tauri puenerit: quasi a capzicozno versus nos ascendendo vltra non transit: sed retro cōuertitur descendendo ad ptem meridianam ex qua ꝑmediate ante ascēderat: z ob hoc in capite cācri paralellus tropicꝰ ponit. i. conuersissima: qz sol vltra non transit: sed vnde venerat retrograditur.

Leo ♌

¶ Leonem aūt ad celum antiquozum transtulit imperitia: qz ibi eum vidit: z dicunt hunc leonem eē quē hercules in nemea silua occidit: z pellem eius pro thozace suscepit: sicut ait boetius de consola. lib. 4. metro vltimo. s. abstulit seuo spolio spolium leoni: de hoc ēt ouid. meta. lib. 8. bñt autem leonem ad honozem herculis in celum translatum ferunt: de quo seneca in tragedia decima: cuius titulus hercules etheus.

Virgo ♍

¶ Virgo ēt ad astra trāslata est: qz inter zodiaci signa apō leonem z libzam talis imago cernit: quare aūt illa constellatio virgo nominetur: quidam cām reddunt. s. qz sicut virgo nibil gignit: ita cū sol intrauerit illud signum ex nimio caloze estiuo: z terre deficcatione prozsus nibil gignitur: antiqua aūt gentilitas finxit istam virginem esse erigōem astrei regis filiam q cū quarta seculi etate q̄ ferrea dī homicidia: furta: ceteraqz sceler̄ genera abundare conspiceret: virtutes vero iniquozum pedibus conculcari petiuit a dijs: vt ab impijs terris ad regionem astriferam transferretur: de hoc ouid. meta. lib. primo sic ait: vita iacet pietas: z virgo cede madentes: vltima celestium terraꝝ astra reliqt. de hoc ēt virgi. in buco. eglo. 4. q̄ incipit: sicilides musе paulo maioza canamus: cū dicit iā reddit z virgo redeūt saturnia regna.

Libra ♎

¶ Libza vero inter celi signa est: cuius cā nō taz poetica q̄z nālis est. s. qz tpe quo sol libzam intrauerit: dies noctibus equi libzantur. i. equales sunt: qō cōtingit in equinoctio autumnali in medio fere septembzis.

Scozpiꝰ ♏

¶ Scozpionem vero ad sydera cum eius imago ibi fit consimilis: tñ cā transtulit. nam sicut libza a dierum equatione posita est: ita scozpius animal est quod vultu blandiens cauda acerrime pungit: sic enim cuz sol signum illud intrauerit qō ad medium octobzis est serenitas euenire solet: ad finem vero eius aquarum z ventozum impoz tunitas consueuit exundare.

Sagittarius ♐

¶ Sagittarium aūtē ad celum iō transtulerunt: qz cum sagittas z arcbus ibi reperissent chironē thessalicuz senem vnum de sagittarijs bacchi nutritozē: ob meritum alumni in sydera translatum ferunt: de hoc ouidius meta. lib. 2. de hoc ouidius in fastis sic ait. Jaz nox thessalicas vzgebat parua sagittas.

Capricornus ♑

¶ Capzicozнum aūt ad zodiaci extremitatem posuerunt: vt capza celesti dīgna haberetur honoze q̄ summum deozum alumnum babuerat: cum enim saturnus iouis pz filium quem genuerat ad mozтem ꝑsequeretur: ops siue rea mater eius. ne pater eum occideret in syluis occultauit: vbi caprino solatio educatus est. de hoc seneca tragedia. 1. cuius titulus hercules furens.

Aq̄rius ♒

¶ Aquarius aūt in celo figura quedaz est fozme virilis bñs vnam aqua plenam: vt deozū manibus funditur: hunc ferunt esse ganimedē troys regis filium: quē tantalus verissimo scelere rapuit. Et ad abutendum ioui tradidit qō ceca gentilitas desiderans palliare aquilarum vnguibus in celū raptum ferunt: z possedisse locum quem ante possederat q̄ iouis manibus aquam infundere consueta erat: z pro turpi commisso ide fuerat expulsa. De hoc theodolus in satyra: z galterus alexandreidis libzo primo: de hoc ouid. in libzo fastoruz sic ait. Jam signis obliqua subsedit aquarius vna: de bis etiam ouid. libzo primo fastozum.

Pisces ♓

¶ Pisces autem vltimo loco iter zodiaci signa computātur quozum figura est quasi duo pisces iuncti sunt: cuius causam ouid. lib. 2. fastozum refert: qz cum in bello illo famosissimo gigantum ɔ deos: venus z cupido filius ei⁹ versus egyptū tremuli fugiētes in pisciū effigiē sub vndis latuerunt: delphinem piscem ēt in celo ponit: qz citharista magnus arion cum in cithara flebiliter suam mozтē deplanxisset cogentibus eum nautis in profundum mergi expleto cantu del phin quidam qui forte dulcedine armonica illectus fuerat naui se iungens exilientem in vndas e naui arione in dorso cepit z ad portum vsqz pertulit quod non poetica fictione: sed veritate hystozica contigisse plurimi asseuerāt: cuius testis Augu. ēli. primo de ciui. dei: de hoc ouid. lib. 2. fastoruz.

¶ Das g̃ spāles rōnes poeticas signa celi: quare a gētilibus colātur: bñt in alijs astris que extra. 12. signa sunt: vel q̄ non sunt ipsa. 12. signa non erat tantus cultus gentilium: planetas tñ qnqz. s. oēs ꝓter solem z lunā satis abundāti celebrant cultu: qz dij sui de potissimis sint. s. saturnus: mars: iupiter: mercurius: z venus. Astroz aūt que in celo stellato erant ꝓter signa. 12. de qbus diximus q̄dam constellationes erant bñtes certas figuratiōes ex coniunctione stellarū: z bas constellationes gentilitas coluit: qz deos illos esse putabant: sic enim due vrse circa polum articū q̄ ruz vna vrsa maioz: z alia vrsa minoz dī: z arturi greco noīe nūcupanē: quaz illa que minoz est polo artico magis vicina est: z vulgariter noīantur plaustrum z buccina: plaustrū est vrsa maioz: buccina est vrsa minoz: bas duas vrsas matrem z filium eē dicunt q olim mortales fuerant. s. constans mīr z arcas filius cuius cām prosegtur late ouid. meta. lib. 2. z seneca prima tragedia carmine primo qō incipit. sozor tonantis: est ēt inter bas duas vrsas constellatio: alia in modum serpentis magni: z būc dicunt serpentem phitonem quem phebus in mōte parnaso sagittauit a quo apollo phitius dictus est: de quo ouidius meta. lib. primo: iste in honozem triumphi apollinis z eternā memoriam inter astra fitus est: de quo seneca in septima tragedia cuius nomen est medea.

¶ Alia ēt magna constellatio est in modum viri armati in ipso zodiaco: in signis tribus. s. arietis: tauri: z geminozum extenta quasi gladium in manu teneat: cuius causam stellificationis prosequitur ouidius in. 3. libzo fastorum: de bis duabus dī Amos. 5. c. reliquistis facientē arturū z ozionem.

¶ Et est alia constellatio que septem continet stellas quas nos septem capellas noīamus. bec aūt septem sozores a poetis dīr fuisse filie atblantis regis z pleiones regine: ideo ab vtroqz noīe lz ɔ formam grāmaticoz fit: vt pz per prisciānū in maiozi volumine lib. 2. nomen tñ patronomicum assumpserunt a patre quidem athlante athlantides nuncupanē qō propzium patronomicum est: a matre vero pleione pliades vocitantur: z boc est impzopzium nomen patronomicum: vtrunqz aūt nomen apud poetas vulgatuz est: ouidius nāqz in libzis de ponto eas pliades nominat dicens. quatuoz autumnos pleias orta facit: z boc nomē cōiter bñt in sacra scriptura vt pz i Job vt in. c. 38. s. nunqz poteris ɔiungere micantes stellas pliadis: aut girum arturi poteris dissipare. vocanē etiam athlantides z pliades simul vt noīat eas virg. i geoz. dicēs: añ tibi pliades athlantides abscondāē. debita q̄z sulcis cōmittas semina: bee septem stelle sunt que in signo tauri sunt inter genua tauri: vt ait marcianus.

¶ Dicit aūt albumasar q̄ oziunē in gradu. 16. tauri: z cum iste septem sint sex earū lucide valde sunt: vna aūt qñqz apparet qñqz occultatur: qz modice lucis: z interdum radijs suis visum mouet: interdum autē non: cuius causam poete fore asserunt: qz cum septem sozores essent filie regis athlantidis: sex earum dijs immortalibus iuncte sunt: ideo ab eis acceperunt pro munere q̄ fulgerent: septima aūt qz viro mortali iuncta est: quasi inter ceteras degener pudibūdos vultus bominibus ostendere erubescit: de bis marcianus: z babetur de proprietatibus rerum lib. 8. c. de pliadibus. gētiles ergo q̄ mercurium deum magnum colebant maiam genitricem eius z iouis concubinam: necesse est vt inter pliades venerentur: maiaꝰ mercurij vna de septem pliadibus est filia regis athlantis

Fe

De arturo z ozione ♉

De. 7. capellis

Albumasar astrologus hyspanus.

3

De cōstellatione q̄ dr gallina cuz pullis qr cultа fuit a gētilibus.

que cum ceteris sororibus stellificata est. ¶Alia aūt magna cō stellatio est que constellationis hiadum nuncupat: z sunt septem alie stelle modicuz a pliadibus distantes que obscuriores quodāmodo sunt: nec ita vt pliades ab oibus cōspiciunt: z vocatur ista constellatio vulgariter a gbusdam gallina cum pullis: z est in fronte tauri ista constellatio: vt ait marcianus. dicit āt albumasar hiades ī. 16. gradu tauri cū pliadib⁹ oriri. hec āt hiades a gentilibus iō dicte sunt: qz septem sorores fuisse dr: q̄ cum fratrem suum mortuum ingrerent a dijs ad astra rapte sunt: z a sono planctus sui nomen ppetuum assumpsere. nā cuz plangerent hiam hiam more gentis sue conclamabant. sic enim ait ouid. 3. lib. fastor: hiam z hiam meste fleuere sorores: hec āt fictio fuit: qz istud nomen grecū hiades interptat attractiue siue fitule: qz a mari z terre vapores multos attrahunt: z in ortu suo effundunt: nā mox vt ipse oriunt totus aer turbat z pluuie effundunt qō est in pncipio aprilis in quo tpe. 16. gradus tauri orit cum quo eas albumasar oriri testat: z ob hoc ēt eas flētes poetica finxit idustria: qz flentes turbatos vultus hnt: z lachrymas emittunt. sic tunc aere turbato nimbor plurimus terrā irrigat. ¶Est aūt z alia cōstellatio magna cōstās ex multis stellis in gire positis: ita q̄ pfecte corone formā exprimunt pp hoc: qz vna stella de eis deficit: z hec corona iuxta signum scorpionis est qō probat ioānes de sacro bosco in tractatu de sphera q ortum eliacū eius allegans versum illuz virg. in geor. ſ. gnosiacq; ardentis descendit stella corone. istam coronā dicunt poete esse coronam ariadne sororis fedre filie regis minus creteñ. quā cum ifidelis theseus dolo facto in quadā insula dimisisset bacchus eam accipiens in vxorē coronam flor quaz capite tūc tenebat in celum tulit z in ipso ascensu vnus de floribus decidit quare vnā stellam deficere dicunt: de hoc ouid. in lib. epla rum in epla ariadne ad theseū q̄ incipit: mitius inueni q̄ te genus omne ferax. ¶Alie quoq; constellatiões sunt ēt apud gētiles satis famose: vt constellatio pisei de qua seneca in trage. 1. carmine primo. ¶Alia ēt ē constellatio herculis in quā hercules translatum ferunt: vt ait seneca in tragedia decima: cuius titulus est hercules etheus i carmine vltimo. ¶Alia est ēt cōstellatio romuli quē ad astra translatū ferūt: vñ qz sp hasta vtebat ex qua grinuz sabior lingua vocat hasta quoq; eius ad celum translata est: z hec est cōstellatio constans ex tribus stellis sic dispositis in longum vt haste figurā exprimāt. de hoc ouid. metam. 14. ī fine: z vocat hec cōstellatio hastilia siue astileios iuxta rusticorum morem. ¶Alia valde magna constellatio est que magis circulus celestis est: z iste vocat galaxias. i. circulus lacteus siue albus. Et vulgariter via sancti iacobi nūcupat: poete hanc viam qua ceteri dij ad domū magni dei iouis iter hnt esse ferunt de hoc ouid. meta. lib. primo sic ait: est via sublimis celo manifesta sereno. lactea nomen hz candore notabilis ipso. hac iter est superis ad sūmi tecta tonātis. ¶Alie sunt cōstellationes de gbus tum qz apud gentiles eque vt iste cognite non sunt: tuz ne vlterius disgredi compellamur ppositi nr i dicere nō est: bucusq; aūt fuisse dissressos z si lōgū inutile tñ nō fuit: qz multum hec sacram scripturā elucidant. In his aūt firmius: z a fundamētis insistere maioris altiorisq; negocij erat cum circa hec altissima: z maior poetice cōsiderationis speculatio est. ¶Dij ergo sunt dij gētium quos aliq̄ stulta gentilitaz coluit: eosq; in celo iuenit: aut qō verius est affectiōis suis in celo collocauit: cetere aūt stelle q̄ in octauo celo ab oi constellatiōe absolute sunt tanq; a gentilibus ignote: vt dij reputati nō sunt: iō lz oēs stelle celi dicant militia celi: ille tñ verius celi militia sūt que in constellationibus vt assignatū est sunt qz bas spāliuz antiqua rusticitas coluit nisi totū celum aīatum esse putans singula astra deos dicat. (Et hoc tibi fuerit nunciatū.) Siue p famaz siue per rumorē: aut per denunciationē vnius hois quocunq; ad te pueniat. (Audiensq; inquisieris diligēter.) Ne tñ factuz sub silentio relinquat: z ne ex ingsitione impfecta ad aliquoz̄ pcedatur punitionez. (Et verz esse reperis.) Per testes vt. j. dr aut p confessionem: vel euidentiam facti: aliosq; iuridicos modos ante nullus puniri debebat ēt si de eo aliqualis suspitio haberet. (Et abominatio facta ē in israel). i. scelus idolatrie quod apud deum vel vt aligd horribile valde z intolerandum est. (Educes virum ac mulierem). i. viz vel mulierem qcunq; ille esset: qz quantum ad hoc nulla dēbat eē acceptio psonaruz: vel excusatio ppter dignitatem status: sicut in quibusdam alijs criminibus in quibus non ita ponunt nobiles sicut ignobiles: z positi in dignitate sicut non positi in dignitate. (Qui rem sceleratissimam perpetrauerunt.) Uocatur res sceleratissima idolatria ex quo innuitur q̄ maximum peccatuz est: qz alia vitia magna scelera dr: hoc aūt intantum excessit: vt iure sceleratissimū nominetur. (Ad portas ciuitatis tue). ſ. ad locum vbi iudices sīa re solent: vt veritate compta ō reos iuridice sīa proferat: vel educebantur extra ciuitatem ne lapidarentur intra z polluere tur ciuitas sanguine: oēs enim mortis reos iudei extra ciuitatem occidebant: vt pz de christo qui ductus est in calvarie locū: vbi omnes mali decapitabantur vt pz Jo. 19. c. z ad hebre. 9. c. Et sic habetur de beato Stephāo qui a iudeis lapidatus ē extra ciuitatem vt pz Actuum. 7. c. (In ore duorum aut trium testium peribit). i. duobus aut tribus testibus ō eum deponentibus occidetur. i. nunq̄ pauciores recipientur. ¶Aliqui hebrei voluerunt hic q̄ si aliquis confiteatur aliq̄ crimen contra se q̄ non occidetur: sed opz semper esse testes. hoc aūt contra rectam rōnem z presumptionem violentam omnium boīum ē: qz non p̄sumitur q̄ aliquis contra se falsum dicat vt occidat: qz si hoc velit per seipsum se occidere pōt. De duobus vel trib⁹ testibus lz presumptio est q̄ verum dicant cum oēs concordāt: tñ pōt esse corruptio eorum sicut sepe fit: ideo q̄ñ hic dr qz per testimonium duorum aut trium aliquis morietur nō vetuit in boc q̄ non occideret sed confiteretur: sed vetuit q̄ nō per pauciores testes q̄z duos: pz qz subditur nemo occidetur vno cōtra se testimonium dicente. (Manus testiuz prima interficiet eū). i. primo inijcient lapides in eū testes ad occidendū eum q̄z alij: ratio est qz cum hic facta fuisset offensa deo vindicta erat totius populi: ideo magis punire debebat qui magis de hac iniuria vel offensa cognoscebat: cum autem testes malū illud p̄us q̄z reliquus populus cognouissent priusq̄z alij punire debebant. (Ut auferaz malū de medio tui.) Ne inficiat reliquos: vel qz viuere non meret. (Si difficile z ambiguuz.) Hic ponit scōm de institutione z ordinatione iudicum leuiticor. Et statuitur hic auditoriuz summi sacerdotis ad quem cause per appellationē vel difficultatem deuoluebant. Et dicit iosephus de iudicibus minoribus q̄ in singulis ciuitatibus ponebantur z eligebātur fm virtutem z bonam famā: z sine auaritia vt pz Exo. 18. z supra primo. c. z cuilibet istorum dabant duo leuite: quasi assessores siue consiliatores: z ab istis deuoluebātur cause ad summū sacerdotem: qui nunq̄z sine ppheta z senioribus loci illius quē elegerat dñs iudicabat. (Si difficile z ambiguū.) Aliq̄ q̄nes iudicū difficiles i gb⁹ inferiores iudices diffinitōez ignorāt: forte qz aliqñ accidit aligd de quo in iure cautū non habetur: qz actus humani in finitis modis variari pñt: z tunc determinatio pendet a sacerdote magno qui prophetam habebat rñdentem: vel per doctrinam z veritatē que erat i rōnali determinatio dubij sciri poterat: vt a deo procederet sīa. (Inter sanguinez z sanguinem.) Jsta auctoritas tota exponitur in. c. per venerabilem ex̄ qui filij sunt legittimi: vbi probat romanus pontifex se habere ptātē in omni iudicio: lz non semper se intromittit ne iuri p iudicet alieno. (Inter sanguinem z sanguinem). i. inter cās crīnales ciuiles. (Lepram z lepram). i. inter causas criminales ecclesiasticas. (Lām z causam). i. inter causas non criminales siue ecclesiasticas: siue ciuiles. ¶Et ista applicatio est fm intentionem romani pontificis. ¶Sed non cōgruit talis distinctio statui legis veteris: qz nunc sunt distincte iurisditiones ecclesiastica z tpalis: tunc autem vtrunq; ad summum sacerdotez fm habitum z fm executionē pertinebat: poterat summus sacerdos z quilibet alius sacerdos si constitueretur iudex sīam sanguinis proferre: z per se exequi aliquem occidendo: nec in hoc aliquam irregularitatem incurrebat: vt patet de phinees q̄ sacerdos erat: z occidit zambri cum madianitide coeuntem Num. 25. c. imo qō magis ē talis opatio valde meritoria erat. Et ex hoc laudatur z cōfirmatur ei sacerdotium: vt hz primo macha. 2. c. Sic ēt de mathatia q̄ erat sacerdos magnus: tñ per seipsuz trucidauit immolantē idolis: vt habet primo macha. 1. ca. Et filij sui iudas ionathas z simon summi sacerdotez erant: sed ad bellum procedebant: z multos propijs manibus occiderūt: vt pz in duobus libris machabeorum: cā ergo sanguinis lepre z pecunie directe ad sacerdotem magnum ptinebant. ergo non debent in pñti distingui: vt distinxit romanus pontifex applicās ad intentionem suam: dicetur g̃. (Inter sanguinez z sanguinē). i. qñ inter inferiores iudices dubitatur siue contentio est vtrū aliquis effundens sanguinem puniri debeat an non: qz scita veritate facti: aliqui dicunt homicidiū illud iuridice excusari alij non. (Lām z causam.) Quādo aliqui iudices dicunt actorē fouere iustam litem: alij dicunt q̄ reus. (Lepram z nō lepraz). i. qz aliqui iudices dicunt aliquem esse leprosum: alij non erat cautum in

De galaxia seu via scti iacobi.

De ostellatione psei.

De cōstellatiōe herculis.

De hasta romuli.

De corona

k

l

m

n

o

Quō applicat inter cās z cās lepraz z lepraz.

Alia expō melior.

tum in lege q̄ si aliquis leprosus esset q̄ ejiceretur a castris vt habetur Leui. 13. et. 14. c. ꝛ Num. 5. tunc conueniebat iudices vt cōtemplarentur vtruꝫ esset lepra an non. (Et si in iudicio di scordarent.) Referebatur cognitio ad summū sacerdotem. (Et intra portas tuas). i. in ciuitatibus tuis. (Iudicum videris verba variari.) Si enim cōcordaret iudicum sīa nō referebaꝫ cā ad summū sacerdotem nisi per appellationē. (Ueniēs ad sacerdotes leuitici generis.) Qui morabātur in loco quez elegit dñs. Et q̄ dr sacerdotes leuitici generis nō est intelligēdum q̄ eēnt alij sacerdotes q̄ de leuitis: q̄z q̄si in monte syna i datuꝫ fuit sacerdotium tribui leuitice dictuꝫ fuit sepius: q̄ si aliquis de alia tribu accedere vellet ad ministrādum vel tangēdū vasa q̄ morēretur: vt habetur Num. 3. et. 8. et. 17. et. 18. c. sic ēt tpe dauid q̄si magis fuerunt distincta officia sacerdotum ꝛ leuitarum ponuntur. 24. distinctiones sacerdotū per vices qui intrabant vt ministrarent: ꝛ oēs erant de filijs aaron vt p̄z primo parali. 24. c. sacerdotes aūt idolorum in terra israel non erant de tribu leuitica: q̄ oēs leuite venerunt in regnum iuda incipiente cultu idoloꝝ in israel vt p̄z. 3. Re. 13. c. et. 2. Parali. 11. c. aliq̄ tñ accipitur sacerdotes large pro illo qui in statu vel dominatu maior est: ꝛ sic filij dauid dicebātur sacerdotes vt p̄z. 2. Reg. 8. ca. eum dr: ꝛ filij dauid erant sacerdotes: ꝛ ō talem modum sacerdotis pñt distingui sacerdotes leuitici generis: vel forte ista determinatio nihil agit hic: sicut interdum ponunt determinationes alie quasi ex superabundanti. (Qui iudicabunt tibi iudicij veritatem.) Uel q̄ in lege peritiores erant: siue q̄ summus sacerdos p̄sente propheta iudicabat: vel q̄ rerum absconditarum reuelante per laminas rōnalis inquirebat in quibus doctrina ꝛ veritas cōtinebatur: de quibus diximus Exo. 28. c. (Et facies quecunq̄ dixerunt qui p̄sunt loco quē elegerit dñs.) In illo loco ꝛ iudicio solum vnus preerat. s. summus sacerdos: sed vocantur hic plr propter successiones temporum q̄bus diuersi summi pontifices p̄sidebant. ¶ Uel dr pluraliter faciēs q̄cunq̄ dixerint. i. oēs ipsi iudices de quorum consensu ferebaꝫ quecunq̄ sīa. nam erant. 70. iudices in loco sanctuarij q̄ erāt de cōsistorio q̄ vocabatur domus iudicij: ꝛ ex vnus inter eos proferret sīam in cāis que ventilabātur coram eis: q̄z tñ nomine omnium proferebat sīam: vel de cōsensu ꝛ consilio omniuꝫ dicebanꝫ oēs iudices illi mādare. ¶ Et hoc apparet in iudicatione christi q̄si per ipsos iudeos morti adiudicatus est ēt anteq̄ mitteretur ad pilatum. nam dicit iosephus in libris antiquitatuꝫ q̄ Jesus nazarenus qui viuꝫ est esse messias occisuꝫ fuit per domū iudicij: ꝛ tūc addatur ad hoc id q̄ habeꝫ Mat. 26. c. s. principes sacerdotum ꝛ omne cōcilium querebant falsum testimonium ō iesum: ꝛ post pauca auditis verbis christi q̄ videret filium hois sedentem a dextris virtutis dei: segtur ira tunc princeps sacerdotum scidit vestimēta sua. dicens blasphemauit quid adhuc egemus testibus: ecce audistis blasphemiam qd vobis vr: at illi rīderunt dicētes reus est mortis. Ecce enim in his p̄z quō summus sacerdos sīam ferebat de consensu oīum aliorum iudicum qui erant de domo iudicij: q̄z dr in principio huius auctoritatis q̄ principes sacerdotū ꝛ oē cōcilium querebāt testimonium cōtra iesum: ꝛ sic oēs congregati erant ad cōdemnādum iudicialiter iesum: ꝛ q̄z postea summus sacerdos dixit quid adhuc egemus testibus inuens q̄ non erat ipse solus iudicans iesum. ¶ Et si forte aliquis dicat q̄ ista nō loquebatur summus sacerdos ad aliquos sacerdotes qui cum eo iudicarēt: sed ad oēm turbam astantē. ¶ Non potest stare: quia imediate in vbis predictis subiungitur q̄ illi protulerunt sīam dicētes reus est mortis: proferre tamē sententiam nō pertinebat ad aliquos vulgares qui astabant: cum ipsi vel plerīq̄ eorum ducerētur in testes: ꝛ in formā accusatorum etiam: quia nō habebant auctoritatem iudiciariaꝫ: sequitur ergo q̄ illi qui dixerunt reus est mortis: ꝛ ad quos summus sacerdos loquebatur omnia ista erant iudices de domo iudicij: sicut dicebatur in predicta auctoritate. s. q̄ totum concilium conuenerat ad ipsos principes sacerdotum vt iudicarent. Et ex hoc patet aliud .s. q̄ ipsi iudices de domo cōcilij vel iudicij qui assistebāt summo sacerdoti iudicanti non solum erant tanq̄ consiliarij dantes consilium summo sacerdoti quid iudicare deberet: ꝛ nō, habentes potestatem iudicādi ita q̄ non solū requirebatur in formandis ꝛ promulgādis sententijs eorum consilium: sed etiam illorum cōsensus. Etiam patet quia hic in littera dicitur qui iudicabunt tibi iudicij veritatem: ergo nō solum cōsiliarij sed iudicare poterant: iudicare autem dicit potestatem proferēdi sententiam: vel dandi auctoritatem ad proferēduꝫ. ¶ Sed adhuc argues q̄ nō posset intelligi de istis iudicibus pertinētibus ad domum iudicij: quia isti licet possent iudicare tñ non erant principes sacerdotum: cū solus vnus esset princeps sacerdotuꝫ: nec erant principes loci illius in quo erat sanctuarium: sed hic dicitur facies quecunq̄ dixerint quicunq̄ presunt loco quem elegerit dñs: ergo ad aliquem alium referri debet. ¶ Respondetur q̄ ad hoc poterat dici: sicut supra dicebamus q̄ isti qui preerant loco quem dominus elegisset erant summi sacerdotes: ꝛ tñ arguitur q̄ summus sacerdos vnicus erat. Respondetur q̄ vnus erat semper: tñ multi erant per successiones: ꝛ sic loquatur hic tex. de summis sacerdotibus qui sibi succedent secūduꝫ diuersa tempora: sed hoc licet aliqualiter videatur quibusdam nihil tñ est: vt patet considerando istam litteram totam suspensiue vt iacet: nam necesse est referri hoc quod est preesse nō solum ad summū sacerdotem: sed etiā ad alios iudices pertinētes ad domū iudicij: quia dicitur supra. (Ueniēs ad sacerdotes leuitici generis: ꝛ ad iudicem q̄ fuerit illo tempore.) Iste sacerdos qui erat in illo tempore qui vocatur per excellentiam sacerdos nō exp̄esso nomine alio erat sacerdos magnus. alij autem sacerdotes ad quos etiam venire dicebatur erant iudices de domo cōsilij. s. de illis. 70. senioribus alias non dicitur venire ad eos ille qui aliquam causam iudicandā habebat: dicitur autem simul venire ad sacerdotes leuitici generis: ꝛ ad sacerdotē qui erat in illo tempore: quia isti omnes simul iudicabant eum: ꝛ hoc patet immediate per litteram sequentē. s. (Que res ab eis). i. a sacerdote illo magno ꝛ alijs sacerdotibus leuitici generiꝫ qui erant de domo cōsilij: nam non cōueniebant ad hoc oēs sacerdotes leuitici generis: quia multi horum manebant extra locū sanctuarij etiam ipsi qui erant in loco sanctuarij non oēs conueniebant ad audiendas causas ꝛ sententiādū: sed. 70. illi qui deputati erant in domo cōsilij: ꝛ sequitur immediate. (Qui iudicabunt tibi iudicij veritatem). i. q̄ licet alij iudices qui erant in portis tuis ideſt in ciuitatibus israel vacillarent ambiguum iudicium proferentes: isti tñ in nulla causa dubitabāt propter modos supra assignatos. Ecce qualiter littera manifeste indicat q̄ isti sacerdotes qui erant de domo consilij iudicabant: ꝛ nō solum summi sacerdotes qui erant per successionē. ¶ Sed argues quomodo dicitur q̄ aliqui alij sacerdotes preter sacerdotē magnum iudicarent: quia qui iudicant iudices sunt: sed littera soluꝫ ponit vnuꝫ iudicē: ergo solus ille iudicabat: patet quia dicitur: ꝛ ad iudicem qui fuerit illo tempore. ¶ Respondetur q̄ tam sacerdotes minores qui erant constituti: vt essent de domo cōsilij q̄si ipse sacerdos magnus iudices erant: ꝛ ob hoc mandatur habētibus causas q̄ ad eos veniāt siue ad minores sacerdotes: siue ad magnū: sed vocatur ipse sacerdos magnus specialiter iudex: quia licet alij haberent potestatem iudicatiuam dando auctoritatē sīe nunq̄ tñ proferebāt sīam: sed ipse sacerdos magnus erat qui proferebat sententias ab officio: ergo iudicādi iudex spāliter dictus est: ꝛ hoc innuitur infra cū dicitur: qui autē superbierit nolēs obedire sacerdotis imperio qui eo tēpore ministrat dño deo tuo: morietur homo ille. Licet adhuc in hoc melius dicetur ꝛ verius q̄ iste iudex de quo hic dicitur nō est sacerdos magnus: sed erat aliquis iudex de ipsis sacerdotibus minoribus positus ab ipso sacerdote magno loco eius: sicut ep̄i ponunt vicarios suos qui iudicēt oēs causas quas episcopi iudicare debent: ideo iste iudex sic positus gerebat totaliter vices sacerdotis magni. Et sicut sacerdoti magno astabat totum consilium siue cōcilium: vt patuit in cōdemnatione christi de qua supra diximuꝫ: ꝛ ipse de cōsensu oīum sīam proferebat: ita isti iudici vicario sacerdotis magni assistebat totū cōciliuꝫ: ꝛ de cōsensu oīuꝫ dictabat sīaꝫ: q̄ aūt iste iudex sit alius a sacerdote magno p̄z. j. cū dr qui superbierit nolēs obedire sacerdotis ip̄erio q̄ eo tpe ministrat dño deo tuo: ꝛ decreto iudicis morieꝫ hō ille per hoc. n. q̄ ponit ibi ꝛ notaꝫ q̄ duo sunt sacerdos ꝛ iudex qui decretū iterponit: licet quantū ad hāc rīsionē nō multū refert vtrū iste iudex sit sacerdos magnus aut aliqs alius vicarius eius: aut subordinatus ei qui profert sīam dum tñ iste sit vnus q̄ proferat sīas. (Et facies quodcunq̄ dixerint qui p̄sunt loco quē elegerit dñs.) Istō necessario referē ad ipsum summū sacerdotem ꝛ oēs alios sacerdotes de domo iudicij: ꝛ p̄z q̄ suspensiua lra est a superiori .s. q̄ isti oēs iudicabāt: ꝛ sic quod iudicabāt fieri debebat: ꝛ dicebātur preesse illi loco quē deus elegerat non tanq̄ dñi illius loci: q̄z hoc ptinebat ad regē: sed tanq̄ iudices: ꝛ sic cessant obiectiones due que supra fiebant. ¶ Sed adhuc argues q̄ non intelligaꝫ de oībus istis iudicibus: sed de sacerdotibꝫ magnis

Qō. 4 A Anssūm? sacerdos poterat ferre sententiā se solo: vel regrebatur oēs sus oīuꝫ 70. iudicū q̄ erāt de latere seu cōsilio aut cōsistorio pōtificis.

Quis modꝰ fuit in iudicādo xp̄z i domo cōsilij

Neq̄ solū sūmꝰ pontifex caypbas sz ēt tota domꝰ cilij ꝓtulit sīam ō christū.

Obiectō

Rīsio

Solꝰ sacerdos magnꝰ proferebat sīaꝫ mortis.

70. iudices astabāt sūmo sacerdoti ꝛ erāt de latere eiꝰ cuiuꝫ cōsilio cuncta gerebat.

Obiectio

Rñsio

† £

† †

Glosa hebraica irrōnalis.

£

Judices ouas hēre debent cōditiones.

†

† †

Qō.5.
A
Dupler modus vsurpandi prīcipatum.

sibi succedentibus:qz oz hic facies quodcunqz dixerint qui p̄sunt loco:sed manifestū est q alij iudices nihil dicebant:sed solus ipse sacerdos magnus:vel ipse iudex qui stabat locō eius: vt supra dictū est:ergo nō intelligebat de alijs iudicib⁹. ¶Respondet q isti iudices qui erāt de domo iudicij:ꝛ non preferrent oēs sniam sed vnus solus:qz tñ oēs primo consiliabāt ꝛ determinabant q̄ snīa partibus proferēda esset dicebant decere aliquid sicut dicebant iudicare:idem enim modus erat iudicandi ꝛ dicēdi.(Et docuerint te iurta legē eius.) Isti nō solū in causis determinabant:sed ēt ad omnia dubia respōdebant: determinatio aūt in causis erat iudicium:rñsio autē ad dubia erat doctrina:ꝛ vtrunqz faciebant isti p legem dñi:qz dum isti poterant aliquid reperire in lege dei p quod determinarēt causas:vel dubia lucidarēt non inquirebant ab extra rñsiones:cū aūt non inueniebat aliquid in lege cautū respondebant vt ait Josephus p prophetaz sine quo sacerdos magnus nunqz snīabat:vel p doctrinam ꝛ veritatē existētem in rōnali:aut p alios modos certissimos veritatis:vel oz.(Et docuerit te iurta legē eius).i.non ɔ legē eius:qz quando aligs deficiente iudicio legis iudicat aliquo altero modo si ille nō est ɔ legē eius:qz quādo aligs deficiēte iudicio legis iudicat aliquo altero modo si ille non est cōtra legem oz esse iurta legem:sic enim docebat christus Luc.9.c.qui nō est ɔ nos nobiscū est:ꝛ hoc semp erat in illis iudicibus:qz cum oēs essent peritissimi in lege ꝛ essent multi:nō poterant venire aliqui casus quantumcunqz difficiles de gbus ipsi nescirent vtrum essent cōtra legem in eis taliter vel taliter proferre snīam:ꝛ hoc modo semp docebant iurta legez dei.(Sequeris snīam eorum.)Quia inde nō potest ad aliuz appellari cū nō maneret aligs alius iudex cognoscere potēs de appellationis iustitia.(Et nō declinabis ad dextram nec sinistrā) .i.totaliter obedies snīe eorum ad nullam partem declinando. Quedā glo.hebraica dicit q si dixerit iudex ille q manus dextra est sinistra vel similia q ēt credendum est sibi ꝛ tenēda eorum snīa.Sed valde deficiunt in hoc:qz nulli homini cōtra p se notam veritatem dicenti credēduz est:maxime qz hoc includit cōtradictionem. ¶Item sequeret q si dicerent esse credēdos deos alienos credēdum esset eis:ꝛ sic mandādo cōtra aliqua legalia:sed in lra ponitur contrarium:qz oz q illi iudices duas cōditiones habere debent. ¶Prima q iudicēt secundū veritatem:qz oz q iudicabunt tibi iudicij veritatem. ¶Secūda cōditio q non iudicent cōtra legem:ideo dicit. (Et docuerint te iurta legem eius.) Ergo videtur q si iudicauerint cōtra veritatem vel cōtra legem q nō est eis assentiendū. (Qui autē superbierit nolens obedire sacerdotis imperio).s.summi sacerdotis.(Et decreto iudicis).i.iudicis minoris. (Morietur homo ille.)Siue pro repugnātia cōtra summū sacerdotez vel aliquem minorem iudicem mortez merebatur: sed diuersimode: qz quocunqz modo repugnaret mādato summi sacerdotis merebatur mortem:si autem repugnaret mandato iudicū inferiorum:etiam merebatur mortem: nisi appellationis remedio sueretur:qz tunc non dicebatur cōtemnere:sed in grauamē iudicis superioris remedium postulare. (Qui autem superbierit.)Omnes enim qui mādatis prelatorum nō obediunt superbire dñr:est namqz superbia desiderium indebiti honoris:vel indebite excellentie: qui autem dominatur excellentior est q̄z qui subiscitur:cum ergo subditus vsurpat sibi principatum dominatiuum superbit:qz excellentia illa erat ei indebita inquantuz erat subditus. ¶Et qz ē duplex modus vsurpādi dominatiuum principatū duobus modis subditi dicūtur superbire. Modorum autem vsurpandi principatum vnus est directus: ꝛ alius indirectus. ¶Directus est quando id quod dominus habet seruus vult habere.s.q sicut dominus imperat: ita ipse qui seruus est imperet:ꝛ quāto iste modus vsurpādi directior est tanto maior superbia est. ¶Secūdus modus est indirectus .s.quando subditus nō vult imperare vt dominus:sed nō vult ei obedire subtrahēdo debitā obediētiā:ꝛ ēt isto mō priuatur dñs principatu:nā dñs est seruus:ꝛ maioritas vel nobilitas principatus:vel econtra est per maioritatem aut nobilitatem subditorum vel econtra:vt ait aristo. primo polit.c.3.si ergo oēs subditi sic fecerint tollētes obediētiam iam princeps nō manebit princeps nullo subdito existēte:ꝛ tolletur principatus indirecte:iste aūt modus vsurpandi principatum vel honorē quāto minus directe est tāto minor superbia est.Et isto modo dicitur hic superbire volens obedire mandato iudicis:vel sacerdotis magni:qz obedientiaz debitā subtrahit.(Nolēs obedire sacerdotis imperio).i.imperio summi sacerdotis qui vocatur hic sacerdos sine aliqua cōnotatione determinante:qz ipse excellentiori modo,sacerdos est q̄z oēs alij:quia maiorez potestatem habebat.(Qui eo tēpore ministrat domino deo tuo.) Nō solum ministrabat summus sacerdos domino deo:sed etiā sacerdotes minores vt patet Exo.28.c.vbi mandauit deus vestes fieri aaron ꝛ filijs eius vt sacerdotio fungerētur: etiā patet hoc specialiter de ministerijs specialibus:nam sacerdos de minoribus erat qui vitulam ruffam immolabat vt patet Nume.19.c.qz ibi mandauit deus:vt eleazar filius aaron hoc faceret:qui tunc erat sacerdos minor patre suo aaron superstite:ꝛ tenente summū sacerdotium. ¶Item sacerdotes minores incēdebant lucernas:ꝛ parabāt eas in candelabro vt p̄z Exo.27.c. ¶Itē sacerdotes minores poterāt immolare ꝛ incēdere sacrificia in altari holocaustor vt colligitur Leui.8.c.cū oz armus quoqz dexter de pacificor hostijs cedet in primitias sacerdotis qui obtulerit sanguinē ꝛ adipem filiorum aaron:ꝛ ipse habebit armū dextruz in portione sua. ¶Item sacerdotes minores adolebant thimiama super altare aureū thimiamatū quod erat intra tabernaculum:vt patet de Zacharia patre beati Joānis qui erat de sacerdotibus minoribus in vice octaua q̄ erat sors abia vt patet Luc.primo.ca. ipse tñ intrauit sorte vt incēderet thimiama coram dño vt patet in eodem:ꝛ si forte preteruire velis dicēs:q p̄ pater beati Joannis erat sacerdos magnus nō potest stare:qz sacerdotes magni morabātur i loco sanctuarij:sed zacharias pater beati ioānis habitabat in montana iudee extra hierlz:vt patet Luc.primo.c.¶Itē ꝛ fortius hoc patet:qz si ponere incēsum coram dño in altari thimiamatuz ad soluz sacerdotē summū pertineret nō mutaret per vices:ꝛ semper pertineret ad eundem:sed Luc.primo.c.oz q zacharias intrauit ad adolēdum incensum secundū ordinem vicis sue cum dicitur.factū est cum sacerdotio fungeretur in ordine vicis sue ante deum secundū consuetudinem sacerdotij ⁊c. ¶Itez si ad solum summū sacerdotē pertineret adolere thimiama nō veniret per sortes:sed idē semper daretur:dicit tñ Luce primo.c. de zacharia q̄ sorte exijt vt incēsum poneret ingressus in templum dñi:ergo non pertinebat ad solum sacerdotem magnū. ¶Et si arguas q̄ Exo.30.c.oz pertinere hoc ministeriū ad aaron cum dicit.ꝛ adolebit super eum incensum aaron suaue flagrans mane quādo componet lucernas incēdet illud. ¶Rñdetur q licet dicat ibi pertinere ad aaron:nō tñ tollitur qn pertineat ad filios eius:qz ea que ptinent ad minores pertinēt ad maiores ꝛ nō econtrario:cum ergo pertineret hoc ad sacerdotes minores filios aaron a fortiori pertineret ad ipsum aaron: ꝛ hoc patet ex eadē auctoritate Exo.30.c.que inducebatur in ɔrium.nā ibi etiā oz q̄ aaron deberet parare lucernas mane.tñ Exo.27.c.oz q̄ incēsio lucernarū ēt ptinebat ad filios aaron:ergo eodē modo incēsio thimiamatis poterat ptinere: cum alibi hoc reperiat. ¶Itē pertinebat ad sacerdotes minores involuere oia vasa sanctuarij operimētis suis:ēt ipsam archā vt p̄z Num.4.c.nō ergo solū ministrabat sacerdos magnus coram dño:sed ēt ipsi minores:oz tñ sacerdos magnus ministrare coram dño sine aliqua determinatiōe:qz ad eum ptinet excellentior modus ministrādi:ꝛ sicut oz sacerdos sine determinatiōe: ita oz ministrare sine determinatione:qz ministerium suū ꝛ sacerdotium suum erant equalia vtrunqz magnum ēt dicebatur ministrare coram domino:qz faciebat ministerium quodā spāle coram dño quod aliorū sacerdotum nemo facere poterat:ꝛ hoc erat facere expiationē pro oibus peccatis israel:ꝛ pro omnibus immundicijs totius sanctuarij quod faciebat cum semel in anno in die expiationis que est decima dies mensis septembris intrabat in sancta sanctor:ꝛ aspergebat sanguinez contra propiciatorium vbi deus dicebatur esse:ꝛ dicebatur propie ista esse ministratio coram domino:quia licet ea que fierēt ante ostium tabernaculi coram altari holocaustorum dicerentur fieri coram domino vt patet Exo.29.c.ꝛ in multis alijs locis: quia tamen specialius erat deus intra scā sanctor inter cherubin quasi i altari holocaustor:vt satis declarauimus. Exo.25. c.ideo propius ministratio aspersiōis sanguinis que fiebat coram propiciatorio dicebatur ministratio coram domino q̄z ministrationes facte in altari thimiamatum:vel in altari holocaustorum:aut in mēsa ꝓpositiōis:aut in candelabro:que ministrationes ad minores sacerdotes ptinebāt.(Et decreto iudicis.)

¶Iste iudex alius erat q̄z ipse sacerdos magn⁹:qō notat ista copulatiua(et)siue aūt iste iudex esset vicarius ipsius sacerdotis magni:siue subordinatus ei semp tenebat ista lex.s.q nolentes obedire occiderēt.Est tñ dzia:qz si ponat iste iudex eē vicari⁹ sacerdotis

† B

An oēs sacerdotes ministrabant dño.

£

D

† Qō.6
A
Quis iudex erat

iste an. s. subordiat⁹ sacerdoti magno vel vicarius eius.

sacerdotis magni tūc nō erat aliqō dubiū: qz tāte ptātis erat vicari⁹ fīc ipe sacerdos magn⁹: cū vicarij sint delegati ad vniuersitatē cāz: qz epi eis oīa negocia cōmittunt: lz iura non oīueuerint cōiter noīare ipsos vicarios delegatos ad aliquā cām vel cāz vniuersitatē: z nō poterat sacerdos magnus plura mādare q̄z ille iudex: nec poterat appellari ab illo iudice ad sacerdotem magnū cuz idem cōsistorium sit vicarij z eius cuius est vicari⁹: sic oz de vicarijs epoz: z sic recusans obedire vicario sacerdotis magni repugnabat sacerdoti magno: z tenēdo istum sensuz dicēdū q̄ ponit hic nolle obedire sacerdotis imperio z decreto iudicis: nō quātuz ad idez tps sz quātuz ad diuersa. s. q̄ aliq̄ sacerdos magnus sedebat in cōsistorio illoz. 70. senioz qui faciebant domū iudicij: z tunc ipse pferebat sniias z cessabat officiuz vicarij sui qui erat iudex: de quo hic oz: z tunc si aliqs veniens coz̄ summo sacerdote nollet stare snie ei⁹ mori debebat. Interduz vo summo sacerdote occupato: vel nō veniēte ad iudicum cōsistoriuz: vicarius suus loco eius pferebat snias ex cō sensu alioz iudicū. i. senioz de domo cōcilij siue iudicij: z tunc si aliqs nō obediret decreto eius qō erat ex determinatiōe oīum senioz: sicut mandatū summi sacerdotis mori debebat cum non esset aliqs alius iudex supioz. Si aūt ponat iste iudex subordinatus ipsi summo sacerdoti. s. q̄ inter ipsos seniores. 70. de domo cōsilij esset aliqs iudex ad quē venirent cāe z ille decideret eas: z tñ q̄ posset ab ipso ad summū sacerdotē appellari: z tūc nō est sensus q̄ quicūq̄ nō obediret decreto istius iudicis: quia sic nō posset ab eo appellari: z tunc nō est sensuz q̄ quicūq̄ non obediret decreto istius iudicis: qz sic nō posset ab eo appellari: sed q̄ si aliqs cōtemneret snias eius nō tuens se remedio appellationis: dicēdo se nō curare de eius snia nō dicēdo se grauatuz deberet tunc mori: vel dicēduz q̄ ista lra debet intelligi non vt copulatiua ppositio sed vt de copulato p̄dicato. s. q̄ nō sit sensus qui nō obedierit summo sacerdoti moriat: z qui nō obedierit iudicis decreto moriat sed vtrūq̄ simul. s. quicūq̄ nō obedierit decreto iudicis z mandato sacerdotis magni moriat: z fiebat sic. s. vt ventilaret cā coram illo sacerdote qui erat iudex minoz: deinde appellaret a mandato eius qō erat non obedire decreto iudicis: deinde deuoluereť cā coraz summo sacerdote: z ille qui cōdemnatus fuerat a iudice cōdemnaret rursus a sacerdote magno confirmante snīam iudicis: z declarante fuisse male appellatū. Et demū ab hoc sūmo sacerdote ille cōdēnat⁹ appellaret nolens obedire eius mandato: vel nō appellando diceret se nolle stare snie summi sacerdotis debebat mori: z non erat hic locus recusationis iudicis: quia hic erant iudices. 70. z ipsi prius ventilabāt cāz anteq̄z formareť snia: z postea de cō sensu eoz vel maioris partis ferebať snia: ideo dato q̄ aliquis de istis esset suspectus alicui de litigantib⁹ etiaz si esset ipse sacerdos magnus qui ferebat snias nō poterat recusare illud iudicium: nec erat rōnale deberi recusari: quia non ille solus formabat snīam sed de consensu omniū: ideo lz ille ex aliqua causa peruertere vellet ius in damnū alicuius: nunq̄z tamē verisimile erat q̄. 70. viri simul in hoc cōcordarēt vt sentētiam pferrent vnq̄z. ¶ Si aūt queras quid magis tenēdum est. s. an ille iudex qui hic ponitur esset vt subordinat⁹ sacerdoti magno: vel tāq̄z vicarius eius. ¶ Rñdeť q̄ melius dicit istum iudicē esse vicarium sacerdotis magni: nam als illa lra (z decreto iudicis) non videť satis bene exponi: quia cuz ibi dicať q̄ nō obediens decreto iudicis deberet mori si ibi ponať iudex pro aliquo subordinato ipsi summo sacerdoti non videť lra ista aliquid agere: quia qōcūq̄ de isto iudice dicit necessario dicēduz est de oib⁹ iudicib⁹ qui erant in ciuitatib⁹ israel in portis: z tunc superfluū esset magis de isto dicere q̄z de oibus alijs. p̄z añs: quocūq̄ mō de quib⁹ supioribus exponendo. Nam si dicas q̄ ille qui nolebat obedire sentētie illius iudicis: nullus appellatiōis remedio se tuens: lz simplr dicēs nolle stare sentētie illius iudicis debebat mori: ita erat de omnib⁹ aliis iudicib⁹ qui erant in vrbibuz israel. Nā si aliquis diceret se nolle stare illoz mandatis nulla interposita appellatiōe mori debebat: quia in hoc cōtemnebat eoz potestatē: z nō solum per hoc cōtemnebāt ipsos iudices: lz etiam illos qui dederant eis potestatē. s. totum israel qui elegerat: vel ipsos iudices de domo iudicij. Si aūt diceres secundo modo. s. q̄ quādo aliquis comparens coram illo iudice condēnabatur ab illo z appellabat ad summum sacerdotem: z postea ventilans causaz coraz summo sacerdote condemnabať rursus ab eo: z obedire volebat siue appellando siue supbiendo q̄ deberet mori: ita dicetur q̄ si aliquis ventilans causam coraz iudicibus ciuitatis sue reperiret ibi difficile z ambiguū iudiciū z cō demnaretur: z imediate causa deuoluereť ad summū sacerdotē non comparendo coram alio iudice inferioze: z qui cōdemnat⁹ esset in ciuitate sua rursus condemnareť a summo sacerdote z obedire vellet etiam mori debebat: nihil ergo magis iudex iste de quo hic dicit haberet q̄z iudices alij qui essent in ciuitatibus z oppidis vel qbuscūq̄ municipijs si ponatur eē subordinatus alteri iudici. s. sacerdoti magno: ponendo aūt euz esse vicariū sacerdotis magni nō militabūt ista argumēta: quia erit aliquid speciale in eo contra omnes alios iudices municipales: quia ab alijs poterat appellari: z sic licet non staretur mandato eorum non erat pena mortis a vicario: tamen sacerdotiz magni non poterat appellari ad ipsuz sacerdotē magnū cum idem esset cōsistorium vicarij sacerdotis magni z ipsius sacerdotis magni: z sic ponit lra pro equalibus: z est tunc ppositio ista copulatiua sic intelligēda quicūq̄ nō obedierit mandato sacerdotiz summi morietur. (z auferes maluz de israel). i. occasionez mali: qz si aliquis homo talis viuere permitteret omnib⁹ alijs daret exemplum similia audendi: z hoc significat lra sequens cū dicit: cunctus populus audiens timeat: z nullus deinceps intumescat superbiat: vel dicit: auferes maluz dei israel. i. q̄ talis homo dato q̄ alijs occasionē non preberet ad malum: quia tū in se malus erat cum tale scelus cōmisisset indignus erat vita. (Cunctus populus audiens timebit.) Pena enim infligit male agentib⁹ ꝓpter duo. s. vt ipsi pereant z vt alij similia nō faciant z magiz fit ad alioz correptionē q̄z ad huiusmodi destructionem pz qz iudex z lex in distributione penaruz intendunt vtilitatē publicā: sed maioz vtilitas cōmunitatis est q̄ alijs pena istius a similib⁹ arceantur q̄z vt isti occidant. Boetius tamē de consola. lib. 4. prosa. 4. ponit alium modum punitionis reoz siue finez. s. vt feliciores vel saltem non ita mali sint: cum malum culpe fuerit ordinatum per bonum pene cū dicit: feliciores inquit esse improbos supplicia luetes q̄z si eos nulla iustitie pena coherceat: nec nunc mollior q̄ cuiuis veniat in mentez corrigi vltione prauos mores z ad rectuz supplicij terrorem deduci: ceteris quoq̄ exēplum esse culpanda fugiendi: sed alio quodam modo feliciores esse arbitror improbos impuni taz z si nulla ratio correptionis z nullus respectus habeatur exempli z declarat postea ipse istū modū. s. q̄ culpa diminuat p̄ pena z reducat ad rectitudinē.

¶ (Cum ingressus fueris.) ¶ Hic ponitur tertium. s. conditiones regnum: z ponuntur duo. s. constitutio: deinde cōstituti ordinatio. ibi. (Cūq̄ fuerit). (Et dixeris constituam super me regem sicut habent alie nationes.) Ex hoc patet q̄ constitutio regis erat ex importuna petitione populi. (Constitues euz.)

¶ Non est hoc mandatum ita q̄ iudei tenerentur cōstituere regem: sed est permissio: z permissio est duplex quedam de minori bono respectu maioris sicut matrimoniuz est fm permissionem: vt habetur prima ad Thozin. 7. c. vnusquisq̄ vir suā vxorem habeat ꝓpter fornicationez z vnaquaeq̄z mulier suū virum: subdit hoc fm indulgentiam dico non fm imperiuz: quia volo vos omnes esse sicut ego sum: constitutio autem regis nō permittitur isto modo: quia tunc non esset peccatum sicut nec matrimoniuz vt patet prima ad Thozin. 7. qui virgines matrimonio iungit bene facit: sed qui non iungit melius facit: sed constituere regem iudeis magnum peccatum fuit vt patet. 2. Regum 12. c. quia deus dixit q̄ petendo eum regem abiecerant: ne regnaret super eos vt patet primo Reguz. 8. c. Et tamē quia sciebat deus populum istum petiturum regem: posuit conditiones regis regulans eos ne reges mali essent ne totale malum accideret: magna enim relatio necessaria est in rege cum caput sit: z si egrotat cetera necesse ē perire vt patet de Roboam qui induxit israel ad colenda idola vt patet. 3. Regum. 12. et. 13. ca. Ideo rex poni nō oz nisi virtuosissimus sit: quia periculosissimum est omnia vni cōmittere: vt ponit philosophus scō politicoz̄ circa finez. ¶ Sed argues ō hoc quia non videtur esse peccatum constituere regem super se. nam in omni cōmunicatione plurium hominuz oportet esse aliquam politiam. i. ordinationem fm quaz vnus se habeat ad alios: q̄ ergo aliquis populus eligat aliquam politiam optimā non est culpabile: immo est valde laudabile: sed inter politias nulla melior est q̄z monarchica regalis: vt probat aristoteles in octauo ethicoz z in tertio politicoruz: quia tres sunt bone. s. monarchica regalis: z aristocratica: z timocratica. alie tres sunt male. s. tyrannica: z eligarchica: z democratica. De tribus aūt bonis melior ponitur esse monarchica regalis: etiam patet hoc: quia principatus sunt minores inquātuz sunt minus seditiosi: sed nullus pncipat⁹ est minus seditiosus q̄z monarchic⁹ regalis: qz vn⁹ nō pōt discordare

Dubium Rñsio.

Conditiones regū.

Q. ō. 7. A

An istud ō cōstōne reguz sit mandatuz obligans vel p missio.

Bona obiectio.

Quiz sit melior pncipatus regalis vel democratius.

a seipso:plures autem etiā si virtuosi sint discordant interdum: quia quot capita tot sensus. ¶ Item ille est melior principatus qui magis assimilatur principatui nāe cuz principat⁹ nature sit imperuertibilis:quia nunqz errat:vt ait aristo.in.12.metaphi. B entia volunt male disponi.i.res naturales volunt male ordinari: sed in natura est principatus monarchicus vt patet in fine eiusdez.12.metaphi. in vltima ꝓpositione vbi cōcludit aristo. Luius dam responsio. dicens mala est pluralitas:bonus est ergo princeps vnus:ergo principatus regalis qui monarchicus est sicut principatus nāe optimus est:z illi qui elegerint talem principatū nō peccabunt. ¶ Rñdebit forte aliquis qꝫ lz iste principatus sit in se optimus: est tamē nimis periculosus:quia difficile est cōmittere oīa vni viro vt ait aristo.in fine.3.poli.nam voluntas humana malus canon est vt pz in.9.eth.maxime quia isti reges non assumūtur per virtutis electionē sed per successionē:z sic cōtingit interdū regnare pessimū virum z totas destruere politias. Et ob hꝰ aristo. cōcludit in tertio politicoꝝ qꝫ in ciuitatib⁹ nō deberent esse ꝑncipatus regales monarchici sed ꝑncipat⁹ democratici:lz democratia mala politia est ꝟm se cuz in ea inopes z indocti :z qcūqz homines dominētur qui tamē naturalr dispositi ad seruiendum erant:nō est tamē politia seditiosa:qz tota potestas manet apud populum z omnes equales dominātur siue per equalia tēpora: siue ꝟm principat⁹ sortiales:qui ergo accipere vellet principatū regale videbat se cōmittere discrimini accipiendo id qō periculosum est:ergo peccaret populus iste in accipiēdo ꝑncipatum Rñsio aūc. regnatiuū. ¶ Rñdetur ad hoc qꝫ si accipere ꝑncipatum regalem esset accipere principatū periculosum : z accipiendo aristocraticum vel democraticū aut quēlibet alium esset accipere ꝑncipatum perfecte bonum:z nullo modo periculosum peccatum esset accipere principatum regalem:quia erat cōmittere se periculo. Accipiendo tamē quēcūqz ꝑncipatū est accipere aliquid periculosum vel seditiosum:aut habens aliquas imperfectiones:ideo qꝫ accipiat istum vel illum non videt esse peccatū. ¶ Item si habere principatū regnatiuū esset peccatum qñcūqz alique politie C vellent recedere a principatu regnatiuo essent grate deo.nam gaudium est in celo super vno peccatore penitentiaz agente magis q̄ super nonagintanouez iustis qui nō indigent penitentia vt patet Luc.15.c.quāto magis gaudium erit super omnibus habitantib⁹ in aliqua ciuitate quādo simul cōuertant:sed deus nō acceptat eos qui recedūt a ꝑncipatu regnatiuo:ergo habere talem politiam aut ꝑncipatum nō est peccatū.pz añs:qz quando samuel predicauit coram israele denūciando eis peccata sua vt patet primo Regū.12.c.ipsi israelite voluerūt dimittere regem: z tamē Samuel ꝓpheta domini ex parte dei mandauit eis ne dimitterent regem suum:z pz qꝫ hoc dixerit ex voluntate dei:qa ad contestationē eoꝝ que dicebat fecit miracula: vt patet ibidem in littera.s.emittere tonitrua z pluuias magnas imediate vt petiuit:z tamē ibi mandauit vt manerent cū rege suo:si tñ malum fuissēt habere regem:deus nō mandasset vt duraret maxie ipsis volentib⁹ retrocedere. ¶ Itē argumētum illud qō fiebat.s.qꝫ ꝑncipatus monarchicus sit periculosus:ideo qꝫ accipere illū sit quodāmodo peccatū nō militabat aliquo modo cōtra hoc:naz iudei etiam anteq̄ essent sub ꝑncipatu regali eo mō quo postea habuerunt semper fuerunt sub principatu monarchico:a die q̄ exierūt de egypto:nam exeuntib⁹ eis de egypto rexit eos moyses vsqz ad.40.annos quādiu manserunt in deserto:z iste aliquo modo vocatur rex vt patet.33.c.cuz dicit:z erit apud rectissimus rex:z vocat rectissim⁹ israel sicut.j.declarabit. ¶ Et nō valet si arguas qꝫ nō solum regebat moyses:sed etiaz.70.seniores vt pz Numeri.11.ca.z etiā tribuni z centuriones z qnquagenarij atqz decani regebant populum vt pz Exodi.18.c.sic enim instituit populum ietro socer moysi. Nam ista non tollunt principatū monarchicū:quia monarchicus ꝑnceps est qñ vnus est qui oīa regit.Si aūt postea nō potens p se dirigere imediate oīa habeat alios coadiutores quos ipse ponat z illi regāt ꝟm mandata suscepta ab eo nō tollitur monarchia:nam agens ꝑncipale est ipse qui imperat:alij aūt sunt veluti quidaz instrumētaliter agētes siue magis ministri:qō satis pz de tribunis z centurionib⁹ z qnquagenarijs atqz decanis:quia isti solas paruas causas ministrabant iudicantes in eis:quādo tamē aliquid magnum occurrebat referebant ad moysen vt pz.ē.primo.c.z Exo. 18 c.de.70.senioꝝ⁹ idem patet:quia isti solum eligebant tāq̄ quidaz coadiutores moysi in his in quib⁹ nō posset moyses nec tantū vexaretur vt pz Numeri.11.ca.tenuit ergo Moyses in israel principatum monarchicū:z post hunc tenuit eundem principatum monarchicū Josue qui solus imperabat in israel vt patet per totum Josue: z multotiens in isto libro vt.ē.4.c.z.j.31.z Numeri.27.z post hunc iudices qui in israel fuerunt tenuerūt cōsequenter principatum monarchicū ꝟm tempora sua de quibus in libro Judicū:sic etiaz pz ꝑmo Regū.12.c. cum dicit : z misit dominus hieroboal z badan z barach z iepte z samuel z eruit vos de manu inimicoꝝ:nō ergo peccabant aliquo modo iudei petendo ꝑncipatum monarchicū:quia semper illum tenuerant sed peccabant volentes ꝑncipatum regalem. nam lz omnes monarche q mali nō sint reges vocari possint largo modo:tamen reges sicut nos accipimus strictius est aliquid esse q̄ esse monarchas:quia monarcha est quicūqz vnus ꝑnceps siue malus siue bonus:nam z tyrannus monarcha est. rex autez ꝟm ꝑm in.8.ethicoꝝ est qui in omnib⁹ sufficiens est bonum suum non appetens sed qō subditoꝝ:tyrānus autē ecōtrario. Sacra scriptura nō accipit sic regem sed pro eo q accipit iura regalia siue bonus siue malus sit:qꝫ isto modo magis est esse regem q̄ esse monarcham:quia multi monarche nulla fere iura a subditis recipiunt:z isto modo moyses lz fuerit monarcha israel:nō tamē fuit ꝓprie rex eiꝰ:quia nulla iura accipiebat: z ipse samuel erat monarcha israel vt pz ꝑmo Regū.12.c.vbi ipse ponitur vltimus inter iudices missos ad regendum israel:z tamē in ꝑncipio eiusdem.c.ponitur qꝫ samuel nihil vnqz recepit ab aliquo de israel: cum dicit:ecce presto sum loquimini de me coram domino:z coram christo eius vtrum bouez cuiusqz tuleriz an asinum:si quēpiam calumniatus sum:si oppressi aliqd:si de manu cuiusqz munus accepi z contemnā illud hodie restituāqz vobis:z tamē ponebatur ꝑmo Regum.8.c.qꝫ non erat sic de regib⁹ qꝫ multa iura accipere debebant:nō ergo erant isti reges sed solum monarche.Cum autē iudei regem petierunt nō petierunt regē simpliciter.i.aliquem dominū vel rectorem:quia hoc iam erat:sed petebant dari sibi regem sub illis conditionibus sicut apud alias gentes erat:z hoc patet primo Reguz.8.cum dicit:cōstitue nobis regē qui iudicet nos sicut vniuerse habēt nationes.i.taliter qualiter alie gentes habent:taliter nos volumus habere:lz alie gentes sub ista cōditione habebant:ergo sic petebāt hebrei habere:qꝫ autez peccauerint iudei petendo regem pz primo Regū 12.c.cum dicit:z videbitis qꝫ grande malum feceritis vobis in conspectu domini vt peteretis vobis regem. ¶ Dicendum ergo qꝫ habere politiam regnatiuam nullo modo est peccatum:cum sit quedaz bona politia iudeis tamē peccatuz erat petere potestatē regnatiuam:quia sciebant se agere contra voluntatem dei:z in hoc abiiciebant a se deum qui eis ante regnabat vt patet primo Reguz.12.c.z fiebat hoc modo:quia anteq̄ ipsi peterent regez gubernabant per sacerdotes:vt patet de samuele qui tunc regebat:z de beli sacerdote qui ante hoc rexerat:z filij samuelis tunc patre iam senescente regebant vt patet primo Regum.8. et.12.c.nunc autem petebant super se regnare viros seculares cuius erant reges quos postea habuerunt:z sicut deꝰ magis colitur a sacerdotib⁹ q̄ ab alijs quātuz est ex nā officij:ita ipsi iudei si essent subditi essent minus colentes deū:quia subijciebāt talibus dominib⁹ q̄ si subijcerentur sacerdotib⁹:nam habendo reges satis erat ipsis dominib⁹ occupari in seruitio regum nō curando de seruitio dei:z hoc seruitium dei vix complebatur: volendo ergo accipere reges aliquo modo volebant nō subditos esse deo:z quantum ad hoc fuit peccatuz : ceteris autez gentibus nec peccatū erat regem petere nec regem habere.(Constituetes eum quez dominus elegerit.)Deus enim nolebat eos regē habere:sed quia ipsi importune petebant cōcessit eis:non tamē quez ipsi vellent sed quez dominus dedisset:ideo primus rex.s. saul per deum electus est vt patet ꝑmo Regū.9.c. in alijs regibus sequētib⁹ erat rlā qꝫ ꝑmogenitus succederet nisi deus aliū elegisset vt patet in Dauid:quia mortuo saul isboseth filius eius maior de manentib⁹ regnare debuisset:sed qa deꝰ elegit dauid vngendo eum in regem vt patet primo Regū.16.c.ideo ipse regnauit.(de medio fratruz tuoꝝ.) ita qꝫ nullus de alienigenis regnare posset ne induceret eos ad idolatriam:ideo si aliquis de extraneis demōstraret se esse electum a deo vt regnaret super eos:etiam si ꝓpheta diceret nō esset credendum ei sicut ꝓphete qui dicit deos alienos esse colendos vt patet.ē.13.c. nec etiam poterant facere regem aliquem gentilem conuersuz ad iudaismum : vel aliquos de posteritate sua:quia non vocabātur isti fratres iudeoruz sed aduene vel peregrini vt patet Leui.25.c. (Cunqz fuerit constitutus.) Dic ponitur secundum de institutione regis vita z ordinatione (non multiplicabit sibi equos).ne confundat in bellis in multitudie z fortitudie equoꝝ:qz fallax equus ad salutem z in abūdantia virtutis sue non saluabitur. ps.32.

Et

E Rex qd ꝟm ꝑm z ꝟm sacras lras.

Magis est cē reges q̄ cē monarcham.

F

Resolutoꝝ qōnis.

Quaꝛ iudei peccarūt petēdo regez.

Judei aūt reges regebātur per sacerdotes et meliuz q̄ p reges.

Deꝰ magis colit a sacerdotib⁹ q̄ ab aliis.

G †

De institutione regis vita z ordinatōe.

Judei semper fuerūt sub ꝑncipatu monarchico.

D Solo obiectōis tacite.

Princeps monarchicus qꝫ dicatur.

Et ne erigat in ſuperbiā ꝛ velit p̄mere pplm ſeruitute: ſicut fecit Salomon qui impoſuit grauia onera tributoꝝ vt pz.3.Regū 12.c.ꝛ hoc qꝛ gloriabat in multitudine fortitudis ſue:ꝛ equoꝝ vt habet.2.paralipo.9.c.et.3.Re.10. habuit enīz quadraginta milia equoꝝ in ſtabulis ꝛ currū ꝛ equitum. 12.milia.(Nec reducet pplm in egyptū equitatus numero ſubleuatus.)in hebreo † habet.(Nec reducet populum in egyptum ad multiplicandum equos.)Et eſt ſenſus ꝙ nō mitteret rex aliquos de terra ſua in egyptum ad emendū equos:quia in hoc videbatur negligi beneficium dei educentis eos de egypto ſi iterum illuc irent:ꝛ p̄pter hoc mandauit deus vt numq̄ per viam redirent qua nūc veniebant:redirent ſm litterā noſtram eſt ſenſus ꝙ non faciat rex ire populū in egyptum ad pugnādum.q.acquiſitur⁹ terraꝝ illam confidens in multitudine equoꝝ:vel ꝙ rex ſubleuatus in ſuperbiam non cogeret tantū in ſeruitutez populos ꝙ cogeret eos fugere i egyptū:ꝛ in hoc peccauit valde ſalomon:qꝛ mittebat negociatores in egyptum vt inde adducerēt equos vt pz.3. Obiectō Re.c.10.Cſi aūt arguatur de Uria ꝓpheta qui fugit in egyptum:vel de Hieremia qui deſcendit in egyptuz. Cℜndet ꝙ iſti coacti fecerunt vrias timebat regem iuda ꝛ fugit:ꝛ poſt rex iuda fecit eum adduci de egypto ꝛ occidit euz: vt habet Hiere. c.26.Hieremias aūt ly prophetaſſet ꝙ omnes qui deſcēderent in egyptum ibi perirent:vt habet Hiere.42.c.tamē ipſe deſcēdit cum eis vt doceret eos ne declinarēt ad culturā idolozum:ꝛ ibidem lapidauerunt euz quē egyptij honorifice ſepelierunt:qꝛ † quedaz mirabilia eo viuente ibi facta fuerant (nō poteris alterius gentis hominem regem facere.) gentiles erant altere gentes a iudeis : ideo de illis neminem in regem conſtituere debebant quātūcūq̄ eis bona videt : nam nullus homo qualiacūq̄ ageret bon⁹ eſſe poterat:ꝙ deū verū nō coleret ꝛuerſus ad vanitatem ſimulacroꝝ in quoꝝ cultu ſuꝑema malitia conſiſtebat:ſic enīm vocatur p̄cedenti.c.res ſceleſtiſſima ipſe cultus idolozum tanq̄ nihil aliud peius eſſe poſſet:ꝛ ſatis pz quia vt ait arſto.in 8.ethicoꝝ.optimo id quod peſſimuz eſt opponitur.ſ. peſſimus habitus optimo habitui ꝛ peſſimus actus optimo actui : cultus autē dei veri optimus actus eſt:ideo cultus idolozuz peſſimus actus eſt:nullus ergo gentilis bonuꝫ eſſe poterat qui in optimo actu deficiebat:nō ergo erat aliquid ꝓpter quod iudeis videri poſſet aliquis gentilis in regem eoꝝ eligendus:maxime quia in electione talis regis maximū periculum cōſiſtebat.ſ.ꝙ per plenitudinez poteſtatis cogeret omnes iudeos ad colenda ſimulacra:ꝛ deſerēdas patrias leges:ꝛ cerimonias ſanctas:ꝛ hec erat maxima peruerſitas:peccabant ergo iudei qñcūq̄ hominē alterius gentis in regem accipiebāt ſiue ex mera voluntate ſua:ſiue ꝓpter aliquas conditiones pacis. CEt ſi arguas de machabeis qui viri iuſti erant:ꝛ tamē obediebant romanis vt pz multotiēs in primo macha. CRℜndetur ꝙ machabei nō obediebāt romanis ſed erant amici eoꝝ ad cōpugnationes:ꝛ ſic erat q̄daz equalitas ſicut requirit in amicis vt pz in.8.ethicoꝝ:ꝛ hoc apparet quia ipſi romani in litteris ſuis iudeos amicos vocabāt: vt pz primo macha.c.8.vbi iudas cum eis conſtituit amicitiaz. ꝛ.c.13.vbi eā frater eius ionathas renouauit:ꝛ.15.c.vbi ſuper eandez reſcriptū ē.Sed adhuc dato ꝙ ſubiecti eſſent machabei romanis:tamē non ponebant ſuper ſe aliquez regez romanum. Tempore autez Chriſti hoc fuit in iudeis:quia tunc preſidebat herodes rex tetrarcha galilee:ꝛ hoc peccatū fuiſſet ſi ipſi conſtituiſſent eum:ſed nō conſtituerunt ſed potius romani violenter impoſuerunt eis illis regez:ꝛ alios duos tetrarchas.ſ.philippū fratreꝫ herodis qui erat tetrarcha ituree ꝛ trachonitidis regionis ꝛ liſanias erat tetrarcha abiline.Poſuerunt eis etiaz vnuz preſidem iudee.ſ.pontium pilatū ita ꝙ totaz iudeoꝝ terram diuiſerunt romani.4.principib⁹ vt pz Luce.3.c.in p̄ncipio.Sicut autē iudei nō poterant accipere reges de gentib⁹ que nullo mō attinebant ad genus eoꝝ.ſ.de chananeis ꝛ egyptijs babylonijs ceteriſq̄ ſimilib⁹ ita nō poterāt accipere de gentib⁹ que aliquo modo attinebāt ad genus ſuū.ſ.de iſmaelitis:ꝛ idumeis:ꝛ filijs cethure:ꝛ amonitis:atq̄ moabitis:ſiue amalechitis:qꝛ omnes iſte gentes pertinebant ad ſtirpem abrac:erant tamē idolatre: ideo eos in reges accipere nō poterant:quia ſemper idem incō ueniens.ſ.ꝙ talis rex induceret eos aut potius cogeret ad idolatriam vt pz de Jeroboā qui q̄uis non eſſet gentilis:qꝛ tñ rex erat ꝛ malus induxit populuz ad colendum idola ponens duos vitulos: vnum in dan:ꝛ alium in bethel vt patet.3.Regū.12.c. † (Qui non ſit frater tuus.) Hoc ponitur quia putaret aliquis de Obiectō iudeis ꝙ ly non deberent eligere reges de gentilib⁹:poterāt tñ eligere eos de cōuerſis de gentilitate. Et videt eſſe ratio hui⁹: quia ratio ꝓpter quaz vetabatur eligi rex de gentilibus ceſſat hic.ſ.timoꝛ de reducendo iudeos ad idolatriam cum iſte iaz ad iudaiſmuz cōuerſus ſit. CReſpondet littera ꝙ nō poterāt etiā de cōuerſis de gentilitate reges facere ſed de fratribus ſuis bebreis:ꝛ ratio triplex videt eſſe. CPrima quia ly conuerſus de gentilitate deum colat:non tamē ita vt cōmuniter ſunt firmati in fide ꝛ cultu dei illi qui nouiter cōuerſi ſunt ſicut illi qui ſunt ab antiquiſſimis temporib⁹:vtpote quia patres eius tales nati ſunt:ꝛ ſic adhuc aliquale periculuz eſſet ne iſte afficeret ad prioris cultus errorem:nō ergo debebat aſſumi in regem.ꝛ ſic dicit Apoſtolus ad thimo.p̄ma.c.3.ꝙ oportet eū nō neophitū eē.i. non nouiter cōuerſum ad fidem:ꝛ hoc vel quia in fide firmat⁹ nō eſt:vel qꝛ adhuc circa ea que fidei ſunt indoct⁹ eſt. CScōa ratio eſt quia ſi aliquis de cōuerſis ad iudaiſmuz poſſet eligi in regem:cuz quilibet homo naturaliꝛ afficiatur ad agnatos ꝛ iſte haberet aliquos cognatos vel parentes in gentilitate manentes faceret eos ſecum cōmunicare principatu preponentes eos iudeis qō ad magnū improperiū redundabat iudeoꝝ. CTertia ratio eſt quia habere p̄incipatū regaleꝫ magnus honoꝛ erat: deus ergo volebat iſtum honoreꝫ dare populo ſuo iſraeli:qñ a principio elegerat ꝛ non gentilib⁹ qui aduene erant ꝛ proſeliti reſpectu illius populi:etiaz quia ſi eligeretur aliquis de cōuerſis ad iudaiſmuz in regez cum iſti cōuerſi aliqualiꝛ odioſi eſſent iudeis:quia nō participabant totaliter eiſdem legib⁹:ꝛ quodāmodo grauabant magis cōuerſi q̄ ipſi iudei vt pz Leui.25.ca. vbi dicitur de anno remiſſionis ꝛ iubileo ꝛ magis declarauimus.ſ.15.c.premeret multum iſte rex iudeos:vt ergo non premeret nō fiebat rex patet hoc in alijs priuatis perſonis.nam cū aliquis iudeus vendebatur alicui cōuerſo de gentilitate magis premebat eum q̄ ſi eſſet in poteſtate alicuius iudei vt pz Leui. 25.c.cum dicit:nō affliget euz violenter in conſpectu tuo: ꝛ ad hoc mandabat ꝙ ſiquis emere vellet vel potius redimere eum hebreum quez aliquis conuerſus ad iudaiſmuz emiſſet:poterat eum redimere ne affligeretur in manu illi⁹ alienigene:ꝛ hoc ſatis notatur cum dicit hic (qui nō eſt frater tuus.)naz ſoli hebrei † qui erant de genere iacob inter ſe vocabant fratres:alij autem cōuerſi numq̄ vocabant fratres nec hebrei:ſed aduene aut peregrini ſiue proſeliti:vt probauimus.ſ.15.c.(Preſertim cū dominus preceperit vobis nequaq̄ amplius per eandez viam reuertamini.)Ubi aūt dominus preceperit ne redirent in egyptū per eandem viam non habet:ſed ſatis manifeſtum eſt ꝙ aliqñ mandatū fuerit cum hic dicatur mandatuz fuiſſe:nolebat deus iudeos aliquo modo reuerti in egyptum:quia cuz eis maximū beneficiuz egiſſet liberando eos de illa duriſſima ſeruitute per ſigna atq̄ portenta ꝛ extentum brachium volebat vt illud beneficium eis ſemper pre oculis eſſet pz.ē.16 c.cum dicit:vt memineris diei egreſſionis tue de egypto omni tempore:ꝛ non ſolum volebat vt reminiſcerent ſe fuiſſe liberatos de egypto:ſed etiaz ꝙ exiſtimarent ſeruitutē egyptiaz fuiſſe maximū maluz:ꝛ qñcūq̄ recordarent egypti apprehenderent illaz tanq̄ aliquid horribile ꝛ valde malum:vt ſit magis diuinum beneficiuz diuinum laudabile eſſet:ꝛ hoc pz in repētatione que fiebat per cōmeſtionē panis azimoꝝ qui erat panis afflictionis:vt ſic ſe affli ctos ibi fuiſſe recolerent ſic dicit p̄cedenti.c.ſeptē diebus abſq̄ fermento comedes afflictionis panem:quia in pauore egreſſus es de egypto:ſi enim hebrei reuerterent in egyptū:vel aliq eoꝝ ꝛ ibi non affligerent ſed aliqua proſpera euenirent eis nō apprehenderent egyptū tanq̄ aliquid malum ꝛ triſtabile: ſꝛ tanq̄ aliquid delectabile ſatis:ꝛ ſic recordatio illa nō moueret eos ad congratulandum inter ſe ꝛ referenduz gratias deo tanq̄ liberatio illa non fuerit aliqō magnū bonum cum egyptus nō eſſet aliquid malum:qui autē egyptum nunq̄ intraſſet cum iſti libri moyſi frequēter repetant illam liberationē tanq̄ aliqd magnū: ꝛ egyptum tanq̄ ad durū ſic cōcipiebant ꝛ mouebant ad regratiandum ſuo liberatori:non ergo debebant iudei deſcēdere in egyptum nec aliquis de eis:quia in hoc innuebatur cultus dei: ꝛ iſta eſt ratio fundamētalis ly alique alie ſint apparētes:ex hoc patet aliquid qō eſt ſatis notabile ꝙ interdum multoꝝ cognitio que in ſe mala nō erat eſt nobis mala:quia interduz ea que anteq̄ cognoſcerēt magni pēdebant poſtq̄ cognita ſunt nulli pendunt:ꝛ que in reuerentia magna ante habebantur iam contemni incipiant:qō tñ circa diuina nō conuenit que in magna reuerentia haberi debent:ideo ſepiſſime quibuſdam circa miſteria dei : melius eſt ignorantes q̄ ſcientes cum ipſa eos ignorantia humiles reddat:ſcientia autem inflet : vt patet prima ad Chozin.8.c.(Nequaq̄ amplius per eandez viam reuertimini.)

B Quare cōuerſuꝫ ō gētilitate non poſſet aſſumi in regē.

Prima rō.

Scōa rō.

Tertia rō.

D

Q.ō.8 A An tempore machabeoꝝ romani ponerēt iudeis regem romanū.

Tpe chri romāi diuiſerunt terrā iudee.4.principib⁹.

E Notandū penes lrā. Quare nō poterant iu dei reuerti in egyptū p eandē viaz ⁊ qūo tex⁹ intelligat.

Non est intelligendum q̄ hic deus mandauerit ne redirent iudei per viam per quaz venerant: ſz per deserta arabica ⁊ viam maris rubri: ⁊ q̄ cōcederet reddire in egyptum per aliquā aliaz viam. ſ. per viā terre philistin que erat via vicinior vt p̄z Exo. 13. c. ſz mādauit q̄ nō redirent in egyptū siue p eādē viā siue p alterā: ⁊ vocat eādē viā. i. viā egypti p quācūq; ptē illa fit: ⁊ p̄z q̄ non erat aliqua cā quare si deus cōcederet eos posse reuerti in egyptum negaret reuerti per illam viaz: imo magis videbat esse meritorium redire per illam viam q̄ per aliam: q̄ in illa via multa bona suscepit israel a deo miraculose. ſ. directionē in columna ignis ⁊ nubis ⁊ māna de celo ⁊ aquā de petra bis: ⁊ legem in synai ⁊ dulcorationez amare aque in marath ⁊ similia. de quibus in processu exodi ⁊ libri numerorum: redeundo autem per istam viam fieret cōmemoratio beneficiorum diuinorum ex quibus laus insurgebat: eundo autem per alteraz viam nō sequeretur hoc: nō ergo p̄hiberet deus id q̄ virtuosum est: sicut est valde deuotū visitare loca sanctorum. ¶ Item nō oportebat hoc vitare: q̄ cum iter illud per q̄ venerunt hebrei de egypto sit valde circulatum atq; distortū ita vt nunc ascenderent ad orientem: ⁊ nunc declinarent ad aquilonez: nunc ad occidentē deflectebant vt p̄z. 5. c. ⁊ Exodi. 13. c. via aūt illa que erat p terraz philistin erat valde breuis vt p̄z Exodi. 13. ergo quicūq; in egyptum ire vellet: nō est verisimile q̄ iret per viaz arabie deserti ad mare rubrum per quā venerant: sed per terram philistinorum. ¶ Itē nullus ire vellet per illaz terrā: q̄ illa inuia est cū habitata nō sit nec scirent ambulare sine via per deserta illa: ⁊ ob hoc deus dabat hebreis nubē columnarē precedentē que dirigeret: cum ipsi iter nulluz cōspicere possent: nec alique alie gentes per illam terrā ambulabant: sic dr̄ Judi. 3. c. q̄ deus ostendit viam israelitis in deserto per quaz non ambulauerat hō: nullus ergo tunc de iudeis per illaz ire sciret viaz cum nō haberet columnā ignis ⁊ nubis p̄cedentē. ¶ Itez nullus de iudeis aliquo modo ire posset per illā viaz: q̄ non erat habitata ab hominib⁹ ita q̄ ambulantes per eaz aliqua solatia ab hoibus suscipere possent: nec accipere aliquā necessitatez. ſ. cibos aut potus: nullo modo ergo per illaz viam transire possent: ⁊ ob hoc deus dedit iudeis in deserto māna celestem cibuz: q̄ humanitus nullum cibuz habere poterant: nūc aūt nullus putaret sibi esse danduz māna: ga nec videbat esse locus aut necessitas faciendi tale miraculum: ergo per talez viam iret. ¶ Item ad transitū in egyptū per deserta arabica sequēdo istam viaz: necesse erat transire mare rubrum vt p̄z per transitū iudeorum: q̄ ipsi coacti sunt trāsire mare rubrum transeuntes per illam viaz: ⁊ dixit phāo vt p̄z Exo. 14. coartati sunt in terra ⁊ cōclusit eos desertū: postea vero diuiso mare potestate dei transierūt: nullus tamē postea auderet talia aggredi: ergo nec iret per illaz viam. ¶ Item q̄ illa via erat carens aquis ⁊ plena serpentib⁹ vt p̄z. 5. 8. c. cum dr̄: ⁊ ductor fuit timus in solitudine magna: atq; terribili in qua erat serpens flatus adurens ⁊ scorpio: atq; dipsas: ⁊ nulle oīno aque q̄ ederit riuos de petra ⁊c. nullus aūt auderet tali se opponere discrimini: ergo nec istam viaz quispiam tenere vellet. Etiaz manifestat magis q̄ hic nō intendat vetare regressum per hāc viaz: sed totaliter regressum in egyptū: q̄ istud ponit ad p̄bādum supius dictum. ſ. cuncq; fuerit cōstitutus non multiplicabit sibi equos: nec reducet populuz in egyptū: ergo istud dictum nō debet p̄bare q̄ nō esset redeundum per talez aut talem viaz: sed q̄ non esset redeūduz in egyptū cum. 5. de via nihil dictū fuerit: q̄ aūt hic p̄betur superius dictū p̄z ex modo inchoationis lr̄e. ſ. (p̄sertim.) cum dns p̄ceperit vobis ⁊c. Ista dictio p̄sertim semp est ad p̄bandum ⁊ refert ad superiora: cōcludendum ergo est q̄ hic mandat deus ne iudei oēs vel aliqui de iudeis reuertāt in egyptū: siue per viam per quā venerūt: siue per aliā quācūq; ex rōnib⁹ supra assignatis. (Non habebit vxores plurimas que illiciant animū eius.) Uocant vxores plurime nō oue vel tres: vel in aliquo numero paruo sed in valde magno: naz sancti patres plures vxores habuerūt: vt iacob habuit quatuor simul. ſ. liam: rachelem: balam: ⁊ zelphā vt p̄z Beñ. 29. et. 30. c. Et dauid sex vxores habuit ⁊ decem cōcubinas: de vxorib⁹ p̄z per multa loca: de cōcubinis h̄z. 2. Re. 15. c. Salomon aūt multū peccauit in pluralitate vxoruz: q̄ habuit vxores. q. reginas septingentas ⁊ cōcubinas trecentas vt p̄z. 3. Re. 11. c. habuit etiaz adolescentulas quaz nō erat numer⁹ vt p̄z Canticor. 6. c. Lz in hoc fit diuersitas quedaz in lr̄a libri regum ⁊ canticorum: q̄ in libro regum ponunt septuigente regine ⁊ trecente cōcubine: ⁊ in lr̄a canticor ponūt regine. 60. de quo magis dicet. 3. Re. 11. c. ibi vide (que illiciant animū eius) multitudo vxor taz effrenata non est ad officiū generādi sed ad varias carnis illecebras: ⁊ ga multe sunt ad quas accessum vir habere nō poterit ipse varijs laborant incitamentis ad p̄uocationem carnalis illecebre: ⁊ in hoc salomon valde defecit: q̄ varijs actib⁹ ⁊ incitamētis ad etatis sue annū vndecimū genuit: vt ait Eusebi⁹ in chronicis ⁊ Lucas tudeñ. vel (que illiciant). ſ. ad idolatriam q̄ñ fuerint alienigine ⁊ sic peruerterunt cor eius: vt in senectute idola coleret ⁊ tēpla dijs multis edificauerit: de quib⁹. 3. Re. 11. c. (nec auri ⁊ argēti immensa pondera.) nec cupiditate habēdi spoliet subditos populos vel ne de diuitijs glorietur. In hoc errauit salomon q̄ populuz multis tributis p̄emebat vt diuitias cōgregaret vt p̄z. 3. Regū. 12. c. ⁊ insuper reges terre dabāt ei aurum ⁊ argentuz: ⁊ ipse mittebat negociatores in ophir ⁊ in tharsis: ⁊ inde adducebant aurum ⁊ argentū supra modū vt habet. 3. Re. 9. et. 10. ca. ⁊. 2. paralipo. 8. et. 9. c. (nec auri ⁊ argenti imensa pondera.)

† Qō. 9 A An liceat regibus thesaurizare ⁊ imēsa auri ponderabile.

¶ Regibus aurum habere licet ad nobilitatē regalem ostentandam in vasor̄ pretiositate: quia regib⁹ licitū est solennius ministrari in vasis pretiosis auri ⁊ argenti ornatis lapidib⁹ pciosis magis q̄ alijs boibus. Nam ipse splendor vestium regalium ⁊ totus regius apparatus si virtuose dispensetur melius est vt fulgeat in magna excellentia: q̄ñ vt sic reges rusticano more: ⁊ plano viuant vt ceteri boies: valde enim cōuenit ad statum politicum. nam cuz rex sit princeps totius politie si in magna reputatione teneat obseruabunt eius mandata: si vero cōtemnatur spernunt quoq; mandata eius q̄ pessimū est: q̄ sic tota disciplina politica enervat: q̄ tū rex sit in magna reuerentia si virtuosus est qui rerum merita nō sm seipsa: sed ex appositis iudicant visis talibus apparatib⁹ illud aliq̄ magnū atq; reuerēdū estimabunt. ⁊ hoc vult Boetius de cōsola. lib. 4. prosa. 5. cuz de omnib⁹ partibus secularis fortune dixerit: subdit q̄ iste aliquo modo prosunt virtuoso. ſ. sit enim clarius testatiusq; sapientie tractat officiuz cum vi cōtingētes populos regentiū quodāmō beatitudo transfundit. ¶ Scōa ratio est necessitas expensaruz quotidianarū ⁊ potissime cum bella ingruant: quia opz multa expendere ad q̄ reges thesauros de redditib⁹ suis facere debent: ne cum necessitas subitanea ingruerit cogat hec oīa a suo pplo exigē: q̄ sic forte nimis ppli p̄merent: magis g̃ vituperabile est in rege q̄ nō faciat thesauros q̄ñ q̄ faciat thesauros. In ceteris boib⁹ priuatis facere thesauros nō habet spēm boni: quia videt esse quodāmodo ex auaritie fomite: reges autē non sunt persone priuate sed publice intēdentes bonū politiarū ⁊ nō bonum suum: vt ait aristo. 8. ethicor̄: sicut ergo q̄ aliqua cōitas habeat thesauros de redditib⁹ publicis ad necessitates suas est rectissimus ordo politicus: ⁊ illa politia que in nobis ꝑticularibus ipsis cōmunitatis sed oīa necessaria de bonis ciuium exigit est male ordinatus: vt ait aristo. in. 2. poli. in fine. c. de politia lacedemonior̄: ita rex qui facit thesauros de redditib⁹ suis ad necessitates suas vel totius regni quales sūt necessitates bellice: ne postea cogatur oīa exigere ab ipsis de regno iustissime atq; prudentissime agit. Dic aūt p̄hibent regib⁹ pondera imensa auri ⁊ argēti: que vel iniuste exigunt: vel que ad curiositatem possidentur: quocūq; modo thesauros congregare iniuste p̄hibitum est: qa qui diuitias taliter cōgregant nō capient in eis fructum: nec letabunt in eis vt p̄z Iere. 17. c. fecit diuitias ⁊ nō in iudicio in dimidio dierum suor̄ derelinquet eas ⁊ in nouissimo suo erit insipiens. diuitie etiā que ad curiositatem congregant ⁊ ad fruēdum eis: dato q̄ iniuste non extorqueant: tamē inuetite sunt: quia stultitia magna sunt ⁊ distorta assignatio felicitatis: ⁊ isto mō vituperat eas Salomon Eccliastes. 2. c. vbi ponit vanitatē studior̄ humanor̄ assignans q̄ nō reperiatur in eis aliqd veri boni. Et dicit coaceruaui mihi argētum ⁊ aurum ⁊ substantias regum atq; prouinciaruz: ⁊ postea cōcludit cūq; me vertissem ad vniuersa que fecerant manus mee: ⁊ ad labores quibus frustra sudaueram vidi in omnib⁹ vanitatem ⁊ afflictionē animi ⁊ nihil permanere sub sole. Diuitie ergo auri ⁊ argēti in magna copia vetantur hic regibus ꝑpter duo. Primo ꝑpter maluz q̄ñ est in acquirendo. Secundo ꝑpter malum quod fit ipsis acquisitis: primum est quia si rex intendat toto animo replere animaz suam thesauris nullam quātūcūq; improbam atq; violentam extorsionem iniustam putabit: ⁊ sic miseros subditos omnibus bonis spoliabit in quo ⁊ ipse malū agit ⁊ subditi durissima patiunt: sic. n. ait Apls pma ad Thimo. 6. c. qui diuites fieri volūt incidunt in laqueos diaboli. Scōm est propter malum q̄ñ faciunt bites magna auri ⁊ argenti: q̄ sic nimis in supbiam efferunt ⁊ ponunt in pecunijs spem suam: ⁊ ibi est dominus deus eor̄: qñ auaritia idolor̄ seruit⁹ est: vt ait Apls ad Ephe. 5. capi.

An liceat boib⁹ priuatis thesaurizare.

B

¶ Forte

Jacob quot habuit vxores.

Ciuitas nō oz eē valō diues nec rex. Pria cā. Scōa cā

¶Forte aūt dicere possem⁹ de rege sicut dicit pbs in.2.poli. c.3 q ciuitas nō debet esse valde diues vel valde pauper:non quidez diues ꝓpter duas cās.¶Prima quia cōfidens in magnitudine diuitiaꝝ suaꝝ multa iniuste cōtra alios pplos aggredereꝰ volens eos premere:ꝛ sic alij in eā insurgentes penit⁹ exterminarent.¶Scōa causa est:qz si multū diues sit alij populi inicient oculos suos in eam ꝛ cōspirabunt cōtra eaz:vt de eius opib⁹ uitenꝰ qō nō facerēt si ipsa diues non esset.Diuitie ergo inquietā quodāmodo reddunt ciuitatē:vel quia ipsa nō quiescit:aut quia alij eaz quiescere nō permittunt. Quod quidez magis habet locum in ciuitatib⁹ aristocraticis:aut oligarchicis:q̄z in ciuitatib⁹ monarchicis.Etiaz nō debet esse valde pauper ciuitas:quia pre inopia nō posset sustinere aliquos hostiles insultus:debet ergo aliqualr abundare taliter vt nec ipsa preexcessiua multitudine diuitiarū in alias insurgat:nec rursus pre magna inopia insurgenti cuilibet genti succumbat.De rege autem eodez modo dici pōt:nō ergo debet rex facere sibi imensa pondera auri ꝛ argenti.(Postq̄z sederit in solio regni sui.) Posita fuerunt ea que rex vitare debet:hic adiungūtur que ꝓsequi oz. (describet sibi deuteronomiū legis huius).i.istam scōam legem siue repetitā legem:quia in ea collecta tenenꝰ quecūq̄z vitare ꝛ facere oportet. Dicit hic q rex accipere debet deuteronomiuz legis huius:ꝛ nō dicit q debet habere:vel accipere legē hanc: quia intētio eius est q rex debeat istum libz̄ū translatū apud se habere:ꝛ in eo studere vt sciat eū : oporteat euitare ꝛ nō vocauit istum libz̄ū legem sed deuteronomiuz legis : qz lex accipitur pro illis p̄ceptis que deus dedit israel in monte synai. Iste aūt liber nō est illa lex:vel nō continet solum illam legez:qz vocat alia lex vt pz.j.29.c.cum dicit:hec sunt verba federis qō p̄cepit dn̄s vt feriret cum filijs israel in terra moab preter illud fedus qō cū eis pepigit in oreb:ꝛ h̄ sonat dictio ista greca deuteronomiū.i.scōa lex vel noua lex:ꝛ dictio hebraica idez signat.s. misne thorath.i.scōa lex.Uocatur aūt a quibusdaz repetitio legis ꝛ satis recte:qz maioz huius voluminis cōtinentia est in repetitione eoz que in alijs libz̄is dicta sunt:qa ergo hic plene cōtinet tota legis dei i statu illo veteris ppli intētio:hāc decebat regem habere ꝛ studere in ea. (Accipies exemplar a sacerdotibus leuitice tribus ꝛ habebit.) quia isti veros libz̄os ꝛ correctos haberent:nō autez ab illis qui corrumpunt minuentes vel adeuntes in textu:quia isti maledicti sunt a dn̄o vt patet.ē.4.c. (Leget illud omnib⁹ diebꝰ vite sue.) Non q cōtinue siue quotidie legere teneaꝰ:sed totiens legat q memoreꝰ eoz que scripta sunt in libro (hoc vt discat timere me) oia ista consequūtur ad cōtinuaz lectionē in lege.s.timoz dn̄i:ex timore autē venit obseruatio legis:ex obseruatione aūt repressio passionuz ne in iactantiaz ꝛ superbiaz eleuemur:sed defectus nostros cognoscamus:quia infirmitate circūdati sum⁹ sicut ceteri fratres nostri.Ex hoc aūt deus bonoꝝ soboles conseruat:qz nunq̄z visus est iustus derelict⁹:nec semen eius querens panē:ideo meritis iustoꝝ cōfirmanꝰ filij in sede ꝛ hi ditate eoꝝ:sicut merito Dauid posteri eius regnauerunt : lz mererenꝰ regnū perdere vt pz.3. Regum.11.c.(Ut discat timere dn̄m deum suum.) Potest hic accipi timoz pro vtroq̄z timore.s.pro seruili ꝛ reuerentiali: vterq̄z nāq̄z ex lectione sacre scripture causaꝰ:nam cuz aliqs legat tot genera afflictionū quot deus se inflicturū esse pronunciat vt pz.j.28.c.s.deuz esse potentez ꝛ veracem:credit satis magnam occasionē habet ad talia expauēdum vt sic saltē ad bonū cōuertatur:vel pōt stare pro timore reuerentiali:qa iste causaꝰ ex lectione sacre scripture vt in plurimū.nam nihil aliud est timoz reuerentialis ꝛ sanct⁹ q̄z q aliqs caueat cuz magna attentione:nē offendat aliquē quez valde reuerēdum ꝛ honorabilez putat:cum autē res in sacra scriptura diligētius studemus reperimus magnam dei potentiam ꝛ sapientiam in admirabili operatione:ꝛ imensaz bonitatē eius in quotidiana beneficiorū elargitione:ꝛ sic iudicamus euz tanq̄z aliquid marime honorādum atq̄z reuerentia dignissimū:ex quo dignuz putamus ne tātum bonum offendamus:ꝛ hoc est reuereri ꝛ timere:ꝛ lz hic ꝛra de vtroq̄z exponi possit:magis tamē de reuerentiali qui causaꝰ ex assidua lectione scripturarum.(ꝛ custodite verba) custoditio preceptoꝝ eius prouenit ex timore ꝛ hoc ex vtroq̄z timore.nam qui timet seruiliter ne incurrat punitionē obseruat legislationem:qui autez filialiter vel reuerētialiter timet idem agit:nam cum timoz reuerentialis sit per quez diligenter cauemus ne aliquez offendamus:quia reuerendus est ꝛ nos deuz offendemus si preceptis eius obuiamus ex timore reuerentiali custodiemus ea (omnia verba ꝛ cerimonias.) Cerimonie sunt quidam ritus

Ciuitas nō debz eē valde pauper.

Deuteronomium qd sit.

Timoz sanct⁹ qd sit.

fm quos populus iudaicus se habebat ad deū directe siue mediate siue imediate. Immediate quidez vt in sacrificijs ꝛ oblationibus ꝛ festiuitatib⁹ ꝛ ieiunijs.Mediate vt in qbusdam purificationib⁹ que erant: vt homo esset mundus ad accedendum ad tabernaculū vt offerret ꝛ sacrificaret:ꝛ vt cū cetero populo sanctificato cōmunicaret de qb⁹ mundicijs pz Leui.11.et.12. et.13.ꝛ.14.atq̄z.15.ꝛ Numeri.5.atq̄z.19.c.Omnia hec tam in pluralib⁹ q̄z in rege obseruanda erant:ideo cerimonias rex scire debebat.(Et verba.)Hoc pōt stare dupl̄r. Uno modo generaliter pro omnib⁹ verbis dei in libz̄is dei positis:aut specialr. si primo modo tunc etiaz cerimonie de quib⁹ hic exprimit cōprehēdunt sub verbis dei:qz deus ista locut⁹ est ad Moysen ꝛ quedaz ad populū:ꝛ tunc satis erat dicere vt discat custodire verba eius:sed expressit specialr de cerimonijs ad magis intelligenduz.¶Si accipiat scōo modo vt ista que important per vba distinguant cōtra cerimonias:tunc poterunt stare dupl̄r.s. pro bis que credi oꝑz:aut pro bis q̄ fieri oꝑz:pro bis qdē q̄ credi oꝑz:quia quedaz sunt in lege que nō pertinent ad agēduz sed ad credenduz: vt q deus creauerit munduz:ꝛ primū hominē:ꝛ q expulerit eū de paradiso ꝛ sic de ceteris:ꝛ vocantur ista testificationes dei:aut testimonia eius in sacra scriptura:qz deus ista fieri nō mandat cum necagibilia nec factibilia sint:sed testificatur nobis q ipse ista fecerit:aut q sic se habuerint recipe: ergo ista credendo nō minus pertinet ad populuz dei:q̄z opari sequēdo p̄cepta eius:imo magis ꝛ prius pertinent cum fides sit fundamentū:quia sine fide impossibile est placere deo vt pz ad Hebre.11.c.ꝛ qui non credit iaz iudicatus est Jo.3.c.hec ergo reges custodire debent.i.tenere in corde suo tanq̄z certissimas veritates ꝛ irrefragibiles.¶Scōo modo possunt accipi verba pro aliquib⁹ que fieri oꝑz:ꝛ ista sunt precepta mozalia:ꝛ iudicialia:nam omnia precepta ad actiones sunt:hic aūt positum fuerat vnū genus preceptoꝝ.s.cerimonialia:ideo restabāt alia duo.s.iudicialia ꝛ mozalia : ꝛ ista rex custodire debet.¶Licet ergo ista lra fm quemlibet trium modoꝝ dictoꝝ exponi possit: magis tamē intendit lra istum tertiū modum.¶Primo quia dicit hic q discat rex custodire verba dei:custodire obseruationem dicit:siue in faciendo aliquid:siue cauendo ab eo:nō ergo ꝓprie pertinet ad credibilia:nec si accipiatur generalr verbum: quia idem argumentū manet:preceptis autez mozalib⁹ ꝛ iudicialibus rectissime cōuenit:quia in eis obseruatio est.¶Scōo quia que in lege p̄cepta sunt:ꝛ referuntur ad verba ꝛ ad cerimonias:sed p̄cipere solum pertinet ad actionē ꝛ nō ad fidez:ergo de p̄ceptis mozalib⁹ intelligitur.¶Tertio quia lz in alijs libz̄is vtpote in genesi ponanꝰ aliqua credibilia:quia agit de mūdi creatione ꝛ de alijs antiquissimis tempoꝝ hystorijs:hic tamen non ponunt credibilia sed agibilia : vt pz discurrēdo per totuz istum libz̄um:hic tamē non intelligitur de his que continentur in genesi vel in alijs libz̄is:sed de his que in hoc libro cōtinenꝰ:qa oz describet sibi deuteronomiū legis huius in volumine.4.qa id in quo magis errare poterat rex erant precepta iudicialia si non iudicaret fm illa : ꝛ hoc erat qō magis ad eum pertinebat inquātum rex erat:ergo de p̄ceptis iudicialib⁹ hic dicēdū erat: ꝛ sic dicendum est q intelligunt per hoc qō dicit(ꝛ verba eius que in lege p̄cepta sunt).i.q cerimonie ꝛ verba.s.precepta iudicialia ꝛ mozalia cōtinentur in lege:ꝛ potest accipi hic lex pro lege illa que data est in monte oreb ꝛ cōtinetur in alijs trib⁹ libz̄is.s.exodo:leuitico:ꝛ numeris:ꝛ hic recitata sunt:vel accipit melius in lege.i.in ista lege que continetur in hoc volumine.nā hec vocatur alia lex siue aliud fedus preter illud qō pepigit dn̄s cum filijs israel in oreb vt pz.j.29.c.(ne eleuet in superbiaz.) rex enim inter homines aliquid maximū ꝛ excellentissimū est:si ergo rex cōsideraret solum statum suum.s.q omnibus alijs maioz erat:ꝛ alij subditi ei:putaret se nihil debere alijs : ita q nullum iustum esset inter eū ꝛ alios:sicut nec est inter hominē ꝛ possessionem suam:vt pz in.5.ethi.sed quicquid faceret licitū foze putaret:vult ergo deus q rex nō efferatur ex magnitudine bonoris sui:sed cōsideret q ille bonoꝝ nō est ei datus ꝓpter seipsum: sed ꝓpter alios vt eos regat ꝛ vt deseruat.¶Qz aūt aliqs non eleuet in superbiam per magnitudinē status magis habet per lectionē sacre scripture q̄z per aliqd alterz.¶Et hoc dupl̄r. Uno modo qa cōsiderat hō in ea magnitudinē dei ex operib⁹ eius que in ea scripta sunt:naz a magnitudie cognoscit magnitudo creatoris vt pz Sapiē.13.c.qb⁹ intellectis reddit hō in seipz cognoscēs suā paruitatē:ꝛ h̄ facit nos reuereri deo cū reuerētia fit ex cognitiōe magnitudinis alteri⁹ resilire in ꝓpriam paruitatem:ꝛ nō solum ꝓficit ista cognitio ad humiliādum nos

F Dupl̄r populus iudaicus se habebat ad deū.

† †

S In quo trium modoꝝ p̄dictoꝝ oz accipi lra. Prima rō.

Scōa rō.

Tertia rō.

† †

† Þ

Qō.10 A Ad qd pro dest regi lectio sacre scripture.

corā deo quē tanq̄ maximū bonum apprehēdimus: sed etiā ad nō eleuādum os super primos quos ibi nobis equales esse perpendimus. ¶ Scō ꝓficit ad hoc lectio sacre scripture: qa ibi quedaz ꝓcepta sunt in quib⁹ mandat iuste esse iudicādum ꝛ nō esse superbiendum. Uterq̄ modus haberi pōt in hoc Deuteronomio: sed magis sc̄os q̄ primus: q2 primus habet per hystoricas narratiōes que hic rarissime sunt nisi in ꝓncipio ꝛ fine huius voluminis: in alijs aūt libris magis habet ꝑmus modus qui magis hystorici sunt. ¶ Secundus vero in hoc vberius q̄ in ceteris cum totus iste liber preceptoꝝ positus sit. (Super fratres suos.) In hoc enim declarat q̄ rex non debet superbire sup alios hoīes: quia sunt fratres sui: frater autē equalitatis nomen est: debet ergo alios sibi equales sibi rex existimare innatatur: se aūt solum voluntate dei ad regendum positū in honore illos excedere: in pfectione aūt non: ideo nō debet ingrauare sup eoꝝ iugum suū tanq̄ essent aialia bruta: nec etiaz vocauit alios homines seruos regis ne putet vtendum eis sicut seruis: quia ſm veritatē serui nō sunt sed vasalli: ꝛ Iz sacra scriptura vocauerit hic regem fratrē alioꝝ hoīum. aristo. tñ in. 8. ethicoꝝ vocat euz patrē: ꝛ. illud est ꝓprium nomen: cum enim aristo. assimilat ꝑncipat⁹ politicos ꝑncipatib⁹ ꝛ cōicationib⁹ iconomicis dicit q̄ ꝑncipat⁹ ꝑis ad filiū est ꝑncipat⁹ regalis: ꝛ ꝑncipat⁹ regalis ꝓprie dictus est principat⁹ paternus: ꝛ ꝓbat ex auctoritate Homeri q̄ Jouem patrē vocat: eo q̄ rex iustissimus foret. Diuersitas ē in hoc: quia sacra scriptura cōsiderauit naturaz regis. ſ. q2 homo est ſm q̄ alioꝝ hoīum frater est: populus considerauit dignitatem principat⁹ ſm quā pater est. (nec declinet in dexteraz ꝑtem vel in sinistram). i. rex sequat in iudicādo vba voluminis hui⁹ ꝛ nō declinet ad dextrā nec ad sinistrā: moduz loquēdi est. i. nec ad vnam partē nec ad alterā: quia quocūq̄ modo declinet malum est: sicut enim circa virtutē ad q̄cūq̄ extremū declinet vitiosum est: ita circa legem ad quācūq̄ partem eatur deuiando ab intētione legis maluz est: q2 lex nulla directiua est actuū virtutis iustitie. (Ut longo tpe regnet ipse.) Hic dicit vt cōsecutionem ꝛ nō finem vt sepissime dictū est: nam Iz per talem operationem rex mereat magno tempore manere in solio regni sui: ꝛ augeri honoreꝝ atq̄ laudem eius: tamē non debet ipse ꝓpter hoc ista agere vt augeat honor eius vel laus: ſz vt placeat deo ꝛ quia ista ſm se iusta sunt: est ergo sensus. (vt longo tpe regnet ipse). i. ꝛ sic faciendo longo tpe regnabit ipse ꝛ in magna ꝓsperitate (ꝛ filij eius sup israel.) non soluz merebat rex bene regēs: vt ipse multo tpe ꝛ ꝓspere regnaret: sed etiaz q̄ filij sui multo tpe regnarent: sicut patuit de tota ꝓgenie Dauid que ꝓpter euz mansit ꝛ alias delenda foret vt ꝑz. 3. Re. c. 11. et. 15. ꝛ in multis alijs locis ꝛ dicit hic q̄ cū pater est bonus rex ipse magno tpe regnabit ꝛ filiⁿ eiⁿ: nō est itelligēdū q̄ de vno filio dicat: sed de tota successione nepotū ꝛ pronepotū: q2 deus peccata patrū punit in filios vsq̄ in. 4. gñationes: ꝛ bona patrū premiat in filijs vsq̄ in generationes mille: vel duo milia: sicut patet Exodi. 34. ꝛ Numeri. 14. ꝛ. ō. 5. atq̄. 7. ca. Ponitur tamen filius pro tota successione descendentium.

¶ Capitulum. xviij.

Nu. 18. ca. 12. q. 1. ca. clerici. 23. q. fi. ante. c. cōuenior.

Non habebunt sacerdotes ꝛ leuite: ꝛ omnes qui de eadem tribu sunt: partem ꝛ hereditatem cuz reliquo populo israel: qa sacrificia domini ꝛ oblatiōes eius comedent ꝛ nihil aliud accipient de possessione fratrum suorum.

Cōnexio capituli. Diuisio eiusdem.

Qō. 1.

A Quid significat hic leuita ꝛ quare oportuit dari leuitas ad dei cultum.

¶ Supra egit de statu iudicum sacerdotuz: in ista parte agit de sustentatione eoꝝ. ¶ Et tāguntur tria ꝑncipaliter. ¶ Primo ponit status ꝛ sustentatio sacerdotū. ¶ Scō doctrina populoꝝ. ibi. (Cum ingressus fueris.) ¶ Tertio conditio ꝓphaꝝ. ibi. (Prophetā de gente tua.) Et dum dī prima in duas partes. ¶ Prio dicit de sacerdotibus in generali. ¶ Secundo ponit casuz specialez. ibi. (Si exierit.) (Non habebunt sacerdotes ꝛ leuite.)

A ¶ Significat hic leuita officiū ꝛ nō genⁿ vel cognatione: q2 ſz cognatione sacerdotes leuite sunt: q2 filij sunt leui. (partē cū reliquo populo) quia nō data fuit eis sors sicut alijs tribub⁹: sed date fuerūt eis ciuitates aliq̄ de singulis tribub⁹: ita q̄ oēs ciuitates essent. 48. vt hī Nume. 35. c. Deⁿ volebat leuiticā tribum seperare ad ministerium suū: nam Iz totus israel ꝛ oēs diuinis obsequijs vacare debent: q2 tñ ꝓpter necessitatem sustentande vite nō ꝑt hoīes sic vacare diuino cultui inter oēs gētes semp fuit hoc statutū vt poneret aliquos sacerdotes qui curaz diuini cultus p̄cipue hēnt: ꝑz. n. ab antiquissimis temporib⁹ obseruatum ēt anteq̄ deus regez dedisset hebreis: vt ꝑz Heñ. 47. c. vbi dī de pbutifare q̄ erat sacerdoꝝ eliopoleoꝝ: ꝛ dī q̄ cū terre oiuz egyptioꝝ vendite fuissent regi in tpe famis: ꝛ postea obligasset eas ad quintā partē fructuū annuatim persoluēdaz: dī q̄ terra sacerdotū libera ab hac cōditione manst: q2 eis frumentum de horreis publicis prestabat: etiam dī de Jetro q̄ erat sacerdos madian: vt ꝑz Exo. 2. c. fic. n. deus instituit inter iudeoꝝ q̄ totus populus coleret eum quodā cultu gñali. ſ. in obseruatione quorūdaz festoꝝ vt in sabbatis de q̄bus Exodi. 20. et. 31. et. 35. c. ꝛ in festo azimoꝝ: ꝛ festo hebdomadarū: atq̄ tabernaculoꝝ: ꝛ expiationis vt ꝑz Leui. 23. ꝛ in oblationib⁹ ꝛ sacrificijs factis in his solennitatib⁹: atq̄ in q̄busdaz alijs cerimonialib⁹ obseruationib⁹. Iste tñ obseruatiōes ita parue erant q̄ nō impediebāt populuz ab operib⁹ suis circa vite ꝓcurationez. ¶ Oportuit g̃ dari aliquos alios ministros ad hoc determinatos qui solum curarent de ministerio dei: ꝛ hoc ꝓpter tria ꝑncipaliꝝ. ¶ Prio vt maioꝝ cultus deo dareť: nam cultus ille qui deo impēdebať a toto popplo vacante laboribus suis paucus erat ꝛ debebat cōmunitas illa maiorē deo cultū impendere in actiones gratiarū p̄o quotidianis: ideo qa tota cōitas vacare nō poterat loco totius cōitatis ponebant aliqui qui hoc facerent: ꝛ sic inter gentiles erat q̄ tota cōitas p̄o se ponebat sacerdotes: ꝛ p̄o se dabat redditus in sacrificioꝝ expensas: ꝛ sacerdotum sustentationē: ꝛ sic dicit aristo. in. 8. ethicoꝝ: q̄ cōmunicatio in sacrificijs ꝛ festiuitatib⁹ deoꝝ est quedaz pars cōmunicationis politice. ſ. q̄ hoc ad politiam ꝑtinet sicut magis ꝑz in. 7. politicoꝝ vbi ponit aris. q̄ debēt de cōi statui sumptⁿ sacrificioꝝ: quia magna pars status politici est in honore deoꝝ. ¶ Scō fiebat hoc vt ipse populus magis instrueret: nam populus vacabat laboribus suis: siue apud gentiles: siue apud iudeos: ꝛ modicū sciebāt de cultu deoruz: vel qualr dirigi oporteret ſm vitam: ꝛ si oēs sic vacarent esset totus populus ignorans: debebāt ergo sacerdotes eē qui soli huic ministerio occuparentur: vt perfecte cognoscere possent quid circa cultuz dei fieri oporteret ꝛ qualiter vita viri genda esset: ꝛ isti docere possent populum ignorantē. ¶ Tertio oportebat fieri spālem minister⁹ electionē vt isti soli hinc officio adaptarenť: nec vacarent alijs officijs prophanis: ꝛ hoc qa indignum est q̄ qui res diuinas administrabat: prophanis postea ministrationib⁹ misceret. Etiam quia per administratiōez actionum prophanarū maculam aliquā incurrerent ministri: ꝛ sic nō debebāt occupari: in illis ergo debuerunt aliqui ministri specialr ad hoc assignati esse vt nullis alijs occupationib⁹ miscerentur: ita etiaz determinatio ministroꝝ: ad hoc etiam spālr semper fuit in israel ꝛ in alijs gentib⁹: sed in alijs gentib⁹ vt cōmuniter ipsi qui ꝓmogeniti erant sacerdotio fungebantur: Iz aliquādo quicūq̄ ad sacerdotiuz admiscerenť: vt ꝑz de hebreis qui colebant idola: ꝛ obseruabant in hoc ritus gentilium: nam sacerdotes adducebant vel quoscūq̄ volentes fieri recipiebāt: de ꝓmo ꝑz Judi. 8. c. de micha habēte idoluz in monte efraim ꝛ cōduxit sacerdotē bethleemitē vt ministraret coz̄ illo idolo: de scō ꝑz. 3. Regū. c. 13. cuz dicit: quicunq̄ volebat implebat manū suam: ꝛ fiebat sacerdos excelsoꝝ: apud hebreos aūt fideles fuerat consuetudo vt ꝓmogenitus quilibet sacerdotio fungeretur: ꝛ veniebat sacerdotalis dignitas cuz iurib⁹ ꝓmogeniture. Durauit autem hoc semper donec deus repulit omnes ꝓmogenitos israel: quia totus israel crimie idolatrie maculatus fuerat: ꝛ elegit totam tribum leuiticā: vt seruiret ei loco ꝓmogenitoꝝ totius israelis: vt ꝑz Nume. 3. c. vbi mandauit deⁿ computari oēs ꝑmogenitos filioꝝ israel: ꝛ p̄o eis accepti sunt ad seruiēdum deo omnes leuite: ꝛ quia plures fuerunt ꝑmogeniti in. 12. tribubus israel q̄ in tota tribu leuitica essent: datum fuit precium p̄o illis ꝓmogenitis. ſ. p̄o quolibet quinq̄ sicli. Istis autez omnib⁹ leuitis sic in ministeriū dei segregatis p̄o uidit deⁿ sustentationez. ſ. vt reciperent iura ꝑtinentia ad deū. ſ. decimas ꝛ ꝓmitias ꝛ partes sacrificioꝝ: ꝛ oia alia iura q̄ latiⁿ explicantur Nume. 18. c. ꝛ ratio erat q̄ a populo reciperēt sustentationē: q̄ a ppl̄o positi erāt ad seruiēdū: naz ꝑsona publica dī viuere de sumptib⁹ publicis: sacerdotes aūt ꝛ oēs alij leuite assignati ad misteriū dei erāt ꝑsone publice cū loco totiⁿ cōitatis positi eēnt: nā tota cōitas. ſ. glibet de cōitate tenebať deo maiorem cultum exhibere: ꝛ quia non poterant impediti occupationib⁹ circa procurationez necessarioꝝ ad vitam ponebant

B Opz dari ministros ad curā diuini cultus. Ꝑña cā.

Scō ca

Ter. cā.

L

loco

loco sui illam tribum totaz que ministraret etiam quia ipsa cō
munitas ponebat omnes istos: sic enīz apud gentiles dabaf sa
cerdotib⁹ victus: ⁊ omnia ad vitam necessaria de publicis er
pensis vt pz īter egyptios qui sacerdotib⁹ suis de bonis publi
cis fruñta mistrabāt: ⁊ terre eis a cōitatib⁹ assignate fuerāt: iō
cū alij de egypto tpe famis vēdere ẽras suas coacti sūt: ⁊ demū
ex gr̃a eas censuales receperūt: sacerdotes tñ ab his ꝺditiōib⁹
liberi mānserūt vt pz Gen̄. 47. c. sic ẽt pōit ari. in. 8. ethi. fieri īter
antiquos gentiles sacrificia ad deos ⁊ dari primitias: iste autez
Quid di cat arist. de sacerdotib⁹ an tiquo. primitie ad vsum ꝓueniebant: nam dici nullo modo posset q̄
iste primitie ad sacrificia erant: qa fruges ⁊ fructus arboz non
sunt aliqd sacrificabile. anīs pz in. 8. ethi. cū dō: sacrificia facien
tes ⁊ circa bas cōgregationes honorelq; tribuētes dijs: ⁊ sibi
ipsis requiem acgrētes cum delectatiōe: antiqua enīz sacrificia
⁊ cōgregationes videnf fieri post fructuū collectiones: vtputa
primitie maxime enīz in his vacabāt temporib⁹: leuite ergo q̄
Obiectō ista iura a populo recipiebāt nō habebāt hereditatē cuz populo
sed deus erat sors eoz vt pz hīc ⁊ Nume. 18. ¶ Et si arguas q̄
leuite susciperent hereditatē cū alijs: qz recipiebāt. 48. ciuitates
Rñsio. vt pz Nume. 35. c. ¶ Rñdef q̄ nō suscipiebant leuite hereditatē cuz reliquo populo: qz hereditas cuiuslibet tribus dicebaf
esse sors sua: est aūt sors queduz magna terre pars in prouincia
chanaā cōtinens ciuitates: villas: ⁊ oppida: atq; vicos: ⁊ agros:
⁊ aliam terrā ad plantādum vel aliqd alterum faciēdum: leuite
aūt nō habebāt hoc: nam quilibet de alijs tribub⁹ hēbat duo. s.
loca ad habitāduz ⁊ totā terram in circuitu ad colenduz: leuite
aūt loca ad habitāduz suscipiebāt: ad colendum aūt nihil vt pz
Nume. 35. c. ¶ Jtē qa hereditas erat in hīdo ius sortiēdi cuz
alijs tribub⁹: tribus aūt leuitica nō hēbet ius sortiēdi cum alijs
tribub⁹: sed si aliquas ciuitates hēbat illas suscipiebat quasi in
elemosynā a ceteris tribub⁹ fratrū suoz: quelibet aūt aliarū tri
buum hēbat ius sortiendi: ideo hereditatē ille hēbant.

¶ Quare leuitica tribus nō acceperit hereditatē cuz alijs.

Qō. 2 A Pria cā. **Quare** autez trib⁹ leuitica que nec cōputaf in trib⁹ non acceperit hereditatez cum alijs causa duplex est.

¶ Prima qz deb⁹ dabat eis sufficienter ad victū oīa necessaria
in decimis: ⁊ primitijs: ceterilq; iurib⁹: nō ergo indigebāt aliq̄
alia hereditate ⁊ ista cā reddit in lra cum dō: ⁊ nihil aliud acci
piant de possessione fratruz suoz: dns. n. ipse est hereditas eoz:
etiaz qa cū isti reciperent a populo multa iura pp̄ esse sacerdo
tes si rursus cū alijs tribub⁹ diuiderent terraz magnā facerent
eis iniustitiā diminuēdo eoz possessionē cū equalr reciperent:
Scōa cā ⁊ rursus ab eis tanta iura sacerdotalia hērent: naz hoc mō leui
te in imensuz ditarenf. ¶ Scōa rō fuit ꝓpter ministerium qō
exercebāt: nam taz sacerdotes q̄z leuite hēbant ministrationem
in his que ptinebāt ad sanctuariū: si aūt cū alijs tribub⁹ sortem
recepissent hērent ciuitates ⁊ terras ad colendum ⁊ acciperēt
in agricultura sicut alie trib⁹ ⁊ nō possent ꝺtinuo deo mistrare
aut saltē multo tpe qō tñ requirebaf tam in sacerdotib⁹ q̄z le
uitis: soluz ergo date fuerūt eis ciuitates in qb⁹ morarenf: ⁊ in
circuitu mille passus territorij ad pascēduz greges suos: ⁊ struē
das piscinas: aut natatoria: vel lac⁹ ad multas nēcitates: agroz
B aūt colendoz locus eis nullus tradebatur de hoc Numeri. 35.
Dubium ¶ Si autē queras quare iste ciuitates. 48. que leuitis date sūt
nō fuerūt simul in vna pte terre ita q̄ oēs leuite morarenf sic
Rñsio vniti in israel ⁊ nō eēnt dispersi. ¶ Rñdef q̄ iste ciuitates. 48.
date fuerūt eis in qbuslibet tribub⁹ ita q̄ quelibet tribus daret
aliquas ciuitates: qui plres ciuitates hēt multas daret: qui vo
Pria cā. paucas hēt tribueret pauciores. Et rō hui⁹ multiplex ē. ¶ Pria
vt nō viderenf ipsi leuite hēe sortē per se sicut cetere trib⁹ ha
Scōa cā bebāt: qō tñ satis videref si per se habitarent. ¶ Scōa erat vt
leuite docerent alias trib⁹: nam alie trib⁹ cū vacarent laborib⁹
corporalib⁹ nō poterant vacare studio legis: leuite aūt qa non
occupabanf agricultura: vel alijs filib⁹ operib⁹: poterant vaca
re quātum vellent studio sacre scripture: ⁊ vacabant ⁊ hij tene
bant synagogas per alias ciuitates cōuicinas aliaruz tribuum:
qō tñ cōuenienter fieri non posset si leuite aliquā partem terre
Ter. cā. chanaā per se acciperent. ¶ Tertia rō est ꝓpter decimas reci
piendas: qz per singulas ciuitates euntes recipiebant decimas
ab oībus de alijs tribub⁹: si tñ segregati manerēt laboze eis eēt
Quar. cā tantū discurrere ad recipiēduz decimas. ¶ Quarta rō pp̄ ciui
tates refugij: qz ciuitates refugij erant de vnib⁹ que dabātur
leuitis vt pz Nume. 35. ⁊ iste debant esse equidistātes a medio
regni illi⁹: vel quasi equidistātes vt in quacūq; parte terre illi⁹
qs esset hēt aliquā ciuitatē de illis ꝓpinquā: qō tñ nō cōtinge
ret si oēs ille essent simul in eadem pte terre ꝓmissionis: q̄nta
etiam videbaf esse ꝓpter sanctuariuz. s. quia sanctuariū muta
batur per diuersas partes terre ꝓmissionis vt declaratum fuit
Exodi. 12. c. Si aūt omnes leuite in eadez parte terre ꝓmissio
nis habitarent simul: lz aliqñ omnes ꝓpinqui essent loco san
ctuarij: alio tamē tēpore omnes multuz distarent. ¶ Hec autez Quinta cā.
rōnes aliqualr sunt apparentes radicalis: tamē est hec que se
quitur. s. q̄ ideo dedit eis deus ciuitates inter alias tribus vt
modicum damnū esset alijs populis aliarū tribuū: nam dando
sic ciuitates leuitis in terra aliaruz tribuū solum adimebantur
illa loca habitationis alijs tribub⁹: non tamē adimebatur terra
in circuitu illaruz ciuitatum: quia ciuitates date leuitis soluz ha
bebant in circuitu mille passus vt pz Nume. 35. reliqua autem
terra manebat pro illa tribu in cuius terra erant tales ciuitates:
si aūt essent leuite simul ⁊ haberent. 48. ciuitates simul sicut ha
bebant eas diuisim magnā terraz occuparent: ⁊ manerent inter
istas ciuitates magna spacia ad colendum: ⁊ hec subtraberenf
possessioni aliaz tribuū: nā extītib⁹ ciuitatib⁹ leuitarū dispersis
palias tribus nō maneret aliqō spaciū circa ciuitates leuitarū
simul essent nō possent alie tribus ad colenduz terram iacentez
inter ciuitates leuitarū: quia multū distarent a locis eaz: etiam
quia talia spacia multa inter ciuitates leuitarū multuz nocerent
ciuitatib⁹ ipsoz leuitaruz: ⁊ aliaruz tribuū: quia multiplicarenf
ibi bestie ꝓpter nō coli terram: nec pertransiri ab hominibus.
(non habebūt sacerdotes ⁊ leuite) sacerdotes erant ipsi q̄ erāt † Sacerdo
de genere aaron. s. descēdentes ab eo per oēs filios suos: quia tes erant ō
omnes filij sui sacerdotes fuerunt vt pz Exodi. 28. et. 29. ⁊ col gnie aaron:
ligitur Leui. 6. et. 8. atq; 9. et. 10. c. Et isti ministrabāt in misle leuite ō tri
rijs atrij: ⁊ tabernaculi vt superiozi. c. declaratū est. Leuite sunt bu leui.
illi qui erant de stirpe leui sed nō de aaron. s. familia chaatita
rum: ⁊ gresonitarū: atq; merarītarū vt pz Nume. 3. c. ⁊ isti ser
uiebant in deportādis onerib⁹ sm distinctionē ministerioz que
habeb⁹ Numeri. 3. et. 4. c. nec possunt accipi hic leuite ꝓut desi
gnant tribum: quia distinguntur contra sacerdotes: sacerdotes D
tamē de stirpe leui sunt. (Et oēs qui de eadez tribu sunt.) Jstud †
ponif quasi ex superabundanti: quia tota trib⁹ leui sufficienter
distinguebaf in sacerdotalem dignitatē ⁊ leuiticaz: sed vt cla
rius esset posuit hanc determinationē vlem ad sciendum q̄ nul
lus fuerit in tribu leui qui hac lege non cōprehendaf. (partē). s. †
sortem quia diuidebaf terra in duodecim partes siue sortes: ⁊
postea ponebanf sortes ad distribuēdum cuilibet tribui ꝓtem
vnam: ⁊ de his nullam accipiebat tribus leui: nam tūc. 13. sor
tes ponerenf: quia hoc modo computaref leuitica familia pro
vna tribu cōnumeranda cōtra alias tribus (⁊ hereditatem cuz † E
reliquo israel.) hereditas dicif quia ille cuius hereditas est hz
ius in illud: ⁊ sic omnes. 12. tribus habebant hereditatem: quia
habebant ius sortiendi terram illaz ꝓmissam inter se (quia sa †
crificia domini.) Dic subiungif causa: quasi dicat q̄ alie tribus
non habebāt aliquid de quo se sustentarent nisi culturaz terre:
ideo sortiri debebant terram inter se: leuite autez habebāt iura
sacerdotalia ex quib⁹ se poterant sustentare: ⁊ non indigerent
alia sorte: sacrificia dei comedunt sacerdotes ⁊ nō leuite: ad le
uitas enīz solum pertinebāt decime totius israel: has enim ipsi
soli suscipiebant ⁊ nihil de eis dabatur sacerdotib⁹: ꝓter hoc
q̄ illam decimā susceptam ipsi leuite iterum decimabant: dan
tes decimaz eius sacerdoti magno vt pz Nume. 18. c. sacerdo
tibus autez alia iura cedebant que in duob⁹ computanf. s. in sa
crificium ⁊ oblationez: pertinebat enim ad sacerdotes omne sa
crificium filioz israel: ⁊ quia quedaz erant holocausta: quedam
pro peccato: ⁊ quedaz pacifica: ita diuerso modo pertinebat de
eis aliquid ad sacerdotem: nam de holocaustoz carnibus nihil
ad sacerdotē pertinebat: sed totuz cremabaf vt pz Leui ꝓmo. c.
inde enīz holocaustum dictum est: pellis autez eius solum per
tinebat ad sacerdotē qui īmolabat ⁊ offerebat illud vt pz Leui.
7. c. Si autez esset sacrificium pro peccato: aut de sanguine eius
inferebaf in tabernaculum aut nō: si autē inferebaf de sangui
ne eius in sanctuariū nullus comedebat de carnib⁹ eius sed to
ta comburebaf igni cum pelle: cornib⁹: ⁊ fimo vt pz Leui. 6. c.
quādo autē in hostia pro peccato inferri debebat sanguis in ta
bernaculum: vel quādo nō patet Leui. 4. et. 5. c. Si autez nō in
ferebatur sanguis intra tabernaculuz cedebat tota in ius sacer
dotum vt comederent eam preter caudam: ⁊ duos renunculos
⁊ pinguedinez que operit vitalia vt pz Leui. 7. c. si aūt esset ho
stia pacifica solū cedebat in ius sacerdotis armus dexter: ⁊ pe
ctusculuz vt pz Leui. 8. c. hēbant ēt sacerdotes oēs oblatiōes fa
ctas ō clibano vl̄ sartagie: ꝓter aliqd modicū qō deo icēdebaf
vt pz Leui. 2. et. 6. c. hēbāt ēt ꝓmitias frugū: ⁊ fructuū ad cibum

£

suum habebat etiaz oēs separationes que vocantur primitie.i. ptes meliores vel magis electe:siue medula tritici:z vini:z olei: etiā oia que ex voto vabant deo cedebant in ius sacerdotū nisi essent animalia que vouebantur ad imolandum in quibus tenebat regula supza assignata:etiaz habebāt in ius suū oia que vabant in redemptiōe pzo primogenitis boium.s.pzo quolibet quinq; sicli vt pz Nume.3.c.habebāt ēt oia pmogenita pecorū imolabiliuz ita q̄ funderet sanguinē eius per cornua altaris:z q̄ carnib⁹ ipsi vescerent:de bis oibus Num̄.18 c. vbi catha logus iurium sacerdotaliuz z leuiticor:de bis aūt aliqua iura tāgunt.j.(quia sacrificia bonū z oblationes eius comedent)p̄ sacrificia intelligūtur oēs victime de quib⁹ aliqō ius habebant sacerdotes vt pz Nume.18.c.z.j.per oblatiōes aūt intelligūtur oēs primitie:z vota:z donaria que nō sunt de re imolatitia:z hec pertinent ad sacerdotes:intelligūtur etiaz decime ga in modum oblationis vant z iste pertinent ad leuitas vt pz Nume. 18.c.(nihil aliud accipiēt de possessione fructus suor).i.de possessione aliaz tribuū.(oēs enim ipse est hereditas eor).i.ea que vant ei pzo dño sunt: ei locum possessionis.s.sacrificia z oblationes (sicut locut⁹ est eis.)ista verba frequēter eis dicta fuerūt vt pz Nume.18.et.35.c. z multotiēs alibi.(hoc est iudiciuz sacerdotum a populo).i.istud est ius siue redditus quez sacerdotes recipiunt a populo.(Et ab his qui offerunt victimas.)Sunt duo iura quedaz iura sunt que vant cōiter ab oibus de populo vt decime:z primitie:z ista quilibet tenebat dare:sunt alia specialia iura que voluntarie vant vt pars victimarum:qz nullus cogit offerre.(hoc est iudiciū sacerdotuz).i.hoc est qō ordinarie z de iure debent recipere sacerdotes ab alijs:a populo hic erāt duo iura quodaz qō erat de necessitate z erat cōe oibus.s.reddere primitias vini:z olei: z aliaz rerum terre nascentiū z partem lanaruz ex tonsione pecor:quilibet enim qui in toto israel aliquid possidebat ex quo ista iura solui possent dabat oia ista: ideo dicit a populo.i.ab oib⁹ iudeis q̄ ipoztant noie populi:qz populus oēs includit. ¶Alia erāt iura debita sacerdotib⁹ que nō erant necessari a vt dare sacerdoti armū z ventriculuz:nam lz ista ex presuppositōe necessaria erāt.s.si aliquis vellet offerre sacrificia cogebat dabat ista sacerdotib⁹:nō tñ cogebat aliqs offerre nisi essent victime pzo peccato in quib⁹ oscito de delicto cogebat aliquis impendere animal imolanduz pzo delicto suo iuxta qualitatē delicti:z quia hoc erat in p̄iudiciuz ipsius quodāmodo eo q̄ peccauerat:lz alias in remissionē delicti essent: de quo Leui.4.et.5.et.22.c.ideo nō dicebant dari ista iura a populo quasi ab oibus de populo traderent sed ēb his q̄ offerunt victimas.i.si aliqs vellet offerre victimas cogebatur dare ista sacrificia:als vero non (dabunt sacerdoti).s.sacerdoti qui offerebat adipē adolendo illum cozā domino:z q̄ sanguinē fūdebat p̄ cornua altaris:z ad basē eius nō tñ dabant ei oia ista iura: sed dabant oia hec aarō z filijs eius.i.sacerdoti magno cū alijs minoz⁹:armus tñ dexter hostie imolate spāliter dabat ipsi sacerdoti offerenti sanguinē z adipem de bis dō Leui.8.c. pectusculum aūt erit aaron z filioz eius:armus quoq; dexter de pacificoz hostijs tēdet in primitias sacerdotis qui obtulerit sanguinē z adipem filioz aaron:z ipse habebit armū dextrum in portione sua:vocat tñ hic sacerdos singulr nō tanq̄ sit vnus aliquis sacerdos cui oia ista dari debebant sed ponit sacerdos pzo toto sacerdotali ordine:qz oēs⁹ cōueniebāt ista.(Siue bouē siue ouem imolauerit.) ¶Non est intelligēdum gīalr q̄ de omni sacrificio darent eis arm⁹ z vētriculus:qz de holocaustis nihil sacerdotes hēbant nisi pellem vt pz Leui.6.c.qz carnes cū itestis lotis caput z pedes z vniuersa cremabāt vt pz Leui.1.c. In sacrificijs pzo pctō si inferebat de sanguie eoz intra sancta sctōz nihil de carnib⁹ comedebat:sed carnes cū pelle cornibus z fimo comburebant extra castra vt pz Leui.6.et.10.c. si autez nō inferebat sanguis intra sancta sanctoz totā comedebāt sacerdotes pzeter caudam z adeps cū renunculis que imolabant dño vt pz Leui.6.c.de hostia autez pacifica dabant deo renes adipes z renunculi sacerdotes pectusculum z armū recipiebāt: offerētes aūt ceteras carnes comedebant:iō de sola victima pacifica intelligit ista lra.(Armū ac ventriculum.) In hebreo ponuntur tria.s.(armus:ventriculus:z gene.)Dic autē duo solum de petusculo nō fit hic mentio:sed sepe dictum est q̄ pertinebat ad ius sacerdotū vt pz Leui.7.z Nume.18.de genis nusq̄ fit mentio in hebreo nec in lra nostra nisi hic in lra hebrea.Et volunt hebrei q̄ dantur ista tria ꝓpter finees sacerdotem.dat armus siue brachium:quia in fortitudine brachij sui pcussit zambricum madianitiden. ¶Datur ventriculus: qz percussit eos in loco ventrium vbi nos dicimus per genitalia. ¶Dant gene ga bas mouet sacerdos in orando ꝓ offerēte. ¶Sed nō multum patent iste adaptationes:quia in monte synai per.40.annos fere anteq̄ finees pcuteret coeuntes iura sacerdotalia ordinata sunt: lz non fuerunt ibi expressa omnia que hic exprimūt. ¶Nicolaus dicit q̄ armus z pectusculuz dant:qz in eis erant quedam ossa quib⁹ ad maleficia idolatre vtebant:sed eadem rōne armos z pectuscula in alijs animalib⁹ non imolatis comedere nō deberent sed dare sacerdotib⁹. ¶Item hoc nihil proderat:quia solis ossib⁹ z non carnib⁹ ad illa maleficia isti indigebant:que satis copiose habere possent etiaz si de carnib⁹ non gustarent:ideo dicēdum q̄ ista magis sunt ad voluntatem non eniz facta sunt oia ad significationē sed principalia. ¶De istis ergo partib⁹ que dabant sacerdotib⁹ forte dicendum est:quia iste meliores erant q̄ alie que manebant preter eas que imolabantur.nam in holocaustis omnia incēdebant:in pacificis aūt vbi dabant ista offerebatur domino tota armua que operiebat victalia z duo renunculi:z renes duo.i.lumbi:ga iste sunt carnes grosse z meliores ad adolendum:de ceteris autem manentibus nulle carnes meliores videbant q̄ armus:z pectusculum z dabant sacerdotib⁹. ¶Sed adhuc littera nostra nō cōcordat littere hebree:quia in littera hebrea ponūt tria : z in lra nostra ponunt duo:etiam quia ipsa duo que ponunt in lra nostra non sunt ea que ponunt in litera hebrea. ¶Respondet q̄ eadez sunt ea que ponunt hic:z in littera hebraica:nec est putādum q̄ gene darent sacerdotib⁹ sed solum armus dexter z pectusculuz:quia ista duo solum ponunt in alijs locis vbi ponūtur iura sacerdotalia in sacrificijs vt patet Leui.8. z Numeri 18.c.vbi videt fieri precisio ex modo loquendi:qz ista sola sint que dari debeant sacerdotib⁹ de sacrificijs pacificis.Lz autem in lra hebraica ponunt gene:nō est intelligēdum q̄ gene darētur:quia accipiunt hic gene fm metaphorā pzo quibusdaz partibus adherentib⁹ armo z pectusculo z vocant gene:quia sicut gene in vultu hominis mouent : ita ille partes mouentur circa armuz z pectusculuz:quia sunt partes delicate z tenues modicū carnositatis habētes quasi pellis:z hoc notauit in lra nostra cū dixit ventriculus:quia armus z pectusculuz continuant q̄busdam partib⁹ satis delicatis circa ventrem que vocant ventriculi z est sensus (armuz z ventriculuz).i.armū cum suo ventriculo qui est quedaz pars delicata adherens armo eodez modo intelligitur de pectusculo cuz ventriculo suo:lz nō expressit cuz hoc notissimū esset:quia ista duo iura pertinerēt semper ad sacerdotem qui offerebat z ad alios (primitias vini.) hic ponunt tria que dabantur a toto populo primitie de necessitate erant:lz quātitas nō erat determinata fm legem vt nunc inter christianos nō est sed dīt q̄ aliqui dabant quadragesimaz: aliqui quinquagesimaz:aliqui sexagesimā partez fm q̄ erāt magis vel minus deuoti:vt declarat Hieronym⁹ super Eze.z habet extra de decimis.c.primo.de quib⁹ diximus.s. 12.c.z ibi vide (frumēti:vini:z olei) solum ponunt hic tria de q̄bus dabant primitie:sed non solum dabantur de istis sed etiam de quinq; alijs: vt supza diximus.s.8.c.(z lanaruz partem ex ouium tonsione.) Daretur ista lana in decima:quia ex ea decimā dare tenebātur cum computent inter fructus quolibet anno nascentes etiā daretur primitia de lana.(ipsuz enim elegit).i.sacerdotū cōgregationem:hic reddit rationē eoz que dicta sunt.s.quare ista iura dari debebant sacerdotib⁹:z respondet q̄ quia deus elegit sacerdotes ad ministrādum sibi debent eis dari ista:quasi dicat: cum de⁹ poneret sacerdotes vt ministrarent ei debebat eis dare sustentationē:quia nō poterāt vacare alijs ministrationib⁹ acquisitiuis:naz qui altario seruit de altari viuere debet: vt ait Apls prima ad Cozin.9.c.z patet extra de prebendis.c.cuz fm apostoluz.z ista sacrificia que dabantur pertinebant ad deum: volebat ergo deus q̄ hec darent eis z ne forte dicatur q̄ deus nō mandabat ista subiunctuz est q̄ ipse est quez elegit dominus deus tuus de cunctis tribub⁹ tuis.i.quia ipse elegit eum debebat ei prouidere de victu sufficienti. Causa autez quare separati fuerunt specialr aliqui ministri in cultuz dei z quare elegerit tribum leuiticam supza dictū est:z j.tangetur.(elegit autem sacerdotem deus de cunctis tribub⁹).i.sacerdotalem ordinez totum:z patet quia si vnus sacerdos esset illi darentur ista iura:z post mortez eius nulli darentur etiam quia dicit de cunctis vrbibus tuis: si autez vnus sacerdos ille esset qui hic signat non diceretur electus de cunctis vrbibus sed de tribu leui de inter ceteros sacerdotes siue leuitas:sed dicit q̄ fuit electus de cunctis tribubus:ergo referendum est ad tribum leuiticam totam:

vel

Duo sunt iura.

Quare num q̄ fit mētio de genis.

Qō.3. A An hoc sit intelligēdū gīalr de oi sacrificio.

Opio bzeoz de ōre dāt ista tria. Nicolai rñsio.

Docto. opio.

Obiectō

Rñsio.

Notādū

Tria q̄ a toto populo dabant.

vel saltem ad familiaz aaron que quasi erat tota tribus leui cū esset magna pars eius ⁊ digniox: ⁊ ista electio facta fuit cuz singule tribus posuerint virgas suas: ⁊ virga aaron fronduit vt pz Numē. 17.c. ⁊ illa erat electio vnius tribus inter multas tribus ⁊ non vniuz viri in vna tribu. ¶ Si aūt obiicias qz dō hic ipse ⁊ filij eius. nam si esset totus ordo sacerdotalis non dicere tur filij eius: qz ipsi filij sacerdotum sunt pars sacerdotum cuz ipsi sint sacerdotes ⁊ sic dicek tolli inconueniens. ſ. q̄ nō debe rentur vni sacerdoti oīa iura qz lz non deberenk oīa vni sacer doti: tñ debebant ei ⁊ filijs suis qui erat totus ordo sacerdo talis. ¶ Rñr q̄ sacerdos qui hic accipiē lz pro tota congrega tione sacerdotum stet: qz oībus sacerdotibuz simul debebantur ista iura: tñ sacerdos iste vnus erat: non tñ erat vnus determi nate ita q̄ posset assignari aliquis sacerdos de quo ista dicāk. forte dices q̄ iste sacerdos fuit aaron q̄ fuit p̄mus sacerdos ce teris digniox ⁊ ab eo inceperunt ista iura pro eo ⁊ oībus filijs eius vsq; in lempiternum: ēt qz dō in littera q̄ ipse est quē ele git dñs de cunctis tribubus tuis: hoc aūt de aaron verum est: qz loco eius posita fuit virga cozaz dño: ⁊ dñs fecit virgā eius frondere: elegitq; eum cum posteritate sua. ¶ Sed hoc nō pōt stare: qz ista dicebat moyses āno. 40. ab exitu de egypto in mē se vndecimo vt pz. ē. primo. c. aaron iam mortuus erat. nam in anno. 40. mense. 5. eiusdem mensis mortuus est vt pz Nume. 33.c. ¶ Si aūt dicas q̄ hoc referatur ad eleazaz filium aaron qui tunc erat sacerdos. nam eodem anno mortuus fuerat aarō ⁊ cozam eo factus fuit sacerdos eleazarus vt pz Numē. 20.c. ⁊ intrauit in terraz p̄missionis. ¶ Sed adhuc dicet aliqs q̄ hec reīpōsio non stat: qz ista iura erant danda in terra chanaan cuz pacifice possiderent eaz vt pz supra. 12.c. moyses aūt nesciebat vtrum tñ tempus victurus esset eleazarus: ergo dicere nō po terat q̄ darentur ei iura ista ⁊ postea filijs suis. rñdek q̄ saltuz p̄supponitur: naz moyses sciebat q̄ eleazarus ingressurus es set in terra chanaan: ⁊ satis magno tempore victurus: vt colli gitur ex verbis dei q̄ ad moysen dicta sunt. Nume. 27.c. ſ. pro hoc siquid agendum erit eleazar sacerdos consulet dñm: ⁊ log tur de iosue pro quo orare debebat eleazar vel consulere dñm qñ aliqua bella agēda eēnt vel aliq̄ alia dubia eēnt: ex quo in nuitur q̄ cum ipso ingressus erat in terram chanaan ⁊ consul turus dñm pro eo in omnibus necessarijs: ēt dato q̄ non appa reret ex loco illo satis ex hoc loco apparet. nam ista verba non loquebatur moyses a seipso: sed a deo inspirante ⁊ erudiente: iō cum in eis signaretur eleazarus victurus post multos adhuc annos: dato q̄ moyses hoc aliunde non nouisset satis ex hoc intelligebatur: sed ex alia radice non pōt stare ista assignatio. ſ. q̄ iste sacerdos sit eleazarus: nam non est ipse quem dñs elegit de alijs tribubus. ſ. aaron est qui electus fuit vt pz Numē. 17.c. ¶ Et si dicas q̄ cum deus elegit aaron: elegit etiam eleazaruz qui erat filius aaron. ¶ Rñdetur q̄ hoc modo nō solum elea zarus electus a deo dicetur: sed ēt omnes de stirpe aaron eadē rōne. Et sic dōz est q̄ sacerdos qui hic accipitur ē sacerdos ma gnus ⁊ quocunq; tempore. nam illi ⁊ filijs suis dabātur ista iu ra omnia: ⁊ illi sacerdoti dicebantur dari: qz principalius da bantur illi ⁊ pro maiori parte: ⁊ pz etiam qz dz hic vt ministret ipse ⁊ filij eius: ministratio namq; principaliter attribuit. (De cunctis tribubus tuis.) Noluit deus aliquam de aliis tribubuz ministrare: qz in adoratione vituli omnes preter leuiticam con taminate fuerant. (Ut stet ⁊ ministret ipse ⁊ filij eius in lem piternum.) Ipse vnum sacerdotem signat: sed ista non referun tur ad vnum sed ad oēs sacerdotes: qz de hoc oēs equaliter re cipiebāt. ¶ Et si dicas q̄ pōt intelligi ly ipse pro sacerdote ma gno. ¶ Rñr q̄ non pōt stare: qz ista iura non solum debebant summo sacerdoti: sed ēt alijs. decimatio aūt de decimis debe batur summo sacerdoti vt pz Numē. 18.c. Rñdek tñ q̄ iste de monstrat summū sacerdotem: non tñ q̄ ei debeātur oīa ista iu ra sed ipsi cum filijs suis: sicut ministrat cum filijs suis. (Si exie rit leuites.) Hic ponitur fm de sustentatione sacerdotuz in spā li si exierit leuites manebant leuite diuersi per ciuitates habi tationis sue: ⁊ raro venire debebant ad locum sanctuarij: qz iā nō ferebāt onera sic in solitudine. 40. annis consueuerant: aliqui aūt ex deuotione venire volebant ad seruiendū spāliter in san ctuario ⁊ istis dabaē pars de oblationibus ⁊ alijs que pertine bant ad sacerdotes: ⁊ sic fuit de samuele quem mr̄ sua nouit vt seruiret semp in tabernaculo cozam dño: cum tñ esset de leui tis. ¶ Sciendum q̄ leuite habebāt in officium datum sibi a moyse vt portarēt ipsum tabernaculum: ⁊ oīa que erant in eo iuxta diuisiones factas Numē. 3.et. 4.c. ⁊ qz ista ministratio erat

Obiectō

Rñsio

Ē

Impro-batio.

Luinsdā rñsio.

Impro-batio.

Ē

Obiectō Rñsio.

†

†

Obiectō Rñsio

De sacer dotū sus-stētatiōe in spāli.

Qō. 4 A

virox robustorum assumebantur ad seruitium anno. 25. vt pz Numē. 8.c. ⁊ cum essent annox. 50. cessabant a ministerio: cū aūt deus dedit quietem tabernaculo: ita q̄ manere deberet in vno loco nec ad mouendum illud requirebaē ministerium leuitaz: elegit dō leuitas ad ministeriuz domus dñi minoris etatis. ſ. in anno. 20. ⁊ ista cā ponitur primo paralip. 23.c. cum dixit dō re quiem dedit deus populo suo ⁊ habitationem hierusalem vsq; in eternū: nec erit officij leuitarum vltra vt portent tabernacu lum ⁊ oīa vasa eius ad ministrandum: iuxta precepta dō quo q; nouissima supputabit numerus filioz leui a. 20. annis ⁊. ē. erant aūt multa officia necessaria in tabernaculo dñi posito eo in tēplo salomonis: naz necessaria erat aquaz comportatio: ⁊ li gnoruz ad sacrificia: ⁊ alias necessitates sanctuarij: sed ista of ficia non ptinebant ad leuitas: nam amoxei qui erant de gaba on ⁊ alijs ciuitatibus ꝓpinquis q̄ venerūt in fraude ad iosue ⁊ castra israel: portantes vestimēta attrita: ⁊ calciamēta ⁊ vtres refectos vt obtinerent pacez ab israel: cognito aūt q̄ essent de terra chanaan ꝓpter iuramentum dō israelite p̄stiterant non occiderunt eos: sed subiecerunt ad perpetuam seruitutez taber naculi siue sanctuarij: vt cedant ligna: ⁊ comportent aquas: le uite ergo erant ad alia ministeria. ſ. vt essent ianitores domus dñi: ⁊ vt essent cantores ⁊ preessent alijs ministrationibus que erant dispositiue ad sacrificiū: sicut erat in chozitis qui p̄erant bis q̄ frigebantur in sartagine: ēt erant custodes thesauroz: ⁊ quorundam aliozum officiozum: de quibus primo paral. 23. et. 25. et. 26. isti aūt leuite non seruiebant omnes simul: ita q̄ oī tempore starent omnes ad seruiendum: qz tunc necessariū erat mozari omnes in loco sanctuarij ⁊ non oportebat eis dari ciui tates. 48. vt pz nume. 35.c. etiam non poterat hoc esse: qz nō ca perentur omnes in loco sanctuarij: ideo dicenduz q̄ seruiebāt per vices suas vt pz primo paralip. 23. et. 25. atq; 26. ca. ⁊ alijs tempozibus manebāt in oppidis ⁊ ciuitatibus suis: cum autem ministrandi sozs fm tempora aduenisset veniebat quilibet in locum sanctuarij ⁊ manebat ibi toto tempore ministrationis: deinde redibat in ciuitatem suam: isti autem leuite de quibus nunc dicitur hic erant qui volebant preter tēpus sortis sue ma nere in loco sanctuarij seruiendo: vt si aliquis vellet ministra re tota vita sicut samuel: ⁊ isti recipiebant necessaria ad cibuz in sanctuario sicut alij leuite qui erant seruientes iuxta ordinez sortis sue. (Si exierit leuites.) Deuotione motus. (De vna vr-bium suarum.) Que erant disperse in terra omnium tribuum: quia tribus cui plures ciuitates contingerant dabant leuitis plures ciuitates vt patet Nume. 35. capi. (Desiderans locum quem elegit dominus.) idest locum in quo est sanctuarium: vt ibi spāliox modo ministret cozam dño: si autem veniret ad ali quam negociationem nihil ei daretur de sacrificijs: vel iuribus sacerdotum. (Sicut oēs fratres eius leuites qui stabant eo tem pore cozaz domino.) Preuidebat hic moyses q̄ leuite ī terra p missionis distinguendi essent fm vices ⁊ tpa ministrationum: qz non erat necesse eos oēs simul ministrare: sed ita distingue bantur vt aliqui semper manerent in ministerio tabernaculi: il li aūt qui ex deuotione ascendebant manebant ibi ꝯtinuo alijs recedētibus. (Partem ciborum eandem accipiet quam ceteri.) Leuite qui ministrabant preter ius decimarum qō habebant adhuc accipiebant alias partes de biz pertinebant ad iura san ctuarij: decime aūt siue tpe quo seruiebant siue quo non seruie bant dabātur vt sustentarentur inde ipsi ⁊ familie sue in ciuita tibus suis. (Excepto eo q̄ eum vrbe sua ex paterna successione debetur.) Qz hēbant domos pecoza ⁊ iumenta: ⁊ aliqua supel lectilia que debebantur ei successione hereditaria ⁊ illa nō pde bat: lz nō maneret in ciuitate sua. (Excepto eo q̄ ī vrbe sua ei ex successione paterna debetur.) Hoc ēt potest referri ad decimas que debebantur leuitis ⁊ dicuntur deberi ex successione. i. here ditarie: qz ex eo q̄ aliquis erat filius leuite debebat habere de cimaruz partem: ⁊ sic videbatur ei esse ex successione paterna. ¶ Et si dicas ꝫ qz dicit excepto eo qō debetur ei in vrbe sua: qz aliqd dz deberi in vrbe qō proprie expectabat ad vrbem si cut si essent alique possessiones in vrbe. ¶ Rñr q̄ satis stat hoc cū decimis. ſ. q̄ decime debebātur in vrbe. i. nō debebāt leuite solū qñ ministrabat: vt pz de alijs partibus ciboz que eis dabā tur cum starēt in loco sanctuarij. nam vbicunq; starent ista da bātur siue ministrās siue nō: siue ī sanctuario siue in vrbe sua: vel vbicunq; alibi.

De offō leuitaz qua-le erat.

Ō

†

†

†

†

Ł

†

Obiectio

Rñsio

†

¶ (Qñ ingressus fueris.) Hic ponitur fm principale. ſ. doctrina populoz semp repetit p̄ceptū de vitāda idolatria: siue directe siue indirecte fiat: qz in hoc maximum periculz erat: ⁊ magna

Populoz doctrina.

occasio ꝓpter consuetudinem quam in egypto cū idolatris habuerant ⁊ ꝓ ritus gentium quas expulsuri erant: iō frequenti amonitiōe ⁊ ꝑmij ⁊ pene ꝓpositione oportebat hec mētibus infigi: ⁊ explicant hic multi modi qui lz directe nō sint cultus idolorum: ⁊ tñ ad idem genus reducuntur. (Caue ne imitari velis abominationes.) Uocātur oia ista abominationes: qz cum ista ptinent ad idolatriam multum repugnāt deo. (Qui lustret filiū suum ducens per ignem.) Lustrare idem est ꝙ purgare. Et alig gentiles credebant oia purgari per ignem: ideo boies in etate parua factis qbusdaz cerimoniis inter ignes transire faciebāt: ⁊ istum ritum obseruant tartari vsqz ad pñtem die: qz nulluz extraneum boiem ad ꝑncipem suum accedere finunt nisi eū prius inter ignes trāsire fecerint quasi ibi purgetur: ⁊ in hoc attribuitur igni aliqua vis diuina qō ad idolatriam ptinet. ¶ Aliquis dicere posset ꝙ intelligeret hoc de quadam immolatione que fiebat demonibus: de qua dz Leui. 20. ꝙ hō qui dederit de semine suo idolo moloch morietur. s. ꝙ erat quodā magnuz idolum eneum ⁊ inane: in cauatura aūt interiori ponebat magnus ignis ita ꝙ totum illud idolum escandesceret: ⁊ tunc pueri paruli ponebātur in manibus illius ⁊ cremabant: ⁊ ne parentes puerorz audirent eiulatus morientium cōcinebant in oibus musicis instris multum sonātibus: ⁊ faciebant magnas voces: atqz fragores quo expleto mortuo puero dicebant eum trāslatū ad deos. hoc aūt fatua illa gentilitas extimabat a negssimis illis sacerdotibus crudeliter defraudata. ¶ Sed hoc nō ꝑt hic cōsonare: qz pueri qui sic offerebātur idolo moloch morieban tur. isti aūt qui lustrabātur per ignem nō moriebātur: sed fiebat ignis: ⁊ inter duos ignes transibant pueri: ⁊ fiebāt quedā cerimonie que ptinent ad artem quādam ꝓhibitam que vocatur piromātia: ⁊ signatur hoc cum dicit nō inueniat in te qui lustret filium suum. i. purget. qō aūt lustratur. i. purgatur nō cōsumitur: ēt qz dz ducens per ignem. ducere enim transire est: ⁊ sic illi pueri aut puelle transibant inter ignes incombusti. (Aut qui ariolos scisciteur.) Ariolus ⁊ aruspex idem sunt. s. qui aspiciendo in aris aliqua futura predicere conant. Immolabāt eni aliquod animal ad honorez alicuius idoli: ⁊ in visceribus maxime in precordijs ꝼm quedam signa data in arte respiciebant: ⁊ iudicabant. maxime ista inter gentes cōsuetudo antiquitus inoleuit: de hoc lucanus libro ꝑmo in fine: ⁊ seneca in tragedia. 4. que dz edipus. (Et obseruet somnia.) Licet aliqñ somnia vera signent ꝼm quasdam cās ex quibus originem trahūt: sed qz vt cōiter sunt ex quadam dispositiōe varia fantasie: vel ex demonum illusione: ideo credere eis superstitiosum est: qñ autem liceat per somnia iudicare super. Heñ. 40. c. dictum fuit. (Atqz auguria). i. inquisitiones alicuius futuri in auiū volatu ⁊ garritu: extenditur tñ augurium ad multa alia cōi nomine. (Nec sit maleficus.) Qui demones cōuocet ad nocendū alicui: vt q ad amorem per aliqua facta ⁊ dicta demones inuocando aliquas ꝑsonas sollicitant: vt quasi violēter ament quousqz ad insaniā cōuertātur de quibus dixim⁹ Exo. 22. c. vel alio modo odium: vel amorem: seu damnum alicui ꝑsone procurant. (Nec incantor.) Qui humanos sensus ludificat vt videantur qui non sunt: ⁊ alio modo vocatur apparitor a faciendo apparere. (Nec phitones consulat.) Phiton vno modo signat demonem familiarem qūocunqz teneatur: in quo aliqua que nobis mirabilia videntur fiunt: sicut dz de phitonissa ad quam iuit saul: que fecit mortuos apparere vt ꝑz primo Re. 28. c. ¶ Alio modo phitō est demon qui intra aliquem boiem loquitur quo moueāt aliqua futura hīs predicit: inquantum illi demones cognoscere pñt: hītes illum dīr phitonici siue phitonisse sic dz Actuū. 16. c. ꝙ quedam puella habebat phitonem: ⁊ clamans post paulus ⁊ barnabam dicebat: qz serui dei sunt: ⁊ paulus dixit exi ab ea in nomine Jesu: ⁊ vocātur phitones ab apolline: qui phitius a phitone serpente quem occidit dictus est: ⁊ in laudem illius victozie habētes sic nominātur: qz ipse apollo siue phebus qui inter gentilium deos plurima responsa dabat in puellarum virginum subintrans viscera eas loqui futura faciebat: vt ait lucanus i. 3. lib. (Nec diuinos querat.) Diuini sunt qui dei reuelatione futura se prescire dicunt: cum tñ ex alia causa siue naturali siue demonum hec parua dicant. (Et querat a mortuis veritatem). Inuocando demonem: vt subintret corpus mortui: ⁊ ad aliqua respondeat: vel in ossibus mortuorum aliqua superstitiosa agendo. (Propter eiusmodi scelera delebit eos in introitu suo.) Leuiti. 18. capi. dicitur quod propter turpissima vitia carnis euomuit eos terra: sed dicendum est ꝙ vtrūqz genus peccati habuerunt: ⁊ omni malo pleni erant: nec est hoc

Quid sit lustrare.

Mos tartarorum.

Opio quorundam.

Improbatio opionis

Phitō qd sit.

contra ea que dicta fuerunt. ℟. 6. c. s. ꝙ deus in sola gēte israelitarum zelabat idolatriam: qz lz deus nunqz aliquos gentiles propter solam idolatriam destruxerit: tñ si ꝓpter aliud vitiū debebat etiam ibi simul idolatriam puniebat. (Perfectus eris). i. perfecte deo seruiens vel adherēs. (Et absqz macula). i. sine macula supradictorum: ita ꝙ in nullo eorum maculeris: dictio hebraica hic posita potest significare simplicitatem: ⁊ tunc dicit. (Simplex eris cum dño deo tuo). i. nō curabis scire futura: vel aliqua secreta que homines conātur scire per istas superstitiosas artes. (Tu aliter a dño deo tuo institut⁹ es). i. deus docuit te ꝙ nō sic faceres: ne audires augures ⁊ diuinos. (Uel alr institutus es). i. non indiges ꝙ instituaris: vel informeris de veritatibus occultis per incantatores ⁊ diuinos: qz deus instituit te. i. docuit te aliter reuelando tibi futura que tibi conueniunt per prophetas: vel sacerdotum inquisitiones: vt habetur Num. 23. c. non est augurium in iacob: nec diuinatio in israel tpibus suis dicetur iacob ⁊ israeli qd facturus sit dīs: ⁊ ꝑz ista expositio: qz immediate ponuntur conditiones prophete reuelantis.

¶ (Prophetam de gente tua.) Hic ponitur tertium. s. conditio ꝓphetarū: ⁊ primo ponit de bono deinde de malo ibi. (Prophe ta qui arrogātia). (Prophetā de gente tua: ⁊ fratribus tuis.) Demonstrat hic ꝙ non indigebāt augurijs nec maleficijs aliarum gentium: qz deus suscitaret prophetam eis reuelantem futurā: ⁊ de gente eorum: qz si de alia gente esset non crederetur ei: qz suspectus esset ꝙ eos ad idolatriam reducere vellet: ⁊ ꝙ non a deo: sed a demonibus reuelationes hēret. (Sicut me.) Ista sunt verba moysi significātis ꝙ prophete quos dīs suscitaret eēnt veri sicut moyses: ⁊ denotat ly sicut similitudinem: sed nō equalitatē: qz nullus prophetа surrexit vltra in israel qui nosset deū facie ad faciem in cunctis signis atqz portētis: sicut moyses vt ꝑz infra. c. vltimo. (Ut petisti a dño deo tuo loquendo concio cōgregata est atqz dixisti.) Ibi petierunt a dño ꝙ loqueretur eis moyses: ⁊ non dīs ne morerentur. (Ultra non audiam vocem dñi ⁊ ignem hunc maximum nō videbo ne moriar.) Ueritates supnāliter cognite nō reuelabantur iudeis per artes superstitiosas: sed per ipsum deum: ⁊ deus a principio per seipsum sine aliquo boie locutus fuit populo illi denūcians legem: ⁊ sic veritates occulte reuelari debebāt. erat enim modus ille manifestior ⁊ nō oportebat inquirere veritatem prophetie ex futuro euentu: ad sciendū vtrum ꝓpheta a deo diterit: qz ibi ꝑ signa dine potētie clare cōstaret deum dicere hoc: sed israel territus petijt ꝙ nō loqueretur eis deus: sed moyses: ⁊ nō solum petierunt ꝓ tunc: sed etiam pro futuris tpibus: qz credebant ꝙ quotienscūqz deus appareret semp audirent voces terribiles: ⁊ ignis magnus: ideo dixerunt. (Non videbo vltra ignem maximum: nec audiam vocē dñi ne moriamur). i. dñe rogamus te ne vnqz audiamus istam vocem nec videamus ignem ne moriamur. Et ex hoc petebant ꝙ non solum tūc loqueretur eis moyses in ꝑsona dei: sed ꝙ quandocunqz deus eis locutus esset in futuris tpibus per alium loqueretur: ⁊ sic prophetas pro omni tempore petiuerūt qui sunt interpretes: seu relatores verbi dei: ⁊ hic cōcedit eis deus prophetas. (Bene oīa sunt locuti). i. bene dixerūt petendo prophetas in quo fauet petitioni eor. (Prophetam suscitabo eis.) Qz ista littera est rūsiua ad superiora dicta. s. tu aūt a dño tuo aliter institutus es. i. nō debes ingrere veritatē a mortuis: vel per augures aut incātatores: aut maleficos vel quoscūqz similes: qz isti ideo sic inquirebāt: qz nō habebāt aliam meliorem doctrinaz: siue meliorem institutionem: tu aūt qz aliter institutus es a deo tuo. i. aliter edoctus. i. qz docet te de veritatibus necessarijs per ꝓphetas: ⁊ hec est cā quare subiungit. (Prophetā de gēte tua ⁊ de fratribus tuis suscitabit.) Necesse est enim ꝙ intelligatur hoc de prophetа quolibet: postea a deo mittēdo qui instrueret populum in veritatibus quas q̄rerēt: ⁊ nō cogerentur declinare ad ariolos ⁊ ceteros incātatores: ⁊ dz. (Prophetā de gēte tua). i. suscitabit dīs vnum ꝓphetam: ⁊ post eum alium ꝓphetam: ⁊ sic multos alios successiue. (De gēte tua). *¶ Suscitauit deus ꝓphetas aliquos de alijs gētibus sicut fuit balaam: de quo Num. 22. et. 23. et. 24. c. q ꝑ pheta fuit ⁊ ariolus: vt ibidem ꝑz. Suscitauit ēt sybillas q̄ fuerunt femine multa futura prophetātes: ⁊ iste fuerunt decem inter quas prima fuit sybilla etritea que tpe thola iudicis israel fuit. s. anno a creatione mundi. 3890. quando fuit bellum troianum: hec prophetauit troiā bello perituram: ⁊ homerū grecorū vatem qui postea per multa tpa fuit mēdacia locutus: vt ait firmianus lactātius de nā deorū lib. primo. c. 6. Huius enim multa dicta ecclesia canonizauit: ⁊ recitat. s. versus illos quos ipsa

in greco

Lōditio ꝓphārū bonorū.

Prophē sunt interꝑtes vbi dei.

Nota aliaz diuinationē ⁊ itellz hui⁹modi obscure: iō iterꝝ legit ꝓmā litteram.

*Qō. 5.

A Anō gētilib⁹ inscitauerit deus aliquos ꝓphetas vel oēs fuerūt ō iudeis.

Quo tpe expugnata fuerit troia.

Quot fuerunt sybille.

Noia oīum sybillarum.

Quid actū ē de libris sybillar: & vbi iuenīm ali q̄ ō libris earum.

in greco scripsit: & quedā postea in erametros latinos conuertit. s. iudicij signum tellus sudore madescet: etelon rex aduenīet per secula cuncta futurus: & ceteri qui canunt in matutinis natiuitatis de his multa ponit Aug. de ciui. dei lib. 18. c. 23. Fuerūt alie nouē sybille. s. sybilla delfica: alia libica: alia samia: alia cumea: alia frigia siue troiana: alia babylonica: alia tiburtina: alia cimeria. Oiuz istaz libri i capitolio romāo tpe gētilitatis: et magno tpe post christum in capitolio hēbantur: & volētibus monstrabant: soli autē libri sybille cumane occultabant quos solum licebat videre gndecim viris: de his marcus varro in libris sacroz: & lactantius de nā deoz lib. primo. c. 6. & isidor⁹ ethimologioz lib. 8. c. de sybillis. De libris istaz sybillarum mirabilia dicta de christo hīr in libris. 7. lactantij de nā deoz: & interdum in libris Aug. de ciuitate dei: de his tñ pphetis iudei non curabant: q̄ nō erant de gente sua. (Et de fratribus tuis.) Istud non refert ad populuz israel simul: q̄ totus populus nō hēbat aliquos fratres: nisi dicant fratres israel oēs qui erant de stirpe esau. s. idumei. s. q̄ sicut iacob & esau fratres erant: ita q̄ oēs de stirpe iacob essent fratres oibus de stirpe esau: & isto modo accipit. ē. 2. c. cum dō transibitis p termios fratrū vīoz filioz esau: qui habitāt i seyr & j. 28. c. dō nō abominaberis idumeum q̄ frater tuus est: sed non pōt accipi hic isto modo: q̄ non dicebat deus q̄ suscitaret pphetas de idumeis: q̄ illis nō erat credēdū cum essent idolatre: & semp essent suspecti de declinatione ad idolatriam: ēt non pōt stare: q̄ in lra dō pphetā de gente tua. s. de israelitis: est ergo locutio ista ad quemlibet de israel: lz loquat eis simul quasi derigat ad totam cōitatem vor: & tunc bene dō q̄ deus suscitabit de gente tua. i. de israelitis: & isti erant vna gens de qua erat glibet qui erat de gene re iacob. (Et de fratribus tuis). i. de ipsis israelitis. nam oēs bnei inter se fratres vocabant vt p̄z Leui. 25. & supra. 15. c. cuz dō cum venditus fuerit tibi frater tuus hebreus aut hebrea: loquendo ḡ ad quēlibet hebreum erat vez q̄ qñ aliqs surgeret ppheta de hebreis q̄ deus suscitabat pphetam. (De fratribus eius). i. de fratribus illius hebrei ad quē dirigit ista locutio: loquendo aūt ad totum israel: sicut interdum fit in isto libro non staret hoc. (Suscitabit dñs deus tuus.) Uerba sunt moysi instituentis totum israel monstrādo q̄ non opz eos ingrere veritatem a moztuis: vel alijs modis supradictis: q̄ pphetam habēt. ipsum audies). i. quicunq̄ ille pphēta fuerit audies illum dum tñ a deo missus sit: qō declarat per signa que. j. ponunt. s. vtrū a deo sit vel nō. (Ut petisti a dño deo tuo in oreb). i. ipse loquebat ibi tibi per se: & tñ territus fuisti audiens vocē eius: & petisti ne vltz tibi loqueretur: sed q̄ loquerēt moyses: & ipse audiret primo a deo: & deinde recitaret coram populo vt p̄z Exodi 20. & 5. & hoc erat esse pphetam: sicut ergo ipsi tunc petierūt pphetam ad referendū eis verba dei: & nō solum erant eis necessaria verba dei tunc: sed ēt in futuris gñationibus: iō nō solum erat eis necessarius tunc pphēta: sed ēt post: & iō dicit moyses. (Suscitabit). i. post me multos alios suscitabit deus q̄ eodē modo tibi verba dei enuncient. (Qñ concio congregata est). i. i die quo totus israel congregatus fuit ad audiendū p̄cepta dei in voce tube vt p̄z Exod. 19. c. q̄ incipiente sonitu tube edurit moyses oēm israel de castris: & edurit illos ad radices montis: concio dō populus siue totum concilium cōgregatum: & a cōcione dō concilium: & a concione dō principatus cōcionatiuus de quo ari. 3. politi. c. 1. q̄ opz participare oēm ciuē saltez p̄cipatum concionatiuum. i. q̄ hēat vocem in concione siue concilio quantū ad facta cōitatis: ēt ex hoc vocant concionatores q̄ loquunt ad totū populū. s. ad totā concionē: & sic salomon vocat concionator in libro ecclesiastes: q̄ ecclesiastes in greco idē est q̄ cōcionator siue loquēs ad cōcionē latine: & hoc signat lra hebraica que dicit hic. (In die populi). i. in die qñ totus ppls congregat⁹ fuit: & lz isti nō petiuissent q̄ loqueret eis moyses & nō deus: tñ deus nō loqueret amplius: q̄ deus solum volebat eis log p se decem p̄cepta: cuī⁹ rō late hz Exo. 20. c. (Et ait dñs mihi bñ oīa sunt locuti.) Istud dictū hz supra. c. 5. cū dō: tu magis accede & audi cūcta q̄ dixerit dñs deo⁹ nr̄ tibi: loquerisq̄z ad nos: & nos audientes faciemus ea: qō cum audisset dñs ait ad me: audiui vocem verboz populi huius q̄ locuti sunt: & bñ oīa sunt locuti qs det talē mentē hēre eos vt timeant me: & custodiant vniuersa mādata mea. Potest aūt hoc intelligi dupliter vno mō q̄ deus dixerit: q̄ bñ sunt locuti isti hebrei: q̄ dixerunt q̄ facerent oīa q̄ mādaret deus: & hoc declarat cuz dicit: qs det talem mentē habere eos vt timeant me: & custodiant mandata mea. ¶ Alio mō q̄ referat hoc ad illud qō hic dixerunt hebrei. s. q̄ nō loquerēt eis deus sed moyses: & sic dicit deus q̄ bñ sunt locuti. i. rem rōnalem petunt: ideo exaudiuit deus petitionē eoz & fm istum sensum cōcordat lra ista superior. s. (Ipsum audies vt petisti a dño deo tuo in oreb qñ concio congregata est atq̄z dixistis vltra nō audiam vocē dñi dei mei: & ignē hunc maximū amplius nō videbo ne moriar.) Et tunc segtur lra. s. (Et ait dñs mihi bñ oīa sunt locuti. i. bñ petiuerūt: iō sic faciā: & sic apparet in lra immediate sequēti. s. (Prophetā suscitabo eis de medio fratrū suoz.) Si aūt referat ad sensum priorē. s. q̄ deus diceret istos bñ locutos: q̄z dixerat q̄ oīa mādata dei custodirēt nō. est aliquo mō ad ppositum lre huius de dādo eis pphetā: & tunc dicet aliqs q̄ non accipit istud dictū fm eandē sniaz. ē. 5. c. & hic rndet q̄ ita accipit: q̄z ista lra vbicūq̄z ponat: siue h̄ siue ibi duos istos sensus simul importat & pz: q̄z dō. (Bñ oīa sē locuti.) q. d. q̄ nō soluz locuti fuerūt iudei vnū sed multa: & oīa illa recte dixerunt: fuerunt aūt ista duo. ¶ Primū erat q̄ nō loquerēt eis deus: sed moyses siue aliqs ppheta loco dei. ¶ Secundū fuit q̄ oīa q̄ diceret ille ppheta a deo custodirēt: & vtrūq̄z erat bñ dictum: iō dz q̄ bñ oīa sē locuti. (pphetā suscitabo.)

¶ Utrum tota ista lra a principio vsq̄z in finez diuersimode in partibus suis exponenda sit. s. in vna parte de christo: & in alia de pphetis alijs: vel intelligat fm sensum lralem simul de christo: & quolibet alio propheta bono.

Satis notū est q̄ ista lra intelligit de quolibet propheta quē deus suscitaret post moysen. Sed q̄z doctores nr̄i exponūt de christo vt satisfiat vtriq̄z diuidunt istā lram. s. ab illo loco pphetā de gēte tua vsq̄z ad istū locū exponūt de quolibz pphēa q̄ vēturⁿ⁹ erat & eruditurⁿ⁹ israelitas: & ab isto loco vsq̄z ad illum locū: pphēta aūt q̄ arrogantia exponūt de christo. Sz nō cōuenit hoc vllo mō. ¶ Primo q̄z ista verba non differunt ali quo mō: q̄z vnū est repetitio alterius: & est vnū pbatio alterius: q̄z moyses loquēs ad populū dixit ista pma. s. pphetam de gente tua & de fratribus tuis sicut me suscitabit tibi dñs ip̄m audies: sicut petisti a dño deo tuo in oreb: ecce qualiter iste ppheta de quo est moyses locutus: hic est pphēta quē petijt israel: siue vnus siue multi: & tunc inducit deus cōsentiens istoz petitioni cuz subdit. (Et ait dñs ad me bñ oīa sē locuti). i. recte fecerūt petere aliquē qui loqueret eis loco mei: & segtur: pphetā suscitabo eis de medio fratrum suoz: ḡ ad superiorē pphetam refert: & sic necessario est idē pphēta. ¶ Itē q̄z. j. dō pphēta q̄ arrogantia depranatus voluerit loq̄ in nōie meo q̄ ego nō mādaui illi &c. in quo logtur de malis pphetis: siue qui se pphetas fingunt: cum tñ nō sint. ḡ in superioribus. s. hic vī q̄ dabat regulā de veris pphetis: alias si lra ista intelligeret de vno solo & postea poneret regula de oibus malis eēt quodā deliramentum cū iste regule poni deberent quasi de ōrijs. Necessario ergo dōm totā istam lram debere claudi sub vna snia: & ad quem refert vna pars refert alia. Dōm enīz q̄ tota ista lra intelligit de quolibet pphēta quē deuz mitteret ad erudiendum israel: & ponunt due regule. s. vna regula de bono pphēta: & alia de malo pphēta. ¶ Dōm etiā necessario q̄ ista lra intelligit tota de christo a principio vsq̄z ad locū illū. Propheta aūt q̄ arrogātia: ita q̄ nō diuidat lra. Et hoc q̄z ipse christus testatus est banc auctoritatem de se intelligi vt p̄z. Joā. 5. c. cum dō: si enim moysi crederetis forsitan crederetis & mihi: de me enim ille scripsit: si enim illius lris non creditis quō verbis meis credetis. Etiam p̄z hoc Luc. 24. c. cum enim christus in spē peregrini duobus discipulis euntibus in castellum emaus declararet q̄ oportuisset christuz pati oīa ista & pdicare: & facere oīa alia: & hec pphetaz testimonijs comprobaret dō: & incipiens a moyse & omnibus pphetis interptabat illis que de ipso erant in oibus scripturis: in bis aūt duabus scripturis dō q̄ moyses aliquid prophetauit de christo: sed si requirant oēs qn q̄ libri sui non reperiet aliquid qō applicari possit ad christū nisi hoc. ¶ Et si forte aliqs proruat dicens q̄ alia loca sunt in quibus moyses locutus est de christo. s. in oibus sacrificijs & cerimonijs alijs que signabant christum futuz cum essent vmbra futuroz bonoz: & manifestatur hoc Jo. 19. c. vbi beatus Joannes interptatur ea que moyses dixit de sacrificio agni paschalis esse de christo intelligenda: nam cum dixerit q̄ ad Jesuz cū venissent non fregerunt ei crura subiungit: facta sunt hec vt impleret scriptura os nō cōminuetis ex eo: & tñ hoc dixerat moyses vt p̄z Exo. 12. c. ¶ Rndet q̄ moyses & alie scripture loquūtur de christo dupliciter aut clare. s. in sensu lrali & principali aut in metaphoris q̄busdam: que ad alium modum & sensum videtur trahi principaliter saltez in cortice lre. Si aūt accipiat iste scōs

Qō. 6.
A
Improbatio cuiusdā expōnis.
Prima rō.
Probat auctor. 2. rōnib⁹ q̄ tota ista lra itelligat ō vno & eodē & ñ pma ō quo cūq̄z bono. 2. de xpo solum.
Scōa rō
B

Doct. expō & opio verissima.
Cōcō. tota ista lra itelligit neq̄z ō christo: & qōlibz alio pphēta bono.

In oīb⁹. 5. libris moysi nō repit aliq̄ pphia i sensu lrali de xpo nisi hec.
Obiectio

Duplex lre expō

Ristio

Nota

modus:dōm q moyses in multis locis logtur de christo:qz q̄ si oīa que de sacrificijs ꝛ similibus cerimonialib⁹ oñr ad christū trahunt:aut trahi pñt.Accipiendo primo modo nō est aliqs locus in toto pentatheuco moysi q loquat de christo nisi iste:ita q sint verba moysi.Dico aūt pp locum illum qui hz Gen.49.c. ſ.donec veniat qui mittēdus est.ſ.messias vbi declaratum ē cū ista verba nō sunt moysi:hz iacob annūciātis filijs suis futura.

¶Q: autē de ista auctoritate moysi intellexerunt euangeliste duo:pz qz in sermone beati Petri quē fecit ad israelitas vt patet actu.3.c.cum ꝓbare vellet per moysen Christū iesum fuisse ꝓmissum in lege allegauit istam auctoritatē dicens moyses qdem dixit :qñ ꝓphetam suscitabit vobis dñs deus vr̄ de fratribus vr̄is tanq̄ me:ipm audietis iuxta oīa quecunq̄ fuerit locutus vobis.¶Et si queras qūo g̃ importat ista lr̄a bos duos sensus.¶Dicet forte aliqs q vnus est metaphoricus.¶Rūr q nō pōt stare:qz in metaphoris non est arguere:tū beatus petrus arguebat in has lr̄a ō hebreos ꝛ christus eodez mō.Dōm g̃ q sensus lr̄ alis est vterq̄:nam vna lr̄a bñ pōt importare duos sensus cum vnus subordinat alteri p modum quē declarauimus Ero.12.c.Est aūt sensus huius lr̄e q deus mitteret prophetas bonos qui erudirēt israel:ꝛ loquerēt ei verba q̄ a deo audirent:ꝛ qz nullus ita excellenter factur⁹ erat ꝺ:sicut christus voluit principaliter hoc de christo intelligere:ꝛ ad istū sensum ꝓtulit moyses sup quam christus fundabat in arguēdo.(Prophetā suscitabo eis.)Judei doctores volūt q iste prophetа fuit Josue:qz post moysen null⁹ ꝓphetа imediatior fuit q̄ iosue cui sepe deus locutus est vt pz Josue primo ꝛ.5.6.7.8.ꝛ quasi in oībus.c.Doctores nr̄i vt cōiter dicunt esse christū qui per excellentiam fuit ꝓphetа:ꝛ ad quem oēs ꝓphete dirigebant.Qō nō negat:sed intentio lr̄e non videt.Ad hoc ergo vr̄ dōm aligbus q non intelligat lr̄a ista de aliquo vno ꝓphetа:siue iosue siue quolibet alio:vel ēt christo:sed intelligit de quolibet prophetа quem deus post moysen suscitaret:qz conditiones istius ꝓphete in quolibet reperiunt.Et pz hoc:qz si intelligeretur de vno ꝓphetа gcunq̄ esset ille non satisfaceret intētioni petitionis israel:qz ipsi petierunt ne vltra viderent ignem :ꝛ audirēt vocem dñi:si aūt deus vnum ꝓphetam eis ꝓmitteret de quo ista intelligerent oporteret ante illum vel post illuz deum loq eis in igne:ꝛ voce terribili.Et si dicas qz non sequit:qz deus ꝓmittebat vnum spāliter:ꝛ tū daturus erat plures quos nō ꝓmittebat:ꝛ sic numq̄ loqueret eis in igne.¶Sed nō stat hoc: qz dato q solum vnus ꝓmittebatur:dato q plures ꝛ semp futuri essent:tū non pōt lr̄a concordari :qz dicit hic moyses q dādo istum ꝓphetam satisfaciebat petitioni eorum.ſ.q non videret vltra ignem maximū:nec audiret vocem dñi:qz ille ꝓphetа si vnus esset non duraret semp.¶Item non cōcordat superiori intentioni lr̄e:qz deus dixit se daturum ꝓphetam:vt revelaret eis secreta que audiret:sed nō sufficeret:qz mortuo illo vel nondum nato quererent augures ꝛ diuinos:cum non hērent alium rūdentez.¶Ea que supra dñr vera sunt:sed ista auctoritas ꝑncipaliter intelligitur de christo:vt inducitur actuum 3.c.(Et ponam verba mea in ore eius.)Ita vt ipse prophetа esset instr̄m.Deus aūt loquerē:ꝛ iō cogebant aliqñ ꝓphete loqui nolētes vt pz de balaam Num.23.c.qō nō ꝺtingeret si ipse ꝓphetа semp moueret instr̄a ad loquendū:qz tunc esset ꝑncipale agens ꝛ nō cogeret:ꝛ tū ex hoc nō tollit gn ꝓphete intelligunt q̄ dñt:qz nō sunt sicut arrepticij q sunt pure instr̄a:ꝛ hoc putauit mōtanus hereticus:que reꝓhendit btūs Iero.vt hz in ꝓlogo sup Abacuc. (Qui aūt verba eius q̄ logtur i nōie meo.) Dicēdo hec dicit dñs:alia aūt q̄ nō loquebat in nōie dñi.i.vt ꝓphetа nō tenebant audire.(Audire noluerit.)Cōtemnēdo vel repugnādo sicut faciebāt ꝓphete mali q repugnabāt ꝓphetis dñi:ꝛ ꝓcutiebant eos vt sedechias q fecit cornua ferrea pcussit i maxilla Micheā ꝓphetā dñi vt pz.3.Re.22.c.Et Jeremias sepe pcussus est:ꝛ alij ꝓphete:vt pz in multis locis. (Ego vltor existā) .ſ.talem vir̄ tpaliter vel eternalr puniendo.¶Applicādo aūt istā lr̄am ad christū:de quo ꝑncipaliter logtur sic exponeꝫ.(Prophetā suscitabo eis).ſ.christū iesum q fuit ꝓphetа ꝛ plusq̄ ꝓphetа:ꝛ hoc intelligēdum est q̄tum ad eos inter quos christus conuersabat.nā sicut ꝓphete diuina reuelatione cognoscebāt veritates alijs hoibus incognitas: ꝛ reuelabant eas hoibus:ita r̄ps multas vītates reuelabat:ꝛ abūdātius q̄ alij ꝓphete:ꝛ qz qñ aligs dicebat aligd a deo accepisse:ꝛ postea confirmabat illud miraculoꝝ opatione credebat esse ꝓphetа sicut ꝺ. pz ita cū christus multa docuerit:ꝛ multa signa faceret que alij nunq̄ fecerunt:sicut ipse christus dixit Joā.15.c.si nō fecissem eis opera q̄ nemo alius fecit pctm̄ non hērent:nunc aūt viderūt ꝛ oderunt:ꝛ ipsi iudei sepe assistētes signis q̄ faciebat iesus ad cōfirmationē doctrine sue: dicebant qz nunq̄ tale factuz est in israel: pp hec g̃ sepe vocabāt eum ꝓphetā vt pz Mat.16.ꝛ alibi sepe dicebāt iudei de christo ꝓphetа magnus surrexit in nobis:ꝛ ipse christus se ꝓphetā vocauit vt pz Mat.13.c.cum de se locutus q nō honorareꝫ inter cognatos suos ait.non est ꝓphetа sine honore nisi in ꝑria sua:hz christus faceret oīa q̄ faciebant ꝓphete ꝛ diceret oīa que dicebāt ꝓphete: ꝓpꝛie tū ꝓphetа non erat: qz ꝓphetа est q suscipit aliquas reuelatiōes a deo qñ actualiter eleuant in intellectus eius supnāliter ad cōtēplandum aliquas veritates supernāliter cognoscibiles:christus aūt nō sic eleuabatur: nec ab alio suscipiebat reuelationem:cū ipse deus verus sit qui omnia reuelat: ēt qz lumen ꝓpheticum est enigmaticū aliqualiter ꝛ imꝑfectuz:qz prophete pauca cognoscebant:ꝛ multotiens videbāt aliqua ꝛ querebant ab eis ꝛ ne sciebāt:sicut pz de heliseo.4.Re.4.c.qñ vēit ad eū mulier cui⁹ filius mortuus erat:ꝛ dixit ad famulū suum giezi dimitte illaz: qz aīa eius in amaritudine est:ꝛ dñs celauit a me nec indicauit mihi:ꝛ sic in alijs locis:christus aūt omnia cognoscebat:qz vere deus erat:ꝛ cognoscebat voluntates hoīum quas prophete nō cognoscebant vt pz Jo.ꝑmo.c.cū dr̄ ipse sciebat qd erat in homine:ꝛ oñt ō eo euāgeliste q̄ iesus sciebat oīa q̄ vētura erāt super eum:nō g̃ ꝓpꝛie est ꝓphetа christus: hz eis q eum deum eē nesciebant ꝓphetа esse videbat:si tū cognoscereꝫ nō vocareꝫ prophetа:sicut nullus iudeoꝝ deuz prophetā vocaret: loquitur tū scriptura quātum ad hoīum apparentiā pp similitudinē aliquoꝝ actuum. (Suscitabo eis.)Propꝛia locutio est valde ista. nam qñcunq̄ aliquis bō nāliter aligd facere nō poterat : ꝛ ad illud faciendū eleuabat supernāliter dicebat suscitari : qz a se non mouebat sed ab alio :oīa nāq̄ que deus nobis facit intellectum nr̄m aut voluntatē erigendo:suscitationes q̄dam sunt: ꝛ sic qñ deus ponebat in corde alicui viro:vt pugnaret pro gēte iudeoꝝ que affligebat ab hostibus dicebat eum suscitare:sic pz Judi.3.c.cum dr̄ suscitauit eis deus saluatorē nomie abot:ꝛ iterum suscitauit eis saluatorē noie ethoniel:ꝓphete aūt ꝓpꝛie suscitabant qz eleuabat intellⁿs eoꝝ p lumē diuinū ad cognoscēdas quasdā veritates:quas nāli vigore cognoscere nō valebat. Christus aūt abundantius suscitatus dr̄:qz i ꝓphetis alijs sola illa eleuatio intellectus ad contēplandas veritates illas erat supernālis:cetera aūt nālia erant:qz nihil magis q̄ alij hoies hē bant :christus aūt nō qdem accipiendo ꝑ suppōsito diuino qō eternū ꝛ increatū est:sed accipiendo pro illo hoie assumpto est suscitatus magis a deo q̄ alij hoies:qz supernāliter formatus est nullo virili semine agēte.supnāliter ad verbū assumptus est nā hoc nō potente imo nec intelligere valēte:qcquid aūt in eo factū est supnāliter operatū est de medio israelitaꝝ deus alios prophetas suscitabat:sed nullū magis q̄ istū suscitauit:qz i nullo tanta supnāliter opatus est.(De medio fratrum suoꝝ) .i.non fuit christus de gētilibus:sed de fratribus ipsoꝝ iudeoꝝ:cū enī esset de progenie iudeoꝝ dicebat eē frater cuiuslibet iudei:vel de fratribus cuiuslibet iudei:fuit.n.de tribu iuda vt pz Mat.ꝑmo.c.ꝛ Luc.3.c.(Similē tui.)Hoc referē ad moysen.ſ. q christus futurus erat sicut moyses:ꝛ hoc ꝑt itelligi duplr̄.Uno mō quātū ad nām.ſ.q sicut moyses erat hō:ita christus eēt verus hō:hoc tū nō multū vr̄ intelligere lr̄a:qz satis inuebat christuz esse hoiem cū dicebat ꝓpham suscitabo de medio fratrū suorum:nā qui ex hoibus nascebat :necessarium erat vt hō esset.

¶Alio mō intelligit q sicut moyses erat maximus iter ꝓphetas:cui deus clarius ꝛ pluries appebat vt pz.j.34.ꝛ Num.12.c.ita christus abundātius cognoscereꝫ q̄ oēs alij prophete.(Et ponā verba mea in ore eius.)Deus dr̄ ponere vba in ore christi:qz ipse christus est verbū pr̄is:ꝛ nihil ei magis conuenit q̄ pr̄em gignētē:ꝛ seipm manifestare sic facit verbū nr̄m qō nos loquētes ꝛ seipm manifestat:ꝛ sic dicit christus Jo.5.c.q nihil logtur nisi q̄ vidit ꝛ audiuit apud pr̄em:hz aūt in ore alioꝝ prophetaꝝ verba dei posita fuerit :in nullo tū ita ꝓpꝛie posita sunt sicut in hoc cū ipse fit verbū pr̄is.(Loq̄turq̄ ad eos oīa q̄ ꝑcepero illi.)Nā nihil loqui obmittebat ꝑ timorem aut iniustum amorē sicut hoies imꝑfecti faciunt : ēt dicebat loqui oīa que ꝑcipiebat deus:qz nihil de corde suo cōfingebat vt pz Joā.5.c. (Qui aūt verba eius q̄ loquit in nōie meo.)Dr̄ loqui christus i nōie dei vel aligs ꝓphetа qñ dicit hec mādat fieri de⁹:aut ista dicit euētur a:vel hec testat fuisse.(Audire noluerit).i. noluerit obedire exequēdo mādata eius:aut assentiēdo eis q̄ credi mādabat.(Ego vltor existā.)Qz deus puniet eternaliter cū mortaliter

Dubium Luiusdā rūsio.

Improbatio.

Doct.rūsio q intelligat ista lr̄a de quocūq;bono ꝓpheta ꝛ de xp̄o ēt

Dubium vtrum possit intelligi de vno solo ꝓphetа ista lr̄a.

Opio aliorꝝ

*

Euasio

Solutio

*

*

Determiatio aucto.

†

†

†

†

Nota qūo exponit̄ tota hec lr̄a ō christo.

Christus non erat ꝓpꝛie ꝓphetа.

Ꝼ

†

Suscitari ꝓphetas fuit ꝓpꝛie ꝺuenit ꝓphetis.

Ꝺ

†

Dupler lr̄e expō

liter peccēt repugnādo chriſto. (Propheta qui arrogātia.) Hic agit de malo ꝓpheta. (Voluerit loqui in noīe meo que ego nō precepi illi vt diceret.) Ut ſi deus aliquid vni ꝓphete reuelet. Et alius primo ab illo tacite audiens alijs illa dicat tanq̄ ſibi a deo dicta. Et hoc pp arrogantiam. ſ. vt gloriet deum ſibi fuiſſe locutū: vel forte vt ſub iſto colore aliqd lucret. Si aūt aliqs aliqua falſa confingat t alijs tanq̄ deus mandauerit hec dicit ſiue ad iactantiam ſiue ad lucrum non oē loqui in nomine dñi. (Aut ex noīe alienorum deorum). i. q̄ dicat aliqua que nō ſunt reuelata a me: ſed ab alienis deis. i. a demonibus. Non eſt itel ligendum q̄ aliqs ꝓpheta loquatur in noīe deorum alienor dicendo hec dicit aſtaroth vel phegor: q̄ tunc non audirent eū iudei: ſed mor lapidarent eum: nec de propheta huius aliq̄ du bium eſſe poterat. Dē autem aliquis ꝓpheta locutus ex noīe alienorum deor cum aliqua loquit per rūſum demonum vtpo te q̄ eſt augur: t aliqd aſperit in garritibus auium. Et dixit ſci tote: q̄ tale qd euenturum eſt aut ſi ariolus: t reſperit in viſce ribus aīalium occiſorū: t hec p̄nunciet euentura tanq̄ ei deus dixiſſet: et ſi non dicat ſe loqui a deo dicens: hec dicit dñs icur rit penam huius legis ꝓprius tū intelligitur hoc cum ſciret de aliquo q̄ erat ariolus vel magus: aut hīs phitonem t ab il lo inquireret veritates aliquarū rerum: t poſtea diceret: hec di cit dñs: t tū dixiſſet ſibi phitonicus ſpūs dato q̄ illud euenīſſet mori debebat iſte ꝓpheta: ſi aūt quiſpiam in tantam ꝓrumpēs inſaniam diceret: hec dicit vobis deus aſtaroth: vel belphegor: aut quiſq̄ alius loquebat clariſſime in noīe alienorum deor: t de hoc non eſt dubium q̄ conſeſtim mori debebat. (Oꝛ ſi taci ta cogitatiōe.) Hic rñdet deus dubio q̄ inſurgere poterat de cognitione ꝓphete an ex deo ſit. (Hoc habebis ſignum). ſ. q̄ ſi ea que p̄dixerit ꝓpheta non euenerit non locutus fuit deus il la: q̄ deus mentiri non pōt: que ergo p̄dixit euenient. Sed in hoc conſiderādum erat. vtrum ꝓpheta cōditionaliter an ab ſolute locutus fuiſſet t an aſſignaſſet tēpus an nō: t ſi hoc po terat de eo iudicari. (Sed per tumorem animi ſui confinxit). i. ex ſuperbia vel appetitu honoris: vt alij eum extollant.

In quo cognoſcit ꝓpheta falſus a vero: t alique rōes circa h.

Et notandum q̄ non cōuertit iſta regula. ſ. q̄ q̄ cunq̄ nō euenit qd p̄dictum eſt q̄ ꝓpheta nō eſt a deo: ſed nō valet euenit qd dictum eſt: ergo ē ꝓpheta a deo: q̄ aliq̄ demonum ꝓphete ſigna vera p̄dicunt. Etiam q̄ a fortuna aliq̄s vez dicere pōt: q̄ ſicut contingit q̄ id qd aliqs de futuro p̄nunciat ſit falſum: ita cōtingit eſſe vez: nō cōcludet ergo ex his que accidunt veritas ꝓphetie: danē autez due regule ad cognoſcēdum aliquē eē falſum. Prima q̄ nō dicat aliqd ꝺ cultū dei: vt ſi dicat q̄ deus mādat coli deos alie nos: t nō ſolum ſi mādet hoc: ſed ēt ſi dicat vel mādet aliqd ꝺ legē: q̄ cōſtat legē eſſe veritatē inuiolabilez: q̄ a deo dictā: de⁹ aūt ſibi ipſi nō ꝺdicit. Sed ꝺ h arguit: q̄ aliqui ꝓphete ꝺ le gem dixerūt t fecerunt: vt p̄z de oō qui ſacrificauit in area oꝛ nam iebuſei vt p̄z. 2. Re. vlti. c. cum tū ꝓhibitus eſſet in lege ſa crificia facere extra atrium tabernaculi vt p̄z Leui. 17. t. 8. 12. c. Et Helias bonus ꝓpheta dicebat: t tū induxit populum: vt ſacrificiū fieret in monte carmelo vt p̄z. 3. Re. 18. c. Ad hoc rūr q̄ aut ꝓpheta dicit aliquid qd ꝺdicit alicui qd affirmatur eſſe in lege aut mādat: vel ſuadet fieri aliquid ꝺrium ei qd in lege mādatur. ſi ꝓmo mō ꝓpheta eſt ſingl̄r malus q̄ ea q̄ affir manē eſſe in lege imobiliter ſic ſunt: iō ꝺrium ſemp falſum eſt: vt ſi aliqs ꝓpheta diceret q̄ deus nō creauit mūdū: vel nō edu xit iſrael̄ de egypto quoꝛ oppoſita aſſerunt i ſacra ſcriptura t quantūcunq̄ paruū eſſet qd ille ꝓpheta negaret: vel ſi nega tum eſt in ſcriptura: t illud affirmaret malus eſſet: vt ſi diceret q̄ ſalomon nō fuit filius dō: t oēs tales heretici vel infideles vocant diuerſimode. Si aūt aliqd mādaret: vel ſuaderet fieri qd in ſcriptura vetat: aut illud eſt malum ſimpl̄r: aut malus ſo lum: q̄ ꝓhibitum: ſi aūt eſt malum ſimpl̄r tunc ꝓpheta ille ma lus iudicat: vt ſi mādet accipere vxores alienas vel colere ido la que in lege ꝓhibēt t de ſe mala ſunt: de boc. ē. 13. c. q̄ nullo caſu ſibi credēdū ē ēt ſi ſigna faciat. Et ſi dicas de illo ꝓphe ta qui inſpiratus a deo mādauit alteri q̄ percuteret ipſum gla dio vt p̄z. 3. Re. 20. c. t non fuit iudicatus malus ꝓpheta: tū p cutere alium gladio ſimpl̄r malum eſt: q̄ eſt ꝺ ꝓceptum decalogi. Rūr q̄ lz occidere t ꝓcutere de ſe malū ſit: tū in aliquo caſu iuſtificari pōt: vt ſi ſit aliqua cauſa iuſta occidēdi vel vulne randi. ſic aūt erat hic q̄ iſte ꝓpheta mandabat alteri q̄ ꝓcute ret eum: iō ꝓcutiendo ſine prava intētiōe: nec peccat ꝺ deū nec ꝓcuſſo aliqua patit iniuria: imo ille q̄ ꝓcutere ꝓphetam iſtum noluit peccauit qō p̄z q̄ pp hoc a leone occiſus eſt: vt p̄z eo dez c. nō eſt aūt ſic de adulterio vel adoratione idoloꝛ: q̄ in nullo caſu iuſtificari pōt: nec valet ſi arguat de oſee: q̄ dictū eſt ſibi accipere vxorem fornicariam t fac filios fornicationis: q̄ in h nō mādat oſee q̄ fornicet: ſed q̄ accipiat in vxorē mulierem q̄ fornicaria erat: t hēbat filios natos in fornicatōe: t illoꝛ fecit ſu os filios oſee adoptando eos. Et iſte intellectus cōuenit lr̄e t fi gure: lr̄e qdem q̄ dixit deus accipe vxorē: ſi q̄ vxoꝛ ſua efficie bat non poterat ex ea fornicatiōis filios facere ſed legitimos. Itē q̄ deus volebat p hoc ſignare q̄ iudei nō erant filij ſui: q̄ ſeruiebant idolis: ſed ipſe adoptauit eos abſtrahendo a cul tu idoloꝛ: p̄z iſte ſenſus per illa q̄ ſequunt in illo p̄mo. c. de hoc magis diximus ſup prologū primū Beñ. ſ. ſup epl̄am ad pauli num. in. c. 7. eiuſdē ꝓlogi. Si aūt illud qō mādat: vel ꝓſuadet ē malū: q̄ prohibitū tunc diſtinguendū: q̄ aut ꝓpheta ille q̄ mā dat vel facit eſt approbatus p alia p̄cedentia: t veritates ita q̄ nō p̄ſumi poſſet de eo q̄ hoc ad malū finem: tunc iudicabit de eo q̄ eſt bonus: t q̄ hoc ex dei diſpenſatione facit ad maiorem laudē dei: ſic eſt dō de quo arguebat: q̄ ipſe approbatus erat a deo teſtimonio ſamuelis vt p̄z. 1. Reg. 16. c. t in multis alijs opib⁹ glorioſis. Sic ēt de belia p̄ſumebat: q̄ oēs eū in ſanctū ꝓphetā bēbant: q̄ eū ſolum vocabant eo tpe ꝓphetā dñi: t q̄ ſciebant q̄ p̄cibus eius trib⁹ annis t dimidio nō pluit vt p̄z. 3. Re. 17. c. t iaco. 5. c. Itē q̄ videbat totus populus q̄ ipſe di ſceptabat ꝺ ꝓphetas baal vt dimitterent idolatriā: nō erat q̄ veriſimile q̄ ipſe ibi ad cultum idoloꝛ īmolaſſet ad cōfutandā p̄tauitatem idolatraꝛ que aliter cōgrue cōfutari poſſe nō videbat: ſi aūt illi q̄ iſta faciunt vel dicunt: ſunt tales q̄ nōdum per aliqua facta approbati ſunt: ſi talia dicāt vel faciāt eis credēdū nō eſt: ſed magis repugnādum vt p̄z de nouē tribubus t dimi dia q̄ pugnare voluerunt ꝺ duas t dimidiā: q̄ edificauerat al tare extra locū quē deus elegerat: t p hoc p̄ſumebat ꝺ eas: q̄ idolatrare vellēt vt p̄z Joſue. 22. c. Et ſi arguat q̄ Gedeon edificauit altare dño ſub quercu: t obtulit ſacrificium ibi vt p̄z Judi. 6. c. Et nō fuit ei imputatū ad malū: cū tū gedeon nondū eſſet approbatus nec famoſus in iſrael. Rūr q̄ factū gedeo nis fuit approbatū poſt p mirabilē liberationē de manu madia nitaꝛ vt p̄z Judi. 7. c. iō altare illud qō fabricauit māſit in ma gna reuerentia p multa tpa poſt vt p̄z Judi. 6. c. ſi vero nō ſecu tum fuiſſet illud miraculum nō fuiſſet approbatū factū gedeo nis. Scōa regula eſt q̄ qñ ꝓpheta p̄dixerit ſignū futuꝛ t nō euenerit nō fuit a deo ꝓphetia: q̄ deus fallere neſcit: nec quod vult pōt nō euenire. Sed ꝺ hoc arguit: q̄ multa deus p ꝓpheta dixit q̄ nō euenerūt: vt p̄z de morte Ezechie quā p̄dixit Eſaias: ſed nō euenit vt p̄z. 3. Re. 20. c. t Eſaie. 38. ſic ēt Jonas p̄dixit deſtructionē niniuitaꝛ vt p̄z Jone. 3. ſed nō facta fuit: t Piere. 18. c. hō ſubito loquar de gēte vt edificem t plantē: de inde ſubdit q̄ ēt ſubito cōuertet ad furoꝛē ſuum vt deſtruat t euellat. q̄ variabunt dicta ꝓphetaꝛ: t tū nō vocātur iſti ꝓphe te mali. Aliq volentes defendere regulā dicunt q̄ ſemp ꝓ phetia boni ꝓphete cōplet: t ad obiecta dicunt q̄ iſte ꝓphetie cōplete fuerunt: t ſi nō l̄raliter: tū ſpūaliter ita q̄ niniue deſtru cta fuit: t ezechias mortuus fuit pctō. Sed hoc nō pōt ſtare: q̄ ſi ꝓphetie oēs cōplerent nō diceret deus mutare ſniaz: ſed hoc falſum eſt vt p̄z Piere. 18. c. q̄ totaliter deus mutare ſniam oō. Et ſi ꝓphetia dicta de ezechia ꝓpleta fuiſſet nō dixiſſet de⁹: q̄ audiui oꝛonē t lachrymā tuā: ecce ſanaui te t addidi. 15. an nos vite tue. Et ſi dicat q̄ iſta ꝓphetia non fuit cōpleta l̄raliter ſed ſpūaliter: iſta aūt argumēta fiunt de ſenſu l̄rali. Rñ deet q̄ nō pōt ſtare: q̄ ſi cōpleta fuiſſet in ſenſu ſpūali: opz q̄ i illo intellexiſſet ꝓpheta ꝑſerens alias ſi itelligeret in alio i quo nō cōpleret mentiret ꝓpheta: ſed ꝓpheta nō intēdebat ſenſuz ſpūalem: q̄ timens triſtaret de nō impletione: ſed ionas reſpi ciens ciuitatē niniue nō ſubuerti dolebat dicēs: melius eſt mihi mori q̄ viuere: q̄ non videbat impletū qō dixerat vt p̄z Jone 4. c. q̄ non intelligebat in ſenſu ſpūali. Itē q̄ ſi liceret dicer compleri ꝓphetam aliquā in ſenſu ſpūali tolleret oīs certitu do ꝓphetie: t nō poſſet diſtingui inter vez ꝓphetam t falſum qō eſt ꝺ dictum textus. Et p̄z ꝓnītia: q̄ nulla ꝓphetia tā erronee dici poſſet q̄ aliquē ſenſum ſpūalem nō reciperet: q̄ hebrei dāt ſenſum ſpūalem dictis talmud q̄bus nulla falſioza t irrōnabi lioza eſſe p̄nt. Dōm q̄ ea que dicūt ꝓphete: vel q̄ deus dicit non cōplent: q̄ deus ita res dicit vt cognoſcat. Aliq deus dicit aliqua que ſm ſui alti conſilij. determinationē nouit futu ra: t iſta q̄ a cā immutabili emanāt: ſic erunt nec nullo modo mutabunt: t iſte vocant ꝓphetie p̄deſtinationis. Alio mō

Ꝺ † Cōditiones malox ꝓphetarum.

An propheta falſus loq̄bat noīe deox alienorum.

† † †

Qō. 7 A Due rōes ad cog̃ſcēdū aliquē ꝓphetā eē falſum.

Prīa rōa

Obiectō

Rūſio.

Obiectō

Rūſio. Ꝺ

Scōa rōa

Obiectio

Rūſio

Nonnullo rū rūſio

Impropbatio

Obiectio

Rūſio

Ꝺ

Qr̄ qñq̄ ea q̄ ꝓphete vel deus dicit nō cōplent.

deus dicit aliqua euentura esse per ꝓphetas fm q̄ cognoscit ea dependere ex suis causis particularibus: lz aliter sit in intellectu diuino: nec in hoc est aliqua fictio vel falsitas: lz nō dicat fm q̄ est in intellectu suo determinatū: dicit tñ fm q̄ est in suo intellectu cognitū a cā particulari dependere: lz ipse p̄noscat futuram cause mutationē: iō non segtur idē ordo efficiendi ⁊ vocaꝫ ista ꝓphetia cōminationis: qz non sic fiet: sed sic futuꝝ deꝰ cōminaꝫ: ⁊ de hac dz cōiter posseriz mutare vitam nouerit mutare sniam. Et modi cōes loquendi obscurāt multuz istā mäz: qz vñr aliquo modo ponere aliquā mutabilitatem in deo: lz h̄ non intendāt: qz nullo modo snia dei: vel id qō deus dicit mutabile est: sicut enim si aliqs iudex diceret alicui accusato ꝟz tua crimina que hic ꝓponuntur tu mereris suspendi in hoc nihil sniat: ⁊ ideo si ille nō suspendaꝫ non mutaꝫ aliqd de verbo iudicis. Si tñ iudex dicat ego sententio te suspendi ista est vere snia: ⁊ si hec nō compleaꝫ mutaꝫ aliqd de verbo iudicis dicat: sic est in deo si deus dicat alicui fm tua pctā p̄tia mortem mereris tpalem siue subuersionē ꝑ hoc tñ non dicit q̄ subuertetur vel q̄ morieꝫ: si tñ deus diceret ego iudico ꝙte morituꝝ in breui ista snia est. Sic enim est de his que deus dicit nobis vel cōminatur: qz qñ deus aliqd fm suam determinationem futurum esse cognoscit: ⁊ illud p̄dicit snia est dei: qñ aūt deus aliqd fm cōnexionem particularium p̄dicit esse futurum non sniat illud futuꝝ: sed dicit q̄ sic futurum esse p̄sens cārum cōnexio requirit. Et ad istum sensum reducunt oēs iste propositiones cuz dz: morieris ⁊ non viues. est sensus tua infirmitas nunc regrit q̄ morıaris ⁊ nō vinas: ⁊ cum dz. 40. dies ⁊ niniue subuerteꝫ: est sensus p̄tia pctā niniuitarum regrunt q̄ vsq̄. 40. dies subuertaꝫ ciuitas: si aūt niniue nō subuersa fuit: vel Ezechias non fuit mortuus nihil magis mutatum est in verbo dñi q̄z si nūq̄z dixisset. Et sic prophetia Esaie ⁊ Jone nō fuit falsa: qz verba ꝓphetarum sequunt eum intellectū quem deus intēdit: qz deus per prophetas loqui dz: vt ꝟz isto. c. Et sicut veritas vel falsitas alicuius ꝓpositionis dz iudicari ad intentionem ꝓferentis: sic verba prophetaꝝ cum a deo sint fm dei intentionē veritas eorum iudicanda est. Et lz prophetа intelligat qd significant ea q̄ ei reuelātur: ⁊ sciat q̄ deus ea reuelat: tñ nescit semp vtrum ꝟz predestinationem dicātur: an fm cōnexionem cārum particulariuz vt ꝟz Jobelis. 2. c. qs scit si cōuertaꝫ ⁊ ignoscat dñs: ⁊ relinquat post se bñdictionem. Et ideo cōtingit q̄ aliqñ prophetа intelligeret ꝓphetiam que erat fm p̄destinationem esse fm cōnexionem cārum particulariuz: ⁊ aliqñ econtrario: ꝟz primū de moyse: qz deus protulerat ꝯ eum snīam q̄ nō intraret vltra iordanem: ⁊ hoc fuit fm dei p̄destinationem vt patuit in effectu: sed moyses putauit ꝯrium: ideo precatus est dñz vt dimitteret euz transire: ⁊ dñs ad eum nō loquaris mihi vltra de hac re: non enim transibis iordanem istum vt ꝟz. ē. 3. c. Scōm ꝟz de iona qui putauit niniuem esse subuertēdam: ⁊ stabat extra ciuitatem respiciens: ⁊ qñ vidit eā nō subuerti voluit: lz lz ista ꝓbent ea que deus sniat semp compleri ⁊ ꝓphetas semp vera loqui. Tñ adhuc manet argm̄. s. q̄ non p̄t distingui prophetа verus a falso: quia non constat eis quibus prophetа dicit quomodo dicatur: ideo si non eueniat nescient distinguere vtrum est verus ꝓphetа an falsus. Aliqui dicunt vt Nicolaus q̄ in hoc distinguitur bonus a malo: qz boni ꝓphete lz a principio ignorent: vtrum fm certitudinem diuine p̄destinationis an fm mutabilitatem cārum particulariū dictū sit: tñ post eis reuelaꝫ ⁊ ipsi reuelant ea eis qbus añ ꝯria dixerant: ⁊ sic vz q̄ ipsi vere ꝓphete fuerint. Sed nō videt semp qz lz Esaias reuelauerit immediate Ezechie q̄ deus sanaret euz: sed nō cōtingit sic in oibus: de Jona nō videt sic: sed ipse lz timeret q̄ deus misereret: tñ per reuelationem nesciebat vtrum subuertenda esset an nō: ideo ipse exiuit extra ciuitatem cōsiderans vtrū caderet: ⁊ dato q̄ deus sibi reuelasset ante finem illoꝝ. 40. dierum q̄ nō esset subuertenda: tñ ipse non reuelauit niniuitis: iō dubitarent de ipso vtrum bonus ꝓphetа fuerit. Ad aliqualem ergo maiorem euidētiam opz distinguere de ꝓphetа fm regulas quas posuimus supra: qz quedam materie sunt circa q̄s nunq̄z datur nisi prophetia fm diuinaz p̄destinationē ⁊ nullis qñ non euenerit: sicut ꝓphetа dixit pspicuum est ipsum esse falsum ꝓphetam. Si aūt fit circa mām in qua p̄t dari fm predestinationem ⁊ fm cārum cōnexionem: tunc non p̄t esse certa cognitio: sed p̄nt esse multe verisimiles p̄sumptiones. Primo si ille ꝓphetа alias cōsueuerat verum dicere: ⁊ ista magna p̄sumptio est: qz illi qui apud oēs approbatus est oia creduntꝫ ⁊ multa pmittitur agere et si sint ꝯ legem positiuam: vt diximus de dō ⁊ belia. Item alia p̄sumptio: qz illi ad quos ꝓphetia dirigitur respiciant dispōnem in qua erant tpe quo data fuit prophetia: ⁊ dispōnē in qua postea fuerint: ⁊ sine prophetia fuerit ꝑmittens bonum: siue pnuncians malum poterunt iudicare vtrū ex mutatione meritorum vel demeritorum suoꝝ potuerit mutari ꝓmissio vel comprobatio: precipue cum oēs boies credāt: qz lz deus eis mala pnunciet si conuertantꝫ mala non eueniēt: ⁊ sic dixerunt niniuite quis scit si conuertaꝫ ⁊ ignoscat dñs: ⁊ ꝓpter hoc pniam egerunt: ideo post. 40. dies manente incōcussa ciuitate possent credere niniuite q̄ deus exaudiuisset humiliationē eoꝝ: ⁊ tenuissent q̄ ionas verus prophetа fuisset: ⁊ ex his potest argui in alijs prophetis.

Capitulum. xix.

.ē. 12. d. Exo. 21. nu. 35. b Jos. 20. a. 15. q. j. c. illa ⁊ c. fi.

Cum disperdiderit dominus deus tuus gentes: quarum tibi traditurus est terram ⁊ possederis eā: habitaueriscz ī vrbibus eius ⁊ in edibus tres ciuitates separabis tibi in medio terre.

Lōnerio capli.

Cum. Supra tactum fuit de statu ⁊ regimine maioruz hic ꝟr agit de ordinatione minoruz: qz in rectissimis politijs nihil inordinatum manere dz. Et tangunt duo principaliter. Primo ponit quodam ꝑceptum ptinens ad statuz oīum simul sumptoꝝ. Deinde scdo ponit ea que ptinent ad directiones singuloꝝ. ibi. (Non assumes ⁊ transferes.) Pria diuiditur in tres partes. Primo de constōne trium ciuitatuz ꝑ max. Scdo de lege homicidaꝝ ibi. (Hec erit lex.) Tertio de superadditione triuz aliaꝝ ibi. (Cū aūt dilatauerit). (Cū disperderit deus tuus gentes). s. que erant vltra iordanē ad quas ımediate transiturus erat israel. (Tres ciuitates separabis tibi in medio terre.) Iste sunt ciuitates refugij. Et debebant esse vniuerse nouem: quaꝝ tres erant citra iordanem in terra seon ⁊ og. s. bosoz ⁊ golam siue gaulon ⁊ ramoth galaad. vltra iordanem esse debebant sex: sed qz iosue non erat occupaturus vniuersam terram ꝓmissionis vt ꝟz supra. 7. c. ⁊ Exo. 23. soluz mandauit ei moyses q̄ designaret tres ciuitates: ⁊ fuerunt. s. cedos sichen ⁊ ebron vt ꝟz Josue. 20. ca. ⁊ de istis tribus dz hic: alie tres adduntur. ī. qñ deus dilatasset terminos eoꝝ: ⁊ hoc cōpletum fuit in salomone qui subiecit vniuersam terram quaz priores nō subiecerant vt ꝟz. 2. Paralip. 8. c. et. 3. Re. 4. c. ⁊ iste ciuitates posite fuerunt in terra promissiōis vt equaliter distarent vt essent. q. in triangulo equilatero: vt non esset aliqua ciuitas que ab aliqua parte terre ꝓmissionis valde multum distaret. (Separabis tibi in medio terre tres ciuitates.) Licet in tota terra ꝓmissionis que capienda manebat sex ciuitates erāt separande: qz tñ moyses sciebat q̄ non immediate tota terra in manus israelitarum: qz victum fuerat Exo. 23. c. non ejciā eos a facie tua anno vno ne terra in solitudinem redigaꝫ: ⁊ crescāt ꝯ te bestie: paulatim expellam de conspectu tuo donec augeariz ⁊ possideas terram: idem ꝟz. 6. 7. ca. ideo mādauit ex iussione dei tres ciuitates: tunc solum constitui in refugium cum aūt dilatata fuit terra habitationis eoꝝ separare debebant alias treꝫ ciuitates sicut dz infra. (In medio terre.) Non est intelligendū q̄ iste tres ciuitates essent in medio terre. s. q̄ acciperētur tres ciuitates que essent inter se vicine in medio terre quaz caperēt in possessionem: qz tunc nihil magis videret proficere q̄ eēnt tres ciuitates q̄z q̄ eēnt due maxime: qz lra ifra repugnat huic expōni: sed est sensus q̄ iste tres ciuitates erant sic dispposite q̄ caperent totam terrā possessionis eoꝝ in medio. s. q̄ distingua tur tota terra quam in possessionē accepturi erant immediate post iordanem in figuram triangularem equilateraz: ⁊ tres anguli hui⁹ triāguli eglateri essent tres ciuitates exītes in tribus extremitatibus terre illius: ⁊ eg distantes essent ciuitates iste in ter se: fic enim declarat lra sequens vt quidam volunt: sed dic melius vt. ī. (Sternes diligenter viam.) Via sterni dz. i. ne applanari ne esset via aspera ⁊ prupta: sed satis plana: ⁊ sic quedā vie magne ⁊ plane vulgariter strate nuncupantur: ⁊ hoc est intelligendum fm conditionē: nam alique terre sunt que mōtuose sunt in quibus non poterat planari totaliter via: sed meliori modo quo posset fieri erat faciendum: vt ipsi qui confugerent ad ciuitates refugij cito venire possent ī ciuitates refugij ne hostis suus eum in via attingeret atq̄ occideret: dz ēt via sterni. s. q̄ poneretur in via aliqua signa directiua que viam indicēt

nullo

Diuisio eiusdem

Qō. I

A De cōstō ne trium ciuitatuz primaꝝ.

Notādū penes lit teram.

Nota

Obiectō ō cognitiōe veri ꝓphete a falso.

Nic. rñsio

Imprōbatio

Distinctio prophetaꝝ

Qūo verificant multe ꝓpōnes de futuro.

B nullo hoīe indicāte vt qui fugeret non perdat viam: ⁊ incurreret
† ī manus ꝓsecutorū cuꝫ viarū ambagibus deliraret. (Et ī treꝫ equaliter partes totam terre tue prouinciā diuides). ſ. prouinciam quā nunc acquiſturi erāt nunc tpe Joſue: ſecus aūt de ꝓuincia quā poſtea acquiſturi eſſent: qz illa in tres alias ciuitates diſtribuenda erat vt ꝑz infra iſte aūt tres ciuitates ꝑme ſic accipiebanť: qz tota illa terra diuiſa fuit in tres ptes equales: ⁊ in qualibet illaꝝ partium ponebať vna ciuitaſ. ſ. qꝫ fierēt qua ſi tres circuli: vel tres quadrati quoꝝ vnus non cōtinet aliuꝫ: ⁊ intra iſtos circulos includeť tota terra chanaan que caperetur tpe ioſue: ⁊ factis iſtis circulis inquireret in quolibet eoꝝ centrum: ⁊ ciuitas que eſſet in cētro illius circuli: vel propingoꝝ cētro eſſet ciuitas refugij: ⁊ iſto modo cōſonat tota lr̄a quod non erat ſm priozem expōnem: nam in lr̄a dr̄ qꝫ iſte ciuitates eſſent in medio terre: ⁊ tñ ſm priozem expōnem nō eſſet in medio terre: ſed magis in tribus extremitatibus terre magis diſtātibus a medio terre: ⁊ tñ ſm iſtam expōnem nō eſſet in medio terre: ſed magis in extremitatibus terre magis diſtantibus a medio terre: ⁊ tñ ſm iſtam expoſitionem erant ciuitates iſte locate in medio terre: nō qꝫ oēs tres erant coniuncte in medio totius terre chanaan: ſed qꝫ quelibet erat in medio illius terre in qua ponebať tanꝫ ciuitas refugij ſm aſſignationem circuloꝝ triū
† ſupradictoꝝ. (Item non conſonabat illa expoſitio: qz dr̄. (In tres partes equaliter totam terram tue prouincie diuides.) Tñ ſm illam expōnem non fiebat aliqua diuiſio: ſed manebat tota terra integra: ⁊ ponebātur ciuitates in tribus extremitatibꝰ maxime diſtantibus ſm iſtam expōnem conuenit: qz diuideba tur terra in tres partes equales ſm tres circulos: vel tria quadrata cōtinentia totam illam terram. (Item non cōueniebat
† illa expō: qz dr̄ infra. (Ut habeat e vicino qui ꝓpter homicidium profugus eſt quo poſſit euadere.) Erat enim intentio dei diſtribuentis iſtas ciuitates qꝫ vbicūꝫ aliquis eſſet in tota terra chanaan bēret prope ciuitatem aliquā in qua refugere poſſet ſi homicidiuꝫ caſuale accidiſſet: ponendo tñ modo illo valde incōuenienter locate erant: nam nullis eſſent ciuitates iſte ꝑpinque niſi illis q eſſent in extremitatibus ꝓuincie: ⁊ tunc adhuc melius eſſet qūocunꝫ ponere eas ſimul: vel alias in medio prouincie: tñ ponendo ſecundum iſtum modum nunc dictuꝫ: eſſent ꝓpinque ſibi ciuitates cum nulla ſtaret in extremitate ꝓuincie: ſed circa medium terre. in alia aūt poſitiōe minor diſtātia vnius ciuitatis ab altera erat maioꝝ qꝫ latitudo vel lō
L gitudo totius ꝓuincie cum ponerētur eque diſtantes in ſitu trigono: iſte ergo modus eſt quem lr̄a intēdit: alius aūt multū extraneus eſt ⁊ repugnās: ⁊ qñ dr̄ hic qꝫ terra diuidenda erat in
Notādū tres ptes equales nō eſt itelligēdū qꝫ acciperenť ptes eq̄les ſz numeꝝ ciuitatum villarum atqꝫ oppidorum. ſ. vt ſi in vna pte illaꝝ eſſent trigīta ciuitates qꝫ in alia eſſent totidē ſiue maioris aut minoris ſpacij eſſet: qz tūc non bēret ille q faceret homicidium ſemꝫ locum refugij propinquuꝫ. nā in terra illa que multum eſſet populata ciuitas refugij eſſet multū ꝓpinqua cuilibet loco illius terre: in terra aūt que non eſſet tñ populata diſtaret valde ciuitas refugij: ſed diuidebātur iſte tres partes terre eq̄
liter. ſ. quātum ſpacium terre cōtentum: ita qꝫ tñ ſpacium in lō gitudine ⁊ latitudine eſſet in vna terra ſicut in alia: ſz non eēnt totidem ciuitates ⁊ oppida: qz idē periculuꝫ erat ſi ciuitas refugij ꝓcul ſtaret ſi terra eſſet populata: ſicut ſi nō eſſet populata: qz vtroqꝫ modo hoſtis ꝓſequeretur occidentem caſualiter: ⁊ ꝓpter longitudinem vie caperet eum atqꝫ occideret ēt ſi ſit terra
† ſolitudinis. (Hec erit lex homicide fugientis.) Dic ponit ſcōm
De lege homicidarum. ſ. lex homicidarum. de iſtis dictuꝫ fuit Nuñ. 35. ⁊ ſupra. 4. Et dr̄ Joſue. 20. c. (Cuius vita reſeruanda eſt). i. oēs ſequentes cōditiones dz hz̄e homicida: vt in ciuitate refugij vita eius cōſer
† uet. (Qui percuſſerit ꝓximum ſuum neſciens). i. ſine intentione percutiendi: qz ille qui incidebat ligna de cuius manubrio ferrum effugit voluntatem occidendi nō habuit: ⁊ ſic ſi aliquis iaciebat lapidem vel telum in locum per quem nullus tranſire conſueuerat: ⁊ accidit qꝫ trāſiret aliquis ⁊ moꝛtuus eſt: nō fuit voluntarium homicidium. (Nullum cōtra eum habuiſſe odiū
† comꝓbatur.) Quia ſi eius inimicus eſſet non preſumeretur eum occidiſſe a caſu: ſz per excogitatā malitiam: ēt ſi a caſu fuerit. hoc aūt erat qꝫ ſi aligs erat inimicus eius qui moꝛtuus eſt ab aliquot ante diebus: ita qꝫ cognoſci poſſent iſte inimicitie ⁊ ꝑbari: ⁊ tunc nō poterat conſeruari iſte qui ꝓcutiebat ꝓximū ſuum dato qꝫ ignorans feciſſet: ⁊ in hoc adimebať ei multa
Notādū immunitas ꝓpter ſuſpitionem cātam ex inimicitijs ꝓcedentibus. (Non tñ intelligendum eſt qꝫ immediate ferebatur ſnīa contra iſtum: nā non fertur ſnīa ex qualibet preſumptione: ſed ex violenta: hic aūt non erat violenta. ſi ergo iſte fugeret in ciuitatem refugij: ⁊ hoſtis ſuus occideret eum in eadem ciuitate D
non tenebať ad penam ad quā tenebantur alij effractores immunitatis illius ciuitatis: nec qñ accipi debebat ille inde qui taliter occidiſſet obſeruabať ſolennitas que obſeruabať in alijs qui occiderant: ⁊ ante non erant hoſtes: de qua ſolēnitate habeť Nuñ. 35. c. ⁊. j. i lr̄a. (Sed abijſſe ſimpliciter). i. ſine aliqua †
cautela vel fraude ad occidēdum vel percutiendum. (Securis fugerit manum.) Dic ꝑñ eſſe duo caſus vnus cum aligs ſcindit ligna: ⁊ ꝓcutiens in duro loco vel qūocūꝫ aliter diſiliat tota ſecuris de manib⁹ eius. (Alius caſus eſt ſi in ſciſione ligno rum effugiat ferrum ſecuris de manubrio manēte manubrio i manibus ſciſoris lignorum. Et hz̄ in vtroqꝫ caſu poſſet homicidium fortuitum ſeq: tñ ſm magis preſumit eſſe inuoluntariuꝫ. ſ. manēte manubrio ⁊ diſiliente ferro: ꝓmus aliqualiter ſuſpectus eſt: qz potuit aligs dimittere ſecurim de manibus elabi vt alium percutiat: ſed tñ conſiderato qꝫ ille qui ꝓcuſſit non erat inimicus ꝓcuſſi preſumitur a caſu factum fuiſſe. de ſcōo caſu ē lr̄a ibi. (Ferrumqꝫ lapſuꝫ de manubrio.) ⁊ hoc eſt vez ſi legať †
lr̄a diſiunctiue: ⁊ non copulatim: ſi aūt legať lr̄a copulatim: vt videť ſonare eſt ſenſus qꝫ alicui ſcindēti ligna euaſit tota ſecuris de manu. ſ. ferrum cū ligno. Et deinde ex illiſione in euaſione effugit ferrum de manubrio: ⁊ ꝓcuſſit aliquem ⁊ occidit: iſte caſus eſt mediꝰ inter primū ⁊ ſcōm poſitos ſupra: eſt enim minoris culpe ſiue ꝑſumptionis q̄ꝫ primus duoꝝm: qz ferꝫ quod effugit in euadendo totam ſecurim de manu poterat ad maiorem diſtantiam ꝓuenire q̄ꝫ tota ſecuris ſimul peruenireť: eſt autem maioris culpe ſiue ꝑſumptionis q̄ꝫ ſecundus: qz in ſcōo nulla eſt ꝑſumptio. in hoc aūt preſumi pōt qꝫ tota ſecuris voluntarie dimiſſa eſt: deinde ferrū de manubrio caſualiter effugit. Alii qui cōmuniter loquentes ponunt hic vnum caſum. ſ. lapſuꝫ ferri de manubrio: ſed non patitur lr̄a. (Percuſſerit ⁊ occiderit.) †
Aliqui putant qꝫ dr̄ percuſſerit ⁊ occiderit: qz ſi ſolum lapſa ſecuris ſiue manubriū percuteret ꝓximū ⁊ non occideret: nō tenebatur mori ꝓ illa percuſſione: ⁊ ſi ꝓximus eius qui percuſſus fuerat percuteret percuſſorem occidendo eum erat reuꝫ mortis: hoc autē verum eſt: ſed nihil ſpeciale eſt. nam dato qꝫ aliquis percuſſiſſet alterū a ꝓpoſito ⁊ non moꝛeretur non debebat mori: etiā ſi hoſtis eius eſſet: ſed dabat impenſas in medicos: ⁊ reſtituebat opera eius vt patet Exo. 21. c. cum ergo aliquis percuteret ⁊ non occideret: non erat opus vt iret in ciuitatem refugij: ſed dicitur magis hoc: qz ſi aliquis percuteret ⁊ non moꝛeretur: ipſe poterat reddere teſtimoniū vtruꝫ alius eū percuſſiſſet a caſu vel voluntate: ⁊ hoc videtur: qz hic ponunť aliqua que accumulant preſumptionē. ſ. ſi erat hoſtis eius ab aliquibus diebus ante: ſi autē ſuperuiueret percuſſus ipſe poſſet enarrare veritatē. (Sed circa hoc queres vtrū intelligatur iſta littera de percuſſione qꝫ fieret percuſſio iſta in ſylua preſentibus teſtibus: vel nullo preſente. (Forte dices qꝫ hoc itelligebatur preſentibus teſtibus: qz hic dicitur qꝫ euaderet ſecuris manum ſcindentis: vel laberetur manubriuꝫ: ſi autē nullus huius rei teſtis adeſſet moꝛtuo percuſſo: ⁊ fugiente percuſſore in ciuitates refugij neſciretur vtrū ſecuris lapſa eſſet aut manubrium: ⁊ dato qꝫ aliquis alteruꝫ a ꝓpoſito occidiſſet diceret qꝫ euaſerat ferrum aut ſecuris: ⁊ ſic eſſet modus facilis ad occidendū aliquem quem vellemus occultando contra eū inimicitias. (Dicendū tñ melius qꝫ iſta ꝓcuſſio fieri debebat nullis preſentibus teſtibus: nā iura non vtunť leuibus probationibus cū reperiunt fortia fulcimenta: nullum aūt minus firmū genuꝫ probandi eſt q̄ꝫ per preſumptiones: ſz hic vtitur ſcriptura ꝑ ſumptionibus cum dicit qꝫ ab heri ⁊ nudiuſtertius percuſſor ꝺ †
ꝓcuſſorem nullū odium habuiſſe probať. Ergo opz qꝫ hic non eſſent teſtes. nam exiſtentibus teſtibus ex his cognoſci poterat vtrum illa percuſſio fuiſſet a ꝓpoſito vel ex accidenti. nam ſi teſtes haberenť certiſſime iudicaretur de facto iſto iudicādo: tñ per iſtas preſumptiones erat aliquid incertum valde: qz aliquis forte qui ab aliquibus diebus ante nullas inimicitias habuiſſe videretur forte haberet eas occultas: ⁊ a ꝓpoſito occideret: vel dato qꝫ non interceſſiſſent inimicitie poterat aliquid nouum emergere ꝓpter quod fieret homicidium a ꝓpoſito: ⁊ tamen omnes iſti gaudebant in munitate ciuitatum refugij: ⁊ ille qui ante habuerat inimicitias: ⁊ de quo cōſtabat qꝫ habuiſſet eas poterat percutere alterum a caſu: ⁊ tamen non gaudebat in munitate ciuitatum refugij: videtur ergo qꝫ iſta ꝓbatio debilis ex preſumptione accipiebatur in defectum plene

Qō. 2.
A
An iſta itelligať de ꝓcuſſiōe ſecreta vl' publica.

Doct. rñſio

ꝓbationis que erat p testes. ¶ Itē qz dicit hic ꝙ iste ꝑcussus abierit cum ꝑcussore in syluā ex quo inuitur ꝙ ambo ibant: ꝛ nullus alius si respiciat modus lre: nō ergo aderant testes per quos hoc ꝓbari posset. ¶ Ad argñ in ꝝium cū dō ꝙ ille qui ꝑcussit a ꝓposito: forte diceret ꝑcussisse a casu. ¶ Rñdetur ꝙ hoc verꝫ est. nā si ille qui ante hostis nō fuerit eius qui ꝑcussus ꝛ mortuus est: vel si erat hostis nō poterat ꝓbari ꝛ diceret per cussisse a casu credebat ei: ꝛ gaudebat imunitate ciuitatis refugij: ꝛ ad hoc veniebat ꝓsumptio: qz de illo qui hostis erat ꝓsumit ꝙ vellet occidere. de eo aūt qui nō erat hostiꝫ non ꝓsumit ꝙ vellet occidere. dato ꝙ occidere vellet ꝛ occidisset: nec ē inconueniens ꝙ ex ꝓbatione per ꝓsumptiōes sequat aligd inconueniens: qz est ꝓbatio imꝑfecta: ꝛ procedit vt in plurimuz non tñ necessario alia positio aliqualiter tolerari posset ꝛ rñderi ad ista argumenta: sed ista secunda positio veritate constat. (Hic ad vnam supradictaꝝ vbium.) Confugiet. i. poterit cōfugere: nam loquēdo de facto ēt illi qui a proposito occidebant ꝛ fuerant hostes ab aliquo tēpore ante: cōfugiebant ad ciuitates illas: tñ cōscito ꝙ ab heri ꝛ nudiustertius aliquas inimicitias habuissent cū eo qui mortuuꝫ est: nō gaudebant immunitate ciuitatis refugij ad quam confugiebant: ꝛ si forte hostis huius. s. proximus occisi occideret hunc in ciuitate refugij non erat effractor immunitatum illius ciuitatis. (Et viuet). i. ibi defendet ne aliquis posset eum inquietare: nam si aliquis qui occidisset sic alium in occisione lignoꝝ qui nō probaret fuisse ante hostis eius ꝛ cōfugeret ad ciuitatem refugij. dato ꝙ cum occidisset a ꝓposito si proximus occisi in ciuitate refugij occideret occisorem erat mortis reus: sicut sigs occidisset eum hoīem ꝙ nihil mali egisset quo aūt iste viueret Nu. 35. c. dō. s. ꝙ mānebat in ciuitate illa vsqꝫ ad mortē sūmi sacerdotis. (Ne forte primus eius cuius effusus est sanguis.) Dicit hic de ꝓximo. i. de cō sanguineo: vt filio vel patre aut fratre: ꝛ sic de ceteris gradibꝰ cōsanguinitatis. ꝛ hoc qz isti ex cōmunitate sanguinis magis se diligunt: vt dicit aristo. 8. ethi. vel qz ex mius isti debent magis prosequi iniuriam suoꝝ tanqꝫ iniuriam suam: qz sunt cōiuncte persone. (Doloꝛe stimulatus ꝓsequatur.) Quia naturaliter affligimur de occisione cognatorum. (Et apprehendat eum si longior fuerit via.) Ex quo infertur conclusio posita infra. s. ꝙ debēt ciuitates refugij in certa distantie equalitate locari: ne aliqua terra sit que multum distet a qualibet illarum ciuitatum. (Et percutiat animam eius). i. destruat vitam eius: anima enim multotiens ꝓ vita sumitur: vt illud qui amat animā suam perdet eam. Jo. 12. c. i. qui amant vitam suam cōseruare in hoc seculo pdēt eaz in futuro: ꝛ sic dicit Paulus Actu. c. 20. nō facio animam meam preciosiorem q̄ꝫ me. i. non valet vita mea magis q̄ꝫ ego totus. (Qui non est reus mortis.) Et hoc inconueniēs erat: ideo vitari debebat cōstituendo ciuitates in equali distātia. (Quia nullum odium ꝫ eum qui occisus est prius habuisse monstrat.) Istud ponit pro rōne vel causa superioris dicti. s. ꝛ pcutiant animam eius qui non est reus mortis: ꝙ autem non sit reus mortis subiungit: qz nullum odium ꝫ eum ꝙ occisus est habuisse ꝓbatur. ¶ Sed dices ꝙ ista non est legittima probatio. nam dato ꝙ aligs non habuisset odium cōtra aliū: ex multis aūt diebus subito poterat emergere aliqua causa vel litigiuꝫ ꝓpter quod vnus alterꝫ occideret iniuste: ꝛ esset reus mortis. ¶ Itē qz dato ꝙ non cōstet ꝙ ille qui alterum occidit habuerit inimicitias cum occiso nō poterat habere eas ꝛ occidere eum a ꝓposito ꝛ esset reus mortis. ¶ Rñdetur ꝙ ista ꝓbatio nō est necessaria: sed secūdum datam materiam. nā totus ꝓcessus ꝓbationuꝫ est hic per ꝓsumptiones vt patet supra. s. si ille ꝙ occidit alterꝫ erat inimicus eius: habita ergo ista ꝓbatiōe ꝓconstanti secūdum conditionem materie: sequitur ꝙ si aligs occiderit occisorē ꝙ nō habuerat inimicitias ꝫ eū quē occidit ipie agit: ꝛ ꝙ occidit aliquē ꝙ nō ē reus mortis: vl dō iste nō eē reꝰ mortis: nō qdez ꝙ nō occiderit alterꝫ a ꝓposito: ſz qz occidit eū cuius nō ꝓbatur inimicus: lex excusat eum ꝛ dicit nō esse reum mortis: si autem aligd probatum ꝓpter quod videat reus mortis iste ꝙ sic occiderat: secus est tñ a principio qñ non cōstat eū habere inimicitias cum altero: hz eum lex tanqꝫ nō reum mortis: lz secūdum veritatem mortis reus sit. (Idcirco ꝑcipio tibi.) Infert cōclusionem intentam quam supra posuit vt preceptum: hic autē assignata rōne eius infert eam vt cōclusionem: ꝛ dicit ꝙ nisi essent ciuitates posite ad refugium in satis ꝓpinqua distantia: posset hostis eius qui alterum a casu occiderat comprehendere eum in itinere ꝛ occidere: ideo debēt esse ciuitates in certa distantia situs. (Ciuitates equalis inter se spacij facias). i. ꝙ iste ciuitates tres refugij que in terra vltra iordanē constitui debebāt: eēnt inter se equidistantes qō pz ex modo superioris assignationis. nā diuidendo totam terrā vltra iordanem quaz iosue caperet in tres ptes circulos equales cōtinentes illas tres ptes terre si in centro cuiuslibet poneret ciuitas illa refugij: ne cesse erat oēs illas ciuitates eqdistare: vt pz si describant tres circuli equales: ꝛ cōtingat quilibet alios duos: necesse est ꝫ illorum circuloꝝ eqdistare: qz distant glibet duo centra ꝓ integrū diametrum circuli: ꝛ nō debent poni iste ciuitates in extremitatibus terre illius: sicut in tribus angulis trianguli eqlateri: qz hoc supra improbatum fuit.

De triuz aliaꝝ ciuitatum additiōe

¶ (Cum aūt dilatauerit.) Hic ponit tertiuz. s. de additione triū ciuitatum aliaꝝ. (Cum dilatauerit dñs deus tuus terminos tuos.) Dilatari termini dñr qñ terra aliqua extenditur vltra terminos assignatos. ¶ Et tunc dices ꝙ videt ꝙ terra chanaan nunqꝫ fuerit dilatata que dari debuit iudeis: nā deus ꝓmisit iudeis septē gentes vt pz Exo. 3. et. 6. c. ꝛ in plerisq; alijs locis: termini aūt istaꝝ terraꝝ ponunt Exo. 23. ꝛ Num. 34. ꝛ Deut. 11. c. isti tñ nunqꝫ fuerunt dilatati: immo nec vnqꝫ possederūt tantam terrā iudei habitātes eam: qñ multe gentes istaꝝ fuerunt facte tributarie tpe salomonis: ꝛ nō fuerunt expulse de terris suis nec delete vt pz. 2. Paralip. 8. c. ¶ Rñdet ꝙ termini terre ꝓmisse israelitis accipiunt duplr. ¶ Uno modo simplr pro terminis totaliꝫ terre ꝓmisse: ꝛ isti nunqꝫ dilatati sunt: imo nec repleuerunt eos hebrei habitando in terra illa: ꝛ hi sunt termini q describunt Exo. 23. ꝛ Num. 34. ꝛ Deute. 11. ¶ Alij sunt termini terre ꝓmissionis qui nō fuerunt termini simpliciter: ſz termini ad tempus dati. nā deus dixerat eis ꝙ nō traderet eis oēs gentes illas simul ne maneret terra sine habitatore: ꝛ redigeret in solitudinem: ꝛ bestie multiplicarent ꝫ eos vt pz Exo. 23. ꝛ supra. 7. c. tunc ꝙ determinauit certam ptem terre quā daret eis tpe iosue: ꝛ illa concludebat certis terminis: intra terminos aūt terre huius erant ille tres ciuitates refugij. postea aūt erant isti termini dilatandi: qz terra hostium paulisper in manus eoꝝ tradi debebat icipientibus eis multiplicari. s. paulatiz atqꝫ ꝑpartes: isti aūt termini qui dilatandi erant nō assignant in sacra scriptura: sed alij ꝙ erant termini totales qui nunqꝫ ꝓteriri debebant. (Sicut iurauit patribus tuis.) ¶ Queret aligs vbi fuit hoc iuratum. nā nō videt aligs locus in quo deus iurauerit hebreis ꝙ dilataret terminos eoꝝ. ¶ Rñdet ꝙ deus iurauit dilatare terminos israelitaꝝ: sed iurauit aligd equiualens. s. ꝙ daret eis terram septē gentium: vt pz sepe in exodo: ꝛ ꝙ clauderent illis terminis q continentur Exo. 23. ꝛ Nume. 34. ꝛ ga in tempore iosue nō erat daturus totam istam terrā deus: sed solam quandā partem eius: opz ergo postea ꝙ daret eis illam que superat non possessa: vt complerent termini totales assignati in scriptura: ꝛ hoc modo necessarium erat ꝙ dilataret terminos q stabant tempore iosue: ꝛ sic lz non promitteret deus dilatare terminos illius partis quā primo dabat: aut potest dici ꝙ deus hoc iurauerit in terminis: nā Exo. 23. c. ꝛ supra. 7. dō non poteris oēs delere anno vno: sed paulatim atqꝫ ꝑpartes: ꝛ sic ꝺtinue termini augendi erant: sicut paulatim gentes erant delende: istud aūt sub iurando ꝓmissum est vt pz plegendo lram Exo. 23. ꝛ. ē. 7. (Et dederit tibi cunctaz terrā.) qua si dicat ꝙ in tpe iosue pars eius data est: ꝛ pars danda mansit: cuius cause assignate sunt Exo. 23. ꝛ supra. 12. (Quam pollicitus est.) Promissio ista primo reperitur Gen. 15. c. deinde sepissime in exodo ꝛ libro numerorum: atqꝫ in hoc libro vbi ꝛ ponuntur termini istius terre promisse: vt sciretur quantum ꝓmissum esset. (Sicut iurauit patribus tuis). i. ꝙ sint tantum dilatati quantum iurauit patribus tuis. s. ꝙ illarum septem gentium terras totaliter possideret: sicut supra iurauit deus. s. Gen. 15. ꝛ Exo. 23. c. ꝛ hoc fuit vsqꝫ ad tempus salomonis: qui tenuit omnem terram a flumine terre philistin vsqꝫ ad terminum egypti: vt habetur. 3. Reg. 4. c. ideo vsqꝫ ad illud tempus non tenebantur constituere istas tres ciuitates. (Si tamen custodieris mandata eius.) Quasi dicat non fis certus ꝙ dabit tibi terram istam quā iurauit in omni casu: qz solum dabit si custodieris mandata eius: immo si non custodieris expellet te de terra quā possederis: ꝛ ista est cā quare deus tam paucas terras dedit iudeis toto tpe iosue. nā licet non expediebat dari iudeis totā terram ꝓmissam tēpore iosue ne redigeret terra in solitudinē: ꝛ crescerent bestie ꝫ habitatores vt pz Exo. 23. c. ꝛ vt maneret aliqua gens cū qua filij israelitaꝝ q nō nouerāt bella chananeorum haberēt consuetudinem pliandi vt pz iudi. 3. c. sed etiā peccata sua demeruerunt vt essent eis ille gentes repugnantes

Qō. 3 A An possit dici ꝙ terra chanaan nunqꝫ fuerit dilatata. Rñsio.

B Dubium Rñsio.

Obiectio

Rñsio

pugnantes ⁊ manerent ad inquietādū eos vt pz Judi. 2. c. cum oz: iratusq; ē furor dñi in ysrael ⁊ ait: q; irritū fecit gens ista pactum meū qō pepigerā cuz patrib⁹ eoz ⁊ vocem meā audire cō tempsit: ego non delebo gentes quas dimisit Josue vt in ipsis explar israelez vtrum custodiant mandata domini an non: sicut custodierunt patres eoz: dimisit ergo dñs oēs has nationes ⁊ † cito subuertere noluit nec tradidit in manib⁹ Josue. (Et suprādictarū trium ciuitatuz duplicabis numerū). i. q; ꝑmo deberent tres ciuitates assignari in terra ꝓmissionis ad refugiū: deinde duplicari debebant ita q; essent sex vltra iordanē: hec sunt ꝑter illas tres ciuitates que iam separate erant citra iordanem: de † q; bus. ē. 4. c. ⁊ Josue. 20. (Ne sis reus sanguinis). q. d. si ꝓpter negligentiaz totius multitudinis nō constituerent predicte ciuitates: vel nō in loco debito: ⁊ occasione huius aliquis occideret occisoz nō reum sanguinis: q; fugere ꝓpter distantiā non potuit multitudo hanc culpaz haberet vt notaret rea sanguinis. † (Si q; aūt odio hns ꝓximū.) Dic ponit lex homicide cui⁹ vita Lex hōicide cui⁹ vita reseruāda nō est. reseruāda nō est. (insidiatus fuerit vite eius.) ita q; ꝑbent insidie ga nō sufficit q; aliq; fuerit inimicus alterius: lz enim faciat magnā ꝑsumptionē: tñ nō facit plenam ꝓbationē: in oibus his regrunt testes qui viderint alis nō poterit ꝓbari homicidium esse voluntariuz vel casuale quocūq; modo fiat vt qdā volunt: melius tñ dic vt. ē. diximus. s. q; non regrunt testes sed ex pre- D † sumptionib⁹ ꝓzorib⁹ iudicat ſm suprādicta. (Mitteret seniores ciuitatis illi⁹ ⁊ arripient eū.) ita q; aduersarius. s. cognatus occisi petet a iudicibus ciuitatis q; dent sibi sanguinē: q; sanguinez fudit voluntarie: ⁊ tūc aut est notoriū q; ille volūtarie effudit sanguinē: ⁊ tunc tradent eū in manib⁹ aduersarij qui iugulabit eū. si aūt nō sit notoriū senes ciuitatis mittent eū securе ad ciuitatē in qua factū est homicidiū vt ibi ventilet cā sanguinis: ⁊ si inuenit reus ymediate occidit: si aūt innocēs reducit ꝑ sniaz ad ciuitatē ad quā cōfugerat vs. z ad mortē summi sacerdotis vt pz Num. 35. c. Si aūt cognat⁹ occisi occisoz in ciuitate refugii occideret anteq; peteret a senib⁹ ciuitatis siue carnaliter fuisset tāq; fractor ymunitatis illius ciuitatis reus mortis erat: supra fz quoz̄ūdaz positionē dicebat q; iste nō erat fractor ymu- † nitatuz ciuitatis illi⁹: sed hoc qō hic oz rōnabili⁹ est. (Et morietur nec misereberis eius.) Dic logt ad totū populuz q; nō deberet ꝓcurare q; occisor viueret: nec misereri eius: nō logt autez de cognato occisi: q; ille si vellet misereri posset ⁊ in h̄ valde merebat vt pz de David qui remisit mortē filij sui amon. 3. Regū 14. c. iudex siue populus remittere nō debent nisi remittat aduersarius: q; iuste distribuere debent siue penaz siue bonorem. † (vt bene sit tibi.) qa multuz meret iudex siue tota cōitas in Precepta de directione singlor. puniendo malefactores. (Nō assumes ⁊ trāsferes terminos.) Dic ponit scōm ꝓncipale. s. precepta de directione singuloz. Et ꝓsequant ꝑcepta de directiōe irascibilis: cōcupiscibilis: ⁊ rōnalis: que sunt tria soluz regulabilia. Et ponit hic incidentaliter de mutatione terminoz̄um: quia ista mutatio fit absente domino agri vel vinee. Et quia homicide casuales manebāt multo tempore E extra terraz suam. s. vsq; ad mortem summi sacerdotis: vt habetur Numeri. 35. c. Et sic eo tempore poterat alius qlibet mutare terminos possessionū illius: ideo dicto de refugio homi- † cidarum dicitur de mutatione terminoz̄. (non assumes). s. lapidem qui positus ē ad distinctionē agroz̄. (⁊ transferes.) ponēdo intra possessionē ꝓximi tui vt assumas tibi aliquā partē Rab. sal. opio. possessionis ei⁹. C Ra. sa. qui aliq̄ facit pondus in verbis q̄ nō multū opz: dicit q; ponunt hic duo ẏba. s. assumere ⁊ transferre: q; sunt hic duoz ꝑceptoz trāsgressiones. s. furti cōmissio: q; dz nō assumes terminos: ⁊ terminoz mutatio q; dz nō trāsferes: ⁊ vult q; hoc soluz fit in terra ꝓmissionis: in alijs aūt terris soluz cōmittat cōtra ꝑceptū de nō furādo ⁊ nō cōtra aliqd Determinatio auctoris. aliud: q; nihil aliud est sumere terminos q̄ trāsferre. Si. n. accipiat assumere terminos soluz sine translatione nō est aliquod peccatū: ergo nec cōtra aliqd ꝑceptū: ⁊ q̄ dicit q; hoc solum est in terra ꝓmissionis falsum videt: q; si cōtra duo ibi precepta ageret etiaz in qualibet alia terra cōtra ista duo necesse est agi: quia semp termini assument ⁊ transferent: als nō pōt fieri translatio terminoz̄: ideo q̄ dz in terra quā itrabitis possidēdam nō dz quasi in alia terra aliter fiat: lz ga in nulla alia terra † ipsi victuri erant nisi in terra ꝓmissionis. (Quos fixerūt priores in possessione tua.) Illi terminos in possessionib⁹ fixerūt q; possessiones ꝓmo coluerunt: vel eas ab alijs emerūt ⁊ terminos ad volūtatē suā posuerūt nō ꝓiudicādo alijs ⁊ signāt isti termini distinctionē ꝓprietatis agroz̄: in tpe aūt cuz fuit cōitas rerum siue cum tot possessores nō erant qui oia occuparent manebant agroz̄ terre sine limitib⁹ assignate: vt ait Ouidius metamoz. libro primo. Cōmunēq; ꝑus ceu lumina solis ⁊ aure. Laut⁹ bumum longū signauit limite messor. (Nō stabit testis vnus contra aliquem.) Quia dicebat. ē. de homicida: hic agit de modo probandi homicidiū. s. q; nō ꝓbet ꝑ vnū testez sed ꝑ duos ad minus (nō stabit testis vnus) valde rōnabile hoc fuit. naz iura diuina ⁊ humana in hac parte respiciunt bonum statuz politicum bonus status politicus est q; inquirat veritas ne aliquis qui damnū passus vel iniuriaz maneat cū dāno vel iniuria. † Bon⁹ stat⁹ politic⁹ qd sit.

C Est etiaz status bonus politicus vt ista veritatis inquisitio sic fiat ne contra aliquez innocentez iniuste iudicetur: in hoc autem erat quedaz moderatio danda. nam nec oportuit valde multos testes peti: nec valde paucos. s. vnuz. Primo quia iura humana valde fugiunt q; aliquis damnetur ꝓpter malam testiū probationem: ⁊ ob hoc non decuit esse vnum testem solum in aliqua causa quātūcūq; illa parua sit. Et hoc propter multas rationes. C Primo quia vnus faciliter posset errare: quia non recordaretur si factum a multis diebus transijsset: multi autez bene recordabuntur. C Etiaz quia lz factū sit recens: tamen forte vnus non respexit conditionem facti: multi autem melius respiciunt. C Item quia quātuz ad nos nō constat testimoniū vnius sicut testimoniuz plurimoꝝ. nam cuz vnus in vna causa deponit nescitur: nec potest haberi firmuz q; ille falluz aut verū dicat: cum autez plures super eandez rem deponūt satis notificatur q; res sic se habuerit. nam vnus non potest diuinare q; alius dicit aut vult: cuz ergo vn⁹ testis deponit circa aliquā rem: ⁊ postea alius testis nō audiens depositionē illius: idez deponit cuz non possit idez deponere tanq; ab alio audiuerit: nec̄io conijcimus q; isti concordant in eodem dicto: quia veritas rei sic se habuit. C Et Testium dicta ḡre singulatiz accipiunt. inter alias causas quare testiuz dicta singilatim accipiunt: ista est vna. s. q; sic nos qui rem non vidimus arguere possim⁹ sic vel sic rem fuisse: si eniz testes sua dicta publice ꝓponerent: ita q; vnus coram alio diceret non constaret nobis vtrū falluz aut veruz dicerent: quia posset vnus sequi dictuz alterius: si autem singilatim deponant cuz vnus non audiat dictū alterius nō poterit illud sequi nisi rei veritas sic se habeat: ⁊ si falsē deponant comprehendet in eis varietas: ⁊ iste est optimus modus ad cō uincenduz testimonium aliquoꝝ esse nullum: quia sunt in dictis suis singulares: vel sunt contrarij: ⁊ sic necessariuz erit aliquem eoruz falsum testificari. Et hunc modū habuit Daniel ad conuincenduz seniores accusantes Susannā de adulterio: ⁊ testificantes contra eaz. nam singilatim vnusquisq; deposuit ⁊ vnus dixit sub cino arboze eos fuisse fornicatos: ali⁹ vero sub primo factuz esse testatus est vt patet Dani. 13. c. ex quo falsum dixisse cōuicti sunt: si tamen vnus audiuisset depositionē alterius concordasset cū eo ⁊ sic non potuissent conuinci de falsitate. C Itē quādo vnus testis reciperetur in causa faciliter corrumpi potest per subornationem: cum autez multi sunt lz vnus subornet non tamen poterunt omnes alij ita faciliter subornari: in nulla ergo causa quātūcūq; sit parui momenti dictū vnius recipiendum non est: ⁊ quādo multi accipiunt in testes: si in testimonijs suis singulares sunt non accipiunt dicta eoꝝ: ac si esset vnus testis: ⁊ isti testes duz plures fuerit firmius testimoniū perbibēt. B Quare non oportuit eē valde multos testes. Non tñ oportuit poni de necessitate valde multos testes: vtpote q; non esset ꝓbatio sufficiens nisi adessent sex vel septem testes aut plures. Nam sicut per dictū vnius soli⁹ testis si faceret in aliqua causa plenā probationē daretur via ad veritatem interimendaz: ita si non fieret probatio sufficiens nisi per septem aut octo testes auferet via ad veritatē inueniēdā. naz cū septez aut octo testes de eadez re difficulter habeāt rarissime res aliq̄ probari possent: ⁊ sic veritas suo raro prodesset auctori cū eam vis aliquādo probare posset: dederunt ergo iura taz diuina q̄ humana in hoc moderationem vt nec vnius solius dictum reciperetur: nec valde multi coexigerentur: sed sufficerent duo testes. In aliquib⁹ autez causis vel cōtractibus iura humana voluerunt plures testes esse sicut in testamentis ⁊ codicillis: ⁊ alijs similib⁹: de quibus alia causa specialis est: ⁊ sic patet qō dicitur q; non stabit testis vnus contra aliquez hominē quicquid peccati aut facinoris fuerit. (Quicquid illud peccati ⁊ facinoris fuerit.) Siue sit peccatum paruum siue magnum: siue sit causa ciuilis siue criminalis quantūcunq; modica: ⁊ vocatur peccatum quod contra proximum cōmittimus: facimus autem qō circa deum principaliter: sicut idolatria ⁊ similia. (Sed in oze duoruz † vel trium.) Qui non sunt in suis dictis singulares: quia tunc nō probant nisi vt vnus testis. (stabit omne verbum). i. quodlibet verbuz iudicabit verū vel falsuz si duo testes aut plures affir-

Quō. 4. A Quare de⁹ ⁊ iura hūana noluerit in ꝓbatiōe tñ esse vnū testē nec eē valde multos.

mauerint vel negauerint: in ore aūt vnius nulluz verbū est: ga ꝓpter affirmationē vel negationē vnius nō credit eē vez vel falsum aliqō verbuz (si steterit testis mendax.) Dic ponit pena falsi testis.(accusans eū ꝓuaricationis).i. testificans cōtra euz falsē de ꝓuaricatione de qua steterat accusat⁹: qz testis nō accusat.(stabūt ambo quoz cā est ante dñm).i. testis ꝑtra quez accusat de falsitate: z ille ꝑ quez testimoniū tulit: z hoc si ille ꝑ quez falsē testificatū est velit accusare testem cozā dño.i. cozā tabernaculo in quo dñs spāl'r habitare dicebat: vt qlibet timeat ꝓponere vel defendere falsiuz.(in cōspectu sacerdotū z iudicū).s. alioz iudicū populariū: qz ad talez accusationē multi cōueniebant ad inquisrēdaz veritatē: vel dz.(in cōspectu sacerdotum z iudicū qui fuerint in dieb⁹ illis).i. in cōspectu sacerdotū qui nō sunt iudices z in cōspectu sacerdotū qui sunt iudices: quia oēs cōueniebant ad audiendā talez cām que magna erat: erant eniz quidaz sacerdotes qui erant iudices z vocant in euāgelio sepe seniores.s. 70. seniores qui erant iudices de domo iudicij: z manebant in loco sanctuarij apud quos tot⁹ iudicature ꝓncipat⁹ erat: de quib⁹ satis dictū est. ē. 17. c. alij erant sacerdotes ministrantes ꝑ tēpora sua qui nō erāt de istis iudicib⁹. 70. z qñ talis cā tractabat: qz intra templuz siue cozā tabernaculo dñi tractabatur: oēs sacerdotes tā iudices qꝫ nō iudices ad hoc cōuenire debebāt.(Lūcta diligētissime pscrutātes.) Ista cā cū magna diligentia tractari debebat cum sit altissima cā. s. pure criminalis: nam si cōpertū foret falsē deposuisse testez infligebat ei eadem pena que ei ꝑ quez deponebat ꝓ imposito crimine irroganda erat: moz aūt bois aliqd maximū est: vel si forte reperiatur q testis vere deposuit: moz infligēda est vel alia pena ei ꝑ quem deponit: ideo vtrobicz cā sanguinis est: vnde cuz magna attentione fieri debet ingsitio veritatis. (Inuenerint falsum testem dixisse.) Iste accusatiu⁹ falsuz in masculina terminatione ponit z nō in neutra: qz est adiectiuū determinans testem: z ꝑ qa postea sequit accusatiu⁹ hui⁹ infinitiui dixisse a parte post. s. mēdaciuz.(reddent ei sicut fratri suo facere cogitauerat.) ga testis falsus intēdebat per dictuz suū alium ledere siue corꝑalr: siue in pecunia: sz ꝓncipalr intelligit in cā criminali in qua est corꝑalis punitio qō ꝓ ꝑ talionē que sequit. s. oculum ꝓ oculo.(Sicut fratri suo facē recogitauerat.) Falsus testis ex mala intētione falsuz deponit: sed aliqs dicet q interdum testis non deponit de opione. s. q putat se sic bñe vel alr: nam sic deponēs nō fateret plenā ꝓbationē: deponunt aūt testes de certa sciētia dantes cām sui dicti. s. q viderūt tale vel tale fieri aut audierūt aliquas psonas talia vel talia colloquētes: q aūt sic aliqs deponat id qō nō est nō cōtingit sine aliqua malitia: sicut ergo cogitauit ledere alterū siue in bonis possessis siue in persona: fiet ei sicut facere cogitauit.(Et auferes maluz de medio tui.) Iste qui falsē cōtra aliquē deposuit maluz quoddam est: qz alijs exēplū ad malum est vt impune testificarent mendaciuz cōtra ꝓmū suū: etiaz est malus in se qz ex iniquitate sua demeret vitam: dz ergo iste auferri de supficie terre: qz alijs nocet z terram inutilr occupat.(vt audientes ceteri timorē habeāt).i. qñ visa z audita fuerit punitio talis alic⁹ viri falsuz testificātis: alij terrebant magnitudine pene: z arcebant ab hoc scelere: ista est intentio ꝓncipalis cuiuslibet boni legislatoris in illatiōe penaꝝ: magis enim intēdit cozrectionē eoꝝ qui nōduz mali sunt sed mali esse pñt: aut esse ꝓponunt qꝫ punitio eoꝝ qui cruciant: multe alie causse sunt quare peccātes puniri debent: vt declarat Boetius de cōsola. lib. 4. prosa. 4. de qb⁹ magis dixim⁹. ē. 17. c. (nō miserebēris eius). s. ad dimittenduz impunituz eū: sed bñ deberet cōpati doloꝛi illi⁹: qz caro nr̄a est. Et hoc dz iudici qz accusans euz bñ pōt remittere iniuriam suā ex misericordia ita q nō puniatur. (sed animā ꝓ aīa).i. si ꝓpter crimen qō testis cōtra aliquē ꝓponebat moꝛs infligēda erat: ita q accusat⁹ ꝑderet aīaz. i. vitaz testis dabit aīaz. i. vitā suā.(oculuz ꝓ oculo).i. si merebat perdere oculuz: testis ꝑdet oculū z sic de oībus alijs. Ra. sa. dicit q nō ꝑdebat oculuz vel pedem: sed dabat aliquā pecuniā in cō pensationē: vt diximus Leui. 24. c. de b̄ et Exodi. 21. c. Sed ad hoc distinguēduz qa aut accusans falsuz testē vult eū accusare ad infligēdaz penā ciuilez: aut ad soluēdaz aliquā pecuniā: qa actiōes crīales ciuilr intētari pñt: si aūt intētet actionem crīalr cōdemnabit testis falsuz ad penā corꝑalem quā pati tenebat accusat⁹ si vere crimē cōꝓbatuz fuisset: z tū data sūa poterit remittere penā illaz qui accusat⁹ ante extiterat. si aūt actio fuerit ꝓposita ad cōdemnationē in pecunia nō poterit post accusans eū facere corꝑalr puniri: z tunc dabit pecunia ꝫm magnitudinez criminis z pene que infligi debebat: z sz corꝑ⁹ liberam estimationē nō recipiat: tū poterit ipse qui passus est iniuriaz petere aliqd: nec tū tenet dare cōdemnatus qcqd alius petierit in quocūcz crie: sed solum qñ ex crimine falsē dicto merebat accusatus capite puniri ꝑ Exodi. 21. c. de illo qui amonit⁹ noluit includere bouē corrupetā z occidit virū vel mulierē: qz tunc dz occidi dñs: si tū ꝓciuz ei fuerit ꝓpositū reddet quātuz fuerit postulatus: ergo in alijs nocumentis vbi nō est infligēda moꝛs nō dabitur quātum petitum fuerit: quia non debent alia nocumenta morti adequari.

¶ Capitulum. xx.

Si exieris ad bellum contra hostes tuos: z videris equitatus z currus z maiorez qꝫ tu habeas aduersarij exercitus multitudinem nō timebis eos: qz dñs dei tuus tecū est qui eduxit te de terra egypti.

Si exieris. ¶ Positis supra gbusdā ꝓceptis circa act⁹ iudiciales: hic ponit quedaz regule ad diri genduz motus irascibiles: ira eniz ad expetitionē vindicte est q marie est in occidendo. ¶ Et primo agit de occisione publica. ¶ Scōo de occisione priuata. c. sequēti. ¶ Et tanguntur duo ꝓncipalr. ¶ Primo de gbusdaz antecedentib⁹ ad belluz. ¶ Scōo de alijs comitātib⁹ ipm. ibi. (Si qñ acceſſeris.) Et ꝑma diuidit in tres ptes. ¶ In ꝑma ponit timoris remotio z pugnatoꝛ cōfortatio. ¶ Scōo quarūdaz psonarū ad discedendū de castris amonitio. ibi. (Duces quoqz.) ¶ Tertio bellatoꝛ dispositio. ibi (Lūcta filuerint). (Si exiens ad bellum contra hostes tuos.)

Lōnerio capituli.

Diuisio eiusdez.

¶ Loquit de bellis que facturi erant postqꝫ adepti fuissent magnā partē terre ꝓmissionis: ꝑ qa amouent faciētes domū vel plantātes vineaz nō ire ad belluz: sed ista non cōtingebat eis facere donec in pace tenerent aliquā partem terre ꝓmissionis. (Et videris equitatū z currus.) In istis enim erat virtus bellica z vocat hic currus quadrige falcate hñtes quatuoꝛ equos: ideo quadrige vocant vt ꝑ. 3. Regū. c. 10. de his diximus. ē. 11. ca. (Non timebis eos) qa nō est pugna in multis z ī paucis: sz sicut fuerit voluntas in celo ita fiet: vt habet ꝓmo Macha. 3. c. sic dixit Jonathas ꝓmo Regū. c. 14. s. nō ē dño difficile saluare in multitudine vl'r in paucis. (Quia dñs dei⁹ tuus tecū est.) Si ergo deus ꝓ nobis qs ꝗs contra nos ad Ro. 9. c. (Qui eduxit te de terra egypti.) Dat eis signū ad nō timēduz: qz sicut de⁹ eduxit eos de egypto in manu forti z brachio excelso diuidēs mare z pugnāꝫ ꝓ eis cōtra egyptios: ita hic pugnabit ꝓ eis etiā ipsis tacētibus vt ꝑ Exo. 14. c. (approꝑinquāte aūt iam bello). i. qñ steteritis apud vrbem quā obsidere debetis vel in campo vbi congressuri estis. (stabit sacerdos ante faciez z sic loquet ad populum). i. cozaz toto populo. (bodie pugnā cōmittitis). i. cōmissuri estis: qz qñ ista dicunt nondum pugnat. (nolite metuere). i. non affligatis vos in cozdib⁹ vestris: qz dictio hebraica hic posita signat cōterere. (nolite cedere). i. recedere fugiēdo eos. (Qz dñs deus vester in medio vestri). Spāli mō in habitādo per vestrā ꝓtectionē: vel dz de arca qꝫ aliqñ ducebat ī castra bellica vt ꝑ ꝓmo Re. c. 4. sz raro adducebat vt ꝑ ibi: qz philistei admirati sunt de insolita exultatiōe iudeoꝝ in castris z cognouerūt q h̄ erat: qz illa die arca dei venit ī castra z nō heri z nudiusterti⁹. ¶ Itē ga multotiēs legunt iudei deuicti: sz nunqz legit q arca dñi rapta fuerit ab hostib⁹: tunc ergo nō ibat in castra. (Duces quoqz.) Dic ponit scōm. s. quarūdaz psonarū de castris expulsio (per singulas turmas.) turma continet cōgregationē trigin ta viroꝝ: sz aliqñ accipitur turma ꝓ maiori coordinatione: z quilibet dux in turma sua clamabat ista qꝫ sequunt: vel forte z melius maiores duces belli transibant per omnes turmas clamantes ista vt viderent quot fugerent vel manerent: z non fiebat ista discessio a castris in ciuitatib⁹ iudeoꝝ: vel in itinere aīt locum belli: quia ibi magis solent homines timere: ideo magis sciri posset qui essent timidi vt alij electi manerent: quia meli⁹ est paucos z bonos habere tyrones qꝫ indoctam multitudinez: vt ait Vegetius de re militari libro primo. (Quis est homo qui edificauit domuz nouam.) Quatuoꝛ genera personarum excluduntur a bello: ne ipsi fugientes totuz cōturbent exercitū. (z nō dedicauit eam). i. solennizauit vel strenauit eam: quia facta domo anteqꝫ dominus ibi moꝛari inciperet inuitabat amicos suos ad nouam domum z faciebant gaudium magnum: z tunc morari incipiebat: z ista vocatur dedicatio domus sicut solēnitas

Qō. I

A Timoris remotio z pugnatoꝛ cōfortatio.

Pena falsi testis.

Obiectio.

Responsio

B Quarūdam psonaruz de castris expulsio.

Quatuoꝛ gīa psonaꝝ excluduntur a bello.

que

que fit in consecratione ecclesiarum dedicatio vocatur: ⁊ transfertur hoc ad quamlibet rem nouam dum ea vti incipimus.
† (Ne forte moriat in bello ⁊ alius dedicet eam.) Nolebat enim deus q̄ iste moreret cuz isto desiderio: vel quia existēs in bello ⁊ cogitans ista lacerat animo: ⁊ remisse pugnaret: vel meli⁹ ne si forte maneret in bello timeret q̄ moreret ⁊ alius dedicaret
† domū: ideo a bello fugeret aliosq; ad fugiēduz inclinaret. (Quis est homo qui plantauit vineam.) Hoc est ſm genus psonarū: qz simili desiderio tenent qui vineā plantauerunt: ⁊ nōduz comederunt de fructib⁹ (necduz eā fecit esse cōem) qñ plantabatur
† vinea vel aliqua arbor fructi⁹ triū annoz immundi erant: q̄rto anno oēs fructi⁹ offerebant dño: quinto anno oñs arboz fructi⁹ recipiebat: ⁊ tunc cōuocans amicos colligebant fructi⁹ ⁊ comedebant oēs cum letitia vt pz Leui. 19.c. ⁊ in hoc dicebat vinea
† facta cōis in hebreo habet (⁊ nō cantauit eaz.) qa in collectione
L fructuū qñ fiebat cōmunis vinea cantabant amici cū letitia ma
† gna (de qua vesci liceat oībus). i. nondum deduxit vineā ad talem statū q̄ oēs de ea comedere possent vuas: qz quilibet ingrediens vineā ꝓmi poterat comedere de vuis ad saturitatē: vt
† j. 23.c. (vadat ⁊ reuertatur.) Iste ⁊ alij duo sequētes recedebāt a castris ꝓpter causas supra assignatas: vel quia posset mori in bello ille homo: ⁊ sic videret infortunat⁹ ſm vulgarē opionem quā ponit phs. 2. phisi. q̄ infortuniū est prope magnū bonū existere ⁊ illo priuari. Item quia alij boies videntes infortunium
† istoz multuz retraherent ab intētione pugnādi. (⁊ alius fungat
† officio eius). i. faciat vineam cōem sicut iste facturus erat. (Quis est homo qui desponsit vxorē.) Hic ponit tertiuz genus. ſ. que cōtraxerūt per verba de p̄ti sed nōdum cōsumauit carnaliter
† matrimoniū. (qui desponsit vxorē). i. desponsauit sibi vxorez q̄ cōsensum dando ei fidem: de ceteris que sequūtur ad matrimo
† niuz. (⁊ nō accepit eaz). ſ. ad] cohabitationē post cōsumationez p copulaz: qz ante istam cōsumationē manet puella in domo patris sub p̄ria ptāte: deinde transit ad viri ptātez per mutuā co-
† habitationē cū eā accipit vir. (Ne forte moriat in bello ⁊ alius homo accipiat eaz.) Aialis homo qui solum ea que carnis sunt sapit: circa primos sponsarum amplexus ardentissimo tenetur amore vt ea ceteris que in vita sunt gaudijs anteponat: ⁊ in h̄
† deus eis complacet: qz adhuc populus rudis a maximis ⁊ licitis delectationib⁹ arcēdus nō erat. (His dictis addent reliqua ⁊ loquet ad populuz.) Hic ponit quartū genus ⁊ posita sunt tria superioza per se: ga illi tres modi liciti vident ⁊ sine verecundia recedentis: sed iste quartus cū dedecore recedentiū erat: quia fatebant se esse ad bellum ꝓpter timorē ineptos ⁊ ex cōse quēti fatebant se imperfectissimas partes politie: qz in politia nō solum opz recte viuere sed etiaz rectam in tranquilitate ad-
† uersus hostiles insult⁹ custodire. (formidolosus ⁊ corde pauido). i. boies multū timētes: formido eniz excessiuū timorē denominat: qz qui parū timidi sunt nō expellunt a castris: quia difficile est mediuz circa timores ⁊ audacias habere: qz materia cuiuslibet virtutis ꝓpter cōtinuitatē diuisibilis valde est ⁊ simplr mediū adipisci rarū difficile ⁊ valde laudabile est: ideo modicū a medio declinare ad timiditatē vel ad audaciaz vituperabile nō est: sed qui multū excedit vel deficit nō latet: ideo vituperabilis vt habet in fine scōi etbi. formidolosi aūt multū deficiunt
† a fortitudine: ideo a castris expellunt. (Ne pauere faciat corda
† fratrū suoz). ſ. ne ipso fugiente alij fugiant. (Cūq; siluerint.) Hic ponit tertiū. ſ. bellatoz dispositio. (Cūq; siluerint duces exercitus ⁊ finē loquendi fecerint). i. dicta fuerint oia supradicta per
D Bellatorū dispō. oēs turmas castroz ⁊ illi qui discedere debent a reliqua multi-
† tudine separati fuerint. (vnusquisq; suos cuneos.) dicit cuneus acies nimis glomerata in densum vt facile rumpi nō possint: ⁊ ad subintrāduz aduersas acies ꝓmptissima sit: ⁊ dr cuneus q̄si
† cocuneus de coeo is. i. cōiungo cōiungis. (ad pugnādum preparabit.) qa recedentibus de singulis turmis eis qui supra notati sunt manebant deordinate acies: ideo oportebat denuo ordinari: ⁊ multi de istis in bello separabant recedentes ex predictis causis. Unde qñ gedeon pugnaturus erat contra madianitas clamauit siquis est corde pauido recedat de castris ⁊ de. 32. milibus pugnatoz recesserūt. 20. milia ex hac cā vt pz Judi. 7.c.
† (Si qñ accesseris.) Hic ponit scōm principale de comitantib⁹ De comitantibus bellum. belluz. Et ponunt duo. Primo qualr se habeant ad hominez. Scōo qualr se habere debeant ad arbores (ad expugnanduz ciuitatē.) idem intelligit cū velint pugnare aduersus aliquos in campo vt volunt aliqui. sed nō est eadez rō: quia iste pugne cōmittebant a iudeis ꝓpter aliquas iniurias vel dāna recepta. Et si cōtra ciuitatem eis esset pugna accipiendo ea que intra ciuitatē erant: ⁊ ipsaz ciuitatē permittēdo recedere habitatores in pace aliqualez satisfactionē hēbant. ſ. si gentē in cāpo ad pugnādum cōuenientē oblata pace ⁊ suscepta abire pmitterent nullaz vtilitatē inde cōseq̄rent. (offeres ei pactū pacis.)

† Qō. 2. A Offerre pacez: ⁊ offerre pactū pacis differūt: ⁊ qūo.

Aliud est offerre pacē aliud offerre pactū pacis: offerre pacez est dicē si volunt in pace manere q̄ maneāt. pactū pacis offerre est dicere si vultis in pace abire relinquētes ciuitatē ⁊ ea q̄ intra sunt: vel manere tributarij: ⁊ ista cōditio solum offerebat ciuitatib⁹ que erāt extra terraz ꝓmissionis. Eis aūt que intra terrā illaz erant nō licebat hoc offerre sed oēs trasfodere gladio: nec licebat offerre pactū gentib⁹ cōtra quas spāliter deus bellum gerenduz esse mandabat vt cōtra amalechitas: vt hz Exodi. 17.c. ideo nō licebat aliquē eoz vite reseruare sub aliqua ditione: ideo peccauit saul qui reliquit viuū agag regem amalechitarū ⁊ perdidit successionē in filijs in iure regnādi vt hz p̄mo Regū 15.c. Et cuz intrauerūt iudei in terraz chanaā nō potuerunt facere pactū aliq̄ pacis cū habitatorib⁹ terre illi⁹: vt quouismō eos viuos permitterēt sed occidebāt in ore gladij: ⁊ qz aliquos eoz fecerunt sibi tributarios ⁊ receperunt ad alias cōditiones pacis vt pz Judi. 16. et. 17.c. inciderūt in furorez dñi vt pz magis Judi. 2.c. cuz dr: ascendit angelus dñi de galgala ad locum flentium dicēs: eduxi vos de egypto ⁊ introduxi in terram p̄o qua iurauī patrib⁹ vestris: ⁊ pollicit⁹ sum vt nō facerem irrituz pactū meuz vobiscum in sempiternū: ita dūtaxat vt nō feriretis fedus cuz habitatorib⁹ terre huius: ⁊ aras eoz subuerteretis: ⁊ noluistis audire vocez meaz quare hoc feciſtis q̄obrem nolui delere eos a facie vestra vt habeatis hostes: ⁊ dij eoz sint vobis in ruinā: ⁊ ob hoc cum gabaonite in dolo venissent ad Josue: ⁊ p̄rincipes israel cōponere volentes cum eis fedus ⁊ dixissent se esse de terra longinqua verboz suoz fulcimēta vtres veteres ⁊ diruptos ⁊ pānos attritos monstrātes: cū aūt facto federe post paucos dies cognitū est. ſ. die tertio q̄ essent de habitatoribus terre chanaā populus voluit nō obstāte pacto iterposito delere eos: ⁊ tñ non cōsensisset iosue ⁊ p̄ncipes multitudinis murmurauit cōtra eos populus: p̄ncipes tñ nihil mali intulerūt eis putantes se teneri iuramēto facto in positione federis cū ipsis gabaonitis: de bis Josue. 9.c. si tñ cognouissent iudei q̄ gabaonite erant de terra gabaon intra ambitū terre chanaā non pepigissent cū eis vllus fedus. (si receperit). ſ. pactū pacis: ita vt cōsederet tibi recepta ista cōditione q̄ seruiat tibi sub tributo. (Et aperuerit tibi portas.) Hoc erat signū q̄ gratā hēbant ditionē pacis oblatā a iudeis: ⁊ recipiebāt eos tāq̄ dños suos qbus se tributa p̄stituros ꝓfitebant. (cunctus populus qui in ea est). ſ. † taz viri q̄ femine: tā magni q̄ pusilli. (⁊ seruiet tibi sub tributo.) † iuxta mensurā delicti quā iponebāt iudei qualrcūq; ipsi imponerent: qz dñi nō erant illi ciues sui ipsoz sed hebrei erant dñi. (Si aūt fedus inire noluerit.) qa forte nō vult pacē aliquā recipere cū fortioreZ se credat q̄ sit populus iudaicus: vel data q̄ pacē desiderat: tñ non vult recipere cōditiōes pacis oblatas. ſ. vt sint tributarij: ⁊ ceperint cōtra te bellum oppugnādo te: vel defendendo se a te in malis q̄ inferre velles. (oppugnabis eā). i. † incipies facere bellum cōtra eā: qz certissime capies eaz. (Cūq; † tradiderit dñs tuus illaz in manu tua.) Non dixit si tradiderit eam dñs deus tuus quasi in dubio esset an traderet eā in manu eoz vel nō: sed certissime tenere debebāt q̄ si ipsi nō deuiantes ad cultū deoz alienoz in timore dei sui inciperent bellum cōtra aliquā ciuitatē cōtra quā iuxta pugnādi causaz hērent: dñs traderet eū in manus suas. (Percuties omne qō in ea generis masculini est.) Femine nō percutiunt in ore gladij: qz non fuerunt ipse origo discordie: sed viri etiā qz femie nō insurgerēt postea in belluz cōtra israelitas: si tñ dimitterent aliquos viros viuentes tollendo omnia bona eoz: vel faciendo in eis aliud genus stragis: possent postea isti viri insurgere in iudeos ⁊ contra eos gentes alias cōcitare ad suā securitatē: ergo oportebat istos viros occidi. De paruulis aūt illius gentis eadez cā non est: ꝓpter duo supra dicta. Primo quia pueri nondum capiētes arma ⁊ non capaces rōnis: nec iudicantes iniuriam vt paruuli nouem vel decem annoz ⁊. j. nō possent iuuare in bello illo contra hebreos viribus nec consilijs. Secūdo quia isti cum non iudicent aliquid perfecte: nec iudicent iniuriaz factam: ls postea superuiuant non ita accendent in odium ⁊ petitionez vindicte cōtra israelitas sicut si manerēt aliqui adolescētuli. 15. vel. 16. annoz: dato q̄ adhuc arma cape nō possent: iō illi mori nō debebāt: isti āt sic nisi forte sit aliqs spālis casus in quo ēt paruuli L trucidant vt pz. j. (Absq; mulierib⁹ ⁊ infantib⁹.) Ista pena infligit ꝓp culpā bellatoz: qz noluerūt oblatam conditionem reci- †

pere:mulieres aūt ꝛ paruuli pugnare nō poterāt: ideo vice reseruant:aliqñ tñ ēt infantuli gladio mori p̄cipiebant soliꝫ feminis virginib⁹ reseruatis: ꝛ hoc erat spāle vt post nullus de illo populo cōtra eos pugnare posset vt p̄z de madianitis Numeri 31.c.sed alique reliquie eoꝝ latuerūt qui crescētes in populum magnū israelitas magnis p̄lijs infestabāt vt hz Judi.6.capi. † (Et iumentis ꝛ ceteris que in ciuitate sunt.)semp reseruabantur ista ad vtilitatē pugnātiuꝫ nisi ciuitas anathematizaret:qz tunc omes:ꝛ omes:ꝛ oīa viuētia p̄cutiebāt i oze gladij vt p̄z de hierico Josue.6.c.(Et ceteris q̄ in ciuitate sūt).s.oīb⁹ supellectilib⁹ ꝛ pecunijs ꝛ qbuscūqꝫ reb⁹ possessis que nullo mō vtiles sint:ꝛ † adhuc de istis erat aliqd spāle:qz interdum ciuitate anathematizata:ꝛ oībus reb⁹ iussis perire aurum:ꝛ argentū:ferrum:ꝛ es: ceteraqꝫ gña metalloꝝ reseruabant in thesauris dñi ad vtilitatem sanctuarij:sic p̄z Josue.6.c.cū mandauit Josue dicēs:vos aūt cauete ne de his que p̄cepta sunt quicqꝫ cōtingatis:ꝛ sitis p̄uaricationiꝫ rei ꝛ oīa castra israel sub pctō sint:atqꝫ turbentur q̄q̄d auri ꝛ argenti fuerit ꝛ vasoꝝ eneoꝝ:atqꝫ ferri dño consecret repositū in thesauris ei⁹. Iteruꝫ facta fuit talis anathematizatio in terra regis chananei qui erat rex arad vt p̄z Numeri 21.c.naꝫ populus vouit dño sc̄ificare vrbes illas delendo eas si traderet eas in man⁹ eoꝝ. Et exaudiuit dñs preces eoꝝ:ꝛ tradidit ciuitates in manus eoꝝ q deleuerūt gentē illam subuersis vrbib⁹ eius:ibi aūt nō acceperūt aurū:nec argentū:nec es:aut ferrum p̄o dño oīa succēdentes. ¶Qō potuit esse ex duobus. ¶Primo ex inaduertētia illi⁹ populi israeliticī pp iram tunc candentē:naꝫ chananeus rex arad bis p̄secut⁹ fuerat iudeos:ꝛ fecerat in eis strages. Primo in sc̄o anno exituꝫ de egypto q̄si venerūt explozatozes:ꝛ murmurare fecerūt pp̄lm: ꝛ tunc data sñia dei ō eos mozt uisq; decē de explozatozib⁹ reliquus populus incepit tendere versus terrā p̄missionis ō mandatū moysi dicētis:nolite ascēdere:nō est enim oñs vobiscū ne cozruatis coram inimicis vestris:amalechites ꝛ chananeus sunt ante vos quoꝝ gladio cozruetis:deinde ipsis ascēdentib⁹ desēdit amalechites ꝛ chananeus q habitabāt in montib⁹:ꝛ p̄cutiens eos:atqꝫ cōcidens persecutus est vsqꝫ in oma vt p̄z Nume.14.ꝛ.s.1.c. sc̄am irrutionez fecit cōtra eos iste populus chananeoꝝ regis arad in anno.40.imediate post mortez aaron:nam audiens q̄ veniret israel per explozatoꝝ viam pugnauit cōtra illū ꝛ victoꝝ exīs ouxit ex illo p̄dazꝫ vt p̄z Numeri.21.c.bis ergo duobus israel per explozatoꝝ viaꝫ pugnauit ō illum ꝛ victoꝝ exīs ouxit ex illo p̄dam vt p̄z Nume.21.c.bis ergo duob⁹ cōtra populū chananeoꝝ accensus furoze ozauit vt traderent in manus eoꝝ: ꝛ tanta fuit vindicte cupiditas q̄ etiaꝫ in ipsas res inanimatas deseuire gaudebūt:ideo nō aduerterūt vt aliqd deo p̄mitterent. Sc̄om motiuū fuit:qz ista terra adhuc distabat a terra chanaā quā ipsi possidendaꝫ expectabāt ꝛ inquirebāt:ꝛ per multa loca transituri erant: vnde adhuc magnus eis labor foret si per illa terraruꝫ spacia ferri:ꝛ eris pondera multa deferrent cum vix paruulos ꝛ vxores in asinis suis deportare valerent: in anathemate facto in ciuitate hierico ne vtruꝫ istoꝝ duoꝝ motiuoꝝ stabat:ideo cōuenienter ibi potuit aurū:ꝛ argentum:ꝛ vasa enea: ꝛ cunctū ferrum in thesauro dñi segregari. ¶Primū nō erat: quia israelite nullaꝫ iram candentē in hierico vtinos conceperant cum nihil eis nocuissent sicut nocuissent chananei in terra arad. ¶Sc̄om ēt nō erat:qz hierico iam erat in terra chanaā ꝛ castra manebāt in galgalis:etiaꝫ si viri bellatozes ad diuersa loca expugnāda irent:ideo poterat ibi manere copia auri ꝛ argenti:ꝛ ferri:ꝛ vasoꝝ eneoꝝ quātūcūqꝫ esset sine labore israelitaruꝫ (oēm p̄dam exercitui diuides.) hic hortat eos ad actū iustitie distributiue:nam vt ait aristo.in.8.ethi.in oī cōicatione ꝛ amicitia est aliqō iustuꝫ inter cōicantes ꝛ amicos:ꝛ quāto illud iustum maius est tanto amicitia ꝛ cōicatio maioꝝ est. Si autē sit modicū iustum:ꝛ modica amicitia:ꝛ cōicatio erit.cuꝫ aūt nullus iustum fuerit amicitia oīs ꝛ cōicatio soluit:p̄z etiā in ipsis q̄ inbonestam amicitiaꝫ ꝛ cōicationē hñt sicut sunt adulteri:naꝫ cū adulteri inter se iustum aliqō hēant.s.q̄ quātum vnus cōdelectat alterū tantū cōdelectat ab eo perseuerāt:cum aūt alter eoꝝ nō reddit vicem dissoluit amoꝝ:sic p̄z in latronib⁹ q̄ sunt amici vtiles:qz adiuuant se ad lucrāduꝫ ꝛ cōicant in lucro. Si q̄ inter eos obseruet iustum.s.q̄ fiat distributio equalis rerū acquisitarum per furtum manent in amicitia illa ꝛ communicatione: si autem incipiat aliqs eoꝝ sibi maiozes partē a p̄pria re distribuendo alteris inequalr sequūtur litigia ꝛ dissoluit amoꝝ:atqꝫ cōicatio. ¶Hoc enim mirabile iustitia sup ceteras virtutes hz q̄ actus eius tam in bonis q̄ in malis regrit ad cōmanendum.

Nam nec ipsi mali sibi ipsis cōcordabant nisi quādaꝫ iter se iustitie partē habeāt saltez māliter:aliaꝝ aūt virtus actus ad solā permanētiaꝫ in bono efficiunt:ad maluꝫ aūt nequaq̄:ꝛ ob hoc iustitiaꝫ optimā virtutem aristo.noīat in.5.ethi.ꝛ inter ceteras excellentē sicut lucifer inter astra:nam ablata iustitia nihil sunt regna nisi publica latrocinia:vt ait Augu.4.de ciui. dei.c.4. diuidere aūt p̄daꝫ exercitui ad iustitiaꝫ ptinet: nō tñ debet fieri ista diuisio fm equalitatē arismeticā que est equalitas quātitatis vel numeri:sed fm equalitatē geometricā que est equalitas ꝓportionis.s.q̄ si istis decem viris euntibus ad bellum dantur mille denarij:nō debet quibuslibet aliis decem viris dari mille denarij:sed aliquib⁹ decez viris dabunt centū milia denarioꝝ: ꝛ aliquib⁹ decem viris dabunt solum ducenti denarij:si tamen obseruaret equalitas:ꝛ ꝓportio arismetrica que ē scōm excessum quātitatis ꝛ numeri:sicut dant decē viris mille denarij:ita deberent dari quibuslibet alijs decē viris mille denarij:naꝫ in quot vnitatib⁹ excedunt mille denarij:istos decez viros in tot vnitatibus excedunt alij mille denarij alios decē viros. Et ista est ꝓpria equalitas arismetica:sed manifestū est q̄ talis distributio iniusta est:debet ergo obseruari equalitas geometrica q̄ est fm habitudinē ꝓportionis.s.sicut se hz virtus istoꝝ decē viroꝝ ad mille denarios:vel dupla ita virtus vel dignitas aliozū decem viroꝝ est equalis vel dupla ad centū milia denarioꝝ:cū aūt distributio sic fit inter pugnātes oēs gratū hoc habēt: ꝛ ad bellum animant. Si aūt pugnauerūt:ꝛ postea duces p̄o se p̄edam accipiāt nihil aut modicū exercitui diuidētes viri pugnātes nō attēdūt ad pugnā:nec aliqd p̄obe fieri pōt:nihil enī magis est q̄ aliquē ducē vinci ab hostib⁹ faciat q̄ auaritia in suos: sic p̄z Alexādreidis libro p̄mo:nec menia nec turres ducem tutant auarum (exercitui diuides.)inter oēs de exercitu p̄eda diuidi debet:obseruata q̄litate geometrica vt.s.assignabat exercitus dicit multitudo viroꝝ euntiuꝫ ad bellum: ꝛ isti diuidunt qdaꝫ pugnant actualr cum hostib⁹:ꝛ qdā custodiunt sarcinas: vtrisq; aūt equalr distribuendum est fm equalitatē quātitatis que est equalitas arismetica: dūtamē cetera paria sint:sic posuit Dauid in legem vt p̄z primo Regū.30.c.cū ipse fecisset bellum cōtra latrunculos amalechitas:ꝛ cepisset eos:ꝛ oīa q̄ abstulerant a loco suo sicelech:ꝛ ab alijs locis ꝛ in p̄secutione hac latrunculoꝝ ducenti de viris Dauid lapsi restiterunt nō potentes ceteros insequi facta occisione latrunculoꝝ:ꝛ ereptione p̄ede de manib⁹ eoꝝ:viri qui cū Dauid descenderant nolebant dare partē p̄ede his qui lapsi resederant:ad quos Dauid ait:non sic facietis fratres mei de his que tradidit vobis dñs:ꝛ dedit latrunculos qui eruperant aduersus vos in manus vestras: nec audiet vos quisq; super sermone hoc:equa enim pars erit descēdētis ad p̄eliū:ꝛ remanētis ad sarcinas:ꝛ filr diuident ꝛ factū est in illa die ꝛ deinceps cōstitutū ꝛ p̄finitū ꝛ quasi lex in israel ad diez hanc:alijs aūt qui ad bellum nō vadunt nec manent ad sarcinas:sed in ciuitatib⁹ regescūt nihil de p̄eda diuidi debet: quia illi nō sunt de exercitu. ¶Sed cōtra hoc obijciet aliqs q̄ etiaꝫ illi qui nō sunt de exercitu debeāt accipere partē p̄ede:ga Numeri.31.c. dī q̄ filij israel iuerunt ad bellum cōtra quinq; reges madianitas: ꝛ non oīs israel:sed.12.milia viroꝝ electoꝝ ꝛ occiderūt hostes:ꝛ ceperūt p̄edam multā nimis:ꝛ deus mandauit vt tota p̄eda per dimidiū diuideret ꝛ medietas daretur.12.milib⁹ pugnatoꝝ reliqua medietas data ē toti residue multitudini israelitaꝝ que nō iuit in bellum. ¶Rñdet q̄ rō diuersitatis est ibi ab his qui manent in ciuitatib⁹,ꝛ oppidis laborantes in reb⁹ suis ceteris ad belluꝫ ꝓperātib⁹ duplex. ¶Pria est q̄ ista diuisio p̄ede inter eos qui manserunt in castris ꝛ eos qui iuerunt ad belluꝫ magis fuit ad vitāduꝫ q̄s scādaluꝫ de rigore iuris:erat nāq; magnū scādaluꝫ:qz si.12. mille viri q̄ descēderunt ad belluꝫ soli accepissent p̄edam: qz nimis multa erat valde fuissent ditati de quo cetera multitudo que in castris manebat ꝛ inuidisset ꝛ voluisset:inuidisset quidem quia illi ditiozes valde sup ipsos efficerent:dolerent aūt qa nihil de tantis diuitijs eis dabat tanq; ipsi abiecti:liuoze ergo⁹ ꝛ doloze cōmoti in viros pugnatozes israrexissent p̄daꝫ ab eis durissime extorquē do:exq̄ nō modica seditio oriret. De⁹ āt ꝓuidēs hec i plebe illa q̄ valde ipfecta erat mādauit talē fieri diuisionez. ¶Sc̄a rō erat qa ēt ius hꝫ aliqualr expectabat:nā isti nō erant fic illi q̄ in ciuitatib⁹ manēt ceteris i bellū euntib⁹ ꝛ vacāt laboꝝib⁹ suis:sz erāt q̄si parati i expeditiōe vt si forte alij auxilio indigerēt:isti irēt i auxiliū eoꝝ:lz de hꝫ ipsi certificati eēnt q̄ illi.12. mille viri ꝓualerēt ō q̄nq; reges madianitaꝝ:hꝫ tñ nō obstāte ipsi erāt tāq; exercit⁹ parat⁹ in expeditiōez:ꝛ sicut tūc missi sunt illi.12.mille viri

Laus iustitie.

Diuisio exercitus in bello.

Obiectō

Rñsio.

Pria rō.

Scda rō

D Duplex cā q̄re nō acceperunt aliq̄ metalla.

† Portatio israelitaꝝ ad actū iustitie distributie.

Qō.3. A Quo excedat iustitia alias vtutez

viri:ita alia vice mitterent alij:ꝛ fieret similis distributio:dictū ergo fuit istis qui manserūt in castris aliqd:quia tñ ipsi nō descenderūt in bellum:nec mā serūt ad sarcinas descendentiū non receperunt equalr cum ipsis descēdentib⁹ ad pugnā iurta illud primo Regū.30.c.equa enim pars erit descēdentis ad bellum:
† ꝛ manentis ad sarcinas.(Et comedes de spolijs hostium tuoꝝ.) Aliquādo accipit ꝓprie comedere de spolijs.i.de victualibus extortis de manu hostiuꝫ sic pꝫ Ben̄. 14.c.qñ.4.reges pugnauerunt cōtra quinqꝫ:ꝛ postea devictis eis pugnauerūt ꝯtra vrbē sodomoꝝ:ꝛ dī tulerūt aūt oēm substātiā sodomoꝝ ꝛ gomorre ꝛ vniuersa que ad cibuꝫ pertinent:ꝛ abierunt:ecce qualr cibos
† ꝓ spolijs acceperunt:ꝛ tunc ꝓprie comedit de spolijs:vel dī. (comedes de spolijs hostium tuoꝝ).i.vēdes ea que rapuisti ab hostib⁹ ꝛ comedas de rebus emptis ꝓ eoꝝ ꝓtio. Ecce qualr deus mādat vel saltez permittit accipi spolia hostiū:qz in bello iusto taz de iure diuino q̄z de iure gentiuꝫ ea que qs capit efficiunt capientis ꝛ iuste homicidia cōmittunt:cum aūt belluꝫ iniustum est nihil differt a publico latrocinio:sicut ergo latro nihil suum efficit de his que prædat:nec prescribit vllo tpe cōtra dñm rei etiaꝫ si mille annis possidere posset : ita ꝛ cōmittentes bellum iniustum:quia oīum homicidioꝝ que cōmittunt rei tenentur ꝛ restituere oīa ablata ꝛ illata damna iniustum passis.
† † (Que dīs deus tuus dedit tibi.) Deus dedisse ista hebreis dicebatur:quia lꝫ ipsi manib⁹ suis pugnassent:deus tñ vigoreꝫ ꝛ audaciam cōtra hostes tribuebat:ꝛ hostes eoꝝ in fugaꝫ vertebat aut subigi faciebat vt pꝫ.s̄.8.c.cum dī : ne diceres in corde tuo fortitudo mea ꝛ robur manꝰ mee mihi hec oīa prestiterūt: sed recordēris dñi dei tui q ipse tibi vires prebuerit vt impleret pactum suū super quo iurauit patrib⁹ tuis:sicut pñs iudicat
† dies.(sic facies omnib⁹ ciuitatib⁹ que a te procul sunt).i.ista est regula quā bñe debes in pugnādo cōtra ciuitates longinquas.
† (De his ciuitatib⁹ ꝛc̄.nulluꝫ pmittis oīno viuere.) Nec vēdere in seruū alijs gentib⁹:vel tue subijcere seruituti:qz deus abominatur vitam istoꝝ:qz maxime peccatores erant in omni genere impudicitie vt pꝫ Leui.18.c. ¶ Itē qa si aliqui de istis manerent essent iudeis tanq̄z claui in oculis:ꝛ lancee in lateribꝰ vt pꝫ Nume.33.4.c.et.6.et.7. ¶ Item qa docerent filios israel colere deos suos:qō eis esset in scandaluꝫ ꝛ ruinā.(In ore gladij.)metaphorica locutio:quia res inanimate os nō bñt : cuꝫ os sit mēbruꝫ aīalis ad sumendos quidez cibos:ꝛ sicut ea que ore aīalis assumunt:qz animal sibi illa incorporat:ita illa que gladio trāsuerberabant consumunt ꝛ pereunt:vocatur os gladij acuties
ℰ eius qua omnia amputant ꝛ desecantur:sic dicit lingua ignis
† sepe vt pꝫ Esaia.s.sicut devorat stipulam lingua ignis. (etheū.s. ꝛ amorreuꝫ.)solum ponunt hic sex populi:qz de decem populis qui promissi sunt abrae vt pꝫ Ben̄.15.c.tres dati fuerunt idumeis:moabitis:ꝛ amonitis:qui aliquo modo pertinebāt ad semen abrae:vt ibidem declaratū est ꝛ.s̄.7.c.Non ponit hic etiā populuꝫ gergeseoꝝ de quo rarissime fit mētio in scriptura:cuⁱ⁹ aliqui causaꝫ esse volunt quia iste populus anteq̄z hebrei intrarent in terram chanaā recesserit:ita q cū eo prelioꝫ nullum gestum est.sed falsuꝫ est:quia cōtra oēs septez gentes pugnauerūt vt pꝫ Actuū.13.c.cum dicit:ꝛ destruens septez gentes in terra chanaā sorte distribuit eis terram:lꝫ nō fuissent destructe gentes septem nisi inter eas fuisset destructa gens gergeseoꝝ que inter eas ponit ad cōplendum numerū septenarium. Dicēduꝫ ergo necessario q cōtra gergeseos etiaꝫ israelite pugnauerunt sicut cōtra ceteras gentes:quare autē raro inter alias nominet
† alibi dictū est.s.Exodi.3.ꝛ in alijs locis vbi de hoc agit.(Sicut precepit tibi dñs deus tuus.) In multis locis hoc mandatū est
† in exodo ꝛ in libro numeroꝝ ꝛ in isto libro. (Ne forte vos doceant facere cunctas abominatōes.)Ista est vna cā ꝛ potissima
† quare omnes occidi debebāt:de hac Exodi.34.ꝛ.s̄.7.c. (Quas ipsi operati sunt dijs suis.)Lꝫ inter se nimis peccarēt in coitib⁹ non obseruādo cōsanguinitatis nulla iura aut reuerentiā vt pꝫ Leui.18.c.ꝛ masculini masculos turpitudinē operātes:ꝛ ad pecora banc nequitiam extendentes vt pꝫ eodez.c.tñ ad deos suos maximas abominationes fecerūt dantes de semine suo idolo moloch vt pꝫ Leui.20.c.etiaꝫ qa ad oēm spurcitiaꝫ cū dijs suis faciendam se tradiderunt:ꝛ omnib⁹ incantationū:ꝛ auguriozū
† modis institerunt:de quib⁹.s̄.18.c.(Ut peccetis in dñm deuꝫ.) Potest teneri ly vt dicens consecutionē : vel cām finalem.s.q gentes in dolo docerent hebreos facere istas abominatiōes coram deo suo:ꝛ deleret eos de terra:ꝛ sic prevalerent adversum eos:ꝛ istum modum tenuerunt moabite cōtra eos:naz cū balaā ariolus nō posset eos maledicere:ꝛ predixerat q israeliti vinci non poterant:qz erant in gratia dei sui:dedit ⁊ filiuꝫ vt pulchre puelle moabitaruꝫ ꝛ madianitarū descenderent apud castra hebreoꝝ ꝛ permitterent se cognosci ab hebreis : hoc tñ adiecto vt prius immolarent vel adorarent deos eaꝝ:qō factū est:ꝛ insurrexit furoꝝ domini in israel ꝛ multi perierunt vt pꝫ Nume.25.c. Sic q̄ possent postea facere alios gentiles vt deciperēt eos.

¶(Quando obsederis ciuitatē.) ¶Dic ponit scōm qualr bñe se debent ab arboꝛes (multo tpe.)quia ꝓ pauco.i.ꝓ ciuitate que in modico tempoꝛe capi poterat nō oportebat fieri munitiones: vel turres ligneas ita vt scinderent arboꝛes. (Et munitionibus circūdederis vt expugnes eaꝫ.) In bello campali non indigebant talib⁹ munitionib⁹:ideo nō habebāt cām ad succindendum arboꝛes quare nō datur eis ibi regula.Sed hic quādo oppugnant vrbes:vocant munitiones oīa apparamēta bellica ad expugnādum ciuitates facta q̄ in modos varios distinguunt: quedam sunt que testudines vocant : sunt quedam tecta fortia que rotis.ꝫ.positis subuehunt:sub quib⁹ multi homines latitāt qui appꝛopinquātez muro euꝫ suffodiunt ꝛ dirimunt:fiunt etiā turres lignee:fiunt quoq̄z machine:ꝛ arce quedam pendentes que vndiq̄z circumlate sagittatoꝛes intra cōtinēt.Et multa que quotidie humana inuenit solertia:plurima quoq̄z abolita sunt.
† (Non succindes arboꝛes de quib⁹ vesci pōt.) quia magnā vtilitatē ad cibos eis prestabūt duꝫ bellum gesserit:ꝛ deinde capta vrbe proficiēt:qz magis erat ciuitas habitabilis ꝓpter fructuū abundantiam siue tributarios ibi teneant:siue eam colonis assignent:ꝛ nō soluꝫ refertur ista regula ad ciuitates que sunt extra terram ꝓmissionis sicut superioꝛ:sed magis adhuc cōuenit ciuitatib⁹ terre ꝓmissionis:quia in eis ipsi habitaturi essent:ideo arboꝛib⁹ indigebant. (qa lignuꝫ est ꝛ nō homo).i.nō potest tibi
† † aliqō nocumentum patrare cum nō sit homo.(nec pōt contra te bellantiū augere numeruꝫ).i.non erunt plures bellatoꝛes cōtra te etiaꝫ si multe arboꝛes fructifere ibi sint cum nihil ipse faciāt: sed si ciuitas esset ita fortis extra terram promissionis q de capiēdo eā desperaret licebat ad damnificādū hostes succindere arboꝛes sicut fecerunt cōtra moabitas:cū recederent nō valentes obtinere ciuitatē regiam vt pꝫ.4.Reg.3.c.in hebreo habet. (Quia lignū campi est homo.)Et aliqui hebrei vt abenazra dīt q ista lr̄a supplenda est.s.quia lignū campi est vita hoīs:qa de fructu eiuꝫ potest sustentari:ꝛ satis videt hoc applicari rōni:qz ideo illa ligna non succinduntur cū alimentū ministrat homini:ꝛ forte magis confirmaret sic:quia si ideo lignū campi nō succinditur:quia lignū est ꝛ nō homo:ita etiaꝫ nō succindit lignū non fructiferum:quia lignū est ꝛ nō homo:sed non debet illa lr̄a sic suppleri qō pꝫ per lr̄aꝫ chaldaicaꝫ que habet sicut nr̄a. ¶Item qa in hebreo vtraq̄z istarū dictionū.s.lignum ꝛ homo ponūtur intransitiue:non enim ponit ibi aliqua appositio dictionis: vel variatio noīs principalis quātum ad terminationē ad signādū in obliquo:ideo videt rectiⁿ q ibi deficiat vna negatio: vel fit modus loquendi hebraicus. ¶Et qñ arguit q eadem rō est in ligno fructifero ꝛ nō fructifero:qz neutruꝫ est bō. ¶Rñdet q ea que vtilia sunt destrui nō debent nisi quātuꝫ ad aliquid nocua sint. Ligna aūt fructifera vtilia valde sunt:q autē non sint nocua ꝓbat:qz ligna sunt ꝛ nō homo.De lignis aūt nō fructiferis nō pōt hoc dici:qz nullo modo vtilia sunt nisi succisa:ideo lꝫ nō sint boies succindi pñt.(Si qua aūt ligna nō sunt pomifera.)Ligna pomifera dicunt ferentia poma.i.fructus:qz pomū valde gñalr sumit.Pomū aūt triplr assumit aliqñ strictissime ꝓ quodaꝫ fructu cuius cortex est valde tener:ꝛ ipse fructⁿ est succosus valde:ꝛ vocat alio noīe ꝛ ꝓprius maluꝫ a rotunditate:qz malon grece rotūduꝫ latine est:ꝛ iste modus accipiēdi pomuꝫ est apud vulgares grāmaticos. ¶Alio mō accipit pomuꝫ large ꝓ oī fructu qui corticē tenerū hꝫ:ꝛ iste modus accipiēdi ꝓprius est:ꝛ apud grāmaticos peritissimos reperit:ꝛ est satis vsitatus in sacra scriptura:ꝛ isto modo distinguit pomū cōtra nuces:qz nux signat oēm fructū bñtez corticem durū:ꝛ isto mō nō accipit hic:qz tūc nō vetarent scindi arboꝛes ꝓferētes fructum teneri corticis vt nuces:auellane:castanee:amigdala:ꝛ similes fructus ꝓducentes:sed arboꝛes solum ꝓferentes fructuꝫ teneri corticis:quod falsum est. ¶Alio modo accipitur pomuꝫ ꝓ omni fructu qualiscunq̄z sit : siue durus:siue mollis : ꝛ hoc modo accipitur Ben̄.primo capi. cum deus mandaret gigni de terra arboꝛes fructiferas vocans eas pomiferas vniuersaliter dicens:germinet terra herbam virentem ꝛ facientem semen:ꝛ lignum pomiferum faciens fructum:sic enim accipitur hic arboꝛes siue ligna pomifera esse.i.bēre aliquem fructuꝫ. (sed agrestia).i.solum pertinētia ad agrum ꝛ non ad hoꝛtos:qz in hoꝛtis †

Qō.4.
A
Quomō se bñe debent israelite ad arboꝛes.

Obiectio. Reꝑonsio

†
Lignū pomiferuꝫ qd sit.

B
Hebreoꝝ opio penes litteram.

plantant solum arbores fructifere: in agris aūt nō soluz fructifera sponte nascuntur. (ꝛ in ceteros apta vsus). i. qꝫ non sunt ad vsum ꝓpriū q est vesci eis sed ad vsuz domificādi: vel alios minus ꝑncipales: est autē ꝑcipuus vsus lignoꝝ vt de eoꝝ fructibꝰ oīa animantia terre tam homines qꝫ volucres: ꝛ quadrupedia vescerent vt declarat Heñ. primo. c. ligna aūt nō pomifera cessant ab hoc vsu. (Succinde ꝛ instrue machinas.) Hoc est intelligendum qñ magno tpe ciuitas obsidenda est vt supra dicebat. Si aūt debiles sunt vrbis munitiones: ꝛ non pōt magno tempore defensari: vel ex qualibet alia cā nō debent facere machinas: aut succindere ad hoc ligna vocant machine oīa apparamenta bellica ad inuadendū aliquā ciuitatē: dūtū nō sint arma virorꝝ: ꝛ ista vocabant. s. munitiones.

¶ Capitulum. xxj.

Quando inuentuz fuerit in terra quā dñs deus tuus daturus est tibi: hoīs cadauer occisi: ꝛ ignorabit cedis reus: egredient maiores natu ꝛ iudices tui: ꝛ metiē tur a loco cadaueris singularum per circuitum spacia ciuitatum.

Connexio capituli.

Quando. ¶ Supra dictum fuit de homicidio facto a singulari ꝑsona de qua nemini cōstat ꝛ tanguntur duo. ¶ Primū de directione circa illud homicidiū qō pertinebat ad irascibilez. ¶ Scōo de accipiēdis vroribus qō pertinet ad cōcupiscibilez. ibi. (Si egressus fueris.) Et ista scōa cōtinet quatuor partes. ¶ Prima de ducenda vroze. ¶ Scōa de filioꝝ successione. ibi. (Si habuerit hō.) ¶ Tertia de filiorū maloꝝ correptiōe: vel occisione. ibi. (Si genuerit hō.) ¶ Quarto de occisoꝝ occultatione. ibi. (Quādo peccauerit homo). (Quā dominus deus tuus daturꝰ est tibi hominis cadauer occisi.)

Diuisio eiusdez.

Qō. 1. A

De directione penez homicidiū ad irascibilem attinens.

¶ Loquit ad totum populuz qui in istis maleficctis remedium ponere debebat. (ꝛ ignorat necis reus.) tunc enim fient ista que sequūtur: cum aūt sciret intersectoꝝ aut voluntarie occiderat: ꝛ tunc nullo modo euadebat vt patet. s. 19. c. Si autem a casu fiebat sicut dictū fuit Numeri. 35. ꝛ. s. 19. ca. (egredient maiores natu). i. seniores qui erant in magna reputatione apud totū regnū (ꝛ iudices tui) nō erant isti iudices alicuius ciuitatis propinqui loco cadaueris inuenti: sed iudices maiores israel qui predicta ingrebant noīe totius israel: cui ista mandata fuerūt. Satis pz qꝫ isti maiores natu: ꝛ iudices nō sint iudices: vel maiores natu in ciuitate illa qui ꝓpinquissimus erat: quia dz hic: qꝫ isti ingrerent que ciuitas sit ꝓpinquioꝝ illi loco in quo cadaner reperit: ergo videt qꝫ cum isti inciperent inquirere metiēdo spacia ciuitatū nescirent que sit ꝓpiquioꝝ: nō ergo poterat cē qꝫ seniores vrbis ꝓpinquissime facerent istam inquisitionē cū nescirent que esset ꝓpinquioꝝ ciuitas: sed per hūc modum ingrebat. ¶ Itē quia dicit hic qꝫ postqꝫ cognoscerent que eēt ꝓpinquioꝝ ciuitas ibant seniores illiꝰ ciuitatis ad faciēduz cerimonias istas sequētes super locum cadaueris ꝛ in valle saxosa: ergo seniores qui fecerāt priores cerimonias. s. inquirere que ciuitas distantioꝝ esset nō erant idez qō isti scōi: ergo nō erant de ciuitate ꝓpinquissima. (Et metient a loco cadaueris.) Non oportebat qꝫ aliquā mensurationem facerent: sed cōsiderarent quot leucis miliaribꝰ: vel stadijs locus ille a ciuitatibꝰ circūstātibus distaret. (Seniores ciuitatis eiꝰ tollent vitulaz.) Iste cerimonie fiebant ad manifestādam veritatez: ꝛ quia semp ꝑsumit qꝫ aliquis de ciuitate ꝓpinquioꝝ occidisset hoīem: ideo aliqua grauamina fiunt ciuitati: vt ipsi cōfiteant veritatē si sciunt. s. qꝫ cogunt iurare seniores illiꝰ ciuitatis ꝛ honoratiores qꝫ nesciūt de homicida: hoc aūt nō iurarent si scirent. (que nō traxit iugū) inferendo currus. (nec terram scidit vomere). s. arando: ꝛ ista fiebant qꝫ tales vitule ferociores ad signādum ferocitatem homicidij. (Ducent eaz ad vallem asperā saxosam.) vt signet crudelitas vel asperitas occisoris (que nunqꝫ arata est) quia terre arate alicuiꝰ domini sunt: ꝛ tunc singulari ꝑsone fieret dānū: qa nō posset vltra aliqd agere in terra illa (ꝛ cedent in ea ceruicez vitule) vt signetur qꝫ decapitari deberet homicida ꝛ qui celat homicidiū. (Accedentqꝫ sacerdotes filij leui.) qa isti sunt iudicare debent in omni cā vt inquirant si apparet aliqō signū homicide (filij leui) nō ponit ad differētiaz alioꝝ sacerdotuz: qa nulli alij erant sacerdotes nisi ipsi vt diximus. s. 18. c. Lz filij Dauid vocabant sacerdotes vt pz. 2. Reg. 8. c. erāt tñ de tribu iuda: ꝛ vocant sacerdotes. i. viri potentes. (quos elegerit dñs) oēs sacerdotes ad ministrāduz electi sunt: sed aliqui de eis spāliꝰ ministrabant qui magis pertinebant ad cognationē summi sacerdotis: sed summū sacerdotiū aliqualr variatū est sm qꝫ deꝰ diuersis temporibꝰ eligebat vt mutauit de domo Heli sacerdotiū in domū samuelis: imo vt veriꝰ dicat in ipz samuelē: qz filij nō successerunt in summo sacerdotio: qz nō secuti fuerūt viam patris sed auaritiaz vt habet ꝑmo Re. 8. c. deinde fuit mutatuz in domū sadoch qui fuit sacerdos fidelis: ꝛ in domo istius māsit post: vt ꝓmiserat deus ꝑmo Re. c. 2. Lz forte postea per diuersas eius lineaz successionū mutatū fuerit sicut sub domo finees de domo heli ad sadoch domū translatuz est (vt ministrent ei) in offerendis sacrificijs cōcinandis luminaribꝰ: ordināndis panibus: ꝛ thimiama incēdendo: ꝛ ignez continuū in altari fouēdo. (Et benedicāt in noīe eius) quia sacerdotes ponebāt nomē dñi super populuz ꝛ deus benedicebat eum: forma aūt benedictionis habet Nume. 6. c. (Et ad vbuz eoꝝ omne negociuz pendet). i. quicqd ipsi iudicant ipsi ꝓ stabili accipit: qz nō licet ab eis appellare vt pz. s. 17. c. ꝛ quicūqꝫ eoꝝ ꝑcepto nō obedit moꝝte plectendus est: ad verbuz aūt alioꝝ iudicū nō pendet omne negocium: qz ipsis diffinientibꝰ adhuc manet appellationis remedium. (Et quicqd munduz vel imundū est iudicet.) Hoc etiā specialr pertinebat ad sacerdotes: qz ipsi cerimonias circa mūdos vel imundos facere debebant vt habet Leui. 13. ꝛ. 14. ca. Qñcūqꝫ eniz lepre signum appareret in domibꝰ siue in parietibus siue lapidibꝰ vel aliqua parte domoꝝ: vel in supellectilibꝰ vt in vestibꝰ vel alijs stramētis: aut in pilis hoīs: vel in qualibet parte cutis sacerdotes vocabant ꝛ veniebant vt cōtemplarent vtrum lepra foret vel nō: ꝛ sm qꝫ isti iudicabāt ita manebat siue munduz: siue imunduz aliqd iudicaret ꝛ hec obseruauit christus qui venerat nō vt solueret legem sed vt impleret: nam cum sanasset lepro sos decē dixit illis: ite ꝛ ostendite vos sacerdotibꝰ: ꝛ offerte munus qō precepit Moyses in testimonium illis. i. vt clarum sit eis qualiter mundati estis a lepra.

¶ Causa aūt quare iudicare mundiciaz vel imundiciam a lepra: vel ab omnibꝰ alijs pollutionibꝰ pertineret ad sacerdotē est: qa imundicie de quibꝰ habet in lege Moysi: sunt quedaz irregularitates excludentes a cōmunicatione sanctuarij: nam quedaz excludebant hoiem ab ingressu ꝛ accessu tabernaculi ꝛ totiꝰ sanctuarij solum: quedaz aūt excludebant ab accessu ꝛ ingressu sanctuarij: ꝛ ingressu castroꝝ: ꝛ cōiacione cum alijs hoībus: ꝛ quia ministratio in sanctuario: ꝛ custodia eius quātum ad hoc vt aliquis accedere deberet ad illud: vel non pertinet ad sacerdotes vt pz Nume. 3. et. 4. et. 18. c. cuz dicit. de aaron tu ꝛ filij tui portabitis iniquitatē sanctuarij. i. super vos erunt inigtates quas cōmiserint aliqui accedendo ad sanctuariū ad sacerdotes pertinere deberet vt cognoscerent quis mūdus: vel imundus esset vt eum ad accessum sanctuarij ꝛ introitum castroꝝ idoneum vel ineptuz esse sciant: ꝛ nō solum iudicabant mundiciā quātuz ad id qō imediate excludebat ab accessu sanctuarij: sz etiā quātum ad id qō arcebat ab accessu castroꝝ sicut erat in leprosis: ꝛ fluentibꝰ semine ꝛ similibꝰ: de quibꝰ Nume. 5. ꝛ Leui. 15. ca. quia illi qui erant in castris per cōmunicationem cum istis qui erāt taliter imundi cōtrahebant quādaz imūdiciaz: ita vt ad sanctuarium accedere nō valerent vt patet Leui. 15. ꝛ magis Numeri. 19. c. vt ergo isti nō inficerent ceteros pertinebat inquisitio: ꝛ exclusio: vel receptio eoꝝ ad sacerdotes: sicut ē nūc de snia excōicationis. cōfozmiter. n. se hz snia excōicationis cū imundicijs veteris testi: naz sicut p excōicationē minoꝛē excludit qs a cōicatione: siue pticipatione sacrafitoꝝ solū ꝛ nō excludit a cōmunione fidelitz: ita sunt quedaz imundicie per quas quis excluditur solum ab accessu sanctuarij: non tamē excludit ab ingressu castroꝝ ꝛ cōmunicatione cum alijs hoībus: ꝛ sicut p maiozem excōmunicationē aliquis priuat cōmunione fidelium: ꝛ participatione sacramentoꝝ: ita sunt quedaz imundicie in veteri testamēto que excludunt hoiez a cōmunione alioꝝ: ꝛ ingressu castroꝝ ꝛ accessu ad tabernaculuz: ꝛ sicut excōmunicatus excōmunicatione minori quātuz ad se est priuat cōmunione sacramentoꝝ ꝛ cōmunicantes eidez: nec priuantur cōmunione fidelium: nec sacramentoꝝ: ita sunt quedam imundicie in veteri testamento quas aliqui habētes imundi sunt: sed cōmunicantes vel tangentes eos nō sunt imundi: ꝛ sicut excōmunicatus maioris excōmunicatione quātum ad se participatione sacramētoꝝ: ꝛ cōmunione fidelium priuatus est: ꝛ cōicantes eisdem cōicatione sacroꝝ ꝓuant: ita sunt quedaz imūdicie: vel irregularitates in veteri testō qui hītes imūdos efficiūt: ꝛ tāgētes eos imundi

Qō. 2. A

Judicat mūdiciaz vel imūdiciaz ab alijs polluticibꝰ: quaꝝ ad sacerdotem attineat.

Qualr se hīt excōmunicatio maioꝛ et minoꝛ ad mundicias et irregularitatez vite.

B

mundi etiam sunt differentia hoz ꝑ3 Leui. 15. ⁊ Nume. 19. ca. Nam leprosi sunt sicut excōmunicati maiozi excōmunicatione: ⁊ viri fluentes semine: ⁊ mulieres menstruate: ⁊ mulieres que fluxum sanguinis patiuntur diebus multis: quia isti ceteros inficiunt vt patet Numeri. 5. ⁊ melius Leui. 15. Illi aūt qui hos tangunt sunt sicut excōicati minozi excōmunicatione: quia cum ipsi in se efficiant: ceteros tm̄ tangētes vel cōicantes nō inficiūt in excōicatione: ergo ideo hoc cōformiter obseruatū est vtrum per eā semp qualiscūq; sit a sacramētis excludamur: q̄ a sacerdotib⁹ ministrant a solis viris ecclīasticis excōicatio infligi: ⁊ absolui possit: seculares aūt nullaz in ꝟbis ptātez cū ꝓprie censura ecclīastica nuncupetur. (Uenient maiozes natu ciuitatis.) Postq̄ maiozes natu ⁊ iudices israel veniebāt: ⁊ mēsurabāt q̄ ciuitas ꝓpinquioz esset loco illi in quo cadauer occisi bois repertū erat: illa ciuitas manebat aliquo mō magis rea sanguinis q̄ cetere in circuitu ciuitates: q̄z magis ꝺ eaz q̄ ꝺ ceteras presumenduz erat. ⁊ tunc si nō sciebat manifeste quis in ciuitate illa effusoz sanguinis fuisset fiebat ista obseruatio cerimonialis ad purgationē ciuitatis: maiozes natu. i. seniozes. s. qui primo nati sunt: ⁊ isti faciebāt istā purgationē: q̄z maiozes erant auctozitatis q̄ ceteri de pplo ⁊ ad quoz sniam toti⁹ populi pendet status: ⁊ faciebāt isti q̄z totius ppli vicez gerebāt vt istis faciētib⁹ tot⁹ populus facere videret sic cū rectozes ciuitatū aligd agūt: ga gerūt psonā toti⁹ cōitatis ē q̄z isti seniozes prudētiozes st: ⁊ magis poterūt ꝑ ꝺiecturas: vl alias iudicare qs sāguinē fuderit q̄ illi qui nō sunt seniozes. ¶ Itē q̄z isti iurāt q̄si cuz ista onīt. s. man⁹ vestre nō effuderūt hūc sanguinē: nec oculi viderūt: oz g̃ tale q̄si iuramentū fieri per illos quoz veritati magis cōfiditur cuiusmodi sunt seniozes: ergo seniozes cerimonias has comlere debēt. (accedent ad interfectū.) fiebat ista cerimonialis obseruatio sup interfectū vt eēt cū maiozi solēnitate ⁊ magis mouerent intrinsec⁹ ⁊ hozrerent falsuz ꝺicere pnūb⁹ ipsis cadueribus hois iterfecti: vel aligs volens nālr loqui ꝺiceret hoc fieri ad monstrāduz qs occidisset hoiem illuz: est. n. nāle quodaz q̄si miraculuz eis qui cām hui⁹ ignozant vt si aligs hō mozt⁹ fuerit: ⁊ occisoz aduenerit vulnera sanguinē sudent ⁊ nō solum cuz qs recēter occisus est: sed ēt cū a multis ꝺieb⁹ fuerit homicidiū ꝑpetratuz ex ipsis nudis ossib⁹ solet interdum cruoz effluere vt multotiēs visuz est: cū ergo seniozes populi: ⁊ magna ꝑs ciuitatis cuz eis cōuenissent sup cadauer bois interfecti: si ibi occisoz adesset manifestaret in emanatiōe cruozis de vulnerib⁹ q̄ ꝑtere nō posset alr. s. si cerimonialis ista obseruatio fieret in ciuitate ꝓpinqua vel in aliquo loco ꝺistanti a cadauere bois occisi (lauabunt⁹ man⁹ suas sup vitula) ad signāduz q̄ ipsi inocētes sunt ⁊ mūdi a crimine hoc: nec merent occidi vt vitula: ⁊ ista lotio soluz erat signatio mūdicie: sed nō fiebat per istaz aquā mūdicia aliqua. Sicut alique gentes putauerūt q̄ alique aque crimina ꝺiluūt: ideo hercules lauit se in quodam fonte in libia in quo se a cunctis credidit piaculis absolutuz vt ꝑ3 per Senecam libzo ꝑmo tragediarū circa finē: sed hāc opīonez ꝟprobat Ouidius ꝑmo fastoz. Et sicut iste modus ab antiq̄s gentilib⁹ inuētus est: ita q̄si toto tpe gentilitatis apud hoies nō totalr doctos ꝑmansit. nam pilat⁹ qui fuit tpe chr̄i q̄si aduesperascēte: ⁊ finito gentilitatis tpe hoc tenere visus est: nam cū chr̄s ei iudicandus a iudeis perfidis ꝺiceretur videō q̄ in eo nulla mozt̄is cā erat: vt oze suo ꝓtestat⁹ est vt cōplaceret iudeis: q̄z non poterat cōpescere vocē acclamātis plebi3: sed magis tumultus fiebat in populo ꝺecernēs eū crucifigi debere: q̄z scelus hoc manifestum erat: vt non teneret reus crimis huius cunctis cozā astantibus lauit manus suas ꝺicēs: mūdus ego sum a sanguine iusti huius vos videritis vt ꝑ3 Mat. 27. c. ⁊ Luc. 23. ¶ Erroris huius occasio fuit i antiq̄ gētilitate q̄ꝺaz ipzopria trāsumptio: naz sicut aquā videbāt labes cozpozis prozsus abstergere ita ⁊ inquinamenta anime abluere crediderūt: ⁊ sarraceni banc opinionem sequūtur qui in templis suis fontes hūt qui latine ꝺelubza vocant a ꝺiluendis crimīnib⁹ sic ꝺicti vt ipsi existimant: ideo ibi sepissime se abluunt. Sed magnus erroz est: q̄z sm̄ nālem ꝺisciplinaz: agens ⁊ passum ꝺebēt ꝓportionari vt talr sit patiēs receptiuū qualr agens est actiuū: ideo ea q̄ incozpozea sunt a cozpozib⁹ nō patiunt: q̄z cozpoza agunt emittēdo virtutē suā ꝺiui sibilr ꝓpter extensionē quātitatis ⁊ ꝺistantiā partiū insitu: ita q̄ ab vna pte emittit vna pars virtutis: ⁊ ab alia pte alia pars virtutis. Incozpozalia aūt idiuisibilia sunt: ideo nō pōt recipe aligd ꝺiuisibilr: ⁊ sic nequaq̄ spūs a cozpozib⁹ patiunt directe: secus est indirecte: de quo magis ꝺictū est Exodi. 22. c. aīa autē est in qua peccatū est sm̄ id esse q̄ꝺ ꝟ3: si ergo aī a spūalis est nec esse est peccatū spūale esse: quia semp id q̄ꝺ in alio recipit simplicius ⁊ formalius est: non pōt ergo ad tantā virtutez accedere vt purget mētis inquinamēta: ipsi tm̄ talem translumptionez posuerunt ⁊ cōcesserunt: quia qdam circa naturaz anime errauerunt: quidaz vero circa ipsuz peccatū qd sit circa naturaz aīe nō solum errauerūt vulgares gentiles: qui nō solum in hoc sed etiaz in ceteris errant: imo ⁊ ipsi populi: quidaz nāq̄ eā sanguinem esse ꝺixerūt qdaz aerem quē attrahimus: ⁊ ista valde cōis erat: vnde ⁊ ab hoc aīa ab animos q̄ꝺ est ventus grece ꝺicta ē: ⁊ spūs apud latinos a spirādo. i. flādo q̄ꝺ ad vētū ptinet: multi quoq̄ alij modi errandi sunt de quib⁹ ad nos ꝺicere nihil attinet: de quib⁹ plene aristo. libzo ꝑmo de aīa. Qui aūt animaz de natura cozpozis esse putant vt aerem vel sanguinē esse ꝺicant: satis cōcedent eā per aquā emundari: nos aūt qui aīaz tam sm̄ plīcaz ꝺoctrinā q̄z sm̄ catholicā vitatē spūm esse fatemur: eaz per quā posse mundari: necessario negare cōpellimur. Sed adhuc isti qui errant circa nām aīe nō multū ꝺident errādi occasionem habere: quia nō est facile ꝺari qualr sanguis ⁊ attract⁹ aer per aquam emundent: sed rudis gentilitas hec oīa vsq̄ ad vnguez coaptare: aut nō curauit: aut quod verius est ignozauit. Alij errabant circa ipsiuz peccatū ⁊ qdaz tantū errabant vt peccatū esse nescirent: sed qa hi rudissimi totius seculi erant de eis curādum nō est. Alij aūt errabant: q̄z cum pctū esse cognoscerent putabāt illud esse quādaz maculaz vel īmundiciā cozpozalem: aut cozpozib⁹ adherentē: ⁊ tunc cū aqua oīa cozpoz ingnamenta ꝺepellat satis īmunditias pctōz abstergere sufficiebat: ⁊ in hoc adhuc magis rudis populus ꝟsentiebat: ⁊ sic satis coaptatur q̄ abluto cozpore oīa vitia abstergant. ¶ In his tm̄ erat ꝺiuersitas: q̄z qdā totū cozp⁹ abluebāt vt ab oīb⁹ vitijs mūdissimi redderent: qdā āt solas man⁹ lauabāt: q̄z male actiōes p q̄s causabant sm̄ ipsos macule pctōz per manus fiebant que sunt ozgana operatiua: ꝓmū fecit hercules in fonte libico totū cozp⁹ abluens: scōm fecit pilatus vt cozā toto populo manus lauerit: sicut hz Mat. 27. c. ¶ Sed aligs arguet q̄ ista obuient veritati catholice: nam vt ait Beda ⁊ hz per magīm sniaz in. 4. cum agit de baptismo q̄ chr̄istus tactu sue mundissime carnis vim regeneratiuā aquis tribuit: vis regīatiua est vis faciēdi hoiem nouū relicta vetustate peccati: ergo aqua hz vim lauādi pctā. ¶ Ad hoc poterat rīderi q̄ aqua nō habuerit vim regeneratiuā siue ablutiuā pctōz: ⁊ sic illi qui putabāt per lotionē crimīa tolli errabāt: habuit tm̄ aqua vim regenerandi post chr̄i baptismuz: ⁊ sic sonat auctozitas Bede. s. q̄ chr̄s tactu sue mūdissime carnis viz regīatiuā aquis ꝺtulit: ſz vt acutius ⁊ explicatius loquamur ꝺicēdum est q̄ aqua nō hz vim regeneratiuā in ablutionē criminū: nam si talis virtus in aqua esset: siue hec virtus inesset ex natura: siue quia postea chr̄s ꝺedisset necessariū erat vt semp in aqua ista virtus esset cū absolute inesset: sicut aliqua alia qualitas in suo subiecto. sed falsuz est: q̄z tunc q̄ñcūq; aligs lauaret in aqua: ista virt⁹ regīatiua pctā abluret: sicut q̄ñcūq; aliquis intret in aquaz: quia humida est necessario humefacit. ¶ Item oēm hoiez purgaret a vitijs sicut frigiditas aque q̄ñcūq; hoiez īfrigidat: aut calefacit ita ⁊ vis regīatiua: si in aqua esset q̄ñcūq; hoiem regeneraret a vitijs mundans: sed oz q̄ est virtus regīatiua in aquis. s. q̄ ꝺe⁹ voluit q̄ tanta virtus esset vt accedente verbo ad elemētuz aque fieret sacramētuz baptismi: in quo fit plena remissio pctōz ⁊ ī nullo alio elemto hoc fit. ¶ Sed forte adhuc ꝺices q̄ ista redargutio antiquoz nō bene stet q̄si ipsi putant q̄ in lotiōe per aquā lauarent crimina: quia sicut nos ꝺicim⁹ q̄ ꝑ baptismū fit plena pctōz remissio in nouo testamēto: ita ante chr̄i aduentū in fide ⁊ spe baptismi chr̄i crimina ꝺilui poterāt: ꝑ3 hoc de omnib⁹ cerimonialib⁹ obseruationibus veteris testamenti que proficiebant ad salutē inquātum per eas tacite vel exprēsse confitebant messiam venturuz. ¶ Respondet q̄ hoc non pōt stare ꝓpter duo. s. quia ista ablutio in aqua a gentilib⁹ non fiebat in fide baptismi a chr̄isto instituendi: ⁊ quia ꝺato q̄ in fide illius abluerent per illam ablutionez nō lauarent crimina. ¶ Primū ꝑ3 qa sicut nunc in quacūq; aqua fiat baptismus virtus regeneratiua equalr ibi est ita si antiqui gentiles in fide chr̄isti lauarent in quacūq; aqua crederent crimina ablui: sed nō credebant sic q̄si potius Hercules quēdam fontē in libia ad hoc specialr elegit: ⁊ Theseus admonens Herculem suadebat ire in teram suam: quia ibi poterant peccata eius ablui: vt patet in fine prime tragedie Senece que ꝺicitur: Hercules furens quasi in terra illa aliquid speciale eēt: ergo nō abluebāt se in fide baptismi chr̄i. ¶ Itē qui hz fidez de baptismo chr̄i q erat aligō spāle sacr̄m chr̄i haberet fidem

† Multi antiq̄ putarūt crimina certa ꝺaqua deleri.

† Quar pilat⁹ lauit man⁹.

Q.3 A Qr gentiles ⁊ sarraceni se pe lauāt cozpoza sua ⁊ manus ⁊ credebāt aquā crīa abstergē

L Ad quid hec cerimonialis obseruatio fiebat sup interfectum.

B Errores pene nes nāz aīe.

Obiectio.

Responsio

L In baptismo fit plena remissio peccatoz.

Obiectio

Responsio

de chō ipso:sed gentiles faciētes istas ablutiones nō habebāt fidē de chō:ergo nec lauabant in spe baptismi chī.pz añs:qz gentiles isti colebāt idola:fides āt chī pfecta nō stat cū idolox cultura:ergo nō hēbat fidē chī:pz hoc de Hercule qui credidit se lauari per aquā ab oibus ingnamētis pctōx:tñ chm nō credebat cū deos plures crederet dicēs Jouē esse deū ⁊ se eē filiū dei. ¶ Itē pz hoc de pilato:qz nō agere ipse istā ablutionem in fide baptismi chī cū chm crucifigi iuberet:⁊ esset purē gentilis sicut ipse cōfessus est vt pz Jo. 19.c.cū dixit se nō esse iudeū: scōm pz.ſ.qz dato qz isti gentiles facerent istas ablutiōes in remissionē pctōx nō remitterentur talia peccata in virtute huius ablutionis:nam lz oēs qui in chm credebāt ante eius aduentū per hoc saluabant sicut nos saluamur p fidem eius iuxta illud ad Ro. 10.corde creditᵉ ad iustitiaz ore aūt cōfessio fit ad salutē ⁊ Actuū. 10.c. fide purificans corda eox:tñ cerimonie quas faciebant de se nullam virtutē habebāt:aut augmētum ad merēdum:nō eniz poterat quisq̄ dicere qz gentiles q lauabant in aq̄ hēnt baptismū chī ⁊ oferret eis virt⁹ q̄ cōferebat i baptismo xpi cū i ipo baptismo Joā.q sāct⁹ fuit ⁊ chī pcursor:nō oferret id qō in chī baptismo:iō baptizat baptismo Joānis iteruz baptismo christi baptizabant vt pz Actu. 19.c.per ea que fecit ibi Paulus aplṡ:nec ēt dici pōt qz cerimonialis illa obſuatio abluendi in fide baptismi chī poterat hīe aliquā efficaciā:nam lz fides chī hēret efficaciā ad remissionē pctōx:tñ iste cerimonie facte in fide chī nō hēbant aliquā efficaciaz vltra eā quā habebat p se fides chī:cui⁹ ōziū est in sacramētis noui testamēti:qz lz sacramēta noui testamēti hēant efficaciā a chō institutoze:⁊ nobis ꝓficiunt fm qz credim⁹ ea nobis ꝓficere inquātuz sunt a chriſto instituta: tamē ipaliozes efficaciaz hñt q̄ fides chriſti: naz maioz gra cōfert per vsum cuiuslibet sacramēti noui testi cū fide chī instituētis q̄ si credam⁹ chm soluz:⁊ non vtamur ipāli sacramētis:tpe aūt gentilitatis quicūq; chm crederet suturū:⁊ vteret aliqua cerimonialia obseruatiōe nihil magis de gra accipiebat p illaz obseruationē q̄ per solā fidē nisi p accīs inquātuz per opationē intēdit fidei act⁹:rō huius est qz obseruationes iste cerimoniales non hñt de se aliquā bonitatē:quasi intellꝰ determinet ea fieri sicut aliq̄ que sunt de nāli rōnis dictamine:si ergo aliqō bonum hīe deberet opz q̄ hēant illud ab instituēte cōferēte virtutē rei institute:⁊ ob hoc cerimonie veteris testamēti lz q̄tū ad se nec bone nec male essent:tñ qz deus eas instituerat ad exercitationē populi iudaici meritoie erant: ablutio aūt in aqua tpe gētilitatis dato qz fieret in fide baptismi chriſti:tñ qz a chō instituta nō erat nō habebat in se aliquaz virtutē ad diluenda crimina.(manus vestre nō effuderūt sanguinē hunc nec oculi nostri viderūt).i.nullo modo nos fecim⁹: vel fieri vidim⁹ sed nec scimus:nec aliqs ꝓpter negligētiā nostrā fecit.⁊ magis iurabāt se nescire ⁊ negligētes nō fuisse q̄ se nō fecisse:qz de eis nullus dubitare poterat. Et debet hoc itellī in psona toti⁹ ciuitatis:qz alꝰ nihil ꝓficeret cū illi maiozes natu soluz seipsos specialiter purgarent ōntes nō cōmisisse tale homicidiuz:⁊ tunc necesse erat oēs alios sic purgari in eadez ciuitate vel nihil factū esset sed soli maiozes natu.i.seniozes toti⁹ populi hoc faciebāt:ergo noīe toti⁹ populi hoc faciebāt:⁊ ista vox dirigit in psona toti⁹ ciuitatis ꝑpli illi⁹.ſ.(manus vre nō effuderunt sanguinē hūc).i.satis credim⁹ qz man⁹ vestre nō effuderunt hūc sanguinē.ſ.qz nullus de ciuitate hac sanguinē hūc effuderit.(nec oculi nri viderūt).i.et iaz nullus de ciuitate hac vidit effundi sanguinez hūc: vtrūq;.n.neciū erat:qz dato qz nullus de ciuitate illa effudisset sanguinē illuz:si tñ vidisset sanguinē effundi dēbat ꝓdere effusozem cū talꝰ quereret alr peccaret ⁊ esset re⁹ sanguis sicut q effudisset:⁊ itelliguntᵉ ista duo non de rei veritate lz de credulitate:naz certissime dicere nō poterant seniozes ꝑpli loco oiuz q erāt in pplo qz man⁹ sue nō effudissent hūc sanguinē.i.nullus de pplo:⁊ tñ poterant seniozes ꝑpli loco oiuz q erāt in pplo qz man⁹ sue nō effudissent hūc sanguinez.i. nullus de pplo:⁊ tñ hñ poterāt iurare de credulitate:qz sic crederent.ſ.neq; q̄q̄ secisse nec vidisse.(ꝑpitius esto populo tuo israel).ſ.nō iputādo eis hoc in pctō ad punitionē:⁊ ista sūt vba seniox ciuitatis illi⁹ q̄ erat ꝓpinqua loco in quo iacebat cadauer occisi hois:⁊ orabāt pro se.⁊ toto israel vt nō statueret eis hoc pctm cū in hī nō deliquissent. (quē redimisti) psuasio rhetorica est hñs nō modicā vim:nā si de⁹ hebreos redemit auferēs eis penas captiuitatis egyptiace quā merebant: qūo migeret penas pro pctō qō nō secissent vt mali gq̄ cōmeruissent:nō.n.videret rōnabile qz aligd de⁹ secisset qō postea irrationabiliꝰ perire ꝑmitteret qō eēt dato qz puniret eos pro sanguine hoc effuso quē nō effuderunt nec effundentem viderunt. Et nō soluz cōsistit in hoc vis psuasionis:sed magis in hī qz aliq̄ dei bñficia referunt hic.ſ.qz deus redemerit iudeos de egypto qō erat valde magnū beneficium:delectant aūt magnanimi ⁊ magnifici cū audiūt beneficia eis facta alijs:⁊ libēter ea audiūt tristant vero cū eis referunt bñficia ipsis collata ab alijs vt pz in.4.ethi.c.de magnificētia.⁊.c.de magnanimitate. de hī Heñ. 32.c.dictū vbi dī de optimo mō orādi:an eē dz p verba valde demonstratiua bona q̄ recepim⁹ aut bona q̄ egim⁹.(ne reputes sanguinē inocētez in medio populi tui israel).i.nō iputes nobis pctū sanguis effusi:si aūt ex negligētia ꝑpli effusus fuisset sanguis ille vel nō vendicaret iam effusus irascerēt de⁹ super populuz israel.(⁊ auferet ab eis reat⁹ sanguis).ſ.a seniozib⁹ ciuitatis ꝓpinque: qui anteq̄ ista facerēt rei sanguis erāt:⁊ si ista facere nolent:irascerēt eis de⁹ tanq̄ vere occidissent.(tu aūt alienus eris).i.absolut⁹:⁊ loqt ad ꝑplm totū:qz tot⁹ israel tenebat reus sanguis qñ aligs occidebat sicut occulte nisi ista ingsitionem faceret ⁊ ciuitas ꝓpinqua nisi ꝑdicta fecisset: ⁊ sic vtriq; absoluebant (ab inocētis cruore q fusus est) nō vocat sanguis inocēs ita qz vere ille occisus sine culpa fuerit:quia potuit iuste occidi vtputa si inuasit aliū ⁊ ab illo occisus est: vel si latro vel insidiās erat:siue alias iuste occisus est.sed vocat inocēs:qz nō cōstat de eo qz nocēs fuerit:⁊ fm ꝑsumptionē iuris glibet ꝑsumit bonus nisi ōziū ꝓbet.(cuz feceris qō ꝑceperit dns).i.qñ tu feceris ea q̄ mādat dns.ſ.qz mittas seniozes ⁊ iudices tuos:⁊ sacerdotes ad ingrēdum q̄ ciuitas esset viciniox loco cadaueris:⁊ postea maiozes natu.ſ.seniozes ciuitatis fecerit cerimonias suprā tactas q̄ oia mādat de⁹ fieri:eris inocēs a sanguie effuso:qz si omitterent facere hoc reputarent rei sanguis ⁊ perirēt:facto aūt hoc qz faciebāt quātuz poterāt:dato qz illi q occidissent hominez essent in ꝑplo illo ⁊ nō cognoscerēt intersectores illos eē in ꝑplo erat ꝑplis liber:qz nō iudicaret re⁹ sanguis: nec quicq̄ ei a deo ꝑponeret:lz pena infligeret a deo eis q aliquē de quo ignorassent occidissent. (Si egressus fueris.) Hic ponit scōm ꝓncipale qō ptinet ad dirigēduz cōcupiscipilez.(cōtra inimicos tuos).ſ.q sunt exᵗ terrā ꝓmissionis:qz in terra ꝓmissionis nullū ꝑmittebāt viuere siue masculuz siue feminā:ideo non poterant accipe vxores ō eis vt pz Exo.34.⁊.ē.7.c. (captiuosq; duxeris) vt vendas vel vt seruiant tibi (⁊ adamaueris eam) quia erant proni ad luxuriam videntes mulieres pulchras:⁊ acciperēt eas in concubinas: ne ergo peccarent permittit deus eas accipere in vxores.(voluerisq; habere vxorē.)quasi dī. tunc debes facere q̄ sequūtur:alꝰ aūt nō licet eaz ibi habere (introduces eam in domū tuā) ex ꝑmissione logt ⁊ est ꝑmissio min⁹ mali vt vitetur cōcubinat⁹ ⁊ hec oia intelliguntᵉ si ipsa vellet tenere rituz hebraicū:alꝰ vel venderet vel occideret siue efficeret serua:qz nō licebat filijs israel tales vxores accipe. (que radet cesariez.) Ista abscisio capilloz ⁊ vnguiū supfluox signat abrasionē si cultus idolatrie q supstitiosus est fm Ra.ſa.⁊ Abenazra:pōt intelligi qz ista fiant ad decorē vel turpitudinē hui⁹ captiue. Si itelligat ad turpitudinē est intētio qz ista mulier dz ōturpari vt sic ꝓdat amās stimulos carnis.(radet cesariem).i.totā comaz:⁊ sic multū turpis reddit mulier : qz mulieri pro ornatu capilli dati sunt: vt pz ꝑma Ebozi. 11.c.vbi multa de hī ponit. (⁊ circūcidet vngues.)in hebreo hī (facict vngues.) ⁊ pōt itelligi vnoꝫ modis. ¶ Uno mō fecit vngues.i.dimisit crescere sicut dz facere comā q eā crescere dimittit:⁊ ista est ꝓpa signatio dictionis facere.i.ducere aligd ad esse vel augmētuz. ¶ Alio mō accipit facere.i.ornare vel parare:⁊ sic dz facere barbā qui eā radit ⁊ facere vngues q eos circūcidit:sic dz Leui.14. faciet vnū arietez pro pctō.i.parabit vl sacrificabit.(⁊ deponet vestē in q̄ capta ē) si forte erat ꝑciosa vt nō appareat hñ sicut ante.(sedensq; in domo tua flebit pr̄ez ⁊ mr̄ez)vt sic plorādo deferent vt nō placeat in pulchritudine:⁊ durabat p vnū mēsez vt tpis dilationi subitane⁹ periret ardoz qz si forte nō decresceret amoz finito mense poterat eā accipe in vxorē.Si aūt velim⁹ qz ponant ista vt magis amet ab illo q eā accipe vult.Dicem⁹ qz radebat cesariem.i. capillaturā:nō qdez totā sed aliquā ptē forte lupsuā circūcidebat vngues vt pulchrioz esset:qz magne vngues puellaz deturpant pulchritudinē:⁊ deponebat vestez in qua capta erat:quia mulieres ⁊ hoīes tpe calamitatis letis vestib⁹ nō vtunt:iō accipiebat aliā meliorē. ¶ Sed neutra istaz duaz expositionuz satis cōuenit:nō pma:qz nō mandaret mutari vestes captiuitatis ad nō placenduz minus cui placere poterat in veste illius q̄ in alijs cū vilioz ⁊ abiectioz esset. ¶ Itez quia facere vngues fm cōem modum loquendi est eas apparare vel decorare:sed hoc

non

non cōuenit ad diſplicendū ſz magis ad placēdū qz cauſat pulchritudinē. ¶Scōa expoſitio non tz qa radere ceſariem enoz mitatē dicit in mulieribus:nec debēt modicū ſiue multū radi. ¶Itē plozare nō ptinet ad pulchritudinē:ſz magis deformat.

Doct. expoſitio. ¶Dōm ergo ſicut añ dixim⁹ qz iſta ſignāt totalē mutationē de gētilitate ad iudaiſmū:ceſariei z vngiuz amputatio:qz iſta intrinſeca z nālia ſunt ſignat volūtatis q̄ interioz eſt mutationē:ita qz nullus amoz mullū deſideriū maneat in añ idolis ſeruiēdi:depoſitio veſtis q̄ eſt exterioz ſignat depoſitionē actuuz

3 exterioz z habitus totiuſqz veteris ouerſatiōis vt nō ſolū ni

† bil antiq̄ erroris i añ ſedeat:ſz ēt nihil extra videat.(Sedēſqz flebit p̄rem z m̄rez ſuā vno mēſe.)Qz cōpaſſio nālis parētib⁹ exhibēda eſt:nec decet filios parētū funera qualeſcūqz extiterint ſine cordis amaritudine p̄terire:iō deus non vult contra naturales motus rectos quicq̄ mandare cū ipſe naturam inſtituerit.(Poſtea intrabis ad eam).ſ.carnaliter cognoſcendo.

† (Si aūt poſt non ſederit in animo tuo).i.non placuerit tibi ſicut ante placebat:quia multū mutabiles erant iſti iudei:z ſicut aſſolet fieri q̄ aliqs feruētiſſimo deſiderio ocupiuit nimio z irrationabili odio deteſtat:vt amnō ſozorē ſuā thamar nimio amoris eſtu dilexit:ſz quodā breuiſſime actu functo eaz inēnarrabiliter odio habuit ita qz inordinatus amoz ad deordinati odij magnitudinē non pt̄ingeret vt h̄r .2.re.13.c.z ſecretū latet hic:pōt ēt accidere:quia mulieres aliaz terraz viris iudeis minoribus diſcordarēt qō turbat cōicationem iconomicam.

† (Nec vendere poteris pecunia.)Potuerat tū ſi voluerat anteq̄ acceꝑiſſet eā in vxorē.(Nec oppꝛimere p potētiā).ſ.ſubijciēdo ſeruituti tue cū vendere non potueris.(Quia humiliaſti eaz).i.deflozaſti virginitatē eius:ante enim q̄ puella corrupta ſit magni valoris ē z a quolibet acciperet:cū aūt deflozata fuerit humiliat.i.fit cōtēptibilioz ita qz pauci eā accipere velint.

De filiorū ſucceſſione. (Si habuerit homo.)Dic ponitur ſcōm de filioz ſucceſſione. (Si habuerit homo.)Dic ponit determinatio litigij q̄ſ p̄ vult p̄uari filiū p̄mogenitura auferendo ei iura p̄mogenitu

† re z tribuēdo alteri.(Uxores duas.)Licebat tpe veteris teſtamēti h̄re plures vxores:nā ante ipſam legē dataz ſancti p̄res q̄bus meſſie promiſſio facta eſt habuerunt plures vxores:habuit enī abzaā ſimul ſarrā z agar:habuit iacob.4.vxores.ſ.rachelez z liam:balam z zelpham vt p̄z de abzaam Geñ.16.z de Jacob Geñ.29.et.30.c.ceteri aūt qui tēpore legis fuerunt hūc morem ſecuti interdū plures vxores aſſumebant:dauid enim multas vxores habuit ſimul de ſalomone aūt dicere non attinet qui multas habuit ſed illicite contra dei mandatū vt declarauimus.ō.17.c.in bis aūt erat duplex ratio quia in antiq̄s p̄ribus pluralitatis vxorū cā fuit deſideriū multiplicādi populum dei q̄:multiplicandus p̄mittebat quaſi ſtelle celi z quaſi arena que eſt in littore maris vt patet Geñ.22.c.z hoc licitum erat z aliqualiter meritoziū cum nullo modo ad hoc incitaret deſideriū explende libidinis.¶Scōa cā erat p̄miſſio dei:qa quidā eorū ita erant effrenate libidinis:qz ſi non p̄mitterentur plures vxores habere vt pluribus p libito miſcerent:adulterium z alia vitia perpetrarent z hec quānis aliquo modo liceret:quia p̄miſſum foret tñ meritoziū non erat imo aliqualiter demeritoziū inquantū radix iſtius deſiderij erat mala.Cō tingit autē aliquē duas aut plures vxores habere:vel quia plures accepit de cognatione ſua z aliā vel alias in bello vt in littera ſuperiori dicebatur.(Unam dilectā z alterā odioſam).i.

† † vnā placentē in oculis eius:z aliā non placentē.(Fueritqz filius odioſe p̄mogenitus.)Et ponitur hoc quia iſti iudei accipientes vxores de alienigenis ſuſcipiebant filios ex eis:z deinde habētes odio matres z abiſciētes eas volebāt ſic z filios

† ſuſceptos ab eis etiā ſi p̄imi eēnt alijs inferiozes facere.(Fueritqz filius odioſe p̄mogenitus.)Si aliquis habebat vxorē ſibi odioſaz ſiue eaz acceperit de gēte ſua z cognatiōe:ſiue in bello acceperit poterit eā repudiare ne ſit vxor eius.De vxore accepta in bello p̄z.ō.in littera:quia dimittebat eaz vir ſuus liberā nec poterat cuiqz vendere.de muliere aūt que de gēte ſua erat patet.j.24.c. ¶Filiū tñ non poterat aliquis repudiare ne ſit filius eius:nec pōt eū exheredare niſi habuerit aliquā cām ꝓpter quā exheredet q̄s cauſas iura humana exp̄imūt.ſ.p̄ſi filius parētibus manus intulerit iniurioſas.¶Itē ſi grauez iniuriā eis fecerit q̄ non ſit iniectio manuū.¶Itē ſi eos criminaliter accuſauerit de cā q̄ nō ſit aduerſus p̄cipē vel alia rē publicā.¶Itē ſi cū maleficis verſat.¶Itē ſi maleficus efficiat.¶Itē ſi vite parētū inſidiat.¶Itē ſi vxori vel ancille p̄ſis ſe imiſcuerit.¶Itē ſi ex dilapidatiōe parētes granē iactu raz:vel diſpēdiū ſuſtinuerint.¶Itē ſi p patre vel debito eius in quātū potuerit fideiubere voluerit:z hoc ad ſolos maſculos referēdū eſt.¶Itē ſi p̄hibuit parētes facere teſtū.¶Itē ſi alia voluntatē parētū inter arenarios pleuerauerit z mimos cū p̄ illius p̄feſſioīs nō fuerit:ſecus ſi filiuz ſequat offiū p̄ſis. mimi biſtriones dicūt vel ioculatores:arenarij dicūt q in arena alia beſtias pugnant vt q cū vſis vel leonibus incluſis in aliquo theatro vel domo bellū gerit.¶Itē ſi filia vitam luxurioſam elegerit:dū tñ parētes vellēt eaz p poſſe votare niſi neglexerint eā viro tradere añ annos.25.¶Itē ſi filij parēti bus furioſis debitam curā nō impēderint.¶Itē ſi de carcere parētē educere neglexerint vt h̄r in auten.vt cū de appella.cognoſcitur in.ℌ.cauſas collatiōe.8.Cū aūt non ſint caſus expreſſi in lege nō pōt p̄r vel m̄r p libito ſuo filiū exheredare: nā filius eſt ps p̄ſis z ſicut cōicauit ei eē p nām ita dz ei cōicare nutrimētū z obſeruationē i eē iconomico p ſucceſſionē:iuxta dictū ſaluatoris p̄es debēt theſaurizare filijs z nō filij parēti bus:nō ergo pōt p̄iuare p̄r filiū eo ad qō tenet ei p naturam niſi filius demeruerit:p actū demeritū aūt non quodlibet eſt ſufficiēs vt p̄r poſſit p̄iuare filiū hereditaria ſucceſſione:ſed magnū demeritū qualia ſunt iſta q̄ expreſſa ſunt in cauſis.ō. aſſignatis:qz ſi p̄r velit filiū p ſola volūtate ſua nulla p̄cedēte cā vel nō legittima p̄iuare legittima ſucceſſiōe nō ſe dz ad eū tāq̄ p̄r ad filiū:ſed tāq̄ dōs ad ſeruū inter quos ꝓpꝛie iuſtū nullū eſt z talis p̄incipatus errat.cū p̄incipatus paternus ſit p̄incipatus regalis vt ait ariſt.in.8.ethi.qō ꝓbat auctoritate homeri q iouē eo qd rex bonus fozet p̄ez populoz nuncupauit:in p̄ſis aūt p̄incipatus paternus eſt p̄incipatus tyrānicus ſicut dōi ad ſeruū:iō errat vt ait ari.ibidē.(Fuerit filius odioſe p̄mogenitus.)Quia p̄imo ſm carnē natus eſt z dz h̄re iura p̄mogenite:inter hebreos ſemp fuerūt obſeruata p̄mogenitu re iura ita vt q p̄mogenitus eſſet h̄r et q̄dā ſpālia dona z p̄uilegia inter ceteros fratres:z hoc obſeruabat taz inter eos q erāt de magno gñe:z habebāt magnū ſtatū q̄ inter eos q erant de paruo genere z habebāt paruū ſtatū:nūc aūt iſta p̄mogenitura nō obſeruat inter nos niſi inter boies magni generis:z ſtatus vt nō pereat familia patrū z ſemp p̄mogenitis dat tota domus:ceteris aūt dant aliq̄ dona:inter hebreos aūt multū cōſerebāt iſta iura p̄mogenite vt nō miſcerēt familie z manerēt ſemp noia patrū:nā cū ipſa poſſeſſio indiuiſa maneat quocūq trāſiret trāſibat z nomē p̄ſis z cognationis cuius erat ipſa poſſeſſio:ſi aūt poſſeſſiōes equaliter diuiderent inter filios z nō maneret domus ipſa.i.maioz ps poſſeſſioīs:vel aliqd ſpāle penes ipſum p̄mogenitū turbaret poſteritas:z nō manerēt nomina patrū:z ob h̄ in boibus vulgaribus pereunt denoiatiōes cognationū:z ignorant ſucceſſiōes:quia nō euenit aliqd ſpāle p̄mogenitis.in boibus aūt nobilibus nō accidit hoc:qa p̄mogenitis dant aliqua ſpālia ad cōſeruādā etiā iſtā impermixtionem cognationū:z certitudinē paternaz linearū fuit p̄ceptum in veteri teſtō vt viri de vna tribu acciperēt vxores de eadez tribu vt h̄ nu.36.c.etiā fuit factū aliud qō adhuc p̄cipuum erat.ſ.vt non poſſent vendi poſſeſſiōes imobiles ſimpliciter ſicut apud nos venduntur piret certitudo cognationis:z linee illius q̄ cognoſcebat p talē poſſeſſionē z ſic eēt de oībus lineis z ſucceſſionibus:cū de oībus poſſeſſionibus ſimiliter fieri poſſet.ſ.vt ſimpliciter venderet:nam nō cognoſcit poſſeſſio per familiā:ſiue poſſeſſionē.ſed ecōtrario poſſeſſio facit cognoſci familiā:qd aūt iſta certitudo ſucceſſionū paternarū z imper mixtio tribuū atqz cognationū in veteri lege p̄fuerit:z ad qd deus illā mādauerit nu.27.c.dictū eſt.(Uoluerit qz ſubſtantiā ſuā inter filios diuidere.)Ponit hic de diuiſiōe poſſeſſionuz paternaz:qa inter cetera p̄mogenite iura id qō magis p̄mogeniti apud hebreos appꝛeciabant:z qō magis eos determinatos reddebat in linearū impmixtiōe erat qz p̄mogeniti accipiebāt de hereditate p̄ria duplices ptes vt p̄z de ioſeph:q quātū ad aliqd reputatus eſt p̄mogenitus iacob:iō ſuſcepit duas ſortes cū tñ q̄libet de alijs vnicā ſortē acceꝑiſſet:z vnicā tribum denoiaſſet vt p̄z Geñ.48.c.cū ergo p̄r volebat filiū odioſe qui p̄mogenitus erat p̄mogenitura p̄iuare:p̄cipuū in quo cum grauabat erat diuiſio hereditatis:qa cū deberet ei dare duplū q̄z cuilibet alioz dabat:z eq̄le cuilibet alteri:z alterū filiū dilecte ꝓſtituebat p̄mogenitū dans ei duas ptes.ſ.duplū reſpectu cuiuſlibet alioz hoc ergo nō ꝓſentit lex.(Nō poterit dilecte filiū facere p̄mogenitū).ſ.dando ei iura p̄mogenite. ¶Multa erāt iura p̄mogenite apud antiquos.¶Primū qz p̄mogeniti ſacerdotes erāt vt p̄z de melchiſedech q vocat alio noie ſem

In pluribus habendis vxorib⁹ duplex rō.

K

Qō.4 A Caſus 14.in q̄bus p̄z p̄t filiuz aut filiā exhēd af

L

† De diuiſione poſſeſſionū paternarū.

† Qō.5. A

Jura prīogeniture apud antiquos que erant.

filius noe:ga iura prīogeniture habuit sacerdos altissimi erat vt pz Genē. 14.ꝛ ad hebre. 7.c. ¶ Scōm q veste p̄ciosa vtebāt vt pz Genē. 27. vel loquit isaac de filio suo quē prīogenitū exi stimauit vt sensio vestimētoꝝ flagrantiā ait ecce odor filij mei sicut odor agri pleni. ¶ Tertiū q moriēte p̄e bñdicebant:iō esau bñdici debebat nisi prīogenita ab eo oēs abstulisset vt hr Genē. 27.c. ¶ Quartū q duplices ptes hereditatis recipiebāt vt hr Genē. 49. vbi logit iacob ad rubē prīogenitū hz carnē:ru bē prīogenit⁹ me⁹ tu fortitudo mea:ꝛ p̄cipiū doloris mei:por in donis maior iperio:iō filijs ioseph ad quos prīogenitura ex pte trāslata est one ptes date sunt:alijs aūt tribus vna vt patet Genē. 48. ¶ Quintū q ad cultū dei segregabāt vt pz Exo. 13. ꝛ nu. 3.c. sanctifica mihi oē prīogenitū tam in hoībus q̄ in iu mentis. ¶ Sextū q p⁹ sederēt vel in nobiliori loco mēse de inde alij fm natiuitatis etatē vt pz Genē. 43. sederūt singuli per ordinē:primogenitus iuxta primogenita sna ꝛ minor iuxta mi noritatē suā de bis Genē. 25. et. 27. dictū est vbi plura iura pri mogeniture posita sunt. Nunc aūt vbi primogeniture iura ser uant tota substātia patris trāsit ad prīogenitū:ceteris fratrib⁹ † dona aliqua solū accipiētibus. (Sed filiū odiose cognoscit p̄ † mogenitū). i. tenebit eū p prīogenito ꝛ sic vocabit eū. (Dabit ei de bis que habuerit cuncta duplicia. Ad quēlibet ita q si sint duo fratres fiant tres partes vt primogenitus recipiat duas. Si tres fratres fient. 4. partes ꝛ sic deinceps vt singuli fratres † habeant singulas ptes:prīogenitus aūt duas. (Iste est p̄cipiū liberoꝝ eius). q. o. hz pater nunc non habeat ita gratuz sicut ali quē aliū:quia matrē huius habebat odiosaz tñ scōm veritatē iste est p̄cipiū liberoꝝ eius. i. iste est quē prīo genuit inter ce teros liberos superstites:filius enim non dz amittere p̄uilegiū suū ꝑpter matrē:licet enī ipsa exosa sit ꝛ iuste odio habeat tñ B filius semp manere dz immunis:ga pr non dat filio primoge niture iura:ga vroz illa quā hz primo eū cōcepit ꝛ peperit:nā tunc bñ posset mutare p̄mogenitū pr ꝑ matrē:vt ficut matrē exosam hz ita ꝛ filiū priuilegio primogeniture ꝑpter eam priu et:sed dat pater filio iura primogeniture:ga euz prīo genuit: nā dato q pr eū p̄mo genuit ex aliqua vroze ille tñ nō est prīo genitus illius mulieris sed vltimus tñ prīogeniture iura cōse quit:vel si mr illū p̄mū filiū habuit ꝛ pr non hz illū p̄mū quia † aliū p̄oze habuit non faciet illū p̄mogenitū sed alium. (Et huic Prīogenitū esse ē q̄daz dignitas. debent p̄mogenita). s. oīa iura prīogeniture quia est p̄ncipiuz liberoꝝ est:quia dignitas quedā est prīogenitū esse ꝛ istū mo dum loquendi habuit iacob Genē. 49.c. cū dixit ad rubē tu ru ben fortitudo mea:tu p̄ncipiuz doloris mei:maior in donis: prior in imperio. i. maior esse debueras ceteris fratribus in ac cipiendo possessionē ꝛ iperio prior esse debueras:sed nō sic cō tigit tibi:quia maculasti cubile p̄ris tui:ꝛ ascēdisti stratū eius: vocat p̄ncipiū doloris aliquo mō p̄ncipiū liberoꝝ vt ibidem † dictū est. (Si genuerit homo.) Dic ponit tertium. s. de maloꝝ De maloꝝ filioꝝ occisione. filioꝝ occisione. Et supra dicebatur q pr p odiū nō tollat filijs iura sua. hic āt q p inordinatū amorē nō defendat vitia sua. (Filiū cōtumacē). i. non obedientē eis que agere p̄cipitur. (Et proteruū). i. agentē ea que agere ꝓhibetur. Et hoc quantū ad † mandata legis. (Qui non audiat vocē p̄ris ꝛ matris.) Hoc est quātū ad mandata patris ꝛ matris q̄bus obedire tenet:et eos honorare scōo gradu post deū:ideo aliquo mō comparat phs 8. ethi. patrē ꝛ deum dicēs q parētibus ꝛ dijs non possumus † equalia retribuere. (Et coercitus obedire ꝓtēpserit.) prius dz eū pr verbis ꝛ verberibus castigare:si āt nequiuerit ducēt eū E ad iudices q castigēt:ga nomē p̄ris amorē ꝛ dulcedinē attinet nomē aūt regis timorē:lex āt cū habeat vim coactiuā magis regibus q̄ patribus conuenit:sed cū de cōmuni non dant leges pueris ꝛ mulieribus glibet vti pare dz in domo sua patēt ista † circa finē. 10. ethi. ꝛ in p̄ncipio p̄mi politi. (Ducent eū ad senio res ciuitatis.) Ut eū ad mortē iudicēt:ga patri nō lz filiū suum ꝑ aliquo pctō quātūcūq; graui occidere sed solū p̄one publi ce. s. iudici:ga in morte cuiuslibet est dānū cōitatis:iō etiaz ille † qui seipsuz occidit cōitati iniuriā facit vt pz. 5. ethi. ¶ Itē ga In portis ciuitatis di scutiebant cause. otra naturalē pietatē patris est aliquō occidere filiū. (Ad portam iudicij.) In portis enī ciuitatis fiebat discussio causarū. de D boc dictū est. ō. 17.c. ꝛ pz in multis locis:ga apud antiquos taz † hebreos q̄ non hebreos fuit ista consuetudo vt ad portā ciuita tis iudices conuenirēt ꝛ ibi cause agerent:ga locus ille publicis simus erat:iudices aūt q erāt in loco sanctuarij nō manebant in portis ciuitatū illius loci:sed in domibus ad hoc deputatis conueniebāt ꝛ ibi de oībus litigijs disceptatio vertebat. (Dice retq; ad eos). s. pr ꝛ mater illiuz mali viri q ducerēt ad iudices quī occiderēt:ipsi nāq; accusatores eius erāt. (Filius iste nr.) Hoc intelligit de filio non emancipato q adhuc est sub custo dia parentū:ga iste pōt esse contumax:ꝛ pteruus:nolēsq; obe dire monitis parētū:nā filius emancipatus cū sit magne etatis non moratur in domo paterna:sed est vroratus vel sacerdos: aut aliqd simile qō exiuit a patria potestate ꝛ tunc pater nihil imperat. (Contumax ꝛ proteruus est.) Exponatur vt ō. expositum est. (Et monita nostra audire contēnit.) Filius tenet audire p̄ceptum patris ꝛ matris:ꝛ obedire eis nisi mandauerint iniustū:hoc enim de iure naturali est cū filius teneatur paren tibus sicut subditus regi:quia p̄ncipatus paternus est regalis vt pz in. 8. ethi. ꝛ adhuc magis tenemur parētibus q̄ regibus: vt ait aristo. ibidē ga maiora beneficia recepimus a parenti bus q̄ a regibus. s. esse ꝛ nutrimētū:quodlibet istoꝝ valde ma gnum bonū est sed adhuc ceteris ademptis hoc bonum qō est esse tātū est:vt nullū bonū ei comparari valeat nec omnia alia simul sumpta:cū esse sit perfectio absoluta ꝛ fundamētū omniū pfectionū tam naturaliū q̄ non naturaliū:nec homo vel ali qua res potest equale bonū recipere alterū:vnde si cuncta re cte inspiciantur:licet redēptio nostra sit de maximis beneficijs: ꝛ ex maxima charitate dei cū nemo maiorē charitatē habeat q̄ vt animā suā ponat pro amicis suis vt patet Joā. 16.c. ma ius tñ beneficiū a deo recepimus:ga nos creauit q̄ redeme rit:ꝛ magis ei tenemur:quia cuilibet nostrū specialiter esse tri buit tāq̄ cā prima in cōcatenatione nature maxime operās:ꝛ postea ꝑter esse corporeū qō cōcausauit adhuc anima nostra solus tanq̄ cā supernaturaliter operans creauerit:q̄ q nobis ꝑdicauerit:ꝛ pro nobis mortuus fuerit:ꝛ nos in vita eterna vi sionis beate faciat esse participes hec omnia minora sint q̄ eē qō ab eo recepimus:ideo si cōsiderētur beneficia dei in seipsis magis tenemur ei pro creatione q̄ pro redēptione:si aūt con siderent beneficia ꝛ quātitatē accipiāt ex affectiōe vel vt pro prius loquamur ex charitate tribuētis:maius beneficiū fuit be neficiū redēptionis q̄ oīa alia simul sumpta:quia maiorē cha ritatē nemo hz ꝛc. lz enī pater non tribuat filio suo esse ita per fecte sicut deus tribuit eidē filio illius bois:quia deus est cau sa prima ꝛ magis influit in suū effectū q̄ causa secūdaria:cum hoc sit generale in causa primaria vt ait actor in prima ꝓpo sitione libri de causis. tñ tribuit esse filio tanq̄ cā particularis determinans ꝛ assimilans sibi effectū:ideo ꝑpter hoc beneficiuz qō homo recipit a solis duobus ꝑprissime. s. a deo vt a cā vsi:ꝛ a patre vt a causa pticularissima his duobus super oīa tenemur:ꝛ ga istud esse abundantius deus q̄ parētes tri buit:magis deo q̄ parētibus tenemur:sed post deū nulli magis q̄ parētibus obligamur. aristo. aūt hoc diligenter cōsiderans collocauit deū ꝛ patrē in eodē gradu amicitie dicens q amici tia hoīs ad deū ꝛ ad parentes est tāq̄ ad quodā bonū super cellēs:magis g̃ filij parētibus q̄ subditi regibus tenent:lz tenē tur obedire subditi mādato p̄ncipis sub pena mortis nisi mā daret iniustū:ergo a fortiori tenētur parētibus añs patet. ō. 17. c. cuz dicitur qui aūt superbierit nolēs obedire sacerdotis im perio:ꝛ decreto p̄ncipis morte moriat. de hoc extra qui filij sunt legi. c. p venerabilez. ꝛ extra de maioritate. ꝛ obedie. c. si quis. dicit si quis non obedierit mādato p̄ncipis morte mo riatur. sufficiēter ergo parentes arguerēt contra filiuz ad con seruādū eū morte dicētes q monitis eoꝝ obedire non cura bat. (Cōmestatiōibus vacat). i. frequēti ꝛ imoderato cibo ꝛ po † tui:est. n. cōmestatio frequens comestio. (Atq; conuiuijs). i. con † sumit substātiā nostrā inuitando alios participātes cuz eo in luxurijs ꝛ vanitatibus. (Lapidibus eū obruet populus.) Non † solū est putandū q ad hoc q iste filius condēnaretur ad mor tez oportebat parētes hoc dicere cōtra eū:quia pater inquātū F accusat filiū ad mortē videt exuere naturā patris:ideo contra eū nō credet sibi sicut nec crederetur extraneo alteri nisi qua tenus habuerit legittima documēta:vt probet qualiter ille fi lius non obedit eis ꝛ vacat cōmestatiōibus atq; luxurijs:erat enī cōtra legē q aliqs condēnaret solo accusatore proponēte ꝛ non cōscito per aliqua legittima munimēta. (Populus ciui tatis.) Ista pena lapidatiōis ponebat taliter peccantibus:ga valde horrida est vt alij arceātur a similibus:ga in alijs delī ctis ponebāt alie minores pene vt suspēsio in patibulo vt pz immediate:in hoc aūt ꝛ vo in idolatria si est p̄cipua singularis ꝛ in illicitis coitibus vt pz Leui. 20.c. de idolatria pz. ō. 17.c. ipo nit pena ista lapidatiōis. ga factū est valde nepharium:ita pena sic valde horrida. mādat āt q totus populus eū lapidet vt p̄ incitēt ad zelū iustitie erequētes actus iustitie:nā grāle est q

habitus

habitus causanť ꝙ habitus: aut si causati sunt intēdūtur ⁊ ꝺser uātur: etiā vt ipsi de populo infligētes penā hāc videāt ꝗ̄ grauе est talia pctā: ⁊ ꝓponant apud se in talibus non delinquere. (Ut auferas malū de medio vr̄i).i. vt auferatis boīes malum de terra ne sit inter vos: ⁊ dn̄r auferre malū.i. nociuū: ga tales boīes pestilētes sunt ⁊ contagiosi: ⁊ uersatio eoꝝ ceteris infe ctiua: qm̄ corrūpūt bonos mores eloquia mala vt ꝑz ꝑma cho rin. 15.c. interest ergo reipublice sceleratos de republica tolli tāq̄ mēbra putrida ne cetera sua tabe cōmaculēt vel dicit auferas malū.i. boīez ꝙ in se malus est: ga ꝓter hoc ꝙ infectiuus est ceteroꝝ in se malꝰ est ⁊ vita indignus. (Et vniuersus ıſrael ptimescat.) Licet pene inflicte boībus sceleratis ad multa pro sint: pcipuus tn̄ finis ad quē eas leges iponūt est vt ceteri ꝙ ma la nō egerūt ne talia in futurū audeāt arceanť: de ħ magis dixi mus. ē. 13. et. 17.c. (Qm̄ peccauit hō.) Hic ponit q̄rtū. ſ. de occi sor occultatiōe: ga. ē. dicebať ꝙ ꝓp odiū male vite alicuius oc cidebať: ⁊ ga forte tenere vellēt odiū post mortē cū nō sit tenē dum: ga caro occisi que manet q̄dā ꝑs nature est: iō mala non est q̄re nec odio hr̄i ꝺz cū malitia ꝓpter quā odio habebať iaz trāsierit: ponitur ergo hic quedā compassio que fit ipsi nāe hu mane ne illa ꝑs eius. ſ. corpus qō olim corpus humanū fuit li cet iam non sit tumuleť. (Qm̄ peccauerit homo.) Mors enim ꝙ pctō infligitur: sine pctō enim ⁊ mors ⁊ qualiscunq̄ punitio iniusta est: aliqū tn̄ ꝓncipes ⁊ rectores politiarū occidūt eos ꝙ nōdū peccauerūt ⁊ recte agunt: hoc enī ga timent ne in futurū mala ꝺmittant: vel ne valde magnū scandalū malcatur ⁊ ratio huius est: ga politia magis intēdit bonū cōe ꝗ̄ bonū vnius: cū aut eueniat interdū ꝙ vna ciuitas erit in totali discrimine ni si vnus homo moriatur iudicat illū deberi mori: etiā si cōstet euz nihil mereri ne tota simul peat: nā lz aliquis teneatur de ho micidio qui aliuz a morte pōt ⁊ non eruit vt ꝑz extra de homi cidio. c. sicut dignū: tn̄ si aliquis ꝓnceps vellet aliquē hominez occidere ⁊ constaret oībus ꝙ iniuste eū occidere parabat: fuge retq̄ ille ad aliquā ciuitatē ⁊ scirēt boīes illius vrbis ꝙ ꝓn ceps ille certissime destrueret totā vrbē nisi darent ei virū il lum poterāt ei dare virū illū ad mortē etiā si nihil meruisset: ⁊ si forte rectores ciuitatis exponerēt totā ciuitatē ad mortē no lentes illū boīez tradere grauiter peccarent. (Quod morte ple ctēdū est.) Quia aliqua peccata sunt leuia que morte plectenda non sunt sed veniā accipere ꝺebent: quedā vero sunt q̄ lz puniē da sunt non tn̄ morte plectēda. ⁊ de his datur regula. j. 25. ꝙ si forte aliquis deberet condēnari in pecunijs ꝙ condēnaretur: si aūt plagis dignus foret iuxta mensuraz delicti esset plagarū modus. i. quātitas: ita tn̄ ꝙ quadragenariū numerū non exce dant. (Et adiudicatus morti). ſ. ꝓ sniam quia nullus quātūcunq̄ peccauerit etiā si valde publice occidi ꝺz ab aliquo donec iudi cialiter ꝺdēnetur: nisi in casibus in quibus seipsuz defenderet vel reperiret euz turpiter agentē: ⁊ quibusdā alijs in ꝙbus lex ꝓmittit ꝙ aliquis sine iudice ius sibi ꝺicat de quo in decretis 23.q.5.c.cuz hō. ⁊ codice qñ liceat cuiq̄ sine iudice se vendi care lege ꝓma. (Appensus). i. suspē. (Fuerit in patibulo.) Pa tibulū a patiendo ꝺz: quia ibi malefactores patiunť. nō est in telligendū ꝙ quādocunq̄ aliquis peccat ⁊ delictū morte plectē duz est ꝙ debeat suspendi cū possit hr̄e alias penas. ſ. lapidari vt in quibusdā casibus de ꝙbus. ē. diximus ⁊ ꝑz Leui. 20. ⁊. ē. 13. et. 17.c. sed intelligēdū est in casibus illis in ꝙbus pctū nō est tn̄ vt exigat specialem penā: ⁊ tunc datur ista tanq̄ minor. (Appensus fuerit in patibulo.) Et sicut est de suspēsis sic est de lapidatis: iugulatis: ⁊ quolibet genere mortis: ga oēs sepeliri debent: sed ꝺz magis de suspensis: quia in securiori loco sunt ne a canibus: vel bestijs comedanť q̄ alij occisi ⁊ magis exem plū pstāt: ga loco eminētiori sunt. (Nō ꝑmanebit cadauer ei⁹ in ligno.) Videť nāq̄ esse qdā ꝺtēptus ⁊ vituperiū nature nr̄e ꝺū ptē illā humanā innoxiā punimus q̄ peccati ⁊ malitie ex ꝑs est ⁊ verissime pena caret: sed nos ipsi punimur puniēdo ptez nāe nr̄e sufficit aūt puniuisse eū ꝙ male egit qō erat eū occide re. (Sed in eodē die sepelieť.) Quia satis boībus spectaculū p̄ stat occisus si vna die vel dimidia pēdeat: ista aūt lex nō teneť a nobis vlr: ga interdū illi ꝙ suspēdunť ꝙ multos dies ⁊ p an nū vsq̄ totalē resolutionē in patibulo manēt: ga lz decēs nr̄az honorare nām: maiꝰ tn̄ vtilitas reipublice interdū est ꝙ illi multis diebus pēdētes multiz spectaculū ꝑbeāt ꝗ̄ sit dānū vel inbonestū vilipēdēdo nām. (Qr maledictus a deo est ꝙ pēdet in ligno.) In hebreo hr̄. (Quia maledictio dei est). i. iniuria dei est ꝙ aliqs pēdeat in ligno: hō. n. ad imaginē ⁊ similitudinē fa ctus est dei. (Maledictio aūt dei est). i. maledicē vel vilipēdere deū ꝙ imago ei⁹ sic deturpata ꝓ spectaculo bēať. Alio mō ma ledictio dei ꝺz. i. maledictio vel pena inflicta a deo: si aūt suspē sus maneret in patibulo putrefieret ⁊ corrūperet aerē: ⁊ vici nis locis magnū iferret nocumētū: ⁊ ista corruptio maledictio dei est quā suspēsus manēs in patibulo affert: ꝓt tn̄ retēta ista intētiōe melius dici. (Qr maledictꝰ hō ꝙ pēdet i ligno). i. nō cru cietis amplius suspēsuz post mortē eū in cruce tenēdo. (Qr ma ledictus est a deo). i. satis punitꝰ fuit a deo ꝓ sniaz iudicū tenē tiū locū dei: ⁊ in ħ sensu ꝺicit apls de xp̄o ꝙ factꝰ est ꝓ nobis maledictū. i. patiēs dolores ſz ꝙ ꝑdixerat Ysaias. ſ. 3.c. (Quā tuz ad primā sniam qñ ꝺicebať ꝙ maledictio dei vel iniuria dei est ꝙ aliqs pēdeat in ligno: ga tūc deturpať imago dei. ar guet aliqs ga si imago dei i hoc deturpať: ⁊ deo iniuria est nō deberet aliqs suspēdi: ſz hr̄a ē in ꝺrīū q̄ ꝺicit aliquē suspēdēdū cū fecerit aliquid qō morte plectēdū fit. (Rñr ꝙ maledictio dei est ꝙ hō pēdeat in ligno: ⁊ deturpatio imaginis eius ⁊ ħ gdē nō ꝙ hō occidať in ligno: ſz ꝙ pēdeat in ligno: nā ꝓprie ac cipiť ħ pēdere in ligno ꝓ eo qō est manere cadauer pendens in ligno post mortē ꝙ ät mali boīes moriäť pendētes in ligno nō est deturpatio imaginis dei ſz laus eius: ga ibi nō vilipēdiť imago eius ſz puniť malitia huius malefactoris: cū ät mortuus est ⁊ manet cadauer in patibulo nō puniť directe malitia ma lefactoris illi⁹ cū nec ipse sit: nec ipsa maneat post defunctū mor te corpus: solū ergo manet cadauer illud qō adhuc quādā ge rit dei imaginē i vultu cū in eo oēs sensus ingruerint ⁊ opatio nes rōnis: sola ģ dei imago tūc manet q̄ puniať. (Et nequaq̄ ꝺtaminaberis terrā tuā.) Hoc rñdet ad alia supiorē sniaz quā ꝺicebamus. ſ. ꝙ boīez pendere in ligno q̄dā maledictio data a deo est ꝓ ipsis ꝙ in terra illa moranť: naz sicut alie plage date viuētibus vt pestilētie: fames: ⁊ bella sunt ⁊ noiant maledictio nes dei ita ꝙ aliqs pēdeat i ligno est totū aerē ifficere: ⁊ pestes grauissimas ſeq̄: ne ģ ꝺtaminet terra ꝺtaminato aere ex odore terribili ⁊ ifectio nō debēt manere coꝛpoꝛa i aere magno tpe: ſz vt ħ ꝺz eadē ꝺie sepelienť. est aūt ħ ꝓceptū iudiciale: ꝓcepta ät cerimonialia ⁊ iudicialia nō manēt in nouo testō habentia aliquā obligationē nisi inquātū institutio facta ab ecclesia: vel dñis tpalibus tribuit eis aliquā vi: ⁊ quia boc institutū nō iō nō obseruať: nec ob boc transgressionis rei sumus.

Capitulum.xxij.

Non videbis bouem fratris tui aut ouem errantē: ⁊ ꝓteribis: sed reduces fratri tuo: etiam si non est ꝓpinquus frater tuus: nec nosti euz: duces in domum tuam: ⁊ erunt apud te ꝗ̄ꝺiu querat ea frater tuus ⁊ recipiat. Exo. 23.a.

Non ideo. Supza posuit legislatoꝛ quādā regulatio nē circa irascibilē hic ꝺtinuat idē. Et tan gunť tria ꝓncipaliter. Primū circa irascibilē. Scōm cir ca ptē quādā incidētalē ibi. (Nō seres vineā.) Tertio circa ꝺcupiscibilē ibi. (Lū edificaueris.) Tertio circa volātia ibi. (Si ambulaueris). (Nō videbis bouē.) Erat ꝓplus iste durus: nō. n. bēbat viscera pietatis sed nocebat inimicis suis ꝗ̄tū poterat: ⁊ ħ erat ex inoꝛdinatiōe irascibilis: ga antiq tene bāt ꝙ bonū erat odio hr̄e inimicos ⁊ malefacere eis: amicos ät diligere vt ꝑz Matth. 5.c. iō assuefacit eos ħ ad amoꝛē ꝓri moꝝ q̄ sunt eis odiosi saltē ꝑ exteꝛioꝛa opa. (Nō videbis bouē ⁊ bouē fr̄is tui errātē ⁊ ꝓteribis.) Sz magis laboꝛabis vt redu cas ad eū ⁊ vocank ħ fr̄es largi⁹ ꝗ̄ Leui. 25.c. ga ēt ꝺuersi ꝺe gētilitate vocanť hic fr̄es: ga eis tenēť ad ista charitatiua subsidia. (Nō videbis bouē fr̄is tui aut ouē errātē.) Non ꝺz ista lr̄a ꝓ se legi: ga tūc eēt sensus ꝙ deus mādaret nobis vt nunq̄ videremus ouē aut bouē errantē qō nō erat in nr̄a ptāte: ga vt ait Aug. nō est in nr̄a ptāte ꝙbus visis tāgamur: vel mādaret ꝙ si videremus aduerteremus ad ea cū ipse ꝓcipiat hic op positū. ſ. reduci ea ad eū cuius sunt talia: ſz ꝺz legi copulatiue. ſ. (Nō videbis bouē ⁊ ouē fr̄is ⁊ ꝓtrāsibis.) Et est sensus mādo tibi ꝙ qñcunq̄ videris ouē aut bouē fr̄is tui errantē nō ꝓ trā seas ſz subleues vel reducas ad eū. (Fr̄is tui.) Lz alibi fr̄es di canť hebrei ex gīe inter se: ⁊ nō ꝺicāť ꝺuersi fratres eoꝝ tn̄ ħ nō. obseruať ħ: ga oēs tam iudei ꝗ̄ nō iudei fr̄es erāt. (bouez aut ouē errātē.) Sicut ꝺz de istis duobus ꝙalibus ita intelligē dū est de omnibus alijs vt de asino ⁊ equo ſz ponit ista ga talia

Connexio capituli. Diuisio eiusdem.

Qō. 1. A Quare deꝰ assuefacit hic iudeos ad amoꝛez ꝓximoꝝ.

Notāduz.

Intereſt reipubli ce ſcele ratos de republi ca tolli.

De occi ſoꝛ occultatiō ne.

Obiectio.

Rñsio.

Nōtan dum.

exēpla magis familiaria ei erāt sicut pastores magis loquunt de ouib⁹ ⁊ canib⁹ ⁊ alijs pecoribus q̄ de equis ⁊ bellicis armamētis: hebrei aūt in deserto vbi ista dicebāt in bob⁹ ⁊ ouibus magis q̄ in alijs rebus abundabāt: vel ponūt ista duo ga ista sunt aialia q̄ morant in pascuis: ⁊ sic ꝯtingit facilius ob errare q̄ alia aialia que sunt domestica ⁊ quotidianis laboribus mācipāt vt equi ⁊ asini: nō enim habēt sic locum diuagandi. (Sed reduces fratri tuo.) Jn h̄ erat duplex pietas. ſ. pietas ad primū de, cuius dāno cōdolemus ⁊ eius bono ꝯgaudemus: ió illud ꝓcuramus. ¶ Secō est pietas q̄dā ad ipsas res brutas q̄ si nō reducerent ad dños suos vocarētur a bestijs. (Etiā si nō est ꝓpinquus frater tuus.) Jstud superius dictū intelligit q̄ aliqs videbat bouē vel ouē errantē: ⁊ cognoscebat cuius erat sciebatq; ꝙ erat alicuius vicini sui: ⁊ reducebat ad eū. h̄ āt dr ꝙ etiā si ille frater nō sit ꝓpinquus h̄ idē faciēdū erat. ſ. ꝙ q̄ aliqs videt bouē aut ouē errātē: aut aliquā aliā rē scit ꝙ illa alicuius viri est in illa ciuitate vel loco in quo morat ipse: vel de aliquo loco vicino: si ergo nō cognoscat cuius sit non poterit reducere ad dōm suū: ſz mādat lra ꝙ iuētor custodiret ea apud se: donec posito edicto qs talē rē pdidisset veniret dōs rei ⁊ acciperet illā. ſ. (Non est ꝓpinquus). Dr h̄ ga res ꝓpinquor cognoscere ꝙsueuimus: ⁊ ad eos faciliter reducere possumus: q̄ aūt nō est ꝓpinquus nō pōt ita cognosci res: ⁊ tūc debēt detineri donec veniat q pdiderit. (Fr tuus). q. d. ſz nō sit ꝓpinqu⁹ tū adhuc semp est frater cū glibet habitās in terra illa siue sit inde⁹ ex gēte: siue ouersus de gētilitate vocet fr. (Nec nosti eū.) Qz nescis cui⁹ res ille sunt dato ꝙ cognoscas dōm illarū rerū: nō tū cognoscis eū eē dōm illar rer: ga tūc nihil dt cū sit ibi fallacia accidētis vel ga nescit cuius res ille sunt ⁊ etiā nescit eū cuius res ille sunt quouis mō. (Et erūt apud te). i. in domo tua si sunt aialia domestica: ⁊ da eis cibū atq; laborē ne interim cibū frustra sumāt: si āt sunt agrestia ad pastū solū vt oues ⁊ capre mitte ea ad pascua. (Quādiu q̄rat ea fr tu⁹ ⁊ recipiat.) Utr iste q talia aialia inuenisset dēret ponere edictū si qs pdidisset aialia aliq̄ an nō q̄ocūq; eēt donec ille q reperisset certū dōz cōperisset tenere deberet apud se ne traderet ei q nō pdidisset. (Sīr facies de asino ⁊ vestimēto.) Sz dedit magis regulā de illis supioribus: ga in maiori abūdantia sunt ⁊ magis pdi pōt. (Ne negligas q̄si aliena.) Solēt. n. boies ex inordinato ⁊ deficiēti amore res alienas nō curare si videāt eas peuntes: etiā si succurrere possint binc mādat ꝙ nō extiment res primor q̄si alienas ſz vt ꝓprias: ⁊ sic curabūt de eis. (Si videris asinū frīs.)

Jn supiori tāgebat vtilitas ꝓmi reducēdo rē pditā: hic ponit vtilitas ꝓmi ⁊ aliq̄ ꝯpassio ad aialia sub onere cadētia.

¶ Et aliq putāt ꝙ intelligit q̄ aliqs inuenit aliqō aial solum iacere sub onere nullo dirigēte vel ibi pōte: sed falsus est ga dr in lra ſz subleuabis eū cooportebat ergo ibi aliū adeē: est ergo sensus ꝙ q̄ aliqs ducit iumēta onusta in via ⁊ cadit aliqō: ⁊ nō pt ipse solus eleuare ꝙ obuiās ei dr eū adiuuare ad subleuādū: ⁊ dicit Ra. ſa. ꝙ sacerdotes nō tenebāt semp ad istud ꝓceptū: vt si cecidisset iumētū sup sepulchra mortuor ga tāgēdo illa pollueret. ¶ Et si arguas ꝺ h̄ ꝙ eadē rō est in laico: ga ēt fiebat immūdus tāgēdo mortuū vel ossa mortui siue sepulchrum vt pz nu. 19. c. ¶ Rñr ꝙ vterq; polluebat: ſz mūditia sacerdotuz erat magis sub ꝓcepto q̄ mūditia ppli: ga parati eē debāt ad ministrādū: ió pmittebat dōs laicos pollui in oibus mortuis sacerdotes āt minores i. 4. giiib⁹ ꝓsonar solū pollui pmittebāt sacerdos aūt maior in nullo vt pz Leui. 10. et. 21. c. in lege nra nihil hor obseruat: ió glibet ꝓlatus eccl'ie pt adiuuare ad subleuādū iumētū iacēs sub onere. (Nō induet mulier.) Hoc etiā ptinet ad irascibilē: ga sicut nō velle ꝓbere in necessitatibus auxiliū ad irascibilē pertinet: sic ēt velle vsurpare q̄ suū nō ē ad ꝓsumptionē ptinet ⁊ in irascibili est ex eo ꝙ magnā spē vel cōfidētiā dicit. ¶ Et aliq itelligūt h̄ de armis: ita ꝙ illicitū est mulieri portare arma bellica q̄ sunt vestes viri. Et hoc dōt q̄si portare vestes solas viri non sit malū sed vtrūq; malū est: hoc tū dixerunt aliqui ꝓbi eē faciēdū vt quēadmodū in alijs animalibus masculus ⁊ femella cōiter pugnant ꝓ cibo ⁊ defensione filior: ita vir ⁊ femina vt pz. 2. politico. Sed hoc reprobat ibi ꝓbs lacedemonij etiā vxores in bellū armatas secum ducēbāt: sed docēte experientia cognouerunt ꝙ magis strepitus q̄z vtilitatis faciebāt: non enim poterāt dirigi in bello: et nimis clamabant: ⁊ ad fugiēdum viror animos cōcitabāt q̄re talis pugna abolita est. de hoc aristo. in. 2. poli. c. de politia lacedemonior. Et quadā die lacedemonij armati de ciuitate ꝺ hostes egressi sunt: deinde redeūtibus eis vxores in vrbe manētes putauerūt hostilē esse exercitum vnde obuiā eis armate ꝓgresse sunt: viri aūt suas vxores esse cognoscentes in eas impetum fecerunt accipientes singuli singulas quas casus obtulit: ⁊ cū eis ibidē coierūt filios ꝓmiscuos faciētes: q̄re post spartam. i. ꝓmiscui noiati sunt: ⁊ ob hoc aram veneri fabricarunt eaz armatam venerē nominātes vt ait Augu. de ciui. dei. lib. 3. Sz ista lra principaliter vetat ne viriles vestes accipiant femine: patet quia etiā prohibet viros femineas vestes accipere sed nō pōt ibi accipi ꝓ armis: ⁊ ratio huius est quia si non essent diuerse vestes viri qui nondū barbati sunt femine estimari possent ⁊ sic libidinibus oia conturbarent: idē in muliere est sicut de aliquibus mulieribus legit que aliquo tpe veste virili ꝓpter tēporis necessitatē vse sunt. (Abominabilis est apud deū qui fecerit hec.) Quia in hoc multis occultis vitijs locus datur. (Si ambulans per viā.) Dic ponitur tertiū. ſ. directio irascibilis circa volantia. (Si ambulaueris p viā.) Jsta lex loquit q̄ homo ambulat p viā: ga cōius euenit nidum inuia inuenire q̄z in locis populatis: vel est alia cā potior: ga in ciuitatibus vel locis habitatis nō sunt nidi auium nisi aliquarū q̄ valde domestice sunt ⁊ grate ad ꝺuersationē humanā: ⁊ tūc ꝙ talē nidum in domo sua hz nec mr em nec filios accipi vult ne deficiat: solatium suū cū ergo ad h̄ boies inclinent: ga ⁊ ipsi auiculas varijs in auigerijs nutriūt vt cōdelectent iuxta illud boetij de conso. lib. 3. metro. 3. q̄ canit altis garula ramis ales caueo clauditur antro huic licet illita pocula melle: largasq; dares dula studio ludens hominū cura ministret rē. nō ꝓmitteret auiculas illas pire: nō ꝙ oportuit dari regulā quātū ad id ad qō boies inclinātur sic nō datur nobis ꝓceptuz de amando nos ipsos: licet magis nos ipsos amare debeamus q̄z proximos ⁊ datur regula de amando proximū: quia ad amandū nosmetipsos inclinamur naturaliter: ad amandū aūt alios nō inclinamur: ad cōseruandum auiculas que in agris sunt: quia nobis vtiles nō sunt non inclinamur: ió data fuit lex de auibus q̄s aliqs reperit in via siue in agro: vel aliquo mō ex loca habitata cuz tū obseruari dēat cū reperit nidus in ciuitate. (Jn arbore vel in terra nidū auis inueneris.) Jdē si inuenias aliquo alio mō: ſz oēs alij modi pōt reduci ad istos: ga inueniri nidū in aliquo loco alto reducit ad inueniri eā in arbore: inueniri eū in loco plano q̄ intercunq; sit reducit ad inueniri in terra. (Et matrē pullis vel ouis desup incubātē. (Mr incubat ouis vt suo calore animet fetus ⁊ formet. in ouis. n. est semen auis si illud nō excitat nisi calore nāli auis digerēte ⁊ excitāte virtutē seminis: sicut vis formatiua in semine viri se hz ad menstruū muliebre formādo ⁊ digerendo illud: ⁊ in seminibus terre nascētiū. hoc pz: ga cū illa quādā siccitatē ⁊ caliditatē habeāt inclusaz: caliditas illa nō excitatur donec pfundant semina aqua. ⁊ tunc p antiparistasin calor ille excitat i mā tenera: ⁊ fortificatur nisi pfunderent aqua ita in ouis hz sit virtus seminalis auiū nunq̄z formarent pulli nisi aues incubarēt eis: q̄ calore suo excitarent calorē naturalē: ⁊ sicut mr incubat ouis ad formandos fetus ita incubat pullis ad fouendos eos: quia illud est solatiū maternuz quo pulli egent. (Non tenebis eam cum filijs sed abire patieris.) Ratio huius ꝓcepti est inducere corda iudeor crudeliū ad pietatē: ⁊ assuefierent ad pietatē circa boies p pietatē exhibitā brutis: videbatur enim quedā crudelitatis spēs simul filios ⁊ actorē generis accipere: sicut nō debat eadē die mr ⁊ filius in pecoribus imolari. Uelut qdā iudei volūt rō ꝓcepti est vitatio superstitiōis: quia dicebant gentiles ꝙ caput auis capte in nido super ouа vel pullos appensum in quadā parte corporis generare facit. Sed primū est verū: quia licet gentiles crederent illud esse verum de aliqua aue sed non de qualibet: cū non habeant eandez virtutē oēs aues. (Ut bñ sit tibi ⁊ lōgo tēpore viuas.) Quia rationabile est ꝙ q actorē vite viuere pmittit ipse longo tpe viuat. (Cū edificaueris nouā domū.) Dic ponit regulatio irascibilis circa futura sicut glibet tenet cauere ne ledat ꝓmū i ꝓsenti ita tenet ꝓuidere ne ledat circa futurū. (Cū edificaueris domū nouā.) Jsta regula nō dat ꝓ talibus domibus q̄les sunt domus terre huius q̄ nō hñt ambulacra sup tecta: rare. n. domus tales sunt ſz in terra chanaā tales erāt cōiter domus oēs: ⁊ hoc qō mādabat hic circū poni valde ꝓderat ne aliq caderēt de domo ⁊ p hoc ꝙ vetat ne domus relinquerentur sine illo circuitu tecti: innuit ꝙ nō relinquerent aliqua alia offensacula in qbus aliquis periclitari posset: quia est otra ordinē charitatis vt aliquis domū taliter dispositā habeat in q̄ ceteri offendere possint. (Cū edificaueris domū nouā.) Si aliqs restauraret domū veterē nō mādat ꝙ h̄ faciat: nō qdē ga nō cōpelleretur

Nota ꝙ hic ꝓhibet deus vsuz laruaz que vulgariter dicūtur ligua ita lica masscare. qō bene notent ꝺfessores et ꝓdicatores vbi dei vt vsuz illū apō deū abominabilē ō ppō eradicent xp̄iano.

De⁹ iducit iudeos ad pietatem.

Nota superstitiones gētilicaz.

Regula irascibilis penes futura.

Duplex pietas.

Obiectio.

Rñsio.

Qō. 2.

Qūo itelligit lex non inducet mulier veste virili nec ecōtrario.

An femine debeant ire ad bellū.

pelleret facere talē murū tecti si domus nō bret ſz ga intelligitur q si vetus est q bret illum murū cū mādet q qlibet dom⁹ noua cū edificat habeat murū tecti: si aūt domus vetus totaliter cadat: vel virua⁹ ⁊ penitus restaureť videť nouiter fieri ⁊ tunc est talis murus faciēdus. (Facies murū tecti p circuitu⁹.) In terra illa erāt tecta domoꝝ supra plana nō de tegulis: ſz de calce: lapide: terra vel gipso: ⁊ ꝺueniebāt boies ad requiescēdū sup tecta ⁊ si nō bret tectū aliqō labiū eleuatū in extremitatib⁹ suis faciliter poterat aligs cadere deorsum: ideo mandatur q fiat murus. i. aliqua eleuatio terre vel lignoꝝ. q̄ cadere non sinat ⁊ similes domus sunt in catalonia: ⁊ de istis domibus loquebať christus qñ dixit Matth. 10. qō auditis in aure p̄dicate sup tecta: quia in illis tectis ꝺueniebāt boies ad colloquia ⁊ poterant ibi conueniēter discipuli christi p̄dicare. (Ne tu fis reus labēte alio.) Reus eēt si propter negligētiā suā aligs moreretur. (Et in p̄ceps ruēte.) Precipitari de alto est. ſ. de superiori pte dom⁹ ⁊ ista tecta vocabātur domata: de qbus. 2. re. 5. ⁊ tetigisset domatū fistulas. (Non seres vineā.) Dic ponit pars incidētalis q̄ est ad q̄sdā cerimonias. (Altero semine). ſ. seminā do triticū vel ordeū: siue legumina: ⁊ rō huius subdit in lra. ſ. (Ne semētis quā seuisti ⁊ q̄ nascunť ex vinea piter sanctificentur.) Ad vtilitatē leuitarū ⁊ sacerdotū ista dicta sunt: ga aliqui putarēt q p̄mitie ⁊ decime solū semel debebāt de eodē fundo eodez anno: ga ergo darētur decime ⁊ p̄mitie de frugibus q̄ p̄ro colligebanť postea credereť q de vuis nihil dari dēret. (Ne semētis ⁊ q̄ nascūť ex vinea piter sanctificēť). i. ne credas q semētis. i. fruges ⁊ q̄ nascunť ex vinea. i. vue simul sanctificantur ita q soluēdo decimas vel p̄micias de vno ad sanctificationē sit solutū de alio. Aliqui volūt q rō p̄hibitiōis est vitatio supstitiōis: ga gētiles ad honorē ꝺiunctionis planetaruꝝ seminabāt diuersa semina ꝺiuncta in agro vno: ſz nō multū vz ga rō mādati assignat in lra. in hebreo bť. (Nō seres mixturā ne polluat plenitudo seminis qō seminasti.) Et ista diuersitas est pp equocationē nois: ga signat pollutionē ⁊ sanctificatiōez cū alijs ⁊ alijs punitis. Et est sensus q nō misceātur ista ne plenitudo seminis. i. totū semē polluat pp vuas: ga fm regulā data Leui. 19. c. fructus triū p̄moꝝ annoꝝ in qlibet arboze immūdi erāt ⁊ deberēt p̄cidi ab arboribus: ⁊ tūc ista poma tactu suo polluerēt fruges vt nō posset ex eis aliqd offerri ꝺño ſz melioz est lra nra: ga nō vz vex q ꝺtactus fructus immūdi polluat segetes: ga mortifera alia cadētia sup semētē nō polluūt eā nisi semētis pfusa fuerit aqua vt bť Leui. 11. c. (Itē ꝺato q semētis polluereť ꝺtactu isto nō p̄hiberet ista mixtio simplr: qz solū tribus annis erāt fructꝰ immūdi ergo deinde semp possent talē mixtionē facere: p̄hibitio aūt scōm intellectū lre nre ppetua est. (Non arabis in boue ⁊ asino.) Sicut inuitauit nos. s. ad pietatē in auibus ita hic inuitat ad pietatē in q̄drupedibus: ga deus etiā misereť istoꝝ: ga opa sua sunt vt ps sapiē. 11. c. misereris oīum qñ oīa potes ⁊ nihil odisti eoꝝ q̄ fecisti: asinus āt cū boue arare p̄hibeť: quia bos fortioꝝ ē ⁊ magis de terra p trāsit vñ ingrauaret totū iugū sup asinū ⁊ valde torqueretur asinus: ⁊ qō ꝺr de arando ꝺr etiā de portādo currū idē etiā intelligiť de mulo vel mula cū asino: ſz non exprimitur de eis. qz supponebatur q muli ⁊ mule non forent in terra promissionis cū ista gignantur ex coitu diuersarum specierū qō hebreis p̄hibitū erat Leui. 19. c. (Nō indueris vestimento.) Ponit aliud incidens quātū ad vestes: ga nō solū cauenda est mutatio vestis sed ēt diuersa ꝺtertio. ſ. ex lino ⁊ lana: ga sacerdotes magni vtebanť vestibus ex lino ⁊ lana cōtextis: vel ꝺr ad euitādā ido latriā: ga sic sacerdotes idoloꝝ vtebanť ad cultū demonum vel ad honorē planetarū signātes ꝺiunctionē eoꝝ in hoc. (Funiculos in fimbrijs.) Ponūt vestimētū a quo debēt abstinere: hic ponit illud quo debēt vti: fiebāt eni pallia. i. supiora vestimēta iudeoꝝ apta aūt ⁊ retro ⁊ in duobus angulis cuiuslibet aperture erāt duo funiculi iacinctini pēdētes ⁊ sic erāt. 4. funiculi: ꝺistinguebātur āt iudei p istas vestes ab alijs gētib⁹ de qb⁹ ꝺictū fuit nu. 15. c. ⁊ inter iudeos illi q magis se obseruatores legis demōstrabāt istos funiculos maiores alijs boibus faciebāt vt ps Mat. 23. c. dilatāt filateria ⁊ magnificāt fimbrias. ē aūt rō hoꝝ qa iudei soli erāt tpe isto populus dei iuxta illud ps. 75. notus in iudea deus ⁊ in israel magnū nomē eius: volebat ergo deus hos a ceteris populis ꝺistinguere sicut pastor q oues suas diligit: signat eas ne pdanť cū alijs. (Erāt aūt iudei dupliť signati interius ⁊ exterius: interius erant signati in carne exterius erāt signati in vestibus: signatio in carne erat p circūcisionē: signatio in vestibus erat p angulos palliorū ponē do fila siue funiculos iacinctinos: de circūcisione aūt rō ps ⁊ positus fuit Gen. 17. c. erat. n. istud pactū dei in carne iudeoꝝ vt ps Gen. 17. c. ſ. q iudei pepigerāt in carne sua recipere circūcisionē ⁊ p hāc ptestabanť messiā futurū de suo semine cū ob illum circūciderētur: ⁊ ꝺistinguebātur in hoc ab alijs populis: qz alij populi nō poterāt ptestari de se xp̄m nasciturū p qō se demōstrarēt bre vitatē huius p̄missiōis: ēt ga si nō dareť signū in carne iudeoꝝ non esset aliqō signū certū p qō agnoscerenť alig vtrū eēnt iudei vel nō. nā vestes signū fallax sunt cū quilibet satis faciliter posset in vestibus suis ponere illa petatia iacinctina in angulis pallioꝝ nullus tñ maxime in magna etate ex q̄cūq⁹ cā vellet se circūcidi pateret nisi iam circūcisus eēt: ⁊ sic nō eēt facile q aligs fingeret se eē iudeū cū nō eēt: necessariuꝝ fuit etiā signū ꝺistinctiuū in habitu exterioꝝ: ga ſz circūcisio in mēbro virili eēt potissimū atq⁹ certissimū signū ad cognoscēdum iudeos: nō posset tñ aligs p illud cognosci nisi cū magna fieret scrutatio: ga ille pte⁹ maxime latēt: in habitu ergo cognosci debuerūt vt aliq cognitio facilis haberet ſz certissima non eēt: ⁊ sic ista duo signa necessaria: ga nec circūcisio p se sufficit: nec signū p se in habitu. nā ſz circūcisio firmiter demōstret faciliter cū nō iudicat: qz pte⁹ ille latēt: signū ēt i veste nō sufficit: qz ſz facilr ꝺistiguāt ñ tñ firmiť arguit: habito āt vtroq⁹ signo ⁊ facilr fit ꝺistinctio: ⁊ firmiť ita q vnū signū adiuueť p alte⁹.

(Si duxerit vir.) Dic ponit tertiū principale. ſ. regulatio cōcupiscibilis ⁊ cōtinet tria p̄incipaliter. ſ. (De adulterio.) (Secūdo de stupro ibi. (Si inuenerit vir.) Tertia de icestu ibi. (Nō accipiet.) Pria in duas qa aliqñ cōmittitur adulteriū in despōsata aliqñ in maritata. ſcōa ibi. (Si dormierit vir). (Et postea eā odio habuerit). ſ. postq̄ cognouit eā carnaliter. (Quesierit-q occasiōes qbus eā dimittat.) (Sz ad quē oportebat q̄re occasiōes: ga si nō placerz i oculis ei⁹ poterat eā repudiare vt ps. j. 24. c. (Rñr q forte faciebat vir vt mulier pderet dotē: ga adulterata fuisset si tñ obijceret ei aliā fēditatē nō pdebat dotē: posset āt forte melius dici q fiebat ista obiectio ad solaz matrimonij ꝺistunctionē ⁊ nō ad lucrādū dotē: sed opponebat vir istā occasionē: ga forte nihil aliud poterat opponere: ga si opponeret aliā fēditatē corporis vel morū imediate posset patere veritas illius obiecti qō nō est ita facile. de adulterio posset ēt dici q vir odio hēbat eā tō nō opposuit ei aliquā maculā ad ꝺirimēdū matrimoniū: ſz ad hoc q mozereť ſz lra nō multuz vult hoc ga dicit. (Ut dimittat eā.) Et sic solū de separatōe logť. (Obijciēs ei pessimū nomē). ſ. q adulterata fuerit: nihil eni peius de femina dici pōt. (Et ingressus ad eā nō inueni eam virginē.) Vir accusat hoc de adulterio vxorē: nō de adulterio cōmisso in domo viri ſz de adulterio cōmisso i domo p̄ris. ſ. post despōsatiōez. (Et si dicas qūo pt p̄bari q puella ꝺmisit adulteriū ex hoc q nō inuēta ē virgo: ga posset añ desponsationē fuisse corrupta. (Rñr q si puella ꝺmisceat alicui viro qñ nō ē despōsata: nō ponit pena mortis vt ps. j. i lra ⁊ Exo. 22. c. si aūt desposata fuit ⁊ tradita viro: ⁊ nō inuēta virgo: siue añ desponsationē siue post corrupta fuisset mozi debēbat: ga ēt si añ despō sationē corrupta fuisset tñ tenebať hoc añ ꝯctū matrimonij reuelare: ga vir forte nō recepisset eā nisi eēt virgo: cū g̃ sub ꝺitōe virginitatis ꝯctus factus sit si nō inueniat talis occideť: presumiť nāq⁹ q puella q̄ in habitu virginali accipiť q virgo sit ⁊ si nō ē: cū p̄miserit se despōsari tāq⁹ virginem rea mortis est. (Tollent eā pr ⁊ mr eius.) Qñ vir sic accusaret vxorē suam de crimine pessimo puella recurrebat ad p̄res ⁊ mres q eā tutarētur: ⁊ ipsi tāq⁹ defensores filie sue ducebāt eā ad iudices q sedebāt in porta vrbis vt defenderēt eā aduersus virū crimina liter accusantē: ga ipsi poterāt p̄bare id quo puella ab īpetitione viri liberareť. (Et ferrēt secū signa virginitatis ei⁹). i. lintea mē i quo spōsus cū spōsa p̄mū dormiuit vt ibi appareat defloratiōis signū: ⁊ hoc i die p̄mi accessus sub testib⁹ ⁊ scripto sumebāt claudētes illud i loco securo vt nō posset ibi aliq̄ fra⁹ fieri subtrahēdo vel apponēdo: ⁊ hoc ps q ꝺr. j. (Extēdētq⁹ vestimētū). i. linteamē. (Sz aliq nō ꝺcedūt hoc ꝺicētes eē valde turpe talē panū demōstrare: iō exponūt lraz sub metaphora vocātes extēsionē vestimēti euidētē testiū p̄bationē: ſz nō vz multū turpe q sic inquirať veritas: ga nō oportebat q linteamē monstrareť cora toto pplo ſz solū coram iudicib⁹ i secreto q i hoc sentētiarēt: maxie ga ad inquirēdū rei certitudinē null⁹ mod⁹ q sine infamia alicuius p̄sone fit turpis sit cū alia turpiora medici ad sanitatē faciāt: nec ꝺsueuit scriptura i tali loco metaphoraz facere. Accipiēdo āt illoc intellectū posset ꝺici: q qñ spōsus p̄mo cognitur⁹ erat spōsaz veniebāt matrōe ⁊ tāgebāt genitale

† Dom⁹ catbalonie ⁊ valentie hispaniarū domib⁹ terre p̄missiōis saltem i tectis assimilāť.

† Pars incidētalis ad q̄sdā cerimonias.

† Lra hebraica dissimilis. Lre expositio.

† Judei dupliť erant signati.

† Regulatio cōcupiscibilis.

† Obiectio.

† Rñsio.

† Que erāt signa virginitatis i puella.

† Qualia erāt iudeoꝝ vestimēta.

spōse ⁊ sic ꝓbabāt vtrū virgo eēt: ⁊ forte testificationes istarū sub figillo publico ponebant ad firmitatē: vt ex eis ꝓbaret virginitas puelle ⁊ istas scripturas spandebāt coꝝ seniorib⁹ ad ōmōstrādū vginitatē puelle ꝛ ꝓior expositio melior vī nec pt † als bñ retorqueri. (Ad seniores vbis.) Qñ talis cā indicanda erat: ga satis grauis erat cōueniebāt seniores vbis cū iudicibus ciuitatis: ga in bis factis bt alig⁹ locus coniecture ⁊ senio † res q ꝓdētiores sunt magis in b attēdere pñt. (Qui in porta ciuitatis sunt.) Qz ibi erat locus iudicādi eo q⁹ locus publicus † erat vt sepe dictū est: ⁊ bt in isto libro in multis locis i lra. (Et dicet pr.) Pr ⁊ mr puelle ducebāt puellā ad iudices i porta vr- † bis: ꝛ ga ambo log nō poterāt pr q erat honorabilior ⁊ prudē tior inquātū vir loquebat. (Filiā meam dedi huic in vxorē.) £ Hoc dicebat pr postq̄ spōsus ꝓposuisset ɔ puellā q⁹ nō inueniſ- † set eā virginē. (Oꝛ ga odit). i. ga nō diligit eā vel nō vellet eaz Notādum bre iam in vxorē. ¶ Sciēdū q⁹ ista cōquestio fieri debat ime penes lraz. diate post nuptias celebratas: nā cū spōsus imediate postq̄ co gnouisset puellā ɔquereret qđ nō inuenisset eā virginez: aliquo mō tolerare ꝯrela sua: ga satis ꝑsumi posset q⁹ facere stimulat⁹ dolore ga ali⁹ ꝑcognouisset eā: si tñ p multos dies post vt si post dimidiū annū vel vnū annū talē in vxorē ꝓponeret q̄- stionē satis ɔ ipm argueret q⁹ calūnians b faceret ex aliq̄ alia cā vt eā a se abiscere t: ga si ex dolore illo q⁹ alius ꝑcognouisset vxorē suā moueret añ hoc fecisset q̄rimoniā. s. imediate vt co gnouit eā ⁊ nō inuenit virginē: ga tūc recens dolor violentior † eēt. (Imponit ei nomē pessimū.) Uocat nomē pessimū q⁹ ab- soluta mulier dicatur fornicata añq̄ a viro suo cognosceret. † (Ut dicat nō inueni filiā tuā virginē). i. b est nomē pessimuz qđ ponit. s. nō inueni filiā tuā virginē: qđ magna infamia est puel le ⁊ pri puelle: iō qñ vir male accusauit condēnat pp malū qđ † egit in prez: ⁊ pp malū qđ egit in puellā. (Et ecce hec sunt signa virginitatis filie mee.) Qñ pater puelle ꝓposuerit b in defen- sionē puelle ɔ virū eius: monstrabit signa virginitatis eiuz que † sunt in vestimēto de quo imediate dr. (Expandentq̄z vestimē tuz.) Uocat vestimētū syndo in qua dormierūt prio qñ puella a viro cognita est in q̄ necesse erat virginitatis signa apparere si virgo puella eēt p defloratiōnē ei⁹ ⁊ hz nō fit vestimētū: voca tur tñ vestimentū ex inopia vocabulor⁹ hebraicor⁹: ga idioma hebraicū nō abundat ita in nominibus sicut alia idiomata: hz melius dicet q⁹ hoc fit ex ipropio mō loquēdi: nā in multis lo cis scripture veteris testi syndones reperiuntur in hebreo dr. † (coꝝ senioribus ciuitatis.) Ut ipsi cōsiderēt vtr puella virgo Qō.4. fuerit. ¶ In hoc aūt multe fraudes fieri possent ⁊ satis ma A nifeste: nisi forte vestimētū illud siue syndo custodiret i loco se- An ꝓbatio ō signis vir curo ad quē pr ⁊ mr puelle accedere nō possent: als possent ap ginitatis in ponere syndonē i q̄ dormiuissent alij defloratēs vgines: vel fie- syndone sit ret alia fra⁹: ga tingi posset syndo illi⁹ alio sanguine vt videret sufficiens. sanguis defloratiōis: ⁊ sic mānifeste pateret q⁹ ista puelle vgini- tas nō sufficiēter ꝓbat. ¶ Lredēdū est g̃ vt. s. dicebam⁹ q⁹ cū nouiter puella cognita foret a spōso suo accipiebat syndo illa videte spōso: vt nō posset calūniari factū eē p fraudē ⁊ p̄sente tabellione ⁊ testibus: ⁊ reponebat i diligenti custodia i q̄ pr ⁊ mr nihil fallere possent: ⁊ sic itelligit. s. cū dr: ⁊ ferēt secū signa virginitatis. s. q⁹ testes et tabellio irēt cū parētibus puelle ad locū custodie syndonis: ⁊ accipiebat ferebātq̄z eā pr ⁊ mr puel le diligēti appōsita custodia it a qđ fallere nō possent. ¶ Sed adhuc ista diligētia posita nō pōt eē sufficiēs ꝓbatio de vgini- tate puelle p hūc modū: ga hz alīq̄ corrupta fuerit: ⁊ sepe a viro An strictio cognita: ⁊ genitalia sua nimis laxa sint q̄ sunt signa manifestiſ- genitalium sima corruptiōis: tñ artificialr ita stringi pñt vt nullaten⁹ diffe i femina et rat in hoc ab illa q̄ virgo est: ⁊ eadē difficultas sit in cognoscen sanguis in do feminā sic se habētē sicut in cognoscēdo feminā virginem fusione sint fraus ista notissima est: hz nō facit ꝓbationem pfecte apparētē signa virgi ist⁹ modus strictiōis genitaliū: ga fm q⁹ lra vult b in vestimē nitatis. to mōstrant signa virginitatis. sunt aūt b aligs cruor effusus: B ga in ꝑmaria cognitiōe virginis ea q̄ nālr clausa sunt aperiūt ⁊ ista ē ruptio q̄dā ⁊ violētia q̄dā fcta integritati ſerus: ⁊ neces se est in tali ruptiōe cruorē effluere. ⁊ b est qđ dr apertio clau- strorz virgineorz. In q̄ ruptiōe licet p accidēs femine ex ardo- Uiri in pri re matricis q⁹ temperat per humidū seminale fit delectatio p mo coitu i se: tñ tristitia est sicut cū violēter mēbra aliq̄ alia corporis di- pditiōe vgi scindūt. Et nō solū est b in feminis hz ēt in viris corrūpit q̄daz nitatis sen corruptio quā nō est possibile ita eē doloroſaz sicut corruptio tiūt dolorē feminei genitalis: cā satis liquet. Nec opz in his ꝓfundi⁹ atq̄z explicati⁹ disputare hz multū nālia sint: ⁊ multā speculationem habeāt: ⁊ veritates multe atq̄z occultissime i bis cognosci pñt sine vlla experiētia corruptiōis. In quo magnū amatorib⁹ car nis tribuit documētū: vt id qđ ipsi maximū delectabile eē pu tāt. s. ꝑmos virginū cōcubitus vbi ⁊ totius felicitatis siue sedē potissimā locauerūt sine magno dolore esse nō possit: qđ ꝓfec to intimius atq̄z acerbius sentiret nisi vissimo illi dolori sal lax admixta esset delectatio: iste g̃ cruor qui decurrere necesse est virginitatis signū est. *Si āt aliq̄ femina a viro cognita fit siue semel: aut pluries: ⁊ postea artificialiter claudat stringa turq̄z fortitudine vas genitale tñ qñ iteruz cognoscet sanguis nullus emittet: ⁊ sic nō patebūt signa virginitatis pfecte. Cuiuz rō est ga in defloratiōe virginis cruor emittit: ga fit disconti nuatio aut diuisio ctinui. continuū aūt in carne aīalis siue san guinis effusiōe scindi nō pōt cū in oibus ptib⁹ carnis sanguis aligs reperiat: cū aūt virgo corrupta est necesse est sanguinem istū emitti. cū āt postea artificialiter genitale femineū stringat hz ctiguent ptes eius solidissime tñ nō ctinuātur: sicut pz i aliz rebus nālibus duris aliqliter: q̄ hz ctiguētur post diuisionē nō tñ ctinuātur ita vt recipiāt vnitatē vt pz de lapidib⁹: ⁊ lignis: iō hz postea discōtiguent nō decurret sanguis q̄ ad disiunctio- nē cōsignoz nō efluit sanguis cū nō sit aliq̄ mediū p qđ trans eat ab vna pte in alterā. *Sūt tñ alie fraudes satis faciles q̄s femine excogitāt ⁊ viris nocte eē pñt si attēdāt añ coitū: qñ i ipso coitu ipossibile ē attēdere aut intelligere vt ait ari. in. 7. ethi. c. de delectatiōe. si āt añ nō attēdāt post ꝑmū coitū cogno scere nō pñt vtr fuerint virgines an nō p fraudes istas duas s. p supioze ꝺscriptiōe genitaliz cū alia scda ad effusionē sangui nis pfecte fallūt. Et ista fraus de emissiōe sanguinis multipli fit ⁊ satis faciliter: hz aliq̄ nō sine aliqli labore femina ꝓtingūt: bis. n. modis miseri nō attēdunt fallūturq̄z sepissime: sed qđ attēdere iuuat cū in gbusdā meli⁹ est ignorare q̄z cognoscere vitatē: meli⁹. n. est existimatiōe false felicitatis gaudere q̄z cer tissima cognitiōe infelicitatis ctinue anxiari. Possent āt mul ta ptic⁹ius explicatiusq̄z de bis dicere sed pudet dicere: nec dicēda sunt: cū tñ fm se turpia nō sint: ga nihil turpe est qđ cū charitate fieri aut dici pōt: hoc. n. solū turpe est qđ inhonestū ⁊ malū est. hoc āt solū bonū est qđ honestū est vt ait tulli⁹ i pa radoxis para. prima. Nec tñ ex b in sectam diogenis phi cini coz pncipis relabi intēdo qui dixit coitū matrimoniale in ꝓ patulo celebrādū: ga honestus foret de quo magis dirimus. ō. 7. c. nō erat g̃ ista ꝓbatio de signis virginitatis in syndone suf ficiēs: ga illa q̄ virgo nō erat cū cognoscere⁹ poterat sanguinē multū effundere ita vt vgo iudicet: lex tñ nō potēs dare homi nibus certū modū cōtēta fuit dare istā ꝓbationē q̄ hz semp va nō sit vt cōiter tñ sic est. nō est ergo multū insistēdū q⁹ aliq̄ puel la ꝓbet se virginē q̄ nō sit virgo: ga iura magis insistūt diligē tius aduertēdo qñ ɔ aliquez agit vt occidat q̄z qñ aliquis se excusat ne occidat: vel aliter dici pōt q⁹ aliquo mō distingui pōt in hoc. s. circa sanguinē g effundit in defloratiōe: ⁊ sanguinē g false effundit qñ aliq̄ femina q̄ virgo nō est cognoscit: ga nō eūdē modū bñt: marie qñ nō sunt multi dies ab effusiōe cruo- ris illius: ⁊ ad b forte iducti fuerūt seniores ciuitatis ad portaz vbis cū alijs iudicibus vt in hoc subtiliter inuestigare sciant. (Et apprehēdēt senes ciuitatis virū ⁊ verberabūt eū). i. mādā † būt eū verberari: ga crimē falsuz ipposuit hz nō excedet ista ver beratio q̄draginas pcussuraz ne flagellat⁹ moriat vt pz. j. 2 c. c. (Lōdēnātes isup cētuz ficlis quos dabit patri puelle.) Isti ficli † dari debebāt puelle hz ga ipsa reducebat in domū viri: ⁊ oia q̄ sunt vxoris sunt i ptāte ⁊ administratiōe viri nō posset puni ri vir in hoc: ga mox rediret pecunia ad ptātē ei⁹: dabat g̃ pe cunia ista patri puelle vt nō rediret ad virum et rēnabile est: ga vir offenderat puellā ⁊ pr̄em eius ponēdo crimē adulte rij puellā offenderat ad mortē: pr̄em āt solūmō infamia vocaue rat: iō p offensa puella flagellat: ⁊ p offensa pr̄is i pecunia mul ctat. ¶ Et nō seruat b lex taliōis ga vir nō recipit penā quaz Quare nō recipe debuerat vxor viro ꝓbāte legittime. Et rō ga vir non seruat lex tñ artabat legibus matrimonij sicut vxor: ⁊ tūc fm leges hu taliōis i manas vir siue spōsatus siue vxorat⁹ hz cōmisceat alicui mulie ter virū ri solute nō punit: hz mulier quocūq̄z mō alicui cōmisceat post ⁊ vxorē. data fidē mortē meret: rō ga magis in hoc femina offendit vi D rū q̄z vir feminā: ga femina alteri cōiuncta facit hereditatem viri sui trāsire ad filios alienos: vir autē nō pōt in hoc ledere vxorē: ga femina cognoscit filios suos: vir aūt nō. ¶ Itē ma gna fit iniuria statui politie: ga filij degeneres assumēt ad bo nores publicos ⁊ nō scient distinctio liberor⁹: qđ valde incōue niēs ē vt ꝓbat phs ɔ socratē ⁊ platonē. 2. poli. c. 2. (Qui diffa † mauit nomē pessimū.) Per hoc q⁹ vir i iudicio ɔ vxorē suā ꝓ-

posuit

Uirgio multa se creta spe culatiue de coitu scire pos sunt sine expiētia vt pz de isto beato auctore qui vginitatis liliū vsq̄z ad mortem cōseruauit.

*nota ɔ viros luxuriosos ⁊ carnalib⁹ dest derijs ō ditos.

*Fraudes mulierū circa vginitatem.

posuit q nō iuenit eā virginē ifamauit eā ꝑ quo magnā penā merebaf.(Sup vginē ifrael).q.d.ga ifta virgo erat de filiabus ifrael q erāt magne dignitatis q ifamaret eā multū culpabilis erat:ſi āt aliqs diffamaſſet ponēs nomē magnū alicui vgini q nō eēt de filiabus ifrael nō erat tāta culpa:nec tanta pena vt ſi aliqs accepiſſet i vxorē aliquā puellā virginē de cōuerſis ad iudaiſmū:vel de filiabus ouerſox & poſt deflorationē oppone ret q nō erat virgo:& ꝓbaret veſtimētū de quo.ē.q erat virgo vir eā diffamās nō tñ peccabat:ga nō diffamabat virginē ifrael ſz virginē alienā.de his Leui.25.c.(Habebitq eā i vxo rez).i.opellet vir tenere illā puellā quā ſic accuſabat ſemp in vxorē.(Et nō poterit dimittere oi tpe vite ſue.)iſta magna pēa eſt:ga cuilibet iudeo erat libertas repudiare vxorē vt pz.j.24.c.& ibi magis declarabit.ħ āt ex pctō ſuo opellebat & ſic aliqs pdidit ꝑuilegia ſua ex pctō ſuo:& ꝛz nō mutet iuz i ſeipſo:iſte tñ meret pdere ꝑuilegia iuris ⁊actualr & p būc modū rñdet ad quoſdā q qñq; arguūt ius nāle mutari:ga apud q̄ſdā pſonas ius nāle non obſeruat:ſz iſta gdez non eſt mutatio nālis iuris ſz eſt ꝑuatio bñficij iuris nālis quantū ad aliquos:ga pctā ſua ꝺmeruerūt vt ſucceſſio vl educatio pīna ē ꝺ iure nāli vt pz iſti tuta de iure nāli & ciuili i ꝓncipio:aliqñ tñ ꝑuant filij iſto iure nāli.(Et nō poterit dimittere oi tpe vite ſue.)Hoc ēt dabatur viro i penā q vxorē vlterius repudiare nō poſſet qō añ pote rat ēt ſi aliq̄ macula i ea ſit:niſi forte poſt ꝓbaret ꝺ eā vex adul teriū:ga tūc lapidari deberet vt pz.j.& Leui.20.c.(Qō ſi vex eſt qō obijcit).ſ.q puella fuit corrupta ſiue añ deſpōſationē ſi ue poſt:ga ipſa noie virginis deſpōſata eſt:niſi forte ħ añ ꝺctū matrimonij fuerit viro reuelatū & nō curauerit:ga tūc nō po terit eā poſtea accuſare.(Et non eſt i puella inuenta virginitas.) Hoc eſt qō obijcit ſpōſus:ħ āt ē aliqd ſpāle.ſ.q ad accuſatōez ſolā alicuius ſine ꝓbatiōe ꝺdēnet accuſatus:nā vir ħ obijcit q puella non erat virgo qñ eā accepit & cognouit.& ħ non ꝓ bat ga eſt negatiua q̄ directe ꝓbari non pōt p rerū nām vt pz extra de ꝓbatiōibus.c.qñ ꝺtra falſaz i ꝓncipio.& ꝺato q poſ ſet ꝓbari idirecte non mādat lex q ꝓbet ſed ſolū ꝓponēte vi ro iſtā q̄rimoniā:ſi femina non ꝓbet ſe eē virginē mōſtrando ſigna virginitatis ꝺdēnatur & ad virū non expectat aliq̄ ꝓba tio.(Eiſciēt eā extra fores domus pr̄is ſui.)Nā pr̄ & mr̄ filiam defendunt a viro & qñ finitū eſt iudiciū filia reddit i domū pa ternā:& tūc ſi eſt inēta virginitas nullū malū puelle fit ſed red dit viro ſuo:ſi āt nō ſunt ſigna virginitatis inēta puella lapida ri ꝺz vt pz ħ & ga erat itra domū pr̄nā educebat de domo pa terna & lapidabat.(Qz malū fecit i iſrael).i.q iſta puella antеq̄ acciperet matrimonialr cognoſceret ab aliquo viro malum erat & nephas:& ſi hoc factū eſſet i aliqua gēte ignobili ſicut i ter barbaros q viles ſunt nō erat magnū dedecus ſic nec ma gna pena ex hoc ꝺponēda erat:ſz ga iſrael erat populus valde honoratus:ga loquebat deus cū illis vt hr̄.ē.4.c.nec ē alia na tio taz grādis q̄ hēat deos appropinquātes ſibi ſicut dñs deus noſter adeſt cunctis obſecratiōib⁹ nr̄is:facere ergo tale nephaz in pplo tā honorabili magnū dedecus erat:iō puella ſic faciēs magnā penā merebat:quāto.n.pſona vel populus q dehone ſtat excellētioz atq; honorabilioz eſt tāto maioz eſt inigtas iſa mātis:& ob ħ ſi filia ſacerdotis ſummi i domo pr̄na fornicaret ēt ſi nō eēt deſpōſata & ſciret hoc exurebat flāmis:ga pr̄ez ſuū infamauit vt pz Leui.21.c.& hoc nō obſeruabat in filia alicu ius alterius viri in iſrael:ga nullus erat ita honorabilis ſicut ſacerdos magnus ꝓportionaliter āt ſe hz in pplo iſrael reſpe ctu alioz populoz:ga iſte erat ceteris honoratioz magis puni ri debebāt puelle q̄ qñ accipiebātur a viris ſuis nō inuenirēt virgines niſi a ꝓncipio deſpōſatiōis fuiſſet dictū viro voleti eā in ſpōſaz accipere:q nō eēt virgo.(Ut fornicaret in domo pr̄is ſui.)Hoc eſt malū qō puella fecit. ¶Sed ſciēdū q ꝑ ħ ſolo nō lapidaret imo nō ponit aliq̄ pena in lege:ſi aliq̄ puel la nōdū tradita viro ſaltē p deſpōſationē fornicaret i domo paterna:niſi eēt filia ſacerdotis magni q̄ ꝺburebat:ga erat ali qd ſpāle ħ ꝓp honorē ſacerdotis magni:ſz malū erat ſi puella fornicata ē i domo pr̄is ſui:& ſubticuit ꝓmittēs ſe deſpōſari ta cita veritate qō erat i ꝓiudiciū viri q eā vt virginē aſſumebat: iō tūc cū nō reperiret virgo mozi debebat.Si tñ ſolū fornicare tur i domo pr̄is:& ħ cognoſceret añq; alicui deſpōſaret non ponit lex aliquā penā niſi forte pr̄ & mr̄ accuſarēt eā:ga debo neſtauerat eos:ga tūc deret ꝓponi aliq̄ pena.& forte diceret ali qs q ponereť eadē pena q̄ imponit filio ꝺtumaci monitis:q ꝺſumit bona ſua i luxurijs & cōueſatiōibus & ad petitionē pa rētū mozieb at vt pz ꝑcedēti.c.(Et auferes malū de medio tui) ſ.vt nō inueniat in te qd inhoneſtū qō infamet & deturpet ho norē populi iſrael.(Et lapidibus obruent.)Ex hoc dicit Nico laus q apparet ipſaz accuſatam fuiſſe de fornicatiōe poſt deſpōſationē:ſz nō ſegtur:ga ſiue añ ſiue poſt cognita fit dū tamē corruptio illa tacita fuerit in deſpōſatiōe ita q vir accipiat eā virginis noie poterit accuſari ad mortē tāq; ſi vere adultera ta fuiſſet:nec ꝓbat.j.Sriū:& Exo.22.ga ibi logtur ter.de puel la q̄ cognita eſt añ deſpōſationē & ēt hoc añ deſpōſationē iudi catū fuit cū illa corruptio q̄ tunc apparet nō redūdet in dānuz alicuius nō lapidat:ſi āt tacita fuerit illa corruptio & poſt pate fiat marito:ga in dānū ei⁹ redūdat & magnā iniuriā puella la pidari ꝺz ga ſpōſuz in ꝺbēdo fraudare voluit.(Si dormierit vir.)Dic ponit de adulterio cōmiſſo in domo viri poſt cōſu mationē matrimonij.(Cū vxore alterius.)Ex hoc pz q iaz fue rat matrimoniū cōſumatū:ga nō vocat mulier aūt vxor ſz ſo lum ſpōſa.(Uterq; morieť).ſ.lapidabit ſicut mulier q̄ fuit ad ulterata añ ꝺſumationē matrimonij:& ħ pz Jo.8.c.de muliere deprehēſa i adulterio de q̄ dixerūt ibi iudei q lex mādabat eā lapidari de ħ Leui.20.c.(Si puellā virginē.)Dic ponunt alie regule circa adulteriū ad cognoſcēdū qñ ſit iudicādū adulte riū vel nō:& ꝛz iſta regula ſiue in puella deſpōſata ſolū ſiue i ea q̄ iaz viro ſuo copulata fuit.(Si puellā virginē.)Iſte eſt mod⁹ loquēdi:ga logt ſcriptura quātū ad ea q̄ cōmunius accidit.ſ. q deſpōſatio in virginitate fiat nō tñ ſunt pōderāda ꝟba tex. ita q ſi puella deſpōſata nō fuerit virgo:& cognoſcat aliqs tā in ciuitate q nō plectant pena legis huius:ga tūc de pctō ſuo cōmodū reportaret:& melius eēt multa pctā feciſſe q̄z vnū cuz gauderet maiozi ꝑuilegio ea q̄ actenus meretrix fuerat q̄z ea q̄ virgo:iō cū aliq̄ puella deſpōſat alicui viro ſiue ſit virgo ſiue nō ſit virgo:& coeat cū altero vterq; patiet iſtā penā.nā ſi ea q̄ nō eēt virgo nō pateret iſtā penā cū mulier tradita viro ſuo iā ꝟgo nō ſit:ga ab eo carnalr cognita ē q ea cognoſceret nō pa teret penā legis hui⁹:nec vxor ēt ga ſi ſolū itelligeret de virgi ne q̄ ſm veritatē eēt virgo & aliqs cognoſceret eā:nūq; poſſet diſcuti cā ad ħ q videret vtr ꝺdēnari deberet:q; poſtq; puel la deſpōſata cognita eēt a viro adultero ſiue añ illā cognitiōez fuiſſet virgo ſiue nō ꝓbari nō poterat:iō eēt intricatio iſta ma xima & lex ſuperflua.ꝺm g̃ q quōcūq; mō iſta puella deſpōſa ta ſe hēat ſiue ſit virgo ſm veritatē qñ deſpōſata fuit & qñ co gnita ab iſto viro adultero:ſiue deſpōſata eſſet noie virginis & nō eēt virgo ſm rē:ſiue nō eēt virgo & deſpōſata eēt nō no mine virginis:qñ in oībus bis fit eadem iniuria viro & ſacro matrimoniali.(Deſpōderit vir).i.acceperit in ſpōſaz deſpōde re:& deſpōſare in ſacra ſcriptura ſignāt idē:& ꝺueniūt tā viro q in matrimoniū accipit puellā q̄ patri:vel curatozi:aut tuto ri q eā tradit nuptui.ꝺicimus.n.q talis vir deſpōſauit filiam ſuā tali viro:ptinet ēt ad eū q accipit puellā in vxorē ſic accipi tur frequēter in iuribus humanis & hr̄ extra de ſpōſalibus in c.tua nos duxit cū ꝺz Joānes te deſpōſat.i.accipit te in ſpōſaz & ħ p totū tituluz.deſpōdere ēt ptinet ad eū q tradit puellā nu ptui alicui viro:ſic dicebat apls cbo2.2.cbo2.c.11.deſpondi.n. vos vni viro virginem caſtam exhibere xp̃o:ptinet ēt ad eū q accipit puellā i ꝺiugē & ſic ꝺz hic:ſi qs puellā virginē deſpon derit.(Deſpōderit vir.)Loquit de deſponſata nō ad excludē dum maritatas ſed ad excludēdū puellas ſolutas:ga puelle ſo lute ſiue in ciuitate ſiue extra cognoſcerent non debebāt lapi dari.de mulieribus maritatis manifeſtū eſt q obligātur p iſtā regulā:ga adhuc magis vz ꝺlinquere mulier q̄ poſt copulatio nē cū viro adulterat q̄z ea q̄ ante:ga nō ſequit eadē dāna in vtraq;:ga ſi añ ꝺiugium adulteret magis p̄t cognoſci diſtinctio ꝓplis q̄z ſi poſt.(Puellā ga nō clamauit.)Puella nō clamāz ꝺſentiēs iudicat:poterit tñ eē q clamauerit & nō audita ſit vt ſi erat i aliq̄ ꝓfundiſſima et occultiſſima domo:& in ħ ſatis po terūt iudices p experiētiā ſcire vtr aliqs ibi clamās i publico. audiat:& ſic iudices ſentētiabunt:poterat tñ euenire q puella clamaſſet:& oēs a calle vel coniunctis domibus aberāt: vel qō vir ſubito & ex iſidijs ſupueniēs puelle os operuerit ne clama ret & multa ſimilia.ſz ad ea q̄ raro accidūt iura nō adaptantur. (Et vir ga humiliauit vxorē).i.ga reddidit eā ꝺteptibilē: maxi me ſi añ ꝺſumationē matrimonij erat.(Si āt in agro).ſ.in quo aliq nō erāt q auxiliari poſſent:ſi aūt ibi alij erāt ꝓinde ē ac ſi i ciuitate factū fuiſſet.(Reperierit vir puellā.)Dz repire q̄ſi a ca ſu.ſ.q ꝛz v:r attēdiſſet vt eā in agro repiret:tñ ipſa puella non iuerat ad agrū vt cognoſceret:& ſic q̄z tū ad ipaz fuit accidēta le repiri in agro:ſic āt poterant puelle q̄ vellēt ipune cognoſci a viris facere ꝓcurādo cū ipſis q irēt ad agr̄:& puella cogno

† Im pbatio opinionis nicolai.

† De adulterio ꝺmiſſo i domo viri poſt cōſumationem mr̄imonij.

Nota.

B

Q.5 A An ſi puella non deſpōſata fornicaret lapidaret.

sceret in agro ⁊ tūc lz cognosceret nō puniebat ipsa: qz i agro cognita est ⁊ solus vir occideret: si tñ ostaret qꝫ puella ꝺuenerit cū viro vt exirent ad agrū ⁊ ibi cognosceret vterqꝫ occideret sicut si in ciuitate cognita foret. (Que despōsata ē.) Qz si nō est despōsata: nec alicui viro alligata nō stat ista pena: lz soluit vir certā sūmā pecunie vt pz i sequēti lege. Et nō solū ē ꝟ verū de puella despōsata: lz ēt de illa q̄ mr̄imonialr̄ a viro suo ducta ⁊ cognita ē: qz si ꝟ i agro cognoscat ab alio viro morietur vir ſm hāc legē ⁊ ñ ipa: idē ē si puella nō sit despōsata nec maritata sit tñ alicui viro obligata per legē ⁊ aliqs coeat cū ea in agro moriet vir ⁊ ipsa morere si in ciuitate cognita foret: qa totalr̄ ꝺz sequi regulā desponsatarū vtpote sicut ꝺr̄. j. 25. c. qñ vn⁹ vir mor̄. si nō relinquit semē frater eius ꝺz accipe vxorē defuncti ad suscitādū semē: si āt ille fr̄ defuncti sit adhuc valde puer g nō possit ꝺbere mr̄imoniū: nec desponsari ꝺz ipsa vxor fris defuncti expectare tenet donec puer sit adultus: ⁊ accipiat eā i vxorē: si āt medio tpe anteqꝫ sit despōsata ei aut tradita matrimonialr̄ cognita fuerit ab aliquo i ciuitate punietur sicut si esset despōsata aut maritata: qa lz nō sit ꝺctū vinculum aliqꝺ inter ıstas psonas ex verbis earū: lex tñ causauit vinculuꝫ vt teneret ipsa expectare ipm: ⁊ donec eā nolit accipe semper erit obligata vt spōsa sua: qꝺ plene pz Ben. 38. c. de thamar q̄ acceperat i virū ber filiū iude quo mortuo accepit onā fr̄em ber: ⁊ rursus ꝟ mortuo cū adhuc māeret ali⁹ fr̄. sella filī⁹ iude: ⁊ ipa peteret eū dari sibi i virū: deniqꝫ cū nō fuisset ei dat⁹ sella: ⁊ ipsa fraudulēter cognita fuisset a iuda accusauit eā iudas ad mortē: ⁊ cōburi debat nisi ostēdisset signa q̄ ibi ostēsa sunt. ꝟ āt solū erat qa ipsa obligata erat selle filio iude donec diceret qꝫ volebat eaz i vxorē. (Et apprehēdēs ꝺcubuerit cū ea.) Apprehēdē violētiaz ꝺicit: ⁊ sic ius psumit qꝫ violēter cognita est cū i agro cognita extiterit lz forte volūtarie ibi cognita fit qꝺ si ostet vterqꝫ morier tāqꝫ si i ciuitate dormiuisset cū ea: ipse morier sol⁹: qa de eo māifestū ē qꝫ peccauerit siue eā violēter cognouerit siue voluntarie. de puella āt nō ꝺstat nec p̄sumit̄ vīsimilr̄. (Ipe morier sol⁹: puella nihil patiet mali). i. nō solū nō occidet sē corruptor ei⁹ q lapidat: lz ēt nec aliq̄ pena parua ifligēda erat ei. (Nec est rea mortis.) Nō est sensus qꝫ ista lex ꝺicat puellā nō ee mortis reā ita qꝫ ve nō sit rea mortis: qa ꝟ sciri nō p̄t forte. n. puella cō sensit se cognosci aut ꝓcurauit i tali loco cognosci ob securitatē suā ⁊ tūc mortis rea ē: qa tñ peccauit sē vir. lz ꝺr̄ qꝫ nō ē rea mortis qa nō pz māifeste nec ē ꝺ eā aliq̄ talis p̄sumptio ex q̄ serat snīa ꝺ ipam: ⁊ ponit exēplū qa sicut fur cōsurgit ꝺ frez suū i. ꝺ quēlibet aliū hoiez q vocat frater. (Et occidit aīam eius). i. occidit eū qz aīa vocat aliqn̄ totus hō sicut pz Ben. 46. ⁊ Exo. 1. qꝫ. 70. aie ingresse cū iacob in egyptum. i. septuaginta hoies: aliqn̄ accipit aīa ꝓ vita: sicut ꝺicit xp̄s qꝫ q aīam suā odit in hāc secūlo i vita eterna ꝺueniet eā ⁊ Matth. 6. c. nōne aīa pl⁹ est q̄ esca. i. vita. ⁊ ē sensus. (Occidit aīaz ei⁹). i. vitā ei⁹: qz lz nō sit ꝓpr̄ie mod⁹ loquēdi qꝫ vita occidat: qa aīal est qꝺ occiditur sicut aīal est qꝺ viuit: qa ista duo sunt ad idē: tñ qz occiso aīali vita destruit vita occidi ꝺr̄: sequēdo. n. istā lr̄am nō pōt ꝓprie ꝺici qꝫ accipiat aīa ꝓ ipso hoie cum ꝺicat ꝟ ⁊ occidit aīaz eius: nō pōt aūt ꝺici ⁊ occidit hoiem eius: qa necesse est signari ꝓ aīam aliqd qꝺ ē alteri⁹ vel ps vel ꝓprietas. (Qz sic latro ꝺsurgit. latrōes i syluis latēt: ⁊ insidiose surgētes viatores ꝓdāt ⁊ occidūt. (Sic puella perpessa est). i. passa fuit: qa vir eā insidiose i agro tenuit. (Sola erat in agro ⁊ clamauit.) Presumit ius qꝫ puella clamauerit lz hoc ignoretur: quia ea q̄ equaliter bona vel mala esse possunt in partē bonā interpretāda sunt: de viro āt manifestū est qꝫ malā intētionē habuit: io indistincte occidit ⁊ lz puella nō clamauerit: si tñ ipsa intellerit qꝫ clamās exaudiri nō poterat nullā criminis culpam habuit. poterat tñ cōtingere qꝫ puella volūtarie cognosceret: vel qꝫ ipsa ꝓcurauerit cuz viro vt irēt extra ciuitatē forte vt ipsa securior eēt ad oēm euentū: ius tñ hoc nō p̄sumit qa ostare nō p̄t. (Si inuenerit vir.) Hic ponit fm. s. phibitio q̄tū ad stupr̄ū. (Puellā vginē. Siue ista puella sit virgo fm veritatē siue nō sit virgo: sit tñ i habitu virginali eadē pena ē si tñ puella nō sit virgo ⁊ publice cognoscat qꝫ nō sit virgo vt pote qa fuerit ꝺcubina alicuius vel meretrix: nō ꝺr̄ qꝫ teneat ista lex. (Que nō hz spōsuz.) Qz si desponsata sit viro alicui non soluet pecuniā q̄ hic ꝺr̄ sed morier: vel si fuerit cōiugata aut alicui p legē alligata vt pz in exēplo qꝺ. ē. ponebat de suscitāte semē fratri suo. (Et apprehēdēs cōcubuit cuz ea.) Qꝺ violētiā notat: sic enī p̄sumit vt. ē. ꝺicebat de puella despōsata. nā si puella ꝺsentiat cognosci nō tenet pena huius legis vir: qa paria delicta sunt. (Et apprehēdēs cōcubuerit cū ea.) Nō exprimit lr̄a clare vtrū intelligat de eo q virginē seduxit ⁊ dormiuit cū ea: vel de illo q vi apprehēdit eā in agro ⁊ coiuit: qa maiori pena dignus vr̄ q violenter coiuit. ¶ Forte ꝺicet aliqs qꝫ intelligit de seducēte solū: qa ita ꝺponit pena ꝺ tatiōis Exo. 22. c. vbi agit de vgine seducta ⁊ defloꝛata. ¶ Sz melius ꝺr̄ qꝫ ēt intelligit de ea q̄ violēter apprehēsa ē ⁊ pz qa ꝺr̄ in lr̄a. (Et apprehēdēs cōcubuerit cū ea.) Hoc āt violētiam signat. ¶ Itē qa si nō itelligeret de violēter corrupta nō esset lex circa violēter coꝛruptas. (Et res ad iudiciū venerit.) Quia numqꝫ aliqs punit nisi cā ad iudicē deducat: qa ꝓpositio pene ad psonā publicā ptinet ⁊ lz ipse iudex nō possit taxare quātitatem pene vel multe: qa a lege determinata ē: tñ ꝓponet illi peccāti penā legis ad quā tenebitur soluēda sub pena a iudice ꝺmposita arbitrarie. (Et habebit eā vxorē.) Si pr̄ ꝺare voluerit vt pz Exo. 22. c. ꝟ matrimonia sint ſm legē volūtaria: tñ aliqn̄ cogitur aliquis contrabere ſm hāc legez: quia ꝓpter pctm̄ priuilegiū legis amisit qꝺ ꝺbus concedebatur: vel cōem gratiā vt magis proprie loquamur ⁊ siue consentiat siue nō cogetur: tamē stare cum puella ⁊ sustentare onera matrimonij siue sit verū matrimoniū siue p̄lumptū a lege siue totaliter nullum: ⁊ in hoc leditur vir: quia etiā si potens esset ⁊ puella pauperima tamen eā suscipere debet. ¶ Secundo leditur quia nūqꝫ poterit eā repudiare nisi forte propter adulteriū qꝺ ꝺēm conditionē ⁊ penā destruit. (Non accipiet homo.) Hic ponit tertium de incestu: est. n. incestus inter psonas sibi conſanguinitatis vel affinitatis linea attinētes. (Vxorē p̄ris sui). i. nouercaz de matre. n. ita notū est qꝫ nō ꝺr̄ ponere legē lz ponatur ad hoc vxorē facinorū Leui. 18. c. lz intelligit de nouerca: quā non debet aliquis in vxorē aliquo mō accipere: nec alr̄ ad eā accedere: sed maius pctm̄ est eā in vxorē recipere q̄ aliter: qa q vxorem accipit peccat tāqꝫ ex habitu iudicās illud sibi licere: q aūt alr̄ facit ex passiōe mouet̄ io remissibilius ē: lz vtrūqꝫ malū ē: qa ꝺ honorē p̄ris qa p̄r fuit vna caro ꝓ cōmixtionē cū illa: ⁊ sicut patri subiecta fuit qꝫ ita fit subiecta filio. Ex hoc aplūs multū increpabat corinthios q cōsentiebāt qꝫ qdā br̄et publice in vxorē eam quā p̄r suus in vxorē habuerat. s. nouercā suaz vt pz. 1. cho. 5. c. s. audit̄ oīno inter vos fornicatio et talis q̄ inter gētes nō est vt vxorē p̄ris aliqs bēat: iō aplūs ad detestationem tanti sceleris graue penā inflixit. s. qꝫ acciperet eum sathanas trucidādū vsqꝫ ad iteritū carnis vt saluus fit spūs eius in die dn̄i: ⁊ ꝓculdubio tali pena dignus est qui tantā irreuerentiam cōmittit. nā cū p̄r sit maximū bonū filio post deū: maxima reuerentia post reuerentiā debitā deo ē reuerētia debita patri. magna āt irreuerētia p̄ris est vt eādē mulierem filius cognoscat quā p̄r cognouit. (Nec reuelabit opimētū eius). i. turpitudinē eius. s. sexus verecundiā ⁊ illa vocat verecūdia p̄ris: quia p̄r illā verecūdiā tāgebat: ⁊ maius pctm̄ est qñ hoc patre viuente fit qꝫ ipso mortuo: ⁊ iō maledictus fuit rubē qa maculauit lectū patris sui dormiēdo cum bala vxore p̄ris sui vt pz Ben. 35. et. 49. c. sic ēt absolon dormiuit cū concubinis patris sui lz iste magis peccauit: qa ad ꝺhonorādū p̄ez fecit coꝛā toto populo vt pz. 2. re. 16. c. ⁊ quia talia crimina deus detestat maxie mandauit tales occidi vt patet Leui. c. 20.

¶ Capitulum. xxiij.

Non intrabit eunuchus attritis vel amputatis testiculis et abscisso veretro ecclesiam domini. Non ingredietur manser: hoc est de scorto natus in ecclesiam domini vsqꝫ ad decimā generationē.

Non intra. Supra posite fuerūt aliq̄ directiones circa ptē irascibilē: ꝟ ꝺtinet duo p̄incipalr̄. s. de directiōe in cōi. ¶ Scōa de directiōe in singulari ibi. (Si fuerit inter vos.) Et p̄ia i duas fm qꝫ stat⁹ ciuitatis p duo tēpora variat. s. p pacē ⁊ bellū. de scōo ibi. (Qñ egressus fueris). (nō intrabit eunuch⁹.) ¶ Hic ponit tria q̄ ꝺseruāt bonū statū ciuitatis. ¶ Prio ꝺiunctio honestoꝝ ꝺiugioꝝ. ¶ Scōo a dei cultu expulsio īmūdoꝝ. ¶ Tertio p̄hibitio de exaltatiōe vel ꝓmotione indignoꝝ: ⁊ ista oīa tanguntur in eadē littera secūdū qꝫ pōt tripliciter exponi satis bene: lz cōmuniꝛ expositio ⁊ consonantioꝛ est de coniunctione coniugioꝝ. Et excludunt hic alique psone qz non inuenit in eis finis matrimonij: vel pp alās ihonestates: ⁊ qz finis ꝺiugij ē ꝓles

excluduntur

Obiect.

Rūsio.

De incestu ⁊ qd ille fit.

Prohibitio quo ad stupr̄ū.

Alia quot bēat significationes.

de renū. ca. nisi ⁊ p̄cedēti.

Connexio capituli. Diuisio eiusdē. Qō. I

A Tria bona statū ciuitatis ꝺseruantia.

† Qui pro prie vocent eunuchi.

excludunt pro q pp aliquē defectū in vase genitali siue a nā siue a casu nō pñt cōsequi istū finē.(nō intrabit eunuchus). Uocant eunuchi q castrati sunt vel q nāliter tñ frigidi sūt q nullo mō coire queāt.ꝛ sic vocabant nobiles oñe in custodijs eunuchis.i. castratis vt sepe pz̄ i cronicis:hic aūt solū accipit p illo q hñs integra genitalia nā ꝓhibēte coire nō valet:qz de castratis.j.dr̄.Et p eunuchos etiā intelligunt qui maleficiati sūt ad semp:qz si hoc cōstaret non ꝺebant matrimoniū.(attritis vel amputatis testiculis).Uterq; ꝓhibet:qz gignare nō pōt: lz enim hēant virgam q eleuari possit ꝛ cognoscere femina ita q clastra virginalia rūpant: tñ semen effundere neq̄unt:qz testiculorū officiū ē vt in coitu p quasdā cozdas siue cinasos ascēdētes tangāt vasa seminaria ad distillationē seminis q̄bus nō exñtibus:vel si lesi sint vasa illa īmota manētia gnationē nunq̄ cōplent.(Et abscisso veretro).i.virga virili.ꝛ dr̄ veretrū fm isidorū.11.ethi.quasi virus tenens.i.seminalē flurū qui dr̄ virus: vel veretrū.i.viritū:qz soli viri illud hñt:ꝛ in ist̄is magis pz̄ rōne.(Nō ingredi manzer hoc est de scorto natus).ista est superadditio ad explanationē nois hebraici.in hebreo aūt soluz dr̄ māzer ꝛ expōit lra chaldaica q māzer dz̄ filij alicuius ꝺuersi de chananeis vel alijs gentib⁹ ꝛ alicuius hebree.vel filij hebrei ꝛ mulieris cōuerse de gentilitate sed magis vt manzer fm lram nostrā esse ꝓprie ille qui de meretrice nat⁹ ē:ꝛ iste ꝺicz illegittimozū turpissimus ē.ꝛ pōt intelligi per manzerē spurius q de concubina natus est:vel nothus q de adulterio qz oēs hi contēptibiles erant.(non intrabit ecclesiā dei).pōt accipi ecclia tripliciter fm tria q̄ supza tetigim⁹ q̄ sunt ad bonū statū ciuitatis.¶Primo mō accipit ecclesia p cōgregatione ppli: ꝛ sic frequenter accipit pbs in.2.poli.vbi dicit q in q̄busdam politijs apud ecclesiā ptās est.i.apud totā multitudinē pplārē:ꝛ quedā politie ecclesiā nō faciūt.i.ꝺgregationē ꝛ tunc est sensus q non intrent manzeres in ecclesia dñi.i.nō dent vxores eis de multitudine filioꝝ que vocat multitudo dñi.i.sancta ꝛ nō itelligit de supiozibus:qz frustra eēt dicere q eunuchi ꝛ brūtes precisa genitalia ꝛ filia nō acciperent vxores de filiabus israel vsq; de cimā gnationē:qz cum illi gignare nō possint nūq̄ bēbunt pmā nec scōaz:nec aliquā gnationē: solū g̃ intelligit ō manzeribus.

Scōo modo.

¶Pōt accipi scō mō ecclesia in scō sensu p loco sancto ad quē ingredi poterant laici vt offerrēt:ꝛ vt ibi comederent hostias pacificas.Et ad istud nō poterāt intrare isti oēs supzadicti:qa sicut q ꝺtaminati erāt in tactu alicui⁹ rei īmūde vel lepzosi erāt vel fluētes semine mestruate ꝛ fluentes sanguine.nō dēbāt intrare in sanctuariū:ita isti immūdi reputabant:de his pz̄ Leui. 11.14.et. 15.c.ꝛ nu.5.et.19.¶Pōt tertio mō accipi ecclia p multitudine pzout bz̄ ozdinationē ad rectozes.ꝛ sic dr̄ aliqs intrare ecclesiā cū in multitudine dat ei aliqō offiñ vel pzicipat⁹: ꝛ ad hoc ꝓhibent oēs supzadicti:qz nō poterāt eē tribuni centuriones qnquagenarij vel decani.Et pz̄ in patiētibus defectū in genitalibus:qz iste ꝺignitates tpales vt in plurimū ꝺabātur p successiōes: indignū g̃ erat q q successozē nullo mō relinq̄re poterat ad pr̄nū bonozē ꝓmoueret:repellunt ēt māzeres nothi ꝛ spurij: ꝛ alij defornicatione qz isti pp defectū natalium multū ꝺtēptibiles sūt.Et periculū est tales exaltare: qz subditi nō equo aīo tales tolerāt maxīe illi qui nāliter excellētes sunt: de his pbs.2.et.3.poli.Et iō ecclesia tales ozdinari ꝓhibuit ꝛ aliquā ecclīasticā accipe ꝺignitatē:nisi ex spāli ꝺfideratōe ꝺfiderata q̄litate psone ita q pr̄ne incōtinētie non sit imitator:ꝛ ī ꝺignitatibus tpalib⁹ q̄ per successionē hūr fm leges humanas filij illegittimi non succedunt repellunt ēt infra positi .s. alieni gene q nō efficiebant pricipes: qz minus p̄sumunt alienigene terrā diligere q̄ indigene:nec in arduis causis multū in eis cōfidēdū est:ꝛ subditi ēt dedignant aliquos sibi alienigenas dñari ꝛ iste sensus ꝺsonantioz est q̄ fs:qz quantū ad ea q̄ dei sunt nō erat distinctio iudeoꝝ ꝛ aduenaꝝ.s.in cultu ꝛ cerimonijs legis:ꝛ pz̄ qz oēs alienigene circūcisi poterant comedē phase:vt hz̄ Exo.12.c.ꝛ hoc est magnū sacrificiū dei:vt pz̄ nu.9.c.g̃ etiā poterāt offerre victimas pacificas: sed istas nō licebat comedē nisi in atrio tabernaculi:vt pz̄ sepe in leuitico: g̃ comedē poterāt in atrio.Ex supiozibus pz̄ q expositio chaldaica in pñti non multū ꝺsonat:qz si intelligat pzio mō iplicat ꝺdictionē q̄o nō intrabit in ecclesiā ꝺmini q̄ est de ecclia dñi:sed isti quos ipse vocat manzeres de ecclesiā dei sunt:qz vel pzem vel matres de hebreis hñt:nec quantū ad sacrificia vt dcm̄ est:nec ēt quantuz ad ꝺignitates qz Dauid fuit in tertia gnatione manzer.s. filius Jsai ꝛ nepos obeth g fuit māzer illo mō.i.natus ex ruth moabitide ꝛ booz:vt pz̄ Ruth.4.ca.ꝛ Mat.1.sed tñ Dauid rex fuit ꝛ vxorē habuit ō ecclesia dei.(Usq; ad decimā gnationē).qz in decia gnatione est totalr memoria illegittimitatis abolita: ꝛ p nobili se gerere pōt:ꝛ si intelligat ista lra p primū modum erit sensus q māzer nec filius eius nepos abnepos ꝓnepos:ꝛ ꝺnr̄ usq; ad decimū nō accipiant in vxores aliq̄s de filiabus israel israel:sed acccipiēt de filiab⁹ ꝺuersoꝝ ad iudaismū: ꝛ in decia gnatiōe rursus vnient filiabus israel.¶Jn scōo mō est sēsus q māzer ꝛ filij sui siue accipiāt vxores de israel siue nō:ñ ingrediant in atriū tabernaculi usq; ad decimā gnationē:lz nō multū valet hoc vt.ō.dixim⁹.Jn tertia expōne clara est lra. (Amonites ꝛ moabites nō intrabunt ecclesiā dei post decimā gnatiōnē usq; in eternū).i.nunq̄:qz illud in eternū nō fit qō nūq̄ fit. sic dixit Petr⁹ Xpo dñe nō lauabis mihi pedes in eternū. Jo. 13.c.ꝛ ponit hoc qz supzadictū fuerit de māzerib⁹ q nō intrarent in ecclesiā usq; decimā gnationē:sic putaret aliqs de moabitis ꝛ amonitis.ꝛ rñdet q nūq̄ intrabūt ecclesiā post centesimam gnationē.Et pōt intelligi quolibet illoꝝ triū modoꝝ lz maxie i 1.et.3.alie aūt gentes.s.idumei ꝛ egyptij de gb⁹ hic fit mētio intrant ad.4.gnationes in ecclesiā:isti aūt nūq̄ qz graui⁹ q̄ illi peccauerūt cogēdo eos opib⁹ duris ꝛ mergēdo puulos eoꝝ in flumine:vt pz̄ Exo.2.et.5.c.idumei aūt exierūt eis armati ꝛ nō ꝺcesserūt eis trāsitū p directā viā terre sue:vt pz̄ nume.20.c.ꝛ Deute.2.moabite aūt spūalr ꝛ corporalr eos leserūt:qz p cōsiliū balaā fecerūt fornicari filios israel cū mulierib⁹ moabitaꝝ ꝛ madianitarū ꝛ colē deos eoꝝ:vt pz̄ nu.25.c.pp qō deus irat⁹ ē israel ꝛ deleuit multos:vt pz̄ eodem ca.

¶Quare nō fit hic mētio de alijs gentib⁹ qñ ꝺuerterent ad iudaismū quō fieret de eis q̄stū ad hoc q est intrare ecclesiā dei.ꝛ hystozica narratio iudeoꝝ a pricipio sui oziginis cū q̄busdam gentibus cōmunicauerunt ꝛ in q̄bus terris māserunt.

Sed queres q̄re nō fit mētio de ꝺuersione aliaꝝ gētiū ꝛ punitiōe.Pōt rñderi q rō est:qa iste gētes quas hic expmit puniunt aliquomō:qz psecuti sūt filios israel i itinere egypti ꝛ nō alie gētes ñ ꝺabat eis ista pēa:sed statī poterāt intrare ecclesiā dei ꝛ fm istū modū pria de trib⁹ expōnib⁹ est verior:ita q oēs ꝺuersi de gentilitate ad iudaismū imediate accipe poterāt vxores ō filiab⁹ israel tñ nō poterāt pricipari stati.¶Et si arguas de amalechitis q pugnauerūt ō israel vt pz̄ Exo.17.c.ꝛ ō madianitis q fuerūt pricipaliozes in adducēdo balaā ad maledicēdū q̄ moabite:ꝛ iō ō eos ꝛ nō ō moabitas pugnatū est vt hr̄ nume.31.ca.

¶Rñdet q ō amalechitis null⁹ ꝺuertēdus erat ad iudaismū: sed ꝺtinuū belluz eē dēbat iter eos usq; ad deletionem amalechitarū:vt hz̄ Exo.17.c.ꝛ ista deletio tpe Saul ꝺsumata est vt pz̄.1.re.15.c.de madiānitis rñdet q israelite deleuerūt eos usq; ad reliquas:vt pz̄ nu.31.c.ꝛ post illi q succreuerūt fuerūt hostes israel vt pz̄.iudi.6.c.ꝛ iō forte nullus de eis vnq̄ ad iudaismū ꝺuersus ē:ꝛ sic nō oportuit de illis poni rlām.¶Uel pōt rñderi alr q iō solū iste gētes notate sūt:qz iste erāt ppe israel ꝛ ō eis ꝺuerterent alīq nō aūt de alijs remotis gētibus:ꝛ tūc dicet q qz amalechite ꝛ madianite ꝺstāt magis a terra israel q̄z gētes ō qb⁹ in lra.¶Et si arguas de philistin q ppinquozes erāt:qz bitabāt sup mare ad occidētez terre ꝓmissionis.¶Rñdet q isti bitabāt ītra termios terre ꝓmissionis:qz iudeis ꝺati sūt ī mini vsq; litt⁹ maris magni ad occidētē:vt pz̄ nu.34.c.lz i littoze illo erāt ciuitates philistinoꝝ:iō vocat mare illud mare philistinoꝝ vt hr̄ exo.23.c.lz melioz ē pria rñsio:qz syria in q̄ damascus ꝛ phenicia ppinquozes erāt terre ꝓmissionis q̄z egypt⁹:ꝛ tñ fit ḥ mētio de egypto nō aūt de istis.erat aūt pria rñsio q ō istis gētib⁹ nō fiebat mētio:qz hostes erāt ꝛ ñ erāt ꝺuertēde ad iudaismū:ꝛ fundamētū hui⁹ est:qz ōs vult dari hic rlām quā gentez amare dērent iudei:ꝛ quā gentē psequi:ꝛ qz amamus vel pseqmur aliqd fiē nobis bonū est vel malū est:vt pz̄ in.1.etbi.opz q illā gētē amemus in q̄ aliqd boni repimus ꝛ illā exosā bēamus in q̄ aliqd mali reperiamus:ꝛ qz bonū vel malū est inter gentes fm cōicationē:iō gētez ille q̄ nullo mō cōicant nec vnq̄ cōicauerunt sibi bone aut male nō sunt:iō ōs solū dat ḥ rlām ad amādū vel ad odiendū:recipiendū vel nō recipiēdū q̄sdaz gētez q̄ iter se aliquo mō cōicabāt nō dat deus hic aliquā regulā iudeis vtrū indos aut hyspanos vel alemanos odisse dēant: vel amare recipe aut nō recipe:qz iudei nūq̄ cōicauerant cum istis gētib⁹ bonū aut malū ab eis recipiētes:iō nō hēbāt aliqd p qō diligerēt aut odissent:ēt nō oportebat poni aliquā rlām de istis vtrū recipi dērent:vel nō qz habitant in vltimus ptibus orbis.terra aūt chanaā est in medio terre bitabilis fm latitudinē climatū septē.Licet nunc ꝺfiderādo terrā iam bitatā

† Qō. 2. A

Obiectio. Rñsio.

Alia rñsio.

Obiectio. Rñsio.

B An terra chanaaz sit ī medio terre bitate.

† Dr̄ egyptij intrabāt in 4. gnatiōe ecclīaz dei: amōite vero nunq̄.

† Ueretrū qd sit.

† Quid est manzer.

B ecclia tripliciter accipit. Primo modo.

Tertio modo.

Eunuchi nō assuebant ad ꝺignitatez. Periculosuz est spurios ad ꝺignitates exaltare iō ecclia ḥ ꝓhibet.

L

Climata 10.

nō est in medio terre habitate: qz aliqua loca sunt q̄ sunt in decimo climate vt est ysula tile: terra aūt chanaā est ī pricipio q̄rti climatis z ptim in tertio z diuisa terra ī septē climata terra chanaā est in medio terre hitabilis posita. diuisiōe aūt climatū fm terrā que iā hitata est multū distat terra chanaā a medio mundi: nūq̄z āt hyspāi irēt ad terrā chanaā vt ꝺuerterent ad iudaismū: nec indi aut extremi ethiopes vt garramātes z trogodite: z hitantibꝫ in extremitatibus septētrionalis plage: de istis tñ lz rarissimū eēt si tñ ꝺtingeret vt alig ad terrā chanaaz venirent ad iudaismū: ꝺōm erat qꝫ reciperent vt intrarent in ecclesiam dei accipiēdo quocūq̄z mō accipiat ecclesia. nam sicut de iure quilibet presumit idōeus nisi ꝓbet ꝺtriū ita glibet admittitur ad oia ista nisi prohibeat: sed indi: hyspani: ethiopes: alemani nō ꝓhibebant hic intrare ecclesiā dei ergo q̄cūq̄z intrare vel lent reciperent z sic de ceteris gentibus que non ꝓhibebant ꝫ nisi alia cā subesset. hic aūt exprimunt alique gentes cū quibus hebrei aliquā cōmunicationē habuerūt patientes ab eis bonū vel malū. ¶ Cōsiderandū aūt est ex processu sacre scripture in his libris moysi cū ꝗbus gentibus hebrei habuerāt aliquā cōiationē boni aut mali vsq̄z ad tēpus pñs: z reperiet regula ex p̄sse aut rō tacite. Et presupponēdū qꝫ hebrei p̄ro nati sūt trās flumē eufratem ad partē aquilonarē: z postea venerūt in terrā magis meridianam vltra flumē eufratē: quoꝝ primus fuit thare: z ab ipso hebrei alij nominati sunt postea sui successores: vt nunc attinet ad ꝓpositum lz de veritate huius magis hꝫ Exo. 21.c. abraā aūt persecutionē magnā sustinuit in chaldea vt nō coleret idola: sed qz tūc abraā adhuc nō erat caput pplī dei cū nō esset facta aliqua promissio dei ad illū nō est aliqua cā quare hebrei ꝺeberēt tēpore moysi esse hostes caldeorū. Post hoc abraā cū posteritate sua habitauit in terra chanaā in q̄ nō habuit nec vestigiū terre z multa ab illis passus est: z isaac eodē mō z iacob: plura aūt passi sunt ab eis cū pugnauerūt ꝺtra eos duo reges amoꝛreorū. s. seon z og. de his aūt non est ꝺata aliq̄ regula vtrū recipi ꝺeberent in ecclesia dei vel non. Et ꝺico qꝫ nō opoꝛtuit hic poni regulā: qz satis notū erat qꝫ nullus de chananeis admitti dēret in ecclesiaz dei aliquo mō: qz iudei nullo mō poterant relinquere viuū aliquē de chananeoꝝz populis quē accipere possunt siue sub cōditione seruitutis siue libertatis: aut quouis alio modo: sic pz. ē. 20.c. cum dr de his aūt ciuitatibus q̄ ꝺabunt tibi nullus oīno patieris viuere: sed interficies in oꝛe gladij etheū. s. z chananeū ꝛc. iō ꝺato qꝫ aligs de chananeis pplis vellet esse iudeus z redigi in suitutē: tñ nō ꝓmittebat ſz pcutiebant gladio: cōicauerūt ēt iudei cū philistinis qñ ꝺescēdit illuc abraā: z post hoc isaac filius eius vt pz Gen. 20. et. 26.c. quoꝝ vterq̄z persecutionē habuit ab eis: qz vroꝛ abrae accepta fuit a rege abimelech: vt pz Gen. 20.c. magis aūt z iniquius ꝺānabat ab eis isaac: qz inuidebāt ei ꝺurissime z cōpulerunt eū egredi de ciuitate: z qñ aliquē puteū fodiebat occupabant eū pastoꝛes gerarite q erant philistini ꝺonec recessit a terra illa aliqualr: z venit in bersabee vt pz Gen. 21.c. ex his autē videbat eē oꝛigo aliquaꝝ inimicitiaꝝ inter iudeos z philistin: de his aūt nō ponit aliqua regula vtruz intrare possint in ecclesiā dei z nō factū fuit vt aliqui putabāt: qz distabāt a iudeis sed qz erant in terra eoꝝ nec etiā vt alij putauerūt: qz philistini semp fuerunt infesti iudeis z sic null⁹ ꝺ eis ꝺuerteret ad iudaismū: nā ꝺato qꝫ aliquis de philistinis vellet ꝺuerti ad iudaismū nō reciperet ſz occideret: sicut nō reciperet aliquis de etheis: eueis: ferezeis: iebuseis ꝛc. et rō est qz philistin sunt ps istaruz gentiū septē cū ponant intra terminos terre chanaā a pte occidētali in qua est mare palestinoꝛum: siue mare occidentale vt pz. ē. 11.c. z Exo. 23. z nu. 34. z apud istud mare est mansio philistinoꝛū. Etiā a pte meridiana erāt philistini ītra terrā chanaā qz termini meridiani terre chanaā sunt ꝺeserta arabica: q̄ magis meridiana sunt q̄z terrā philistini vt pz. ē. 11.c. g̃ ī terra chanaā erant philistin: nec poterant recipe quēq̄z ex eis nec ad vitā reseruare sub quacūq̄z ꝺōne: nō g̃ ꝺari ꝺebuit regula ꝺ philistin: ꝺeinde cōicauerunt hebrei cū egyptijs: qz moꝛati sunt ibi ꝺucentis z qndecim annis vt in genesi p̄batū fuit. c. 15. z in Exoꝺ. c. 2. z alibi sepe z in hac terra multa mala hebrei ab egyptijs receperūt: qz p̄ssis eis in ꝺuris laboꝛibus luti z lateriꝫ iussum est vt infantes eoꝝ ꝺ stetricuz ꝺolo in ipsa alui effusione necarent: insup et in flumē mergi mādauit quos aliter supare nō potuit: multa quoq̄z alia ꝺura illis imponebant: z fiebāt q ꝺducebant animā iudeoꝝ ad amaritudinē p̄ro ꝗbus satis rōnabiliter ꝺidet qꝫ iudei eos exosos hēre possent: sed deus de his ꝺat hic regulā qꝫ nō ꝺebēt iudei abominari egyptuz cuius rō in lr̄a subiungitur: qñ licet multas angustias passi sunt ab egyptijs: tñ qz aduene fuerunt in terra egypti. i. qz ibi magno tē poꝛe vixerunt z de pinguedine terre illius nutriti sunt nō ꝺebent eos hēre exosos. ꝺeinde cōmunicauerunt iudei amalechitis: qz amalechite exierunt in obuiā. s. post iudeos z extremos agminis qui' resederāt occidit: vt pz Exo. 17. z. j. 26.c. ista fuit p̄ima gens que bellū mouit ꝺ iudeos: sic dr nu. 24.c. s. pncipiū gentiū amalech cuius extrema perdent: z nō ponit hic regula de istis vtrū ꝺebeant esse exosi vel nō: et quota generatiōe recipi ꝺēant ī ecclesiā dei z rō est qz ꝺ amalechitis nullus ꝺuersus est vt aliqui ꝺolunt: vel qz valde ꝺistanter habitabant non fiebat mētio sed nō est ver: qz ꝺato qꝫ aliquis de amalechitis cōuerti vellet ad fidē nō reciperet sed occideret: z pz qz deus ꝺderat mādatū vt iudei hērent bellū cū amalech vsq̄z ad deletionē eius vt hꝫ Exo. 17.c. cum dicit: dixit dñs deus ad moysem scribe hoc ob monimentū in libꝛo et trade auribus Josue delebo. n. memoꝛiā amalech de sub celo: qz manus solius dñi z bellū dei erit ꝺtra amalech a generatione ī gīationē: z Moyses ante moꝛtem suā hoc iterum repetiuit vt recoꝛdarent duces israel: z posteꝛioꝛibus suis narrarent z eos ad animositatē concitarent ꝺ amalech: de quo. j. 25.ca. in fine sic dr memento quid fecerit tibi amalech cum egrediebaris ex egypto quomō occurrerit tibi et extremos agminis tui q lassi residebant ceciderit qñ tu eras fame z laboꝛe cōfectus et nō timuerit deū: cū g dominus deus tuus ꝺederit tibi requiē ꝺelebis nomē eius de sub celo: caue ne obliuiscaris. post istos cōicauerunt hebrei cū chananeis arad qui simul cum amalechitis pugnauerunt ꝺ israel z destruxerunt multos: vt pz nu. 14.c. z Deuterono. 1.c. z post hꝫ iterū isti chananei arad terre surgentes cōtra hebreos ceperunt p̄dā ꝺe hebreis vt pz nu. 21.ca. postea autē israelite voto se obligantes vt ꝺelerent totum populū chananeoꝝ illoꝝ accepit volūtate dei populū illum in manus suas: et deleuit vrbes totas ꝺestructis oībus habitatoꝛibus eius. de his autē chananeis nō ponitur regula vtrū reciperent in ecclesia iudeoꝝ: vel nō. qz isti totaliter ꝺestructi sunt z si forte alig ſuper fuerunt erant ꝺe genere aliozum chananeoꝝ cū quibus iudei nullū fedus hēre poterant: post hoc cōmunicauerunt iudei aliqualiter cū idumeis: qz cū steterunt in cades barne siue cades ꝺeserti ſm q̄ idē est: miserunt legatos ad regē edon vt concederet eis trāsitū per terrā suā z respōdit rex edon nō transibis p me: alioquin armatus occurraz tibi vt pz nu. 20.c. ex hoc autem possent iudei hēre aliquod odiuz z abominationē ad idumeos: sed mandat hic deus qꝫ nō abominent eos z hoc qz fratres eoꝝ sunt. s. filij isaac sicut israelite etiam: qz idumei nō totaliter restiterunt israelitis: qz aliquo mō cōcesserunt eis transitum per terrā suam: vt pz. ē. 2.c cū dicit transibitis ꝺ fines fratruz vestroꝝ filioꝝ esau qui moꝛantur in seyr z in eodē. c. j. dr tantuz est vt concedas nobis trāsitum per terram tuā sicut fecerunt filij esau q habitant in seyr. Deinde cōmunicauerunt iudei cum moabitis madianitis z amonitis: z hoc qñ venerunt circa iordanem super cāpestria iordanis in ꝺescensu montium terre moab in mansione que vocat sethim: siue belsethim: vt pz nu. 25.et. 33. nā moabite timētes israelitas nec audentes congredi cū eis: cōsilio z fauoꝛe amonitaruꝫ z madianitarum cōduxerunt Balaā ariolum vt veniret ad maledicēdū iudeos: z qz nō potuit maledicere sed dixit qꝫ reuertens in terram suam ꝺaret consilium quid faceret moabite ꝺ eis: vt pz nume. 24.c. z postea ꝺedit consiliū ꝺ puellis oꝛnandis vt p̄ꝺuocarent iudeos ad idolatriam vt pz nume. 25.c. Etiam quia moabite z amonite p quoꝝ terminos transibant iudei venientes de egypto vt pz. ē. 2.ca. noluerunt occurrere cum pane z aqua iudeis vt pz hic: pp quod madiāite qui fuerūt ministri z intētoꝛes hoꝛum scelerum moꝛ ꝺeleti sunt vsq̄z ad reliquias vt pz nu. 31.c. Jō nō fuit ꝺata de eis aliqua rl̄a qz nō erant: postea succreuerunt z fuerūt hostes cōtinui hebreoꝝ: vñ de eis nulli redibāt ad iudaismū ne ītraret quisq̄z in ecclesiam dñi in sempiternū. moabite aūt z amonite q tūc nō fuerūt puniti: nec aliqꝺ bellū ꝺ eos gestū est: hic puniti sunt. Et ꝺat de eis rl̄a qꝫ iudei nūq̄z bē ant cū eis pacē: nec q̄rant eis bonū: nec intrent in ecclesiā dñi in eternū. Nō tñ est intelligēdū qꝫ ꝓhibeat moabitas z amonitas ꝺuerti ad iudaismū: cū ꝺs vellet oēm hoīez salū fieri z neminē vult pire. ¶ Itē qz dr leui. 25.c. fui sint vob de gētib⁹ q̄ in circuitu vr̄o. i. ꝺ oīb⁹ gētib⁹ q̄ erāt ī circuitu trē quā ipi possidēdā recipiebāt poterāt hre suos: cū tñ aliquē fuū emebāt ꝺebāt eū circūcidē vt pz ero. 12.c. cū dr ois fu⁹ ēptiti⁹ circūcidet: g̃ moabite z madiāite z amōite z oēs gētes poterāt

cōuerti

Dystorica narratio iudeoꝝ in ꝗbus terris māserunt.

Philistiorū māsio.

E Prima gens q̄ ꝺ iudeos bellum mouit.

F

A moabitis nō ꝓhibet ꝺuerti p hoc ad iudaismum.

G Pria rō. Scda rō.

Tertia rō.

connerti ad iudaismum: imo interdum cogebantur cōuerti vt pote cū essent serui emptitij de gentibus his. ¶ Itē littera ista innuit q̄ aliqui de eis ꝺuerterent ad iudaismū: q̄ alr impole est intelligi istā lram nisi ponat q̄ aliqui moabite ⁊ amonite ⁊ sic de ceteris post decimā gñationē nō intrabūt in ecclesiā dei: vel q̄ egyptij intrarēt post tertiā gñationez in ecclesiā dei quo enim cōputaret gñatio decia aut tertia aut. 4. ⁊ sic de ceteris nisi deꝯ aliqō primū a quo incipiat nunqd deberēt cōputari ab amon ⁊ moab pr̄ibus eoꝝ: ridicula enī sunt ista ⁊ intelligibilia nullatenus: necesse est q̄ cōputari istas gñationes a cōuersione ad iudaismū. s. q̄ ꝺuerteret aliqs moabita ad iudaismū: ⁊ post cōuersionē gignebat aliquē filiū illa erat pr̄ia gñatio in moabita: deinde filius illius moabite cōuersi gignebat aliū filiū ⁊ ista erat scḋa generatio ⁊ sic deinceps: ⁊ isto modo cōputant tres generationes in idumeo ⁊ egyptio. Erat ergo sensus q̄ si moabita vel amonita cōuerterent ad iudaismū reciperent: tū non intrabāt in ecclesiā dei. i. nō accipiebant vxores de cōitate iudeoꝝ ita q̄ iungeret cū eis gen⁹: ⁊ hoc erat intrare in ecclesiam dei: iō si ꝺuersus moabita nō ꝺuceret secū vxorē moabitā: vel de altera gēte nō darēt ei iudei gētis sue vxorē ꝛ manē cogebat sine vxore: vel accipet de filiabus alioꝝ ꝺuersoꝝ ad iudaismū q̄ nō erant de gñe israelitarū. ⁊ si forte mozereꝫ vxor quaꝫ ducebat de gēte sua: ⁊ nō inueniret de filiab⁹ ꝺuersoꝝ aliquam vxorē cogebat manere sine vxore: ⁊ quecūq; gñationes transirent nūq̄ filij moabitaꝝ vel amonitaꝝ ꝺuersi ad iudaismū poterant accipe vxores de gñe iudeoꝝ. Egyptij aūt ⁊ idumei in ꝟ erant meliozis ꝺōnis q̄ moabite ⁊ amonite: q̄ cum aliqs egyptius vel idumeus ꝺuerteret ad iudaismū si nō ꝺuceret vxorē de gēte sua vel alia: aut recipet eā de filiab⁹ ꝺuersoꝝ nullo mō bēre posset eā: q̄ iudei nō darēt eā illi de gēte sua: ⁊ filius suus nō poterat bēre vxorē hebreā: nec nepos: ꝓnepos aūt bē re posset ⁊ iste intraret in ecclesiā dei: q̄ erat iaꝫ in q̄rta gñatio ne cōputādo illū q̄ ꝺuertebat ꝑ vna gñationē: q̄ ille nō poterat accipe vxorē hebreā: ⁊ sic fili⁹ erat ꝟa gñatio. Iꝫ nō cōputā tur sic gñationes in arboze cōsanguinitatis: nā pr̄ nō cōputat cū sit trūcus: ⁊ a quo incipit gñatio ⁊ fit pr̄icipiū distinctiuum a scendentiū ⁊ descēdentiū ⁊ collateraliū: qō nō esset si cōputaret in pr̄ia gñatione. nā tunc ꝓpōle erat dari in arboze illa ascēdētes ⁊ descēdētes ⁊ trāsuersales: q̄ totū ꝺtinuū eēt ⁊ non distingueret isi poneret ille truncus pr̄ia gñatio: aut in descēdentibus aut ascēdentibus aut collateralibus. Et ista est cā q̄re in arboze ꝺsanguinitatis cautissime nec sine misterio vna ꝺom⁹ vacua relicta est: ⁊ vocat a iuristis Joachin siue truncus ⁊ isto mō cōputabamus supra: ſꝫ nō est sic cōputandū ſꝫ quelibet ꝑso na ꝺstituit hic vnā gñationē siue vnū gradū ⁊ primus ꝺuersus est pr̄ia gñatio ⁊ sic cōputando descēdētes deinceps. ¶ Attendū tñ q̄ si aliquis moabita aut amonita egyptius vel idumeus ꝺuerteret ad iudaismū: ⁊ ille esset ꝓuecte etatis ita vt bēret ꝓnepotes: ⁊ ꝺuerterent cū eo ꝓnepotes ⁊ nepotes ⁊ filij: nō cōputaret ipse tanq̄ pr̄ia gñatio: ⁊ filij sui tanq̄ fa: ⁊ nepotes tāq̄ tertia: ⁊ ꝓnepotes vt q̄rta: q̄ tūc sequeret quodā incōueniēs q̄ aliqs egyptius īmediate vt ꝺuertereꝫ posset intrare ecclesiā dei accipiēdo īmediate vxorē hebreā: qō est ꝺ textū s. q̄ egyptij ⁊ idumei nō intrent in ecclesiā dei vsq̄ ad tertiā generationez. s. q̄ in ipsa tertia gñatione intrare possent ſꝫ supra cōputauimus sm quosdā q̄ ponebant in his tribus nō itrare: ⁊ post tertiā intrare qō erat ad ꝓnepotes. ſr̄ a tñ vult q̄ intrarent in tertia gñatione. s. in nepotibus: cū g̃ iste egyptius cōuersus bēret nepotes ⁊ ꝓnepotes q̄ simul ꝺuerterent: ⁊ ipse cōputaret tanq̄ prima gñatio: filij aūt vt scḋa gñatio: nepotes vero vt tertia: possent isti nepotes intrare in ecclesiā dei accipiendo vxores de hebreis. ¶ Itē hoc pz̄ē incōueniens: q̄ iste q̄ est nepos alicuius egyptij ꝺuersi ⁊ ip se cū auo suo fil' cōuertit sm istā rōnē posset accipe vxorē de hebreis: ⁊ sic fieret ꝺ regulam iuris. s. q̄ qñ quis nō pōt adipisci aliqō vno mō: ꝓhibet adipisci illud alio mō: ꝺz aūt cōputari ista cōtextio gñationū de his q̄ nascunt i iudaismo post ꝺuersionē. nā cū aliqs ꝺuertit ad iudaismū ipse est pr̄ia gñatio: ⁊ nō pōt accipe vxorē de hebreis: ⁊ siue iste sit solus: siue bēat filios ⁊ nepotes ⁊ ꝓnepotes q̄ fil' ꝺuertant nihil magis sic q̄ sic refert. nā ipse cōputabit vt pr̄ia gñatio: ⁊ qlibet filius suus cū eo ꝺuersus cōputabit et pr̄ia generatio: ⁊ quilibet nepos ⁊ qlibet ꝓnepos quecūq; gñationes sint. primus aūt genitus post ꝺuersionē ad iudaismū de quolibet istoꝝ est scḋa gñatio: ⁊ sic ꝺcessiue ⁊ hoc mō nō dabit inconueniens qō ante dabat. s. q̄ aliquis ꝺuersus ad iudaismum de egyptijs vel idumeis cōfestim bēre possit vxorē de hebreis

Quō fiebat i istis cōputatio gñationuꝫ ⁊ aquo pr̄icipio.

Quid erat non ītrare ecclesiā ꝺi.

Alr fiebat ꝟ cōputatio generationū q̄s i arboꝝ ꝺsanguinitatis.

Qr̄ in arboze ꝺsanguinitatis vna domus est vacua.

ꝟ De ꝺuersiōe quorūdā populoꝝ ad iudaismum.

ꝛ

intrādo in ecclesiā dei: moabite aūt ⁊ amonite ēt post mille generationes nō poterant accipe vxores de hebreis. nō poterāt etiā moabite ⁊ amonite intrare in ecclesiā dei in eternū. i. accipere aliquā prelationē in pplo iudeoꝝ qō erat intrare in ecclesiā ⁊ nulli ꝺ eis descēdētes ēt poterāt ꝟ bēre. De egyptijs aūt ⁊ idumeis qui ꝺuertebant nō poterant bēre aliqs dignitates iter iudeos nec filij ab eis geniti in iudaismo post cōuersionez: nepotes aūt qui erant in tertia gñatione intrabant in ecclesiaꝫ dei suscipientes aliquā dignitatē. cōicauerūt ēt hebrei gentib⁹ duoꝝ regū amozreoꝝ. s. seon regis esebon: ⁊ og regis basan: qa noluerūt isti ꝺare transitū iudeis per terrā suā sed exierūt pugnaturi cū israelitis: vt pz̄ nu. 21. ⁊. ꝺ. 2. et. 3. c. ſꝫ de istis nō dat regula q̄ oēs destructi sūt in ore gladij vt pz̄ in prealleg atis. c. ⁊ ꝺato q̄ nō fuissent destructi nō eēt aliqua par aut fedus iudeis cū illis: q̄ isti erāt de septē pplis chananeoꝝ: de pplo qui vocabatur amozreus cū qbus par nulla hīda erat vt pz̄. ꝺ. 20. c. (q̄ noluerūt vobis occurrē cū pāe ⁊ aq̄ in via: qñ egressi estis de egypto). sed. ꝺ. 2. c. ꝺr̄ q̄ ipsi dederūt trāsituꝫ iudeis. Rñdet q̄ pr̄io noluerunt ꝺare vitualia sed eribāt armati ꝺ israelitas: deinde deo faciēte placati sunt. ¶ Nicolaus aūt g tenet q̄ nō cōcesserunt trāsitū sed victualia: rñdet sm aliquos hebreos q̄ mulieres moabitarū ⁊ amonitarū exierūt cū victualib⁹ viris manētibus armatis: sed ista positio nō multū vr̄ quā late ipꝛobauimus. ꝺ. 2. c. Dici aūt pōt q̄ moabite ⁊ amonite q̄ terminos hēbant simul a parte oriētali terre duoꝝ regū amozreoꝝ per quos fines trāsire debant a pr̄icipio nō cōcesserunt eis panem ⁊ aquā: ⁊ occurrebāt eis armati sed postea pacificati sunt: ⁊ trāsierunt per moabitas q̄ erant in ar: ⁊ sic ꝺr̄. ꝺ. 2. c. q̄ filij esau q̄ habitabāt in seyr ⁊ moabite q̄ mozabant in ar ꝺcesserunt eis trāsitū per terrā illā: vel ꝺr̄ moabite hic nō cōcessisse trāsituꝫ nec panē nec aquā: q̄ iudei vellent trāsire per terrā moab aliq̄ liter per eā intrando vt celerius accederēt ad terrā chanaam. moabite aūt noluerūt ei ꝺcedere hoc vllo mō nec dederūt panē aut aquā: ⁊ quātū ad hoc ꝺr̄ hic q̄ nō ꝺcesserūt eis transituꝫ nec panē ⁊ aquā: ꝺcesserunt tñ q̄ transirēt ꝑ terminos ciuitatiſ ar que est in finibus moabitarū: ⁊ de hoc ꝺr̄. ꝺ. 2. c. qō erat q̄ſi nihil cōcedē eis: vel ꝺm q̄ ista duo referunt ad diuersa. naꝫ ciuitas ar est in extremitate terre moab a parte oriētis: ⁊ qñ iudei accesserunt ad terrā illā moabite gratis cōcesserunt transitū ꝑ terminos ciuitatis ar: ⁊ de hoc ꝺr̄. ꝺ. 2. c. ita q̄ isti moabite nō exirent eis obuiā: nec negassent panē ⁊ aquā. deinde cū intrassent iudei in terrā duoꝝ regū amozreoꝝ: ⁊ pueniſſent ad cā pestria moab circa iordanē accesserūt ad termios terre moab circa phanū phegoꝝ: ⁊ rex moabitarū ibi exīs instruxit dolos contra iudeos cōducens aduersus eos Balaam arioluꝫ vt maledicēt eis: vt pz̄ nu. 22. c. ⁊ ibi negauit eis panē ⁊ aquā ⁊ trāsitum: ⁊ de ista parte moab loquitur ista littera sed melioꝛa tq̄ conueniētioꝛ est sensus pr̄imus. s. q̄ moabite qui mozabantur in ar pr̄io negarēt transitū totaliter: ⁊ negauerunt panē ⁊ aquā sed postea cōcesserunt transituꝫ nō totaliter vt iudei volebant sed per terminos ciuitatis ar: ⁊ sic coacti sunt transitum petere a regibus amozreis ⁊ pugnare contra eos. hoc autē confirmat q̄ ꝺicit hic q̄ moabite ⁊ amonite noluerunt occurrere cū pane ⁊ aqua hebreis: ⁊ sic cōiungit istos duos populos hic quasi isti populi simul noluerunt occurrere iudeis cū pane ⁊ aqua ſꝫ terra moab ⁊ terra amon coniunguntur in parte oriētali apō ciuitatē ar que erat in finibus moabitarū: vt declaratum fuit ꝺ. 2. ca. ¶ Itē q̄ moabite nō erant culpandi q̄ nō occurrissent cum pane ⁊ aqua quando erant iudei apud phanum vbi stetit contra eos ad maledicendum Balaā ariolus. naꝫ ista pars moab est in fine moab in cōiunctione frontis oriētalis terre chanaan ad frontem occidentalem terre moab: ⁊ patet q̄ erat sup iordanez qui circuit terrā chanaaꝫ ex parte a fronte oriētali: ꝺ quo ꝺictū fuit. ꝺ. 2. c. tunc nō indigebant iudei transitu per terram moab: nec etiā pane aut aqua: q̄ iam hebrei erant in terra sua. s. in terra duoꝝ regū amozreoꝝ quā iam possidebāt deletis pr̄ioribus possessoꝛibus: ⁊ habebant panē ⁊ aquaꝫ: sed istis indiguerūt quādo stabant in introitu terre moab apud ciuitatē ar ybi amonite ⁊ moabite. vno animo repugnabāt eis ⁊ amozrei reges duo. (Et q̄ cōduxerunt cōtra te Balaā filiuꝫ Beoꝛ). nō fit mentio in libro numeroꝝ q̄ amonite fuissent in consilio conducendi Balaam sed solū moabite ⁊ madianite: vt patet nu. 22. ca. sed ꝺm qō nominātur ibi moabite: q̄ balach qui ꝺduxit Balaā erat rex moabitaꝝ vt ꝟ eod. c. ſꝫ intelligendū est q̄ sicut madianite q̄ erāt extra moab ēt balaā cū moabitis ꝺduxerūt: ita amonite fecissent ⁊ forte aliq̄ alie gētes vicine

† Qō. 3. A Nicolai opi. de occursu moabitarū. Doct. opi.

Situs ciuitatis ar.

B

†

Notāduꝫ.

† in hoc ꝙueniſſent: qz nimis timebāt iſrael. (De meſopotamia ſyrie vt maledīceret tibi). ⁊ ſic pz nu. 23. c. de aran eduxit me balach. aran eniz idē eſt q meſopotamia ſz arā eſt nomē hebreū: meſopotamia eſt nomē grecū ⁊ ſignat ciuitatē poſitā in medio aquay: ⁊ hoc ponit aliqñ p duo noīa ⁊ vocat aran fluuiozum.

† (Et noluit oīs deus tuus audire balaā). qz intentio balaā erat maledīcere iſrael: qz adhoc venit de terra ſua vt pz nu. 22. c. ſz deus ꝓhibuit eū maledicere mouēdo linguā eius ō voluntatē

† eius vt diximuz ibidē. (vertitqz maledictionē ei⁹). ſ. quā mente

† ꝯceperat vt daret. (In bñdictionē). quā actualr dedit vt patet nu. 23. et. 24. c. maledictionē vero lz mente cōcepiſſet ōs īmutabat vt eam verbis ꝓferre nō poſſet. (eo q diligeret te). ⁊ nō

† pp merita tua. de quo nimis gratulādū eſt iſtā dilectionē pure gratuitā ōmōſtrat eis Mala. 1. c. dilexi vos dicit dōs: ⁊ dixiſti in quo dilexiſti nos. nōne fr erat eſau Jacob dicit dōs ⁊ dilexi

† Jacob: eſau aūt odio habui idē pz ad ro. 9. c. (nō facies pacem cū eis). qz puertere poſſent iſrael ad idolatriā: ⁊ ſi ſacerēt pacē cū eis erat iſta pax conditionata. ſ. vt ſoluerēt tributū vt pz. 2. re. 8. c. vbi Dauid occidit multos de moabitis ⁊ alios ſubiecit

L tributiz: poſt fuerūt tributarij regis iſrael vt pz. 4. re. 3. c. ſz i his

† oībus nō ꝓmittebat cōmunicatio moabitarum cū iudeis. (nec queres eis bona). ſ. tēporales vtilitates. De bono ſpūali nō ꝓ-

Quid in b ꝓhibetur iudeis. bibetur: qz oēs proximos diligere dēmus ex charitate ad vitā eternā: ⁊ ad hoc tenebant iudei: qz ſciebant q deus vult omnem hoīem ſaluū fieri ⁊ ad veritatis agnitionem venire vt habet ꝓpa ad thimo. 2. c. Et iō ſicut nos cū magna affectione laboramus: vt infideles ad fidē cōuertant ita ⁊ doctores eorum ſciebant vt pz Matth. 23. ca. ve vobis phariſei hypocrite q circuitis mare ⁊ aridā: vt faciatiz vnum proſelitū. i. cōuerſuz ad legē: ⁊ cū fuerit factus facitis eū filiū gehēne duplo q̄z vos: etiaz nō ꝓhibebant deſiderare ꝓ eis bona tēporalia vt ad bonuz finē ordinabilia ſunt: qz hoc nullo homine ꝓhibet: ſed ꝓhibentur procurare actualr eis bona tēporalia: qz in iſta ꝓcuratione ꝑtitur amicabilis cōuerſatio in qua per mala colloquia ⁊ facta boni mores deſtruunt. nā corrumpunt bonos mores eloquia mala vt ait apoſtolus ꝓpa chor. 15. c. Et hoc vult

† littera. ſ. (nec queres eis bona). qz querere nō dicit velle ſed ac-

† tualiter inquirere. (Nō abominaueris idumeū). Supra poſuit penā moabitis: amonitis: ⁊ idumeis: ⁊ egyptijs conuerſis: ⁊ ga-

D moabitas abominari debant in eternū ſic putaret aliqs q faciendū eēt de egyptijs ⁊ idumeis: ideo rndetur q nō debēt eos

† abominari lz aliqualr puniant. (qz frater tuus eſt). Eſau a quo deſcēdunt idumei: vt pz. ō. 2. ca. ⁊ geñ. 36. erat fr Jacob q fuit

Jacob pr oīuz iſraelitarū. pr oīum iſraelitarū: iō filij amboz fres quodāmō vocabant. ¶ Itē qz lz a ꝓncipio nō ꝓmiſiſſent idumei tranſire iſraelitas

† ſed poſt ꝓmiſerūt: vt pz nu. 20. ⁊. ō. 2. c. (nec egyptiū qz aduena fuiſti in terra eius). Egyptij magnū beneficium fecerunt iſraelitis dando eis terrā optimā in tota egypto tēpore famis valide vt pz Geñ. 47. ca. ſed poſtea eos duris laboribus affixerūt vt pz Exod. 1. 2. et. 5. c. ⁊ ſecundū legem beneficij: qz aliquiz alteri benefecit: ⁊ poſt dānum intulit: ſi dānum minus ſit q̄z beneficium adhuc tenetur ad gratiaruz actiones: vel vt reſtituat bene acceptuz: ⁊ iniuriā proſequi poſſit. ſi aūt damnū ſit equale beneficio diſſoluit bene paſſi obligatio equalitate damni. ſi aūt damnū beneficij quātitatē excedat: que bñ paſſus eſt poterit malū benefactori retribuere in quo noſcitur damnū excedere beneficij quātitatē. de his ſeneca libro de beneficijs: vtruz aūt egyptij iſraelitis maius beneficiuz q̄z dānum intulerint: vel eōrio inquirere ex re ipſa nobis difficile eſſet: ſed dato q damnū beneficio prepondauerit poterāt iſraelite aliqō malū egyptijs retribuere: ⁊ ſic faciunt qz nō permittunt eos intrare eccleſiā dei vſqz ad tertiā generationē: vt pz. j. non debent g̃ eis aliud malum facere. ſ. abominari: moabite aūt nullum bonū eis fecerunt ⁊ grauiſſima damna eis intulerūt faciēdo idolatrare: vt patet nume. 25. c. ideo eos abominari debebant nō

† procurando eis bonum. (Qui nati fuerūt ex eis). ſ. poſtquā con-

† uerſi fuerint ad iudaiſmum. (Tertia generatione intrabunt in eccleſiā dei). Et ſic oportebat q idumei vel egyptij cōuerſi ducerent ſecū vxores ꝓ ſe: ⁊ filijs nepotibus. nepotes aūt poterant accipere vxores de filiabus iſrael: ⁊ ſi nō ducerent iſti vxores de gente ſua: poterant accipere de filiabus cōuersoruz de

E alijs gentibus de iudeis aūt nequaq̃.

Attinentia ad belli ſtatum. ¶ (Qñ egreſſus fueris). Dic ponitur fz. ſ. ea que pertinēt ad ſtatū belli. (Cuſtodies te ab oī re mala). i. ab oī culpa lz eniz oī tpe a peccādo cuſtodire dēmus maxie tñ tpe belli: ne tūc dōm ꝺcitemuz cū eū ꝓpitiū habere dēmus: qz tūc magis iputaf offēſa ⁊ citius deus nos in manus hoſtiū traderet cū magis contēnamus. (Si fuerit inter vos). Dic ponitur ſm. ſ. pars q̃ tractat de directiōe in ſingulari ⁊ cōtinet duo. ¶ Primū de mūdicia ⁊ puritate. ¶ Scōm de legalitate ibi. (nō trades). (Qui nocturno ſit pollutus ſomno). Dic agit ō iſtis pollutionib⁹ nō vt ſunt mortalia peccata vel venialia ſiue nulla: ſed vt ſunt quedā ītre gularitates excludētes a locis ſanctis. Et pz qz eadē pena ponitur in illo q polluit in ſōno ⁊ in eo q polluit per coitū: ſiue cum vxore vel alias: vt pz leui. 15. c. pollutio enī que in ſomno fit ō ſe peccatū nullum eſt: qz naturalr fit ſicut digeſtio cibi: ⁊ expulſio ſupflui. ſed pōt eē p accīs pctū inquantū hō eſt cā ꝓcurās illā pollutionē directe vel indirecte p cibū ⁊ potū vel collocutiones: ⁊ viſus q formas ipſimunt in fantaſia potētes mouere interiores vires: vt ait Augu. in lib. de ſpū ⁊ aīa. ¶ Sed nō opz reducere oēm pollutionē ad peccatū mortale vel veniale: vt aliq putāt oīntez q pollutio nūq̃ euenit niſi cibus ⁊ potus intēperate ſumant: vel ex colloquijs: ⁊ qz in iſtis aliqñ mortalr: aliqñ venialr peccamus: iō reducunt pollutionē ſaltē ad venialē. ſed iſta falſa ſunt: qz nō ſemp fit pollutio ex iſtis pōt eniz triplr fieri pollutio. ſ. ex ſuperfluitate: ex neceſſitate: ex debilitate. ¶ Ex ſupfluitate qdez vt ſatis pz qz qñ cibus multus aſſumit̃ ꝺuertit̃ multa mā ſeminalis ⁊ opz effluere p coitum vel alias. ¶ Secūdo fit ex neceſſitate. Et hoc duplr qz aut ex neceſſitate cibi: aut ex neceſſitate nature. Ex cibo qdē qz aliq cibi ſunt qui ēt ſi in parua quātitate ſumant̃ ſiue p ſe ſiue cū alijs multū generant de mā ſeminali. ⁊ ēt ſi modicū ſemē ſit ad effluxū ꝓuocant: ⁊ qz aliqñ tales cibos aſſumimus nō cognoſcentes vel ſi cognoſcamus alios hēre nō poſſumus: iō quicquid inde ſequatur peccatū nō eſt. ¶ Et ſi arguas q qñ aliquis nouit cibos q pollutionē ꝓuocant nullo caſu eos aſſumere dēret: qz ex b pollutio volūtaria eſt qz ſi añs eſt volitū eſt dōs volitū ſiue ſit neceſſaria dōtia ſiue vt cōiter qz hoc ſufficit in mā agibili. ¶ Rñ deē q verū eſt qñ ex eo qō agimus ſequit̃ aliqd qō eſt per ſe malū: qz tūc in nullo caſu agē dēmus ēt vt euitemus mortē: ſz pollutio nō eſt de ſe mala ſed inquātū aliquomō volita añ vel poſt. Et ſi hoc eēt verū argueret ſic ſi in nullo caſu lz comedere cibos quos ſcimus ꝓuocatiuos ad pollutionē: vel ſiue dubitatione ꝓuocaturos: vt qz iam experimēto cōperimus ſicut in nullo caſu lz fornicari: q̃ nō lz aliqd comedere: qz ex qualibet comeſtione pōt pollutio ꝓcreari vt. j. ꝓbabit̃. ¶ Scōo mō fit pollutio ex neceſſitate nāe: qz nō ſolū ex gbuſdaz cibis ſpāliter ꝓcreatur pollutio ſz vato quocūqz cibo ex illo pōt ꝓcreari: vñ neceſſe eſt q quicūqz ēt ſi in cibis tēperatiſſimus ſit aliqñ licet rariſſime: vel per coitū vel alias polluat̃. nō dico de hoīe xpo q aſſumpſit nām qualr voluit: nec de illis q ō cōſuetum moduz boīum diuina bonitate faciente cibo pauciſſimo cōtentant̃: vt Maria egyptiaca q̃ tres panes ſoluz ad deſertū apportauit cū gbus. 30. annis vixit: ſic de Hylarione bīmita q tribus annis ⁊ dimidio vnū ſextariū lentiū madefactarū comedit qui cibus vix ſufficeret vni homini. 4. diebus de quo Dieronymus in vitis patrū ⁊ de ſimilibus. ſed de alijs q nāliter ſolū viuūt. Et pz qz ex cibo fit nutrimentū ⁊ ſemē. potētia eniz generatiua tantū ⁊ magis nālis eſt cuilibet animali perfecto q̃ nutritiua: q per nutritiuā indiuiduū cōſeruatur per generatiuā ſpecies. natura aūt magis intendit cōſeruationē ſpeciei q̃ indiuidui. Et ex b maioz delectatio eſt in coitu q̃ in quocūqz ſenſus delectamento vt ait Auguſti. 14. de ciuitate dei. natura g̃ que perfecta eſt ſicut deſiderans ꝺſeruare indiuiduū cōuertit cibū in ſ̃bam rei ita deſiderans cōſeruare ſpēm digeret ptem cibi ad mām ſpermaticā. Et cū materia ſeminalis differat ſcōm ſpēm a materia nutritiua: nunq̃ poterit conuerti in ſ̃bam indiuidui: licet eōrio aliquando p nimiū coitū ptes tenere ⁊ medulloſe q̃ ſunt de ſ̃ba indiuidui effluant in coitu deficiēte ſemine. Oportebit g̃ q ſeminalis mā p coitū vel pollutionē effluat vel in putredinē cōuerſa grauiſſimas generet egritudies: ⁊ qz nō cuilibet iſte egritudines eueniūt opz eū polluī aliqñ. Alique tñ herbe ſunt q̃ potate vel comeſte ſiue in ſucco bibite humorē ſeminalē deſiccāt ⁊ ꝺſumūt vt agnus caſt⁹ ⁊ ſiles. ¶ Tertio mō fit pollutio ex nature debilitate ⁊ hoc magis p accīs eſt. ſ. cū vis retētiua laxat̃: ⁊ mollificant̃ ptes p quas diſtillatio fieri dz: ideo aliqui in ieiunio magis ceteris paribus pollutionez patiunt̃: marie ſi paulo ante accubitum aquam biberit. qz aqua vim retentiuā laxat: ⁊ tunc ꝓuocatur pollutio non ex aliquo faciente ſed ex aliquo deficiente. Si autem potus vini aut colloquia pollutionem procurent reducuntur ad modos ſuperiores: quia eam nō gignunt ſz diſpoſitā citius effluere faciunt. Ex gbus pz q pollutio non

ſemp

† †

Qō. 4 A An oīs pollutio ſeminis ſit pctū mortale. Triplr fit pollutio.

Obiectō

Rñſio.

B

Xps nō hūit pollutionez nocturnā.

Notaab ſtinētiaz ſanctoz.

Qr maioz delectatio ēt coitu q̃ in quocū qz alio ſēſu.

Nota q̃ re ſemen nūq̃ cōuertit̃ in ſ̃bam ꝺdiuidui nec ecōtra.

Nota ⁊ pluſq̃no ta p ꝺſeruatōe ca ſtitatis agni caſti ſrōes

L Pollutio non

semp pec catū mor tale vel vēiale ē.

semp peccatū mortale vel veniale est: ga aliquo siue aliqua cul pa est sed tñ nunq̄ sine carnis macula est: iō quedā irregularitas erat in veteri lege ex q̄cūq; cā ꝓuenisset siue sine coitu: siue cū coitu licito: vel adulterino: vel alias pessimo: qz ad irregularitatē magis respiciat factū q̄ cā: vel intētio ēt ꝑm instituta ecclesie: qz si aliqs ꝓdat manū: vel pedē: siue aliud mēbrū: siue pro deo sustinēdo a ꝑsecutoribus fidei: siue male agēdo nō ordinabit: sic de lepra z similibus. Et nō est arguēdū de beato Marco q sibi police abscidit ne fieret alterādine sedis antistes sed effectus est: qz hic spāle fuit qō nō trabit in ōntiaz de quo beatus Dieronymus in ꝓlogo sup actus apl̄oꝝ. (Egredie ex castra). s. extra castra tabernaculi z leuitarū sz nō ex castra multitudinis: qz ex castra multitudinis solū excludebant potētes in ficere vt leprosi: alij aūt vt cōtaminati in mortuo: vel fluentes semine: z mēstruate nō expellebant ab his castris sed solū a castris deitatis z a castris leuitaꝝ: vt oximus nu. 5. c. (z nō reuertet ꝑiusq; ad vesperā). s. si fuerit sacerdos ō his qui ministrāt in tabernaculo: vel si fuerit leuita de his q sunt in scōis castris z fuerint polluti exibunt de istis duob⁹ castris: z manebūt i castris multitudinis: z post solis occasum reuerti poterāt ad ꝓpria duo castra loti aq̄. Si aūt eēt laicus q pollueret i castris multitudinis nō oportebat q exiret ex castra: sz q nō intraret tota illa die in castra leuitarū z deitatis. (lauet aqua). Nō intelligit de aqua expiatōis cōmixta cineribus vitule ruffe sz de aq̄ viue ti fluuiali vel fontana. ꝑz qz leui. 15. c. dz q polluti semine lauēt totū corpus suū aqua. si nullus lauat totuz corpus in aquis expiationis: sed solū aspergebat eis. ¶ Itē qz nu. 19. c. vbi ponitur ritus istius aq̄ solū dicit de īmūdicia mortuoꝝ cadauerū ossiuz tētoꝝ z sepulchroꝝ: q̄ alie īmūdicie alia aq̄ aspgebant vel lauabant. (Debis locū ex castra). Dicto de puritate carnis dz de puritate locoꝝ z extēdit istud ꝓceptuz ad oia castra tria. z obligabat ꝓceptū illud solū in deserto cū castrametabant in diuersis locis. quomō vero venerūt in terrā ꝓmissionis quilibet in domo sua poterat bēre latrinas: vl alia loca semota z nō existebat ibi rō mandati. ¶ Erat enī rō duplex. Pria ꝓpter reuerētiā dei: qz in motione castroꝝ sacerdotes cum arca z vasis sanctuarij tranſibant p loca vbi castra fixa fuerant. Et si ibi suisset feditas offenderētur sacerdotes z vasa scē ministrationis. ¶ Scōa cā est ad salutē ꝑsōr: qz cum castra in deserto ꝓpinquissima essent si ibi fieret feditas ex multiplicatis z vnitis sordibus aer corrūperetur: z infirmitas sequi posset. ¶ Item qz ipsi inter castra mūde moueri nō possent. Et ex hoc ꝑz q castra magis in longū q̄z in quadrū dispōita erant: qz alias qui in medio castroꝝ essent non possent exire ad requisita nāe ex nisi cū magna difficultate. (Berēs paxillū in baltheo). i. in zona. est enim paxillus puus palus: vel baculus acutus ad fodiēdam terrā. (Lūq; sederis fodies per circuitū). fuit q̄dā secta iudeoꝝ qui esei vocabant z post xp̄i tpa multū durauit qui inter oēs iudeos religiosissimi z abstinentissimi erāt qui semp hoc preceptū seruauerunt: z strictius q̄z hic ponit: vt cum ad regsita nāe pergerent sedebant vndiq; se cōtegētes: z terrā effodientes ō inde feditatē humo operiebant ne splēdori diuino iniuriā facerēt. (Et egesta humo). i. educta de loco fouee. (operies quo re uelatus es). i. feditatē illā ꝑ cuius depositionē reuelata est gravitas vētris: vñ pondus inutile vulgariter noiatur. (Deus tuus ambulat in medio castroꝝ). s. spāli mō in arca: z hoc qñ arca portāda erat in mutatione castroꝝ: vel cuz exibant ad bellum. (Et nihil appareat feditatis ne derelinquat te). Deus enim spiritus mūdissimus est iō munditiā diligit. z licet īmūditia corpalis nr̄a nihil eū tangat tñ ꝓp reuerētiā vult nos non solū spūal̄r sed ēt corporal̄r mūdos esse: de hoc dixim⁹. ē. 12. c. (Dñs enīz deus tuus ambulat in medio castroꝝ). i. deo enim ꝑm se ambulare nō cōuenit qz cū ambulare sit motus: z motus ptineat ad rē impfectā que adhuc expectat alterā perfectionē cū sit ad terminū: ēt qz ptinet ad rē finitā que alicubi est z alicubi ē z alicubi nō est: deus aūt nō est aliqd iperfectū vt dēat moueri ad aliquā pfectionē vlteriorē: ēt nō est aliquid finitū qō alicubi sit z alicubi nō sit sed oia implet. ¶ Dz tñ ambulare iter castra dupliciter. ¶ Uno mō accipiēdo deuz ꝑ ipsa eēntia diuina sicut boies cōsueuerūt accipe tanq̄z sit aliqd qō aliqñ sit in vno loco z postea recedat ab illo: z est modus loquēdi cōis scripture sacre. s. deus descendit de celo z intrauit in egyptū ad educēdum israelitas z sic de ceteris in hūc modum. z dr̄ iste ingressus vel egressus ex aliq̄ spāli operatiōe in loco illo ad quē ingredi vl egredi dr̄. z qz deus spāliter curā hz de israelitis dr̄ ambulare inter castra corū tanq̄z attēdens ne aliqd pereat: z tunc hz deus vbiq; sit z nō polluat sordibus locoꝝ tñ qz spāliter nos eum ibi esse intelligimus debemus id qō apud boies honorabile z ꝑcipuū est deo attribuere. nā sicut in essendo deo attribuit q̄cūq; pfectio eēndi reperit in aliq̄ re: ita bono qō exhibet z honore quid honoris apud boies iudicat deo attribuendum est: sed mundare sordes a conspectu alicuius est honor inter boies ita dz fieri in cōspectu dei. Et hec est cā q̄re in tēplis z locis sacris spāliter obseruat mundicia corporalis qz deus ibi spāliter est. ¶ Scōo mō est sēsus q ōs ambulat in medio castroꝝ accipiēdo deū ꝓ illo esse qō hz deus in arca z aliis vasis tabernaculi qz ista erant cōsecrata nomini eius: iō ipse spāliter est in eis z sz sciamus eū ee in oi loco maiorē reuerētiā exhibē debemus z mundiciā corporalē vbi scimus eū esse in aliquo repsētatiuo corpori q̄ cū scimus eū incorporalr ee: qz tūc nō magis nos determinamus ad vnā ptē loci q̄ ad alterā vt magis hic q̄ ibi colere: aut honorare debeamus: z qz vasa scā in qbus deus spāliter esse dicebat trāsibant p castroꝝ loca dicebat dr̄s ambulare p castra: z sic signat scriptura i suo mō loquēdi: sic enī dic̄ Dauid exurge dñe in requiē tuā tu z arca sanctificatiōis tue: vt patet ꝑs. 131. z qñ castra mouebant z arca dicebat moyses: exurgat deus z dissipent oēs inimici eius q̄si ad motū arce moueretur deus: z sic putabant gētiles q in arca eēt deus iudeoꝝ vt dixerunt philistin qñ arca dñi venit in castra vt ꝑz. 1. reg. 4. c. z audierūt philistin vocē clamoris: z cognouerūt q arca dñi venisset in castra: z timuerunt philistin dicētes venit deus in castra z dixerūt qs nos liberabit ō manu istoꝝ sublimiū: ad reuerentiā g̃ dei q in arca spāliter ceteriq; vasis sanctuarij erat i castris p que trāsire debat nullas sordes reperiri decebat z iste est cōuenientissimus sensus. (Ut te eruat). qñ aliqs recte colit deū babēdo se ad eū in magna reuerētia: z bonorandū quātū potuerit deus magna bona ei cōfert tam spūalia q̄z tpalia: z qz iudei exītes in deserto ibant ad terrā chanaā vt possiderēt eā: z pugnaturi erāt cū gentibus multis q̄s ipsi timebant vt eijcerēt eas de terra: maximū bonū qō ei euenire poterat cōsistebat in duobus. s. q deus eriperet eos ne traderent in manus inimicoꝝ quos formidabant: z q subijceret earū ptāti hostes suos quos subijcere ōsiderabāt. z ista duo notant hic cū dr̄. (vt eruat te). s. de ptāte hostiū. (z tradat tibi inimicos). i. z faciat eos tibi eē subiectos: vel det eos tibi vt posset eos delere sicut faciendum erat habitantibus in terra quā iudei habituri erāt. (vt sint castra tua scta). i. iō ista fiunt vt castra filioꝝ israel sint scā. i. mūda ab oibus ingnamētis. (z nihil in eis appareat feditatis). i. nō appareat aliqd inquinatū in totis castris p que arca cū toto sctuario trāsduci dēbeat. (ne derelinquat te). i ne deus irascat ō te z dimittat tibi bñfacere sicut aliqñ aliqs alterū a suo ꝓpositio deserit: qz eū immundū vel maculatū redit aliq̄ in eo prauitas.

¶ (Nō trades). hic ponit ꝑm de legalitate z ꝓtinet. 4. s. de pietate ad seruū. ¶ Scōm de reuerētia ad deū ibi. (Nō erit meretrix). ¶ Tertiū de cōpassione z misericordia ad pauperē ꝓximū ibi. (nō feneraberis). ¶ Quartū de fidelitate ad deum ibi. (Cū votū voueris). (Nō trades fugā dño suo). s. qñ dñs vult seruum indebite affligē vel occidē: z ꝑz qz subditur. (Qui ad te cōfugerit). solet enī seruus a dñis fugē timore penaꝝ z tūc seruādi sunt. (Et habitabit tecū in loco q ei placuerit). s. donec dñs eius sit placatus ab ira ꝓcibus alioꝝ tūc eū reddet ei: qz pecunia eius est: nec fraudari dz si enī seruus fugeret a dño nolēs ei seruire apud quēcūq; staret reddēdus erat dño suo. (nec contristes eum). s. reducēdo eū ad dñm suū. sed melius intelligit lra ista de suo q cōfugerit de gēte aliena ad terrā ꝓmissiōis: qz ēt si dñs eius ibi ingreret eū nō erat ei reddēdus. Et hoc erat in fauorē fidei: qz ille suus habitans inter iudeos cōuertētur ad cultū dei. Et ꝑz hoc qz hic nō logtur ad vnū singulr sed ad totū israel quia dr̄. (habitabit in vna vrbiū tuaꝝ). sed nullus habebat vrbes nisi totus pplus. q̄ ad israel dirigit sermo z ad eū seruus fugere dicebat: sed nō pōt hoc intelligi de suis hebreoꝝ q erant intra isral: iō nō poterāt cōfugē ad israel sz intelligit de suis q erāt extra terrā illā z poterāt cōfugē ad isral. (nō erit meretrix). hic ponit ꝑm de reuerētia ad deū. magna irreuerētia ē q aliq̄ mulier fit publice peccās: vl hō ad h̄ incitās vel ōfendēs. z vocat scoztatoz q scortū ōfendit: vel ad fornicādū illō expōit z vtrūq; abominabile ē. ¶ Scōz aliquos hebreos scoztatoz dz q ad coitū sodomiticū se expōit venalē: z h̄ valde abominabile ē: z ꝑz h̄ in lra hebraica qz dictio signās meretricē z scoztatorē passionē notat. z solū vz differre sexu. sz lra chaldaica dicit q i h̄ vetat mr̄imoniū alicuius iudei cuz aliqua muliere de alia gente: vel mr̄imoniū hebree cū viro alīus gentis. Et h̄ induci posset ꝑm

In locis sacris corpalis mundicia q̄re obseruat.

De legalitate.

De pietate ad seruū.

De reuerētia ad deū.

Dō. 5.

Scoztatoz qd sibi velit.

Paxill⁹ qd sit.

De secta iudeoꝝ ōtingentiuz ster coza.

Deū iter castra ābulare dupl̄r dr̄

intētionē lr̄e chaldaice fic q̄ qñ aliqs de filijs israel acciperet aliquā mulierē alterius gentis in vxorē nō esset matrimoniuz sed fornicatio illicita valde: qz tales psone illigitime sunt sicut nūc nō pñt ꝺbere matrimoniū xp̄iani cū iudeis aut sarracēis: marie qz adhuc ibi erat alia rō spālis. s. ne ipsa mulier assūpta in mr̄imoniū virū suū peruerteret ad idolozū culturā: ⁊ filios inde genitos qui apud matrē nutriunt mater erudiret ad cultuz idoloz: ideo talis ꝺctus matrimonij multū fuit vetitus: vt p3 ero. 34. ⁊. ē. 7. c. mulier aūt tūc scoztū ꝺz cum aliqua mulier de gente hebreoz acciperet aliquē virum gentilē manentez in gentilitate: qz illud non esset tanq̄ matrimoniū sed tanq̄ fornicatio vel adulteriū: aut aliqua alia spēs mali sicut si xp̄iana mulier acciperet in vir̄ aliquē sarracenū: qz ⁊ hoc eodē modo vetitū est. ē. 7. c. cū ꝺz ñ inibis cū eis fedus nec misereberis eaz: nec sociabis cū eis cōiugia filiam tuā nō ꝺabis filio eius: nec si lia illi⁹ accipies filio tuo: qz seducet filiū tuū ne seq̄t me: ⁊ vt magis seruiat ꝺijs alienis: licebat tñ iudeo accipere aliquā mulierē gentilē in coniugē ita q̄ cōuerteret eā ad ritū hebraicum sicut ꝺz. ē. 21. qñ egrediebant ad pugnā: ⁊ accipiebant aliquas mulieres virgines si placebant in oculis eozū obseruatis q̄busdam cerimonijs: ⁊ pertransito modico tēpoze accipiebant eas in vxores. si tñ erant cognite a viris nō poterant accipi in cōiuges a iudeis ⁊ ob hoc dominus mādabat reseruari puellas virgines in bellis quādo pugnabant in hostes qui non essent de terra chanaā etiā ceteris mulieribus interfectis. s. vt de eis posset si vellent vxores capere. de hoc nume. 31. c. cū agit de bello iudeozum cōtra madianitas: ꝺcit ergo cunctos interficite quicquid est generis masculini etiaz paruulos ⁊ mulieres que nouerunt viros in coitu iugulate: puellas autē ⁊ omnes feminas virgines reseruate vobis: si tamē femina nollet cōuerti ad hebreismum nō poterat eam accipere iudeus in vxorez ⁊ si acciperet non teneret eam: qz nō poterat cohabitare ei sine cōtumelia creatoris: vt ꝺr in. c. duobus p̄allegatis. si tñ aliqs accipere aliquā mulierē gentilē captiuā in bello: vel eā precio emisset que nō eēt cognita viro si ꝺns vellet eam in vxorē accipere ēt nōdum cōuersa ea ad iudaismū: ⁊ ipsa nollet relinquere ꝺos patrū suoz̄: ⁊ cōuerti ad iudaismū cogebat ad hoc: qz sicut erat de seruo ita erat de ancilla cū equalē ptātem in vtrūqz ꝺns habeat: sed si aliquis eēt seruus emptitius cogebat circūcidi ⁊ ob seruari ritus iudaicos: vt p3 exod. 12. c. cum ꝺr ois seruus emptitius circūcidetur ⁊ sic comedet illud. i. pascha. s. agnum imo latū. g̃ ancilla cōpellebat eodē mō obseruare ritus iudaicos ⁊ siue dominus acciperet eā in vxorē siue nō: cōpellebat seruare legē sicut si a parentibus hebreis genita foret. Sed aliquando aliqui viri iudei acceperunt aliquas vxores de gentilibus manentibus in ritu gentilitatis ⁊ cultu deozum suozum: sicut patet de chelion ⁊ maalon duobus filijs elimelech ⁊ noemi qui acceperunt vxores moabitas manētes in ritu gentilitatis. s. orphā ⁊ Ruth: quod patet quia mortuis istis viris cum ambe nurus comitarentur ipsam noemi reuertētem in terrā israel: ꝺixit ad eas noemi vt reuerterent in terrā suā si tamē iste cōuersē fuissent ad iudaicū ritum nō hortata fuisset eas noemi vt redirēt in terrā suam: qz ibi, cōuerterentur faciliter ad idolatriam: sed potius admoneret sequi eam vt venirent in terram israel de his Ruth p̄io. c. ergo iste mulieres in ritu gentilico cum viris suis manebant. ¶ Itē p3 quia ꝺcit in eodē. c. ex verbis noemi ad ruth de alia nuru sua orpha ecce reuersa est cognata tua ad populū suū ⁊ ad deos patris sui. si tamē fuisset hebrea non fuisset reuersa ad idola: vel si fuisset reuersa: qz forte mala esset nesciret hoc noemi vel saltem nō ita assertiue ꝺiceret ita enim loquit: ac si clarissimi sciret eā reuerti ad cultum idolozum qō nō iudicaret sic asserendo nisi ipsa ante semp in gentilitate mā fisset. ¶ Itē p3 magis ibidē: qz cū ruth nollet ꝺiscedere a noemi socro sua ꝺixit quocūqz perrexeris pergam vbi morata fueris piter morabor populus tuus populus meus: ⁊ deus tuus deus meus: ecce qualiter ruth vult ibi q̄ ille qui erat deus noemi. s. deus hebreoz eēt deus eius ex quo vr̄ q̄ ante nō erat ille deus eius. g̃ toto tēpoze ante in gentilitate manserat: p3 etiaz ō rege salomone q accepit multas vxores alienigēas. s. idumeas moabitidas: ⁊ amonitas: et heas: atqz sidonias ceterarūq; gentium ⁊ iste manebant in ritu gentilitatis ⁊ p3 qz ipse idola colebant ⁊ allexerūt salomonē vt idola coleret: vt p3. 3. re. c. 11. cū ꝺr rex salomon amauit mulieres alienigenas multas filiā pharaonis regis egypti moabitidas: amonitas: ⁊ idumeas: ⁊ sequitur cūqz eēt senex salomō deprauatū est coz eius: nec erat rectū cū ꝺo sicut coz dauid patris sui: sed colebat salomō astarte deā sidoniozū ⁊ moloch deū amonitaz: tunc edificauit salomō phanū chamos idolo moab in mōte qui est ꝺ̄ hirlez ⁊ moloch filiorū amō: atqz in būc fecit modū ꝺibus vxoribus suis alienigēis que adolebant thura ⁊ imolabāt ꝺijs suis: sed hoc scr̄n salomonis nō est trahēdū in ꝺñtiā vt ex eo arguat: qz salomon fuit ō pessimis viris ⁊ valde vituperat in scriptura: vt p3. 3. re. c. 11. De alijs tñ ꝺuobus viris filijs elimelech ⁊ noemi q̄ vt viri boni reputant: qz scriptura eos nō redarguit pōt eē rō quare nō obseruauerint legē illā de nō accipiēdo vxores alienigenas. s. quare ipse fugerant tpe magne famis de terra iuda in terram moab. ⁊ erāt iam magni viri nec acceperāt vxores in terra sua ⁊ steterūt magno tpe in terra moab. s. decē annis: vt p3 Ruth p̄io. c. ⁊ qz nō inueniebāt ibi vxores de gente sua: qz forte nō ita cito se reuersuros credebant in terrā suā vt possent accipe vxores: accepunt tamē eas de moabitidis: vt p3 Ruth. 1. c. ⁊ sic ista vr̄ esse cā satis inducēs: qz tps gñandi eoz quotidie trāsibat si ipsi nō ascēderēt vt accipent vxores: als aūt si reperissēt in terra illa moab mulieres de gēte sua nō acciperēt de alienigenis. s. moabitidis. ¶ De mulierib⁹ aūt eodē mō ꝺōm est q̄ aliq̄ mulier hebrea nō poterat accipe aliquē virū gētilē manētem in gentilitate: ⁊ si actualr accipet puniret ⁊ tolleret ab illo viro. poterat aūt mulier hebrea accipe in virū aliquē de gentilibus ꝺuersis ad iudaismū: qz iā tenebat iudaicū ritus ita tñ q̄ nō eēt ille vir de illis q̄ vetant in lege. s. de filijs moabitarū ⁊ amonitarū cōuersoz: qz isti nō intrabāt in sempiternū in ecclesiā dei. i. nunq̄ accipiebant vxores de ecclesia siue multitudine hebreoz: vt p3. ē. in lr̄a ēt nō poterāt accipe aliquē egyptiū: aut idumeū ꝺuersum nisi eēt in tertia gñatiōe: aut vltra vt p3. ē. ⁊ sicut si accipet mulier hebrea vir̄ gentilē q̄ in gentilitate maneret nō permitteret stare cū ipso: ita si accipet aliquez de istis ꝺuersis quos lex excludit simplr vel vsq; ad certas gñationes cogeret eū ꝺimittē: chaldaica tñ lr̄a hic quā introducebā que intelligit lr̄am banc de hebreo recipiēte in vxorē aliquā gentilē: ⁊ de muliere hebrea recipiēte in virū aliquē gētilē nō cōuenienter assignat q̄ ista vocabula ꝓpriissime signant meretricē: g̃ opz lr̄am istā intelligi de meretrice ⁊ nō de fic ꝺbētib⁹: qz lz nuptie illicite sunt tñ nō vocant meretricaliter agē: qz vt viri ⁊ cōueniēter nubētes copulant ita q̄ fm lr̄am hebraicaz vtrūqz istoz nouum passionē tāq̄ meretrix q̄q̄ scortator: nō g̃ ē ꝺueniēs q̄ accipiant hic pro his q licite matrimonialr nō copulant cū vir nō se bēat isto mō. s. vt in tali acceptiōe vxorez sit patiēs: g̃ nō loquit de tali applicatiōe sed de vxore ⁊ viro q meretricaliter viuūt. (Nō offeres mercedē ꝓstibuli). Irreuerētia dei est q̄ ꝺ mercede pollutissima ꝺo aliqd offerat. Si tñ meretrix aliquid aliūde licite lucraret posset offerre: s̄ nō recipet forte ꝓp indignitatē psone sicut nūc nō recipiunt oblatiōes excōicatorū ⁊ meretricū ne in suis cribus videant approbari. (Nec precium canis). i. precium de ꝺuctione canis ad generāduz: qz vt ait Joseph⁹ ⁊ hr̄ in scholastica hystoria aliq ꝺabāt venaticos ad impregnādū caniculas: ꝑ quo recipiebant certū p̄ciū ⁊ de illo nō licebat offerre ꝺeo vt tale precium erat: qz de turpitudine lucrū erat ⁊ quantū ad hoc silr̄ vr̄ de precio ꝺato equo vl asino emissario g mittit ad eq̄s vl asinas vt fecūdet eas: qz eq̄lis cā est feditatis: sed melius videret hic ꝺōm q̄ ꝓhibet redēptio canis: qz sicut in boue: capra: ⁊ oue: sanctificat primogenitū: ⁊ in asino redimitur ⁊ nō sanctificat: vt p3 exod. 13. c. ita aliqs putaret q̄ in cane redimēdū esset precio: iō ꝺz q̄ nō offeret p̄ciū canis. i. precium pro cane primogenito. ¶ Aliq volūt q̄ oia animalia ꝺomestica q̄ mūda nō erant redimebant q̄nq̄ sicliis ⁊ ꝺabant sacerdotibus sed hoc ꝺuas videt continere falsitates. prīa quia ꝺicitur q̄ omnia primogenita ꝺomestica animalium redimenda erāt: ⁊ patet hoc qz preter tria animalia munda. s. ouem: bouez: ⁊ capraz nihil mandauerat ꝺominus offerri vel redimi: vt patet Exod. 13. Et oēs iudei ⁊ nicolaus volūt q̄ fuit specialis ratio in asino: quia multum iuuit filios israel veniēdo de egypto. ¶ Itē qz cū hoc sit cerimoniale totalr poni ꝺz: qz rōne ista sciri nō pñt cū a sola legislatore volūtate ꝺependeāt sed nō ponitur ibi de alijs. g̃ nō est rō q̄re intelligēda sint ⁊ forte rō princi palissima est: qz deus solum vult primogenita de animalibus q in egypto liberauit occisis animalibus egyptiozū: sed nō legitur eos ibi alia animalia habuisse nisi boues: oues: ⁊ capras: ⁊ asinos: vt satis colligitur in libro Exod. iō de istis solum primogenitum offertur vel redimitur: de q̄bus aūt non mandabit ꝺare primogenita: quia non pōt cognosci qō sit primogenitum cum prius oua pariant: ꝺeinde fetus incubādo ouis formentur: ⁊ nō est aliquis ordo in generatione eozum sicut in animalibus:

que

B Serui emptitij circūcidi cogebantur.

Salomon multas alienigēas vxores accepit.

L Lra chaldaica nō stat.

† Josephi fabula.

Nōnulloz opi. D Improbatio opinio. Priarā.

Beda rō.

que solū semel ꝓducunt. ¶Scōm qz dr ꝙ redimebat primo genitū cuiuslibet aialis quinqz siclis:hoc est valde irrōnale qz ꝓ primogenito bois solū dabant qnqz sicli: vt pz nu.3.c.nullū aūt aial homini eḡri debat. ¶Itē qz magis valerēt qnqz sicli ḡ ꝓgenita aliquoū aialiū. ¶Itē qz ꝓ asino dabat vna ouis q̄ valeret vnū siclū tpe illo:eo ꝙ vnus aries valebat duos siclos: vt pz leui.5.c.nō est autē vissimile ꝙ ꝓ ꝓgenito cuiuslibet aialis daret tīa quantū pro tribus asinis:cū asinus spāliter in lra ponat Exo.13.c. ¶Et dicit nicolaus quid faciendū esset de cane:qz nō redimebat ⁊ rndet ꝙ vr esse faciendū sicut de asino.s.ꝙ decapitaret si nō redimeret:sz non vr multuz qz asinus decapitabat:qz deo tenebat cum redemisset eū siue eripuisset de percussione primogenitoꝝ in egypto: ⁊ mandasset eū redimi in lege:iō si nō redimebat ita ꝙ ouis loco eius īmolaret:ipse deberet siue sacrificio decapitari nō est aūt sic de cane:qz canis nō dz redimi:qz deus vetat eū redimi:nō est ḡ aliqua cā vel oblo ꝓp quā debeat decapitari:dat ergo regula circa ꝓgenita ꝙ primogenitū bouis:ouis:capre necessario offerri dēat:ꝓgenitū asini necessario cōmutari vel decapitari dz:primogenitū canis redimi ꝓhibet primogenita alioū domesticoū aialium: nec ꝓhibent nec mandant offerri:sed cuilibet indifferens est quid facere vellet. (In domo domini dei tui).i.in sanctuario:qz quādo aliquid offerendum erat siue illud esset pecūia siue aial ferebat ad sanctuariū:vt ibidē a sacerdotibus reciperent donata:nā licet hec que offerebant si pecunie essent pertinerent ad sacerdotes: ⁊ nō ad sumptus sanctuarij ꝓter id qō offerrebat plus in die cetus ⁊ collecte qui erat octauus dies in festo tabernaculoꝝ:⁊ tunc totus israel dabat pecunias pro sumptibus sacrificioꝝ sanctuarij. de his nu.29. c.tamē offerebant oīa in sanctuario vt accepta eēnt deo:⁊ videret ꝙ hec omnia que dabant sacerdotibus ob honorē ⁊ reuerentiā dei dabant.(Quicquid illud est qō voueris).i.quantūcūqz sit istud ꝓcium quod voueris de canis mercede: ⁊ de mercede ꝓstibuli.siue enim multū de hoc q̄sq̄ voueret: siue modicū recipiendū non erat vel alr.(Quicquid est illud qō voueris).i.si voueas vnū istoꝝ.s.ꝓcioū canis:siue alteruz.s. mercedem ꝓstibuli nō dabis:⁊ ad hoc cōformat lra sequēs.s.(qz abominatio est vtrūqz apud dominū deū tuū).i.quodlibz istorū duoꝝ detestatur:qz vile ⁊ sordidū est.oblatio aūt dei munda dz esse ⁊ de rebus mūdis.quolibet autē istoꝝ offerendo magna iniuria fiebat cultui diuino.nā offerre p̄ciū meretricis erat duplex malū. ¶Primū qz de re vili.s.de coitu merces dabat quo nibil vilius q̄ talia deo attribuere. deo aūt cōtēptibilia ⁊ vilia danda nō sunt:sed ꝓcipua ⁊ carioza in nobis ipsis ⁊ bonis nr̄is. ¶Scōm malū erat:qz si tales oblationes acciperent videretur fouere in peccato offerens: qz opera eius quodāmō approbarent qō nō decet ⁊ nō solū ex parte sacerdotū recipiētiū:sed etiā ex parte eoꝝ qui dabant.nā ipsi qui de meretricatu deo offerre vt vr̄ inuere in hoc ꝙ ille actus licitus sit cum putent deū velle de tali actu mercedē recipere. In recipiendo aūt ꝓcium canis.s.ꝓciū qō dabat pro cane impregnāte caniculas:licet nō esset accipere ꝓciū de peccato sicut accipe mercedem ꝓstibuli in quo est actus illicitus:est tn accipere mercedem de actu vili:⁊ tollit hoc reuerentia dei cū fieri debeat oblatio sua ō rebus honorabilibus: vel si offerret ꝓciū canis.i. pro ꝓgenito canis nō erat acceptandū:qz aliquid vile reputabatur canis nec dignū venire inter animalia īmolabilia: aut redemptibilia ⁊ nō dabat decima de ꝓcio canuz dato ꝙ aliquis nutriret canes ꝓciosos ⁊ vēderet:⁊ inde magnū consequeret lucrū:qz semp manebat ꝙ hoc eēt aliqd abominabile: magis tn adhuc dōm ꝙ sit hic sensus nō esse recipiendū p̄ciuz canis impregnātis caniculas.(Nō feneraberis).hic pōit tertiū s.de pietate ad pauperē proximū.(ad vsurā).i. vt soluat tibi aliquid pro vsu pecuniarū sicut soluitur aliquid pro vsu equi: vl aialis alterius:siue domus.

De pietate ad pauperē pro ximū.

¶Quare nō est licitum aliquid accipi ꝓ vsu pecuniarum sicut licet accipi pro vsu aliarū rerum.

Qō.6 A Rūfio.

Sed dices q̄re nō est licitū accipe aliqd ꝓ vsu pecūie sic ꝓ vsu aliaꝝ rer̄ licite recipimus. ¶Et rndet ꝙ fm ph̄m.1.etbi.bonū rei est in operatione rei.iste autem res nō sunt bone nobis fm sciam suā sed fm vsum earū: ideo bona vtilia dr̄.i.res quarū bonitas in vsu est ⁊ sus autē rei attendit fm finem rei:iō res diuersimode applicātur ad vsum:qz quedā res bnt duos vsus:alie bnt vnum vsuz: oēs.n. res siue nāles siue artificiales ꝓter numisma duos vsus bnt. numisma.n.solū vnū vsum bz ⁊ pz de oībus ūmētis:qz habēt vnū vsum qui est iuuare boiem in portando aliquid vt equus: asin⁹:mulus bnt fm vsuz q est ꝙ ipsa sint extrema cōmutabilia inquantū attribuit eis bō ꝓcij quātitatē fm varias necessitates:sic in pecoribus:armētis:frugibus:⁊ fructibus.bnt enim primū vsum qui est sustentare necessariū ꝓ comestionē eoꝝ scōs est ꝙ valeant ad cōmutationē sic de domo:⁊ alijs bonis vtilibus mobilibus:siue īmobilibus:qz vtimur eis mozando: vestiēdo:⁊ illa cōmutamus vēdēdo vel locādo.numisma aūt solū bz vnū vsū.s.ꝙ sit mediū cōmutationis:vt pz.5.etbi. qz alr cōmutationes semp fieri nō poterāt.cū aūt quelibet istaꝝ rerū vsus supa bz nibil illicitū fit sicut nec ipse res de se illicite sunt: cū aūt aliq̄ plures vsus bēre incipit illicite fit.pecūia enī est mediū cōmutandi:in cōmutatione aūt res simplr transit:⁊ est iste vsus valere aliqd ad cōmutandū:⁊ ista cōmutatio dz regulari fm iustitiā cōmutatiuā ita ꝙ sit ibi equalitas arismetica.cū autē pecunia incipit bēre aliū vsum.s.ꝙ nō sit mediū cōmutandi sed ꝙ manens augeat ꝓ vsum sicut equus manens ꝓ vsum lucrifacit aliqd dño suo:erramus ⁊ in hoc illicitū facimus: quia vsum rei manētis applicamus rei que bz ab institutione:vel fine suo ꝙ ꝓ vsum transeat:⁊ ideo abusus est q̄ nunc̄ in aliqua re sine peccato est:⁊ recte vsura vocat qz actio rei ꝓ quā trāsit nō ꝓprissime vocat vsus:actio autē que est manēte re ꝓprie vsus est numisma aūt cū cōmutat trāsit:iō nec vsus nec vsura dr cū aūt numisma manet ⁊ ex tpe aliquid multiplicat vsura verissime dr:sic aūt in alijs rebus vsura cōmittit cuz plures vsus q̄ habēt eis damus.bnt enim singule res duos actus cum aūt tres actus vederimus illicite agimus:vt si aliquis vendat equū iste equus bēbat duos actus vel vsus.s.onera ferre: ⁊ eē mediū cōmutationis.si aūt ꝓter hoc iste q vēdit dat ei tertium vsuz.s.ꝙ iste equus simplr vēditus valebat cētū: ⁊ qz expectat pro pecunijs duos mēses recipit centū ⁊ viginti vsura equi ē. ⁊ pōt hoc attendi duplr qz aut ille q vendit simplr:qz īmediate recipere dēbat pecuniā reputat se q̄si tunc pecuniā recipere: ⁊ eā pro duob⁹ mēsibus cōmodare in q̄bus vult recipe. ¶Secūdo ꝓ vsu pecunie tradite:⁊ tūc vsura pecunie est. Si autē ille q agit vēditionē purā in qua recipe dēret pecunias reputat se q̄si nō facere venditionē purā vsq̄ ad tps solute pecunie ⁊ pro vsu tpis intermedii vult recipere. 2o. vsura equi est ⁊ illicita est:qz ꝺctus venditionis pure trāsiuit: iō exinde res vendita i ptātē emptoris trāsibat quātū ad ꝓprietatē ⁊ vsū: iō venditor nibil pro vsu illius tpis recipere posset:ēt si in eternū ꝓciū rei nō solueret:sed poterat agere alias vēditor ꝺ emptorē. cū enim alig⁹ emens panē vel vinum tradit pecuniā venditori anteq̄ accipiat rē venditā: si iō pro minori precio dat vsura pecunie est:qz emptor qui ꝓio ꝓciū tradit pure emendo nō reputat se q̄si emere vsq̄ ad tps quo recipiat rē vēditā: iō pecuniā ante traditā reputat se quasi accōmodatā dedisse:iō ꝓ vsu medij tpis vult recipere rē vēditā ꝓ miori valore:vt aliqd vltra recipiat:sed hoc illicitū est qz ꝺctus simplr factus fuit a principio ⁊ pecunia pro re vendita tradita fuit:⁊ ex hoc pz ꝙ grauius est vsurā cōmittere in emēdo ⁊ vendēdo q̄ in accōmodādo: qz dato ꝙ liceret recipere vsurā per accōmodationē pecunie tn nō liceret in vēditiōe:qz vēditio pure fit.iō ꝓciū pure trā sit ita ꝙ pp illud ꝓciū nō sit obligatus vēditor ēptori nisi ad vandū rem venditam : ideo qui aliquid vltra ertorqueret nō per vsurā ꝓprie sed ꝓ fraudē tollit : secus tn si vēditione pure facta vēditor nō traderet rē venditā imediate ⁊ vellet recipere pecunias ⁊ tūc emptor daret oēs pecunias:⁊ diceret ego do tibi istas pecunias nōgdē pro re vēdita:qz nōdū das eā mihi sed accōmodo tibi sub vsuris vsq̄ tps quo dederis rē venditam:si isto mō acciperet venditor bn̄ reciperet sine preiudicio puri ꝺctus dato ꝙ vsuras ex accōmodatōe recipe liceret.(nō feneraberis fr̄i tuo ad vsurā).Aliq putāt hic eē ꝺculationē vocabuloꝝ cū dicat fenerari ad vsurā:cū fenerari hoc iportet fil' sz falsū est qz fenerari soluz iportat mutuare:vel cōmodare:iō tn est nō feneraberis ad vsurā sicut si dicat nō cōmodabis aut mutuabis sb vsuris:sic pz.ē.15.c.cū dr feneraberis gētib⁹ multis ⁊ a nullo mutuū accipies:accipit ibi fenerari ꝓ accōmodare vt ibidē declaratū est.s.si feceris ea q̄ ds mādat miserendo pauperū deus dabit tibi tanta bona vt fenerari possis.i.accōmodare multis gentib⁹ ⁊ nō egeas vti quisq̄ tibi cōmodet.fr̄i tuo.hic logtur ad totū israel.s.ad quēlibet ō israel: ⁊ oēs descēdētes ab vtroqz parēte:vel saltē a pte de genere Jacob vocantur inter se fres.⁊ de istis erat cōstitutū boc.s.vt nullus eorum posset alteri eoꝝ quicq̄ ad vsuram tribuere :cuius causa erat vt pauperes non destruerentur ūno cogebantur alij dare eis

Grauiꝰ est vsurā committē i emēdo ⁊ vēdēdo q̄ in accōmodando.

Impzobatio opinio.

ꝛ accōmodare qñ indigerent ꝛ si possent soluere parent cōmo datū: si aūt nō possent soluere cōcederent gratis donādo: vt pz ē. 15.c. si tñ iude⁹ aliqd accōmodasset alicui cōuerso poterat illō petere in eternū qñcūq; vellet nō obstāte anno remissiōis elapso cū dr. septimo anno facies remissionē q̄ hoc ordie celebrabit cui debet aliqd ab amico ꝓmo ac fre suo repetere nō poterit: qz annus remissionis est dñi: a peregrino ꝛ aduena exiges ciuē ꝛ ꝓpinquū repetendi ñ hēbis ptātez. ecce dr ibi q; ab aduena ꝛ peregrino peti poterat: sed cōuersi vocant aduene ꝛ peregrini ḡ ab ipsis poterat peti. ¶ Alia ēt in hūc modū pmittebant facere iudei ō conuersos sic ergo pmittebant eis dare ad vsurā ꝛ est fundamentū huius permissionis pp eos: nā iudeis ad duritiam cordis eorū permisse fuerunt vsure sicut libellus repudii: qz si sic lucrari nō possent nō accōmodarēt: aut furarētur: sed si iudei nō possent accipe vsuras a conversis ꝛ de filijs eorū solū possent accipere a gētilibus: sz cū gentilib⁹ modica aut nulla cōicatio erat eis imo interdicta erat cōicatio eis ne verterent ad idolatriā: vt pz exo. 34.c. et. ē. 7.c. ḡ tantū erat dici q; possent dare ad vsuras: exteneis. s. gentilibus solis sicut q; nullo mō darent ad vsuras: ḡ opz q; pmitteret eis dare ad vsurā cōuersis ad iudaismū ne frustra ponat ista lex. sicut aūt iudei cōuersis ad iudaismū dare poterāt ita conversi dabāt iudeis siue paueribus siue diuitibus ad vsurā: ꝛ hoc vt nō dareť cā magne inuidie ꝛ seruitutis ꝛ impediret cōuersio gentiliū ad fidē iudeorū nec aliquo mō faciebāt isti conversi ō istā legē. ꝛ hoc pp duo. ¶ Prio qz ista lex dabat israelitis vt darent vel nō darēt ad vsuras ꝛ nō dabat alienigenis: ḡ nō tenebant ad illā sicut egyptij vel palestini: q eo tpe erāt qñ ista lex dabat nō peccabant nō obseruātes talē legē lz cōstaret eis eē datā: qz nō dabat eis: nec obligabant aliquō. ¶ Scō qz lex dicit nō feneraberis fri tuo ad vsurā: sed iudei nō erant fratres cōuersoꝝ ḡ poterāt eis fenerari. nā sicut cōuersi nō erant fratres hebreoꝝ ita nec hebrei erant fratres conversorum: qz ista sunt regulatiua que fundantur super vnum siue sunt regulatiua egparantie. ¶ Item patet hoc ex simili. nam sicut iudei accipiebant conuersos in seruos iure ppetuo per quē modū nō poterāt accipe alios fratres suos nisi filios Jacob vt pz leui. 25.c. ꝛ ē. dictū est. ita cōuersi accipiebant seruos de hebreis qui nō soluebant a seruitute eo mō quo soluerent si essent sui aliorū hebreorū. nam si essent sui aliorū hebreorū in septimo anno soluerent vt patet exo. 21. ꝛ leui. 25. ꝛ ē. 15. si tñ aliquis conversus emeret aliquē iudeū in seruū nō soluebat nisi seipm redimeret dando pciū qđ pro eo datus fuerat cōputato tpe seruitij vsq; ad iubileum s. ad annū. 50. vt pz leui. 25. ḡ eodē mō de vsuris dicēdū erit. Et nō solū poterant cōuersi dare ad vsurā iudeis sed ēt poterant dare ad vsuram inter seipsos: nam nullus obligat aliqua lege positiua nisi ille cui dat illa lex: sed lex ista de vsuris accipiendis vel nō accipiēdis dat israelitis: cū ad eos dirigantur iste leges ḡ nō tenebunt alii. sed sicut isti gētiles si māsissent in gētilitate nō tenebant ad istā legē: qz nō dabat eis ita postea: qz nō data fuit eis sed israelitis nō tenent ad eius obligationē. nisi forte dicamus vsuras esse ō ius nāle ꝛ tunc oēs hoīes sine aliqua lege scripta facere debēt sm istam legē: qz vt ait aposto lus ad ro. 2. gentes q̄ legē nō hūt nāliter ea que sunt legis faciunt. de quo alia est inquisitio. (Sed aliēo) permittebat eis ds dare ad vsurā extraneis lz malū esset vt nō darent ad vsuras iudeis ꝛ hoc erat ad duritiā cordis eorū. ¶ Dr durus corde q passiones indomitas hz. sic iudei quantū ad oēm passionē erant duri corde in cōcupiscibili erāt duri corde: iō pmisit eis accipere vsures de alienis ne eas in cōcubinas acciperent: qđ deterius erat vt t'dixim⁹. ē. 21.c. erant duri corde in irascibili: ideo permissum fuit eis repudiare vxores ne eas occiderent: vt patet. c. sequenti ꝛ Matth. 19. erant duri corde in auaritia: ideo permissum fuit eis lucrari vsuras cum extraneis ne lucrarent cū suis contribulibus: vt pz hic. (Pecuniam nec fruges). In pecunia cōmittit vsura vt. ē. declaratū fuit qz attribuitur ei vsus qui ō nām suā. s. ō intentionē institutiōis eius: naz pecunia solū inuenta est vt eēt mediū cōmutandi vt pz. 5. ethi. cū autē aliquis ꝑ vsu pecunie accipit pciū cōstituit pecuniaz nō tanq̄ mediū cōmutationis sed tanq̄ alterū extremū cōmutabile: ꝛ hoc videt esse ō intentionē pecunie. s. ad que instituta est. (Nec fruges) dant ēt fruges ad pecuniā qñ vltra vsus nāles quos hūt dantur eis a nobis aliquis alius vsus. habēt enim fruges ꝛ oēs cibi duos vsus. Primus vsus est vt sumātur in cibū ad sustentationē nāe: ꝛ iste sine vllo peccato est. ¶ Secūdus vsus est vt sint extremū cōmutabile secūdum q; reperit in eis rō valoris nō quidē ex sola voluntate nra sed ex indigentia q̄ imponit naturaliter pciū rebus efficienter: vt patet. 5. ethi corum. s. q; secundū q; res magis aut minus necesse sunt: magis aut minus de pcio hūt: si autem super istos vsus alium tertiū dare velimus erit vsura: vt si pro expectatione pecuniarū erogatis frugibus venditis detur maius pciū q̄ alias dari dēbat: licet in hoc aliqñ vocatur vsura frugū aliqñ vsura pecuniarū qđ dependet ex voluntate accipiētis ficut. ē. distingue bat inter hec (. Aut quālibet aliā rē). quecūq; enim res fit siue nālis siue artificialis ꝑter numisma duos vsus hz: cū ḡ illi duo dātur ei licite vtimur ea cum antē datur aliquis alius iā excedit natura rei: ꝛ peccatur: ꝛ sic distinxit hic littera tria. s. pecuniam que vnicū habet vsum ꝛ cū dantur ei duo peccatur ꝛ cōmittitur vsura: ꝛ fruges que sunt scōm per quas intelliguntur res naturales que oēs duos vsus habēt: ꝛ errant cū dātur ei tres. Tertiū est res artificialis que ēt habet duos vsus ꝛ hec signatur cū dicit ꝛ quālibet aliam rē. sed alieno. s. gentili aut cōuerso de gentilitate: aut filijs cōuersoꝝ de gentilitate lz in iudaismo nati sint: qz sequuntur legem pr̄ā: vt pz Leui. 25.c. qz ita fiūt serui in ppetuū sicut ipsi patres. (Fratri aūt tuo). s. hebreo ex genere de quacūq; tribu sit lz magis tenerent cōtribulibus q̄ nō tribulibus: ꝛ magis cognatis q̄ nō cognatis: ꝛ sic scōm gradum maiorīs attinētie. (Absq; vsura id quo indiget cōmodabis) nō solum pauperi sed ēt diuiti. qz interdū si alicui diuiti nō cōmodant aliqua cogetur pati magnā rerū suarum iacturam: magis tamē subuenire pauperibus q̄ diuitibus rōnalis insinuat: ꝛ non solum cōmodabant sed etiam si postea soluere non poterat remittebant eidē: qz deus mādauerat vt iudei facerent ne esset aliquis oīno pauper ꝛ mendicus inter eos: vt patet. ē. 15.c. (Ut benedicat tibi dominus). i. vt multiplicet te in bonis tpalibus: ꝛ spiritualibus. Benedictio nāq; signat multiplicationē vt colligit. ē. 7.c. ꝛ j. 28.c. ꝛ pz clarius ſa ad chorin. c. 9. cum dicit ꝛ pr̄parent repromissam benedictionē hāc paratam esse sic vt benedictionē ꝛ nō quasi auaritiā. hec autē dico qui parce seminat parce metet: qui in benedictionibus seminat in benedictiōibus ꝛ metet: ꝛ sic distinguitur ibi benedictio cōtra auarū vel parcū: q̄ obrē necesse erit accipi pro abundantia siue multiplicatiōe. (In omni tēpore) semper prosperāt tribuendo. (In terra ad quam ingrederis). i. deus faciat tibi semper bonū in terra chanaā ad quā vadis ꝛ dicit. (Ut benedicat

Qō.7 A Qr iudi erāt duri corde.

Quid sit qđ ꝓprie dicitur vsurā in pecunijs ꝛ frugibus.

B De fidelitate ad deum.

dicat tibi dominus.)Quia propter amorē eius accōmodas gratis proximo.(Cū votū voueris.)Hic ponit quartū.ſ.ad deū fidelitas que attendit dando ꝓmissa.(Non tardabis reddere.) Quia magis a deo acceptat cuz cito q̄ cū ſero reddit:ſic eſt de donis:qa grati⁹ eſt donū qō dat añ ꝑces:ꝛ q cito dat bis dat retrabit qui munera tardat iſta fundātur in voluntatis intentione:tunc enim actus bonus magis meritorius eſt qñ magis voluntarius eſt:voluntas autē magna demonſtratur in eo q cito ſoluit ꝓmiſſa.(Et ſi moratus fueris putabit tibi in peccatū.)Qz ex die quo aliqs vouet rem ſi abſente voueat habita oportunitate:ꝛ aliis circumſtātijs cōſideratis ſcōm rectā rōnē tunc ſoluere obligatur:ꝛ ſi non ſoluat incipit eſſe negligens:ꝛ cū magis tardauerit maius peccatū reputabitur:ꝛ grauius eſt dilatare tempus in voto perſone q̄ in voto rei:votū perſone proprie dicit quando aliquis ſe totum vouet ꝛ hoc eſt vouendo q aliquē ſtatū viuendi ſtrictiorē aſſumet vt profeſſionē alicuius religionis:ꝛ ſi aliquis tale votū ſine limitatione tēporis factū complere differt valde errat:quia tantum diuino cultui ſubtrahit quanta eſſent bona que agere poſſet:ꝛ deberet ſecūdum regulā religionis ſupra bona que in ſeculo agit:ꝛ in tantum periculoſa eſt iſta cunctatio q aliquī de die in diez cōpletionē differentes morte ꝓueniente cōplere nequiuerūt: quod in grauiſſimū eis cedit peccatum.(Si nolueris polliceri abſq̄ peccato eris.)Hic probat q melius eſt nō polliceri q̄ pollicita non ꝛplere:qa nō vouere potiꝰ non eſt:cuz votum fiat de non debito:qui aūt vouit tā obligatus eſt:ideo peccat cum habita oportunitate non reddit.(Cum votū voueris.)improprius modus loquēdi eſt: quia iſtud verbū vouere importat vtrūq̄ ſicut ſi quis dicat iſte eſt cecus viſu:quia tunc ille ablatiuus ponit ex ſuperabundāti:ſed quia eſt regula q ſi vna dictio ſignificet id qō ſignificant due dictiones ꝛ diungantur vni earum: quarū ſignificatū gerit ſolum ſignificabit id qō altera vt cecus ſignificat carētē viſu:ſi āt dicat iſte ē cec⁹ viſu ſolū ſtabit cecus ꝑ carente ſic ait doctrinalis auctor in.c.conſtructionis.equina ſens geminis dictio ſi iungit vni hāc ſolam ſignat cecū dic viſu carentem.ſic eſt hic quia licet vouere ſignet facere votū:qa tñ ponitur hic vouere votū ſolum ponitur vouere ꝓ facere ſ.cuz votū voueris.i.cū votū feceris.(Domino deo tuo.)Quia nulli alteri deo vouere licebat.nā vouere eſt actus latrie q̄ nulli alio q̄ deo attribuenda eſt:ad deos aūt extraneos nullā reuerentiā habere debebant iudei:ſed eos totaliter deteſtari tanq̄ immūditiā vt patet.ō.7.c.etiā votū nulli homini faciendū eſt. poſſumus enim hominibus ꝓmittere aliq̄ q̄ ꝓpter eos faciamus:vouere tñ eis non poſſumus:quia vouere eſt attribuere quādā reuerentiā que ſoli deo ꝺuenit.ſ.promittere aliquid alicui quia deus eſt ad honorē eius:ſi ergo aliquis alicui homini aliqd voueret diceret illū hominē eſſe deū:ꝛ ꝓpter eius diuinū honorē talia faceret.(Non tardabis reddere.)Tardare in reddendo quādā dicit negligētiā que circa maximas res ſicut circa deū peccatū eſt:nā cū omni reuerētia circa talia habēdū ꝛ nō negligēter:ꝛ ſollicitos nos opz eē in ſeruitio dei nr̄i ne aliquid deſit:cum nos ex nobis multū deficiētes ſumus ꝛ hoc eſt qō maxime diligit de⁹ vt pz Michee.c.6.cū dz quid dignū offeram domino curuē genu deo excelſo nūquid offerā ei holocauſtomata ꝛ vitulos anniculos nūqd placari pōt dñs in milibus arietū:aut in multis milibus hircorū pinguiū: nunquid dabo primogenitū meū ꝓ ſcelere meo fructū ventris mei ꝓ peccato anime mee. Indicabo tibi o homo qd ſit bonū:ꝛ quid dominus querat a te:vtiq̄ facere iudiciū ꝛ diligere miſericordiam ꝛ ſollicitū ambulare cū deo tuo:iſta aūt ſollicitudo inculcat dei noſtri tanta dz eē vt tremamus corā eo ne quid deſit cultui eius qō nos implere poſſimus ſemp ergo corā eo timēdū ꝛ tremēdū eſt ſicut pz ꝑ.ps.2.cū dz ſeruite domino in timore:ꝛ exultate ei cū tremore:q ergo aliquis in his q̄ ad deū ſunt negligēter ſe habeat eſt nō exiſtimare deū tāte bonitatis ſicut eſt: qō magnū potiꝰ nā corā magnis dñis in ſeruiendo diligentes ſumus propter eos reuerentiā:ois aūt tardās votum reddere cū poſſit dñm negligit:quia aut putat illud votum vel fuiſſe:ꝛ deū non attendere iſta:qō error magnus eſt tanq̄ ea q̄ ad deū loquimur ridicula ſint:aut nō reputat deū tante dignitatis reuerētie aut ptātis vt ꝓpter eū in ſoluēdo ꝓmiſſa feſtinare debeat:ꝛ hoc rurſus deteſtabile eſt:eſt tñ dzia qa aut in vouente eſt limitatū tēpus ſolutiōis:aut nō.ſi aūt ſit limitatū tps ſolutionis opz tūc ſolui ꝓmiſſum alioquin peccatū eſt ſi ſit in ptāte nr̄a completio ꝓmiſſoꝝ.nā ēt ſi alicui homini aliqd ꝓmittamus ſiue iurando ſiue nō iurādo:in quo nunq̄ eſt votū ꝛ hoc

L Vouere qd ſit.

fit limitatū tps.ſ.ſoluere poſſumus:ꝛ nolimus petiñ eſt:quāto magiꝭ in deo ad quē ſpecialiſſima reuerētia bn̄ dz:ſi aūt nō ſit ſtatutū tps lz in alijs boīus ꝓmiſſa cōplere differamus petiñ nō eſt:in deo aūt qz cū ſumma reuerētia colere nos opz graue delictū eſt.(Quia regrit dñs deus tuus).i.nō putes q deus nō curet de ꝓmiſſis nr̄is.nā lz bonoꝝ noſtroꝝ nō egeat vt pz ꝑs. 15.ſi tñ aliqd vouemus ꝛ nō cōplemus multū ad hoc reſpicit: nō qdē q̄ſi ꝓmiſſis noſtris egens:lz qa ſi nō reddimus eū continēmus:ꝛ fit nobis in peccatū.regrit ḡ deus iſta.ſ.attēdens vtrū ꝓmiſſa ſoluerimus:vel nō ꝛ reddētes punit.(Et ſi moratus fueris.)Mora ſua cuilibet eſt nociua ēt ſcōm iura humana:iō ſi aliquis recipiēs aliquā rez cōmodatā reſtituat eā dño ſuo.ſ.cōmodatori ſine vlla mora:dato q res dānificet fortuitu caſu nō tenetur cōmodatarius.ſ.qui rē cōmodatā recepit ſi tñ fuit in mora reddēdi tenet de caſu fortuito ꝓpter morā eodē modo in depoſitario:ſi depoſitarius.i.ille apud quē res cuſtodiēda depoſita eſt fuit in mora reddēdi depoſitū ꝛ eueniāt aliq caſus fortuiti renebit de caſib⁹ fortuitis vt pz extra de depoſito.c.bona fides.eodē mō apud deū mora nobis nociua eſt cum ſumus in mora reddendi id qō ꝓmiſimus: ſed aliqs conſtituit in mora dupliciter qa aut limitauit tps ſolutionis voti aut nō:ſi aūt taxauit tps lapſu termini ꝛſtituit in mora ꝛ iam peccat:ꝛ deus requiret ab eo:ſi aūt non limitauit tps ad ſoluēdum intelligitur q̄ citius cōmode id ſoluere poſſit:cum ergo aliquis habens oportunitatem ſoluēdi promiſſum deo nō ſoluit cōſtituitur in mora :licet iſta mora non ſit interpretāda ſtrictiſſime:ſtrictius tamē conſtituitur aliquis in mora circa deuz q̄ circa hoies cuius ratio eſt:quia maiorē reuerentiā obſeruare tenemur ad deū q̄ ad homines ꝛ magis laborare vt compleamus promiſſa ad eū q̄ ad ceteros.(Reputabit tibi in peccatum).i.deus iudicabit hoc tanq̄ peccatū puniens te pro iſta mora que eſt peccatū omiſſionis:ſicut ꝑ aliquo alio peccato cōmiſſiōis.(Si nolueris polliceri.)Eſt polliceri deo actus latrie cum in honorē eius aliquid agimus:promittētes nos tale aut tale facturos. ¶Et eſt hic duplex bonū. ¶Primū qa aliquid ꝓpter deū facimus. ¶Scōo qa totā noſtrā volūtatē ei ꝑ votuz ſubijcimus:nā q libere agit deo actū ſuū tribuit:ſibi aūt voluntatē reſeruat:q aūt vouet ꝛ agit deo actū ſuū ꝛ totā voluntatē donat nihil ſibi prorſus reſeruans.Et iſta eſt cā quare magis merent illi qui agunt aliqd ex voto q̄ ſi ſine voto agāt:qz magis meretur qui plura deo tribuit:plus aūt eſt totā voluntatem ſubijcere:ꝛ omni tpe q̄ pauco tēpore:vel nullo modo ſed actum ſolū dare.multū ergo merentur vouētes.Si tñ aliquis nō voueat nō propter hoc male agit:qui tñ vouet ꝛ non complet male agit cū deſtruit bonū qō a principio egit.(Qō autez egreſſum eſt ſemel de labijs tuis obſeruabis.)Non oportet q egrediat de labijs:qz etiā ſi aliqs ore nō ꝓtulerit cū tñ corde deliberauerit obligatus eſt ad tenendū votū.nā ſicut egreſſio de ore facit verbū vocale:ita determinatio interior facit verbum mētale.(Egreſſuz eſt ſemel.)Dicit ſemel ad notādū q nō fit idē votū multotiēs:nā poſtq̄ aliqs ſemel mēte aliqd determinauit ſiue verbo ꝓtulerit ſiue non:quia determinatū eſt retractari nō pōt:ad hoc q iterū fiat:ideo ſemel tñ idē votū fit ita tñ q determinate fiat.ſ.cū plena deliberatione:nā ſi quis ſubito ex paſſione in verba prorūpens aliqd vouiſſet:quia nō potuit habere animū ſe obligādi cū nō habuerit voluntatē ad aliquid:quia determinata non fuit.(Et facies ſicut promiſiſti dño deo tuo.)Nihil mutās de ipſa re promiſſa:aut de actu:et ꝺditiōibus:atq̄ qualitatibus rei:vel actus cū quibus ꝓmiſſio facta eſt.(Et propria voluntate).q.d.non coactus:nā ſi quis cogeret quēq̄ ad vouēdū inferēs penas:aut penarū iuſtos metus votū factū nullū eſt ex defectu conſenſus:cū cōſenſus per violentiam cōpleri non poſſit.ſ.ſi metus vel coactio intercedit vt patet extra de ſponſalibus.c.cū locū.(Et ore tuo locutus es.)Hoc non eſt de eſſentia voti ſed de ſolēnitate:nā deus qui ſcrutat intima cordiū ita videt cū in ſecreto cordis noſtri conſentimus:ꝛ totaliter deliberamus atq̄ vouemus aliqd agere ſicut ſi publice clamaremus:nihil.n.minus corda q̄ voces patēt:nec corda min⁹ q̄ voces mānifeſta ſunt:ē tñ maior culpa cū qs votū ſolēne infringit q̄ cū infringit nō ſolēne:qa circūſtātia notorietatis aggrauat potiꝰ:vz nāq̄ deus in facie cōtēni cū votū factū ei corā oibus infringit:ſi aūt votū ſecrete factū infringat eū occulte ꝺtēnimus:qō non ita vānabile eſt.(Ingreſſus vineam ꝓximi tui.)Hic ponitur de grata cōicatiōe ita q vnus non doleat ſi alius modicū de bonis eius accipiat.(Ingreſſus vineā.)Idē eſt de ſegetibus:qa pōt quilibet intrare ꝛ ac-

D

†

E

Agētes aliqd ex voto q̄re magis merent q̄ ſine voto.

De⁹ ſcrutatur intima cordium.

F

De grata cōicatiōe.

cipere spicas ⁊ desricare vt comedat ⁊ ꝓz ga discipuli christi hoc fecerūt vt ꝓz Matt. 12.c.ſ. vellebāt spicas ⁊ comedebāt: ⁊ si dicas ꝙ hoc fecerūt cogēte fame nō nego: ſz ecce sine coactione facē poterāt. Et ꝓz ex argumēto phariseoꝝ ꝙ solū arguerūt de violatiōe sabbati dicētes ecce discipuli tui faciūt q̄ nō ꝯz facere sabbatis: si aūt illicitū fuisset eas simplr accipē phariſei ēt de ꝫ arguissent: ga nō cōstabat eis vtr ex necessitate fecissent.

Ra.sa.opi. (Comedes vuas.) Dicit Ra.sa. ꝙ hoc intelligit de eo ꝙ intrat ad faciēdū aliqd in vinea: nō aūt de eo ꝙ solū vult comedere: ga ꝫ nō ꝯz. ¶ Sed nō vr̄ hoc ga de laborātibus manifestū est: cū enī non debeat claudi os bouī triturāti vt ꝓz. ī. 25.c. ⁊ ꝓia chozin. 9.c. quāto magis homini laborāti: sed hic intelligit de quocūq; intrāte in vineā: ga deus intēdebat inter eos amicabilē cōicationē inducere vt nō tristarētur eū ꝓmi sui aliqō

† bonū parūū de suis acciperēt. (Fozas aūt ne efferas tecuz.) Et

† rō est ga si aligs solū comedat in vinea nō multū dānificat: ga

† pauciꝫ satiabit: si aūt efferre posset multū destrueret. (Si intra ueris segetē.) Posuit regulā de vineis posuit hic regulā de segetibus: ga eadē rō est in vtroq;: nā sicut paucas vuas comedēdo de vinea alicuius nō dānificat dīs vinee ita paucas spi

S An liceret silr comedere i ceteris arboribus. cas accipiēdo ⁊ terendo vel cōfricando. ¶ Et nō solū in istis licebat ſz etiā in ceteris arboribus modicū de fructibus accipiēdo ponūt tñ ista duo: ga ista ꝛmunioza sunt vbiq;: etiā ga ista ꝓmptioza sunt ad ledēdū q̄ arbozes que sunt in hoztis: nā arbozes vt cōiter in hoztis sūt sub clausura: q̄cūq; āt sub clausura sunt talia sunt a ꝯbus multū obseruari opz: ga solum frangere ostia: aut clausurā pctñ magnū est ⁊ intrare non p locuz debituz: sic.n. dicit christus Jo. 10.c. cū dr̄ amē dico vobis ꝙ nō intrat p ostium in ouile ille fur est ⁊ latro. vinee aūt ⁊ segetes nō sunt sub clausuris: ideo fas est cuilibet accedere ad vineaz vel segetē alterius ⁊ accipere inde aliqd. ¶ Itē ga ista de vuis ⁊ segetibus tollunt a quolibet: ga modicū aut nihil dānificat ꝓpter maximā boz abūdātiā: ſz fructus hoztoꝝ nō sunt ita abūdātes sicut vue ⁊ segetes: iō de bis nō explicuit tāq; nō totaliter vellet ꝙ in oībus fructibus sic fieret: nā si de fructibus hoztoꝝ fint copie abundātes ad modū frugū ⁊ vuarū non lederet magis dīs hoztoꝝ cū acciperetur de fructibus hozū q̄ cuz acciperetur de frugibus ⁊ vuis. Si autez aliqua vinea esset sub clausura sicut hoztus non esset licituz accipi de fructibus eius

† sicut nec de hoztis cū clausura ꝓhibeat. (Amici tui.) Ponit hic amicus ꝓ quolibet pacifico. ſ. cui bene loquimur etiaz si nihil in corde teneamus. Et isto mō oēs ciues ciuitatis alicuiuſ sunt amici: ga debēt oēs esse pacifici nihil inuicē repugnantes ⁊ sic est ꝙ amici sunt dato ꝙ non colloquant: vel alia opa simul faciunt: ⁊ nō accipitur amicus ꝓprie: ga tūc nō deberet poni de eis ista lex. cū inter amicos nō oporteat esse legē: ga amoꝛē sibi ipsi lex. vt ait seneca tragedia ꝓia q̄ intitulat hercules furens carmine. 4. ⁊ boetius de cōsola. lib. 3. metro vltio. ſ. felix ꝙ potuit. ⁊ hoc ga cōia sunt q̄ amicoꝝ vt ait arist. 8. ethi. cum ⁊ ipsi amici duo vnū sunt vt ꝓz ꝓ arist. 9. ethi. cū dr̄ amicus est alter ipse: accipit ergo amicus ꝓ oī boie ꝙ est de iudaismo: sicut accipiebat large istud nomē fratres ꝓ oīb⁹ ꝙ sunt de gīe iacob: ⁊ tūc necessaria erat lex: ga nō extēdebat charitas iudeoꝝ ad oēs ⁊ vetarēt oēm ingredientē: iō mādatū fuit ꝙ neminem ve-

† tarēt. (Frāges spicas.) Carpēdo eas a calamiſ siue culmiſ suiſ: nā cū spica ⁊ culmus ꝛtinua sint: ⁊ spica abscindit a culmo frā

† gi dr̄ spice. (Et manu conteres.) Excutiēdo grana vt ad come

† dendū apta sint. (Falcē aūt non mites). i. cū oia ista feceris nō poteris adhuc falcē mittere in segetē cuius rō est: quia frāgendo spicas manu ⁊ conterendo modicū grauatur dīs: si aūt segetes metantur ꝛsumentur velociter.

¶ Capitulum. xxiiij.

Matt. 5.c. 7. 19.b. Mar. 10. a. SI acceperit homo vxorem et habuerit eam ⁊ non inuenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam feditatem: scribet libellum repudij ⁊ dabit in manu illius: ⁊ dimittet eam de domo sua.

Cōnexio capituli. Diuisio eiusdē. Si acceperit. Dicto de legalitate circa q̄sdā psonas non cōiunctas. hic agit de legalitate circa coniunctaz. ſ. circa vxorē. ¶ Et tanguntur duo principaliter. ¶ Primū de legalitate ad vxorem. ¶ Scōo de legalitate ad alias qualdā res ibi. (Si deprehēsus.) Et ꝓia in tres ptes.

¶ Pīo de separatiōe viri ab vxore. ¶ Scōo de eoꝝ cohabitatiōe ibi. (Cū acceperit hō.) ¶ Tertio de suppelectilis ordinatiōe ibi. (Nō accipies). (Si acceperit hō vxorē ⁊ habuerit eaz: ⁊ nō inuenerit gratiā in oculis eius). i. ꝙ vir eā odio hz. (Propter aliquā feditatē.) ¶ Feditas attendi pōt in corpore vt si sit in aliqua pte maculata: vel habeat aliquā grauē ⁊ ꝛtinuā egritudinē que repugnat ꝓcreatione liberoꝝ: vel aliq̄ feditas est in moribus vel ga forte mores vxoris nō ꝛueniūt moribus viri ita ꝙ in pace vinere nequeūt: abenazra voluit ꝙ soluz ex fornicatiōe ꝑsumpta vir posset repellere vxorē: vt si forte vir ꝑsumit ꝙ vxor sua fornicata est: vel forte vidit ⁊ testibus ꝓbare nō pōt repudiabit eam ⁊ ꝓbat hoc ex dictione hebraica hic posita: ga eadē ponit ꝫ ⁊ Leui. 18.c.ſ. turpitudinē sororis matris ꝛc. nō reuelabis ibi accipit ꝓ coitu: ita vult ꝙ accipiat ꝓ coitu. ſ. cuz viro extraneo. ¶ Sed arguet ⁊tra eū ga vir reperiēs vxorē adulteratā poterat eā accusare ad mortez vt ꝓz ē. 22.c. Si aūt ꝑumeret vel sciret ſz ꝓbare nō posset: habebat ꝓbationē legis certissimā. ſ. aquas maledictas de ꝯbus nu. 5. c. ⁊ fic tolleret ꝑsumptio. ¶ Jō dām ꝙ nō ex sola ꝑsumptione fornicatiōis daret libellus repudij: ga dato ꝙ eēt ꝓ ista cā nō tñ exprimebat: ideo posset vir tacēdo ꝓ quocūq; odio eā repellere. ¶ Itē ga ex hac cā sola fieret qñ alij viderent aliquaz feminā repudiatā scirēt ꝙ pp fornicationē verā vel ꝑsumptā quare nullus eā accipere vellet: sed multi eas recipiebāt ergo ꝛc. ¶ Itē totus populus sciebat ꝙ oīs fornicatio vera vel ꝓsumpta tolli ⁊ certificari poterat p duo remedia. ē. posita. ſ. de accusatiōe ⁊ de aquis maledictis: sed lex ⁊ oēs ꝓmittebāt libellus repudij ergo pp aliq̄s alias cās: iō dat cōtrario ꝙ vel ex q̄cūq; cā volūtaria fiebat repudiū vel nō fiebat pp ꝑsumptam fornicationē ꝓz dāa: ga si fieret repudiū pp fornicationē ꝑsumptā nō poterat cā exprimi: ga si exprimeret: ⁊ vir ī probatione succūberet puniret: ga infamauit vxorē vt separaret a se: ⁊ cōpellerēt eū redire ad eā sicut de illo ꝙ opposuit vxori ꝙ nō inuenit eā virginē vt ꝓz. ē. 22.c. secus est qñ non agit ⁊tra vxorē ad separationē: sed vt tollat ꝑsumptio ⁊ inquietudo animi sui: ga tunc ꝓmittit lex ꝙ ꝑsentet sacerdoti ⁊ fiat ꝓbatio de aquis amarissimis: si aūt non exprimat cā: ſz ꝑtereat sub taciturnitate poterit vir eaz ex q̄cūq; cā eaz tacēdo: ga nō poterit sciri vtr pp fornicationē vel alis repudiat: aliqui talmudiste dīt ꝙ non poterat vxor repelli ex q̄cūq; cā: ga aut illa cā vel feditas venit añ matrimoniū: vel post si ante matrimoniū aut erat occulta: aut apparēs: si occulta pōt eā repudiare: ga fuit fraus in ꝯctu matrimonij cū non potuerit patere vitium vxoris: ga ipsa callide abscōdit: sicut ꝙ vendūt iumēta morbosa suppressis vitijs eoꝝ: si aūt apparēs erat non pōt repudiare: sibi.n. imputet ga talis placuit: si post ⁊tractū matrimoniū venit feditas dīt ꝙ nunq̄ fiebat repudiū nisi pp fornicationē: ſz hec oīa nō ꝛsonāt statuī ꝓio iudeoꝝ ꝙ nimis duri erāt corde: ⁊ poterant incurrere in magna odia vxoꝝ ex ꝯbuscūq; causis aduenientibus post matrimoniū: ⁊ etiā ꝓ causiꝫ apparentibus añ matrimoniū: vt si aliq̄ mulier eēt diues siue pulchra: ⁊ bret aliquā feditatez cognitā vt ga mali aspectus: vel egra: vel quia decora ſz manifeste erat maloꝝ moꝝ ⁊ cōcupiscētia pulchritudinis: vel cupiditas diuitiarū faceret nō attendere: vel non curare alis feditates. deinde cōsumato matrimonio incurreret tñ odiū inter eos ꝙ si nō separarent vir occideret eā: iō vr̄ ꝙ licebat eā dimittere sicut de muliere q̄ accepta fuit de alia gēte pp corporis pulchritudinē ⁊ post nō plz in oculis viri vt ꝓz. ē. 21.c. ¶ Itē ga ista distinctio. ē. data ⁊ alie cause assignate a iudeis videt eē cause repudij de q̄dā equitate ⁊ iure: moyses aūt nō attēdit equitatē ſz duritiā cordis eoꝝ vt ꝓz Matth. 19.c.ſ. vt nō occiderent vxores sed ista duritia cordis ad occidendum vxores potest in eis insurgere non solum ex causis assignatis: sed ex quacūq; displicentia: iō ex oī cā ꝓmittebat: ⁊ hoc satis ꝓz ex qōne phariseoꝝ ad xp̄m Matt. 19.c. ipsi.n. semp arguebāt ex his q̄ videbant dura in lege vt ꝛcluderēt ⁊tra magnā misericordiam quā xp̄s ꝓdicabat: ⁊ arguerūt vtrū ex q̄cūq; cā liceret dimitti vxorē: ⁊ rñdit xp̄s ꝙ non. ipsi aūt replicuerūt q̄re moyses ꝓmisit in lege. videt ergo ꝙ moyses ꝓmiserat ex oī cā repudium. ¶ Et si dicas ꝙ replicatio ista nō refert ad qōnē factā: ſz ad rñsionē datā a xp̄o ꝙ nūq̄ ꝫ nisi ex cā fornicationis: ita ꝙ sit sensus q̄re moyses ꝓmisit in lege. ſ. siue ex oī cā siue ex multis: cum tu dicas ꝙ solū pp fornicationē. ¶ Būr ꝙ adhuc ꝛcesso ꝫ ad qō nemo nos cogit stat rō: quia si nō fuisset ista intētio moysi: vel si non obseruatū fuisset tūc sic ipsi nullā cām arguēdi ⁊tra ipm haberēt. ſz falluz est ga si respiciant oīa argumēta eoꝝ in

toto

Qō. I A Feditas gd vocetur ī mulieribus. Abenazre opinio. circa repudium. Cōfuta.

Pīa rō

Secūda ratio.

Tertia ratio.

B

Quarta ratio.

toto ꝓcessu euangelij reperient fundata in lege siue quātuꝫ ad intellectū: siue quātū ad apparētiā vt eū isolubiliter ꝛcluderēt ſꝫ mētita est iniquitas sibi: cadebāt. n. in laqueū quē nexuerant † vt eodē argumēto caperent quo capere intēdebat. (Scribet libellū repudij.) Nꝫ abijcere vxorē nō eēt mādatū ſꝫ ꝓmissuꝫ tñ dare ei libellū qñ repudiabat ꝑceptū erat: ga h̄ erat in fauorez vxoris vt sciret ꝙ a viro dimissa eēt: ꝛ posset alteri matrimonialiter copulari: ꝛ scribebat in libello ꝙ dimittebat eam vir ꝓmittēs nūq̄ amplius cū ea matrimonialr ꝛuētuꝝ: ſō ꝙ h̄ret licētiā ꝫbēdi cū alio. ¶ Magister in hystoria scholastica dicit ꝙ in libello ponebat iuramētū de nō ꝛueniēdo cū ea matrimonialiter ꝛ cā ꝓp quā abijciebat eā: ꝛ legebat coꝝ sacerdotib⁹. ſꝫ forte nō multū apparet: ga mulier infamaret sic marie si fornicatio ibi exprimeret ꝛ null⁹ eā ducere vellet. ¶ Itē ga iste libellus dabat in fauorē eius: ga dō dabit libellū in manu eius ꝛ dimittet eā: ſꝫ si ibi ꝛtineret cā repudij magis esset ad odiū. † (Et dabit in manu eius). s. ꝙ scribet vir libellū repudij in quo testat se dimittere eā abijciens eā: ꝛ ꝓmittēs nunq̄ petere ab ea debitū sicut añ ꝛsueuerat ꝛ ꝙ nō accusabit aliquē virū ꝙ eā acceperit in vxorē: vel ad eaz carnaliter qūcūq̄ accesserit: cō seruabat aūt femina hunc libellū ad tutamē suū. s. vt si ꝙspiam vellet eā accusare ꝙ cōiungeret alteri viro ꝛ dimitteret in hoc adulteriū ipsa monstraret libellū illū in quo patebat eā absolutam a lege ꝓpriis viri: ꝛ in facultate sua eē cuicūq̄ viro vellet ꝛiungi. (Et dimittet eā de domo sua). s. ꝙ ipsa eat quocūq̄ † voluerit ꝛ ꝫbat cū quocūq̄ voluerit. (Lūq̄ egressa alterꝝ virū duxerit.) Forte iste ꝙ repudiauit feminā aliquā repudiauit eā ex aliq̄ cā leui ꝙ cuiq̄ videret irrōnabilis: ſō glibet ali⁹ vir nō † curās de illa leui cā acciperet eā in vxorē. (Et ille quoq̄ oderit eā.) In quo ꝙz ꝙ odiū erat cā sufficiēs repudiādi vndecūq̄ nasceret ꝛ ꝙz Mala. 2. c. vxorē adolescētie vē nolite despicere: cū odio habueris eā dimitte. Ex odio ergo solo vxores repudiari ꝓmittit: ga semp ꝛsistit fundamētū huius legis. s. ouricies cordis hebreoꝝ: ga si vxorē exosam haberēt siue hoc iuste siue iniuste fieret eā lacerarēt nisi abijcere possent: salubre ergo erat illis ꝙ ex quocūq̄ odio eas repudiare possent ēt ꝙ quidā dicebāt. s. ꝙ deus hic solaz fornicationē ponat ꝓ cā hāc solā fe ditatē noians nō cōueniēter dr: nā in lra dr si acceperit homo vxorē: ꝛ nō habuerit grām in oculis eius ꝓp aliquā feditatē: si āt ꝑ feditatē intēdisset signare fornicationē verā: vel ꝑsumptā nō dixit ꝓp aliquā feditatē ſꝫ ꝓp feditatē ita qō seditas illa determinata sit: ſꝫ dr ꝓp aliquā feditatē. i. ꝓp quācūq̄. multa ḡ feditatū giā ꝛsentit in ḡbus mulier repudiari possit. feditas aūt signat quācūq̄ indecentiā ſꝫ magis indecētiā in corpore vt indispositionē vultus: aut malū colorē: vel egritudinē. signat etiā large morū inhonestatē q̄ cā cōueniētissima erat ad repudiandum eā. (Dederit ei libellū repudij.) Nec ponit numerus in maritis repudiātibus: ga ēt si cum mille ꝛtraxerit ꝛ totidez repudient eā adhuc poterit vltra cōtrahere sed ꝓpior marit⁹ reci D pere nō poterit: ga ꝛtempsit eā: ꝛ vt non moueant cito viri ad † repudiādū vxores. (Et dimiserit eā de domo sua.) Idez ritus seruat qñ scōs vir repudiabat vxorē sicut cuz ꝑmus repudiabat eā ꝛ sic de ceteris: dato ergo libello repudij in manu vxoris abijciebat eā vir a domo ꝛ dabat ei oia q̄ sui iuris erāt. s. bona dotalia: ꝛ ꝑt bonoꝝ de cōi acquisitoꝝ: nā si femina peccasset ꝛ ob h̄ a viro repelleret: vt pote ga forn icata foret ꝑdebat dotē fm iura humana q̄ nūc sunt: ꝛ sic vr ꝙ forte tūc eēt si tñ femina ex aliq̄ fedītate alia corporis: vel ꝑportunitatē moꝝ repelleret nō ꝑdebat dotē: filij aūt sig erāt viri repudiātis: ꝛ mulieris repudiate alebant apud patrē: siue apud matrē fm etatē filioꝝ: nā si in parua etate eēnt ita vt indigerēt solatio materno apud matrē alebant: si aūt eēnt maioris etatis ita ꝙ apud patrē viuere possent ab eo alebant. sic. n. nunc mandant iura ecclesiastica nūc vt qñ diuortiū fit viri ꝛ vxoris: si puer sit in anno tertio vel. j. annū tertiū deberet apud matrē nutriri si aut sit vltra annū tertiū dz nutriri ꝑ patrē vt ꝙz extra de ꝛuersiōe infideliū. c. ex lris secus. tñ est si fiat diuortiū: ga isti erāt infideles: ꝛ alter eoꝝ conuertit ad fidē christianam dū tñ filius sit. j. annos discretionis: ꝛ debeat regi mādato parētū sequit illū qui ꝛuertit ad fidē christianā in fauorē fidei vt ꝙz in eodē. c. si aūt eēt filius in etate adulta in qua possit eligere qd vellet an fidē christianā: vel hebreoꝝ ꝑfidos ritus facere poterat sicut vellet: ga inuitus trahēdus ad fidē nō erat dato ꝙ nō eēt emācipatus: ꝛ maneret sub ꝓpria ptāte: ga ꝓpria ptās ad hoc nō se extēdit: maxime cū ecclesia nullū inuitū recipiat: qz deo nō placēt sacrificia inuolūtaria: cū tñ fiebat diuortiū inter hebreum ꝛ hebreā: ga vterq̄ manebat in eadē lege tenebat regula q̄ tenetur cū fit diuortiū inter duos christianos. (Uel certe mortuus fuerit.) Istud aduerbiū certe nihil opat h̄ ad significationē: ponit aūt ista disiunctio hic. s. siue vir scōs mulierē repudiauerit: siue nō repudiās eā mortu⁹ fuerit: ga in quocūq̄ istoꝝ duoꝝ caluū tꝫ qō dr in textu. s. qō mulier ista nō poterit redire ad priorē virū ꝙ eā repudiauit: ēt si mulier venire vellet ad ipm ꝛ vir petat eā. (Nō poterit prior vir recipere eam in vxorē.) Qō dr de † istis duobus viris dr de oībus alijs quotquot eaz acceperint. nā sicut primus ꝙ accepit eā in vxorē ꝛ postea repudiauit non pōt eaz reaccipere in vxorē si scōs vir repudiet eā: vel moriat ita si scōs vir repudiauit eā: ꝛ accepit eā tertius vir: ꝛ iste moriat nō poterit eā accipe primus: nec scōs vel ēt si tertius repudiauit eā: ga eadē rō est de vtroq̄ ꝛ sic si mille viri acceperūt eandem vxorē: ꝛ oēs repudiāt quō vltimus ꝙ hꝫ eā repudiat eam nullus prior pōt eā accipere vel si iste vltimuꝫ moriat lra tñ solū posuit de duob⁹: ga eadē rō reperiebat in multis alijs quotquot eēnt. (Qz polluta ē ꝛ abominabilis fcā est coꝝ dño) † i. ga a priore viro coꝝ deo ꝛ toto populo abhominata ē ꝛ pol luta iudicata. (Ne peccare facias terrā tuā). i. vt nō incites ad † peccādū viros terre tue: ga si vir prior reduceret eā ad se cum añ abominatus fuerit posset eaz ex magno odio faciliter occidere in quo cōmitteret magnū pctū: ꝛ pollueret terra sanguine innocēte qō valde displicet deo vt ꝓz nu. 35. ꝛ. ē. 19. c.

¶ An repudium vxoris fuerit de se licitum.

De repudio vxoris vtrū licitū eēt aliq̄ dubitant. Et cōiter dr ꝙ repudiū pōt accipi dupliciter aut ꝓprie aut large: dr large repudiū diuortiū viri ꝛ vxoris quātū ad thorū: vel cohabitationē ex forn icatiōe ita ꝙ neuter possit alteri copulari ꝛ hoc licitū est: ga xp̄s illud licite fieri dixit Matt. 19. c. repudiū ꝓprie dr expulsio vxoris a thoro cohabitatiōe ꝛ vinculo matrimonij: ita ꝙ glibet eoꝝ possit alteri matrimonialiter ꝛiungi ꝛ de hoc dubiū est: ꝛ vr qō licitū est: ga lex iusta oē malū vetat: sed lex moysi fuit iustissima: quia a deo ꝛ in se ordinatissima vt ꝓz. ē. 4. c. ergo cuncta mala vetat: sed repudiū nō vetat ergo nō est malū: maioꝝ ꝓz extra de cōsti tutiōibus. c. nā ꝛ ocupisētiā vbi dr qō lex oīa mala prohibet.

¶ Itē ga ita vr eē ꝛtra bonū matrimonij pluralitas vxoꝝ sicut dissolutio: ſꝫ licite habuerūt sancti ꝑez multas vxores ante datā legē vt abraā ꝛ iacob: ꝛ post datā legē vt dauid ergo etiā repudiū licite fiebat.

¶ Itē ga dicit chrisostomus sicut apostoli ꝓmiserūt scōas nuptias vt ꝓz ꝓria ad thimo. 5. ita moyses ꝓmisit libellū repudij: sed scōe nuptie licite fiunt ga dr ꝙ vidua si nō vult continere nubat in domino. i. in noie dñi. ergo licite fit repudiū.

¶ Rñdetur qō repudiatio vxoris illicita est vt ꝓz Matth. 19. c. ga ad duritiā cordis eorum ꝓmissa est sicut vsura mala est: sed ꝓpter magnā cupiditatē eorū erga alienos ꝓmittit: sed hoc etiā non erat bonū quia vt ꝓz ꝑs. 13. ille cū deo habitare dr ꝙ pecuniā suā non dedit ad vsurā ꝛ glosa hebraica ibi dicit: nec ēt a gētili. ¶ Et si q̄ras numquid dantes gentilibus vsuras: ꝛ repudiantes vxores peccabāt ista faciendo: ga de se mala erāt. ¶ Rñdetur qō nō peccabant quia lex eis ꝓmittebat ꝛ si vtendo legis ꝓmissiōe peccarēt lex ꝓmittēs mala esset cū poneret laqueū operātibus: ꝛ nihil differret colere idola qō non est ꝓmissum a repudiando vxorē qō est ꝓmissuꝫ: ſꝫ istud qō scōm se malū erat deo dispēsante ꝙ cōem legē bonuꝫ efficiebat: deus enim qui nouit corda hoium ꝛ dispositiones temporū ꝛ populoꝝ sic iudeos congruere qō malū de se erat alicui populo bonū facit sed nulli hominū licet talē facere permissionē. ¶ Et secundū hoc rñdetur ad argumēta ad primuz rñderi pōt ꝙ maioꝝ nō tꝫ vniuersaliter: qz lex humana iustissima nō vetat oē malū quia non vetat meretrices: imo illa lex q̄ meretrices vetaret iniustissima esset: ga vt ait Aug. tolle meretrices: ꝛ cūcta libidinibus ꝛturbabis. ¶ Et si arguas ex hoc ꝫ legē euāgelicā q̄ meretrices detestat qō iniusta sit. ¶ Rñdet ꝙ leges humane sunt q̄dā regule directiue ad pacē ꝛ bonū statuz politie: si aūt in ciuitatibus meretrices nō eēnt sequerentur multa adulteria incertitudo ꝑlis: ꝛ concubitus masculoꝝ: que maxime repugnant politie statui. lex aūt euāgelica nō respicit ꝓncipaliter vtilitatē: vel bonū statū quātū ad honorē: ꝛ aliqua mūdana in aliqua ꝑsona ſꝫ respicit cuiuslibet ꝑsone bonū spirituale: ꝛ ga quodlibet malū est distributiuū boni status alicuius ꝑsone: iō oē malū ꝓhibet. ¶ Itē ga glibet legislatoꝝ ḡ hō est defectuosus est: nec pōt dare aliqō adiutoriū ad ꝑseuationez ab oi malo: deus aūt pōt dare hoi cuilibet quātū ꝑt se dispōnēti grām ad bñ agēdū ꝛ malo resistēdū: iō iuste potuit oē malū

£ Quid scribebāt in libello.

Rit⁹ repudiādi vxorē.

£

† Prima rō.

Scōa rō.

Tertia rō.

Rñsio.

Nūqd dāntes gētilib⁹ vsuras: ꝛ repudiantes vxores peccabāt.

B

Ad primaz rōnem.

Obiectio. Rñsio.

In lege veteri quare mala oīa nō fuerūt ꝓhibita.

ꝓhibere. Et hoc est rō potissima q̄re in lege veteri nō fuerūt oīa mala ꝓhibita: quia nō erāt in ea aliq̄ in ḡbus hō se exercitās gratiā reciperet sicut sunt sacra in lege noua: nec tñ deus visitabat corda hoīum sicut nūc visitat. ⁊ adhuc nō sufficiebat hoc: sed addebant multe pene ⁊ maledictiones trāsgressoribus vt ꝑz in his. 4. libris bñdictiones quoq; terrene ad observationē incitātes: sz adhuc ad custodiēdū grauis erat vt demōstrat apls ad ro. 6. et. 7. et. 8. c. ⁊ ꝑz actuū. 15. c. hoc est iugū q̄d nos nec ꝑres nostri ferre nō potuimus. In lege aūt euāgelica data fuit plenitudo gratie: vt nō solū hoies q̄ ꝑcepta sunt agant sed multa ⁊ mirabilia superogant. posset aūt rīderi ad minorē cō cessa maiorē. s. q; lex vetus iustissima est ⁊ oē malū ꝓhibet.

Ł

Notādū ō duplici iustissimo.

¶ Et ad hoc notādū q; iustissimū dupliciter dr̄ aut absolute aut in ꝓparatiōe illa lex absolute iustissima dicit q̄ oē iustū simplr respicit: nō descēdēdo ad iustū vel ad bonū politie alicui⁹ specialiter: ⁊ ista est lex euangelica ⁊ sicut absolute oē iustū respicit ita absolute oē malū ꝓhibet. lex iustissima cōparate dr̄ que bonū alicuius gentis specialr respicit: ⁊ illa nō opz q; oē malū absolute respicit sed id q̄d est malū illi ciuitati: cū ergo isti ciuitati bonū sit q; meretrices sint vt adulteria nō sequant̄: iō eas non ꝓhibet: sic lex vetus fuit q̄dā directio spālis politie iudaice sicut ꝑz Exo. 19. c. ga eos solos tūc in peculiarē populuz accepit: iō bonum illius gentis specialr attēdebat sed illi genti adhuc infirme bonū erat repudiare vxores: vsuras alienis dare iō ꝑmissum est. Qō aūt lex vetus nō eēt lex data vlr sed lex data alicui politie specialr ꝑz: ga si foret vlis oēs hoies obligaret sz nō obligat oēs hoies ergo nō erat vlis: lex āt euāgelica vlis fuit: iō oēs hoies obligat ꝑz dr̄ia inter istas duas leges de lege euāgelica br̄. Matt. 28. c. vbi dixit xp̄s ite ꝓ vniuersuz mūdum: ⁊ ꝑdicate euāgeliū oī creature q; crediderit ⁊ baptizatus fuerit saluus erit: q; aūt nō crediderit cōdēnabit̄. Ecce ergo q̄lr oēs obligat ad recipiēdū eā sub pena mortis eterne. de lege āt veteri nō pegrinabāt̄ inter eos vt ꝑz in toto ꝓcessu veteris testimēti ⁊ ꝑcipue in his q̄nq; libris in q⁹ ponūt̄ leges ꝓ hūc modū: ēt ga id q̄d potissimū erat in ea. s. circuncisio solū fuit ipposita hebreis vt ꝑz Geñ. 17. c. q̄ nō ptinebat ad alās gētes.

Circūcisio solū hebreis fuit ipposita.

¶ Itē si ad alās gētes ptineret fuisset eis denūciata sz nulli gēti denūciata fuit aut ꝑdicata lex vet⁹ nisi gēti iudeor̄ q̄ suscepit eā i monte synai: ⁊ postea null⁹ de iudeis iuit ad ꝑdicādū iter gētes annūciās teneri eos ad obseruationē legis veteris: in lege āt euāgelica ecōtrario fcm̄ est: ga in ꝓncipio ei⁹ misit xp̄s ꝑdicare discipulos ꝓ totū mūdū ꝑdicare euāgeliū oī creature vt ꝑz Matt. 28. c. ipsi āt iuxta mādatū xp̄i ꝓ totā terrā ⁊ ꝑdicauerunt vt ꝑz Mar. vlti. c. cū dr̄ illi āt ꝓfecti ꝑdicauerūt vbiq; dño cooperāte: ⁊ sermonē confirmāte sequētibus signis.

Solutio obiectiōis.

¶ Nec vz si arguas q; aligs ꝓpheta missus sit ad ꝑdicādū gētibus: ga fuit missus ionas ꝓpheta vt ꝑdicaret niniuitas vt ꝑz Jone. 1. c. ⁊ ꝓ totū libr̄ū: nā nō fuit ionas missus ad euāgelizādū eis circuncisionē: vel observationē veteris testi sz conversionē de pctō: velut veri⁹ dicat̄ pena infligenda cū dixit adhuc. 40. dies ⁊ niniue subvertet̄: ipsi aūt audita ꝑdicatiōe eius conversi primam egerunt: nec tñ ꝓ hoc conversi fūt isti ad iudaismū: aut observauerūt aliō q̄d ptineret ad vetus testū sz solū fecerūt priaz de pctō suo: hoc aūt nō magis ptinebat ad statū veteris legis q̄ ad statū nature: ga ēt hoies sine lege data sciunt se peccare ⁊ bñ agere: ⁊ egebant admonitore ad cōversionē: in lege noua nō fiebat sic ꝑdicatio s. q; ꝑdicarēt apli vt gētes cōverterent̄ a peccatis suis solū: sed in ꝑmis euāgelizabāt eis Jesuz dicētes hūc eē verū deū in quo est tota salus sine quo ipossibile erat hr̄i bonū ad q̄d nā humana determinata est. nō ergo erat lex vetus vlr data: sz erat lex spālis data cuidā politie spāliter. s. politie iudeor̄: lex euāgelica erat vlr data: ga ad oēs hoies ptinebat ⁊ cū q̄libet lex intēdat bonū: ⁊ observationē illius politie ad quā data est: ga fm h̄ dr̄ lex bona vel mala: ⁊ lex vetus erat data politie hebreoruz solū intēdebat bonū illius gentis: lex euangelica erat data vlr: iō intēdere debat bonū vniuersaliter. s. id q̄d erat fm se bonū.

D

Lex euāgelica est vniuersaliter data.

Obiectio.

¶ Sed tūc arguet aligs q; sicut lex vetus data hebreis intēdebat bonū politie hebreor̄: ⁊ ga ipsi erāt ꝑfecti dabat̄ lex ꝑfecta: ergo lex euāgelica q̄ erat ad totū orbē debat intendere bonū oīuz hoīuz sz maior ꝑfectio reperit̄ in toto orbe q̄ reperiret in gēte hebreor̄: q̄ plura mala deret ꝑmittere lex euangelica q̄ lex vetus.

Rñsio.

¶ Rñr q; politie ꝑticulares ordināt subiectos: siue ꝑtes suas ad bonū q̄d in ꝑti est: ⁊ ga bonū q̄d est in ꝑsenti. i. pax: ⁊ bonus status politicus nō ꝓseruaret̄ nisi ꝑmitteret̄ aliq̄ mala: iō necessariū ē ꝑmitti aliq̄ mala: si āt lex euāgelica q̄ totū mūdū dirigit vel ad dirigēdū totū mūdū posita est dirigeret respectu alicui⁹ boni futuri. s. ad vitā eternā: ⁊ ga vita eterna est finis optim⁹ ꝑ applicationē ad illū fontē totius bonitatis: ⁊ totalr īmaculatū: ita q̄ ipse q nos ad h̄ bonū perducit de⁹ vult vt rō ipa exp̄etit q; illud bonū nō nisi ꝑ vitā īmaculatā assequamur: ē āt vita īmaculata cū nullū malū agim⁹ q̄d nos maculatos reddere possit: ⁊ ga oē vitiū siue act⁹ ꝑ se malus est hmōi q̄ oē malū decuit in hac lege ꝓhiberi. Sz adhuc dicet̄ ꝑ ista ꝑte q; dato q; lex euāgelica vellet oēs hoies regulare respectu boni ꝑsentis nō posset: ga vnitas legū daret̄ vnitati politie: vel ꝓncipatus sz totus mūdus non facit vnā politiā: vel vnum ꝓncipatū: ergo nō dr̄ eis dari vnica lex fm bonū ꝑsens respectu cui⁹ sit vnica politia vel ꝓncipatus: faciūt tñ oēs hoies vnū ꝓncipatū ⁊ politiā scōm q̄d subdunt̄ capiti suo xp̄o tāq; membra: donec occurramus in virū ꝑfectū ⁊ quātū ad hoc cōuenit eis vnica lex ordinans eos in ꝓncipē illū.

Ł

Lex euāgelica dat̄ oīb⁹ hoibus.

¶ Itē q̄libet vna politia ordinat̄ in vnū bonū tanq; in finē scōm cōformitatē status: ergo nec erit eis eadē lex quātū ad bonū ꝑs bñ tñ reperitur vnū bonum cōe quantū ad futurū. s. vita eterna: nā oībus erit cōe bonū visio dei: ad directionē ergo respectu illius boni bene cōueniet oībus hoībus vna lex ⁊ ista est lex euāgelica ga ipsa dat̄ oībus hoīb⁹ vt probatū est: ⁊ non dat̄ eis ad directionē respectu boni ꝑtis vt patuit: q̄ dat̄ ad vitā futurā.

Obiect.

¶ Itez h̄ ꝑz magis ga Matt. 28. c. vbi mādauit xp̄s ꝑdicari istā legē dixit q; crediderit ⁊ baptizat⁹ fuerit saluus erit: q; āt nō crediderit cōdēnabit̄: sz saluari ⁊ cōdēnari oīt aliqd q̄d ptinet ad statū futurū post mortē: q̄ lex euāgelica solū dirigit ad bonū futurū.

Rñsio.

¶ Sed adhuc argues q; eodē mō dr̄ eē de lege veteri: nā sicut lex euāgelica ordinat in vitā eternā: ita lex vetus ordinat ad vitam eternā dirigēdo hoies ꝑ actus bonos q̄liter se habeat in deū q̄ eodē mō nō deret cōsentire aliq̄ mala sz cōsentit: q̄ ⁊ lex euāgelica cōsentire dr̄. ¶ Ad h̄ ꝓt rīderi dupliciter. Uno mō q; siue lex euāgelica siue vet⁹ dirigūt in vitā eternā sz ga in veteri lege nō erāt sufficiētia remedia ad eleuādū hoiez i bonū iuxta illud apostoli ad hebre. 7. c. neminē ad ꝑfectū dedurit lex: imo cū nō eēnt aliq̄ ꝑ q̄ hoies reciperēt gr̄az sicut sunt in nouo testō ⁊ lex ipsa mala ꝓhiberet: incitabāt̄ hoies magis ad peccādū existēte lege q̄s nō existēte lege sic dicit apls ad ro. 7. c. nā ⁊ cōcupiscētiā nesciebā nisi lex diceret ⁊ ibidē virt⁹ ꝓcti est lex. i. id in quo fundat̄ pctū est lex: ga ꝑ ꝓhibitionez illius incitat̄ hō magis ad peccādū nō existēte gr̄a adiutrice in lege euangelica nō erat sic: ga dabat̄ sufficiēs gr̄a adiuuās ꝑ sacr̄a in q̄bus hō assuefactus multū vigorat̄ ad resistēdū legi ꝓti: q̄ in illa lege i q̄ nullū subsidiū erat nō debuerūt vitari oīa mala: ga non possent oēs hoies h̄ facere: in lege aūt euāgelica q̄ plenitudinē gr̄e h̄z nō debebāt ꝓsentiri aliq̄ mala: ga erat gr̄a sufficiēs ad resistēdū oībus his.

Alia rīsio.

¶ Alio mō rīdet̄ q; sz vtraq; lex tā euāgelica q̄s vetus dirigēt hoīem in vitā eternā diuersimode tñ quia lex euāgelica dirigit oēs hoies vt iaz doctos ⁊ assuetos: iō nullum malū eis ꝑmittit: lex aūt vetus dirigebat hoies ad vitam eternā nō tāq; doctos sz adhuc tanq; rudes ⁊ inexpertos: sed rudibus ⁊ inexpertis multa ꝓsentiūt̄ incōueniētia donec assueti sunt ad rectitudinē: ergo lex vetus nō dēbat oīa mala vetare: nā sz lex vetus dirigeret hoiez in vitā eternā ꝑ accidēs eo q; illi q recte ꝓplebāt legē erāt in fide mediatoris ⁊ in charitate ꝓncipalr tamē lex vetus quātum erat ex operibus legis: nihil aliud erat q̄s q̄dā dispositio ad ꝑfectionē statū. s. vt hoies assuefierēt in hac ad postea accipiēdū legē nouā q̄ non dirigebat in aliquā alterā tāq; in statū ꝑfectionē: sz imediate i vitā eternaz. debuerūt ergo in lege veteri q̄ erat q̄dā regulatio incipiētium q̄dā mala ꝑmitti vt sic hoies assuefierēt ad bonū totalr: difficile nāq; erat incipiētibus esse bonos totā bonitatē via perfecta ⁊ laboriosa ostēdere: ga sic fugiēt bonū: cū aūt paulisp̄ iturꝝ ꝓsentiēdo q̄dā mala vt deueniat̄ ad id q̄d est simplr bonū: legitur. n. lex vetus in hoc cōditionē oīum legū humanarū q̄ dant̄ aliquibus politijs ꝑticularibus. s. q; non est aliqua lex illaꝝ simpliciter bona: nā illa lex vocat̄ simplr bona q̄ non deuiat in aliquo ad id q̄d malū est simpliciter sed quicquid in ea cōtinetur est simpliciter bonū. si aūt inquirat̄ aliqua lex ꝑticularis nō inueniet̄ talis: nā inter oēs legislationes humanas quotquot ab origine oīum politiarū tradite sunt nulla reperiet̄ q̄ sit simpliciter bona: ita q; in nullo deuiet a bono simplr ad id q̄d ē malus: nec dr̄ aligs legislator ponere optimā legē simpliciter alicui politie ꝑticulari humane: nā lex tūc bona ē cū conuenit eis q̄bus dat̄ fm finē fm quē dat̄: sed hoies seculares nō sunt ꝓfecti: ergo nō dr̄ eis dari lex ꝓfecta ⁊ sicut ipsi nō sunt simpliciter boni: ita nō dr̄ eis dari lex simpliciter bona: ēt ga fines ad quē dantur

Ł

Lex euāgelica dat̄ oīb⁹ hoibus.

Ł

Lex simpliciter bona q̄ sit.

dantur leges in ciuitatibus est ad pacē politicā: sed ad istā pacē nō ꝓuenit q ponat lex simplr bona: ga illa impediret pacē politicā ergo nō oz dari lex simplr bona alicui politie ita q tota legislatio sit simplr bona: pz aīs qz lex q̄ esset simplr bona oīa mala ꝺuitaret ⁊ sic fornicatio simplr tolleret ⁊ meretrices tolleret: sz si meretrices tollerent sequeret magna lis iurta illud Aug. meretrices de ciuitate tolle ⁊ cetera libidinib⁹ ꝺturbabis: q̄ tales leges q̄ eēnt simplr bone non eēnt bone alicui ciuitati: qm̄ si aliq̄ ciuitas itēderet ponere legē optimā cū optia sit illa q̄ maxie vitia deuitat ⁊ virtutes ꝓuocat: sequeret q ꝺeberet ponere legē monachoꝝ ⁊ fratrū: ga ista maxie ad virtutē incitat ⁊ ꝓmouet cū i ea glibet obediētiā continētiā: ⁊ paupertate ꝺoueat: sz manifestū est q magna stultitia eēt talē velle cōdere polities. nō g̃ oz alicui politie humane lex simplr ꝓbona iponi: ga illa oīa mala euitaret qō incōueniēs est vt ꝓbatū est: ⁊ sm hoc intelligit id qō hr extra ꝺe ostitutiōibus in. c. nā ⁊ ocupiscētiā cū oz q iō lex bona est q dū ocupiscētiā ꝓhibet oīa mala ꝓhibet. s. oīa mala q̄ sunt mala illi politie in q̄ lex data ē nō tm̄ oīa mala q̄ sunt mala simpliciter: imo illa lex simplr cuilibet ciuitati mala eēt q̄ oīa mala simpliciter ꝓhiberet. lex āt vetus fuit hmōi: ga ꝺabat ho⁹ ipersectis ergo nō ꝺebuit oīa mala ꝓhibere: ⁊ in hoc ꝺueniebat populo hebreoꝝ ⁊ si nō osentiret in ea legislatoꝝ aliq̄ mala nō ꝺueniret populo iudeozū qui erat nō simpliciter bonus: ⁊ ga inter cetera inter q̄ hoies ipersecti ⁊ vulgares magis inordinati sunt: ꝑcipua sunt ista duo. s.
b appetit⁹ venere⁹ circa quē otingit fieri varia ꝺesideria: ⁊ abominatiōes vxoꝝ: iō pmissus fuit libellus repudij. ¶ Scōm est ocupiscētia pecuniarū ⁊ circa h̄ sunt ꝺesideria inordinata lucrādi: iō vsura q̄ē lucrādi mod⁹ pmissa ē: circa alia āt nō sunt ita fortes passiones: iō nō fuerūt facte pmissiones in aliis rebus.
Ad secū dā rōnē ¶ Ad fz rndeꝺ q aīs est falsuz. s. q eqliter ē ō bonū matrimonij pluralitas vxoꝝ sicut ꝺissolutio ꝑ repudiationē: ga repudiū ē ō sbaz mr̄imonij ⁊ ō finē: ga facit nō eē mr̄imoniū ⁊ plē nō gigni: pluralitas vxoꝝ solū ē ō significationē. s. qz nō significat vnā ecclesiā xp̄o vnitā: iō repugnat h̄ matrimonio qō fit in lege euāgelica: ga hic magnū sacr̄m est qō ad xp̄m ⁊ ad ecclesiā refert vt pz ad Ephe. 5. c. ¶ Itē ga pluralitas vxoꝝ erat ad maⁱ⁹ bonū. s. ad multiplicādū pplm̄ ꝺei tpe illo iō bonuz erat: repudiatio vxoꝝ est ad euitādū maius malū. s. vxoꝝ occisionē: ergo nō iustificat ꝑ hoc ⁊ sic semp manet simplr malū quā-
Obiect. uis ex ꝺiuina pmissiōe istis licitum erat. ¶ Et si arguas q ita ꝺeberet eē nūc q plures vxores acciperēt viri ad multiplicationē populi ꝺei.
Rnsio. ¶ Rndeꝺ q aliqd in se vno tpe bonū est quod alio tpe nō est bonū nec licitū: sicut ꝺe virginitate q̄ nūc valde meritoria est: sz in ꝓmis parētibus si eā hr̄e voluissent peccatū magnū fuisset: ga ꝺeus mādauerat crescere ⁊ multiplicari: sic tpe patriarchaꝝ erat populus ꝺei paucus: iō bonū erat nō solum vnā vxorē accipe ad generādū sz ēt plures ꝺū non excederet: ita q magis fieret ad carnis illecebras q̄ ad generādi intētionē sz nūc ita est multiplicatus populus ꝺei q sufficit vna ⁊
d adhuc melius foret nullā hr̄e vt pz pria cho. 7. c. ⁊ pz ga nūc nō ꝺantur vxores in officiū. s. ad generādū: sz in remediū. s. ad fornicationē vitāda vt pz ꝑdicto. c. bonū est mulierē non tangere
Ad tertiā rōnē pp fornicationē aūt vnusquisq̄ vxorē suā hēat. ¶ Ad tertiuz rndeꝺ qō ly sicut i auctoritate chrisostomi nō ꝺicit omnimodā similitudinē sed aliqualē. s. q sicut licite celebrātur nuptie scōe in lege euāgelica: ēt licite celebrātur repudia in lege mosayca sz nō equaliter licite: ga nuptie scōe sunt ꝺe ꝺsilio vel ꝺe pmissione respectu maioris boni. repudiū erat pmissuz respectu maioris mali ⁊ scōe nuptie in se bone erāt sine aliq̄ pmissiōe. lz non eēnt ita bone sicut otinētia vidualis vel virginitas: repudium aūt in se malū erat: iō si nō fuisset pmissuz nō licuisset illud agere. (Cū acceperit hō nup vxorē.) Dic ponit̄ sm. s. ꝺe viri ⁊ vxoris cohabitatiōe. (Nō ꝓcedet ad bellū.) Quia ꝺeuz volebat qō in cohabitatiōe noua cōtinuata firmareꝰ amoꝝ viri ad vxorē: nec videbat rōnabile q nouiter ꝺiuncti sic separarentꝰ ⁊ maius ꝑuilegiū ꝺat hic q̄ fuerat. ō. 20. c. s. q qui nōdū acceperat vxorē sibi ꝺespōsatā q nō exiret ad bellū: hic oz q etiā postq̄ eā acceperit carnaliter cognoscēdo ꝑ totū illū annū: alij autem tres q ponunt. ō. 20. c. nō gaudet ampliori ꝑuilegio q̄ ibi ponit̄. (Nec quidpiā necessitatis publice ei imponeꝰ.) Aliqui volūt qō intelligat ꝺe ptinētibus ad bellū vt portare victualia ad bellatoꝝ sed magis vr̄ qō referat ad oēs laboꝝ vel solutiones publicas: ⁊ h̄ sic seruāt iudei: ga si tributa soluturi sunt ipsi inter se ꝺispertiūt vt nouiter ducētes vxores in hoc releuent: vt solū illo anno intēdat rebus suis ⁊ ad minus opz ꝺcludi ex
De viri ⁊ vxoris cohabitatione. † tertu qō nō solū excusēt a rebus bellicis: sz ēt ab oīb⁹ alijs laboribus g eū separāt a cohabitatiōe quotidiana vxoris. (ga oz vacabit absq̄ culpa ꝺomui sue.) Ita q maneat in ꝺomo ⁊ nō † solū hoc sz ēt q nō soluat aliqd ꝺe tributis publicis: ga absq̄ culpa. i. absq̄ aliq̄ ipositiōe grauāte oz vacare ꝺomui sue. i. ad vtilitatē ꝺomus sue nihil curās ꝺe publicis: ga ꝺomui in ꝺatiuo acquisitiue ponit̄: si āt ponereꝰ in ablatiuo eēt sensus q p-mitteret stare in ꝺomo sua ita q nō cogeret ire foras ad negocia publica sz nō excusaret a tributis pp hoc. (Nō accipies.) †
De supellectilis ordinatione. Dic ponit̄ tertiū. s. ꝺe supellectilis ordinatiōe: ga in vita ichonomica necesse est hr̄e supellectilia q̄ sunt instra ad vitaz humanā: iō pbs. 1. poli. ponit tres ptes essentiales ichonomie cuiuslibet. s. virū ⁊ mulierē ⁊ bouē aratorē ſm siniam ehodi ⁊ intelligit ꝑ bouē seruū ⁊ alia supellectilia: ⁊ iō ista nō ꝺebēt in pignus accipi ne ꝺestrueret cōicatio ichonomica q̄ in his sustētat. (Loco pignoris superiorē ⁊ inferiorē molā). i. ꝺuas molas q̄ † terunt farra quarū vna est q̄ mouet superior alia est inferior q̄ imobilis est. Et est sensus q nulla istaꝝ molarū in pignus accipiat: ga vna sine alia nihil vz: vel non accipiat ambas: ga iste ꝺant cibū toti ꝺomui ⁊ sūt valde necarie ⁊ ēt nō ꝺebēt ꝓhiberi ne molāt pp aliqō ꝺebitū: ga multū in hoc dānificareꝰ ꝺns eaz: ⁊ nihil sic solueret: forte. n. magis ꝑderet ꝺns tpe quo non moleret mole q̄ valebat ꝺebitū ⁊ nihil releuareꝰ sic ꝑdēdo: iō nulli sz talē facere pignoris ꝺetentionē: sz melius est qō pmittatur molere: ⁊ ea q̄ inde ꝓuenerint accipiat creditor ꝺonec vniuersuz ꝺebitū sit ꝑsolutū ꝺum tñ interim necessaria ꝺño ministrent. Et ꝑ hoc ꝓhibent̄ oīa pignora ꝓhibita quoꝝ vsus necessarius est vt vestimētū: iō mādat. j. qō pignus pauperis reꝺdat ei q̄libet nocte ante solis occasuz vt ꝺormiat in eo ⁊ sic hr̄ Exo. 22. c. (Quia aīam suā apposuit tibi). i. ga aīa. i. vita habētis molas est in eis cū ex eis hēat vñ viuat. Et si tu accipias eas † aīa illi⁹. i. (vita sua apponit̄ tibi). i. māet apō te ⁊ h̄ fieri nō oz.
De legalitate ad q̄sdaz alias res. ¶ (Si ꝺeprehēsus fuerit hō.) Dic ponit̄ fz ꝓncipale ꝺe legalitate ad q̄sdā alias res. ¶ Et ꝺiuidit̄ in tres ptes. ¶ Prio agit̄ ꝺe iusta penarū seueritate. ¶ Scōo ꝺe ꝓmiox pietate ibi. (Luz repetes.) ¶ Tertio ꝺe iudicioꝝ eqlitate ibi. (Nō occidentur.) Pria in ꝺuas. Primo ꝺe punitione humana. Scōo ꝺe punitione ꝺiuina ibi. (Obserua diligēter). (Si ꝺeprehēsus fuerit hō). s. i iudicio cōuictus vel ꝑ cōfessionez sua vel ꝑ testes: ga alia nulla pena infligi poterat. (Sollicitās fr̄z suū). i. fraudulēter ei loquēs vt ducat eū in loc̄ vbi vēdere possit. s. sollicitādo eū vt veniat cū ipso ad terrā hostilē: sicut aliq̄ christiani falsi pueros decipiūt ⁊ ducūt eos vt sarracenis ꝺendāt. (Et vēdito eo acceDe punitōe humana. perit ꝑciū.) Nō infligebat pena mortis ꝑ sola sollicitatiōe: sed q actualr vēdidisset ꝺabat alia pena minor ad arbitriū iudicis: sicut in furante ouē vel bouē si nō comedisset vel ꝺendidisset soluebat gnqz boues vel. 4. oues: si āt nōdū comederat: vel vēdiderat ꝺuplū ꝺabat vt pz Exo. 22. c. ga si nōdū vēdidisset nō plene ostabat vtrū ad vēdēdū accepisset. (Acceperit ꝑciū.) † Qō aūt aliqs vēdidisset aliū sufficiebat ad punitionē capitalē ēt nō ꝓbato qō sollicitauerit: vel q ꝑciū acceperit sz ista ponūtur ad demōstrādū verā ꝺenditionem: ga aliqs maior. 20. annis pōt pati se venundari ad ptcipādū ꝑciū vt hr̄ instituta ꝺe iure psonarū. ꝯ. serui āt. Et sz aliqs ꝺe vēdiderit aliqd ⁊ ꝓbet † obijciet qō ali⁹ pmisit se vēdi ad ptcipādū ꝑciū. Si āt ꝓbet q iste sollicitauit eū ⁊ q recepit ꝑciū vēditionis elidit̄ vtraq; ps exceptiōis. s. qō volūtarie vēditus fuit: ⁊ assecut⁹ fuit ꝑciū: ⁊ ēt sm legē mosayca̅ glibet se poterat vēdere: vel pmitti vēdi ab alio vt pz Exo. 21. ⁊ Leui. 25. c. (Interficiet.) In h̄ furto imponit̄ maior pena q̄ in alijs: ga in nullo alioꝝ imponit̄ pena mortis sz solutio quintupli vel q̄ꝺrupli siue ꝺupli vt pz Exo. 22. c. † hic aūt pp ꝺignitatē hoīs iponit̄ pena mortis. (Auferes malū ꝺe medio tui). i. malū culpe vt indirectio culpe ordinet ꝑ regulationē iustitie vel. (Auferes malū). s. malū ꝺamni: ga si relinquat ipunitus non formidabit postea cōmittere similia. (Obserua diligēter.) Dic ponit̄ sm ꝺe pena ꝺiuina. (Obserua plagā lepre.) Ut nō incurras in eā. ¶ Ex hoc notat q ista plaDe pena ꝺiuina. ga a ꝺeo spāliter infligebat pp pctā: iō cauēdo a peccatis cauemus a lepra. Et pz ēt. ō. ꝺe maria q̄ a ꝺeo pcussa fuit lepra: ⁊ infligebat ꝓncipaliter ista plaga pp ꝺuo. ¶ Prio pp murmuratiōnē ꝺe ꝑlatis ⁊ maioribus vt pz ꝺe maria q̄ murmurauit ꝺe moyse vt pz nu. 12. c. ⁊ pcussa fuit lepra. ¶ Scōo pp inobediē-
Qō.3. A Plaga lepre pp qd spāliꝝ infligebatur a ꝺeo. tiā ad sacerdotes vel quoscūq; ꝑlatos spirituales: ⁊ ita pcussus fuit lepra rex ozias: ga noluit cōsentire sacerdotū mandato ne thurificaret sz vsurpauit offiū sacerdotale offerēdo incēsuz vt hr̄. 4. re. 15. c. et. 2. pali. 26. c. ⁊ hoc est qō subdit̄. (Sz facies † †

cunq; docuerūt sacerdotes leuitici generis.)Quia si nō feceris
† ea incurres morbū lepre: hra hebraica est brenioz hic. s.(Obser-
ua ī plaga lepre sz facies q̄cūq; docuerint te).i.obserua q̄ si in-
curreris plagā lepre vt facias sm mādata sacerdotū:ga ipsi iu
dicabāt aliquē leprosum vel nō leprosum faciēdo diuersas ce-
rimonias:de qb⁹ Leui. 13.et. 14.c.sz magis docebat pria expo
† sitio sm vtrāq; hraz ps p exēplū qō inducit de maria.(Memē
tote q̄ fecerit de⁹ vester marie.).i.q̄ pcusserit eā lepra:ga mur
† murauit ō moysen vt ps nu. 12.c.(In via cū egrederemini de
egypto).s. 20.anno ab exitu de egypto ī mēse tertio vel q̄rto il
lius anni in māsiōe q̄ dr aseroth z māsit ppls septē dies pp im
mūdiciā marie donec mūdaret vt ps nu. 12.c.istud exēplū nō
ageret ad ꝓpositū in scā expositiōe:iō tenēda est pria:nā ī ꝑ-
ma expositiōe dr q̄ cauere dz qlibet ne īcurrat maculā lepre:z
ad b̄ dz sacerdotib⁹ obedire qbus obediēdo nō fit lepra:z idu
cit exēplū de maria q̄ ga nō obediuit sed murmurauit de moy
se vt ps. ō. 12.c.nu. fuit percussa plaga lepre:aduertētes aūt ad
ipsaz punitionē obedientes diligēter nō murmurātes de ꝑla-
tis nr̄is:tñ scōm scām expositionē nō conuenit iste sensus ga
dr ī scā expositiōe q̄ caueamus q̄ in plaga lepre.i. q̄ aliqs
nr̄um habuerit plagā lepre obseruemus ea q̄ mandauerint sa-
cerdotes leuitici gn̄is:z quātū ad hoc nō ꝺuenit exēplū de ma
ria:ga maria nō obseruauit spālius mādata data sacerdotib⁹
qualiter se b̄ret in inspiciēdo lepzā vtrū eēt lepra als non:z ad
hoc nihil ꝟgebat exēplū de maria q̄ debuisset ꝺuenire aliquo
mō ī isto casu. s. vt ipa obseruasset spāl̄r:z pp b̄ necesse ē ad ꝑ-
mā expositionē referri ī q̄ innuit de maria:q; maria nō obser
uauit spālius mādata data sacerdotibus q̄liter se b̄ret i inspiciē
do lepzā vtrū eēt lepra als nō:z ad hoc nihil agebat exēplū de
maria qō debuisset ꝺuenire aliquo modo in isto casu. s. vt ipsa
obseruasset spāliter z pp hoc necesse ē ad ꝑmā expositionē re-
ferri in q̄ innuit de maria q̄ lepra fuerit ei data in plagam:ga
nō fuit obediēs mādatis superiox:aut ga murmurauit de eis
ex quo nos moniti multū debemus talē plagā lepre cauere:z b̄
ponit̄ b̄ spāliter:ga plaga lepre faciebat quādā maiorē irregu-
laritatē q̄z aliq̄ alie īmūdicie:ga q̄dā īmūdicie erāt q̄ vetabāt
hoīez ab accessu ad loca sacra:sicut si qs tetigisset domuz in q̄
erat aliqs mortuus:vel aliqd qō staret in domo mortui vt ps
nu. 19.c.z sic de similibus:si qs tñ tetigisset eum q̄ sic īmūdus
erat nō ꝺtaminabatur vel res que ad eū accedebat nō erat cō
taminata z iste erat minimus gradus cōtaminatiōis legalis:
alie aūt similes ponūtur Leui. 11.et. 15.scōm genus īmūdicie
erat q̄z aliquis nō solū erat īmūd⁹:sz etiā quicūq; cū tangeret
erat īmūdus:z nō solū homo tangēs illū sed etiā res inanima
te:vt patet de muliere que patitur mēstruuz tpe determinato a
nā. s. in quolibet mēse:quia ista nō solū erat immūda in se sed
etiā tangētes eā īmundi erāt:z arcebātur ab ingressu sanctua-
rij vt patet Leui. 15.c.z durabat īmūdicia in eo qui tangebat
B eaz vsq; ad velperā z lectus in quo sedebat z qcquid ipsa tan
geret īmūd⁹ erat:z si aliquis vir aut femina tangeret lectū eius
īmundus erat p totā illā diē:z lauabit vestīmēta sua:z oia va
sa q̄ tangeret īmūda erāt:si vero aliquis vir coiret cuz ea erat
īmūdus septē diebus eodē modo quasi de muliere que pati-
tur fluxuz sanguinis nō in tēpore menstruali:quia eadez fient
in ea vt habet Deuter. Leui. 15.c.in isto scō gradu ꝺtamina
tiōis lz ista cōtaminarēt tactu suo alias res:tñ nō excludeban-
tur a castris alij erāt cōtaminati qui nō solū erant in se cōtami
nati et tactu suo alios inficiebant: sed etiā excludebātur a ca-
stris vt viri fluentes semine:quia patētiores sunt z abomina-
biliores z īsanabiliores:ideo mādabat deus specialiter ab ista
īmūditia esse cauēdū:etiā q; ista p peccatis magis q̄z alie ipzi
† mitur.(Luz repetes.)Dic ponitur sm de ꝓmox pietate z cō
De ꝓmo tinet duo. ¶Primū de redditiōe pignox. ¶Scōo de solu-
rū pietate. tiōe mercedū ibi.(Nō negabis mercedē).(Cū repetes a proxi-
De reddi- mo tuo.)Intelligit̄ q̄ debitoz soluere nō p̄t:z creditoz vadit
tiōe pigno ad domū eius accepturus pignoza.(Nō ingredieris domū vt
rum. pignus auferas.)Quia iniuria fieri dr cū aliqs domū alterius
inuito eo ingredit̄:vel ga si tu intrares ad accipiēduz pignus
C acciperes qō velles de meliozibus q̄ videres:sed deus vult q;
paup det qō voluerit:vel ga si intrares domū eius posses vi-
dere aliqua de qbus ipse verecūdaret̄.(Sed stabis foris.)Ad
accipiēdū qcqd dederit.(Nō pnoctabit apud te pign⁹.)Quia
in illo dormit paup:intelligitur de pignoribus q̄ ad lectū perti
net que necessaria sunt p nocte z vocant̄ largo mō vestīmēta:
ꝓprie vestīmēta sunt qbus p diē ꝺtecti ambulamus:z pōt etiā
accipi ꝑ vestīmēto quo vtimur in die:quia⁹ pauperes pauca le
cti habētes stramēta vestibus quas p diē induunt noctibus cō
tegūtur:z eodē mō si sit pignus cuius vsus sit necessariuz p diē
z nō p noctē pnoctabit apud creditorē:sz ī die reddetur paupe
ri debitoriz z sic quotidie reddēdo cōmoueret creditoz debito
rem vt laboraret ad solutionē:z verecūdia ductus citius per
solueret.(Ut habeas iustitiā coram deo tuo).i.vt deus tuus re-
putet tibi hoc ad iustitiā. ¶Et vocat hic iustitiā q̄ legalis ē Qō.4
z est oīs virtus:z vocatur maxima virtus lucēz quasi lucifer z A
hesperus vt ps. 5.ethi. Iste modus loquēdi de iustitia est fre- Iustitia
quētatus in scripturis. s. vt quilibet bene operās voceť iustus gd ī ꝑ-
cū dr:iustus vt palma florebit in domo dñi:z alibi iustus coz posito.
suū tradidit ad vigilandū diluculo ad dominū qui fecit illū et
sic de ceteris:nō potest aūt hic accipi ꝑ iustitia pticulari:ga nō
solū sunt isti boni secūdū iustitiā distributiuā z cōmutatiuā:sz
etiā secūdū alias virtutes:z fortitudinē:z tēperātiā:z ceteras. Dupler
diuiditur aūt ista iustitia in duas. s. in particularē z legalē:iu- iustitia.
stitia particularis est quedā virtus specialis directiua secūdū
quā homo bene se habet ad alterū in his q̄ ptinēt ad cōmuni
cationē vite vt circa honores:circa pecunias:circa dāna z lu-
cra:ꝑ istā iustitiā cuicūq; damus qō suū est siue honorē:siue re- Partica
uerētiā:siue pecunias:vel quodcūq; aliud:z de hac iustitia lo- laris iu-
quit̄ apostolus ad ro. 13.c.dicēs reddite ergo omnibus debi- stitia est
ta:cui tributū cui vectigal cui honorē honorē:nemini q̄cq; de- duplex.
beatis nisi vt inuicē diligatis.hec aūt iustitia particularis b̄ipar-
titur in cōmutatiuā z distributiuā. ¶Distributiua est in q̄ de
bonis alicuius cōitatis vel vniuersitatis collegij:aut societatis
equaliter ꝑmia z pene aliquibus distribuūtur cōsideratis me-
ritis causarū:vel dignitatibus ꝑsonarū. ¶Cōmutatiua est sm
q; aliqui duo inter se recte cōmutant in quocūq; genere cōtra-
ctus siue cōmutatiōis occulti:siue manifesti volūtarij:siue vio-
lēti:de volūtarijs apparētibus vt in emptiōe:z vēditiōe:mu-
tuatiōe:z fideiussiōe:vsu z depositiōe:z conductiōe:in occultis
vt in mechia beneficio seductione serui reductiōe dolosa occi-
sione paragogia falso testimonio:in manifestis vt violētis vt
in verberatiōe z vinculatione morte atq; rapina:ozbatiōe:ac-
cusatiōe:iniuriatiōe:qualiter aūt distributiua iustitia ī. 4. mini-
mis. i. in. 4. terminis sit z qualiter attēdatur ibi equalitas scōz
geometricā ꝓportionē:z qualiter in cōmutatiua teneatur me-
dietas arithmetica:z qualiter in vtraq; attēdatur mediuz rei et
nō rationis ꝓlixiozis inquisitionis est nec multū tangit: ideo
obmitto:distinguit̄ aūt ista iustitia pticularis siue ꝺmutatiua
siue distributiua a qualibet alia virtute pticulari:quia q̄libet
aliarū est circa aliquā passionē:z ꝑncipaliter est ad bonū babē B
tis. s. qualiter bene se habeat intra se ꝺtra insultos deordina-
tos passionū. iustitia aūt pticularis ꝑncipaliter est in regulatio Justitia
ne actionū q̄ sunt ad alterū:iō iustitia vocat̄ bonū alteri⁹ z nō legalis
babētis vt ps in ꝑncipio. 5.ethi. ari. ¶Justitia legalis multi- dr multi
pliciter dr. ¶Uno mō iustitia legalis ꝑ q̄libet virtute speciali pliciter.
ꝓut ꝑter finē suū pticularē bz quēdā aliū finē cōmunez quez Primo
intēdit lex:z ga lex pcipit oēm actū virtutis vt est ad bonū cō- modo.
mune:iō oēs virtutes simul sumpte faciēt vnā iustitiam lega
lem:sicut plures habitus pticularis in speculatiuis ꝑ aggrega-
tionē faciūt vnū habitū q̄ est vna sciētia corporalis:z sm istuz
modū ꝑt vocari tēperātia legalis:z māsuetudo legalis inquā-
tuz q̄libet earū ꝑt ordinari in altiorē finē. s. in bonuz cōmune.
¶Sed ista positio nō multū ꝺuenit intētiōe ph̄i nec veritati: Obiect.
qō ꝓbat̄ ga obiectū determinatū facit habitū eē determina-
tuz:cū habitus rescipiat spēm ab obiecto. s. iustitia legalis bz
obiectū distinctū ab obiectis aliarū moraliū virtutū:ga inten
dūt bonū cōitatis:alij aūt habitus intēdūt quoddā bonū pticu
lare:ğ erit destinatus habitus ab alijs. ¶Et si rīdeas q̄ nō oz Rñsio.
poni iustitiā legalē habitū distinctū ab alijs virtutibus q̄ oēs
virtutes habeāt sua obiecta pticularia:deinde ordinent̄ in bo-
nū cōe:nec erit aliqs habitus q̄ spāl̄r sit circa bonū cōe. ¶Sz Impro-
boc nō valet:ga nulla virtus bz duo obiecta sicut nulla res bz batio.
duas essentias quarū spēruz:nisi forte illa obiecta bēat sub or
dineta. s. q̄ ad vnū sit ꝓius z ad aliud scōario z ad vnū sit per
se a quo recipiat eē:z ad aliud sit p accidēs:tūc ergo q̄ro vtruz
virtutes sint ꝓio ad obiectū qō ē bonū cōe:vel ad bonū pticu
lare:si aūt dicas q̄ ꝓio sunt ad obiectū cōe hoc falsuz ē ga ab
illo reciperēt spēm:z cū illud sit vnū z simplex:ğ virtutes oēs
erūt simplr vna vtus z vna spēs:qō ē falsuz z abusio. Si āt ꝓi
mo sint ad obiectū z bonū p se recipiēt spēz ab vllo z p accidēs
erūt ad bonū cōe. hoc āt incōueniēs est:ga cū bonū cōe melius
z diuinius sit bono pticulari vt 1 ethi. 1 ethi. oportebat p se et
magis illud intēdere q̄z bonū pticulare:sz iste virtutes nō pñt

ergo

ergo oād⁹ est alius habitus q̄ ꝑmo ⁊ p se sit ad bonū cōe ⁊ oi
rigat actus habituū pticulariū ad cōe bonū. ¶ Itē qz cū isti ha
bitus sint oe se ad bonū pticulare nō pñt esse ad bonū cōe nisi
ab aliquo dirigātur supiori qō p se sit in bonū cōe: oportebat
ergo dari iustitiā legalē: q̄ p se ⁊ totalr sit in bonuz cōe oportebit ergo dari iustitiaz legalē que p se ⁊ totalr sit in bonū cōe: ⁊
deinde ceteras virtutes ordinet in bonuz cōe. ¶ Itē qa dicimus q̄ iustitia legalis est virtus ꝓpria ꝑncipis: ſz nō est dōm
q̄ oīs virt⁹ sit virt⁹ ꝓpria ꝑncipis: g̃ iustitia legalis nō ē oēs vtutes simul sumpte: ⁊ pz qa ꝓpriuz distinguit̄ ꝫ cōe: si g̃ dat̄ aliq̄
virtus ꝓpria ꝑncipi ergo oz dari aliquā cōem: ſz si oēs virtutes simul eēnt iustitia legalis oēs virtutes essent virtus ꝓpria
ꝑncipis: ⁊ nulla eēt cōis qō repugnat ex natura rei. ¶ Itē idē
nō distinguit̄ ꝫ seipm: ſz iustitia legalis distinguit̄ ꝫ iustitiam
pticularē: ergo iustitia legalis nō erit oēs virtutes simul sumpte: añs pz p arist. 5. ethi. ¶ Alio mō accipit̄ iustitia legalis ꝑ
oī virtute ita q̄ q̄libet virtus voceť iustitia ⁊ habēs quālibet
voceť iustus ſm q̄ oēs ꝺueniūt cū diffinitiōe iustitie. nā iustitia est ostās ⁊ ꝑpetua volūtas reddens vnicuiq; qō suū est vt
pz instituta de iustitia ⁊ iure i ꝑncipio: siue qō iustitia est habitus inclinatiuus ad reddēdū vnicuiq; qō suū est. Jn eo āt qō
aliqs bñ se hz reddēdo qō suū est oz iustus est: si aliqs bñ se hz
ad deū reddēdo aliqd qō oz deo: ⁊ bñ se hz ad oēm hoiem red
dēdo id qō oz cuilibet hoī vt pz in. 8. et. 9. ethi. ⁊ bñ se hz ad se
ipm reddēdo sibi id ad qō sibiipsi teneť: ergo i oī bene se hr̄e ē
iustitia ⁊ nō sunt plures ad quos nos bene habeamus ergo ad
oēs ad quos bene habemus est iustitia: ſz virtutes sunt ad h̄ q̄
ille q eas hz bñ se hēat ergo oēs virtutes quātū ad hoc sunt iustitia q̄dā. nā latria ſm quā deū colimus est iustitia: qa ei cultū
debemus ⁊ inquātū ei reddimus iuste agere dicimur: pietas
ēt ſm quā ꝑes honoramus est q̄dā iustitia ſm q̄ tenemur parētes honorare tāq̄ deos vt pz in. 9. ethi. p ari. tēperātia ē q̄dam iustitia ſm quā nō fornicamur cū vroze alterius qō ē facere illi ad qō tenemur illi: ⁊ māsuetudo est q̄dā iustitia ſm p
eā cōpescimus iracundiā: ⁊ nō ꝓcutimus vel cōuiciamur alicui
ad qō ei tenemur. Et fortitudo est q̄dā iustitia inquātū p fortitudinē nō deserimus aciē pugnatoꝝ: ⁊ nō fugimus: nec dimittimus arma ad qō obligamur cōmunitati eodem mō faciliter
de oībus alijs virtutibus moralibus pz applicatio ⁊ differunt
isto mō virtutes: qa inquātū p temperantiaz hz se aliqs ad certum obiectū. ſ. ad delectatiōes ⁊ tristitias ad q̄s non se hz p liberalitatē: distinguit̄ tēperātia a singulis ⁊ inquātū q̄libet ista est p quā aliqs se habeat bene ad aliquē vocatur iustitia: ⁊ iste
modus accipiēdi iustitiā frequētissimus est in sacra scriptura
vt pz ad hebr. 11. c. ſ. iustus ex fide viuit. i. fidelis nā si accipiatur iustus ſpāliter ꝑ eo q hz iustitiā pticularē nō est verꝫ qō iustus viuat ex fide: sed magis ex actu iustitie in ꝺmutādo vel distribuēdo cū q̄libet habitus cōseruet̄ p suū actū: sic ēt oz ad ro.
10. c. corde creditur ad iustitiā. i. ad hoc qō aliqs sit fidelis et
bonus acceptus deo oz vt credat corde: ⁊ p illā solā credulitatem est bonus sic ēt Heñ. 15. c. ſ. credidit deo abraā ⁊ reputatū
est ei ad iustitiā. naz istud credere qō abraā habuit ad deū fuit
actus fidei ⁊ nō poterat ei imputari istud credere nisi ad fidē:
oz tñ q̄ reputatū est ei ad iustitiā. ſ. ad iustitiā legalē: qa ſz esset
actuz fidei istud credere: qa tñ tenebať deo credere ꝓpter eius reuerētiā sicut aliqs soluere alteri decē q̄ accipit mutuata cū credidit egit ad qō tenebať: iō deus reputauit ei ad iustitiā tanq̄
si aliqō alterū deo debitū psoluisset: sic ēt accipit̄ hic cū dicit̄.
(Et habebis iustitiā coram dño deo tuo). i. deus reputabit te iuste egisse reddēdo ei vestimētū q̄ indigebat. nā ſz istud reddere sit actus misericordie: quia tñ hoc exhibere paupibus: ⁊ totaliter egentibus debemus dicimur iustū agere talia faciētes: iste modus accipiēdi iustitiā est ꝺnieētissimus sacre scripture: qa plereq; auctoritates in ea reperiūtur de iustitia q̄ ad
hūc sensum necessario reducende sunt: nō tamē ꝺnenit mō loquēdi arist. qa ſm arist. ponit̄ iustitia legalis vt vnus habitus:
hic aūt sunt multi habitus quot sunt pticulares virtutes ꝑ hac
pte faciūt oīa argumēta q̄ posita sunt i supiori mō loquēdi de
iustitia: ⁊ hoc nō ad ꝓbādū q̄ sacra scriptura nō sic accipiat ſz
ad ꝓbādū q̄ nō sic accipit ari. Nec est incōueniens modū loquēdi sacre scripture discrepare hic ab aristo. quia in pleriſq;
sacra scriptura ꝓpria significata dictionū nō obseruat: arist. āt
obseruat ⁊ sic scriptura ponit iustitiā ꝑ quolibet de multis habitibus: aristo. aūt accipit ꝑ vno habitu. ¶ Alio mō volūt q̄dā qō iustitia legalis sit obediētia totius legis: qa lex oīa bona
iubet ⁊ oīa mala vetat vt pz ꝑ arist. 5. ethi. cū oz ꝑcipit aūt lex
oēm actū virtutis: ꝑcipit. n. opa fortis facere vt nō derelinquere aciem: nec fugere: nec abijcere arma: ⁊ q̄ temperati vt puta
nō mechari nec conuitiari ⁊ que mansueti vt puta nō ꝓcutere:
nec cōtendere: filr aūt ⁊ ſm alās virtutes ⁊ malitias has quidē
iubens: has aūt ꝓhibens cū ergo hō agit aliqō bonū qō mandat lex: ga illud mādat lex vocať iustus legalr ⁊ hoc mō actus
oīum virtutū pñt accidere in iustitia legali: si. n. aliqs non fornicetur: qa turpe est solū ille est temperatus: si aūt non fornicetur qa lex ꝓhibet vocať iustus legalr. ⁊ hoc tenet aliquo modo Franciscus de mayronis sup tertiū sniarū. ¶ Sed nō ꝓprie oz q̄ iustitia legalis sit obediētia: ꝑmo qa iustitia legalis ē
ampliꝰ ⁊ nobiliꝰ q̄ obediētia. Ampliꝰ quidē qa obedientia solū extēdit̄ quātū ad ea q̄ in lege scripta sunt: vel a rectore
politie i perant̄. iustitia āt legalis ordinat oēz actū humanū:
null⁹ est. n. act⁹ de quo est data lex: siue nō sit data quē ad bonū cōe ordinare non possimus. ¶ Itē qa iustitia legalis nobliꝰ est q̄ obediētia: qa ꝓfectior ⁊ altior rō est diligere q̄ obedire: ſz iustus legalis facit oīa ad bonū cōitatis non qa lex mādat illa ſz qa talia fieri vtile cōitati ⁊ bonū ē: ergo excellētior ē.
¶ Itē si iustitia legalis eēt obediētia nō eēt finis legaliꝫ iustitie bonū cōe: ſz obedire legi ⁊ lz obediēdo legi faceret ad bonū
cōe: tñ intētio faciētis eēt ꝑ se obedire legi: ꝑ accidēs āt ꝓcurare bonū cōe lz lex oīa ad bonū cōe ordinet sed ꝺtrariū vult ari.
in. 5. ethi. ſ. q̄ sicut iustitia pticularis est ꝑ se ad bonū cōmune.
¶ Itē qa iustitia legalis oz ꝑciosissima virtutū ⁊ fulgens iter alās sicut lucifer ⁊ besper⁹ inter stellas: vt pz in ꝑncipio. 5. ethi.
Et hoc qa est de matio bono cū alie virtutes itēdāt quodā bonū pticulare: ſz intēdere bonū cōe est maius bonū q̄ obedire legi: g̃ iustitia legalis est de cōi bono: ⁊ non de obedientia añs pz
qa lex posita est ꝓp cōe bonū cū sit q̄dā mēsura vel regula directiua actuū humanoꝝ in bonū cōe vt est de se notū: ⁊ pz sepe i
5. ethi. nisi sit apostedia sinenos. i. lex posita sine rōne q̄ ꝓprie
nō vocať lex. finis aūt semp pfectior est bis que sunt ad finē vt
pz. 1. ethi. i ꝑncipio. ¶ Itē pz h̄ clarissime qa iustitia legalis est
ꝓpria virtus ꝑncipis: cū ipe sit ꝑsona publica. Et sicut alij se habēt ad bona pticularia tāq̄ ad bona pticularia ⁊ adequata: ita
ꝑnceps se oz hr̄e ad bonū cōe tāq̄ ad quodā bonum ꝓpriū et
adequatum: sed ꝑnceps nullā obedientiā hz: qa legibus subiectus non est: ergo iustitia legaliꝫ non est obediētia. accedēdo āt
in radice ad positionē aristo. ꝺm est q̄ iustitia legalis est q̄daz
virtus que in eēntia sua vna est ⁊ pticularis: sicut q̄libet alius
habitus sed oz virtus g̃ialis: qa eius actus est ordinare actus
oīum virtutū in bonū cōe: q̄libet. n. virtus hz ꝓpriā mām: ⁊ ꝓpriū bonū qō est finis: finis aūt tēperātie est vt aliqs intra seipm bene disp̄situs sit ad delectatiōes ⁊ tristitias: finis fortitudinis est vt bene se habeat hō ad timores ⁊ audacias: et sic
de qualibet alia virtute. finis aūt iustitie pticularis est bonum
pticulare alterius: qa oīs iustitia bonū est alterius q̄z habētis:
finis. n. iustitie pticularis cōmutatiue est bonū eius cū quo cōmutatur finis distributiue iustitie est bonū eoꝝ qbus aliqd distribuitur. finis āt vel bonū legalis iustitie est bonū cōe totius
politie: ideo ordinat oēs virtutes ad bonū cōe: nec hz aliqō bonū ſpāle: vel mām ſpālē sicut cetere virtutes: g. n. recte cōmutabat ꝑ iustitiā pticularē itēdebat bonū illi⁹ cū quo ꝺmutabat
ꝓput ē qdā hō singularis. Justitia legalis facť vt iste ꝺmutet cū
illo hoīe singulari recte: non vt est qdā hō singularis sed vt est
quedā ps ꝺmunitatis politice: iō ꝑtio intēdit bonū cōe q̄z bonum pticulare: ⁊ ob hoc bene facit isti qa bonū istius redūdat
in bonū cōe vt ps illius est. Justitia aūt hz se dicit quādā equalitatē vt pz. 5. ethi. equalitas āt nō est ad se ſz ad alterꝫ: iō oīs iustitia ad alteruz ē: ſz alterꝫ accipit̄ duplr. ¶ Uno mō alterum. i.
aliud singulr consideratū ⁊ sic iustitia particularis est ad alterum cum quo cōmutamus: vel cui aliqd distribuimus. ¶ Alio
modo oz ad alterū. i. ad ꝺmunitatem: ⁊ sic q̄libet ps cōmunitatis cū bene se hz ad ꝺmunitatē oz bene se hr̄e ad alteruz: ⁊ hoc
modo iustitia legalis oz ad alterū: qa ꝑ eam quilibet de cōmunitate ordinat oēs opationes suas ad bonū cōitatiꝫ: ⁊ cum oēs
boies q̄bus ꝺmunicamus aliquo modo ꝑtes ꝺmunitatis sunt
⁊ bonum cōe resultet ex bonis ꝑuatoꝝ coniunctiꝫ: quando cuz
aliquo iuste cōicamus ideo iuste cōicare debemus vt bonuz illius ps boni cōis est: hoc modo ordinamus actū iustitie pticularis in bonū cōe ꝑ iustitiā legalē. Actus aūt aliarū virtutū de se non sunt ad alterꝫ ſz ad quodā bonuz pticulare nr̄m vt intra nos bene disp̄siti sumus: sed qa nos ipſi ꝑtes sumus cōitatis
tūc actus istaꝝ virtutū ad bonū cōe ordinabimus si iō fortes eē
volumus: qz p h̄ rē publicā defendimus: vel si tēperati vt p h̄

Lōtra ſrāciscū mayro. Justitia legalis ē ampliꝰ ⁊ nobiliꝰ obediētia.

Finis pfectior est bis q̄ sūt ad finē.

Alterū ꝺplex est.

Quid iustitia legalis iuxta arist. opinionē. Finis tēperātie.

non noceamus alijs cū inebriati fuerimus q̄ sunt ptes politie: vel ne p incōtinentiā alicuius vrozē de adulterio sollicitemus qō ad iniuriā alicuius de cōmunitate redūdat: ⁊ sic de qualibet alia virtute: ⁊ sicut se hz ista virtus inter mozales ozdinādo alias ad bonū cōe qō est excellētius bonis particularibus ad q̄ ozdinātur alie virtutes de se: ⁊ iō laudabilioz ē ⁊ melioz alijs inquātū bonū cōe melius est ⁊ diuinius bono pticulari: vt ait arist. 1. ethi. in p̄ncipio ita charitas se hz inter virtutes theologicas q̄ ozdinat actus oīum virtutū theologicaꝝ siue mozaliū ad deū q̄ est obiectū ⁊ bonū summū: ⁊ tū excedit ꝓportionaliter ista charitas legalē iustitiā quātū deus excedit bonū cōe ciuitatū: sicut excedebat iustitia legalis iustitiā pticularē sicut bonum cōe bonū priuatū: charitas. n. cū ex natura sua habeat deū ꝓ obiecto ⁊ fine: ga p eam diligimus deū ꝓpter se ozdinat oēs alias virtutes in deū vt in finē. alie enim virtutes theologice hz deū ꝓ obiecto habeāt nō tū habēt eū necessario ꝓ fine: ideo charitas ozdinat actū spei q̄ est de deo vt de obiecto in deum tāq̄ in finē ⁊ sic de actu fidei: virtutes āt mozales nō hñt deum necessario ꝓ obiecto: nec ꝓ fine sed obiecta sunt q̄dā actiones vel passiones. fines aūt sunt q̄dā bona pticularia in habētibus illas: hz p charitatē ozdināt in deum. s. vt sumus temperati pp deū fortes ⁊ iusti ⁊ sic de ceteris: est aūt ista iustitia legalis fm essentiā q̄dā habitus pticularis: sed quātū ad virtutē vel potentiā suā est generalis: q̄ actus aliarū virtutū in bonū cōe ozdinat: ista aūt est ꝓpria virtus p̄ncipis: ⁊ in eo respicit bonum cōe tanq̄ obiectū ꝓpriū: ita. n. bonū cōe est obiectū ꝓpriū p̄nci pi sicut bona pticularia sunt bona ꝓpria subditis: vocat ät ista virtus iustitia legalis. ga p eam ꝛordamus legi ozdinanti oīa in bonū cōe: lex. n. oīa bona opera p̄cipit. nā p̄cipit opera fortis facere puta non derelinquere aciem: nec fugere: nec abijcere arma: ⁊ q̄ tēperati vt puta non mechari nec cōuitiari: ⁊ que māsueti vt puta non pcutere: nec contendere: similiter autem ⁊ secundum alias virtutes ⁊ malicias: hec quidē iubens: hec autez ꝓhibēs vt ait arist. in. 5. ethi. hz enim iste virtutes in isto textu ari. notate habeāt alios actus q̄ sunt ad bonū habentis: tū lex mādat opa eaꝝ q̄ sunt ad bonū cōe: ⁊ pticularū politie p̄ncipaliter sic nos p iustitiā legalē oīa bona facimus vt tēdunt in bonum cōe: de iustitia legali magnus sermo haberi oz: sed hec aliqualiter eius nobis nām inquirētibus insinuabāt. s. quō ad ceteras virtutes se habeat.

¶ (Nō negabis mercedē.) Dic ponit fm de solutiōe mercedū: negare mercedē quōcunq̄ fiat malū est: quia cōtra iustitiā distributiuā est: sed peius est negare mercedez indigentis: ga ꝓ pzie indigētes vocantur qui nihil aliud habent vnde viuant. (Indigentis vel pauperis.) Quia hz pauperes aliquid habeāt tū illud paucū est iō mercede sua indigent. (Fratris tui). i. iudei fm carnē ⁊ aduene. i. ouersi de gētilitate ad ritū iudaicū ⁊ idē esset dōm de gētili q̄ faceret eis aliqua opa vt pz de seruis hiraz regis tyriozū q̄ gētiles erāt ⁊ scindētes cedros ⁊ abietes ꝓ tēplo salomonis magnas mercedes repoztabāt vt hr̄. 3. re. 5. c. hz ga rara cōicatio erat hebreis cū gentilibus: non ponit de mercede gentiliū. (Qui tecū mozatur ⁊ intra portas tuas est.) Loquitur ad totū populū: ga isti peregrini habitabāt cū populo intra portas suas. i. in ciuitatibus eius. (Sz eadē die reddes.) Qz cōiter isti mercēnarij nō hñt aliud vñ viuāt nisi mercedē quotidianā. (Et ex eo sustētat aiam suā). i. vitā suā: iō q̄ tollit mercedē tollit vitā: vt hr̄ ecclesiastici. 34. panis esurientum vita eorū est: q̄ defraudat illū vir sanguinis ē. (Ne clamet ō te ad dñm.) Tria pcta clamāt ad deū. s. effusio sanguinis innocentis vt pz Geñ. 4. c. sanguis fratris tui clamat ad me de terra. ¶ Scōm est vitiū sodomiticū Geñ. 18. c. descēdā ⁊ videbo vtrū clamorē q̄ venit ad me ope cōpleuerint. ¶ Tertiuz est defraudatio mercedis labozātis vt hr̄ Ja. 5. c. ecce merces operarioꝝ vzoꝝ q̄ messuerūt terras vzas q̄ fraudata ē a vobis clamat ad me: ⁊ clamoz eoꝝ in aures dñi sabaoth introiuit. (Et reputet tibi in pctm.) Sicut nullo mō dare mercedē opario ad magnuz pctm reputat ita differre solutionē: ga in vtroq̄ laborās dānificat. (Nō occidēs pzes.) Dic ponit tertiū p̄ncipale. s. de iudeoꝝ eqlitate: ⁊ tāgit duo. Prio de ꝓtentiosis iudicijs. Secundo de gbuldā opib⁹ pijs ibi. (Nō auferes.) (Nō occidēt patres.)

Qō. 5. A

¶ Scōm lr̄az caldaicā ē sensus q̄ nō occidēt pzes ꝓ filijs. i. filijs ꝓhibētibus testimoniū ō ipsos: vel ecōtrario. i. q̄ nō cogātur pzes testificari i cā criminali⁹ itēta ō filios ꝓ q̄ ꝓbata mozi deberēt: ga ō nāli pietatē est q̄ pzes cogāt aligd dicē ꝓ quo filij occidāt ⁊ ecōtrario. ¶ Itē ga darēt maxima occasio periurij nāli affectiōe ad vitatis subuersionē inclinate. ¶ Uel ꝓt itelligi de morte fm cāz ita q̄ ꝓ his q̄ fecit pr̄ nō occidāt filij ⁊ ecōtrario. ¶ Et si arguit q̄ aliq̄n de⁹ occidit pzes ꝓ filijs: vel potius filios ꝓ pzibus: ga visitat pcta patrū vsq̄ in tertiā ⁊ q̄rtā gñationē vt hr̄ Exo. 34. ⁊. 8. 5. c. ¶ Rūr q̄ ista lex ponit iudicib⁹ ita q̄ ipi nūq̄ mādēt occidi pzes ꝓ filijs vel ecōtrario: de⁹ āt legē sibi nō ponit iō occidet q̄lr voluerit. ¶ Pro quo sciēdū q̄ mozs tripler ē. s. corpalis: spūalis: ⁊ eterna: iudices. n. non pñt occidē morte spūali. i. morte culpe: vel morte eterna. i. gehēne. s. faciēdo aliquē carere gra vel eū trudēdo i gehēnā: siue hō iuste vellet siue iniuste: ⁊ vtraq̄ mozs ista² ē mozs aie de qua Matt. 10. c. nolite timere eos q̄ occidūt corp⁹: aiaz āt occidere nō pñt. ¶ Tertia mozs q̄ ē corpalis dari pt a iudicib⁹: ⁊ iō circa istā regulat eos hō lex ne pzes ꝓ filijs occidāt: ga boies solū iudicāt q̄ extra sunt vt hz. 1. re. 16. c. iō q̄ culpabilis inuenit mozi oz: null⁹ āt ali⁹ quātūcūq̄ ei amore ꝛsocietate ꝛsanguinitate vel affinitate ꝛiunct⁹ ꝓ eo mozi oz iudicio humano: de⁹ āt quālibet mortē istarū irrogare pt. Sz mortē eternā. i. gehēnē nūq̄ irrogat vni ꝓ pctis alteri⁹: hz q̄cunq̄ eā incurrit ꝓpriis ōmeritis eā incurrit: ⁊ de hō grue itelligi pt illud Eze. 18. c. aia q̄ peccauerit ipsa morietur. sic ē ēt de morte spūali q̄ ē pditio gre: vel nō appositio siue iduratio. mortē spūalē q̄ pditio gre ē sol⁹ peccator cauſat deo nihil agēte: ga cū gra nō cogat nec necessitet liber arbitriū qlibet pt gram acceptā pdere ō eā ꝓ passionē agēdo: et hō solū ē deficē i quo de⁹ nō hz aliquā causalitatē: vocat ēt mozs spūalis nō appositio gre: sic̄ vita spūalis appositio gre: ⁊ hanc mortē ⁊ vitā sol⁹ de⁹ operat cū ad eū solū ptineat gram apponere vel nō apponē: ⁊ tūc ꝓprie spūal⁹ de⁹ occidit qñ in maxia necessitate gram nō apponit vt in fine vite. Et ista mozs nulli infligit̄ pp pctā parētū: nūq̄. n. legit̄ nec est possibile manente dei iustissima ordinatiōe q̄ ex eo q̄ pr̄ mal⁹ fuit q̄ de⁹ nō apponat gra filijs: ga cū mozs spūalis sit ꝛmediata dispositio ad mortē gehēne si mozs spūalis pp pzes infligeret filijs etiā mozs eterna: ga ista hñt necessariā ꝛnexionē: hz nūq̄ mozs eterna infligit̄ vni pp alterꝝ q̄ cē. Infligit̄ āt ista mozs spūalis ex magnis demeritis ꝓpriis: ga sic aliquādo pp pctā meremur tpales punitiones ⁊ pp maiora pcta maiores tpales punitiones intm̄ potrūt crescere pcta: vel totiēs iterata erūt q̄ nulla tpalis pena hz diuinū iudiciū eis cōdigna est: iō punitio fit in nō apponendo gratiā tpe mortis q̄ est maxia penaꝝ necessario inducēs penaz eternā: hz beate aie q̄s deus ex mera gra ante secula elegit hz septies i die cadere ꝓmittanⁱ: ⁊ quātū de se ē cadere pñt i oē malum: hz pseruāt a deo ne in talia cadāt p q̄ mereāt eis graz non apponi. ¶ De morte āt corpali oz q̄ aliq̄n deus occidit aliquē ꝓ pctā sua: aliq̄n aūt pro peccatis parētū. Et nō ē aliq̄ō icōueniēs: ga qlibet quātūcūq̄ iust⁹ debitor mortis est deo pp pctm originale qō obligat ad mortē eternā nisi p spūm sanctū in baptismo vel alis deleat: ⁊ obligat ad mortē tpalē necessario vt ait apls ad hebre. 9. c. statutū ē hoib⁹ semel mozi: iō hz aliqs sit q̄ nullū pctm fecerit: tū occidet eū de⁹ ꝓ legē suā inducēs necessitatē moriēdi: qō q̄ mirū si peccātib⁹ parētib⁹ de⁹ imediate filios mozi faciat quos alio tpe ēt nō peccātib⁹ parētib⁹ eēt morte punitur⁹: maxie ga tūc mozi multū ꝓficit filijs: q̄ si boni fūt ad beatitudiē augumētū valet. Et siue bōi siue mali sint: ad detestationē criminis ⁊ correptionē ꝓficit alioꝝ. ¶ Itē ga de⁹ alia occultissima cognoscit pp q̄ tūc mozi illos bonū ē: iō i similib⁹ mirabilib⁹ q̄ nobis dura videt rla boetij in. 4. ō ꝛso. ꝓsa 5. tenēda ē. s. hz cāz tāte dispōnis: ga tū a bono rectore cūcta fcā fūt recte fcā eē nō dubitez. hoib⁹ āt iudicib⁹ nūq̄ talia facē hz: q̄ nullus eis ad mortē obnoxius ē: ⁊ ga cordiū secreta rimari nō valēt: iō semp errāt: deus aūt istas mortes patrum ꝓ filijs vel magis ecōtrario. s. filioꝝ ꝓ patribus sepe exercuit: vel p creaturas irrōnabiles sicut p aq̄s diluuij: armabit. n. creaturam ad vltionē inimicoꝝ: ⁊ pugnabit cū illo orbis terrarū ꝛtra insensatos vt pz sapiē. 5. c. Sz i illis ags multi paruuli pierūt q̄ nondū actualr̄ peccauerāt cōmittēdo vel obmittēdo: hz solis parētuz iniquitatibus mortui sunt aliq̄n mozīē isti paruuli ꝓ peccatis patrū occidētibus eos angelis malis: sicut i morte ꝓtogenitoꝝ totius egypti inter quos multi paruuli adhuc rōnis ꝰusu carētes mortui sunt vt pz ps. 77. misit in eos iram indignationis sue immissiones p angelos malos. Aliq̄n p angelos bonos sicut in destructiōe sodomoꝝ multi paruuli nōdū peccātes ab illis sanctis angelis q̄ venerūt ad abraā ⁊ loth mortui sunt vt pz Geñ. 18. et. 19. c. aliq̄n moriebantur ꝓ pctō patrū filij ꝓ hominēs ministros dei ad hō exercēdū vt puuli in terra chanaā q̄ nōdū peccauerāt occisi sunt p iudeoꝝ vt pz nuñ. 33. ⁊. 8. 7. c. sic etiam pueri madianitarum vt patet nu. 31. c. ⁊ pueri in regno

regis

Obiect.

Rñsio.

Mozs ē tripler.

De solutiōe mercedū.

Charitas ozdinat actū spei q̄ ē ō deo vt ō obiecto.

De iudeoꝝ eqlitate.

An possint occidi filij ꝓ prib⁹ vel ecōuerso.

De⁹ ꝓpe spūalit occidit.

Nōnullor opinio ō occisiōe filior pro patrum pctis.

regis arad vt pz Num̄.21.c. ¶Aliqui tñ dicūt aliqñ licere q̄ boies occidāt filios pro patruz pctis: ⁊ distīgūt de morte: q̄ aut ꝓsiderat vt ē pena: aut vt ē q̄dā medela. mors.n. vt pena mala est taz in se q̄ in cā: in se q̄ est ꝓportio maxima boni: iō valde mala est: q̄ ee maximū bonū ē. ¶Ité q̄stū ad cāz: q̄ mors infligit pro pctō: ⁊ iō sicut pctm̄ pris nō trāsit ad filiū: nec ſm actū maculaz vel reatū: ita nec mors filio infligi dz. Si aūt consideretur mors vt q̄dā medicina infligi pōt pro pctō pris filio: medicine enim lz amare sint tñ q̄ curatiue sunt accipiunt: ⁊ amaritudo q̄ ibi sumit̄ p aīs sumit̄ vt inducat delectatio q̄ per se intēdit: sic mors inflicta filio pro pre medicina q̄dā est: ideo lz aliq̄ tristitia ibi sit: tñ maius est bonū qō inducit̄ per eā. Et vocat̄ ista mors medicia respectu duor. ſ. respectu ei⁹ q mozit̄: ⁊ respectu totius ciuitatis: pp seip̄m q dez q̄ ille q mozit̄ si patiēter toleret q̄ ī eo act⁹ iustitie exerceat̄ cū nihil boz mereat̄ valde meret̄ ad vitā eternā: lz ista medicia est p aīs: q̄ nō occideret aliqs hō alium vt trāsiret ad maiorē gradū vite eterne. Est aūt ista medicina p se ad salutē ciuitatiſ vt mēbra alia ciuitatis sanent̄: est.n. ciuitaſ quodaz corp⁹ p aggregationē cōpactū ex plurib⁹ ciuib⁹ positis sub eisdez legib⁹. Et sicut in corpore humano pmittimus vnum membrū scindi ne cetera corrūpant̄ vel vt meliorēt̄. Ita in corpore politico vnū mēbrū scindi pmitt̄ p morte vt alia emendent̄: ⁊ sicut aliq̄ bona hō perdi pmitteret vt alia bona vl̄ possessiones sue meliores ⁊ securiores sint: ita in ciuitate cōgregata ex plurib⁹ domib⁹ vna perdi pmitt̄ vt cetere salue sint: nec respiciet vtilitas illi⁹ domus vel oñi sui: lz vtilitas publica. ⁊ iō lz in morte vni⁹ bois pena ⁊ grauatio magna sit ipsi: sed in respectu tanti boni qō ꝓsegt̄ ciuitas nō est maluz: vt. ſ. ad detestationē criminis magni pz noxius: ⁊ filij innocentes moriantur vt ceteri tanta seueritate perterriti a filib⁹ arceant̄. Et quia in ista morte sunt duo. ſ. pena ⁊ medela. Pena que pp culpā debet̄ referr̄ ad pnez vt non solus puniat̄ pz in se sed ēt in filiis quos tenere oīligit: ideo cōiter solum patiuntur illi quos pz patientes videre pōt. ſ. vsq̄ tertiā ⁊ quartā gīationē: alij aūt nō. Medicina aūt vel bonū qō inde segt̄ ad morientē ⁊ ad totā ciuitatez referr̄ inquātuz iste moriēdo maiorē gradum glie acgrit: ⁊ tota ciuitas in tanta seueritate corrigit̄. Et ſm istū moduz exponitur tex. (nō interficient̄ pres). i. nō occident̄ filij pro pib⁹: vel econtrario inquātuz itelligeret̄ q̄ filij obligarent̄ ex pctō patrū: sed inquātuz mors eoz est curatiua morbi ciuitatis. ¶Sed ista expositio opinionis multū extorta est: q̄ ex quacūq̄ harū causarū aliquis occidat̄ siue pp penā pris siue medelā ciuitatis semper iniuria isti fit cū hoc nō mereat̄. ¶Ité q̄ iste q sic occiditur pp ambas cās supadictas simul occidit̄: iō nō pōt exponere textū negatiue in aliqua illarū: q̄ mandat nō occidi: ille aūt ambe simul sunt cause ad occidendū. ¶Ité q̄ occidere Innocentē ꝺ ius nāle est. ſ. ꝺ precepta decalogi: ergo pp nullū bonum inde sequēs fieri posset. ¶Et si arguas q̄ de⁹ hoc agit puniēs peccata patrū in filios vsq̄ in tertiā ⁊ quartā gīationē. ¶Rñ det̄ q̄ aliud est de deo: q̄ quilibet quātūcūq̄ sit innocēs est ꝺbitor mortis deo pp pcm̄ originale: q̄ vt bī exod.ȝ 4.c. nullus apud te p se innocēs est. i. nullus ē q nō sit obligat⁹ tibi. sic q̄ lz filius nō sit obligatus deo ad mortē pp pcm̄ pris: est tñ obligatus ad mortē ex alia cā vel pcō: ideo licite ſm ordinatā ptātem eū occidit q̄ocūq̄ vult: nō est sic de iudice qui est psona ⁊ minister reipublice puniens offensas factas rei publice: cui q̄ filius mali pris nō offenderit rē publicā in aliquo nō est ei obligat⁹ ad mortē: nec licite euz iudex occidit. ¶Sz pōt argui q̄ iudex licite occidat filios p patribus: q̄ peccāte achor filij ⁊ vxor ⁊ vniuersa q ad eū ptinebāt cōbusta sunt vt bī Josue.7. sed nō bī alicubi expresse q̄ mādato dei hoc egerint. q̄ vī q̄ iudex ex officio suo occidit filios inocentes p pcō parētū. ¶Ité q̄ oēs trib⁹ pugnauerunt ꝺ tribū beniamin: ⁊ deleuerunt vniuersa in ore gladij siue viros: vel vxores: siue paruulos q nihil peccauerāt: ⁊ tñ nō reperit̄ q̄ fuisset de mādato dei de quo iudi. 20.c. ¶Ité oēs tribus fecerūt pugnā ꝺ iabes galaad: ⁊ occiderunt viros mulieres ⁊ paruulos exceptis puellis virginib⁹: sed hic nihil peccauerant paruuli: ⁊ nō legit̄ deus tale mādasse tñ hec oīa in sacra scriptura approbata fuerunt. ¶Ité q̄ in legibus humanis mādant̄ filij cū patribus occidi in certis cribus p peccato patrū. vt in crie lese maiestatis ꝺ principē: ergo aliqñ iuste mors infligit̄ filijs innocētibus p pribus nocētib⁹. ¶Sed ad ista facilr rñdet̄ sic ad primū: q̄ lz Josue nō legāt̄ exp̄ssum mādatuz būisse ad occidēdū achor cū tota domo sua: tñ verisimile est q̄ deus ei mandauerit q̄: deus ei frequēter loquebat̄: ideo verisimile est q̄ tantā seueritatē nō exercuisset nisi a dño audiuisset mandatū. ¶Ité q̄ deus dixit q̄ nō stare posset israel ꝺ hostes suos donec deleret̄ q̄ secerat: sed combusta tota familia ⁊ iba achor ⁊ ipso lapidato auersus est furor dei ab israel: ⁊ destruxerunt hostes iubente deo: q̄ vī q̄ deus illud mādasset alias nō fuisset ita placatus de quo Josue.7.et.8.c. ¶Itez q̄ deus mādauit deleri illū qui peccauerat: sed nō dī deleri aliqꝫ qñ māent filij ei⁹ vel aliq̄ ptinētia ad eū vt pz ecclesiastici.ȝ 0.c. mortuus est pr eius ⁊ q̄si nō est mortuuſ reliqt enī filiū simile sibi. ¶Sic ēt ad ſm de occisione paruulorū beniamin: q̄ lz nō ponat̄ p verba ita exp̄ssa tñ aliq̄liter inferr̄ ex verbis tex. quia cū cōsuluissent oēs tribus vtrū pugnarēt vltra ꝺ beniamin ꝺs rñdit cras tradā eos in manus tuas: ista rñsio est itelligēda ſm consuetudinē belli. bellatores enim capiētes hostes oīa vastant sic vī q̄ pmisit eis deus: q̄ pmisit se traditur simplr beniamin in manus istor. ¶Idē vī dom̄ q̄ habitatoribꝰ iabes galaad q̄ eos mandato dei occiderint licet nō sit scriptū: q̄ multa fcā fuerunt que scripta nō sunt. ¶Ad quartū de eo qō dicit de legibus humanis nō valet ꝺnītia: q̄ multa prīcipes statuunt que simplr iniusta sunt: q̄ voluntas prīcipis q̄ p lege accipit̄ vt pz instituta de iure nāli ⁊ ciuili. §. prīcipū quoq̄ placita valde variabilis est: q̄ voluntas humana est valde malus canon vt pz ȝ. poli. maxie quia ſm leges humanas error prīcipis facit ius. ¶Ité q̄ multa mala in legib⁹ būanis pmittunt̄ que ſm diuinā legem valde puniuntur: vt meretrices ⁊ cōcubinatus inter psonas solutas. Et iō si occidere patres pro filijs ſm leges humanas: licet tñ scōm diuinaz legē nunq̄ licet. sed ista fiunt pp miserā ꝺdōnē status humani: q̄ aliter cōseruari non pōt nisi ista fiant ⁊ sic ponit Augu. de ciui. dei lib. 19. de multis penis ⁊ malis que fiūt in politia humana ad ꝺseruandū statū politicū: vt torquere innocētes pp alicuius crīs presumptionē: vt aliqñ contingat q̄ aliquis duros timens cruciatus mala q̄ non egit se egisse fateatur: vt leui mortis cōpendio diuturnos cruciatus effugiat: ⁊ plurima alia ponit ibi de quibus humana miseria plangenda est.

¶An oñi locoꝫ pmittētes fieri in ciuitatibus suis ea q̄ ꝺ legem dei sint ⁊ aliquo mō factis peccēt mortaliter.

Qō. 6.

Si tamen queras nunqd iudices vel oñi locoꝫ pmittētes in legibus ea que ꝺ legem dei sunt peccent mortaliter: vel si illa nō puniant. ¶Aliquis forte dicet q̄ cū domini ⁊ rectores ciuitatū dēant intēdere bonū politiaruz suaꝫ: ⁊ hoc a deo sit eis mādatū q̄ si aliq̄ lex sit vtilis politie ēt si sit ꝺ legē dei euāgelicā q̄ seruare eā dz. sed hoc fallum est: q̄ leges humane sunt variabiles ⁊ lex diuina inuariabilis: ideo per eam dirigi debēt. ¶Sed ad hoc dant̄ aliq̄ regule: q̄dā q̄ p nulla vtilitate tēporali quātacūq̄ aduenīat politie toti siue personis singularibus: vnq̄ debet statui aliq̄ lex iniq̄ que ciuitatis ꝺdōnē faciat meliorē: vel ab alijs statuta seruari nō dz: iō lex vel cōsuetudo ſm quā permittit̄ q̄ arca cōitatis accōmodet sub vsuris iniqua est: ⁊ peccant qui talē statuūt vel obſuāt: sed magis q statuūt. sicut magis peccat hereticus q̄ ille q̄ bere sim cōditam ab alio sequitur. ⁊ pz ista regula q̄ si pro vtilitate cōmunitatis liceret q̄cūq̄ cōtra dei legē agere. liceret etiam per latrocinia ⁊ iniusta bella spoliando extraneos cōitatem dī tare. ¶Secūda regula q̄ lex illa que permittit aliqd ꝺ legem euangelicaz qō si nō pmitteret̄ redundaret in destructionē politie ⁊ maiora mala: nō est iniqua nec prīcipes obseruantes vl̄ nō puniētes nō peccant: vt leges q̄ permittunt vel non ꝓhibēt meretrices. equitas istarū legū bī per cōformitatē ad legē diuinā. Et nō opz q̄ ista cōformitas semp sit in eo qō lex mandat: lz in eo qō per illud mandatum inducere intēdit. lex enī que fornicationē simplicem nō prohibet licet in eo quod mandat repugnet legi diuine: tamē intendit per hoc abstrahere homines a peccādo cū cognoscat certissime q̄ si meretrices tollātur tota ciuitas libidinibus cōturbabitur: ⁊ infinita adulteria cōtinua bella inter virū ⁊ vxorem: iniustus zelus ⁊ retractatio a cōtrahendo pp timorē incerte prolis. Positis ergo meretricib⁹ magis deo seruitur q̄ semotis stante miseria cōmuni ꝺdōnis humane: iō si aliqua lex vetaret oēs meretrices a loco iniq̄ eēt: q̄ maioris mali fomenta prebēret. ¶Et si dicas debuit q̄ lex diuina meretrices consentire: vt maiora mala vitarent̄. ¶Rñr q̄ lex dei q̄ imaculata ⁊ sancta est nullū malū dz cōsentire: sed bene placet ei q̄ lex būana cōsentiat ⁊ sic est rectissimus ordo: q̄ si lex diuina fornicationē simplicē pmisisset oēs in illā effrenarent̄ in tñ q̄ conditio humana bilioz redderet̄: ⁊ debilioz p frequētes coit⁹: sed nūc lege diuina ꝓhibēte q̄ spūs dei in se bīt pp deū fugiunt eam: aliqui autez timore gehēne: alij autem qui

Ad scōam rōnem.

Ad tertiaz rōnem.

Ad quartā rōnem.

Mors quo fit medicia.

Ciuitas qd fit.

An liceat occidē inocētez vt euitet̄ magnuz dānū aut destructio ciuitatis.

D

Impro batio ex pōnis.

Obiectō

Rñsio.

Arguit q̄ iudex licite filios pro prib⁹ occidat.

Pria rō.

Scōa rō.

Tertia rō.

Quarta rō.

Ad pmā rōnem.

A Quiuldam rñsio.

Quedam regule.

Scōa rla.

B

Obiectio.

Rñsio.

Seruādaē egtas in iudiciꝭ aduenarū.

a forti passiōe vicunt videtes oē genꝰ ɔcubitꝰ ꝑter simplicem a legibus eē ꝓhibitū hāc tāꝫ securiorē amplectunt.(nō puertes iudiciū aduene).spāliter monet seruādaz egtatē in iudicijs aduenarū.i.coꝝ qui ɔuersi sunt de gētilitate: qz nō bēbant aliquos adiutores ꝛ iudices frequēter tales i iudicio deprimebāt sic de cā pupilli q patrē nō hꝫ defensorē:ꝛ de vidua q̄ virū nō hꝫ:ideo culpant iudices q causas viduarū ꝛ pupillorꝝ nō suscipiebant:vt pꝫ Exo.23.c.si tū nō tū paupi vel vidue seu pupillo miserendū ē:vt pp eos ɔ aduersarios iniusta ferat inia: vt pꝫ Exo.23.c.pauperis nō misereberis in iudicio.(nec auferes pignoris loco vestimētū vidue).hic est spāle in viduis qz supradictū fuerat q̄ si accipeꝝ ꝓ pignore vestimentuz qō redderet añ occasum solis.hic aūt mandat nullo mō assumi vestimētuz vidue ꝓ pignore.rō diuersitatis qz hic dr de vestimēto quo vidua de die tegit:iō non est sibi auferendū:nec ēt p noctē: qz in eo dormit pp pauptatē vt pꝫ Exo.22.c. (memēto q̄ seruieris). i.si forte graue tibi vr illud mādatuz memēto q̄ ego mādo illō q eduxi te de egypto:iō ꝓ tanto bñficio accepto scies te eē satis obligatū ad obediendū vel alr.(memēto q̄ seruieris).i.memēto quātas miserias passus fueris in seruitute egypti.ꝛ q̄ ibi ɔsiderabas q̄ aliqs misereret tui sic tu miserearis vidue.sꝫ pria magis ɔuenit sequēti lr̄e.s.(iō p̄cipio tibi vt facias hāc rē).s.qz de egypto te duxi.(Cū messueris).hic ordinat hō ad pietatē in largiēdo paupib⁹.Et ō bis dcñ fuit Leui.19.c.q̄ nō erqt ager tondēdꝰ vsq̄ ad solū:nec spicere manētes colligēde erāt.ꝛ ista erāt q̄si media iter ɔsilia:ꝛ mādata. Itē de quātitate relictoꝝ.s. vuaꝝ vel segetū siue oliuaꝝ sola cōsuetudo regrēda erat:si enī aliqs obliuiscereꝝ multos manipulos vel magnos nō ꝓhibeꝝ p hāc legē reuerti ꝓ illis:sꝫ q̄ sunt aliq̄ pauca.(sꝫ aduenā pupillū ꝛ viduā patieris auferre).ē.q̄ agebat ō elemosynis fiebat mētio de leuita q nunq̄ relinquēdus erat vt pꝫ.ē. 12.et.14.c. hic aūt nō fit mētio de eo:ꝛ ē rō qz in alijs locis dicebat ō mutatiōe leuitarū tpe sacrificioꝝ in hierlm:ad quē locū ascēdebāt leuite tpe solēnitatū triū:ꝛ de decia q̄ seruabat in tertio anno ꝓ paupib⁹ ꝛ leuitis:ꝛ poterāt leuite illo tpe venire de vrbibuꝫ suis ad recipiēdū eā:sed hic dr collectiōe diuturna messiū vuarū ꝛ olearū q̄ durabāt magno tpe anni.leuite.aūt nō poterāt cōgrue morari tanto tpe extra vrbes suas ꝓ pria vtilitate.

Ordinatio bois ad pietatē in largiēdo pauperibus.

¶Capitulum. xxv.

SI fuerit causa inter aliquos ꝛ interpellauerint iudices:quem iustum esse perspexerint illi iustitie palmam dabūt:quem impiū condemnabunt impietatis.

Cōnexio capi. Diuisio eiusdē.

Si fuerit. Supra dictum fuit de directiōe rōnalis circa varias cōicatiōes:hic agit ō directiōe eiusdē circa penaꝝ distributiōes. ¶Et tāgunt duo. ¶Primū de penis ciuiū. ¶Scdo ō pēis hostiū ibi.(memēto q̄ fecit tibi). pria in duas. ¶Prio punit iniustitiā factā. ¶Scdo pōit de nō faciēdo regulā ibi.(nō hēbis in sacculo).iterū in pria de pēa viroꝝ. ¶Scdo de pēis mulieꝝ ibi.(si hūerint iter se iurgiū). Iterū prio agit de cā litigij. ¶Scdo de cā mr̄imonij ibi.(qū bītauerit).(Si fuerit cā.) ¶Dic agit de causis ciuilibꝰ q̄ in ciuitatibus pp varias cōicatiōes ciuiū fiūt ex ḡbus exoriri solēt ɔtentiōes:qz boies vt cōiter hñt desideria inordinata:ꝛ magis volunt aliena rape q̄z de suis dare ad sedēdas bas ɔtētiōes quotidianas ponunt iudices q definiāt ne ꝓ ista pax ciuitatis destruat.(Si fuerit cā inter aliquos).Iz lr̄a ista de q̄ hic in p̄cipio agit intelligat de cā ciuili:istud tū.c.de vtroq̄ iudicio agit taz de iudicio cāe crialis q̄z ciuilis:ꝛ nō pōt tota lr̄a itelligi de cā ciuili:nec tota de cā crīali:pz qz si dicat q̄ itelligat tota de cā ciuili obstat qō.j.dr q̄ vberabit reus:in cā tū ciuili ciuilr intēta nūq̄z aliqs vberat:nec ēt pōt itelligi totalr̄ ista lr̄a de cā crīali pure crīali siue crīalr intenta:qz lr̄a facit dr̄iā hic de gñe cārū īplicite cū dicit.(quē iustū esse pspexerint:illi iustitie palmaz dabūt:quē ipiū cōdēnabūt ipietatis).finaūt eū q peccauerit vderūt:dignū plagis ꝛc.in quo manifeste innuit q̄ in pria cā cōdēnabat aliqs ipietatis sue:ꝛ nō erat dignus plagis:q̄ prima nō erat crialis:ꝛ dabit hic rīa gñalis quātū ad oēs cās ciuiles: nō tū erat rīa gñalis quantū ad oēs cās crīales:ꝛ de causis ciuilibus pz qz cū alicui ius discussa cā reperiebat iusta fouere lite dabat ei victoria:ei aūt qui succubuisset īponebat pēa ꝛ nō taxat.in quo innuit q̄ vellet fieri in q̄libet cā ciuili sicut in ea iustū videret siue ex lege siue ex ɔsuetudine.leges autē de cāis ciuilib⁹ aliq̄ posite sunt exo.21.et.22.c.ꝛ aliq̄ ponunt in libro numeroꝝ:ꝛ cū tales reperient ꝓ illas iudicādū ē:si aūt nō reperiebant leges sup hꝫ sequebant ɔsuetudines suas ꝛ statuta p̄cipū terre.de causis aūt crialibus nō dat hic rīa gñalis:qz maxima cā crialis de q̄ hic agit ē in q̄ aliqs posset flagellari iusti nēs vsq̄z q̄dragenas pcussuras:ꝛ hoc erat in leuibus crībus cū qs nō merebat mortē:ꝛ tū nō poterat soluēdo pecuniā rōnabiliter absolui:qz tūc infligebant iste pcussiones. in alijs aūt maioribus criminibus que morte plectēda erant data erat regula supra in multis locis diuisim de multis:iō nō fuit hic data.

Maria cā crial.

¶Distictio ō pūitōe crīnū q̄lr̄ pūiri debēt singula ō lege diuīa.

Qō.2 A De idolatria q̄liter pūiri dēret.

Considerandum est aūt ꝓ hꝫ q̄ si aliqs faciebat aliqd pp qō merebat mori: aut illō erat idolatria qō erat maximū pcōrū:aut erat aliqō alter.si aūt eēt idolatria dōm q̄ istud pcīn prio quo post data legē cōmissum fuit ferro vindicāte punitū est.nā moyses acceptis secū leuitis/introeūtibus eis a porta castroꝝ vsq̄ ad portā viginti tria milia hominuz ab eis pcussa ceciderūt vt pꝫ exo.32.c. lex tū vindicādi istud crimē postea nō sic data fuit:nā ille q cōmittebat istud crimē aut erat psona p̄uata:aut erat aliq̄ cōitas vel plures de cōitate.si erat vnus tūc aut sollicitauerat alteꝝ vt irent ad colēdū deos alienos ꝛ tūc lapidandus erat q̄cūq̄z ille eēt vt pz.ē.13.c.aut actualr̄ aliq̄n coluerat deos alienos: ꝛ tūc ēt debat lapidari vt pz.ē.c.17.si aūt colēs idola eēt cōitas.s.q̄ aliq s totus locus in terra israel coleret idola vel plēs ꝛ p̄ncipaliores colerēt:si hꝫ notū eēt ꝛ alij nō corrigerēt vel saltē non notificarēt exponētes toti israeli:oēs īcidebāt in capitalē sniaz s.q̄ tota ciuitas destrueret ita q̄ ipsi viri ꝛ iumēta oīa perirēt gladio:atq̄z q̄qd viues eēt.deīde muri ꝛ dom⁹ psternerent: atqz oīa cōburerent vt eēt tumul⁹ eīn⁹:de hꝫ.ē.13.c.Si āt erat aliō p̄cīn qō nō ptinēt ad dei cultū p se:sꝫ ptineret quomocūq̄z saltē indirecte vt pote in obseruatione sabbati q̄ erat nō directe ad dei cultū affirmādo aliqd ō ipo vel negādo qō ad hr̄sꝫ ptinet:sꝫ q̄ eēt ad quādā reuerētiā dei vtpote q̄ erat i vacatiōe q̄dā scā pp deū:ꝛ ista erat in sabbi obseruatiōe:ꝛ tūc si aliqs delinqret in hꝫ mori debat vt pꝫ Exo.31.c.genꝰ aūt mortis erat q̄ lapidaret vt pz nu.15.c.de quodā boie q̄ in sabbo inuētus fuit colligere ligna.alia sunt peccata q̄ erant solū ɔ deū vt nō circūcidi in tpe debito vt pꝫ Esa.17.c.ꝛ in hꝫ nō erat iniuria alicui alteri homini:si tū aliqs peccaret mori debat cuz dr̄ pibit aīa illa de pplo suo vthr̄ in.eo.c.sꝫ in hꝫ vtrum iudex pro tali omissiōe infligeret penā mortis: vel deus suo iudicio occulto.ibidē dictū fuit:eodē mō cū aliqs cōficeret thimiama vt delectaret odore illius: vel si ɔficeret vnguētuz vt illo pungeret carnē suā p̄dicebat ei deus q̄ piret de pplo suo vt pꝫ Exo.31.c.eodē mō cū aliqs offerre vellet:aut offerret aliqō genus sacrificij extra atriuz tabernaculi.nam tunc p̄dicebat ei q̄ periret de pplo suo vt pꝫ Leui.17.c.Si aūt aliqs peccaret in aliquibus rebus que erāt ꝛ proximū:aut ille proximus erat aliqs superior vt pater ꝛ mater aut nō.si erat maior sic est pater ꝛ mater : ꝛ cū aliqs peccaret in hos vtpote maledicendo eis morte moriebat vt pꝫ Exo.21.c.s. qui maledixerit patri aut matri morte moriat.loquor aūt hic ō offensa que fit pr̄i aut matri vt ptineret ad mandatū de honorando parētes:qz sunt quedā alie offense que fiunt parentib⁹: ꝛ ptinent ad alia p̄cepta:reducit aūt ꝛ ad hoc p̄ceptū obediētia debita maioribus qui tanq̄z pr̄es reputant.s.p̄ncipes ꝛ iudices:qui aūt istis nō obedirent morerent vt pꝫ.ē.17.c.s. qui nō obedierit mādato sacerdotis ꝛ decreto iudicis morte moriat.

De p̄cō offēsois p̄rum.

¶Si autē aliquis peccaret in vitio carnis:aut erat cōmertio solutoꝝ voluntaria: ꝛ tunc nulla pena erat:si erat inuoluntaria vir qui inuitam acciperet virginem ꝛ coiret cum ea dabat patri puelle.50.ficlos:ꝛ accipiebat eā i vxorē:ꝛ nō poterat eam relinquere repudiare vllo tempore vite sue vt pꝫ.ē.22.c.si aūt illa esset nō soluta:sed aliquo vinculo alicui homini esset vnita querendū est an istud vinculū eēt vinculum ɔsanguinitatis q̄ bērent inter se vir ꝛ femīa coeuntes: aut erat vinculū matrimoniale: vel obligationis ad mr̄imoniuz.¶De p̄mo mō si qs cognosceret matrē suā aut filiā aut sororē aliam aut auunculam materterā:ꝛ sic de ceteris ɔsanguineis vel affinib⁹:qz prio coitu inī istos infligebat pena mortis vt pꝫ leui.18.et.20.c.ꝛ nō solū si eēt inī eos opus hꝫ nepbariū ppetratū:sed ēt aliqd minus q̄ ptineat ad pludiuz huius actus:de quo magis declaratum fuit Leui.20.c.Si aūt inter feminā que sic cognoscit sit ad alteruz matrimoniale vinculuz aut aliqd loco talis vinculi:distinguēduz q̄ aut erant cōtra sponsalia de p̄ti inter aliquā feminaz ꝛ virum:

De puni t ōe pcō rū carnis quorum cuiq̄.

Diuisio.

Cōtra.

Cōtra.

Cōtra

virū:ꝛ tunc ſi femia cognoſcaꝫ ab alio viro in ciuitate vel loco
exiſtēs vterqꝫ mori debebat: vir quia corrupit: ꝛ puella qꝛ nō
clamauit:aut fuit extra locū in agro cognita puella:ꝛ tunc p̄ſu-
mit ius eaz clamaſſe ꝛ nō fuiſſe exauditā:ꝛ tunc ſolus vir occi-
ditur:de his pz.ē.22.c.aut erat magis ligata q̄ ſpōſalia de pre-
ſenti:vtpote qa erat viro matrimonialr tradita:ꝛ ab eo carna-
liter cognita:qꝛ tunc ſi aliqs eaz cognoſceret moriebanꝫ ambo:
diſtinguendo tū ſicut in p̄rioꝛib⁹ diſtinguebaꝫ:ꝛ iſta moꝛs que
erat ſic peccantib⁹ erat qō lapidari deberent vt pz Leui.20.ꝛ
ē.22.c.ꝛ nō ſoluz erat hoc quādo puella poſt deſponſationem
vel traditionē in matrimoniū cognoſcebaꝫ altero viro coeūte
cuz ea:ſed ēt qꝛ ſi fuiſſet cognita anteq̄ deſponſata:ꝛ tū deſpon
ſari ſe cōſentiret:nō exp̄imens qꝛ virgo nō eſſet.naz tunc accu
ſare poterat vir puellaz cū ad eaz p̄mo accederet qꝛ eaz nō repe-
riſſet virginē vt pz.ē.22.c.aut nō erat puella bñs vinculuz ma
trimoniale per aliqua verba cōtractū: nec finito matrimonio:
aut nō finito:ſed erat obligata vt traderet in ſponſaz alicui vi-
ro:ꝛ tunc ſi ab altero cognoſceret moriebaꝫ vir cognoſcens ꝛ
puella ſic cognita. ſicut ſi morer̄ aliquis vir nō babēs liberos
de vxore ſua ꝛ maneret aliqs frater eius nōdum vxoꝛat⁹:accī
pere debebat vxorē fratris ſui nōduz ab alio acceptā. Et ſi añq̄
frater mortui diceret illi mulieri qꝛ nolebat eā in vxorē ipſa co
gnoſcebaꝫ ab altero vt pz i iſto.c.ꝛ Ruth.4.c.mori debat tāq̄
ſi maritata aut deſpōſata foret vt pz de thamar quā ideo iudas
iudicauit ad mortē:qꝛ filio ſuo ſella in vxorē tradenda erat cū
ueniret ſella ad etatē adultā etiam ſi tunc nō eſſet ei aut deſpon
ſata:aut maritata:ſed anteq̄ ei traderet ſeparata eſt cōcepiſſe:
de qbus Gen̄.38.c.de fornicatiōe aūt q̄ erat inter pure ſolutos
victū fuerat qꝛ nō ponebaꝫ pena mortis pro illa:fallit tū i vno
caſu.ſ.qñ filia ſacerdotis magni que nonduz erat maritata aut
deſponſata:fornicabaꝫ in domo p̄ris:qꝛ tunc ipſa cōburebatur
vt pz Leui.21.c.corruptoꝛ aūt eius vel coiens cū illa:lz nō exp̄i
maꝫ ibi qꝛ mori deberet:ſatis tū rōnabile eſt:moꝛs aliqua ei in-
ferer̄ vt lapidatio vel ſuſpenſio. iſte ſup̄apoſitus coitus eſt ſm
naturā factus. Alius aūt eſt ꝺnāz. ¶Et iſte eſt duplex aut ma-
ſculoꝝ cū maſculis qō fetidiſſimū eſt:ꝛ vocatur ſodomiticū:ꝛ in
iſto taliter operans lapidari debebat vt pz.ē.Leui.20.et.18.c.
Aliud vitiū eſt qō fit cū bꝛutis vt qꝛ viri coeant bꝛutis:vel feie
cū bꝛutis:ꝛ tunc opz dari crudelē mortē.ſ.qꝛ lapideꝫ: vt pz Le-
ui.20. Alia autem erant vicia carnis vt mollitiez que fit in ſolo
agente qua ꝓꝓꝛiſſime quiſpiā in coꝛpus ſuum peccat. ꝛ aliud
genus cum quid cū femina coiens ſemē effundit in terrā quod
libet autē horū grauiſſimū eſt: ꝛ morte dignū atrociſſima:ſz qa
hec ita ſecretiſſima ſunt qꝛ vix vnq̄ teſtes bēre poſſint imo nū
quā teſtes bēant nō fuit poſita aliqua lex ſup hoc:qꝛ valde eēt
ſupuacuum ius ponere vbi nunq̄ pōt bēri p̄batio iuris ſm
quā fiat executio:deus tū iſta ſibi tāq̄ grauia:ꝛ qꝛ hoīb⁹ inco-
gnita erant punienda ſeruauit vt pz de her ꝛ ouaz duobus fra-
tribus filijs iude atqꝫ ſucceſſiue maritis thamar q ſemē funde-
bant in terrā:iō ꝺs morte attrociſſima occidit eos: vt pz Gen̄.
38.c. ¶Eſt etiā ꝛ alius caſus ad hmōi ptinēs vitiū:vt cū qs ſe
mē in aliquo vaſe effunderet:ꝛ offerret idolo moloch vt deum
illū imunditie ſibi per hmōi obſcenitatis extrema placaret ad
bñdum quicq̄ in amoꝛe venereo:de hoc erat grauis pena ſig5
talia faceret.l.qꝛ ipſe qui feciſſet lapidareꝫ a toto ꝓplo:ꝛ ſi ꝓplus
aut cognatio hoc ſciens hominē illum nō occideret totalr cum
ipſo mali ꝓpetratoꝛe periret vt pz leui.20.c.et hoc p̄ inflictam
a dño cladem:tz aūt iſte caſus ſm vnā expoſitionē accipiendo
ſemē p̄ro humāo ſemine. ¶Alij aūt duo caſus ſunt qui aliquo
mō ad hoc pertinent ꝛ aliquo mō ad p̄ceptū p̄imuz de cultu
dei:eſt aūt vnus ſi qs obſeruaret auguria aut diuerſos modos
incantationis aut cuiuſcūq̄ malefice artis cuius multe ſpēs po
nunt̄.ē.18.c.ꝛ in his peccans mori debat:vt pz Exo. 22.c.cuz
dr̄:maleficos nō patieris viuere:ſic ēt ponit̄.ē. 18.c. de iſtis ñ
non ponit̄ q̄ pēa eis infligaꝫ ſed vr̄ qꝛ lapidari deāt ſicut alij
idolatrantes puniunt̄ vt pz.ē. 17.c.Alius caſus eſt ſi aliqs imo
laret filiū ſuū aut filiaz demonibus:qꝛ tunc lapidari debat ꝛ hꝫ
qꝛ demonibus imolabat ꝛ qꝛ hoiem filiū occidebat:ꝛ hoc pz le
ui.20.c.cū dr̄ qꝛ nullus offerat de ſemine ſuo moloch ita qꝛ in
eadē lr̄a fundaꝫ vterqꝫ ſenſus ſm qꝛ alr̄ ꝛ alr̄ accipit̄ ſemē ſiue
p̄ ipſo ſemine virili ſiue p̄ filijs genitis ex ſemine. ¶Cū qs ēt
peccabat in occidēdo pena mortis ei infligebaꝫ: ſed differt qa
aut occidebat voluntarie aut a caſu. ſi aūt a caſu occideret quiſ
aliū nō erat ei pena mortis:ſz fugiebat in ciuitatē vnā de ciui-
tatibus refugij ꝛ ibi eripiebaꝫ de hoc Exo.21.c.et nu.35.ꝛ.ē.
19.c.ſi aūt voluntarie aliqs alterū occidebat:aut erat p̄ inſidiaz:
aut alias ſine inſidijs: ſi erat ſine inſidijs aut p̄cuſſus moriebaꝫ
ex vulnere ita qꝛ poſtq̄ p̄cutere ſ nō ꝺualeſceret potēs ābulare
ſup̄ baculū ſuū:ꝛ tūc qñcūq̄ moꝛer̄ p̄cuſſus tenebaꝫ p̄cuſſor re⁹
mortis ꝛ iugulari debat vt pz nu.35.c.aut poſtq̄ p̄cuſſus fuit
ꝺualuit et ambulauit ſup̄ pedes ſuos aut baculū:ꝛ poſt recidēs
in infirmitatē mortuus fuit ꝛ tūc nō tenebaꝫ occiſor reus mor-
tis vt pz Exo.21.c.vbi tota iſta diſtictio ponit̄:ꝛ hoc vex ē qñ
ille q occidit liber eſt: ſi aūt aliquis p̄cutiat fuū ſuū gentilē aut
ꝺuerſum de gētilitate aut moriebaꝫ imediate in manib⁹ ſuis:
vel añ vnā die ꝛ tūc moriebaꝫ dñs q occideꝛat ſeruū: aut mo-
riebaꝫ poſt vnū die ſaltē et tūc nō occidebaꝫ dñs p̄ ſeruo: qa
pecunia illius erat aut occidebat aliqs p̄ inſidias et tūc mori ō
bebat occiſor:ꝛ nō ſolū moriebaꝫ ſed ēt nō gaudebat aliqb⁹ i-
munitatibus ſacroꝝ locoꝝ ſic pz Exo.21.c.ſ.ſi aliqs p̄ induſtriaz
occiderit p̄imū ſuū:aut p̄ inſidias ab altari mō euellas eum: vt
moriaꝫ.alij aūt gaudebāt imunitate locoꝝ ſacroꝝ:iſte aūt ñ.iſta
aūt ſūt qñ fit moꝛs aliqbus p̄ſonis qbus nō eſt ſpālisſima oblo
aut reuerētia tenēda. ¶Si aūt fiat moꝛs i p̄ſonis ſpālisſime re
uerētie vt in p̄re ꝛ mre.ſ.qꝛ fili⁹ occidat patrē aut matrē occi-
deꝫ fili⁹:et iſta crudelioꝛ pena eē debat q̄ſi qs aliquē aliū oc-
cidēt ſz nō exp̄imit̄ ſpālioꝛ pena in vno q̄ in altero: ſz ſolū qꝛ
morte moriaꝫ: vt pz Exo.21.c.leges aūt būane ſeuerius p̄iūt
vt pz.ff.de pricidis p̄ totū.ſ.qꝛ pricida inſuaꝫ culeo.i.in quodā
coꝛio et ponaꝫ gallus:et ſerpens: atqꝫ ſimia ꝛ p̄jciaꝫ:ſic.n.fuit
ꝺdēnat⁹ maleol⁹ vt ait tulli⁹. li.1.retho.noue i fine. Hꝫ aūt eſt cuz
qs p̄ ſe occidit:ſi aūt aliqs nō occidat p̄ ſe ſz det occaſionē homi
cidio teneꝫ homicidij: vt ſi aliqs monit⁹ fuerit vt bouē corrup-
tā recludat et nō cuſtodierit et ille occiderit aliquē vir:vel fe
minā:puulū aut magnū occideꝫ dñs bouis ꝛ ſic ō aliꝭ q aliq̄ aia
lia ferocia bñt vt pz Exo.21.c.Cū aliqs peccabat i furto nō ſli
gebaꝫ pēa mortis ſz ꝺuplū:aut q̄druplū:vel qntuplū vt pz exo.
22.c.ſi tū aliqs furareꝫ boez ꝛ venderet eū morte moreꝛer̄ vt
pz Exo.21.c. ¶Si aūt aliqs peccaret i falſitate teſtificādo p̄ie
baꝫ eadē pēa q̄ puniēd⁹ erat q p̄ depoſitiōes:iō ſi pp̄ cria q̄ ō-
pōebat teſtis dēret accuſat⁹ pati māus abſciſionē: patiebaꝫ te
ſtis falſidic⁹ māus abſciſionē. ſi aūt eēt aliqō gen⁹ mortis infligē
dū p̄ depoſitiōe idē infligebaꝫ teſti deponēti vt pz.ē. 19.c.alij
aūt ſ̄ caſus in qb⁹ peccans dēret capitalē ſuſtinē ſniam:q ñ ita
clare i lege exp̄ſſi in qb⁹ ꝛ in oīb⁹ alijs exp̄ſſis: in qb⁹ tū pēa ex
p̄ſſa nō ē infligebaꝫ pēa ſuſpēdij: vt pz.ē.21.c.cū dr̄ qñ peccaue-
rit hō qō morte plectēdū ē:et adiudicat⁹ morti appēſus fuerit
i patibulo ⁊c.de iſtis q̄ de qb⁹ infligebaꝫ moꝛs nō extitit hꝫ dcñ
cū alibi exp̄ſſū fuiſſet:ſz cū ſ̄ alij caſus q nō merent̄ penā mor-
tis ſz aliquā aliā:ponit̄ hꝫ pēa qꝛ flagelleꝫ peccās vſq̄ ad q̄dra †
gēas flagelloꝝ p̄cuſuraſ.(et appellauerūt iudices).i.ſi cāz ſuā no
luerint ducē añ iudices.(quē inſtū eē p̄ſpexerit).qd viderint ſo †
uē iuſtā cām.qs aūt iuſtioꝛ eē ſciebaꝫ p̄ leges datas in oīb⁹ iſtis
4.libris in qb⁹ agit̄ de aliqb⁹ cāis iudicialib⁹.(Illi iuſtitie pal †
mā dabūt).i.illi dabūt victoriā in iudicio p̄nūciātes p̄ eo:et al
teꝝ ꝺdēnātes:et ē locutio metaphoꝛica:qꝛ ſic oli victoꝛes i bel
lis palmā geſtabāt in māib⁹ victorie excellētiā oſtētātes:ſic vin
cens ēt in iudicio palmaz bēre dr̄. ¶Nicola⁹ dicit qꝛ fortе ad
lr̄az poſſet itelligi qꝛ obtinētes i cāis palmā i māib⁹ recipiebāt.
¶Sz nō multū vr̄ qꝛ i lr̄a hebꝛaica nō, br̄ palma. ¶Itē qꝛ ñ
br̄ fortе i quolibz loco palma ad dādū obtinētib⁹ i cāis.(ꝺdēna
būt ipietatis).p̄nūciātes eū fouē cāz iniquaz ꝛ ꝺdēnātes ad pe
tita et exp̄ſis alēi pti.(ſinaūt eū q peccauit).hꝫ agit̄ de cā crīali p̄
q̄ ꝺbeꝫ corpal̄ p̄ūitio.(dignū viderit plagis).qꝛ malū qō p̄baꝫ
ꝺ eū nō eſt p̄ūibile i pecūia.(p̄ſternēt).ita qꝛ flagellareꝫ ertēt⁹ †
ſup̄ humū ad ꝺfuſionē ſuā.(Et coꝛā ſe faciēt vberari).vt magis †
erubeſcēt publice punit⁹:et vt iudices p̄ntes facerēt ne i vberi-
b⁹ miſtri excederēt:vel ex pietate diminuerēt:ſz dareꝫ tāta pu
nitio quāta diffinita fuiſſet.(p̄ meſura pcti erit et plagaꝝ mo- †
ꝺ⁹).i.quātitas ſic br̄ Apo.18.c.quātū glificauit ſe i delicijs ſuis
tīn ꝺate illi ō tormēto. Et pōit hꝫ meſura punitiōis ſm meſurā
pcti:et ſi ꝓprie reſpiciaꝫ nō p̄t meſurari:vl eq̄ri pēa pcō:qꝛ iſta
ſ̄ diuerſoꝝ giūz. meſura aūt et meſuratū ſp ſ̄ in eodē gñe:qa
rectū nō p̄t meſurari p̄ circulare:nec eōrio:maioꝛ tū diſtātia ē
int̄ penā et culpā ſz accipit̄ meſuratio pene et culpe ſz cōez opi
nionē būanā cū ät aliq̄ pēa pcti deniat a ſtatuto legis: vel a cōi
extimatōe būana:nō meſuraꝫ pēa et culpa:ꝛ qꝛ opiniōes hoiuz
varie ſūt:iō apud diuerſas gētes varie taraꝫ pēa pctōrū:et eſt
iſta varietas ex multis. ¶Prio qꝛ eadē pctā apud quaſdā gē-
tes grauioꝛa reputanꝫ q̄ apud alias:iō grauius puniuntur: vt
apud quaſdā gētes nō reputatur adulteriū tantuz peccatū ſicut
apud alias. ¶Itē qꝛ quedā gentes p̄romptioꝛes ſunt ad vnuz

L

D

Qñ pro
fornica-
tōe ipōe
baꝫ pēa
mortis.

De pu-
nitōe vi
tioꝝ car-
nis ꝺtra
nām.

De pu-
nitōe coi
t⁹ brutal
et molli-
tiei.

E

De pena
obſuan-
tiū augu
ria.

De pena
imolātiū
filios ꝺ-
monib⁹.

De pena
diuerſo-
rū occi-
dētiū.

F

De pēa in-
fligenda
parricidij.

De pēa la-
tronū de q̄
melius in-
fra.h.
De pūitiōe
teſtiū falſe
teſtificātiū

G

Improba
tio expōnis
nicolai.

Uñ ſint va
rie pene
peccatoꝝ.

peccatū q̄ alie gētes: iō leges iuste illud durius puniūt ibidem q̄ alias. ¶ Itē q̄ quedā vitia dānosa sunt quorū dānū minus a patiētibus vitari pōt vt furari que in agro vel que in domo: minus eni custodiri pōt q̄ in agris sunt q̄ in domo. ideo Exod. 22. p furto rerū domesticarū solū dat restitutio dupli pro furto in pecoribus dat qntuplū in bob⁹. In ouib⁹ aūt q̄druplū sic leges būane multū puniūt crimē abigeatus de abigēdis pecorib⁹ ad pditionē ⁊ nocturni deploratores agroꝝ minus gaudēt im munitatib⁹ q̄ alij fures. (Ita vūtarat vt quadrageariū numerꝰ nō excedant). In cā criali bēbant iudei duos modos punitionis: q̄ aut infligebat mortem nō. si vacua erat mors aliqua suspendebat vt pz. ē. 21. c. pro cēsibus peccatis aliqñ iugulabatur vt p homicidio vt hī nu. 35. c. aliqñ lapidabat vt p adulterio ⁊ similibus: de ḡbus leui. 20. et. 21. c. ⁊. ē. ⁊. 22. c. aliqñ comburebat vt qui acciperet in vxores matrē ⁊ filiā vt pz leui. 20. c. De latrocinio aūt dabat pena. s. restitutio semidupli: quadri dupli: vel qntidupli: vt pz Exo. 22. ca. sed hoc vī eē qñ aliqs ratiō hoc fecisset sed si multotiēs ista faciebat maxie si insidiabat in viis occidebat suspēdio ⁊ pz q̄ cū xpo duo latrones crucifixi sunt vt hī Mat. 27. c. ⁊ hoc erat in lege veteri sm iudicium legis. Nisi forte dicat q̄ pilatus iudicauit illos sm leges romanoꝝ: q̄ erat iudex positus a romanis. ¶ Si autē alicui imponebat pena que nō eēt ad mortē: aut erat pena talionis que infligebat falsis testibus ⁊ alijs pcutientibus a ꝓposito: ⁊ tunc dabit dens p dente fractura p fractura vt hī leui. 24. ca. ⁊. ē. ⁊ 19. c. facta distinctione quā in predicto. c. posuimus. si aūt esset cā in q̄ nō infligeret talio oportebat distingui quātitatē cāe: ⁊ sm hoc dabant plra vel paucioꝝ flagella: dū tñ p nullo crimine vltra quadraginta flagella darent. sed si crimē magnū erat ita q̄ mereret vltra. 40. flagella dabant. 40. deinde seruabat reus vt iterū alia. 40. reciperet sic hī de paulo q̄ qnquies. 40. minus vna tulit vt pz. 2. cho. 11. ca. ⁊ infligebant iudei. 40. minus vna: q̄ timebāt q̄ in cōputādo errasset ⁊ numerꝰ excederent: peligebant eni minus pcutere q̄ in pcutiendo legē excedere. (ne fede lacerat⁹ añ oculos tuos obeat fr̄ tuus). si enīz multa flagella aliqs pateret posset patiēdo deficere: ⁊ sic aliqs q̄ mortē nō mereba⁹ sic mozeret. (fede laceratus). dī q̄ qñ multa flagella infligunt decorticat cutis ⁊ caro intumescit: ⁊ sic de forma appent vulnera. ¶ Itē q̄ flagellatio pena fuilis est: iō boi libero multa flagella infligi nō debēt. In hebreo hī. (ne ꝺhonoret coꝝ te fr̄ tuus). sed, ādē sniaz reddit ſz lra hebraica breuioꝝ est ⁊ nra supplet in vbis q̄ hebraica i itrinseco ꝺtinet itellectu. (nō ligabis os bouis triturātis). hic ponit ps incidētalis de iustitia circa aialia bruta: q̄ iustū est vt aialia laborātia comedāt: iō nō ꝺz claudi os bobis triturātis ne comedat. Et idē itelligit de alijs aialibus q̄ laborant in aliq occupatiōe: vt si iuncta triturēt: ⁊ hoc vex eis nīl in comedēdo magnū dānū inferrēt vt qñ vinee in apali arent ⁊ sunt virides ꝓpagines: si iumēta vl bouez prohiberent comedere totū vēturi anni fructū destruerēt: iō ibi licitū est claudi os. Et idē itelligit q̄ si aliqs mercēnari⁹ laborauerit i agro vel vīea dū ibi fructꝰ sē ñ ꝓhibebit māducare: apls ad cho. 1. 9. c. iducit i alio sēsu ⁊ vult q̄ ille sit sēsus lr̄alis. s. q̄ ille q laborat ꝺz de labore māducare. s. p̄dicatoꝝ q̄ ꝺz de bōis suoꝝ auditoꝝ sustētari. ⁊ vult q̄ deus nō intellexerit de bobus ſz de p̄dicatorib⁹ sic ingens: nūqd de bobus cura est deo an pp nos vtiq̄z dicit. nā pp nos vtiq̄z scripta sūt qñ ꝺz in spe q arat arare: ⁊ q triturat in spe fructꝰ pcipiendi. sed dōm cuz apl̄o q̄ ista lr̄a p̄cipalr intēdit de mercede nō ꝓhibēda p̄dicatorib⁹. ſz tñ minus p̄cipalr pōt intelligi de bobus ⁊ alijs iumētis: ⁊ qñ aplus ait q̄ nō est deo cura de bob⁹ vex ē magis p̄ncipalr: ſz min⁹ p̄cipalr bñ q̄ ꝺs vult gubernationē oīuz rex: vt pz sapiētie. 11. c. miſereris oīuz q̄ oīa potes. oīligis. n. oīa q̄ sunt: ⁊ nihil odisti eoꝝque fecisti: ⁊ erūt isti duo sēsus lr̄ales: ſz vn⁹ p̄cipalioꝝ ⁊ sic sūt multa in scriptura: vt pz. 2. re. 9. c. de ꝓmissiōibus factis ad Dauid q̄ de xpo sm lr̄az intelligunt: ⁊ et sm lr̄am de salomone vt ait Aug. late. 17. lib. de ciui. dei: ō bis aūt alibi deo dante latius dicem⁹. (qñ bitauerint fr̄es). hic agit de causa mr̄imonij ⁊ dat hic lex q̄ fr̄ suscitet semē fr̄is sui defuncti. (qñ bitauerint fr̄es sil). i. qñ sil vixerint ita q̄ vno mortuo maneat alius. ⁊ nō accipit bitare sil. i. bitare in eadē domo vel loco: quia bī nihil agit: ⁊ ſz bī solū in fr̄ibus: q̄ nō cogit aliqs de exneis ac aipe vxorē mortui ad suscitādū semē defuncti. ⁊ dato q̄ nō acciperet eam aliqs de fr̄ibus mortui si acciperet aliquis de exneis iste nō suscitabat semen defuncti sed semen suum: q̄ filij inde geniti nō nominabant de familia defuncti sed de familia viuentis. rō q̄ fr̄es attinēt sibi: q̄ vident esse idem: q̄ fuerunt vna caro in patre que decisa est in diuersis coitibus. (⁊ vnus er eis absq̄ liberis mortuꝰ fuerit). ¶ Hoc intelligit ſp de filijs maioꝝib⁹ vt si ꝓgenit⁹ fr̄ accipet vxorē ⁊ mozeret sine filijs sequēs fr̄ accipe debat vxorē. Et si iste sine liberis mozeret accipiebat eā tertius: ⁊ sic vsq̄z in infinitū donec vn⁹ semē bēret. Sicut in casu quē posuerunt saducei arguentes ō xpm. s. q̄ erant septē fr̄es ⁊ primus accepta vxore mortuꝰ est sine semie: deinde accepit scōs silr ⁊ tertiꝰ vsq̄z ad septimū ⁊ mortui sūt si ne semie ō quo Mat. 22. c. Si aūt minoꝝ fr̄ accepta vxore sine semine mozeret maioꝝ manēs q̄ forte nondū vxorem recepat: vel acceptā pdiderat nō tenebat suscitare semē mioris. rō q̄ ista fiebāt ad ꝺseruādū familias ꝓgenitoꝝ p quos ꝓncipalr linea patrū descēdebat: iō maiores p se semē suscitare debāt ñ p minore. ¶ Sz posito q̄ cēnt multi fr̄es quoꝝ ꝓgenitꝰ semē bēret ſz fs vel tertiꝰ sine semie mozeret: nūqd minores tenebant suscitare semē eoꝝ accipiēdo eoꝝ vxores. ¶ Rñdet q̄ posset dici q̄ nō q̄ ista suscitatio seminis fiebat pp ꝺtinuationē familie ⁊ nois ꝓgenitoꝝ: sī q̄ ꝓgenitꝰ semē bēbat non erat neēe fr̄es miores suscitar semē. ⁊ lz b̄ bī dicat tñ nō pz ex scriptura: ⁊ tñ lz ꝺcerem⁹ q̄ fr̄es miores tenerent suscitare semē maioris defūcti q nō erat ꝓgenitꝰ: tñ ꝓgenitꝰ nō tenebat b̄ facē. (absq̄ liberis mortuꝰ fuerit). q̄ si ꝓgenitꝰ mortuꝰ ē ⁊ relict semē nō tenet fr̄ sequēs suscitare semē ei⁹: q̄ tā ē sic cessoꝝ p̄ris i familia sua. tñ si fr̄ ꝓgēit⁹ mortuꝰ relict filios ⁊ mortui sit fr̄ sequēs tenet accipe vxorē eius si nōdū ali⁹ accepit eā: q̄ idē ē sm iura ⁊ scripturas sacras filios būisse ⁊ mortuos fuisse: ⁊ nūq̄ filios būisse: vt salomō vocauit se vnigēitū apud matrē suā: vt pz ꝓuer. 4. tñ aliū fr̄em būit quē gēuit Dauid de bersabee: vt pz. 2. re. 11. ſz ille cito mortuꝰ ē vt hī. 2. re. 12. c. ⁊ ō bis ex̄ de vb. fig. i. c. nā ⁊ ego. Dz ād q̄ si fr̄ maioꝝ fuerit mortuus absq̄ liberis q̄ tenet fr̄ minoꝝ illi⁹ suscitare semē ei⁹: b̄ g facie dū est q̄ñcūq̄ sine liberis moriat. ¶ Mori aūt sine liberis ē multiplr. ¶ Ꝓio q̄ñ vir moritꝰ ⁊ nūq̄ genuit filios: q̄ tunc moritꝰ sine liberis. i. nō bñs libos: nec aliq̄ bñs. ⁊ tūc opz q̄ fr̄ mioꝝ illo assūat vxorē ō̄ducti. ¶ Scō dz aliqs mori sine libis si gēuit libos ⁊ postea mortui sit añ mortē p̄ris: q̄ tūc p̄ moritꝰ sine liberis. i. moritꝰ ⁊ ñ bz liberos cū moritꝰ. Et tunc idē dom est: q̄ ad suscitandū semen: eodē mō necessariū est tunc accipi illaz vxorem viri mortui sicut cū vir mortuus fuit ⁊ numq̄ habuerat liberos: alias manebat primogenitus sine semine. i. sine liberis. ¶ Tertio mō dicit q̄ aliqs moritꝰ sine liberis q̄ñ filios genuit ⁊ mortuus fuit p̄ filijs supstātib⁹: tñ anteq̄ venirent filij ad etatē adultā mortui sunt ita q̄ nō manet aliqs ō semie illi⁹ mortui: tūc si añq̄ fr̄ viri assumat vxorē moriant isti pupilli filij fr̄is sui tenet accipe in vxorē eā q̄ p mortē fr̄is sui relicta fuerat: pz q̄ alr nō satisfit intētioni legis: q̄ vult semē viri mortui suscitari cū eq̄lr sic maneat sine posteritate: sic si sine libis mortuus fuisset ⁊ nullus semen eius suscitaret. In hoc casu tñ post mortē viri nō tenet expectare fr̄ eius mioꝝ q nōdū accepit vxorē vt videat si supuiuēt pupilli vsq̄z etatē nubilē: nec tenet mr̄ illoꝝ paruulorū q̄ vidua relicta est expectare vsq̄z ad illud tps nō assumpto alio viro tpe intermedio: sed imediate vt mortuꝰ fuit vir relictis filijs pupillis fr̄ eius miꝝ q ante vxorē nō habebat: nō tenebat expectare vlterius saltē p vnā die: ⁊ si vxor viri defuncti peteret eū in virū ⁊ nollet eā accipe nō incurrebat in penā que ponit Ō. s. q̄ vocaretur domus discalciati in israel: vxor aūt viri mortui cōpleto tpe luctus. s. cōstituto a lege būana: vel scōm cōsuetudinē in quo dēat manere lugens ꝓ viro suo: si filij pupilli adhuc superuinerēt poterat accipere quēcūq̄ virū vellet etiā nō ꝺsentiēte fratre viri sui mortui: nec ob hoc poterat eam ad mortem accusare tanq̄ adulteratā sicut in alijs casibus superioribus in quibus debebat eam in vxorem accipere frater viri mortui. Si tñ eueniat q̄ mortuꝰ sit vir habēs liberos ⁊ illi supuiuant vsq̄quo accipiant vxores: ⁊ omnes illi moriantur anteq̄ ꝓlem genuerint manet ille vir prior sine semine: q̄ tantū est nō habuisse sicut habuisse: ⁊ ante procreationē mortuos fuisse: tunc autem si isto tempore adhuc vxor viri defuncti maneat nō assumpto altero viro: ⁊ frater viri mortui ita q̄ mulier ſz alteri q̄ fratri viri sui mortui nubat non incidit penam adultere: ⁊ frater mortui ſz petēte vxore illa non accipiat eā in vxorem non incurrit penam que. ī. cōtinetur. ratio huius est: quia in isto casu non dicitur proprie mortuus vir sine semine: cum filij sui ad tale in etatem accesserint vt vacarent generationi vxores habentes: nam cuz filij accipiunt vxores ad alteraz generationē ptinent: ⁊ tunc ipsis sic morientibus dicunt ipsi sine semine mori ⁊ nō pz eoꝝ: ideo magis tunc oportet

De pēa latronū q̄ occidebant si multotiens ista fecisset qō ēs scotū in. 4. di. 15

Ur q̄ pilat⁹ iudicassz latrōes sm leges iudeorū ⁊ ēt xp̄z q̄ dixerūt iudei nos legē bēmus ⁊c. ⁊ sic petebāt xpm iudicari ⁊ iudicat⁹ ē sm leges iudeoꝝ ⁊ per ꝺns sic dēz appet de latrōib⁹.

Flagellatio seruilis pena est.

De iustitia penes bruta aialia.

De⁹ rerum oīuz gubernationem vult.

De cā mōnij.

†

Qō. 3 A An fr̄ maioꝝ tenebat accipe vxorē minoris vel ecōtra. Nota.

Obiectō Rñsio.

Qō. 4 A Mori sine libis est multipliciter.

B

teret semē istor suscitari q̄ semē p̄is eor.s.q̄ si aliquis vir sic mor̄eretur:ꝛ reliqueret filios quor p̄mogenitus accepta vxore mortuꝰ est:frater huius p̄mogeniti manens laborar̄et ad suscitandū semen fratris:ꝛ sic non dicebaꝫ tunc suscitari semen patris eor:si tñ aliqs mor̄eret relictis filijs paruulis:ꝛ postea eidem anteq̄ vxores acciperēt mortuis:si frater viri mortui acciperet vxorē eius nō dicebaꝫ suscitare semen pupillor mortuor sed semen patris eor:ergo in hoc casu cū pupilli vxores accepe runt ad etatē nubilem accedentes ꝛ sine semine mortui sunt nō obligant vxor mortui ꝛ frater minor eiusdem suscitare semen viri mortui:cuz iam magis semen pupillor mortuor suscitāduz erat:ista suscitatio semis erat spālius in israel q̄ in alijs gentibus ad seruādas lineas p̄mogenitor impmixtas:vt sic oī tpe manerent tribꝰ ꝛ familie ipermixte qō nō cōtingeret si nō suscitareť semen p̄mogenitor per quos linee decurrebāt. ℂ Si aūt dicas q̄ idem est si fieret hoc in minoribus vel medietaneis. ℂ Rñdeť q̄ verū est q̄ quicūq̄ sit in quo seruet̄ ista suscitatio semis siue p̄mogenitꝰ:siue qcūq̄ aliꝰ tenebit ipermixtio linear familiar ꝛ tribuū:sed rōnabilius fuit:q̄ minores suscitarēt semen maior q̄ maiores semen minor. ℂ Itez nomen paternuz debebat seruari in illo in quo seruabaꝫ domus paterna.s.possessio:sed in filio p̄mogenito seruabaꝫ possessio paterna:q̄ dupliciter suscipiebat p̄rimogenitꝰ q̄ quilibet alius: vt colligitur Heñ.48.et.49.c.ergo in p̄mogenito fieri ōbebat ista suscitatio seminis ℂ Itē ille suscitare dz semē alterꝰ qui viuit post mortem eius:sed magis accidit q̄ fratres iuniores viuant mortuis maioribꝰ q̄ ecōtrario:ergo cōueniētius erat q̄ fratres minores suscitarent semē p̄mogenitor. ℂ Sed forte dices q̄ ad conseruādaz distinctionē tribuū ꝛ nomē paternū non magis referebat q̄ frater minor suscitaret semē fratris maioris mortui:q̄ q̄ in semine suo cōseruareť nomē p̄is sui. ℂ Rñdeť q̄ ad cōseruandaz distinctionē familiarū ꝛ tribuū semper erat faciē da seminis suscitatio in p̄rimogenito:q̄ alꝰ dato q̄ cōseruareť nomen capitis tribus aut familie:tñ conseruareť in alia linea ꝛ sic miscerent linee:ꝛ nulla maneret cognita:sed de vna trāsireť in alterā:ꝛ sicut illa linea p̄rogenitor deperiret nisi frater minor suscitaret semē fr̄is sui:ita si fr̄ mediocris mor̄eret q̄ ōtinuaret i se semē p̄is sui ꝛ nomē:ꝛ alius minor nō suscitaret semē ei?: naz esset trāsit? de ista linea ad alterā:ꝛ sic nō maneret aliq̄ certitudo sic nūc nō manet in lineis plebeior:in q̄bus nō fit possessionuz certa sepatio in p̄rogenitis ꝛ seminis suscitatio:opz q̄ ad ꝺseruationē gn̄is sine pmixtione linear vt fiat alligatio ad certā lineā siue sit linea p̄rogenitor:siue mediocrū:vel qualiūcūq̄:dūtñ illa linea conseruet̄ siue pmutatiōe:ꝛ fiat in ea suscitatio seminis. Qō aūt sit radicale fundamētū q̄re possessiones sortiū erant distincte i lege veteri ꝛ q̄liter fieret suscitatio seminis in p̄rogenitis ꝛ qd ista ꝓficiant ad nouū testñ nu.27.c.dictū fuit. ℂ Quid si p̄rogenitus mortuus est ꝛ relinquit filiā ꝛ nō filiū:nunqd alij fr̄es vxorē defuncti accipe dēbent. ℂ Rñr q̄ posset dici q̄ nō:q̄ lz filie nō facerent lineā patruz cōtinuari q̄ trāsibāt ad tribū de qua virū accipiebant:tñ poterāt accipe viros ex q̄bus suscip̄erēt filios q̄ nominarent̄ noie auor:ꝛ illi reciperent possessionē:ꝛ ōtinuarent lineā familie auor vt p̄z ō filiabus salphaad nu.27.c. ℂ Sed lz hoc aliq̄lr̄ videaꝫ tñ non multū stat q̄ si viros ex alia tribu accipent semp trāsiret hr̄ditas ad aliā tribū in qua nō ꝓprie ōtinuareť familia desc̄dēs a capite alterius trib?:ió filij manasse petierūt q̄ filie salphaad que hēbant sortē p̄is non nuberēt viris aliar tribuū ne perderēt ipsi aliquid de sorte manasse:ꝛ accresceret alteri tribui.ꝛ sic mādauit ōs fieri:vt p̄z nu.36.c. ℂ Jō dōm q̄ si moriaꝫ fr̄ p̄rogenitus sine filijs masculis hr̄ ac si nō genuisset:ió dz fr̄ sequēs accipe eius vxorē vt suscitet semē.ꝛ p̄z q̄ dz in textu q̄ post vocabit̄ p̄rogenitus istius noie defuncti ad ōtinuādā familiaz:sz nō pōt intelligi hoc de feminis q̄ nunq̄ noiant̄ noie patrū vel auor:si tñ defūcto p̄rogēito filia māserit:ꝛ nō sit aliqs fr̄ potēs suscitare semē illa accipiet hr̄ditatē p̄is vt p̄z nu.27.c.(vxor ō̄ functi nō nubet alteri).in hr̄ liberior erat masculus q̄ femia:q̄ in optiōe masculi erat recipē vxorē fr̄is ō̄fūcti vel subire penā q̄ponit̄ i textu:sz femia tenebaꝫ nubē illi:nec poterat aliquō excusari volēte fr̄e ō̄fūcti.rō q̄ si vir inuit? vxorem recipet sp̄ eā odio hēret:vl eā occidēt ꝛ eēt mai? dānū:ꝛ vr̄ forte q̄ talē vxorē ñ pmitteret repudiare donec ex ea saltē vnū filiū suscepissz q̄ vocareť noie fr̄is mortui:alꝰ frustra eēt q̄ eā accipet ad suscitādū semē fr̄is sui ℣ba de p̄ti tñ erat ei obligata ex lege:ió tāq̄ ō spōsata vl vxor scā p̄uiebaꝫ:vt p̄z Heñ.38.c.de thamar q̄ expectaba: selā filiū inde puulū defūctis fr̄ibus suis:ꝛ nō relinq̄nti-

bus semē:ꝛ q̄ añq̄ ei traderet inuēta est ocepisse mādabat eā iudas tanq̄ adulterā cōburi donec inuētū est q̄ de ipso concepit:sic ēt dixit noemi nuribus suis defunctis viris q̄ nō poterant expectare ex ipsa alios viros:ió q̄ nuberēt cui vellēt vt hr̄ Ruth.1.c.q.o.si possent expectare nō oērent alijs nubere:vt ibidē.(Et suscitabit semē fr̄is sui).suscitare semen fr̄is ē ex vxore quā fr̄ moriens reliquit filios gignere qui noient̄ noie fr̄is mortui:ꝛ sint ō familia illius:ꝛ nō dr̄ iste suscitare semē sibi q̄ filij sui nō noiantur noie suo:ꝛ ita hr̄ iste ac si nō gigneret filios nec p̄ōt iste familiā distinctā facē:q̄ successio sua transit in familiā fratris defuncti:ió excusauit se cōsanguineus booz accipere ruth moabitidē dicens.(Nec enīz posteritatē familie mee delere debeo).i.nolle eam delere q̄ō facerē si suscitarē semē defuncti vt hr̄ ruth.4.ca.ꝛ iste accipiens vxorē fratris accipiebat oia que ad euz pertinuerant duplici iure.s.iure ꝓpinquitatis:q̄ fr̄ erat ꝛ q̄ semē eius suscitaturus erat cui oia ista debebantur q̄ erant patrui sui:q̄ tanq̄ filius eius in sua familia gradū faciebat.ꝛ si forte aliquis de fratribus maioribus nollet suscitare nomē defuncti lz ad eū hereditas fr̄is magis q̄ ad alios ptineret:tñ si alius nō ita propinquus semē suscitare vellet ad istū hereditas deuoluebaꝫ:ꝛ renūciabat alter iuri suo: vt p̄z de consanguineo booz ad quē magis pertinebant bona filiorū noemi defunctorū:qui tñ nolens ducerē vxorē ruth cessit iuri ꝓpinqtatis ꝛ translatū fuit ad booz:vt p̄z ruth.4.c. ℂ Sciendū tñ q̄ ista lex dabatur in fr̄ibus q̄ suscitarēt semē fratrū suor maiorū defunctorū:sed nō solū poterant hoc fr̄es sed ēt alij cognati:q̄ tñ fratres erant ꝓpinquiores inuicē q̄ alij cognati qñ fr̄ vnus volebat semē alterius fr̄is suscitare: nō poterat aliqs de alijs cognatis accipe vxorē defuncti ad suscitandū semē ex ea: si tñ fr̄es nolēt aut nō cēnt alij cognati vt patrui vel cōsanguinei in fo gdu q̄ patrueles vocant siue ꝺsobrini:aut i alijs gradibus attinētie in q̄bus matrimoniū cōcessuz erat in lege poterāt suscitare semē:ita q̄ non eēnt p̄rogeniti q̄ ex hoc ꝑderent successionē in sua linea posteritatis ꝛ in istis seruabaꝫ ordo ꝓpinquitatis.s.q̄ q̄ magis ꝓpinquus erat poterat accipe vxorē defuncti:illo aūt cedēte iuri suo alius qui nō erat ita ꝓpinqꝰ? accipiebat eā si vellet.Nō tñ cogebant̄ isti subire penā quā subibant fr̄es nolētes suscitare semē fr̄is ꝓpinqui sui:q̄ aūt alij cognati p̄ter fr̄es possent suscitare semē cognati ꝛ ꝓuenirēt ad eos oia iura que erant eius q̄ mortuus fuerat p̄z Ruth.ca.4.de booz q̄ suscitauit semē vnius de filijs noemi cuius vxor manserat.s.ruth vt p̄z ruth.4.ca.ꝛ oia que erāt ꝓtinētia ad vir ruth ꝛ fr̄em eius mortuū atq̄ patrē eor accepit vt p̄z ibidē. ℂ Et si forte dicas q̄ iste booz erat filius elimelech ꝛ fr̄ maalon ꝛ chelion:ꝛ vnius hor vxor erat ruth.ió q̄ p hanc legē suscitabat semen. ℂ Rñdeť q̄ nō pōt dici q̄ esset booz fr̄ viri ruth. ℂ Primo q̄ elimelech erat pr̄ viri ruth vt hr̄ ruth p̄ro.c.s. booz non erat filius elimelech sed cognatus eius vocať vt p̄z.ruth.2.ca. q̄ nō erat booz fr̄ illius viri cuius semen suscitabat.nā cognati vocant̄ ꝓprie illi q̄ hūt attinentiā trāsuersalē. ascēdētes autē ꝛ descēdētes inter se ꝓprie nō vocant̄ cognati. ℂ Scōo q̄ si booz esset fr̄ mariti ruth eēt filius noemi vel elimelech mariti sui:ꝛ tūc cum noemi mitteret ruth ad messes booz nō mitteret eā tanq̄ ad alienū sed tanq̄ ad messes filij sui:sed mittebat eā tanq̄ ad alienū ꝛ ita molliebaꝫ cōsilia i eū ad faciēdū caute q̄ esset ruth vxor eius sicut si nullo mō pertineret ad cognationez eius vt p̄z.ruth.2.et.3.c. ℂ Item tertio q̄ cuz ruth locuta fuit ad booz dicens q̄ extēderet sup eā palliuz suum.s.q̄ acciperet eā in vxorē dixit booz q̄ alius erat ꝓpinquior marito ruth qui mortuus fuerat vt p̄z ruth.3.c.tunc dato q̄ alius qui vocabať ꝓpinquior q̄ booz esset fr̄ mariti ruth tā mortui:sequereť q̄ booz ñ eēt fr̄ mariti p̄oris ruth:q̄ tē necessariū eēt vt ipe booz ꝛ alius quē vocabat ꝓpinquior se fr̄es eēnt.sz nō pōt stare q̄ tūc nō eēt vnus ꝓpinquior alio:cū duo fr̄es sint in eodē gradu ꝓpinquitatis respcū cuiuslibet.si aūt alius quē dicebat booz esse ꝓpinquior q̄ se nō eēt fr̄ mariti ruth mortui:sequereť a fortiori q̄ booz nō erat fr̄ mariti p̄rioris ruth cū minus attineret ad eū q̄ alius vir. ℂ Quarto q̄ booz vocauit elimelech fr̄em suū vt p̄z ruth.4.c.cū dr̄ ptē agri elimelech fr̄is nr̄i vēdit noemi:sz si eēt booz fr̄ mariti p̄oris ruth eēt filiꝰ elimelech cū maalō ꝛ cheliō quor vnꝰ erat maritꝰ ruth:ꝛ tūc nō vocaret se fr̄em elimelech sz filiū:scriptura tñ vocat eū fr̄em. ℂ Quinto q̄ ruth.4 c.i fine ꝛ Matth.p̄ro.c.cum describitur genealogia booz dr̄ q̄ naason gēuit salmō:salmō gēuit booz.si tñ eēt booz fr̄ mariti p̄oris noemi nō eēt filius salmō sed filiꝰ elimelech:cū elimelech eēt pr̄ maalō ꝛ chelion quorū vnus erat maritus ruth:vt p̄z ruth.1.c.

Qō. 6. A An suscitatio seminis ptineret ad ꝺsāguīcos seruata sp maiori attinentia.

Nota q̄ ñ subibāt pena ꝺsāguinei.

Obiectio.

Rñsio. Pria rō.

Scōa rō.

Tertia rō.

Quarta rō

Quinta rō.

L Obiectō Rñsio.

Qō. Que nietius fuit suscitare semē p̄rogēitor.

Qō. Quid si p̄rogenitꝰ reliqt filiā non filium. Improbatio.

Doc. rñ.

†

B

†

multa alia sunt ibi ex quibus hoc manifestatur: cū autē cognati qui nō erant fratres suscitabant semen alicuius cognati sui oia que pertinebant ad istā legē suscitationis seminis in fratribus seruabantur in eis: excepto q nō obligabant ad penam hic posita si nō suscitarent semē: quia gratis agebant ideo nō debant vānum reportare: qz benefacere nō cogunt. (Et primogenitū ex ea filiū nomine illius appellabit). Quia per primogenitos posteritatis familie linea texebat. ¶Sed queritꝫ si frater primogenito mortuo sine semine accipiat ꝑs frater. vroꝛē eius deinde tertiꝰ q̄rtus z gntꝰ z oēs sine semine moriant: ōinde accipiat eā sextus frater ei. ꝓceet inde filios cuius noīe vocabuntur si lij geniti: vel nomine maioris fratris ꝓdicti mortui. de 5o tertio z q̄rto nō est dubiū q nō nominabunt filij geniti noīe illoꝛ: qz sextꝰ nulli eoꝝ imediate successit: nec pp eos ista semis ꝓcreatio facta fuit. sed de primo z vltimo dubiū est de primo quidē ga tota fratrū susceptio in vroꝛe ꝓpter euz facta est de vltimo. s. de quinto dubium est qz ei successit sextus qui prolem habuit. ¶Sed rñdetur q isti filij nominabunt nomine primi fratris mortui: qz oēs isti ꝓpter illum acceperunt vroꝛē eius. ¶Itez qz per primogenitos texebatur ordo posteritatis in familijs. (Ut nō deleat nomē eius de israel). i. vt nō interrūpatur z deficiat familie successio: z speciale erat hic: qz si ille primogenitꝰ supuixisset: z plē genuisset non oportebat q primogenitus eius vocaret noīe eius. alias daremus q tota vna linea familie vnius hēret idē nomē: maxime qz ōrium ꝑs in tota sacra scriptura: qz ꝑes raro vocabant primogenitos suos noīe suo: sed nunc mortuo fratre primogenito noiabat filius frīs suscitantis semē noīe mortui vt qui nō erat filius iure esset saltē in nomine z hereditatis successione. (Si autē noluerit accipere vroꝛē frīs sui). s. qz regsitus fuit q eam accipet z noluit. (Que ei lege debeꝫ). i. p istaz legem quā deus hic statuit de suscitatione seminis frīs defuncti. (perget mulier ad portā ciuitatis). qz ibi iudices manebant cās audientes. (Et interpellabit maiores natu). i. ꝓponet cāz suā coꝝā senioribus q ōnr maiores natu. i. natiuitate vel tpe. (Tollet calciamentū de pede eius). In signuz vituperij: qz nō vult suscitare semē fratris sui. aliqñ vir discalciabat seipsum: vt si duo propinqui essent ad quos pertineret accipe hereditatē z vroꝛem mortui: si ille ad quē ptinebat primo successio nolebat accipere hereditatē defuncti z vroꝛē z cedebat alteri: discalciabat calceū suū: z dabat proximo suo in signū firme cōcessiōis: vt patet Ruth. 4. c. (Spuet in faciē eius). i. in vultu suo: qz magnum dedecus est hoc. ra. sa. dicit q spuebat in faciem eius. i. coꝝā eo in terra quasi detestans eū. Et iste sensus eēt cōueniens. si ly faciē poneret in ablatiuo: sz qz ponitur in accusatiuo necesse est esse terminū ad quē sputa terminabant. sed de hoc nō plene ꝑs dicia in lra hebraica cū casus nō bēat: sed quasdā ꝓportiones que videtur determinare ad plenam habitudinē causalē: sed nō pōt tanta fieri distinctio q dubiū totaliter tollat: ga aliq̄ ꝓpositiones habitudinales diuersimode signant sicut in q̄ signat aliqñ in quo. aliqñ in quē sic est alia apud hebreos eādē vim habēs s. be vel ba vel bi. abenazra dicit q mulier spuebat in calciamēto z hoc est pp diuersitatē regulatiui: qz ly eius videt posse referri vel ad calciamētū: vel ad hominē. sed littera nra rōnabilioꝛ est qz hoc fiebat ad magnū dedecus sed valde maius erat spuere in faciē respicientis vroꝛē. ¶Itē qz dicit in faciē eius: calciamentum autē nō dicit bēre faciē nec ante nec retro. (Sic fiet homini qui nō edificat domum fratris sui). Fiebat enim tā tum dedecus vt non recusarent accipere vroꝛes fratrum defunctoꝝ: quia multi refugiebant suscitare nomen fratriꝫ: z perdere suū vt ꝑs ruth. 4. de ꝺsanguineo booz z Heñ. 38. c. vbi ouā filius suscepit thamar vroꝛē frīs sui mortui: z qz sciebat nō nasci sibi filios sz frī semē fundebat in terrā. (Et vocabit nomen eius in israel domus discalciati). Istud erat magnū dedecus ga ꝓioꝛa vitupia transeūt. sz hoc manet in tota eius posteritate. z iō hoc maxīe mouebat: qz boies rōnabiles magis volūt libero rū successione carere q̄ eos infames gignere. (Si autē noluerit accipe vroꝛē frīs sui). i. forte mortuo frē suo sine semine accipet iste aliquā vroꝛē anteq̄ ab vroꝛe mortui sup hoc regreret ñ incidebat in penā q̄. j. ponit. ¶Lā autē recusādi tales vroꝛes multe erāt. ¶Ptia z potissima qz debat gignē frī suo z nō sibi: vt ꝑs. j. ¶Scōa erat qz multi viri z vt in plurimū recusāt accipe vroꝛes q̄ ab alijs cognite sūt. ¶Tū qz glibet mulierē a virginitate bēre vult: tū qz melius vir mozibꝰ suis coaptat eā feminā q̄ nullius alterius viri mr̄imonio coaptata est: q̄ eaz q̄ alterius mozibꝰ assuefacta erat: qz difficile talia auferunt. Tuz qz qñ mulier nouit aliū virū nō est integra dilectio ad eū quez nūc habet: maxime si alius fuit bonus vir: z cōsentaneus mozibus vroꝛis: iste autē quē postea hz non est ita cōsentaneus. Ex quo sequit vt interdū femina viro suo in memoriā ducat virū quē ꝓius habuit: z sic fit vt femina integro aīo virū quē hz nō diligat nec vir feminā z hec sūt cā quotidianaꝝ querelaꝝ vt sepissime experiunt. (q̄ ei lege debeꝫ). satis distinguit hic lra ō femina viri mortui z de frē viri mortui: qz femina debet viro z tñ vir nō debet ei: iō si femina illa siue regsita a frē viri mortui vt sit vroꝛ sua siue nō regsita anteq̄ ipse aliā acceperit vroꝛez p quā videat recusare eā accepit aliquē virum: vel qualr̄cūq; alicui carnalr̄ cōmixta fuerit rea est adulterij: qz tenebat illi aligata tāq̄ si eēt spōsa eiꝰ aut tradita ei in mr̄imōiū vt ꝑs Heñ. 38. c. de thamar nuru iude: vir autē sine regsitꝰ sit siue nō regsitꝰ a semia: z nō accepit eā sz aliquā aliā nō fornicat: nec peccat vt fm deū debeat puniri vt fornicator: sz tāq̄ fractor legis ō suscitando semē frīs sui: est tñ dia qz si mulier euz regsiuerit añq̄ assumat aliquā vroꝛē z nō accipiat eā tenet reꝰ pēa legis huiꝰ q̄. j. ponit. si autē nō monuerit eū nō est reꝰ aliq̄ pēa dē mulier viri mortui frī ei p legē. s. p istā legē de suscitādo semē: z nō refert se ista lex ad aliquā ꝓpē p quā eēt obligatꝰ frater mortui viri obſuare hꝫ nisi hꝫ statutū fozet: sz refert se ista lex ad casus ꝑticulares dēminādos g euenirēt post ꝺdōnē legis huiꝰ s. q̄ qñ acciderit aliqs casuꝰ post dēmiationē legis huiꝰ vt moriat vnꝰ frꝫ ꝓgēit z māeat sine semie: vroꝛ eiꝰ ē ꝺbita frī suo p istā legē. (Perget mulier ad portam ciuitatiꝫ) qñ frꝫ mortui nolebat i pace vroꝛē frīs sui mortui: ñ obſuabat aliqd ō ista solēnitate: sz recipiebat i vroꝛē sic recipiunt alie mulieres: z cūcta q̄ ad frez suū ptinebāt ad eū puenient: z hꝫ duplici lege. ꝓmo lege cognatiōis: qz ex quo iste vir mortuꝰ nō reliq̄rat nullus ei ꝓpinquioꝛ erat q̄ frꝫ. scōo pueniebāt ad eū oia q̄ fuerant frīs sui lege de suscitādo semie: qz q̄ accipit vroꝛē viri mortui: iō eā accipit vt suscitet ex ea semē viro mortuo: z vocet ꝓmogēitū noīe viri mortui sic igit si ille mortuus relīgsset semē oia bona sua pueniebāt ad filiū suū lege nālis successiōis: qz filijs debēt thesaurizare parētes: z nō parētib filij vt ꝑs. 2. cho. 8. c. si tñ iste q frꝫ erat nolebat accipē vroꝛē frīs: z alius q nō erat frater assumebat eā cedebāt ei cūcta q̄ ptinuerant ad virum mortuū: z hꝫ qz lex de suscitando semē erat potioꝛ q̄ lex de successione cognatoꝝ: z hoc qz ille qui suscitare volebat semen erat tanq̄ filius viri mortui cū oret operaz vt gigneret filiū noīe viri mortui qui ei adscribendus eēt: z sic ille si natus eēt cuncta suscireret ita ille qui loco eius se gerebat cuncta recipere debat: ꝑz hꝫ in booz accipiēte ruth in vroꝛē: nā alius erat ꝓpinquioꝛ viro mortuo q̄ booz: qz tñ ille noluit accipē ruth in vroꝛē cuncta cesserūt in ius z hēditatē booz vt ꝑz ruth. 4. c. cū oꝛ. dixit g ꝓpinquo booz tolle calciamētū qō statiz soluit de pede at ille maioꝛibꝰ natu z vniuerso pplo: testes vos ingt estis q possederim oia q̄ fuerūt elimelech z chelioō atq; maalon tradēte noemi z ruth moabitidē vroꝛē maalon in ꝺmigiū sumpserim: vt suscitē nomē defūcti in hēditatē suā: cū āt nō accipiebat pacifice vir mulierē frīs sui regrētē eū ne eā accipiat in vroꝛē: ipsa pgebat ad portas vbis ad iudices hmōi negociū ꝓpositura. ¶Uñ itelligēdū est q mulier teneret regrere frem viri mortui post mortē viri sui vt eā accipēt vroꝛē: nā si ñ cōpelleret hoc regrere frem viri mortui post mortē viri sui vt eā acciperet vroꝛē. nā si nō cōpelleret hꝫ regrere fierent fraudes isti legi: qz vt cōiter viri frēs mortuorum nō desiderabant accipere vroꝛes relictas a frībus suis ex causis supza assignatis: si g femine nō cōplerent requirere eos ēt ipse interdū nolent eos in viros: sed quoslibet alios qui nō accederent ad eas hac lege de suscitādo semē: z sic fieret fraus legi: qz rarissime ponerēt in executione. (Non vult frater viri mei suscitare semē frīs sui.) Ex hꝫ sequit q mulier regrebat frez viri sui mortui vt eā acciperet in vroꝛē: aliogn non posset ipsa scire vtrū vellet eā accipere aut nō. (Suscitare semē frīs sui). i. gignere filios p frē suo. (In israel). i. vt filij alig gignant q maneant in populo israel ꝓtinuātes lineam patris sui z denominantes eam. (Nec me in coniugium sumere). Idem erat istud s. nolle eā habere in vroꝛē: z nolle suscitare semē fratris sui. naz si illā nō accipet in vroꝛē nō poterat suscitare semē frīs sui dato. n. q aliā quācūq; vroꝛē accipet z dicēt se velle suscitare semē frīs sui ex illa nō poterat: qz illa nō fuerat vroꝛ frīs sui ex qua semē suscitari debebat: ga in ea semē mortuū fuerat: in ea autē in qua semē viri mortui nunq̄ fuit nō dicit suscitari sz nō cōuertunt ista. s. accipe vroꝛē fratris in vroꝛē z suscitare semē frīs: qz accipe vroꝛē frīs ē vli q̄ suscitare semē frīs. nullꝰ nāq; ꝑt suscitare semē frīs gn accipiat vroꝛē frīs mortui: ꝑt tñ aliqs

accipe

Nota q̄ re melꝰ ē ꝺbē cū vgine q̄ cū vidua.

Femia viro debeꝫ.

Filijs thesauri zare debent parentes.

Notandum.

Rabi salo. expō.

Qō. 7. A

Lāe q̄re viri retrabūtur ab accipiēdo vroꝛes frm suoꝝ ōūctoꝝ

Qõ.8 A An fr õ functi teneret suscitare semẽ ex oibus vxoribus defuncti. Dubiũ pulchrũ. Rñsio.

accipere vxorẽ fris nõ suscitãdo semen fris.s. qñ acciperet eaz nõ per legẽ de suscitãdo semẽ pro fre suo sed vt gignat ꝓ se sicut ex alia vxorẽ gigneret si eam pro se accipẽt. ¶Sed circa hoc ꝗrit si aligs bẽat plres vxores sic in veteri lege pmissũ fuerat: z gignat ex vna filios ex alijs aũt nõ:numqd dz fr suscitare semẽ fris ex alijs vxorib⁹. ¶Rñr ꝙ nõ qz ista lex solũ mãdat suscitari semẽ fris z nõ suscitari semẽ vxoris fris.hoc autẽ est cũ vnus fr qui est maior moriẽ absqz liberis:si aũt bẽat liberos nõ dz bere vxorẽ ei⁹ lege successiõis ad suscitandũ semẽ:sz cuz vir ex vxore vna filios genuit dato ꝙ ex alijs nõ genuit nõ dr mori absqz liberis ꝑ nõ debat tũc aligs suscitare semẽ fris sui. ¶Sz adhuc ꝗret aliõ.s.si aligs vir habuit multas vxores iurta casuz prius posituz z ex nulla illaz filios genuit: vel genuit z mortui sunt ita ꝙ dicat mori sine semine: de ꝗ vxore illaz dz suscitare semẽ fr manẽs. ¶Rñr ꝙ aut ille vxores erant eã principales aut nõ:si ñ erãt eã principales debat suscitare semẽ õ vxore magis principali: qz illa ꝓprius dicebat vxor viri mortui ꝗz alie bñt se aliqne vxores vt magis principales z minus principales qñ aliã sunt ancille: z alie sũt dñe: vel saltẽ libere vt potest abzaã habuit vxorẽ sarrã ꝗ libera erat: z agar ꝗ erat ancilla sarre: z tradita fuit i vxorẽ abzae: vt pz Gen. 16.c.si ꝑ mortu⁹ fuisset abzaã z aligs cognat⁹ su⁹ vellet suscitare semẽ ei⁹ nõ debat accipe agar in vxorẽ:sed sarrã que erat principalis vxor. sic eẽt dõm sr Jacob qui habuit.4.vxores duas liberas.s. rachelẽ: z liã z duas ancillas suas.s. balã: z zelphã: vt pz. Gen. 29. et. 30.c. mortuus fuisset sine liberis ꝙ vellet de cognatis ei⁹ semẽ illius suscitare accipe debat rachelẽ vel liã: z nõ ancillas ꝗ nõ erant principales vxores:idem est si vna de vxoribus sit ancilla z alia libera: lz illa que ancilla est nõ sit ancilla alterius ꝗ libera est: sicut cũ aliquis in bello accipiebat in numero captiuaz aliquã ꝗ in oibus ei placebat: debat eã bere in vxorem fm formã tradita.s. 21.c. vel si eã alias emisset in ancillã: z postea accepisset in vxorẽ: ista aũt distinctio tota locũ hz qñ fr viri mortui nõ vult accipere in vxores oes quas habuerat fr suus: nã si bere voluerit oes erũt oes siue vxores: z quecũqz alterũ acciperet in viruz vel alteri quouis mõ cõmiscereť erat rea adulterij donec fr viri mortui repudiaret eã. Si aũt oes vxores essent eã principales vt potest qz oes erant libere est distinguendũ vt.s. qz aut volebat bere oes eas in vxores: z tunc bebat z oes ipse obligabantur accipere eũ in virũ: si aũt nolebat accipe oes vt ꝙ esset relinquendũ in electione viri viuẽtis quã potius vellet assumere in vxorez. vñ qñ aliquis vir mozereť sine semine bñs multas vxores quarũ alique essent minus principales ꝗz alie vtpote qz quedã ancille z quedã libere: z esset aliquis viri mortui fr qui suscitare posset semẽ viri mortui oes iste vxores requirere debebant ipsum virũ vt eas acciperet in vxores: z si ante istã regsitionẽ aliqua de eis siue ancila:siue libera aliquẽ aliũ reciperet in viruz: vel alias cõmiscereť ei carnaliť adulterij rea erat: qa oes erant obligate illi viro donec eas vel aliquas earũ accipere recusaret:si autẽ vellet ipse accipere oes acciperet quot quot vellet. s. accipiẽdo oes liberas z vnã de seruis: vel accipiẽdo oes liberas relictis oib⁹ ancillis:ita tñ ꝙ ñ posset relique re liberã aliquã vt acciperet ancillas oes vel aliquã õ ancillis: deide si forte oes ancillas abijceret eẽt in electiõe eius quã vellet de liberis: vel si vellet oes illas: postꝗz vero iste vir determinasset sibi aliquaz aut aliquas de istis relictis ceteris poterant relicte accipere alios viros quos vellẽt. (Statimqz accersiri eũ facient). i. citari vel vocari ad hoc ꝙ rñdeat vtruz facere velit qõ petiť vel nõ: vel vt ostẽdat aliquã legittimã cãm qua re hoc nõ faciat. (Et interrogabunt). Licet mulier viri mortui conqnesta fuerit: qz iste eã in vxorẽ bere nõ vult tñ interrogaťiterũ vtrũ eã velit in vxorẽ z hoc pp duo. ¶Primũ est quia verbis mulieris cõquerẽtis nõ crediť sicut nec alicui actori õ reũ: aut accusatori õ accusatũ nõ crediť nisi aliter veritas aliqliter ostaret. cõstare aũt in hac pte nullo mõ melius põt ꝗz ꝙ cõfessionẽ viri cũ depẽdeat hoc ex volũtate sua: ideo petiť ab eo vtrũ velit. ¶Scõa cã est qz vato ꝙ cõstet eũ recusasse accipere illã vxorẽ fr is sui mortui ex iudicũ tñ requiriť in iudicio vtrũ eã recipe velit: vt magis verecũdet cozã oibus: z iducaťad accipiendũ eã. ¶Tertia cã est qz si nõ accipiat eã dz ei dari pena. sed pena:nũqz dz dari nisi ei cuiuz delictũ aliqualr cõstat: ergo oportet vt prius ostet eũ nolle recipere illã in vxorẽ quasi det ei aliq̃ pena: sed hoc cõstat ꝙ cõfessionẽ istius viri: ꝗ dz iterogari. (Si rñderit nolo eã in vxore in accipe). Erat fr legis õ suscitatione legittimi seminis ꝓ fre suo iõ dabať ei pena ꝗ seqtur. (accedet mulier ad eũ) mulier infligebat istã penã qz õ eã pecabat iste vir nolens suscitare semẽ ex ea viro mortuo fre suo. (Coram senioribus). s. coram iudicibus q vocanť hic seniores z. ñ. vocabãť maiores natu qõ idẽ ẽ: z hoc est: vt coram eis infligereť pena vt magis verecũdareť vir recusans accipe vxorẽ: z non recusaret eã. (Tollet calciamentũ de pede eius). Hoc fiebat ad magnũ vituperiũ: qz illi cui tollebať calciamentũ signabať priuatũ oi bono: etiã vsqz ad calciamẽta ꝗ dr minima: vt pz ex mõ loquẽdi abrae Gen. 14.c. cum dixit ad regẽ sodomoz viuit dñs: qz nõ accipiã õ bis ꝗ ad te ptinẽt a filo subtegminis vsqz ad corrigiã calige. i. calciamẽti vt magis appet in lra hebraica: z fiebat hoc ẽt vt maneret obprobriũ sempiternũ illi z filijs suis: qz vocareť domus sua in israel domus discalciati. (Spuetqz in faciẽ illius). i. in vultũ suũ. s. mittendo sputa ad vultum eius ꝗ est maxia confusio z verecũdia ꝙ tota hois pulchritudo z dignitas ꝗ in facie lucet qz imago dei est deturpeť sputis. aliq autem aliter hoc declarauerunt vt diximus. ¶Sed queres ꝗre qñ Booz z alius cognatus suus disceptabant ꝙs acciper Ruth moabitidem in vxorẽ z alius ꝙ propinquior erat noluit eã in vxorẽ accipe: z tulit Booz de pede eius calciamentũ nõ sputit in faciẽ eius. debuisset enim spuere in faciẽ eius cõm legẽ hic datã: qz nõ accepit vxorẽ illã Ruth moabitidem ad suscitãduz semen cognati sui mortui. s. maalõ: vt pz Ruth. 4.c. ¶Rñdeť ꝙ ista lex que talẽ penã infligebat soluz erat data inter fres qñ vnus fr volebat suscitare semen fris sui: vt pz ex verbis legis huius in principio Booz autẽ z alius cognatus eius nõ erant cognati maalon: ita ꝙ essent fratres eius sed erãt cognati in alio gradu remotiori: iõ in nullo illozum poterat obseruari ista lex quãtũ ad inflictionẽ pene siue Booz eã recusaret siue alius de booz ꝙ nõ eẽt fr maalõ z fili⁹ elimelech siue noemi. ñ. õclaratũ fuit de alio cognato qui renũciauit iure propinquitatis: ẽt satis pz elimelech z noemi duos filios solũ bere narrant: vt pz Ruth prio. c. ꝗ nõ erat ille filius elimelech z noemi z pz diuersitas in hac lege z in illo fcõ booz z alterius cognati sui. ¶Primo ga qñ frater viri mortui recusabat accipere vxorem relictam ipsa discalciabat virum tollens de pede eius calciamẽtũ: in illo fcõ nõ soluit Ruth calciamentũ illius viri recusantis eã sz ipsemet soluit illud z dedit booz vt pz Ruth. 4.c. ¶Scõo erat diuersitas: qz mulier spuebat hic in faciem viri recusantis eã: hic autẽ in nullius faciẽ spuiť: qz nec booz spuit in faciez cognati sui: nec ipsa ruth. ¶Tertio erat diuersitas qz hic tollebať calciamẽtũ ad notãdũ infamiã vt ille vir cui tolleť calceus z totuz genꝰ suũ manerent infamati cũ dr in lra: z vocabiť nomẽ illi⁹ domus discalciati in israel: in fcõ aũt booz z alteri⁹ cognati sui soluebať calciamentũ ad faciẽdum alteri firmã cessionẽ rerũ ptinẽtium ad ius suũ: sic dr ruth. ca. 4. s. hic aũt erat mos antiquit⁹ i israel inter ꝓpiquos: z si qñ alter alteri suo iure cedebat vt eẽt firma cõcessio soluebat hõ calciamentũ suum z dabat ꝓmo suo hoc erat testimoniũ cessionis in isrl: pz ergo ꝙ nõ debuit ruth vxor maalon defuncti dissoluere calciamentũ de pede illius cognati booz z viri sui mortui nec spuere in faciez ei⁹: sic fiet hõ qui nõ edificat domũ fratris sui. i. sic mereť pati z deludi hõ qui non suscitat domũ fratri suo: dr domus nõ gdẽ fabricatura parietũ sed familia: z genus deriuatũ: edificat ergo aligs fratri suo domuz qñ nõ reliquit frater ꝓgeniẽ aliquã z alius gignit pro illo vt maneat ei successio sic pz Gen. 16.ca. vbi lra dicit ingredere ad eam si forte saltem suscipiam filios ex ea. lra hebraica dicit si forte edificabo ex ea (z vocabiť domus illi⁹.) Hic ponit adhuc maiorem infamia. s. ꝙ domus isti⁹ viri qui recusaret suscitare semen fratris sui esset semp infamata: ita ꝙ filij sui vocarentur semper filij hois discalciati: z tota illa ꝓgenies vocareť progenies discalciatoz in tribubus israel. (Si habuerint.) Hic agitur de pena mulierũ. (Si habuerint inter se iurgium.) Dicitur hic iurgium large quelibet cõtentio siue fit in verbis: siue in factis: z magis adhuc accipiť pro ea que est in factis qõ hic pz: lz possz adhuc dici ꝙ accipiat iurgiuz pro cõtentione que est in verbis: z post in verbis veniunt ad realez pugnã. ¶Primũ notať cuz dr: si habuerit inter se iurgiũ. s. cõtentionẽ in verbis. ¶Scõm notať cũ dr: z rixari ceperit qz ex ipsis vbis rixa gignat ita vt se mutuo pcutiant: iurgiũ tñ ꝓprie accipiendo est cõtentio vbalis quã aliqui bñt cozã iudice cum iure disceptant: vnde dicit iurgium quasi iuris garrium. i. iure garrire siue iure disceptare: vt pz extra de verboz significationib⁹. in. c. forus. (Inter se iurgiũ viri duo.) Sec⁹ est si vna mulier õ aliquẽ virũ bzet cõtentionẽ realez: qz tunc dato ꝙ apprehẽderet mulier viruz per verenda nõ incurrebat in penã huius legis. Et rõ est qz ista ꝓhibitio est pp magnũ dolorẽ quẽ sustinet vir qñ apprehẽditur per virilia:

† L † Tollẽ calciamẽta de pede fiebat ad magnũ vituperiũ. †

Qõ. 9. A Qr Ruth. nõ erpuit in faciẽ cognati booz Rñsio.

B † † De pẽa mulierũ.

† Qñ mulier nõ icurrebat hãc penã.

Quar iudices iterogabãt a viro vtz accipe vellet vxorem fratris. Secũda cã. Tertia causa.

B † †

ita q̄ nihil facere p̄ōt vltra: ⁊ posset interim alius vir faciliter eū occidere: si tū ipsa mulier hēat contētionē cū viro seruauit se ab ea vir quantū potuerit ne eū sic apprehendat: ⁊ nō poterit apprehendere qō nō est qñ vnus vir cōtēdit cū alio: q̄ tūc nō p̄ōt cauere a muliere q̄ eum p virilia app̄hendere vult. Etiā q̄ quādo mulier cōtēdit ꝺ viruꝝ est p̄cipaliter hostis eiꝰ: ideo qōcūq; maluꝝ faciat ei facit q̄si hostiꝭ: ⁊ lex ita iputabit ei quasi hosti. Luꝝ autem vnus vir contendit cum alio vnus est p̄incipaliter hostis alterius ⁊ non femina: ideo si femina apprehēdat debet ei dari maioꝛ pena q̄ꝫ si ipsa p̄incipaliter cōtendens teneat per virilia. nam primo modo dum ipsa femina tꝫ viruꝝ per virilia alius vir poterit occidere hunc virum qui tenetur: si autem ipsa femina p̄cipaliter cōtendat: ⁊ teneat dū tꝫ non potest alia mala operari: aut saltē nō poterit ita ac si vir ꝺ viruꝝ pugnaret ⁊ femina teneret p virilia. Idē dōm est si duo viri contēdant: ⁊ vnus teneat alterum p virilia nō teneť pena ſtius legis: q̄ cuꝝ aliqui duo sunt hostes intendūt sibi pessimū facere eozū que potuerunt: qūocūq; ergo se hēat vnus hostis ad alterū solum ꝺ puniri tanq̄ hostiliter agens: ⁊ non aliqua pena ſpāli: etiā q̄ cum vnus accipit alterum per virilia nō potest facere alia mala sicut si femina apprehenderet ⁊ vir perc̄uteret: q̄ tunc posset alterū leniter occidere vel q̄ vnus vir ab alio viro hostiliter agēte p̄ōt se custodire: qō nō p̄ōt fieri ad feminā si vir pugnet in virū ⁊ femina veniens app̄hēdat virilia. (Et vnus ꝺ alterū rixari ceperit). Rixa est contentio realis cuꝝ vnus alterū percutit aut vt percutiat punit: ⁊ ista rixa venit q̄ p̄ro iurgati sunt cōtendēdo in verbis licet in hoc nō multum differt: q̄ siue inceperunt in v̄bis cōtendere: ⁊ postea venerint ad facta: siue in pugna reali inceperūt quocūq; mō femina virū per virilia apprehēderit est ista pena. (Uolensq; vxoꝛ alterius). Uxoꝛ vnius eozꝰ ꝺ hic de vxore: q̄ vxores sunt que magis ad hoc mouerent q̄ꝫ alig alie p̄sone vt viros suos eruāt: si tū aliqua alia p̄sona agat eandē penā incurrit: vt si mr̄ alicuius viri videns eū pugnātem cū altero viro abiens apprehendat alterū per virilia. nā eodē mō manus ei amputabit: vel si filia vidēs patrem similiter virū cū quo pr̄ cōtēdit per virilia tenuerit: q̄ in oībus his ſegtur idē incōueniens. Idez dōm est si duo viri pugnant: ⁊ aligs volēs adiuuare alterū eozū apprehenderit aliū p virilia. nā tunc abscindeť manus eius: q̄ eadē incōuenientia sequūtur quē in femina apprehēdente p virilia: q̄ dū ille vir app̄hendit aliū per virilia ille cū quo pugnabat irruet in euꝝ: ⁊ occidet magis tū hoc pertinet ad feminas q̄ꝫ ad viros: cū ista fit quedā impotētia qui modus pugnādi ē cōueniens feminis que sunt deficientes viribus. (Eruere virū suū de manu fortioꝛis). q. ꝺ. ista cōsueuerūt facere femine cum vident maritos suos succūbētes ne alij occidant eos apprehēdūt alios p virilia: vt sic faciant eos cessare a pugna ⁊ nō voce: aut viris suis: q̄ tū ēt si hac bona intētione fiat poterat sequi magnū scandalū. ſ. q̄ vir qui eruit de manu alterius poterit i surgē in eū q̄ tenet p virilia ⁊ occidet eū: iō tꝫ vo insurgat ⁊ occidat: tū q̄ mulier talia ausa est ex q̄bus seq̄ poterat moꝛs infligi ei ista pēa. ſ. q̄ abscinderet manꝰ. ſi autē ponat alius casuꝫ. ſ. q̄ vir ⁊ vxoꝛ fil̄ insurgāt in aliū virū: ⁊ mulier teneat eū p virilia: ⁊ vir occidat tenebit vterq; moꝛtis reus: q̄ nō facit mulier ſm dispōnem huius legis. ſ. q̄ eruat virum suū de manu fortioꝛis: ꝓpte aūt mulier virū dicit de manu fortioꝛis eruere: cū duo viri pugnant ⁊ vnus eozꝝ p̄eualet ꝺ eū faciens eū succūbere tūc videť q̄ sit fortioꝛ altero ⁊ hoc casu si mulier eū qui succūbit liberat dicit eruere virū suum de manu fortioꝛis: maioꝛ q̄ pena infligeť cum ambo insurgunt simul in alterū virū: q̄ nō est ad eruendū q̄ꝫ femina agit ad eruendū virum suū. erat autē ista pena moꝛtis cum ex tali app̄hēsione secuta fuerit moꝛs. (Miserit manū suā). ſ. ad tenendū verenda siue sit mulier siue vir: vt sic faciat imobilē eum cuius verēda tenet. (Et app̄henderit verēda). Ut doloꝛe testiculoꝝ nō moueať ⁊ cesset a pugna. (abscides manū illius). ℂ Nicolaus dicit q̄ si alio modo vel cā apprehēdat alterū virū per virilia: q̄ a fortioꝛi punietur ista pena. Sed nō multū videť q̄ ista pena infligiť pp timoꝛez magni periculi: si enim mulier per virilia teneat fortiter tam intensus est doloꝛ viriliū: q̄ sunt maxime sensitiua q̄ vir ille ēt si videat super se gladiū venientem moueri nō poterit: ⁊ sic leniter occideret eum alius vir ⁊ ꝓpter hoc maxime talis apprehensione interdicitur. Si autē ex alia causa apprehendat non sequitur tantū periculū: ideo nec tāta pena infligi debet. ℂ Et si arguas q̄ ista lex est cōtra ius naturale. ſ. q̄ vir ⁊ vxoꝛ q̄ sūt vna caro nō se defendent ad inuicē: sed in textu dicitur q̄ mulier nō apprehendit aliq̄d per virilia intendēs defendere virū suū. ℂ Rñdeť q̄ p̄mittit lex q̄ mulier defendat virū suū taliter q̄ ab alio nō occidatur: sed nō taliter vt aliū occidat. tenere autē p virilia est aliquē immobilē facere ita q̄ aduersarius leniter eū occidere possit: q̄ si hostis ante hostē ligatus ponereť. poterit autē mulier defendere virū aliter percutiendo: vel impellēdo. (Nec flecteris sup ea vlla misericordia). Debzei dīt q̄ nō abscindebať manus sed dabatur preciū p̄ro manu sed non vī vex: q̄ tunc aliqua misericordia esset. ſ. pecunia q̄ penā p̄ro coꝛporali infligere: qō negat tex. (Non habebis in sāculo diuersa pōdera). Exclusa iniustitia hic statuiť iustitia: ⁊ agiť de iustitia cōmutatiua q̄ est in ℑctib⁹. ſ. emēdo: ⁊ vēdēdo: ⁊ q̄ ī hac oꝛ seruari eēlitas arismetica. i. quātitatis: ōbēt p̄cipue hoies rl̄ari circa mediū equās quātitates cōmutabiles: ⁊ illō est mēsura vl̄ pōdus: iō ꝓhibet fraudē fieri ī istis: q̄ istis male se hītib⁹ ipole est emptionē: vel vēditionē iustā fieri. (Diuersa pōdera). ſ. vnuꝝ ad vendēdū: ⁊ aliud ad emendū. (Pondus hēbis iustuꝝ). i. eēle alijs pōderib⁹. (Et verū). i. publicū vel approbatuꝝ vt nō sit occasio mali grandi. (Et modius eēlis.) Modius. n. oēz mensurā ꝺtinētē ligda vel arida signat hic: lz ſpāl̄r signat quandā paruā mēsurā iudaicā q̄ nō est vicesima pars modij nr̄i i pz q̄ Ruth. 3. c. doꝛ q̄ ipsa tulit sup se sex modios oꝛdei de areis ad ciuitatem. (Abominať eū qui facit hꝰ.) Q̄ ista peccata sunt multū dānosa: q̄ deū valde offendūt: ⁊ primuꝝ nimis ledunt: q̄ ad multos talis cōicatio est. (Et aduersať oēz iniustitiā). i. valde repugnat talia agētib⁹: q̄ defraudāt pauperū subas: ⁊ toti cōicati: ⁊ extraneis dānosi sunt. (Memento q̄d fecerit.) Dic agiť de penis extraeoꝛ. ſ. amalechitaꝝ. (Quid fecerit tibi amalech). ſ. icepit p̄mo pugnare ꝺ isrl̄ q̄ā alie gētes ⁊ eis dedit incitamēta pugnādi ꝺ iudeos: iō doꝛ numeri. 24. p̄ncipiū gentiū amalech. i. p̄mus inter oēs gētiles qui pugnauerant ꝺ isrl̄: de quo Exo. 17. c. (Memēto q̄ fecerit tibi amalech.) Deus facit b̄ memoꝛes iudeos de malis q̄ eis intulit: vt deleant eū de ēra: ⁊ lz multe gētes ꝺ hebzeos fuerūt: vt pz de chananeo rege arad vt bī nūeri. 21. ⁊ in. c. 23. de nulla tū doꝛ q̄ recedereť ad puniendū eā delēdo totaliꝝ: lz de gbusdā ponant q̄dā pene vt de egyptijs ⁊ idumeis: qui nō poterāt intrare in eccleſiā domini vsq; in tertiā gīnationē vt pz. ℈. 23. c. ⁊ de moabitis: ⁊ amonitis: q̄ nō poterāt intrare in eccliā. In eodē. c. meruit tū iste ppls ſpāl̄r hoc fieri ꝺtra eū: q̄ ipe fuit q̄ ꝓmus hebzeos inuasit: ⁊ ceteris ſpē inuadendi tribuit: ⁊ valde crudeliꝝ se habuit vt signať in lr̄a. (Quid fecerit tibi amalech). ſ. quomō pugnauerit ꝺtra te ſpāliꝰ q̄ꝫ alie gētes: nā non ita cito fuerūt ꝺcitati madianite ꝺtra isrl̄itaꝝ transeūtes erāt tū madianite circa trāsitū isrl̄itaꝝ: qō pz q̄ israelite trāsierunt apud mōtem synai cū in eo fuerit data lex vt pz Exo. 20. ⁊. ℈. 4. et. 5. c. est aūt iste mons circa ēra madiā: qō pz q̄ moyses custodiens oues Jetro soceri sui pascebat eas in monte synai vt pz Exo. 3. c. chananei ēt qui habitabant in arad: erant ita ꝓpinqui loco per quem transierūt israelite fic amalechite vt pz numeri. 14. c. cū doꝛ nolite ascendē: nō est. n. dñs vobiscū ne cadatis cozā inimicis vr̄is amalechites ⁊ chananeus ante vos sunt quoꝝ gladio coꝛruetis: ⁊ postea sequiť descendit amalechites ⁊ chananeus q̄ habitabat in monte percutiens eos: erant etiam ꝓpinqui philistin: ⁊ idumei: ⁊ alij qui conturbati sunt ad introitū hebzeozū in desertū vt pz Exo. 15. c. cum dicit ascenderunt populi ⁊ irati sunt dolozes obtinuerunt habitatoꝛes philistin. tunc ꝺturbati sunt pricipes edon: ⁊ robustos moab obtinuit tremoꝛ obriguerūt oēs habitatoꝛes chanaā: nullus tū de istis pplis bellū nullū ꝺ israelitas gessit anteq̄ꝫ gererent amalechite. nā si obijciať q̄ chananeus rex arad cū amalechitis simul bellū iniert ꝺ israelitas ⁊ eos fugauerūt occidendo vsq; ozma: vt pz nu. 14. c. ℂ Nec si obijciať id qō chananeus rex arad p se egit cū inijt pugnam cū israel: ⁊ victoꝛ exīs accepit p̄dā de eis vt pz nu. 21. c. ℂ Rñr q̄ amalech p̄imo q̄ꝫ oēs gentes bellū egit cum israel. sic diciť nu. 24. c. p̄ncipiū gentiū amalech cuius extrema pdenť. i. pena gens que pugnauit ꝺ israelitas fuit amalech. alie aūt gētes postea pugnauerunt. cū aūt doꝛ q̄ amalachite ⁊ chananei simul pugnauerunt ꝺ israelitas persequētes eos vsq; ozma: dōm est q̄ amalechite bis pugnauerūt ꝺ israelitas in deserto. p̄ius anteq̄ꝫ accederent ad montē synai ⁊ in hac pugna fuit dux Josue ⁊ vicit israel amalechitas precibus moysi vt pz Exod. 17. c. fm bellum fuit post recessum de monte synai qñ quodā pars populi sine moyse ⁊ arca domini ascendit in montes: ⁊ iruit in eos amalechites. ⁊ in hoc bello non fuit dux Josue: nec iuit illuc de hoc nu. 14. c. ista duo bella fuerūt facta in diuersis tp̄ib⁹: q̄ p̄mū fuit in anno p̄ro exitus de egypto mēse Fo: qō pz q̄ mēse

tertio

Rīsio.

Improbatio beꝛeoꝛ. De commutatiua iustitia.

De pēis amalechitaꝝ.

Obiectio

Rīsio.

tertio anni ṗmi die ṗma mēsis venerūt ysraelite in mōtē synai vt pz Exo. 19.c. de accessu ysraelitarū ad mōtē synai agit Exo. 19.c. scōm bellū amalechitarum cum ysraelitis fuit anno. 2. exitus de egypto postq̄ intrauerunt in desertū pharā circa cadesbarne: qō pz qz fuit cū venerunt explozatozes qui missi fuerāt ad explozandū terrā chanaā: z murmurare fecerūt ysraelitas: z penituit eos q̄ exissent de egypto: z dixerunt ꝟstituamus sup nos ducē z reuertamur in egyptuz: deinde deus iratus ꝓtulit sniam q̄ in deserto morerent oēs: z iacerent cadauera eoz: ipsi aūt cōmoti ad hoc dixerūt se paratos ascendere in terraz chanaā: z moyse ꝓhibente ascendere inceperunt: z descendens amalechites de montibus irruit in eos: atq̄ occidit multos. de his pz numeri. 13. et. 14. c. ¶ Sunt g̃ ista duo bella distincta: ṗmuz bellū gesserunt amalechite soli ꝟ ysraelitas in. 1. anno mēse. 2. z quantū ad hoc vocant amalechite ṗncipiū gentiū. s. ṗgnātium ꝟ ysrael. ¶ Bellū scōm fuit post ꝟ plusq̄ p vnuz annū: qz fuit ad minus in mense. 4. aut quto anni scōi vt pz ex ꝓcessu libri numeroz: z in hoc: amalechite z chananei descendentes de montib⁹ pugnauerunt ꝟ ysrael. ad aliud qñ dz q̄ chananeus rex arad pugnauit: z accepit ꝓdā de ysrael vt pz numeri. 21. dōm est q̄ fuit multo tpe post bella qō fecerūt amalechite cū ysraelitis: z hec fere annis. 40. nā istud bellum fuit factum post mortē Aaron vt pz ex processu libri numeroz: nā numeri. 20. c. in fine fit mentio de morte Aaron: z numeri. 21. c. in ṗncipio agit de bello chananei regis arad ꝟ ysrael: sed Aaron fuit mortuus anno. 40. exitus de egypto mense q̄nto die ṗmo mensis vt pz numeri. 33. c. g̃ belluz chananei regis arad fuit in anno. 40. exitus de egypto idem ordo ponendi mortem Aaron: z belluz chananei regis arad tenet numeri. 33. c. vbi ponitur cathalogus mā sionū: manet ergo amalechitas fuisse ṗmos de gentibus qui ꝟ ysraelitas arma mouerunt. (In via.) Dicit moyses istam pugnā amalechitarum fuisse factam in via qñ veniebant ysraelite ad terrā chanaā: z sic verum est: qz quecūq̄ earz pugnarum accipiatur fuit facta in via: nam ṗma fuit facta in anno ṗmo mense. 2. exitus de egypto in. 3. vel. 4. aut. 5. mense intra desertum pharā circa cadesbarne. ¶ Sed vz ista dicere moyses q̄si non staret in via: alias non diceret memēto qd fecerit tibi amalech in via. ¶ Dōm q̄ moyses loquitur ista quasi iaz starent extra viam in termino: qz lz non intrassent terram chanaā vltra iordanē erant tñ iam partim i terra possessionis sue: qz stabant in terra quam obtinuerunt de manu duoz regum amozreoruz in qua mozatura erat pars ysraelitarum. s. tribus z dimidia vt pz numeri. 32. c. z. ē. 4. c. ēt qz erant ꝺiuncti alteri parti terre chanaā q̄ erat vltra iordanē: qz iste locꝰ vbi moyses ista dicebat erat vltima mansio que erat in planiozibus locis terre moab super iordanem vt pz numeri. 33. c. z erant in valle ꝟ phanuz phegoz vt pz. ē. 3. c. cum ergo nulla alia mansio esset itineris sui poterant iam loqui quasi extōtes extra viaz: z sic loquebat moyses (qñ egrediebaris de egypto.) ¶ Cum ꝓbatū sit q̄ amalechite bis pugnauerint ꝟ ysraelitas: queritur hoc qō hic dz de qua vice earum intelligat an forte intelligatur de vtraq̄. Dōm est q̄ intelligatur de ṗma vice: non. n. pōt intelligi de scōa: qz dz in littera. memento quid fecerit tibi amalech qñ egrediebaris ex egypto: sed magis dicebat egredi de egypto qñ ṗma vice contra eum amalechites pugnauit q̄ cum pugnauit in scōa vice. ergo intelligit de ṗma vice pz hoc: nam cū ṗma vice pugnauit amalech ꝟ ysraelitas dicebat esse in exitu de egypto tā rōne tpis q̄ rōne distantie situs locoz: in scōa vice vero neutrum horū existebat: pz de rōne tpis: qz qñ ṗmo pugnauit amalech ꝟ ysrael erat scōs mensis anni ṗmi exitus de egypto: z sic ab exitu de egypto vsq̄ ad ipsuz tps pugne nō transierat vnus mēsis z dimidius: pz qz a tpe quo exiuit ysrael de egypto vsq̄ ad die quo venit in montē synai transiuit mensis z dimidius: sed anteq̄ accederet ysrael ad montē synai fuit bellū amalechitarū z ysraelitarū: ergo ante mensez z dimidiū ab exitu de egypto fuit factū bellum ṗmum cum amalechitis: ꝟñtia est vera añs pz in ṗma parte: qz ysrael venit in montē synai ṗma die mensis tertij anni ṗmi exitus de egypto vt pz Exo. 19. c. manebant g̃ duo mēses integri a ṗncipio anni illius vsq̄ ad die quo accessit ysrael in montē synai: ab hoc tpe opz subtrahi. 15. dies mensis ṗmi: qz. 15. die mensis ṗmi exierunt ysraelite de egypto vt pz Exo. 12. c. cum dz q̄ exierint die. 15. mensis z in eodē c. dz mensis iste ṗncipium vobis mensium erit ṗmus in mensibus anni: subtractis aūt istis. 15. diebus a duob⁹ mensibus manebit vnus mensis z dimidius: qō erit tps qō trāsiuit inter exitum de egypto z die quo puenerunt in montez synai: alia pars añtis pz. s. q̄ anteq̄ puenirent ysraelite in montē, synai fuit bellus ṗmū amalechitarū. nā bellū ṗmū amalechitarū cū ysrael fuit factū in mansione q̄ vocat raphidin: z ista est ante montez synai vt pz ex ꝓcessu Exodi. nam de raphidin dr Exo. 17. c. de monte synai dr Exo. 19. c. g̃ ṗius venerunt in raphidin: nec vz si dicas q̄ est anticipatio. nam numeri. 33. c. vbi est cathalogus mansionū: z ponunt oēs eo ordine quo fuerūt in eis filij ysrael: z ibidem ponit mansio in raphidin ante montē synai: manet g̃ q̄ ṗmū bellum amalechitaruz cum ysrael fuit anteq̄ fluxisset mensis z dimidius ab exitu de egypto. ¶ Scōm aūt bellū amalechitarū cū ysrael fuit post exituz de egypto plusq̄. 15. vel. 16. mensibus: ergo bellū ṗmū poterat dici in exitu de egypto rōne tpis: z nō scōm pz añs. s. q̄. 16. mensibus ad minus post exitum de egypto fuerit scōm bellū amalechitarū cum ysraelitarū gentibus. nam anno scōo ab exitu de egypto mense. 2. die. 20. mensis scōi recesserunt castra filiozuz ysrael de monte synai vt pz numeri. 10. c. erat g̃ iste mensis. 14. ab exitu de egypto cum transisset vnus annus z duo menses fere: deinde venerūt in sepulchris ocupiscie ambulato itinere diez trīū: z ibi ppls ysraelitarū desideauit z petiuit carnes: z deus dedit ei carnes mēse vno: vt pz numeri. 11. c. cum dz sanctificamini cras: z comedetis carnes ego. n. audiui vos dicere qs dabit nobis escas carniū bene nobis erat in egypto: vt det nobis dñs escas carniū: z comedatis nō die vno: vel duobus: aut qnq̄ vel. 10. nec. 20. q̄dem: sed vsq̄ ad mensem diez donec vertat in nauseam z sequit ibidem imediate quō deus dederit carnes: addendo ergo istū mensem ad menses. 14. quos. ē. hēbamus erunt. 15. menses ab exitu de egypto vsq̄quo ysrael venit in sepulchra cōcupiscie: recedens ysrael de sepulchris cōcupiscie venit in aseroth vt pz numeri. 11. c. vbi ꝓcussa est maria lepza: z manserunt castra diebus septē quousq̄ maria curata est vt pz numeri. 12. c. addendo g̃ istos dies ad supiozes cū diebus quoz ambulabant de mansione vsq̄ ad mansionē erunt. 15. menses z decez dies: vel amplius. deinde venerunt castra ysrael in desertū pharā: z ambulauerunt per aliquot mānsiones: z miserunt explozatozes. 12. vt explozarēt terrā chanaā: z morati sunt. 40. diebus a die quo exierunt ad explozandū vsq̄ ad diem quo venerunt vt pz numeri. 13. et. 14. c. qui si addant mensibus. 15. supiozibus z diebus decē erunt decē sex menses ab exitu de egypto: z dies. 20. ꝓter dies quibus morati sunt in veniendo de aseroth vsq̄ ad mansionē de qua miserunt explozatozes. In eadem aūt die qua venerunt explozatozes murmurauit ppls: z sequēti die data lnia a deo q̄ morerentur in solitudine oēs viri bellatozes a. 20. annis. ē. ppls ascendere voluit ad terrā promissam: z desecdit amalechites z chananeus qui habitabant in montibus ꝑcutiq̄ sunt ysraelitas cedendo eos vsq̄ ozma vt pz numeri. 14. c. z istud fuit scōm bellū amalechitarū cū ysraelitis: ꝺcluſum est ergo q̄ bellū ṗmū amalechitarū z ysraelitaruz fuit ante mensem z dimidiū post exitū de egypto: bellum scōm fuit post. 16. mēses. z amplius q̄. 20. dies ēt si subtrahat ab istis ṗmo medius mēsis anni ṗmi qui fluxit anteq̄ exiret ysrael de egypto ṗmuz bellū amalechitarū ꝟ ysraelitas fuit qñ egrediebant de egypto: z scōm nō pōt dici qñ egrediebat de egypto. ¶ Jtez pz lr rōne locoz mansionū: qz bellū ṗmū factū fuit in raphidin vt patet Exo. 17. c. bellū scōm fuit factū in cadesbarne siue in cades deserti syn: z pz qz in eodē loco in quo explozatozes venientes de explozando terram chanaā repererunt castra factū fuit bellum scōm cū amalechitis: sed explozatozes iuenerūt castra ysrael in cadesbarne siue in cades deserti syn: ergo in eo loco fuit factuz scōm bellum amalechitarū: pz maioz qz in ea die qua venerūt de explozādo terrā chanaā dixerūt terribilia de gentibus terre illi⁹ quā explozauerāt vt pz numeri. 13. c. z in ipsa sequēti nocte z die sequēti factū est murmur z planctus in castris ysrl: z dixerunt ꝟstituamus nobis ducē z reuertamur in egyptū: z dñs eadem die ꝓtulit sniaz ꝟ ipsos vt morerent z iacerent cadauera eoz in solitudine: z filij eoz nō intrarent in terrā ꝓmissaz vsq̄ ad annos. 40. cōpletos: z in eadē die surrexerūt atq̄ ascendētes in mōtē expugnati sunt ab amalechitis vt pz numeri. 14. c. erat g̃ eadē mansio: qz cū de illa recedere pararēt irruerūt sup eos amalechite z chananei: minoz pz. s. q̄ explozatozes venientes de explozādo terrā chanaā inuenerūt castra in cadesbarne siue in cades defti syn vt pz nūeri. 13. cū dz reuerſiq̄ explozatozes post. 40. dies omni regiōe circuita venerūt ad moysen z aaron: z oēm cetū filioz ysrl in deftū pharā qō est in cades: sed raphidin est mānsio decia in cōputatione mānsionū cadesbarne: siue cades defti syn est mānsio. 32. vt pz in cōputatiōe mānsionū:

D Bella a amalechitis ꝟ ysrlitas gesta.

Qō. 11. A Deq̄ bello ḃ itelligit an de. 1. vel de. 2.

Obiectō

Rñsio.

Qñ fuit scōm bellū amalechitarum.

B

L

Obiectio.

de vtroq; aūt hr numeri. 33.c.g primū bellū amalechitarū cū israelitis pōt dici factū in exitu de egypto: qz in decia māsione: & nō scōm qz factū fuit in. 32. ¶Dicet aūt aliq; qp lz nō itelligat ista lra de scōa pugna amalechitaꝝ cū israelitis: solū tm intelligeat de vtraq; tā de pma q̄ de scōa: & vr esse rō qz deus mādat recordari israelē eoꝝ q̄ fecit ei amalech: qz illa mala fuerūt: sed ēt fuerūt mala illa q̄ intulit amalech israeli in scōa vice sic in prima: g intelligeat ēt de scōa sic de prima. s. de vtraq; simul cōtia pz & maior qz si illa q̄ fecit amalech israeli nō fuissent mala nō mādaret deus israel qp reminiscerent eoꝝ ad inferēdū malū minor pz. s. qp illa q̄ amalechite intulerunt in scōa vice israelitis fuerūt mala sic ea q̄ in pma: imo adhuc & peiora: qz in pma vice lz incepit pugnā amalech cū israel tm postea constitutus fuit Jo sue inducere cū amalechitas: & occidit magnā ptē eoꝝ ceteros q; in fugā vertit vt pz Exo. c. 17. in scōo bello ecōtrario factū est: qz cū israelite ascenderēt in mōte irruerūt sup eos chananeus & amalechites ac psecuti sunt eos occidētes de illis vsq; horma vt pz numeri. 14. c. magis g̃ itelligi dēret adhuc de ista scōa vice q̄ de pma. ¶Dōm qp solū intelligit lra ista de pma pugna amalechitaꝝ cū israelitis: nā si nō pōt intelligi de scōa pugna: nec poterit intelligi de vtraq; qp nō possit intelligi de scōa patuit. ē. & magis declarat. j. cū dr & extremos agminis tui q̄ lassi residebāt recidit: nam hr nullo mō pōt intelligi de scōo bello amalechitaꝝ cū israelitas vt. j. declarabit: g̃ nō pōt intelligi lra hec nisi de pmo bello: ad rōnē in oppositū rndet cū dr qp deus mādabat meminisse de his q̄ fecerat amalech: qz mala erāt: sed ea q̄ in scōo bello illata fuerūt erant peiora g̃ magis intelligebat de illis. minor ꝺcedit. s. qp peiora fuerūt illata in scōo bello q̄ in pmo. ad maiorē rndet qp lz mandauerit deus reminisci de his q̄ fecerat amalech: qz mala erant magis tm mādauit de his q̄ fecit in pmo bello q̄ in scōo cuius cā est tripler. ¶Tria qz amalechite in pmo bello aggressi sūt israelitas pditorie: qō pz qz venerūt p ptē posteriorē sic hic declarat. s. extremos agminis tui q lassi residebāt cecidit: velut dr i hebreo decaudauit in te. i. pcussit caudā tuā. s. eos q erant in cauda: talis aūt inuasio proditoria magne pene. qō ēt pz in singulari pugna: qz si vnus aliū p insidias occidit occidit: & nō gaudet aliq; imunitate locorū sacroꝝ vt pz Exo. 21. c. cū dr si qs p insidias aut p industriā occiderit primū suū ab altari mō euellas eū vt moriat vt pz hr p iura humana canonica ex hr imunitate eccliaꝝ. c. inter alia: in alio gne mortis gaudet occidens imunitate sacroꝝ locoꝝ. scōm bellū amalechitaꝝ hr israelitas fuit sine insidijs: qz nō insidiati sunt amalechite: sed obuiā exierunt israelitis cūtib⁹ ad loca eorū vt pz numeri. 14. c. ¶Scōa cā & potissima erat: qz pmū belluz amalechitaꝝ hr israelitas fuit initiū oium belloꝝ hr eos: qz nulla gens pugnauerat cū eis qñ pmo pugnauerūt amalechite: cū āt scōa vice pugnauerunt ipsi hr israelitas pugnauit ēt & chananeus ppls qui hitabat in arad: pessimū g̃ fuit bellū istud amalechitarū pmū hr israelitas: qz ceteris gētib⁹ fuit exēplū pugnādi hr israelitas. qp aūt pp istā cām aggrauet nimis istud bellū. pz qz cū deus p balaā pphām pdiceret destructionē amalechitaꝝ dixit numeri. 24. pncipū gentiū amalech cuius extrema pdent. i. qz amalech fuit pncipiū gentiū hr israel pugnantiū pdent extrema eius i. deficiet gladio cadens. ¶Tertia cā est: qz cū pmo pugnauerunt amalechite hr israelitas nō hēbant aliquā cām pugnandi cū nullo mō nocerēt eis israelite: sed in scōo bello habuerūt cām pugnādi g̃ nō tm peccauerunt: pz hr qz cuz pmo pugnauerunt hr israelitas amalechite nō transibant israelite p terrā amalechitarū: nec aliqd dāni eis inferebāt: sed recto cursu transibāt: in scōo aūt bello habuerūt amalechite rōnē pugnādi hr israelitas: qz transire volebāt p terrā amalechitaꝝ vt pz numeri. 14. c. nā ipsi ascendebāt ad montē ad trāseundū p illū: & i illo mōte morabant amalechite & chananei. s. nolite ascendere nō est. n. dns vobiscū ne corruatis coram inimicis vr̄is: amalechites. n. & chananeus ante vos sunt quoꝝ gladio corruetis. Et sequit postea descēdit amalechites & chananeus qui hitabant in mōtibus: & percutiens eos: atq; cōcidens p secutus est vsq; in horma: recte g̃ pp pmā inuasionē amalechite mala multa merebant: & nō tot pp scōaz lz in scōa magis nocuerit iudeis. (Extremos agmiz tui q lassi residebāt cecidit). i. eos q erāt in posteriori pte castroꝝ vel aliq q fatigati nō poterant seq ordinez ꝓcessus tribꝰ: & familie sue: & oñt iudei qp isti erant viri peccatores: & infideles ꝺo: iō nubes excludebat eos a sua ꝓtectiōe quare inualuerūt hostes hr eos. In hebreo hr. (Decaudauit in te cos q lassi residebāt.)

Dicit rab. sa. qp amalechite inuadētes eos qui nō poterāt seq castroꝝ ꝓgressum oppꝛesserunt illos vitio sodomitico: iō dr eos decaudasse. Sed hr vile est dicere: nec verisimile est ꝺfirmata q̄litate eoꝝ q̄ sequi nō poterant castra: qz alig miserrimi & turpissimi essent qō nō ꝺgruit intentioni agentiū talr. Sz dr ꝺcaudasse. i. de cauda pcussisse: qz extremos exercitus pcusserūt scōm qp littera nra innuit. (Qñ tu eras fame & labore ꝺfectus.) Erant. n. tunc in raphidin vt pz Exo. 17. c. & lassi erāt labore itineris & forte fame: qz lz iam māna hērent vt pz Exodi. 16. c. tñ multi nō libent de eo comedebāt: qz volebāt ꝓuocari ad nauseā. (Et nō timuerit dñm.) Quasi debuisset timē me q te dirigebam in colūna nubis & ignis: & qz afflictus eras. (Delebis nomen eius de sub celo.) Sic dr Exo. 17. c. erit belluz dei hr amalech a gñatione in gñationē & numeri. 24. c. dr qp extrema amalech pdent & factū fuit hoc regnante saule vt pz. 1. reg. 15. c. qz tunc omne viuens tā in hoibus q̄ in brutis gladio perijt: & qz de pinguioribꝰ reseruauit saul offendit valde deū. (Et extremos agminis tui.) Qz qñ ꝓcedebant castra aliq nō poterāt seq motum castroꝝ: & manebant retro hos insurgētes ex insidijs amalechite occiderūt: ex quo pz qp nō pōt intelligi de scōa inuasiōe aut pugna amalechitaꝝ hr iudeos. nā in scōa nō oppꝛesserūt amalechite extremos agminis: sed pmos: nā ista lra signat qp castra israel simul ꝓcedebant & aliq manserūt retro qui nō potuerūt cū alijs ꝓcedere: & hos occiderūt amalechite. in scōo nō fuit sic: sed dixerunt israelite qp parati erāt ascendere in terrā chanaā. moyses aūt ꝓhibebat eis: qz nō erat dns cū eis: & tunc manentibus castris fixis & arca dñi in castris multi de israelitis. s. viri bellatores ascenderunt in montē vbi hitabant amalechite & chananei: & incurrentes isti sup israelitas psecuti suz eos vsq; in horma: nō g̃ extremos agminis occiderunt: sed pmos ēt qz dr. (Extremos agminis tui). i. castroꝝ tuoꝝ: sed hic nō erant castra in processu: sed manebant castra & arca dñi & moyses. viri aūt bellatores solū ꝓcesserunt hr amalechitas & chananeos. Itē qz dr. (Qui lassi residebant). i. qui ibant cuz alijs oibus ꝓgentibus in ordine castroꝝ: sed nō potuerunt ꝺtinuare laborē: & mānserunt extra castra paululū refocillantes: & tūc supuenerūt amalechite irruentes in eos atq; occidentes: sed in scōo bello non fuit sic: qz nō manserunt aliq nō potentes sequi castra: imo oēs viri bellatores prererunt hr amalechitas ad faciendum iter per terrā eoꝝ & chananeoꝝ & in eos facta fuit plaga: castra aūt mānserūt in cades de serti syn & arca dñi & moyses cū leuitis: & oēs de pplo tā mulieres q̄ viri inepti ad bellū: & in hos qui residebant plaga nulla facta est. (Qñ eras fame & labore cōfectus). i. afflictus fame & labore: fames & labor erant in iudeis: iō peccatum amalechitaꝝ magis grauabat: qz miseris afflictionē ingerebant: erat aūt fames hebreoꝝ: qz lz hērent māna de celo datum tm alios cibos desiderabant: & in cōmedendo laborabāt: qz aīa eoꝝ arida erat comedendo man. sic dr numeri. 11. c. qs dabit nobis ad vescendū carnes: in mentez vobis veniunt cucumeres & pepones porriq; & allia & cepe: aīa nra arida ēnihilq; respiciunt oculi nri nisi man: dr afflictus labore. s. labore itineris: qz forte tunc ꝓcedentes de deserto syn magno īpetu mouebant iuxta velocitatē nubis mote & dirigentis quousq; peruenirent in raphidin: iō quidā non potentes tolerare tm̄ laborē in velocitate motus manebant cōfecti labore: & hos amalechite supuenientes ex insidijs occiderūt. (Cum g̃ dns deus tuus dederit tibi requiē.) Anteq; iudei intrarent in terram chanaā & pacifice possiderent eam non debant mouere bellū hr amalechitas: ideo lz in itinere mouerint bellū cōtra chananeos hitantes in arad mouerint bellū vouentes ciuitates illas in anathema te si deus traderet eas in manus eoꝝ vt pz numeri. 21. c. postea deleuerint eas vt pz eodez. c. & lz pugnauerint cōtra madianitas vt pz numeri. 31. c. & cōtra duos amorreoꝝ reges seon & og. vt pz numeri. 21. & ē. 2. et. 3. c. & deinde cōtra alias gentes chananeoꝝ trans iordanē: tm̄ nūq; pugnauerunt cōtra amalechitas donec fuerūt in pace: & nō ĩmediate vt fuerūt in pace: sed vsq; exactos iudices: & incepta tpa regū. (Et subuerterit tibi cūctas p circuitum nationes.) Deus vester subuertere: qz lz isti pugnarent & occiderent illas gentes: tm̄ deus dabat eis vigorē animi ad aggrediendū & robur corpis ad exequendū vt pz. ē. 8. c. cū dr ne dicere in corde tuo fortitudo mea: & robur manus mee mihi hr oia pstiterunt: sed recorderis dñi dei tui qp ipse vires tibi pbuerit vt impleret pactū suū qō iurauit patribus tuis. (Cunctas p circuitū nationes.) Non vlr intelligendo: qz nō subiecte fuerunt vnq; oēs nationes iudeis: nec pmisse sunt eis oēs nationes lz quidā imperiti iudei existiment oēm terrā possidendā eē promissam iudeis: & qp adhuc in futuro possidebit qō inducunt ex illa lra q̄ hr Ezech. 49. cū dr donec veniat desiderium collium eternorum: &

Scōa cā.

Tertia cā.

Rñsio.

Quō lra dz intelligi.

Tria cā.

Qō. 12. A

An dictuz turpe rab. salo. sit verum.

E

D

B

L

Notādū

nozū: ⁊ in hebzeo oz̄ vsq; ad terminos seculi: de quo late diximus Gen.49.c. sed vocant cuncte per circuitu; nationes. i. oēs nationes q̄ iudeis ꝓmisse erant. s. septē ppl̄i chananeoz ex quo vz̄ q; l; iudei habitarent in pace in terra chanaā: tū non cogebant adhuc bellum facere ꝺ amalechitas: qz nō subiecte erant cuncte ciuitates in circuitu: hoc aūt fuit toto tpe Iosue: qz ipse nō subiecit totaq; terram: nec deus ꝓmisit vt totā subijceret pp peccata hebzeoz vt p; iudi. 2. c. ēt toto tēpoze iudicū israel: qz l; multi iudices fuerunt: ⁊ diuersa p̄lia fecerint: tū non potuerunt subijcere totā terram: qz nec oēs hoc volebat vt p; Exo. 23. c. s. nō poteris eos delere simul: aut in anno vno: ſ; paulisper: atq; per partes ne forte redigat terra in solitudinē: ⁊ crescant ꝺ te bestie: nō obligabant g̃ tpe iudicū israelite pugnare ꝺ amalechitas: ⁊ qz ista tota terra nunq; fuit subiecta iudeis vsq; ad tēpus Salomonis qui oēs relictos de gentibus illis fecit tributarios vt p; 2. paralipo. 8. c. nō obligabantur pugnare ꝺ amalech nisi deus mādauisset: iō nunq; pugnauerāt ꝺ eos vsq; quo deus mā dauit sauli ꝓmo regi israelitarū per samuelem prophām vt p; 1. reg. 15. c. ⁊ tunc fuerunt obligati ire pp obedientiā debitam deo: ⁊ iuerunt atq; deleuerūt amalechitas in ore gladij. (Jn terra quā tibi dñs pollicitus est.) Dic declarat id qō. s. positū fuit. s. ⁊ subiecerit tibi cūctas per circuitū nationes: qz iste nationes nō intelligebant respectu oīum terrarū: ſ; solū in terra q̄ possidenda ꝓmissa fuit israelitis: ⁊ ista est terra chanaā. (Delebis nomen eius sub celo). i. facies diligenter vt nemo de amalechitis maneat siue vir: siue femina: siue magnus: siue puus in quo possit manere nomen amalechitaz: ⁊ sic est factuz est: qz ēt pecora oīa ⁊ iumenta in ore gladij perierunt: ⁊ hoc est delere nomen eius de sub celo. i. facere q; nō maneat sub celo: sed sub terra p tumulationē. (Caue ne obliuiscaris.) Dic hortat diligēter hoc deberi cōpleri ne aliquo mō. s. ne aliq; rōne maneat ꝺ inexpletum facto aliquo pacto cū amalechitis: aut si forte non feceris pactū reliqueris tū hāc executionē ita q; nō facias: caue ne obliuiscaris: sed semp recozdare ad infligendū penā debitam.

D †

† Hortatō ad ꝺ facienda.

Capitulum.xxvj.

Cumq; intraueris terram quaz dominus deus tuus tibi datu// rus est possidendam: ⁊ obtineris eaz: atq; habitaueris in illa: tolles de cunctis frugibus tuis p̄mitias ⁊ pones in cartallo.

Lōnexio capituli.

Cumq; Supza. a. 12. c. vsq; nunc posuit legislatoz p̄cepta determinatiua modozum obseruandi p̄cepta decalogi ozdinādo hoiem spāliter in deuz per cerimonialia: ⁊ spāliter in ꝓximū per iudicialia: hic ponit occio quā intē debat legislatoz in oibus istis p̄ceptis. s. q; hō reddat gr̄as deo de bñficijs acceptis. Et ex h̄ subdat cunctis mandatis eius. Et tanguntur duo. Primo p oblationes gratitudis vbalis professio. Secō mandatoz dei actualis obseruatio. scōa ibi. (Do die dñs deus tuus.) Prima in duas. Primo de p̄fessione gratitudis in solutione ꝓmiciaz. Secō in solone decimarū ibi. (Qñ cōpleueris.). (Cūq; intraueris terrā.) Qz nō tenebāt ad reddēdū decimas: vel ꝓmicias ante introitū terre ꝓmissionis: qz in deserto non serebant nec metebant: iō nec aliqs decimas soluere poterāt: ⁊ rō qz nō poterāt serere vel metere cū castrametationes eēnt incerte: expectabāt. n. q̄n mouerent nubes vt h̄ numeri. 9. c. Jtē nō indigebāt: qz deus dabat eis de celo mā na vt p; Exo. 16. c. iō non comederunt panē in deserto vt p;. j. 29. c. (Et obtineris eā atq; habitaueris in Illa.) Etiā non obligabant ad dandas decimas ⁊ oblatiōes imediate post ingressuz terre ꝓmissionis: sed postq; acquisissent ⁊ possedissent eā pacifice: qz vzgētibus bellis tpe intermedio modicū poterant serē: vel colligē: l; iam māna defecisset vt p; Josue. 5. c. ponunt hic tria. s. intraueris: ⁊ obtineris: ⁊ habitaueris: ⁊ donec ista eēnt simul nō tenebant iudei intrātes in terrā chanaā nō tenebant ad ꝓmicias ⁊ alia iura sacerdotalia donec eā secure intrantes tenerēt: qz anteq; intrarēt in eā incedebāt p deserta in quo nihil seminare aut metē valebāt: imo nec sacrificia q̄ aliquo mō pertinebāt ad iura sacerdotalia: qz de eis aliquo mō ocrescebāt redditus sacerdotales vt p; numeri. 18. c. ⁊. s. 18. scōm vbū erat ⁊ obtineris. i. ⁊ acquisieris: nā l; intrarēt in terram chanaā si tū nō acquisissent eā nō obligabāt aliqd boz soluē: qz nō poterāt nec debāt vt cū introierūt vltra iozdanē ⁊ fixerūt castra in galis: nā ibi erat terra chanaā: ⁊ tū nōdū seruauerāt: nec qd meterent hēbant: reqrebat g̃ q; acquisissent t̄rā. s. q; eā ab inhitatoribꝰ antiqs q iam eā iniuste detinebant liberarēt. Tertiū erat q; bitarēt in illa: qz si nō bitarēt in ea dato q; acquisissent ab hostibꝰ nō possent dare decimas ⁊ ꝓmicias aut alia iura. nā bitatio dic firmā mansionē: poterant aūt istlite acquisisset t̄rā chanaā vel introisse in eā: ⁊ nō bēre qd serāt: aut metāt si eēnt intēti bellis: aut nōdū pacifice possideant: qz tūc modicū serebant aut metebant vt possent exinde iura deo psolui: nō g̃ debuerūt obligari ad soluēdū decimas: vel alis ꝓmicias: aut ptinētias donec eēnt hoies in terra chanaā securi nō hostes quotidianū bellū: qz tunc poterant seminare ⁊ metē ⁊ oia alia agē: ⁊ sic erat tunc possessio terre illius: qz in pace detinebant illā ⁊ in hac oia crescūt: tria g̃ ista regrebant ꝺ q; tenerent offerre iura hic otēta iudei. (Tolles de cūctis frugibꝰ tuis ꝓmicias.) Nō noiant hic oia de gbꝰ dabant decie ⁊ ꝓmicie: qz vt vult Rab. sa. octo erant de gbꝰ ꝓmicie dabant q̄ ponunt. s. 8. c. ⁊ nō solū de illis: ſ; ēt ō lana vt p;. s. 14. c. soluebāt ēt ō miutis herbis q̄s i hortis plātabāt ō gbꝰ aliquos reddit⁹ bēbāt. s. ō mēta: anetō: aniso: q̄ ipsi ꝓbisei ōciabāt vt p; Mat. 23. c. ⁊ ꝺ Xp̄s approbat dicēs oportebat ꝺ facē: ⁊ illa nō omittē: nō erat tū i tāta necitate solo ꝓmiciaz istis sicut in alijs: ⁊ sic ꝓcedit argū Xp̄i ꝺ pharisēos. (Et pones in cartallo.) Cartallū vas ē de lignis cōplerū q̄si canistrū vel signat oēm mensurā frugū: ⁊ in illa ferebāt fruges vel fructus: siue quicqd ferēdū erat. (Perges ad locū.) Hoc intelligit de vicinis loco in quo eēt sanctuariū: alij aūt vēdebāt illa redigētes in pecunijs: ⁊ offerebant in loco sanctuarij: vt fiebat de scōis decimis p;. s. 14. c. (Quē dñs deus tuus elegit.) Qz in multis locis fuit tabernaculum dñi: ⁊ ad illa oportebat illis tpibus ascendere: deinde fuit locus sanctificationis in hierlim: ⁊ ibi māsit dei cultus vsq; ad passionē redēptoris Jesu: deus diuersa loca eligebat vt bitaret nomen eiꝰ ibi: erat tū locus semp vnus in quo colebat: qz nec in multis locis poterat fieri tabna culū: nec arca testimonij: ⁊ qō maius est nō poterāt in diuersis locis facere altaria ad offerendum victimas sic dz. s. 12. c. s. caue ne offeras victimas tuas in oi loco quē videris: ſ; in loco quē elegerit dñs deꝰ tuus: iō qñ filij rubē ⁊ gad ⁊ dimidia tribꝰ manasse redeūtes de vltra iozdanē vbi cū alijs tribubꝰ mānserant fecerunt altare nimie magnitudis apud cumulos iozdanis: alie tribꝰ nouē ⁊ dimidia scientes ꝺ parabant se ad pugnandū ꝺ duas tribꝰ ⁊ dimidiā vt p; Josue. 22. c. vsq; quo agnoscentes cām iustā cessauerunt: fuit aūt iste locus vnus semp in quo oia ptinētia ad deū tā cerimonialia q̄s iudicialia fierēt p̄cipue cerimonialia: nā de iudicialibus paucissima ptinebant ad deū nisi sint aliq̄ q̄ erāt mixta ex cerimōiali ⁊ iudiciali sic erat ō mliere ō q̄ vir ocepat spūz zelotipie vt p; nu. 5. c. qz ad petitionez viri adducebat ad sctūariū: ⁊ ibi fiebāt expiētie ō gbꝰ. e. c. Fuit aūt istō ꝓmū sanctuariū in sylo postq; itrauit in t̄rā chanaā: nā postq; fcā fuit arca ⁊ sanctuariū i deserto fcm̄ ābulauit arca: ⁊ castrametabant in medio castroz cū sanctuario deide ambulauit p oēs castrametatiōes sanctuariū cū ipsis castris isr̄l in medio castroz vt p; numeri. 2. c. et. 10. cū aūt itroierūt in terrā chanaā fuit castrametatio in galgalis vt p; Josue. 5. c. ⁊ ibi mansit arca: deinde cū isr̄lite aliq̄ loca cepissent ogregati sunt vt adducerēt arcā dñi in sylo: ⁊ duxerūt eā vt p; Josue. 18. c. durauit aūt ibi sanctuariū ⁊ arca vsq; ad tps beli sacerdotis: qz tūc ducta fuit arca ad bellū ⁊ fugatis hebreis ceperūt oīa philistīn: ⁊ duxerūt in terrā suā vt p;. 1. re. c. 4. et. 5. māsit aūt arca dñi in terra illa septē mēsibus vt p;. 1. reg. c. 6. deinde reducta de terra chanaā venit in agrū bethsamitaz in tpe messis: ⁊ qz bethsamitaz voluerunt curiose videre arcā mortui sunt. 50. mille viri de plebe ⁊ septuaginta viri de pplo suo vt p;. 1. re. 6. c. deinde fuit adducta arca dñi in cariathiarim siue gabaa in domuz aminadab ⁊ eleazarus filius eius ostitutus est vt seruaret arcā dñi vt p;. 1. re. 7. deinde portauit dō in p̄ncipio regni sui arcā dñi ō domo aminadab in gabaa: ⁊ parauit eam ducere in domū suā: sed pp mortē oza sacerdotis q tangens arcaz mortuus est vt p; Reg. Fo. c. 6. ⁊ ōcliauit arca i domū obethedō gethei: ⁊ māsit ibi mēses tres: ⁊ multiplicauit dñs bona obethedon pp arcā q̄ ibi erat deinde fuit translata arca dñi in ciuitatē dauid in loco quē parauerat ei deinde Salomon dispositio templo introduxit eam in illud de. ꝓmo. bk. 2. re. 6. c. de. Fo. bk. 2. palipo. 1. c. tabnaculuz aūt qō vocat totū aūt qō moyses fabricauit in deserto preter arcā erat cū arca dum māsit in sylo deinde disiuncta sunt: ⁊ qz deus repulit tabernaculū sylo pp mala q̄ ibi fiebant: qz filij beli dormiebant cū mulieribus q̄ excubabant ad ostia sanctuarij vt

Qō.1 A An tenerēt dare decias ⁊ ꝓmicias añ itroitū terre.

Diuisio eiusdez.

B † Rab. salo. opinio. Octo erāt in veteri lege de gbus decie ⁊ primicie dabantur. Cartalluz qd sit. C †

Qō.2. A De locis in qbꝰ arca ⁊ sanctuariū steterunt a suo p̄ncipio vsq; ad ozsumatōez snie simul steterit sententia diuisa.

pz.1.reg.c.2.ꝛ sicut arca inde educta in bello capta est: ita ꝛ tabernaculū inde eductū est ꝛ portatū in nobe ciuitatem cuius signū br̄: qz qñ dauid fugiebat a facie saulis transiuit per ciuitatem nobe ꝛ reperit sacerdotez magnū achimelech qui dedit ei de panibus ꝓpositionis: sed isti panes nunq̄ erant nisi in sanctuario. ſ. intra tabernaculū: g̃ in ciuitate nobe erat tūc sanctuariū: ꝛ qz rex saul mādauit destrui ciuitatē vt pz.1.re.22.c. mutatū fuit tabernaculū ī gabaon cuius signū est: qz cuz Salomon voluisset adducere altare holocaustoꝝ qō erat pars potissima sanctuarij in templum qō ꝛstruxerat durit illud de gabaon vt pz.2.paralipo.1.c. ꝛ postea introductū fuit in tēplum Salomonis: ꝛ ꝺiuncta fuerunt arca ꝛ sanctuariū sicut fuerant a diebus antiqs: in hoc loco mansit vtrūq̄ vsq̄ ad captiuitatez babylonicā: ꝛ tunc arca cū altari thimiamatū ducta est in montem ad spelunca in qua erat sepultus moyses: ꝛ ibidem clausa sunt hec oīa fecit Hieremias vt pz Macha.fo.c.3. tabernaculuz tñ qō cōsistebat in cortinis mansit maiori tpe q̄ arca: qz vsq̄ ad tps captiuitatis facte per romanos anno.42. post mortē Xp̄i: naz qñ mortuus est dō Mat.27.c. velum tēpli scissum est in duas partes a summo vsq̄ deorsum: sed velū ptinebat ad interiorez partē sanctuarij. ſ. ad sancta sanctorū: g̃ tpe Xp̄i existebat sanctuariū. manserunt aūt ista in eodē tenore vsq̄ ad diē quo per Titū imperatorē romanū capta est vrbs hierlin: tunc templuz cōbustum est: ꝛ oīa hec abolita sunt deus g̃ multotiens accipiebat diuersa loca ad honorē suum vt de se nullum certum hēre vellet pro semp: sed nunc dicit q̄ in diuersis locis deuz volebat
† bonorari. (Ut inuocet nomen eius ibi.) Eligebat deus istū locum vt ibi fieret sibi spālis cultus exterior. ſ. in oblationibus ꝛ sacrificijs: ꝛ maxima celebratione festoꝝ: ꝛ pcipua doctrina legis: in alijs aūt locis solum interior cultus. ſ. ozō ꝛ fides exhibe
† bat: ꝛ aliqualis p̄dicatio legis. (Accedesq̄ ad sacerdotez) ſ. ad sacerdotē magnū: ꝛ pz qz dō qui fuerit in diebus illis: si autē de
† miozibus intelligeret semp erant multi: sed hic de vno solo p̄si
† dente loquit. (Profiteor hodie.) Nō solū solui oportebat p̄micias: sed ēt in solone alta voce dei bñficia ꝓfiteri: ꝛ se gratū ei verbo ꝛ ope demonstrare: qz corde credit ad iustitiam oze aūt ꝺfessio fit ad salutem vt pz ad ro.10.c. ꝛ ista ꝓfessio fiebat qñcūq̄ p̄micie soluerent: ingressus sum terram: hoc magnū bñficium dei erat pro quo gr̃arū actio dēbat. (Pro qua iurauit patribus nr̄is.) Istud iur̄m dō factū ad p̄r̄iarchas: gb⁹ p̄mo promissio de multiplicatione semis ꝛ de possessione terre chanaā fcā est: int̄ relqs āt ꝓmissa patrū prioꝝ sub eadē forma obſuata sunt.

Qō.3. A Promissio multiplicationis atq̄ possessionis: ꝛ iur̄i cōfirmatorij differunt.

B

† ¶ Est tñ oīa int̄ ꝓmissionem multiplicationis atq̄ possessionis r̄e ꝛ iur̄i ꝺfirmatorij sup eadē. nam ꝓmissio oīb⁹ facta est: ꝛ cuilibet trium patriarcharuꝝ. ſ. Abraā: Isaac: ꝛ Jacob spāliter: ꝛ per se de abraā pz Gen̄. 13. et. 15. et. 17. c. de isaac hr̄ Gen̄. 26. de Jacob Gen̄. 28. et. 35. iur̄m aūt nō factū est cuilibz istoꝝ: sed soli abrae vt pz Gen̄. 22. c. cuz dō p memetipsuz iurauit dicit dns qz fecisti rez hanc: ꝛ nō pepercisti filio tuo vnigenito pp me multiplicabo semen tuū sic stellas celi ꝛ sicut arenā que est in littore maris: ꝛ in semine tuo bñdicent̄ oēs tribus terre: alijs aūt duob⁹ patriarchis. ſ. Isaac ꝛ Jacob nō fuit facta promissio cū iur̄o: sed simplr̄ vt pz ingrendo totum ꝓcessum libri Geneseos: sed referebat se in promissionibus factis ad istos ad iur̄m factū in ꝓmissione abrae: sic hr̄ Gen̄. 26. c. cū dō ad Isaac a deo: tibi ꝛ semini tuo dabo vniuersas regiones has cōplens iur̄m qō spopondi abraā p̄r̄i tuo: ꝛ h̄ mō lz deus soli abrae iurasset dare terrā illā ꝛ multiplicare semen cuz oībus alijs p̄r̄iarchis ꝛ pplo iudaico: iurabat dare eam inquantū ꝓmittebat q̄ daret eis illā scom̄ formā ꝓmissionis quaz fecerat ad abraā: veluti si qs iuraret alicui obedire in oībus q̄ mandaret si immediate sub illo iur̄o mandaret aliqd tenebat obedire alis incurreret periurioz: sic si post aliquot dies dicatur sub pena iur̄i a te p̄stiti iniungo tibi hoc facere: lz tunc nō iuraret illud facere sub ditus tñ si nō faceret periurioz incurrebat: sic si iudex exigat ab aliquo iur̄m vt rñdeat ad inqsita de quibuz nouerit: ꝛ p̄stito iur̄o petat aliqd iudex ꝛ rñdeat alius ō id qō aio gerit aut est in re periurij reus est: ꝛ si in alio die q̄rat iudex aliqd ab eo de dicēs sub iur̄o a te p̄stito q̄rit an noueris aliqd in tali cā vel tali: tūc lz is a quo tale petit̄ non iuret rñdere q̄ nouit: tñ si tacuerit aut falsum expressserit eandē periurij labez incurrit quā incurreret si sup eadē re de veritate dicenda iurasset: qz interrogatio ꝛ responsio ista ad p̄cedentē iurationē excendunt̄: ita cū ō⁹ diceret Jsaac ego ꝓmitto dare tibi terram hāc sicut iurauī p̄r̄i tuo: vel sub iur̄o qō iurauī p̄r̄i tuo: si forte frangens ꝓmissionē factā abrae eēt pro illa periurus: ita si puaricaret factā Jsaac: ꝛ sic de ceteris gb⁹ sub eodē vinculo iur̄i ꝓmisit lz spāliꝝ nō iurauerit: ꝛ sic intelligēdū ē q̄ iurauerit ō⁹ p̄r̄ib⁹ istoꝝ ist̄litaꝝ dare ēr̄ā chanaā: lz vni soli exp̄sse iurauerit. (Ut daret eā nob̄). i. nī iurauit p̄r̄ib⁹ nr̄is vt daret eā eis: lz iurauit eis vt daret illā nob̄: illis āt ꝓmissio facta est: ꝛ in nos venit ꝓmissionis adimpletio. naz illi nūq̄ eam tenuerunt: sed omnes peregrinati sunt in ea: ꝛ sic in ꝓcessu Gen̄. cum agit̄ de Abraā Isaac ꝛ Iacob raro dō q̄ habitauerint in aliquo loco: sed q̄ peregrinati fuerint: sic declarat apls ad hebre. 11.c. ꝛ beatus Stephanus actu. 7. ꝛ ob h̄ valde laudant̄ isti: qz nō viderunt aliquā ipletionē: tñ in fide illius ambulabant. (Suscipiens sacerdos cartallum de manu eius.) Qz lz pplares offerrent ist̄ domino: tñ non poterant ipsi sup altare offerre: qz hoc ad sacerdotes attinebat: imo nec leuite hoc poterāt: ꝛ si qs hoc facere attētaret mozerer̄ sic dō numeri. 1.c. si qs extraneus accesserit occidet̄ ꝛ nume. 18. qō pz in rege ozia qui qz obtulit thus cozā dño pcussus fuit lepra in fronte: ꝛ māsit in ea vsq̄ ad mortē suā ꝛ regio caruit honore: qz imediate filius eius ioathā successit ei vt pz.4.reg.c.15. ponet aūt altare. ſ. eleuando ꝛ deprimendo sursum ꝛ deorsum ꝛ sinistrorsum: ad signādū q̄ de⁹ cui illa offerunt̄ oīum q̄ sunt ad qualscūq̄ dōias positionis dns est: ꝛ iste p̄micie nō cremabant̄ in altare: sed deuoluebant̄ ad vsuz sacerdotū vt pz nume. 18. ꝛ ē. 12.c. nec ex h̄ minus sanctificate erant res ille q̄ offerebant̄ aut ille q offerebat erat miozis meriti q̄ si res ab eo oblate in altari adolerent̄: qz qcqd offerebat̄ solo dei intuitu ꝛ mādato offerebat̄ ꝛ meritū offerentis erat in hoc: qz deo mandanti aliqd dari parebat: aut ex deuotione aliqd deo dare volebat: si aūt h̄ postea cōbureret̄ in altari vel ederet sacerdotibus nihil ad offerentez: qz ista p̄ciosa sunt ad meritū: iō nihil augent aut minuunt de rōne meriti ꝛ quātitate: sicut si aliqs dño tpali offerret aliqd comestibile ī offerendo ei obligabat eū sibi: qz erat bñficiū. si aūt postea ille dns cibum illū comederet aut famulis suis erogaret nihil attineret ad meritū tribuentis equalr̄. n. vtrobiq̄ esset obligatus ille qui bñficiū recepat: sic. n. est in deo: qz de⁹ hēbat famulos. ſ. leuitas oēs siue sacerdotes essent siue nō qui cōtinue mistrabant ei aut oēs simul: aut aliquota pars eoꝝ: ꝛ bis ipse deus dare dēbat nēcia ad vitā: qz ipsi non poterant acgrere occupati ministerijs sanctuarij: ēt qz inter ceteros israelitas sortez nō recipiebant vt pz nu.3. et. 18. et. 34. dabat g̃ deus istis ea q̄ ci dabant̄ a pplo sicut domini bñtes famulos eos de redditibus suis sustentant. deus aūt aliqd comedere dicebat̄ aut pro se assumere: qz ea q̄ offerebant̄ in sacrificio erant odoꝝ suauissimus deo vt pz Exodi.29. ꝛ leui.1.c. ꝛ deus mensam hēre dicebat̄ tanq̄ si comederet: nō quidem mensam ꝓpositionis: qz panes ibi positi a sacerdotib⁹ comedi dēbant ꝛ nō cremabantur. de quo leui.22. et. 2. reg. 21. ꝛ Mat.12.c. sed erat alia mēsa q̄ ꝓprie vocabat̄ mēsa dei ꝛ ea q̄ sup ponebant̄ nō comedebant̄ ab aliquo boie: sed vorabant̄ ab igne tanq̄ deus illa acciperet: de h̄ mala.1.c. dō vos polluistis nomen dñi in eo q̄ dicitis mēsa dñi contaminata est: ꝛ qō sup ponit̄ ꝺtēptibile est cū igne q illud deuorat: nō g̃ magis deo placebant q̄ in altari cremabāt̄ q̄z q̄ in sacerdotū iura cedebāt: eū ab eo iura hec fozent ꝛstituta ꝛ oīa ei offerebant̄. (Et loq̄ris in ꝺspectu dñi dei tui.) Illa q̄ cozā altari holocaustoꝝ fiebāt: aut dicebāt̄ fieri cozā dō: qz lz vbiq̄ de⁹ sit: ibi tñ eū magis eē denoiat scriptura vbi magis magnitudis aut bōitatis ei⁹ mōstrātur isignia: ꝛ sic dicebat̄ eē ī celo ēpireo: qz ibi se ipz p̄bet ad visionē btificā: dicebat̄ ēt eē in sctō sctōrū: qz ibi loq̄bat̄ ō medio cherubin sup ꝓpiciatoriuz: ꝛ peccata remittē dicebat̄: aut vbi ei aliqs spālis cultus impendit̄: ꝛ sic erat sup altare holocaustoꝝ: qz in loco illo solo ei offerebant̄ sacrificia: cū g̃ hec q̄ subijciunt̄ dici deberent cozā altare holocaustoꝝ sup qō hec munera offerebant̄ dicebat̄ q̄ cozā dño dicerent̄: ꝛ ista vba nō dēbat dicere sacerdos q offerebat sup altare: sed israelita qui diceret ista ad offerendū vt pz ex ꝺtinuatione lr̄e: qz de sacerdotib⁹ fit hic mentio in tertia pson̄a. de israelitis aūt offerentib⁹ in scōa: qz ad eos dirigit̄ sermo vt pz ex ꝓncipio. c. g̃ istud vbuz loqueris qō in scōa pson̄a est ad israelitā laicū offerentē referr̄: ēt qz ista que dñr sunt quedā cause quare ista munera q̄ offerunt̄ deo debita essent g̃ solū ptinebat exprimere tales cās ad eū qui munera ꝛ nō ad sacerdotē qui solū erat minister: dicebat aūt iste laicus israelita hec ī ꝺspectu dei: qz intrabat in sanctuariū. ſ. in atrium ꝛ p̄fitebat̄ hec cozā altari holocaustoꝝ. nā lz intra tabernaculū nullus p̄ter sacerdotez itrare posset: tñ ī atriū oēs tā leuite q̄ nō leuite poterāt ad offerendū itrare: alis aūt nō intrabāt pplares in atriū: sed in circuitu atrij stātes p reticulatas cortinas p̄spiciebāt sacrificia cū fierēt. (Syrus p̄seqbat p̄rez meū.) Dic narrant

labores

D Laboꝛes ꝺtinui ꝛ liꝫatio ab eis: ꝛ eoꝝ multiplicatō ꝛ in ꝛraꝫ ꝓmiſſaꝫ introductio.

laboꝛes ꝺtinui ꝛ liꝫatio ab eis: ꝛ ad vltimū multiplicatio eoꝝ: ꝛ introductio in ꝛrā ꝓmiſſam. (Syrus ꝓſequebaꝛ.) Hoc eſt ꝓncipiū laboꝝ: qꝛ iacob fuit caput imediatū oīum iſraelitaꝝ q in ſe ꝛ filijs ſuis maltos laboꝛes ſuſtinuit: ꝛ ꝓmus laboꝛ poſtq̄ habuit filios fuit ꝓſecutio labā q vocaꝛ ſyrus: qꝛ hitabat in meſopotamia ſyrie vt ꝓz Geñ. 27. c. fugiēte. n. iacob cū vꝛoꝛib⁹ ꝛ filijs ꝛ tota ſuba ſua: ꝓſecutus fuit eū labā vſq̄ montē galaad occidere volens niſi ꝺeus vetuiſſet vt ꝓz Geñ. 31. c. (Qui deſcendit in egyptū.) Poſt ꝓſecutionē labā manſit in terra chanā pegrinādo aliquāto tpe: ꝺeinde vꝛgēte fame deſcendit in egyptū vt ꝓz Geñ. 46. c. (Peregrinatus eſt in pauciſſimo numero). ſ. cū ſeptuaginta aīabus q̄ egreſſe fuerāt de femoꝛe eius. (Lreuitq̄ in gētē magnā in egypto.) Qꝛ lz multū affligerent laboꝛib⁹ ouris ꝛ occiſione paruuloꝝ: tñ creuerunt ita q̄ in exitu de egypto erāt ſexcenta milia peditū abſq̄ mulieꝛib⁹ ꝛ paruis qui nō atti gerant. 20. annos vt ꝓz Exo. 12. c. ꝛ lz ibi ponaꝛ ſolum ferme ſexcēta milia peditū tñ valde plures erant: qꝛ ēt ꝺēpta tota tribu leuitaꝝ erant pedites iſraelitaꝝ in exitu ꝺe egypto plures q̄ſ ſexcēti mille vt ꝓz nu. 1. c. vbi cōputaꝛ per oēs trib⁹ oēs viri potentes ꝓcedere ad belluꝫ ab anno. 20. vſq̄ ad. 60. ꝛ reperti ſunt ſexcēti mille gngenti gnquagita: ꝛ tñ leuite nō ſunt cōputati cū eis: vt ſubdiꝛ imediate ibidē. ſ. leuite aūt in tribu familiaꝝ ſuaꝝ nō ſunt numerati cū eis: nec vꝛ ſi ꝺicas q̄ qñ exierūt de egypto oēs iſraelite tā leuite q̄ſ nō leuite ſimul ſumpti nō accedebant ad ſexcēta milia: ſed poſtea creuerūt in ꝺeſerto ita q̄ in numeratione ꝺe qua hꝛ nu. 1. c. eēnt ꝺe ſolis iſraelitis ꝑplaribus abſq̄ leuitaꝝ tribu eēnt ſexcēta milia gngenta: ꝛ gnquaginta: falſum eſt. n. qꝛ inter tꝑs quo ꝺe egypto exierunt: ꝛ ꝺicebaꝛ eſſe ferme ſexcēta milia peditū: ꝛ numerationē ꝺe qua hꝛ nume. 1. c. nō fuit tantū tꝑs in quo tñ potuiſſent creſcere iſraelite. nā nō fuit annus ꝛ ꝺimidius: ſed ſolū vnus annus ꝛ mēſis ꝺimidius: quod ſic ꝓz: qꝛ iſraelite egreſſi ſunt ꝺe egypto ꝺie. 15. mēſis ꝑmi vt ꝓz Exo. 12. ꝛ nu. 33. c. ꝺeinde in anno ſo. mēſe ſo. anni ꝺie ꝑma fuit incepta cōputatio ꝺe qua hꝛ nu. 1. c. vt ibidez hꝛ: g̃ ſolū fuit intermedius vnus annus: ꝛ ꝺimidiuſ mēſis. in tā paruo tpe nō poterant tantū augeri vt tota tribus leuitica exceꝺeret ſup numerū quē ante faciebat totus iſrael: ꝛ adhuc reliquus iſrael ſine leuitis excedebat ad numerū quē antea oēs ſimul faciebant: qꝛ ante ꝺicebaꝛ eē ſexcēta milia peditu ferme vt ꝓz Exo. 12. nunc aūt ſole alie tribus ſine leuitis faciebāt ſexcenta milia ꝛ gngenta ꝛ gnquaginta. (Afflixerunt nos egyptij.) Logēdo facere lateres ꝛ nō ꝺando paleaſ: ꝺeinde flagellis nos cedendo vt ꝓz Exo. 1. et. 5. c. (Qui reſperit nr̄az humilitatem). i. humiliationē: qꝛ humiliauerant nos egyptij. i. ꝺeſpectibiles fecerūt cogēdo ad opa vilia. ſ. ad expurgationem ſtercoꝛis ꝺe locis plateaꝝ. (Et laboꝛē.) In ꝺficiendis laterib⁹ ꝛ ſtipulis ꝺgregandis vt ꝓz Exo. 5. c. (Atq̄ anguſtias.) Qꝛ anguſtiabaꝛ valde coꝛ nr̄m cuz videremus paruulos nr̄os occidi. (In manu forti ꝛ brachio extento). i. ī foꝛtitudine ſua faciēdo ſigna terribilia in egypto ꝛ mari rubꝛo. (Et in gēti pauoꝛe.) Qꝛ egyptij pcutiebaꝛ pauoꝛe magno ꝺū tenerent captiuū iſrl̄ videntes boꝛrēda ſomnia: ꝛ terribiles viſiões vt hꝛ̄. ē. 4. c. ꝛ ſapie. 12. c. vel qꝛ ad exitum filioꝝ iſrael per mare rubꝛuz oēs in circuitu gentes expauerūt audiētes talia mirabilia fieri ꝺ quo cātauit moyſes Exo. 15. c. ꝺ hoc ēt Joſue. 2. c. vbi loquiꝛ raab ad explozatozes. (In ſignis). ſ. q̄ faciebant aaron ꝛ moyſes ad iudicanduz ſe fuiſſe a ꝺeo miſſos: vel ad ꝺemonſtrandū veritatē eoꝝ que ꝺicebāt vt mutatio virge in colubꝛū vt ꝓz Exo. 7. c. (Et poꝛtētis). ſ. magnis mirabilibus q̄ ꝺeus faciebat ꝺemonſtrans ſuā magnitudinē ꝛ puniens egyptios: vel liberās iſrael. (Et idcirco nunc offero). ſ. ꝓ oibus iſtis bñficijs ꝺemonſtranz gratitudinē. (Et ꝺimittes eas in ꝺſpectu ꝺñi ꝺei tui). ſ. ante altare: qꝛ nihil ꝺe eis comedebat offerens: ſed integraliꝛ cedebāt in vſus oīuz ſacerꝺotū. (Et epulaberis in oīb⁹ bonis.) Deus volebat incitare gentem iſtaz ad bonū: ꝛ qꝛ adhuc carnalis erat volebat q̄ in oblatiōib⁹ ꝛ ſacrificijs comederēt ſplendide: ꝛ letarenᵗ vt ex ꝺelectatione illa incitarenᵗ ad frequentandū illos actus: ꝛ tunc epulabanᵗ ꝺe ſacrificijs pacificis q̄ offerebāt: ꝺe q̄bus maioꝝ pars carniū veniebat offerētib⁹ vt colligiᵗ Leui. 7. c. vel ēt ſi nō offerrēt ferebant ſecū abūꝺantē pecuniā ad cibos ꝺe ꝺecimis ſcōis: ꝛ ꝺe hꝫ inuitabanᵗ aꝺuene ꝛ leuite. (Et epulaberis.) Diᵗ hic q̄ qlibz ꝺe pplo qui iſtas ꝓmicias offerebat introibat coꝛam ꝺño. ſ. coꝛam altari holocauſtoꝝ: ꝛ fcā iſta pfeſſione ſcōm quā ꝺficebaᵗ ſe teneri ad ꝺandum illa ꝺeo ꝓ receptis bñficijs aꝺoꝛabat ꝺñm. ſ. humiliāꝺo ſe coꝛā altari: ꝛ faciēdo oꝛonē vt ꝺeus eū ꝺirigeret in bono: q̄ oīa in honoꝛē ꝺiuinū cedebāt: ꝛ tūc epulabaᵗ cū tota ꝺomo ſua intra atriū ſanctuarij ſi aliq̄ obtuliſſet ꝺe victimis pacificis: aliogn comeꝺebat ꝺe his q̄ apꝓꝛtauerat: ꝛ erant non conſecrata ꝺeo. (Et epulaberis). i. comedes ſplendide: qꝛ epule ſunt ſolēnes cibi. (In oībus bonis q̄ ꝺñs ꝺe⁹ tuus ꝺederit tibi) i. ibi comedes ꝺe oībus bonis q̄ ꝺeus ꝺederit tibi: ſiue ꝺe ouibus: ſiue ꝺe bob⁹: vel capꝛis ſicera: aut vino: ꝛ ſic ꝺe oībus alijs bonis comeſtibilib⁹ que giīarenᵗ in terra ꝓmiſſionis: qꝛ volebat ꝺeus illos perfecte letari vt iterum ꝺeſiꝺerarent ad ſimilia feſtinare. (Que ꝺñs ꝺeus tuus ꝺederit tibi.) Qꝛ iſta que ſunt in fructib⁹ terre lz per culturā ꝛ laboꝛē acquiranᵗ: tñ ꝺeus eſt qui illa ꝺat qꝛ vt ait apl̄s qui rigat aut q̄ plantat nihil eſt: ſed ꝺeus qui incrementū ꝺat: ꝛ iſta ꝺabat ꝺñs ꝺeus tuus q̄ſi ꝺi. non ꝺabat aliq̄s alius ꝺeus ſic putauerunt gentiles q̄ cuilibet rei ꝺeuz vnū aſſignabant: ꝛ alicui ꝺabāt qñq̄ multos: vt iugis ꝺeū iugatiuū. valloniā aūt vallibus ꝓfecerunt: rurib⁹ aūt. i. agris ꝺeā ruſinā: ſegetibus aūt ſegetiā ꝺeā ꝛ laturnū atq̄ nodotū ꝓ ꝺiuerſis tꝑibus aſſignauerūt: ꝺe q̄bus ꝛ plurimis alijs qui trecētoꝝ numerū excedūt ſm marcū varroné. Augu. ꝺe ciui. ꝺei lib. 6. hꝫ aūt quantū ad ruſtica numina eſt: ſunt aūt ꝛ ꝓter hos ſelecti ꝺij. i. ſeceſſum electi qui ꝓcipui ſunt: ꝛ celeſtes inter quos ceres ꝺea eſt q̄ oībus ſegetib⁹ ꝑlecta eſt. ꝺe qua Oui. metha. lib. 5. in fine. hos aūt ꝺeos. ſ. rurſinā ſegetiā laturnū nodotū ꝛ cererē fatua gētilitas ꝓ frugibus exoꝛabat: cūq̄ fames aliq̄ accidiſſet offenſos ꝺeos iſtos induxiſſe extimabant: vñ eos ſacrificijs ꝛ ludis ſuaſu ꝺemonū placādos ducebāt: ſic in grecia in q̄libz eſtate ludi ſolēnes in ciuitate elenſi celebꝛabanᵗ: qꝛ eā placataz fruges multas effundē autumabāt: ꝺe quo Seneca in tragedia ꝺecia q̄ vꝛ hercules etheus: ꝺeus g̃ volebat q̄ iſti iudei intelligerent q̄ nō ꝺabat eis fruges aut bona ēre aliq̄s alius ꝺeus: ſed ipſe. (Et ꝺomui tue.) Ea q̄ ꝺeus ꝺat alicui ꝺat ꝺomui ſue: vocaᵗ hꝫ ꝺomus familia ꝺomeſtica ꝛ nō hitaculū: ꝛ qñ alicui viro patri familias ꝺeus bona elargiᵗ ſibi ꝛ ꝺomui ſue. i. tote familie tribuit: in his g̃ bonis q̄ ſibi ꝛ ꝺomui ſue tributa ſunt ꝺz gaudē cū ſacrificia fiebant: lz nō ſit virtus aliqua ſplendide comedere: aut ꝺelectari in his bonis coꝛpoꝛeis: ſed erant ꝺata ad leuimentū impfectoꝝ vt q̄ hec alliciaᵗ ad bonū fituz aliq̄s vir bonus: ꝛ nō curans ꝺelectationē q̄ in his eſt tꝑe illo cū ſacrificaret aut offerret ꝓmicias letareᵗ atq̄ epulareᵗ ſplendide coꝛā ꝺño ꝺeo ſuo ſolū: qꝛ ꝺeus ꝺicebat eē letanduz ꝛ epulandū: merebaᵗ tanq̄ ſi ageret aliquē actū ꝺurū qui ꝑtineret ad foꝛtitudinē aut tēperantiā: qꝛ ſolū ꝺeſideriū obediēdi ꝺeo inducebat ad hoc. (Et leuites.) Erāt leuite paupes: qꝛ īterdū nō ſufficiebāt redditus iſti ad ſuſtētandū eos: qꝛ multi erant: ꝛ redditus non magni ꝛ nullam terrā ipſi ad ſerenduz aut plantandū hēbant: ſed ſola ſuburbia ad alendos greges ꝺe quo nu. 35. c. (Et aduena qui tecum eſt.) Dꝫ aduena ille qui ꝺe gētilitate ad iudaiſmū ꝺuerſus eſt: iſti aūt vt in plurimū paupes erant: qꝛ veniētes ad iudaiſmū ꝺeſerebant cognationē ſuaz ꝛ terram natiuitatis ſue ꝛ ea q̄ poſſiꝺebant: iō hos miſericoꝛꝺiē foueri oporteꝫ vt alij ad ꝺuertendū ſe ad iudaiſmū incitareᵗ: ēt ꝺicebaᵗ hoc qꝛ iudei erant valde crudi nō hītes viſcera pietatis marie ad exneos: ſi g̃ nō iuberēᵗ eis ꝛ frequētibus monitionib⁹ ꝺuceꝛenᵗ: vt cōuerſos ꝺiligerent eos exoſos haberent atq̄ nimiū eis moleſti eſſent: quod valde vitandum erat.

C (Qñ cōpleueris ꝺecimā.) C Hic poniᵗ ſcōm ꝺe ꝺecimaruz ſolutione: hic loquiᵗ tex. ꝺe ꝺecia tertia q̄ fiebat tertio anno.

C Fiebant. n. tres ꝺecie. ſ. vna q̄ totaliꝛ ꝺabaᵗ leuitis. Alia q̄ſ ſumebaᵗ in cibos euntiū ꝛ redeuntiū ꝺe hierlim: ꝛ qñ ibi ſtaꝛēt vt inuitarent ad epulas leuitas: aduenas: ꝛ paupes. Tertia ꝺecima ꝺabaᵗ paupibus pegrinis: ꝛ leuitis. Et ꝺue ꝓme ꝺabanᵗ in quolibet anno. tertia aūt fiebat ꝺe triēnio in triēnium ꝛ non ꝺeducebaᵗ in locū ſanctuarij: ſz ꝺimitteb aᵗ in ſingulis ciuitatibus: vt venirent ꝓ ea paupes: vidue: aduene: pupilli: ꝛ leuite. Nicolaus ꝺiᵗ q̄ ſcōa iſtaꝝ ꝺficta eſt: ſed ſupza. 14. c. ꝺemōſtrauimus eā ex tertu eē neciaz. De vitate aūt haꝝ ꝺecimarū ꝛ quo mō ſe hēant latius ꝺiximus. 12. et. 14. c. vide ibi plene. (Qñ cōpleueris ꝺecimā cunctaꝝ frugū tuaꝝ). ſ. ꝺecimā ꝑmā q̄ erat ꝓ leuitis ꝛ erat maioꝝ: qꝛ fiebat ꝺe aceruis nō ꝺeciatis: ꝛ ꝺecimā ſcōaz ad cibos offerentiū: ꝛ ꝺuiuia pauperum ꝛ leuitaꝝ in loco ſancto: qꝛ iſte ꝑmo ſumebaᵗ. vltio ſumebaᵗ ꝺecia ꝓ paupibus: ꝛ iſta erat minoꝝ: qꝛ fiebat ꝺe reb⁹ bis ꝺeciatis. (Anno tertio ꝺeciaꝝ). i. in anno tertio in quo ſoluebanᵗ oēs ꝺecime: qꝛ in quolibet alioꝝ annoꝝ ſolū ꝺue ꝺecie ſoluebanᵗ: in hꝫ aūt tres iō iſte annus ꝑ excellētiā vocabaᵗ annus ꝺeciaꝝ. (Et ꝺabiz leuite.) ſm Nicolaū itelligiᵗ hꝫ ꝺe ꝑma ꝺecia q̄ ꝺabaᵗ inſoliduz leuitiz. (Et aduene ꝛ pupillo). ſ. aliā ꝺecimā: lz iſta expoſitio nō multuz

§ Aduena quid erat apud iudeos.

De ꝺeciaꝝ ſolutione.

Qō. 4. A Quot ōcie fiebāt apō iudeos.

Opinio nicolai.

Improbatio expō nis nicolai.

ꝺsonat lr̃e. ¶ Primo qz ꝺz.ē.(Qñ cōpleueris decimaz.)Ergo ista que sequunt̃ debent fieri cōpleta decima: z sic ēt scōm suaz opinionē ꝺz eē iam data decia prima q̄ est leuitaz: id ḡ q̄ꝺ post decimaꝫ ptinet ad scōaz vel tertiā decimā. ¶ Itē qz ꝺz.j.(Ut comedant intra portas tuas.)Hoc aūt de tertia decia intelligit̃ vt pz.ē.14.c.qz ista referuabaꝫ in vbibus: z sic ipse vult: sed h̄ comedere referē simul ad leuitā pupillū aduenam z viduā qui tertiā decimā comedebāt vt pz.ē.14.c.z si dicas q ly.(Leuite.) nō ꝺiungitur cū ly.(Pupillo aduene z vidue.)Tunc dabis q leuita nō comedebat de tertia decima cuius opposituz pz.ē.14.c.

Doctoris expositō.

¶ Dōm ḡ q solū itelligit̃ lr̃a ista ꝺ decia t̄tia: z est sensus.(Dabis leuite aduene z pupillo).i.q cōpletis alijs duabus decimis dabis tertiā decimā in vbibꝰ tuis pro leuitis paupibꝰ z aduenis z viduis simul.(Ut comedant intra portas tuas).i.intra portas ciuitatū tuaz: qz hic loquit̃ ad totū israel: z nō dabant̃ ista in cōmuniis: sed distribuebant̃ psonis supradictis: z sic melius z diuturnius eis vtebant̃: si.n. ista in comuniis factis simul expenderent̃ facilr finirent̃: magis aūt ꝓficiebant psonis singulis ꝺ stributa.(Loqueris in ꝺspectu dñi dei tui.)Postq̄ colligebant messes in anno tertio separabunt̃ iste tres decie scōz ordinem ante enarratū: z deinde veniebant leuite pro sua decima p̄ma. ¶ Scōa decima assumebat̃ in tribus tpibus anni ad eundū in hierlm z comedēdū ibi.tertia decia distribuebat̃ successiue in tribꝰ annis paupibꝰ z leuitis: z qñ ascēdebat i hierlm ille q decimabat loquebat̃ cozaz dño ista q̄ sequunt̃ excusans se q non ꝓterierit mandatū dñi de separandis decimis.(In ꝺspectu dñi dei tui).i.cozā sacerdotibus in atrio tabnaculi.(Attuli q̄ sanctificatū est de domo mea).i.adduxi ad te ea q̄ sanctificari mādabas.in hebreo hꝫ.(Separaui de domo mea.)Et ista est melioz lr̃a: z significat q oia q̄ mandauit deus sanctificari.i.applicari ad cultū suū ego separaui de domo mea.i.a rebus meis gbꝰ vtoz s.tres decimas z p̄micias. z credo q lr̃a nr̃a cozrupta sit vitio scriptozū a p̄ncipio q posuerūt.(Attuli.)Pro.(Abstuli.) q̄ facilr fieri posset pp similitudinē lr̃az: z si dicamus abstuli signat idē qꝺ lr̃a hebraica.Sed nec in h̄ multū curandū est: qz ad eundez sensum ptinent abstuli z attuli.nam lz ista duo v̄ba scōm seipsa signent opposita: tñ tota complexio reddit ad eundē sensuz: qz id qꝺ signat istud v̄bū abstuli p modū t̄mini a quo

Lr̃e expō.

signat istud v̄bū attuli p modū t̄mini ad quē.erat aūt sensus huius lr̃e q iste dicebat se ꝺsecrasse dño oia q̄ mandabat sanctificari sibi: h̄ aūt q̄ sanctificabant̃ hēbant hec duo. ¶ Pro q applicabant̃ ad cultū dei. ¶ Scōm q separabant̃ a rebus eius qui sanctificabat eas deo.primū.n.inducit iste terminus sanctificare.i.applicare ad cultū diuinū. ¶ Scōm est q postq̄ aliqs res suas dño tradebat nō hēbat vlterius ptātez sup illas: tanq̄ si nunq̄ fuissent sue: qz res sacre ad ꝓphanos vsus ꝺuerti nō debent: pro p̄mo facit istud verbuz attuli.i.ego attuli ad te deus meus de domo mea oia q̄ mandasti adduci z ꝺsecrari tibi applicando ad res tuas.pro scōo facit v̄bū abstuli aut separaui.s.q res quas mādasti tibi dari nō tenui cū rebus meis: sed eas abstuli: siue separaui a domo mea.i.a rebꝰ meis vt pro te solio essent: nihil igit̃ magis vnū q̄ reliquū differt: z qz expedit ꝺcozdare dicta dictis: emēdare aūt aut aliqd dānare cauendū est nisi cū necessitas id exposcat.hic aūt ita ꝺuenienter ponit̃ attuli fic̄ abstuli vt pz ex dictis: ḡ nō est dōm q errauerint scriptores: aut q nūc in lr̃a nr̃a aliq̄ cozruptio fit fic̄ q̄ꝺ ad pauca attendētes vbi nō p̄nt lr̃am intelligere ꝺfigunt eā: aut a p̄rioze trāslatoze: aut a posterioribꝰ

¶

scriptoribꝰ fuisse cozruptā.hic aūt necessitas nulla est dicēdi eā fuisse cozruptā: aut a hierony.qꝺ absit: aut cuiuslibet alteriꝰ ipe ritia scriptoris.

Obiectio. Rñsio.

¶ Et si ꝺbijcias q deuiat lr̃a nr̃a ab hebraica si dicat attuli. ¶ Rñdetur q nō tantum littera nr̃a attendit lr̃am hebraicam quantum sensuz eius: qz littera hebraica in plerisq rusticano more impolita est z intricata.littera autem hieronymi eā lz interdū mirabilr exponit vt q̄plurimi hebreoꝝ bibliā nr̃az q̄st expositionē lr̃e sue afferāt: cū tñ i vbis a lr̃a sua nō sup abundet in q̄ magna beati hieronymi solertia z ingenij acumen attendenda sunt. (Et dedi illud aduene pupillo z leuite.) Intelligit̃ de tertia decima q̄ dabaꝫ istis psonis: z in hac facilr errari poterat ex eo q tenebaꝫ in domo p tres annos vt succes siue distribuereꝫ supradictis: iō poterat interdū aliquid de illa sumere in vsus suos: z sic peccare.(Nō pteriui mādata tua.)Lz h̄ posset intelligi de oibus q̄ deus mādauit: tñ melius intelligit̃ de sepatione decimaꝝ.s.q sepaui alias duas decimas fic̄ mandasti mihi: z pz qz p̄cedens lr̃a loquit̃ de bis z sequens ēt.(Nō sum oblitus iperij tui.)Qz h̄ valde cōmendauit vt nunq̄ obliuisceremur mandatoꝝ eius: sed ambulātes gescētes dormientes z surgētes meditaremur illa: vt eēnt iugiter añ oculoꝫ nr̃oꝝ vt pz.ē.6.c.et.11.(Nō comedi ex eis in luctu meo).i.in nēcitate mea scōz q vult lr̃a hebraica: z est sensus ego tenebā in domo mea istā decimā sepatā: sed ēt si aliqñ essez in nēcitate nō comedi ex ea si tñ fuisset magna nēcitas licituz erat comedere ex ea: sic̄ ꝺuid z famuli sui comederunt de panib' ꝓpositionis vt pz 1.re.21.c.z Mat.12.sed solū sacerdotibus licebat comedere de bis panibꝰ: ḡ a fortiori in decia q̄ nō erat tūm ꝺno applicata: sed de nullo exñte in ciuitate aliq̄ tāta nēcitas p̄sumi pōt.(Nec sepaui eā in q̄libet ꝺmundicia.)Lz peccatū eēt absolute comedē de decimis separatis: magis tñ erat applicare ad aliquē vsum ꝺmundū.s.ꝺando fornicatoribꝰ vel meretricibꝰ: qñ aliqs colligebat fruges aut alios fructus de gbꝰ ꝺabant̃ decie ex illis fructibꝰ: z erant obligate oēs partes illoꝝ fructuū ad decias z p̄micias: nō qdē vt spālr obligata eēt aliq̄ pars fructuū ad ista solonē: qz tunc debitoz nūq̄ liberareꝫ nisi ꝺando illā partē: lz falsum est: qz ꝺando aliquā eaz quācūq̄ dūtū esset decia pars liberabaꝫ: z nō solū ꝺando aliquā de istis: sed ēt ꝺando aliquā de gbuscūq̄ partibus aut fructibꝰ: z sic anteq̄z sepata eēt decia poterat ille q erat dño vti illis fructibꝰ ad quēcūq̄ vsum vellet: postq̄ tñ spālr sepabat aliquas ptes deo pro decimis aut p̄micijs erant ille ptes spālr deo ꝺsecrate z debite: z si forte acciperet de illis ad aliquē vsum ōctabat rē alienā: marie q̄ sacra erat: iō peccabat nec satisfaciebat ꝺato q tantūdē tribueret: qz adhuc peccatū manebat.s.applicasse rē sacrā ad ꝓphanos vsus: nā sicut si quispiā ꝺoueret ouez aut bouē vel capzā si esset tale animal qꝺ imolari deceret: nec q̄cq̄ impediret ex ꝺditione ꝺuidui aut spēi nō poterat mutari ēt si dareꝫ pro eo aliꝺ valꝺ melius vt pz Leui.vltio.c.qz illud spālr deo obligatuz erat per votū: qz erat ꝺsecratū ita h̄: qz decie postq̄z erāt sepate erāt obligate spālr deo z ꝺsecrate: cū voluntas dātis determinauerit se ad istos fructus ꝺandos in decimis: z dederit eos atq̄ dādo a se abdicauerit: z de illas imediate acceptauerit qūocūq̄ postea accepit de illis applicādo ad vsus suos peccat: qz ꝺuertit rez sacrā ad ꝓphanos vsus: iō ꝺans istā decimā excusat se de oib' istis q nō cōmiserit aliqd eoꝝ z gñale est q accipē de istis decimis sepatis malū erat: sed ſm ea ad q̄ accipiebaꝫ erat peius aut minus malū: z prius excusat se q nō accepit de illis in luctu suo: qz ea q̄ ꝺant̃ deo ptinent ad letitiā z ipsi offerētes qñ offerebant̃ ꝺbant epulari z letari cozā ꝺno deo suo vt pz.ē.12.et 14.et.16.z in multis locis: ꝺuertere ḡ hec ad tpa plāgendi erat totalr oppositū: iō magis peccatum q̄z si ꝺuertisset ad tpa gaudioꝝ sicut ad nuptias z conuiuia aliaq̄ gaudia: excusat se ēt de ꝺmundicia vt si fieret de illis fructibꝰ aliqd turpe: vtpote si de eis darent̃ cibi canibꝰ z iumentis.nā lz peccatū esset q boies comederent de illis: maius tñ erat qñ ꝺuertebant̃ in turpitudinē fic̄ h̄: qz vilipēdebaꝫ eoꝝ sanctitas.nā si forte eueniret aliq̄ nēcitas in qua de illis oporteret assumi ad cibuz dēbant cū magna reuerētia assumi faciendo q̄ꝺaz de illis cibis ad alios cibos tāq̄ si assumerent̃ cibi sancti: fic̄ cū ꝺauid z sui pueri dērent cōmedere de panibus ꝓpositionis quos solis sacerdotibꝰ edere licebat: ēt in tpe nēcitatis q̄ sunt ab eis vtrū mundi eēnt a mulieribus marie z a gbusdā alijs turpitudinibꝰ vt fic comederēt: nec eis q̄cq̄ dare voluit donec ꝺauid dixit se z pueros a mulieribꝰ mundos eē q̄si ꝺi. si forte ꝺfessi fuissent se cum mulieribꝰ paulo ante fuisse maculatos: ēt si nēcitas q̄ꝺ eēt nō daret eis ꝓpiaz ita erat hic: qz lz iste decie nō eēnt ita spālr sepate tñ erant aliquo mō sepate ad cultū dei: nō ḡ fine magna ꝺmundicia z reuerētia in nēcitatis tpe sumi dēbāt: nō licebat aūt dare de bis gētilibus ad comedendū: qz z h̄ adhuc maius peccatū erat.nā fic̄ de agno paschali: qz erat ritus iudaicus z sacrificiuz dñi vt pz nu.9.c.nō poterant comedere alig gētiles donec circūcideren̄t vt pz Exo.12.c.ita vꝫ esse de bis q̄ dño ꝺsecrata erant: q nō licet comedere nisi iudeis cū adhuc oīb' iudeis h̄ nō liceret: nō licebat ēt vendē istos fructus dñis q̄ ptinebant: z sepati erant ad decimā q si venderent peccatū magnū erat pp duo. ¶ Primo qz vendebāt rē alienā: vēdere aūt rem alienā vel quōcūq̄ ōctare aīo lucrādi furtū z illicitū. ¶ Scōo qz hic vēdebaꝫ res sacra: reꝫ aūt sacre extimationē non recipiunt: vñ si aliqs vellet emere carnes alicuius arietis imolati aut alterius aialis in holocaustū vt ipse comederet vel ad alios vsus: nō poterat vendi ēt si daret pro eis oia q̄ possideret aut mille arietes: vel talia q̄cūq̄ aialia: qz illō qꝺ dño imolatū erat iā erat ꝺsecratū ei: ēt excusat se q nō expēderit aliqd istoꝝ in re funebri.i.in officio funeris: vocaꝫ funus exequaꝝ officiuz: z in h̄ nihil expendi debat de re sacra ne cetera cōmaculareꝫ ex hmōi applicatiōe: ēt qz

ista q̄

D Collige q̄ grāde peccatū sit expēdē decimas z bona ecclesie cū meretricibus ꝛc.

ista q̄ deo dabant̄ ptinebant ad exaltationē offerentiū ꝛ laudē dei in iubilo:si qs aūt ista ad res planct⁹ applicaret.ſ.fructus q̄ pro decimis dandi erant applicabat rē ſanctā ad ɔtaminationem potius q̄ ſi ad aliqd gaudij applicaret.(Nec expēdi ex eis quicq̄ in re funebri).i.in planctu mortuoꝝ in quo fiūt aliq̄ ſuniꝛa:ꝛ ibi nihil dari dēbat de re ſacra: qꝛ oīa accedentia ad funus polluebant̄:ꝛ ipſi plangentes:ꝛ oīa q̄ ſtabant in domo in q̄ aliqs moriebat̄ vt ꝓ Nume. 19.c.iō ſacerdotes ꝛ oēs res ſacre a funere ſegregabant̄ vt hr̄ Leui. 21.c.vel qꝛ nō placēt deo ſacrificia cū triſtitia:ꝛ ita dixit Aaron excuſans ſe q̄re nō comediſſet ſacrificiū pro peccato dicens:qūo potui placere dño mēte lugubri vt ꝓ Leui. 10.c.(Obediui voci.)Replicatio eiuſdez ſnie eſt.(Reſpice de ſanctuario tuo.)Poſita obedientia mādatoꝝ ponit̄ īpcatio bonoꝝ a deo pro obediētia.(Reſpice de ſanctuario tuo.)Quicūq; reſpiciendo dr̄ reſpicē de loco in quo eſt. deus aūt vbiq; pñs eſt cuꝛ oīa impleat: ſed ſpāliter in aliqbus locis eſt quantū ad aliquos effectus cuꝛ eſſe ſua eodē mō vbiq; ſit:ꝛ ponūt̄ hic duo loca in qbus deus ſpāliter erat.¶ Pro in ſanctuario:qꝛ glīa dñi erat ſup arcā inter cherubin:ꝛ ī colūna ſup tabernaculū de qua frequenter loquebat̄ deus moyſi vt ꝓ Nume. 12.c.ꝛ.16.ꝛ Exo.29.iō de loco illo reſpicere dicebat̄ ꝛ ꝫ locū illū reſpiciebant oēs orantes in iſrael de quo.3.re.8.c. iō ꝛ Daniel ſtans in babylone aptis feneſtris domus orabat ꝫ hierlm vt ꝓ Dani.6.c.¶ Scōs locus in quo deus ſpāliꝛ eſt:ce luꝛ empireū eſt in quo ſe beatis aīabus oñdens eas beatas efficit:iō ēt de hr̄ loco deus reſpicere dr̄.(De excelſo celoꝝ habitaculo.)Uocat̄ excelſum habitaculū pp duo vel qꝛ illud celū empireū ſup oēs celos ē:vel ad dīā habitaculi terreni.ſ.tabernaculi in quo hītare dr̄.(Et bñdic pplo tuo iſrael.)Multiplicando eū in oībus bonis ſiue terrenis ſiue ſpūalibus: bñdictio.n. vbicūq; ponit̄ multiplicationē īportat.(Et terre quaꝛ tedidiſti.)Lōcedendo in terre naſcentib⁹ vbertatē.(Hodie dñs.)Dic ponit̄ ſcōm.ſ.mandatoꝝ obediētia ꝛ obſuatio.(Hodie dñs deus tuus p̄cepit tibi.)Qꝛ ſi ſta p̄cepta alias dicta fuiſſent: ſed nūq; ita plane ꝛ diūctim ſicut die q̄ moyſes iſta locutus eſt dicta fuerunt: iō q̄ſi tunc nouiter deus iſta mādare videbat̄.(Uel p̄cepit hodie).i.quotidie ſic dr̄ ps.2.ego hodie genui te.i.ſemp genui ꝛ gigno ſic quotidie nobis deus iſta mādat:qꝛ quotidie nos inſtigat ad hec faciēdū:ſed ꝑma expoſitio eſt magis lr̄alis.(Ut faciaꝫ mādata hec).ſ.moralia.ſ.p̄cepta ɔcalogi:ꝛ p̄cepta cerimonialia.(Judicia).i.p̄cepta iudicialia.(Ut cuſtodias).ſ.in mente tua ea volēdo aſſidue vt ꝓ.ē.6.c.(Et ipleas.)Actualr opando.(Ex toto corde tuo).i.affectuoſe:qꝛ maledictus q̄ facit opus dei negligēter:debēt.n.mādata dei cū magno amoꝛe obſuari: qꝛ ſi cuſtodiendo mādata ſine charitate excuſet̄ aliquis a peccato qō incurreret ſi ea nō cuſtodiret:tū nihil magis meret̄ q̄ſi nō ageret:qꝛ radix merēdi charitas eſt:ꝛ deus magis reſpicit mētem q̄ opus.(Et ex tota aīa tua.)Iſta magis expoſita fuerūt.ē.5.c.(Dñm elegiſti hodie vt ſit tibi deus).i.vt hēas eū in deū eū mente:ꝛ ope colendo ꝛ mādatis eius obediendo.ꝛ dñr elegiſſe hodie:qꝛ ſic̄ in mōte ſynai ppls recipiens p̄cepta dei elegit euꝫ in deū ꝑmo: ita nūc recitata tota lege de nouo ꝛ multis ſupadditis ppls ɔſenſit obedire ei ꝛ colere eū. ¶ Cōſiderādū circa hoc qūo iſrael elegerit dñm deū in deuꝫ ſuū:qꝛ vr̄ q̄ nō elegerint.nā eligere libertatē dicit vbi aūt nō eſt libtas:ſed eſt hō obligatus ſpāliꝛ ad aliqd nō dr̄ ꝓprie eligē in his aūt q̄ poſſumus facere: vel nō facere eligē dicimur:ſic eſt de voto: qꝛ votuꝫ eſt ꝑmiſſio facta de his q̄ bona ſunt ad q̄ aſtricta nō tenemur. vñ nō eſt vex q̄ aliqs voueret ſe nō fornicaturū:aut nō occiſuruꝫ quēpiā iniuſte:qꝛ ad hr̄ tenet̄:ſed ad colendū deū verū qui erat deus hebreoꝝ oēs tenent̄ vt declarat apls ad ro.1.c.dicens inexcuſabiles illos q̄ pre textu alicuius ignorantie deū vex nō coluerūt ad idola declinātes cū poſſent deū nāliter cognoſcere.ꝛ iſto mō dñr obligati ad p̄cepta decalogi: qꝛ ſunt p̄cepta iuris nālis ēt ſi nō dent̄ nobis:ſi tunc nō fuerūt data gentilib⁹ ſed innata ſunt eis:qꝛ vt ait apls ad ro.2.c.gētes q̄ legē nō hñt nālr eā q̄ ſunt legis faciūt dictāte eis ɔſcia: erant g̃ oēs boies nālr obligati ad colendū deū vex quē colūt hebrei:qꝛ ipſe deus verus erat aliogn alie gētes nō peccarent nō colendo deū vel colendo idola.¶ Sed dr̄ arguunt̄ oēs gentes tanq̄ peccātes g̃ obligate erāt ad colendū deū ēt nulla lege īpoſita:qūo igit̄ poterāt hebrei eligere accipere deū in deū ꝛ dñm cū nō eēt eis libex:ſed neciū aliogn peccarent ¶ Rñdet̄ q̄ iudei:ꝛ oēs gētes tenent̄ ipendere deo vero cultū latrie qui ɔſiſtit in actu īteriori.ſ.in ſpe:fide:ꝛ charitate.ſic ait Augu.fide ꝛ ſpe ꝛ charitate colit̄ deus in enchiridion ꝛ Jo.4.c.ſpūs eſt deus ꝛ eos q̄ eū colūt ops in ſpiritu ambulare p̄ter iſtū cultū interiorē nō obligant̄:ꝛ ad aliū cultū exteriorē determinate:qꝛ nā nō determinat aliqd vlteriꝰ:nec laudes:nec ſacrificia:nec adorationes caput inclinādo:aut genu flectendo ꝛ ſic de ceteris:quātū g̃ ad iſta de gb⁹ nō eſt ſpālis determinatio in rōne nec obligatio pōt aliqs ſe voluntarie obligare:aut vouere:aut ſine voto recipere:ꝛ iſto mō eſt lex a deo data:qꝛ ɔtinent̄ in ea quedā cerimonie ſpāles nō determinate a ratione ſicut ſunt in ſacrificijs ꝛ oībus alijs ritibus ſpālibus ꝛ legib⁹ iudicantibus:de qbus nulli obligati eramus niſi noſipſi nos obligemus ꝛ quātū ad hoc eſt in ptāte nr̄a eligere deum:ꝛ ſic dr̄ hic de iſrael.(Dñm elegiſti hodie vt ſit tibi deus).i.tu elegiſti hodie colere dñm deū tuū ſpālib⁹ p̄cepti obediendo ꝛ cerimonias obſeruādo:ſed nō elegiſti hodie demum dñm q̄ſi antea nō eſſes obligatus ſeruire deo:ꝛ nunc voluntarie fuiſſes obligatus ad tenēdū eū vt deū ꝛ colendū eū:ꝛ ſic votum pōt de accipiendo deū verū pro deo fieri.nā lꝫ oēs teneamur hunc verū deū pro deo tenere:tñ Jacob venit hēre deum verū in deum ſi daret ei nečia.Et ſic fuit votū ɔditionale vt ꝓ Geñ.28.c.cū dr̄ vouit ēt votū dicens ſi fuerit deus mecū ꝛ cuſtodierit me ī vía p̄ quā ambulo:ꝛ dederit mihi panē ad veſcendū:ꝛ veſtimentū ad induendū reuerſuſq; fuero ꝓſpere ad domū patris mei erit mihi dñs in deū:ecce q̄ vouit accipere deū verū in deū.¶ Rñdet̄ q̄ nō vouit accipere deū verū in deuꝫ: qꝛ ad hoc obligatus erat:ſed hunc deū verū nō erat obligatus colere qbuſdā ſpālibus cerimonijs:ꝛ ad haꝫ ſe aſtrinxit Jacob vt ex lr̄a ꝓ in eodē loco cū dr̄ erit mihi dñs in deū:ꝛ lapiſ iſte quē erexi in titulū vocabit̄ domus.i.ego fabricabo hic domum ad honorē dei.hec aūt edificatio ſpālis cerimonia erat ad quā aſtringebant̄ ſoli qui vouiſſent:g̃ iacob tūc cū vouit erat liber poſtea aūt ꝑ votū ſe aſtrinxit.ēt ſcōo Jacob voluit aliqd ſpāle quātū ad oblationes cuꝛ dr̄ cūctoꝝūq; q̄ dederis mihi decimas reddā tibi.i.faciā tibi cultū iſtū ſpālē q̄ ē dare decias ad q̄s nō tenebar.¶ Querit̄ ēt qūo dicat̄ hic iſraeli elegiſti dñm deum tuū hodie qꝛ vr̄ q̄ ante hr̄ elegerant.nā cum legē ſuſceperunt in mōte oreb obligauerunt ſe obedire mādatis eius:ꝛ deus accepit eū in pplm peculiarez vt ꝓ Exo.19.c.q̄cūq; g̃ leges darent̄ poſtea erant firme ex priori ɔſenſu:qꝛ ipſi tunc dixerunt cū loqueret̄ eis deus in voce tube ꝛ terribili clangore q̄ loqueret̄ eis moyſes ꝛ nō deus ne forte morerent̄:ꝛ q̄ obedirent oībus mādatis dei:cū dr̄ tu aūt magis accede ꝛ audi quecūq; loquat̄ dñs deus noſter tibi loq̄rſq; ad nos:ꝛ nos audiētes ea faciemus g̃ ad oīa erāt obligati q̄cūq; erant poſtea mādāda cū deuꝫ p̄ciperet.¶ Et ſi forte dicas q̄ illa obligatio nō tenuit:qꝛ deus nō acceptauit illā:ꝛ ad hr̄ q̄ valida ſit regrit̄ q̄ nō ſolū voluerit ſe aliqs obligare alteri:ſed ēt ea que dixerit obligans rata bēat ꝛ acceptet ille cuius fauore fit obligatio.¶ Rñdet̄ q̄ deuꝫ acceptauit obligationē illā:cū dixit.ē.5.c.poſt vba ipſoꝝ iſraelitaꝝ audini vocē vboꝝ ppli huius q̄ locuti ſunt bñ oīa ſunt locuti:in quo ɔſentiebat dictis eoꝝ approbādo ea. Ad hr̄ dupliꝛ reſpōderi pōt vno mō q̄ lꝫ ex vi vboꝝ ſuoꝝ obligati eēnt iſraelite ad obſeruādas leges quaſcūq; deus daret:forte tū q̄ñ eas daret viderent̄ eis grauarent ꝛ cū tedio eas accipent:volebat g̃ deus vt eēt pleniſſimus ɔſenſus in quālibet legē vt nō hēret aliquā occaſionē ſaltē apparentē ad iſringēdū eā:ꝛ qꝛ nō pōt aliqs ɔſentire niſi in ea que cognoſcit ꝛ quātomagis cognoſcit pleni⁹ ɔſentit vel diſcutit:regrebat̄ pleniſſima cognitio.Eſt aūt pleniſſima cognitio q̄ñ q̄libet res ī ſeipſa cognoſcit̄:iſta aūt cognitio eſt cognoſcē quālibet rē pticulr:cū aūt res in vli cognoſcunt̄.i.q̄ cognoſcat̄ vlē aliqō in quo multa ɔtineant̄ ſingularia nō eſt plena cognitio: qꝛ nō eſt cognitio cuiuslibet rei in ſe ꝛ inēdū ɔcedit aliqs vlē aliqō cuius pticularia ſi explicarentur multa eoꝝ nō ɔcederet.ꝛ ob hr̄ venit regula iuris in ſexto q̄ in gñali ɔceſſiōe nō veniūt ea q̄ nō eēt aliqs verīſilr in ſpē ɔceſſurus:lꝫ g̃ aliqs ad vlē ſit volūtarius qūo explicant̄ pticularia eiꝰ ad aliq̄ eoꝝ nō eſt ſingulr volūtarius:qꝛ añ cū ꝑmitterent̄ non credebat ꝑmittens talia ſe ꝑmittere:ꝛ ob hr̄ lꝫ in die q̄ receperunt iudei legē in mōte ſynai dixerint q̄ oīa q̄ mādaret dñs faceremus vt ꝓ.ē.5.c.ꝛ añ hr̄ ēt ꝑmiſerāt vt ꝓ Exo.19.c.tñ in eadē die deus dās leges moyſi ī mōte q̄ ɔtinent̄ Exo.20.c.in fine et.21.et.22.atq̄.23.c.cū moyſes deſcendiſſet ad pplm vt recitaret eas mādauit vt peteret ab eis ɔſenſum.ſ.vtrū vellēt accipere illas:ꝛ añq̄ ipſi ɔſentirēt moyſes nō ſcripſit eas: hīto aūt ɔſenſu eoꝝ ſcripſit eas:ꝛ ɔfirmauit ſequēti die in ſanguīe vt ꝓ Exo.24.c.ſic g̃ lꝫ ad leges iſtas q̄s nūc dabat moyſes eēnt obligati ex vbis ſuis q̄ dixerāt in mōte oreb:tñ qꝛ deꝰ volebat maioꝛē eoꝝ libertatē in recipiēdo legē mādabat vt q̄ñ ꝓferret̄ lex

† † † †

q̄rēt ꝺsensus eoꝝ: ⁊ tūc recepta illa lege ꝺicerent elegisse ꝺoīm nō gdem qꝫ eligerēt eū simplr ad colēdū: qz obligabant ad cul tū eiꝰ nālr vt.ē.ꝺictū est: sed qꝫ accipiebāt eū ad colēdū isto mō ſ.p hāc legē ſpālē per quā añ non coluerant: ⁊ sic recepta q̄libet lege ꝺata a deo in q̄ peteret ꝺsensus eoꝝ ꝺicebant tunc eligere deū: qz eū eligebant colere illo mō. ¶ Alio mō rn̄deri pōt qꝫ lz iudei ꝓmisissent se recepturos q̄cūqꝫ mādaret deus tn̄ ertēdebat ꝫ quātū ad illud fedus qꝺ iniebat cū eis in mōte oreb: ⁊ nō ad aliqꝺ alterū nūc aūt fiebat aliꝺ fedus: iō oportebat nouū cō sensuz accedē eoꝝ q obligari ꝺebāt. nā ꝺº i ꝓmo āno quo israelite exierūt de egypto dedit eis leges in oreb qn̄ steterūt ibi: ⁊ non solū dedit ibi decē p̄cepta q̄ ꝺtinebant in tabulis: ⁊ ꝓmo in voce tube exprōpta sunt de qb⁹ Exo.20.⁊.ē.5.c.sed ēt p̄cepta cerimonialia ⁊ iudicialia q̄ hn̄r Exo.21.et.22.et.23.c.qz i sequēti die post legis dationē i voce tube ista ppło denūciata ⁊ confirmata sr̄: ea ēt q̄ hn̄r a.25.c.Exo.vsqꝫ ad finē de fabricatiōe sanctuarij in mōte synai recepta sunt vt pz Exo.24.vbi ꝺz qꝺ moyses ascēdit ad audiendū ista ⁊ postea.23.c.eiusdē libri ꝺz quo descēderit moyses de mōte postqꝫ audiuit ista: ea aūt q̄ in toto leuitico ꝺn̄r in mōte synai data sunt vt pz leui.vltio.c.in fine cū ꝺz ꝫ sunt p̄cepta q̄ mandauit ꝺn̄s moysi ad filios isr̄l in monte synai.ꝺ hiſ āt q̄ hn̄r i libro nūeroꝝ eodē mō ꝺōm ē qꝫ ea q̄ hn̄r a p̄ncipio libri nūeroꝝ vsqꝫ ad.c.10.fuerit fcā in mōte synai: qz in mōte synai vt i eo.c.10.ꝺclarat ab eodē loco vsqꝫ ad.20.c.rara mādata ponūt: ſz maioꝝ pz ē hystoria: ea āt q̄ ponūt p̄ceptiue vt i.c.15.et.17.et.18.atqꝫ.19.ꝺn̄r accidisse in mōte synai vt ꝺeclaratū est in eisdē locis: ea aūt q̄ hn̄r a.20.c.nu.vsqꝫ ad finē eiusdē libri acciderūt in anno.40.exitus de egypto vt pz in eo.20.c.ex quo inferēt qꝫ cū ab illo loco totus liber nūeroꝝ ptineat ad ānū.40.⁊ totꝰ iste deuteronomiꝰ ad finē āni.40.ſ.ad mēſez vndecimū eiusdē vt pz.ē.1.c. i p̄ncipio qꝫ in anno solo ꝓmo ⁊.40. ꝺata fuerit p̄cepta israelitis.mediū aūt tps sine p̄ceptis fuit.⁊ ista est sn̄ia rab.abraā abenazra.ē.1.c.lz nihil ꝺe ꝫ ipse ꝓbat.erit q̄ fic qꝫ illa q̄ in ꝓmo anno mādata fuerūt ptineant ad vnū fedus deide iterpositis annis.39.ea q̄ in anno.40.p̄cepta sūt ad aliꝺ fedus: ⁊ fic regreꝺ nouus ꝺsensus ad ꝫ.erat q̄ i volūtate sua cō sentire an nō: ⁊ si ꝺsentirēt eligē ꝺicebant deū q̄ illa die eligebāt q̄ ei se nouit fuituros ⁊ spālr offerebāt accipiētes leges tales ad q̄s antea obligati nō erāt: qꝫ āt istꝺ qꝺ in ꝫ libro mādatū est sit aliꝺ fedus ab eo qꝺ in mōte synai datū ē pz.j.29.c.cū ꝺz ꝫ sunt verba federis qꝺ p̄cepit ꝺn̄s moysi vt feriret cū filiis israel: p̄ter illꝺ fedꝰ qꝺ cū eis pepigit in oreb. (Ut ambules i vijs eiꝰ). i. sequēdo eū quocūqꝫ ire mādauerit: ⁊ ꝺeclarat q̄ sunt iste vie. ſ. (Ut custodias cerimonias eius.) Que ꝺsistūt in mō spāli colēdi deū. ſ. sacrificijs: oblatōibꝰ: ⁊ purificatōibꝰ: ⁊ festoꝝ obſuatiōibꝰ: ꝺe qbꝰ p totū leuiticū ⁊ ptim i alijs libris. (Et mādata eiꝰ). ſ. p̄cepta ꝺcalogi. (En ꝺn̄s elegit te hodie.) Qz sic ppls eligebat deū ad eū colēdū: ita deꝰ eligebat pplm ad eū exaltādū ⁊ ptegēdū: ⁊ sic ppls in mōte synai deū elegit ⁊ ꝫ: ita deꝰ in mōte synai ⁊ ꝫ ppłz sibi fec̄ peculiarē. ꝺ ꝓma electōe pz exo.19.c. (Ut sis ei ppls peculiaris). i. ppls thesauri sic i hebreo hr̄. qz sic̄ thesaurū mltū custodimꝰ ita deꝰ q̄si cū magna solicitudie ppłz custoꝺiebat: qz q voz tāgit me tāgit: ⁊ ꝫ qn̄ ppls ꝺo subditꝰ erat: si āt ad idolatriā diuerteret vel dei mādata nō custoꝺiret veniebāt sup eū oīa mala abundantius q̄s sup gētes alis ꝺe qbꝰ Leui.26. ⁊.j.28.et.29.c. (Et faciat te excelsiorē cūctis gētibꝰ.) apꝺ deū qz alie gētes a deo reprobate erant ppls aūt iudaicꝰ electꝰ ⁊ valde acceptabilis fec̄ excelsiorē in fama: qz alie gētes videntes ritus iudeoꝝ ⁊ leges ꝺicebāt: ista est gēs sapiēs ⁊ ppls itelligens: nec est alia natio tā grādis vt pz.ē.4.c.fec̄ eos i potētia excelsiores: qz in tpe Salomonis oēs reges vicini ꝺabāt ei tributū vt hr̄.3. re.4.c. ⁊ ꝺtinuata fuisset ista ptās in regibꝰ si semp deo fuiuissent: fuit tn̄ cōpletū ad lr̄az in Xpo q fuit glia israel vt hr̄ Luc.2. c.cuiꝰ regnū fuit lapis cadēs de mōte sine manibꝰ: ⁊ cōminuit totā statuā p̄cedētiū regnoꝝ: ⁊ factū est regnū eius regnū eccl'ie qꝺ nō auferet: ꝺe quo Dani.2.c. (Quas creauit in laudē ⁊ nom ⁊ gl'iaz suā.) Deus.n.oīa q̄ creauit pp se creauit: nō qz eis indigeret ſz qz sume bonꝰ est: ⁊ bonuz sui ipsius cōmunicatiuū ē ⁊ diffusiuū. ⁊ sic cūcta cāta sunt vt bonitatē suā deuz eiſ cōicaret: ⁊ iō tot spēs ⁊ rez diuersitates se g̃ꝺualr excedētes fecit vt infinita sapia i ordinādo: ⁊ imēsa potētia in creādo. ⁊ amoꝝ sine inuidia in bonitatē suā tot rez g̃ꝺibꝰ cōicādo mōstrareꝫ: ⁊ ꝫ gl'ia ꝺei in cōicādo diuersimode bonitatē suā. ⁊ hec est ꝓma ex qua surgit laus: qz itellectualis suba rez ordinē ⁊ bonitatez ꝺsiderans vsqꝫ in magnū creatorē deuenit eū cognoscēdo a magnitudine rez creatarū vt pz.sapi.13.c.quo cognito assurgit in laudez qꝺ

Alia rn̄sio.

D

Rab.abraā abenazre opinio.

De⁹ qn̄ oia creata pp se creauerit.

est scōm. Ex ꝫ aūt nomen venit: qz sapiētes cognoscentes magnalia dei laudant factorē istoꝝ corā pplis ex quo ppłares magnitudinē dei pro capacitate itellectꝰ ꝺcipiūt: ⁊ crescit fama dei in oēs: ⁊ ꝫ vocat nomē qz fama nihil aliꝺ est q̄s laudabilis no minis diuulgatio vel celebratio. (Ut sit ppls sanctus). i. applicitꝰ deo spālr q̄s alie gētes p verā fidē ⁊ rectas leges. (Sic locutus est.) Quia ipse promisit te accipere in populum peculiarem vt patet Exo.19.⁊ frequenter.

Fama quid sit. † †

¶ Capitulum.xxvij.

Recepit aūt moyses ⁊ seniores ppłm israel: ꝺicētes. Custoꝺite oē mandatū: qꝺ p̄cipio vobis hodie. Cūqꝫ trāsieris iordanē in trā quā ꝺn̄s deꝰ tuꝰ ꝺabit tibi eriges igētes lapides ⁊ calce leuigabis eos.

Josue.4 a.

Precepit. Dic ponit legislatoꝝ tertiā partē p̄ncipalē. ſ. inductio ad obſuationē legis p imprecationes benedictionuz: in qua ꝓmo ponit maledictiones. ¶ Scꝺo benedictiones. ſ. in.c. sequenti. prima in duas: qz primo ponit modum ⁊ ordinē maledicendi ⁊ bn̄dicendi. ¶ Scꝺo ponit ipsas maledictiones ibi. (Et pnunciabunt leuite.). (Precepit moyses ⁊ seniores.) In pcedenti.c. moyses cōpleuerat recitationē totiꝰ legis: deinde conuocatis spāliter senioribꝰ ppłi ꝺixit eis qꝫ deus volebat vt cū transiret iordanē ꝺarent bn̄dictionē obseruantibus legē: ⁊ maledictionez nō obseruantibus. deinde ipse cū senioribus ꝺixerunt reliquo ppło qꝫ ista facturi essent. (Custoꝺite omne mandatū qꝺ p̄cipio vobis hodie.) Pōt referri ad pcedētia: ⁊ est sensus qꝫ ex quo moyses erat victurus q̄dā alia que nō erāt mādata legis finitis mādatis legis voluit comēdare memorie in vłali ea q̄ ꝺixerat. ſ. (Custoꝺite mandata q̄ p̄cipio hodie). i. memētote qꝫ custoꝺiatiz oīa mādata q̄ supra ꝺcā sunt: vel pōt referri ad iseriora: qz ꝺicturꝰ erat de cerimonijs bn̄dicēdi ⁊ maledicēdi priꝰ cōmēdauit i vłi qꝫ ista custoꝺirent. ſ. (Custoꝺite oē mādatū). ſ. de mō bn̄dicēdi ⁊ maledicēdi qꝺ ego mādo tibi hodie. (Cū trāsieris iordanē.) Qz bn̄dictōes ⁊ maledictiōes nō ꝺebāt dari ex trā ꝓmissiōis ad signādū qꝫ i trā illa venture eēnt bn̄dictiōes si obſuarēt legē: vel maledictiōes si nō obſuarēt. (Eriges igētes lapides.) Erant lapides isti magni: qz multa sculptura fieri ꝺebat. ſ. totū deuteronomiū: ⁊ nō erant isti lapides de qbꝰ fiebat altare: ſz erāt isti magni lapides sculpti ⁊ ppe eos altare ad sacrificādū. (Et calce leuigabis eos). i. cōplanabis: qz illi lapides sumebant informes q̄les eribāt de lapidicina: iō nō poterat i eiſ gecꝫ sculpi nisi ipsi polirēt r ducēdo ad aliquā figurā planā: vł liniēdo eoꝝ calce eq̄rent ptes eminētes ⁊ ꝺepssi ⁊ sic plani fierēt: nō erat āt licitū polire eos vt pz Exo.20.c. iō oportebat calce leuigar. (vt possis i eiſ scr̄be oīa vba legis huiꝰ.)

Quis est sensus huius lre iuxta p̄cedētia. † † † † †

¶ An in istis lapidibus fuerint scripta. 10. precepta solū: vel oīa que in istis. 5. libris moysi sunt.

Aliqui volūt qꝫ solū decē p̄cepta ibi scripta fuerunt q̄ vocant lex: ⁊ sic ꝺicimus eē ꝺuas tabulas legis: ⁊ tn̄ ille nō ꝺtinebāt nisi decē p̄cepta vt pz.ē.10.c. ⁊ rō hoꝝ qz in lapidibꝰ nō poterat scribi tāta scriptura. ¶ Alij volūt qꝫ in lapidibꝰ illis solū scripte fuerūt bn̄dictōes ⁊ maledictōes q̄.j. ponūt. ¶ Alij volūt vt multi iudei cōiter qꝫ scripta fuerūt ibi oīa p̄cepta q̄ sunt in tota lege affirmatiua ⁊ negatiua: q̄ sunt in vniuerso sexcenta ⁊ tredecim: ⁊ ratio horum est ficut prioruz: qz in libro isto multa scriptura ꝺtinet: illa āt p̄cepta sic vt nūc ipsi hn̄t nō tenēt tātuz quantū q̄nta pars huius libri. ¶ Sed iste positiones nō multū valent: ꝓma qz lz decē p̄cepta sint lex nō tn̄ sunt oīa vba legis: sed hic mandat scribi oīa vba legis. Et si ꝺicas qꝫ decē p̄cepta sunt oīa vba legis decalogi adhuc nō vz: qz hic ꝺz. (Oīa vba legis huius.) Ista aūt lex ꝺistinguit ꝺ ꝓmā legē q̄ ꝺata fuit in mōte synai vt pz.j.29.c. vbi ꝺz hec sunt vba federis q̄ p̄cepit ꝺn̄s moysi vt feriret cū filijs israel in trā moab p̄ter illud fedus qꝺ cuz eis pepigit in oreb: sed decem precepta pertinent ad legez que ꝺata fuit in monte oreb vt habetur Exo.20. ergo oportebat hic alia verba poni. ¶ Nec valet secūda positio: qz maledictiones ⁊ benedictiones nō sunt verba legis: qz lex aut mandat aut prohibet: ille autem sunt quedam imprecationes boni ⁊ mali. ¶ Nec valet tertia positio quam tenet abenazra: quia non sunt in tabulis quas ipsi ponunt ꝺe preceptis omnibus affirmatiuis ⁊ negatiuis: omnes exhortationes vel beneficiorum narrationes vel penarum inflictiones vel malorum ⁊ bonorum

Qō. I A Alioꝝ fa opinio. Judeoꝝ ētia opi.

Improbatio ꝓme opinionis. Qꝫ oīa p̄cepta ꝺtēta in 5. libris moysi sr̄ 613.

Improbatio fe.

Improbatio tertie.

bonoꝝ ipꝛecatiões:imo nihil de his ponit ibi que ponūt in hoc libꝛo:ergo nō ponunt ibi oia ẏba legis hui⁹que moyses māda uit scribi. ℂ Itē ga nihil magis scriptū fuit in lapidib⁹illis q̄ꝫ id qō mādauit moyses.s.ẏba legis hui⁹vt pꝫ iosue.8.c.vbi ista scā sunt.s.in tabulis illis multa scripta sūt que nō ponūt in isto deuteronomio:ga multa p̄cepta de fabꝛicatiõe tabernaculi et de alijs cerimonijs scripta sūt in exodo q̄ nō sūt in hoc libꝛo:ꝛ multa de sacrificijs in leuitico que nō sūt hic:ꝛ sic de libꝛo numeroꝝ:sed oia tā affirmatiua q̄ꝫ negatiua p̄cepta sūt bꝛeuit⁹ scripta in illis tabulis suis:ḡ nō fuerunt illa in lapidibus scripta. ℂ Itē dato ꝙ solū ꝓtinerēt ille tabule p̄cepta isti⁹libꝛi tñ nondū bñ dicereť ꝙ ista fuerūt scripta in lapidib⁹:qꝛ qñ aligs exhibit flozes alicui⁹libꝛi:vel facit tabulationē siue repertoꝛiū non vocant ista opa eodē noīe quo p̄ncipalis liber:nec sūt idez vt decretū ꝛ repertoꝛiū decreti:vel abbꝛeuiatio decreti sed illa p̄cepta que sūt in suis tabulis fuerūt extracta ꝛ abbꝛeuiata de.4. libꝛis legis:ḡ nō vocant noīe alicui⁹istoꝝ libꝛoꝝ:sed in lapidib⁹illis fuit descript⁹deuteronomi⁹ moysi vt pꝫ iosue.8.ca.ḡ nō erāt illa p̄cepta q̄ isti fabulant. ℂ Dōm ergo ꝙ sup illos lapides fuit script⁹tot⁹ deuteronomi⁹ sicut moyses illū recitauit vt dꝛ iosue.8.c.vbi dꝛ ꝛ scripsit sup lapides deuteronomiū legis moysi quēadmodū ille digessit cozā filijs israel.i.sicut moyses totū deuteronomiū declarauit distincte ꝛ p ptes qō est digerere:ita script⁹fuit super lapides. Et nō obstat rō illoꝝ.s.ꝙ tāta scꝛiptura in lapidib⁹sculpi nō possꝫ:ga ad hoc iuuāt duo. ℂ Primū ꝙ illi lapides erant ingētes sicut dicit text⁹.i.valde magni vt in eis multa scꝛiptura caperet. ℂ Scōm ga illi lapides leuigabant calce bene tēperata ita ꝙ sculptura nō fiebat immediate in lapide:sed in calce in q̄ teneꝛius scꝛiptura ipꝛimeretur ꝛ fierēt lr̄e parue:iō nō eēt magna difficultas:non erāt tñ lr̄e ita parue ꝙ plane ꝛ distincte legi nō possent vt pꝫ.j.(Iozdane trāsmisso).i.ptrāsito ꝛ nō itelligas ꝙ immediate trāsito iozdane ista fecerit:qꝛ ꝑus destruxerūt vrbē hiericо:deinde vrbē baim.post venerūt ad montē hebal ꝛ garizi vbi ista facta sunt: hoc pꝫ ex ꝓcessu libꝛi iosue vsq̄ ad finē octaui.c.(Sic iurauit p̄ib⁹tuis).s.abꝛaā vt pꝫ Geñ.13.et.15.c. de isaac hr̄ Geñ.26. ca.de iacob pꝫ Geñ.35.c.(In mōte hebal.) Mons hebal ꝛ garizi sunt duo ꝓa cacumina mōtiū sibi vicina:ꝛ sunt vltra iozdanē in cāpestrib⁹ꝫ fichē ꝛ circa illicē mābꝛe apud quā habitauit abꝛaā:de quo magis dixim⁹.ē.11.c.circa finē.(Et edificabis ibi altare dño deo tuo.) Ad offerēdū holocausta ꝛ hostias pacificas in solēnitate illa qñ ipꝛecabāt maledictiões ꝛ bñdictiones. Et ex hoc pꝫ ꝙ illi lapides in qb⁹ scribebat deuteronomiū nō erāt de altari:ga ꝓmo dic̄ de illis lapidib⁹magnis ꝛ leuigatiõe cū calce:deide de lapidib⁹altaris.si aūt idē fuisset nō fieret replicatio:sed diceret ꝙ sup illos ingētes lapides calce leuigatos ponerent holocausta. (De lapidib⁹quos ferrū nō tetigit).s. Dolādo eos ad leuigādū q̄drādo vel rotūdādo siue aliā figurā iducēdo:sꝫ bñ ꝓmittebat ꝙ tāgeret eos ferꝝ i extrabēdo eos de lapidicina:ꝛ p̄cindēdo eos a magna mole lapidea:qꝛ in hoc adhuc manebāt lapides informes:nec reducebant ad aliquā dictā figurā.(Sed de saxis informibus ꝛ impolitis.) Dñr saxa informia que non sūt reducta p sculpturā ꝛ dolationē ad certā figurā cōiter notā ope artificū. Dñr ipolita.i.nō cōplanata ꝛ rō hui⁹est:ga dꝛ exo.20.c.altare de terra facietis mihi ꝙ si altare lapideū feceris mihi nō edificabis illud de sectis lapidibus:ga de⁹multū itēdebat eos remouē ab idolatria que stabat ꝓncipalr in adozatiõe statuarū fozmatarū de lapide vel ligno siue metallo ope artificū:maxime aūt de lapidib⁹.iō nō vult ꝙ lapides poliāt quadrādo vel rotūdādo ne ex hoc iducāt ad poliēdū lapides ad faciēdas statuas:ꝛ ne ipi offerētes añ altaꝛ vidētes lapides fozatos ad aliquā figurā cognitā adozarēt eos sicut adozarent statuā bois vel canis ꝛ pecoꝝ ꝛ anserū:ꝛ magis ꝓhibebat poliri lapides altaris q̄ꝫ domoꝝ muroꝝ:vel tēpli:ga etiā tēplū salomonis de sectis lapidib⁹fabꝛicatū est:ꝛ rō est ga in altare ante qō veniebāt ad adozādū:ga putabant oēs res ibi exītes scās esse si aliq̄ figura lapidis politi ibi esset adozarēt eū ꝓphanū:ideo nō erat in eis periculū idolatrie:lapides aūt tēpli dolati erāt coopti lignis cedrinis vt pꝫ.3.re.6.c.sed ab aliqua ꝑte exterius videbant vt pꝫ Marci.13.c.vbi dixerūt di scipuli xp̄o magr̄ aspice q̄les lapides ꝛ q̄les structure tēpli:sed etiā in hoc null⁹ ū piculū erat:ga illi lapides cōiuncti dom⁹fozmā faciebāt nec gerebāt aliā distinctā figurā.(Et offeres super eo holocausta.) Ad solēnitatē publicatiōis maledictionū ꝛ bñdictionū:ꝛ lꝫ tūc sup altare illō holocausta oblata fuerit:nunq̄ tñ post licuit offerri:ga mādatū fuerat Leui.17.et.ē.12.ca.ꝙ nullus extra atrium tabernaculi offerret sub pena mortis. Sꝫ in isto casu deus dispēsauit exꝓesse:nec hoc repugnat legibus supza ab eo datis:ga ille ad quē ꝓtinet legē cōdere ꝓtinet eam interꝑtari:ꝛ dispēsare cū lex illa dependeat ex volūtate cōdentis eā:mansit ergo illud altare in futuras gñatiões ad memoziam rei geste ꝛ nō ad vsus sacrificiozū. Sic enī alia altaria ad signā dū aliqd facta sunt ꝛ nō ad aliquē vsum sacrificiozū:sicut pꝫ de altari qō ꝛstruxerūt due trib⁹ꝛ dimidia.s.rubē ꝛ gad ꝛ dimidia ps manasse: ga cum recessissent ab alijs nouem tribubus ꝛ dimidia q̄ manebāt vltra iozdanē in terrā chanaā:ga in illa tabernaculū dñi erat.s.in sylo:ꝛ ibi maioꝝ ps gētis israelitice putauerūt ꝙ cū diuiderent ille due terre iozdane iterfluēte ꝙ post aliquot gñatiões ptrāsitas eēt obliuio in posteris ꝙ iste tribus due ꝛ dimidia ꝓtinerēt ad israelitas ꝛ filij eoꝝ.s.nouez tribuū ꝛ dimidie q̄ bitabāt vltra iozdanē existimarēt tāq̄ alienos filios duaꝝ tribuū ꝛ dimidie:ꝛ ꝙ non ꝓtinerēt ad deum israel:ne ḡ hec ambiguitas suboziri posset ptrāsito iozdane dividēte vtrāq̄ terrā ex parte sua circa tumulos iozdanis ꝛstruxerūt altare nimie magnitudinis vt pꝫ Josue.22.c.ꝛ cū alie tribus nouē ꝛ dimidia vellēt ꝫ eos pugnare tanq̄ idolatras recedētes a lege rñderūt se nō fecisse hoc altare ad sacrificandū: sed ad istud signādū qō ocñ est in futuras gñatiões.māsit igitur altare illud qō ꝛstruxit moyses ad istā solēnitatē celebrandā in memoziā posteroꝝ:sed figs postea sacrificasset in illo reus mortis eēt nō eēt aligs vir scūs ꝙ moueret a deo ad sacrificādum ibi:de quo nō eēt dubium ꝙ moueret eū de⁹ sicut de belia qui sacrificauit in mōte carmeli vt redargueret ꝓphas baal.nā hoc valde cedebat in laudē dei:de quo.3.re.18.c.(Et immolabis hostias pacificas.) Qꝛ nō solū holocausta ad solā laudē dei facta sūt:sꝫ ēt pacifice hostie vt comederet de eis ppls:ꝛ letaret cū maioꝝ ps de sacrificio pacifico ptineat ad offerētes (Epulaberis cozā dño deo tuo).i.cozā altari vbi ista sacrificia fiebāt i q̄ dicebat eē de⁹:qꝛ i illo spālr colebat:vel qꝛ ibi miraculo se ignē detinebat ita ꝙ nō extingueret aq̄ nec vēto.(Et scribes sup lapides)replicat ḣ que añ dixerat.(Sup lapides.) Nō sē isti lapides altaris:qꝛ si pōeret ignis sr̄ lapides calcelicos dissoluēt littura calcis:ꝛ scꝛiptura oblitteraret:vl obscurareť agente igne:iō dicat ꝙ alij lapides erāt vt.ē.dixim⁹.(Plāe ac luciде.) Ut oēs volētes legē possint qꝛ ḣ māebat ad memoziā futuroꝝ. (Dixerūtq̄ moyses ꝛ sacerdotes).ē.i pōne hui⁹ mādati loq̄bant moyses ꝛ seniozes ppli ad totā multitudinē:nūc moyses ꝛ sacdotes replicāt ꝓuocādo ppl̄z vt attēdat mādata dñi.ꝓueniēter āt sacerdotes cū moyse ad ppl̄z locuti sē vt custodirēt mādata dñi:ga exhoztatio ē act⁹ꝑdicādi:ꝑdicatio āt nō ꝓtinet ad laicos:sꝫ magis ad sacdotes legis:qꝛ sacdotes teneť ee sapiēs i lege: alij aūt nō vacāt studio legis sꝫ opib⁹ suis:ꝛ hñt sacdotes vt doctoꝛes ꝛ directoꝛes vt pꝫ Mala.2.c.labia sacdotis custodiēt sciaz ꝛ legē exgrēt ex oze ei⁹:qꝛ āgelus dñi exercituū ē:ex ḣ ēt sacerdotes qua si sacra docentes aut dicentes appellati sunt.(Leuitici generis.) Hoc vꝛ positū q̄ꝫ ex supabūdāti qꝛ i nlla alia tribu fuit vnq̄ sacdos nisi i tribu leuitica:qꝛ oēs alie fuerūt ꝑp pctm̄ idolatrie i adozatõe vituli abominabiles fcē ꝛ reꝓbate:ꝛ trib⁹ leui ꝑ ꝓgenitis oiuz aliaꝝ tribuū fuit electa vt pꝫ Nu.3.ca.scꝛiptura tñ aliqñ pōit aligd ex supabūdāti q̄ lꝫ sit deꝛmiatio tñ ñ ē nēcia:sic dꝛ.ē.17.c.ibi⁹ ad sacdotes lauiticis gñis:possꝫ tñ dici ꝙ accipit sacerdos leuitici gñis ad dꝛiaz aliozū saeerdotū:qꝛ erāt alij sacerdotes in alijs q nō sacrificabāt:sꝫ vocabāt sacerdotes.i.dñi vel viri potētes.nā istud nomē sacerdos equocū ē ad sacerdotē in altari mīstrātē ꝛ ad viꝝ potētē:de isto ꝛo signato hr̄ exēpluz 2.re.8.c.s.filij aūt dō erāt sacerdotes.i.ꝓncipes:ꝛstat enī ꝙ nō poterāt eē sacdotes mīstrātes i altari:qꝛ mozerēť aut pcuterēť a deo sic̄ rex ozias de q̄.4.re.15.ꝙ fuit pcussus lepza in frōte:ꝛ māsit tota vita sua lepzosus:qꝛ vsurpauit sibi mīsteriū sacdota le thurificādo:ō ḣ ēt aplꝫ ad hebꝛe.7.c.ꝙ ō tribu iuda null⁹ vn q̄ꝫ sacdos fuit. (Attēde.) Dꝛde ꝑcipiēdo. (Et audi.) Aurib⁹ auscultādo. (Hodie fact⁹es ppls dñi dei tui.) Quia hodie nouiter te accepit in ꝑplm peculiarē:qꝛ pepigisti cū eo hoc fedus legis sicut in mōte synai ꝓmo te elegerat:qꝛ accepisti aliā legē.s.decē ꝓceptoꝝ.(Audies vocē ei⁹.) Mente audiēdo.(Et facies mandata atq̄ iustitias.) Hoc referť ad ea que in toto hoc libꝛo dicta sunt:ꝛ nō solū ad ista ꝑcepta de bñdicendo ꝛ maledicēdo:ga istō ꝓceptū cerimōiale fuit:ibi āt dꝛ ō madatis gñaliꝛ.s.ō mozalib⁹ ꝛ cerimonialib⁹ ꝛ de iustitijs.i.ꝑceptis iudicialib⁹.(Hij stabūt ad bñdicēdū deū.) Tāgunt ḣ ꝓione bñdicētes:ꝛ ponūt ad benedicendū trib⁹ nate de dñab⁹.s. de lia ꝛ rachel:ꝛ ad male-

B Doctoꝛis opio.

D

E

L

dicēdū trib⁹ nate de ancillis.ſ.de zelpha ⁊ bala:ſz qz filij oñaz ſunt octo.ſ.duo filij rachel ⁊ ſex filij lye:⁊ filij ancillarū ſunt q̄tuoz ponunt due trib⁹ de filijs lie ad maledicēdū.ſ.ruben ⁊ zabulon:de his pz Ben̄.29.et.30.ca.(Joſeph ⁊ beniamin.) Hic diuidit bñdicētes ⁊ maledicētes ⁊ ponunt.12.trib⁹ ſex ad maledicēdū:⁊ ſex ad bñdicēdū. ¶Sz in enumeratiōe iſta tribuū variat ab alijs locis nā leui nō ſolet cōputari vt trib⁹:ga trib⁹ diuidunt p diuerſas ſortes.i.ptes hereditatis:ſz leuite non accepert ptē int frēs ſuos de alijs tribub⁹ vt pz Nu.18.et.34.⁊ ſ.18.iō nō cōputabāt tāq̄ trib⁹ vna iſrl. ¶Itē in alijs locis ſolet cōputari vna trib⁹ efraī ⁊ alia trib⁹ manaſſe q ambo erāt filij ioſeph:⁊ iſtū modū diuidēdi tz tota ſcriptura:de hoc pz exēplū Nu.pmo.c.vbi cōputant viri bellatores oium tribuū ⁊ Nu.2.vbi ponit modus ordo caſtrametatiōis ⁊ Nu.7.vbi ponūt pncipes.12.tribuū ad offerēdū in die dedicatiōis tabernaculi: ⁊ rō hui⁹ cōputatiōis eſt:qz efraim ⁊ manaſſe filij ioſeph duas trib⁹ faciūt ⁊ duas ſortes receperūt ſic oēs alij filij iacob vt pz Ben̄.48.c.cū dz efraiz ⁊ manaſſe duo filij tui quos genuiſti añ q̄ venirē ad te mei erūt:at ſic ſymeō ⁊ leui reputabunt mihi:hoc aūt cōputat pz eoz ioſeph p vna tribu ita q̄ ille due tribus in vnā dueniāt:cā hui⁹ mutatiōis vī eē:qa ſiue numeret leui iter trib⁹:ſiue nō numeret nunq̄ debēt eē vltra.12.ſz ſi leui cōputaret vt vna trib⁹ ⁊ cōputarent iſti duo filij ioſeph vt due trib⁹ eēnt.13.trib⁹:iō qñ cōputat leui neče eſt vt ioſeph p vna tribu cōputet:⁊ nō exprmat aliqs de filijs ſuis tāq̄ trib⁹:ſed q cōputet leui vt vna trib⁹:vel nō depēdet ex hoc qa aut cōputant filij iacob q̄ntū ad aliqd qō ſit tpale ⁊ trenū.⁊ tūc ñ pōit leui vt trib⁹:qz erat ſepat⁹ in cultū dei:⁊ abſtrahebat ab oib⁹ ſecularib⁹ negocijs:ſz ponunt manaſſe ⁊ beniamī:⁊ diuidit tūc ioſeph in duas trib⁹ ſic ponit Nu.pmo.c.qz ibi cōputant viri bellatores.bellare aūt erat actio terrena q̄ ad leuitas nō ptinebat:⁊ in deſignatiōe caſtrametationū nō cōputat leui vt trib⁹:qz in circuitu tabernaculi manebat:alie aūt erāt caſtrametātes in ordine ſuo:⁊ iō manaſſe ⁊ efraiz cōputant ibi vt due trib⁹ vt patet Nu.2.c.⁊ in diuiſiōe ſortiū:qz erat aliqd ſclare nō cōputat leui vt trib⁹:ſed efraim ⁊ manaſſe vt pz Nu.34.ca.qñ aūt aliqd erat ſpūale ptinēs ad iſrlitas nō ſolū ptinebat ad pplares ſz ēt ad leuitas:iō cōputabat leui vt vna de tribubus.12.⁊ ioſeph erat alia trib⁹:hic aūt ſic erat qz maledicē nō obſuātes ⁊ bñdicere obſuātes erat approbare legē:approbatio aūt aliqd ſpūale eſt:iō leuite vt trib⁹ vna cōputādi erāt:ſile hꝫ apoc.7.ca.vbi enumerat aplſ ioānes duodecim de oib⁹ tribub⁹ iſrl:⁊ qz iſta diuerſio erat aliqd ſpūale cōputat leui vt trib⁹ ⁊ ioſeph vt alia trib⁹. ¶Sz tūc dubitat cū nō ſit aliq̄ vna trib⁹ q̄ noīet tribus ioſeph ſz due trib⁹.ſ.efraiz ⁊ manaſſe quomō accipiat vna trib⁹ ioſeph ad ponēdū cū alijs:nā ſi ponerent trib⁹ efraim ⁊ manaſſe eſſent ſeptē trib⁹ ex pte illa vbi ponerent iſte. ¶Diceret aūt aliqs q vt ſolū eēnt ex q̄libz pte ſex trib⁹ tā in bñdicētibus q̄z maledicētib⁹ q deberet vna de his duab⁹ tribub⁹ accipi loco trib⁹ ioſeph.Et ſi querat q̄ illarū duarū eēt. ¶Rñderet q trib⁹ efraim:qz iſta dignioz erat ſicut prenūciauerat iacob au⁹ eozū vt hꝫ Ben̄.48.c.cū dz ⁊ hic qdē in pplos multiplicabit:ſz frat ei⁹ iunioz maioz illo erit:⁊ ſemē ei⁹ creſcet in gētes:nā poſtea venerūt reges de tribu efraim etiam qz in caſtrametatiōe efraim maioz erat cū manaſſe caſtrametaret ſub vexillo efraiz vt pz Nu.2.c.cōuenient:g̃ videret dom q trib⁹ efraim accipere pro ioſeph.rñr dicēdū eē q vtraq; trib⁹ manaſſe ⁊ efraiz accipet pro vna tribu ioſeph:nā ſi forte mandaret q de tribu ioſeph accipet ſolū ad faciendū aliqd qa ille nō poterat eē de vtraq; tribu debebat accipi de tribu efraim tanq̄ de pncipali: cū tñ mādat accipi trib⁹ ioſeph dz accipi vtraq; trib⁹.ſ.efraiz: ⁊ manaſſe.nā lz iter ſe eēnt due trib⁹ diſtincte ſic ſymeō ⁊ ruben vt pz Ben̄.48.pp poſſiones q̄ recipiebant ab eis tanq̄ a duab⁹ tribub⁹ tñ reſpcū ipſi⁹ ioſeph pzis ſui nō erāt due trib⁹ ſz vna. ſic enī oēs filij iude faciebāt vnā tribū lz oſtituerēt diuerſas familias ſub eadē tribu:ita efraiz ⁊ manaſſe reſpcū ioſeph faciūt vnā tribū:iō appellatiōe trib⁹ ioſeph otinēt ambe trib⁹ ſimul. ¶Et ad argm in ōtriuz qñ dz q accipet vna trib⁹ loco ioſeph dom q nō ſufficit:qz vna earz nō dī trib⁹ ioſeph ſz familia ioſeph ābe aūt ſil' faciūt vnā tribū ioſeph:iō cū mādet accipi trib⁹ ioſeph oz vtrāq; ſil' accipi.(Et eregiōe).i.eōrio ſūt due ptes e regiōe.e.eſt ppō ⁊ ſignat ex regio ſignat aliquā ptē pōnis.vñ dz e regiōe.i.ex oppoſita pte vel a frōte ⁊ ſt bebal ⁊ garizī duo mōticuli ꝓminētes int quos ē pua vallis inq̄ ſtabāt.12.tribus ad rñdēdū bñdictiōib⁹ ⁊ maledictiōib⁹.(Et prnūciabūt leuite.) Hic ponit ſcōm ſcilicet maledictionum promulgatio.

¶An tot⁹ ppls aſcēdet ad bñdicēdū ſup mōtē garizī: ⁊ rurſus aſcēdebāt ad maledicēdum ſuper mōtem hebal.

Qō.3 A

Be ordi natiōe ⁊ mō maledicēdi oñt aliq̄ q leuite ⁊ tot⁹ ppls aſcēdebāt i mōtē garizī ad bñdicēdū deiñ pfecta bñone aſcēdebāt ſil' ſup mōtē hebal ⁊ ibi maledicebāt. ¶Sz hoc nō ſtat qz ſex trib⁹ eē debāt in hebal ⁊ ſex i garizī. Itē qz tūc oēs trib⁹ ſil' bñdicerēt ⁊ maledicerēt:ſz i textu mādat q ſex trib⁹ bñdicāt ⁊ ſex maledicāt.Et rñdet iſti q trib⁹ leui aſcēdebat ſup vtrūq; mōtē ad bñdicēdū:⁊ maledicēdū ſz ſolū cōputat int bñdicētes:qz leuite erāt rectores in ſpūalib⁹:ad rectores aūt bñdicē ꝓpe ptinet maledicē aūt p accns ſz hoc nihil valz: qz nō rñdet de alijs q̄nq; tribub⁹ q̄ ſolū ponūt ad bñdicēdū ⁊ nō ad maledicēdū:nec erāt rectores etiaz rectores aliqñ maledicūt vt cū excōicāt ſubditus rebelles anathematizantes eos. ¶Alij oñt q ſex trib⁹ aſcēdebāt ſup mōtē hebal:⁊ ſup ſex mōtē garizī ⁊ ſacdotes ſtabūt i valle int duos mōtes:⁊ duertebāt faciē ſuā ad mōtē garizī:⁊ bñdicebāt et deide duertebāt faciez ad mōtē hebal ⁊ maledicebāt.rñdētib⁹ amē ad quālibet bñdictionē tribub⁹ exñtib⁹ in garizī ⁊ rñdētib⁹ amē ad maledictiōes tribub⁹ ſtātib⁹ in hebal. ¶Poſſet ēt dici ⁊ vē vt ſupradiximus q aliq̄ leuite aſcēdebāt ſumitatē mōtis garizī ⁊ bñdicebāt rñdētib⁹ amē ſex trib⁹ ſtātib⁹ in aſcēſu mōtis garizī:deinde leuite aſcēdebāt cacumē mōtiſ hebal,pnūciātes maledictiōes:rñdētib⁹ amē ſex tribub⁹ ſtātib⁹ i aſcēſu mōtiſ hebal. ¶Et ſi obijciat qz dī i lra q ſex trib⁹ ſtabūt ſup mōtē garizī:⁊ ſex ſup mōtē hebal. ¶Rñr q nō oportebat q ſtarēt i ſumitatib⁹ mōtiū:ſz ſatiſ erat q ſtarēt i aſcēſu ⁊ dīr ſtare ſup mōtē.i.i mōte ⁊ rō qz trecēta milia boiuz pugnatoz q erāt i ſex tribub⁹ ꝑter puulos ⁊ vxores ⁊ vulg⁹ ꝓmiſcuū ifinite multitudiſ vt pz ero.12.c.ñ poſſent capi i ſumitate alicui⁹ mōtiſ marie qz illi mōtes erāt pui:⁊ dato q poſſēt capi tñ ñ ꝯgrue poſſz tota mltitudo aſcēdē ſup mōtiū vtices:et pz hoc māifeſte ioſue.8.c.vbi dī q media pz iſrl ſtabat iuxt mōtē garizī ⁊ ps media iuxt mōtē hebal cū aduenīz ſuiſ:iō opio illa.2.q̄ ē ra.ſa.quā vī tenē nicola⁹ nō ſtat i vitate lz pt ſuſtineri ſi reſpiciat vñ lra ioſue.8.c. ¶Et ſi arguaz q ñ bñdicebāt leuite:qz ſex trib⁹ ſtabāt ad bñdicēdū ⁊ ſex ad maledcōez. ¶Rñr q nō bñdicebāt pplares:ſz leuite. dīr tñ ſtare ad bñdicēdū.i.ad rñdēdū bñdictōib⁹ ⁊ ſic de maledicētib⁹ dī. ¶Et ſi arguaz q leuite p ſe ñ bñdicebāt ⁊ maledicebāt:qz trib⁹ leui cōputat vna ō ſtātib⁹ i mōte garizī ad bñdicēdū ſolūmō. ¶Rñdet rabi ſa.q leuite vtrūq; faciebāt ⁊ tñ trib⁹ ioſeph erat diuiſa i duas.ſ.i efraī ⁊ manaſſe:⁊ ſic erūt ſex trib⁹ bñdicētes pt leui ſz hoc icōueniēs ē:qz cū leui cōputet int bñdicētes ſi ioſeph diuidat i duas trib⁹ erūt ſeptē trib⁹ bñdicētes niſi forte dicat q ēt leuite ponebāt cū maledicētib⁹ lz nō fiat hoc mētio ō maledictiōe eoz. ¶Sz meli⁹ vī dom q trib⁹ leui erat vna de bñdicētib⁹ ⁊ trib⁹ ioſeph cōputat ꝓ vna lz eēnt due:qz ſepe hoc repit i veteri ⁊ nouo teſtō pz Ben̄.49.c.qz poſtq̄ iacob Ge.28.ōderat duas ſortes duob⁹ filijs ioſeph:⁊ cōputauit eos i duas trib⁹ i.c.49.ruſus cōputauit leui i vnā tribū:⁊ ioſeph i vnā ⁊ ſi dicat quo g̃ leuite ꝓferebāt maledictiōes ⁊ bñdictōes:rñr q trib⁹ leui tota ponebat cū alijs q̄nq; tribub⁹ ad bñdicēdū ſz aliq ō ſacdotib⁹ vel de ipis leuitis aſcēdebāt ſup mōtes ad bñdicēdū ⁊ maledicēdū nec tota trib⁹ aſcēdē debat:qz ſi multi boies ſil' clamarēt cū ſint voces diſſone:q̄dā g̃ues:q̄dā acute:⁊ q̄dā multū ſonātes:q̄daz paucū nō ſonaret vox diſtincta ſz murmur confuſū.dīs aūt māduerat q tot⁹ iſrl audiret:⁊ itelligeret:g̃ nō clamat tota tribus. (Maledict⁹ hō q fac ſculptile).i.aliquā ſtatuā occultā.i.cauatā vel dolatā ⁊ politā ad adorādū:qz idolatria maximū pctoz eſt de ſe cū magis repugnet ōdo itelligēdo ſic declauim⁹.ō.5.c.iō p ma maledictio pōit ō ea vt marie caueat. ¶Et dic ra.ſa.q ſacedotes vel leuite ſtātes int duos mōtes duertebāt vultū ſuū ad garizī ⁊ bñdicebāt dicētes bñdict⁹ q nō fac ſculptile.deide duertebāt vultū ad hebal:et dicebant maledict⁹ hō q fac ſculptile ⁊ ſic i oīb⁹ alijs.ꝓmo ponētes bñdictiōes ōinde maledictiōes ⁊ nō exprmūt:qz vna itellr cū ſolū differat bñdictō a maledictōe p ſola negatōz. ¶Iſta pō q̄ntū ad hoc q eſt leuitas ſtetiſſe ad bñdicēdū int mōtē hebal ⁊ garizī ſatis vī vt.ō.dixim⁹ ſz q̄ntū ad hoc q ē ſtetiſſe ſex trib⁹ ſup vnū mōtē ⁊ ſex ſup aliū falſa eſt: q̄ntū ad hoc q eſt ſacdotes prio bñdicē vſus garizī deiñ maledicē ōrio mō ō hebal ñ pt ſtare ſm pōnē ētiā quā.ſz adhuc ceſſa pōnera.ſa.nō vī hoc viſile:qz ſi ſic ſcīm fuiſſet nō oportebat ponē bñdictōes p ſe ⁊ maledictōes p ſe i ſcriptis ſz ſcribēdo maledictiones itelligerēt bñdictiōes i textu tñ ponūt maledictōes ⁊ deiñ benedictiones. ¶Item qz etiā ſi ſcriberent bñdictiones nō deberēt ſcribi ille q̄ ſunt ōrie iſtis maledictiōib⁹:ſed alie diſpate

† Qō.2. A Quare iſta enumeratio variat ab alijs.

B Dubium.

Cuiuſdam reſponſio.

C Maledictionū promulgatio.

Impro batio opinionis.

2.opio.

Opio ſuſtentabilis.

Obiectō

Rñſio.

Obiectō

Rñſio.

Obiectō

B Doc.rñſio vera.

† Idolatria maximū eſt peccatū.

Rabi ſa. opinio.

Impro batio.

Doc.opinio.

sed sequēti.c.positis bñdictionib⁹ adiūgunt ꝯrie maledictiōes. ¶Dom g̃ qꝫ leuite fiue steterit sup mōtiū cacumina siue inter mōtes ad bñdicēdū ⁊ maledicēdū tū ꝑus dixerūt bñdictōes de ide oēs maledictōes vt ꝓz Josue. 8.c. Et iste mod⁹ ꝓuenietior ē ad itelligēdū qꝫ ali⁹ i q̃ miscet maledictiōes bñdictiōib⁹: qa cū bñdictiōes moueāt ⁊ maledictiōes ad tristitiā si fit mixtū ꝓpo nāt nūqꝫ magna imutatio fiet ad vnā passionē quātū eni moue mur ex bñdictōe ad vnā ꝑtē tantū subito abstrahimur p ma ledictionē ad aliā ꝑtē ⁊ sic neutri manem⁹: si aūt oēs bñdictio nes simul ad magnā letitiā subleuāt: ⁊ desideriū iplendi māda ta: cū aūt oēs maledictiōes simul ꝓponunt ad magnū terroꝛē cōcitant ⁊ fugā pcti. ¶Et si dicas qꝫ etiā cū deducti fuerimus ad magnā letitiā p bñdictiōes: si ꝓponant post maledictiōes cessabit illa letitia vel timoꝛ nō infligēt p maledictiōes. ¶Rñ det qꝫ qñ facta est fortis ipressio passiōalis: ⁊ deinde fiat alia fortis si nō sūt totalr ꝯrie vtraqꝫ manebit: si aūt sint totalr cōtrarie neutra manebit vel saltē modicū de maiori: bñdictiōes aūt ⁊ maledictiōes hic date lꝫ in verbis ꝯrie sint: nō sunt tm totalr ꝯrie: ga bñdictiōes dirigunt ad obseruatores legis: maledictiōes vero ad trāsgressores: quādo aūt que impssiōes fiūt siue sint totalr ⁊trarie: siue nō nūqꝫ manebit aliq̃: qz regrit totalis attentio ad quālibet: ideo cū ad vnā totalr attendat alia que parua erat deles ꝓz de illo q adiscit duas scias disparatas simul ga cū magna difficultate vel raro bēt aliquā earum nisi sit magna subiecti capacitas. si aūt vna ꝑus impmat fortiter alia aduenīte etiā si ad eā totaliter attendat nō cessabit ꝑma.

Obiectō

Rñsio.

† (Et cōflatile). i. idoluꝫ metallinū qō nō per sculpturā sed cōfla
† tionē ignis ⁊ opere fusorio fit. (Abominationē oñi.) Quia de⁹
† ista valde abominat. (Opus manuū artificū). i. qui nō sunt ve
† ri dij: sed aliqd fcīm opere humano. (Ponetqꝫ illud in absc̄dito.) Iste maledictiōes sunt q̃dā cōminatiōes de malo infligen
D do a deo solū: ⁊ sunt ad pctā occulta: ga de pctis publicis iudi ces scōm legem iudicare ⁊ punire poterāt: occulta aūt solū di uino iudicio reseruat si enim aliqs publice vellet colere idola: si esset vnus vel pauci ponit pena eoꝛ. ē. 17.c. s. lapidatio: si autē esset vna ciuitas ponit pena eius supra. 13.c. s. totalis deletio. cū aūt aliqs in occulto idola coleret solus de⁹ vindicabat: ⁊ sic est de omnib⁹ maledictiōib⁹ positis in hoc.c. qa oīa occulte fieri ꝓnt. (Et dicet amē.) Aduerbiū ꝺfirmādi est apud hebreos ⁊
† nos in eodē sensu accipimus. (Maledictus qui nō honorat pa
† trē.) In hebreo hr. (Maledict⁹ qui vilipendit.) Et hoc duriuꝫ
† pctm est: qa nō honorare est temporib⁹ requisitis honoꝛez vel subsidiū nō prestare: ⁊ hoc fit per solā subtractionē boni reqsi ti: vilipensio aūt est alicui⁹ iniurie illatio vel verisio: siue diffa
† matio: vel bonoꝛū possessoꝛū ablatio. (Maledict⁹ qui trāsfert terminos ꝓximi sui ⁊ dicet oīs ꝑplis amen.) Ita qꝫ defraudet eū accipiēdo aliqd de possione eius si tm aliqd mutaret termi nos vt daret ꝓximo suo de terra nō sua nō erat maledict⁹: ꝛz rarissime fit sic. (Maledictus qui facit errare cecū in via.) Qz poterit ꝑcipitari de aliquo loco ⁊ moꝛiet. qui aūt videt nō po test ita periclitari: iō dr Leui. 19.c. nō maledicas surdo nec po nas offendiculū coꝛā ceco. Pōt etiā intelligi de his q rudes in fide errare faciunt: qz dānabilioꝛ est erroꝛ in via moꝛ q̃ in via pedū. Et credo qꝫ inter pctā maximū est volūtarie aliquē infi delē facere: est enī de peccatis in spm sanctū. s. inuidentia boni fraterni: iō credo qꝫ maxime dānati sunt q plureꝫ in fide errare fecerūt inter quos machometuꝫ ⁊ antichm maxime dānatos credo: deinde arriū: ⁊ sabellium: ⁊ oñr alios hereticos magis enī istos in inferno cruciari crederē q̃ iudā xpi vēditoꝛē: ga iste ex q̃dā auaricie ipetuositate egit: ga fur erat ⁊ loculos habe bat: cessante tm illa passione doluit de malo lꝫ infructuose. (Ma ledict⁹ qui peruertit iudiciū aduene ⁊ pupilli.) Peruetere iudiciū in q̃cūqꝫ ꝑsona vitium est: sed magis in cā istoꝛū: ga sunt mi serabiles ꝑsone: nec bñt adiutoꝛē. (Maledict⁹ qui dormit cū vxoꝛe ꝑris sui). i. cū nouerca: ⁊ nō vocatur vxoꝛ ꝑris mr: ga nō vo luit ponere de⁹ talē legē: quia erat infamare genus humanum qꝫ aliqs coiret cū matre sua. lꝫ semiramis regina babylonis ac cepit filiū suū in virū vt eēt regina: nā si fili⁹ aliā accepisset vxo rē mr nō eēt regina. de lꝫ paulus oꝛosius ꝓmo libro de oꝛmesta mūdi. Etiā maledict⁹ est qꝫ dormit cū vxoꝛe fris sui iudei. i. ꝓxo ximi sui: sed nō ponit hic qz solū hic inūtur ea que occulte fiūt ⁊ de qb⁹ suspitio nō pōt facilr sicut nō pōt bri suspitio de coi tu puigni cū nouerca: qa in domo cōuersant: ⁊ de fratre ⁊ so roꝛe ⁊ de genero ⁊ socru: est enim familiaritas magna iter ta les ꝑsonas: nec aliqs iudicare poterit inē eos: si tm aliqs multū cōicaret familiariter vxoꝛi ꝓximi sui: suspitio eēt de illicito cō cubitu: iō ibi hoies ꝓ legē veritatē scire ꝓnt. (Et reuelat operi mētū lectuli eius). i. discoopit lectū ꝑis ad coeūdū cū nouerca: ga in hoc magnā facit ꝑi iniuriā vt rubē q dormiuit cum ba la nouerca sua: ⁊ maledict⁹ fuit a ꝑe suo vt ꝓz Ben. 49.c. (Ma ledictus qui dormit cū oī iumēto). i. cū aliquo de iumētis: qōcū qꝫ eni sit iumētū mortē meret qui coit cū illo: ⁊ mulier si succū bit alicui bruto vt ꝓz Leui. 20.c. nemo eni pōt cum oī iumēto coire. (Maledict⁹ q dormit cū soroꝛe sua filia ꝑis sui vel ma tris sue). i. siue sint frēs solū ex ꝑte mr̄is: vel soluꝫ ex ꝑtes ꝑis: ga forte aliqꝫ putaret qꝫ coire cū soroꝛe ex mr̄e ⁊ pr̄e pctm est: si aūt sit ex ꝑte solū: vel mr̄e solū qꝫ nō eēt peccatum. (Maledi ct⁹ q clam). i. occulte percussit ꝓximū suū: si eni in manifesto p cuteret iudices eū punirent vt ꝓz Nu. 35.et. ē. 19.c. q aūt in oc culto pcutiebat solū deum vltoꝛem bēbat: tm quādo moꝛtu⁹ ali quis inueniret iudices faciebāt inquisitionē cū quibusdā ceri monijs de quibus. ē. 21.c. (Maledict⁹ q recipit munera vt p cutiat aiam innocētis). i. vt deleat vitā innocētis vt si aliqs mali ciose innocētē ad mortē accuset: ⁊ det iudici pecunias vt ꝓferat sniam mortis ⁊tra innocētē qꝫ eni iudex munera recipiat maluꝫ est: ga in lege prohibitū est vt ꝓz exo. 23. et. ē. 16.c. nō recipias munera q̃ excecant oculos sapientiū ⁊ mutant verba iustoꝛ. hꝫ etiā spēm mali siue ꝑtē siue recipe vt br ex de vita ⁊ bo. clxco. ca. cum ab oī. licet iura ꝓmittūt esculentū ⁊ poculētum qō pau cis diebus consumi possit: in hoc tm multe ſraudes cōmittunt. peius tm est qꝫ iudex recipiat munera in cā ciuili vel pecuniaria a ꝑte quā scit iniquā fouere litē vt ꝓo ea sniet: pessimum tm est i causa crimiali capitali accipe mūera a ꝑte aliq̃ vt alia iniuste cōdēnet ad mortem. (Maledict⁹ qui nō ꝓmanet in ꝓmonib⁹ legis hui⁹). s. pseuerādo in fide recta vnius veri dei non decli nādo ad idolatriā. (Nec ꝓficit eos ope ⁊ dicet ꝑplis amen). s. actualiter faciendo ea que mādātur in preceptis affirmatiuis: ⁊ recedēdo ab eis que prohibentur in negatiuis.

Occulta solū diuino iudicio reseruātur.

Ins oēs mācipatos peniſ inferni machometus ⁊ arrius ⁊ ceteri heretici duriora tolerāt toꝛmenta.

Machometus et arrius ⁊ ceteri heretici magis cruciant in inferno q̃ iudas vēditoꝛ xpi ⁊ quare. Semiramis accepit filiuꝫ in viruꝫ.

† † † † † † † † † † † †

¶Capitulum.xxviij.

Si autem audieris vocez domini dei tui vt facias atqꝫ custodi as oīa mandata ei⁹ que ego ꝓcipio tibi hodie: faciet te dñs de us tuus excelsioꝛem cunctis gē tibus que versantur in terra.

Als ✠ fm.

Si autē. Supra posuit legislatoꝛ quasdā maledictōes hic agit de bñdictōib⁹. ¶Et tāgunt duo. s. ꝓmum bñdictionū ipcatio sup custodiētes legē. ¶Scdo maledictōuꝫ ꝓmulgatio sup legē trāsgrediētes ibi. (Qō si audire volueris.) Prima rursus diuidit in. 4. ptes. ¶Prio de tpaliū ꝓspatiōe. ¶Scdo de hostiū depressione ibi. (Dabit dñs inimicos tuos qui.) ¶Tertio de fame celebratōe ibi. (Suscitabit te domin⁹.) ¶Quarto de honoriſ sublimatione ibi. (Constituet te). (Si au dieris vocē dei tui.) ¶In audiēdo solū nō meremur: ga audire passio ē ptis auditiue: ⁊ nālr fit ꝛz inquātū isti actus re ducunt ad regulationē recte rōnis: ⁊ bonā electiōez volūtatis meritoꝛij sūt iō subdit. (Ut scias atqꝫ custodias oīa mandata ei⁹). i. si tu volueris audire vocē dei vt scias qd mādat tibi ⁊ il lud ope cōpleas. (Faciet te dñs excelsioꝛē cūctis gētibus.) Dic ponūt oēs bñdictiōes in vn̄: ga ista celsitudo nō solū dic bono rē q̃ est vna de bñdictiōib⁹: ꝛz dic quēdā excessū vel statū altuꝫ būane ꝺditiōis q ꝺsistit i aggregatiōe oīuꝫ bonoꝝ tpaliū q̃ pos sum⁹ colligē in. 4. ptitiōes. i. i reꝝ tpaliū abūdātiā ⁊ ꝓspationē: hostiū fugā ⁊ subiectionē: fame ꝺcelebratōez: honoriſ sublima tionē. (Cūctis gētib⁹.) Qz nulla gēs erat i tota ẽra q̃ istas bñdi ctiōes bēt sic iudei qñ dei ꝑcepta obſuabāt: iō vocabat ꝑplis tūs vt br. ps. 141. Btm dixerūt ꝑplm cui hec sr̄: et bñdictus dñs de⁹ ei⁹. oēs bñdictōes iste q̃ sequūt. j. (Si tm ꝑcepta ei⁹ au dieris). i. nō itelligas absolute qꝫ iste bñdictiōes aduenient tibi nisi custodieris mādata nō veniēt: imo oppositis maledictōib⁹ replebis. (Bñdict⁹ tu i ciuitate.) Prio ponūt bona tpalia i abū dantia. s. bona vrbana vt dom⁹ ⁊ supellectilia: pecunia: ⁊ talia. (Bñdict⁹ in ciuitate). i. bona tua erunt multiplicata in ciuitate. (Bñdict⁹ in agro). i. multiplicabis in bōis rusticanis q̃ sr̄ i agro: scz ga possidebis agros multos: vel ga fruct⁹ agroꝝ tuoꝝ multi plicabūt. (Bñdict⁹ fruct⁹ vētris tui). i. multiplicabis in posteris: ga multos filios gignes. (Et fruct⁹ r̄re tue). i. fruct⁹ de arboriſ⁹ (fruct⁹ iumētoꝝ tuoꝝ.) Qz multiplicabis i egs ⁊ asinis ⁊ camel q̃ vocāt iumēta: qz iuuāt necitates būanas iferēdo pōdera ⁊ mu-

Connectio capituli. Diſio eiusdem.

Qō. 1. A De tpaliuꝫ ꝓspatiōe.

† Greges et armēta differunt.

† † † †

B

† De hostiuz depssione.

Hostiū sūbiectio ē pp duo maxi mū bonū.

† De fame celebratiōe †

† †

li etiā:ſz apud iudeos rari erāt:ga gñant equoce ⁊ tales gñatiōes vetuerat de⁹fieri in terra promissiōis vt pz Leui.19.ca. (Et greges armētoꝝ tuozū).i.ogregatiōes armētoꝝ:distinguūt greges ⁊ armēta:ga greges sunt ogregatiōes minorū pecozū scil3 ouiū capzarū:armēta oñr ogregatiōes magnozū pecozū vt boues sunt ⁊ bubali:porci aūt gregē faciūt vt pz Marci.5. ca.aliqñ grex accipit gñaliter pro oi cōgregatione pecozū quorūcūq; ⁊ ista ozia multū obseruat in leuitico.(Et caule ouium tuarū.)Quia replebunt caule.sunt caule loca in qbus oues cōgreganť ppter metum lupozū.(Benedicta bozrea tua.) Quia replebunt frumēto ⁊ nō putrefieret nec deteriozaret ⁊ comedes vetustissima veterū:⁊ vetera nouis superueniētib⁹ pijcietis vt pz Leui.26.c.(Bñdicte reliquie tue).i.ea que supabun dabūt tibi multiplicabunt:vt sufficiāt pauperib⁹ ⁊ bñdicat tibi aia sua:⁊ ga ista bona vtilia nihil pſunt nisi ad vsuz ⁊ distributionē hoīs:ideo opz eē ad bonum cōpletiōem corpis incolumitatē vt ista lete sumant ⁊ lete distribuāt:ideo subdit.(Bñdictus tu ingrediens ⁊ egrediēs).i.oñs bñdicet tibi dando corporis sanitatē ⁊ custodiendo a cūctis nociuis siue cū intraueris domū:siue cū exieris.ſ.oi tēpore.(Dabit oñs inimicos.)Dicponit scōm de hostiū depressiōe.bona enī tēporalia siue possessiōes:siue salus corpis possūt tolli per hostes:iō desiderant hoīes eozū subiectionē:inter maxima bona cōputabat hostiuz subiectio ⁊ hec pp duo.ſ.pp vtilitatē ⁊ ppter honorē:vtilitas aūt maxima est:ga si aligs hostes bēt quos subijcere nō potest aut resistere ei destruēt eū ⁊ bona eius diripiēt:nec erit ei vlla pax aut quies:honor.n.magnus est in vincēdo:⁊ videt aliquo mō pertinere ad actus fortitudinis.ſ.ad inuadēdū cōfidenter ⁊ resistendū virilr.antiqui igit inter maxima bona hostiū victoziam putauerūt:ga pp hoc extendebat nomē ⁊ corroborabat persona ⁊ diuitie ampliabant:vident aūt multa alia bona de bis que hoīes carnales desiderant cū victoria prouenire: que describit sub pulchra metaphora galterus alexandreidis lib.4.vbi aptissime collocat palatiū victorie:desiderabāt ḡ valde antiqui victoziam hostiū:⁊ qñ alicui bona iprecabant hoc ponebat tanq; potissimū vt pz Gen.24.c.cū tota cognatio rebecce benediceret ei recedēti in terrā chanaan dicebant sozor nr̄a es crescas in milia:⁊ possideat semē tuū portas inimicozū suozū:⁊ nō solū hoīes inter se ista imprecabant:sed etiā deus cōsentiēs humane locutiōi cū benedicat aliquem ponebat super eū hāc bñdictionē vt pz Gen.22.c.qñ deus bñdixit abrahā: ga fuit paratus ad mandatū eius obedire:⁊ imolare filiū suum cū dicit.per memetipm iurauī dicit oñs:ga fecisti rem hanc ⁊ nō pepcisti filio tuo vnigenito multiplicabo semē tuū sic stellaz celi:⁊ velut arenā q̄ est in littore maris ⁊ possidebit semē tuum portas inimicoꝝ suoꝝ.(Corruētes in ospectū tuo.)Quia qñ iudei oñi pcepta fuabāt hostes insurgētes sine magno labore eozuz osumebāt vt pz in bello ō madianitas:vbi occidērūt gnq; reges et vastauerūt totā terrā:⁊ nec vnus ex eis mortu⁹ est vt pz Nu.31.c.⁊ qñ iosue pugnabat ō multos reges ⁊ de⁹ misit lapides grādinis magnos ⁊ durissimos:⁊ mortui sūt plurimi vt pz Josue.10.c.sic pugnāte gedeone ō madianitas ipse se suis gladijs trucidarūt nihil agēte gedeone vt pz Judi.7.c.(Per vnā viā veniēt ō te).ſ.ogregati vt te deleāt.(Et p septē fugiēt a facie tua).i.p multas:ga numer⁹ septenarius vniuersitatē notat: ga oia volunt in septē.(A facie tua).i.timētes faciē tuā:tāt⁹ enī erat timor q̄ nō se expectabāt fugiētes:ſz qlibet p quem locuz poterat fugiebat abscōdēs se in scissuris petrarū:⁊ in cauernis terre vt pz de qnq; regib⁹ ō quos pugnauit Josue q̄ latuerunt in vna spelūca:⁊ eos inde extractos suspēdit iosue i patibulis vt pz iosue.5.c.destructis hostib⁹ cū res in pace agant solet magna abūdātia i reb⁹ esse:iō subdit.(Emittet de⁹ bñdictionē super cellaria tua).i. pspaberis in cūctis q̄ iceperis:tpe enī belli solet ciboꝝ otingē inopia ex duab⁹ cāis.¶ Pzia ga in bello multa hostes deuastāt:vel ipi bellatores de terra illa multa comedūt ⁊ osumūt magis q̄z alias facerēt.¶ Scōa cā ga hoīes dediti bello cessant ab agricultura:cū āt par reddat ablatis istis duab⁹ occasiōib⁹ fertilitaz reddit ⁊ sic oñr bñdicī.i.multiplicari hoīes in fructib⁹ terre post bellū.(Suscitabit te oñs.) Dicponit.3.ſ.de fame celebratiōe.gīosus est.n.aius hoīs ⁊ cupidus laudis:iō ōsiderat nomē suū dilatari:ponit ḡ aliq̄ q̄ faciūt ad fame diuulgationē.(Suscitabit te oñs sibi in pplm scm sic iurauit tibi).i.faciet te de⁹ sibi pplm eē scificatū.i.sibi applicatum tāq; pplm peculiarē:de quo magnā solicitudinē bēat tanq; de filijs suis.Et b̄ iurauit pzib⁹ eoꝝ.ſ.q̄ accipet eos in pplm ⁊ bereditatē vel alr.(Suscitabit te in pplm scm).i.faciet te sibi applicatū p gr̄az si custodieris ei⁹ mādata ita q̄ custodia mādatorū pmereat maiorē gr̄az nobis apponi.⁊ sic erim⁹ sctificati.i. valde applicati deo:⁊ sic dicit Aug.q̄ charitas apposita p operationē mereť augeri:⁊ deide aucta mereť pfici ⁊ Jo.primo.c.de plenitudine ei⁹ nos oēs accepim⁹ gr̄am p gr̄a.i.p gr̄a q̄ est principiū bone opatiōis meremur gr̄az augmētatōis ⁊ ofirmatōis in bono oia tñ gratuite veniūt:ga fundamētū pmum bñ agēdi pure gratuitū est vt pz ad ro.10.c. ⁊ ista sctitas quocūq; assumat erat cā magne laudis iudeis:ga alie gētes videtes eoz ritus ⁊ leges laudabāt eos vt pz.ō.4.c.vel videtes qūo deus iudeoz applicabat eos sibi defendēdo ab aduersarijs laudabant deū ⁊ gētē q̄ talē deū bēbat.(Si obseruaueris mādata ei⁹.) Nō trāsgrediēdo ea.(Et ambulaueritis in vijs ei⁹.) Exercēdo vos multū in mādatis.(Videbūtq; oēs terraz ppli.)Deus faciebat tāta pro iudeis q̄ oēs alie gētes hoc videtes dubitare nō poterāt:qn hoc eēt a deo spālr:qñ enī hō iuuat a deo si iuuamen illud nō sit excessiuū putāt hoīes eē p industriā eius q̄ opatur: cū tñ tāta p hoīez fiūt ad q̄nta nō sufficit humana pudētia:aut potētia dicūt hoīes eē scm a deo:⁊ sic dz Gen.39.c.ō Joseph q̄ oñs ei⁹ phutifar bñ nō erat deū eē cū eo ⁊ oia q̄ agebat dirigebant in manu ei⁹ita enī de istis iudeis cū viderēt tāta pro eis fieri iudicabāt manifeste deū opari pro eis:sic pz exo.14.c.vbi cū egyptij viderēt cōmoueri rotas curruū suoꝝ in pfūdo rubri maris:⁊ q̄ pcuterent p colūnā ignis ⁊ nubis dixerūt fugiam⁹ israelē:ga de⁹ pugnat p eis ō nos:sic ēt cū chananei bitātes vltra iordanē vidissent ea q̄ fecerat de⁹ p eis ad introitum maris rubri ⁊ in toto defto ⁊ in duob⁹ regib⁹ amorreoꝝ og ⁊ seō quos occiderat:oterriti sūt ⁊ nō māsit in eis spūs vt pz Josue 2.c.⁊ sic de oīb⁹ alijs mirabilib⁹ q̄ tāta erāt vt nullo mō occultari posset:qn hec de⁹ agēt:vt ō casu muroꝝ hierico.Josue.7.c. ⁊ de statu solis p magnū spaciū quousq; isrl vindicaret se de hostib⁹ suis:⁊ q̄ pluerit lapides magnos grādinis sup totū exercitū hostilē ita vt plures ibi q̄z in bello mortui fuerit vt pz iosue 10.c. (Oēs terraz ppli.)Ipbole est:ga ſz in vna ēra fiant mirabilia nō sciunt i oīb⁹ alijs ērīs:ga q̄dā gētes sūt ad q̄s itineris difficultas admit accessū:alie q̄ ita morib⁹ aut ligua diuerse sūt. (Ut nullū int eas cōmertium.)Siue cōicatio sic vt fama rerum gestaz alibi in eas p vagari possit:vt ait boet⁹ de osola.li.2.p sa.7. ¶Quedā tñ erāt miracla q̄ ſz ñ eēt cognitū pp quā gētē fierēt:tñ erāt nota oīb⁹ gētib⁹ eē ⁊ miracla eē:vt statio solis tpe iosue:neče enī erat i oi horizōte vbicūq; hoīes eēnt videri diuersitatē in die illa:⁊ oīb⁹ alijs.nā cū illō fiebat q̄reť de quolibet horizōte:an sol eēt sup horizōtē illū cū fiebat stat⁹ solis miraculosus si stabat sup horizōtē nečiuz erat vt videreť qūo sol erat immotus sup horizontē qō ab eterno nūq; fuerat:⁊ sic mirareť.Si āt dicať q̄ eēt sol tūc sub horizōte ita q̄ eēt nox sicut directe sentiebat miraculū i terra sup cui⁹ horizōtē tūc erat sol: ita idirecte videreť miraculū i terra sub cui⁹ horizōte sol erat: qz eēt nox dupla ad noctes alias pcedētes ⁊ subsequentes: vel magis q̄z dupla:iō nečio expirent miraculum.Alia aūt miracula erāt q̄ nō videbant:nec audiebant in oi terra sicut erant bella q̄ faciebāt isrlite ō gētes chananeoꝝ:de gb⁹ in li.iosue i q b⁹ adiuuabant a deo:vt fuit q̄ de⁹ plueret sup hostes lapides grādinis ⁊ occiderit multos ex illis plēs q̄z fuerāt mortui p manū isrlitaz vt pz iosue.c.10.b aūt nō publicareť i oi ēra:ex cāis ō.assignatis.Miraculū aūt illō de quo dicebam⁹.ſ.statio solis sup gabaō qō fuit cōe toti mūdo:qz oēs gētes experte sūt mutatiōes cursus nāe:ſz patuerit eē miraculū tñ nesciebat pp qd eēt scz an ōs egisset illō p hebreis vel alijs gētib⁹.vel qūo alr accidisset:ſz qlibz gēs vbi erat admirabat qd illō erat:qz nūq; tale qd sensērāt ex q̄ tñ cā oriret nesciebāt:sic accidit simplicibus in osideratiōe rez nāliū qrū cās ignorāt q̄ eis iterdū admirabiles vīr vt pz de eclypsib⁹ lunarib⁹ ⁊ solarib⁹:⁊ de imutabili tate arturi exñtis circa polū.i.qre videat imutabilis ex tarditate sua.de bis boeti⁹ de osola.li.4.i metro.5.ſ.figs arturi syderа nescit,ppinq; sūmo cardie labi.cur legat tard⁹ plaustra bootes.mergat seraz eqze flāmaz:cur nimis celeres explicz ort⁹.legē stupebit etheris alti.palleāt plene cornua lūe.ifecta metis noctis opace.q̄q; fulgēti texerat oze:osusa phebe detegat astra.cōmouet gētes public⁹ error.laxātq; crebris pulsib⁹ era.¶ Et sic mirāt simplices de istis q̄ sē nālia ita mirāt sapiētes qui aliqñ vidēt mirabilia qrū cāe sūt supza nām ⁊ ipi eas scire nō pñt:sicut cū scā fuit eclypsis p tres horas:ab hora.6.vsq; ad nonaz vt pz Mat.27.c.⁊ fuit h̄ ō nām:ga qñ fuit mortu⁹ chr̄s erat pascha iudeoꝝ ⁊ erat dies.15.mēsis cū pcedēti die ad vesperaz q̄ erat dies.14.mēsis pmi fecerūt imolationē paschalis agni:sicut mādatur exodi

Qūo pñt cognoscere hoīes manifeste q̄ aligs bō iuuat a deo.

D

Qō.2 A Miraculuz de statōe solis nō potерat esse notuz in tota ēra directe sz i solo hemisphērio i quo sol stabat.

nota miraculū ō statōe solis lz ab oīb⁹ gentib⁹ videreť nesciret tñ ppter qd fiebat.

B

Eclypsis tpe passiōis xpi fuit miraculosa

datur exodi. 12.c. eclypsis tñ solis que tunc fcā est nō pōt fieri nisi in cōiunctiōe solis ⁊ lune cum veniūt ad caput vel caudam draconis: iō astrologi magni videntes hoc admirati sūt sic fuit in dieb⁹ illis peritissim⁹ vir Dionysius ariopagita quōdā athenien⁹ phōrū decus: postea vero clemētia dei pauli discipul⁹: ⁊ nonissime pisien epūs atq; vltimate martyrio laureat⁹ q dixis se ferē cōspecta tali in nāli eclypsi: aut de⁹ nāe patiē: aut tota rerū machia dissoluiē. nesciūt tñ certe ex quo ista eclypsis accidis set an ex morte alicui⁹ viri vel errore nāe: ⁊ ipsimet iudei atq; gentiles q crucifixo dño astabāt cām huius ignorauerūt: sed q dā totius astrologie ignari eam nāliē accidisse putauerūt: alij aūt videtes xpm virū sanctū iniuste passum ⁊ tūc actualr patientē arbitrati sunt eū hui⁹ eclypsis cām fuisse. Sz hoc nō erat scire qui in potius quoddā leue opinari. ¶ Sic. n. quōdā cum atre⁹ rex micenarū in grecia filios thiestis frīs sui dolose vlciscēdi incestus cā occidisset assataq; carnes eorū patri vorandas tradidisset eorūq; cruorē rubeo vino mixtū epotandū tradidisset: atq; infelix ille thiestes viscera sua auide atq; epulētissime tāte fraudis calamitatis q; inscius devorasset solarē eclypsim tūc fieri nālr ptigit quā vulgares hui⁹ rei ignari magnicq; facinoris atrei regis cōscij putauerūt ad totius mūdi euersionē in hui⁹ sceleris vltionē a dijs traditā fuisse: se miserimos in quos fines sclorū devenissent acclamātes vt ait seneca in tragedia. 2. que dr thiestes carmine. 5. qō incipit quo terrarū super viaq; parēs. in quo metro postq; chorus cōquerit de peruersiōe oīum signor zodiaci atq; astrorū constellationūq; celi. vltimo cōcludit q mūdus vult perire pp hoc facinus vos e tā to visi pplo digni pmeret quos eversо cardine mūdus in nos etas vltima venit: o nos dura sorte creatos: seu pdidim⁹ solez miseri: siue expulim⁹ habeāt questus discede timor: vite est aui dus q̄sq; nō vult. mūdo secū pereunte mori. ¶ Sapiētes etiā aliqñ talia videntes valde cōmouentur nesciūt tamē vñ talia sint. vñ lz in tēpore hoc totus mūdus cōsperisset hoc insigne miraculū: tñ nō attribuebat hoc deo hebreorū nec sciebat a gentibus ppter iudeos factū nisi forte ab illis iudeis q hoc audierāt a Josue petēte. ¶ Accidit aūt simile iterū in iudeis cū infirmaret rex ezechias ⁊ esaias prophā mandato dei dixerit ei dispone domui tue: qa morieris ⁊ nō vīues: q cōversus ad parietem fleuit amare: dimisitq; ei deus pctā: atq; qndecim vite annos addidit. qō ei esaias a deo amonitus renunciauit anteq; de atrio eius exiret: ⁊ ad signū huius pmissionis petiuit ezechias a deo miraculū. ſ. vt sol retrocederet in horologio per lineas sue gradus decē vt pz. 4. re. 20. c. et esa. 38. cūq; hoc etiam compertū foret in omni terra sciebat qp miraculū erat: sed cā ignorabat. Unde chaldei qui i astronomia maxime tēporibus illis vigebāt de hoc valde admirati miserūt hierosolymā h̄ ingri si sciret qd causе in hoc fuisset. sciebāt ergo oēs ppli mirabilia hec: sed nō oēs sciebāt facta esse a deo hebreorū vel pp hebreos. (Qō nomē dñi invocatū sit super te). i. q tu vocaris spāliter ppls dei ⁊ nō alia gens sicut serui alicui⁹ dñi habēt nomen illius domini invocatū super se. ſ. q vocant ab illo dño a quo nō vocant alij homines: sic erat de hebreis: ga ipsi denominabāt cultores dei celi: ⁊ nulla gens vocabat hoc modo ⁊ nō erat hoc aliqd magnū. ſ. q denominarent iudei ab illo deo celi: sed q ad eorū petitionē ipse faceret mirabilia pro eis: de qbus gētes stupebant videntes q nulla gēs erat que tales deos hēret: ⁊ hoc etiā signat ista lra. ſ. q invocatū sit nomen dñi super te. i. ita pūto habes deū ad oīa que vis q̄si sibi soli cōueniat devotio ista ab illo deo: ⁊ alie gentes extranee sint ab eo. (Qō nomē dei tui invocatū sit sup te). i. q tu voceris ppls dei ⁊ fis quod cognoscent alie gentes videntes bñficia singularia q̄ deus pro vobis agit in pugnando: ⁊ dādo vbertatē: ⁊ corpor sanitatez. (Et timebūt te.) Nō audebūt pugnare ꝺ te putātes q de⁹ deleat eos. (Abundare te faciet de⁹.) Replicatio est supiozis ad magis mouendū sicut faciūt predicatores vel cōcinatores q ea q̄ videt auditores mouere sepius replicant. (Aperiet deus thesaurum suū.) Dic ponit pncipiū instrumētale omniū istorum bonorum vestrorū. ſ. celum. (Aperiet dñs thesaurum). i. celū tunc enim celum aperiri dicit cū pluuiam emittit: tūc claudi dicit cum non emittit. Et accipit hic celum pro celo aereo de quo fiūt pluuie ⁊ alie impressiones metheoro. vel pro corporib⁹ celestibus per quorū motus ⁊ figuratiōes disponit aer: ⁊ alia inferiora corpora ad oīa que fiunt: ⁊ vocat celum thesaurū: qa omnia naturalia que in nr̄m vsum nō veniūt vocant thesauri: qa sic thesaurus reconditus est: ⁊ non venit in quotidianas expēsas sic ista a deo dispōsita fuerūt vt nos imediate eis vti nō possemus licet aliquo modo inde vtilitas nobis venit: ideo abyssus aq̄rum qui nobis inscrutabilis est vocat thesaurus dei vt habet ps. 34. cōgregās sicut in vtre aquas maris: ⁊ ponēs in thesauris abyssos: sic etiam regiones separate ad extremitates mūdi versus sphere angustias de quib⁹ venti gignūtur dīr thesauri dei vt pz ps. 134. q producit ventos de thesauris suis: sic vocatur celū thesaur⁹: qa ad illū hoīb⁹ accessus nō est ⁊ vocat thesaurū optimū: qz inter omnia corpora nāe que de⁹ egit inalata nullū in suba ⁊ figura ita perfectū ⁊ decorū est: nec in operatione ita vtile: qa scōm phm pmo de gñatione ⁊ corruptione propter accessū ⁊ recessū solis in circulo obliquo fiūt oēs gñones ⁊ corruptiōes in terra. alr vocat celū thesaur⁹: qa thesaur⁹ dicit repositoriū auri ⁊ thesis qō est positio ⁊ aurū: vbi ergo pponunt magne diuitie pecuniarū vel massarū preciosarū in metallis vt in auro ⁊ argento thesaur⁹ nūcupat: ⁊ de illo thesauro educūt oēs copie diuitiarū: sic dicit int̄ res nāles ea res que in se magnitudinē virtutis ad efficiendū gignendūq; continet vocat thesaurus si oīa alia recipiant ab illa. sic est iter oīa nālia celum. nā tota radix influētie nālis gñatōis ⁊ corruptionis: augmētatiōis ⁊ diminutiōis: atq; alteratiōis est in celo: iō eni sic elemēta disponunt: qa sic vel sic influit celū super ea. terra enim nihil gignit nisi eam celū fecundet: ⁊ aer totus desiccatur atq; pestifer reddit nisi toti humiditate temperet: flumina etiam deficiēt nisi celū pluuias dederit: totū ergo pncipiū boni nālis est in celo: ⁊ sic vocat cōuenient thesaurus inde extrabātur oīa bona que in tota nā sunt. si enim oēs fructus nati quolibet anno ⁊ oēs alie res que sunt. aiate: vel nō aiate educerentur de vno loco sic in actu facta ⁊ cōsistentia vocaret loc⁹ ille thesaurus nāe ita cū omnia ista sint in virtute celi: qa per actiōnē eius oīa pducunt vocabitur celum thesaur⁹ optimus: ⁊ qa nō est celum thesaur⁹. i. locus repositorius cōtinēs in actu diuitias nāe: sed in virtute influxiua ponit que sunt ista per que celum cōtineat ⁊ sit causa oīum nāliū cū dicit. (Ut tribuat pluuiam terre tue.) Ista est metaphora qa scōm veritatem celum nō diuidit cū corpora supra celestia nō patiant peregrias impressiōes: qualis est in diuidēdo aliqd: qa corrumpit: sed sicut si in aliquo vase cōtineret aqua: ⁊ nō possit fluere nunq̄ fluet donec aperiat ita cū i virtute celi contineat pluuia emittēda: cū illam emittit aperiri dr q̄si de intra subam suā illud faciat: ⁊ ponit hoc qa celū ponit pncipiū influēs in omnia nālia entia per motū suum: ⁊ astrorū figurationes. i. aspectus varios: ⁊ qz nō pōt imediate per se influē dant duo instrumēta hui⁹ actiōis scz calor et humiditas. nā ex armonia horū oīa nālia pducunt sicut ait ouidius in pmo metha. calor aūt est p motū solis humiditas reperit in aq̄ sive pluuia cadēte de celo: qñ vero ista duo cōtēperate a celo fiunt aperiri dr thesaur⁹ dei: ⁊ vtrūq; est ego nēciuz: qa nec calor sine humore: nec hūor sine calore qcq̄ agere pōt: non ponit tñ de calore: qa calor causat per motū solis: iste aūt motus est inuariabilis: iō calor influxus a sole est q̄si inuariabilis: qa neče est quolibet āno eq̄les ardores vigere cum sol eq̄lr quolibet āno ascēdat sup quelibet locū versus ppēdicularē: aut descēdat nisi obstet aliq̄ turbatio tpis cāta per ifluētiā se⁹em. ſ. pluuiaz inūdatio aut gelu caligines: ⁊ nebule atq; inmania frigora. nullus q̄ vnq̄ calorē a deo petit lz ita neci⁹ sit vt aquea humiditas. ¶ Scōm erat necessariū humiditas q̄lis reperit in aq̄. ista aūt lz nō sit magis nēcia q̄ calor: tñ magis ea z petim⁹ q̄ calorē: qa calor est inuariabilr veniens q̄si. hūiditas aūt aquea valde mutat ita q aliqñ trāseant multa tpa in qb⁹ nō pluāt tā nālr q̄ ex punitiōe dei: iō tota celi bñdictio vr cōsistere in effusiōe pluuiaz: ⁊ sic in scriptura qñcūq; fit mētio de bono qō a celo hēm⁹ subdit de pluuijs venientib⁹: sic pz. ō. 11. c ⁊ osee. 2. c. dr exaudiā celos ⁊ illi exaudiēt terrā: ⁊ ēra exaudiet vinū ⁊ triticū ⁊ oleū: ⁊ esai. c. 55. dr de vtilitate celi quantū ad aquā ⁊ qūo descēdit iber ⁊ nix de celo: ⁊ illuc vltra nō reuertitur: sz inebriat terrā ⁊ infundit ⁊ germinare eā facit: ⁊ dat semen serēti ⁊ panē comedēti: sic erit vbū meū ⁊c. recte q̄ aq̄ sola ponit hic tanq̄ id qō de thesauro celi a nobis petitur. (Tribuet pluuiā terre tue.) Quia per hoc terra tua replebitur omnibus bonis in terre nascētibus: ⁊ dicit specialr terre tue q̄si di. terra tua bis idiget ⁊ p hec abūdabit: qz terra illa nō est sic egypt⁹ in q̄ iacto semie in hortor morem aq̄ ducūt irrigue: sz cāpestris ⁊ montuosa expectans de celo pluuias vt pz. ō. 11. ca. quasi dicat si nō daret pluuias egypto deus nō multum egyptijs dolendū esset: qa oīa nēcia sine ags in egypto br̄i pūt. dico aūt ꝺ aquis pluuialib⁹ q̄ si sūt in egypto: nec nēcie sūt: sec⁹ aūt de ags simplr ductis. nā sūt ags ipole erat aliqd gigni: sz qz i egypto aq̄ fluuial

Eclypsis tpe passiōis xpi fuit miraculosa

Quid dionysi⁹ de eclypsi dixerit.

Dion. nesciuit qr illa eclypsis fcā ē

Pplares videntes eclypsim passiōis nesciebāt quare facta fuit.

De eclypsi solari tēpore thiestis ⁊ qd de ea vulgares opiati sē

De retrogdatiōe solis tpe ezechie ⁊ q nesciebāt gētes q deus illaz per ezechiaz fecerit.

Chaldei miserūt hierosolymā ad īgrēdū ꝺ retrogradatione solis tpe Ezechie ex q̄ causa accidebit.

Principiū oīuz bonoruz ūdeorū.

Qr celuz vocatur thesaur⁹ dei.

Et caloris ⁊ humiditatis armonia oīa producuntur.

Principiū totiuz boni nālis est in celo.

niliaca: ⁊ alioꝝ fluminū nō inūdātiū ducit artificioſe ad rigan
dū: vī nō indigere egyptus aquis. ſ. imbꝛibus: ſi tñ deus nō da
ret ibꝛes terre chanaā illa periret: qa erat montuoſa ⁊ campe
ſtris de celo expectans pluuias vt pꝛ. ſ. 11. c. (In tēpoꝛe ſuo). ſ.
tēpoꝛaneam ⁊ ſerotinam. ¶ Primo ad terre fecundationem.
† ¶ Scō ad granoꝝ ⁊ fructuū ingroſſationē. (Et benedicet cū
ctis operibꝫ manuū tuarū). i. pſperaberis in cūctis operibus ſi
ue in agro ſiue in ciuitate. (Et feneraberis gentibꝫ multis). i. ha
bebis pecunias multas ⁊ cibos ad mutuam multis gentibꝫ ita
eris diues q nō ſolū ſufficies tibi: ſed etiā alijs. (Et a nullo fe
nus recipies). i. nō idigebis q alique gētes tibi mutuēt: hoc fuit
magis expoſitū. ſ. 15. c. (Cōſtituet te dñs.) Hic ponitur. 4. ſ. de
bonoꝛis ſublimatiōe: qa hunc maxime deſiderāt boies terreni
et multi de his q virtuoſi ſunt vt pꝛ primo ethicoꝝ: ⁊ ſolus bo
noꝛ politicū bonū vocat q̄ſi maximū inter bona ⁊ hoc bonum
ponit vltimate quaſi oium bonoꝝ cōpletiuū ⁊ decoꝛatiuū. (In
caput ⁊ nō in caudā). i. vt dñeriſ alijs gētibꝫ ⁊ nemo dñet tibi vt
bꝛ. ſ. 15. c. caput inter alias partes obtinet p̄incipatū tranſitu q̄ꝫ
dignitate ſitui quia ſuper oēs eſt dignitate: qꝛ ab eo ceteris p
tibus coꝛpis deriuat ſenſus ⁊ motus: qꝛ oīa valde cōueniunt
rectoꝛibꝫ cauda in oībus aialibꝫ vltia ps eſt: qa in ea terminat
† extremitas ſpine ⁊ ſpondiliū que a capite vſq̄ caudā mutuis
† cōnexiōibꝫ deriuant. (Et eris ſemp ſupza ⁊ nō ſubter.) Expoſi
tio p̄ozis eſt. (Si tñ audieris mādata dñi dei tui.) Nec benedi
ctiones nō abſolute ſed ꝺditōaliꝛ vēture erāt: ⁊ ſi aliquādo iſtaꝫ
bñdictiōes vel aliq̄s iſtarū ppls hēret ſi ad idola ꝺclinarēt vel
† alia mādata trāſgrederent perdebāt eas. (Si tñ audieris). i.
mente cōceperis ad obediēdū ⁊ operandū. (Nō declinabis ad
dextrā nec ad ſiniſtrā). i. cuſtodiēdo ea aliꝛ q̄ꝫ ego vobiſ mādo.
† (Vel nō declinabis ad dextrā). i. nunq̄ declines ab iſtis mādā
tis vt eas in dexterā partez que eſt pſperitas tpalitatis. (Nec
† in ſiniſtrā). i. etiā nō declinabis pp aduerſitates mūdanas que
ſunt ſiniſtra. (Nec ſecutꝰ fueris deos alienos.) Querēdo ab eis
rīſa partes nigromāticas. (Et colueris eos.) Faciendo eis ſa
crificia vel thurificādo.

De ꝑpoſitō ne maledictiōuꝫ ꝺ legē trāſgre dientes.

¶ (Qō ſi audire nolueris.) Hic ponit ſcōz p̄incipale. ſ. de ipōne
maledictionū vel pmulgatiōe ꝺ legē trāſgredientes ⁊ ſic. ꝺ. cū
bñdicerēt poſite fuerūt oēs ptitiōes bonoꝝ tpaliū: ita ꝫ ponūt
oīa mala cumulata que boies in vita abhoꝛrere ſolēt ⁊ magis
ſe explicat legiſlatoꝛ in maledictionibꝫ q̄ꝫ in bñdictiōibꝫ: ꝫ deus
in bona opatiōe remuneret vltra merita: ⁊ in malis actibꝫ pu
niat citra demerita tñ mala magis explicant: qa lex vetus erat
lex timoꝛis: maledictio aūt ad timoꝛez pertinet: bñdictio vero
ad amoꝛē: magis q̄ maledictiōibꝫ q̄ꝫ benedictiōibꝫ debuit amo
nere. ¶ Itē qa ipi audiētes erāt adhuc rudes ⁊ citius moue
bant ad maledictiōes auditas q̄ꝫ ad bñdictiōes: debebat q̄ lex
ꝺformari diſpōni audiētiū: vt bona eēt ſicut regula latomoꝝ
in leſbia cōformat lapidi: qa lapis regule nō valet bñ cōforma
ri vt pꝛ. 5. ethi. in. c. de epikeya. Et tāgunt hic gnq̄ ſcōm quiq̄
partitiōes eoꝝ que boies abominant ⁊ fugiunt: primū eſt do
mus ⁊ rerū domeſticarū indiſpō. ¶ Scōm eſt inimicis ſuis
ſubiugatio ibi. (Tradat te dñs.) ¶ Tertiū eſt ꝑꝓie perſone in
famatio ibi. (Et eris perditus.) ¶ Quartū eſt ab inferioꝛibꝫ ſibi
facta humiliatio ibi. (Aduena q tecū.) ¶ Quintū eſt hoſtilis ob
† ſeſſio ibi. (Adducet ſup te.). (Qō ſi audire nolueriſ vocē dei vt
Qō. 3. A Qꝛ multi carnales retrabunt ſe ab audientia p̄dicationū ⁊ cōicatione ſcōꝝ virōꝝ. cuſtodias.) ¶ Alig enī in delectationibꝫ mūdanis ⁊ deſide
riſs ſuis viuētes ⁊ ſciētes illud eē cōtra legē dei: ⁊ timent q ſi
audiāt legē dei q abducent ab illis delectatōibꝫ: iō audire no
lūt p̄dicatoꝛes nec legere libꝛos deuotos timentes q cōpuncti
delectabile perdāt: ꝫ volūt audire fabulas ⁊ aliq̄ amatoꝛia et
delectabilia vt pꝛ. 2. ad thimo. 4. c. erit aūt tempꝰ cū ſanam do
ctrinā nō ſuſtinebūt: ſed ad ſua deſideria coaceruabūt ſibi ma
giſtros pꝛuriētes auribꝫ: ⁊ a veritate q̄dē auditū auertēt ⁊ ad
fabulas ꝺuertēt: et iſtud hoꝛribile pctñ eſt. ſ. repugnare gratie
ſpūi ſcī: ⁊ laboꝛare ne in nos veniat iuxta illud q dixerūt deo
recede a nobis ſciam viarū tuarū nolumus Job. 21. c. ⁊ multi
tales erāt tpe eſaie q dixerūt ei q nō diceret eis que deꝰ māda
bat: ſed p̄dicaret q̄ eis placebāt vt pꝛ eſaie. c. (Vt cuſtodias
† ⁊ facias mādata eiꝰ). i. pp hoc nō vis audire vt nō facias man
data eiꝰ: qa nec viꝫ ſcire nec facē: oēꝫ maledictōes iſte q̄ ſequūt
† ⁊ plures q̄ nō ſūt hic ſcripte. (Et appꝓhēdēt te). i. tenebūt te diu
turne. (Maledictꝰ eris in ciuitate). i. bona tua q̄ bēs in ciuitate
† pdent vel valde minuent. (Maledictꝰ in agro). i. fructꝰ agroꝝ
† tuoꝝ erugine: vento: locuſta ꝺſument ⁊ bruco: vel terre ſterili
† tas ītra viſcera ſua claudet. (Maledictū boꝛreū tuū.) Quia etiā
ſi illud ipleberis cito euacuabiſ: vel ītra ſe cōputreſcet vt nulli

ꝑficiat. (Maledicte relige tue). i. diminuent relige tue: qa non † erūt ſicut añ eē ꝺſueuerāt qm̄ tibi nō ſufficies: ⁊ ſicut bñdictio
reꝝ īportat multiplicationē ita maledictio diminutionē. (Ma † ledictus fructꝰ vētris tui). i. diminuet qa nō multiplicaberis in
filijs vt fueras añ multiplicatꝰ: vel maledicent filij tui: qa ifir
mi ⁊ deformes naſcent: vel foꝛtez eoꝝ peſte cōſument. (Et fru † ctus terre tue.) Quia pauꝰ erit ⁊ ſanitatis coꝛruptiuꝰ pp itēpe
riē. (Armenta boū tuaꝝ ⁊ greges ouiū.) Peſte ſimul pibūt vel † paulati deficiēt fame: ⁊ ſiccitate ꝺſūpta: ⁊ hic ponit ꝑpe armē
tū ⁊ greꝝ. (Maledictꝰ eris igrediēs ⁊ egrediēs). i. ad igreſſum † ⁊ egreſſuꝫ ꝺmꝰ tue maledicteris: qꝛ ibi irruet tibi timoꝛ et tre
moꝛ: ⁊ oīa mala tibi obuiabūt. (Mittet dñs ſup te famē). i. nō † ſolū erit iſta maledictio in terre naſcētibꝫ aliqs defectꝰ puꝰ: ſed
totalis idigētia ⁊ nō veniēt iſta pure nāliꝛ: ſꝫ deꝰ illam mittet et
ſic bona q̄ deꝰ ſpāliꝛ nobiſ immittit maioꝛa ſūt q̄ꝫ bona pure nā
lia: ita mala q̄ deꝰ ꝑ ſe iſligit duꝛioꝛa ſūt q̄ꝫ mala a nā ꝺtingētia
vt pꝛ in plagis egyptioꝝ: qꝛ nūq̄ꝫ grādo ita magna viſa fuit in
egypto: ⁊ ſic de tenebꝛis ⁊ moꝛte pmogenitoꝝ ⁊ oībꝰ aliꝭ vt pꝛ
exo. 8. et. 9. et. 10. c. (Famē). i. ꝺfectū victualiū. (Et eſurie). i. ma † gnū deſideriū comedēdi. Et iſtud deſideriū nō erit nāle: ſꝫ a ꝺo
iflictū in penā: vt duriꝰ crucient: qꝛ fames ſine eſurie vel eꝛꝛio
nō tantū cruciāt: pōt tñ in tpe famis maioꝛ comedēdi ineē nā
liē appetitꝰ ſola opione ꝫ faciēte: qa duꝫ hō res deficere videt
tūc magis eas deſiderat: cū aūt copia adeſt ſola copia releuat
appetitū. (Et īcrepatione ī oīa opa tua). i. deteſtatione vel abo † minatione vt cū aligd iā feceris illud abomineris īcrepādo il
lud. i. iudicādo eē malū cū q̄dā magna furia ⁊ illud deleas ⁊ ſic
nihil in opibꝰ tuis ꝑficies. (Donec ꝺterat te). i. deſtruat oīa bōa B
tua p famē in q̄ oīa ꝺſumi ⁊ deficē ſolēt ⁊ p īcrepationē: ita q
tu deſtruaꝫ opa tua. (Et pdat velocit.) Quia tāta mala boieꝫ diu † turne ferre nō p̄ſt: oꝛ enī eoꝫ vel releuari vel cito ſuccūbē. (Pro †
pter adinuētiones tuas). i. pp pctā tua: pp ſignare adiuētio oīa Peccat quid ſit.
pctā gñaliꝛ: qa peccare eſt q̄dā adiuētio. i. qdā modus viuendi
inuētus ab boīe quē deꝰ nō ſtatuit ſic dī oſee. 13. ca. pditio tua
ex te iſrael. i. pctā tua pp q̄ pdi mereris ex te ſolū ſūt. pōt etiam
aſſumi ſpāliē adinuētio pꝛo qbuſdā ſpālibꝰ inigratibꝰ que cōiē
nō ſunt: ſed malitia boīuꝫ eos excogitādo īuenit: ⁊ iſta ſūt gra
uia pctā: ideo valde puniunt. (In qbꝰ religſti deū.) Per qōlibet †
pctū deus deſeriē: cui nunq̄ ſine bōis opibꝰ placere valemus.
(Adiungat tibi peſtilētiā). i. aeris coꝛruptionē p quē ſubito mo †
riaris tu: ⁊ oīa que ad te pertinent. (Vt conſumat te de terra.) †
Alia mala diutius cruciant: peſtilentia autem ſubito eradicat
donec redigat terram in ſolitudinez. (Egeſtate.) Ideſt magna †
paupertate: ita q nihil ad cibuꝫ vel ad alia neceſſitates poſſi
deas. (Febꝛe.) Cuiꝰ multe ſūt ſpēs. (Frigoꝛe ⁊ aꝛdoꝛe). i. febꝛe †
q̄ eſt mixta cū frigoꝛe ⁊ aꝛdoꝛe pp frigidū circūſtās calidū ⁊ cō
primēs: ⁊ p antipariſtaſin foꝛtificās. (Eſtu). i. exceſſiuo caloꝛe †
nō in tpe ſed in coꝛpe ⁊ eſt iſte caloꝛ ītēſioꝛ q̄ꝫ cōes febꝛes. iō ci
to boiem deficcabit ꝺſumēdo nāle humiditatē ī q̄ fundat mē
bꝛoꝝ armonia: ⁊ vita animalis. (Et aere coꝛrupto). i. peſtilē †
tia q̄ ſupueniat oībꝰ iſtis malis ad facilē ꝺſumendū. in bebꝛeo
bī. (Et enſe.) Sꝫ rō eſt vocatiōis in termino ad enſem ⁊ aerem †
coꝛruptū eſt mutatio punitoꝝ. (Atq̄ rubigine.) Rubigo dī q̄dā †
ꝺpꝛauatio ſegetū ad malū coloꝛē ⁊ putredinē q̄ gīgat in eiꝫ añ Rubigo quid ſit.
granoꝝ fecūdatione p coꝛruptionē aeris circūſtātis ⁊ marce
ſcūt ſegetes vel putrefactis radicibꝰ cadūt añ tpa meſſis. (Sit †
celū qō ſupza te eſt eneū). i. celū aereum de quo pluuie deoꝛsuꝫ
mittunt ita fit ficcū et duꝝ ſic es. i. calibs de quo nulla būidi
tas elici pōt: vel accipiat ꝑ celo ethereo qō ſit duꝫ q̄ſi es ita q L
nō diſponat aerē nec inferioꝛa ad pluuiaꝝ effuſionē. (Et terra †
quā calcas ferrea.) In duobꝰ conſiſtit rerū comeſtibiliū fertilitaꝫ In duobꝰ comeſtibiliuꝫ reꝝ fertilitas cōſiſtit.
ſcz in ſupioꝛe aeris diſpōne: ⁊ in terre ꝺgrua ſuſceptiōe: cū autē
aligd hoꝛum deficit: iō ponit hic duricies in celo emittēte: ⁊ in
terra ſuſcipiēte vt in vtroq̄ indiſpō aſſignet. (Dñs det imbꝛē
terre tue puluerē). i. loco imbꝛiū fecūdantiū ⁊ humectantiū ter
rā veniat puluis deficcās ⁊ cōſumēs: puluis enī valde deficca †
tiue nāe eſt: qꝛ puluis eſt ptes minutiſſime terre q̄ diſcōtinuāt
pp humiditatis defectū: iō puluis valde deficcat. (De celo de
ſcēdat ſup te cinis.) Eſt. n. cinis in vltio g̃du deficcatiua ex ma
gna ſiccitate: qꝛ cū ſit vltia reſoꝛo coꝛpis cōbuſti p actionē p
fectā ignis totalis humiditas inde educit ſola ſiccitate manē
te ⁊ ſignū eſt: qꝛ cinis oīuꝫ rerū minutiſſimꝰ ē: fit enī ꝺtinuatio Cinis eſt reꝝ oīuꝫ minutiſſimus.
pp būidū tenaꝝ cū āt illō fuerit totaliꝛ exhauſtū diſcōtinuat reſ
vſq̄ ad minimas ptes nāe ita q ꝫ ex cōtinuitate vltra diuiſibi
le eēt tñ nullū agēs eſt qō vltra diuidē valeat: pꝫ ēt qꝛ ſi in vaſe
pleno aq̄ cinis mittat totā aquā cito cōſumet eſt etiam nature

valde

valde calide: qz manet ibi virtus ignis resoluētis illū vsqz ad
† vltimā resolōnē actualē. (Descendat de celo sup te cinis.) Non
pōt talis metheo. ipressio nāl cāri: ga scōm qp pz in libris me-
theorozū sepe oīs impssio fit ex vapore z exhalatiōe: nulla autē
exhalatio vel vapor tā ficc9 eē pōt aut tā solidus: ga si id qō ele
naf a terra calidū z siccū est per cōpressionē frigidi circūstātis
iflāmabiē vt pz i ipressiōib9 ignitis: si aūt humidū est a frigido
circūstāte cōdēsabiē vsqz ad aliquē gradū: nulla tñ mā ita sic-
ca z calida metheo. ga in mā ipressionū gracilis est: z bñ passi-
bilis: mā autē ex qua cinis fieri dēret multū solida z cōpactis-
sima eēt. si g aliqñ cinis de celo veniat nō nāliter est: sed a deo
mittiē sicut dixim9 de māna: z tūc iste cinis ex excedēti calidita
te ꝺsumptiuus est nimis: z vlcerū cātiu9 pz exo. 8. c. ga qñ mi-
sit moyses cinerē de camino facte sūt vessice turgētes z vlcera
mittēte deo cinerē de celo in oī terra egypti: ga cinis quē moy
ses misit nō attingebat totā terrā egypti etiā dato qp attigisset
† nō erat tāte caliditatis qp vessicas gigneret. (Donec deleraris.)
D † Quia talis cinis de celo veniēs totā terrā desiccaret: z fructus
agrozū tolleret. (Tradat te dñs.) Hic ponit scōz. s. inimicis suis
subiugatio. (Corruentē añ hostes tuos). i. qp tu iudicio cadas z
ipsis nihil agentib9 vincaris: z sic qñ iudei legē dei ꝓuaricabā
tur alie gētes etiā si parue ptātis eēnt subigebāt eos fuituti: et
diripiebāt bona eozū. ¶ Ponit de9 in hoc magnā maledi-
Qō.4 ctionē: ga sicut victoria de hostib9 erat de maximis bonis que
A olim boies appetebāt vt pz Geñ. 24. cū dicunt cognati rebecce
Qr ma- ipecātes ei ꝓspa soror nr̄a es crescas in milia: z possideat se-
xia oiuz men tuū portas inimicozū suozū: z deus būc modū secut9 in ma
maledi- rima bñdictiōe quā dedit abrae cū voluit īmolare filiū suū di-
ctionum xit ei tanqz pro magna bñdictiōe: z possidebit semē tuū portas
sit ab bo inimicozū suozū: sicut g bonū valde magnū erat vicere hostes
stib9 vici ita erat extremū maloꝝ sub hostib9 vinci. ¶ Primo ga inter
ꝓña rō bona ciuilia maximū existimaf esse bonoꝝ vnde viri actiui et
valde virtuosi ciuiliꝝ būc vite actiue politice finē putant vt ait
aristo. ꝑmo ethi. sed vincere est bonoꝝ: vici vero ēoꝝio magnū
dedecus g valde magnū malū est vici vel corruere añ hostes.
2. ratio ¶ Itē sicut libertas est de maximis bonis extra quā de bonis
ciuilib9 nullū manere videf: sed per hoc qp est vinci ab hostib9
incurrūt boies fuitutē: g vinci est de maximis malis. ¶ Item
3. rō nullū maius malū est morte cū ipsa sit vltimū terribiliū vt ait
aristo. in. 3. ethi. sed per vinci ab hostib9 īcurrūt boies mortem
nālem que est separatio aīe a corpore: z ciuilē que est per fuitu
4. rō tē. ergo malū valde est vinci ab hostib9. ¶ Itē omnia mala q̄
boies incurrunt per alias incurrūt per istam solā plagam: sed
omnes alie simul sumpte sunt pessime: z quelibet per se est ma
la: ergo vinci ab hostib9 est malū: qz i hoc qō ē vinci ab hostib9
incurrit homo pestē: ga percussionib9 hostilibus citi9 cadūt ho
mines q̄ peste: et sicut fames esurieq̄ est vna de istis plagis
ita hostilis invasio cāt continuā famē oppzimēdo totā terram
in quā insurgūt z vastādo fructus tā existentes in agris q̄ re-
ductos in grano: aut fractos. Invasio etiā hostilis inducit om
nia mala que inducūt plage superius posite sed differt: ga ille
ponunf explicite. s. qp malū quodlibet explicitū est in eis: mala
tamē que sequunf ad istā plagam nō sunt ita explicita est etiaz
malū in hoc: ga cum aliqs vinciē aut moriē in bello dat de se
gaudiū inimicis qō cuilibet homini valde dolorosum est: sed
visa maxima calamitate que est cū aliqs corruit coram hostib9
suis aut victus est gaudēt hostes sui: ergo valde sibi tristabile
corruere coram hostib9: ex quo sequiē interdum qp preeligeret
aliqs mori z pati duriſſima non videntib9 z scientib9 hostib9
q̄ videntib9 eis pati minora cruciamina ne consolenf super
eū hostes sui: sic pz de rege saule qui cū iuisset in bellum contra
philistin: z eēt percussus videſ qp totū pondus belli ingrauā-
ri super eū timēs ne veniētes philistin illuderēt ei: mādauit cui
dā de hebreis sibi assistēti vt irrueret in eū atqz occideret z sic
factū est: ga iuuenis ille filius viri amalechite irruit sup saul et
occidit eū vt pz. 2. re. ꝑmo. c. ¶ Itē cū nō erudiret ad planctū
filios israel sup mortē saulis z ionathe mādauit caute fieri plā
B ctum ne forte audiref a gentilib9 z ipsi letarenf. 2. reg. ꝑmo. c.
cū dicit nolite annūciare in getb: nec annūcietis in cōpitis fi-
lie ascalonis ne forte letenf filie philistin: z exultent filie incir-
cūcisoꝝ: ex hoc etiam sequiē qp si interdū contingat aliquē vi-
rum valde animosum cōtristari magis cur patitur coram bostī-
bus qp coram illis patiaf q̄ simpliciter cū patiē: dicendo qp ibi
† sumiē ꝓprie vindicta de ipso z nō in pena cuz infligiē: aut nō
incidit in eā absentib9 hostib9. (Per vnam viam.) Exponaf si
cut supra z sic factū est qñ rex israel z iuda. s. achab z Josaphat pu
gnauerūt cōtra regē syrie ꝑ ramoth galaad: dixit Michees p
pheta vidi cunctū israel dispersuz in mōtib9 q̄si oues sine pasto
re pz. 3. re. 22. c. (Et dispergaris per oīa regna terre.) Quia qñ †
ducti sunt in babylonē forte aliqui eozū deducti sunt in mul-
tas alias terras: ga multi de eis transierūt in egyptū tunc z ibi
postea habitauerūt: nec vnq̄ reducti fuerūt in iudeā: ga etiam
post in tēpore machabeoꝝ qō fuit q̄si per ducētos annos post
mozabanē in egypto: vnde iudas machabeus z alij iudei mise
rūt eis lr̄as de obseruatione duozū festozū vt pz. 2. macha. pri-
mo. c. tēpore aūt romane captiuitatis dispersi sūt ꝑ vniuersum
mundū: z sic manebūt vsqz in seculū. (Sit cadauer tuū.) Post- †
q̄z mortu9 fueris ab hostib9. (In escā cūctis volatilibus). i. ma- †
neas insepult9. (Et nō sit qui abigat). i. qui remoueat eas inde
ductus nāli pietate illa cōminaf que boies vt penalia iudicāt.
¶ Scōm veritatē corpus bois post mortē nō sentit ifortunia
nec eusortunia: nec iā corpus humanū est: ga aīa per quā corp9
fit in aliq̄ specie nō est in eo: sed solū scōm humanā opinionez
qui viuentes de corpe suo cogitant post mortez alr̄ q̄ sit: ideo
curant dū viuūt de sepultura post mortē z si illa careant ifortu
natos se eē putāt: sicut ponit seneca in libro de remedijs fortui
tozū z etiā scōm ꝺsuetudinē ecclie corpa sepeliri debēt: z opus
pietatis est in sepeliēdis illis: ga fuerūt corpora proximoꝝ nr̄o
rū. Et ga resurrectura sūt: z ga carnis nr̄e imaginē gerūt: ideo
ea despicere nō debem9 recte quidē dicit ista fuisse corpa ꝑ-
mozū z iā non esse: ga corpora humana nō sunt vñ iter cetera
opera pietatis nullū est opus qō min9 dicaf opus pietatis: vel
magis indirecte q̄z hoc. nā oīa opera charitatis sunt ad ꝑmū Opera oīa
sed istud nō fit ad proximū: ga qui mortu9 est nō est ꝑmus: charitatis
nā homo solus est nobis proxim9 sed q mortuus est nō est ho- sūt ad ꝑ-
mo: imo si bō eēt mortuus nō esset: alia aūt fiunt homin9 vi- mum.
uentibus tā corporalia vt cibare: potare: colligere: redimere:
visitare: tegere. z si sint spūalia vt ꝺsulere: remittere: castigare:
solari: sufferre: z orare. nam homines cibam9: homies pota-
mus: boibus cōsulimus: remittimus: z sic de alijs boies tñ nō
sepelimus: nō ergo fit sic directe ad proximū istud opus miseri
cordie qō est sepelire sicut cetera opera mificordie. dicet tñ ali-
qs qp est opus mie: ga fit parti ꝑmi nr̄i. s. corpori illi ga illud
est corpus qō habuit ꝑmus nr̄: sed etiā hoc falluz est: qz non
est idē corpus viuēs z mortuū: nā illa que orunt in spē z ī gñe
nō sunt idē nūero cū maioz ōria semp presupponat minorē: sz
corpus viuēs ort a corpe nō viuēte scōm gen9 sub alterū ergo
necio ort nūero: si g aliqs bō viuēs būit corpus illud fuit viuēs:
cū vero moriē manet cadauer qō est corp9 quoddā sed est mor
tuū: ideo ort in genere ab illo qō erat ātea corp9 illius bois: z
sic necio ort numero: corpus g qō sepelitur non est idē corpus
numero cū corpore qō erat hominis viuētis: z fundamētū bu
ius est: ga materia fm se nō accipit spēz sed bēt spēm a forma
que perficit: z denoiat dādo esse cū ergo diuerse forme sint ne
cessario māe que sub illis sunt in diuerſis spēbus reponentur: L
cū ergo corpus hoc qō est corpus bois viuentis: fit sub anima
rōnali pficiente z denominante vocabiē corpus humanū: cuz Corp9 mor
vero sit sub forma cadaueris rescipit hec mā eē cadaueriz z est tuū non est
necio in altero genere z nō erunt idē numero. Occasio aūt de idē qp viuū
ceptionis est ꝓpter identitatē symbolozū. dicit enī aristo. in. 2.
de generatiōe z corruptiōe qp symbola manēt in generato z in Symbola
corrupto: vocanf symbola qualitates similes manētes idē nu- quid.
mero in diuersis spēb9 corpoꝝ vt color vt pote vt si aliqs ho-
mo viuēs erat niger: z post mortē manebit nigredo in corpe z
figura: ga si antea erat corpus rotūdū: vel quadratū simile ma
nebit in mortuo z in quātitate: ga si ante erat septē palmozuz:
z postea erit septē palmozū: z identitas loci. s. qp in eodez loco
erit corpus mortuū in quo erat ante viuū: z ista nō solum sunt
idē in specie: sed etiam in numero: ga nō solum est nigredo: in
morte z viuente: sed etiam eadem nigredo numero que erat in
corpore viuente erit in mortuo: z eadem figura numero: z sic
de ceteris accidētibus. z hoc est ga fundamētū oium similiuz
accidentiū est quātitas. cum ergo quātitas maneat eadē nūero
z manebūt iste dispones accidētales idē numero: z hoc est ga
ista accidētia nō fundanf in suba rei: sed in quātitate ei9 si eniz
fundarenf in eē re i cū res distincte in genere eēnt id qō est añ
corruptionē z post corruptionē neēe erat accītia manētia dif-
ferre in spē z gñe: sz qz idē subm ꝑmū. s. quātitas z corp9 z non
eē rei: iō mutaf identitas nūeralis rei nō mutātib9 accītib9 q̄n Nō est idē
tū ad identitatē suam. nō ē g idē corp9 bois viuentis z mortui corp9 bois
licet vocetur ab aliquib9 idē ab identitate symbolozū: sz nō be viuentis z
ne dicif: ga sicut nō suscipit aliq̄ suba eē a suis symbolis ita nec morientis.

Ulcus egypti quid.

De amorroidis ad quid.

Qō.5.
A Quare pena ista yroruz adulterantiuz sit valde dura viris.

suscipit idētitatē aut diuersitatē ab illis dō tñ istud corpus pertinere ad primū nrm: qz istud cadauer qō nunc hz ista accidētia habuit eadē accidētia qñ erat viuēs: lz nunc non sit idē corpus qō erat viuēs gerit tñ quandā silitudinē illius corpis viuētis in symbolis.(Percutiat te dñs vlcere egypti.)De quo pz exo.9.c.qz iacto per moysen cinere de camino contra celū nate sunt vessice tumētes in cute: tā in hoibus q̄z i iumentis: z cū ad maturitatē cito venirent p nimia caliditate decorticabat cutis z manebat apertura tabe fluens q vlcus vocabat: z ista vlcera cū magno dolore fiebant.(Et ptē corporis per quā stercora egerunt).i.emittunt z ista infirmitas vocat emorroide: est.n. quedā tumefactio in parte secretiori in extremitate venarum: per quā certis mensibus vel tēporib⁹ anni sanguis emittit: z si aliqs eas pscindi faciat z sanari nō fluet sanguis: sed facilit fiet maniacus: vel horribilem tristitiā incurret tpib⁹ quib⁹ sanguis p emorroidas purgari debat. ¶Uel pōt accipi ista infirmitas nō pro emorroidis: sed pro emissiōe z putrefactiōe ex taliū per secretā partē natuz sicut accidit philistinis vt pz p̄mo re.5.et ps.77.z ista grauior infirmitas est: z vocat plaga mortis in p dicto.c.(Scabie quoq.)Que fit cū per deficcationē cutis z carnis putride venenū latebat.(Et prurigie ita vt curari neqas.) Idest scabie ficca q̄ vocat serpigo siue sarapion q̄ carnem cooperit z rubei colozis est ex ardore.(Percutiat te dñs amentia).i.magna stultitia.(Cecitate ac furore mētis.)Posset itelligi q amētia z furor referant ad aiam: z cecitas ad oculos ita q moyses iprecet hic malos fieri cecos: sed magis consonat lre q ista tria s.amētia cecitas z furor referant: z signēt vnaz rem: qz infra dō.(Ut palpes in meridie sic cecus in tenebris.)Si aūt moyses iprecaret eis cecitatē corpalē non compararet eos cecis: qa iō non cōparat sibi ipsi. ¶Itē qa fusci ceci eēnt nibil magis eēt eis palpare in meridie q̄z in tenebris: iō est sensus q isti corpalit viderent: sed tāta amētia. i. carētia mētis siue recti iudicij: z cecitate qō idē est: qa transfert de cecitate corpali ad cecitatē intellectus qui est quidam oculus analo⁹.(Et tanto furoz).i.ipetuositate passiōis ocl̄ēnte iudiciū diskoztū pcutiāt isti q videtes clare in meridie putēt se nō vidē z palpēt manibus q̄si ceci nō videntes.(Et nō dirigas vias).i.nō ambules p vias planas z bonas: sed mētis turbatiōe captus per p̄cipitia cadas: fit hic cōparatio in nō dirigendo vias de illis q visu carent ad eos qui quouismō carēt recto iudicio: qui enī ceci sunt nesciūt quo vadant: iō in quecūqz aspera z prupta cadent nisi ab illis videntib⁹ ducant: si aūt cecus ducat cecū ambo in foueā prolabunt: qz cecus nescit dirigere vias suas ita q pcussi sunt amētia z furore ita q pars fantastica eoz̄ est lesa nō tēdunt recto tramite: lz in qcūqz p̄cipitia protin⁹ cadent sic enim sunt ebrij q pcussi sunt cecitate spūali dum intelligētia eoz̄ mero absorpta est.hij nāqz etiā in plana via exorbitantes p̄cipitant: qz q̄ plana sūt eis p̄rupta z suffosa vident vt pz.prouer.25.c.s.cui ve.cuius pī ve plage cui foueę cui rixe cui sine causa vulnera cui suffosio oculoz nōne his qui morant in vino et scudēt calicib⁹ epotandis.huic aūt dicit esse foueas: qz tota terra que nūc plana est si ābulet aliqs ebrius p eā videbitur sibi plena foueis. (Omni tpe)ponit oppressionē factam ab alijs.(Calūniam sustineas).i.alij diripiant tibi bona tua per fraudes z cauillationes (Et oppressoris violētia).s.q publice tollant tibi bona ex nulla cā vel colorata occasiōe: sed sola violētia z sunt isti duo modi tollēdi bōa alicui⁹ iniuste.(Uxorē accipias z alius dormiat cū ea.) Precordialis dolor est q aliqs bēat vxorem z sciat q alius dormiat cū ea: z hūc vocauerūt dolorē iustū leges super oēs alios dolores vt pz.ff.de adulterijs in.l.gracus. sed hoc sepissime cōtingit in bellis q hostes accipiāt vxores z filias hostiū: z vtāt eis ad libitū suū. ¶Ista maledictio hic posita est valde dura.s.q vnus accipiet vxorē z ali⁹ dormiat cū ea.amāt enī viri valde vxores suas hītes ad eas zelum qui est amor volens hēre cōsortiū in amato: cū enim cetera bona scōm virtutē cōicabilia sint hoc solū bonū esse cerno incōicabile.s.vxor: qa oī vtuti repugnat talis cōicatio: z est ihonestissima faciēs liberos iperfectos quātū ad nobilitatē: qa nō pñt accedē ad cognitionē perfectā patrū cum aliqua mulier a diuersis viris cognoscit. Job vero cū iprecaret sibi maledictionē si cōcupiuisset alterius vxorē ait. 31.c.si deceptū est cor meū sup mulierē: z si ad ostium inimici mei insidiatus sum scortum sic alterius vxor mea: z super illam incuruentur alij: z ponuntur iste maledictiones ad exigerandum malum quo id malum pene inflictū iuste appareat eē inflictū. Et nō est sensus q aliqui israelite desiderarēt ista mala superuentura alijs: sed pnūciabant eis pe

nas futuras: z non solū est pena q̄ aliqs accipiat vxorē z alius dormiat cū ea: lz etiā dolor magnus est cū quis accipit aliquā in sponsam: et moritur anteq̄z eaz carnalr cognoscat z postea alius eā carnaliter cognoscat: ideo tales mādabat de⁹ recedere de bello vt pz.d.20.c.ne dolens ō morte quā expectaret z incū bebat sibi anxietas illius facti pp non fuisse potitū delectabili qō expectabat in vxore sua: z hec tristitia laxabat corda bellātū vt nullo mō apti eēnt ad bellū z cōpellebant sic celeri⁹ in fugam.(Domū edifices z nō bites i ea.)Uel qz in bello morieris: vel qz ab hostib⁹ extra terrā tuam captiuus duceris: sicut cōtigit eis postea qñ trāslati sūt in assyrios: z deinde qñ tribus iuda ducta fuit in babyloné: qa domos pulchras reliquerūt hostib⁹ habitandas.(Plantes vineā z nō vindemies eā.)Multis illorū in captiuitatib⁹ z bellicis cladib⁹ sic accidit: z ponunt h̄ ista tria: qa pro magnis infortunijs hēbant: z iō nō ibāt isti ad bellū vt pz.d.20.c.(Bos tu⁹ imolet coram te).i.occidatur ab hostib⁹ ad comedendū imolari aliquādo signat occidere aīalia ad reuerentiā dei sicut accipit in oībus libris superioribus: aliqñ signat imolari.i.occidē solū: z sic ad quēcūqz vsuz aīalia occidātur imolari: et nō comedas ex eo z iste erat maior dolor: multa mala aliq patiunt in rebus suis: vel in psona sua permittentes illa qz pte q̄dā dāni pticipāt: q si nō participarēt nullo mō paterent: si eni bos isti⁹ coraz eo occideret: z vari ei famelico de carnib⁹ bouis lz tristaret: qa ꝺ precepti eius de boue suo aliqd scīi fuisset tñ nō totalr tristaret si nihil accepit de boue suo imolato coram eo tristat valde: z qz volūtas hui⁹ nō elegit a pncipio bouē imolari: z qa dāno facto nulla inde cōsequit vtilitatē aut delectationē. Et sic iura interdū ꝺsentiunt grauamina aliquoz̄: qa in hoc aliqua vtilitas erat ipsoz dānificatoz z sic habet instituta de statu psonaz in fine cū dō q̄ maior dānis. 20. pōt pmittere se venūdari: qz participando pciū alicui vtilitas est z nō pticipādo nulla vtilitas est.(Asinus tu⁹ rapiat in ꝺspectu tuo.)Per violentā depredationē magis enim dolet boues de rapina bonoz suoz que fit videntib⁹ ipsis q̄z de furto rerū suarū qō clandestine comittit: z rō qa in rapina sunt duo. s. dānū et perditiōe rei ablate: z cōtemptus ex iniuria possidētis: qa coram ipso fit in furto aūt solū dānū rei ablate est: qa nō cōtemnitur psona cū ipsa nō videte fiat.(Et nō fit q te adiuuet.)Ad maiorē dolorē: qa qñ hō hz aliquē adiutorē cōfidit se posse recuperare res: iō nō tātū tristat: cū aūt adiutorib⁹ caret desperatio eū valde cruciat.(Tradāt alteri pplo.)Iste de maximis doloribus vnus est q pzes videant filios suos venundari in exteras natiōes pp amorē z pietatē. affectio. n. pzis ad filiū inēnarrabilis est: diligit eni pz filiū tenerrime q̄si viscera sua: iō discessio eoz in ꝑpetuū oium maloz mestissima est etiā pp pietatem: cū eni fili⁹ sit q̄dā carnis particula de suba pzis abscissa qñ eū pati videt dolet sicut de seipso z forte affectuosi⁹ lz nō ita sensibiliter: qa filiū teneriorē videt.(Uidētib⁹ oculis tuis z deficienti b⁹.)In destructiōe bonoz possessoz̄ lz videam⁹ eā fieri nō deficiūt oculi nri: qa illa bona extra nos sūt: in pditiōe aūt filioz qa sūt viscera nra se non sustinent. (Et nō sit fortitudo i manu tua).s.ad eripiēdū eos de manu hostiū. (Fructū⁹ re tue).s.quos ꝑducit terra te nō laborāte sicut sūt herba z fructus multarū arborū. (Et oēs labores tuos).i.oēs fructus quos acgris per culturā: vel ea que in negociatiōib⁹ vel alias hēs.(Comedet pplus quē ignoras.)Quia assyrij z chaldei q captiuarūt israel z iudā erāt gētes ignote eis: z veniebāt de lōginquis terris.(Sis sem per calūniam sustinēs.)Supra expositū est.(Et stupēs ad terrorē eoz̄ que videbāt oculi tui.)Uidebāt enim occasiones terribiles i suis: z horribilitatē hostiū vt describit Jobel.2.c.ex qb⁹ reddebātur stupidi.i.q̄si nō potētes log nec sufficiētes tāta admirari.(Percutiat te dñs vlcere pessimo.)Sūt enim quedam vlcera causantia magnū dolorē.(In genib⁹.)Magn⁹ dolor est ibi i vlcerib⁹ pp vertibilitatē partiū cōiunctarū: nō autē est tant⁹ dolor in mēbris q̄ sūt otinua z recta vbi nō est nexio diuersoz.(Et in suris) sure sūt ptes crurū ex cora vsqz ad talos z vocant tibie.(A plāta pedis vsqz advertice tuū.)Nō refert ad vlcera qa illa solū ponunt in genib⁹ z suris: alie aūt ptes corpis pcuti debēt alia infirmitate z pz qz si totū corp⁹ repleri dēret frustra ponerēt in genib⁹ z suris: sed pōt satis bū dici q̄ itelligat repletio vlcerū nō solum in istis partib⁹ sed in toto corpe: sed ponunt iste partes qa forte in istis rari⁹ eueniūt vlcera.(Ducet te dñs z regē tuū quē cōstitues.)Licet cōtra volūtatē dei esset q cōstituerēt regē tamē sciebat eos facturos: iō pdicit qd euenturū sit eis cum rege suo. s. q ducētur in alias gētes: pz de osee rege israel q ductus fuit cum vndecim tribub⁹ in terram me-

In rapina duo sunt.

dozum per

dozū per salmanasar regē vt pz.4.re.17.ca.ꝛ Joachī rex iuda ductus fuit in babylonē cū viris nobiliozib⁹ ꝛ sapiētiozibus in omni arte in regno suo vt pz.4.re.24.ca. Et sedechias ꝓuatus oculis ductus fuit in babylonē vt hr̄.4.re.25.ca.(Et fuies ibi ois alienis ligno ꝛ lapidi.)Hoc nō dr̄ iperatiue:sed per modū ꝓphie:ga ꝓpē pctā sua dabaē eis in penā q̄ ducerēt in tales gētes a q̄bus cogerent adorare deos:iō hieremias misit quā dā epl̄am iudeis exūtib⁹ in captiuitate babylonis ne iduceret ex aliq̄ cā ad colēdum idola ꝛ est ista epl̄a.c.6.libri baruch.(Et eris ꝑdit⁹.)Hic ponit .tertiū.s.ꝓprie ꝓsone infamatio.(Et eris ꝑdit⁹).i.in nulla reputatiōe teneberis apud alias gētes.(In ꝓuerbiū ꝛ in fabulā).i.q̄ oēs gētes loquent de te dicentes quo mō deus cōtriuerit te:ꝓuerbiū dr̄ moralis instructio ꝛ notabilis:sicut dicim⁹ ꝓuerbia salomonis.i.quedā ꝓpōnes vere ꝛ notabiles de directiōe vite humane:ꝛ dr̄ntur ꝓuerbia q̄si ꝓcul a vbo.i.q̄ nō sunt sicut vba que cōiter logmur q̄ paucā doctrinā pariunt:ista aūt doctrine moralis plena sūt:fabula dr̄ argumētū de rebus q̄ nō sunt vē nec verisiles:ꝫ tñ pulchrā hñt cōnerionē ita q̄ si eē possent sic eēnt vt fabule poetarum:hic aūt nō accipiē sic:ꝫ fabula dr̄ hystoria rei geste que cōiter narraē: ideo a fando fabula dicie ꝛ vtrūq; accidit q̄si alicui magne ꝓsone:vel vni genti magna calamitas otigit.s.q̄ illa calamitas apud multos cōtinue narraē ꝛ sic vocaē fabula:accipiunē etiā ex illa re gesta aliq̄ documēta moralia vlia:ꝛ illa ꝓuerbia oñr que multū dr̄unt a narratiōe.(Sementē multam iacies ꝛ modicū ogregabis.)Hoc etiā maledictionē ꝓpli notat:q̄ ista ꝓpē pcta infligunē:maxime iudeis q̄bus si in mandatis dei ambularent bona terre ꝓmittebanē ꝑ esai.ꝓmo.c.(Quia locuste de uorabūt oia.(Ista plaga minor est q̄ hostilis destructio ideo cōiter p̄cedebat bella ꝫ hic postponaē:vt ꝓbauim⁹ Leui.26.c. de hoc Jobel ꝓmo.c.(Q̄n vastabie vermib⁹.)Uermes vinearū sunt parui ex aeris intēperie gīiati q̄ foliis ꝓpaginū inuoluti ea totalr̄ deiccant ꝛ ꝛsumūt:iō eruce q̄si vrūce vocanē:q̄ tot tam vinee vi redinē exurūt:bzucus etiā vineas ꝛsumit vniuersa comedēs ꝛ deuastans.(Oliuas hēbis in oib⁹ terminis tuis.) In terra ꝓmissionis oliue multū abūdant in tantū q̄ dicebanē vngē pedes in oleo ꝛ hr̄ maxie in tribu aser vt pz.j.33.c.(Quia defluēt ꝛ peribūt.)Ante maturitatis aduētu tpis intēperie de arbozib⁹ fluēt(filios gīiabis ꝛ nō frueris eis).i.nō delectaberis in cōicatione cū illis:q̄ ducenē captiui i ꝛras hostiles vt amplius nō videas eos.frui nō accipiē hic totalr̄ ꝓprie:q̄ est ad res que ꝓpē se vltimate amanē:ꝛ sic res sūt res q̄b⁹ fruimur.s. pz filius ꝛ spūs scūs.alijs aūt rebus nō dēm⁹ frui:vt ponit Augustin⁹ ꝛ hr̄ ꝓmo ſnjarū per magr̄m distictiōe ꝓria.tamē scōm modū loquēdi phozū qui post vitā mozalē cōicatione nr̄am ad deū nō credebāt.fruitio alr̄ ponit:ga oia illa fruibilia oñr quecūq; ꝓpter aliud nō appetunt:vt actu virtutis:ꝛ ipsa vtute fruimur ꝛ amicis ꝛ simlib⁹ ꝛ distiguūt isti fruibilia ꝛtra vtilia:sunt aūt vtilia q̄ ad aliud totaliē ordināt vt diuitias ꝛ q̄daz alia bona scōm modū vulgarē oibus reb⁹ frui possum⁹:ga inordinat⁹ hō in q̄cunq; re finē sibi pstituere pōt:iō aliqui corpalib⁹ delitijs fruunt:ga eas ꝓpē se accipiūt ꝛ sic dicebat thamar vide qd mihi dabis vt fruaris cōcubitu meo:alij aūt pecunijs ꝛ isti inordinatissime agūt:ga nulla res min⁹ bz de rōne finis q̄s pecunie:q̄ scōm suam nām sunt medium cōicandi vt pz.5. ethi.ideo vtiles sunt:filijs aūt ga amor eozū ꝓpter nihil aliud est ꝛ ponit in gīie honestozū sicut amor parentū:amicozū:patrie:ꝛ virtutis etiā scōm positionē phozū:tñ scōm veritatem oia ista amori dei subordiari debēt:ideo magis vtilia q̄s frui bilia sunt scriptura tamē sacra aliq̄n loquitur modo vulgari. (Rubigo cōsumet).Rubigo aeris intemperie causaē in fructib⁹ et frugib⁹ vt vmib⁹ iterius corrodāt:ꝛ marcētes ante ōbitū tēpus deficiāt.(Aduena qui tecū.)Hic ponit q̄rtū.s.ab inferiozibus suis ꝛ seruis facta humiliatio.(Aduena q tecū versaē.)Aduene.i.gentiles cōuersi ad iudaismū vt cōiter paupes erant:q̄ inter filioz israel hereditatē nō accipiebāt:ꝛ ga in terra sua hereditates suas imobiles reliq̄rant:cū ergo isti ditarenē ꝛ dñarenē iudeis magna calamitas erat eis.Erat enim valde repugnās intētioni hebreozū:ga aduene de gētilitate cōuersi inter eos exaltarenē:ꝛ eēnt honoratiores hebreis.nā hebrei valde erāt inuidi:ꝛ in alterutrū inuidebāt quātomagis quantū ad illos qui erant de alienigenis:ꝛ nō hēbant ꝛtra eos viscera charitatis ꝫ de⁹ sepe ad hoc admoneret:vt diligerēt eos ꝛ nō cōtristarēt eos vt pz exo.22.c.et.s.11.deus tñ vt aliq̄lr̄ concederet locū duriciei iudeozū:ga in illo statu legis ꝑfecte omnia vitia eozū corrigere nolebat:nec opozebat fecit vt nō gauderent eisdē priuilegijs cōuersi de gētilitate qui vocanē aduene ꝛ filij cōuersozū:quib⁹ gaudebant iudei a ꝓgenie iacob descendentes.nā inter iudeos erat annus septim⁹ quilibet ann⁹ remissionis.s.q̄ si aliqs debebat aliqd alteri:ꝛ accedebat ad annum illum nō soluebat:sed remittebaē debitum ipso iure:ꝛ dato q̄ creditor vellet repetere debitorē ꝺueniendo eū in iudicio non dabaē ei actio:ga erat exceptio ex lege remittēte debitū vt pz s.15.c.cū dr̄ septimo anno facies remissionē que ꝫ ritu celebrabiē:cui debeē aliqd ab amico aut ꝓximo vel fratre repetē nō poterit: etiā in isto anno ille q erat fu⁹ de hebreis liberabaē a suitute vt pz in eodē.c.cū dr̄ cū fuerit tibi vendit⁹ frater tu⁹ hebre⁹ aut hebrea ser annis seruiet tibi ꝛ in septimo āno dimittes eū liberū:ꝛ si forte ex aliq̄ cā vt pote ga hēbat fu⁹ vxorem quā dederat ei dñs ꝛ filios suscepat nolebat exire donec educeret secū vxorē et filios:manebat vsq; ad annū iubileū q fiebat de.50.in.50.annis de quo exo.21.ꝛ Leui.25.et.s.15.ca.ꝛ tūc exibat liber cū vxore ꝛ filijs suis vt pz Leui.25.¶ Item si aliqs vendidisset alicui aliquā possionē nō manebat illa vēdita in eternū:sed in āno iubilei redibat q̄libet possessio ad eū q possederat vel ad heredes ei⁹:de hoc Leui.25.c.de his nō fuit baē aliqd ad aduenas q sunt gētiles nati ꝛ postea conuersi ad iudaismū:vel nati de cōuersis.¶Primus nāq; de remissione debitozū nō hēbat locū ad aduenas vt pz.s.15.ca.cū dicit cui aliqd debeē ab amico ꝛ ꝓximo ꝛ fratre suo repetē nō poterit: q̄ ānn⁹ remissionis est ab aduena ꝛ pegrino repetē poteris:ci uē aūt repetēdi licētiā nō hēbis.¶De scōo q̄ erat liberatio a a suitute in āno septio aut in āno iubilei:satis pz q̄ nō extēdatur ad iudeos cōuersos de gētilitate.nā.s.15.c.et exo.21.vbi ponit lex de remissiōe fuoz in septimo dr̄ hoc tenere q̄si vendebaē aliqs iudeus q erat fraē.i.q erat de gīie hebreozū ꝛ per hoc vocabaē fraē cuiuslibet alteri⁹ hebrei:de aduenis q̄ nō itel ligebaē.¶Item q̄ leui.25.c.dr̄ q̄ de aduenis hēbāt eē fui ī perpetuū q nō liberarenē lege iubilei:vel aliq̄ alia ꝺditione.s. fu⁹ ꝛ ancilla sint vobis de natiōib⁹ q̄ in circuitu vr̄ō sūt:ꝛ de aduenis q peregrinanē apud vos:vel q ex his nati fuerint in terra vr̄a boues hēbitis in suos ꝛ hereditario iure transmittetis ad posteros atq; possidebitis in eternū:de.3.s.de liberatiōe possessionū vēditaꝝ in iubileo nō ptinebat quippiā ad aduenas: q̄ leui.25.c.vbi daē lex de liberatiōe ista possionum ponit in ꝓncipio legis si attēnuat⁹ fraē tu⁹ vēdiderit possessiūcula suaz. frēs aūt soli hebrei inter se vocanē:ergo ad solos eos lex hec extēdi dz:ex his aūt oziebanē quedā inuidie inter iudeos a ꝓgenie ꝛ iudeos cōuersos ex gētilitate.nā iudei a progenie hñt exosos aduenas:ꝛ aduene q̄si aliquos hebreos in suos accipiebāt eos valde premebāt vt pz Leui.25.c.vbi hortaē de⁹ q̄si aligs de iudeis ex gīie fuerit venditus alicui de aduenis:q̄ alij de cognatiōe ei⁹ laborēt eū liberare ne illa affligat eū in cōspectu isr̄itarū: cū ergo ualescebant aduene apud iudeos ita vt dñarenē eoz vel saltē eēnt magis honorati ꝓpē diuitias ꝛ potentiā valde desecabanē iudei ex ꝓgenie cozdib⁹ suis velut si hostili subderenē suituti:infligit igit de⁹ boc eis pro maledictiōe vt cū mali fuerint icuruenē ipsi ꝛ exaltenē aduene eorū.(Ipse fenerabiē tibi).i.accōmodabit tibi:q̄ ipse abūdabit. (Et tu nō fenerabis ei).i.nō potis fenerari ei:ga paup eris.

¶Accipi pōt fenerari hic dupliciē.¶Uno modo pro mutuare simplr̄.¶Alio modo pro fenerari siue mutuare ad vsuram. ¶Accipiēdo ꝓmo mō tu efficieris pauper ita q̄ egeas vt ali⁹ tibi accōmodet ꝛ nō poteris cuiq̄ cōmodare:ꝛ aduena efficietur diues ita q̄ posset cōmodare tibi babēdo multas pecunias si voluerit ꝛ nō indigebit vt tu ei accōmodes:ꝛ tūc est dupliciē maledictio.ꝓmo q̄ israelite depaupanē ita q̄ nihil possideāt ꝛ egeāt vt alij eis mutuēt q̄ est directe infortuniū.scōo idirecte maledicunē:ga efficiunē diuites aduene ꝛ per hoc sūt maiores iudeis q̄ rursus erat magna afflictio iudeis ꝛ iste modus loq̄ndi fuaē.s.15.c.s.feneraberis gentib⁹ multis ꝛ a nulla earū fenus recipies.i.si tu facis ea q̄ mandanē de⁹ habit tibi pecunias multas:ita q̄ possis multis gentib⁹ mutuū dare ꝛ non egeas vt aliq̄ eaꝝ tibi fen⁹ tribuat mutuādo.¶Alio modo potest accipi fenerari.i.dare ad vsurā ꝛ sic etiā accipi pōt cōueniēter hic:ga ꝫ iudei nō possent iter se dare ad vsurā vt pz Leui. 25.et.23.c.poterāt tamē iudei dare ad vsurā alienis:ꝛ vocantur alieni oēs qui nō sunt frēs cū dicat lra.s.23.c.nō feneraberis fratri tuo ad vsurā pecuniā:nec fruges nec quālibet aliā rem sed alieno:fratri tuo aūt absq; vsura id quo indiget cōmodabis:sed fratres solū vocanē iudei ex genere iter se:ergo poterat dari ad vsurā eis que nō erāt iudei a linea iacob descen-

£ † ꝓpzie ꝓsone īfamatio. † † D Quid sit frui ꝛ q̄b⁹ fruendū est. ꝓcuie nihil de rōne finis hñt. † E † Ab inferiozibus suis ac suis facta būiliatio

Multa ꝓuilegia dabāē iudeis ex gīie que nō dabanē cōuersis.

Ꝺ

Qō. 6. A Fenerari quot mōis accipitur.

dētes .añs pz qz.ō.15.c.oz cū vendit⁹ fuerit tibi frater tu⁹ q est hebr⁹ aut hebrea: ꝛ sic pz Leui.25.c. vbi manifeste ꝺoli frēs sūt iudei ꝺescēdētes ex gīe iacob. cōuersi aūt nō vocant frēs g̃ po terant eis ꝺare ad vsurā alij iudei sicut ꝺabant gētilib⁹ manēt ib⁹ in gētilitate: ꝛ sicut iudei ꝺabāt licite iudeis ad vsurā ita ꝛ ꝺuersi poterāt ꝺare ad vsurā iudeis ō qb⁹ ꝺicit⁹.ō.23.c. ponē do fundamēta hoz̄ ꝛ ibi vide: ꝛ scōm istū modū est sensus ad uene q mozāt iter vos efficient diuites: ꝛ vos efficiemini pau peres ꝛ sic. (Nō poteritis vos fenerari eis). i. ꝺare ad vsuram l; vobis per legē cōcessum fit: ipsi aūt poterunt vobis ꝺare ad vsurā: q a diuites erūt ꝛ cogemini vos ab eis sub vsuris accipere: ꝛ sic subijciemini ptāti eoz̄. (Ipe erit in caput et tu in cau dā.) Ita q nō solū aduene superēt eos in diuitijs: sed etiā in ho noꝛib⁹ ꝛ ꝺignitatib⁹: sed hoc magis abominabile erat: q a alie nigene ñ ꝺērent assumi i p̄ncipes vel rectoꝛes vt ꝺicit⁹.ō.23. ca. In hoc eni ꝺīa erat: q a qdam alienigene erāt q nō p̄hibebant exp̄sse hēre p̄ncipat⁹ ꝛ ꝺignitates in ecclesia hebꝛeoz̄ ideſt in pp̄lo eoz q vocat ecclesia l; eis nō ꝺarent: q a quicūq; eēt cōuersus nouiter ad fidē nō erat ꝺispositus vt esset adhuc p̄elat⁹. q a erat suspect⁹ ꝺe instabilitate ꝛ ꝺe alīq⁹ alijs ipse q̄ mādabat apl̄s p̄ma ad thimo.3.c. q pz ep̄m nō esse neophitū ideſt nouiter cōuersuz. Alīq erāt cōuersi q expresse excludebā tur ab introitu. ꝛ istud ꝺupl̄r: q a qdā excludebant in eternum: alij aūt ad temp⁹. In eternū excludebāt ꝺue gētes. ſ. amonite ꝛ moabite q in eternū nō intrabāt in eccliaz ꝺei vt pz.ō.23.c. cui⁹ cāe ibi explicant in l̄ra: alie gentes erant que excludebant ad tēpus. ſ. egyptij ꝛ idumei: q a cōuersi ex eis in.3. gīatione i trabāt eccliam ꝺei vt pz.ō.23.c. ante vero nō itrabant. (Et ve niēt sup te oēs maledictiones iste). i. sup te ꝺlumabunt oēs iste maledictiōes ꝛ plures alie q̄ nō sūt hic scripte: ꝺn̄r venire sup te. i. sup caput tuū: q a sup te oēs grauabunt. (Et p̄sequētes ap p̄hendēt te.) Dic fit metaphoꝛa ꝺe istis maledictiōib⁹ fingen ꝺo q̄s ipse sint qdam hostes: qui eni hostes sūt p̄sequunt eos q sunt hostes sui ingrentes eos vt occidāt: ꝛ cū sciuerint q sunt p̄sequunt eos ꝺonec tradiderint in man⁹ hostium. i. in manus suas q sunt hostes qō est app̄hēdere eos: ita est in maledictio nib⁹ hois quas hic ponit: q a si iudei nō complerent mādata ve niebāt super eos iste maledictiones: ꝛ anteq̄ venirēt ꝺicebāt p̄sequi eos in qb⁹ manere ꝺebebāt tanq̄ currētes post illos: ꝛ ad vltimū app̄hēdebāt eos tenētes eos: sicut qui velociter currendo aliquē attingit ꝛ fortiter ꝺetinet. (Donec intereas). i. iste maledictiōes veniēt sup te ꝛ nō ꝺimittēt te ꝺonec itereas ideſt ꝺonec moꝛiaris: nisi forte tu pctm̄ reliq̄ris q a tūc ipse ꝺi mittēt te. (Quia nō fuasti mādata eius.) Mozalia ꝛ iudicialia. (Et cerimonias). i. p̄cepta cerimonialia. (Et erūt in te signa). i. aliq̄ mala que comp̄obēt te malū egisse cōtra ꝺeū. (Et p̄digia) ideſt aliq̄ maioꝛa ꝛ boꝛribilia mala. Et signāt adhuc in futuruz maioꝛa mala euētura foꝛe. (Et in semie tuo vsq; in sempiternū) ideſt ī magno tēpoꝛe: q a sempiternū ꝛ eternū nō significāt sem per tēpoꝛis indeficiētiam: sed aliq̄n modicū tempus circa.50. annos vt pz.ō.15.c. vbi ꝺicit ꝺe iubileo. Et sic fuit captiuitas babylonica sempiterna l; solum.70. annis ꝺurauerit: p̄t tamē accipi hic sempiternū p̄p̄rie ꝛ tūc nō extēdit simpl̄r ad omnia pctā iudeoz̄: q a nō steterūt p̄o quolibet eoz̄ in sempiternuz sub signis ꝛ p̄digijs: sed solū cōuenit hoc ꝺuob⁹ pctis. ſ. pctō q̄ fecerūt vndeciz tribus: p̄o quo vsq; hoc ꝺetinent in terra me ꝺoꝛum intra caspios mōtes: ꝛ manebūt nunq̄ rediture in iu ꝺeam ad habitādum: ꝛ peccato tribus iude p̄o quo cū lenitis suis a ratiōis in eternū captiuata est: sed potest itelligi sempi ternū extēdendo ad omne peccatū cōditionaliter ficut textus vult scilz q p̄o quolibet peccato ꝺaret punitio sempiterna vt cōuerterent ad ꝺeum in toto coꝛde suo: ꝛ q a in omnib⁹ alijs pe nis p̄o peccatis p̄rioꝛib⁹ cōuertebātur ad ꝺeū ꝺurabāt pene tē poraliter. nūc autē q̄n indurati sūt perpetuo sic manebūt. (In gaudio coꝛdis tui ꝛ letitia). i. quia noluisti seruire ꝺeo tuo ꝺū babebas gaudiū ꝛ letitiā in abūdantia omniū rerū. (In gau ꝺio ꝛ letitia p̄pter omniū rerū abūdātiā). i. ꝺebuisset populus hebꝛaicus valde seruire ꝺeo in letitia ꝛ exultatiōe: ꝛ hoc p̄pter rerū omniū abūdantiā. i. q a hoies oīa ad abūdantiā ꝛ volūta tem tuā: nihil eni tibi ꝺeest vt bonoꝛum cumulo vndiq; suffici ens es: q̄ ad magnā gratitudinē hoies inclinare ꝺeberēt: si eniz aliquis magna paupertate ꝛ aduersitate ꝺeseꝛat ꝺeum cōuer sus ad idola aliquo modo bonū fit: siue nō ita malū ficut si ista omnia habēs ꝺuerteret ad idolatriā: iudei tamē omnia ista ha bētes cōuertebātur ad idola ergo merebātur magnā penam ꝛ subiūgitur. ſ. (Seruies inimico tuo.) Etiam si nolis imo nolen do: q a nullus lībenter hostib⁹ subijcit. (Quez imittet ꝺomin⁹.) Iste pene ifligunt a ꝺeo ꝺueniētes sceleribus tuis. ſ. vt qui nō vult bonus esse in gaudio fit malus in tristitia: ꝛ sic ꝺe ceteris oppositis que ponūtur in littera. ſ. in paupertate ꝛ abundantia rerū. (Seruies inimico tuo in fame ꝛ siti). i. cum fame. ita q nō solum sufficiet tibi q fame ꝛ siti vsq; ad interitū cruciēris: sed etiā q seruias hostib⁹ in qua seruitute hoies pati solēt ista ma la ꝛ plura alia. (Et oīa penuria). i. siue quātū ad cibum vel po tum: vestitū. ꝛ omnē humanā ꝺesolationē. (Adducet ꝺns super te gentē ꝺe lōginquo.) Dic ponitur. 5. ſ. hostilis obsessio in qua hoibus malozū extrema aduenīūt. ſ. moꝛs ꝛ ꝺiuersa genera ter ribiliū ficut seguntinis in ciuitate que seguntū ꝺicit in terra by spanoz̄ accidit q obsessiōe p̄mēte ne fidē rōnis infringerēt ꝺe amicitia ꝺata se oēs cum rebus suis flāmis iniecerūt vt ꝺe ploꝛat Augus. 3. ꝺe ciui. ꝺei. c. 20. (De extremis terre finib⁹). ſ. Assyrios p̄mo: ꝺeinde chaldeos ꝺe babylone ꝛ sunt gētes iste satis remote a terra p̄omissiōis: sūt enim scōm lōgitudinem magis oriētales: ꝛ scōm latitudinē sunt ꝺeclinātes ad septem trionē. (In simlitudinē agle volantis). i. q iste gētes ita veloci ter venēt cōtra israel q eis resisti non poterat: sicut agle cuz impetu volāti. (Cui⁹ linguā intelligere nō possis.) Quia multū ꝺifferūt idiomata israelitarū ab idiomatib⁹ assyrioꝛum ꝛ chal ꝺeoz̄: ꝛ hoc ad malozū cumulū est: q a hostes nō possent cōdo lere eis patiētibus cū verba ꝺoloꝛē indicātia itelligere nō va lerēt: nec possent cū eis aliq̄s facere cōpactiōes: aliqui tñ erant inter iudeos q linguas istas itelligebāt: sz pauci vt pz. 4. re. 18. ca. vbi legati regis assyrioz̄ locuti sunt hebꝛaice ad p̄positos ezechie regis: ꝛ isti rogabunt illos vt loquerent syriace: q a be ne itelligebāt linguā ne totus pp̄s itelligeret. (Gentē p̄cipissi mā). i. cū indignatione ꝛ iniurijs loquētē: accipit etiam p̄roca cissima. i. valde abūdās in verbis. (Que nō ꝺeferat seni). i. re uereat ei p̄opter etatē ꝛ sapiaz. (Nec miſereat paruuli.) P̄o pter ꝺefectū virū ꝛ etatis: sed oēs ꝺestruat ꝛ capiat sine ꝺīa etatis ꝛ sexus. (Et ꝺeuoꝛet fructū iumētoz̄ tuoz̄). i. filioꝝ equo rum asinoz̄ ꝛ camelop quoꝝ ꝺeuoꝛabit nō illos comedēdo sz in oꝛe gladij ꝺestruendo vel tibi rapiēdo illos ad vsum suum. (Donec intereas.) Fame nō bñs alimēta. (Et nō relinquūt tibi triticū.) Ista omnia fiunt in obsedione: q a oīa q̄ extra sunt hos tes ꝺemolīunt ꝺonec eos qui intra muros sunt fame affectos in captiuitatē recipiāt. (Donec te ꝺisperdat in cunctis vrbib⁹ tuis). i. ꝺonec faciat te fame ꝛ ꝺesperatiōe pire exñtem itra vr bes tuas. (Et ꝺestruent muri tui.) Hoc est qō segtur ad conti nuam ꝛ lōgā obsedionē. ſ. q p̄ per quotidianos hostiū impulsus ad vltimū muri coꝛruāt. (Firmi atq; sublimes.) Ista ꝺuo per tinēt ad bonitatē muroz̄ q firmi sint. ſ. bene grossi ꝛ ꝺe mate ria soꝛti vt lapidibus sectis vel later e bitumine lito. ¶ Scōm q sint sublimes. i. alti ne facilit hostes supra ascendere valeāt. (In quibus bēbatis fiduciaz in oī terra.) Et hoc erat quedam cā ꝺestructionis eoz̄: q a magis aditoꝛio hūano q̄ ꝺiuino ni tebant. (Et comedes fructū vteri tui). i. filios tuos p̄ famis an gustia sicut factū fuit tēpoꝛe Joza regis vt pz.4.re.6.ca. q a ꝺue mulieres comederūt filiū vnius: ꝛ fuit ꝺe hoc q̄stio coza rege. sic etiā narrat cōtigisse ioseph̄us in obsedione hierlm per ro manos in qua ipse captus fuit et roma aꝺꝺuct⁹ vt hr̄ in libꝛo eiusdē ꝺe iudaico bello: ꝛ hoc oīum boꝛribiliū boꝛribili⁹ est: sed ad oīum malozū cōsumationē ista eueniebāt ꝛ oz̄ hoc tā ad pa trē q̄ ad matrē: q a filius est fruct⁹ vteri matris: q a in eo forma tur ꝛ partē subē spermatice matris suscipit ꝛ oz̄ ꝺe vtero p̄ris: q a p̄ncipalis poꝛtio seminis ꝺe lūbis p̄ris effluit omnia autē interioza vterus vocant: ideo filius nat⁹ ꝺe lumbis patris ꝺe vtero eius nasci oz̄. (Et vastitate). i. angustie magnitudine. va stitas eni signare p̄t multa: vno mō vastitas. i. angustie ma gnitudo ꝛ hoc mō accipit hic: q a in maxima angustiarū essent isti miseri iudei cū cogerent auide māducare carnes filioꝝ suoꝝ: ī quo lz ab vtroq; infelices sint ifeliciozes tñ eos arbitroꝛ in eo q̄ agunt q̄s in eo q̄ patiunt: famem patiunt filios ꝺeuo rāt: famē. n. ꝛ alia foꝛtune aꝺuersantia perpeti ꝺoloꝛosum qui ꝺē sed virile est: filios aūt oꝛe nepbādo māducare viscera nr̄a iterato in viscera regerētes oīum turpissimum atq; infandissi mū: ifelix eni q quacūq; fame adigēte ad erecrādos cibos oza vertit. melius est eni foꝛtiter moꝛi q̄s infelicib⁹ epulis macula re: q a vt ait arist. 3. ethi. ad quedā aūt foꝛtassis nō est cogi: sed magis moꝛi patiētē ouriſſima. Alio mō vastitas accipit p̄o so litudine hoc mō nō p̄t hic accipi. 3. modo accipit vastitas p ꝺestructione ꝛ hoc mō oz̄ a vastādo: ꝛ sic etiā p̄t sumi in p̄o posito. (Nō ꝺelicat⁹.) Et carnis tenerituꝺine. (Et luxurios⁹us.)

Ideſt

Duo ad murozuz bonitatē attinētia

Filij⁹ est fructus vteri ma tris.

Uastitas multa si gnificat.

Meli⁹ ē foꝛtiter moꝛi q̄s ifelicib⁹ epul⁹ ma culari.

Idest valde fruēs cibis delectabilibus: nec accipiē luxuriosus solū pro eo qui actū venereū valde exercet: sed pro quocūq; q in accipiēdo delectabilia cibi ⁊ potus vel actuū venereox valde excedit. hic aūt solū accipit luxuriosum pro excedēte in delectatiōib⁹ gustus: ⁊ hoc ponit ad maiorē mali expssionē: qa comedē carnes filioz cuilibz hoi inēnarrabilr horribile ē: ꝫ magis
† eis q cibis delicatissimis fluebāt. (Et vxori q̄ cubat i sinu suo) Idest iter brachia sua: spaciū otētū inter brachia circūplexa sinus dr. (Ne det eis de carnib⁹ filioz suozū q̄s comedet). Quia
† eas sibi totas refuare volet fame valida purgēte. (Quia vastauerūt te inimici intra portas tuas). i. fecerūt q; tu obsessus intra
† portas ciuitatis tue nihil hr es ad corpis alimēta. (Tenera mu
† lier.) Ex nāli carnis dispōne. (Et delicata.) Propt dissuetudinē laborū: qa etiā si carnes nāliter vure sint: alicui si tm totaliē se ocio tradit mollicies in eo inducit maxime si cibos teneros sumat: qa ptes tenere cibatiue adherētes cuti eā tenerā faciunt nisi p laborē excitato caloze euaporent ⁊ deficiāt: ⁊ tūc manebūt partes solide carnis: iō dicit pbs. 2. ethi. q; opz multū cibū
† sumē ⁊ multos labores sustinere ad cāndū robur corpis. (Que sup terrā ingredi nō valebat). s. ambulādo sup terrā nudā: sed
† semp erat in tapetib⁹ ⁊ alijs mollib⁹ stramētis. (Nec pedis vestigiū figere). i. inniti sup pedes: qa in cōpressiōe carnis tā tenere voloz cātur sicut cum aligs mittit sup carnē tumētē vel vul
† neratā. (Et illuuie secūdinaz). i. tantū fames coartabit q; mulieres delicatissime comedēt filios suos nouit natos ⁊ sanguinē fedissimū in q̄ fet⁹ nascit inuolut⁹: ⁊ qa viri earū ⁊ alij pping
† astantes partui rapiēt ista ad comedēdū ipa inuidebit eis. (Illuuies. Illuuies.) Dr imundicia fluens ⁊ solū cōpetit reb⁹ valde būidis sicut sūt secūdine: ⁊ dr secūdine q̄dā pellicule de sanguine coagulato in qb⁹ fetus in matrice latebat: de qb⁹ cibatur dū i matrice est ⁊ dr secūdine q̄si secūdine: qa in eis fetus inuoluit et in ēritu de vtero rūpit. (Que egredient ō medio feminū ei⁹.) Idest de vase genitali mulieb⁹: semē idē est qō femur ⁊ est ps
† vltia cruris vbi crus ventris cōiungit. (Comedēt eos clam). i. occulte ne alia rapiāt carnes illas ad comedēdum: qa vir inui
† det vxore ne comedat ⁊ vxor viro vt. ē. patuit. (Propt rerum oītz penuriā.) Hoc dr mitat ly comedēt. s. q; deficiētib⁹ oīb⁹ alimētis cōuertebant ad comedēdū carnes filioz ⁊ nō determinat ly clam: qa tūc esset sensus q; pp hoc comedebāt in abscōdito: qa nō bēbāt alios cibos sed hoc nihil ad ppositum. (Omnia vba legis q̄ scripta sunt in hoc volumīe). i. i deuteronomio.

Qō.7 A

An iudi obligabāt solū ad precepta hui⁹ libri vel ēt ad precepta aliorum .4. librozuz moysi.

¶ Quia nō obligabant iudei ad faciēdū alia q̄z sūt in hoc volumine ꝫ oēs quicz libri moysi lex vocent: ⁊ ibi sint multa q̄ non sunt in hoc libro tm solū que in libro isto sunt obligāt: qz q̄ dr in alijs libris aut sunt hystorialia vt in toto genesi ⁊ ista nō sūt preceptiua: sed rei geste enūciatiua sub assertiōe: ideo nihil de genesi repetit in isto libro cū totus sit hystoricus sic sunt multa in exodo: in leuitico autē pauca: in libro numeroz multa q̄re non replicant. Aut sunt preceptiua ⁊ tūc ista precepta aut sūt ad semp aut ad sel. si ad semel nō replicāt hic ꝫ iā scā sūt vt multa q̄ mādant in exodo de factiōe tabernaculi ⁊ ptinentiū ad illud qz il la moyses semel iam fecerat: nec erat vltra necessarium tale preceptum: qa nullū actū dirigere debebat. ¶ Si aūt preceptū esset ad semel ⁊ tm nōdum erat adipletū: replicabat sicut preceptū de separatiōe ciuitatū pro fugitiuis de qbus Nu. 35. c. ⁊ replicatur hic. 5. c. et. 19. Si aūt precepta erant ad semp aut dirigebant ad oēs de ppō aut ad aliq̄ genera psonaz spāliū: si autē spālia iura essent nō replicant sicut in leuitico multa dr de cerimonijs sacrificiozū: ⁊ de ritu purgationū immūdoz̄ū que qa ptinebant ad solos sacerdotes nō replicant hic. si autē ptineant ad pplares omnia replicant vt ponebant in alijs libris: vel itelligunt in aliquib⁹ que hic scribunt. Et ꝫ veritas huius qa si respiciant oīa moralia iudicialia aut cerimonialia que ptinēt ad pplm ⁊ reperiunt in exodo leuitico ⁊ numero plene inueniētur hic ⁊ multa super addita ⁊ sic nullus iude⁹ obligabatur ad alia q̄z ad ea que hic scripta sunt: ideo mandabat. ē. 17. ca. q; rex hēret deuteronomiū in domo sua: vt in hoc instrueret in tota lege nec mādat ibi de aliquo alio libro. Aliqua erāt alia precepta que erant ad totum populū ⁊ durauerūt multo tēpore: tamē qz id qō dirigebant nō erat perpetuū nō durabāt precepta in perpetuū: nec replicāt hic sicut precepta de mānā. s. quā tuz glibet colligeret ⁊ qua die colligeret ⁊ sic de ceteris que babent exo. 16. c. qa mānā nō erat semper duraturū. ¶ Et si arguas quare nō replicat moyses ista mandata de obseruationib⁹ circa mānā: qz licet nō eēt semper duraturū: tamen tpe quo moyses ista vba libri hui⁹ dixit durabat ⁊ postea aliquot diebus durauit. nā ista dixit moyses āno. 40. exitus de egypto mē se vndecimo in pncipio. durauit aūt toto ipso anno ⁊ in pncipio sequentis anni: q erat annus. 41. ⁊ hoc vsq; ad. 15. diē mē sis primi in quo fecerūt pascha: ⁊ tunc comederūt de panibus terre illius: ⁊ cessauit mānā vt pz iosue. 5. c. nec venit vltra fuit igit post mortem moysi duratio man quasi duobus mensib⁹ ⁊ dimidio. ¶ Rndet q; moyses nō replicuit legē de obseruatio nis mō circa mānā p pt duo. ¶ Primo qa ly nō cessaret tunc mānā tm sciebat moyses q; imediate cessaturū eēt. nā solū dabatur mānā ad supplendā indigentiā panis q nō poterat hēri in deserto: sed cōfestim intraturi erant in terrā chanaā vltra ior danē in qua hērēt panes ad comedēdū: qz erāt nūc in vltima mansiōe circa iordanē: q̄ pro taz pauco tpe nō oportebat replicari legē illam. ¶ Scōa cā erat qa ista obseruatio de mō se hn di circa mānā ita erat assueta ꝓpt eē quotidianū q; nō indigebat replicatiōe: aut ex hortatiōe: de alijs aūt pceptis nō erat sic: qa in decto rara precepta obseruabant ⁊ sic per dissuetudines in obliuionē abiebant: iō nece erat ea repeti vt rursus memorie firmarent: pz añs. ē. 12. c. cū dicit nō facietis ibi. i. in terra promissionis qō nos hodie hic facim⁹ singuli qō sibi rectū videt: nec. n. vsq; in psens tēp⁹ venistis ad regem ⁊ possessiones quā dns deus dat⁹ est vobis. ¶ Tenendū igit q; in hoc libro de preceptis aliozum librozū solū replicant ea que mīsura erāt post transitū in terrā chanaā: que autē ia finitū vsum habebāt aut ppe erat eozū abolitio nō repetebant: qz esset inutilis cōfirmatio. Alio mō exponi posset ista lra. s. q; deus induceret plagas bas nisi obseruarēt vba voluminis hui⁹. s. Deut. ⁊ non fit hic mētio de aliquo alio: nō qdē q; nō sint obligati obseruare ea q̄ in alijs libris cōtinent ꝫ rarissima sunt in alijs libris precepta q̄ hic nō ponant scōm modū distinguendi quē ante fecimus: si tm aliq̄ sint illa obseruari nece est. ¶ Et si dicas qūo ergo punief ille q peccauerit in alijs preceptis positis in alijs libris ⁊ nō repetitis hic. Dicet forte aligs q; punief penis hic otētis. ¶ Rnr q; quātū est ex forma verboz̄ū nō poterat puniri peccans in alijs hic nō scriptis p penas hic spāliter cōtentas: quia hic dr q; iste maledictiōes venient sup eos q non custodierint verba legis hui⁹ q̄ scripta sunt in hoc volumine: q nō artabant in alijs q̄ nō erāt hic scripta: qz nō erat iposita pro eis talis pena. ¶ Dom q; deus q cognoscit aios peccantiuz ⁊ quantitates pctoz̄ū dat vt vult penas pro peccatis iuxta exigentiā demeritoz etiā si illas penas numq̄z in lege scripserit: vel in aliquo fedele confirmauerit: poterat q̄ punire peccātes ō precepta que non sūt hic scripta penis q̄ hic scripte sūt: qz aliq̄ de nō scriptis erāt ita grauia sic pctā in hoc libro scripta: sic pz de vitijs carnis ne phādissimis q̄ ponunt leui. 18. et. 20. ⁊ de multis alijs in eodē loco: ꝫ adhuc pter hoc dom est q; sic de⁹ fecit hic spāliter pactū cū isrl vt obseruarēt oīa q̄ i h̄ libro scripta sunt ⁊ posuit spāles penas: ita in alijs preceptis q̄ hīr in alijs libris dāt spāles pene vt pz leui. 26. vbi est catbalogus penaz ifligendaz pro fractiōe preceptoz in alijs libris positoz sic hic est maledictionū catbalog⁹ p frāgentib⁹ precepta in h̄ libro descripta. ¶ Sz q̄reꝫ q̄re nō fec hic moyses mētionē de preceptis otētis in alijs libris q̄ ifligerēt iste pene fractorib⁹ ēt preceptoz illoz. ¶ Rnr q; due fuerūt leges siue federa vnū fedus qō scim est in monte synai ⁊ ibidē confirmatū vt pz exodi. 19. et. 20. atq;. 24. aliud fedus vel lex est qō moyses pepigit hic cū filijs isrl. s. in cāpestrib⁹ moab. distincte aūt leges ⁊ federa distinctis confirmatiōibus ⁊ penaz iflictiōib⁹ egēt: si aūt fuisset tota vna lex q̄ ponerent hic pene nō referrent spāliter ad fractores hm oī preceptoz̄ū q̄ in h̄ libro otinēt: sed ad fractores legis qūocūq; infringerēt siue q̄cūq; precepta infrigerēt: q; aūt sint iste due legislationes ⁊ federa pz in pncipio. 6. ca. s. hec sunt vba federis qō pcepit dns moysi vt ferret cū filijs isrl in terra moab preter illud fedus qō cum eis pepigit in oreb. (Et timueris nomē ei⁹.) Qz añ facē precepta dei est timere deū. (Terribile ⁊ glioſuz). s. nomen dei ineffabile: qō ꝓpe deo conuenit: qa alia noīa dei in hebreo dnr de deo: ⁊ tpalib⁹ dnis vt pz sepe in Heñ. ⁊ exo. ⁊ illud ē nomē tetragrāmatō: ⁊ est sensus q; audito noīe dei hō timeat illud: ⁊ horreat facē mala pp reuerētiā ⁊ timorē dei vocat terribile qz audito illo terreri debem⁹ magis q̄z audito quocūq; alio noīe ita q; magis pp timorē dei q; cuiuscūq; alteri⁹ rei vitem⁹ mala: vocat gliosuz qz signat rem excellētissimā q̄ nihil mai⁹ nec meli⁹ excogitari pōt. (Hoc est deū tuū). i. hoc nomē de⁹ tuus est nomē terribile ⁊ glorioſuz dicit hec ad dr̄iam aliarū gentiū que idola sua vocabant deos noīe ꝓpriſſimo dei: cū aūt dr de⁹ tu⁹ solū signat deus hebreorū qui est ver⁹ de⁹. (Augebit dns plagas tuas.) Ponebat. ē.

B

Rnsio.

Prima cā.

Scōa cā.

Doc. opio.

Dubiū.

Rnsio.

L

Dubiū.

Rnsio.

Dubiuz.

mala multa qōlibet eoꝝ per se declarādo:hic autē ponit multa sub cumulo non declarādo spālr:sed sub noīe augmēti.(Augebit dñs plagas tuas).i.faciet eas multas:ga ifligēdo oēs q̄ hic ponunt satis sunt multe vel alr ⁊ melius.(Augebit dñs plagas tuas).i.nō solū iferet istas q̄ hic scripte sūt:ꝫ etiā multas alias vt pz.j.etiā ga hic vult deꝰ demōstrare grauē punitiōez petō rū:⁊ hoc notat in duobꝰ.s.in numero penaꝝ ⁊ in atrocitate earū numerꝰ penarū ponit hic:ga dō augebit dñs plagas tuas at trocitas:aut seueritas penaꝝ appet.j.cū dō plagas magnas:et perseuerātes infirmitates pessimas:⁊ perpetuas. Ista augmē tatio penaꝝ est:cū est pertinacia in pctꝫ:nā qui p̄mo peccat me ret simplicē penā:qui aūt cōtinuat meret penā multiplicatam hoc hr clare Leui.26.c.vbi ponit modus puniēdi dei:⁊ p̄mo ponit aliquā penā simplr deinde figs resistit dic se illaturū cē tuplū:⁊ iterū si resistit aliud septupli septuplū donec adhuc pec cator moriat aut corrigat cū dō si aūt nec sic obedieritis mihi addā correctiōes vr as septuplū ppter pctā vr a ⁊ oteraz uricie superbie vre:⁊ hoc sꝛia multotiēs in eodem.c.replicat.(Et pla gas seminis tui).i.plagas filiorū tuoꝝ:ga nō solū te puniet:sed etiā filios tuos hoc enī cōmune erat q̄ pres ⁊ filij simul punirent.nam aut peccabāt filij sicut pres:⁊ tūc manifestū est q̄ filij punirent nō qdem ga erāt filij taliū patrū: sed ga ipsi egerant pp que pati merebant:si aūt nō peccauerāt cum patribus suis puniebant pp pctā patrū vt sic pres in eis punirent vt pz exo. 34.c.et.s.5.⁊ sepius repetit:sic enī dō Nu.14.ca.vū proferet sꝛia dei cōtra murmuratores israelitas q̄ dixerāt deū odire eos q̄ edurerat de egypto:⁊ q̄ vellēt illuc reuerti subiūgit vr a cada uera iacebunt i solitudie:filij vri erūt vagi in desto annis.40. ⁊p ortabūt fornicationē vraz donec cōsumant cadauera vra. (Plagas magnas ⁊ pseuerantes infirmitates.)Dō hic plaga pe na iflicta ab extra siue in psona siue rebus:infirmitas dō egritu do inata i corpe q̄ nō est ab extra.(Et conuertet i te oēs plagas egypti).s.decem plagas q̄ iflicte fuerunt egyptijs vt pz exodi.ca. 7.vsq; 12.⁊ iste non leguntur simul accidisse iudeis sicut egy ptijs euenerūt tñ sorte pticulatiz illis multe eaꝝ euenerūt ⁊ pe iores:cū multas alias plagas deꝰ posuerit nouissime ponit has plagas egypti tanq̄ durissimas ⁊ verissime fic erāt si cōsidere tur ea q̄ hīr exo.8.c.et vsq; ad.12.iclusiue:⁊ lz sorte aliq̄ maio res iter has erant que supra ꝓmulgate sunt tñ deus istas fecit proferri in vltimo tanq̄ magis timēdas hebreis:cuiꝰ rō erat: qr magis timent ea que videtur q̄ ea q̄ solū audiunt:vt si aliq̄s viderit aliū boiem subire aliqō genus mortis cū postea au dierit noiari illud genus mortis horribilius sibi apparebit q̄ si nūq̄ audiuisset:vel q̄ alia q̄ scōm veritatez grauiora: ipse tñ ea infligi nūq̄ vidit:sic enī erat de hebreis q̄ ipsi viderant ifli gi penas illas durissimas egyptiorū:iō videbant eis atrocis sime:⁊ nō videbāt infligi alias de qbꝰ hic dr:nec̄e g̃ erat q̄ has magis formidarēt ⁊ fic istas maxime timebāt infligēdas ita pro maxima gra hēbāt ne eis infligerent:iō deus cū p̄mo dedit eis p̄cepta atq; iudicia:qō fuit in marath vt pz exo.15. q̄si maxie alliciens eos ad custodiendū dixit q̄ si custodirēt tūc mandata dei nō venirēt sup eos infirmitates egypti.s.si audieris vocem dñi dei tui:⁊ custodieris oia p̄cepta eius cūctū langorē quē po sui in egypto nō ponā super te ego dñs sanator tuꝰ.(Quas ti muisti).i.hic ponit cōfirmatio p̄dictorū.s.q̄ iō deꝰ spāliter no minari fecit plagas egypti:ga iudei valde timuerūt eas:nā vi dissent eas infligi egyptijs:⁊ eos atrocissime torq̄ri intra se re formidabant ne tale malū incurrerēt:auferre aūt eis hāc mali formidinē erat magnū eis bnficiū ⁊ hoc eos induceret ad obſ uandū verba legis huiꝰ:sic enī fuerunt inducti ad obſuandum p̄ma p̄cepta q̄ data sunt in marath vt pz exo.15.ca.(Et adhere būt tibi).s.diuturne permanētes.(Uniuersos langores.)Lan gor ab intra est ficut infirmitas.(Et plagas que nō sunt scripte in volumie legis huiꝰ.)Plures enī plage venerūt super iudeos male agētes q̄s hic scripte sint:ga particularia nō possūt totalr describi ⁊ dñt iudei q̄ hoc verificat in eroculatione sedechie regis vt pz.4.re.25.de quo nihil est hic scriptū ⁊ nō solum est hoc sed ⁊ multa alia vt templi expoliatio cōbustio:⁊ ruina de qua nihil hic.(Et remanebitis pauci in numero.) Quia multi gladio multi fameperibūt.(Qui fueratis sicut astra celi).s.in numerabiles vt pz.s.p̄mo.c.ga sic ꝓmiserat deꝰ abrahe vt hr Ben.15.et.22.c.(Sic letabit dispердēs vos atq; subuertens.) Nō letat deus nec tristat de bono vel malo vestro ga nō ac crescit ei aliq̄d ex vobis cū ipse solus sit sibi gaudiū indefici ens:sed dicit letari in his que benefiūt ⁊ ga recte fit q̄ bñ agē tes remunerent:⁊ male agentes puniant vt sic meritū ordinat

Qui primo peccat meret simplicē penā.

Predictorum cōfirmatio.

per premiū ita demeritū ordinat per penā:iō sicut deꝰ gaudere dō nos pro bona operatiōe remunerās ita gaudē dicet nos ꝓ pctō puniēs.(Et sicut ante letatus est dñs sup vos).i.de vob. (Bñ vobis faciēs).s.dans vobis excellentiā in bonore ⁊ abun dantiā tpalis ꝓsperitatis super oēs alias gētes.(Uosq; multi plicans.)In faciendo vos esse magnum pplm:⁊ multos viros bñtem.(Sic letabit disperdēs vos).i.nō putetis q̄ obseruabit vobis aliquē fauorē dolēdo q̄ puniamini:vel nō puniēdo vos cū pctis eo q̄ vos diligat:sed in vtroq; gaudebit eo q̄ iustum est siue bonores:siue penas:lucra:⁊ dāna distribuē. De eni sūme gaudiosus est vt ait arist.12.metha.⁊ est vna de passionibꝰ quas ibi ꝓbat de deo.Et pz ga delectatio causat in ope ratiōe nāli pfecta nō ipedita vt ait aristo.7.ethic.c. de delecta tiōe.etiā dicimꝰ q̄ delectatio cātur in cōiunctione obi perfecti ad potētiā dispositā sed i deo reperit vtrūq; perfectissime ga est ibi obm sūme bonū.s.intelligibile sūme perfectū:⁊ sūme bo nū ⁊ potētia optime disposita.s. itellectus dispositissimꝰ nulla fece terrene labis ingnatus ⁊ volūtas nulla distorsiōe depra uata:⁊ ga ista semp p̄ntia sibi ipsis sunt imo idē semp sunt:iō nece est sp in deo delectationē esse. Et ga augmētata bonitate obiecti est magis delectatiuū q̄ ante erat:⁊ augmētata dispositiōe patiētis:sed cū in deo idē sit intellectꝰ:⁊ qō itelligit ⁊ cete ra que ad accipiētē ptinēt:⁊ iste intellectꝰ diuinꝰ non est maior vel minor:pfectior aut ipfectior vno tpe q̄ alio:nec igit ipsum itelligibile qō est eēntia vno tpe est maius q̄ aliud cū deꝰ non augeat nec decrescat:g̃ impole est magis vno tpe delectari q̄ alio ⁊ nece ē euz semp delectari.Hoc est qō ait arist.7.ethi.in fi ne q̄ deꝰ gaudet vnica ⁊ simplici delectatione:ga nā diuina est simplicissima nā:aut nr a nō est eadez nec epiebzes.i.iusta vel bñ se bñs est enī nā diuina totalr carēs cōpositiōe:ga nec com ponit ex mā ⁊ ex forma sicut res nāles:nec ex gīie ⁊ dīa sicut collocant abstracta accītiū vt albedo ⁊ rubedo quoꝝ quelibz est cōposita ex gīie ⁊ dīa:qz licet albedo nō hēat mām ⁊ formā cū sit totalr forma tñ reperit in ea dīa:ga scōm aliqd reperit in albedine rō giis.i.entitatis ylis indeterminate repe rit etiaz rō magis specifica determinatiua cuiuslibet:⁊ ab ista sumit rō dīe:que due rones lz sint idē realr tñ nō est eadē rō vtriusq;.s.rō albi scōm colorē:⁊ rō albi scōm q̄ est disgregati uū:nec etiā cōponit ex actu ⁊ potētia ee diuia:ga actus ⁊ potē tia cōsiderant in re scōm id qō est:⁊ id qō esse pōt.ens enī de actu ꝓprie dr:de potentia aūt scōario.si aūt accipiam² boiem aut qualibet rem nālem reperiem²in ea actum ⁊ potentiā:bō n.bō est ⁊ scōz q̄ hō nō est potētia sed actꝰ:ga hō est actu hō ⁊ nō est in potētia ad esse boiez:ideo actꝰ in boie vocatur ipsa hu manitas:siue ipm suppositū humanum:ga sicut iste hō nō est in potētia ad humanitatē:ita nec est in potētia ad esse istū boiem: quodcūq; g̃ istorū pōt dici in sorte actus:est etiā sortes in potē tia ad esse albū:adesse musicū:ad eē sapientē:⁊ sic de ceteris p fectiōib²:⁊ nō hz eas in actu g̃ scōm ista accipiunt in q̄libet re creata duo hec.s.actꝰ ⁊ potētia:actꝰ enī accipit ab eo qō res est: ⁊ potētia ab eo qō res esse pōt. Dōm g̃ q̄ in q̄libet re creata vocat actus ipsa suba rei siue accipiat abstractiue:siue con cretiue:vlr aut particularit ⁊ isto mō i angelis est cōpositio ex actu ⁊ potētia:ga angeli nō sunt gcgd esse pñt:sed aliud pñt eē qō adhuc nō est:nā si angelus esset gcgd esse posset nō recipet felicitatē p visionē btificā dei:ga ad qōcūq; ab extra recipimꝰ in potētia sumꝰ cū nō sit nobis innatū:sed ipsi ab extra eā reci piūt g̃ sunt in potētia.Etiā si nō essent in potētia cessarēt actus hierarchici tres qs pōit dionysiꝰ i libro ō āgelica hierarchia.s. pficere:purgare:⁊ illumiare:nā inferiores purgant:perficiun tur:⁊ illuminant a superioribꝰ ⁊ per istos actus acquirūt aliquaz perfectionē quā antea nō hēbant aliogn essent fundatorij isti actus quod nō est ponēdū in illa cōgregatiōe hierarchica.si au tē acquirūt aliquā perfectionē neciuz est q̄ essent in potētia ad recipiēdū aliogn nō reciperēt: vocabit ergo actus in angelis id qō sunt ipsi angeli qō simul est suba suppositalis:⁊ specifica vocatur potētia quedā receptiuitas alicuiꝰ qō eis nō ineſt:eo dē enim modo in alijs rebus ponēda sūt actus ⁊ potentia. In deo aūt nō reperit ista cōpositio:ga deꝰ nō est in potētia ad eē meliorē:ad esse sapientiorē ⁊ perfectiorē ⁊ sic de ceteris:ꝫ ge quid esse poterat est ⁊ hoc ga infinitus est:nā si esset ad aliqd in potētia nōdū esset perfectus:infinitū aute nō est ipfectum:etiā ga extra infinitū nihil est si enim bonitas dei infinita est:sapien tia deiꝰ infinita est ⁊ sic de ceteris attributis ipossibile est deū esse in potētia ad aliqd:ga extra aliquā bonitatē infinitā nō est alia bonitas:ga tūc illa infinita nō eēt:⁊ extra sapiam infinitā nō est alia sapia:

Qō.8 A Qō neciū mē dū esse sp sū me gaudiosū ēt in punitione malorum ⁊ q̄ ipole ē eū magis vno tpe q̄ alio delectari.

B Tres actus hierarchici.

Actus a potētia i deo non repiūt.,

alia ſapia: ⁊ ſic de ceteris attributis: neciū eſt igiť id qō eſt in finitū non eſt in potētia: ſed deū infinitū cōfitemur: g̃ nec eſt in potētia ad aligd. ly non ꝓuertiť: ga pōt aligd nō eſſe in potētia ad aligd tm̃ eē finitū. Sic ariſto. de deo logē dicens eū eē ſine potētia ad aligd vt pz̄ i. 12. metb. tm̃ dicit eū eē finitū ſic colligi tur ex. 8. phiſi. et. 2. de celo ⁊ mūdo vbi ponit nullā eē infinitam potētiā: eſt igiť de⁹ carēs cōpōne q̄ eſt ex actu ⁊ potētia: ex quo ſequiť id qō cōiter dr̄. ſ. q̄ deus ſit pur⁹ act⁹: qz gcgd eſt diuidiť in actū ⁊ potētiā: ſed in deo nō repitur potētia. i. potētialitas: qz non eſt in potētia: ad aligd g̃ ſolū reperieť actus ſz nihil aliud eſt purus actus niſi act⁹ q̄ nō eſt admixtus potētialitati: ergo de⁹ dr̄ purus act⁹. Et vocať purus actus ad dr̄iam aliarū rerū: qz q̄libet alia res cōponiť ex actu ⁊ potentia: g̃ in q̄libet re eſt actus ⁊ potētia ⁊ ſic q̄libet res aliquo mō eſt actus ⁊ aliquo mō potētia nulla tm̃ eſt ſimpl'r: vel purus actus: vocať ergo hō purus actus: ſed nō pur⁹ actus. deus aūt purus actus dr̄. ¶ Eſt q̄rta ⁊ vltima cōpō ex eſſe ⁊ eēntia: ⁊ ab hac etiā deus abſolutus eſt: vocať aūt in qualibet re eē nā rei ſiue qditas vocať eſſe ipm̃ ſubſiſtere: iſta aūt diſtincta ſunt in reb⁹ creatis ⁊ pz̄ qz eēntia cuiuſlibet rei eſt cōpoſita in nālibus: qz hēt duo predicata p̄mi modi q̄ dr̄ duo p̄ncipia eēntialia componētia: humanitas enī cōpacta eſt: qz includit aīal ⁊ corpale ſed nullius rei eē eſt cō poſitū cū eē ſit actus ſignatus p iſtud v̄bū ſum: vel ſubſiſto ergo eē ⁊ eēntia diſtinguntť. ¶ Itē qditaz vel eē rei nō eſt eē: qa eēntia eſt aligd pertinēs ad p̄ta p̄mi modi: eē aūt aligd accidentale: ſiue modus extrinſec⁹ ⁊ nō ptinet ad aliquē modū pſeitatis. ¶ Itē eēntia nō mēſurať ſcōm ſe tpe aut ſucceſſiōe eē tm̃ mēſurať ſucceſſiōe: qz oīa creata q̄ ſūt hñt eē ſuccedēs ⁊ eēntie ſue nō cōpetit ſucceſſio: g̃ non ſūt idē: idē eſt in angelis in qbus eē eſt ipſa nā ſua eē eſt ſuū pmanere: eēntia aūt non bz̄ mēſuraz: ſed pmanere ſuū hēt mēſurā euiternitatis: q̄ g̃ in q̄libet re nāli fit ſucceſſio in eē ⁊ non in eē vel cōpō in eēntia ⁊ non in eſſe facit eē diſtincta realr̄ eē ⁊ eēm inť ea aūt q̄re alr̄ diſtinguntť ſi in eodē ſūt: vel faciūt vnū aligd cōpō aliq̄ eſt neciō: in deo aūt non eſt aliq̄ talis compō: qz ibi non pōt argui iſta eē diſtincta: qz eēntia eſt compoſita: ⁊ eē non eſt cōpoſitū ſicut arguebať in rebus nālib⁹: qz in deo nulla de p̄cedētib⁹ compōnib⁹ reperiť: nec ēt hoc argui pōt: qz eēntia ptinet ad p̄mū modū pſeitatis: ⁊ eē non ptinet ad aliquē modū: qz in deo non repiť ali⁹ modus pſeitatis ꝓpie dicte: qz ibi non eſt aliq̄ oſtitutio vel cōpoſitio: non g̃ magis ptinet eēntia dei ad aliquē modum q̄ eſſe ¶ Itē ſi eē ⁊ eēntia in deo differrēt ſic in nobis ſeqreť q̄ eēnt in deo duo diſtincta realr̄: ⁊ non ſūt pſone ⁊ tūc neče erit dare duas deitates: aut q̄ aligd ſit in deo qō nō ſit ds̄ quoz vtrūq̄ repugnat infinitati dei iperfectione. ¶ Itē cuz eēntia ſit actus p̄mus ⁊ eē ſit actus ſcōs ⁊ act⁹ ſcōs ſit magis actus q̄ act⁹ poſt cū magis recedat a nā potētialitatis ſi in deo diſtigueret eſſe ⁊ eēntia dareť nēcio aligd qō magis actus ⁊ min⁹ actus in ds̄: ⁊ magis pfectū ⁊ minus pfectū: hoc aūt repugnat infinitati dei: qz in deo gcgd eſt: eſt infinitū. repugnat aūt infinito magis et minus cū ſint paſſiones quātitatis finite. ¶ Itē non pōt dici diſtingui eē ⁊ eēntia in deo: qz eēntia non mēſurať ſucceſſione ⁊ eē mēſurať ſucceſſione: nā pmanētia vel duratio dei q̄ eſt ſuuz eſſe ſic in q̄libet re pmanētia ſiue exīstia dr̄ eē eius nō eſt ſucceſſiua: qz duratio dei eternitate mēſurať. ſ. q̄ ſic eē nr̄m mēſurať tpe: ⁊ duratio angeli euiternitate mēſurať ita duratio dei eternitas eſt: eſt aūt eternitas interminabilis vite ſimul tota ⁊ pfecta poſſio vt ait boetius de ꝺſola. lib. 5. pſa vltima. repugnat aūt deo q̄ ſuū eſſe ſit in ſucceſſione aut tpis: aut euiternitatis ex parte infinitatis. nā infinito nihil abeſt nihilq̄ adiici pōt alioquin iā ex ea parte finitū eſt: ſi aūt eē dei eēt in ſucceſſione hēret nūc aliquā partē quā non habuit p̄dem: ⁊ aliquā habiturus eſſet quā nondū habuiſſet: ⁊ ſic aligd infinito abeſſet: ⁊ aligd deperdereť. ex quo ſequereť etiā q̄ non eēt ſūmū bonū: qz maiꝰ bonū eſt illud qō hz̄ ſuū eē totū ſimul nec gcq̄ ei aduenit aut recedit: pz̄ aīs qz cū eē hois ſit in ſucceſſiōe: pz̄ aliq̄ ei aduenit. ſ. pueritia ptē aliquā nūc agit. ſ. iuuētutē. ptē aliquā expectat. ſ. ſenectutē: in deo āt qz tale qd aſſignari nō pt: nō pōt poni diſtincta eēntia ⁊ eē. ¶ Appet g̃ euidētiſſime ex p̄dictis q̄ i deo nulla ſit cōpōniz ſpēs ſz oīmoda ſimplicitas cū ſoli illi. 4. modi cōpōnis aſſignent de qb⁹ nullus eſt in deo vt pbatū eſt ad p̄ſens autez non curando de aliis modis: qz ſolū vnus nobis ſufficit. ſ. tertius qui eſt compoſitio ex actu ⁊ potētia cū probatum ſit q̄ in deo non ſit cōpoſitio ex actu ⁊ potētie nō diſtiguntur in eo id qō eſt ⁊ qō eē poteſt: g̃ deus nunq̄z recipit aligd de nouo ſz qc qd nūc hz̄ ⁊ habuit ab eterno: ⁊ p̄ter id qō nūc hz̄ in eternū nihil eſt bitur⁹: neče eſt g̃ q̄ aut nūc ſit triſtis: aut q̄ ſemp būit: ⁊ hz̄ eandē delectationē: ⁊ pz̄ ꝺña qz deus aut eſt triſtis: aut cum delectatiōe: nō eſt eni dare mediū cū ſuba itelligēz ⁊ volēs ſem per hēat aligd bonū: deū aūt eſſe triſtē oēs abominanť: qz tūc non eēt ſūmū bonū imo nec videreť eſſe bonū cuz ſemp triſte fuiſſet ⁊ futurū eēt: ſi autē in delectatione eſt. cū nō poſſit aligd recipe: nec vnq̄z poterit neče eſt vt delectationez quā habuit ab eterno nūc hēret: ⁊ eandē nēcio bitur⁹ ſit: ⁊ ſic ꝺcluditť qō ait ariſt. in fine. 7. ethīc. ſ. q̄ delectatio dei eſt ſimpliciſſima: ga ſemp eſt vna que nec aliquo tpe recipit: aut claudēda: ⁊ vno tē poze nō eſt intēſioz q̄z in alio: qz igiť nulla mutatio in ea fit aut cōpoſitio eſt ſimpliciſſima: ⁊ iſta nō eſt delectatio dei tanq̄z aliud ſit nā dei: ⁊ aliud delectatio dei: ſed id quod nā eſt ⁊ delectatio eſt: in nobis aūt nō eſt eadē delectatio pp nām nr̄am nō eē vnam: nec epiſtrem. nā vt. ē. declarauimus in nobis reperiunť oīa giīa cōpōnis ſicut in oībus reb⁹ nālibus: ſed nūc ſolū ſufficit vnus modus cōpōnis. ſ. ex actu ⁊ potētia: aliud enim eſt qō ſumus: ⁊ aliud qō eſſe poſſum⁹: ⁊ cū multa eē poſſum⁹ neče eſt vt delectatio nr̄a multiplex ſit: poſſum⁹ enī eē ſapiētez: eē boni: eſſe honorati: eē potētes: ⁊ ſic de ceteris que nobis aduenir poſſunt: in quolibet aūt iſtoz ſcōm q̄ reperiť rō boni eſt quedaz delectatio: g̃ neciū eſt delectationē nr̄am eē multiplicē hoc g̃ dē ꝓpter nām nō eſſe vnā dicit etiā ariſt. in eodē. 7. ethi. q̄ nō eſt eadē delectatio ꝓpter nō eſſe nām epiſtrem. i. bonā vel bene ſe hītem. nā dato q̄ ſit nā nr̄a multiplex: tm̃ ſi eēt epiſtres. i. bene ordinata ſcōm vtutē ly inclinareť ad multa ad q̄ eſt in potētia tm̃ deſertis illis ad ſolū illud qō verū bonū ſcōm habituz vtutis ſe flecteret: accipiēdo g̃ ꝓprie de⁹ ſemp gaudet: ga vt ait ariſto. in. 12. metba. vna de ꝓprietatib⁹ dei eſt ſemp enī gaudio ſum ⁊ ſic ipole eſt deū non eſſe deū: ita ipole eſt deū non letari ſemp ſz iſta letitia dei nō eſt de bono nr̄o aut malo: ſed de eēntia ſua q̄ eſt ſūmū bonū q̄ ipſe finiť imo ipſa letitia eſt ipſa eēntia: in iſta aūt eēntia eſt p̄ſcia ⁊ p̄deſtinatio dei eterna: ⁊ puidentia oīum rerū: ⁊ cū iſta p̄deſtinatio p̄ſcia ⁊ puidētia ſint idē cuz eēntia ſicut eēntia eſt delectatio dei: ⁊ p̄ſcia atq̄ puidētia ſunt delectatio dei nō qdē res p̄ſcite predeſtinate aut puiſe: ga iſte extra deū ſūt: nec aſſecutio boni p̄deſtinatio: aut p̄ſcite pene: vl' prouiſi euēt⁹: qz iſta idētidē a deo extranea ſūt: ⁊ letitia ſua nō eſt de extrinſecis: ſed de ſeipſo: cū aūt dr̄ hic q̄ ſicut de⁹ letatus eſt multiplicās iſraelitas ita letabiť diſpdēs eos: eſt ſenſus q̄ de⁹ diſpoſuit ex mera libēte ⁊ gra iudeos multiplicať eis multa alia bona faciendo ita diſpoſuit eos diſpdere cū male egiſſent: ⁊ diſpoſitio de multiplicatiōe hebreoz̄ eſt dei eēntia ita et diſpō de rerū punitiōe eſt dei puidētia ⁊ eēntia. ſi ergo de⁹ letatur in eēntia ſua neče eſt eū letari in iſta ꝑdinatiōe: in executiōe autē hoz̄. ſ. in actuali multiplicatōe: ⁊ in actuali deſtructione nō letať deus: qz extra cū iſta ſunt: ſed inquātū iſta in executiōe hñt quādā relationē ad p̄deſtinationē dei: ⁊ ꝑdinationē eternā per modū ſimilitudinis oñr eē iſti effect⁹ tales in quib⁹ ſcōm cōuenientiā rei deus delectari debet: ga ſic illō fieri vult ly in bis nō delecteť: niſi ſcōm q̄ iſtituit: ⁊ ſic delectatur in ſua eēntia q̄ eſt idē cū puidētia p̄deſtinatōe ⁊ p̄ſcia: ſunt tm̃ iſti modi loquēdi vulgares. ſ. q̄ deus delecteť in aliquo: aut triſteť: qz illā rē fieri vult ⁊ res illa talis eſt in q̄ iuſte gaudiū ſuſcipi pōt: deus aūt qz ex mera liberalitate diſpoſuerat ab eterno multiplicare hebreoz̄ qui multiplicabat eos dicebať letari: ⁊ qz diſpoſuerat ab eterno eos punire cum peccarēt dicebať letari cum actualr̄ puniret inquātū iſta ſunt cōueniētia diſpōni ⁊ volūtati ſue in qbus ipſe delectať. (Diſpget te dñs in oēs pplos.) Doc cōpletū fuit in paſſiōe x̄pi: qa tūc p Titū ⁊ veſpaſianū expugnati occiſi multi fuerūt: relīq autem q̄ſi ſine precio vēditi fuerūt q̄ſi ad oēs mūdi ptes ſicut hodierna indicat dies: nec accidit hꝰ in captiuitate aſſyrioz qz tūc vndeciz trib⁹ in terra medoz ſūt deducte apud flumē gozā in ciuitatib⁹ medozū: nec ad alias gētes diſperſe ſunt vt pz̄. 4. re. 17. c. Nec etiā ſic contigit in babylonica captiuitate: qz non fuerūt ad multas terras ſed in terra chaldeozū de qua captiuitate qui voluerūt venerunt poſt in iudeā: ſed tpe x̄pi ſola tribus iuda ⁊ beniamin q̄ māſerāt cū leuitica que nō cōputať in tribū per romanos in totum ozbē diſpſi ſunt: iō oēs iudei q̄ inť nos ſunt aut de tribu iuda aut de benjamin aut de leuitis ſūt. (A ſūmitate terre). i. a p̄ncipio. ſ. ab oriēte. (Uſq̄z ad terminos eius). i. vſq̄z ad fines terre. ſ. ad occidētē auſtrū ⁊ bozeā. (Seruies ibi dijs alienis). ē. in iſto. c. expoſitū eſt. (In gētib⁹ quoq̄z illis nō geſces.) Quia dñi tpales aliqñ eos pſequunť depmētes valde ⁊ eijciētes de vno loco in aliū. (Nec erit reges veſtigio pediz tui.) Qz ſep ſūt in motu ſcōm mādatū

L Cōpō ex eē ⁊ eēntia nullo mō pt eē in deo. Pria rō

2. ratio.

3. ratio.

4. ratio.

5. ratio.

6. ratio.

D Finitas qd ſit in pta boetij ſniaz.

Eē bois eſt in ſucceſſione.

Corrolarium.

E Neče ē de lectatiōem noſtrā eſſe multiplicē.

F Quō in punitiōe malozum delectať deus.

Quō fuit hꝰ cōpletuz in paſſiōe x̄pi

Ex q̄ tribu ſūt iudei q inť nos habitant.

† † † † †

Maledictio iudeorum.

Qō. 9.

A Cor paniduz qd sit.

Nota

Quō pueri nobiles cordis debent nutriri.

B

Judei qui exierūt de egypto erant semp pauidi corde.

dñoz̄ suoz̄ ita ꝙ nō gescant pedes eoz̄.(Dabit enī tibi dñs cor pauidū.)Istā maledictionē nūc iudei hñt:nec mirandū de eis ꝙ timidi sint cū deus eis hoc in penā inflixerit.Et adhuc facit nimis nutritio a puero:ga a tenera etate timē discunt cū xp̄iani eos adhuc teneros pleq incipiāt diripe ⁊ pcutere. ¶Cor pauidū est cor fractum qō oī mādato cedit nec vnq̄ aiōsitates suas exercere pmittit:sūt enī hoīb⁹ ⁊ bestijs quedam aiōsitates que ptinēt ad passionē iracūdie scōm q̄s aliqs audet fortia aggredi:⁊ resistere duris:cū aūt cor nr̄m a tenera etate disciplinē fuili mācipatum ita ꝙ nullo mō agere pmittat scōm suā inclinationē efficiamur timidi cordis ad oēm duriciē pauētes cum semp assueti fuerim⁹ cedere:⁊ nunq̄ supare:⁊ hoc verū sit nisi sint boues virtuosi valde q agētes extra inclinationē aut ipressionē suā ex apprehēsiōe ⁊ intētione boni finis aggrediant fortia ad q̄ nō inclinant:si aūt boues moderent circa passiōes ira cūdie disciplina liberali.s.ꝙ nō cōprimat in oīb⁹ ⁊ erudiat ad timorē fracti animi sed interdum castiget ne accinta iracūdie passiōe totaliter insolescat: ⁊ interdum secundū inclinationez passionalez agē permittat ne aiōsitas frāgat:⁊ nō insurgat ad aggressionē aliq̄ difficiliū:aut resistētia i duriꝭ sz totalr subiaceat oī motui ⁊ ista sūt ignobilia corda ad oē bonum prorsus inepta marie ad bona ciuilia defensanda:nō opz̄ g̃ erudiētem pueros a tenera etate eos totalr frāgere disciplina fuili attonitos faciēdo marie quātū ad passionē aiōsitatis:sed aliqd eis pmittē ex ꝓprio motu agere vt agnōsc in eis nobile cor. Judei aūt a tenera etate imo a ꝓgenitoz̄ib⁹ suis ab antiqssimis in timore ⁊ castigatiōe fuili mācipati sūt:iō cāntur in eis fracti animi ita vt ad nullū durū ⁊ difficile audeant:⁊ ista est vna de causis q̄re deus gētez illā hebreoz̄ quā de egypto eduxit in vasta solitudine mori fecit.nā ꝛz pcta sua hoc pmeruissent:tñ de⁹ ꝙ ipsa mala ordinat ad hāc vtilitatē reduxit vt oriret ali⁹ pplus dur⁹ ⁊ indomit⁹ qui hostib⁹ non cederet. Naz nulli g de egypto exierūt semp egyptiaca captiuitate depssi fuerāt ⁊ durissimo iugo: qz nūc in nouissimis diebus fruitutis ingrauauerat sup eos pharo iugum suū ita vt vitā suam exosaz bērēt nec auderēt caput attollere.isti g̃ nō bērēt aliquā aiōsitatē ad inuadēdū turbas hostiles aut ad sustinendū impetū eaz:vñ cū ꝑmo irruerūt super eos amalechite occiderūt eos q erant in fine castroz̄ vt pz̄.ē. 26.c.⁊ postea misso iosue in ducē extra ipos cū bellatoz̄ib⁹ viris superabant iudei ab amalechitis nisi moyses oz̄one ꝓualuisset: ga cū eleuaret manus supabat israel:cū vero deꝑmeret eas superabāt amalechite vt pz̄ exo. 17.c.Et in scdo bello iterum in scdo anno qñ erāt in cadesbarne castra filioz̄ isral:⁊ ascēderēt israelite in mōtē vbi erāt amalechite ⁊ chananei qrruerūt in iudeos:iudei aūt fugiētes cesi sunt ab amalechitis ⁊ chananeis vsq̄ i horma vt pz̄ Nu. 14.c.et.ē.ꝑmo ⁊ sic erāt isti iudei egredientes de egyptiaca fuitute pauidi cordiꝭ ō alias:ita erant cōtra egyptios:⁊ potissime qz semp cognouerāt eos vt dños:et vultū eoz̄ formidabāt:nā ⁊ leones domitoz̄ sui cui⁹ ferule assueti sunt vultū expauent:alios aūt boues nō timent:iō cū ante transitū maris rubri veniētes egyptios sup se dspexerūt timore valido pauitantes despare ceperūt murmurātes ō moysen atq̄ dicētes:nūqd deerāt sepulchra in egypto:ideo tulisti nos vt moreremur in solitudine qd hoc facere voluisti vt educeres nos de egypto:nōne iste est sm̄o quē loquebamur ad te in egypto dicentes recede a nobis vt fuiam⁹ egyptijs:multo enī meli⁹ est eis fuire q̄z mori in solitudine vt pz̄ exo. 14.c.⁊ nō solum hostes pñtes fugiebāt:sed ēt absentes valde formidabāt vt pz̄ qñ venerūt explozatores de terra chanaā ⁊ dixerunt ibi eē vrbes munitissimas:⁊ mōstra q̄dā filioz̄ enachin qb⁹ comparati videbant locuste.Audientes hec israelite planxerūt plāctu magno tanq̄z paruulā ferulā formidantes:⁊ dixerunt cōstituam⁹ nobis ducē:⁊ reuertamur in egyptū vt pz̄ Nu. 13.et.14.c.non ergo erat ista gens cōueniēs ad bellū:oēs ergo viri bellatozes iudeozum qui de egypto egressi sunt.s.a.20. annis ⁊.ē. mortui sunt in deserto anteq̄z accederent ad terrā vbi eis dare occasio pugnādi.Nā ꝑma pugnādi occasio fuit cū gentibus amoreozū.s.duoz̄ regum seon regis esebon ⁊ og regis basan qui erant dñi illius terre chananeozum que erat añ transitū iordanis ꝛz cū alijs habuerint occasionalr ⁊ incidētaliē quedā parua bella:sed nō acceperūt ab eis aliquā terrā.s.ꝑmo pugnauerunt cū amalechitis vt pz̄ exo. 17.c. ¶Secūdo pugnauerūt cū amalechitis ⁊ chananeis simul vt pz̄ Num. 14.c. deinde pugnauerūt cū chananeo rege arad vt pz̄ Num. 21.c.sed hec parui momenti bella fuerunt ⁊ in his erant partim bellatozes egressi de egypto partim nati in deserto:cū vero inceperūt pugnare cum amoreis duobus regibus mortui erant oēs viri bellatozes q exierant de egypto potētes pugnare.s.a.20.annis.ē.vt pz̄.ē.2.ca.ex ordine lre:qz israelite veniētes per desertū ꝑus venerūt ad torrentē nomine zareth:deinde ad cōfinia terre moab ad ciuitatē nomine ar.⁊ postea ad terrā regis seon ⁊ og:sed anteq̄z accessissent ad torrentē zareth mortui erant oēs viri bellatozes exeuntes de egypto:ergo nō accessit aliqs de illis ad terrā duoꝝ regū amoreozū ad pugnandū cū eis qō pz̄.ē.2.c.cuz dicit tēpus aūt quo ambulauimus de cadesbarne vsq̄ ad transitum torrentis zareth.ʒ 8.annoz̄ fuit donec consumeret generatio boium bellatoz̄ de castris sicut iurauerat dñs cuius man⁹ fuit vt interirent de castroz̄ medio:postq̄ aūt vniuersi ceciderunt pugnatozes locutus est dñs ad me dicens tu trāsibis hodie terminos filioz̄ amō vbem noie ar ⁊c.non decuit g̃ istos ire ad aliqua bella fortia:nec corde pauitātes amoreoz̄ pplis q erāt fortissimi pugnatozes terga verterēt:sed dū isti interirēt in deserto spacio annoz̄.40.de filijs istoz̄ qui in deserto nati sunt ⁊ de his qui in parua etate de egypto exierāt ita vt nō essent assueti seruituti factus est qdā alius ppls fortis virib⁹:⁊ corde indomitus vt pote q in toto.40.annoz̄ in deserto nullū tēporalem dñm cognouerāt:⁊ isti conueniēt bella gerebant cū chananeis.(Et deficientes oculos.)Quādo visis aliquib⁹ tristibus ⁊ terribilib⁹ dolere ⁊ deplozare nō sufficimus:⁊ sic oculi ex nimio fletu caligant:⁊ a nāli humiditate deficiunt:qa lachrymarū materia ardore suo oīa ꝛsumit ⁊ aciē visus hebetat: vnde q in vnum lachrymas fundūt post modicū tempus nihil vident. (Et aiam cōsumptam meroze.)Merere dicit interiozē tristitiā sine lachrymis:flere dicit lachrymarū emissiones.⁊ iste meroz cōsumit aiam.i.vitam:qa cura ⁊ meroz hoiem deficcat ad senium cito perducēs:qa animus gaudens florida facit etatē spūs tristis deficcat ossa.(Erit vita tua q̄si pendēs ante te).i.ꝙ tu cō templaberis semp vitam tuā q̄si sub periculo mortis positam. (Timebis nocte ⁊ die).i.oī tēpore.(Nō credes vite tue).i.non cōfides de vita tua:qa tantū timebis ꝙ putabis te viuē nō posse etiaz de mane vsq̄ ad vesperā.(Et mane dices qs mihi det vesperū.)In qualibet hora timebis ⁊ qa nō putans te posse venire per totā diē desiderabis nocte vt euadas timorē diurnū.

Et cum fueris in nocte timens noturna nō cōfidens vite tue desiderabis diē:⁊ sic eris miserabilis vita tua semp in pēdulo posita.(Propter cordis tui formidinē.)Pōt hoc referri ad noctem in qua boues magis pauent:qa terribilis est nox maxime si deus demōstraret eis aliq̄s horribiles visiōes sic demōstrabat egyptijs vt pz̄.ē.c.4.(Et ꝓpter ea que tuis videbis oculis.) Pōt referri ad diem in q̄ mala multa videre poterāt q̄ timorē incurrerent.Uel pōt vtrūq̄z referri ad diē ita ꝙ formido cordiꝭ causaret ex his que videbat oculis in die.(Reducet te dñs classib⁹ in egyptū.)In destructiōe hierlm per Titū ⁊ vespasianuz capta q̄si innumerabili multitudine iudeozū multi per mercatores in classibus in alexandriā ciuitatē magnam egypti deducti sunt vbi vix habuerūt emptoz̄es:vt ait iosephus in libro de iudaico bello ⁊ hoc erat valde abominabile iudeis:qz deus mandauerat eis ne vnq̄z amplius redirēt in egyptū vt pz̄.ē. 17.ca. Cā aūt huius mādati dei fuit ne būficiū liberationis de terra illa paruū videt si ipsi voluntarie illuc redirent:Judei etiā fuerūt in egyptū ducti alias nō quidē ꝙ ipsi ducti fuerint ab alijs: sed qa ipsi timore bellor̄ ⁊ inopie recesserūt in egyptū tempore hieremie prophē facta captiuitate iudeoz̄ per babylonios ⁊ desolatiōe vrbis ⁊ tēpli per nabuchodonosor ⁊ nabuzardan:⁊ istis scribebant alij iudei qui post captiuitatem babylonicaz ⁊ redditū de illa erant in iudeā.s.tēpore machabeozum vt pz̄.2. macha.c.1.i ꝓncipio cum dicit in salutatiōe optari fratrib⁹ qui sunt in egyptū iudeis frēs qui in iudea salutē:per aliqua etiam bella illuc trāsierant alig de iudeis:⁊ facti fuerant fui egyptiorū vnde postea ptolemeus rex egypti qui bibliam in grecum idioma fecit trāsferri apud alexandriā per. 70.interpretes iudeoz̄ missos ab eleazaro sacerdote magno iudeozū dedit plures q̄z centū mille iudeos qui erāt captiui in egypto in seruitute dato ꝓcio dñis suis ꝓ quolibet eozū:vt ait iosephus in libris antiquitatū.licet g̃ maior fuerit strages ⁊ vilpersio iudeorū per oia mūdi climata in destructione Titi ⁊ vespasiani q̄z in babylonica aut assyriozū:tamē q̄ntū ad reductionē in egyptuz etiā fuerūt ducti alias.(Per viā de qua dixit tibi ne amplio⁹ videres eā).ē.17.c.mandatū fuit ne rex multiplicaret equos ne reduceret populū in egyptū equitatus numero subleuat⁹:ꝑsertim cū ꝓceperit dñs ne amplius per eandē viam redeatis.(Ibi vēderis inimicis tuis in seruos ⁊ ancillas).i. egyptijs qui oppresserāt

Lachrymar mā ardore suo omnia cōsumit.

Judi vir habuerī ēptoz̄es.

Ł

£

pferant eos in egypto: ⁊ ita iudei reputabant eos inimicos suos ly deus mādauerit qp nō abominarent egyptios vt p3.ē. 23.c.de q magis late ibi.(Et ñ erit q emat)qr oēs te vilipēdēt.

Capitulum.xxix.

Hec sunt verba federis quod p̄cepit dominus moysi vt feriret cum filijs israel in terra moab: p̄ter illud fedus quod cū eis pepigit ī oreb. Vocauitq3 moyses omnem israel ⁊ dixit ad eos.

Connexio capli

Hec sunt. Promulgatis supra maledictōib⁹ ⁊ bñdictionib⁹ sup trāsgressores ⁊ obseruatores legis: hoc ñr ponitur supradictorū facta susceptio ab eis: qa sicut in mōte synai post dationē legis confirmatio subsecuta fuit vt p3 exodi.24.aspergēdo pplm sanguine ⁊ altare in signū facti federis: ita hic posita.ē.ka lege ⁊ maledictiōib⁹ ⁊ bñdictiōib⁹ ponit hic ppls eandē recipiēs cū eisdē cōditiōib⁹: ⁊ tāgunt tria. Primū susceptiōis cā motiua siue ratio. (Scōo ipa susceptio ibi.) vos statis hodie.) Tertio trāsgressorū punitio ibi.(Nos enī nostis.)

Diuisio eiusdē.

† Susceptiōis cā motiua siue ratio.

(Hec sunt verba federis).i. ista que p̄dicta sunt a p̄ncipio libri huius vsq3 nūc sunt verba federis.i.legis siue cōpōnis vel conuentiōis.(Que p̄cepit dñs moysi vt feriret cū filijs israel).i.qp deus mādauit moysi qp cōueniret cū filijs israel qp obseruarent hec: ⁊ est locutio ista ad modū antiquor qui in conuentiōib⁹ vt firmiores eēnt feriebāt fedus.i.occidebāt aliqō aial ad notādū qp fractores cōuentionis sic puniri deberēt.(In tra moab.) Nō qp loc⁹ in quo erant castra qñ moyses ista dixit ptineret ad regnū moabitarū: sed qa erat quedā vallis ꝺ pbanū pbegor.i.cōtra mōtem altū in quo terminabat terra moabitarū: ⁊ cāpestria: ⁊ plana descēdētia a mōte illo vocant campestria moab vt p3 Nu.33.c. sed tñ terra erat de diio regis seon quem ipsi occiderāt: ⁊ hoc clare p3.ē.3.et.4.ca. in fine cuiuslibet illorum (Preter illud fedus qō cū eis pepigit in oreb.) Et sic vocat ista alia lex ab illa q cōtinet in exodo ⁊ leuitico ⁊ nūero: ⁊ sic vocatur lex secūda vel duplicata. ē.17.c.scōm hr̄am hebraicam: qa vbi nos dicim⁹ describet sibi deuteronomiū legis hui⁹ hñt ipi. (Misue thora).i.lex scōa vel duplicata non est tñ ista totaliter distincta a p̄ma ita qp ꝓprie due leges dicant: qa isti quiq3 libri vocant (thora) hebraice.i.lex nō plures sed vna vocat tñ iste liber scōa lex: qr id qō p̄mo dictū fuit in alijs libris repetit: et aliqua noua supadduntur ⁊ quātū ad ista sup addita dicit.

Qō.1 A An lex data i oreb ⁊ in moab sint vna lex vel due.

Ad videdū ā⁹ vtrū lex q̄ data fuit ī oreb ⁊ lex q̄ fuit hic data in valle ⁊re moab fuerit due leges: ꝺsiderādū ē in q̄ ꝺsistit ꝓpe vnitas legis. Et sciēdū qp sic ē de lege sic de scia: est enī scia bit⁹ ⁊ est de obiecto: ⁊ accipit eē ab obiecto specifice ⁊ sicut accipit eē ita accipit distinctiōez ⁊ vnitatē: qa vnitas imediate consequit ens: ⁊ p3 hoc p aristo. in tertio de aīa vbi ait sectant scie quēadmodū ea ex quibus fiūt.i.distinguūt scie scōm distinctionē obiectorū de quib⁹ fiunt ista oba hñt diuersas particulas q bus competūt diuerse passiones q̄ demōstrant de eis: de q̄libet autē p̄positionū demōstratarū est vna scia cū scia sit habit⁹ cōclusiōis demōstrate ⁊ cōclusiōes iste sunt diuerse: ita opz esse diuersas scias: ⁊ hoc accipe sciam strictissime. Alio mō est scia large sumpta vna que est de vno genere obi: ⁊ sic cuz homo sit vnū genus obi hūs partes ⁊ ꝓprietates ꝺsideratio de hoie faciet vnā sciam: ⁊ oēs habitus ꝺclonū demōstratarum de hoie facient vnā sciam que nō sit vnus hitus scōm rem sed scōm aggregationē. Alio mō accipit gñalius adhuc vna scia qñ accipit vnum obm valde cōe: ⁊ ab vnitate illius scia dr vna licet multe ꝺclones sint ⁊ multe ptes subiecti illius imo multa suba distinctarū rōnum cōuenientia ī illa rōne vli obi alicui⁹ qō est cōe sicut scia de hoie: ⁊ de capra: ⁊ de lapide: ⁊ ferro: ⁊ aīa: atq3 arbore ceteris q3 similibus est vna ly ista obiecta diuersa sint: qa cōueniūt in vnitate corporis nālis cū oia hec sint corpa nālia: habitus tñ hic multi sunt ⁊ valde diuersi: tñ sicut sunt vna scia ita sūt vnus habit⁹: sed vn⁹ habit⁹ sūt per valde magnam aggregationē ita pbia nālis que considerat de oibus bis ⁊ de plurimis sub vna rōne cōmuni.ſ.corpis nālis est vna scia vnitate valde larga: qa nō est ita ꝓprie vna sicut scia q̄ est de hoie ⁊ a fortiori nō est vna sic scia q̄ est bitus vnius ꝺclonis solū: de lege aūt ꝺm est qp lex nō est aliqs act⁹ intellectus aut volūtatis: nec est aliqs hit⁹ speculatiu⁹ aut practic⁹: qr hit⁹ nō est cōplex⁹: ly q̄dā simplex q̄litas: lex aūt cōplexa est: qr lex ꝓhibet aut p̄cipit: vel pmittit vt tia ysidor⁹ ethi.o.lib.5.sed nō ptinet ad icōplerū: hoc est igit lex q̄dā ozo iperatiua: vel q̄si iperatiua: ⁊ nō solū ē lex ozo sz ozo hitualr manēs ly ista lex alr manet habitua liē ī mēte p̄ncipis alr in mēte subditi: nā in itellu p̄ncipis lex est q̄dā ꝺceptio determiata ab itellectu politico directa ad regulationē subditor: ⁊ est lex tanq3 act⁹ itellect⁹ p̄ncipis: vel poti⁹ aliqd cātū p intellm p̄ncipis ⁊ nō dirigit ad seipm ita qp sit rla ipsi⁹ p̄ncipis: sz poti⁹ est rlata ab itellectu p̄ncipis cū intellect⁹ politic⁹ eius disputet de egtate vel inigtate legis hui⁹: ⁊ scōm iudiciū hit⁹ prudētialis politici est directio legis ⁊ ꝺsideratio vtrū iusta an iniusta sit: lex aūt in itellu subditor ponit loco hit⁹ prudētialis: vel cū ipsa prudētia: ly ipsa lex si pfecta est supplet tota lit locū prudētie in subdito: sic ait ar̄ist. in 3. politicor qp hita p fecta legis latiōe nō est nēcia prudētia: est igit in eis lex tanq3 qdā ꝓpositio aut poti⁹ iperatiua ozo directiua act⁹ subditorum in qb⁹ est: ⁊ determinās sup nēcitate actiōes eor ad certū modū operādi. Et nō est ibi lex aliqd cātū ab itellu eor: sed aliqd directiuū act⁹ intellectus ⁊ voluntatis bz se: igit lex ꝺzio mō in itellu p̄ncipis ⁊ subditorū: qa in intellu p̄ncipis est vt directa ⁊ cāta in itellu subditorū est tanq3 dirigēs ⁊ coartans: iō lex ꝓput est in itellu p̄ncipis nō est ꝓprie lex ꝓput aūt est in itellu subditor est ꝓprie lex cui⁹ cā est: qa act⁹ ꝓprius legis est rlare cū sit p̄ceptiua ⁊ ꝓhibitiua: sed vt in itellu p̄ncipis existit nō est p̄ceptiua: qa nō p̄cipit ei nec coartat actiōes suas ad certū moduz sicut coartat actiōes subditor: g̃ subditis prope consistit lex in mō legis nō aūt in p̄ncipe. nūc aūt cōsiderādū circa vnitatē legū: qa cū q̄libet lex sit formalr p̄ceptū pmissio aut ꝓhibitio sicut sūt multe ꝓhibitiones p̄cepta ⁊ pmissiones: ita nēcium est dari diuersas leges ⁊ qa in q̄libet ozone p̄ceptiua est p̄ceptū quot sūt ozones p̄ceptie tot sunt p̄cepta: ⁊ qa in istis libris moysi sūt plura q3 sercēta p̄cepta: g̃ nēciuz est eē plures q3 sercētas leges sicut sercēti hitus ꝺclonū sunt sercēte scie distincte accipiendo vnitatē scie stricte: ⁊ hoc mō nō solū ista lex q̄ fuit data in terra moab ⁊ lex data in mōte synai est vna lex: sed plures q3 qua draginta: qa plura q3. 40. p̄cepta data sunt imo plura q3 trecēta aut q̄dringēta cōsiderādo oia que hñr in exodo. er. ca. 20. vsq3 ad finē: ⁊ totū leuiticū: ⁊ maiorē ptē p̄ceptorū libri numerorū. oia enī hec data sunt in mōte synai vt ꝓbauim⁹. ē. 26. c. ⁊ lex q̄ data est hic in terra moab nō est vna: sed valde multe: qa multa p̄cepta cōprehēdunt in hoc libro. Alio mō pōt cōsiderari vnitas aut diuersitas legū per cōparationē ad legislatorē condētem: ⁊ ad subditū recipientē: naz sicut in scia est qp si sint habitus circa oba distincta neēe est esse plures scias distinctas ita in lege plus: vel subditi cui dant lex sunt aliquō tanq3 obiectū iō quādo multe ⁊ diuerse cōgregatiōes subditorū sunt neēe est leges illis datas eē diuersas nō tñ cōuertit ꝺña: qa licz neēe sit diuer sor subditor leges eē diuersas: tñ nō est nēciū eo rūdem subditorum leges eē easdē: qa alie sunt nō identitatis cāe: ⁊ isto mō nō sunt iste leges diuerse. ſ. q̄ data est in mōte synai ⁊ q̄ data est in terra moab: qa idē ppls est cui datus ē vtra q3 legislatio. Cōsiderant etiā leges eedē vel diuerse respectū legislatoris a quo sunt: nā neēe est leges a diuersis legislatorib⁹ datas esse diuersas ⁊ est de regib⁹ sic de scia: nā sicut se hñt scie ab itellu a q̄ cānt: ita se hñt leges ad p̄ncipem a quo cānt ⁊ in cui⁹ itellu sūt. neēe est enī hit⁹ in diuersis potētijs exītes esse diuersos: vt hit⁹ in itellu exītes: ⁊ in volūtate sūt nēcio dr entes nō tñ ꝺuertit qp si sūt aliq hit⁹ in eadē potētia qp sit idē hit⁹: qr diuersitatis cāe alie sūt multe: ita de lege si sint leges scē a diuersis ꝺditorib⁹ neēe est eē diuersas nō tñ cōuertit qp leges cāte ab eodē p̄ncipe sūt eedē: qa pūt eē diuerse ex alijs cāis: vtpote ex diuersitate subditor: ⁊ quātū ad istū modū eedē leges erāt iste ⁊ ille: qa de⁹ q illā legē dedit in oreb dedit hāc in cāpestribus moab: nec ob. Si dicas qp illa q̄ data fuit in oreb fuit lex dei: ea aūt q̄ fuit data in cāpestrib⁹ moab fuit lex moysi: qa. j. 33. ca. dr legē p̄cepit nobis moyses. Et nō pōt itelligi nisi de ista q̄ in hoc libro ꝺtinent: g̃ sūt a duob⁹ actorib⁹ ⁊ legislatorib⁹. Rñr qp nō sūt diuersi legislatores: de⁹ enī dedit legē illā in oreb ⁊ ipsemet dedit hāc in cāpestrib⁹ moab: ⁊ p3 hic in hra cū dr hec sunt vba federis qō p̄cepit de⁹ moysi vt feriret cū israel: de⁹ igit dedit cū ipe mādauerit moysi vt publicaret hec ⁊ cōponeret cum israelitis sic p3.ē.26.c. vbi de hac lege agit: ⁊ dr hodie dñs de⁹ tu⁹ p̄cepit tibi vt facias mādata hec: dñm elegisti hodie vt sit tibi de⁹ ⁊ ambules ī vijs ei⁹: ⁊ custodias mādata ei⁹ cerimōias. Et obedias ei⁹ iperio. en dñs elegit te hodie vt sis ppls peculiaris sic locut⁹ est tibi: g̃ manifestū est qp de⁹ hanc legē dederit cū ista dicāt p̄cepta ⁊ cerimōie eius: ⁊ pp obfuationē hoz de⁹ di-

B

Lex qūo ī itellu p̄ncipis ⁊ qūo i subditis se habeat.

Notādū ō vnitate legum.

C

Notādum

Legislatio accipit vnitatē ex conditore.

Obiectio

Responsio

tereꝫ eos accipe vt pplm peculiarē. ¶ Et si dicas ꝙ moyses ꝓtulit istā legē ppło nihil dr̄t: ga nō est magis ꝙ moyses protulerit q̄ꝫ ꝙ deus: ga moyses nō ptulit q̄si a se proferret: sz vt minister dei: ꝛ sic alia lex in mōte synai prolata est ministerio angelorū: ꝛ nō ꝑ ipm deū imediate: sic ait apls ad gala. 3. c. lex data per angelos in manu mediatoris sicut ibi angeli ꝓtulerūt ꝛ nō de⁹ ita hic moyses ꝛ nō de⁹: ꝛ si dēret vocari ista lex moysi: ga moyses eā ptulit ꝛ nō lex dei ita deberet vocari lex data in oreb lex angelorū ꝛ nō dei: ga angeli ꝓtulerūt eā: sz illud est fal sum: g̃ ꝛ hoc est igit̄ ista lex eadē illi q̄ntū ad legislatorē. ¶ Alio mō pōt cōsiderari vnitas legis aut diuersitas quantū ad tēpus ꝓlationis legis ita ꝙ ꝑcepta que in vno tēpore ꝓlata sunt vocant̄ vna lex vel vna legislatio ꝓprius: q̄ aūt in diuersis tpib⁹ prolate sūt dicant̄ diuerse leges vel diuerse legislatiōes: ꝛ non accipit̄ tēpus stricte: ga ſpole est in eodē tēpore eundē hoiem proferre duas leges: sed vnā pri⁹ profert: aliā vero posteri⁹: sz accipit̄ large tēpus pro vna cōtinuata mora mēsurante vnum actū cōtinuū: vel q̄si ꝯtinuū: ꝛ sic si legislator det leges vna die ꝛ altera atq; alijs seq̄ntib⁹: oēs leges date in istis dieb⁹ dicent̄ date in eodē tempore ꝛ dicent̄ eadē legislatio. Si aūt nūc dentur alique leges ꝛ postea vsq; ad vnū annū vel duos nō dent̄ alie leges dicent̄ ille leges alie: ꝛ in alio tēpore date. Iz eniz iste modus idētitatis aut diuersitatis legū vsitat⁹ sit in mō loq̄ndi: tñ nō ita est diuersitas legū aut idētitas per istū modū ficut per alios duos: ga alij duo faciūt distinctionē aut idētitatē per aliqd qđ est legi eēntiale. iste aūt tertius modus est p aliqd intrinsecū. ſ. p tps: accipiendo g̃ isto mō idētitatē aut diuersitatem legislationis dicendum ꝙ ista lex vel fedus ꝛ lex que data est in oreb sunt diuerse leges vel federa: ga in diuersis tēporib⁹ date sunt. ſ. vna in ꝑmo anno ab exitu de egypto: ꝛ alia i āno. 40. exitus de egypto. Et isto mō loquit̄ hic lr̄a dicēs ꝙ istud est aliud fedus ꝑter id qđ datū fuit in oreb. ſ. ꝙ in diuersis tēporib⁹ date sūt hee leges. (Preter id qđ pepigit in oreb). i. ꝙ multa q̄ hic dicta sūt nō fuerūt ibi dicta: ex quo cōcludit̄ ꝙ solū leges fuerūt date in duob⁹ locis. ſ. in mōte synai ꝛ in valle ỹ phanū phegor. Nā supflue poneret̄ hic ꝑter si deus in alijs locis q̄ꝫ in his duob⁹ leges dedisset: nisi forte dicat̄ ꝙ leges date hic ꝛ in oreb dr̄ fedus ꝛ leges date in alijs locis non dicant̄ fedus: sed hoc irratiōabile est: iō dōm ꝙ oēs leges q̄ cōtinent̄ in toto exodo ꝛ toto leuitico vsq; ad. 27. c. numerorū exclusiue de filiab⁹ salphaad fuerūt date in mōte synai: ꝛ oēs leges que hr̄. a. 27. ca. Num̄. inclusiue ꝛ in toto isto libro date fuerunt in valle ỹ phanū phegor. Et ꝓ hoc ga ꝑcepta q̄ fuit in exodo dicta sūt moysi q̄n stetit cū dño i mōte: ꝛ ibi mādauit fabricari tabernaculū et ibidē fabricatū est: ꝛ in hoc terminat̄ exodus. cū autez de synai recesserūt iam erat scm̄ tabernaculuz ga portabat̄ a leuitis vt ꝓ Nu. 10. c. etiā ea q̄ cōtinētur in leuitico dicta sunt in monte synai vt ꝓ Leui. vltio. c. vbi dr̄ hec vba locut⁹ est dns ad moysen in mōte synai: de his que dr̄ in libro numerorū a principio vsq; ad decimū. c. satis ꝓ: ga ibi in decio. c. dr̄ quo castra mutata fuerūt de mōte synai ex. c. decimo numeroꝝ vsq;. 27. c. nō ponit̄ aliqua lex vt in. 15. et. 16. et. 17. et. 18. 19. c. in alijs aūt sola narrat̄ hystoria. In illis aūt. c. dictū fuit quo illa mandata fuerūt in mōte synai. Ea aūt que cōtinent̄ ex. 27. c. numerorum inclusiue vsq; huc dicta sunt in valle cōtra phanū phegor: ꝛ ꝓ ga in. c. 25. Num̄. dicit̄ ꝙ filij israel morabant̄ in sethin: sed sethin siue belsethin est vltima mansio filiorū israel vt ꝓ Nu. 33. c. ergo ea q̄ post dicta sunt post illud nō dicta fuerūt in aliqua alia mānsione. Et ex hoc infertur id qđ aliqui cōiter dr̄ſ. ꝙ nunq̄ dicta sunt aliqua ꝑcepta moysi nisi in ꝑmo anno exitus de egypto ꝛ in. 40. (Uocauit moyses vniuersum israelez.) Dr̄ nūc vocasse oēm israel: ga forte dictis maledictionib⁹ ꝛ benedictiōib⁹ supzapositis facta fuit aliqua pausatio ita ꝙ totus ppls reuerteret̄ in castra sua ad sumendū cibū vel aliqd aliud: ꝛ rursus vocauit eos moyses per nūcios vel turbas: sicut dicit Num̄. 10. c. pulsando ambas tubas nō clangēdo cōcise ꝛ plixe in vocib⁹ minutissimis: sed in simplici sono. Uel forte ista q̄ supzadicta sunt nō audiebāt oēs de israel sed maiores eoruz: nūc autē quādo ad istū punctū confirmatiōis deuentū est fecit moyses vocari totū israel. i. oēs alios qui ibi nō erāt. ¶ Sed nō est ista scōa expositio multū rōnalis. ſ. ꝙ ad audiēdas leges nō staret totus ppls: ꝛ ꝙ vocaret̄ post ad consentiēdū ꝛ confirmādū legem ga nescirent qđ nō cōsentire vel cōfirmare deberēt cū non audiuissent. Itē ga ꝛrariū huiꝰ expōnis asseruim⁹. s. ꝑmo. c. circa ꝓncipiū: ꝑma g̃ tenēda est. (Uos vidistis.) Dic vult suadere eis ꝙ consentiāt in lege quā dat deus: ga multa bona eis ꝛtulit q̄ hic enarrātur ꝛ pro istis ingrati eē nō debēt. (Tentationes magnas.) Plage iflicte egyptijs tētatiōes vocant̄: ga per eas de⁹ tētabat egyptios vt dimitterēt ppm suum: vel vocant̄ tentationes. i. alique experiētie penales ad notificandum malitiā cordis egyptiorū: ga ficut deus ſsciebat volūtatē abrae ga erat sancta ꝛ perfecta cū eo tamē eū voluit sic tētare ad notificandū alijs bonitatē abrae: ita in egyptijs sciebat qđ eorum mala voluntas eligeret: sed eos sic tentare voluit vt alie gētes egyptiorū duritiā cernerēt signa illa. i. quedā oñsiones facte ad probandū ꝙ deus miserat moysen. ſ. cōuersio virge in serpentē ꝛ eōzio vt ꝓ exo. 7. c. ꝛ mutatio manus nō leprose in leprosā ꝛ eōzio cozā senioꝛib⁹ israel vt ꝓ exo. c. 4. in fine. Iz ibi implicite ponit̄ dictū. (Portentaq; ingētia.) Dr̄ portēta magna miracula que in punitionē aliquorū dirigunt̄ ficut fuerunt oēs plage. (Et nō dedit vobis dns cor intelligens). i. tanta bñficia vobis deus cōtulit ꝙ si vos hēretis cor itelligens. i. cōsideras ea que recepistis: ꝛ reddēs gratias scōm ꝙ reddi debēt nō oporteret me suadere vobis ꝙ recipetis legē dei: ga vos gratis eam reciperetis imo peteretis: ex hoc ga incōsiderantes erāt post tāta bñficia eū totiens offenderūt vt ꝓ in ꝑcedētib⁹ libris ꝛ hr̄e cor itelligens ad grates reddēdū de bñficijs a deo datis cum ipse det omne bonū. ſ. velle ꝛ perficē: iō nō dicit̄ ꝛ nō habuistis cor intelligens: sed nō dedit vobis dns cor intelligens vt referat̄ ad deū qui dare dēret sed nō dedit: ga forte isti nō se disposuerūt quātū nāliē ex libero arbitrio poterāt: ga hoc solū vult ō⁹: vel ga per alia pctā demerebant̄ cor intelligens sibi dari: vel ex alijs causis occultis ex quib⁹ deus sepe gr̄az intelligentie in corde quātū ad agibilia practica ꝛ gr̄am rectitudinis in volūtate dare differt: ficut fuit in aplis qui cū xp̄o per tres annos cōuersati sūt ꝛ tñ adhuc nec corde itelligētes erāt ne amore feruētes: philipp⁹ eni q̄si xp̄o nihil dicisciſſet petiuit dñe oñde nobis pr̄em: de quo xp̄s q̄si indignādo loq̄t̄ tāto tpe vobiscū suz ꝛ ñ me cognouistis: philippe q videt me videt ꝛ pr̄ez meū quo tu dicis oñde nobis pr̄ez. de quo. Jo. 14. c. Erāt ēt in amore carnales: ga iurgia erāt iter eos ꝛ de maioritate otendebant vt ꝓ Mat. 18. Jacob⁹ etiā ꝛ ioānes pauloāte mortē xp̄i sedē ad dext̄ā ꝛ sinistrā ei⁹ petierūt vitā eternā carnali⁹ desiderantes vt hr̄ Mat. 20. ca. Et p⁹ resurrectionē suā cū de carnali erectiōe regni israel regrebāt dicētes si ī tpe h̄ restitues regnū israel vt ꝓ actuū ꝑmo. c. Iz p⁹ supueniēte spū scō inēnarrabili⁹ repleti sūt vt iā oib⁹ trāsitorijs otēptis mortē pro xp̄o q̄si dulcissimā vitā eligerēt. (Oculos vidētes ꝛ aures q̄ possent audire.) Bñ enim hūerūt oculos ꝛ aures israelite: ga viderunt ꝛ audierūt vniuersa mirabilia q̄ fec̄ de⁹ vt. s. dr̄: sz dr̄ oculi vidētes. i. attēte respicientes ad ea q̄ videbāt vt inde isurgerēt in laudē creatoris: nec habuerūt aures vt diligēt̄ audirēt ꝛ memorie cōmēdarēt: sz sic viderūt q̄si nō vidissent qm̄ cito obliti sūt bñfactoris sui. (Usq; in pñtē die.) Qz ex die q̄ egressi fuerant de egypto vsq; die illā q̄ loq̄bat̄ moyses semp ỹ dñm rebelles extiterāt vt ꝓ. s. 9. c. Et i hoc tacite i sultabat eis q̄ in tāto tpe bñficia dei nō attēdissēt. (Adduxit vos. 40. ānis). s. induxerat eos ad recipiēdū legē: ga de⁹ eoꝝ mala opa i defto tolerauerat: nec eos deleuit. hic ponit̄ alia rō. ſ. de sustētatōe ꝛ directōe i defto: qz i colūna nubis ꝑ die ꝛ ignis ꝑ noctē ꝑcedebat eos angelus: nec cessauit colūna dōec transierūt ēr̄ā pmissiōis vt ꝓ exo. 13. c. (Adduxit vos. 40. ānis.) Nōdū erāt ānī. 40. cōpleti: qz nūc erat ꝓncipiū mēsis vndecimi ānī. 40. vt ꝓ. s. i ꝓncipio ꝑmi. c. Iz cōputat. 40. ānos: qz ann⁹ iceptꝰ ꝑ cōpleto hr̄ fm sacrā scripturā ꝛ scōz iura hūana: ꝑsertiz cū hic cōplēdo. 40. anno soli duo mēses deficiūt: ꝛ postea cōpleti sūt: qz nō exierūt de defto donec cōpletus ān⁹. 40. et iā iceptꝰ erat ān⁹. 40. qñ trāsierūt iordanē. ¶ Attēdendū aūt est ꝙ in h̄ qđ hic dic̄ moyses eos adductos fuisse ꝑ desertū. 40. ānis videtur ponere terminū illū tpe quo mānsuri eēnt israelite in defto: aliogn si dubiū eēt vtruz imediate exituri eēnt an moraturi ibi magno tpe sic morati sūt in cadesbarne ānis q̄si. 38. vt ꝓ. s. 2. c. nō dicēt adduxit nos de⁹. 40. ānis ꝑ defti: qz forte adduceret̄ 80. annis: sz moyses sciebat ꝙ imediate exituri erāt defti ꝛ terrā illā atq; trāsituri iordanē: ꝛ h̄ qz sntia data ỹ israelitas solū oti nebat. 40. ānos qb⁹ manē dēbāt nō trāseūtes ad ēr̄ā possionis sue vt ꝓ Nu. 14. c. ꝛ videbat iā moyses cōsūmatum esse hunc nūerū certe cognouit ꝙ imediate trāsituri eēnt in regem suā. (Nō sunt attrita vestimēta vra.) Quia a deo cōseruata fuerūt ne nudi eēnt: de q̄ magis dixim⁹. s. c. 8. Nō est. n. dōm vt gdā volūt istos portasse tot vestimēta in defto vt toto isto tpe sufficerint: qz tunc non videretur esse miraculum: littera tamen ponit h̄ ꝓ miraculo ꝙ non fuerunt attrita: sed ad h̄ falsum est ꝙ

tot

Bēſus lr̄e.

Impzobatio expōnis scōe.

Notāb.

Quo nō fuerūt attrita vestimenta iudeoꝝ i tāto tpe.

tot vestimenta portarent: qz ipsi nesciebant se tanto tẽpore in deserto mansuros: sed mox terram possessionis sue itraturos sicut ofestim ingressi fuissent nisi ipsi murmurãtes obstaculum pbuissent: z dato q sciuisset sibi necias eẽ tot vestes nõ erat eis forte facultas ad faciendũ tot vestes: potissime qz nõ hẽbãt in quo portarẽt tot vestes cũ asini: z iumenta ad subuectionẽ vro rũ z filioz paucarũq; supllectiliuz vix sufficiebant: qz z sup humeros filioz z filiaz suaz imposituri erant vestes, z alia supellectilia asportata de egypto nõ sufficientib⁹ iumẽtis vt pz Exo. 3.c. ¶ Itẽ dato q vellẽt portare nescirent talia portari qualia oueniret portari: qz in deserto multi nati sunt qbus vestimẽta vari oporteret varia fm etatũ varietates: z fm corpulentiã diuersam qualia non posset aliquis homo excogitare in egypto: ergo nisi vestes ille quas de egypto attulerant manssissent diuina virtute non attrite necesse erat eos breuiter fuisse nudos: eodem modo de calciamentis dicendum est q calciamẽta illesa manebant diuinitus.

¶ Qũo tot paruuli qui nati sunt in deserto tpe. 40. annozum vestes z calciamenta habere poterant.

Qõ.2 A **Sed queret** aligs dato q illi qui de egypto exierunt habuerint vestes: z iste mãserit nõ attrite. 40. annis vsq; quo intrauerũt in terrã chanaã: quomõ tũ illi qui nati sunt in deserto vestes hẽre potuerũt: qz valde magna multitudo in deserto nata est cũ tpe ingressus in terrã chanaã ad trãsitũ iordanis fuerũt sexcentamilia viroz bellatoz a. 20. annis z.s. z mille septingẽti vt pz Nu. 26.c. Et excludit de istis in fine. c. iter quos nullus fuit eoz q añ numerati sunt a moyse z Aaron in deserto synai: pdixerat. n. dñs q oẽs morerent in solitudine nullusq; mãsit ex eis preter Caleph filius Jephone z Josue filius nun: nece igit erat multos de istis natos fuisse in deserto: magna igit copia vestiũ aliaz regrebat pro istis. ¶ Aliqs forte rñdebit q cũ transirent per desertũ a gentibus viciniis accipiebant vestes pro bis. ¶ Sed hoc non põt stare pp duo. ¶ Primo qz israelite p deserti ambulantes timebãt oẽs gentes z ab oibus timebant: iõ nõ audebãt accedere ad aliquẽ gentẽ ad petendũ ab eis vestes aut aligd alterũ. ¶ Item qz dato q aliq̃ gens daret eis libenẽ tñ ipsi declinare nõ poterãt ad aliq̃s gẽtes ad petendũ ℞: qz ipsi dirigebant p nubez z ignẽ. Et ista colũna dirigebat p vastã solitudinẽ nõ accedẽdo ad aliquã gẽtẽ. Si igit alig eoz vellẽt ire ad aliquã gentẽ accepturi vestes nesc irẽt ire aut redire cũ illa trã eẽt solitudo iuia. ¶ Et si arguas de exploratozib⁹ q missi sunt. 12. exploratozes de deserto pharã in terrã chanaã z lustrauerãt eã. 40. dieb⁹ redierũtq; in castra: sz nub colũna nõ pcedebat istos cũ ambularẽt p terrã chanaã in qua si colũna pcederet eos cognoscerent etiam: qz manebat colũna in castris. ¶ Rñdet q nõ eguerũt explozatozes aliqua nube dirigente aut aliquo alio signo qõ dirigeret: qz ambulabãt p terrã pplatã bñtẽ vias: in solitudie aũt in qua mãserunt isralite anteq̃ accederẽt ad tmios regni regis seon z og. amozreoz qõ fuit anno. 40. post mẽsez gntũ anni eiusdẽ nõ erat aliq̃ via: iõ indigebãt colũna nubis dirigẽte q explozatozes fuerint missi p terrã viaz q̃ pplata erat: pz qz missi sunt de cadesbarne in deserto pharã siue in deserto syn: z cadesbarne est terminus ẽre chanaã in latẽ meridiano vt pz Nu. 34.c. cum dz̃ qui circuibũt australez plagã p ascẽsum scozpionis ita vt trãseant in senna z pueniãt in meridiẽ vsq; ad cadesbarne. erat g̃ satis ppinq̃ ẽra pplata chanaã deserto cadesbarne: ita vt p itinera exituũ ẽre chanaã nõ possent errare vias intrãtes ofestiz in terrã chanaã: in qua nõ est dubiũ quomõ ipsi possent dirigi sine nube dirigẽte cũ ambularẽt de loco ad locũ sic eis volũtas dabat vt viderẽt ptẽ potissimã terre chanaã. ¶ Scda rõ q̃re nõ põt stare q ipsi iuerint ad alꝰ gẽtes ad bñdũ ista: qz sic irẽt pro vestimẽtis ad gẽtes vicinas pro eis q in deserto nascebant: ita irẽt pro vestimẽtis necijs alijs q de egypto exierãt. z sic nõ eẽt necius miraculũ qõ de⁹ faciebat de oseruãdo vestes ne vetustate attererẽt: de⁹ tñ miraculũ nũq̃ facẽ osueuit vbi sine miraculo res fieri z oseruari posset: itẽ eẽt iste locus ad tollẽdũ oia ista miracula q̃ h̃ ponunt. s. q nõ cõmederint panẽ nec vinũ biberint: nã si ad alꝰ gẽtes accedebãt poterãt ab eis panẽ vinũ ceteraq; vite necessaria accipe. nec est dõm q in deserto fierẽt pãni de vellerib⁹ ouiũ z inde vestes fabricarent. nã tũc sequebat incõueniẽs qõ añ ponebat. s. q potuerũt sic p artẽ lanificij ꝓuidere toti multitudini: z nõ eẽt necius vt miracula fierẽt de duratiõe vestiũ nõ attritaz. itẽ nõ poterat stare q ipsi exercerẽt artẽ lanificij: qz lanificio sunt multa ministeria indigẽtia gete: z nullo mõ possent expediri in motu qualr erãt isralite quotidie icerti an saltẽ bora vna maneret colũna nub: sz semp erãt excubãtes in excubijs oñi vt pz Nu. 9.c. ¶ Dõm vero q vestes q̃s postea iduti sunt oẽs nati in deserto de egypto venerũt: nec tñ dõm est q duxerit hebrei tot vestes quot necie erãt vt. s. pbatũ ẽ: nec rursus dõz est q glibet hebreoz simplicẽ vestẽ de egypto adduxerit: sz aliqui duas: alig tres z plures: qõ pz necio qz Exo. 33.c. dz̃ de⁹ dixit isralitis nõ ascẽdã tecũ: qz pplꝰ dure ceruicis es ne forte disperdã te in via: z sequit audiens pplꝰ fmonẽ hunc pessimũ virit: z nullus ex more inductus est cultu suo: g̃ necius est q antea habuissent vestes pciosas gb⁹ ornarent: z tunc eas reliq̃rint: z qz nõ mãdaret deus q manerent nudi: necius erat vt alꝰ vestes hẽrent gb⁹ viderent depositio illo habitu bonozis pticulariter cũ dixerat de⁹ in eodẽ. c. iam nũc depone ornatũ tuũ vt sciã qd faciã tibi. de istis g̃ vestib⁹ duplicibus aut triplicib⁹ multiplicibusq; q̃s attulerũt iudei de egypto ptegebant illi q nouit nascebant: siue dicamus illas vestes magnas corpibus paruozũ coaptari supnãliter minozatas ad quantitatẽ corpis paruuli z postea cõcrescere corpi paruuli: de quo nulla difficultas est. nam sic ostat vestes ocreuisse q̃s indutas de egypto plericq; isralitaz adduxerant: ita vestes magne supnãliter miozarent ad coaptationẽ parui corpis infantiũ: postea vero crescẽte corpulẽtia vestes ocrescerent: siue dicamus q vestes ille q̃s nõ induerãt parẽtes: sed asportauerãt de egypto scindebãt suebãtq; z coaptabant scõz corpis quãtitatẽ: postea vero ocrescebãt corpi vsq; ad ẽminuz cremẽti vltimati pmus modus tũ oueniẽtioz est. z isto mõ sufficiebãt vestes pro toto pplo eoz qui de egypto exierũt: z eoz qui in deserto nati fuerãt. et qz qñ aligs de isralitis moziebat vestes eius manebãt pro illo qui eẽt successoz. ¶ De calciamẽtis aũt eodẽ mõ dubitandũ est qũo suffecerint pro oibus: qz vt. s. dicebat de vestib⁹ nõ põt dici q calciamẽta sufficiẽtia pro. 40. annis ducta fint: qz adhuc h̃ difficilius videbat q̃s de vestibus: cũ valde multa calciamẽta necia eẽnt pro tot hoibus tanto tpe abũdarent: nec ẽt põt dici q ista calciamẽta hẽrent de alijs gẽtib⁹: qz nõ poterãt accedẽ ad eas isralite vt. s. pbatũ est: nec adhuc dici põt q de egypto adducta fuerit multa paria sotulariũ: sic adducebat glibet vestes duas, aut tres: qz nõ peterẽt ab egyptijs calciamẽta. ¶ Sed vr dõz q pro bis q in deserto nati sunt fuerint fcã aliq̃lia calciamẽta de pellib⁹ pecoz qualitercũq; sectib⁹: ita vt pedib⁹ coaptari possent: z sic alia calciamenta nõ atterrebant vetustate q̃ de egypto fuerãt adducta: sed deus cõseruabat ea: ita calciamẽta q̃ q̃lifcũq; fiebãt z coaptabãt corpi nõ atterebant: fuerũt aũt oia ista vetustati illesa: qz nihil nocebat eis tpis lõgitudo aut latoz atterens: z fuit ista duratio supnãlr inducta quãdiu necitas erat ex pte israelitaz: quãdiu. n. in deserto fuerũt hebrei fuit eis nece hẽre vestes q̃s non poterant hẽre ab aliq̃ gente alia: si g̃ deus nõ suppleret necitatẽ oseruando vestes illesas z calciamenta mãsissent nudi z discalciati in deserto g̃ in toto deserto h̃ durauit: cũ aũt intrauerũt in terrã chanaã inceperũt hẽre opozitunitatẽ aliquã bñdi vestes: g̃ ibi cessauerut. s. q intrãtib⁹ eis in terrã chanaã inceperũt vestes dirũpi frãgi: z atteri vt igrerẽt imediate alꝰ vestes: z sic de calciamẽtis fuit: qz durauerũt vsq; illuc z ibi rũpi cepũt: sic fuit ꝺ mãna qõ in solitudie semp fuit: cũ aũt itrauerũt terrã chanaã z comederũt de panibus terre illius faciẽtes pascha in galgalis cessauit mãna: qz iceperant comedere de panibus regionis illius vt pz Josue. 5.c. oia isto mõ nẽcium fuit destrui vel cessare adueniẽte tpe in quo nõ erat necitas eoz cũ ista que sunt p miraculum fiant tãdiu quãdiu necius est ea fieri ad aliquẽ finẽ. (Panẽ nõ comedetis). i. nõ sustentati fuistis pane sic cõmuniter sustẽtant oẽs boies. ¶ Intelligendũ est ab eo die quo mãna hẽre inceperunt: qz per duos menses vel quasi comederunt de panẽ quẽ attulerant de egypto vt aliqui volunt: sed solum fuit vnus mẽsis integer: qz quintadecima die mensis primi exierunt de egypto vt pz Exo. 12.c. Et qntadecima die mensis scõi defecit panis vt pz Exo. 16.c. ¶ Et si dicas q Nu. 20.c. iudei dixerũt q cum transirent per terram idumeozum q emerent ab eis cibos: z sic dixit eis deus q nihil lederent de bonis eozum: sed emerent cibos pecunia vt patet supra. 2.c. ¶ Respondetur q hoc dicebat deus non mandando q aliquid emerent: sed prohibendo ne acciperent violenter: sed si vellent de cibis terre comedere pecunias darent: z quia israelite post viderunt non esse sibi necessarios nõ emerunt: sed forte aquam emerunt nisi idumei eis libalr aquã ocessissent: iõ qñ moyses misit nũcios ad seon regẽ petens transitũ z alimenta pro precio: z retulit qũo se habuerant erga eos idumei non dixit de cibis venditis: sed de transitu per terrã eoz (vinũ z sicerã nõ bibistis) de hoc ma-

L Docto. responsio.

D Dubiuz de calciamentis.

Rñsio.

Qõ.3. A An postq̃ iudei exierũt de egypto comederint panez aliquo tẽpore vel semp mãna.

Luiusdã rñsio. Cõfuta. 1. ratio. Obiectõ Rñsio. B 2. ratio.

gis ps q̄ de pane q nō habuerūt in deserto.(Ut sciretis qm ipse est dns deus noster.)Qz in istis que deus faciebat pro israelitis demonstrabat potētia maxia:q̄ soli vero deo conuenit.(Et venistis vsq ad hunc locū.)Hic ponit tertia rō inductiua.s.qz eos ab hostib⁹ defendit:erat aūt loc⁹ iste ppinquus iordani.(Egressus seon rex esebon.)Esebō ciuitas metropolis regni seon q̄s a moabitis bello accepit seō vt ps Nu.21.c.de hēt.ō.2.c.(Et og rex basan.)De quo.ō.3.c.(Et tradidimus possidendam rubē z gad.)Ut hr̄ Nu.32.c.z.ō.3.c.(Custodite ḡ vba pacti hui⁹.)Hic ponit conclusio intenta.s.q reciperent z conseruarēt hoc fedus sic fedus qō pepigerunt in oreb.(Custodite ḡ.)Ista conclusio suadet ex superioribus bñficijs q̄ in lra narrant:q̄cunq;.n.aliqs ab alio beneficiū recipit tenet ei nāliter obligatus:sed hic multa bñficia fecerat deus israelitis:ḡ tenebant ad mādatū eius z psuadet hic ex bñficijs sic psuaserat in lege data in mōte horeb:z qz iste erant due legislationes vt declarat in ꝓncipio.c.ḡ oportebat psuadere ad eas diuersis beneficijs:z sic facit qz qñ illā legem dare voluit vt ps Exo.19.c.ḡ oportebat psuadere ad eas diuersis bñficijs:z sic facit qz qñ illam legez dare volnit vt ps Exo.19.c.incepit enarrare bñficia dicēs vos ipsi vidistis que fecerim egyptijs:z quo portauerim vos sup alas aquilarum z assumpserim mihi:si ḡ audieritis vocē meā:z custodieritis pactus meū eritis mihi in peculiū de cunctis pplis:hic aūt volens dare legē que data fuit in cāpestribus moab sup iordanez ꝓposuit bñficia.s.de sustentatione facta in.40.annis venientibus per desertū israelitis:z de destructione duoꝝ regū amorreorū seon z og quos occidit moyses cū pplo israelitarū:illic aūt ponunt alia bñficia que hic nō ponunt.s.eductio de egypto:z pcussio decē plagarus in egyptios z in extremo mari rubro absorta sunt agmina egyptioꝝ z liberata iudeoꝝ turba.

Bñficia in deis a deo collata.

B

(Uos statis.)Hic ponitur secundus.s.ipsa federis susceptio.s. cōgregatio oium z approbatio federis sub iureiurando.(Uos statis hodie cuncti.)Sic oportebat vt oēs ad susceptionē legis conuenirent:qz qō oēs tangit ab oibus dz approbari:z hoc mō condebant leges romane.s.conueniente toto pplo q̄rebat alta voce senatoꝝ vel magistratus vtrū placeret eis talis rex:z tunc ex rnsione totius pplī pendebat vtrū approbaret vel reprobaret vt ps instituta de iure nāli.ḡ.lex ē.(Dominum dnō deo vr̄o).i.ante fores tabernaculi ex atriū:qz intra capi nō poterant z ad illuz locū conueniebant oēs qñ aliqd agendū erat vt ps Nu.10.c.z ideo illuc conueniebant vt pp reuerentiā loci in agendis vel consulendis melius se hērent.(Principes vr̄i).i.12.principes.12. tribuū.(Ac tribus).i.congregatio illa q̄ tribus dz:z explicat magis.(Maiores natu).i.seniores etate z iudicio.(Ac doctores.) Qz inter eos erant alig sapientes viri in lege data p̄ter leuitas qui doctores pplī vocabantur in hebreo hr̄.(Prepositi vr̄i).i. principes ostituti ad iudicandū z ad idē reddit:qz isti sapientes esse debant vt ps.ō.1.c.(Aduene qui tecū morant in castris).i. non cōprehendunt sub hoc noīe pplis israel z erant illi qui de egyptijs ascenderant cum eis videntes mirabilia dei:z fuerūt isti aduene valde multi vt ps Exo.12.c.sed z vulgus innumerabile ascendit cū eis.(Exceptis lignoꝝ cesoribus z his qui cō portant aquas.)Qz isti exibant ad opa sua nēcia nec tunc erant in castris:sed ratū habebant quicqd alij faciebant.(Ut trāseas in federe dñi dei tui).i.vt efficiaris ei obligatus ad obseruationē legis nunc date:qz ante istū consensum non videbant obligati:z volebat deus hunc consensum ab eis vt in hoc ipsi mererent.sed ēt si nō consentirent obligati erant:qz deus mandabat cū teneamur ei ad oia que aliquo mō possibilia sunt:imo vt absolute loquamur obligati sumus ad oia que mandauerit:qz quicqd mandauerit vobis ēt si alis ipole esset ipse possibile faciet.(Et in iureiurando.) Qz ista conuentio erat sub iureiurando.s.q isti custodiret mādata dei:z q deus bñ faceret ei:z dz deus h nō inuenerit alibi tñ multotiēs iurasse legit:sed nō erat nēciuz iurm ei⁹:qz simplex ꝓmissio dei tāte firmitatis est quāte iurz de pplo aūt nūq̄ legit q iurauerit dei mādata custodire:dz totius pplī assertio iuro egparat.(Qō bodie dns pcutit tecū).i.tecū bodie conuenit:z dz pcutere vt referet ad fed⁹ de q̄.ō.s.q aīal aliqō pcutere gladio:z effūderet sanguis illi⁹ ad confirmationē pacti:z qz istō pactū firmū ee debat fed⁹ pcuti dz.(Ut suscitet te in pplm sibi).i.q spālē curā de te bēat sic si tu solus eēs pplis ei⁹.(Et ipse sit dns deus tuus).i.de⁹ demōstrans bonitatē suā z magnitudinē tibi bñfaciēdo z exaltādo:z nō intelligit.(Et ipse sit deus tu⁹).s.p spālē cultū:qz spālit deū colere ad merituz ptinet z nō ad ꝓmiū:iō h se dz ex pte pplī:ea aūt q hic dicta sunt ptinent ad ꝓmiū qō de⁹ daturus erat pro fuitio sibi spālit facto.(Sic iurauit pr̄ib⁹ tuis abrā.) Ut ps Geñ.13.et.15.c.(Nec vobis solis h fedus ferio).i.nō solū facio hāc conuentiā vel pactū vobiscū.(Sz ēt cūctis pñtib⁹ z absentib⁹.)Uocant aūtes cesores lignoꝝ z portitores aquaꝝ q nō erāt in castris qñ ista dicebāt vt ps.ō.vel vocant aūtes illi q futuri erāt post de semie istoꝝ qui ēt obligabant ad custodiēdā istā legē z pres tenebant docere eos vt ps.ō.6.c.sed melior est ꝓma exp̄o:qz nō ꝓprie dnr aūtes qui nōdū sunt:z hec fuit rō q̄re Hieronymus mutauit de lra hebraica vbi.ō.dz.(Exceptis lignoꝝ cesoribus.) In hebreo.n.hr̄.(Etiā lignoꝝ cesores.) In hebreo.n.multotiēs fit talis mutatio:vt ēt ponat affirmatio pro negatione vt hr̄.ō.20. c.vbi dz in lra nra.(Lignū est z non hō.)In hebreo dz.(Qz lignū cāpi est hō.)Sic ēt dz Geñ.8.c.de coruo quez misit noe q ibat:z nō reuertebat donec siccarent aque:in hebreo dz ibat z reuertebat donec siccarent aq̄:vbicūq; aūt Hieronymus fecit aliqs similes mutationes:erat qz videbat rōnabilr sic lram stare nō posse:sed cū suppletione aliq intelligēdā fore.nā cū dz h in hebreo Geñ.8.ibat z reuertebat videbat innui q coruus rediret apportans legationē ad quā eū miserat noe:sed nihil tale apportabat qz tunc nō oportuisset mitti columbā post euz:sed missa est:sed nihil tale apportabat:qz tunc nō oportuisset mitti colūbā post eū:sed missa est vt ps in lra eiusdē textus.rōnabilr ḡ lra nra ibi addidit nō ita vt diceret q ibat z non reuertere⁹ z.ō.20.c.Ubi lra nra dicit q lignū est z nō hō:z lra hebraica dicit q lignū cāpi est hō rōnabilr mutatū fuit:qz nō est ista locutio vera lignū cāpi est hō nisi per suppletionē hic aūt cuz dz. (Preter lignoꝝ cesores.z bos q cōportāt aq̄s.) Et lra hebraica hz z lignoꝝ cesores:z q cōportāt aq̄s.(Mutatio vz eē fcā h rōnabilr valde ex duob⁹.(Prio qz isti portatores aquarū:z cesores lignoꝝ hñt officia q̄ sunt ex castra:iō hēbant occasionē vt existerent ex castra qō nō erat de alijs q opabant in castris. (Itē qz ista officia erant semp nēcia:semp.n.aq nēcie erant z ligna:si aūt interdū quo recitaret moyses oia vba libri hui⁹ isti cessarent nō eēnt aq in castris nec ligna ad nēcitates castroꝝ ḡ semp isti vacabāt officio suo:z sic nō possent manere in castris audiētes vba moysi.(Scdo ps:qz isti q cōportabāt aquas z cedebāt ligna erāt viri inter alios impfecti⁹ quos nō oportebat vocari ad illā concionē:sed satis erat q postea recitarent eis ista vba moysi ab audiētib⁹.(Itē qz isti q erāt ipfectissimi:z quos ex nā officij sui oportebat manē ex castra si forte i castris māsissent audiētes sic ceteri nō oportebat hic spālit eos notari: qz māsissent in castris:sed itelligerent noie alioꝝ.hic aūt exprimunt cū alijs:ḡ dom est q exprimunt ad excludendum eos ab auditione huius legis:z nō ad assertionē q cū alijs fuerint in alijs multis silr se hz lra hebraica:z mutat Hieronym⁹.Qō cū ctūq; bñti granuz intellectus videbit dissertissime esse factum. (Uos.n.nostis.)Hic ponit tertiū.s. transgressoꝝ punitio:z est dupler pena.(Prīa est cōsumens destructio.(Scda est ab alijs fcā diuisio ibi.(Dicetq; sequens gīatio vos.n.nostis.)Hic valde prohibet idolatriam:z allegat rationem verisimilem q aliquis eoꝝ potuerit apud se aliquos deos habere quos colat: vel forte q corda eorum essent inclinata ad deos gentiuz quos viderant z ad ritus eorum:ideo mandat cauere vt erbic nullus ad talia moueatur:quia magis nūc peccabit q̄ ante.(Quomodo habitauerimus in terra egypti.)In qua poterat aliquis de nobis addiscere idolatriam.(Et quādo transierimus per medium nationuz).s.per idumeos vt ps supra.2.c.z p regnū regis arad vt habetur Nume.21.c.z per terram madianitarum vt ps Numeri.31.c.z per regnum seon z og vt ps supra.2.et.3.c. Et omnes hi erant idolatre ne forte fit inter vos vir aut mulier amonebat eos vt quilibet intra se recederet a cultu idolorum: qz si hoc per iudicez cōperiretur fieret sicut habetur supra.17. c.(Familia aut tribus.)Familia est aliqua spālis cognatio sub tribu z poterat esse vna tota familia corrupta ad hoc vel trib⁹ inducente aliqua persona maxime si illa erat magne auctatis. (Ut vadat z seruiat deis illarum gentiū).i.q ita hz in corde q vult ire ad colendū deos gentiū qs vidit.(Et fit inter vos radix germinans amaritudinē).i.psuadēs tacite aliquos de vob ad idolatriā:que est magna amaritudo anime.(Cūq; audierit vba iurī huius).i.vba legis huius que pro iurata hr̄ affirmante deo z nobis.(Bñdicat sibi in corde suo).i.ꝓmittat sibi securitatē intra se nō audens in publico ostiteri.(Dicēs pax erit mihi z ambulabo in prauitate cordis mei).i.ēt si ambulē in prauitate idolatrie in pace ero:qz deus nō puniet me:nec aliq mala mihi eueniēt.(Et assumat ebria sitientez).i.ille q ante erat vt ebrius. s.ignorans qd faceret nunc assumet sitientem.i.fiet sicut sitiens

Federis susceptio.

Lra hebraica.

D

Mutatio facta i littera. Prīa cā.

Secūda causa.

Transgressoꝝ punitio.

Hic phibet idolatria: z afferē verisimilis ratio.

E

s.qui

Ifesēsus

Qō.4 A An aligs possit dici ignoranter colē idola.

Zel' qd sit.

B Ab aliis facta deriſio.

ſ.qui nō est ebrius:sed scit qd agit: ⁊ est sensus isti qui ꝓmiserint sibi securitatez ꝓmanendo in idolatria erunt sicut ille qui ante ex ignorantia peccabat:nunc autē peccat ex certa scia: ⁊ ꝫ detestabilius erit vel aliter ebrius dō qui ex vini nimia potiōe ꝓturbatus mente est:nec scit qd facit ⁊ nihil ex voluntate agit: sed ex animi ꝓturbatione sciens dō qui ex desiderio agit: ⁊ iste nimis peccat sic isti si ante idola colerent ebrij vel ignorātes faciunt:si aūt post ꝓhibitionē facerent ex nimio desiderio hoc erit. ¶Sed nunqd pōt aliqs dici ignoranter colere idola. ¶Rñdet qꝫ nō qz tunc nō essent culpabiles sic adorantes:sed falsum:qz ois idolatra gehēne reus est: qz nāl'r deū cognoscere possunt'quantū sufficit ad saluationē ⁊ cultū idoloꝝ fugiendum:si g̃ idola colat inexcusabilis est vt ꝑz ad ro. 1.c. maxime qz quilibet si se disponit quātū nāl'r ex libero arbitrio pōt:īmediate a deo illuminabit ad salutē anime vt ꝑz de cornelio.actu. 10.c.(Et dñs nō ignoscat.)Qñ peccata sunt ex ignorātia vel infirmitate:qz ex fragili massa sumus deus faciliter ignoscit:qñ ipse cognouit figmentū nr̄um.cuz aūt peccatū ex pura malitia cōmittit nō ita faciliter sibi deus ignoscit lz semꝫ ignoscit si venia petat quantūcunqꝫ peccatum sit.(Sed tunc q̃ maxime).i. valde vel fortius.(Furor eius seuiet).i.pena a deo inflicta tūc maior erit qꝫ si als crimē cōmitteret.(Et zelus ꝫ hoiez illū.)Zelus est amor priuatus volens hēre consortiū in amato:de⁹ aūt singulariter vult adorari ⁊ sibi sacrificari: nec vult qꝫ iste honor alicui alteri q̃ sibi detur:ideo qñ aligs colit aliū q̃ deuz ex zelo quem hz punit talem cultorē.(Ut sedeant sup eū oia maledicta).i.maledictiōes.⁊ dō sedeant: qz sedere īmobilitatē dicit: iste aūt maledictiones nō solum venient sup peccantē: sed etiā tenebunt eū donec destruat vt ꝑz.ē.ꝓcedenti.c.(Et deleant nomē eius sub celo).i.qꝫ moriat ⁊ nō nominet vltra nomē suū in terra.(Iuxta maledictiones que in libro legis huius continent) i.ꝓcedenti.c.vbi finit lex:hec aūt non dīr de lege lz aliquo mō pertineant ad legem: ⁊ similes maledictiones hñt Leui.26.c. (Dicetqꝫ sequens gñatio)hic ponit scōm.ſ.ab aliis facta derisio qz alie gentes videntes penas ⁊ miserias inflictas istis deridebant eas:⁊ hoc ad maloꝝ ⁊ penaꝝ incrementū est:qz est misero peius deriſio q̃ doloꝝ eius.(Dicetqꝫ sequens gñatio).i.filij qui nascent ex bis male opantibus.(Et peregrini qui de longe venerunt).ſ.ad habitandū in terra vr̄a vel negociandū inter vos siue vt ꝺuerta'ad iudaicū ritum.(Sulphure).i.pluens sup eam sulphur ad fetorē ⁊ terre cōbustionez: qz sulphur nature ignee est.(Et solis ardore).i.magna ⁊ incōsueta solis caliditate donec reducat' terra in puluerē:⁊ inepta fit ad germinandū.(In exēplum subuersionis sodome).i.sicut ille ciuitates subuerse sunt:⁊ terra illa facta fuit inutilis ad germinandū serenduz vel plantandum ita fiet terra tua: de hac subuersione hr̄ Ezē.19.c.Et aliqui dīt qꝫ qnqꝫ ciuitates subuerse sunt inter q̃s ponunt segor:sed nō legit de segor qꝫ subuersa sit ⁊ patet hic veritas qñ solum.4.ciuitates ponunt subuerse.(Quas subuertit dñs in ira ⁊ furore suo.)Qz viri sodomite valde peccatores erāt coꝝ dño abutētes nā.(Que est ira furoris eius īmensa.)Ex magnitudine pene arguit magnitudo ire dei punientis:⁊ qz ista terra virorꝝ peccatorꝝ erit desolata q̃si sodoma: iō arguet ex ꝫ iram dei ꝺ terrā istā fuisse valde magnā.(Et seruierunt diis alienis.)Faciendo q̃ mādabant sacerdotes illorꝝ deorꝝ:⁊ colebant eos offerendo eis sacrificia:⁊ querēdo ab eis rñsum.(Et adorauerunt.) Faciēdo eis reuerētiā.(Quos nescierūt.)Qz pres eorꝝ nō colebant eos ab antiquo:sed ipsi nouit eos colere inceperunt.(Uel quos nescierūt).i.de qb⁹ nō ꝑz eis qꝫ sint diis:qz nō fecerūt aliq̃ opa mirabilia ꝑ q̃ deitatē suā demonstrarēt.(Quib⁹ nō fuerūt attributi).i.qb⁹ nō fuerūt dati in custodiā ⁊ defensionez:qz dij gentiū nō custodierunt filios israel a malis:sed deus verus.(Et eiecit eos de terra sua.)Et sic māsit r̄a desta:⁊ munitiones virute:⁊ vniuersa q̃ visu pulchra erāt ꝺsumpta fuerūt.de quo peregrini de lōge venientes admirabant vt supra patuit.(Sic hodie cōprobat'.) Refert ꝫ ad tps in quo ista mala venissent sup eos pp peccata sua.(Abscōdita a dño deo vr̄o.)Refert ad superiora qz dicebat':qz oia mala īducta fuerāt a deo sup gentē peccatricē.ꝫ aūt ponit modū huius punitiōis.ſ.(Abscōdita a dño deo vr̄o).i.oia peccata aut sunt occulta aut manifesta:si aūt occulta a dño deo nr̄o puniunt':⁊ ꝫ dic.(Abscōdita dño ꝺo vr̄o) i.abscōdita a deo puniunt':si aūt peccata sint manifesta puniri debēt a iudicib⁹ ſm leges date:⁊ ꝫ est qō dō.(Que manifesta sūt vobis ⁊ filijs vr̄is).i.peccata manifesta ꝑ vos ⁊ filios vr̄os q̃ iudices sumus puniri debēt vsqꝫ in eternū vt faciamus oia ꝺba legis hui⁹.i.ista punitio a deo ⁊ noꝫ durabat vsqꝫ in eternuz vt semꝫ custodiam⁹ ꝺba legis:qz timor facit custodire legē:vel alr. (Abscōdita a dño deo.)Pñt eē ista ꝺba iudeoꝝ posito⁹ in magnis calamitatib⁹ ⁊ refert ad īmediata: qz dcñ fuit qꝫ oia mala venert sup trāsgressores legis sic ꝺbodie cōprobat':tūc loquūt iudei positi in calamitatib⁹.(Abscōdita a deo vr̄o).i.g deus vr̄ nō ꝺsiderat ita qꝫ lz videat vos mala pati auertit oculos dissimulādo:⁊ nō liberādo q̃ manifesta sūt vob.(Et filiis vr̄is).i.nos ⁊ filij nr̄i ista cognoscim⁹ qz actualr illa patimur.(Uos.n.nostis) Cū semꝫ ꝫ vitiū idolatrie fuerit potissimū qꝫ marie statū legis veteris destruebat:de⁹ marie illud intēdebat vitare:⁊ ad ꝫ inducit ꝫ q̃dā ꝓambula ad ꝓbādū verisilr qꝫ ipsi hērent aliquā radicē idolatrie:⁊ ꝺcludit postea qꝫ eā marie dēant fugē.(Uos n.nostis qūo hitauerimus in r̄ra egypti.)Qib⁹ ꝫ notū erat cuz adhuc ibi starēt plurimi q de egypto exiuerant.nā iste erat annus.40.in quo stabāt in desto post exitū de egypto:⁊ erant de illis q exierāt de egypto valde multi q toto illo tpe supuixerāt. ¶Et si arguas qꝫ soli Josue ⁊ caleph intrauerūt in terrā chanaā de illis q exierūt de egypto. ¶Rñdet qꝫ multi alij itroierūt ⁊ valde multa milia forte plura q̃ centū milia:⁊ cū dō qꝫ soli Josue ⁊ caleph introierunt verū est quātū ad illos q nūerati sūt in nūero bellatoꝝ.nā qz murmurauert ilr̄lite ꝺ dñz in desto pharā tulit deus sn̄iaz ꝺ eos vt nullus de viris illis q cōputati fuerāt in nūero bellatoꝝ a.20.annis.ē.itraret in terraz chanaā ꝓter Josue ⁊ caleph vt ꝑz nu.14.c.⁊ sic ibi ponit cōminatio huius pene ⁊ ꝺbalis,platio sn̄ie:ita postea ponit narratio eiusdez īflicte vt hr̄ Nu.26.c.vbi fcā fuit alia nūeratio ilr̄litaꝝ ⁊ non fuit in illa aligs de illis q in ꝑma nūeratiōe fuerāt ꝓter Josue ⁊ caleph. ¶Itē.ē.2.c.ponit qꝫ añq̃ trāsirēt ilr̄lite torrentē zareth q est añ ꝺsinia r̄e moabitaꝝ:⁊ añq̃ itrarēt in r̄ā seon regis esebon ⁊ og regis basan mortui fuerūt oēs viri bellatores q cōputati fuerāt:qz man⁹ dñi fuit ꝺ eos vt disperderet eos de castris.alij tñ q nō fuerūt noīati nō perierunt: qz nō fuit ꝺ eos ꝓmissam:⁊ isti erāt qui nō erāt.20.annoꝝ qñ fuit aūt fcā nūeratio ista in.2.anno exit⁹ de egypto mēse.2.ꝑma die mēsis vt ꝑz Nu.1.⁊ sic fuit.13.mēsib⁹ post exitū de egypto:q g̃ in exitu de egypto nō erāt annoꝝ.19. cōpletoꝝ:ita qꝫ ꝺficeret eis mēsis vnus ⁊ aliquātū plus nō fuerūt cōputati ⁊ ꝺ nullū istoꝝ fuit lata sn̄ia:nec mortui fuerunt in desto nisi ex aliquo casu euenisset quēpiā mori in aliq murmuratiōe:alr̄s nō erat in tribub⁹ eoꝝ īfirmus.lz multi erāt paruuli egrediētes de egypto:⁊ pueri ⁊ adolescētuli q nō erant annoꝝ. 19.cōpletoꝝ qñ exierūt de egypto:g̃ de istis essent nūc viuente moyse plurimi:⁊ fere oēs ꝓtes q testificari posset quo ī egypto mortui fuissent. ¶Itē mulieres ꝫ cognoscebāt:qz ista sn̄ia fuit plata ꝺ solos viros bellatores qui erant nūerati.ſ.a.20.annis ⁊.ē.ꝺ femias aūt nō fuit data sn̄ia quātū est ex forma sn̄ie:si āt forte aliq̃ mulier peccasset in ista murmuratiōe sic viri puniebat' a ꝺo sic puniebat' vir qlibz:tū nō ferebat' sn̄ia gñalr ꝺ femias alicui⁹ etatis sic ferebat' gñalr ꝺ viros q erāt cōputati.ſ.q erāt annoꝝ.20.⁊ vltra qñ lata fuit ista sn̄ia. ¶Itē leuite ꝫ scīt poterāt q ꝓtes erāt:qz ista pena ñ fuit iflicta ꝺ leuitaꝫ:qz ī ꝺbis sn̄ie solū fuerūt exp̄ssi viri bellatores.satis g̃ poterat dicē moyses vos nostis qūo hitauerim⁹ in egypto: qz plurimi illoꝝ p se in egypto steterāt.alij aūt erāt filij eoꝝ q steterāt ī egypto ⁊ clarissime ꝫ cognoscebāt referētib⁹ oib⁹ alijs.(Qūo hitauerimus in r̄ra egypti.)Doc ponit ad inuēdū qꝫ aliq eoꝝ eēnt adhuc idolatre in egypto hēbāt magnā occasionē ad colēdū idola: imo ⁊ vere coluerūt vt ꝺclarauim⁹ Exo.1.c.in fine:ꝫ aūt signat Ezechiel ꝑpha sepe loquēs ꝺ israelitas dicēs fornicatoꝫ fuisse eos in egypto in adolescētia sua:⁊ qꝫ ibi ꝺfracte sūt māme pubtatiꝫ gētiꝫ iudeoꝝ:⁊ subacta ꝺba ei⁹:⁊ ista fuit cā q̃re de⁹ ꝓmittebat afflictiōes egyptioꝝ īgrauari sup eos. Erat igit satis ꝑbabile qꝫ illi q ī egypto steterāt ⁊ adhuc superāt ⁊ viderāt ī egypto fieri abomiatōes idolatrie.ſ.coli bouē q vocabat' apis de⁹ magnus egyptioꝝ:⁊ hamonē.ſ.iouē q hūana effigie cū arietio capite pigebat':⁊ cornib⁹ recuruatis ⁊ mltos alios ꝺos ī qb⁹ fatua egypt⁹ testimonio lucāi abūdauit iclināret ad faciēdū filia:⁊ sic fecerūt ī.1.anno quo ꝺ egypto exierūt ī mēse.4.eiusdē cū petiuerunt sibi fieri deos qui ꝓcederēt eos.ſ.deos metallinos hñtes ꝺtutē celestē:ita vt moueri possent coram hebreis:⁊ mōstrare eiꝫ viā ꝓcedendo vt dō Exo.32.c.fac nobis deos qui nos ꝓcedāt i.qui ambulent coram nobis in via:⁊ ꝑz ꝫ qz petebant bos deos in defectū moysi qui solebat ꝓcedere eos indicando eiꝫ ⁊ faciēdo moueri castra:⁊ in oibus dirigendo ita volebant nunc loco eius aliquos deos qui scirent rñdere ad q̃sita:⁊ eis viā demōstrarent ꝓcedendo eos:sic.n.innuitur Exo.32.c.cum dō videns

L Obiectio. Rñsio.

D De⁹ quare egyptioꝝ afflictiōes īgrauari ꝑmittebat.

ppls q̄ moza faceret moyses descēdēdi de mōte congregatus est ad Aaron dicens: surgens fac nobis deos qui nos p̄cedant de his valde multa diximus Exo.32. petebant igit talem deū hebrei qualem aliq̄n in egypto viderant. s. taurū aureum qui p̄cederet eos sicut apis deus erat egyptiorū ⁊ bos: siue taurus: q̄ nō erat castratus ⁊ p̄cedebat egyptios canentes atq̄ saltātes post eū vt ait solinus impolistor. c. de egypto. (Et quō trāsierimus per mediū nationū.)

Qō.5. A Transire p mediū nationum est duplex.

¶ Trāsire per mediū nationū stat duplr aut transire per mediū terrarū aliquarū nationū ita q̄ transeat p̄ confinia duarū nationū ⁊ per nullā terrarū illaꝝ intret. aut transire per mediū nationū. i. per terram ipsarū nationū. ¶ Dīo mō nō accipit hic q̄ tunc nō viderent aliquas abhominationes: vel idola gentiū cū ad nullā eaꝝ accederent: sed hic dr̄ q̄ viderunt abominationes ⁊ idola vtroq̄ aūt mō transierunt hebrei per mediū nationū: sed hic solū accipit p̄ scō mō transierunt nāq̄ iudei per aliquaz partē terre edon: ſz ibi nihil videre poterant: q̄ nō accedebant ad loca transierūt ēt inter regionē amalechitarū ⁊ aliarū nationum: sed in terra amalech nihil viderunt cū non intrauerint in eam: sed euntes vt ascenderent per montē in quo erant amalechite descendentibus illis fugierunt: atq̄ ab illis cesi sunt vt p̄z Nume. 14. c. transierunt aūt per mediū nationis madianitarū: ⁊ hoc fuit accipiendo scō mō. s. intrauerunt illā terrā vt p̄z Numeri. 31. c. cū ibi occiderint q̄nq̄ reges madianitarū: ⁊ gentes eoꝝ vt p̄z p̄cedenti. c. 31. nume. ⁊ ibi potuerunt israelite videre abominationes gentiū: transierunt ēt per regnū chananei regis arad: q̄ cū illa gens fecisset p̄dā in iudeis ⁊ deuicisset eos: israelite deuouentes illam gentem dño si traderet eam in manus eorū deleuerunt eā: atq̄ terrā eius subuerterunt oīa gladio ⁊ igne vastantes vt p̄z nume. 21. c. transierunt per terrā seon ⁊ og regum amorreoꝝ occidentes amorreos illius vt p̄z Nume. 21. ⁊ Deute. 2. et. 3. c. ⁊ cū isti intrarent domos illarū gentiū ad p̄dāz ⁊ in fana deoꝝ suoꝝ videbant oēs deos lapideos ligneos metallinos quos colebant ille gentes. (Vidistis abominatōes ⁊ sordes.) Declarat imediate que sint abominationes ⁊ sordes ⁊ dr̄ q̄ iste sunt idola facta ō lapide ⁊ ligno. oīa nāq̄ que talia sunt abominat deus: ⁊ oēs qui faciunt ea ⁊ ofidunt in eis. vocat sordes: q̄ sordidū q̄d est q̄ bō q̄ creatura rōnalis est subiiciat se ad honorandū tanq̄ deos hec que indignissima sunt: ⁊ isto mō loquit deus. ō. 7. c. sculptilia eoꝝ igni cōbures: nec concupisces aurū ⁊ argentū de ḡbus facta sunt: nec assumes q̄q̄ ex eis: nec offendas p̄pterea q̄ abominatio est dñi dei tui: nec inferes quippiā ex idolo in domū tuā ne fias anathema sicut ⁊ illud est. q̄si spurciciā detestatoris ⁊ velut ingnamentuz ⁊ sordes abominationis hēbis: q̄ anathema est. (Ne forte sit inter vos vir aut femina.) Incipit adducē paulatim intentam ꝯclusionē. s. vitandā esse dēre idolatriā: ⁊ b̄ applicando dicit q̄ iste transitus erat eis cā inclinationis ad idolatriā cū vidissent idola q̄ eos ad colendū allicere possent: ⁊ poterat aliquis in corde suo colere idola: ⁊ retinens apud se aliqua que occulte rapuisset occultū eis bonorē impendere: sicut rachel furata fuit idola patris sui laban ignorante Jacob: ⁊ tenuit ea abscondita magno tpe quousq̄ post exitū de ciuitate sichē vt venirēt in bethel Jacob accepit oīa idola q̄ erāt in familia sua ⁊ infodit ea subter terebintū q̄ est post vrbē sichē vt p̄z Geñ. 35. c. sed b̄ faciebat rachel q̄ tenebat idola illa: sed nō colebat. (Vir aut femina.) In his erat periculū si cor alicuius hoꝝ eēt alienatuz a deo vt iret ⁊ coleret deos alienos: ⁊ ad hanc alienationē induceret alios. (Tribus aut familia.) Ista erat valde magna auersio a dō q̄ celari nō poterat: ⁊ ī q̄libet haꝝ cū erat nota: erat certa pena statuta infligenda vt p̄z. ō. 13. et. 17. c. (Cuius cor auersum est hodie.) Non dixit q̄ colat deos alienos: sed cuius cor auersum est hodie a dño deo vr̄o vt vadat ⁊ seruiat dijs illaꝝ gentiū q̄si dī. ſz nūc actualr ⁊ publice nō colat iaz tū ī corde suo cōcepat vt colat. nā ō cultura actuali ipsi cognoscē poterāt: ⁊ isligē penā. ī hac ēt auersiōe mētali solū q̄ est p̄ncipiū future auersiōis realis: ⁊ nūc ñ poterat cognosci pōit de⁹ cōmiationē q̄ talē bñtes ōstruēt. (Ut vadat ⁊ seruiat dijs.) nō dr̄ vt vadat ⁊ seruiat q̄si solū colē possent isti idola eundo ad als gētes: ⁊ cohītando eis: discēdoq̄ eoꝝ mores: ⁊ colēdo deos eoꝝ. nā ēt terra p̄missionis poterant israelite ire ⁊ colere deos alienos. ⁊ satis p̄z q̄ hic intelligat de cultura idolorū: quā facerent israelite in terra p̄missionis: ⁊ nō de ea quā ex facerēt: q̄ hic cōminat de⁹ p̄o talibus sceleribus destruendā terraz p̄missionis sicut fuit destructa sodoma ⁊ gomorra: sed si hic acciperet de illis iudeis q̄ irent ad gentes alias ad colendos deos earū nō poneret pena desolationis terre p̄missionis cum exītes in illa nō peccarēt: sed ponit deletio eius q̄ peccatuz de quo hic agit in ea cōmittendū erat dr̄ igit. (Ut eat ⁊ seruiat dijs aliaꝝ gentiū). i. vt recedens a cultu dei in quo erat vadat ad deos alienos. s. applicando cor suū illis: ⁊ incipiendo eos seruitio honorare. (Dijs illaꝝ gentiū). s. dijs gentiū p̄ quas transierūt: q̄ cū nō cognouissent quales erant dij aliarū gentiū nō inclinarent ad colendū eos: q̄ nemo fert in incognitū: deos aūt gentiū barū per q̄s trāsierant cognoscebant tum vidissent eo: bos q̄ colere desiderarēt. (Et sic inter vos radix germinans fel ⁊ amaritudinem.) Talis auersio mentalis alicuius viri aut femie familie vel trib⁹ erat radix germinans amaritudinē ⁊ fel. i. germinans in alijs eādē auersionē donec crescat per oēs israelitas vocat ista radix: q̄ radix occulta est sub terra: ⁊ tñ ex ea nutriunt oīa q̄ foris patent in arbore: ita ex ista occulta auersione p̄cederent oēs exteriores actus cultus idolorū: vel vocatur radix: q̄ sicut ex vna radi e multi rami arboris generantur: ita ex illa auersione in vno viro aut femina: familia vel tribu in omnibus alijs israelitis oriretur auersio: ideo aut vocatur radix: q̄ sicut radix est p̄ncipium a quo arbor esse recipit: ita ista mētalis auersio est p̄ncipium omnis realis ⁊ publice auersionis ceterorūq̄ malorum que postea sequerent. (Germinans fel ⁊ amaritudinez.) Ista est idolatria que est fel siue amaritudo faciens amaricare animā eius in quo est: ne aliquod bonum opus ei bene sapiat: vel q̄ omnibus virtutibus hec sola quedam amaritudo ⁊ pestiferum venenum est. (Cūq̄ audierit verba iurī huius). i. verba legis huius iurate dr̄ enim iurata lex hec: q̄ pactū faciebāt cum dño vt obseruarent legem hanc sicut legem que data fuit in oreb pactum vero iuro firmatur: aut q̄busdam alijs cerimonijs que equiparantur iuro aut maiores forte sunt. (Cū audierit verba). s. nunc q̄n vobis ego recito ea: vel postea q̄n ponetis maledictiones ⁊ benedictiones huius legis sup montē hebal ⁊ garizim vt p̄z. ō. 27. c. aut quādiucūq̄ audierit legem istā: nam de septēnio in septēnium legitur corā toto israele conueniente ad locum sanctuarij in festiuitate tabernaculorū vt p̄z. j. 31. c. (Benedicat sibi in corde suo.) Bñdicere sibi est bonū sibi ip̄precari: aut bonū sibi p̄nunciare futurū. imp̄precari bonū nō est hic aligd spāle: q̄ quilibet homo siue malus siue bonus imp̄precat sibi bonū: sed accipit p̄o p̄enunciatione boni futuri ⁊ p̄z in litera. j. cū subdit pax mihi erit ⁊ ambulabo in p̄auitate cordis mei. (In corde suo). i. q̄n aliquis ista dixerit non dicet publice: q̄ non audebit cū hoc sit infringere legē ⁊ repugnare veritati eius asserendo nō esse sic euentuz vt ipsa futurum p̄enunciat. (Pax mihi erit ⁊ ambulabo in p̄auitate cordis mei). i. ego nō timeo q̄ veniant sup me ea que continent in hac lege: q̄ pax mihi erit. i. securitaz ab oī nociuo. (Et ambulabo ī p̄auitate cordis mei). i. etiam si faciā mala que nunc facio. (Et dñs non cognoscat ea.) Ista oīa se bñt q̄si dī. si aliquis colens idola post istam legem p̄enunciatam ei coluerit idola cuz desiderio eis adherens deus nō miserebit peccato huius: q̄ ex magna malitia p̄cedit ⁊ contēptu dei. (Sed tunc). s. q̄n fit audiēs aliquis non curauerit recedere ab illo malo: sed magis dederit sibi magnā spem qui non venient ei aduersum insurgebat ira dei. (Furor eius seuiet.) Dr̄ furor dei pena dura ab eo alicui inflicta que eū valde furibundū valde designare posset ſz nō fit: q̄ talis pena ab aliquo alio si inferet videret ex furore p̄cedere. (Et zelus ō boiem illum.) Scut zelus est amor quo aliquis singulariter vult amari: ita zelus quoq̄ est dolor q̄ ⁊ neglecto alius ametur: ⁊ iste est valde magnus dolor est iustus quem aliquis cōpescere non pōt vt leges humane p̄testantur vt p̄z digestis de adulterijs in. l. graccus. eodem mō deus cum dicatur habere zelum. i. voluntatem vt ipse solus colat: si aliquem alīū colere voluerimus: aut actualiter coluerimus contēnimus eū: ⁊ tunc iustissime dolere dr̄ ⁊ zelus eius seuit in nos. (Ut sedeāt sup illum oīa maledicta). i. zelus dei ⁊ furor eius tantum accendet contra boiem istum vt faciat eum p̄imi valde inducendo super eum omnes maledictiones que scripte sunt in hoc libro ⁊ dicit. (Ut sedeant.) Q̄z sedere signat firmitatem ⁊ imobilitatem. Et est sensus q̄ non solum deus induceret mala ista super eum qui peccaret: sed faceret q̄ maneret super eum imobiliter donec consumerent eum: quia continuata iniquitate ista cordis deus continuaret punitionem vsq̄quo deleret peccantes: vel vsq̄quo desisterēt a peccato vt p̄z Leui. 26. c. (Omnia maledicta). i. omnes maledictiones. (Que scripta sunt in hoc volumine.) Et non solū hec: sed multa alia q̄ nō sunt scripta h̄ vt dicebatur. ō. precedenti. c. ⁊ deleat nomen eius sub celo.) idest faciat q̄

Bñdicē sibi quid sit.

ciat q̄ nō noiet nomen eius sub celo.ſ.in ẽra q̄ſt oi.ille qui talr peccauerit a deo puniet quouſcq̄ moriat ꝛ per mortẽ tollet de ſupficie terre:ꝛ nomen quoq̄ eius peribit:qz non noiabit poſt mortẽ. Hec ẽt pena quedã a deo inflicta eſt vt nō maneãt noia mortuoꝝ.nã mali deſiderauerunt dũ vixerunt vt noia eoꝝ manerent poſt mortez.deus aũt totalr eis ad:ꝛſans facit vt noia quoq̄ poſt mortez non maneant: qz perit memoria eoꝝ cuz ſonitu vt pz.p̄s.9. Et aliquis miſer ꝛ paup moriẽ qui quãdiu fuit vixit inglorius:poſt mortẽ vero fame eius p̄conia reſtant.impioꝝ vero noia tanq̄ in tenebris ſint a nemine cognoſcunt:ꝛ ſi morientibus ipſis cũ ſtrepitu illo ad paucũ tps quedã leuis memoria ſupſtes ſit pauliſp tñ facta mutatione tanq̄ debilis ſcintilla extinguit de his ſapie.2.et.4.et.5.c.ſ.trãſierunt hec tanq̄ vmbra: ꝛ tanq̄ ventus p̄currens ꝛ tanq̄ nauis que pertranſit fluctuãtez aquã cuius cũ trãſierit nō eſt repire veſtigiũ:aut auiſ q̄ tranſuolat in aere cuius nullũ inuenit argñ itineris: ſed tñ ſonitus alarũ verberans leuẽ ventũ cõmotiſq̄ alis tranſuolauit:ꝛ poſt hoc nullũ ſignũ inuenit itineris illius:aut tanq̄ ſagitta miſſa in locũ deſtinatũ diuiſus aer ꝺtinuo in ſe recluſus eſt: † ita vt ignoret tranſitus illius. (Et ꝺſumat eũ in p̄ditionez).i.finiat eũ p̄dere q̄ſi oi.qñ aliqs modicũ peccat deus incipit illuz p̄dere:ſed ſi in hoc ꝺtumaciter p̄maneret deus finiret punitionẽ illi⁹ vſq̄ ad totalem eius extinctionẽ. (Et oĩb⁹ tribub⁹ iſrael) † i.faciet q̄ non ſit in aliq̄ tribu iſrael. (Iuxta maledictiones q̄ in libro legis huius ꝺtinent).i.deus ꝺſumet talẽ virũ ſicut exp̄imebat in maledictionibus poſitis in h̄ libro:ſunt aũt iſte maledictiones poſite p̄cedẽti.c.ibi eſt chatalogus maledictionũ ꝛ in c.27.vbi ponebant maledictiões vande ſup̄ montẽ hebal:ꝛ qz iſtud.c.nõ eſt vbi ponunt maledictiões facit mentionẽ de alio † tanq̄ de alio alieno ab h̄. (Dicetq̄ ſequens gr̃iatio.) Oĩa q̄ homines a via ꝺmouere poſſent ponit hic deus.pene nãq̄ faciũt recedere a peccatis:lz iſte modus nõ peccãdi ip̄fectoꝝ eſt qõ- £ cũq̄ g̃ ſit qõ rõnẽ pene vllo mõ hẽat eſt natũ ad exterrendũ a peccato:pene aũt nõ ſunt in rebus: ſed ẽt in vocibus nã verba ꝺtumelioſa ita pungunt ſic v̄bera:immo generoſi animi potius paterent verbera q̄ v̄ba:ꝛ iſta verba nõ ſolũ affligunt cum in faciẽ alicuius ꝓferunt:ſed ꝛ cũ timet ſibi eſſe in futurũ dicẽda: aut q̄ poſt mortẽ in eum maledicta iactabunt:ſolentq̄ interdũ mali ſola maledictoꝝ in eos poſt mortẽ expectatione ab aliqb⁹ malis q̄ alias facturi eẽnt ꝺmoueri:ꝛ hoc mõ fecit hic deus:qz cũ poſuit oĩa g̃ia penaꝝ realiter infligendaꝝ ꝛ coꝛpaliter experiendaꝝ:nouiſſime poſuit penas illas q̄ in verboꝝ p̄latione ſunt.ꝛ h̄ poſt mortẽ peccantiũ vt ẽt ſic aliq̄liter de leſione fame ſupſtitis mouerent.nã ſi iſti peccarent ꝛ deus infligẽs eis iſtas penas deleret eos ꝛ terrã eoꝝ deſtrueret:illi qui poſtea terram illã viderent dicerent q̄ iõ qz p̄pls iſte peſſimus fuerat talia in eũ facta ſunt:qõ erat ledere famã ipſoꝝ. (Dicetq̄ ſequens gr̃iatio).i.alia gr̃iatio que fuerit poſt eã que nunc eſt q̄ ei ſuccedet. (Et filij qui naſcent).i.filij iſtoꝝ peccatoꝝ punitoꝝ qui naſcent ex eis ſiue ĩmediate ſiue mediate.maxime autez intelligit de his qui naſcunt mediate.ſ.de nepotib⁹ ꝛ p̄nepotibus qui nõ viderunt inflictionẽ plagaꝝ:nec ad eos ꝓprie p̄uenit notitia vñ magis admirari p̄t tanq̄ de eo cuius radicem ignorant.

Qō.6 A An iſti q mirari ꝺbebant ſint filij iudeoꝝ vel alij boies. ¶ Dubitabit aliqs vtrũ iſti filij intelligant eſſe filij iſtoꝝ q puniunt ĩmediate ſiue per ſucceſſionẽ deſcendẽtes ab eis:aut ſint alij boies:qz oẽs qui poſt inflictiones plagaꝝ naſcerent vocarent filij lz nõ filij iſtoꝝ:qz ſcõm morem ſacre ſcripture:ꝛ ſcõm morẽ poeticũ aliqñ iſta noia relatiua ponunt non poſitis ſuis coꝛrelatiuis vt in iſto noie filius de quo cantico.2.c.ꝺ ſic malus inter ligna ſyluaꝝ ſic dilectus meus inter filios: ꝛ iſtud nomen nur⁹:ꝛ ſic de ceteris ouidius nãq̄ in libris de arte amãdi: ꝛ in alijs libris ceteriq̄ poete vocant nurus oẽs mulieres vxoratas in reſpectu ad ſocrus lz nõ exp̄imant:ꝛ ſic in ceteris.ita igit hic vocari poterant filij oẽs minores q poſtea naſcerent. ¶ Itẽ ꝺueniebat hoc:qz magis poterant hoies ex̄nei venientes ad illã terram poſt deſtructionẽ illius admirãtes de illa dicere hec q̄ ponunt in lr̃a q̄ aliqs alius q in terra illa natus eẽt: qz iſte cognoſcere poterat qs fuit caſus ille:ꝛ vñ traxerit oꝛigi nem. Dõm tñ eſt q̄ accipiunt hic filij p̄ veris filijs ĩmediatis vel mediatis qui ſuccedẽtibus parẽtib⁹ ſuis poſt mortẽ eoꝝ ꝺſiderantes vltionẽ quã deus exercuiſſet in hãc terrã dicerẽt v̄ba que.j.ponunt:ꝛ p̄z q̄ intelligat de iſtis: qz lr̃a diſtinguit h̄ inẽ filios ꝛ peregrinos:cũ dicit filij qui naſcent deinceps ꝛ peregrini:ſi aũt nõ acciperent filij p̄ filijs iſtoꝝ q puniti fuerãt nõ eẽt diſtinctio inter peregrinos ꝛ filios:qz peregrini ſunt q nati ex̄ aliquã regionẽ poſtea ad illã veniunt: ſi aũt iſti q vocant h filij nõ eſſent filij eoꝝ qui in terra iſta habitauerant eẽnt peregrini:qz ex̄ geniti fuiſſent: ꝛ ſic non diſtingueret inter eos:ſed diſtinguit:g̃ filij ꝓprie accipiunt p̄ filijs eoꝝ qui in ẽra illa habitabant. ¶ Itẽ qz dz ꝛ peregrini q de longe venerunt ex quo innuit q̄ alij de q̄bus mẽtio fiebat non venerant de longe:ſed † erant nati in ẽra illa hoc aũt ꝑtinet ad filios ꝓprie dictos. (Et filij qui naſcent deinceps.) Ponit h̄:qz illi qui iã nati erant q̄ iſte pene infligebant nõ poterãt dubitare de mõ illatõis iſtaꝝ penaꝝ:ꝛ de cã pp quã infligebant:qz tp̄ibus ſuis cerneret vitia p̄ q̄bus pene iſte infligi dẽrent: iõ nõ admirarent iſti nec dicerent aliqd:qz ꝛ ipſi partẽ penaꝝ hanc luerent p̄ patribus ſuis:filij tñ qui poſtea naſcerent inflicta plaga: nõ videntes eã † infligi nec cãm inflictiõis admirãtes dicerẽt q̄.j.hñr. (Et peregrini qui de longe venerũt).i.illi qui de alijs ꝑtib⁹ venirent ad hitandũ in ẽra illa:vel tranſirent p eã:qz iſti hẽbant maius motiuũ ad admirandũ cũ nunq̄ ad terram illã acceſſiſſent ſicut ſi nunc aliq de nobis:vel magis adhuc de alijs gentibus ſacraꝝ ſcripturaꝝ inſcijs iret ad vallẽ vbi fuerunt olim ſodoma ꝛ gomoꝛra:ꝛ alie vrbes q̄ ſulphure ꝺcremate ad vltimũ euerſe ſunt: vides terrã illã ſic vaſtatã miraret cum tellus ipſa pene ſue teſtis ſit:ꝛ cuilibet reſpicienti quedã punitiõis ꝛ timoꝛis ſpẽs incutit iuxta illud qõ ait ſolinus ĩpoliſtoꝛ.c.36.de iudea.ſ.longo hieroſolyma receſſu ſinus triſtis pandit quẽ de celo tactuz teſtat humus nigra ꝛ in cinerẽ ſoluta:ꝛ hoc exẽplum de ciuitatibus his inducit.j.deus. (Videntes plagas ẽre illius.) Nõ vocant hic plage ẽre plage alicuius ppli habitantis in ẽra:ſed aliq̄ ſoꝛte mutationes facte in terra ꝺminuẽtes eã a ſua pfectione q̄ in modũ plagaꝝ date ſunt tanq̄ ſi darent rei rõnali:ꝛ patiẽti: ꝛ ſunt q̄dã vaſtitas terre vt cõbuſtio arboꝝ vel agroꝝ:ꝛ fulminatio:ꝛ admirãda ſiccitas:ꝛ grãdo ꝛ locuſte aliecq̄ plage a deo inflicte ad deſolandũ terraz. (Et infirmitates.) Terra vel aliqõ † irrationabile coꝛpus ifirmitates nõ dz cũ infirmitates ſint diſ- Infirmitates ẽre qd ſint. p̄poꝛtiones q̄litatũ aialis facientiũ ad armoniã.in rebus aũt inaiatis nulla talis reperit armonia.p̄ſit aũt vocari infirmitates terre aliq̄ infirmitates inducte in bꝛutis aialibus ꝛ in hominibus ita vt moꝛerent oĩa:ꝛ qz terra p̄debat totũ decoꝛẽ ſuuz p̄dendo iſta indiuidua ſpẽrũ ſicut ipſa indiuidua pire per infirmitatẽ dicebant:ita terra dicebat infirmari vel dz pati infirmari: qz ſoꝛte veniebat aliq̄ calamitas terre vt aer coꝛruptus: vel nebula vel quid huiuſmodi. Et iſta vltima exp̄ bona eſt: qz ĩmediate ponit exp̄ ei⁹.ſ.infirmitates q̄bus eã deus afflixit ſulphure ꝛ ſolis ardoꝛe cõburens:iſte g̃ ſunt infirmitatez.nã ſic vnus hõ per iſtos laboꝛes frequẽtatos cito moꝛeret:ita p iſtas penas inflictas terre vocabat de⁹ infirmitates:qz ſic hoiez egritudo facit debilẽ ꝛ alienatũ a viribus ꝛ rõne:ita iſte plage faciebãt terrã carentẽ viribus germinãdi ſicut dz.j.ita vt vltra nõ ſeratur:nec virens quippiã germinet in exẽpluz ſubuerſionis ſodome. (Sulphure.) Nõ miſit deus vnq̄ ſulphur ſup terram † chanaã tpe quo eã poſſederunt iudei:qz peccata eoꝝ non tantum apud deum p̄moꝛuerunt vt terra ſulphure cremaretur: ſed erat deus iſtam plagam immiſſurus ſi ſoꝛte peccata iudeorum tantum incandeſcerent:ſic.n.miſit ſup ſodomaz ꝛ gomoꝛram ciuitates pentapolis: qz viri illarum ciuitatum erant nimis peccatoꝛes coꝛaz domino vt pz Geñ.13.c.ꝛ poſtea ſulphure ꝛ igne deleti ſunt vt patet Geñ.19.c. (Et ſolis ardoꝛe.) Iſta † erat quedam pena ſpecialis que etiaz non fuit data in terra iudee ſpecialiter:ꝛ eſt hoc cum aliquis eſtus valde magnus viget:ita vt deleret cuncta que germinarent in ẽra. Et talis eſtus De caloꝛe nimio qui accidit in ethiopia antiq̄ſſimis tp̄ib⁹ q̄ dia pone exuſſit. accidit in ethiopia vt tantus caloꝛ fuerit q̄ videretur ſol magis accedere ad terram:ꝛ videretur eſſe tunc maioris caloris ꝛ multa hoc caloꝛe noxio peribant penitus:ꝛ gentilitas putãs in his cãm eſſe id qõ in oĩs ſuis ponunt finxerunt ſolem currus ſuos tradidiſſe filio ſuo phetonti.eg vo inſolitũ pondus agnoſcentes per deuia celi ſpacia diſcurſabant:ita vt nunc celũ ſtellatum petere viderentur nunc verſus mercurium ꝛ lunam bꝛeuioꝛe nobis ſpacio appꝛopinquaret:in qua appꝛopinquatione omnia elementa pene exceſſiuo caloꝛe ſoluta tabeſcebant:fontes ꝛ flumina deſſiccati ſunt:ꝛ ipſa alma mater tellus rauciſſonis vocibus ſumũ deoꝝ p̄ez implorans conqueſta eſt tandem pheton trifido fulmĩe vulneratus de curru cadẽs in fluuio eridano tumulatus eſt:ſic fabulam iſtam inducit plato in thimeo libꝛo p̄mo:ꝛ paulus oꝛoſius libꝛo p̄mo de oꝛmeſta mundi. (Ita vt vltra nõ ſeratur.) Terra ſerit vt ſemina in ea iactata virtute eius alant ꝛ foꝛment in ſegetes:cũ vero vtus germinatiua ẽre deperit nõ eſt opoꝛtunũ eã ſeri:ſic eſt ſi tantus caloꝛ ẽrã exuret: qz tũc velut cinis tota humiditate ꝺſumpta cõuertit in puram

Riſio. B Quo fuit inuẽta fabula phetõtis regentis currus ſolis. †

ficcitatē:ita ⁊ terra tantū ficcaret quousq; tota virtus eius cō
fistens in quadā humiditate grossa penitus solueret manenti
bus partib⁹ terre discōpactis uersis in cineres: aut in vivas
solutis arenas:in quoꝝ neutro vis germinādi est: nec seri pro
† dest.(Nec virens quippiā germinet.)Germinare viride est ex
humiditate vbi aūt humiditas illa deficit nō est aliq̄ vtus ger
L minatiua:est aūt vis germinatiua quedaꝫ vis generandi repta
Germinar viride gd sit. in terra sicut in quolibet aīali reperit vis generandi scōm suā
spēm:⁊ ista fundat in certa ꝓportione humiditatis:cū vero il
la humiditas exhausta est dato ꝙ postea magna ⁊ excellens sup
fundat ipsi rei nihil poterit germinare:quēadmoduꝫ est in cine
ribus:qz per actionē calozis soluta fuit humiditas totalr ⁊ vir
tus germinatiua:⁊ lz postea tota cinis operiat aqua:nō pp hoc
germinabit quicq̄:qz virtus eius germinatiua extincta est: sic
ꝓz de seminib⁹ que coquunt antecꝫ iaciant in terrā quoꝝ vir
tus germinatiua exhalat ꝓ calorē excludentē:⁊ postea lz iaciant
in terrā:⁊ veniat sup ea multa aq̄ ipole est nasci inde quicq̄:in
† multis aūt bmōi accidit.(In exēplum subuersionis).i.in simili
tudinem q̄si di.vt sicut ille subuerse fuerunt ita ⁊ ista terra sub
uertat:erat.n.terra sodomozū.s.vallis illa in qua erant gnq;
ciuitates facientes vocari regionē illam pentapolim fertilissima
inē alias regiones terre chanaā:⁊ amena valde i arboribus:qz
tota irrigabat iordane ⁊ erat sicē paradisus dñi:⁊ sicut egyptus
venientib⁹ in segor vt ꝓz Geñ. 13.c.postea vero mutata fuit in
effigiem tristē de se monstrans fuisse a deo ꝑcussam:nā arbo
res ibi poma gignunt q̄ cū visui grata sint:solā intus fauilaceā
fuliginē bñt in testimoniū celestis illius ignis adhuc manentis:
† sic ait solinus impolistor.c.36.de iudea.(Sodome ⁊ gomorre
adame ⁊ seboym.)Quinq; ciuitates erant in valle vñ vocabat
pentapolis vt ꝓz sapie.12.c.⁊ ponit hic.4.vltima eaꝝ q̄ minor
erat vocat bala vt ꝓz Geñ.14.c.siue segor ab euētu vt ꝓz Geñ.
19.nec vt qdā autumant fuerūt oēs delete incendio: vt decla
rauimus sup Geñ.19.c.qō maxie hic cōminat: qz cū posuisset
spāliter eas solas.4.explicat nō ponens segor siue balā q̄ ꝑcib⁹
† loth fuit defensa vt hr Geñ.19.c.(Quas dñs subuertit in ira ⁊
furore suo.)Ira ⁊ furor idē sunt:sed est multiplicatio verboꝝ
scōm modū loquēdi vulgarē:vel pōt distingui inter illa: ita ꝙ
ira sit paruus motus ad vindictā.furor sit quedā corꝑis effera
ta atq; truculenta iactatio ex cōmotione mētis ꝓcedens:⁊ hꝫ pti
net ad magnā iram:oz aūt subuertisse deus bas in furore suo:
qz peccata ciuitatū istaꝝ erant magna nimis: ⁊ deus cōcitatus
† ē eas deleuit eas in exēplū eternū.(Et dicent oēs gentes.)Hoc
est quantū ad iudeos peccatores qui punirent a dño:⁊ quātuꝫ
ad terrā eoꝝ que subuerteret:nā oēs gentes videntes talē de
† solationē dicerent ista vba q̄ sequunt.(Quare fecit dñs ter
re huic.)Ista est qō nō quidē ignorantiū ⁊ ingrentiū:sed admi
D rantiū qō ꝓz imediate cū ipsimet rñsum sup hoc dent:sed mo
dus est admirantiū de aliqbus sibi notis ingrere mouente eos
† rei magnitudine.(Quare fecit dñs.)Nō dñt q̄re sic factū est
huic terre q̄si hostes hꝫ fecissent:vel nāliter accidisset:sed q̄re fic
fecit dñs q̄si di.ꝙ magnitudo huiuꝫ plage tāta erat ꝙ satis liq
† dum erat a solo deo inflictā fuisse.(Et q̄ est hec ira furoris eius
immensa).i.qūo deus tantā iram incanduit ꝫ istos:vt sic puni
ret eos:⁊ terrā eoꝝ deleret.nā lz deus puniat misericors:⁊ non
obliuiscit misereri vsq; in finem:qz miserationes eius sup oīa
opa eius:ꝙ g̃ tñ punierit valde admirādū est:⁊ vocat ira dei hꝫ
immensa: qz ira vt ꝓprie accipit in aīalibus est motus partis
affectiue ad vindictā ⁊ cū ista ira sit in ipso aīali: ⁊ est aliquid
spūale nō pōt cognosci i seipsa vtrū magna an parua sit.cogno
scit aūt ex effectibus.nā cū ipsa sit ad puniendum iudicabit ex
quātitate inflicte pene si pena parua ⁊ ira parua fuisse mōstrat:
magna aūt punitio magnā atq; incandescentē indicat iraꝫ: sic
aūt erat in punitione sodomoꝝ:⁊ significabat futuruꝫ in puni
tione iudeoꝝ.s.peccatores ꝛtumaciter ꝑmanerent.nam fuit illa
punitio amara nimis:vel durior infligi eis poterat q̄ ꝙ ipsi ce
lesti igne ꝑcussi cū suis ciuitatibus ꝛflagrantes demū ad pfun
da terre absorpti fuerint ciuitatū suarū nullo manēte vestigio:
vocat g̃ ira maxima inflicta hmōi maxima punitiōe:sed maxi
† ma ira est q̄ immensa est:iō immēsa vocat ista ira dei.(Et rñde
bunt qz derelinquerūt pactū dñi.)Ista rñsio est eorū qui istam
q̄rebant:qz lz scirent tñ admirabant:iō ingrebant ⁊ ꝛfestim fi
† bi ipsis rñdebāt.(Qz dereliquerūt pactū dñi.) Deus pepigerat
cū iudeis vt eū solū colerent ⁊ obꝛuarent oīa q̄ in hac lege scri
pta sūt vt ꝓz.ē.26.et.27.c.⁊ ea q̄ scripta erāt in lege data in mō
te oreb vt ꝓz Exo.19.c.⁊.24.c.derelinquētes g̃ pactū dei irritū
† facientes fidē datā maxime puniri digni erant.(Qō pepigit cū
patribus eoꝝ.)Ad qō ita tenebant filij scōm ꝙ patres:qz deus
erat dñs eoꝝ sicut erat dñs patrū suoꝝ:ꝑcipue cum deus vellet
ēt successores obligari.(Cū patrib⁹ eoꝝ.)Quasi di.ꝙ istud pec- †
catū pp qō tanta desolatio veniret nō facerent isti q̄ nunc vi
uebāt ⁊ susceperant legē:sed eoꝝ successores:qz isti cū vidissent
tanta mirabilia fieri ⁊ punitiōes in ipsos nō dereliquerent ita
cito pactū dei:sed successores q̄ nō recordarent illoꝝ que deus E
fecerat:⁊ sic factū est:qz toto tpe quo vixerunt isti qui exierunt
de deserto introeuntes in terrā chanaā quo tpe rexit Josue:⁊
post eū alij senes nō peccauerunt filij israel ꝫ dñm derelinquē
do pactū eius:sed postea multo tpe vt ꝓz iudi.2.c.cū dr ⁊ abie
runt filij israel vnusquisq; in possessionē suā seruieruntq; dño
cunctis diēb⁹ Josue ⁊ senioꝝ qui longo tpe vixerunt post eū:⁊
nō erant oīa opa dñi q̄ fecerat cū israel.(Qui eduxit eos de ter- †
ra egypti.)Dic rememoratr istud bñficiū ad maiorez aggraua
tionē peccati.nā cū tantū ꝓ eis egisset nō debuissent derelin
quere pactū eius.(Et seruierunt dijs alienis.)Ponit id in quo †
isti violauerūt pactū.s.in colendo deos alienos.nā potissimum In quo
qō in pacto ꝛtinebat erat vt eū solū colerent ad nullū aliū deū iudei
inclinātes.(Et qbus nō fuerant attributi).i.qbus nō fuerūt re violarūt
cōmendati:⁊ hoc magis aggrauat peccatū.nā lz esset peccatum pactum.
colere deos alienos.s.demones quocūq; mō colant:tñ si illi q
colerent eos reciperent ab eis aliq̄ bonū qō videret ptinere
ad bñficia q̄ a deo sunt: vtpote ꝙ ille ppls esset q̄si cōmendatuꝫ
illis dijs.⁊ illi facerent ꝓ illo ppło nō esset tantū peccatū:sed si
illi dij nihil faciant ꝓ aliquo ppło ⁊ colant ab illo est maius
maluꝫ:cū tunc demones siue illi dij per se colunt tanq; aliqd ꝑ
se bonum bñs in se numen.(Idcirco iratus est furor dñi.)Illa †
erat narratio iniqtatis israelitarū.hic ponit ꝛclusio quā infer
rent gentes videntes desolationē istā.s.(Qō idcirco).i.qz ppls †
iste tanta patuerit scelera deus iratus eis tantā intulit punitio
nem.(Iratus est furor dñi.)Ista est locutio ex supabūdantia:qz †
debuisset dicere iratuꝫ est dñs:qz furor nō irascit cū furor ⁊ ira
idē sint.Et idē est furorē irasci ꝙ furorē incitari: ⁊ est iculcatio
vocabuloꝝ vt si dicamuꝫ aliquē cecū visu:qz cū ista dictio cecuꝫ
signet carentē visu:si dicat aliquē esse cecū visu ponimus cecū
i.carentē solū: sic iratus est idem signat ꝙ motus fuit furor vel
ira:qz vero furor exprimit signat iratus est.i.motus est solum.
(Contra terrā illā.)Non fuit deus ꝑncipalr motus ꝛ terram:qz †
terra nihil oīno peccauit:sed iratus fuit deus ꝛ hītatores terre
⁊ puniuit eos:⁊ pp eos pariter terrā deleuit inquātū mutatio
nes ⁊ deteriorationes facte in terra redundabant in dānum ⁊
penā hītatorū peccantiū ⁊ in exēplum futuroꝝ:vt visa tali puni
tione oēs futuri arceant a talibus peccatis:⁊ isto mō terra so
domoꝝ ꝑcussa est pp peccata hītatoꝝ:qz volebant se pire ⁊ res
suaꝫ simul:⁊ hoc mō maledicta fuit terra pp peccatuꝫ Ade vt ꝓz
Geñ.3.c.cū dr maledicta tra in ope tuo spinas ⁊ tribulos ger
minabit tibi:nō.n.erat in se terra maledicta: sed inquātū suus F
defectus erat laboriosus homini excolenti eā:qz cū maiori la
bore nunc fructus datura esset q̄si aliter dedisset.(Ut induce- †
ret sup eā oīa maledicta.)Ponit vt.i.in tātū exarsit ira eius ꝙ
indurit oīa maledicta sup hanc terrā.(Que in hꝫ volumine scri †
pta sunt).s.ē.28.c.⁊.27.⁊ hꝫ.(Et eiecit eos de terra sua.)Facien †
do duci in captiuitates: qz tunc manebat terra desolata absq;
hītatore sicut fuit in captiuitate babylonica:qz nabuchodono
sor tulit oēs hebreos de iudea in babylonez relictis solis viris
paupibus agricolis ⁊ vinitorib⁹ qui postea occiso godolia ꝓpo
sito eoꝝ recesserūt in egyptū cuꝫ Jeremia ꝓpha:⁊ mansit ⁊ra
desolata toto illo tpe captiuitatis de quo.4.reg.25.c. ⁊ isto tpe
gentes aliūde venientes poterāt dicere hec q̄ hic dicta sunt.(In †
ira ⁊ furore ⁊ indignatione maria.)Dic ponunt multa noia si
gnantia idē:qz in vulgari multa noia sunt signātia iram ⁊ osue
uimus log ponētes ea simul:pōt aūt aliq̄lis ꝛdia inē ista assigna
ri.s.ꝙ ira sit q̄liscūq; motuꝫ ad vindictā:furor est motus ad vin
dictā q magnus est cū turbida ⁊ efferata vultus dispōne:indi
gnatio dr ira fm ꝙ nos indignū iudicamus talia fieri q̄lia fiūt
vel talia pati q̄lia patimur.(Proiecitq; ī trā alienā.)Lz hostes †
veniētes sup iudeos eos de tra sua expellerent ⁊ occiderēt: tñ
deus hꝫ facē dicebat:qz ipse icitabat vt ista fierēt ponēdo eis in
mentē ⁊ adiuuādo hostes hebreoꝝ vt ꝓz Esa.5.c.vbi deus vo
cat babylonios ad punitionē ⁊ captiuitatem iudeorum cum dr
⁊ leuabit signum in nationibus procul:⁊ fibilabit ad eum de fi
nibus terre.Et ecce festinus ⁊ velociter veniet:ēt dicebatur vo
care assyrios vt venirent ad captiuādū regnū isrl.s.decē tribuū
vt ꝓz Esa.7.c.cum dr:⁊ erit in die illa fibilabit dñs muscę que
est in extremo fluminū egypti:⁊ api que est in terra assur:⁊ ve

nient ⁊

nient ⁊ requiescent oēs in torrentibus vallīū : isti tī hostes iudeoꝝ qī capiebant eos ⁊ pro libito suo lacerabant putabant se in virtute sua sola agere : ⁊ supbiebant valde atq; dñs irascebaꝫ eis pꝫ hᵉ de rege Salmanasar quē misit dñs ō samariaꝫ vt captiuaret eā: ⁊ putauit se fecisse ī roboze suo: ⁊ sic gloziabaꝫ vt pꝫ Ysa.c. 10.cum dr̄ ve assur virga furoꝛis mei : ⁊ baculus ipse in manu eoꝝ indignatio mea:ad gentem fallacē mittā eum ⁊ ō pplm furoꝛis mei mādabo illi vt auferat spolia:ipse aūt non sic arbitrabiꝫ: ⁊ coꝛ eius nō sic existimabit:sed ad ɔterendum erit coꝛ eiuꝰ: ⁊ ad intētionē gentiū nō paucaꝝ:dicet.n.nunqd nō p̄ncipes mei simul sunt reges ⁊.j. in sapia mea intelleri: ⁊ in foꝛtitudie manꝰ mee feci: ⁊ abstuli t̄minos ppl̄oꝝ: ⁊ p̄ncipes eoꝝ deꝑcatus sum: ⁊ detraxi q̄si potens in sublimi residētes: ⁊ inuenit q̄si niduꝫ manus mea foꝛtitudinē ppl̄oꝝ: ⁊ sicut colligunt ouа que relicta sunt:sic vniuersaꝫ terrā ego ogregaui. Ecce mō nabucbodonosoꝛ captiuauit iudeos: ⁊ ōstruxit ciuitates eoꝝ putauitq; hᵉ in foꝛtitudine sua fecisse vt pꝫ Abacuc. 1.c.cū dr̄ ecce ego suscitabo chaldeos gentē amarā ⁊ velocē ambulantē sup latitudinē terre vt possideat taber̄nacula nō sua. ⁊.j. dñe in iudiciū posuisti eum : ⁊ foꝛtem vt coꝛriperes fundasti eum : ⁊ infra totum in hamo subleuabit : ⁊ traxit illud in sagena : ⁊ congregabit in rete suuꝫ:super hoc letabitur ⁊ exultabit ⁊ propterea imolabit sagene sue: ⁊ sacrificabit reti suo:qz in ipsis incrassata est pars eius. (Sic bodie cōprobaꝫ.) Nō intelligiꝫ de tpe in quo moyses loquebaꝫ israeli ista sup iozdanē:sed ad tps in quo iudei erant in captiuitate: ⁊ pꝫ qz ista nō sunt vba moysi p̄ncipaliter:sed vba gentiū videntiū terrā israelitaꝝ desolata eēt ipsis exr̄itibus in captiuitate:dicerēt ḡ ipsi videtes desolationē hanc q̄ deus indurit plagas istas sup terrā illā sicut cōprobaꝫ bodie.s.nunc q̄si nos videmus terrā desolatā eē. (Abscondita a dño deo nr̄o.) Pōt intelligi referēdo ad peccata pp que infligiꝫ ista punitio.s.q̄ illa puniri debeāt isto mō.s. (Abscondita a dño deo nr̄o).i.ea q̄ abscondita sunt de qbus hoīes nō nouerūt iudicare a dño deo nr̄o ⁊ ipsa que manifesta sunt supple indicaꝫ nobis ⁊ filijs nr̄is.i.a nobis ⁊ filijs nr̄is: ⁊ isti oēs sunt iudices vel. (Abscōdita a deo nr̄o).i.pene quas patimur sunt abscondite a deo nr̄o q̄si di.q̄ appet deū nō videre illas cum nō eruat nos: ⁊ sunt manifeste nobis ⁊ filijs nr̄is.s.qz ista exprimur actualr̄ patiēdo: ⁊ sunt vba iudeoꝝ positoꝝ in magna calamitate. (Usq; in eternū).i.q̄ durabit ista punitio vsq; in eternū:ista ꝑma expositio melioꝛ est:qz ista pars vltima lr̄e nō applicaꝫ bñ scōe expositioni:qz illi qui in calamitatibus sunt nō dicunt q̄ in eis pmanebunt vsq; in eternū nisi desparent: ⁊ tūc nō ogruit lr̄a inferioꝛ. (Ut faciamus oīa vba legis huius.) Qz ista sunt vba alicuius se ad deū ɔuertētis: ⁊ nō vba desperātis : maxīe qz illiᵍ cognoscūt se a deo iuste pp peccata puniri magis veniā petunt q̄z desperent cū.j. ꝑmittaꝫ venia.c. sequēti. Sed foꝛte magis tenēda est alia expositio:qz nec ista vr̄ proprie ɔuenire cum.n.dr̄. (Abscondita a dño deo nr̄o.) Necessariuꝫ est q̄ hᵉ fiat mutatio psone loquētis de tertia ad p̄mā:qz antea loq̄baⁿ gētes videntes istas calamitates quare deus sic fecerit:hᵉ aūt fit ɔuersio ad ipsos iudeos ita q̄ ipsi loquantur nunc de se : ⁊ hᵉ necessarium est scōm quacunq; istarum expositionum vt pꝫ ex mō lr̄e. Ista aūt p̄ma expositio nō vr̄ ɔsonare lr̄e:qz hic agiⁿ de punitionibus de qbus gētes videntes loquebantur: ⁊ non de peccatis:q̄ opz referri ad penas ⁊ nō ad delicta:sed p̄ma expositio ad delicta refert. ℂ Itē qz ista expositio est quātū ad iudicia penaꝝ infligendaꝝ pro culpis.s.q̄ deus iudicaret iponendo penam in occultis: ⁊ boies iponerent penā in manifestis:sed ista lr̄a de iudicijs nihil agit. ℂ Itē qz si teneret ista expositio nō dēret dici abscondita a dño deo nr̄o:sed q̄ abscondita sunt:qz si ponaⁿ abscondita sine relatiuo nō intelligitur ibi cōmertio: ⁊ est scōa expositio:si aūt poneret q̄ abscondita sunt magis ad p̄mā sniaꝫ ptineret : exponetur aūt sic. (Abscondita a dño deo nr̄o).i.que deus noster abscondit nobis vel q̄ abscondita sunt ab eo.s.ne ipse cognoscat:nō pōt dici abscondita.i.q̄ deus nobis abscondit:qz repugnat lr̄a sequēs.s.q̄ sunt manifesta nob ⁊ filijs nr̄is: sed accipiⁿ scōo mō.s.q̄ abscōdita sunt a deo nr̄o.i.q̄ deus noster nō cognoscit illa.i. vr̄ nō cognoscere:qz nō auertit dissimulās q̄si nō videret: ⁊ hᵉ referⁿ pprie ad supradicta:qz eo tpe quo gentes videntes desolationē terre chanaā dicerēt ista supradicta:iudei exr̄ites in terra captiuitatis dicerent hᵉ q̄ hic bñr.s. abscondita a deo nr̄o.i.nunc q̄si patimur abscondita vñr eē a deo nr̄o:qz ita se bz q̄si nō videat:sed manifesta sunt nobis ⁊ filijs nr̄is.i.nobis manifesta sunt:qz ea patimur. (Usq; in eternuꝫ).i. ista nobis sunt manifesta hec q̄ patimur q̄ in eternuꝫ nō obliuiscemur eoꝝ. (Ut faciamus mandata legis huius).i.iō nob deus fecit ista manifesta vt faciamus ea q̄ ɔtinent in hac lege:in quo innuiⁿ q̄ istas penas deus dabat in recoꝛdationē vt isti memores q̄ semel passi fuissent agentes ō istā legeꝫ cauerent vlterius talia custodiētes mādata hec in eternū. ℂ Et q̄si arguiⁿ ō hāc positionē q̄ nō bene applicaⁿ lr̄e:qz illi qui in calamitatibᵒ sunt nō dicunt q̄ pmanebunt in eis in eternū:nisi dicant desperantes qō isti nō faciunt. ℂ Rñdeⁿ q̄ argūm istud procedit nō attenta radice huius expositionis:nā ista expositio nō dicit q̄ durabit in eternū talis calamitas:sed referⁿ ad illud participiū manifesta.s.q̄ iste pene ita sunt dure q̄ nō effugiēt memoriā eoꝝ vsq; in eternum: ⁊ hoc vt custodiant mandata dei.

Obiectio.

Rāsio.

ℂ Capitulum.xxx.

Cum ergo venerit sup te oēs sermones isti:bñdictio siue maledictio quā ꝓposui in ꝯspcū tuo: ⁊ ductus penitudine coꝛdis tui in vniuersis gētibᵒ:in q̄s dispserit te dñs deᵒ tuᵒ: ⁊ reuersus fueris ad eū: ⁊ obedieris eiᵒ iperijs : sicut ego hodie p̄cipio tibi cū filijs tuis ī toto coꝛde tuo: ⁊ in tota anima tua : reducet te dñs deus tuus de captiuitate tua:ac miserebitur tui : ⁊ rursuꝫ congregabit te de cunctis pplīs in quos te ante dispersit.

Sermonis capituli.

Cum ergo. Supza posita fuit pro peccātibus penarū multiplicatio. hic ponⁿ pro penitentibus eaꝝ relaxatio. ℂ Et ɔtinet duo. ℂ Primū ad ɔuersos miseratio. ℂ Scōo ad ipenitentes continua malozū toleratio ibi. (Si auersum fuerit.) Prima in duas. ꝑmo ponⁿ oīum peccatoꝝ relaxatio. ℂ Scōo excludⁿ a custodia legis dei calūniosa excusatio ibi. (Mandatū hoc.). (Cū venerint sup te oēs sermones isti). i. oēs pene signate p hos smones. ℂ Multotiens ponⁿ smo siue verbū pro ipsa re q̄ fit vt dr̄. 2. re. 1 c. qō est vbuꝫ qō factū est in castris. i. quid factum fuit in castris. (Et ductus penitudine coꝛdis tui). i. doloze coꝛdis de malo cōmisso: ⁊ solū refertur hoc ad maledictiōes:qz de benedictionibus nemo penitet:qz ipse solum dantur pp bonum. (In vniuersis gentibus in quas dispserit te dñs). i. non putes q̄ est difficile deo te reducere de terra longinqua:vel de multis gentibus:qz etiam si in omnes gentes mūdi fueris dispsus : ⁊ ibi penitueris inde te attrahet dominus. (Et reuersus fueris ad euꝫ). s. in coꝛdis contritione. (Et obedieris eius imperijs.) Ut qui ante idola colebas tunc incipias non colere : ⁊ deo in oībus mandatis suis obedire illa opere complendo. (Sicut ego hodie precipio vobis). i. q̄ in terra captiuitatis vestre cōpleatis oia mādata que ego recitaui hodie coram vobis. (In toto coꝛde tuo ⁊ tota alа tua). i. quantū tibi possibile fuerit : qz in terra hostili nō possunt cōplere oia mandata legis vt mandata de sacrificijs que non fiebant extra sanctuarium vt pꝫ Leui. 17. ⁊. s. 12. c. sic etiam de obseruatione festoꝛum ⁊ de iubileo ⁊ annis remissionis : ⁊ similia que determinabant certum locum ⁊ modum qui nō poterat esse extra terram promissionis. (Reducet te dominus de captiuitate tua.) Ad terram tuaꝫ. (Et miserebitur tui.) Dando tibi multa bona in terra tua. s. omnium rerum abundantiaꝫ. (Si ad cardines celi.) Locutio metaphoꝛica est : qz cardo dicⁿ extremitas ianue super quā circūgiratur : sic partes extreme terre versus partes celi dicuntur cardines:qz vr̄ q̄ celum sit mixtum partibus extremis terre. Et sic dicuntur. 4. cardines. 4. pūcta oppositа celi super planiciem terre habitabilis. s. oꝛiens occidens meridies ⁊ septentrio. (Fueris dissipatus). i. valde dispersus. dicitur hoc qz difficilius videtur colligere aliquos de multis pplīs ad vnum locuꝫ q̄z existentes congregatos in vno loco transducere ad alium locum:sed deo nihil magis sic q̄z sic impossibile est cum infinite potentie sit que non distinguit magnum ⁊ paruum. (Et assumet atq; introducet.) Ista locutio est ac si deus esset vt vir : ⁊ poneret populum iudaicum super humeros suos ⁊ poꝛtaret: ⁊ tunc diceretur assumere eos q̄si acciperet ⁊ poneret super humeros suos ⁊ poꝛtaret: ⁊ postea introduceret. s. postq̄z poꝛtaret p totā viā sup hūeros accedēs ad trā suam introduceret eos: ⁊ est iste modus metaphoze vsitatus in sacra scriptura:sic pꝫ Exo. 19. c. s. vos vidistiꝭ qd feceri egyptiꝭ

Diuisio eiusdem.

Oīum peccatoꝝ relaxatio.

Qō. 1. A

Sermo qd significat.

Locutio metaphoꝛica.

Impꝛobatō expositōis.

ꝛ qūo portauerim vos sup alas aglarū ꝛ.j.32.c.dr circūdurit eum ꝛ docuit ꝛ custodiuit sicut pupillā oculi sui sicut agla ꝓuocans pullos suos ad volandū: ꝛ sup eos volitans.expandit alas
† suas atq; portauit eos ꝛ assumpsit in humeris suis.(In terram
† quā possederunt pres tui.)Qui fuerunt in ea anteq̄ fieret istud peccatū pp qō nunc expulsus es de ea.(Et obtinebis eam).i.tenebis eā pacifice:q̄si dr.nō solum te introducet: sed ēt faciet te firmiter manere in ea si ꝓmanseris in iustitia eius sicut ꝓmanserunt patres tui qui eā ante te tenuerunt.(Benedicens tibi).i.
† multiplicans te tam in rebus possessis q̄ in filijs.(Et faciet te maioris numeri q̄ fuerunt pres tui.)Qr q̄ deus aliquē puniuit ꝛ post ad bonū restituit:maiora bona ei dedit vt in hoc pateat dei magnificentia ꝛ benignitas: sic̄ patuit in punitiōe iob: qr ꝓdidit dia deinde restituta sunt duplicia vt pz Job.vltimo.
† c.(Circuncidet dns cor tuum.)Tollendo malas cogitationes ꝛ occasiones peccandi ne iterū cadas: ꝛ sic est deterius q̄ primo.
† (Et cor seminis tui).i.filioꝝ tuoꝝ vt ipsi ēt non pecent ꝰ me.Et possis viuere amando deū: ꝛ custodiendo mādata eius dabat
† vita israelitis: alias hostes ꝛ pestilentie eos ꝛsumebāt.(Omnes
B maledictiones has cōuertet sup ınimicos tuos).s.si ꝓsecuti fuerint te postq̄ ad me ꝛuersus fueris:gentiles aūt qñ persequebant iudeos si deū offensum sibi bēbant adiuuabant a dño ad punitionē iudeoꝝ:qr tūc erant mistri dei vt pz de chaldeis quos deus ꝰ iudeos suscitauit vt captiuarent eos vt pz Abacuc.1.c. ꝛ dr in eodē.c.de nabuchodonosor dne in iudiciū posuisti eū: ꝛ fortem vt corripes fundasti eu.i.ideo fecisti nabuchodonosor esse fortē ꝛ victorem belloꝝ vt corriperet iudeos: cuꝫ aūt iudei ꝛuersi erant ꝛ alique gentes ꝓsequebant eos deus dabat istas maledictiones sup hostes: vt pz de assyrijs vel niniuitis qō idē est qui vndecim tribus malo aīo ꝛ magiscē derent afflixerunt ꝛ ꝓsecuti sunt regem ezechiā vt pz.4.reg.17.c.ideo post babylonij ꝺleuerūt eos vt pz Naū.1.2.et.3.c.ꝛ ēt babylonij qr supra modū iudeos afflixerunt a persis: ꝛ medis per regem cyrum ꝛ darium deleti sunt vt pz Abacuc.2.et.3.c.hoc pz etiā in narratione quā fecit achior princeps filioꝝ amō ad holofernē ꝓncipē militie nabuchodonosor.de qua iudith.3.c.s.q̄ si iudei peccauissent ꝰ dñm q̄ deus dabat vires hostib⁹ suis vt expugnarent eos:si aūt ipsi recte deū colerent dabat eis deus vires ꝛ ꝓualebant aduersus hostes suos cū dr:quotiēscūq; autem ꝑter deū suū alterū coluerunt dati sunt in ꝓdaꝫ ꝛ in gladium ꝛ in obprobriuꝫ:quotiēscūq; aūt penituerint se recessisse a cultura dei sui dedit eis deus celi potentiā resistēdi ꝛ.j.dr nūc g̃ meus dne pergre si est aliqua iniqtas eorū in ꝺspectu dei eoꝝ ascendamus ad illos quoniā tradens tradet illos deus eorum tibi: ꝛ subiugati erunt sub iugo potentie tue:si aūt nō est offensio ppli huius cora deo suo nō poterimus illis resistere qñ deus eoruꝫ
† defendet illos ꝛ erimus in obprobriū vniuerse terre.(Et eos q̄ oderunt te ꝓsequeē.)Hostes iudeoꝝ oderant eos ꝛ cū iudei nō
L offenderant deū ꝓsequebaē deus hostes eoꝝ:sicut pz in oibus bellis qui ipsi gesserunt ꝰ gentes in q̄bus nō offenderant deū.
† (Tu aūt reuerteris).s.in terrā tuā:qr hic loquiē de tpe quo eēnt in captiuitate si ꝛuerterenē ad dñm deus miserebaē eoꝝ: ꝛ pcutiebat hostes qui eos detinebant:eosq; in terrā suam redire faciebat:sicut fuit cū iudei existentes in egypto coluissent idola ꝛ reges egypti ꝓsequerenē eos ipsi ꝛuersi sunt ad dñm: ꝛ audiuit gemitū eoꝝ atq; inuitis egyptijs fecit eos exire de terra eoruꝫ.
† (Et audies vocē dñi dei tui).s.in terra tua q̄si dr.antea cuꝫ stabas in terra tua nō audiuisti vocē dñi dei tui peccans ꝰ euꝫ:ió expulit te in nationes exterorū: nunc vero qr penitet te fecisse reducet te in terrā de qua eductus es: ꝛ ibi iā correctus audies
† eris vocē eius obediendo in oib⁹.(Faciesq; vniuersa mandata q̄ ego ꝓcipio tibi.)Hoc nō tenē hic imperatiue:sed demonstratiue.s.aliqd de futuro enunciando sic vel sic fore: nō.n.mādat hic deus q̄ hebrei reuersi de captiuitatibus audiant vocē eius q̄si spāliter tunc audienda foret:sed loquiē ꝓnunciando.s.q̄ sic erit q̄ hebrei redeuntes de captiuitatib⁹ ita castigati erunt ꝓcedentibus afflictionibus vexatione dante intellectū q̄ iam non
† redibunt ad ꝑtinas culpas:sed audient ꝓcepta dei ea opere cōplentes.(Et abundare te faciet dns.)Sicut ad mala opa sequiē punitio ita ad bona sequiē remuneratio.Et qr cū rediret ppls hebreoꝝ de captiuitatibus veniret correctus vt hic dr: ꝛ faceret ea q̄ deus mādaret ponunē hic bona q̄ ei euenirent pp istaꝫ ꝓceptoꝝ cōpletionē: ꝛ qr iudei erant viri carnales sola q̄ corpis sunt desiderantes ꝓmittebat eis deus bona tpalia: ꝛ hec sunt q̄ faceret eos abundantes in oibus bonis que manibus suis ꝓcurarent.s.in oibus negocijs que tractarent siue ptinerent ad ma-

Judei erāt viri carnales.

nualē expeditionē siue: alīs si tñ voluerimus strictius loq scōm q̄ cōiter accipiunē opera manuū possumus dicere.(In cunctis † operibus manuū tuarum).i.in agricultura ꝛ negociatione.(In † sobole vteri tui.)Quia venientes de captiuitate multū generabant deo hec donante vt cōpleret numerus ꝺsumptoꝝ in preteritis cladibus: ꝛ vt sint in maiori numero vt supra dictū fuit.
(Et in fructu iumentoꝝ tuoꝝ).i.q̄ ēt iumenta tua multū generēt † vt diues efficiaris.Et vocanē filij fructus bois vel iumenti:qr fructus est id qō de re ꝓuenit vltra sūbam rei:filius aūt ꝓuenit a gignētibus nihil pdito de suba gignentiuꝫ.(Reuertetur.n. † dns vt gaudeat.)Dicit deus reuerti:qr ante gaudebat inflictis istis pro peccatis suis:nunc aūt gaudet in bonis que eis dedit pp contritionez suā:a principio deus gaudebat in israelitis faciendo eis bona ꝛ hoc qr ꝓmiser at eis: ꝛ hoc ꝺueniebat sue veritati:qr tñ iste promissiones ꝛ dessiones erant conditionales cessante isto statu eoꝝ in bono delectabat in delendo eos atq; multipliciter tribulando pp facinora sua: qr ēt hoc cōueniebat sue iustitie deinde ipsi puniti ꝺuertebant ad dñm custodientes ꝓcepta eius: ꝛ tunc deus reuertebat ad gaudendū in bñfaciendo eis:hoc pz ꝓceden.c. ꝛ hic cum dr: ꝛ sicut ante letatus est dns sup vos bene vobis faciēs vosq; multiplicans sic letabitur dr sperdens vos atq; subuertens vt auferamini de terra:hic aūt ponit iterum de gaudio dei in benefaciendo eis ꝺuersis cū dr reuertetur dns vt gaudeat sup te:qualiter aūt deus gaudeat.s. 28.c.dictū fuit.(Sup te in oibus bonis).i.vt gaudeat in oibus †
bonis q̄ tibi insunt q̄ ipse facit.(Sicut gauisus est in patribus † tuis.)Patres istoꝝ.s.antiq patriarche fuerunt boni: ideo dicebat gaudere deus ꝺferendo eis bona:sic aūt erit in istis:qr patres suos in bonis imitari volunt: ꝛ sicut gaudebat deus ante in istis ordinando deordinationē culpe per ordinationē pene: ita nunc gaudet ordinando meritū per ꝺueniens premiuꝫ.(Si † tñ audieris vocem dñi.)Omnia intelligunē cū ista conditione: qr lz alicui bona promittant nulla ꝺditione apposita:intelligiē semper si bonus fuerit aut si māserit in statu in quo nunc est.

Qō.2 A Quō ḃ lra stare pōt. Rñsio.

¶Sed queres quō hoc posset stare: qr supra deus dixerat pre nunciando iudeis redeuntibus de terra captiuitatuꝫ suarū:reuerteris ꝛ audies vocē dñi dei tui: ꝛ facies vniuersa mandata que ego ꝓcipio tibi.i.q̄ sic certe esset q̄ redeuntes ipsi de captiuitate audirent vocem dñi ꝛ custodirent mandata eius:quo q̄ deus dicit ḃ q̄ bñfaciet eis si custodierint mādata eius.¶Respondeē q̄ deus sciebat q̄ qñ hebrei venirent de aliqua captiuitate imediate futuri erāt boni:qr castigati erant magnis afflictionib⁹ quas tolerauerant.Et ista bonitas esset in eis quādiu memoria afflictionū preteritarū duraret:cum vero transeuntibus temporū successionibus aboleret malorū preteritorū memoria ꝺtingebat eos decidere in malū: ꝛ tunc redibant sup eos pristine afflictiones:si aūt sic nō esset postq̄ semel de aliqua captiuitate vel afflictione semel liberati fuissent nunq̄ peccarent: sed falsum esse notissimum est cum sepe captiuati fuerunt : ꝛ in varias inciderint calamitates:quantū g̃ ad ꝺuersiones ad bonum ꝛ custodiam ꝓceptoꝝ quā faceret ppls hebreorū imediate vt veniret de captiuitate intelligiē primū qō erat per modum prenūciationis.s.reuerteris ꝛ audies vocem dñi dei tui:qr hoc certum erat:quātum ad scōm erat hoc qō hic dr.s.si tñ audieris vocem dñi dei tui:qr lz in principio boni essent pp recentē memoriā afflictionum:tñ postea non erat certū:ideo ponit cōditionaliter.s.si tñ audieris:poterat aūt aliter dici q̄ lz certū eēt q̄ boni futuri essent post reditū de captiuitatibus tñ ponit hic istud ꝺditionaliter:qr semp ꝓmissa dei intelligunē ꝺditionali circa talia:vnde lz certum sit talr aut taliter futurū esse:tñ si possibile esset aut si ꝺtingeret hunc malum fieri nō faceret ei deus ista bona que hic dñr:sicut dicimus de ꝑdestinatis q̄ certuꝫ est eos q̄ ꝑdestinati sunt bonos futuros ꝛ beatificandos:si tñ posset vllo mō dari q̄ ille qui ꝑdestinatus est ꝛ nō finiret in bono dareē q̄ non beatificareē: ꝛ sic esset sua beatificatio conditionalis:sed prima expositio rōnabilior est ꝛ cōuenientior littere.
(Si audieris vocem dñi dei tui.)Obediendo illi proponendo † vt facias que dñr.(Et custodieris precepta eius).s.q̄ non soluꝫ † facere proponas:sed etiam cum oportunuꝫ fuerit actualiter facias:precepta vocanē hic oia precepta moralia que sunt precepta decalogi ꝛ ꝓcepta iudicialia.(Et cerimonias que in hac lege ꝺscripta sunt.)Uocanē cerimonie ꝓcepta cerimonialia que ptinent ad spālem cultū dei:qr in eis detminat modus colendi deū.(Que in hac lege ꝺscripta sunt).i.ꝓcepta moralia ꝛ cerimonialia sunt scripta in hac lege.s.in ḃ Deuteronomio:qui est lex scōa: ꝛ non solū sunt ꝓcepta ḃ scripta:sed ēt in lege vlla q̄ est in

Semper dei ꝓmissa cōditiōaliter intelligūtur.

oreb.

ozeb.nā ibi data sunt p̄cep' moralia primo vt p3 Exo.20.c.ꝛ postea p̄cepta cerimonialia vt p3 in exodo a.c.20.vsq; ad finē: ꝛ in toto leuitico: ꝛ in magna pte libri numerozum de q̄bus diximus.ē.28.c.in hac ēt lege deuteronomij sunt p̄cepta moralia scripta vt p3 supza.5.c.ꝛ sunt p̄cepta iudicialia ꝛ cerimonialia: que p totū scribunt vsq; ad.c.27.hic tñ solū fit mentio de p̄ceptis tā moralibus q̄; cerimonialibus q̄ scripta sunt in lege hac Deuteronomij: qz alia lex iam fuerat cōfirmata in ozeb: nūc vero solū cōfirmabat hec q̄ in hoc libzo cōtinet. Et reuertaris ad dñm deū tuum: istud est fundamētū oium que dix̄r.s. q̄ audiat bō vocē dei: ꝛ obseruet p̄cepta eius.nā qui vere ad deū cōuertit oia agit que deus mandat: ꝛ que sentit ei placere.(In toto corde tuo).i.totaliter cū pfecta intētione colēdi deū: ꝛ nō recedēdi a mādatis eius.nā si aliqs cōuertat ad deū: adhuc hīs p̄ positū nō recedēdi a sceleribus suis nō reuertit ad deū in toto corde suo: sed fm aliqd cordis sui ad deū cōuertit: ꝛ fm aliqd vitijs adheret: idē est ī tota aīa cōuerti de qb⁹ magis declaratū fuit.ē.6.c.(Mādatū boc.) Hic ponit fm.s.a custodia legis dei calūniosa excusatio: qz aliqs diceret deus mādat nobis aliqua que facere nō possumus. vel forte nescimus qd deus mādat: qz alias libēter faceremus.(Nō est supza te.) Ita q̄ possis dicere nō possuz illud attingere: vt sciam ꝛ cōpleā.(Nec p̄cul positū.) Scōm distantiā rectā.s.q̄ sit in aliqua extremitate mundi.(Ut dicere possis qs nr̄m ascēdere poterit.) Ista enī excusatio legitima esset: qz nullus poterat celū ascēdere.(Quis e nobis transfretare poterit mare.) Loquit de mari magno oceano: qz aliq̄ ptes sunt in oceano ad quas nō est nauigatio: qz naute ignorāt cursum ꝛ perderēt: vel qz sunt alique ptes ī oceano ad quas accedendo iacebunt stelle directrices nauigatiōis.s. arturus siue maioz vrsa q̄ quasi īmobilis est: mobiles aūt stelle nō dirigunt nautas vt ponit lucanus lib.9.ꝛ rō qz regula rez mobilium ē aliqd īmobile: p3 qz nō distinguit motus rei nisi p respectum ad rem īmutabilē.s.respiciendo quantū ptransit axis piramidis rei vise ī obiecta re ñ mota: vt p3 p̄mo pspectiue cōis. ¶ Itē qz oēs stelle q̄ multū mouent oriunt ꝛ occidūt: ꝛ tunc naute aliqñ viderēt aliqñ nō. Et ista maria sūt vsus austz: qz vrsa maioz septētrionalis ē: iō pp gibbositatē marīs cito dispareret: sicut ēt aliqbus boibus in terra: qz multuz australes sunt occidit eis vrsa maioz plaustrum: siue bootes q̄ idem est: sicut sunt bozeste ꝛ carmani de q̄bus lucanus lib.3.tunc furoz extremus romanus mouit bozestas: carmanosq; duces quoz ether.ī. bozizon vsus in austrū. mergi nō totā mergi tū respicit artō.ī.vrsaz maiorē. sunt ēt maria septentrionalia innauigabilia: qz ppetuo gelu cōcreta sunt: ꝛ sup mare cum curribus ꝛ iumentis ambulari pōt ꝛ sup flumina: vt ponit ouid.in scdo de ponto: oīa maria mediterranea q̄ ppzie maria sunt: ꝛ a magno mari deriuant nauigabilia sunt: iō de istis non pōt eē excusatio: sz de mari magno nō nauigabili: vel aliter.(Mādatū boc q̄ ego p̄cipio tibi bodie.) Mihi est putandū q̄ boc sit vnū aliq̄ mandatū spāle de quo hic loquat deus: sed vocat mandatū.ī.oīa mandata cōtenta in boc libzo: vt sicut interdū multe leges date ab eodē legislatore ꝛ cōtente in eodē libzo vocant interdū lex: sicut dicimuz q̄ dedit legem in synai: tñ ibi nō fuit aliqua vna sola lex: sed multe tam morales q̄; cerimōiales ꝛ iudiciales: sic ꝛ totus iste liber vocat lex: sz multas leges contineat: vel vocat fedus vt p3 precedenti.c.ꝛ.ē.17.c.vbi nos dicimus q̄ rex faciet sibi scribi deuteronomiū legis huius.in hebzeo dr. (Nusue thoza).ī.istā legē scdam: sic igit dicet de mandato q̄ multa mādata simul faciunt vnū mandatū: ꝛ vocabit totus iste liber mādatuz quasi sit vnū aliq̄ mandatū.(Qō ego p̄cipio tibi bodie.) Logtur moyses toti israel cui ista mādabat obseruare.ī.ista p̄cepta q̄ cōtinētur in boc libzo: q̄ ego mādo tibi ex auctozitate dei bodie q̄ seruues nō sunt sumpte dr.mandare bodie: qz illa dies in qua moyses ista dicebat: erat dies in qua ꝑmulgat legē banc audiēte toto israel.(Non est supza te.) Doc pōt dupliciter intelligi vno mō q̄ nō est supza te.ī.q̄ nō est supza vires tuas.q.d.nō est ita difficile q̄ possiz illud exeq. ¶ Alio modo nō est supza te.ī.nō est posituz in aliquo loco alto supza te ad qd accedere nō possis vterq; sensus satis cōueniens est: sed scōs magis conuenit lre: qz.j. dr: vt possis dicere qs nr̄m valeat cōscendere ad celum: ꝛ deferat illud ad nos ꝛ audiamus atq; opere cōpleamus: in quo notat qō supza dicit ibi differā situs: ꝛ tunc qz hic ponit. (Supza te.) Et ponit.(In celo situ.) Ut fiat dr̄ia iter ista dicet q̄ supza te signat aliquē locū altum supza nos q tñ non sit celū.(Nec p cul positū).s.in aliqua terra lōginqua aut ī semotis ptib⁹ orbis. (Nec in celo situ).ī.nec est positū in celo firmū: qz ibi pp magnaz altitudinē suā nō possit bō aliq3 ire illuc vt deferret p̄ceptū b̄: ꝛ dr̄. (Situm).ī.firmū vel firmatū.q.d.dato q̄ nō esset in celo si nō esset firmū: sed posset cadere sicut pluuie cadunt: aut radij solares q̄ nō veniunt ad nos nō esset difficultas hīdi illud: si tñ esset in celo firmū nō posset cadere p se: ꝛ tūc īpossibile esset bēri nisi aliqs iret illuc p eo: vt possis dicere.(Quis v̄m ad celū valet ascēdere. (Esset.n.calūniosa excusatio dicēdo q̄ non poterāt custodire illud p̄ceptū: qz erat valde elongatū ab eis: nec q̄; poterat ascēdere p illo: ꝛ si possent h̄e q̄ custodirent. fundant āt ista dicta in boc: vt si deus diceret iudeis faciatis p̄cepta q̄ continētur in quodā libzo q̄ est vltra mare: vel in quodā libzo q̄ ē in celo: aut in ptibus longingz terre: ꝛ tunc dicere possent iudei dñe ire nō possumus p ipso libzo p̄ceptoz in celum: aut trāsire maria australia: vbi nō est nauigatio: vel maria septētrionalia in q̄bus est ppetuū gelu: iō habe nos excusatos: sz nō custodiamus ip̄m p̄ceptū. deus aūt nunc dicit q̄ nō est boc p̄ceptū in celo: nec ī terra lōginqua aut in aliqua pte de qua difficile sit ip̄z adduci: sz p̄sto est in corde ꝛ more ꝛ intra boiem. (Ut deducat illud ad nos).ī.vt eat p illo libzo in quo p̄ceptū boc scriptū sit: ꝛ ducat ad nos. (Et audiamus atq; ope cōpleamus.) Recta excusatio erat illa si sic esset: qz isti p̄sto bēbant id qō in se erat.s. q̄ audirēt illud obediendo ei. (Et opere cōpleamus).s. faciēdo qō imperat.q.d.desideramus nos facere boc: sed nō possum⁹ audire istud p̄ceptū: qz est in celo firmū: aut est vltra mare vel in terris lōginqs: ꝛ dr̄ nec possumus facere id qō mādat: qz nescimus qd ip̄m sit: sed nō est ista excusatio vera cū mādatū boc nō sit elongatū ab eis.(Nec trās mare positū.) ¶ Nō itelligit de mari mediterraneo: qz facile erat nauigare mari mediterraneo sicut nunc nauigamus: sed itelligit de mari oceano vltra quē nō sunt gētes: vel in quo nesciunt mouere naues naute pp defectū stellaz ductricū: aut pp ipedimētū gelidaz aquaz: ꝛ ista maria nullus vnq; ptrāsiuit: qz exponeret se pditioni cū nesciret dr̄ q̄; ptē ozbis iret. Uel forte poterit itelligi de mari mediterraneo si ponat q̄ mare mediterraneū nō nauigaret in hac etate nondū puppibus īuētis: sed q̄ postea inuēte fuerit. ¶ Lōtra qō obijciet aliqs naues eē iaz inuētas: qz ī diluuio vsi Noe mādato dei fecit arcā in qua saluata fuerunt semina vniuersi. q̄ postea boies ex illa acciperēt exēplū ꝛ formarent aliq̄les puppes: sed iter diluuiū vse ꝛ istud tps multi anni trāsierant.s. plures q̄; octingēti anni: vt p3 cōputando gñationes p successionē a diluuio vsq; ad exitū de deserto ānō.4.exitus de egypto q̄ cōputatio facilr fit inspiciēdo libzū Hesi.q̄ numeros annoz gñationū in eo positaz. ¶ Sed ad boc satis rñderi posset q̄ lz tpe diluuij fuerit facta arca noe: tñ gens illa rudis non exercens se marinis opib⁹ nō curauit puppes formare: postea recedētib⁹ oībus boīb⁹ de loco illo in quo arca diluuij sederat venerūt ī campū senaar: ꝛ ibi manētibus eis atq; postea in alias mundi ptes recedētib⁹ arca illa oblīuione tradita est: oportuit q̄ postea ōnuo repiri formā puppiū qō dicet aliq3 fuisse post tpa moysi. Et si nos velimus tenere positionē gētiliuz poetaz atq; cronographoz: dicunt.n.q̄ p̄mus q̄ imaginatus fuit q̄liter nauis fabricari deberet: fuit iason filius regis esonij ī thessalia: qō fuit pauloante primū bellū troianū: ꝛ fuit boc multo post tpa moysi in tpe iudicū israel quasiin fine tempoz iudicū. Jason q̄ nauē primā imaginatus est: argus faber thessalicus in lignaria arte peritus eā fabricauit: vt describūt daretes phrigi⁹: ꝛ dites grecus in suis cronicis troiani belli q̄ pene eisdē verbis conscripte sunt. banc tiphis thessalicus p̄mo rexit: de bis ouid.meta.li.8. dicit. primeq; ratis molitoz iason.ī.q̄ iason fuit molitoz.ī. imaginatoz p̄me ratis faciende de tiphi directore: ait idē ouid.primo libzo de arte amādi in p̄ncipio cū dr̄ curribus ante medio lētisq; erat aptus habēis: tiphis in demonia puppe magr erat. ¶ Qz aūt in boc tpe facta fuerit p̄ma nauigatio declarat idem ouid.lib.1.meta.q̄ ponit in tertia etate icepisse nauigationē ꝛ nō vocat tertiā etatē: sicut nos ponimus incipiētes ab abzaam: sed multo post ēt post tpa moysi. nā in tpe abzae nōdū ouidius putauerat secula icepisse: cū ipse icipiens carmē suū ab exordio rez vt ꝑponit in p̄ncipio meta. cū dicit. aspirate meis p̄naq; ab origine mūdi. ad mea ppetuū deducite tpa carmē. Et tñ incipit a saturno: vt p3 ī eodē p̄mo meta. cōstat tñ saturnū fuisse eo tpe quo descēdit iacob in egyptū: vel valde pauloante vt colligit ex approbatissimis antiqs hystorijs. dicit igit in tertia etate incepisse nauigatio q̄ valde lera fuit: p3 q̄ ouid. pallato. lib. cuz describat ꝓprietates tertie etatis dicit: vela dabant vētis nec ad huc bñ nouerat illos. nauita q̄q; due steterat in mōtibus altis: fluctibus ignotis insultauere carine: in p̄ma etate quaz describit

† A custodia legis dei calūniosa excusatio.

† B Aliq̄ ptes sūt i oceano ad q̄s nō est nauigatio.

† Duplex lre expō

Qō.3. A De quomare b̄ itellr. An ēēnt naues tpe moysi.

Obiectio An fuerint puppes ꝛ naues īmediate post diluuiū.

Rūsio

Quid dicāt poete ō p̄ima ꝺditiōe nauium.

B Jason p̄mā nauē ē imaginatus.

A quo tpe icipit cōputare etates ouidius.

Qñ claruit saturnus.

ouidius qui fuit tpe quo stabāt iudei in egypto dicit non fuisse nauigationē vt pz in ꝓallegato ꝓmo meta. cū oz nōdū cessa fuiſ peregrinū vt viseret orbē: montibus in ligdas punis descende rat vndas: nullaq; mortales ꝓter sua littora notāt. ¶ Q; autez tpe iasonis qñ medea fuit asportata de colchos insula in thessa liam fuerit cōstructa ꝓma nauiſ: ⁊ facta ꝓma nauigatio: ⁊ qō ti phis fuerit magr in regēdo ꝓbaf̄ ꝑ senecam in trage. 7. cuius titulus est medea carmine. 4. cum oz audax nimiū q freta ꝑm⁹ rate tā fragili pfida rupit terrasq; suas post tergū videns. animā leuiꝭ⁹ credidit auribus: oubioq; secans equora cursu. potu it tenui fidere ligno inter vite mortisq; viaſ nimiū gracili limi te ducto nōdum gſq; sydera vocat: stellisq; qbus pingit̄ ether: nō erat vsus nōdum pliadas. hiadas poterāt vitare rates: non oleuie sydera capre: nō q̄ segtur cōfletq; senex: artica tard⁹ plau stra boetes: nōdum boreas nondū zephirus nomē hēbant: au sus tiphis pandere vasto carbasa ponto. legesq; nouas scribe re ventis nunc litia funi tendere toto: nunc ꝓlato pede trans uersos captare nothos. nunc antenas medio tutas pone re malo: nunc in sūmo religare loco cum iam totos: auidus ni mium nauita flatus: optat ⁊ alto rubicūda tremūt. suppara bel lo. ¶ Quāuiſ aūt isti vliter sentiant nauigationē cepisse tpe ia sonis q fuit multo tpe post moysen: tū dōm est q naues ante hꝫ inceperint: ⁊ pz q in tpe moysi iam essent naues. nā si naues non essent nō faceret mētionem de eis moyses cotā populo sz facit mētionem vt pz. ē. 28. c. cū oz in fine reducet te oīs classibus i egyptū. necessariū ḡ erat iam naues extitisse aliogn lz moyses spū ꝓphetico cognosceret naues futuras: ⁊ quales future eēnt: tū populus nihil de hoc cognosceret: ⁊ tunc frustra esset eis ista ꝓponere imo stultū. ¶ Item pz hoc ex auctoritate poetaꝝ: nā ouidius ponit tpe saturni fuisse puppes: ⁊ saturnū venisse ō creta in italiam puppe ductus: sed saturnuſ fuit tpe iacob pīar che multo tpe anteq; moyses ista scriberet. ḡ ante moysen fue runt naues: añs pz ꝑ ouid. in ꝓmo libro fastoꝝ cū dicens de ad uentu saturni in italiam ait. at bona posteritas puppē formauit in ere. bospitis aduētum rememorata sui lz in hoc ouid. est in vera ꝺdictione: ⁊ hoc est ex ūpotētia distinguēdi tpa: vel qz forte nō aspecit ad hec. ¶ Lā aūt huius errois in gētiliū cro nographis ⁊ poetis fuit: qz ipſi nō cognouerunt mūdi inchoa tionē: nec reperūt aliqd scriptū de antigs tpibus ꝑ qō ꝓterito rum eis fides esset: iō antiqſſimi eoꝝ a diluuio egigi regis ince perunt. fuit. n. hoc diluuiū annis. 1782. ante christi natiuitatē: qz eo tpe quo viuebat iacob pīarcha de quo isidoruſ ethi. lib. 13. ⁊ melius paulus oroſius lib. 1. de ormesta mūdi. ab hoc eniz tpe marcus varro oīum hoīuz doctissimus vt ait Aug. de ciui. dei lib. 6. c. 6. hystoriaꝝ indagator turpissimus tanq; ab antigſ simis seculoꝝ exordijs hystorias inchoauit. alij aūt inceperunt hystorias a diluuio deucalionis tanq; ibi exordium rerū esset: fuit aūt hoc diluuium qnq; annis anteq; hebrei de captiuitate egyptiaca liberarētur: vt innuit̄ ex verbis pauli oroſii. 1. lib. ō ormesta mūdi: nō ē ḡ mirandū si tā cronographi q̄; poete pro cessum seculoꝝ ignorātes ea q̄ prius fuerunt postea fuisse facta cōmemorant: nos aūt q sacram scripturā pētateuci moysi ab origine seculoꝝ hystorias disserētis legim⁹ ⁊ asserimus: de his pleniſſime veritatē ⁊ solidiſſime scire possumus. dōm igit̄ vt ante dicebaf̄ q nō intelligebaf̄ de mari mediterraneo: sed in telligit̄ de oceano australi ⁊ septētrionali q̄ nauigari non pñt ex causis supra assignatis. (Et illō ad noſ vsq; deferre). i. vt pos sit aliqs trāsire maf̄: ⁊ adducē illud mādatū vsq; nos. q. d. null⁹ est q possit facere si vltra mare esset. (Ad nos vsq;.) Est retho rica trāspositio cū deberet dicere vsq; ad nos. (Ut possim⁹ au dire.) supra exposituſ est. (Sz iuxta te ē sermo.) Qz ego loquor il lū ad te. (In ore tuo). s. vt ꝺfitearis illō ore ꝓtestādo te velle illō īplere. (Et in corde tuo.) Ut credas illud mādatū eē oīi dei tui ⁊ assentias ei ad operādū illud: ⁊ oīr magis eē in corde ista ꝑcepta: qz aliquo mō nobis innata sūt. ꝑcepta. n. decalogi cū sint q̄dā ꝺclusiones iuris nālis cuilibet hoī insita sunt: iō dicit aplʒ ad ro. 2. c. q gētes q̄ legē nō hñt nāliter faciunt ea q̄ sunt legis conscia dictāte: ⁊ sicut in speculabilib⁹ ꝑma ꝓncipia nāliter sūt cognita: nec indigēt doctrina: ita ꝓncipia in agibilib⁹ q̄lia sunt ista decē ꝑcepta: alia aūt q̄: iudicialia sunt ⁊ tēdunt in bonā cōi cationē ad ꝓximū: lz nō ita īmediate nāliter cognita sint: oepē dent tū a lumine nāli ꝑ quandā determinationē recti intellꝫ po litici: vñ ista sunt q̄dā cōclusiones vel supadditiones vel deter minationes ꝑceptoꝝ decalogi determinātium ad ꝓximū. ꝑcep ta aūt cerimonialia q̄dā determinationes ꝑceptoꝝ decalogi di rigētiuz in deū sunt: qz cultus diuini modū determināt: iō sicut illa ꝑcepta decalogi sunt cognita nāli lumine intellectus: ita ista cerimonialia sunt quodāmō in potētia cognita: qz oepēdent in virtute ex cognitione ꝓncipioꝝ suoꝝ: sed aplʒ Paulus ad rom. 10. c. exponit lr̄am istā de xp̄o asserēs istud mādatū qō legisla toz hic facile eē dixit esse mādatū de credēdo xp̄m eē saluatorē nr̄m. Et sic ait ne dicas in corde tuo qs ascēdet in celū. i. xp̄z de ducere īde: aut qs descēdit i abyssū hꝫ ē xp̄z ex mortuiſ reuocaf̄: sed qd dicit scriptura ꝓpe est verbū i ore tuo ⁊ in corde tuo hꝫ est verbū fidei qō ꝑdicamus: qz si ꝺfitearis in ore tuo dōm ie sum xp̄m: ⁊ in corde tuo credideris: qm̄ deus ex citauit illum a mortuis saluus eris: ⁊ est sensus q mā datū de fide christi non est difficile ad salutē: qz nō est necesse q aliqs nr̄m eat in celū: ⁊ inde deducat xp̄m ad nos vt sic credētes in eū salui fiam⁹ nec est necessariū q aliqs nr̄m descēdat in abyssum ifernalē: vt xp̄z inde resuscitet a mortuis. solū. n. credere q ipse a mortuis resur rexit ꝑ deū ⁊ cōfiteri eū sufficit ad salutē: in qua fide nulli difficultas est. (Sed iuxta te est sermo). i. nō sunt ista ꝑcepta scripta in aliquo libro q sit in celo vel vltra mare: aut in terra longin qua: sed istud ꝑceptū est iuxta te: qz ego q̄ sum pīs tibi dico tibi illud: ⁊ nō opz te moueri ad audiendū ⁊ sciendū hoc. (Ualde). i. nō pōt esse magis circa te q̄ est: cū ego pīs tibi exīs ꝓferā in auribus tuis. (In ore tuo). i. tu audis a me īmediate ⁊ potes īm mediate ꝓferre: ⁊ sic est in ore tuo ⁊ in corde tuo: qz: sicut audis aure: ita potes cōcipere mēte: ⁊ erit intra coz tuū ouplr̄ assenti endo illi ad operādū ⁊ retinēdo illud memoriter: sicut est de cō clusionibus sciaꝝ q̄ habitualiʒ retinētur in ītellectu nr̄o. nā sicut cōclusio sciētifica retinef̄ in intellū speculatiuo: ita ꝺclusio agi bilis q̄ est ꝑceptū retinef̄ in ītellū practico vt audias ⁊ retineaſ in intellectu. (Ut facias illū). i. iste sermo est in ore tuo ⁊ in coz de tuo. i. nihil deest tibi ad hoc q facias illū. Aplʒ paulus volēs introducere fidē xp̄i esse leuē alludit huic dicto in quo notaf̄ le ue esse ꝑceptū istud scitu ⁊ opatione: nec tū innuit ipse q ista v̄ ba dicta sunt a legislatore ad hāc intētionē vt signarēt facilita tē fidei xp̄i: qz dicta sunt ad signādū ꝑcepta huiuſ libri eē leuia: sed qz sicut sunt ista ꝑcepta leuia: ita sunt illa q̄ dedit xp̄s. Uel q̄ opz credere de xp̄o assumit ista v̄ba in ꝺcordātiam dicēs ne di cas in corde tuo qs ascēdet in celū. i. xp̄m inde deducere: aut qs descēdet in abyssuz: hoc est xp̄m ex mortuis suscitare: sed qd di cet scriptura ꝓpe est verbū in ore tuo atq; in corde tuo: hoc est verbū fidei qō ꝑdicamus q̄ si ꝺfitearis in ore tuo xp̄m dōm: ⁊ in corde tuo credideris qm̄ deus excitauit illū a mortuis saluuſ eris. i. q̄ ad hoc q aliqs tenēs fidē euāgelicā saluef̄: nō opz esse magnas difficultates: qz nec opz q aliqs ascēdat i celū ⁊ ducat inde nobis xp̄m ⁊ videamuſ illū ⁊ videtes salui fiamus: sz satiſ est credere q xp̄s est xp̄s deus: ⁊ q descēdit de celo ad nr̄az re demptionē. Si enim ad liberationē nr̄am oporteret q aliquis nr̄m de celo xp̄m deferet difficile erat saluari: non tū regritur hoc. Etiā nō regrif̄ q̄ sicut dicimus eū resurrexisse a mortuiſ: q̄ ita dicamus q regraf̄ aliquē nr̄m descēdere ad infernū: ⁊ sus citare eū a mortuis: sed sufficit q credamus q deus illū a mor tuis suscitauit: ⁊ hoc credētes salui erimus: alludit āt ꝑ hoc bis q̄ oīr: qz sicut oz hic q nō pōt dicere aliqs: qs nr̄m ascēdet in celū vt poscit hoc ꝑceptū: qz hoc erat difficile: sed est iuxta te in corde tuo ⁊ in ore: ita nō pōt dicere aliqs q nr̄m sit aliquē nr̄z ascēdere in celū ad deferēdū xp̄m ad nos: q̄si aliter saluari non possumus: sed ꝓpe est verbū in ore tuo ⁊ in corde: qz si credide ris q xp̄s est deuſ: ⁊ q de celo descēdit satis est: ⁊ sicut oz hic q nullus posset dicere qs nr̄m trāsfretabit mare vt possit ad nos vsq; deferre istud ꝑceptū: sed est ꝓpe: ita dicit aplʒ q nullus pt dicere qs nr̄m descēdet in abyssum hoc est xp̄m a mortuis re uocare: qz nō regrif̄ q aliqs illū reuocet a mortuis resuscitādo eū: sz q credamus solū q resurrexit. (Cōsidera q bodie posue rim in cōspectu tuo vitā ⁊ bonū.) Magna cū oīr reddūt attē tos q̄lia sūt ista. s. vita ⁊ mors. (Et ecōtrario mortē.) bonū ⁊ vi ta sunt bn̄dictiones posite. ē. c. 28. pro custodiētibus legē: morſ oz oīs maledictio posita. ē. ad trāsgressores legis. (Ut diligas oīm deū tuū). i. iō ponunt̄ ista bona ⁊ mala vt ex terroꝛe pena rū fugiamus mala: ⁊ ex desiderio bonoꝝ seruiamus ei. (Ut cu stodias mādata). s. decalogi q̄ oīr moralia: qz vlr oīum humano ꝝ moꝝ directiua sunt: si aūt dicātur moralia a more ſm q̄ v̄ tutes morales vocātur oīa ꝑcepta siue in decalogo siue iudicia lia siue cerimonialia moralia sunt: qz oē ꝑceptū cuiuscūq; gñis act⁹ humani directiuū est: sz qz cerimōialia ⁊ iudicialia dirigūt mores humanos spāliter: qz solū iudeoꝝ mores. ꝑcepta āt decalogi oēm morē dirigūt cū cuilibet hoī nāliter insint: iō ꝑ excellē tia in moralia nūcupātur. (Cerimonias). i. ꝑcepta cerimonialia.

(Atq;

L Probat q tpe iasonis fuerit ꝓma nauis scōz poetas.

Determinatio aucto.

Ante moysen ⁊ p oīs añ iasonez fuerunt naues ō poetas.

D Scōa rō.

Ouid. ōdicit sibijpsi.

Qr poete ⁊ cronographi gētiliū errarunt.

Hystorie gētilium inchoāf a diluuio ogigi

E

† † † † † † † S † Aplʒ alludit huic dicto.

(Atq; iudicia).i.p̄cepta iudicialia.(Multiplicet te in filijs bñdicatq; tibi.)Augens oia bona possessionū tuaꝝ.(Si aūt auersū.) Hic ponit ꝑ principale.ſ.ad nō penitētes ⁊ inuna malox tolerātio.(Et audire volueris.)Ad obediendū ⁊ cōplendū ope.(Atq; erroꝛe deceptus adoꝛaueris deos alienos.)Qui.n.p̄mo adoꝛabat deū veꝝ:deinde conuersus est ad colēdū idola multū decipit: qꝛ opꝛ q; iudicet melius adoꝛare idola q̄ deū: ⁊ iste maximus erroꝛ ⁊ deceptio est:pꝛ ñtia:qꝛ qñ aliqs vnum bonū hꝫ ⁊ illo deserto aliud petit:necesse est ꝑ magis diligere alis nō relinqueret p̄mū pp ꝑ.(Itē qꝛ deū colere malū esse iudicat sicut iudicabāt iudei tpe Hieremie q magis volebāt colere reginaꝫ celi.i.dianā q̄ deū ñtes deū malefacere cultoꝛib⁹ suis:dianaꝫ vero multa bona tribuere: vt pꝫ Hieremie.44.c.(Predico tibi) .i.annūcio tibi ex nunc anteq; fiat.(Testes inuoco hodie celū ⁊ terrā.)Iste creature qꝛ firmissime sunt in testes vocātur: vt in oē tp̄s maneant ad dandū testimoniū:vel qa maledictiones vel bñdictiones future p obseruatione vel trāsgressione legis a celo ⁊ terra infligēde sunt: vt patuit.ū.28.c.vel inuocādo celū ⁊ terrā inuocat oēs creaturas in testimoniū: qa oēs creature in celo ⁊ terra sunt.(Eligite g̃ vitā.)Exhoꝛtatio est vt eligāt seruire deo p qō vitā hēbūt.(Et semē tuū.)Qꝛ nō solū pz̄es bñ agētes sibi vitā tpalē ⁊ gr̄az meruēt:hꝫ ēt ꝑ filijs suis vt magis dixim⁹.ū.5.c.⁊.7.(Ut diligas deū tuū.)Per coꝛdis veꝝ amoꝛē ex quo pu€it obedire voci ei⁹:qꝛ q amat deū obedit ei: ⁊ ex hoc ꝑ uenit adhesio ad deū p firmitatē in opatione ſm mandata dei. (Ipse est enim vita tua).i.ipse est a quo sumus viuimus ⁊ mouemur inquātū agens p̄imū est: ⁊ in ipso sumuꝫ viuimus ⁊ mouemur: vt ipse ↄtinuus gubernās est vt pꝫ Actuum.17.c.⁊ hoc quantū ad nām:qꝛ cū sit cā p̄ma in oēm rem influit:maxime ⁊ semp vt pꝫ in p̄ma ꝓpositione libꝛi de causis:hoc.n.notū est q; si deus ab agēdo ⁊ cōseruādo ista inferioꝛa saltē p momētū desisteret:necesse erat oīa subito in nihilum redire:qꝛ hꝫ sint multe cause semp agentes nāliter subordinate deo:qꝛ tñ ille ēt a deo cāte sunt ⁊ cōtinuo ↄseruātur si gñalis gubernatio quātūcunq; cessaret:necesse erat ēt illas cās perire: ⁊ ex ñti oēs res.hoc ēt veꝝ est de esse gratuito ⁊ beatifico quātū ad esse gratuitū:pꝫ qꝛ solus deus gr̄am nobis sine subordinatione alicuius cause nāliter agētis tribuit: ⁊ p bāgr̄am aīa viuere ⁊ cē dꝛ:ēt pꝫ quātū ad esse beatificū:qꝛ sola diuina essentia q̄ infinitū bonū est aīaꝫ sanctas beatificat cōtēplatione clara suiipsius replēdo eas oībus bonis ⁊ eas viuere facit:ō qua vita apls logtur ad colo.ȝ. c.mortui estis ⁊ vita v̄a abscondita est cū xp̄o in deo.(Et longitudo dieꝝ tuoꝝ).i.ab ipso dependet cōtinuatio vite tue p multos dies.(Ipse est vita tua effectiue).i.ipse solus est q dat vitaꝫ tibi:ponunt ista ad alliciendū iudeos:qꝛ ꝺz aliqs allici p id qō maxime desiderat:iudei aūt q valde carnales erāt desiderabāt sup oia istā cōtinuationē in esse nāli: ⁊ qꝛ dꝛ q; hec dependet a deo:qꝛ ipse eā nobis tribuit multū iudei affici poterāt ad deuꝫ vt hāc vitā eis tribueret: ⁊ qꝛ nō soluꝫ desiderāt boies viuere: sed ēt magno tpe viuere:cū ipm viuere sit ſm se delectabile:dꝛ g̃ q; nō solū deus est vita:sed ēt est longitudo vite cum subditur.(Et longitudo dieꝝ).i.q; vita ꝓlongef p multos dies. (Ut habites in terra ꝓ qua iurauit deus.)q.d.ista in vitaꝫ dat tibi deus vt viuas in terra ꝓmissa.nā in terra hostili viuere potiꝰ triste q̄ iocundū est: ⁊ si forte isti peccarēt ↄ deū suū:hꝫ deus eis nō auferret vitā in terra ꝓmissa patribus eoꝝ: ⁊ hoc erat valde letū.(Quā iurauit deus pr̄ibus tuis.)Nō iurauit oībus:hꝫ soli abrae vt pꝫ Gen̄.22.c.sed alijs dꝛ iurasse:qꝛ ꝓmittebat eis se daturum iuxta iuramentum ⁊ compositionem factam cū abraam:de quo magis dixim⁹.ū.28.c.

¶Capitulum.xxxj.

Abijt itaq; moyses ⁊ locutus est omnia verba hec ad vniuersum israel:⁊ dixit ad eos. Centuꝫ viginti annoꝝ sum hodie non possum vltra egredi ⁊ ingredi: p̄sertim cum ⁊ dominus dixerit mihi:non transibis iordanem istum.

Cōnexio capituli.

Abijt itaqz In supioꝛibus posita fuerūt p̄cepta ⁊ cautele inductiue ad bonū:hic ↄnr ponit vltima ps libꝛi q̄ agit de disp̄one ad legislatoꝛiꝫ obitum:qñ ex hoc loco vsq; ad finē libꝛi pōit q̄dā cōmonitio ⁊ bñdictio q̄ se hꝫ p modū testi ⁊ bñdictiōis p̄is obeuntis:⁊ ista ponunt ad ↄfirmatio nē populi in bonis opib⁹.¶Et tāgunt tria.¶Primo coꝛroboraf vox moysi succedēs.¶Scō āmonef ppls:vt sit obediens in.ca.32.¶Tertio describit legislatoꝛ moꝛiēs in.c.32.circa finē vbi dꝛ.(Locutus est dns ad moysen dicēs.)cuꝫ.c.seq̄nti p̄ma in duas.Primo ponit p̄ncipis institutio. Secundo eiusdez cōfirmatio ibi.(Et ait dns ad moysen.)itez p̄ma in duas.Primo ponitur ducis necessitas.Scō eiusdem habilitas ibi (vocauitq; moyses iosue).(Abijt itaq; moyses.) ¶Alig dicūt q; dictis istis moyses iuit p singulas trib⁹ ⁊ bñdixit eis:⁊ hoc vult abenazra pōt tñ arguī:qꝛ dꝛ q; locutus est moyses vba ista ad oēm ppl'm vt pꝫ imediate g̃ congregatus erat ppls.¶Sed p̄t rñ deri q; hꝫ p̄us ponant hic ista q̄ bñdictiones q̄ bñr.j.33.c.tñ ille p̄us dicte sunt:qꝛ nō oīa eodē ordine gerūt quo scripta sunt: ⁊ hoc dꝛ tenere manifeste ipse:hꝫ nō multū valet:qꝛ nunq; deuandū est ab ordine lr̄e nisi ex necessitate: vel aliq̄ cā multū apparēti qō nō est in iudicio eius:qꝛ nulla rō dꝛ ordis q̄re illa p̄ius q̄ ista dicta p moysen ⁊ fcā fuerint.¶Itē dato q; ille bñdictiones date sint p moysen anteq; loq̄reī ista vba:tñ nō p̄t dici q; iter hoc qō est.(Abijt moyses.)Et hoc qō est.(Et locutuꝫ est.) Aliqd iterpositū fuerit:qꝛ vnus ↄtextus est:⁊ illa cōmertio ⁊ repugnat:qꝛ ↄiungit illud vbū abijt sequēti vbo.ſ.locutus ē:iō ne cessario dicef q; ē sensus q; moyses abijt ad loquēdū ppl'o ⁊ dꝛ abire :qꝛ finitis bis q̄ supza dicta sunt populus iuit in tabernacula sua: ⁊ moyses quoq; deinde vocauit eos rursus ⁊ abijt ipse ad locū in quo ea q̄ sequunt dicturus erat eis: ⁊ simile dixim⁹.ū.29.in p̄ncipio: ⁊ locutus est vba hec q̄ sequūtur:alr̄ pōt intelligi ista lr̄a.ſ.q; dicaf tanq; caput rōnis hoc:nā vt ↄsuetus est in sacra scriptura:hꝫ iterdū fit vna ↄtinua narratio:qꝛ de diuersis fit narratio ponunt iter illa plura aliq̄ capita rōnum:ita hic cū velit incipe aliud ponit caput rōnis: ⁊ est recapitulatio p̄cedētiū.ſ.(Abijt itaq; moyses ⁊ locutus est.)Oīa supradicta i auribus ppli: ⁊ hoc qō dꝛ abijt ⁊ locutus est nō est aliqd diuersuꝫ tanq; duo sint:abijt ⁊ locutuꝫ ē:hꝫ vnū ē mos tñ loquēdi hebꝛaicus ē ponere ista vba signātia motū cū vbis nō signātib⁹ motū localē ad signādū iceptionē rei sic dꝛ Exo.32.c.cū totus populꝰ ↄueniſſet ↄ aaron vt faceret eis deos diterūt:surgēs fac nobiꝫ deos:siue vt hꝛ i hebꝛeo surge ⁊ fac nobis deos:nō erat sensus q; tūc aarō iaceret:qꝛ astāte sibi ppl'o ⁊ dep̄cāte ñ iaceret aarō: qꝛ hꝰ erat magna turpitudo:hꝫ surgef signāt iceptionē.q.d.tu nō faciꝫ nūc deos:surge igit ⁊ fac nob deos.i.icipe facē nob deos:sic dꝛ h.(Abijt itaq; moyses ⁊ locutus ē).i.moyses antea nō loq̄bat ista vba:hꝫ postea abijt ⁊ locutus est.i.icepit loq ista vba:⁊ satis est ↄueniens iste modus loquēdi cū sepe reperiat in sacra scriptura ex moꝛe lr̄e hebꝛaice.(Centū ⁊ viginti annoꝝ suꝫ hodie.) In hac die moꝛtuus fuit cōpletis totalr̄ istis annis:⁊ pꝫ hoc:qꝛ qñ cōparuit moyses p̄mo cora pharaone erat.80.ānoꝝ:vt hꝛ Exodi.7.c.⁊ trāsierant.40.anni ab illo tpe q̄bus mānerant in deserto:⁊ sic erāt.120.anni:hꝫ id quo deficiebat de.40.anno qñ moꝛtuus ē moyses:qꝛ erat tūc mēsis.11. suppletū fuit in diebus q fluxerūt ex die qua cōperuit p̄mo moyses cora pharaone:qꝛ esset vnus mēsis:vel paꝛ plus ſm plagaꝝ distantiā:qꝛ aliq dies erāt medij iter plagā ⁊ plagam:vt pꝫ Exo.8.et.9.et.10.c.(Nō possum vltra egredi ⁊ ingredi.)Ista fuit cā necessitatis istituēdi ducē:qꝛ moyses erat duꝛ ⁊ iā regere nō poterat ne maneret populuꝫ q̄si oues sine pastoꝛe necesse erat ostitui ducē vt pꝫ Num̄. 27.c.¶Itē qꝛ cū duꝛ sit iflictiuus penaꝝ cogit p penas ad custodiā legis sine q̄bus boies impfecti ad bonū nō mouēt.(Nō possum vltra egredi.)Nō erat hoc ex defectu viriū nāliū:qꝛ robustus erat adhuc:qñ ipse ad bellū exibat:⁊ ipse occidit regez seon manib⁹ suis:ēt qꝛ magnā viuacitatē sensuum hēbat vt pꝫ .j.nō caligauit oculus eius.¶Sed vt dicit nicol. solū dicebat hoc:qꝛ deus mādauerat q; ipse imediate mozereī . Sed nō vꝛ hoc eē veꝝ qꝛ dꝛ.(Presertim cū dns dixerit mihi.) Presertim semp vult aliqd ↄiunctuꝫ:opꝫ g̃ dare aliā cām q̄ q̄ nō possꝫ exire añ eos. In hebꝛeo nō hꝛ p̄sertim:iō ſm illā lr̄aꝫ satis posset stare snīa nicolai:tñ pōt ibi q̄dā dictio q̄ aliquo mō signat diuersitatē.¶Rñr q; ly pōt teneī dupl'r: vno mō p decere vel cōuenire:⁊ tūc est sensus.(Non nō possuꝫ vltra īgredi ⁊ regredi) .i.nō decet q; vltra ego egrediar ⁊ egrediar.i.q; intrem añ vos in loco nō securo:sicut in ciuitates hostiū : vel egrediar añ vos de locis castrametationū:qꝛ pericula maioza sunt p̄cedētib⁹:iō ad tollēdū timoꝛē periculoꝝ duꝛ p̄cedere dꝛ:⁊ hoc non decebat pp etatis magnitudinē.¶Et tūc est alia cā p̄sertiꝫ qꝛ deus mādauit q; nō trāsirē iordanē.i.hꝫ cā supioꝛ sit rōnalis:tñ firmius ē mādatū ōi.Alio mō p̄t accipi pp̄e vt iducit possibilitatē:⁊ tūc solū ponit vna cā:ſ.qꝛ deꝰ phibuit:⁊ sic nihil faciet ly p̄sertiꝫ ſi

Diuisio eiusdem.

Qō. I. A An moyses fuerit p singulas tribꝰ bñdicendo eis.

B

Cā necessitatis istituendi ducē.

Opio nic. Cōfutatio.

Rñsio auc.

† Ad non penitētes continua malozꝫ obfuatō

† † † † † † † † † † † †

† † † † † † † † † † † †

† † † † † † † † † † † †

cut frequēter est de aligbus alijs dictionibus: siue in latino siue
† i hebreo.(Cū dñs dixerit mihi).s.nu.27.et.32.c.ō.3.c.(Nō trā-
sibis iordanē istū.)Hoc dixerat sibi cū essent ꝓpe iordanē.s.in
cāpestribus moab vbi erat iordanis.s.in ꝓfinio terre chanaan
quā nōdū hūerant: ⁊ ibi vidēs moyses eē locū cōuenientē ad ꝑ
C candū deū: qz solū manebat vt iā trāsirent iordanē ad possidē
dū terrā populoꝝ chanaan rogauit eū dicēs: dñe deus tu cepi-
sti ondēr seruo tuo magnitudinē tuā manumqꝫ fortissimā: nec
est.n.alius deus: vel in celo: vel in terra q possit facere opa tua
⁊ cōparari fortitudini tue: trāsibo ḡ ⁊ videbo terrā hanc opti-
mā trans iordanē ⁊ montē istū egregiū ⁊ libanū. tūc qz deus ꝑ
ordinauerat fm volūtatē bñplaciti sui q moyses nō transiret
vltra iordanē dixit sufficit tibi: nequaqꝫ loqris vltra de hac re
ad me: nō.n.trāsibis iordanē istū.i.lz videas istū iordanē ante
oculos tuos: tñ nō dabo tibi tantā vitā vt illuc transire possis
† cū populo meo.(Dñs deus tuus trāsibit ante te).i.lz constituāt
sup te duces: tñ nō itelligas q isti te totaliꝫ dirigūt: sed deus ꝑn
† cipaliꝫ.(trāsibit āt.)Qz arca dñi precedebat eos cū intrarēt ter-
rā ꝓmissionis vt pz Josue.3.c. vel dz deus trāsire añ eos nō ꝑ
prie: qz deus oia replet: iō ad nullā ptē moueri ꝑt: sicut si eēt ali
qō corpus infinitū oia occupās ipossibile eēt moueri: qz vltra
illud nihil esset ad qō moueret tanqꝫ territoriū q semp ē vltra
rē motā: sic.n.nihil est extra deū ad qō trāseat vel moueat: lz ni
hil occupet: dz tñ deus large moueri qñ in vno loco spāliter
opabat: ⁊ deinde icipit in alio loco spāliter opari: sic erat apō
iudeos: qz deus opabat inter eos spāliter demōstrādo potenti
tiā suā: ⁊ nō opabat inter chananeos: post igressū āt israelita
rū vltra iordanē icepit deus imittere timorez in chananeos vt
fugerent israelitas sicut ꝓmiserat Exo.23.⁊ supra.7.c.q añ in
gressum eoꝝ mitteret scrabones q fugarent gētes illas: iō tunc
† dicebat trāsire ante eos.(Ipse delebit oēs gētes has i ꝓspectu
tuo.)Ita q pugna magis erat dei qꝫ israelitaꝝ: iō magis ꝓpter
dicebat respicientes pugnā qꝫ pugnātes: ⁊ aliqñ nihil oīno faci
entibus iudeis deus pugnabat ꝺ hostes eoꝝ vt pz Josue. 10.c.
qñ imisit deus lapides grādinis fortes ⁊ plures pierunt qꝫ añ
gladio pierāt: ⁊ sic dixerat eis moyses deꝰ pugnabit ꝓ vobis ⁊
† vos tacebitis exo.14.c.(Et possidetis eas).i.terrā eaꝝ: qz ñ lice
bat eas subiscere i seruitutē: vt pz.ō.20.c.⁊ Nu.33.sed eas de
lere gladio. in hebreo hz.(Et facies eas exulare.)Uel. (Extermi
nabis eas.)Et ista lra magis ꝺuenit: ⁊ ꝑt eē erroꝝ qz dictio he-
braica q figñat exterminare est eadē in lris ab ea q figñat possi
dere: nec dfunt nisi in punctis in qbꝰ facilis est erroꝝ vñ ꝓ ex-
terminare dz.(Juristā.)Pro possidet dz.(Juristē).(⁊ iosue iste
† trāsibit añ.)Hoc certificat eos de directiōe ducis: ita q nullus
casus euēturus erat pp quē ipediret a ducatu pplī: qz forte Jo
sue timeret q sicut moyses q vir ꝑfectus erat pp malitiā popu
li ad peccādū inductus est: ita q nō intrare terrā trans iordanē
ita ipediret ipse q se impfectū sentiebat: ⁊ de hoc moyses certi
ficat eū ex mādato dñi dicēs: sicut dñs locutus est.i.ita voluit
dñs eē: ⁊ sine aliqua ꝺitiōe ꝑdixit: iō sic erat de quo magis di
† † xim⁹.ō.3.c.i fine.(Sicut fecit dñs seon ⁊ og regib⁹ amorreoꝝ.)
De gbus Nu.21.c.(Sic facietis eis).s.delēdo oēs in ore gladij
Timere ⁊ ficut fecim⁹ istis regib⁹ amorreis.(Ne paueatis añ ꝺspectū eo-
pauere dif rū.)Pauere magis ē qꝫ timē: qz timē solū dicit fugere: vel nō au
ferunt. dere cōmittere. pauere est visis hostib⁹ totaliꝫ viribꝰ deficere ⁊
mēte cōseruari: iō dz in hebreo.(Nolite timere nec vos ꝺteratis nō dimittet te nec derelinqt.)Dimittere ē ad tps dimittere:
derelinqre ē totaliꝫ deserere: iō ꝓmittebat eis q nec ad tps: nec
ad semp dimitteret: iō qñ iosue vidit q hostes de ciuitate hay
occiderāt paucos de iudeis valde miratus ē ⁊ pcidit corā arca
tota die ꝺspersus puluer vt pz iosue.7.c.⁊ fuit ista ꝓphetia pde
stinationis: qz sic deꝰ volebat ꝺtingere: nec p aliquā pticularem
cām poterat pturbari: ⁊ sic notificauit deꝰ moysi q sic erat vo
lūtas sua: ⁊ sic ipse denunciauit pplō.(Uocauitqꝫ moyses.)Hic
Ducis īsti ponit fm.s.ducis istituti habilitas.(Uocauit moyses iosue.)Et
tuti bilitas. sic nō petiuit iosue ducatū pplī: nec p ambitionē se igessit: qz q
† dignitatē petit vel appetit illa idignꝰ: qz vt ait aplꝰ ad hebre.5.
nemo idifferēter dignitatē vel honorē sibi assumere dz: lz q vo
catus ē a deo vt aarō.(Et dixit ei corā oi israel.)Uolebat moy
ses ꝺstituere hic iosue in ducē exercitꝰ totius pplī successuꝝ sibi
vt igit hoc eēt recte scīn decuit vt fieret corā toto israel. nā ea q
oēs tāgunt ab oibꝰ approbari debēt: lz suscipe aliquē in ducē p
tinet ad ipsos subditos: qz tota vtilitas vel dānū buiꝰ venit sub
ditis ḡ corā ipsis fieri dēbat. C Itē qz si ꝺstitueretur iosue dux
israelitaꝝ nō corā israelitis videret scūs dux ꝑ ambitū. s. q ipe
dignitatē ꝺcupiuerit: ⁊ ille q eā ꝺdit iniuste dederit: ad tollēdū
ḡ oēm suspitionē oportebat fieri corā toto israel. C Itē qz vo
lebat moyses vt Josue duci daret magnus honor ⁊ auctoritas
ab israelitis: lz nō daret nisi fuisset publice ꝺstitutꝰ vt nō vide-
ret itrusus: ḡ debuit corā oibꝰ ab ipso moyse in ꝓncipē ꝺstitui
sic pz nu.27.c. vbi mādauit deꝰ q moyses aduocaret iosue corā
toto israel: ⁊ daret ei ptē glorie sue: ⁊ audiat eū ois synagoga fi-
lioꝝ israel: ad captādā ḡ istā auctoritatē oportebat publice fie-
ri: qz q in occulto fiūt spēm mali hñt: qñ q male agit odit lucē:
† ⁊ oculus adulti diligit caliginē.(Cōfortare ⁊ esto robustꝰ.)Hoc
E dicebat moyses iosue: qz deꝰ mādauerat vt pz nu.28.c. vbi ad-
uocās eū corā toto israel fecit eū log ad turbas: ⁊ postea ipositꝫ
† manꝰ sup caput eius sicut mādauerat dñs: idē pz.ō.4.c. vbi itez
mādat q moyses ꝺsoleꝫ iosue ꝺsolādo eū.(Cōfortare ⁊ esto ro
bustus).i.nō formides suscipe onus regimis tāti pplī: qz deꝰ te
in oibus ꝓsperabit: ⁊ hec dñr: qz iosue vocatus tñ onus subire
recusabat pp cām quā supra assignauimꝰ: tu .n. itroduces pplm
istū in h cōfortat certificādo de futura ꝓsperitate: qz timeꝫ po
terat rōnabiliꝫ tātaꝝ rez discrimina q vtebant i pugnādo ꝺ oēs
gētes terre ꝓmissiōis.(Tu eā diuides sorte.)Hoc maius erat in
troire. n. in terrā ꝓmissionis nō multū erat: sed deuincere bo-
stes: ⁊ terrā ab eis captā post diuidere magnū qd erat ꝓmittē
do āt q terrā diuideret, ꝓmittebat iplicite q gētes terre illius
deleret: qz hoc añs erat ad illud: ⁊ in bona ꝺña q ꝺñs fatet ēt
añs fateri necesse ē.(Diuides sorte.)Quo autē diuideret sorte ⁊
maioꝝ pz semp pluribꝰ daret dictū fuit nu.26.et.34.c.(Scripsit
itaqꝫ.)Posito.ō.de instōne ducis. hic agit de lege p quā dux po
pulū subditū gubernare dz.(Scripsit itaqꝫ moyses legē hāc.)
Qō.2 C Utrū legē istā añ scripserit quā direxerit vel postqꝫ dixit po
A pulo ex lra nō cōstat fortе dicet q ꝓmo eā dixit qꝫ scriberet: qz
An moy fic ē ordo lre cū ꝓmo ponat moyses legē ꝑdicās: deinde ponat
ses ante eā scribēs: lz hoc nihil ꝓbat: qz nō poterat alis dici ēt si añ fuis
scripse- set scripta qꝫ dicta: qz nō poterat bñ dici istā legē scripsit moy
rit legez ses anteqꝫ dicta fuisset: qz ly ista demōrat rē pñtē ⁊ exñtē. C Sz
qꝫ di- aliqs dicet q moyses scripsit istā legē anteqꝫ diceret: deinde ꝑ
xerit. scriptū eā recitauit eo q nō posset tāta ⁊ tā minuta memoriter
retinere. C Sed h nihil valet: qz sicut fine aliquo libro originā
li ista scribebat spū scō dictāte: ita eodē mouēte ea memoriter
retineret. C Itē qz moyses memoriter tenuit: ⁊ dixit toti israe
li ea q bñr Exo.a.25.c.vsqꝫ.35.de factura tabernaculi: ⁊ vaso-
rū: ⁊ multa alia minuta ꝑcepta q ibidē: q nō scripsit in mōte sed
memoriter tenēs pplo nūciauit. C Sz vr ꝓbabiliter q añ scri-
psit qꝫ dicēt: lz nō ꝑ scriptū recitaret: qz in die qua moyses ista
dixit ⁊ bñdixit pplo ascēdit mōtē abarim ⁊ mortuꝰ ē vt pz.c. se
quēti: sed nō poterat aliqs hō in tā breui tpe tātā scripturā scri
bere: qz forte nō hret tres horas ad scribēdū cū tot acta illa die
egerit. C Et si dicas q potuit fieri h. C Rñr q potuit: lz nūqꝫ
sunt ponēda miracula sine necessitate: vbi scriptura manifeste
nō ponit: qz oia attribuere miraculo tollit oēm modū sciendi.
C Itē qa si tñ miraculū scīn fuisset: nō vr q scriptura illō reti
ceret: tenet ḡ q añ scripserit: ⁊ fcā istōne iosue in ꝓncipē tradi
derit libū leuitis.(Legē banc.)Solus iste liber deuteronomij
fuit datus leuitis vt ponerēt in latere arce: qz dz. (Legē banc.)
Qō nō ꝑt itelligi de alijs.4.libris. Et rō qz iste liber q ponebat
in arca legi debat in āno remissiōis toti pplo vt sciret mādata
dei: lz in h otinebat oia mādata dei ptinētia ad pplm: vt ꝓba-
uim⁹.ō.29.c. supfluū eēt q ꝑcepta de factōe sanctuarij q semel
ad cōplemētū deducta fuerāt eis legerēt: maxime qz ppls tur
barēt tāta audiēdo. C Itē qz ista lex q i arca posita fuit nonꝰ
scripta fuit: qz dz q scripsit moyses legē hāc ⁊ dedit eā leuitis:
lz alij ꝑcedētes libris nō fuerūt tunc scripti lz añ vt pz Exo.24.
c. vbi dz: scripsit āt moyses vniuersos fmones dñi qō ad minꝰ
referēt ad genesim ⁊ exodū maiorē ptē de leuitico ēt idē vr: qz i
mōte synai audiuit moyses vniuersa hec a dño vt pz Leui.vlt.
c. De libro nūeroꝝ cuiꝰ hystoria nōdū trāsierat vr dōm q post
paulatim scripserit: ⁊ isti libri māserīt exī arcā ⁊ multi illos trā
ferebāt ad sciēda q deꝰ mādauerat. De scriptura āt hoꝝ.4. ꝑce-
dētiū librorꝝ alig sic sentiūt: lz fallū ē. s. q ista fuerit sic scripta
q.n.oēs.4.libri: vel maior ps eoꝝ fuerit scripta in mōte synai:
nec ꝺstat: nec repugnat: satis.n. potuerūt ibi scribi ꝑter deutero
nomiū: ⁊ ptē vltimā libri numeroꝝ: qz oia vba istoꝝ.4. librorum
erāt iā dicta qñ recesserūt de mōte synai vt.ō.28.c. declaratū:
⁊ pz ex ꝓcessu ipsoꝝ librorꝝ: sed q ibi scripta fuerint nō cōstat:
nā testimoniū illud qō adducit.ō.24.c. nō est cōueniens: qz ibi
nō agit de aliquo istoꝝ librorꝝ. nā cū dz q moyses scripsit vni-
uersos sermones dñi nō dz de oibus sermonib⁹ dñi. s. de oib⁹
q locutus ē deꝰ: lz de oib⁹ fmonib⁹ dñi. s. de oib⁹ q tūc narraue-
rat deus

De lege ꝑ quam dux ppls subditus guberna re dz.

An h so lū intelli gatur de isto libro vl ō alijs qtuor. Prima rō.

Secūda

B rat deus moysi:nā Exo.20.c.vocauit deus moysen ad caliginē nubis:z incepit ei loq:locutusq; est oīa verba q̄ ꝯtinent Exoō. 20.c.in fine vsq; ad.24.c.deinde moyses descēdens de monte narrauit hec omnia ppl̄o:z postea dr̄ q̄ scripsit ea:ſz manifestū ē q̄ solū illa v̄ba dixit ppl̄s.g̃ solū illa scripsit q̄ supfluū erat di ci q̄ tē cetera q̄ī libris sacris postea fuer t q̄ nūc dr̄ a moyse cō positi ꝺscriberet de eis quoꝝ v̄ba vsq; ad id tp̄is ocā fuerant.

Tertia r ō. ¶Itē p̄z q̄ nō scripserit tūc geneſiz z magnā ptē exodi:q̄ dr̄ scripsit aūt moyses vniuersos sermones dn̄i:z mane cōsurgēs edificauit altare.g̃ in die qua lex data fuit in sono tube scripta fuerunt oīa illa ō gb⁹ ibi dr̄:sed nō possent in eadē die tanta fie ri.nā in eadē die ppl̄s in mane cōsurgēs fuit ad radices mōtis cōcrepante clangore buccine:z audiuit mādata:z postea moy ses ascendit ad dn̄m z locutus fuit cū eo atq; audiuit oīa p̄cepta que ꝯtinent in exodo.a.c.20.vsq; ad.24.c.z postea moyses descēdit de monte z recitauit hec coraz ppl̄o:z populus audiēs cōsensit ad hec.g̃ oīa satis magna ps diei transisset facienda:ſz postea dr̄ q̄ scripsit oēs sermones dn̄i:z mane surgens edifica uit altare.igit̄ oēs sermones dn̄i de q̄bus ibi dr̄ : fuerunt scrip ti in illa parua pte diei supstante:sed modicū scribi poterat in eo modico q̄ō superat de tpe illius diei.g̃ nō poterat scribi ali quid pfectum in toto genesi aut exodo:sed solū scripti fuerunt sermones dn̄i quos dixit ad moysen eadē die in monte synai.

Quarta rō. ¶Item q̄ dr̄ scripsit moyses vniuersos dn̄i:sed tota genesis z exodus nō sunt de sermonibus dn̄i.g̃ nō fuerunt scripte geñ. z exo.p̄z añs:q̄ ō geñ.plura de hystoricis q̄ꝫ de v̄bis p̄ceptiuis aut p̄hibitiuis dei cōtinent:ꝺcludendū g̃ q̄ ibi solū scripta fue runt mādata q̄ fuerant dicta exo.20.et.21.atq;.22.et.23.c.ge nesis āt z exodus leuiticus atq; numerus fuerūt scripta cū mo rati sunt in deserto post istā dationē legis : z nō imediate siue ī mōte synai siue extra.(Sacerdotibus q̄ portabāt arcā federis) .i.in qua erāt tabule legis lapidee: z nō portabant sacerdotes arcaz istā:sed leuite q̄ vocabātur caathite vt p̄z Nuñ.3.et.4.c. sed dn̄r portare sacerdotes:q̄ in ptāte eoꝝ erat: z ipsi eam ve labant z apparabāt cū castra mouēda eēnt: z tradebant eā caa thitis q̄ eā deportabāt vt p̄z Nuñ.4.c.(Post septē annos.) Isti anni debebāt īcipi cōputari post diuisionē z pacificā possessio nē terre ꝓmissionis:z rō q̄ liber iste legi debebat in loco vbi eēt sanctuariū dn̄i:ſz nō fuit collocatū sanctuariū ī aliquo loco donec finita fuissent bella:q̄ tunc ꝯgregatus fuit israel z porta uerunt sanctuariū dn̄i in sylo vt p̄z Josue.18.c.(In solēnitate tabernaculoꝝ.) Magis in ꝺ festo legebat lex populo q̄ꝫ in alijs: q̄ pluribus diebus manebāt in loco sancto q̄ꝫ in alijs festiuita tibus: z fiebat in anno remissionis:q̄ tunc oēs debitores libe rabant a debitoꝝ solutiōe: z serui a dn̄is:iō libētius audire po terant legē. ¶Alij volunt q̄ iō fiebat in anno remissionis:q̄ tunc serui liberati a dn̄is ascēdere poterāt in locū sanctuarij: z z nō in alijs tp̄ibus:sed falsum est hoc:q̄ ēt in alijs anni p̄ fingu la festa ascēdebant oēs liberi siue serui in locū sanctuarij vt p̄z Exo.23.et.34.c.tribus tp̄ibus anni apparebit oē masculinū tuū añ me:z sic serui z liberi intelligunt. ¶Itē q̄ dr̄.ē.12.et.16. c.vbi agit̄ ō istis festis z oblatiōib⁹ factis in illis epulaberis coraꝫ dn̄o:tu z filius z filia seruus z ancilla.g̃ serui ascēdebāt z come debāt de sacrificijs.(Leges v̄ba coraꝫ oi israel.) Q̄z tunc ascēde bat aliquis de sacerdotibus qui vocem altam z sonoram ha beret in pulpitum vbi ab omnibus videri possit : z hoc est pin naculum tēpli in q̄ō diabolus duxit iesum dicēs ei q̄ se de orsū mitteret vt p̄z Mat.4.c.(Paruulis z aduenis.) Valde bo nū est puulos audire legē dei vt imp̄imat eoꝝ mētibus:q̄ im p̄ssiones p̄me fortissime sunt:iō p̄hs dicit.2.ethi.q̄ nō modicū differt a iuuētute sic vel sic assuescer. Et plato hoc idē voluit.s. q̄ boies a tenera etate istruerent ad recte letādū z tristādū:q̄ ī his pfecta disciplia ē:iō ꝰz q̄ ait Aug.de ciui.dei li.1.c.3.romāi pueroꝝ suos teneros v̄giliū adiscere faciebāt: vt tāq; eximi⁹ poe tax teneris inbibitus annis nō posset faciliter aboleri: z horaꝫ tius dicit quē semel recepit testa semp seruabit odorē: z rō est : q̄ in pueris teneris sunt organa receptiua tenera: z iō fortior impssio fit:q̄ res tenere multū passibiles sunt: res aūt dure nō bñ suscipiunt:q̄ bñt virtutē ad nō facilr cedēdū : ēt est alia cā potissima huius:q̄ pueri in tenera etate nullas adhuc impssio nes receperūt: z cū aliqua in eis fit aīa toto conatu se sup eā ver tit:cū aūt facte sunt multe impssiones:si alie supueniant aīa nō pōt totaliter intēdere illis:q̄ cōuertit̄ ad alias: z sic scōe impſ siones debiliores sunt: z tertie magis debiles: z sic ꝓcedendo. Ex hoc aūt seqtur id q̄ō videmus.s.q̄ boies circa multa occu pati:lz aliq̄ audita recipiāt:facilr tñ elabūtur ab eis:q̄ remisse talia radicant aīa attēdēte ad alia: z in plurima diuisa.(Ut au dientes discāt z timeāt.)Discere doctrinā sacrā nō ordinat ad scire solū:sed maxime ad agere:q̄ ī moralibus solū scire nihil ꝓdest :sicut ī sciētijs speculatiuis.negociū āt morale nō specula tionis gr̄a sed opationis est vt p̄z.2.ethic.iō redarguit ibi p̄hs eos q̄ scire volūt z nō agere sic ingens:sed multi hec nō operā tur:sed ad rōnē cōfugientes existimāt se philosophari: z sic stu diosos fore simile aligd hñtes patientibus q̄ medicos q̄dē stu diose audiunt:faciūt aūt nihil eoꝝ q̄ p̄cepta sunt quēadmodum nō recte bēbunt corp̄a sic curati:nec illi aīaz ita philosophātes. (Filij quoq; eoꝝ q̄ nūc ignorant.)Q̄z q̄ñ moyses dixit oīa v̄ba le gis huius erāt multi ita puuli q̄ nihil itelligere poterāt de lege: oportebat g̃ eā replicare vt isti tūc itelligerēt: z sic de quolibet septēnio in septēniū:q̄ semp noui filij gignabāt.(Ut timeāt dn̄z deū suū).s.timore filiali q̄ est timor sanctus z ꝓmanēs in scl̄z se culi q̄ manet in p̄ria. nā ꝓ hoc rogādū magis est cū stet cū qua libet virtute ēt cū pfectissima. ¶Uel pōt stare ꝓ timore serui li:q̄ ēt ꝓ timorē seruilē efficiunt boies boni tanq; ꝓ viā ad ter minū:lz ipse nō maneat cū bonitate pfecta:q̄ vt ait ioānes ī ca nonica p̄ma.c.4.pfecta charitas foraꝫ mittit timorē:q̄ timor pe nā hz:ꝓ hoc tñ timore adhuc rogādū est quātū ad illos q̄ imp fecti sunt:q̄ si nullo mō timeant deū non coercebunt a malis:si aūt sit aligs timor saltē seruilis ille faciet q̄ declinet a malo:z sic lz amore iustitie bonū nō fiat:fiet tñ timore pene:z ex hoc as suefiet illi bone opationi māliter donec deueniat in tū q̄ illa opatio fm se placeat:z fiet amore iustitie.(Cumctis diebus qb⁹ versant in terra).i.iste timor dei dr̄ manere oibus diebus qb⁹ manēt in terra:q̄ tūc est necessarius ei ad hoc q̄ in terra mane ant:ne euomat eos terra cū peccauerint ꝺ deū nō obedientes ei: z nō opz manere postq; recesserimus de terra.nā post mortem nō maneat timor seruilis vbicūq; hō sit:si.n.sit hō in vita eter ne felicitatis nō est ibi aligs timor seruilis:q̄ ibi est secura to tius bōi fruitio:nec vllo mō bonū q̄ō possidet credit posse pdi. In purgatorio aūt nō est timor seruilis q̄ lz ibi actualiter pati ant fm sensum:tñ in futuro bonū spectāt:iō cū dolore q̄ est de p̄ senti malo hñt spem q̄ est de futuro bono.s.de vita eterna . Si aūt sint in inferno nō est in eis vllus timor seruilis:q̄ timor est expectatio mali futuri.isti aūt q̄ in iferno sunt mala tolerāt:sed mala nō expectāt:q̄ ea q̄ tolerant sciunt se in eternū sustinere dēre:nec vnq; est penā augendā vel minuendā:est g̃ ibi dolor q̄ est de p̄ti malo:ſz nō timor q̄ est sola expectatio abñtis boni: solū g̃ multa pōt hz̄ timor seruilis. Sed de isto timore nō erat ista lr̄a exponēda:sed magis de filiali.nā lz orandū sit q̄ in ali quo sit timor seruilis ne mala faciat:nō tñ est orādū vt sit in eo timor fuilis:q̄ si ipse sp staret nūq; staret ī eo charitas: z sic nō eēt itroitus ad vitā eternā:lz in lr̄a dr̄ q̄ istū timorē debēt hz̄e tota vita dū morant in terra.g̃ itelligit̄ de timore filiali.

¶Intelligēdo aūt de timore filiali vex est q̄ timor filialis ma net post mortē in bonis q̄ sunt ī felicitate paradisi:q̄ timor dn̄i sanctus pmanet in scl̄m seculi:tñ solū mādat hic q̄ maneat ī vi ta:cuius rō ē:q̄ p̄ceptū dat de bis q̄ sunt in ptāte nr̄a: z pñt se alr̄ vel sic hz̄e:sic ē de timore quē ī vita hēm⁹:q̄ ī vita possum⁹ timere: z possum⁹ non timere filialr cū simus valde mutabiles: iō dari ꝺz p̄ceptū z admonitionē ad timēdū deū. Post mortez āt nō opz dari p̄ceptū:q̄ q̄litercūq; sit status aīax: siue ī iferno siue in purgatorio vel paradiso īmutabiles sunt:cū q̄dā sint ob stinate q̄dā ꝺfirmate:aīe.n.q̄ in iferno sunt obstinate sunt: nec bonū velle pñt:cuius radicalē rōnē z modū pñtis speculatiōis dicere nō est forte alibi dicet:iō cū nō fuerūt morientes illi in ti more filiali:ibi nunq; poterūt hz̄e timorē filialē:q̄ āt in purga torio sunt:lz beati nō sint actualiter:tñ cōfirmati sunt in bono ita q̄ peccare nō pñt:iō reuerētiā magnā ad deū hñt:q̄ āt sunt in paradiso sunt beati z ꝺfirmati:iō reuerent deo z nunq; pñt nō reuereri:de istis igit̄ q̄ īmutabiles sunt lex dāda nō ē. Alia cā est q̄re nō det̄ p̄ceptū de illis:q̄ p̄ceptū est q̄dā rl̄a directiua scōz ordinē in finē ad merēdū:sed post mortē nō ꝯtingit mere ri aut demereri:cū sint iam in termino retributiōis aut pene:iō nō dat̄ lex de bis q̄ post mortē sunt.nā actus bōi q̄ postea sunt nō cōputant in meritū ad augmētū glorie:sed ipsi sunt ps p̄mij z ps glorie nr̄e future z mali actus quos bēbunt mali in iferno nō cōputātur in pte demeriti: ita vt ordinētur in quātitatē pu nitionis:sed ipsi sunt ps punitiōis quā mali sustinēt:q̄ sunt eis dolorosi:z cū magno remorsu cōscie q̄ est vermis eoꝝ q̄ nō ex tinguet z pena iugis dānatoꝝ.(Ad quā iordane trāsmisso pgi tis obtinēdā.)Qñ terra q̄ ꝓmissa erat añ iordanis trāsitū iam obtēta fuerat de manu duoꝝ regū amorreoꝝ vt p̄z.ē.2.et.3.c.

Ł Lex magis i tab naculoꝝ festo le gebat q̄ꝫ in alijs.

Impro bato opi nionis.

Bonū ē puulos dei legez audire a tenera e tate.

Null⁹ tior est p⁹ mor tē siue ī in ferno siue purgatorio

An hic loq̄ tur ō timo re fuili vel filiali.

Q̄ō.3. A An timor fi lialis ma neat post mortem.

Primo sta tu p⁹ mor tē nulla p̄e cepta dant

Prima rō.

Scōa rō. Preceptuz gd fit.

Ducis īsti tuti ōfirma tio.

restabat ergo obtinenda terra vltra iordanē. (Et ait dominus ad moysen.) Hic ponit fm p̄ncipale. s. ducis īstituti ōfirmatio ꝛ tāgunt duo. ¶ Primo p̄dicta ducis confirmatio. ¶ Scōo legis conseruatio ibi. (Postq̄ ḡ ecce ꝓpe sunt dies mortis tue.) Qz in eodē die mortuus est: iō idiges successore: ꝛ lz verꝫ sit q̄ in eadē die mortuus ē. s. in die qua loquebat ista moyses: tn̄ non fuit mortuus in eadē die in qua ista dicta sunt ei a deo. Nā dō dixit ei ista aligbus diebus ante vt adduceret iosue cozaꝫ toto populo: ꝛ cōfirmaret eū in ducē: ꝛ post hec moyses cozaꝫ toto populo recitauit oīa verba legis hui⁹ cozā toto populo: ꝛ si moyses nō recitauit ista in vna die cozā ppl̄o necesse est vt aligbus diebus ante mortē suā dictū fuerit ei ꝓpe sunt dies mortiꝭ tue. (Uoca iosue.) Lz sciret moyses q̄ alius sibi successurus erat: ne sciebat tn̄ qs esset nec ipse audiebat aligd legere: qz hoc altissimū negociū erat: iō dixit deo ꝓuideat oīs deus spūm oīs carnis hoiez q̄ sit sup multitudinē hāc vt pz nu. 27.c. vt ḡ certe pateret q̄ iosue erat verus p̄nceps multitudinis: nec hērent locuꝫ repugnādi p̄cepto eius deus p se cōfirmauit eū. (Et state in tabernaculo testimonij). i. añ ostiū tabernaculi: qz non licebat alicui nisi sacerdotibus ītroire tabernaculū federis. Iosue aūt nō erat sacerdos sed de tribu efraim vt pz nu. 13.c. Itē qz colūna nubis in qua dn̄s apparebat descēdebat sup ostiū tabernaculi vt pz. j. quā nō viderent si intrarēt in tabernaculū. (Ut p̄cipiaꝫ ei). i. vt mādem ei aliqua q̄ facturus est: ꝛ vt cozroborē. (Et apparuit ibi dn̄s in columna nubis.) Ad manifestādū cozam toto populo q̄ ꝓcul stans respiciebat q̄ acceptaret iosue in ducē: ꝛ dicebat ista columna nubis apparere: qz ipsa semp stabat eleuata sup tabernaculū testimonij: ꝛ aliq̄n deꝓmebatur vsq̄ ad ostiū tabernaculi: ꝛ ibi audiebat dn̄s loquēs: ꝛ nubes magno fulgore cozruscans demīrabat deū ibi spāliter adesse: vt diximus nu. 14.c. (Ecce tu dormies cū patribus tuis). i. morieris sicut mortuus est pz̄ tuus ꝛ oēs p̄decessores eius: vel dō dormies cū pzib⁹ tuis. i. applicaberis ad populū tuū: erat populus moysi tot⁹ populuꝫ bonoꝝ exn̄tium in sinu abraam: vbi tunc ad tps manebāt vsq̄quo trāsferrētur ad illā pfectā requiem paradisi. nā in paradiso tūc nullus bonus aut malus stabat: qz nō fuerat solutum p̄cium redēptionis. moyses aūt fuit applicatus ad hūc ppl̄z suū. s. bonoꝝ exn̄tiū in limbo: qz de bonis dō applicatus est ad ppl̄z suum. de malis aūt numq̄ dō: moyses autē valde bonus erat: iō cōuenienter de eo dōm erat q̄ dormiet cuꝫ pzibus suis: siue q̄ applicaret ad pplm suū. (Et populus iste). i. filij eoꝝ: qz illi q̄ tūc viuebāt nō legunt coluisse idola: sed post successoꝛes eoꝝ. (Fornicabit post deos alienos.) Sicut mulier q̄ deserto viri thoro alteri viro copulat: fornicari dō iste ppl̄s iste q̄ p fidem datā de seruādo legē dei vero cultu astrictus erat q̄n trāsibat ad cultuꝫ idoloꝝ fornicari dicebat. (Ibi derelinquet me.) Nolēs seq̄ viaꝫ mādatoꝝ meoruꝫ. (Et irritū faciet fedus). i. adnihilabit pactum meū. s. qz mecū pepigit q̄ seruaret legē meā: ꝛ q̄ ego bñfacerē sibi: nunc dimissa lege factū est pactū irritū: qz nō obseruat. (Et abscondā faciem meā ab eo.) Subtrahēdo meā ꝓtectionē: ꝛ relinquēdo eum in manibus hostium: ꝛ tūc ēt si clamauerit dolorem sustinēs abscondā faciem meā. i. dissimula me videre. (Et erit i deuocationē). i. imagnā destructionē hostiū: qz q̄ deuocatur totū cōsumit. (Ita vt dicat i illo die ne: qz nō ē dn̄s mecū.) Solet enim veratio dare intellectū: cū ḡ isti videbant se in afflictionibus cognoscebāt se peccasse ꝛ cōuertebant ad dn̄m vt pz ps. 77. cū occideret eos q̄rebant eum: ꝛ hoc solū intelligit ō bis quos deus ad bonū pordinauit: qz illis oīa cooperantur in bonū: qz fm ꝓpositū vocati sunt sancti vt pz ad ro. 9.c. illi tn̄ q̄ maligni sunt: ēt q̄n a dn̄o castigātur nō cozriguntur: sed deteriorātur vel desperant. sic dicebat deus iudeis ante captiuitatē babylonicā q̄ p multas tribulationes cozrecti nō fuerant. (Super quo pcutiam te). i. ad qd te pcutiā: qz pcussa nō cozrigeris vt patet Ysaie p̄mo. c. (Uere qz dn̄s nō est mecū). s. p spālem cōseruationē: nec ego cū eo p spālem cultū. (Inuenerunt me hic mala.) Que scripta sunt. ō. 28.c. nūc scribite vobis cāticū istud qō hz c. sequēti. s. audite celi. (Ut memoriter teneāt ꝛ ore decantent.) Hoc ad duo ꝓficiebat. Primū qz p decātationē penaꝝ infligē daꝝ ꝓ idolatria aliq̄ cauerent idolatriā. ¶ Scōm qz si cōmitterēt tale pctū ꝛ post punirent: scirēt q̄ deus odabat istas punitiones vt testat cāticū. Et hoc valde bonū erat: qz nisi p̄dicerētur eis pene ꝓ illo facinore: tn̄ postea punirētur possent cogitare q̄ iste pene nāliter vel a casu eis veniebant: ꝛ nō a deo spāliter infligēte: sicut philistin q̄ puniti fuerūt a deo in posterib⁹ ꝓp arcā dn̄i quē detinebāt: dicebāt q̄ forte vēiebat hoc nāliter ad hoc fecerūt expimētū de bobus fetis vt pz. 1. reg. 6.c. (Ut sit mihi carmē istud in testimoniū ō filios israel.) Qz qn̄ ꝓ iniqtatibus suis puniuero eos: nō poterūt allegare q̄ nō p̄monui eos (Lūq̄ comederint ꝛ saturati fuerint.) Abūdantia rer cozextollit: ꝛ beneficioꝝ immemores facit vt patet de picerna pharaonis qui succedentibus ꝓsperis oblitus fuit ioseph conectoris sui: vt bz gen. c. 40. obliuio āt bñficioꝝ dei facit nō obseruare mādata ei⁹. (Detrabētes mihi). i. tollētes laudē meā: qz pl⁹ deos suos q̄z me laudabūt. (Et irritū faciēt pactū meū). s. pactuꝫ qō mecū pepigerūt. nā lz eēt vnū pactū hic: qz due ptes ad idez cōueniebāt: tn̄ qlibet ps ꝓmittebat alteri aliqd ispāle erāt q̄si duo pacta. hñr āt ista duo Exo. 19.c. vbi de⁹ ꝓmittebat israelitis q̄ accipet eos in pplm dicēs: vos ipsi vidistis qd fecerī egyptijs: ꝛ qūo portauerim vos sup alas aquaꝝ: ꝛ assūpseriꝫ mihi. si ḡ audieritis vocē meā ꝛ custodieritis pactū meū eritis mihi in peculiū de cūctis pplis: mea ē. n. oīs terra: ꝛ vos eritis mihi ī regnū sacerdotale ꝛ gēs scā. Pactū āt ex pte filioꝝ israel erat: vt ipsi audirēt vocē dn̄i obedientes oībus mādatis eius vt pz exo. 19.c. cū dō cūcta q̄ locutus ē dn̄s faciem⁹: ꝛ postea Exo. 20.c. data fuerūt p̄cepta ꝛ recepta a toto pplō in qb⁹ p̄ncipalr cauebat q̄ nō colerēt deos alienos. cū ḡ colerēt deos alienos infringebāt pactū dei. s. qō fecerāt cū deo nō qdē pactū dei. i. pactū qō fecerat cū eis deuꝫ. nā imo latū manebat: qz lz deus non faceret eis sicut ꝓmiserat. s. vt bz̄et eos in peculiū de cūctis gētib⁹ ꝛ ī regnū sacerdotale ꝛ gēs sanctā: nō tn̄ faciebat ō pactū suū ifrī gēdo illud: qz ꝓmissio sua dō cōditionalr. s. si audieritis vocem meā ꝛ custodieritis pactū meū ꝛc. postq̄z iuenerit eū mala multa ꝛ afflictiones. i. postq̄z pactū meū infregerit pplꝫ iste iueniēt multa mala. s. multe pene q̄ posite sunt. ō. 28.c. ꝛ Leui. 26. ꝛ affligēt eū vehemēter: ꝛ tūc fiet qō legtur in lra. s. (Rñdebit ei cāticum istud ꝓ testimonio). i. q̄ cū ipsi ista mala patient ꝓ suis iniqtatibus: q̄rent q̄re talia patiant: ꝛ tūc rñdebit eis istud cantiū in quo dō q̄ ipsi facerēt mala cōuertēdo se ad deos alienos: ꝛ de⁹ verus puniret eos. (Pro testimōio). i. erit eis in testimoniū istō cāticū qō ego ꝓmonuerim eos ne facerēt ista: ꝛ q̄ ꝑdixeriꝫ eis q̄ mala agerēt ꝛ mala eis supuenirēt. (Qō nulla ōlebit oblinio ex ore semis tui.) Uel qz de⁹ sic volebat q̄ nunq̄z carmen istud obliuiscerētur: vel qz multotiēs punirentur a deo pp iniqtates suas: ꝛ sic necesse erat recozdari cāticī huius qō testificat mala contra eos. (Scio enim cogitationes eius.) idest scio q̄ cogitationes eius in malum ꝓne sunt: non dicebat de cogitationibus quas tūc bēbat populus: qz nō erāt ad malum: sed de eis q̄s post habituri eēnt: vel logt de iclinatione eoꝝ q̄ semp erat ad malū. (Que facturus sit hodie.) Istud relatiuū q̄ nō refert ad cogitatiōes: ita q̄ dicat ego scio cogitatiōes quaꝫ hodie anteq̄z introducā eū in terrā quā ꝓmisi facturus sit: qz tūc cū ista lra de pēdeat a supiozi: ꝛ supioꝛ tēdat ī malū oporteret itelligi q̄ de⁹ sciebat cogitatiōes malas q̄s iste pplꝰ bēbat: ꝛ positur⁹ erat eaꝫ ī executiōe anteq̄z itraret in terrā chanaan. Sed hꝰ falsum erat: qz non erat facturus pplꝰ aliq̄ mala anteq̄z itraret in terrā chanaan. nā si facturus fuisset feciss̄et cū ea q̄ sciant fm certitudinē scie dei sic ī dubitato eueniāt. Sz dz hic itelligi ꝺiunctio copulatiua: ꝛ est sensus: cogitationes tuas. s. ad qd iclinatus sis: ꝛ scio qd facturus sis hodie anteq̄z ingredieris in terrā transꝫ iordanē: ꝛ istud fm dcn̄ est ꝺfirmatiuū ꝓ dzis: qz dicebat. ō. q̄ israelite peccarēt ō dn̄m: ꝛ multa mala venirēt sup eos hoc ꝺfirmat: qz deus scit futura remota cū dō scio cogitatiōes suas. s. scio q̄les sunt cogitatiōes tue. s. quātū ad ea q̄ postea facies: hoc itez ꝺfirmat cū dicit. (Que factur⁹ sit hodie). i. ēt scio id qō factur⁹ sit hodie añq̄z trāseat ī terrā quā pollicitus sum: ꝛ dō facturuꝫ hodie nō p ipsa die solū: sed ꝓ toto tpe itermedio anteq̄z trāsirēt ior danē. nā nō trāsierunt illuc añ vnū mēsem cū plāxerūt moysen dieb⁹. 30. vt pz. j. vlt. c. ꝛ post mortē moysi aligbuꝫ dieb⁹ stetert: qz iosue p̄mo. c. dō q̄ post mortē moysi locutus fuit deus ad iosue vt trāsiret iordanē: ꝛ tūc missis explozatoribuꝫ añ trāsierūt vt pz iosue. 2. c. (Scripsit ḡ moyses cāticū). Et illud de⁹ cōposuit ꝛ moyses. (Et docuit filios israel.) Recitādo cozā eiꝫ: ꝛ dādo eiꝫ q̄ scriberēt: ꝛ apud se reseruarēt. (Cōfortare ꝛ esto robustus.) Ista erāt vba significatiua ꝛ effectiua: qz p ista vba dabat ei fortitudinē ō oīa terribilia: ꝛ in hꝰ dzunt vba dei a vbis nr̄is: qz vba nr̄a solū signāt: vba āt dei efficiūt: q̄ qūo figurāt q̄n vbo dn̄i celi firmati sūt: ꝛ spū oīs eius oīs virt⁹ eoꝝ vt pz ps. 32. (Tu. n. introduces filios israel.) Per ista verba totaliter fuit certificatus ioseph: qz ab ipso deo ꝛmediate ea audiuit.

¶ (Postq̄z ergo.) Hic describit fm. s. legis date a leuitis cōseruatio. (Precepit leuitis q̄ portabāt arcā.) Nō sūt isti leuite capite: lz ipsi portarēt arcā: qz ipsi nō poterāt accedere ad arcam discoopertam

De bonis dō applicatis ē ad populū suū ꝛ non de malis.

Moyses valde bonus erat.

Rex abū dātia cozextollit.

Lre expositio.

Legis data a leuitis cōseruatio.

discooptam:nec eam discooperire ad ponendum intus librum. opz ergo q intelligat de sacerdotibus de quibus.ē.dixit q portabant arcā.i.qz eaz velabant ⁊ tradebant caathitis ad portādū. (Et ponite eū in latere arce).s.extra arcā federis:sed ꝓminebāt quedā tabule extra eam que erant cōiuncte ipsi facientes quēdam sinum in quo recōditus fuit liber legis:⁊ in hoc sinu stabat vna aurea hās vnū gomor de māna vt ꝓceperat dās Exō. 16.c.erat ēt virga aaron q frōduerat quā mandauerat deus reponi ante se vt pz Nu.17.c. hec oīa dicit apls fuisse in arca vt pz ad hebre.9.c.sed.2.Paralip.5.ca.dz q in arca solū erāt tabule quas posuit moyses in oreb:soluit q apls vocat arcā ipsaz arcā ⁊ sinū exteriorē siue latus: in Parali.vocat arca solū pars arce sine sinu exteriori:⁊ tunc pz vtrunq. (Ut sit tibi hec scriptura in testimoniū.)Ut si forte negaret aliqs aliqō ꝓceptū esse datū a deo posset ꝓbari p illud instrm publicū ⁊ custoditū in thesauro dei: vel si forte in libris q extraberent ⁊ scriberentur post aliqs aliqd supadderet vel diminueret:siue alio modo scriberet q̄ est:hēret liber exēplaris a quo veritas manifeste cognosci posset:ēt si de alijs libris dubitaret:iō mādat.ē.17.c. q reges facerent scribi deuteronomiū vt legerent in eo:⁊ peterent exēplar a leuitis.s.istud qō scripsit moyses tanq̄ verissimū. ¶Ista.n.fuit cā q̄re ꝓcepta in tabulis reposita sunt in arca.s.qz postea aliqs volens ꝓteruire posset negare de aliquo mādato datū fuisse a deo:cū aūt ꝓferrent tabule pateret māda tum illud fuisse datū a deo:maxime qz scriptura taliter in tabulis sculpta erat q pateret non potuisse illud humano ope fieri. ¶Sed dices q nō manerent iste tabule in certissimo testimonio:qz aliqs posset subripe eas de arca:⁊ sic nō māeret eis vlla fides. ¶Rñr q aut ille q volebat istas tabulas subripe erat de pplaribus aut erat de leuitis aut sacerdotib⁹:si āt eē de pplaribus nō poterat accedēr ad eas vel apire arcā qn mouereť.nā ex hoc solo q bethsamite viderūt eā nudā mortui sui sunt.70. milia de eis vt pz.1.Re.6.c. ¶Itē nō poterāt hoc facere dato q vellēt:qz cū erat tabernaculū in deserto erāt oēs leuite excubātes in circuitu eius ne qs extraneꝰ accederet:⁊ si aliqs extraneus volebat accedere nesciētibus aut nō potētibus leuitis occurrere moriebaťvt pz Nu.1.c.s.figs externoz accesserit occidetur:si āt leuite ꝓmitterēt eū accedere moriebanť vt pz.Nu.18.c.s.tu ⁊ domus pris tui portabitis iniqtatē sanctuarij.i.si fuerit ſcā aliqua iniqtas i accedēdo ad sanctuariū:qz alienigene q nō sunt ō gñe leuitico ex negligētia vīa accedūt aut ex ꝺsensu erit ista iniqtas sup vos ⁊ sup totā domū patris tui:⁊ maxime pz ḃ er sequēti lra in eodē.c.cū aūt erat arca cū tabulis in terra chanaan in tēplo erāt positi ianitores custodiētes tēplū ne cui fas eēt ad res sacras accedere:⁊ erāt.4.milia ianitoz de leuitis vt pz.1.Parali.c.26.nō igit posset aliqs exīneus accedēr ad arcā: si aūt ille q accedere vellet esset leuita nō posset accedere:qz immediate vt videret arcā morereť.Et nō solū arcam:sed ēt qōlibet de supellectilib⁹ tabernaculi sic dī Nu.4.c.q leuite caathite q portabāt in humeris supellectilia sanctuarij nō intrarent ad videndū quo sacerdotes velabant ista.nā si aliqua eoz nuda viderēt morerent: quātomagis arcā q̄ erit aliqd maximuz inter oīa vtēsilia sanctuarij idē pz Nu.18.c.cū dī ⁊ excubabūt leuite ad ꝓcepta tua ad cūcta opa tabernaculi ita dūtaxat vt ad vasa sanctuarij ⁊ altare nō accedant ⁊ illi moriātur ⁊ vos peatis simul.si aūt essent sacerdotes nō poterāt ēt ḃ facere:qz aut ille erat sacerdos magnus:aut minores sacerdotes si essent minores sacerdotes nō poterāt accedere ad arcā:nec intrare i sancta scōzum.solus.n.sacerdos magnus itrare poterat in sctā sanctoz vt pz ad hebre.9.nisi forte cū in deserto erant:⁊ deponēdū esset tabernaculū:qz tūc filij aaron.s.sacerdotes minores intrabāt cū sacerdote maiore ⁊ deponebāt oīa:⁊ tegebāt arcā ceteraq; vtensilia vt pz Nu.4.c.si āt eēt sacerdos magnus ēt nō poterat intrare ad tollendū:qz solū semel in āno poterat sacerdos magnus introire in sctā sanctoz vt pz ad hebre.9.c. ⁊ hoc erat in festo ꝓpiationis vt pz Leui.16.c.g in alijs diebus si intraret morereť:in illa aūt die nō poterat accipe tabulaz de arca:qz ipse intrabat cū magno timore ne si in aliquo deliqueret deus eū occideret:si igit tā scelerata sacere ꝓsumeret vt manibus nephariis arcam apire vellet ad extrabēdas inde tabulaz: atq; furtim tollēdas deus eū imediate occideret:manerēt g tabule hoc mō in testimoniū in arca sicut deuz dixerat Exo.25.c. solum igit poterant extrabi tabule p aliquē bonū virum q bono zelo cōmotus:qz videret negari aliqō ꝓceptū legis vt ꝓbationis copia bēretur educere vellet tabulas de arca: ⁊ iste siue leuitā siue sacerdos esset siue de populo nullū malū sustineret:

Qō.4 A Precepta hec qr i tabulis reposita sť i arca.

An tabule ⁊ cetera q̄ erāt in arca possit furtiz capi ō arca.

B

qō aūt de tabulis dixim⁹ de deuteronomio erīte in latere arce dōm est:qz ad hoc q acciperet ille deuteronomius oportebat ītrare i sctā sanctoz ⁊ accedē ad arcā atq; apir:ad qō eadē incōuenientia sequunť q̄ ad tabularz eductionē.de hiz quoq; dixim⁹ Exo.20.c.(Ego scio ꝺtentionē tuā ⁊ ceruicē durissimā.) q.d.qz tu es cōtumax ⁊ inobediens mādatis meis posses negare de aliquo mādato dicens q nunq̄ tibi fuisset datū:iō sic iste liber in testimoniū ꝺ te.(Semp cōtentiose egisti ꝺ dñm.) Non credēs verbis eius vt pz p totum exodū ⁊ librū numeroz:⁊ sic dixit isti populo.ē.9.c.ppls dure ceruicis es a die qua nosse te cepi.(Quanto magis cū mortuus fuero.)Valet ōña:qz moyses erat vir vite altissime in familiaritate magna dei ad cuius prces deus oīa faciebat:⁊ in magna reuerentia ⁊ timore a populo hēbať:ēt qz totus ppli ꝓceps erat vt pz Exo.18.c.si q̄ ꝓpti more ⁊ reuerentiā isti⁹ nō euitabant mala quāto magis cū non hēbant eū corrigētez. (Cōgregate ad deum oēs maiores natu.) Ante deū congregabanť.i.ante sanctuariū in quo deus erat spāli mō hic mandat cōgregari:qz forte qñ moyses iuit cū iosue añ deū reliquus ppls redijt in tentoria sua: mādauit g q ītez congregarenť ad audiendū verba cantici huius:vel si velis tenere q iste liber fuit scriptꝰ postq̄ fuit pplō annūciatus dices q factis oībus supioribus cōmonitionibus ad quas ppls totus interfuit scripsit moyses librū hunc ⁊ interim redijt ppls ad tēdoria:deinde dato libro leuitis mādauit totū pplm cōuocari vt verba cantici audiret.(Maiores natu).i.seniores.(Per tribꝰ vīas.)ita q seniores de qualibet tribu venirent ad audiendū; ⁊ glibet in ordine tribus siue ne venirent mixtim.(Atq; doctores).i.illi q sapientiores erant inter eos:⁊ nō solū vocari mandauit istos:sed ēt totuz pplm:qz vt pz in fine.c.ista verba cātici dixit moyses audiente toto populo:sed vocanť hic spāliter seniores ⁊ doctores:qz isti magis coniuncti erant moysi vt magis attēderēt ⁊ intelligerent verba cantici:iō de istis dī cōgregate ad me maiores natu:vel forte noiant isti soli qz sub noīe dignioz psonaz in ciuitate intelligunť oēs minores.(Et invocabo ꝺ eos celum ⁊ terrā).s.vt sint testes istoz q̄ dico ꝺ eos:iō dicit in ꝓncipio cātici.(Audite celi).(noui enim q post mortē meā iniq̄ agetis.)Cognouit.n.hoc moyses dño reuelante ei. (Et occurrent vobis mala in extremo tpe).i.nō nunc imediate: qz nō coletis nunc idola sed ꝓtransitis aliquot annis:nam in toto tpe iosue:⁊ post eum in tpe aliquoz senioz iudicantium non coluerunt idola vt pz Judi.2.c.sed post coluerunt tpe quo suscitatus fuit in iudice baioth vt pz Judi.3.c.vocat hic tps extremū nō illud qō in oībus tpibus finale est:sed qz distans:⁊ sic vocātur dies nouissimi nō qui totaliter vltimi sunt sz qui distātes sunt: sic hz geñ.49.c.vbi dixit iacob q volebat annunciare filijs suiz q̄ ventura erant in nouissimis diebus:⁊ tū multa de his que ip se ibi dixit nō p multos annos post cōpleta fuerunt.s. q iudas regnaret:⁊ q de stirpe ioseph ēt reges pullularēt:qz ista tpe dō ⁊ ieroboā cōpleta sunt.(Qñ fecerītis malū.)Deus dat penam ꝓculpa:iō nunq̄ dat penā ante culpā:sz in dando ꝓma non sic se hz:qz interdū dat ꝓmia ante merita:qz est ꝓmptus ad bñfaciendum:infligere autem penas videtur esse ꝺ naturam eius: sed iudei non erant peccaturi nunc:sed in extremo tempore: ideo non tunc sed in extremo tpe quando malum facerent puniēdi erāt.(In cōspectu dñi).i.vidente dño qui oīa bona vel mala videt:qñ in oī loco oculi dñi cōtēplāť bonos ⁊ malos vt pz ꝓuer.15.c.vel dī.(In cōspectu dñi).i.ꝺ deū.s.q ista pctā que isti facerent nō erant ꝓpie pctā ꝺ aliquē nisi ꝺ deum:iō in conspectu eius fieri dīr.nā sunt q̄dā pctā que solū sunt ꝺ deū:⁊ nullo mō ꝺ ꝓximos:quedā aūt sunt ꝺ deū ⁊ ꝓximos ea autē q̄ sunt ꝺ deū ⁊ ꝓximos nō dīr facta in cōspectu dei spāliter quasi soluz sint pctā ꝺ deū:sed ea q̄ sunt in deū solū vt infidelitas idolatria ⁊ similia scelerate acta q̄ in deū solū sunt in ꝺspectu dei agunť: ⁊ dīr in scripturis facta in cōspectu dei. (Ut irritetis eum.)Irritare duo signat. ¶Uno mō irritare.i.ꝓuocare ad iras alio mō irritare.i.adnihilare:sic ait ebrardus.irritat adnihilat irritat ꝓuocat iras.solū.n.differt in accentu:qz ꝓ adnihilare hz penultimā cozreptam:⁊ ꝓ iram ꝓuocare hz penultimā ꝓductā. de primo dī.ē.irritum facient pactū meum.i. adnihilabunt:de scōo dī hic vt irritetis eū.i.vt prouocetis ad iram:sic dī .ps.9. pp qd irritauit impius deum:⁊ inde vocať irritamē quelibet ꝓuocatio passionalis.(Ut irritetis eum.)Nō teneť hic vt finaliter ita q dicat cām finalē:qz tunc esset sensus q iō isti faciebāt malum vt deus ꝓuocareť ad iram:nullus.n.hō bac intentione mouet:sed qz id qō malum est ſm rem est delectabile ei q operaťfertur in illud nō in rōne mali:sed in rōne delectabilis: vel

De⁹ est prō ptus ad bñ faciendum.

Irritare duo signat.

vtilis.nam iō hebrei colebant idola:qz in cultu eoz hēbant aliquas delectationes sicut in cultu papi in quo erat cōis cōcubitus.Et non erant alligati ad aliquam obseruationem pcepto rū in colendo idola sicut colendo deum:qz qui colebant deuz vez putabant se astrictos legi dei vt eam totaliter obseruārent in q̄ pcepta aliqua continebant̄ que videbant̄ eis dura:cum aūt colebant idola nō putabant se obligatos ad legē dei:z qz dij gentium non ponebant aliqua pcepta que essent alicuius dure obseruationis cū nulla vitia repmerent:erat delectabile iudeis q̄ finirent̄ vacare oi passioni sm imunda desideria sua:desiderabant ēt colere idola:qz putabant rez tpalium psperitatem euenire eis magis cū idola colerent q̄z cū deū colerent:maxime cuz colerent reginā celi.i.dianā siue lunam facientes ei placētas vt pz Iere.44.c.cum dz sermonē quem locutus es ad nos i noīe dñi non audiemus ex te:sed faciemus oē verbū qō egrediēt de oze nr̄o vt sacrificemus regine celi:z libemus ei libamina sicut fecimus nos z patres nostri: reges nostri z principes nostri in vrbibus iuda z hierusalem:z saturati sumus panibus: z bene nobis erat malumq̄ non vidimus: ex eo autem tempore quo cessauimus sacrificare regine celi z libare ei libamina indigemus omnibus :z gladio atq; fame consumpti sumus: debet igitur ista dictio vt teneri consecutiue: scilicet vt irritetis cum vos facietis malum:z sic segtur necessario q̄ irritabitis eum.(Per opera manuuz vzaz.) Est dupler sensus. ¶ Uno mō p opera manuū vzarum.i.per opationes vzas.q.d.vos irritabitis deū petendo in actionibus vzis malis.Et iste dñr opera manuum:qz ois actio attribuit̄ manui cum manus sit organum organoz:vt ait arist.2.de aīa. ¶ Alio modo accipit̄ opus ppzie pro eo qō fit z nō pro actione rei:z isto modo dñr idola opera manuum:qz ab hoibus fiunt z nō sunt opationes eorum:sed id qō fit sic dz .ps.113.simulachra gētiuz argentū z aurum opa manuum hoīum.Et dz deus puocari p opera manuū .i.per culturam idolorum:qz nihil est p qō magis deus prouocet̄ ad iram q̄z per culturam idolorum.(Locutus est moyses audiente vniuerso cetu israel).i.qñ moyses verba huius cātici recitauit totus populus astabat:z moyses alta voce loqbat̄ vt audiret̄ vox eius a toto israel sicut audita fuerant oia verba huius libri pdicta.(Uerba huius carminis.) Non est hoc sicut cetera scriptura:qz alius pcedit sine aliqua lege metri:hic autem est lex metrozum:z sunt versus distincti.(Et ad finem vsq; cōpleuit).i.inchoauit z finiuit.

Dupler ire expō.

¶ Capitulum.xxxij.

de pe.di.3. §. auctoritas.
Als + vt pluuia.

Audite celi que loquoz: audiat terra verba oris mei. Concrescat in + pluuiaz doctrina mea: fluat vt ros eloquium meum. Quasi imber super herbam: z quasi stille super gramina:quia nomen domini invocabo.

Connexio capituli.

Audite. Supza moyses descripsit legez:z fecit multas cōmonitiones circa eam.Hic spāliter facit vnā cōmonitionē in cantico ad eam conseruandam pplm excitando. ¶ Et tanguntur tria. ¶ Primo ponitur prohemium. ¶ Secundo ponit intētum ibi.(Date magnificentiā.) ¶ Tertio subiungit epilogū ibi.(Uenit g̃ moyses.) ¶ Et in phemio audito res reddit attētos multiplr. ¶ Primo ex certitudine victoz: qz sunt firma sicut celū z terra:imo magis firma qz Mat.24.c.celū z terra trāsibunt verba aūt mea nō trāsient:iō dicit.(Audite celi.) Inuocātur celuz z terra in testes vt dixit pcedenti.c.z invocabo dz vos celū z terrā:z invocant̄ ista in testimoniuz vel ad cōprehendēdū oēm creaturā q̄ in his cōtinet̄:vel ad ppetuā durationē testium:z ad signādā firmitatē in vbis: nulle.n.creature ita firme sunt sicut celū z terra:qz oia elemēta corrūpūtur. Elementa vero alia lz sm se tota nunq̄z corrumpant̄ magnā tñ suscipiunt alterationē z nimis patiunt̄ z agunt inuicē:terra ātpp sui ouriciem modicū mutabilis est:celū vero nullo mō corrumpit̄ nec mutat̄:qz corpora supza celestia nō suscipiunt pergrinas impssiones vt pz.2.de celo z mundo.Scdo pōit verbo rū vtilitatem imprecando q̄ fructuz faciant in aīs audientum. (Locrescat in pluuia doctrina mea).i.cōcrescere facit virtutes in audientibus:qñ ad modum pluuia terram inebriat z fecundat vt pz Esa.55.c.(Fluat vt ros eloqm meū.) Ista est repetitio eiusdē sīe ad ornatum:qz sic fit in rithmis:z est similitudo qz sicut aqua magnitudine humiditatis siue terraz sufficienter inebriat ad pducendū germina z herbas ita ros:qz guttatiz cadit paruitate siue humiditatis:q̄ tñ aliqualis est virentia humectat ne tñ a caloze exurant̄.(Quasi imber sup herbaz.) Imber magna pluuia est q̄ herbā gigni facit.(Et quasi stille sup gramina.)Stille dñr gutte grosse q̄ solent cadere in apli vel in tpibz calidis:z vocant̄ nimbus iber aqua minuta z otinua ē: gramē z herba differūt aliqualr sm nr̄am linguam:sed magis sm bzaicā:qz vbi nos hēmus herbā hñt hebrei quodā qō solum significat istas puas herbas q̄ p oēs granos nascunt̄ sine aliqua cura humana vbi nos hēmus gramina:hebrei hñt nomē quod signāt segetes:vel alia q̄ cura humana seminātur z gubernātur: z eadē dzia faciēda est in lingua latina:lz nō plene pz.tertio ponit vbor auctozitatē.s.in vocatione diuini noīs:z est ista rō p̄cedentium.dixerat.n.q̄ cōcrescet sermo suus vt pluuia:reddit rōnē qz nomē dei invocabit:z oia q̄ in noīe dei fiunt firma sunt:qñ dz Jo.16.c.q̄ quicqd petierimus in noīe dñi accipiemus.(Qz nomen dñi invocabo.) Iō pp hoc pdicta fient. (Date magnificētiam.) Dic ponit̄ sm.s.auctoris intētum in quo agit tria. Primo demōstrat deū esse bonum:in scdo dicit eū ee colendū ibi.(Nunqd nō ipse.) Tertio demōstrat eū in iudicio iustū ibi.(Uidit dñs.) Prima in duas. Primo ponit̄ dei bonitas. Scdo populi inigtas ibi.(Peccauerūt.) Primū septemplicit̄ demōstrat vt pz in lra.(Date magnificentiā deo nr̄o.) Hoc referēt ad celū z terrā q̄ debent dare magnificētiam deo eū laudādo vel extollendo:z lz magnificentia dicat̄ esse virtus circa maximas expēsas vt pz.2.ethi.7.4.q̄ deo cōuenire pōt:qz oia dat z abundantius q̄z petamus.Sed hic z vt cōiter in tota sacra scriptura magnificētia dicit in deo quandā magnitudinē nō cōparando ad effectus:sed intra ipm.(Dei pfecta sunt opera.) Dic ponit̄ scda cōditio.s.magnitudo z pfectio in operibus: qñ opa dei perfecta sunt:nō sicut opera nr̄a q̄ caduca z incōpleta sunt: z dz pp hoc:qz j. dicet de pctō iudeoz z pena:z tunc diceret aliquis de eis:iō peccauimus qz deus nos tales creauit:iō excludit hoc.s. qz dei pfecta sunt opera:qz vidit deus cuncta q̄ fecerat z erant valde bona vt hz gen.1.c.nō ergo teipm pctōrem creauit:lz tu ppria voluntate te pctōrem efficisti. (Et oēs vie eius iudicia.) Ponit̄ tertia cōditio.s.q̄ iustus est:z rñdet ad superiora:qz dicebat aliqs cum a deo puniret̄ deus iniuste punit me excludit̄ hoc:qz dei vie oēs iuste sunt iudicium z iustitia oēs differunt: qz iustitia habitus est.iudicium actus iudicādi est.(Oēs vie ei⁹ iudicia).i.oēs vie eius sm rōnem sunt:nec aliqñ monet̄ ex passione aut ex malo habitu:qz in deo nihil tale est. ¶ Uocant̄ vie dei opationes eius:z hoc esse pōt pp duo. ¶ Primo qz sicut p viam venit̄ in terminum:z via est notior q̄z terminus:ita deus q̄ sm se nobis ignotus est:qz ipse est per opationes suas nobis notus est:sm q̄ opationes siue patent in creatura que est corporalis:z conata modo nr̄o intelligendi: z iste opationes q̄ vie sunt in deo sunt iudicia:qz quicqd agit iustū est. ¶ Alio mō dñr opationes dei vie eius:qz in nobis idem modus loquendi est:vocamus enim opationes nr̄as vias nr̄as:qz sicut bō p viā pcedit:ita operatio est pcessus nr̄ qz tota vita nr̄a extenditur per operationes:cum viuere sm ari.in.9.ethi.sit in operari:qui multū ergo operat̄ multum est qui modicum operat̄ modicuz est:z sic cōcludit idem ari.circa finem noni ethi. q̄ cum viuere consistit in eo qō maxime homines volunt: z cuius gratia oia eligunt vt in poetizare exercitari venari pharī:ex quo concludit q̄ conuiuere amicozum cōsistit in his.s.in compoetizare colludere ad aleas coexercitari cōpharī:z dicit adhuc amplius q̄ sicut est delectabile cuilibet homini cognoscere se esse z viuere: ita est delectabile cognoscere viuere amicum:sed dicit hoc esse nō posse nisi cum aliqs participat cum eo in mēte intelligendo qd intelligit viuere:iō intelligere dixit z est opatio explicat̄ ergo nr̄a vita in operationibus tanq̄z extendat̄ nr̄m esse p̄ successiones qō ante videbat̄ sine explicatione z pcessu qñ non operabamur:iste ergo vie dñi.s.operatiōes eius in nobis qui sunt quidam pcessus tanq̄z vie sunt iudicia.i.sunt semper facte cū ratione.(Deus fidelis.) Ponitur quarta cōditio que est fidelitas in pmissis:z rñdet ad superiora:qz aliqs punitus a deo diceret:ideo ego transgressus sum legē dei:qz ipse transgressus fuit pactū qō mecū pepigit.nā sicut ego pmisi ei obedire:ita ipse promisit mihi benefacere:sicut ergo ipse non benefecit mihi: nec ego obediui legi eius: excluditur ista rñsio qz deus fidelis est:ideo firmiter quicquid promittit reddit.(Et absq; vlla iniqtate.) hic ponit̄.5.cōditio.s.sanctitas:qz deus ab oi malitia immūdus est:z rñdet sup oibus.qz aliqs male agēs dicet de⁹ ista fieri

Dupli de cā dei opatiōes vie eius appellāt

In quo consistit cōuiuiū amicozum.

Quarta cōditō

Quinta cōditō

Tertia cōditō

Qō. 2 A

fleri vult excludiť: qz deus fine inigtate eſt: iō etiā iniquitatem abominatur vt pz ps. 5. qñ deus nolēs inigtatē tu es. vel ſi aliquis dicat q deus ꝓſonas accipit: qz cuidā gr̄am dare vult: alteri aūt nō: iō mala operať. reſpōdeť q falſum eſt: qz deus ſine inigtate ē: qz oībus gr̄am dat ſz nō oēs eā recipe volūt: qz mlti dicūt deo recede a nobis ſciam viarū tuarū nolumus Job. 21. c. & ſi vni gr̄am dat magis q̄z alteri: nō eſt in hoc acceptoz ꝓſonarū vt latius declarauimus ſupza primo & 10. c. (Juſtus.) Iſta eſt. 6. cōditio. ſ. eq̄lis diſtributio in p̄mio: qz aliquis diceret ego merui multa: ſz deus nihil dedit excludiť: qz deus iuſtus eſt. (Et rectus). ſ. in penis dādis & ē cōditio. 7. reſpiciēs ſupioza: qz iudeus ꝑ peccato punitus diceret verū ē q ꝓ peccato penaruz meruit: ſz nō tātā excludiť: qz deus rectus eſt. (Peccauerunt ei.) Hic ponitur ſcōm. ſ. populi inigtas. (Peccauerūt ei). i. ō eū. (Nō filij eius). i. q ꝑ peccatū a deo recedūt & erāt añ filij dei ꝑ gr̄am: ſic dixit xp̄s cōtra phariſeos vos ex p̄re diabolo eſtis. Jo. 6. c. & Oſee p̄mo. c. vocat deus populū ſuū iudeos legē ſeruātes deide vocat nō populū ſuū eoſdē idolis imolātes. (In ſordibus.) Referť ad ly peccauerūt. i. peccauerūt in ſordibus. ſ. in idolatria q̄ vocať ſpāliter ſordes: qz magis animaz maculat & a dei amoze diſtrahit: vel qz in ſacrificijs idolozū multe ſordes cōtinenť vt in ſacris p̄apī in q̄bus ſacerdotes verēda toti populo demōſtrabant ad actū venereū ꝓuocātes: & deinde inter fructeta & in locis ſubterraneis ad explendam oēz veneris imunditiā cōuenie bant. (Generatio prava.) Reprehēdunť de tali peccato. generatio prava. i. deprauata in voluntate. (Atq; puerſa). i. puerſe iudicans: qz iudicat cultū idoloz diuino cultui eē p̄pōnēdū: & ꝑ iſta facti ſunt nō filij q añ filij erāt. (Prava atq; puerſa.) Improperat hic deus iudeis & ponit in eis omne malū. cōſiſtit aūt omne malū in duobus ſicut oē bonū ſtat in eiſdē duobus: eſt enī malum vel bonū vt hic accipiť actus mozales: & actus mozales accipiūt bonitatē vel malitiā in p̄cipijs ſuis elicitiuis. nam ſicut effectus in nālibus accipiūt eē a cauſis nālibus ita & in mozalibus accipiūt bonū vel malū a p̄cipijs ſuis. ſi autē p̄cipia bene ſe habeāt actus ē bonus: ſi aūt p̄cipia male ſe habeāt actus eſt malus: ſunt aūt p̄cipia actuū humanoz tria. ſ. intellectus: appetitus: & ſenſus: vt ait ariſto. in p̄cipio. 6. ethi. ſenſus tū nō ē ꝓprie p̄ncipiū alicuius opationis: qz magis eſt inſtrumētū actiōis q̄z p̄ncipiū ſiue radix actionis: iō nō efficit aliquā opationē bonā aut malā: manēt igiť duo q ſunt ꝓprie p̄ncipia actionū. ſ. intellectus & volūtas cū intellect⁹ē bñ ſe bñs: & volūtas operatio mozalis nēcio ē bona. ſ. cū intellectus practicus recte iudicat cō ſozmiť ſe bñs appetitui recto: & cū volūtas bñ eligit ꝯfozmiter ſe bñs itellm recto ē tota mozalis rectitudo: ad hoc aūt q ſit obligtas vel malū mozale ſatis ē nō eē intellectū practicū vez cōſozmiter ſe bñtē appetitui recto: vel appetitū nō eē bonū cōſozmiter ſe bñtē recto itellectui: ē aūt puerſio mozalis totaliť cū intellectus ē diſſonās appetitui recto: & appetitus ē diſſonās vero intellectui practico. vtrūq; aūt quedā puerſitas: qz q̄libet eoz̄ eſt mutare res a debito ozdine: qz volūtas nō tenet debitū ozdinez: nec intellectus: nominat tū hic lr̄a iſtas duas corruptiones duobus nominib⁹. ſ. (puerſa & prava.) Pertinet prauitas ad voluntatē magis ꝓprie cū prauitas ſit malitia q̄ ē malus habit⁹: in intellectu aūt nō ē malitia. nā ſi accipiať intellectus ſpeculatiu⁹ nō repiť ibi aligs actus ptinēs ad bonū vel malū mozale: ideo ſcōm illos habitus nō vocať aligs ſimpliť bonus aut malus idē de itellectu factiuo in quo reperiunť habitus artiū mechanicarū ſcōm quas nō ē aligs bō bonus aut malus ſimpliť: ſz bonus aut malus faber in intellectu practico reperiť: prudētia tū oppoſitū ſuū nō vocať malitia: ſz ſoli habitus inclinātes affectū puerſa generatio dr̄ quātū ad itellectū: qz dicit malū eē bonū: & bonum eē malū ponit tenebras lucē & lucē tenebras: & dulce amarū & amarū dulce: iuxta id qō hz Eſai. 5. c. mutatio g̃ iſta a recti tudine iudicij ſcōm veritatē practicā ſcōz ꝯfozmitatē intellect⁹ practici ad appetitū rectū ē puerſitas: & iſto mō mutať in eis maxime veritas practica dicētib⁹ q̄ meli⁹ erat colere reginā celi & libare ei libamina q̄z colere deū celi: & q̄ ex eo tpe quo eā ceſſauerūt colere venerit ſup eos tēpeſtas & gladius vt pz Hiere. c. 44. & ſic rñderūt publice oēs mulieres iudeoz in egypto in terra fatbures Hieremie ſuadēti eis vt dimiſſa regina celi colerent deū vez q̄ erat de⁹ celi. (Neccine reddis dño). i. nūqd talia retribuis deo ꝑ bñficijs collatis dedit bonū & retribuis malū. becci ne idē ē q̄ bec ne: & ſtat ne ꝑ nūqd iterrogatiue & ē ſenſus nūqd bec reddis dño: ſz interponiť ibi vna lr̄a. ſ. i. & fit vna dictio & talis cōiunctio vocať ſyllabica adiectio vel iterpoſitio ſic dr̄ boſce dies pro hos dies addēdo ce: de iſtis tractat p̄riſcianus in maiori libro. 13. circa finē. (Populę ſtulte.) ſtultus ē q diſcordātia rōni agit: iſipiēs ē qui a iudicādo deficit. vñ ꝓprie ſtulť⁹ eſt qui malū bz iudiciū: & ſcōm illud malas affectiones & puerſas opationes nō dirigēs eas ꝑ aliquā p̄rudētiā: nec ēt ꝑ aſtutiā ſaltez: inſipiēs p̄uationē ſolū dicit. ſ. neſcire iudicare: ſed nō ponit aliquā deordinationē in actibus: cū aūt aligs inſipiēs ē neſcit qd ſibi ē bonū & vtile cū ſtultus ē iudicat & eligit illud qō inutile ē ꝑ vtili. hec patiebanť iudei p̄ponēdo idola deo. Et cū hec duo mala ſint peius tū ē eē ſtultū q̄z eē inſipiēte. nā ſtultus ē deordinatus in itellectu & volūtate ita q nihil in eo bonū moraliť manet. inſipiēs aūt ſolū ē deordinatus in intellectu aut potius p̄uatus recto iudicio: qz ille oz̄ bñe intellectū puerſuz qui cum poſſet recte iudicare aut cū circa alia aſtutus ſit: in aliquo tū vel aliq̄bus male iudicat qui tū ex aliquo ōſectu nāe vtpote qz ē nāliter ozbatus aliq̄ malū bonū iudicat nō oz̄ bñe intellectū puerſuz: ſz ē p̄uatus actu rōnis totaliť vel quātū ad aligd. ſtultus aūt vz eſſe hmōi: qz hz intellectū ſuū deordinatiuū quantū ad quedā & volūtatē p̄rauā. inſipiēs aūt q ſola pfectione rōnis caret nō eſt deordinatus in volūtate. Et ſi forte accipias ſtultū p̄ro eo q ozbatus nāliter: vel ex egritudine ſtulte iudicat & ſtulta agit nō dicēť iſte bñe intellectū puerſuz: qz ipſe nō puertit eū tū neceſſariū erit ſemp eū deficiētē eē i itellectu & volūtatē bñ ſe bñe: qz agit ſtulta. inſipiēs aūt lz a nā ozbatus ſit nō ē tātū ozbatus ſicut ſtultus: qz p̄uatur recto iudicio: nō tū agit aliqua ſtulta aut alijs nociua. qūo aūt iſta duo de eodē ſimul dñr ſignant duas i perfectione. ſ. inſipiēs dicit p̄uationez recti iudicij: & ſtultus dicit diſturbationē & turbulētiā in actibus volūtatis & in actib⁹ exteriorib⁹ ita vt alijs noceat & diſſona valde faciat: vtrūq; aūt de iudeis recte p̄dicabať vt pz ex ſupradictis.

Septē rōnib⁹ ꝓbať deus eē colēdū.

Prima rō.

(Nūqd nō ipſe.) hic pōiť ſcōz. ſ. deū eē colēdū qō iducit septē rōnib⁹. (Pria ē rōne creatōis q̄ atteſtať vez deū & infinitā potētiā cui viſſime ōbeť latria & nulli alteri rei. (Nūqd nō ipſe ē p̄tu⁹.) q̄ſi di. ſic ꝑ iſta q̄ ſubdunť. (Qui poſſedit te.) De cōtinuo gubernādo: qñ deus oīa gubernat ne in nihilū rediganť. (Et fecit te) materiā ex qua natus es in p̄mordio reruz diſtinguēdo & ſeparādo: vel eā nūc p̄ncipaliť ozganizando. pñt hic poni iſta duo verba. ſ. fecit & creauit vt teneāt ſuas ſignificationes ſcōm qō diſtinguimus illas: aut pōt eē q̄ creare & facere referanť ad idē ſcz q̄ eadē res dicať facta & creata ita q̄ accipianť iſta ex ſuperabundantia vboz dicta ſicut ſepe fit in mō vulgari loquendi: in quo ad maiorē abūdātiā & expreſſionē ponimus multas dictiones idē ſignificātes: & ſacra ſcriptura ſequēs modū loquēdi hebraicū ſequiť plerūq; ſtilum iſtū. ſi autē accipiamus vt dixim⁹ ſcz facere q̄ referatur ad corpus veruz: eſt q̄ deus fecit illud vt ſupra dictū fuit vel dr̄ feciſſe ipſum. i. hominē: qz licet vnus p̄gignat alium deus tamē p̄cipue agere: qz licet deus ſit cā ſolitaria ſcōm q̄ operatur per creationē: vel in aliquid in māle tū ad hoc eſt cauſa naturalis operās in ea que nālia ſunt: & quātū ad hoc nō agit deus vt cā ſolitaria: ſz hz multas cās agētes ſubordinatas: qz nō imediate influit in corpora: ſz mediātibus rebus ſpūalibus. nā ipſe eſt cā p̄ma & tota virtus influxiua deriuať ab eo tanq̄z ab originario fonte: & deriuatur per totā cōcatenationem cauſaz: & quātū ad hoc plus influit q̄z oēs alie cāe: qz quicquid alie agūt ideo agunt qz ipſa virtutē tribuit: & ſic dr̄ in lib. de cauſis ꝓpoſitione p̄ma q̄ oīs cā p̄maria magis influunt in ſuū effectū q̄z cā ſcōaria & nō ſolū quātū ad cōtributionē virtutis operať: ſz quātū ad motū etiā qz alie cāe ad agēdū nō mouerent niſi ipſa p̄ma cā moueret: ſic dr̄ de deo in. 12. meta. q̄ de⁹ mouet alias itelligētias in rōne amati & deſiderati. i. tanq̄z quodā bonum deſideratum & ad ptcipāduz illud mouēt & opanť: ſic enīz ait ariſto. in eodē lib. q̄ itelligētie mouēt ad participandum eē diuinum. in motu igitur naturali qui fit ad cauſandum aliquē effectum eſt ſubordinatio oīum cauſaz: & opz q̄ reſoluať iſte motus in cām ſimpliť īmotā q̄ eſt deus: qz ipſe mouebit immediate cās ſpūales. ſ. itelligētias ad mouēduz celos ad ipſam actionē nālē: magis ergo mouebit cā p̄ma q̄z oēs cāe inferioreſ ſed ꝑ motum cārum nāliū cātur corpus humanuz & gignitur bō: ergo iſte cāe mouenť a deo & deus p̄ncipaliť diceret mouere & cāre iſta inferioza a nā cāta: ſz corpus humanum genitum eſt per actionē nālez in qua deus potiſſime agit: qz ē cā p̄ma ergo ipſe facere dr̄ hominē. (Et creauit te). ſ. aiam tuā de nihilo creādo: & corpori infundēdo ſub paucis vbis multa comprehēdit. vult.n. ſic arguere: de⁹ dedit nobis oē bonū. ſ. q̄cquid ſumus: & quicquid habemus: ergo maxime colendus eſt patet añs quia due ptes nature ſunt id quod nos ſum⁹. ſ. corpuſ & aia: ſz vtrūq; ipſe dedit: qz corpus fecit & animā creauit: dedit ēt id qō bēn⁹

† 6. ꝺditō.
† 7. ꝺci cō ditio.
† Populi inigtas.
† B
† †
Oē maluz i duobus cōſiſtit ſicuti oē bonū
Tria ſūt p̄ncipia actuū humanoz.
† †
† L Quid ꝓpr̄ie ſit ſtultus.
† D De⁹ ē cā p̄ma & omis vt⁹ ifluxiua inde ꝓficiſcit.
†

† qñ possedit nos.(memento dierum antiquorū).i.dieꝝ primoꝝ a primordio creature.est sensus deꝰ causauit te ⁊ fecit. Si autē in hoc dubitas.(memēto dieꝝ antiquoꝝ).i.recogita ītra te dieꝫ anti quos qui fuerūt in p̄ncipio creationis. Et inuenies q᷑ deus creauerit hoiem ⁊ oēs res :creando ergo hoiem primum ⁊ oīa alia in p̄ncipio ēt nunc oēs hoies creare dicet:ꝫ nō eodem mō. creauit.n.ante māle p̄ncipiū cuiuslibet hoīs ⁊ alterius rei:nunc nouiter creat aīaz. de istis dieb⁹ antiq᷑s poterat hō recordari p scripturā libri geneseos quē moyses tunc ꝓphetico spiritu scripserat:nō.n.restiterāt alia antiquitatis scripta per q̄ hoies i pteritoꝝ cognitionē reducerent. Unde ante diluuiū rude seculum fuit:nec hoies de scribēdis reb⁹ gestis curauerūt:vl si forte aliq̄ scripserūt qō de ꝓthoplausto nr̄o credimus aquaꝝ inundationib⁹ deleta sunt: vel aliqualr terre mutatiōe submersa:sola.n. columna marmorea in qua Tubal musice p̄mus rector musicā cōdidit in syria : nūc tenet vt iosepb⁹ attestat:deinde translatis inundationib⁹ aquaꝝ diluuij incipiētes hoies p magnos terraꝝ recessus diuidi magis ignorare inceperūt doctorē nō bñtes:do nec in egypto liraꝝ p̄mordia ⁊ hystoriaꝝ icepta sunt:iō Marcus varro oiuz romanoꝝ doctissim⁹ testimonio maioꝝ volens hystoriā ad rerū maxia antiq᷑tate retexere a diluuio regis ogigi exordit⁹ est. Fuit aūt hoc in grecia tpe quo filij israel in egypto captiui tenebāt in quo tpe a creatiōe mūdi anni ter mille ⁊ q̄si septingēti efflurerāt:vt pz in decursu hystoriaꝝ:de quo aliquid Isidorus in fine. 13.ethimo. Et Ouidius in p̄ncipio metamor. a rerū origine se narraturum ꝓpōnes a diluuio sub deucalione rege thessalie incepit: qō multo post diluuiū regis ogigi fuit vt pz p Isidoꝝ. 13.etb.⁊ per Augu. 18.de ciui.dei. Uñ tūc Ouidi⁹ hoīem de terra formatū asserit:siue eum deus formauerit siue ꝓmetheus q̄daz de terra seducta nup a celo ⁊ mixta fluuialibus vndis vt pz in p̄ncipio metamor.(Et cogita gñatiōes singulas.) Iste est modus ꝓbādi creationez hoīs ⁊ est resolutiu⁹ tanq̄ in mathematicis.s.querēdo q᷑s fuit pr̄ isti⁹:⁊ dato illo rursuz querere de pr̄e illi⁹ retrocedendo ad p̄ncipiū:⁊ tunc ad vltimū inueniet q᷑ pr̄ chain fuit adam:pr̄ ade nullus hō fuit ꝫ deꝰ euz formauit:ista est ꝓbatio sufficiēs diſcursis oīb⁹ intermedijs : ⁊ iō pr̄.(cogita gñationes singulas).i.nullam dimittas in medio:q᷑ tunc periret ꝓbatio:⁊ istum moduz ꝓbādi reducēdo bz beatus Lucas in euāgelio.c.3.vbi gñationē xp̄i retrocedendo reducit vsq᷑ ad adam ⁊ deū. Et ista fuit cā potissima quare liber geneseos cōtinet oēs gñationes ab adam vsq᷑ iacob cōtinue:⁊ in libro p̄mo parali.cōtinent oēs gñationes vsq᷑ ad captiuitatem babylonicā vt sic videat creatio mundi.

¶ Quare aristo.posuit munduz esse eternū ⁊ qūo rñdet ad argumenta de edificatione ciuitatū. Et rōnes catholice ꝺ eū etiaz ex suis p̄ncipijs ⁊ de cā errorꝭ eius ⁊ alioꝝ pꝺoꝝ ⁊ poetaꝝ.

Qō.3. A **Hanc** reductionē ignorās aristo.posuit mūdi eternitatez ⁊ nullū hoiez fuisse p̄mū:sed semp hoiez ex hoīe fuisse. Et hoc dicit nō q᷑ cū ad ꝺ aliq̄ rō inducat:sed q᷑ oppositis argumētis rñdere nō valet sicut qui falsitatē manifestā argumētoꝝ virib⁹ confitet. Rō aūt ꝺia est:q᷑ nā nō fuit sufficiēs p̄mū hoiez gignere. Et qñ arguit cōtra eū ꝓbando per hystorias de populatiōe oīuz terraꝝ ⁊ de edificatione oīuz ciuitatuz.s.qūo in tali tpe talis regio que nō erat bītata incepit bītari:⁊ qūo tales vrbes cōdite fuerūt:⁊ sic ex narrationib⁹ hystoricis ꝺ eū cōcludebat q᷑ oīs ciuitas que suo tpe existebat p̄ncipiū habuit:⁊ oīs terra p̄ncipium bītationis habuit ab aliquo. Ipse rñdet in scōo poli.cōcedens oīa hec ne fidez hystoriaꝝ destruat:⁊ dicit q᷑ licz iste terre de nouo nūc bītari inceperūt ⁊ ciuitates condi:tñ iam olim infinities bītate sunt ⁊ vrbes ostructe sz ꝓ diluuia destructa sunt illa. ¶ Et non cōcedit ipse vlē diluuiū vt pz in scōo metheo.q᷑ oporteret maximā partē terre in exhalationes resolui.

¶ Itē q᷑ repugnaret ei⁹ ꝓpositoꝭ:q᷑ in vlī diluuio oīa cōsumi oporteret ⁊ iterū renasci de terra:vel a deo creari quoꝝ vtrūq᷑ negat:q᷑ creationē abhorret ⁊ aīalia pfecta sine ꝓpagatiōe maris ⁊ femie virtute nāe nasci de terra impole eē dicit:⁊ hoc ſm nos asserim⁹ si sola virt⁹ nāe opet. ¶ Et si forte aliquis pro eo vellet dicere q᷑ in diluuio vlī possent ꝺseruari oēs spēs in arca sicut nos ponim⁹ fuisse tpe noe. ¶ Dr̄ q᷑ ꝺ ipole est sola virtute nāe q᷑ aīalia tā diuersissima de remotissimis ptib⁹ orbis aliq᷑s deducere posset ad succurrēduz periculo diluuij:q᷑ q̄daz aīalia ita sunt alijs inimica q᷑ cū eis nullo mō viuere possent nec per hoiez capi. ¶ Itē q᷑ adhuc ꝺ nō obstāte valde magno tpe indigerēt ad cōgregationē hoꝝ aīaliū. Dato aūt diluuio sup quādā magnā ptez terre bītabilis p̄nt aliq᷑ hoies in alia parte saluari.

¶ Et si arguat magis q᷑ si mūdus ab eterno fuit:nō est vēm q᷑ hoies ita simplices fuerint q᷑ nunq̄ aliquā artē vel sciam inuenerint:ꝫ ꝓbabat ꝺ eū p hystorias de q̄libet scia vel arte speculatiua siue factiua vl actiua quō ⁊ a quo ⁊ quo tpe inuēta fuerit.

¶ Ad ꝺ rñdebat ipse in.2.poli. q᷑ hoies q᷑ de corruptionib⁹.i. de diluuijs euaserūt simplices erāt:⁊ iō ꝫ aliq̄ oēs iste scie ⁊ artes inuēte fuissent:tñ isti nullā de illis sciebāt:iō dicit in eodē scōo libro q᷑ hoies illi antiquissimi valde rudes leges dederūt:q᷑ ex antiq᷑s erat q̄daz lex in grecia q᷑ possent cōmutare viri vxores pro ferro. Ista si respiciant nō sunt rñsiones ꝫ q̄dā colorate euasiones:q᷑ ꝫ aliquo mō videant hec polia:tñ nō sunt verisilia. ¶ Sed iste rñsiones nō p̄nt stare ſm ꝓbaz: q᷑ ſm q᷑ ipse vult in metaꝑica spēs sunt ficut numeri:ita q᷑ ficut vn⁹ numerus excedit aliū in vnica vnitate:ita spēs se excedunt ꝑ gradus pfectionis essentialis:ita q᷑ ſm ordinē spēz exñtiuz nūc impole est cadere aliquē gradū pfectionis essentialis iter eas:⁊ si alicui spēi adderet vnic⁹ gradus eētialis pfectiōis:neče erat cadere in supiorē spēz qñ imediate sunt. Sed aliq̄ spēs dabunt nečio depdite ſm hāc positionē:g̃ nō sunt vt numeri.pz ꝺña : q᷑ q̄daz spēs ēt aīaliuz pfectoꝝ q̄ ꝑ solaz ꝓpagationē gñant sunt i q̄busdaz terris ⁊ nō in alijs:cū g̃ talia diluuia venirent corrūperent aliq̄ spēs de illis. ¶ Itē ipole esset munduz ꝓpetuari a pte post: q᷑ mūdus ꝓpetuat a ꝓpetuatiōe oīuz suaꝝ ptiū p̄ncipaliū q̄ sūt celi ⁊ oīa elemēta ⁊ p̄ncipales magiſq᷑ pfecte spēs:q᷑ ēt si periret vna spēs de reb⁹ ipfectis vel multe:nō diceret mūdus non ꝓpetuari:ꝫ si aliq̄ de spēb⁹ pfectis periret ⁊ mūdus perire ꝺ vt si humana spēs periret:⁊ pz manifeste q᷑ perire pōt in aliquo diluuio vel peste siue bello: vel q᷑ hoies gñare nō volent: vel si in talib⁹ diluuijs pauci remanētes tedio vel terrarū intēperie morerent. ¶ Nec aūt rōnes sufficiētes sunt ad inferēdū ꝺ aristo.⁊ alios ponētes mūdi eternitatez. Preter has tñ sunt alique alie que assumunt ex cognitiōe ꝺditionis rerū q̄ sunt in mūdo.naz res que sunt aut sunt res que sunt simpliciter act⁹ ita q᷑ i eis nō sit aliq̄ potētialitas:aut sunt res q̄ bñt potētialitatē:si sunt res q̄ sunt pur⁹ act⁹ nullo mō sunt in potētia ad aliq̄d recipiēduz qō fiat ab altero:⁊ in his ipole est eē incipere:q᷑ tūc anteq̄ inciperent fuissent in potētia ad incipiēduz qō repugnat puro actui. sic aūt ipole est deū factū eē aut creatū:aut cepisse esse qō nō habuit cū ponat purus act⁹. Si āt res sunt potētiales ita q᷑ sint in potētia ad eē cū potētia semp reducat ad actū ꝑ motū aut trāsmutationē:⁊ iste mot⁹ fit ab aliquo agēte ⁊ recipiat i passo:neče est ea q̄ potētialia sunt recepisse eē ab altero cū trāsmutatio nō fiat ab ītrinseco ꝫ ab extrīseco:sicut igit est de quolibz hoie q᷑ nullus hō de his quos nos signam⁹ potuit ꝑ se eē hr̄e nō factuz nec genit⁹ aut creat⁹:q᷑ est potētialis:naz ē in potētia ad eē:q᷑ est in eo eē receptū ita ⁊ dicem⁹ de oīb⁹ hoīb⁹ siue ponantur ab eterno siue nō:neče fuit accipe eē ab alteris cū sint potentiales:⁊ sicut vn⁹ est potētialis:ita neče ē oēs eē potētiales cū sint eiusdē spēi:sicut igit ꝓbs negat fuisse aliquē hoiez p̄mū:quia ille nečio erat potētialis ⁊ nō poterat eē a seipso:ꝫ neče erat accipe eē ab altero:ita nečiuz erat cōcedere de oīb⁹ hoīb⁹ quotquot nos assignare voluerim⁹:q᷑ oēs fic erūt in potētia : nec g̃ potuerunt ab eterno eē nisi ab eterno eē suscepissent cū in quolibet eē potentialitas sit:nečiuz igit ab aliquo accepisse eē cū a se accipe non possint:⁊ iste erit aliq᷑s g̃ fit simplr act⁹ ita q᷑ ipse possit eē dare ⁊ nō:suscipiat igit ꝺ mō q̄lrcūq᷑ pbi fabulent:nečiuz ē dare q᷑ ceperint hoies cum a se hr̄e eē nō potuerint:⁊ sic de oibus alijs spēb⁹ rerū:q᷑ oīa fic sūt in potētia ad eē:nec a seipsis eē pñt hr̄e: ex quo vr̄ nečio seq creatio. ¶ Et si forte aliq᷑s diceret q᷑ hoies acceperūt esse ab aliquo:tñ ab eterno sunt. ¶ Rñr q᷑ ꝺ existere nō pōt:q᷑ cū acceperint eē querit an erāt anteq̄ acciperent eē aut nō:si erāt añq̄ acceperēt eē:g̃ nō receperūt esse. Includit.n. ꝺdictionē q᷑ sit ⁊ q᷑ eē recipiat:q᷑ eēt tūc idē act⁹ ⁊ potētia.naz eē act⁹ dr̄:potētia aūt ptinet ad recipe:etiā q᷑ qñ res erat eē habebat:alś nō eēt:g̃ non recipiebat eē: q᷑ illud hēbat. Si aūt dicat q᷑ qñ hoies acceperūt eē nō hēbant eē:g̃ tūc nouiter fuerūt ⁊ añ nō erāt:hoc aūt repugnat eternitati:g̃ id qō recipit esse ab alio causatū vel factū nō pōt esse eternū:necessariuz erat igitur nō esse hoies ab eterno. ¶ Aliqui autem de antiquis ꝓbis ponunt munduz cepisse sicut anaxagoras ⁊ empedocles ⁊ similes: sed ponunt quosdā modos valde repugnantes rationi quomō mundus ceperit:ideo aristoteles eos arguit in.8.phisi.⁊ in scōo de celo ⁊ mundo ⁊ putat se demonstrare sed non demonstrat:ꝫ rōnes eoꝝ destruat sicut sigs teneat aliquā verissimā sniaz:⁊ cā nesciēs fundare prohet valde imperite. Alius qui acutioris ingenij sit destruet ꝓbatiōes huius imperiti : nō tñ destruetur ex ꝺ veritas snie q̄nā alius ꝓbare intēdebat:qō ꝓz manifestissime

Aristo.non cōcedit vlē diluuiū sed ꝑticulare.

Obiectio.

Responsio

Obiectio

Rñsio.

Lex athenien sis.

Improbatio aristotelis.

Ꝓia rō

Scōa rō

B

Tertia ratio. ꝺ aristo.

Res sunt ouplices.

Necīuz ē dari creationez ista ruz reruz potētialium.

C Obiectō Rñsio

Repugnat rei eterne cepisse esse ab alia.

Aliq᷑ ꝓbi posuerūt mūdū eē factum ⁊ sūt in ouplici differentia.

in articulis fidei.nam ipſi cōtinent ſolidiſſimas veritates:ſi tñ aliqs imperit⁹ chr̃ianus aliqd eoz rōnib⁹ ꝓbare velit aut oſfendere ponet aliquas rōnes incōueniētes quas glibet acutus pagan⁹ facilr elidet ꝛ monſtrabit eē falſas : aut nō bñ cōcludētes:nō tñ ꝓp hoc ſequr q̄ ſit deſtructa veritas illi⁹ articuli fidei: nec ꝫ eū ꝓpr̃e demōſtratū:qz hoc mō nullus articulus fidei illeſus maneret cū frequentiſſime infideles acuti ꝫ ruſticos chr̃ianos de oīb⁹ eis diſputauerit : nihil ergo plꝰ in hoc ꝓbauit de mūdi eternitate:qz lz ꝓbet eā huic neſciēti rñdere tñ nō ꝓbat ſimplr. ¶ Circa q̄ cōſideraduz eſt q̄ qdaz plꝰ putauerūt munduz incepiſſe:ſed nō ponebāt ipſi creationē lz quoſdā alios modos ꝓ cōueniētiā ad chaos ſicut anaxagoras ꝛ empedocles:ꝛ hꝫ ariſto.reprehēdit in.8.phiſi.ꝛ.1.de celo ꝛ mūdo:ꝛ in hoc valde bene ſe hz plꝰ:qz rōnes illoz ſm veritatē nō erāt tales ꝓ quas ꝓbarer mūdus eſſe etern⁹:aut ſaltē defenderer eternitas eius: recte ergo rōnes plꝰ deſtruūt fundamēta ꝓbōnū iſtoz. nam ſi mūdus incepit nullus modus dari potuit ꝓ quē incepit niſi per creationē que de nihilo eſt : ꝛ fieret hoc ab ente q̄ eſt ſimplr actus ſicut eſt deus quē nos ponimus mūdū creaſſe. ſi āt ariſt. vidiſſet fundamēta rōnū noſtraz ad ꝓbādū mundū incepiſſe ꝛ vidiſſet modū quē nos damus per quē mūdus inceperit:nec potuiſſet iꝓbare modū noſtrū poſitiuū:nec valuiſſet deſtruere rōnes ꝓbatiuas:qz ſatis cōueniūt ꝓbōnes noſtre multis fundamētis ſuis. Cōmentatoz aūt qui valde ſecutus fuit ariſto. ꝛ fuit ſarracenus vidit poſitionē noſtrā:ꝛ rōnes aliquoz licet nō eſſent multū fortes:qz circa hoc ꝓbādū multū laborauerāt ſolum hoc nobis mordaciter q̄ſi ꝓbra cōnijciēs obiecit:qz nazareni.i.xp̃iani indiſpoſiti ſunt ad ſcire:qz ꝓcedūt creationē in quo licet quēdā colorē videaꝛ hr̃e tñ mētē:qz ita manet apud nos neceſſitas rerū ſicut apud eos. ¶ Alij aūt fuerūt ponētes mundū eſſe ab eterno totalr.ſ.q̄ tā corpora celeſtia q̄ oēs ſpēs rerū generabiliū ꝛ corruptibiliū ab eterno fuerint:ꝛ motus fuerit ab eterno ꝛ tꝰs ab eterno:nec fuit dare primū boiem aut equū ꝛ ſic de ceteris:nec primā generationē aut corruptionē nec principiū motus aut tꝰis:aliqui ſunt qui mūdū ex aliqua parte incepiſſe ponūt ꝛ ex aliqua eſſe eternū:iſta poſitio ſcōm quā dr mūdus eſſe eternus totalr eſt ꝓpr̃ie poſitio ariſto.ꝛ quoz̄dā plꝰrū ſequētiū.ſ.peripatheticoz.dicit nāq; ariſt.nō potuiſſe mūdū incipere nec ſimplr nec quātū ad aliquā partē de partib⁹ eius ꝓz vt in rebus gr̃ialibus ꝛ corruptibilib⁹ vt de boe ꝛ de equo. Dñt enim nullū boiez fuiſſe primū:ſed dñt boies eſſe ab eterno: qz neſciūt dari modū per quē ille primus hō genitus fuerit aut factus.nam re vera vt ipſi arbitrant infinite potētie eſt primū boiez ꝓduciſſe ꝛ primū tꝰs ꝛ primū motū.oīa nāq; iſta ꝓſupponūt creationē q̄ fundat potētiā infinitā eſſe:ꝛ ꝓz hoc qz ſi ꝑmus motus fuit ergo mā ante nō fuit:qz mā nō eſt ſine motu.ſ.materia ante nō erat ꝛ poſtea fuit cū non poſſit eſſe ex altero:qz ipſa eſt fundamētū ſiue ex quo oīa ſunt neceſſe eſt ipſam de nihilo ꝓductā eſſe quā ꝓductionē infinitā potētiā exigere ambiguuz nō eſt:ſed infinitā potētiā eſſe plꝰ negāt:vt colligit ex.8.phyſi. ꝛ.2.de celo ꝛ mūdo.vbi ariſt.dicit deū eſſe infinitū ſcōm duratiōnē ſicut ſunt oēs ſpēs nāles:in virtute aūt aut in potētia agēdi eū infinitū eſſe nō vult. ꝛ magis hoc declarat in.2. de celo ꝛ mūdo vbi dicit q̄ ſi terra nō moueꝛ : qz nō eſt aliqua potētia potēs eā pellere extra mediū mūdi:ſed ſi nos demus mām habuiſſe primū motū neceſſitabimur dare creationez q̄ ipſi refugiunt ꝓp exigere infinitā potētiā:nec dāt motū primuz ſed dñt motū eſſe ab eterno.eodē mō nec primū boiem fuiſſe ꝑcedunt: qz ſi primus hō fuit ille non fuit genitus ab alio boe. ergo ille aut fuit factus de nihilo q̄ eſt creare:ꝛ infinitā potētiā ꝑſupponit ꝛ hoc illi refugiūt:aut fuit de aliquo elemēto:ſiue de aliqua ꝑte materie ꝓductus : ꝛ hoc eodē mō vt ipſi ꝛfitent infinite potētie eſt.ſ.gignere rē ſine ſemine eius:ꝛ veriſſime ſic eſt:nec enim illi qui plꝰ ſunt poeticis figmētis aſſentiūt:vt cū Ouidio dicāt prometheū boies formaſſe de luto eoſq; ad imaginez deoz celeſtiuz feciſſe dicant de quadā ꝑte celeſtis terre.i.de luto q̄ oliz celo adheſerat ꝛ retinebat virtutē celeſtez ad efficiēduz animā. de quo Ouidi.metamoz.lib.1.ſic inquit. Sancti⁹ bis aīal mentiſq; capacius alte.deerat adhuc ꝛ q̄ dñari in cetera poſſet.natus hō eſt ſiue būc diuino ſemine fecit.ille opifex rerū mūdi melioris oꝛigo.ſiue recens tellus ſeducta nuper ab alto. ethere cognati retinebat ſemina celi.quā ſatus iapeto miſtā fluuialibus vndis.finxit in effigiez moderantū cuncta deoꝛum. ꝓnaq; cum ſpectent aīalia cetera terrā.os homini ſublime dedit celūq; videre.iuſſit ꝛ erectos ad ſydera tollere vultus. ſic modo que fuerat rudis ꝛ ſine imagine tellus.induit ignotas hominū cōuerſa figuris:nō ergo cōcedent iſti ꝓmū boiem:primū motuz : primuz tempus. dicent igitur de boe impoſſibile eſſe primū hominez eſſe:ꝛ q̄ impoſſibile eſſet aliquē boiem nunc gigni niſi eēt aliuz a quo gigneref:ꝛ ſi nunc nullus homo eſſet diceret impoſſe eſſe aliquē boiem eſſe in eternum. Iſta aūt ꝓcedunt ex fundamētis ſuis.ſ.q̄ iſta potentiaz infinitā exigant ꝛ q̄ potētia infinita non ſit:q̄ aūt potētia infinita coexigant manifeſtū eſt ꝛ nos hoc cōcedimus:ſed q̄ infinita potētia ſit ipſi negant:lz nos fateamur: ergo infertur ex ſuis fundamētis nō eſſe inceptum munduz ſed eternum:ſed hoc de infinita potētia veruz eſt:quia iſta infinitā potentiā exigunt. Sed q̄ ſit infinita potētia a qua ceperint homines:ꝛ alia entia potentialia ꝓz ex ſuperioꝛib⁹ argumētis:quia cum iſta ſint ꝛ a ſe habere eſſe nō potuerit:neceſſe eſt q̄ ceperit eſſe ab altero q̄ eſt purus actus:ꝛ illud infinite potētie eſt:quia nulla res eſt que talia efficere poſſit niſi ſit infinite potentie. ¶ Iterum cōtra iſtos arguit q̄ mundus nō ſit eternus:quia ſi eſſet eternus ciuitates ꝛ loca ſemp fuiſſent:aut dato q̄ nō eēnt eterna:tñ a tanto tꝑe libri extiterint nullo modo : aut memoria hominū de ciuitatib⁹ quomō condite fuerunt : ꝛ tamē hoc neceſſarium eſt:quia ciuitates nō ſunt a valde antiquis temporibus:qz de omnib⁹ pene ciuitatib⁹ dabaf certus actoꝛ per cōez famā:aut ꝑ ſcriptoꝛes approbatiſſimos maxime tempoꝛe ariſt. quādo nō multe vt nunc extabāt ciuitates:ꝛ oīuz quaſi actoꝛ cognitus erat:ꝛ q̄ magis erat ſciebaf quis quaſi terram populaſſet:ꝛ quo ante hoc terra illa habitata nō erat ex quib⁹ clariſſime cōiiciebaf boies incepiſſe. Reſpōdēt ariſto.ꝛ alij q̄ mundus ꝛ boies ꝛ motus ꝛ tempora fuerunt ab eterno:tamē multa fuerint diluuia tam magnā inſligentia calamitatē vt mundus quoq; non videaf antea habuiſſe eſſe ſed tunc cepiſſe:iſta tamē diluuia magnā partē terre deſtruebant ꝛ nō manebant ibi gentes nec ciuitates:ſed alij in alia oꝛbis parte manētes veniebant ꝛ illaz terram iterum habitabant ciuitates ꝛ oppida cōſtruentes:ꝛ ſic videbaf tunc terra nouiter habitari cepiſſe : cum tamē infinities habitata ſit. Hoc etiā manifeſtant per terrarum ꝛ marium mutationes.nam terram iſtam quā nos habitamus olim marinis aquis operta fuerunt ꝛ eaz que nunc ſub vndis ē olim magnas habuiſſe vrbes ꝛ oppida dicūt q̄ cōiiciūt : qz in montibus altiſſimis anchoze ſub terra fodiendo inuēte ſunt : ꝛ conchilia in antiquiſſimis rupium ſaxis permanēt.de quo Ouidi⁹ cum tranſmutationes rerū nāliuz ſic vt ſe hñt ſine aliquo poetico velamēto deſcriberet ſic ait. Nil eqdez durare diu ſub imagine eadem.crediderim ſic ad ferrū veniſtis ab auro. ſecula ſic totiens verſa eſt fortuna locoꝛ. vidi ego q̄ fuerat olim ſolidiſſima tellus.eſſe fretum: vidi factas ex equoꝛe terras. ꝛ procul a pelago conche iacuere marine. ꝛ vetus inuenta eſt in montib⁹ anchoza ſūmis. ¶ Diluuia aūt ꝑceſſiſſe ex hyſtoria gentiū ſatis conijcif.nam diluuiū quodaz tempoꝛe regis ogigi fuit qui contemporaneus fuit iacob patriarche:q̄ diluuiū in grecia geſtuz annis ſeptingētis octoaginta duob⁹ ante chriſti natiuitatē fuit: vt colligif ꝑ Iſidoꝛ ethimo.lib.13.in fine:ꝛ meli⁹ ꝑ Paulum oroſiuz libꝛo ꝓmo de oꝛmeſta mundi : ab hoc antiquiſſime gētiū inchoanf hyſtorie.vnde Marcus varro teſtimonio beati Augu.6.de ciui.dei.c.6.oīuz boīum cū ab antiquiſſimis temporibus hyſtoriā ſe inchoare putaret a diluuio regis ogigi exoꝛſus eſt q̄ſi nulla antiquioꝛa geſta illis fuerint. ¶ Aliud etiaz diluuium gentiū cognouit hyſtoria q̄ deucalionis diluuiū nuncupatur hoc in partib⁹ theſſalie deucalione regnāte in terra illa cōtigit a quo nomen aſſumpſit:qui q̄ boies ad ſe cōueniētes aluit ꝛ in nauib⁹ ſuſceptos per goma capita montis parnaſi ſalvauit genus humanū ex lapidib⁹ reſtituiſſe fictiōe poetica dict⁹ eſt:vt ait Ouidius metamoꝛ.libꝛo ꝓmo. Fuit aūt hoc diluuiuz annis quinq; anteq̄ iudei de captiuitate egyptiaca liberarēf.ſ. annis mille quingentis quinquaginta ante chriſti natiuitatem. de quo Iſidoꝛus ethi.li.13.ꝛ Pau.oroſius li.1. de oꝛmeſta mūdi. Hoc diluuiū pleriq; gentiliū in principio rerum fuiſſe autumant.nam Ouidius in prohemio metamoꝛ. promittens ſe narraturum mutationes formaruz a rerum oꝛigine cum dicit.aſpirate meis primaq; ab oꝛigine mundi.ad mea perpetuū deducite tempoꝛa carmen. Diſerit hyſtorias a diluuio deucalionis vt patet in eodem primo metamoꝛ. Hec quidem duo diluuia particularia in grecia fuerunt: vnum in ea ꝑte grecie que achaya dicitur:aliud in ea que theſſalia nuncupatur. ¶ Diluuium autem vniuerſale quod Noe temporibus fuit nulla gentiuz cognouit hyſtoria:nec a tꝑe illo vlla ſcripta ſtant ꝑ q̄ cognoſci potuiſſz:qz gētes adhuc rudes ꝛ bonaz artiū exortes ſcā ſtilo digna nō egerūt:ꝛ ea q̄ eoꝛ tꝑib⁹ ſaltē nālr memoratu digna euenerſt ſtilo:ꝛ

D Opio de mūdi creatōe anaxago. et empedo.

Auerro. vitupat chr̃ianoſ q̄ idipoſiti ſt ad ſcire. Contra auerroiz

Phozuz opio ponentium mūdum ab eterno penitus eē.

E Mā nō eſt ſine motu.

F Ratōes q̄ mūdus nō ſit etern⁹. Quarta rō ꝓncipaliſ ꝫ ariſto.

Euaſio ari.

Diluuium ogigi quo tempoꝛe.

G Diluuium deucalioniſ quo tꝑe.

memorie mandare neglexerunt: aut qō verius est nescierūt: de factis ergo illoꝝ temporꝝ sola hystoria Genesis ⁊ Exodi plenam nobis fidem faciunt. Hoc aūt diluuiū gentiles phi ⁊ alij cōtem poranei accidisse nunqꝫ audiuerūt: ⁊ si audiuissent minime credidissent sicut sigs eis diceret boiez fuisse mutatū in bellonam qō ꝑculdubio poetice dictū estimarent. Nam diluuiū vle fieri impole arbitrant: ⁊ verissime sic est si solas vires nature ꝯsideremus sed de⁹ ibi supnāl operat⁹ est qō nā adimplere non valuit: sic enim ait aristo. in. 2. metheo. dum de diluuiis disputant cathaclismū. i. vle diluuiū impole esse dicit: ⁊ sic diluuiū qō tempozib⁹ noe accidit nāle nō fuit: lz qdaz de nostris putātes se nimis astrologice loqui illud nāl accidisse ferūt quoꝝ clarissimiz rōnibus errare monstrarē nisi nimis a ꝓposito disgrediendum foret. qō qdez diluuiū nō soluz phi negāt: qz nō sit aliqua causa nāl agens tanta potens aquaꝝ impoztunitatē inducere: sed ēt quia hoc repugnat cōseruationi vniuersi. nam si tale diluuium accidisset necesse erat oēs rerū spēs defecisse: ipsi aūt onst ipole esse quouis modo ꝓncipaliozes partes vniuersi que spēs pfecte sunt deficere. Etiaz ga hoc posito nō fuisset generatio ab eterno cuz multotiens fuisset intercisa per vlia diluuia que oia viuentia deuastarent. ¶ Itē hoc cōcesso necesse erat dare creationē quā ipsi vehemēter abhozrent: ⁊ pz ōntia: quia cum oia per vle diluuiū necessario delerent: ⁊ tamē postea oia fcā sunt: necesse ergo erat aut q⁹ de nihilo cuncta fierent qō creationez esse nullus dubitat: aut de materia nō per generationē speciei ⁊ deriuationem seminalis generarent: vel potius fozmarent qō cōfozmiter infinite potētie esse: atqꝫ equale creationi ipsoꝝ phoꝝ testimonio confirmatur: neutrum ergo fatebuntur fieri potuisse. ¶ Sed dices q⁹ bene poterit stare eternitaz mundi quā phi stat tuunt ⁊ cōseruatio vniuersi cum diluuio vli: qz sicut in diluuio vli tpe noe factū est vt cūcte reruz spēs seruarent: ita in alijs diluuijs que phi cōcederēt fieri potuisse. ¶ Rñdetur q⁹ etiā hoc nō cōcederent phi. nam quis talez arcam facere posset qualis tempoze noe facta perhibet: vt in ea oium viuentiū spēs seruarentur que in centū annis ab oibus cōstructa fertur: qō satis cōsonat scripture Gen. in qua dicit q⁹ a tpe quo denunciauit de⁹ noe q⁹ volebat destruere mundialez creaturā per aquā vsqꝫ ad ipsum diluuiū transierunt. 120. anni. s. non permanebit spīrit⁹ meus in eternū in homine: quia caro sunt ⁊ erit vita hoīs. 120. anni: vt habet Gen. 6. c. Concesso aūt talez ⁊ tantā arcaz ab hominibus cuiuslibet tempozib⁹ potuisse cōpingi. sed qs rogo eis centū annis ante ꝓdiceret vt talez arcam fabzicarent. ¶ Demū dato q⁹ diluuia astrologice a multis ante tēpozib⁹ cognosci potuissent: quis tamē mundi pereuntis tanta charitate moueretur vt ipsas imanissimaz beluas: leones: vrsos: aspides: ⁊ dracones: mauticoras: ⁊ basiliscos: quaꝝ fine ipsa reruz ferocitate nomina quoqꝫ ferocia sunt cōgregare vellet ne diluuio ingruente perirent. Et dato q⁹ hoc negocium inextricabile aliqs mot⁹ nimio mundi pereuntis amoze susciperet: quō tamē oium animalium spēs cognoscēt: quoꝝ nec nūerū nec noīa nouit: quō ēt illa ꝑ vastas mundi huius solitudines ⁊ inaccessas homini vias ⁊ opacos montes immania lustra feraruz totum orbē collustrans inquireret: quis demū inuentas adduceret. nam quedam species serpentū tanta veneni rabie abūdant vt sola visione interimāt: quales basiliscos esse dubiū nō est. Quis iaculos serpētes sic dictos acciperet qui quodam impetu turbinati: atqꝫ ꝑ aera vecti qōcūqꝫ aīal obuium habuerint in sagittarum atqꝫ lancearuu modum perforant: vnde a iaciendo siue a iaculis nostris nomen metaphozicuz assumpserunt. Quis enim dipsas acciperet qui accipientem siti perimunt. Quis serpentem qui hynale dicitur saltem videre velit qui eū qui tetigerit somno necat: cui⁹ testis Cleopatra Egypti regina ⁊ Antonij vroz sufficiens est. Quis emozroin qui mozsu suo vniuersum aīaliz sanguinē elicit caperet: quis presten: quis sepem: quis hamoditas: quis alios innumerabiles serpentes quoꝝ tot mortes quot nomīa accipiat: quoꝝ africa testis est que huius mali adeo fecundus est vt in hꝫ pze ceteris terris palmā ferat: de quo Lucanus lib. 9. de bello pluscꝫ ciuili Julij cesaris ⁊ Pompei tractans de ꝓcessu Catonis in libiam: de hoc etiam Solinus impolistoz. c. de africa: hec enim dire pestes africam pro maiozi parte inhabitatā reddunt: quis enim inter tot genera mortis tranquillam eligeret māsionem. Soli aūt populi qui psilli nuncupant inter has diras lues inozij sunt. nam nō solum eos venena nō ledunt: sed ēt serpentes ipsos formidant ⁊ sputo suo quozūcūqꝫ serpentū venena curant: de quib⁹ Lucanus lib. 9. sic ait: marmarite psilli quoꝝ lingua potētioz herbis. Jam vero dracones ⁊ aspides tigridesqꝫ dicere quid attinet: quoꝝ non solum venena que in eis imensa sunt: sed etiam corpoꝝ moles ⁊ prevalidum robur oēs mortales superarēt. Rhinocerotem vero. i. vnicornē viribusqꝫ quis capere audeat cuius tantū robur ⁊ animi impetus est vt nulli boium seruire digneť: de quo Job. 39. c. sic dicit nunqd volet rinoceros seruire tibi aut morabit ad presepe tuū: nūqd alligabis rinocerota ad arandū loro tuo: aut ꝯfringet glebas vallium post te: nunqd fiduciaz pones in magna fortitudine ei⁹: ⁊ derelinques ei labozes tuos: nunqd credes ei q⁹ sementē redat tibi ⁊ aream tuaz congreget. ¶ Quis aūt postremo vt alter dedalus: aut potius vt icarus assumptis fallacib⁹ alis aeris imensi spacia penetraret vt paruas quasqꝫ auiculas ad mundi ꝯseruationem in arcam secum recōderet. His aūt omnib⁹ per impossibile saltem patratis cōiunctisqꝫ in arcā cunctis animātibus terre quis illis pacis legem indiceret: quis amicitias tantas cōponeret quis talium federum beniuoluz tractoz existeret vt iuxta vaticinium Esa. c. 11. habitaret lupus cū agno: ⁊ pardus cuz leone accubaret: ⁊ vitulus ⁊ leo ⁊ omnes simul mozarent: ⁊ puer parvulus minaret eos: vitulus ⁊ vrsus pascerent simul: ⁊ requiescerent catuli eoꝝ: ⁊ leo sue ferocitatis oblitus quasi bos paleas manducaret: ⁊ ablactaret infans a maternis yberib⁹ super foramina aspidum: ⁊ qui ablactatus esset manū suam mitteret in cauernas regulo: hec enim ⁊ alia innumera que per singula non cōnenit explicari tam impossibilia naturaliter sunt vt nullo vnqꝫ modo phi talia existiment: aut fuisse quidez aut possibilia foze. Si aūt ista tempoze noe facta fuit supernāliter facta ministerio angeloꝝ nemo dubitat nisi insanus: quib⁹ etiam quouis modo cōcessis quis arcam a foris bitumine clauderet ne eam aque diluuij subintrarent. nam hoc a solo deo fieri potuisse sacra scriptura testatur Gen. 7. c. vbi dicit q⁹ ingresso noe in arcaz clausit dns a foris. nullo igitur modo hec phi aut excogitare aut credere posset siquid eis enarraret. Nullaten⁹ igitur diluuia vlia phi fatebunt: particularia quidez nō solum fatentur sed etiā ad defensionē positionis sue de mundi eternitate ea necessaria esse putant: nec enim vllum eis fortius aut verisimilius adinuentuz est: sic nāqꝫ respondent cuz quis cōtra eos arguat si tempus infinituz est siue ab eterno fuit quō scie in infinito tēpoze retroacto inuente nō sunt: cum ait aristo. in ꝓmo ethicoꝝ: tempus bonus cooperatoz est hoꝝ ⁊ per tempus artium aditamēta facta sunt: quia ergo infinituz precessit temp⁹ infinita experientia fuit que sufficiens erat ad inueniēdam oēm artem. Dicunt enim q⁹ scientie infinitis vicib⁹ perdite ⁊ inuente sunt: nec enim nunc nouiter inuente sunt: quia ꝓcesserunt in seculis qui fuerunt añ nos. Dicebant enim q⁹ quādo per diluuia maioz pars terre deperibat saluabantur ex diluuiis illis qdaz homines qui olim fuerāt ignorantes in qbus nulla scia manfit: sed cuz suis possessozib⁹ qui in diluuio perierunt extincta est: necesse ergo fuit q⁹ ad hoc artes essent iterum nouiter ab ipsis ingrerentur fundamētis. Dec. n. est responsio aristo. 2. poli. cum tractat de legib⁹ valde irrationabilib⁹ que antiquis tēpozib⁹ apud grecos fuerunt inter quas vna quā ipse ponit erat q⁹ viri possent vēdere vxozes suas ꝓ ferro vel eas inuicem cōmutarēt asserit hanc ⁊ alias iniustissimas quas ipse ponit in ꝓdicto scdo poli. cōditas esse a quibusdam rudibus valde hominib⁹ qui diluuia euadere potuerunt. Ecce qualia sint fundamēta ⁊ positio aristo. aliozūqꝫ sequaciuz ⁊ quid negent ⁊ quid asserant: omnia nāqꝫ ista sequūtur ex suo erroneo fundamento. s. q⁹ mundus sit ab eterno. Et hoc adhuc emanat a quodam alio radicali ꝓncipio erroneo. s. q⁹ nō sit dādum infinitū in virtute actiua. Elisis igit bis fundamētis oia dicta eoꝝ vana sunt: ꝓ quo recurrēduz est ad ea que supza diximus ad ꝓbandum q⁹ nō sit possibile munduz esse eternum: ex quo inferebat potētia infinita creatura mundi. Alij erant qui aliquo modo ponebant munduz eternuz: ⁊ aliquo modo ponebant cepisse: ⁊ hmōi fuit Ouidius in ꝓncipio sue metamoz. qui nō vt poeta sicut alias solet: sed vt phs vel theologus veritatē ꝓncipij rerum inquirere conatus est: ponit enim mundum eternum esse quātum ad suum ꝓncipiuz materiale: dicit tamē cepisse quātum ad distinctiones fozmarū ꝓ constitutiōe specieruz: ait enim q⁹ materia prima quaz ipse vocat vnum vultū orbis fuit ante omnia: ⁊ huic non ponit aliquod ꝓncipium productiuū: sed dicit eam esse carentez perfectione distinctaruz rerum: erat tū in hac materia ꝛrietas qualitatū actiuaruz. s. frigidi ⁊ calidi: humidi ficci: ponderosi ⁊ leuis: ⁊ hꝫ magnā pugnaz in ipso vultu orbis siue materia faciebant: vocat aūt illaz materiaz vultum orbis vnum. exprimens phicam ꝓprietatem meta. nam vultus dr̄ id in quo res cognoscitur ⁊ distinguitur cum in alijs

---

Ꝫ Vle diluuiū accidere negant philosophi

Obiectio.

Responsio Diluuiū vle fuit miraculosus ⁊ congregatio animaliuz. Nullus facere posset arcā nec cōgregaī animalia.

ʒ Basiliscus quō possit arcā itrare. Jaculus serpens.

Dipsas Dynalis

Emoꝛris

Africa abundat serpentib⁹: iō in ꝓuerbio dicit semp aliquid mali affert africa.

Rinocerox ē vnicornis.

ꝛ Congregatio aīaliū in arca si fuit ꝓlis naturali. Phs negat vle diluuiū: cōcedit ꝓticulare.

Scie infinitis vicib⁹ ꝓdite ⁊ inuēte sūt sm aristo.

ʟ Fundamēta aristote. Fomes ⁊ ꝓncipia totiꝰ erroris arist. taz in mūdi eternitate q̄ in creatōe ⁊ resurrectione. Secūda opio phi losophorū ponētiū mundū eē factū: lz alr q̄z anaxago. ⁊ est ouidij. Ouidij opinio ō mūdi eternitate.

alijs membris non pateat cognitio distincta. Quādo autē multi vultus sunt multe cognitiōes ⁊ principia faciētia cognoscere sunt: si autez vnus vultus fit vnica cognitio est: cum aūt materia prima erat: qz ipsa nō bēbat varietatē substātialiū formarū distictiuarū erat vnica res ⁊ hoc nō ꝑ vnitatē forme siē cōpetit rebus naturalib⁹ que bñt essentiā ⁊ vnitatē cognoscibilitatem per suas formas sed per carentiam distinctarū formaruz: vnus ergo vultus in toto orbe erat: qz rerū distinctio nōdum erat: ſz illud vnū erat qō distinctū atqz manifestuz in se nō erat: rectissime ergo Quidius vnum vultum phice loquēdo materiā ꝑmā dixit: hec oia habent in ꝓncipio metamor. cuz oī. Ante mare ⁊ terras ⁊ qō tegit oia celuz. vnus erat tot⁹ nature vultus in orbe quē dixere chaos rudis indigestaqz molles. nec quicqz nisi pondus iners cōgestaqz eodē. nō bñ vnitaz discordia semina rerū. nullus adhuc mundo prebebat lumina titan. nec noua crescēdo separabat cornua phebe. nec circūfuso pendebat in aere tellus: ponderib⁹ librata suis. nec brachia longa. margine terraz porrexerat amphitrices. quaqz erat ⁊ tellus illic ⁊ pontus ⁊ aer sic erat instabilis tellus inabilis vnda. lucis egēs aer nulli sua forma manebat. obstabatqz alijs aliud qa corpore in vno frigida pugnabant calidis humentia siccis. mollia cū duris cū ponderе nō habētia ꝓndus. Ecce qualr Ouidius vt vere phs primum fundamentū nature inuestigans posuit illud primū corpus non habēs determiatas formas substātiales distinguētes in species reruz nāles: sed soluz qualitates actiuas ⁊ passiuas que sunt alteratiue ⁊ via ad generationē. Hanc aūt materiā vel corp⁹ nature: nec dicit genitū nec creatū factū aut ꝓductū: sed dicit ante oia fuisse: ⁊ quātum ad hoc ponit mūdi eternitatē in principio māli exquo oia fierent ⁊ in suis qualitatib⁹ primis ad gñationes ⁊ corruptiones: dicit tñ munduz fuisse factū quātuz ad oiuz reruz distinctionē ⁊ ꝓductionē ex mā: qz dicit ex mā deū fecisse celos: fecisse quoqz .4. elemēta: ⁊ disposuisse terrā faciēdo montes ⁊ valles: fontes ⁊ flumina: de qbus in eodez ꝑmo metamor. post supradicta imediate sic sequit. Hanc deus ⁊ melior litē nā diremit. Nāqz celo terras ⁊ terris abscidit vndas. Et liquiduz spisso secreuit ab aere celuz. Que postqz euoluit cecoqz excussit aceruo. Dissociata locis cōcordi pace ligauit. Ignea cōuexi vis ⁊ sine ponderе celi. Emicuit sūmaqz locū sibi legit in arce. Proximus est aer illi leuitate locoqz. Densior his tellus est: elemētaqz grandia traxit. Expressa est grauitate sui circūfluus humor. Ultima possedit solidūqz coercuit orbem. ¶ In his aūt si ilspiciāt solerti indagine ouidiane sñie platonicū sensum redolēt Empedoclis ⁊ Anaragore aliqualr doctrinā cōsequūtur. Quātum ad hec aūt a fide catholica marie in ista scōa parte valde modicuz deuiat: variat tñ imediate: qa bñt deū qui ista distinxerit dicit se ignorasse qs fuerit de dijs qſi multi dij essent qui talia facere possent: sic enim dicit imediate: sic vbi dispositū quisqs fuit ille deoz. congeriem secuit sectāqz in mēbra redegit. ꝓncipio terrā ne nō eqlis ab oi. pte foret magni spēz glomerauit in orbis. tunc freta diffudit rapidisqz tumescere vētis. iussit ⁊ ambite circūdate littora terre. addidit ⁊ fontes: stagna imensa: lacusqz. fluminaqz obligs cinxit decliuia ripis. iussit ⁊ extēdi campos sub sydere valles. frōde tegi syluas lapidosos surgere montes. Deide distinguit celuz in qnqz zonas ⁊ ponit ꝑtates zonaz ⁊ i terra eodem mō ista distinguit ⁊ hec a deo facta dicit cum sequitur. vtqz due dextra celum totidemqz siniſtra. parte secāt zone qnta est ardentior illis. sic onus incluſuz numero distinxit eodē. cura dei totidez qz plage tellure premunt. quaz que media ē non est habitabilis estu. vir tegit alta duas totidē inter vtrāqz locauit. temperiē dedit mixta cū frigore flāma. Deinde ponit aerez ⁊ in eo vētos collocat: ⁊ a qb⁹ mūdi regionib⁹ flant ⁊ eoz ꝓprietates posuit ⁊ ipressiōes methe^cas vt tonitrua: nubes: ⁊ cetera cū dicit. iminet his aer q quāto ē pondere terre. pondere aqua leuior tāto est onerosior igne. illic ⁊ nubillas illic cōsistere nubes. iussit ⁊ humanas moturaſ tonitrua mētes. ⁊ cū fulminib⁹ faciēs frigora ventos. Deinde discussis gñationib⁹ ventoz ⁊ locis eoz subiungit de celo quē dicit esse de nā ignea. ⁊ in hoc est Ouidius platonicus. Naz ꝓpio celuz ignē dicit: qz celuz ⁊ ether pro eodez accipiunt: ether tñ in sua ꝓpa sigñatione ignē notat: dicit etiā oia corpora stellaz eē ignea: ⁊ sic vult celuz de nā elemētali esse. ſ. qrtuz elemētuz. ⁊ in hoc differt ab arist. q vltra .4. elementa q vocant .4. essentie ponit qntā essentiā siue qntā nāz. ſ. celestez nō ptinentē aliquo mō ad nāz elemētalem in quo aristo. valde excellit platonē: oēsqz alios hāc catholicā sñiaz ⁊ veritatē phificam asserēs: ſz mirabile ē q oēs poete tā qui fuerunt añ aristo. taz q post eū venerūt tenuerunt in hoc platonis sñiaz celuz ignē vocātes ⁊ dicētes astra esse purissimos ignes. Dicebant etiā isti phi atqz poete ista astra cibari aquis oceani: siē. n. ignis in humido vnctuoso sepi aut olei ꝺfouet: ita per calorē astroz eleuatis humiditatib⁹ oceani astra illa ignea fouent in illis ⁊ fortiora in calore sunt. Unde aliqui tenētes hanc opionem dixerūt: ideo in terra ethiopum maiorē esse calorez qz in alijs terris: qa ibi est oceanus de cuius aquis astra cibant. Et hanc falsitatem quā poete veritatē phicā existimabant more poetico subintegumētis enunciare volentes dixerūt oēs deos ad epulas fuisse semel ab ethiopib⁹ inuitatos. Deos nāqz astra vocauerunt: quia ipsa astra deoſ putant: sic eniz illa vocant. ſ. iouem: phebū: martem: dianā: ⁊ ceteraz dissonam deoz turbā. Ab ethiopibus aūt inuitari est de aquis oceani que apud ethiopes sunt eos alimētum accipere. Ponit ergo Ouidius celuz ignē esse ⁊ astra luciferez ignem: de quo ait hec. supimposuit liquiduz grauitate carentem ethera. nec qqz terrene fecis hñtez. vir ita limitibus discerpserat oia certis. cūqz pressa diu massa latuere sub ipsa sydera. ceperunt toto efferuescere celo. Ponit deinde de ornatu celi ⁊ aeris ⁊ aquaz atqz terrarū: iurta modū antiqui legislatoris nostri moyſi in ꝑmo. c. Beñ. vbi elemēta creata distincta ornata enunciat. Et forte aliquid illius Ouidius videre potuit a iudeis qui Rome ⁊ per Italiam tpe suo habitabant. dicit eniz. neu regio foret vlla suis animalib⁹ orba. astra tenent celeste solum formeqz deoz. cesserunt nitidis habitande piscibus vnde. terra feras cepit volucres agitabilis aer. Cōcludens aūt Ouidius distinctionē mundanarū fuit vt legislator noster moyses opera diuina in homine terminās: ⁊ in hoc incipit poetice loq: cuz in omnib⁹ superiorib⁹ phice ⁊ pro maxima parte catholice locutus fuerit. Dicit eniz hoies fuisse formatos a promotheo filio iapeti de luto cuz dicit. sanctius his animal mentisqz capacia alte deerat. adhuc ⁊ qō dominari in cetera posset. natus hō est siue hunc diuino semine fecit. ille rerum opifex mundi melioris origo. siue recens tellus seducta nup ab alto. ethere cognati retinebat semina celi. quā scitus iapeto mixtā fluuialibus vndis. finxit in effigiez moderantū cuncta deoz. pronaqz cū expectent alialia cetera terras. os homini sublime dedit celumqz videre. iussit ⁊ erectos ad sydera tollere vultus. Non igitur putandum qz Ouidius teneat homines fuisse formatoſ a promotheo quasi ibi inceperint: quia ista verba includerent cōtradictionē. id. n. qō Ouidius diceret repugnaret sibiipsi. nam ipse dicit promotheum hominez fuisse. dicit etiaz eum fuisse filium iapeti quez ⁊ hominez confitetur: quomodo ergo eum diceret primū boiem formasse cum ipse homo sit ⁊ ante eum homines fuerint. ¶ Dicendum igitur aliam fuisse positionez Ouidij qui valde fuit cō formis catholice veritati. ¶ Unde sciendum qz in ꝓdictis versibus de bois formatione. Ouidius ponit duas opiones manifeste ⁊ aliam. ſ. tertiuz magis occulte: quarū vna est positio poetica. ſ. qz promotheus formauerit homies de luto: ⁊ de hac nihil attinet dicere cum vt dictū sic includat cōtradictionē si dicatur promotheus primos boies formasse de luto. nec eniz iste est sensus fabule. aliozsuz enim tendit intētio: vt ait Fulgētius in scōo libro mithologiaruz. Alie due opiones sunt: quaz vna aliqualr naturalis videbat. i. habere quādaz similitudinē nature ſz valde falsa ē ⁊ repugnat positioni aristo. ⁊ omniū phoz. recta sentientiuz de cōditione anime: ⁊ est qz sicut in ipsa terra cū actiōe corpoz celestium est virtus ad gignendū quas dant res inanimatas ⁊ multa quoqz animalia: ita dicunt habere quādaz virtutem ad formationem hominis ⁊ eductionē forme eius de potentia materie: ⁊ sic qz per actionem celi in ipsa inferiorem fusce perunt ista inferiora virtutem ad gignendum primuz hominez: ⁊ postea per generationē propagati sunt. ¶ Sed hec opio multuz est erronea ⁊ repugnat principijs vere philosophie. ¶ Prio quia solum ille forme possunt educi de potentia materie: ⁊ sic confitetur aristo. in libro de animalib⁹: qz solus intellectus est qui est diuinus ⁊ solus introducitur ab extra. ¶ Item quia dato qz intellectus humanus bēret conditionales materiales sicut dicimus de animalib⁹ bruto: tamē non poterat sic formari cū solum sic formentur indiuidua specieruz imperfectaruz vt mures: colubri: vermes: ⁊ similia que habent primuz gradum pfectionis animalis: animalia autez perfecta quēadmodum leo ⁊ bos atqz equus sic generari nō possunt: sed aut creabuntur aut propagabunt deriuatione seminali: ⁊ vt hoc esset verisimilius: isti dixerunt hominez fuisse factum de terra habente virtutem celestē cū dicit Ouid. vbi. s. siue recēs tellus seducta nup ab alto. ethere cognati retinebat semia celi ⁊c. Alia ē positio q aliqlr cōsonat veritati catholice. ſ. qz deus formauerit boiem: ⁊ quia ista

Ouidius platonicus.

Ouidius fuit platonicus ponens corpa celestia de nā ignis.

Uersus Ouidij.

O Poete dixerūt astra foueri ō aqs oceani ⁊ hō putabāt verū ⁊ philosophicū.

Fictio poetica.

Poete et phi multas vitates audierūt a iudeis.

Ouidi⁹ fuit italus.

Improbatio opionis Prima rō.

Scōa rō.

De Ouidij alia opione cōformi catholice veritati.

Ex duobus homo est.

erat intentio ipsius Ouidij posuit eā ante alias opiniones ꝛ tāgit conditionē vel formationem hominis quātum ad id qō ꝑtie est. Est autē homo ex duobus. s. ex corpore ꝛ anima quātuz ad corpus cuilibet notum est ꝙ est de conditione terre: ideo lz legislator nr̄ tetigerit Geñ. 2. c. hominē fuisse formatum de puluere vt habet littera hebraica: siue de terra limosa vt habet lr̄a nostra. Ouidius tamē non tetigit cum hoc quasi per se notū iudicaret. De aīa autē hominis erat plurima dubitatio ꝙbusdam eaz dicētibꝰ eē sanguinē: alijs vo asserētibꝰ esse aerez tenuem: ꝛ multa in būc modū quas opiones late ꝓsequit arist. i. ꝓmo de aīa voluit ergo quātum ad hoc determinare Ouidius dicens esse spiritū exīntez de nā diuina vt forte genitū a deo de substantia sua: aut ptē substātie eiꝰ cū dicit: natus bō est: siue būc diuio semine fecit: ille rerū opifex mūdi meliozis origo. Nec autē videt Ouidius accepisse a legislatore nr̄o sed nō ꝓfecte potuisse capere misterium lr̄e. Nam cū Geñ. 2. c. dicat: formauit deꝰ hoiem de limo terre ꝛ inspirauit in faciem eius spiraculum vite: putauit Ouidius hoc spiraculuz dei esse de semine diuino. sed longe alr̄ est: qz sacra scriptura Geñ. ibi loqt̄ figurate. ¶ Ecce igit̄ de mūdi inceptione aut eternitate vel qūo se bēat famosissimas sniaz. Nam ꝙd sacra fides asserat Geñ. 1. et. 2. c. habet̄: ꝛ ꝓsequendo lr̄az Geneseos in duobꝰ. c. aliqualr̄ explicuimꝰ. Quid aūt teneant pboz famosissimi ꝛ poete pene hic dictū est. Alij aūt poetarū ꝛ pboz de his valde rōnabilr̄ locuti sunt vt Orpheus qui cū esset poeta antiquissimus inter eos theologus noiatus: cū de deo ꝙd enunciaret ꝓmptū nō bzet eum ex infinito aere dixit gīatuz. De hoc Firmianus lactātius de nā deoz libro primo. c. 5. alia quoq; cꝑplurima boz deliramēta que p singula recoli nō opz. Nec autez valde instructioni circa catholicas positiones nobis valde ꝓficiunt: ga vt ait arist. 8. eth. ex differētibꝰ causaī optia armonia fi cui forte fmo vr̄ in hac parte onerosus ꝛ disgressorius videaī ignoscēdum putet: qz ꝛ si dilata est nō tñ est delusa sollicitudo iuestigātis: hec igit̄ de his dicta sufficerint. (Interroga patrē tuū.) Iste est alius modus sciēdi creationē. s. per memoriā antiquoz: quia illo tpe viuebant hoīes magno tempore ꝛ audiebāt a patribꝰ: auis: ꝛ proauis: multa de antiquis: ꝛ illi ab alijs antiquissimis proauis didicerant: ꝛ sic narratio attingeret ad ꝓmordiuz creationis. (Et maiores tuos.) ¶ Patres vocant̄ in sacra scriptura ascēdentez vt patres: auī: ꝛ proauī: vt pz in regula iuris. Nam ꝛ rex Nabuchodonosoz extra de regulis iuris. sed ibi dr̄ in glosa ꝙ fm leges vt bz̄. ff. de gradibꝰ inascendentibꝰ. oēs vocant̄ parentes siue patres vsq; tritauum: ꝛ deinceps vocant̄ maiozes. In descēdentibꝰ aūt oēs vocant̄ filij vsq; ad ter nepotē: deinde vocant̄ minozes: lz in sacra scriptura non seruaī hoc: quia Lbz̄s dr̄ filius abrae a quo distat ꝓ tres teserece decades. i. per. 42. gīationes vt patet computādo Mat. ꝓmo. c. secus Luce. 3. c. vbi valde plures sunt: cuiꝰ rō diuersitatis ibi tangit̄. (Quādo diuidebat altissimus.) Hic ponit̄ scōm beneficiuz. s. gratuite electionis: ga fine meritis eoz añq; essent elegit eos vt pz Mala. 1. c. (Quādo diuidebat altissimus gentes.) Dando eis diuersa idiomata: quia ante erat terra labij vnius post diuisi sunt in multas linguas vt pz Geñ. 11. c. Et ab hoc vocate sunt gentes multe: si enim vna lingua māsisset nō dicerent̄ ꝓprie plures gentes. (qñ separabat filios adam). i. filios hoīum eadez snīa repetita est qō sepe fit in isto cantico. (constituit terminos populoz). i. chananeoz: eucoz: etheoz: ferezeoz: gebuseoz: amozreoz: ꝛ gergeseoz. (iux̄ numerū filioz isr̄l). i. fm multitudinē filioz israel. Est sensus ꝙ qñ deus diuisit linguas separauit sibi filios israel in populum ꝛ separauit septē gentes vel populos in terra vbi post habitauit israel: dando eis a ꝑncipio illaz terrā sed cōseruādo in posterū ꝓ filijs israel: quia illa erat tanta quāta sufficeret numero filioz israel. i. toti multitudini eoz. Et istaz expositionē tenet Abenazra: ꝛ satis ꝝsonat lr̄e ga dr̄ (cōstituit terminos populoz). i. tantos fecit esse terminos ꝛ ambitū terre gentiū illarū quātuz sufficeret israel. Aliter pōt exponi ꝙ (qñ deus diuidebat gētes). s. diuidendo idiomata. (cōstituit terminoꝝ ꝓploz iuxta numerū filioz israel). i. tot fecit esse gentes vel populos quot erant filij israel: qz sicut. 70. gētes fuerant iuxta. 70. linguas: ita fuerunt. 70. filij israel qui intrauerūt in egyptū fuerunt. 70. In lr̄a. 70. interꝓtū bz̄. (iuxta numeruz filioz dei.) Et aliqui exponunt ꝙ qñ diuidebat deus gētes. i. qñ creauit. (cōstituit terminos populoz iuxta numerū filioz dei). i. ꝓordinauit tot esse boues saluos quot erant filij dei. i. angeli: siue que steterunt: siue qui ceciderūt: quia ipsi vocantur filij dei vt pz Job. 38. c. vbi dr̄: cū me laudarent simul astra matutina ꝛ iubilarent oēs filij dei ꝛ loquit̄ ibi de angelis: ꝛ lz ista snīa forte vera esset: tñ multū peregrina est: ideo pōt esse sensus. qui autez ponebaī. s. ꝙ filij israel vocentur filij dei: qz erant ꝑlr̄ filij sui sicut vocabanī populus peculiaris vt pz. ē. 29. c. Nam filij dei lz oēs boues sint illi: tñ ꝑcipue filij dei sunt qui ad euz specialiuz pertinent. Unus enim per naturā filius dei patris est: qz eū genuit ante secula: nos aūt si filij sumus hoc est: qz spūz adoptionis accepimus. i. ipse libenter nos accepit: ꝛ ga ꝙaliquē adoptat eiꝰ ꝑlez curā agit: deus fm ꝙ de nobis ꝑliozē aut minus ꝑlez curam gerit: ita dr̄ nos in filios accipere vel nō: ꝛ hoc duplr̄ ē: quia vel fm ꝙaliqui magis adherent deo: vel fm ꝙ deus aliquibꝰ plura bona cōfert: per vtrūq; enim deo cōiungimur ꝛ filij eius vocamur: de ꝓmo pz Geñ. 6. c. Naz a ꝓncipio genꝰ humanum in duo capita distinctū est. s. in chaīn ꝛ seth qui fuerūt duo filij ade a quo ceteri ꝓcesserunt: aut alij postea ab Adam geniti lineis boz se admiscuerūt: illi aūt ꝙ ptinebāt ad lineaz chaīn erāt carnales valde totum suū bonuz in pñti felicitate ponētes: ideo fuerunt appellati boiez quasi solum eēnt boies ꝛ nō inbiarēt ad aliud maius bonū qō esset supra hoiem filij seth: vtpote instituti moribꝰ paternis ꝛ auī sui ꝓthoplausti deū coluerūt honeste viuētes quātuz rudis illa etas sinebat: ideo non vocati fuerunt boies quasi sola humana saperent: sed vocati sunt filij dei cum dr̄ in ꝑallegato. c. videntes filij dei filias boīuz. i. filij seth ꝙ vocantur filij dei viderūt filias boīuz. i. filias de stirpe chaīn: oēs igitur qui desideria sancta ꝛ in deū ꝓsequūtur: ꝛ fm motum diuine gratie regulanī vocanī filij dei sic pz ad Ro. 7. c. cum dr̄: qui spiritu dei aguntꝰ hi filij dei sunt in quo clamamus abba pater: spūs enim reddit testimoniū spiritui nr̄o ꝙ filij dei sumus. ¶ Scōo modo vocant̄ filij dei illi quibꝰ deus multa bona cōfert: quia videt̄ eis thesaurizare sicut patres filijs thesaurizant: ꝛ isto modo iudei dicuntur filij dei: quia deus eis multa bona ꝓmittebat ꝛ cōferebat: vt pz ex ꝓcessu istoz quinq; librorum moysi ꝛ quasi in toto canone veteris testamēti: ideo satis cōuenienter stat iste sensus: ꝛ vtraq; duaz expositionū superioz satis cōuenit ꝓposito. (Pars aūt dñi populus eiꝰ). i. de oibꝰ istis gentibꝰ nō assumpsit sibi deꝰ specialr̄ nisi populuz suū. i. iudeos: ita ꝙ erant. 70. gentes elegit in populo suo israel. 70. personas ex ꝙbus populus dñi ꝓpagaret̄: vt sic pars dñi egpolleret in numero oibus populis accipiendo vnā ꝑsonā loco vniꝰ gentis. (Jacob funiculus hereditatis ei.) Eadez snīa replicata est: funiculus hereditatis dicit̄: qz hereditatez per funiculos diuidunt̄: ꝛ quasi per funiculuz diuisit deus oēs gentes dādo sibi funiculi partem que erat in iudeis. (Inuenit eum in terra deserta.) Hic ponitur tertium beneficiuz. s. liberatio: ꝛ pōt intelligi de liberatione spūali vl̄ corporali. De spūali. s. quia liberauit eos ab idolatria. s. in terra chaldeoz in qua nati sūt quādo deꝰ dixit abrae ꝙ egrederet̄ ō terra sua vt pz Geñ. 12. c. ꝛ qñ eduxit eū de bur chaldeoz vt pz Geñ. 11. c. et. 15. ideo dr̄. (inuenit euz in terra deserta). i. ꝙ quādo deus ꝓmo elegit sibi fil̄ erat in terra deserta. i. in chaldea que est terra cultui idolorum tradita: ꝛ deserta a cultu dei. (in loco horroris). i. timoris: quia ibi per timorem cogebantur homines colere ignem: ideo abraam in igne positus est: vt quidam dixerunt cuius veritatem posuimus. Geñ. 11. et 15. c. liberauit eos etiam ab idolatria in terra egypti in qua morabantur inter idolatras: ꝛ hic nō fuerunt liberati ab idolatria ita ꝙ idola nō colerent: quia illa coluerunt, vt probauimus late Exodi primo. c. sed liberauit ne in idolatria semper manerent. (solitudinis). i. magni deserti: quia multum erat dedita terra egypti idolatrie. Ibi enim fuit primus factor idoloz in imaginibus qui vocatus fuit syrophenes: vt pz per Eusebiuz in chronicis: ꝛ Lucam tudensem. Et ista terra plures deos coluit cꝫ alie terre: ꝛ dedit modum colendi alijs gentibꝰ. de quo multa Augu. 18. de ciuitate dei. ꝛ inde deducta sunt multa cerimonialia sacroz: vt ponit Lucanus in fine octaui libri. Qualr̄ aūt syrophenes primus egyptioz idolatra fuit: ꝛ huius mali inuētor in imaginibus in toto orbe scribit Diophantus lacedemonū auctor ꝙ antiquitatū. 14. libros scripsit. De hoc etiam Fabius fulgentius mithologiarum libro ꝓmo. c. de idolo. sic ait Diephantus lacedemonium auctor libros scripsit antiquitatis. 14. in qbꝰ ait syrophenem egyptium substātia familia locupletem filium genuisse quez velut enormi substantie successorē ineffabili vltra quā paternitas exigebat affectu dilexit. isqz dum aduersis fortune incursibꝰ raperet̄: quo patri crudele gemine orbitatis dereliquisset elogium vt ꝛ posteritatis perpetuale suffragium denegasset ꝛ substantie propagande subitam interceptionez obijcere: quid igitur faceret: aut fecunda paternitas in sceleritate damnata: aut felix substantia in successione curtata parum erat vt non

Quid ꝓpe vocant̄ patres in scriptura.

Lbz̄s filius abrae ab eo distat p. 42 gīationes.

Conclusio auctoris et epilogus.

Uñ Orati⁹ obscur⁹ fio dum breuis eē laboro.

Mod⁹ sciēdi creationem.

Qō. 4.

Quiuere filij Dei sunt.

Etas rudis prothoplausti.

De duplici liberatione iudeoz.

Quis fuit primus inuentor idoloz ꝛ vbi.

habere qō habuit nisi etiaz nec esset qui obtineret qō reliquit: deniqz dolozis angustia que semp inquirit necessitatis solatiū filij sibi simulachzum in edibus instituit dumqz tristitie remedium querit seminarium potius dolozis inuenit nesciens qd sit sola medicina miseriarū obliuio: fecerat enim ille vnde luctus resurrectiones in dies acgreret: nō in quo luct⁹ solaciū ineniret deniqz idolum dictū est. i. idos doli qō nos latine spēz dolozis. dicimus nāqz vniuersa familia in deū adulatione: aut cerouas plectere: aut cozonas inferre: aut odozaméta simulachzo succēdere ɔsueuerat: nōnulli ēt seruoz culpabiles dñi furiam euitātes ad simulachzū ꝓfugi veniaz merebant: deniqz hui⁹ rei ime moz Petronius ait. Prim⁹ in orbe deos fecit timoz. nā t mūtanoz musicus in libzo mufice quē descripsit ait. Deum dolozis quē prima cōpunctio humani finxit generis. Ex hoc ergo inueteratus erroz humanis pedetētim cōfectus. disciplinis baratro quoddaz seue crudelitatis ꝓlabit: iste igit iurissimus atqz solidissimus modus est inuentio: ideo hz alibi ex alioz opionib⁹ alit recitemus. Hoc exēpluz videt penitus cōfirmare philo iudeus qui libzū sapie sub salomonis noīe t verbis ɔscripsit. naz t vba sua alludūt verbis hui⁹ hystorice narrationis: cū. n. Sap. 14. c. oztum cultus idoloz narraret ait. acerbo. n. luctu dolens pz cito sibi rapti filij fecit imaginē: t illum q tunc q̄si mortu⁹ hō fuerat nūc tanqz deū colere cepit: t cōstituit inter seruos suos sacra t sacrificia: deinde inualescēte vnqz cōsuetudine iteruenīte tpe: hic erroz tanqz lex custodita est: t tyrānoz imperio colebantur figmēta: t multa in hūc moduz in eodē loco. ¶ Sed magis pōt intelligi hec de liberatiōe corpozali. s. qz liberauit pplm israel in deserto dando ei oia nēcia: t ab hostib⁹ ptegēdo. (inuenit eū in terra deserta). s. in exitu de egypto vbi incepit pzo ipso singulr facere miracula: t maxime inuenit eū in datiōe legis: qz accipiēdo eā fact⁹ fuit peculiaris populus dei vt pz Exodi. 19. c. t ista lex fuit data in vasta solitudine. s. in deserto synai. (in loco horroris.) qa illa terra horribilis. s. plena serpētib⁹ vt pz. ē. 8. c. vbi dz: ductoz tuus fuit in solitudine magna atqz terribili in q̄ erat serpēs flatu adurens t scozpio ac dipsas. (t vaste solitudis). i. magni deserti: qz ex quo exierūt de egypto: semp ambulauerunt per terrā totalr inhitatā t sine arbozib⁹ in qua etiaz rarissime aque erant vel q̄si nulle vsqz cadet barne circa terminos filiozū edon. (Circūdurit eū.) Ponit quartū beneficiuz. s. directio vie per totū desertū t administratio oīuz necessarioz. (circunduxit eum). i. circuitu duxit: qz israelite nō ambulauerūt recto itinere in terra ꝓmissionis. sed per magnos terre circuit⁹: vt dz Josue 5. c. t. ē. 2. c. dz. circuiuimus montē seyr multo tpe (t vocuit) dā do legē in monte synai: deinde per moysen dando multa pzecepta que cōtinent in his. 4. libzis ptinētia ad mozalez instructionez: vel vocuit. s. affligēdo plurib⁹ angustijs: qz vexatio dat intellectuz t in mozalib⁹ magis docent facta q̄z verba: t sic dz. ē. 8. c. qd de⁹ tentauit t afflixit israelitas: vt sicut hō erudit filiū sic de⁹ erudiret eos. (Et custodiuit q̄si pupillaz oculi sui.) Hic pōit qntū bñficiū. s. spālis custodītio a malo t ē locutio figuralis: qa deus nec pupillā hz nec oculū. sed sicut nos pupillaz in q̄ virtus visiua est valde cōseruamus: ita deus ɔseruauit pplm istū: nos enīz sensuz visum alijs sensib⁹ plus diligimus: qz plures rerum nobis dz̄as ostēdit vt pz in p̄ncipio meta. sic de⁹ populū hunc pze alijs elegit. (Sicut aquila ꝓuocans.) Hic ponit sextū benefi ciuz. s. spālis amoz in cōseruādo. (Sicut aquila.) Cum. n. aquila vult ꝓuocare pullos suos ad volandum volitat sup eos vt ipsi volare desiderent: ita deus volens educere de egypto israelitas ꝓuocauit eos ad ereūdū per multa mirabilia q̄ ante fecit vt ipsi cōfiderent in bonitate t ptāte eius. (Expādit alas suas.) quādo pulli agle parui sūt: t vult eos trāsferre de loco longīquo ad aliū pōit eos sup alas suas vt pulli volādo nō fatigēt: vel si aligs sagittas ab inferioi pte miserit recipiant ante in alis q̄z vulnerent pullos: ita de⁹ dixit israelitis Exo. 19. c. vos vidistis que fecerim egyptijs t quomō portaueriz vos sup alas aquilarū. i. portaui vos sine laboze sicut portāt aquile fetus suos: vel sicut ipse se opponunt vulnerādas ne vulnerent pulli: ita posui ego angelum cū nube inter vos t egyptios vt nō valerent accedere ad nocēduz vobis vt pz Exo. 14. c. (t portauit in humeris suis.) sic dz. ē. 1. c. portauit te dñs vt solet hō gestare paruuluz filium suū. (Dñs solus dux eius fuit.) Hoc ponit ad demōstrādum potentiā dei: qz nō idiguit alterius adiutozio ad faciēduz hec oia: vel ad excludendum idolatriam: qa diceret aligs de⁹ colendus est: qz eduxit nos per desertū in manu fozti: sz etiā colendi sunt alij dij quia eū adiuuerunt ad faciendum hoc: ideo dicit qd de⁹ solus ductoz erat t nō erat cum eo deus alienus. (Cōstituit eū.) Dic ponit septimū beneficiuz. s. introductio in terraz ꝓmissionis. (Constituit euz). i. populuz israel. (sup excelsam terrā). i. sup terram ꝓmissionis que excelsioz est ceteris terris: qz est in medio terre habitabilis: t cum terra sit rotunda necesse est qd ptes que declinant ad oppositas t distantes plagas mundi. s. meridiem: a quilonem: orientez: t occidentē depressiones sint ex connexitate respectu linee recte iacentis supza terram habitabilem plano modo: t hoc pz in linea recta iacēte sup aquā hz spheram: sed respectu celi vel centri terre quelibet terra equalr alta est. (vt comederet fructus agroz.) quia ista terra abundat in oībus fructib⁹ vt pz. ē. 11. c. (vt sugeret mel de petra). i. de terra petrosa: quia in montib⁹ terre ꝓmissionis inter petras sunt arbores in quib⁹ mellificant apes: vel quia isti israelite comedere debebant oia que possiderant populi terre ꝓmissionis: t isti reconditum habebant mel in vasis de petra de quib⁹ illud post israelite comedebant. (Oleūqz de saxo durissimo.) Quia inter saxa oliue multe erant de quib⁹ oleum in abundantia habebat: vel ponunt ista duo ad signādum magnā terre vbertatez. s. qd tam fertilis est qd nō solum terra bona daret fructus: sed etiaz de lapidibus videret fluere mel t oleum: t sic loquit Esaias de tempozibus messie stillabūt montes dulcedinē. (Butyrū de armento t lac de ouib⁹.) In istis abundat multū terra illa: qz pascualis valde est: ideo vocat sepe terra lacte t melle manans. (Cum adipe agnoz t arietuz.) Non qd ipsi comederent adipem: qz sub pena mortis eis interdictus erat vt pz Leui. 7. c. sed qa multum habebāt de adipe ad sacrificia: t ponit hoc ad laudē terre illi⁹. (filioz basan). i. boīuz habitātiuz in terra basan: quia illa terra multuz pascualis erat quā tenebat og qui dicebat rex basan vt pz. ē. 2. c. t fuit ista terra in sorte dimidie trib⁹ manasse vt patet eod. ēc. (t hircos cuz medulla tritici). i. cuz pinguedine tritici: medulla dicit aliquid electum t valde sapiduz in aīali: ita medulla tritici dicit triticuz electum t sapidū: vel vocat medulla tritici farina candida detractata superfluitate corticum que in furfures vadit. (t sanguinē vue meraciss̄imū). i. vinum rubeū qō vocatur sanguis: t hoc erat meraciss̄imū. i. puriss̄imū t fortiss̄imū: t abundat in terra ꝓmissionis vt pz Geñ. 49. c. lauabit in vino stolam suaz t in sanguine vue pallium suū. (incrassatus est) ꝓbato qd deus colendus esset: hic subiungit quō populus ab ei⁹ cultu recessurus esset. (incrassatus est dilectus). i. israel qui erat dilectus repletus fuit bonis temporalib⁹. (Et recalcitrauit.) nolendo obedire legi dei. (impinguatus.) dz qui carnē cutez repletaz habet vt nulla cutis vacuitaz vel rugatio videat (dilatatat⁹) dicit cui ex superabundanti pinguedine cutis distendit: ne sup debitaz dispositionē membroz promineat quedā inepta grossities simile aliquid habens eis qui inflati sunt: t signant ista superabundantiā pecuniarū possessionū t corpozeaz delectationum. (vnde incrassat⁹ est) delitijs (impinguatus est) diuitijs (dilatatus est) bonoz⁹. Ista solent boies extra rōnis metas efferendo multis malis implicare (dereliquit deuz) cōuertendo se ad cultuz idoloz. (factozē suū). i. quez colere debebat qa creauit eum (t recessit a deo) nō impēdendo ei debitū cultum. (salutari suo). i. qui saluauit t liberauit euz ab omni malo. (prouocauerunt eum). s. ad iram ad puniendum eos. (in dijs alienis). i. colendo deos alienos. (t in abominationib⁹ suis). i. in quibusdā peccatis horribilib⁹ que faciebant ad cultum idoloz vt immolare filios t facere maximas turpitudines in sacris priapi: de quibus supza. 18. c. (immolauerunt demonijs) quia eos colebant apparētes in quibusdaz effigieb⁹: t aliquādo eis ad quesita respondētes: t ita colebant egyptij apin qui in forma candidissimi tauri apparebat quolibz anno semel. (Et nō deo.) Et hoc maius peccatum est maximū. immolare enīz vero deo t demonib⁹ magnum peccatū est: quia id qō ꝓpriuz est dei demonib⁹ datur vt faciebant samaritani qui deuz timebant si demonib⁹ immolabant: vt habet. 4. Regū. 17. c. sed peius est demones colere t deum non colere: quia hic qō est dei datur demonib⁹: t qō dei est separatur ab eo: t hoc pessimuz est. (Dijs quos ignorabant.) Quia nesciebant eos esse deos per doctrinaz maioz suoz nec per experientiam miraculoz que diuinam potestatē demonstrant cum vera sunt. (Noui recentesqz venerūt.) Quia non consueuerant eos colere patres eoz: sed ipsi nouiter adinuenerunt eos t dicuntur recentes: nō quia illi dij numqz culti sint: sed quia nunqz ab ista gente culti sint. vnde saturnus qui inter deos antiquissimus est vt patet metamoz. libzo primo: t sepe per Augustinuz de ciui. dei. t Lactantiū de natura deoz lib. 1. si a iudeis aliquo tempoze inceptus fuerat coli diceret deus recēs. (deū qui te genuit). i. qui creauit te: vel qui animam corpoi tuo infundit: vel

Sola miseriaruz medicia est obliuio.

Lre exposito penes liberationez corpalez.

Directio vie p totuz desertuz t necessariorū administratio

Agle pullos suos locatim trāsferētes qūo faciunt.

Dei potētia hō ostenditur.

Introductio iudeoz in terrā ꝓmissionis.

Medulla tritici qd sit.

† patri tuo vim gñatiuā tribuit. (Et oblitus es oñi.) In gñe magnitudinis nullus peius vitius est q̄ beneficior oblīiscī qō faciebant idolatre iudei nō reducētes ad memoriā tanta dei bñfi
† cia ꝓpter que in infinitū regratiari deberent. (Uidit oñs.) Hic ponit tertiū in quo demonstrat deus in iudicio iustus: ꝛ conti
Hic oñdit de⁹ in iudi cio iustus. net tria. ¶ Primū punitionis vel cōminatiōis mā. ¶ Scōm dilatationis cā. ibi. (Diri vbi sunt.) ¶ Tertium punitionis forma. ibi. (Nōne hec cōdita). (Uidit oñs.) Iniquitates istor circa
† † cultus idolor. (ꝛ ad iracūdiaz cōcitatus est). i. ad punitionem in
† qua videt iracūdus: ly nō fit: sed soluz iustus est. (prouocauerūt eū filij sui ꝛ filie). i. israelite qui erāt spāli filij sui: ꝛ hoc detestabilius est: qz qñ illi quos de⁹ nō suscepit in singularē custodiaz:
Prima pena ē subtractio diuini auxilij. nec eos dotat singularib⁹ donis deū offendunt per idolatriā: ly peccatū fit: tñ nō ita graue sicut cū illi offendunt qui dilecti eius vocant: ideo deus in solos iudeos irascebat cū idola colebant:
† non aūt in gentiles vt diximus. s̄. 6. c. (Et ait absconda faciem meaz.) Prima pena est subtractio diuini auxilij. (ꝛ considerabo nouissima eor). i. dissimulans me nō videre: cōsiderabo nouissima eor. i. quez finē ꝛ fructū acquirent de idolatria sua. (Generatio enim peruersa est.) Subdit rō pene: qz gñatio peruersa ē. i.
† gens male voluntatis. (ꝛ infideles filij). i. ipsi sunt filij mei infideles mihi: qz nō seruant pactū qō cū eis pepigi: ꝛ dicuntur hic
† † infideles filij nō per negationē fidei sed fidelitatis. (ipsi me ꝓuocauerunt). i. me offenderūt. (in eo qui nō erat de⁹). i. colendo
† eum qui nō erat deus. (ꝛ irritauerunt). i. ad iram ꝓuocauerunt.
K Unde vsus ebzardi irritat admbilat irritat ꝓuocat iras. (in vanitatib⁹ suis). i. in idolatria. vanū dr q̄ nihil est: qui autez idola
Idolum nihil est. ꝑma ad Lhoz. 8. ca. colunt nihil colunt: qz idoluz nihil est: vt hr ꝑma ad Lhor. 8. c. vel vanū dr qō nō consequit finez suū: ꝛ tunc oia opera mala vana dicunt: qz nō consequūtur finez suum: qz oiuz mortalium circa quos diuersor studior labor exagitat: diuerso qdez calle ꝓcedit: sed ad vnuz beatitudinis termīnū nititur peruenirī: vt ait Boetius de consola. lib. 3. prosa. 2. Dunc tñ finez per mala opera attingere impossibile est: qz ad felicitatē probza non ve-
† niunt vt ps. 4. de consola. prosa. 2. (ꝛ ego ꝓuocabo eos). i. ad pe
† nam ꝛ merorē deducā. (in ed qui non est populus). i. inducendo super eos psecutores gentiles qui nō sunt populus me⁹ vt sicut ipsi me irritauerunt in eo qui nō erat deus eor: ita ego eos ī eo
† qui nō est populus me⁹. (vel in eo qui nō est pplus). i. inducam super eos gentez vilem ꝛ despectā que nō hz nomen pplī: ꝛ hec dominabit eor: qz qñ israelite colebant idola quicūq; ꝑnceps gentilis veniret sup eos etiam si esset parue ptātis deprimebat
† eos. (Et in gente stulta.) Hoc erat magnū dedecus israelitar q⁹
† gens stulta dominaret eor. Aliter pōt intelligi. (Ego ꝓuocabo eos in eo qui nō est populus). i. sicut ipsi irritauerūt me ꝓuocātes ad iram in eo qui nō erat de⁹. i. faciētes de me vel cōtra me tanq̄ non essem deus eor: ita ego ꝓuocabo eos ad tormenta ꝛ penas deducēs ī eo qui nō est populus. i. tanq̄ nō sint populus meus. q. d. ly essent ipsi populus me⁹: ꝛ ego nō deberem sic punire ipsos: tñ qa me ꝓuocauerūt ego puniaz eos tanq̄ nō eēt po
† pulus me⁹. (ꝛ in gente stulta irritabo eos). i. ita eos ꝓuocabo ad penā vel ad derisum: sicut ꝓuocant boies stulti. Si. n. cōtingat aliqñ puniri ex aliqua cā viros nobiles ꝛ prudentes puniuntur quibusdaz penis nō multū dehonestantib⁹: stulti aūt penas vilipensionis magne suscipiunt. Judeis igitur sic accidebat q⁹ qñ peccabant: ꝛ alique gentes veniebāt super eos faciebant multa ludibzia ꝛ obprobzia: ita vt homines canos ꝛ reuerēdos tanq̄ puulos exprobrarent vt ps. 8. 28. c. cū dr. adducet dñs sup te gētem de longinquo de extremis finib⁹ terre gentē ꝓcacissimā q̄ nō deferat seniet nō misereat paruuli: ꝛ sic fecerūt romani mul
† ta ludibzia in iudeos qñ capta hierlm eos tenuerūt. (ignis succēsus est in furore meo). i. in ira mea exarsit ō eos magna vidicta
† que signat noīe ignis. (Et ardebit vsq; ad inferni nouissima.) Facit cōparationē de magno igne corporeo qui terrā cōburit ꝛ incinerat: quia sic punitio magna dei totū boiez eradicat.

Qō.5. A An istō intelligat de pēa iferni. ¶ Aliqui volunt intelligere hoc de pena iferni que vltimate dabit non cōuersis: sed nō conuenit lr̄e sequēti que de tēporali logt: non pōt enim vllo mō intelligi hoc de pena inferni: aut aliq̄ alia data impiis que incipiat in eis penā inferni: qō dico pp penaz q̄ erit in cōflagratiōe ante iudiciū. Naz vt ait beat⁹ Petrus in canonica sua scōa. c. 3. Ignis aduenier ante iudiciū cū dr: celi aūt ꝛ terra eodez verbo repositi sunt igni reseruati in diem iudicij ꝛ perditionis impior hoiuz. Aduenier autē dies dñi sicut fur in qua celi magno impetu trāsient: ꝛ elemēta vero calore soluent: terra aūt ꝛ que in ipsa sunt oia opa sūt exurent sic ps. Psal. 49. cū de iudicio finali agat dr. manifeste veniet de⁹ nr nō silebit. Ignis in cōspectu ei⁹ exardescet in circuitu ei⁹ tēpestas valida. q⁹ aūt intelligat hoc de iudicio ps per id qō in sequēti versu habet. s. aduocauit celum de sursuz: ꝛ terram discernere populum suū. i. q⁹ celum ꝛ terra dabunt testimonia de bonis ꝛ malis ibi. Dec igit gñalis nūdi cōflagratio in qua elemēta calore soluēt bonis erit q̄si qdaz sopor grat⁹ puocās ad quietē. Malis autē erit ꝓncipiū horrēdi iudicij atq; intolerabilis angustia: sicut dicebat in epla beati Petri. s. q⁹ celuz ꝛ terra reposīti sunt igni: reseruati in die iudicij ꝛ pditionis impior. Nō. n. de hac angustia malor in igne pōt itelligi hoc: qz ideo de illa diceret aligs itelligēduz fore: qz de illo poterat expōi sic ad lr̄az vt iacet ꝛ nō de h̄. ¶ Sed hoc nō pōt stare. ꝓmo quia de⁹ puniebat israelitas qñ peccabāt in eū: nō igit expectaret vsq; ad illud tps ad puniēdū sed imediate puniret. ¶ Itē nō pōt intelligi ista lr̄a sic vt iacet de illo tpe: qz illa cōflagratio magna erit: tñ nō exuret totā terrā ita q⁹ totū elementū vertat in cineres. naz tunc necesse erat oēz aquā deficere: ꝛ sic periret aliqō elemētū: qō falsuz est: quia nō corrumpet aliquid sed totus orbis in sua perfectione manebit. ¶ Itē q⁹ terra tantū cremaret nō pōt stare: qz illa cōflagratio nō fiet ad deuastādum sed ad purgāduz ꝛ inouandum: sicut dr Apoc. c. 21. cuz fieret sermo de extremo iudicio: ecce ego noua facio oia: sed tanta cōsumptio ꝛ deuastatio est q̄ nō fiet. ¶ Itē non pōt hoc itelligi de pena inferni que malis in malo finientibus infligēda est: qz lr̄a sequēs satis declarat debere hoc itelligi de pena temporali. ¶ Itē qz ista verba repugnāt tali sñe. nam dr q⁹ iste ignis qui succendet ardebit vsq; ad iferni nouissima: in quo inuitur q⁹ iste ignis icipiet in supficie terre: ꝛ tantū pueniet q⁹ intrabit in viscera inferni: sed nihil tale est: ga qñ mali in inferno puniti fuerint: nō erit aligs ignis in superficie terre cōsumens eā sed soluz erit ignis gehēne inter ipsos damnatos. Dicendum igit q⁹ intelligat ista lr̄a de punitione tēporali: ꝛ est metaphora. s. q⁹ ficte magnus ignis qñ accēdit vocat oia: ita fit in magna dei indignatiōe qō ps in sequēti. (deuorabit terrā cuz germine suo). i. sicut magnus ignis terre superficiez comburit ꝛ oia gramina ꝛ cūcta virētia: ita ira dei oia bona bois cito disperdit: vel pōt itelligi ad lr̄az: qz sic dicebat. ō. 28. c. q⁹ de celo descēderet puluis ꝛ cinis ad deficcanduz terrā ꝛ virētia cūcta. (Et montiū fundamēta cōburet.) Quia magnus ignis penetrat ꝑfunda terre: sic pena a deo īflicta mouet potētes viros. (Cōgregabo sup eos mala.) vt nō veniat vna pena sola: ly multe ad grauius affligēduz. (ꝛ cōplebo sagittas meas in eis). i. mittā sup eos oia mala que scripta sunt. ō. 28. c. donec compleātur in eis ꝛ vocant sagitte: qz improuisis nobis aduenīūt sicut sagitta ex arrupto venit. (Cōsument fame.) Quia cū saturitate deū nō coluerunt. hec pena est de maximis penis que infligēde erant iudeis pro peccato ꝛ actualr affligebant cū peccabāt: de qua multa exprimūtur Leui. 26. c. s. visitabo vos in ardore ꝛ egestate: q cōficiat oculos vestros ꝛ consumat aias vestras: frustra seretis semētē que ab hostib⁹ deuorabit postq̄ confregero baculuz panis vestri: ita vt decē mulieres in vno clibano coquāt panes ꝛ reddāt eos ad pondus ꝛ. ō. 28. c. vbi cathalog⁹ maledictionū habet: multa facinora ꝛ horrēde pene eis in malo famis future prenunciātur cū dr. peutiat te dñs egestate ꝛ aere corrupto ꝛ rubigine donec pereas: fit celuz qō supra te est eneuz: ꝛ terra quaz calcas ferrea det dñs imbrē terre tue puluerē de celo: descēdat sup te cinis donec cōteraris: ꝛ postea ea obsideberis intra portas tuas in oi terra quā dñs de⁹ dabit tibi: ꝛ comedes fructū vētris tui: ꝛ carnes filior atq; filiar tuaruz in angustia ꝛ vastitate qua opprimet te hostis tuus: hō delicat⁹ ꝛ luxuriosus valde iuidebit fri suo ꝛ vxori que cubat ī sinu suo ne det eis de carnib⁹ filiorū suor quos comedet: qz nihil hēat in obsidione aliud ꝛ penuria qua vastauerint te inimici tui tenera mulier ꝛ delicata que sup terrā ingredi nō valebat: nec pedis vestigiū figere pp molliciez ꝛ teneritudinē mētis nimiā: iuidit viro suo q⁹ cubat in sinu eius sup filij ꝛ filie carnib⁹ ꝛ illuuie secūdinaruz q̄ egrediunt de medio feminū ei⁹ ꝛ sup liberis q⁹ eadē hora nati sunt: comedent. n. eos claz pp rerū oiuz penuriaz in obsidione ꝛ vastitate q̄ opprimet te inimic⁹ tuus intra portas tuas. (Deuorabūt eos aues mor
† su amarissimo.) Inducūtur hic multe creature pugnātes ō peccatores: quia armabit creaturā in vltionē inimicor ꝛ pugnabit pro eo orbis terrarū cōtra insensatos Sapiē. 5. c. vt qui cunctis sibi seruiētib⁹ deo subiectus esse noluit oia sibi sentiat efferata: ꝛ fiet vt aues que viuos homies cōtingere nō audebāt diuina dispositiōe eos ad interituz ꝓsequātur. (Morsu amarissimo.)
† Quia per plures morsus eos diutine lacerabunt vsq; ad mortē. (Dentes bestiarū.) Quia mittebat dñs leones ꝛ vrsos de sylua:
† lupos

B † Maria pena que pro pcō iudeis erat infligenda.

lupos ⁊ alias feras q̄ lacerarent eos vt p3 de duobus vrsis qui lacerauerunt. 42. pueros: q3 illudebant heliseo dicentes ascende calue vt habek. 4. Regū. 2. c. (Cū furore trabentiū sup terram) i. prouocando cōtra eos alia que toto corpore per terram reptant ⁊ trahuntur venenū dilatando: ⁊ constringendo. (Atq3 serpentū). idē ē. sed ponunt ppter differre p magnuz et paruū: vt trabentia sup terrā sint colubri: vipere: regule: lacerti: ⁊ similia. serpētes3 vocent magna reptilia vt aspides: ⁊ boas anguis q ita magnus ē vt boues integros devoret. vnde boas a devoratione boū dictus est. de hoc solinus impolistor. c. de italia. nascit in calabria q̄ ē prouincia apud romā. (Fozis.) i. ab extra. s. ab hostibus. (Uastabit eos gladius.) destruendo eos ⁊ semē eorū. (Et intus panor.) q3 nō confidebant vite sue in nocte dicentes quis daret nobis mane: ⁊ in die dicentes q3 daret nobis noctē vt p3. ē. 28. c. (Juuenē simul ac virginē.) i. oēs nō habita differentia etatis ⁊ sexus. ⁊ ponunt iste due etates q̄ sūt flozidiores. s. in boie inuentus: in muliere etas virginalis: q3 nō ē subiecta angustijs pariendi ⁊ laboribus nutriendi. (Et lactentē.) i. puer q ad vbera pēdet cui etiā pp etatis teneritudinē nō miserebunt hostes. (Cū homine sene.) nec huic pp canicie reuerebuntur. (Et dixi.) hic ponit deus vt proponēs delere gentem illā pp iniqtates. (Et dixi.) i. proposui eos delere dicens. (Ubi nā sunt.) Loquitur ad modū bois irati querentis hostes ad occidendū. (Lessare faciā ex boibus memoriā eorū.) delēdo eos cū semine eorū ne maneat posteritas. (Sed pp irā inimicorū.) Ponunt dilationes diuine punitiōis. ⁊ vī deus quātū ad hoc subito mutari sed nullo modo mutat in se. mutantur tn̄ ista iferiora de q3 deus aliq̄ loquit vt magis virim⁹. ē. 18. c. scriptura eum vult nobis declarare punitionē inflictaz nobis a deo: ⁊ q3 nō possumus eā intelligere sm modū diuinū pponit eā p modū humanū: ideo nobis iracundiā ⁊ subitā mutationē aliq̄ insinuat. (Sed pp irā inimicorū dixi.) q3 si punirē eos p hostes tanq̄ p ministros: hostes videntes magnalia q̄ faciebant attribuerent potentie sue: ⁊ nō darēt laudē nomini meo ficut habek Abacuc. 1. c. de nabuchodonosor gliāte q3 subdebat sibi iudeos: nec i hoc attribuebat aliqd deo vbi oī. totuz i hamo suo subleuauit: ⁊ traxit illud in sagena sua: ⁊ congregauit in rete suū: sup hoc letabitur ⁊ exultabit: pp hoc immolabit sagene sue: ⁊ sacrificabit reti suo: q3 in ipsis incrassata est pars eius: ⁊ cibus eius electꝰ. (Ne forte supbirent hostes eoz.) tollēdo mihi bonorē debitū ⁊ sibi applicando. (Manus nostra excelsa.) i. valde potens. (Et nō deus.) hoc valde malū erat. si enī ipsi adiuti a deo facerent magnalia ⁊ in hoc gloziarent nō considerantes vtrū deus fecerit peccatū quidē ē: sed magis cū recogitant de deo: ⁊ negāt ipsum fecisse sicut isti. ⁊ sic fecit sēnacherib q credebat se posse pugnare contra deū israel dicens q3 sicut destruxerat deos aliarū gentiū ita faceret de deo israel: q3 nō posset adiuuare iudeos vt p3. 4. Re. 18. c. sic nabuchodonosor q mandauit nullū aliū vocari deū preter seipsum facientē mirabilia opa ⁊ victorias vt habek Judith. 2. c. iō mandabat oēs deos nationū destrui vt ipse solus deus vocaret. sic antez salmanasar rex assyriorū q transtulit regnū israel in terrā medoꝝ vt p3. 4. Re. 17. c. gloziabat se potuisse ex virtute sua contra omnia regna terre ⁊ subiecisse gentes multas vt p3 Esa. ca. 10. cū dī. ve assur virga furoris mei ⁊ baculus ipse: in manu eorū indignatio mea: ad gentē fallacē mittam eū ⁊ otra pplm furoris mei mandabo illi vt auferat spolia: ⁊ diripiat predā: ⁊ ponā illū in conculcationē q̄si lutū platearū: ipse aūt nō sic arbitrabit ⁊ cor eius nō sic estimabit. s3 ad conterendū erit cor eius: et ad internitionē gentiū nō paucarū: dicet enī nunqd nō p̄cipe3 mei simul reges sunt: qūo inuenit manus regna idoli sic ⁊ simulachra eorū de hierlm ⁊ de samaria: nūquid nō sicut feci samarie ⁊ idolis eius sic faciā hierlm ⁊ simulachris eius: dixit enim in fortitudine manus mee feci ⁊ in sapientia mea intellexi: abstuli terminos pplorū ⁊ principes eorū depredatus sum: ⁊ detraxi quasi potens in sublimi residentes ⁊ inuenit quasi nidū manus mea fortitudinē plurimorū: ⁊ sicut colliguntur oua q̄ derelicta sunt sic vniuersam terrā ego cōgregaui: ⁊ non fuit q moueret pēnā aut aperiret os ⁊ gānire. ecce in bis oibus magna superbia regū de victoria eis a deo speciali gratia concessa quasi ipsi soli fecerint. (Sēs absq3 consilio.) Loquitur de aduersarijs se glorificantibus. (Absq3 cōsilio.) q3 nō inquirit cauere mala que deus eis infligere posset: non gloziarent. (Et sine prudētia.) i. nesciens eligere sibi bonū: q3 si dei bonitatē ⁊ magnitudinē cōsideraret ⁊ quanta bona eis largiri posset ei subijcerentur gratulantes de tanto adiutorio. vel vocatur gens sine consilio ⁊ prudentia. i. insciа vel irrationalis: q̄n si aliquid intellectus haberent manifeste cognoscerent q3 nō fecerūt ipsi hec s3 deus. (Utinā saperent.) i. preterita considerarent. (Et intelligerent.) p̄sētia. (Et nouissima puiderēt.) i. ex h̄ indicarēt circa futura. ē sēsus sm seq̄ntē ītam q3 de⁹ vellet vt isti aduersarij in deoꝝ cōsiderarēt qūo paucissimi de iudeis psequebant multos ō alijs gentibus quando deū propitiū habebant: ⁊ intelligerēt nūc q3 ex quo iudei deū offensum habent pauci de ipsis multos iudeos persequunt. ⁊ ex hoc prouiderent circa nouissima. i. considerarēt q̄d posset accidere in futuro. s. q3 quando iudei deum placatum habuerunt: ⁊ ipsi hostes deū offensum: q3 paucissimi de iudeis persequerentur oēs hostes: vel alij loco eorū: vt assyrij gloziabant se destruxisse israelitas: ideo a chaldeis destructi sunt. chaldei aūt gloziabantur destruxisse iudā: ideo ps ⁊ medi deleuerunt eos. (Quomodo persequebat vnus mille.) intelligitur de hostibus ita q3 vnus de eis persequebat mille iudeos ⁊ duo de illis fugabant decē mille iudeos. q̄si di. si ipsi intelligētiā haberent satis pateret q3 hoc nō faciebant ipsi: q3 sm nām impossibile ē: sed diuina virtus iudeos puniens faciebat. ⁊ nō ē sic intelligendū ad litteram q3 duo fugarent decē milia: q3 nū q̄ tale legit in historijs sacris. sed ponitur numerus certus p incerto ad signandā manū dei vltricem ⁊ non manū hostium. (Nonne ideo q3 deus suus vēdidit eos.) i. satis p3 q3 non est alia causa quare duo de hostibus decem mille iudeoꝝ fugarent: nisi q3 deus suus vendidit eos. i. q3 tradidit tanq̄ venditos in manibus hostium. (Et dominus conclusit illos.) s. in manu hostiū vt fugere nō possent sed oēs caderent gladio. vel pōt referri superius ad iudeos sic. vtinā cōsiderarent hostes quomodo duo de iudeis fugabant decē milia de hostibus vt fuit i tēpore gedeonis vt p3 Judi. c. 8. et. 7. q3 gedeon cū trecentis viris iuit contra castra madianitarū amalechitarū ⁊ omniū orientaliū ⁊ mortui sunt de hostibus centū ⁊ viginti mille viri. Et sanson qui solus erat occidit de philistin mille viros cū mandibula asini vt p3 Judi. 15. c. nūc aūt si duo de hostibus fugant decem milia illorū nō est pp aliā causam nisi q3 deus eorū vendidit eos. (Non enim ē deus noster vt dij eorū.) Respondet tacito argumento hostiū. dicerent enim nos fecimus hec ⁊ non deus: q3 nō est verisimile q3 deus eorū puniret eos sicut nec dij aliarū gentiū puniunt cultores suos. respondetur. non ē deus noster vt dij eorū: q3 dij eorū iniquitatē diligunt deus noster iniquitatem abominatur vt p3. ps. 5. q̄n deus nō volens iniquitatem tu es. dij eorum non puniunt malum: q3 illud amant. Deus noster punit malum: q3 illud abominatur. ⁊ magis punit in nobis q̄ in alijs gentibus vt habetur. 2. Macha. 6. c. nō enim sicut in alijs nationibus deus patienter expectat vt eas cum iudicij dies venerit in plenitudine peccatorum puniat: ita ⁊ i nobis statuit vt peccatis nostris in finez devolutis ita demum in nos iudicet. quia etenim multo tempore non finere peccatores ex sentētia agere: sed statim vltiones adhibere magni beneficij indicium est. (Inimici nostri sunt iudices.) i. quando deus noster vult punire nos facit inimicos nostros iudices. i. executores iudicij sui vt p3 de assyrijs: de chaldeis: romanis: ⁊ alijs gentibus iudeos afflixerunt quantum volebant pro suo arbitrio iudicantes. sic deus multotiens loquitur in prophetis vt patet Abacuc cap. 1. cum agitur de nabuchodonosor puniturο iudeos dicitur enim. domine in iudiciū posuisti eum: ⁊ forte vt corriperes fundasti eū. i. posuisti eū ad iudicādū. s. vt sit iudex sētētiā contra iudeos proferens ⁊ executioni tradens. eodez modo dī de rege assyriorū quē deus ponebat vt ministruz percussionis. s. vt ipse loco dei sumeret vindictam de israelitis ⁊ tamen excedebant. de hoc Esa. 10. c. sic dī. ve assur virga furoris mei ⁊ baculus ipse: in manu eorū indignatio mea: ad gentē fallacez mittā eū ⁊ otra pplm furoris mei mandabo illi. ⁊ postea in eodē. c. cū deus inuebitur in eū increpando vocat eū virgā dicēs. nunquid gloziabitur securis contra eū qui secat in ea: aut exaltabitur serra contra eū a quo trahitur: quomodo si leuetur virga contra leuantem se: ⁊ baculus qui vtiq3 lignum est quasi dicat ita erant isti reges contra deum. (De vinea sodomorum.) Dic ponitur causa quare hostes israelitarum erant iudices eorum. s. propter graues iniquitates in quibus comparantur sodomitis. ⁊ vocantur principes sodomorum principes iuda vt patet Esa. 1. c. ⁊ dicitur de eis q3 peccatum suum quasi sodoma predicauerunt nec absconderunt vt habetur Esa. 3. c. ⁊ q3 peccatum est consummatum in tribus: sine in corde sine ore vel opere: ideo ponuntur hic tria. s. vinea quantum ad primuz: vua quantum ad secundum: vinum quantum ad tertium. ⁊ est ordo

Traben tia super terrā animalia.

De aduersarijs se glificātibus.

Dupler ire expositio.

Rñ. tacite argumenti hostium.

De⁹ i puniendo nos reddit inimicos nr̄os iudices.

Israelitarum hostes q̄re eorum iudices erant.

Nota sēlū. Cogitatōis peccatum.

inter ista:qz ex vinea procedit vua:ex vna vinum.sic ex peccato cordis peccatū oris et ex peccato oris peccatum operis.(De vinea sodomozū vinea eozū.)i.sicut vinea sodomoz fedissima ē:ita cogitatio istoz fedissima erat.post q̄ 4.ciuitates ille subuerse sūt vt pz.ē.29.c.māsit ēra illa sterilis.z lz ibi arbozes sūt q̄ poma aspectui pulchra habeāt:si tñ accipiāt i cinerē resoluunt z fetēt z fumū exhalāt i testimōiū negtie eoz vt ait isido.Etbi. li.15.z sic credēdū ē de alijs arbozibus.de hoc solin⁹ ipolistoz. c.de iudea.(Et de suburbanis gomoze.)suburbana dicuntur quedā spatia terre extra maros ciuitatis z in illis plantant vinee vel arbozes alie.z idē ē de gomozra sicut de sodoma qz ille 4.ciuitates hoc pessimo vitio laborabant.(Uua eozū vua fellis.)Multi libri habent felix cū.r.ita q̄ sit i nominatiuo:lz corrupti sunt:qm̄ debet hic poni genitiuus huius nois fel.)Uua eozū.)h̄ signat peccatū oris.(Uua fellis.)i.amara vt fel:qz locutio istozū erat amara.i.amaricans cozda eozū quibus loquebantur inclinando eos ad malū:qm̄ corrumpunt bonos mores eloquia mala vt pz.1.Cozin.c.15.Uel amara:qz in verbis suis deū ad amaritudinē iracundie prouocabant.sic pz Mala.2. c.laborare fecistis deū in sermonibus vestris.(Et botrus amarissim⁹.)Botrus duo significat.s.racemuz z agestam z vtrūq̄ amarissimū erat.si accipiāt botrus p racemo est sensus q̄ sicut q̄libet vua.i.quelibet locutio istozū est amara ita racemus qui dicit congregationem vuarum.i.verboruz multiplicatio amarissima erat:qz amar additū amaro amarius z amarissimum facit.(Fel draconū vinū eozū.)Dic significat peccatū operis qō sup alia duo amarū ē sicut fel draconū ceteris amaris amarius est:ideo ethiopes q̄ dracones comedūt vt pz.p̄s.103.draco iste quē tu formasti ad illudendū:z dedisti eū in escā populis ethiopū.primo abstrahunt partē illā nigrā in qua fel est: et cetera sibi propinqua z deinde sine timore comedūt:lingua etiam amputata:qm̄ ista venenosa sunt z carnes iste multū proficiunt contra venenū.de hoc habetur in libro de proprietatibus rerū.18.(Uenenū aspidū insanabile.)i.ita graue est cōtra meopus eozū sicut venenū aspidū qō inter omnia valde pestiferū ē:iō insanabile ita q̄ nullū remedīū ei adhiberi p̄t.sūt enī aspides magni ꝓpētes in motu velocissimi vt flumina z maria trās uolent qui oculos aliqualiter obuersos habent:vt ante se nihil videant sed lateraliter.magis ergo auditu q̄ visu valent:z figs boim aliquē illozū occiderit:qm̄ semp duo sunt.s.masculus z femella superstes hominē occisorē insequit vt nullis viarū recessibus euadere valeat.sed etiā si inter multos homines ille introierit aspis eū relictis ceteris solū tenebit z occidet vt de proprietatibus rerū li.18.(Nonne bec.)hic ponitur tertiū.s.punitionis forma z tanguntur duo.¶Primū pp tempus concessum ad penitendū neglecta punitio.¶Scōm hostiū destructio ibi. (Uidete q̄ ego sū).(Nōne bec odita sūt.)Loquit israelitis nō conuersis p modū boīs irati dicēs.nō putetis q̄ ex eo q̄ punitui vos bactēus nō sim vltra puniturus:qz pene vobis inferēde cōseruate sunt apud me.(Nonne bec.)i.punitiones infligende. (Condita sunt.)i.abscondita sunt vel conseruata.(In thesauris meis.)i.in loco secreto.sicut enim thesaurus significatus in loco tutissimo ponitur:ita mala vel bona que certissime ventura sunt sed nōdum sentiuntur in thesauris recondita esse dicūtur.Aliter aūt hoc intelligi pōt referendo ad ea que immediate dicta sunt.s.ad vineā:vuā:z vinum:z venenū.nā per illa designabat culpa israelitarū in corde voce:z opere.z qz pro omni culpa debetur pena:vel quā homo sibi imponat:vel quā deus ei infligat:ideo pro his puniendi erant:qz tamen deus puniturus erat eos oportebat vt sciret p quo eos puniturus erat.si ergo eueniret q̄ ista traderent obliuioni non possent puniri q̄ ista cōmiserant.possent ergo dicere q̄ mala hec patrauerant deus obliuiscet omniū istozū:ideo nō inuenit aliquid quare debeat nos punire:quibus deus respondet increpans eos z dicēs. (Nonne bec cōdita sunt.)i.quomodo vos dicitis q̄ ego oblitus sum hec z nō puniā:nunqd nō sunt hec condita.i.conseruata apud me quasi di.memozia istarū culparū vestrarū q̄ signātur nomine vinee:vue:z vini manet apud me:qz ego nō obliui scor bozū.(Et signata.)i.sigillata: vel signis clausa:sicut dicit Apo.5.c.de libro q̄ habebat sigilla septem quibus clausus erat: z nullus inuentus est qui posset aperire librum z soluere signacula eius nisi agnus vt habetur in eodem.c.z Mat.27.c.dicitur de sepulchro domini Jesu q̄ milites signauerunt illud cum custodibus.i.clauserunt fic ea que in thesauris sunt signata sūt. i.diligenter clausa ne aliquis ea surripere valeat. ita ea que in secretissimo pectore altissime scientie dei sunt clausa sunt:quia nullo modo elabi possunt:ideo dicuntur clausa in thesauris dī. (Mea est vltio.)i.punitio que debetur p̄ peccatis ad me pertinet.(Et ego retribuā eis in tempore.)i.lz nunc non sit tēpus puniendi ego observabo tēpus ad puniendū.(Ut labatur pes eoz.)i.q̄n venerit illō tp̄s puniēdi:ego faciā q̄ labat pes eozū vt ipsi i ērā corruant:h̄ signat deiectionē factā ab hostib⁹.(Juxta ē dies p̄ditōis.)Cōminatio ō malo iferēdo ē.(Et adeē festināt tpa.)Dz accipi adeē p̄ vna p̄te:z tūc signat approp̄inq̄re z ē sēsus q̄ tpa cito p̄trāseūt vt dies punitionis approp̄inquet. si āt accipiant due partes.s.ad z esse nō signat ad propositum. (Juxta est dies perditionis.)Dic respondet ad quandaz questionē vel potius destruit quandam falsam opinionem confidentie quam haberent isti peccantes.dicerent enim q̄ lz deus sit iudex iustus z mala nulla impunita esse finat:z lz omnia retineat in thesauris suis ita q̄ nullius obliuiscatur tamen valde misericors est ideo differet punitionē suā vsq̄ in finem ita q̄ nullo modo puniat nunc:sed sicut dicitur Esa.30.c.ideo expectat vos deus vt misereatur vestri.ad hec respondebit deus q̄ non est sic sed immmediate puniet:quia iuxta est dies perditionis.i.satis in promptu est vt veniat eis dies interitus et repentina calamitas.vocatur dies perditionis in qua deo specialiter operante aut hostibus incursantibus totaliter interibunt:nam deus non tardat malis mala infligere lz nobis qui interiorum inexperti sola deceptoria exteriora iudicantes tardare videāt z interdum nimis festinare:ipse tñ q̄ cito oz malis mala distribuit:z h̄ valde velociter est vt pz.ē.7.c.cū dicit.z reddēs odientibus se statim ita vt disperdat eos:z vltra non differat p̄ tinus eis restituens q̄ merentur.bis igitur qui mala perpetrarunt ex quibus mala infligi promerentur quantumcunq̄ differatur:punitio tamen in promptu est:quia iuxta est dies perditionis.i.dies in qua destruentur.(Et adesse festinant tempora.).i.tempora in quibus fieri debet punitio festinant vt assint.s.q̄ velociter veniant.nec tamen intelligit q̄ velociter veniant.i.q̄ aliqua tempora ceteris paribus magis festinent q̄ alia.nam motus celi in quo fundatur tempus vt ait Aristo.in 4.Phys.est vniformis.z cum tempus sit numerus motus sm prius z posterius vt pz in.4.Phys.per Aristote.necesse est sm velocitatem z tarditatem eozum fieri velocitatem aut tarditatem in tempore q̄ ponebatur vt passio motus.sed motus celi ē velocissimus:z non datur in eo magis tardum z minus tarduz: ideo nec dari oportet tempora magis aut min⁹ accelerari.(Judicabit dominus.)i.puniet popnlum suum israel.(Et in seruis suis miserebitur.)quia lz puniat non tamen puniet vsq̄ in finem:sed adisciet misereri q̄ serui eius z ppls eius sunt.(Uidebit q̄ infirmata.)Subditur causa miserationis.q̄n enim homines magni vident aliquos qui offenderunt eos deficere miserentur eozum.sic deus videns q̄ bellatores iudeozum qui vocantur manus:qz sicut manus omnium organozum organuz ē qz omnibus seruit:sic viri bellatores pro tota ciuitate mozti se exponunt.(Clausi quoq̄ defecerint.)i.illi qui erant in fortaliciis defecerunt fame:vel post ab hostibus capti.describitur enī tribulatio iudeozū ad modum ciuitatis que ab hostibus obsidet in qua primo defendentes muros lassantur z moriunt:deinde capta ciuitate illi qui in fortibus castris z turribus inexpugnabilibus manent fame z siti pereunt.(Residuiq̄ consumpti sunt.)i.nō solum bellatores,z qui in castris se tuentur capiuntur z pereunt:sed etiā reliqui q̄ non erant bellatores.(Ubi sunt dij eozū.)Dic ponit hostiū subsannatio ostra iudeos z deum suum.(Ubi sunt dij eozū.)loquunt illi gentiles ad modū suū:qz ipsi multos deos habebant ita dicebant iudeos multos deos habere.(In quibus habebant fiduciā.)gentiles lz idola colerent:tamen non habebant fiduciam in eis ad pugnam:qz videbant q̄ raro vel nunq̄ eos adiuuabant:z qz iudei magnā fiduciā habebant in deo suo:ideo gentiles subsānabant eos:vt legati sēnacherib regis assyriozū subsānabant dicētes iudeis q̄ non haberent fiduciā super deum vt liberaret eos:qz nō potuerunt alij dij gentiū liberare terram suam de manu regis assyriozum.vbi est deus emath z arphat: vbi est deus sepharnaim: nunquid liberauerunt samariam de manu mea:de hoc. 4.Regum.18.capitulo.(De quorum victimis comedebant adipes.)iudei non comedebant adipes nec de victimis nec etiam de animalibus non sacrificatis deo vt patet Leui.3.et.7.c. omnis adeps domini erit iure perpetuo:nec sanguinem nec adipē oio comedetis.sed dicebant hoc gentiles:qz ipsi comedēbāt adipes i sacrificio deoz suoz.(Et bibebāt vnū libaminū.) i.libamētoz oz vinū qō miscebat i sacrificio:qz cū q̄libet alicui immolato

Mirabile ō sodoma.

Punitiōis forma.

Duplex expositio lre.

Dotr⁹ duo significat.

Opis pcīn.

Quales sint apides

Hostiū subsānatio ō iudeos z deum suum.

immolato dabaſ determinata ps ſimile: ⁊ illa conſpergebatur certa mēſura olei ⁊ vini vt daſ regula Num̄. 15.c.⁊. 28. ⁊ de hoc vino nō licebat eis viuere: ſed totū i ſacrificio fundebaſ: gentiles aūt in ſacrificijs deoꝝ ſuoꝝ vinū libaminum bibebāt: ⁊ ſic putabāt ipſi ꝙ facerent iudei: ſurgant modus irriſorius eſt volens demōſtrare deum hebreoꝝ iacere vel dormire ſicut belias irridebat deos gētilium. ſ. baal vt ps. 3. Re. 18.c. dicēs clamate voce maiore: deus enim vī aut logtur: aut in diuerſorio eſt aut in itinere. (Et opitulenť). i. adiuuēt. (Uidete ꝙ ego.) Dic ponit aduerſarioꝝ deſtructio: ⁊ hoc agit ad ꝛſolationē iudeoꝝ qz ꝛſolabanť ꝙ aduerſarij q eos malo mō puniuerant deſtruerenť: ⁊ ſic Naum p̄dixit deſtructionē aſſyrioꝝ qui iſrael deua ſtauerāt ſic Abacuc gloriaſ p̄dicendo ōſtructionem babylonio rum q iudam captiuauerant: qz perſe ⁊ medi deſtruerunt eos totaliter vt ps abacuc. 2.c.⁊. 3. ⁊ magis Dani. c. 5. ⁊ iſti merebā tur puniri in exequēdo id qō deus mādabat: qz malo animo id agebant. ſ. ad laudē ſuam: ⁊ valde excedebāt in punitione: ſicut iudei chriſtum occiderunt qō deus volebat: ſed valde demeriti ſunt: qz malo aīo agebāt: ſic ēt de demōibus qui miniſtri ſunt diuine iuſtitie: ſed nō merenť: qz eoꝝ p̄aua eſt intētio. (Uidete ꝙ ego ſum ſolus.) Rīdet ad ſubſānationē hoſtiuꝫ: qm̄ illi dixerant ꝙ deus nō poſſet adiuuare: hic dicit deus ꝙ ipſe eſt ſolus q adiuuare ⁊ eripere pōt. (Et non ſit alius p̄ter me.) Qui ad iuuare poſſit vel punire. (Ego occidā.) Malefacientes. (Ego viuere faciam.) Bñ facientes. (Percutiā.) Etiam eos q boni ſunt ſi aliqñ me ad iracundiam ꝓuocauerint: ⁊ ego ſanabo cum ad me per pniam cōuerſi fuerint. (Non eſt q de manu mea poſſit eruere). i. euadere: qz quocunqz iuerit ibi ſum: vt dicebat dō ps 138. quo ibo a ſpū tuo ⁊ quo a facie tua fugiam: ſi aſcēdero in celum tu illic es: ſi deſcēdero in infernum ades. ſi ſumpſero pēnas meas diluculo ⁊ habitauero in extremis maris: etenim illuc manus tua deducet me: ⁊ tenebit me dextera tua. (Leuabo in celum manū meā.) Modus eſt iurādi: eleuāt enim boīes manus in celum quaſi volētes teſtificari per altiſſimū deuꝫ. (Et dicā viuo ego i eternū.) Cōtinuaſ iſta ſnīa cū inferioꝛi: ⁊ ſunt iſta verba iuramēti dei dicentis: viuo ego in eternum. i. ſicut verū eſt ꝙ viuo ego in eternū: ita eſt verꝫ ꝙ ego reddā vltionem hoſtibus meis. (Si acuero vt fulgur gladiū meum). i. viuo ego: qz acuam vt fulgur gladiuꝫ meum: ponit enim ſi p̄o qz: gladius vindicta a deo inflicta eſt qō ptranſit vt fulgur qō omnia dura frangit ⁊ diruit. (Et arripuerit iudiciū manus mea). i. ꝙ manus arripiet iudicium. i. accipiet executionē iuſtitie. Exponebatur ſupra ꝙ iſta referrēt ad gentiles inſultātes iudeis. (Alio mō referri pōt vt intelligaſ ꝙ iſta ſit inſultatio dei facta ō gentiles. nā deus puniturus erat iſtos gentiles: qz grauiter affligebant iudeos: ⁊ in illa punitione nō poterant gentiles adiutoriū bñe a dijs ſuis: ſed potius ipſi gentiles ⁊ dij eoꝝ peribant: ſicut ps de egyptijs: qz deus deleuit egyptios ⁊ deos eoꝝ deſtruxit: ſicut bī Exo. 12. ⁊ Num̄. 33.c. ꝙ deus fecit iudicia in egyptios ⁊ in deos eoꝝ: qz deos cōminuit contriuit cōflauit atqꝫ deleuit: deus igit dicit. (Ubi ſunt dij eoꝝ). q. d. iſti faciebant malum: ⁊ colebāt deos quos volebāt: ⁊ illi dij adiuturi erant eos qñ indigerent: qñ ergo eos deus deſtrueret ſciens qz dij eoꝝ qui nihil erant: ꝙ eis ſuccurrere nō poſſent ait. (Ubi ſunt dij eorum.) q. d. quare nō veniunt ad adiuuādum: ſi enim hic eſſent adiuuarent ſed nō adiuuant. ḡ nō ſunt hic: vbi ergo ſunt veniant: qz neceſſarij ſunt. (In qbus habebant fiduciam.) q. d. iſti gentiles facientes iſta mala ideo audebāt facere ea: qz ſecure putabāt ꝙ ſi aliqs vellet eos ipugnare ꝙ dij ſui defenderent eos: ⁊ ob hoc eis magnos honoreſ ⁊ ſacrificia exhibebant: ſicut fuit de buſiri de p̄ncipe egyptioꝝ qui multa maleficia pagebat: oēs hoſpites ſuos p noctem occidens: iſte enim ſanguinē hoſpitū ſuoꝝ occiſoꝝ dijs cōplicibus ſuis ſcelerūqꝫ fautoribuſ offerebat: ſicut ait paulus oroſius lib. p̄mo de ormeſta mūdi. (De quoꝝ victimis comedebāt adipes.) Dic inſultat gētilibus: qz dij ſuoꝝ nō adiuuabant eos: ⁊ hoc ex duobus. ſ. ex familiaritate eoꝝ ad deos ſuos ⁊ ex mala ordinatione in colendi ritu. primo enim qz videbaſ valde rōnabile: qz ſi ipſi erāt familiareſ deoꝝ ſuoꝝ ꝙ dij ſui adiuuarēt eos: erat aūt familiaritaſ magna inter iſtos ⁊ deos ſuos: qz iſti comedebāt de adipibus libaminū deoꝝ ſuoꝝ: adipes tñ erat aliqd quod ſpāliter ptinebat ad deū i ſacrificio: ſed dij nō adiuuabant iſtos. videbaſ ḡ valde irrōnabile ꝙ ſic facerēt. (Scō mō inſultat ex mala ordinatiōe colēdi. ſ. ꝙ ipſi comederent adipes ſacrificioꝝ deoꝝ ſuoꝝ. nā deus verus q inſtituerat optimas leges iudeis ⁊ ritū colendi: decreuerat ꝙ adipes totaliter ad deū ptinerent: ſic. n. dī oīs adeps oñi erit iure ppe-

† Aduerſarioꝝ deſtructio.

† Dupler lre expō

† Dij gētiliū ex duobus nō adiuuabāt eos.

tuo Leui. 3. et. 7. ⁊ ꝙ aīa q̄ comederit adipē ⁊ ſanguinē moriatur: ⁊ cerimōie iſte a gētilibus ēt laudabāt vt ps. 8. 4. cū dī hec eſt ſapia vīa ⁊ intellis coram populis vt audiētes vniuerſi p̄cepta hec dicāt. en ppls ſapiens ⁊ intelligēs gens magna: nec ē alia natio tā grādis q̄ hēat deos appropinquātes ſibi. erat igit irriſibile in gētibus ꝙ ipm ſacrificijs ſuoꝝ deoꝝ comederent adipes qō erat ō legē approbatiſſimas. (Et bibebāt vinū libaminū.) Eodē mō inſultat quantū ad hec. ſ. ꝙ bibebāt vinū libaminū. i. libationū: eſt. n. libamē vel libatio aliqd in rebus ligdis ꝓprie aſſumēdo: qz deriuaſ de libo. as. qō ſignat bibere vel deguſtare: ⁊ erat vinū ⁊ oleum q̄ fundebanť ſup carnes ſacrificio rū. accipiť ēt farina q̄ dī ſimila noie libaminis: lz nō ſit liqda: qz iſta tria in ſacrificio offerebanť vt ps Num̄. 15.c. ⁊ ſicut apud indeos hoc lege ſancitum erat: ita apud gētiles erat vel in lege vel in cōſuetudine ꝙ offerētur libamina cū ſacrificijs: ⁊ de iſtis libaminibus nihil ptinebat ad offerētes: vel ad ſacerdotes ſiue eſſet ꝓ pctō ſiue ꝓ holocauſto aut in hoſtijs pacificis: ptinebat tñ modicū de ſimila vt ps Leui. 2.c. ꝙ poſita aliqua pte eius in ſacrificijs reliquū eius dabaſ ſacerdotibus: apud gētiles tñ comedebāt ipſi de adipib⁹ ſacrificioꝝ: ⁊ bibebāt ō vino libaminū: ⁊ nō ſolū faciebāt hoc offerētes: ſed p̄cipue ipſi ſacerdotes q comedebāt ea q̄ ad deos ptinebāt: ⁊ qō maius bis erat nō ſolum comedebāt de bis q̄ ſacrificabāt dijs ſuis: ſed ēt de bis q̄ apponebātur ad comedēdū dijs ſuis: vt ps de bel deo babylonioꝝ. nā quotidie dabāt ei babylonij artabas. 12. ſimile ⁊ oues. 40. ⁊ amphoras vini ſex: ⁊ ſacerdoteſ intrātes p loca occulta ſanctuarij illius deuorabāt p ſingulas noctes vniuerſas res bas q poſtea a Daniele cōuicti ſunt vt ps Dañ. 14.c. totuſ āt babylonio rū ppls credebat deū fortiſſimū vel hec vniuerſa p noctes ſingulas deuorare. (Surgāt ⁊ opitulētur.) Iſta magna irriſio eſt: qz gētiles putabāt deoſ ſuos eē aliqd magnū ⁊ potētes ad adiuuādū: deus vero ſciēs eos ipotētes eſſe: imo nihil oīno eē ſm ꝙ dij irridet eos dicēs ſurgant. q. d. lz huc vſqꝫ tribularemini nō exaudierunt nec ſuccurrerūt: qz dormiebāt latētes: nūc aūt tps eſt vt ſurgēt ⁊ opitulētur eis. (Et opitulētur vobis.) Logť gētilibus q ponebāt fiduciā in dijs ſuis: qz deberēt nunc adiuuare eos: opituloꝝ dī ferre opem. i. adiutoriū: ⁊ ita ē de iſtis dijs ꝙ deberēt opem ferre. (Et in neceſſitate vos ꝓtegāt.) q. d. nunc magna neceſſitate vrgemini: qz ego p̄mo vos afflictiōibus: iō in tali neceſſitate deberēt vobis opitulari: ēt ſi in alijs reb⁹ nō opitulentur: qz nō ſunt tāte neceſſitatis. (Uidete ꝙ ego ſum ſolus.) Poſita ironica locutione hic agit de vera cōmonitione. ſ. ꝙ ſupra illuſit dijs gētilium ⁊ ipſis gētilibus: nūc āt dicit ꝙ alij nō ſunt dij: ſed ipſe ſolus ⁊ ꝙ nullus punire p̄t niſi ipſe: nec poſſit q̄ſpiam eruere de punitione niſi ipſe: iō dicit. (Uidete ꝙ ego ſum ſolus). i. o gētiles nō decipiamini faciētes mala ſub cōfidētia deoꝝ vīoꝝ: qz nō eſt aliqs deus q vos poſſit eruere aut punire niſi ego: lz vos aliter putetis. (Et nō ſit alius deus p̄ter me). i. vos putatis eē multos deos: iō multos colitis ſz erratis: qz nullus alius eſt deus niſi ego: accipiebāt aūt gētiles deū eſſe ſummū bonū. ſ. id quo maius excogitari non pōt: ſicut nunc eſt cōis cōceptio aīoꝝ: iō ei maximā potentiā attribuebāt: ⁊ ſm hoc ſuppoſitū de⁹ rīdebat dicēs. (Et nō ſit alius deus p̄ter me.) q. d. nullus alius pōt punire ad voluntatē ſuā niſi ego: qz cū deus ſolus maximā potētiam: ⁊ ego ſum deus ⁊ nullus alius p̄ter me. ḡ ego ſolus potentiā punitiuaꝫ habeo. (Ego occidā). ſ. quos voluero. (Et viuere faciaꝫ eos.) Eos q mihi placuerint: vel ego occidā ⁊ ego viuere faciā. i. ego habeo ptātē puniendi ⁊ remittēdi. (Percutiā ⁊ ſanabo.) Sicut eſt morſ ⁊ vita in ptāte dei ita pcuti nō ad mortē ⁊ ſanari: iō dī. (Ego pcutiā). i. ego icipiā eas pcutere dādo afflictiones magnas: ⁊ ego ſanabo pplm meum tollēdo ab eis oēm lāguorē. ſ. faciēdo ne ſit in eis lāguor q ē in hoſtibus. (Et nō eſt q de manu mea poſſit eruere). i. forte aliqs q eſt potens vir itelliget ꝙ nō puniet: qz forte nō poterit permanere: ſed ego notifico ꝙ nō eſt aliqs qui poſſit eripi de manu mea: qcunqz ḡ ſit q peccauerit puniet. (Leuabo in celū manū meā.) Hoc ad iuramētū ptinet. deus. n. ſic ſignat ſe iurare: ⁊ nō exiſtimet aliqs ꝙ deus iuraret p celū tanqꝫ p aliqd maiuſ p qō iuraret: ſed leuare manus in celū eſt modus iurādi: ⁊ ē metapho ra tracta a mō humano: qz boīes p maiorē ſuū iurant vt ps ad hebre. 6.c. ⁊ extra de iureiurādo. c. ⁊ ſi xp̄s. ⁊ qz maior in celo eſt. ſ. deus. boīes iurant p celū eleuādo manū ſuā ō celum: deus aūt lz nō deberet iſto mō iurare: qz nō hēbat aliquē maiorē in celo: tñ vt nos intelligeremus ꝙ iurabat vſus fuit iſto mō loquēdi: ſic bī Exo. 6.c. vbi iurauit vel dicit ſe iuraſſe daturum terrā chanaan iſraelitis. ſ. ⁊ ſcietis ꝙ ego ſim dñs deus vī qui

† Libamen qd ſit.

† Moꝛs ⁊ vita i dei poteſtate ſunt

† Lre expō.

eduxerim vos de ergastulo egyptioꝝ:ꝛ iduxerim in terraꝫ sup quā leuaui manū meā vt darē eā abraā:isaac:ꝛ iacob.(Et dicā viuo ego in eternū.)ꝑNō est sensus q̄ lra dicat viuo ego in eternū.i.q̄ deus solū diceret hoc.ſ.viuo ego in eternū:qz hoc nihil attinebat ad ꝓpositū:maxime cū deus iurare hic intēderet. Et circa talia nō exp̄mit modus iurādi in his v̄bis solis:sed cōtinuat ad sequētia ꝛ est sensus.(Uiuo ego in eternū si acuero vt fulgur gladiū meū).i.viuo ego in eternū:qz acuā gladiū meū vt fulgur:ficut.n.verꝫ est q̄ ego viuo in eternū ꝛ nullo mō mozioꝝ ita est verꝫ q̄ acuā gladiū meū vt fulgur. (Uiuo ego in eternū).i.ego viuo:ꝛ vita mea ideficiens est:qz apud deū nō est transmutatio:nec viciſſitudis obumbratio vt ꝓꝫ Jacob.c.1.ꝛ Mala.3.c.dr̄ ego dñs ꝛ nō mutoꝝ.(Si acuero vt fulgur gladiū meū).i.q̄ acuā vt fulgur.gladius dei vidicta ab eo iflicta est:sunt.n. oīa ista fm metaphoꝝā:qz deus nec gladiū nec lanceā hꝫ:sed ſi cut gladius penetrat ita vindicta a deo inflicta penetrat boiez. (Ut fulgur.)ꝑonit ſimilitudo de fulgure:qz fulgur est velociſſimū in motu suo:qz iaculat a nubibꝰ ꝛ ſicut illud velociter currit:ita pena a deo illata vehemēter currit Et ſicut ſulgur obstā tia queq̄ findit: ita vindicta dei aperit boiez vſq̄ ad itima fm imp̄cationē abacuc.3.c.ſ.cū logtur de pena infligēda igrediat putredo in oſſibus meis ꝛ ſubter me ſcateat. (Et arripuerit iudiciuꝫ manus mea).i.q̄ manus mea arripiet iudiciū.ſ.faciet vindictā: qz hic accipit iudiciū ꝓ ipſa iuſta pene inflictione quam deus retribueret malefaciētibus:iſta lra nō hꝫ ꝺtinuā exp̄nē: qz ex illo loco.(Uidete q̄ ego ſim solus.) Uſq̄ huc ꝛ.j.indubitate exponēdū est de locutiōe dei ad hoſtes iudeoꝝ ſed illi versus ſupioꝝes.ſ.(Et dicent vbi ſunt.)vſq̄ ad illū versuꝫ.(Uidete q̄ ego ſiꝫ solus.)ꝑōt dupl̄ exponi:nā p̄t itelligi q̄ ſint v̄ba inſultationis hoſtiū iudeoꝝ directa ad ipſos iudeos ſicut expoſitū fuit p̄mo:aut p̄t itelligi q̄ itelligat de iſultatione dei directa i hoſtes iudeoꝝ:ſicut hic expoſitū fuit ſcō:ſed p̄mus modus cō ſonātioꝝ est lre qz dr̄ in p̄ncipio illius lre.(Et dicēt vbi ſunt dij eoꝝ.)Ille q̄ inſultat est q̄ q̄rit vbi ſunt dij eoꝝ:ſed dr̄ q̄ iſti dicent.q̄ plures ſunt q̄ neceſſario ad hoſtes iudeoꝝ referēdū ē: ꝛ nō ad deū inſultātē:qz ibi nō ſunt plures iſultātes de qb⁹ dicat q̄ dicēt.(Reddā vltionē hoſtibus meis).i.de hoſtibꝰ iudeorū q̄ ſunt hoſtes mei:qz iudei erāt pp̄ls dei:iō oēs q̄ pſequunt eos pſequunt deū.Et hꝫ iſti a deo p̄mittant iudeos p̄cutere:qz tū mala intētione illud agunt intēdentes cultū dei deſtruere:iō hoſtes eius directe efficiebātur:q̄re deus eos punire dꝫ.(Et biꝫ q̄ oderunt me retribuā.)ꝑeplicatio eiusdē ſniē est.(Inebriabo ſagittas meaꝫ.)ꝑic deſcribit magnitudo vindicte p̄ multitudinē occiſoꝝ.(Et gladius meuꝫ deuorabit carnes.) Uindicta dei multis mōis iſligit fꝫ diuerſitatē penaꝝ iflictaꝝ q̄ enarrat.ō.28. c.iō comparat diuerſis generibus inſtroꝝm nociuoꝝ.ſ.gladio igni ſagitte ꝛ ſimilibus:dr̄ gladius deuorare carneſ:qz ſicut qō deuorat totaliter cōſumit:ita gladius cōſumit ꝛ deducit boiez ad nō eſſe.(De cruore occiſoꝝ.)Refert ad ſupius.ſ.inebriabo ſagittas meaꝫ de cruore occiſoꝝ:qz multi erunt occiſi ꝛ vulnerati. (Et ō captiuitate nudati inimicoꝝ capitis).i.ō inimiciꝫ captiuatis q̄ habebāt caput nudatū:qz qñ icipiebātur diſcooperiebāt capita eoꝝ ad maioꝛē gloꝛiam viroꝝ ꝛ dedecus hoſtiū captoꝝ: ſi aūt aliq̄s capite coopto p̄mitteret ambulare fiebat ei magna honoꝛatio.ſic cum aūt currū ſcipionis aphꝛicani oēꝫ cartaginē ſes captiui ad triumphū capite diſcopto in ītroitu vrbis rome introirēt ſolus terentius capite galeato introire p̄miſſus est:qz vir ſapiens ꝛ eloquēs erat.(Laudate gētes populū eius dicentes.)Qz felix est hūdo talē deū ſicut dr̄ p̄s.32.beata gens cuius dñs deus eius.(Qz ſanguinē ſeruoꝝ ſuoꝝ vlciſcet.) Qz alig boni ꝛ veri cultoꝛes ōi ducebātur captiui cū alijs:vt Thobias iter decē tribuꝫ vt ꝓꝫ in libꝛo ſuo:vt Daniel ꝛ Ezechiel in babyloně cum tribu iuda:vt ꝓꝫ in.1.c.Dañ.ꝛ.1.c.Ezechi. ꝛ hꝫ multi mali moꝛtui fuiſſent ab hoſtibus:deus tñ faciet vindictā ſaltē p̄pter iſtos bonos.(Et p̄pitiꝰ erit terre pp̄li ſui).i.nō relinquet eaꝫ ōſolatam in eternū niſi ipſi obſtinati fiant: ꝛ tunc nō vocant pp̄ls dei ſicut fuit de decē tribubus iſrael captiuatis in eternū in terra medoꝝ:ꝛ de tribu iuda captiuato p̄ maioꝛē partē mundi cuꝫ tribu beniamin ꝛ leuitiꝫ.(Uenit ergo moyſes.)ꝑic ponit tertiū p̄ncipale.ſ.cantici epilogus.(Uenit q̄ moyſes.)ꝑic est p̄poſtera tio.ſ.q̄uo moyſes venit de loco ſanctuarij i quo audierat a dño oīa verba cantici huius vt poſtea dicēt filijs iſrael .Et ſupra ante p̄ncipium cantici dictū fuit q̄ moyſes cantauerat oīa verba cantici huius cozā toto iſrael.(Et locutus fuit oīa verba cantici huius.)Ipſe enim p̄ ſe cecinit cozā iſrael iſtud carmen.(In auribus populi).i.totus populus audiebat q̄ cantabat moyſes.ſi

† Deſcriptio magnitudinis vidicte p occiſoꝝ multitudieꝫ

Q

† Fulgur in motu ſuo ē velociſſimum.

† Duplex lre expō.

† Lātici epilogus.

aūt nō diceret hic ꝛ locutus fuit:ſed ſolum q̄ venit moyſes ad vniuerſum iſrael eſſet hic rectus ordo:ꝛ illa verba poſita ant p̄ncipium huius.c.ſ.locutus est g̃ moyſes audiente vniuerſo cetu iſrael verba carminis huius:ꝛ ad finem vſq̄ cōpleuit eſſent anticipata.(Nūc aūt v̄ q̄dam repugnantia in verbis:qz dr̄.ō. anteq̄ ponat iſtud carmē q̄ moyſes venit ad filios iſrael:ꝛ eiꝫ audientibus cecinit verba carmis huiuꝫ:hic aūt poſtq̄ recitatū est ip̄m carmen venit moyſes ad filios iſrael in quo innuit q̄ ante nō erat recitatū.(Sed dōm q̄ vtrunq̄ verꝫ est:qz moyſes cecinit verba carminis huius cozā iſrael:ꝛ anteq̄ ipſe cantaret ea deus dixerat illi eadē fꝫ formā in qua eadē populo ꝓpoſiturus erat:ꝛ fꝫ hoc ꝺcozdat iſta lra:qz illud qō in p̄cedenti.c. habitū est in fine.ſ.q̄ venit moyſes ꝛ recitauit hec verba cozaꝫ populo referunt verba huius carminis ad vicez illā qua moyſes dixit ea populo:qz ad hoc antea venit q̄z recitaret:id aūt qō hic dr̄.ſ.q̄ venit moyſes ad populū ꝛ narrauit ſermones iſtos refert verba iſta ad p̄imā narrationē.ſ.quā fecit deus moyſi: qz tunc verꝫ est q̄ p̄mo iſta verba dicta ſunt:deinde moyſeꝫ venit ad populū:ꝛ recitauit ea cozā illis: ꝛ nō est anticipatio ordinis nec ꝺrietatiꝫ apparentia.Si aūt iſta v̄ba q̄ hic dñr ꝛ ea que hūr in fine.c.p̄cedētis referātur ad idē neceſſariū est q̄ ſit ordinis p̄mutatio:ꝛ q̄dam apparētia ꝺrietatis:itelligēdū est g̃ iſto mō.(Ipſe ꝛ ioſue filius nun.) Nō q̄ ioſue iſta v̄ba cozā pp̄lo ꝓponeret:qz ſolus moyſes ꝓponebat:ſꝫ qz dicebat q̄ ēt ipſe iſta verba a deo audiuerat cum ambo ſimul ſtarent ante dñm in oſtio tabernaculi:ꝛ ex hoc accidit q̄ qñ ioſue moꝛti p̄opinquꝰ erat annūciauit eis q̄ poſt moꝛtē ſuā peccaturi erant ō dñm vt pꝫ ioſue.24.c.(Pōite cozda vra).i.ponit magna exhoꝛtatio ad cuſtodiā legis.(Ponite cozda vra).i.diligēter attēdite.ſ.q̄ non putetis eſſe hoc aliq̄d negligēdū:qz vt.j.dr̄ nō incaſſum iſte leges facte ſunt:ea aūt q̄bus coꝛ apponimꝰ retinemus:ea verō q̄ negligimus obliuiſcimur.(In oīa verba.) Qz de oībus q̄ dicta ſunt cōtemnendū nihil est:qz q̄ in vno offendit factus est oīum reus:ꝛ q̄ vnicā de legibꝰ iſtis ꝺtemnit cū oēs ab eodē date ſint neceſſariū est ip̄m ꝺtoꝛē ꝺtemnat qō valde cauendū est.(Que ego teſtificoꝛ vobis).i.de q̄bus ego do vobis teſtimoniū q̄ de us iſta vobis mādauerit:vel de qb⁹ ego teſtimoniū p̄hibeo vobis q̄ oīa iſta obſeruare teneminī:moyſes nāq̄ iſta referēs populo faciebat ei fidē q̄ deus iſta mādauiſſet iudeis vel q̄ iudei tenerēt ea obſeruare:ꝛ hoc erat teſtificari. (Que ego teſtificoꝛ hodie).ſ.in iſta die in qua moꝛioꝝ.(Ut mādetiꝫ ea filijs v̄ris cuſtodire ꝛ facere.)Nō ſolū iſti cuſtodire debebāt legē dei:ſed ēt vt filijs ſuis eā mādarent cuſtodiendā docentes eos qd facere debeāt:ꝛ hoc valde magnū erat q̄ p̄zes erudirēt filios in cuſtodia legis.nā pp̄ hoc eis a deo multa bona dant:ꝛ ꝓmittunt ſicut pꝫ de abraā Gen.18.c.cū dr̄ ſcio enim q̄ p̄cepturus ſit filiiſ ſuis ꝛ domui ſue poſt ſe vt cuſtodiāt viam dñi ꝛ faciāt iudiciū ꝛ iuſtitiā:vt adducat dñs pp̄ abraā oīa q̄ locutus est ad eū.(Que ſcripta ſunt in libꝛo legis huius.)Nō ſolum obligabātur iſraelite obſeruare ea q̄ mādata ſunt in mōte ſynai cū deus mādaſſet illa obſeruari:ſed ſolū dicit hic moyſes de his q̄ ꝺtinētur in hoc libꝛo:qz ea q̄ cōtinētur in hoc libꝛo ſunt aliqua ſpālis lex: vel fedus diſtinctū a federe qō pepigit in oꝛeb vt pꝫ.ō.29.c.in p̄ncipio.ꝛ de iſtis ītendebat monere:qz iſta lex nunc p̄imū ꝓmulgabat:ꝛ neceſſariū erat vt acciperet formidinē in mētibuꝫ auditoꝝ per āmonitionē legiſlatoꝛis:lex aūt q̄ in oꝛeb data fuerat p̄ceſſerat p̄ annos.40.fere:iō ſatis cōfirmata erat in mentibus audientiū:nec oportebat de ea rurſuꝫ āmoneri:ſolū igit de hac exp̄ſſit.(Qz nō incaſſum).i.in vanū.(Scripta ſunt.)Qz deus nihil facit fruſtra cū oīa ꝺſtituerit i certo ordie cū quo ñ ſtat ſupfluū.(Sꝫ vt finguli i eiꝰ viuerēt.)g̃ ex oppoſito ſi nemo fꝫ legē viuēt lex ītutilr fcā eēt:qz finis legis nō ē ſcire eā:ſꝫ opari fꝫ eā: vt ſimus imitatoꝛes ꝛ factoꝛes verbi:ꝛ non tñ auditoꝛes vt pꝫ Jacob.1.c.in ſpeculatiuis.n.ſcire ꝓdest ꝛ operari nō regritur. In moꝛalibus aūt ſcire nihil ꝓdest niſi opemur:opari vero taliter cōfert vt pꝫ.2.ethi.(Que facientes longo pſeueretis tpe) .i.ſi iſta p̄cepta cuſtoditis viuetis magno tpe:iudei q̄ adhuc rudes erant nō cognoſcētes vera bona exiſtimabāt magnū bonū eſſe vitā ꝺiuturnā:deus igit aſſentiens deſiderio eoꝝ ꝓmittit eis magnū tp̄s vite ſi cuſtodiāt mādata dei:ꝛ ꝓmittit hic duo .ſ.vita ſimplr:ꝛ vita cū determinatione.ſ.in terra ꝓmiſſionis: vita ſimplr dr̄ q̄ ipſi viuerent magno tpe ſiue manerēt illo tpe in terra ꝓmiſſionis ſiue nō:ꝛ de hoc dr̄ Exo.23.c.numeꝝ dieꝝ tuoꝝ implebo.(Scōm erat vita cum determinatione.ſ.q̄ nō ſolum viuerēt:ſed ēt q̄ in terra ꝓmiſſionis viuerēt.hoc.n.magnum gaudiū ipſoꝝ erat:nā ſi ducerētur iudei in captiuitatē:ꝛ

Obiectō

Rñſio.

Quid ſit finis legis.

ibi viuerēt

ibi viuerēt:illud viuere erat:tñ erat cuz tristitia magna:z meli
us erat generoso aio mozi q̄z inter hostiles turbas p̄mi ouriſſi
ma atq; inhoneſtiſſima ſeruitute:iō ad cōcedendū eis pfectum
gaudiū ꝓ bono opere cōueniebat vt dareť eis q̄ manerēt ma
† gno tpe in terra ꝓmiſſionis.(Longo tpe pſeueretis.)Si hebrei
cōuerterentur ad cultum idoloꝝ mittebat deus hoſtes ſuper il
los:z faciebat vt magno tpe maneŕ nō poſſent i terra ꝓmiſſio
nis:ſed ducebanť in captiuitates:ſi aūt mādata dei cuſtodirēt
manebant in terra illa gaudentes:z nō erat aliqs q̄ exterreret
† eos.(In terra) .ſ.chananeoꝝ eueoꝝ iebuſeoꝝ ⁊c̄.(Ad quā iorda
ne trāſmiſſo ingredimini poſſidēdā.)ideſt terra illa in qua ma
nebitis mādata dei vltra iordanez eſt:z lz nunc nō ſitis in ea:tñ
ptrāſito iordane ingrediemini in eam:z logtur hoc ad nouem
tribus z dimidiam:qz due tribuz z dimidia.ſ.gad z ruben:z di
midia pars manaſſe acceperant poſſeſſionem ante trāſitū ior
danis in terra duoꝝ regum amozreoꝝ.ſ.og z ſeon vt pz Nu.
32.z ſupza.3.et.4.c.hoc tñ verum eſt de ipis qui habitabāt an
te iordanem:z iam acceperant poſſeſſionez.nam ſi deum vere
colerent obſeruātes oia mandata eius multo tpe manerent in
terra illa quā habebant:ſi aūt nō obſeruarent cōuertētes ſe ad
idolatriam cito ꝑderent terrā illam ducti in captiuitate:ſic eniz
euenit in poſteꝝ q̄ inualeſcente negtia regni iſrael rex aſſyrioꝝ
ſalmanaſar venit in terrā illā z duxit captiuas decē tribus iſra
el relictis duabus.ſ.iuda z beniamin cū leuitis q̄ non cōputāť
in tribū:z inter has fuerunt iſte due tribus z dimidia vt pz.4.
Re.17.c.ſed fit mētio de nouē tribubus z dimidia que acceptu
re erant poſſeſſionem vltra iordanē:z hoc qz plures erant z di
gniores.¶Scō qz magis oportebat certificaŕ eos q̄ nō erāt
certi q̄z eos q̄ magis certitudinis hēbant:ſed illi qui iam acce
perant iordane nō trāſito poſſeſſionē i manu dei robuſta ſecu
riores erant q̄z illi qui trāſituri erant iordanē ad poſſidēdum
terrā in qua neſciebāt quātum aut quō acgrerent:iō de his ſo
† lis exp̄ſſit. (Locutus eſt dñs.)Poſita exhortatione populi: hic
De obi- agiť de obitu moyſi.Et tāgunť tria.¶Primo moyſi mors p̄ci
tu moyſi pitť.¶Scō ab ipſo bñdictio populo indicitť ibi.(Hec ē bñdic-
U tio.)in p̄ncipio.c.ſequentis.¶Tertio actualiť moritť z ſepelitť
† .j.34.c.(In eadē die.)Ex hoc pz q̄ in die in quo moyſes dedit
Moyſi iſtas bñdictiones z exhortationes in cātico mortuus eſt. (Aſcē
mors p̄- de in mōtē.)Qz tunc manebat ppls in ſethin q̄ erat vltima mā
cipitť. ſio vt pz Numñ.33.c.Et hoc in valle ō phanū phegoꝝ vt pz.ō.3.
† z.4.c.z mons erat altus:oportebat g̃ aſcēdere.(In montē iſtuz
† abarin). dz abarin mons trāſeuntium(.i.trāſitum in montē ne
bo.)Mons abarin longus erat in quo erat q̄dam ps alta q̄ vo
† cabaťmons nebo in quē aſcēdit moyſes.(Qui ē in terra moab)
.i.in deſcēſu terre moab:qz iſta terra in qua tunc manebat iſra
el de regno regis ſeon erat vt pz.ō.4.c.lz multotiens dz eſſe in
cāpeſtribus moab ō hierico:ſed poterat eſſe q̄ iſte mons ali-
quomodo ptineret ad terrā moab:z aliquomō ad terrā ſeon:
qz erat in cōfinibus regnoꝝ:ſicut diximus.ō.3.c.de monte her
mon q̄ aliquo modo ptinet ad terram ſeon:qz erat in cōfinibꝰ
regnoꝝ ſicut diximus ſupza.3.c.de mōte hermon q̄ aliquo mo
do ptinet ad terrā ſeon z aliquo modo ad ſydonios z aliquali
ter ad terrā iſrael:iō vocať hermon:ſanir.ſ.ſaurio.a qualibet
† gente vnū nomen hñs.(Et vide terrā chanaan).j.34.c.dz q̄ vi
dit oēm illā terram q̄ vocať terra chanaan largo mō:nō a quo
dam populo q̄ ibi habitabat iuxta mare z fluenta iordanis:z
dz chananeus vt pz Numñ.13.c.ſz a chanaan nepote noe:q̄ fuit
pz iſtoꝝ populoꝝ.Et iſte chanaan fuit pz multoꝝ populoꝝ q̄ po
nunť Heñ.10.c.qz ab illis filijs eiꝰ q̄ ibi ponūť nate ſunt gētes
multe cū oēs numerati in illo.c.ſint capita gētium vt pz Heñ.c.
11.inter quas fuerunt iſte ſeptē gentes q̄ hic numeranť.ſ.in ꝓ
ceſſu iſtoꝝ libroꝝ:z has tradidit deus in manu filioꝝ iſrael: vt
igiť deus letificaret moyſen oñdit ei terrā chanaan.i.terrā oi-
um iſtaꝝ ſeptē gentiū:ſicut innuiť.j.34.c.cuz dz oñditq̄ ei dñs
oēm terrā galaad vſq̄ dan:z vniuerſam neptalim terrāq̄ efra
im z manaſſe z oēm terrā vſq̄ ad mare nouiſſimū z auſtralez
ptē ad latitudinē cāpi hierico ciuitatis palmaꝝ vſq̄ ſegoꝝ.

Qō.6 ¶De iſta viſione dōm eſt q̄ nō vidit hoc moyſes nāliter.ſ.fm
A vigorē potētie viſiue:z hoc pz multiplr. ¶Primo qz dato q̄
An moy mons nebo ſup quē moyſes aſcēdit eſſet altus:tñ nō erat ita al
ſez ō mō tus vt oia loca z arbuſta q̄ erant in vallibus paterēt:nā nō vz
te nebo alicubi terraꝝ tāta eſſe altitudo:vt in diſtātia tanta contēplari
viderit poſſet qs cōcauitateꝫ valliū in q̄bus p̄cipua z delectabilioꝝ po-
totā trā pulatio ē.¶Scō nō poterat hoc exiſtere:qz dato q̄ mons eēt
chanaan ita altus vt ad hoc ſufficeret vel forte q̄ terra tota eēt ſatis pla
viſione na nō poſſet videre moyſes ad tantā diſtantiā:qz ſpēs veniēte
nāli.

a tāta diſtātia debiliter imutāt pp magnitudinē ſpacij:z obiectū intermediū nebulaꝝ itermediarū:z debilitas viſus nō ſuffi
ceret vt imutareť a tā pua virtute ſpērū imutātium:oportebat
g̃ q̄ deus elenaret ſupnāliter:vel ꝯfortādo virtutē viſiuā moy-
ſi q̄ poſſet ſufficiēter imutari a ſpēbus tā pauci vigoris:vel q̄
cōferret maiorē virtutē ſpēbus ad imutandū nihil augēdo vel
cōfortādo in virtute viſiua moyſi:vel q̄ verius eſt.ſ.q̄ deꝰ pñ
tauerit ei ſpēs oiuz locoꝝ illius terre vt hz̄et pfectā z diſtinctā
cognitionē de eiz:z nihil notabile maneret qō nō cogno ſceret:
eſt.n.iſte modus ꝺuenientioꝝ duobuz modis ſupioribus.nā po
ſito p̄mo mō.ſ.q̄ deꝰ ꝯfortaret virtutē viſiuā moyſi adhuc ma
net incōueniens:qz virtus ꝯfortata ad hoc ꝓficit vt poſſit imu
tari a ſpē modice actiuitatis a qua nō poſſet alīs imutari: quā-
tocunq̄ g̃ virtus viſiua alicuius ꝯforteť nunq̄z poterit videre
niſi ea q̄ p̄ſtanť:z qz illa q̄ erant in vallibus occultiſſimis non
poterāt p̄uenire ad oculos moyſi.g̃ nō poterat videre illa:quā
tūcunq̄ imutarenť oculi ad pfectionē.ſ.q̄ virtus ſua eēt val-
de magis pfecta q̄z aſi erat:qz ſpēs viſibiliz ſemp dirigiť p lineā
rectā:g̃ illi erāt in vallibus ꝓfundiſſimis nō poterant pue
nire ad oculos eius:z ſic nō poterat imutari:ſicut ſi deuz pfeciſ
ſet potētiam viſiuā alicui? quātūcunq̄ vellet:z nulla ſpēs viſibi
lis p̄ueniret ad eam nō poſſet quicq̄z videre:ita hic dato q̄ eſſz
virtus moyſi pfecta a deo ſupnāliter:ſi tñ res exñtibus in pfun
diſſimis vallibus nō poſſent dirigere ſpēs vt p̄ueniret ad ocu
los nullo mō moyſes imutari poſſet nec videri:oportebat g̃ da
ri aliquē aliū modū p̄ quez moyſes iſta videret. ¶Si aūt acci
piať modus ſcōs.ſ.q̄ deus tribuerit maiorē virtutē imutatiuā
ſpēbus illoꝝ locoꝝ z rex vt a maiori diſtantia mouere poſſent
q̄z alīs cōſueuerant mouere:adhuc nō ſufficit:qz ille ſpēs imuta
bant fortius illā potentiā viſiuā ad quā p̄uenerint q̄z alīs imu-
tare ſolebāt:ſed nō imutabunt vllo mō potētiaz viſiuā ad quā
nō p̄uenerint:ſed dato q̄ i terra chanaan eſſent ꝓfunde valleꝫ:
z mōs ille nebo nō eſſet ita altus:vt poſſet videre q̄ſpiā ex ipſo
oēs cōcauitates terre illius:nō p̄uenirent vllo mō ſpēz oīum lo
coꝝ ad potētiam viſiuā.g̃ nō imutari poterit:ēt ſi ſpēs fortifica
te ſunt in ſua potētia imutatiua:neceſſariū igiť eſt vt deť aliqd
p q̄ tollātur iſta incōuenientia:z poſſet moyſes videre omnē
terrā chanaan ſicut in lr̄a exp̄imiť:iſtud aūt ptinet ad tertium
modū aſſignatū:qz ſi ponamus q̄ deuz creauerit ſpēs q̄ p̄uene
rint vſq̄ ad oculos moyſi oīum illaꝝ rez ſiue ille ſpēs eſſent cō
fortate in ſe:ſiue nō cōfortate ſiue potētia viſiua eſſet roborata:
vel nō:ſpēs create p̄uenientes ad potētiam viſiuā imutarēt eā.
iſte g̃ modus aſſignari dz de quo diceť.j.34.c.q̄ aūt iſta viſio
ad tñ ſpacium nō fuerit nāliter facta:ſed ſupnāliter creata vel
ꝓductā innuiť.j.34.c.cū dz oñditq̄z ei dñs oēm terraz galaad
vſq̄ dan:z nō dz.(Vidit oēm terrā vſq̄ dan.)q.d.q̄ nō vidit
ipſe p ſe viribus nālibus:ſed deus oñdit ei creando aliqd ſu-
pnāle ſicut erat creare ſpēs veniētes ad oculos eius de oībus
iſtis rebus:vnde igiť eſt q̄ iſta viſio nō fuit nālis.(Jūgeris po
pulis tuis).i.trāſibit ad ſocietatē ſanctoꝝ patrū in limbo q̄ dz
ſinus abrae.(Sicut mortuus ē aaron frater tuus in mōte hoz.)
Mortuus fuit aaron in mōte hoz vt pz Nu.20.et.33.c.in pa-
ce videte moyſe:iō ipſe deſiderauit talē mortem.(Qz ꝓuaricati
eſtis ō me.)Quo.n.ꝓuaricati fuerunt diximus ſatis late Numñ.
20.c.quo ād iſta mors potuerit eē pena moyſi:q̄ de vita miſera
trāſiuit ad meliorē ſtatū dictū fuit late.ō.3.c.circa finē.(Ad aq̄s
ōdictionis).i.in q̄bus ōdixit ppls dño nō ꝯfidēdo in bonitate z
ptāte eius.(In cades deſerti ſyn.)Iſta ē cades barne vt ꝓbaui-
mus Nu.32.c.(Et nō ſanctificaſtiſ me coꝝ filijs iſrael.)Debue
rāt moyſes z aaron dicere lapidi:lapis mādamus tibi ex parte
dei q̄ ſcindaris:z des aq̄s abūdanter iſti ppło. ſed ꝓturbati ex
murmuratiōe ppli icepunt iurgari ō pplz vocātes eū rebellē:z
ſic ppls nō bñdixit deū.(Eō videbis eā).i.ex oppoſito z a remo
tis:ſed nō itrauit.(Et nō igredieris in eam:quā ego dabo filijs
iſrael.)Hoc referť ad terrā de qua locutus fuit ſupza deus.ſ.vi
de terrā chanaan quā ego tradā filijs iſrael:nā ad hāc nō fuit
igreſſus moyſes:ſed nō eſt putādū q̄ iſta terra chanaan de qua
hic dz ſit terra chanaan q̄ vocať terra ꝓmiſſionis ſolū:qz extra
iſtā terrā de qua hic logtur erat alia terra ꝓmiſſionis.nā terra
tribuū duaꝝ.ſ.rubē z gad:z dimidie tribꝰ manaſſe:z intra iſta
moyſes itroiuerat.nā i iſta tē erat cū eēt i valle ō phanū phegoꝝ
ō quo.ō.3.et.4.c.z ſic dōz ē q̄ moyſes itroiuit i trā ꝓmiſſiōis:ſz
ñ itroiuit i trā ꝓmiſſiōis itra iordanē:cū āt dz z nō igredieris i
eā nō itelligiť de terra ꝓmiſſiōis ſimplr ſumēdo: ſz de illa pte
q̄ erat vltra iordanē ad q̄z maioꝝ iſrlitaꝝ ps trāſitura erat:aliā
āt ptem denoīare nō curauit:qz hēbat pauciores poſſeſſores.

Spēs viſi-
bilis ſemp
p rectā li-
neā dirigiť

B

†
In monte
hoz mortuꝰ
fuit aaron.
†
†
†
†
Notanduz

C

Deter. capi
tuli.

Capitulum.xxxiij.

Hec ē benedictio qua benedixit moyses hō dei filijs israel ante mortem suaz. Et ait. Dominus de syna venit: z de seyr ortus est nobis. Apparuit de monte pharan: z cum eo sanctorum milia. In dextra eiº ignea lex dilexit populos.

Connexio capituli.

Hec est. Postq̄ fuit ꝓnunciata moz moysi ponit bñdictio eiusdem sup quālibet tribum populi: quia mos sanctoz patrum erat bñdicere filios ante mortē: sicut pz ō Jacob Geñ. 49. c. ¶ Et ponunt tria. ¶ Primo ꝓmittit ꝓfatio. ¶ Scō ponit executio ibi. (Uiuat rubē.) ¶ Tertio infert cōclusio ibi. (Non est alius). (Hec est benedictio.) Iste est titulus bñdictiōis. Et qa moyses bñdicebat istas tribus: qz erat populus dei suscipiendo legem: iō subdit de ipsa lege. (Dñs de syna venit). i. dñs venit ad nos i syna: qz ibi apparuit nobis dans legem. (De seyr ortus est nobis.)

Diuisio eiusdem.

Prefatio bñdictiōis

†

¶ Utrum deus ꝓmo ꝓsentauerit legem decalogi ismaelitis: z idumeis: z noluerint eam recipere.

Qō. I. A

Dicunt aliqui iudei qº deº ꝓmo ꝓtanuit istā legem decalogi idumeis q morabant in monte seyr q erant de semine isaac: z cum deus ꝓnunciaret mandata z accessisset ad gntum. s. nō occides: dixerunt idumei nolumus istā legē: qz patri nr̄o dictum fuit vives in gladio vt pz Geñ. 27. c. Deinde iuit dñs ad ismaelitas q erant de semine abrae: qz ismael erat filius abrae vt pz Geñ. 16. c. z isti morabant apud desertum pharan vt pz Geñ. 21. c. z ꝓposuit eis dñs legem: z cū legisset dñs sertum mādatum. s. nō mechaberis noluerūt: dicentes qº patri suo dictū fuerat qº deret nimis multiplicari vt pz Geñ. 21. c. iō nolebāt q̄liter cūq; gignere. Lū āt isti recipe voluert vēit deº ꝓponēs eis legē: z voluert eā cū desiderio accipiētes: z fz h̄ exponūt. (De seyr ortº ē nob). i. de mōte seyr vēit ad nos i quo morāt idumei. (Apparuit de monte pharan). i. Apparuit nobis in mōte synai veniens de mōte pharan in quo habitabant ismaelite.

†

†

Improbō exponiz nō nullor.

Prima rō

¶ Sed ista expō ficta est z ꝛria sacre scripture: qz sepe in isto libro dz qº elegit deus iudeos pre cūctis ppls ēre. Si aūt prius voluisset dare legē idumeis z ismaelitis nō elegisset magis iudeos: sed magis idumeos: z qz dz. s. 4. c. qº numq̄ auditū fuit a seculis qº aliqua gens audiret deum loquentē sicut iudei: sed si idumei vel ismaelite fuissent a dño regsiti vtrū volebant legē:

Scōa rō.

necesse erat qº deū loquētem audirent: vel angelū eius loco q deus vocat. ¶ Itē qz vt ipsi fingunt in sua narratione deº iuit ad idumeos: z recitauit eis mandata: z cū pueniss̄et ad mādatū gntū de nō occidendo: dixerunt idumei qº nō poterāt obserua re talia mādata: qz eis datū erat qº in gladio viuerent: audita ē g̃ vox dei a pud istos nō solum in gbusdā ꝓlocutionibus añ receptionē ꝓceptoz z recitationem: sed in ipsa recitatione vsq; ad gntum ꝓceptū: lr̄a tñ supza. 5. c. negat a seculis deū fuisse locutū alicui genti: idē de ismaelitis arguit. nā fm qº ipsi ꝛfingūt deus dixit se velle eis dare legē: z ipsi inceperunt audire: cūq; puentum foret ad mādatū sertū nō fornicaberis: dixerunt ismaelite se nō posse talem legē obseruare: qz vita eoz in coeūdo ad gnationē vt ꝓnotatum est. g̃ z bis deus locutus foret: z sic semꝑ multiplicat incōueniens. Itē rōnes quas assignat ꝓ quolibz istoz vt se a lege excusarent: incōuenientes sunt. nā cū dixissent

B

idumei qº in gladio eis viuēdū erat nō tollebat gn posset ob seruare istā legē de nō occidēdo: qz nō dz viuere in gladio solū ille q imo nō dz viuere in gladio ille q occidit: sed ille q est fortis in armis z hz cōtinuaz exercitationem armoz: cuius erat in

Tertia rō.

idumeis q erant viri bellicosi. ¶ Item dato qº ipsi occiderent boues nō seq̄bat ex hoc qº repugnabat eis mandatū istud: qz h̄ nō ꝓhibet homicidium simplr: sed homicidiū qō iniuste fit: poterant autem ipsi iuste occidere alios: qz forte essent hostes sui.

Quarta rō

¶ Item rō que ponebat ad excusandū ismaelitas a susceptiōe legis nō est sufficiens. nā ipsi intēdebant multiplicationē ꝓ gnationē: z ista nō repugnabat illi ꝓcepto: qz multiplicatio nō fit ꝓ

Per qd fit ꝓlis multiplicatio.

adulterium: sed ēt ꝓ legittimas nuptias: imo magis ꝓ nuptias honestas: qz si indifferēter accessus fieret ad quācunq; mulierē nō sequeret gnatio sicut pz in meretricibus que non gignūt: ex nuptijs aūt ples sequunt magis: g̃ ista rō ꝛ eos militat q̄ꝓ eis: si aūt hic ꝓhiberet simplr oīs coitus esset manifestū qō ip si volunt. s. qº istud ꝓceptum repugnaret eis: sed nō ē sic. ¶ Itē

Quinta rō.

neutri istoz rōnabiliter moueri possent ad repugnādū receptioni ꝓceptoz: qz ꝓcepta decalogi sunt nālia: naz gentes que legem nō hñt nāliter ea q̄ legis sunt faciunt vt pz ad Ro. 2. c. ea aūt que nālia sunt cōia sunt. nō g̃ dz̄et aliqua gens cām veram vel apparentē: quare deberet abijcere ꝓcepta hec: secus autē si essent ꝓcepta iudicialia vel cerimonialia q̄ nō sunt nāliter determinata ad hoc vel illud: qz in his possent recusare: sed i moralibus. s. ꝓceptis decalogi q̄ isti dicūt partim recitata ismaelitis: z idumeis nō poterant recusare: g̃ nunq̄ eis fuerunt recitata. ¶ Item qz illa gens recipe debebat legē de qua messias futurus erat vt spāliter sanctificata esset: sed de israelitis vēturus erat: g̃ nō debebat dari ismaelitis. Minoz pz qz Geñ. 21. dz in isaac: vocabit tibi semen. ēt nō debuit dari idumeis: qz deº hē bat eos odio vt pz Mala. c. 1. iacob dilexi esau āt odio habui.

Secta rō.

L

Probō nico.

¶ Nicolaus ꝓbat hoc alio modo. s. qº non data fuit ismaelitis nec idumeis: qz ppls iste fuit spāliter dilectª a deo vt pz in abraam quē deus fidelem sibi separauit de idolatris vt pz Geñ. 12. c. z dedit ei circūcisionem vt pz Geñ. 17. c. dedit ēt istis legē vt pz Exo. 20. c. z ēt dz de istis ps. 146. nō fecit taliter oī nationi: z iudicia sua nō manifestauit eis. Sed non vīr ista multū agere. nō ꝓmum qz abraā nō solum fuit pz israelitaz: sed ēt ismaelitaz z idumeoz: iō qº abraam fuerit pz nisi alia rō intercidat: nihil erit ad dz̄iam idumeoz z ismaelitaz ab israelitis. ¶ Nec valet fm: qz circuncisio nō fuit data spāliter israelitis: sz abrae. Et post eū circuncisus fuit ismael vt pz Geñ. 17. c. z ēt post esau fuit circūcisus a quo sunt idumei. Si aūt post idumei vel ismaelite nō seruarēt circuncisionē hoc nihil attinet. ¶ Nec tertiuz valet: qz si verz est qº soli israelite legē susceperunt: tñ illi iudei dicunt qº alij regsiti fuerunt a deo qº reciperent eaz ꝓmo. Et sic quantū ad istam partē peccat ꝓ fallaciā petitionis ꝓncipij: qz petit qō ꝓbare deberet. ¶ Nec valet quartum: qz ibi dz z iudicia sua nō manifestauit eis: qz dato qº lex fuerit ꝓposita ismaelitis z idumeis: tñ qz nō receperunt eam nō fuerunt eis ꝓposita iudicia. i. iudicialia mandata nec cerimonialia q̄ post decalogū dari debebant: z sic data fuerunt iudeis vt pz Exo. 21. c. s. post c. 20. in quo datus fuerat decalogus. ¶ Alij exponūt. (De seyr ortus est nobis). i. deus dedit nobis legē dimittens ismaelitas q erant in monte pharan: z idumeos qui erant in monte seyr i idolatria sua: z hoc fuit magnū bñficium: qz ismaelite erant filij abrae: z idumei adhuc magis ꝓpīe: qz erant de vtroꝛe libera qº g̃ isti dimitterent z israelite sine aliquo merito a deo eligerent maximū bñficiozum fuit: z hoc dicit dñs Mala. 1. c. dilexi vos dicit dñs: z dixistis in quo nos dilexisti: nonne frater erat esau iacob dicit dñs z dilexi iacob: esau autē odio habui.

Improbō exposnis.

¶ Ista expō satis vera est: sed non cōsonat multū lr̄e: qz lr̄a eadem dicit hic de syna seyr z pharā. s. venire oriri z apparere q eundē sensum faciunt: pōt ergo intelligi lr̄a tota quantū ad dationē legis que fuit in monte synai cui aliqualr sunt vicini isti montes. s. pharan z seyr: iō dz̄ apparuisse deus de mōtibus istiz fm replicationem sniē: z pz hoc de monte pharā: qa Num. 10. c. dz̄ qº cum recesserunt filij israel de monte synai nubes requeuit ꝓmo in solitudine pharan: vel pōt dici qº qñ israelite mouebant iuxta montē seyr circuendo illū montē vt patet supza. 2. c. cepit populus laboris tedere z murmurare: quapp imisit dñs serpētes ignitos q cruciabāt eos z occidebant: mādauit āt dñs moysi facere serpentē eneū quē aspicientes sanabātur vt pz nu. 21. c. Et in hoc apparuit eis dñs supnāliter sanādo aspiciendo serpentē. ¶ Nicolaus dicit qº iō dz̄ deus apparuisse vel ortus fuisse de monte seyr: qz ibi in aspectu serpētis demonstrabatur misteriū xp̄i de incarnatione z passione sua que figurā habuit serpētis: sed nō erat serpens. i. videbat natus de carne pcti: sed nō fuit ficut serpēs ille nō erat verus serpēs: sed solā figurā gestabat: z dicit qº hoc mysteriū fuit cognitū moysi: hoc lz verz sit: tñ nō agit ad ꝓpositum: qz hic demōstrabat moyses cāz bñdictionis sue q̄ cognita deberet esse populo: alias frustra ꝓponeret qō nullo mō intelligebāt: mysteriū aūt xp̄i solis ꝓphetis distincte cognitū erat. ¶ Ideo dōm vz vt ante diximus: z tunc est sensus. (De seyr ortus est nobis). i. apud montez seyr declarauit se deus aliqualiter nobis dādo nobis curationē a morsibus serpentū. (Apparuit de monte pharā.) ibi ēt demōstrauit se deus israelitis: qz cū mouissent castra de monte synai venerūt in solitudinē pharā vt pz num. 10. c. in quo loco deus dedit coturnices ꝓ mēsem integrū ppło desideranti carnes: z hoc magnū bñficium fuit: deinde cū moyses q̄reret qº nō posset solus tantam populi multitudinē gubernare: misit deus spūm suū in. 70. seniores q statim ꝓphetauerunt illuminati a deo: ista duo būtur

Nic. opinio penes lr̄az.

D

Doct. expō lr̄e.

†

Num. 11. c.

† Numē. 11.c.7 est sensus.(Apparuit de monte pharan).i.demōstrauit se nobis in deserto pharan nos cibādo carnibus 7 iudices. 70.cōstituendo.(Et cū eo sanctor milia) .i.magna multitudo angelor astantium 7 ministrantiū deo vt pz Dañ. 7. milia miliū ministrabant ei: 7 decies milies centena milia assistebant ei. ¶Multi iudei exponunt istū passū de aīabus ꝓphetarū 7 doctor legis: dñt.n.q aīe oīum ꝓphetar fuerunt ibi cū deo i datione legis: 7 accepunt singuli ꝓphetias suas q̄s postea enūciauerunt.Et dicūt q ibi fuerunt oēs rabini cōditores talmud: 7 a deo illud acceperunt. Ista multū sunt erronea: q ponūt aīas simul creatas vel ab eterno: vel in rez ꝑmordio qō falsissimuz est. ¶Itē q dñt q tūc singuli ꝓphete receperunt suas ꝓphetias. ¶Sed hoc valde falsum est: q de multis ꝓphetis dr intelligi anno talis regis factū est verbū dñi ad talē ꝓphetaz: 7 rursum de eodē ꝓpheta dr multotiens q diuersis annis sub eodem rege multa a deo audierit. ¶Itē nō esset necesse q deus nouiter reuelaret aliqd cuiq̄ ꝓphete si a ꝑncipio illa cognouit in datione legis: ſ falsuz ē vt pz de omnibus maxime de daniele qui dicit se incepisse intelligere misteria: ergo 2c. ¶Item diceremus q ille q ꝓpheta esset nunq̄ posset deficere errādo circa res q̄s postea ꝓphetaret: sed falsum est: q legimus de nathan ꝓpheta a quo cū q̄reret dō vtrū faceret tēplū dño rñdit oē qō est in corde tuo vade 7 fac qñ dñs tecū est: deinde dr q eadez nocte apparuit dñs ꝓphete nathan dicens: vade 7 loquere ad dm: 7 mādauit q nō edificaret ipse domū dñi: sed filius q post eū regnaturus erat.(In vertera eius ignea lex.)Dr lex ignea: q deus dans illā apparuit in medio ignis loquēs vt pz Exo. 19.7.ē.4. et. 5.c.dr in vertera eius: q deus figurat hic vt portans legem in manu sua ad dandū eaz israel: sicut dr de moyse q portabat duas tabulas in manibus tenēs vnā in dextra relicta in sinistra vt pz.ē.9.c.7 Exo.32.(Dilexit populos).i.tribus. 12. israel: q vocari poterat q̄libet tribus vnus populus: imo vna trib⁹ multos populos hēbat: vt dixit iacob de manasse q multiplicaret in populos: 7 de efraim q multiplicaretur in gētes vt pz Genē. 48.c.(Uel dilexit populos).i.oēs populos terre vt pz sapie. 11. c.diligis oñe oia q̄ sunt: 7 nihil odisti eoz q̄ fecisti: 7 ponit hoc ad notādum spālem dilectionem ad israel: q lz alios populos dilexerit: tñ soli israel legē dedit 7 mirabilia sua demōstrauit. (Oēs sancti in manu illius).i.oēs sancti sunt cū eo sicut añ dixit 7 cū eo sctor milia: vel dñr oēs sctī.i.totus ppls israel qui erat multitudo sctor: sicut dr nu. 16.c.sufficiat nobis q oēs multitudo sctor ē 7 q ī ipsis ē dñs: 7 sunt isti in manu eius in gubernatiōe sua: q eos gñaliter 7 spāliter gubernabat. (Et q appropiquant pedibus eius accipiēt de doctrina illius.)Populus hebreor appropinquauit pedib⁹ dñi qñ apparuit sup montē synai ardētē 7 fumātē stāte pplo in valle apud mōtē: 7 ibi recepit doctrinā legis vt pz Exo. 19.et. 20.c.figurat aūt deus hic tanq̄ qdaz bō exñs sup montē. nā situs cōuenit corporibus: 7 eis q sunt aliqd in corpore tanq̄ extremitas vel otinuatio corpor sicut sunt pūcta: iō dñr sm philosophū pūcta hre positionē in linea: itelligit q deus vel angelus q erat loco eius erat magne stature 7 pedes eius sup montē: pplis aūt q erat in valle circa radices montis dicebat approp̄inq̄re pedibus dei: 7 iste modus loquēdi hr Exo. 24.c.qñ moyses ascēdit in montē cū iosue: q dr viderūt deū israel: 7 sub pedibus eius quasi opus lapidis saphirini: 7 q̄ si celū cū serenū est.(Legē p̄cepit nobis moyses.) Ista sunt vba posterior recolentiū legē datā a deo p moysen: 7 ponit ea moyses in pſona illor. Et hoc fuit quātū ad cerimonialia 7 iudicialia q̄ dicta fuerunt pplo p moysen. decalogus aūt imediate a deo p angelū repētātē eū sine aliquo humano ministerio datus est. Et pūt eē ista vba moysi loquētis de se ad pplm tanq̄ de altero quē ipse cōputabit vnus de pplo: q obligabat ad custodiā p̄ceptor sicut ceteri .(Hereditatē iacob).i.q istā legez suscepit israel ꝓ hereditate: q seruādo eā hereditarētur in terra ꝓmissionis: vel q sicut hereditas trāsit ad posteros iure successiōis: ita lex dēbat obseruari in eternū a tota posteritate israelitar: vt dr.ē.6.c.docebis ea filios tuos.(Et erit apud rectissimum rex) .i.apud israel erūt reges: vt postea patuit: 7 vocat israel rectissimus: q vbi nos dicimus rectissimū. hebrei hñt ieſur: 7 significat rectū vel israel vel dr hic rex deus q regnabat sup israel regens eos vt nullo alio rege indigerent: 7 hoc erat pp legē: q cū deus dedisset eis leges ipse erat eor dñs 7 rex: iō qñ populus israel petiuit regē deus dixit samueli non te abiecerunt sed me ne regnē sup eos: vt hr ꝑmo reg. 8.c.(Cōgregatis ꝑncipib⁹ populi cū tribubus israel).i.ista dicta fuerunt p moysen ꝯgregato toto israel.ſ.ꝑncipibus tribuū 7 ipse tribus.(Uiuat ruben.)Dic ponit ſm.ſ.bñdictionis executio: 7 ponunt tot benedictiones quot tribus sunt hic.ſ.xj.q nō bñdicit tribus symeon. Et dñt q rō est: q ꝑmo tractauit de vēditione ioseph 7 durius se habuit ꝫ eū q̄ alij frēs: iō ioseph tenuit eū in vinculis in terra egypti redeuntibus ceteris fratribus cū alimētis ad patrem vt pz Genē. 42.c.ſz alia rō est potior.ſ.q pauloante in eadē mansione vbi tunc erat israel tribus symeon fornicata fuerat cū moabitis 7 madianitis: 7 ꝑnceps tribus illius coza toto populo hoc fecit ad iniuriaz moysi vt pz Num. 25.c.(Uiuat ruben.) Incipit ab isto q erat ꝑmogenitus sm carnē lz iura ꝑmogenite ei ablata fuerunt: 7 trāslata ptim ad iudā partim ad ioseph: de quo dixit moyses Genē. 49.c.viuat rubē vita naturē.(Et nō moriat.) Mors eterna vt aliq volunt: sed magis vr q sit eadē sntia replicata ad maiorē exꝑssionē vt hr.4. Reg. 20.c.dispone domui tue q morieris 7 nō viues qō solū de morte corporis dr. (Et sit pauus in numero.)Hoc dixit moyses cōsonans dicto iacob Genē. 49. effusus es sicut aqua nō crescas: q maculasti 2c.in hebreo dr. (Sint pauci numero mortui eius.)Et pōt reduci ad intētionem lre nre: q iō.ē.dr.(Uiuat ruben 7 nō moriat.) Ideo seqt sint pauci numero mortui eius.ſ.ne tota trib⁹ destruat.(Uel q dr sit pauus numero.)Ideo mortui de tribu illius nō poterant esse tot sicut de aliis tribubus ceteris paribus: q de paucis viuētibus nō pōt esse multi mortui.(Nec est bñdictio iude.) Post ruben ponit iudas ꝓp dignitatē regalem trāslatā ad illū in iuribus ꝑmogenite: iō ponebat primus in vexillis castrametationis vt pz Nu. 2.et. 10.c.(Audi dñe vocē iude).i. dep̄cationem: q de eo reges vēturi erāt q in bellis clamarēt adiuuari a dño. Et hoc dr ꝓphetice 7 nō dep̄catiue 7 est sensus: tu dñe audies vocē iude te dep̄cantis: sicut pz de rege dō 7 salomone q sepe a dño exauditi sunt siue quantū ad bella siue ad alia: sic ēt exauditus fuit asa rex iuda ꝫ zaran ethiopē vt pz. 2. Paralipp. 14.c.7 iosaphat ꝫ amonitas. 2. Paralip. 14.c.7 iosaphat ꝫ amonitas 2. Paralip. 20.7 ezechias ꝓ sennacherib. 4. Reg. 19.c.(Ad populū suū introduc eū).i.da ei robur vt itret in terrā ꝓmissiōis q̄ est populus suus.i.locus in quo habitare dr vt destruat hostes. Et pz hoc q supra dicebat de exauditione in bellis 7 infra etiā de bello. Nicolaus exponit de introductiōe ad limbum in quo erāt sancti patres: q de quolibet iusto moriente dicit scriptura 7 appositus est ad pplm suum: sed ꝑma magis cōsonat lre. nam si intelligeret de introductione ad limbū esset lra nugatoria.ſ. q inculcaret id qō petebat. nā nullus petit qō hz: sed dicēdo q limbus erat locus populi sui inuebat ꝙ ipse erat de viris illis q ipse eēt cū eis q ibi erāt. q nō oportebat rogari ꝓ illo vt esset in populo suo: 7 sic nō intelligeret isto mō. ¶Itē si rogaret vt introduceret in limbū q̄ritur an rogaret ꝓ ipsomet iuda filio iacob: an ꝓ tota tribu eius nō est dr q rogaret pro eo: q iudas mortuus erat iam a multis annis de quo cum fuisset vir iustus nō dubitat qn staret in limbo maxime ipse moyses qui erat vir ꝓpheta 7 dei secretarius nō igit rogaret vt introduceretur in limbū: 7 si forte diceret q esset in iferno iferiori nō oportebat rogari q introduceret in limbū: 7 si forte diceret q esset in iferno iferiori nō oportebat rogari q introduceret in limbū. Si aūt dicat q rogabat ꝓ tota tribu nō multū videt q rogaret magis ꝓ tota illa tribu quātum ad ea que ptinebāt ad bonum statū aīe q̄ ꝓ aliis: nō ergo de hoc exponi dr. ¶Item nō cōsonat ista particula lre alicui parti lre exponēdo sm istū sensum: exponēdo autē vt supra exponebat. ſ. de introductione in terrā chanaan q̄ erat populus suus.i.terra ꝓmissa ipsi: que introductio fiebat viribus armor cōsonat ista lra p̄cedēti 7 subsequēti: de lra p̄cedēti pz: q dr supra. (Audi dñe vocem iude.) Qō itelligebatur de exauditione in bellis ēt sm sntiam nicolai de lra sequēti q itelligat de armor exercitatione bellica ad introeundū in terram ꝓmissionis: pz cum dr .(Manus eius pugnabit pro eo).i.ipse fortiter pugnabit viribus manuum suarū in hostes pios 7 adiutor illius ꝫ aduersarios eius erit. Reducēda est ergo lra ad istam exp̄nē.(Manus eius pugnabūt ꝓ eo) .i.ꝓ se ita q iudas nō indigebat alijs adiutoribus: q viri fortissimi ad pugnā erāt: vel .(Pugnabunt ꝓ eo).i.ꝓ populo israel: q vsq ad eleuationē regum in israel iudas erat ꝑnceps bellorum vt pz Judic. ꝑmo vbi quesiuit populus a dño qs ascendet ante nos ꝫ chananeum 7 erit dux belli: dixit dñs iudas ascendet 7 iudic. 20.qñ quesiuerūt quis esset dux ꝫ filios beniamin in gabaa: rñdit dñs iudas sit dux vester.(Et adiutor illius contra aduersarios eius erit.)Est mutatio pſone 7 refertur ad deū .i.deus adiuuabit eum ꝫ hostes suos. Et hoc siue ante tpa regū siue tpe regū: q ipsi reges de iuda erant ꝑter saul q fuit de tri-

Bñdictōis executio.

Bñdictio ruben.

Bñdictio iude.

Uera expō lre.

Doct. expō

bu beniamin vt pz pmo Reg.9.ca. Ra.sa.spāliter intelligit hoc de iosaphat rege iuda q clamauit ad dñm voce magna cum in grauaret bellū sup eum in ramoth galaad vt pz.3.Reg.22.ca. z liberatus est. Sed idē dōm est de oibus alijs de tribu iuda q clamauerunt ad dñm. Et addit hoc de adiutorio dei: qz dictum fuerat.ō.q.(Manus eius pugnabūt p eo).i.q manꝰ iude erāt ita fortes q sufficiebāt ad delendū hostes: nec regrebant aliq alij adiutores. ¶ Aliqs aūt ex hoc accipet occasionē errādi putans q tūn erat robur manuū iude q ēt sine spāli adiutorio dei posset delere hostes: ad qō dz. (Et adiutor illius ō aduersarios eius erit).i.dato q viri de tribu iuda essent fortissimi pugnatores: tñ oia q faciebāt operabant adiutā deo. sic dz.ō.8. c.ne diceres in corde tuo fortitudo mea z robur manus mee hō mihi oia pstiterunt: sed recordaris dñi dei tui q ipse tibi vires pbuerit vt impleret pactū suū: debuit igit hoc ad declarationē supiorīs dicti subiungi. (Leui quoq; ait.) Descripta bñdictione inde ponit bñdictio leui pp dignitatē sacerdotalē: z iō iste due tribus sociate erant quātum ad cōnubia: vt magis dirim⁹ Leui.21.c. ista rō dz esse satis colorata: sed nō est multū exās: qz si attēdat dignitas sacerdotalis cū illa sit potior q̄z dignitas regalis deberet pponi: sed nō pponit. g nō attendit hoc: sed dōm ē q magis attēdat ordo in natiuitate. nā pmus inter filios iacob fm carnē fuit rubē: iō pmo bñdictus fuit post hūc sequebat symeon in ordine natiuitatis: z iste ōnr bñdicēdꝰ erat. Sed nō fit mētio de eo in toto isto cathalogo bñdictionū ex cā supra assignata post hūc in ordine natiuitatis erat leui: z iste pponendus erat: sed ōsiderata dignitate tribus iuda fuit ppositus: deinde redijt leui vt poneret in ordine natiuitatis sue ante alios seqn tes: z dato q nulla ōiunctio esset hāc duāz tribuum in ōnubijs aut dignitas aliqua sacerdotalis in tribu leui poneret posito iuda ne quātum ad oia fieret ordinis trāsmutatio. (Perfectio tua.) Ista verba dirigunt ad deum. (Perfectio tua).i.vite sanctitas. (Et doctrina tua).i.doctrīa legis. (Uiro sancto).i. ista de dixti moysi q ē vir sanctus. Et erat de tribu leui. Et dicebat ista moyses de se tanq̄ de alio humilians se. Et sic Joannes euāge lista logtur de seipso in suo euāgelio.c.vltimo in.3.psona dicens: vidit discipulū illum quez diligebat: z ipse erat ille discipulus: vel qz moyses dicebat ista pphetice compellebat dicere quōcunq; ei deus inspiraret: siue de se siue de alio in laudez vel vituperium: z sic ipse scripsit ea q̄ hīr Num.12.c.q multū faciunt ad laudē moysi. Et pōt intelligi hoc de sacerdotibus qbus date fuerunt lamine auree: in qbus erat doctrina z veritas posite intra rōnale i pectore sacerdotis magni vt pz Exo.28.c. Et ista doctrina z veritas vocant. hebraice tumin z vrin. i. pfectio z doctrina sicut hic ponit. vñ in hebreo eadē verba ponuntur hic z Exo.28.c.qūo aūt vocet illa doctrina z veritas sup eodē c. Exo. dictum fuit late. Alio mō pōt hoc intelligi referēdo eodē modo ad deū. s. q loquat moyses ad deū de tota tribu leuitica: potissime quātum ad partem sacerdotū. (Perfectio tua z doctrina tua viro sancto).i.deus tu posuisti doctrinā tuam z pfectionē tuaz in viro sancto. s.i tribu leuitica q̄ erat sancta: z hīs doctrinā dei de pfectione. pz qz pfectio nihil aliud est q̄ quidam gradus magnus puritatis z incōtaminationis: z hoc erat in sacerdotibus pcipue: qz tractabāt ministeria dñi iuxta illud Esa. mundami q fertis vasa dñi. dz ergo pfectio dei viro sancto. i. (O deus tu dedisti pfectionem tuam).i.pfectionem magnam in puritate vite quā tu diligis z obseruare iubes. (Uiro sctō).i.tribui leui in qua sunt viri sancti: qz istis iussisti spāliter vite puritatē. (Et doctrina tua).i.tu dedisti doctrinā tuam viro sancto: doctrina dei vocat doctrina legis qz deus legē dedit: iō doctrina eius doctrina dz: z hanc tradidit viro sancto: qz tradidit eā dispēsandam leuitis. nam leuite erant doctores legis inuigilantes circa studium eius: sic dz Mala.2.c. labia sacerdotis custodient sciam z legem exgrent de ore eius: qz angelus dñi exercituū ē. hec aūt doctrina nō fuit cōmissa alicui alteri tribui: qz reliqe occupationibus agriculture z bellicis exercitationibus laborabant: solam aūt leuiticā tribū deus ad obsequm suum spāliter elegit z ad dispēsandum doctrinā vt pz Nu.3.c. iste sensus est accipiendo q lra intelligat tota de tribu leui potissime in parte sacerdotali: z sic alias partes lre prosequi possemus: alio modo intelligi posset de moyse. s.(Perfectio tua z doctrina tua viro sancto).i.tu dedisti pfectionem vite z sinceritatem moysi qui erat vir sanctus: qz fecit eum deus valde purum atq; immaculatum viz. (Et doctrina tua).i.deus dedit ei doctrinam suam.i.dedit ei legem dispēsandam z gubernādum. nam p ipz data est: cū enim deus dedisset in clangore buccinaz decem pcepta sup montem synai audiente cuncto populo: dedit deinde pcepta cerimonialia z iudicialia ipsi moysi stante cum eo in mōte vt pz Exo.20.c.z.ō.5.c.z ipse postea coram toto populo recitauit ea vt pz Exo.24.c. competebat ēt moysi q̄ esset doctor legis: qz exponebat corā eis legem qñ in aliquo dubitabant. Et fm hoc applicabit tota sequens lra. Sed vt melius ptes cōueniant expōni necessarium est assignare hic vnā de septem regulis ticonij. s.qñ fit transitus de parte ad totum: vel interduz de toto ad ptem: z fit perturbatio magna pro his qui ad talia nō aduertunt. nā putabit aliqs totam lre expōnem cōtinuam esse ita q si pma pars expōnis fit de parte q̄ tota lra fit de parte: vel si principium lre est de toto q̄ tota expō sit de toto: fm istā regulam fit trāsitus interdum de parte ad totum interdū de toto ad partem: ita vt vna pars lre exponat de toto z alia de parte: hic aūt totum est tribus leuitica: pars sua est moyses vel glibet de illa tribu: q ergo aliqd huius lre exponat de solo moyse z aliqd de tota tribu leuitica est transitus de toto ad partem vel cōrio: z necessariū ē vti hac regula sepe in expōne sacre scripture. nā aliqs contextus lre est qui quātū ad aliqd sui conuenienter ō parte exponit z nō de toto: z aliqua pars illius q̄ conuenienter exponit de parte z nō de toto: sic aūt est hic qz quedā partes pti nent ad solum moysen: alie aūt ptinent ad tribū leuiticaz cū dz. (Perfectio tua z doctrina tua viro sancto.) Qō ad moysen ptinet. s.q tu deus dedisti pfectionem vite in puritate moysi faciēdo eum viz valde iustum z pfecti animi tecū. (Et doctrina tua) .s.doctrina legis quā dedisti ei dispensandā z exponēdā. (Quē pbasti in tentatione.) Hoc ēt ad ptem refert. s.ad moysen z nō ad tribū leuiticam. nā moyses fuit qui sepe tentatus z pbatus est: quotiens. n. populus murmurabat ō dñm: aut tentabat eum insurgebat ō moysen defensantem partem dei: z moyses laborabat in repugnādo illis z deiiciendo eos a suo ppōsito: z interduz disponebat se magno discrimini. s.ad mortē vt pz in raphidin qñ defuit aqua: qz valde murmurauerunt ō eū z ō deū. Et tunc moyses cōuersus ad deum dixit adhuc pusillū z lapidabit me populus iste: z sic in alijs tentationibus ꝓuocabant animam eius ad amaritudinem: ita vt compelleret ad deū: in his aūt oibus tentatus nō cessit opinioni aut desiderio peccatoruz: sed veritatē inconcusso animi vigore seruauit. (Et iudicasti ad aquas ōdictionis.) Hoc etiam de parte intelligitur. s.de moyse: nam non cōuenit toti tribui leuitice q̄ iudicata fuerit ad aquas contradictionis: solus enim moyses ibi iudicatus fuit: z accipitur hic iudicare idest condemnare. nam moyses ad aquas contradictionis in cades deserti fin siue in cadesbarne quod idem est excussit aquam de petra: z cum debuisset deum laudare z facere q̄ laudaretur a filijs israel incepit eos dure increpare dicens: audite rebelles ꝛc. Nume.20.c. ista omissio fuit ei imputata ad peccatum magnum: ideo condemnauit eū deus ibi non quidem ad aliquam penaz mortis eterne: sed ne intraret in terram chanaan vltra iordanem: vocantur iste aque contradictionis: quia ibi contradixit populus domino tentando eum. (Qui dixit patri suo z matri sue nescio vos.) Hoc refertur ad totum .s.ad tribum leuiticam. nam dicere patri z matri q̄ nesciebat illos fuit in occisione idolatrarum in castris: quia tunc moyses stans in portum castroruz: ait siquis domini est iungat mihi: z tunc congregati sunt ad eum omnes filij leui: z posuit vnusquisq; gladium super femur suum: z ambulantes per vicos castroruz de porta vsq; ad portam occidebant omnes insignitos signo auri vituli quod in aqua puluerem factum biberunt: z licet essent aliqui cognati eorum qui cedem istam faciebant non liberabant eos: sed omnes occidebant quantumcunq; coniunctos consanguinitate: z sic erat ac si nullo modo cognoscerent eos. ¶ In hoc dubitaret aliquis vtrum leuite qui illā stragem fecerunt: occiderunt ibi patres suos aut matres. ¶ Et videretur q̄ fecerint ex littera ista cum patres z matres ponat ab istis nescitos: nescire autem ad hoc proprie dicitur non curare de aliquo tanquam si esset totaliter ignotus: ergo si isti nesciuerunt patres necessarium fuit q̄ quantum aliquid ipsi fecerunt de patribus suis z matribus tanquam non cognoscerent eos: hoc autem in nullo erat nisi eos occiderent sicut ceteros idolatrantes. ¶ Sed dōm est q nō occidit aliquis de istis leuitis patrem suum aut matrem: qz vt declarauimus.ō.13.c. in illo casu lz filio occidere patrē suum aut matrez siue peccatoz sit siue nō: nisi forte deus exprēsse hoc mandaret: z q̄ constaret certissime deum esse eum qui mandabat. nam tunc teneret hoc agere: sed nunq̄ tale quid repertum est: cum igitur dicitur q̄ isti dixerūt pri z mri nescio vos. ponit ad exagerāduz: qz iste ē modus ꝓpheticus

Qō.3. A Occasio erroris aliquoz ex hac lra.

† Bñdictio leui.

† † † †

pbetic⁹ ꝗ̄tū ad quēdaz modū ⁊ nō ponit ad figñandū vitatē. ſ. q̄ ſic eſſet. (Et frīb⁹ ſuis ignoto illos.) De b̄ ſatis eſt cōcedēdum q̄ ſm veritatē cōtigerit. naz alīq leuite occiderūt frēs ſuos acci piendo frēs nō ex alterutro parēte ſz ex altero. ſ. ex matre: ſicut declarauimus Exodi. 32. c. (Et neſcierūt filios ſuos.) Quia forte occiderūt aliquos de filijs ſuis. hoc. n. verū eē potuit: q̄ filios licebat occidere pro crīe idolatrie: ſicut. ō. 13. c. declaratuz fuit. (Di cuſtodierūt.) Totū q̄ ſeq̄ ptinet ad totū. ſ. ad ipſaz leuiticā tribū ⁊ nō ad ſoluz moyſen cuz loquat in plurali vt pz in applicatiōe: pōt ēt p̄cedēs lr̄a aliq̄lr differēter a ſupiori expōne declarari. (Quez ꝓbaſti i tentatiōe). i. in loco tentationis: q̄ ſepe multi labores acciderāt moyſi ex pſecutiōe ppli vt pz in exodo ⁊ libro numeroꝝ ⁊ in iſto. (⁊ iudicaſti ad aquas ꝯdictionis). ſ. in cadeſbarne vbi ppls murmurauit ꝯ oñm pp aque penuriā vt pz Numī. 20. c. ⁊ ꝯdixit ppls oño. oꝝ ibi iudicat⁹ moyſes: q̄ i alijs locis de⁹ tentabat eū: ſz q̄ nō peccabat non obligabat eū ad aliquā penā: hic aūt peccauit iō iudicat⁹ fuit ad penā nō trāſeūdi iordanē. (Qui dixit p̄ri ſuo ⁊ mr̄i ſue neſcio vos.) Hoc trāſferē ad alios de tribu leuitica: ⁊ iſti ignorauerunt p̄ez ⁊ mr̄ez ⁊ oēs cognatos: q̄ multi de leuitis recedebāt de ciuitatib⁹ ſuis de domib⁹ patrū ſuoꝝ ⁊ familijs ⁊ aſcēdebāt in locū quez oñs elegerat vt ibi ppetuo oño ſeruirent: vt pz de ſamuele q̄ oblat⁹ fuit a matre ſua vt ſuiret oño in tabernaculi offō vt pz ꝑmo Re. 1. c. ſic ēt dr̄. ō. 18. c. de portionib⁹ leuitaꝝ aſcēdentiū ex deuotione vt ſeruiāt oño in ſanctuario. ¶ Uel pōt intelligi de leuitis q̄b⁹ dixit Moyſes ſi q̄s eſt oñi iungat mihi: ⁊ cōgregati ſuerūt ad eū oēs filij leui. ⁊ dixit ponat vnuſq̄q̄ gladiū ſuper femur ſuū ⁊ occidat frēm ſuū ꝓximū ⁊ amicū. Et ſic fecerūt occidētes fratres ⁊ filios: ꝓximos ⁊ amicos vt pz Exo. 32. c. Utrū aūt aliq̄s occiderit ibi patrē aut matrē nō legit expreſſe ſed potuit eē: q̄ in hoc nulla reuerētia vl̄ p̄mus bonoꝝ b̄ñdus erat vt pz. ō. 13. c. vt aliqui volūt vbi nulla fit dr̄ia pſonaꝝ ꝗ̄tū ad ſcelus idolatrie: ⁊ oñr̄ iſti leuite ignorare cognationē q̄ ita occidebāt cognatos ſuos q̄ſt nō cognoſcētes eos: nec faciētes dr̄iā cognatorū ⁊ extraneoꝝ. (Di cuſtodierūt eloquiū tuū.) Cōuertit ad deū .i. legē tuā: q̄ occiderūt cognatos ſuos idolatrātes ſicut lex mā dauerat. (⁊ pactū tuū). i. legē tuā: q̄ eā pepigit deus cū filijs iſrl̄ laudās leuitas cozā eo. (iudicia tua). i. p̄cepta iudicialia: q̄ occidere idolatrātē p̄ceptū iudiciale erat cū dirigeret ad regulationē ꝓximi i agibilib⁹. (Et legē tuā o iſrl̄.) Replicatio ſñie eiuſdē eſt: q̄ iacob ⁊ iſrl̄ ſunt idē ⁊ iudicia ⁊ lex. Sed ra. ſa. dicit q̄ leuite cuſtodierūt pactū de circūciſione q̄ ipſi cuſtodierūt filios ſuos natos in deſerto: ⁊ nō alie tribus. ¶ Sz b̄ ꝓtra vnuz eſt ei q̄ dr̄ Joſue. 5. c. ſ. q̄ ppls q̄ in deſerto natus fuerat p. 40. ānos incircūciſus erat. nec valet ſi dicas q̄ ſolū intelligit de alijs tribubus. q̄. j. ponit vl̄r. nec aliq̄s eos circūciderat. i. nullus ergo nec leuite ⁊ deinde ſubdit q̄ poſtq̄z oēs circūciſi ſunt mānſerunt in caſtris: nullus ḡ in deſerto circūciſus eſt: ⁊ iſta eſt poſitio cōis oīuz catholicoꝝ doctoꝝ. (ponent thimiama in furore tuo). i. ad aduertēdū furorē oñi a pplo: q̄ cum aliq̄ pſona vel totus ppls peccaret p ignorātiā vel negligētiā oblato pro eis ſacrificio cuz thimiamate auferebat furor oñi a pplo vt pz Leui. 3. et. 4. c. ⁊ nu. 15. hebrei oñt. (Ponēt thimiama in naribus tuis.) Et rō diuerſitatis eſt: q̄ vbi nos dicimus in furore hñt hebrei beaf q̄ ſignificat duo: q̄ af ſignificat narē in ſingulari vel furorē: q̄ furor in narib⁹ anbelātib⁹ demōſtrat. Et ſcōm lr̄az hebraicā eſt ſenſus q̄ leuite ponerēt thimiama in naribus dei. i. valde redolēs deo: q̄ de iſtis ſacrificijs ſepiſſime dr̄ holocauſtum odoris ſuauiſſimi oño vt pz Leui. 1. c. ⁊ ſic pingit deus q̄ſi nares hīs q̄b⁹ odorē ſacrificioꝝ recipiat. (⁊ holocauſtū ſup altare tuuz). i. ſup altare holocauſtoꝝ q̄ erat in atrio tabernaculi. thimiama aūt ponebat ſup altare aureū q̄ erat ante tabernaculū itra ſancta ſanctoꝝ. Et itelligunt oīa alia ſacerdotalia ⁊ leuitaꝝ officia de q̄b⁹ totū leuiticū ⁊ multotiēs in libro numeroꝝ. (Benedic oñe fortitudinē ei⁹.) Hoc itelligit de machabeis q̄ fuerūt de genere leui: ⁊ de ſacerdotib⁹ magnis vt pz ꝓio macha. 2. c. ⁊ vltimo. iſti. n. fecerunt opa mirabilia ꝯ aduerſarios legis: ⁊ pro ea mortui ſunt de q̄b⁹ in duob⁹ libris machabeoꝝ: iō moyſes cognoſcēs eos in ſpū ꝓphetico erat pro eis. (b̄ñdic oñe fortitudinē ei⁹). i. multiplica ad reſiſtēdū hoſtib⁹ ⁊ iuadēdū. (⁊ opa manuū ei⁹ ſuſcipe). i. bella q̄ ꝯ hoſtes geſſerit ſint accepta vlīa tibi. (percute dorſa inimicoꝝ ei⁹). i. oēs hoſtes q̄ pſeq̄bant eos vt cōpellas eos in fugā ⁊ vertāt terga machabeis q̄ ipſi pcutiāt. (⁊ q̄ oderūt eos nō ꝛſurgāt). i. nō roborent hoſtes eoꝝ ꝯ eos. (Et beniamin ait.) Poſita b̄ñdictiōe leui ꝛſcribit b̄ñdictio beniamin: q̄ in tribu beniamin erat loc⁹ in quo ſacerdotes ⁊ leuite miſtra re deberēt. ſ. in hierlz q̄ erat in ſorte beniamin vt hr̄ Joſue. 18. c. (Amātiſſim⁹ oñi.) Trib⁹ beniami erat valde dilecta a deo. q̄ ꝑz q̄ ꝑm⁹ rex iſrael electus a deo fuit ſaul q̄ erat de beniamin vt hr̄ ꝑmo Re. 9. c. ⁊ ꝑmanſiſſet ptās regia in illa tribu niſi ſaul feciſſet ꝯ p̄ceptū dei vt hr̄ ꝑmo Re. 13. c. Et dilexit ēt q̄ in ſorte ſua elegit ſibi tabernaculū. ſcōm illud elegi hierlm vt ſit nomen meū in ea. Sic ēt iacob dilexit valde beniamin: q̄ in ſenectute ſua genuit eū vt pz Geñ. 44. c. (Habitabit cōfidēter bñs deū in habitaculo ſuo.) quia in eoꝝ ſorte erat tabernaculū in quo cōfidebāt. vel oñr̄ habitare cōfidēter. i. ſine timore: q̄ fortiſſimi bellatores erāt vt pz Judi. 20. c. pugnauerūt. n. ꝯ vndeciz tribus: ⁊ bis deuicerūt eas: ⁊ ita certiſſimi fūdibularij erāt vt capillū quoq̄z raperēt: ⁊ ita manu ſiniſtra ſicut dextra pugnabāt. Iſz p̄ia expoſitio ꝺcordat magis inferiori lr̄e. (quaſi in thalamo tota die morabit). i. in templo q̄ vocat thalam⁹ ad notādū requiē contēplationis ⁊ vacationē ab alijs curis. (inter humeros eius regeſcet). i. deus in tēplo regeſcet in humeris beniamin: q̄ mōs ſyō q̄ erat intra hierlz erat loc⁹ tēpli: Iſz nō erat tēplū in altiori parte mōtis Iſz q̄ſi in medio deſcēſu mōtis in planicie q̄daz q̄ ſe hz reſpectu altiſſime ptis illi⁹ mōtis: ⁊ ptes infimas ſicut humeri in coꝛpe humano. vel dr̄ inter humeros rñdēdo ſupiori ſñie. i. iter brachia in amplexib⁹: q̄ geſcētes in thalamo ꝺtēplationis tota die voluunt i amplexib⁹ creatoris. (Joſeph quoq̄z.) Dicta b̄ñdictiōe beniamin ponit b̄ñdictio Joſeph: q̄ ſicut in hierlm q̄ eſt in ſorte beniamin ſtetit magno tpe tabernaculū. ſ. a tpe ſalomonis vſq̄ ad captiuitatē iudeoꝝ p romanos: ita in tribu Joſeph ſtetit tabernaculū. ſ. in ſylo in ſorte efraim vt pz pſal. 77. ⁊ Joſue. 18. c. ¶ Itē q̄ ioſeph ⁊ beniamin frēs vterini fuerūt vt pz Geñ. 30. et. 45. c. ſ. filij rachel: ⁊ q̄ ioſeph multū fuit dilectus a pr̄e ſuo ſicut beniamin vt pz Geñ. 37. ¶ Itē q̄ iura p̄rogenitu re ſuſcepit quātū ad duas ptes hr̄ditatis ⁊ iſup ptē agri ſichen vt pz Geñ. 48. c. Et nō b̄ñdicunt hic trib⁹ manaſſe ⁊ efraim per ſe ſz ioſeph pro filijs ſuis: q̄ nō accipiūtur ſcōm ptē hr̄ditatū ſz ſcōm pſonas: pz q̄ leui q̄ nō accepit poſſeſſionē inter frēs ſuos. vocat hic trib⁹ ioſeph cū vna pſona fuerit ſolū vnam b̄ñdictionē hābuit Iſz duas ſortes acceperit vt pz Geñ. 48. c. (De b̄ñdictione oñi dei terra ei⁹). i. terra ioſeph erat b̄ñdicta a oño: q̄ multum fertilis erat in vtraq̄z ſorte. ſ. in ſorte manaſſe ⁊ efraim. (de pomis celi). i. de fructib⁹ genitis ex virtute celi: quia ex influētia coꝛpoꝝ celeſtiuz ⁊ luminariū generātur omnia quecūq̄z ſunt in terra ſiue animata ſiue ianimata. (roze atq̄z abyſſo ſubiacēte). i. de virtute rozis ⁊ aquarū abyſſi fecundatur terra ad gignēduz ⁊ conſeruant fructus ne caloꝛe deſiccante pereant. Ros autem eſt de abyſſo. i. de terra ⁊ aqua: ga caloꝛe ſolis exītis ſup noſtrū hemiſpheriū reſoluūtur aliq̄ exhalatiōes q̄ in nocte infrigidate ⁊ in guttas cōdenſate cadūt ſup herbaz: fiūt ēt pluuie de exhalationib⁹ eleuatis altius q̄ſ fuerit in maiori quātitate: ⁊ cadentes terrā inebriāt ⁊ fecūdant. (De pomis fructuū ſolis ac lune.) Eadez ſñia ē que ſupioꝝ Iſz ponit ad maiorē expreſſionē. ¶ Notādum q̄ Iz coꝛpoꝛa celeſtia influāt vl̄r in generādo iſta iferioꝛa: tñ ſol ⁊ luna ſpālr̄ ifluūt: luna pp magnā būiditatē ifluit. ſol aūt pp magnā caliditatē ⁊ motū: ideo de ſole dr̄ q̄ ſol ⁊ hō generāt hominē: ⁊ q̄ luna eſt mr̄ oīuz humidoꝝ. (de vertice antiquoꝝ montiuz). i. terra ioſeph de vertice montiū antiquoꝝ. i. q̄ mōtes habebat in q̄b⁹ fruct⁹ citius maturant: iō magis diligunt. (de pomis colliū eternoꝝ). i. de fructib⁹ q̄ naſcunt in mōtib⁹ eternis. i. fortiſſimis ad durāduz in eternū. Et hoc vī q̄ dr̄ Geñ. 49. donec veniret deſideriū colliuz eternoꝝ. i. donec poſſideret ſemen eius montes eternos. i. montes fortes ⁊ fructiferos q̄ fuerūt in duab⁹ ſortib⁹ ei⁹. (Bñdictio illi⁹ q̄ apparuit in rubo). i. dei qui apparuit moyſi vt flāma ardens ⁊ nō ꝛſumēs. Ille q̄ apparuit moyſi in rubo angelus fuit vt declarauim⁹ Exo. 3. c. ⁊ faciebat illa loco dei atq̄z loquebat: ſic. n. pz Actuū. 7. c. cū dr̄: ⁊ expletis annis. 40. apparuit ei angelus in mōte ſyna in igne flāme rubi. ¶ Diceret tñ aliq̄s q̄ itēdebat moyſes dicere q̄ de⁹ bñdiceret ioſeph: quia ſcriptura noīat illic illū angelum nomine dei: ⁊ nō ꝑz ſic clare vtrū angelus vel de⁹ ille eēt. ¶ Sz nō pōt ſtare: q̄ Iz ſorte aliq̄s de pplarib⁹ dubitaret de hoc ⁊ peteret benedici ab illo: q̄ illuz nō angeluz eē putaret ſz deuz: moyſes tñ nō dubitaret eē angeluz cū ſe ei de⁹ manifeſtaret: nec. n. eſt admirāduz q̄ cognoſcēs illū eē angeluz deſideraret ab illo benedictionē dari ioſeph: q̄ ſepe in ſcriptura b̄ñdictio petit ab angelis ⁊ patet de iacob q̄ cū inueniſſet virū q̄ angelus erat q̄ſ vētur⁹ erat ad frēz ſuū eſau luctabat cū eo vſq̄z mane: cūq̄z angelus diceret dimitte me q̄ aurora ē. Rñdit iacob nō dimittā te niſi p̄ius b̄ñdixeris mihi: vt hz Geñ. 32. c. ⁊ ibi b̄ñdixit ei: ⁊ iterū ipſe iacob cū ſene-

Auctor fuit ꝺrie opinionis ibi. c. 13. vl̄ dic q̄ leuite poterant illos tunc occidere ex ſpāli dei mandato.

B Rab. ſa. epio. Improbatio.

beaf duo ſignat.

Benedictio Beniamin.

† Bñdictio ioſeph.

D Roſ er q̄b⁹ fit.

† Notādum

Opio quorūdam. Cōfutatio.

E

ctute grauat? ipositis manib? sup uos nepotes efraim ⁊ manasses volēs bñdicē eis ait : ãgelus q eripuit me de malis oib? bñdicat pueris istis vt pz Beñ.48.c. ¶ Pro quo sciēdū q bñdicere ē facere q alicui bona eueniāt. hoc āt a deo solo ē: quia de? puidentia sua oīa disponit singulis aduersitates ꝓsperitatesue aut alternātia scā distribuēs: nec.n. bonū aut malu aliqs recipe pōt nisi de? disposuerit bñdicēdi: g̃ auctas a deo solo ē: id tñ qō de? disposuerit iterdū p angelos iterdū p boies opaf: q̃tū g̃ ad ℔ angeli nobis bñdicē pñt: qz bñdictionē a deo disposita tanq̃ ministri dei in nobis efficere pñt : ⁊ fm q aliq̃ res pfectior ē pfectiores effect? ꝓducit: ió cuz angeli iter oēs creaturas teneant p̄incipatū ipsi nos magis q̃ alia creatura bñdicere pñt. Et qz illa res q̃ minoris pfectionis ē nunq̃ agit in eā q̃ maioris pfectiōis ē: ió vt dicit Aplꝰ ad Heb.7.c.fine 3dictōe qō min? ē nūq̃ id qō mai? ē bñdicit nisi accipiat bñdictio p ipzecatōe bñdictōis. Et isto mō boies minoris po? bñdicūt bois? maioris sta ⁊?: fic.n.iacob phãoni regi egypti bñdixit vt pz Beñ.47.c.cū oz: post hec itroduxit ioseph pzez suū ad regē ⁊ statuit eū añ ipm q bñdicēs illi ⁊ interrogat? ⁊c. Et post ℔ oz iterū: ⁊ benedicto rege egressus ē foras: hoc ēt mō nos deus bñdicim? ipzecātes ei laudem gliã ⁊ honorē sicut sepe pz in sacra scr̄ptura. (venit sup caput ioseph.) vt eū in bonis cōfirmet sup verticē nazarei. i. separat? ab alijs frib? in sctitate ⁊ cōicatiōe: ió alios accusabat apud pzez de crib? pessimis vt pz Beñ.37.c. (nazarei iter frēs suos). i. ioseph erat nazare? iter frēs suos. ¶ Nō vocaf ioseph nazareus simplr sz nazare? iter frēs suos: qz nazare? si simplr poneref signaret eū q obseruabat votū nazareoꝝ. Joseph āt nihil tale vnq̃ obseruauit: qz votū nazareoꝝ nō fuit añ legez moysi: qa in libro numeroꝝ ponit tot? ritus nazareoꝝ. s. a qb? obseruari debant tpe quo essent nazarei: ⁊ qd offerre debāt tpe quo finiebāt votū: si vocaf ioseph nazare? iter frēs suos. i. separat? a frib? suis: qz cū viueret apud pzez separat? erat ab eis: qz oderant eū frēs sui: nec poterāt qcq̃ pacifice loqui vt pz Beñ.37.c. postea vo anno. 16. siue in pncipio. 17. vt inuit lra hebraica vē dit? atq; i egyptū deportat? vsq; annū. 39. vite sue q erat ann? scōs sterilitatis magne separat? ab eis fuit: vel pōt vocari nazareus siue separat? inter frēs. i. elect? inter eos: qz inter oēs ipse erat excellentior. In lra hebraica nō ē aliq̃ difficultas: sed in lra nra pp istud nomē nazareus qō latini nō pfecte cognoscunt: nazareus nāq; hebrea lingua separat? dr̄ est nomē appellatiuū: nec signat magis separationē illā quā hēbant obseruātes votū illud q̃ quācūq; aliā separationē: vñ si deberem? dicere q ille est separat? ab illo in hebreo poneref iste est nazir: ⁊ nos vertētes in formā nominū latinoꝝ ꝓ nazir dicim? nazare?: tantū ē ergo q dicaf in vertice nazarei iter frēs suos. i. in vertice separati: ⁊ si poneref in vertice separati a frib? suis nullus latinoꝝ dubitaret: sed idē est. (quasi p̄mogeniti tauri pulchritudo ei?). i. sicut p̄mogenit? tauri est fortis ⁊ magn? corpore: qz ibi ē robur pris ita ioseph. Et pōt ℔ referri ad tribū efraim: qz ibi erāt viri fortes ad pugnā. (cornua rhinocerotis cornua ei?). i. cornua bellica siue acies erūt ita fortia sicut cornua rhinocerotis. i. vnicornis: vnicornis dr̄ aīal ferocissimū cui? cornu ita durum est vt ligna quoq; ⁊ arbores trāsfodiat ipetu suo quē oīa aīalia fugiūt ⁊ cū leonē fugiente psequaf leo post magnas arbores abscōdit qd rhinoceros cornu ipetere volēs p arborē trāsfigit vt postea cornu educere nequeat: qō leo insp̄icies in eū insilit: ⁊ vnguibus totū dilacerat. si aūt leo arborē post quā iaceat nō inuenit a rhinocerote occidit. (in ipsis ventilabis gētes). i. p ista cornua vētilare. i. dispergere inventū debat gentes: ⁊ per hoc notaf ptās regalis in efraim: fuerūt. n. de semie eius reges israel. s. ieroboā ⁊ sequētes vt p̄dixerat iacob Beñ.49. inde egressus est pastor lapis israel. (hee sūt multitudies efraim). i. gentes multe orte de efraim (⁊ milia manasse) vterq; ꝓmittit multiplicatio vt pz Beñ.48.c. vbi dr̄ q efraim multiplicabit in gentes ⁊ manasse in pplos. vna gens multos pplos cōtinet: vñ multiplicatio efraim valde maior est q̃ multiplicatio manasse: ideo cōparant hic multitudines: qz vna multitudo multa milia cōtinet: vel pōt demōstrari per ly hec sunt multitudines ⁊ milia hostium occisoꝝ a manasse ⁊ efraim (⁊ zabulon) bñdictione ioseph posita. ponit benedictio zabulon ⁊ isachar qui simul bñdicentur: qz sortes suas simul hēbant. (Letare zabulon in exitu.) zabulon habuit sortē in littore maris mediterranei iuxta tyrum ⁊ sydonē: ⁊ multū lucrabaf de mercimonijs: qz per mare poterat emere ⁊ vendere q̃cūd vellet vt dr̄ Beñ.49. zabulon in littore maris habitabit ⁊ in statione nauiū pertingēs vsq; ad sydonem. (In exitu tuo). dr̄ exitus maris portus in quo naues quiescere pñt ⁊ accedere vel plaga que nō taz quieta est. (Et isachar in tabernaculis tuis.) Trib? isachar quieta fuit nec voluit nauigare sicut trib? zabulon: sed instabat studio legis qō fiebat manendo in tabernaculis ⁊ nō discurrēdo hinc inde: ⁊ alij dabant istis tributa vt adiscerent ⁊ docerent: ⁊ ideo fuerūt multi doctores de tribu isachar vt pz in parali. vel dr̄ quiescēs in tabernaculis: qa lz sors isachar tāgeret mare mediterraneū: ex vna pte mare mediterraneū. Et ex alia flumē iordanis: noluerunt nauigare in terras longinquas ad emēdū ⁊ vendendū: sed manibus in tabernaculis suis. i. in terra sua vacātes agriculture: de quo magis Beñ.49.c. (populos vocabūt ad montē). i. ad montem syon vel hierlim in qua erat tēplū sup montē: ⁊ illuc cōueniebant iudei oēs in trib? anni festiuitatib? ⁊ erudiebanf ꝓ doctores de tribu isachar vt aliqui volunt: sed doctores isachar magis erant doctores bellicarū rerū q̃ legis: vt declaratū fuit Beñ.49.c. (Et ibi īmolabunt victimas iustitie.) Quia in istis festiuitatib? īmolabant corā dño victimas suas ⁊ epulabanf cū letitia vt pz. s. 12. et. 14. et. 16.c. (victimas iustitie). i. cū recta intentiōe ⁊ deuota vt deo placerēt. (qui inundationē maris quasi lac sugent). i. abundantiā rerū venalium apertatarū per mare recipient cū dulcedine q̃si lac suggentes. (⁊ thesauros absconditos arenarū). i. thesauros quos chananei qui in terra illa habitauerant absc̄oderant in arena ꝓpe maris littora: sicut nūc homines thesauros aliquos inueniunt quos antiquorū timor vel auaritia in terre viscerib? occultauerat. Uel thesauri inter arenas erant in quibusdaz domib? magnis ⁊ pulchris q̃ sub arena occulte erāt sicut fit in multis maris littorib? in qb? arene vento cōmote domos cooperiūt: ⁊ videf q̃ nihil ſ. sit. Et sic agareni domos thesauroꝝ cōstruunt: vel dicunt thesauri arenarum lapides qdaz p̄ciosi qui inueniunt in littorib? maris sicut i mari rubro reperiunt lapilli p̄ciosi: quos Boetius. 3. de consola. vaobas vocat. Et in mari tyrio inueniunt qō mare aluit littora sortis terre zabulon ꝓ Beñ.49. de zabulon ptingens q̃ ad sydonem. syron aūt ⁊ tyrus cōiuncte ciuitates sup mare mediterraneū. Et Gad ait: benedictio Gad subiungit: vñ positis octo filijs doñaꝝ ponunt quatuor filij ancillarū: ⁊ p̄mo ponunt filij zelphe ancille lie. s. gad ⁊ aser: deinde filij bale. s. neptalim ⁊ dan: sz mutat eos vt pz. (bñdictus in latitudine gad). i. sors gad benedicet in hoc q̃ lata erit vt pz diuisio eius Josue.c.13. (quasi leo regeuit). i. sicut q̃ regescit nulla bestia audet eū a sua quiete excitare vt pz Nume.24.c. ita viri de tribu gad robustissimi erant ad bellū: ideo nullus cōtra eos cōtendere audebat: ⁊ sic laudaf de bellis Beñ.49. gad accintus ꝓeliabit. (cepitq; brachium ⁊ verticem). i. q̃ ita fortes erant gladiatores vt vno ictu caput cū humero simul absc̄inderent: vel pōt intelligi per verticem p̄nceps vel capitaneus belli per brachiū fortes bellatores: ⁊ oīa ista abscindebant gadite: qz nec capitanei nec pugnatores ipetum eoꝝ ferre poterāt: vñ eū in bellis terre ꝓmissionis due trib? ⁊ dimidia pugnarēt ɔ hostes adiuuātes alias trib? q̃ nōduz receperāt sortes suas: gadite p̄cedebāt oēs exercitū pugnatoꝝ vt dr̄ aliqlr Num.32.c. (vidit p̄incipatū suū). i. cognouit se esse p̄incipem vel excellentē. (ga in pte sua doctor esset repositus). i. q̃ in sorte sua eēt sepulchrū moysi: qz oēs cognouerūt q̃ moyses sepult? fuerit in mōte nebo: lz locū sepulture determinate nullus hō cognouit vt pz. c. sequē. Et ex ℔ pz qō dicebam? p̄cedenti. c. q̃ moyses fuit sepult? in terra moab. i. in monte qui est cōiunctus terre moab: sed est in terra regum amoꝝreoꝝ. s. og ⁊ seon q̃ cecidit in sorte duarum tribuū ⁊ dimidie: q̃ tñ nō habuerūt de terra moab: nec vnū vestigiū pedis vt pz. ℔. 2.c. (q̃ fuit cū p̄ncipib? ppli). i. cū p̄ncipib? nouē tribuū ⁊ dimidie ī trāsitu iordanis: ⁊ stetit cū eis multo tpe donec debellati fuerūt hostes eoꝝ ⁊ terra diuisa vt pz Josue. 22.c. (⁊ fecit iustitias dñi). i. fecit qō deo ꝓmiserat: qz ꝓmiserāt corā moyse eleazaro ⁊ toto pplo q̃ p̄cederēt añ fratres suos trās iordanē: ⁊ nō redirēt donec ēra eēt subiecta eis vt pz Nume.32.c. (Et iudiciuz suū cuz israel.) Ista pactio nō solū fuit facta deo sed ēt alijs tribub? de quarū auctoritate recipiebant possessionem ante iordanez: ideo obseruantes pactionem iudiciū cū populo faciebāt recte cōmutantes. (Dan quoq; ait.) Nic ponit bñdictio dan: posito vno filio zelphe ponit alius de filijs bale ⁊ nō ponit duos filios zelphe añ duos filios bale: nec ecōtrario: ne aliqui illoꝝ intelligerent se totalr esse cōtentos. (Dan quoq; ait.) Dan ponit in oratiuo: qz ad eū loquebat moyses ⁊ sic zabulon ⁊ gad ⁊ neptalim ⁊ aser: lz videf esse noīatiū?: qz indeclinabilia noīa sunt. (Dan catulus leonis). i. fortis sicut catulus leonis

Notādum de benedictione.

Qō.5. A Quare Joseph vocaf nazare?.

Nazareus qd sibi velit.

B Ptās regalis i efraiz.

Zabulō bñdictio.

Qui sunt thesauri arenarū i sorte ila char.

C Thesauri vbi inueniant.

D Dan bñdictio.

leonis:z dō ꝓpter ſanſonez q fuit de illa tribu vt pz Judi. 13.c.
† (fluet largiter de baſan).i.fluuius iordanis q oꝛit circa montez
baſan fluit largiter per terrā:eſt enī baſan ad partē aquilonarem terre ꝓmiſſionis inter plagā oꝛientalez z aquilonarē:circa quē renaſcit iordanis qui oꝛit ad radices libani:z deide fluit
† per terrā dan que aquilonaris aliqualr eſt.(Et neptalim dixit.)
† Dic ponit bñdictio neptalim qui fuit filius bale.(neptalim abū
Neptaliz bñdictio. dantia perfruet).i.q̄ ſoꝛs ſua erat valde fertilis in oībus terre naſcētib⁹.(plenus erit benedictionib⁹ oñi).i.q̄ in terra neptaliz que vberrima erat citius perueniebāt fructus ad maturitatem:z depoꝛtabant inde primicie imediate in templuz z offerebant ſacerdotib⁹ qui oꝛabant deū ꝓ tribu neptaliz: z bñdicebant illos multis benedictionib⁹ ſm formā poſitā Nume.6.c. z hoc eſt q̄ dō Heñ.49.neptaliz ceruus emiſſus.i.ſicut ceruus velociter currit ita fruct⁹ in ſoꝛte neptalim cito maturant oꝛa
† eloquia pulchꝛitudinis.i.ꝓ primicijs quas offerebat:ſacerdotes benedicebāt eiz oꝛantes eloquia pulchꝛa.(mare z meridiem poſſidebis).i.a pte meridiana habet mare galilee: vel aliq̄d de mari mediterraneo:q̄ cōtra meridiez ſoꝛs neptaliz tāgit ſoꝛtez zabulon que dꝛ littoꝛa mariz vt pz Joſue. 19.ca.(aſer quoq; ait.
† benedict⁹ in filijs aſer).i.multiplicabit in filijs z erunt decoꝛi.
† (ſit placens fratrib⁹ ſuis).i.q̄ filie aſer erāt ita decoꝛe q̄ placebant viris aliaꝝ tribuū.ſ.regib⁹ z ſacerdotib⁹ vt eas ducerent
E Dupler ſre expō. in vxoꝛez vt vult Ra.ſa. vel pōt dici q̄ ſoꝛs aſer erat valde abū dans in ſegetib⁹ z inde afferebant ꝓ aliq̄b⁹ aliꝭ tribub⁹ que
† nō abundabāt tantū:ſic dō Heñ.49.aſer pinguis panis z prebebit delitias regib⁹.(Tingat in oleo pedez ſuū.)Hoc dō ad notādum abundantiā oliuaꝝ que erant in ſoꝛte aſer ex q̄bus oleuz nimie multitudinis effluebat:ſic dꝛ Job.29.c.lauabam butyro
† pedes meos:z petra fundebat mihi riuos olei. (Ferrū z es calciamentū ei⁹.)Quia in ſoꝛte aſer minerie multe ferri z eris erāt de quib⁹ fiebant armature ꝓ toto coꝛpoꝛe etiaz ꝓ pedibus: vel dō ferrum calciamentū:q̄ calciamētis fodientiuz minerias calcabat ſic pz.ē.8.c.cuius lapides ferrum ſunt z de eius mon-
† tibus eris metalla fodiunt.(ſicut dies iuuentutis tue ita z ſenectus tua).i.ſicut dies iuuētutis tue fuerunt placidi ita dies ſenectutis:vel ſicut in iuuētute fuiſti foꝛtis:ita in ſenectute ſis foꝛtis vt pz de moyſe ſequēti.c.qui erat. 120.annoꝝ z nō caligauerat oculus:nec motus fuerat dens: ſic ēt caleph q̄ ita foꝛtis erat in
† 85.anno ſicut in.40.vt pz Joſue. 14.c.(Non eſt de⁹ alius.)Hic
Benedictiōis cōclusio ac Dei potētie magnitudo. ponit tertiū ꝑncipale.ſ.bñdictionis concluſio q̄ eſt populos vel trib⁹ iam benedictos ad amoꝛē z dei reuerentiaz attrahere.Et ponit magnitudo potētie dei:q̄ (nō eſt alius de⁹).ſ.filiis in potentia z benignitate.(vt de⁹ rectiſſimi).i.vt de⁹ iſrael:q̄ hic vocat iſrael rectiſſimus ſm equiuocationē noīs hebꝛaici hic poſiti.ſ.(ieſſurum) q̄ ſignificat iuſtum vel iſrael. Alia lr̄a habz hic.
† (Loc de⁹ rectiſſimus.) Et vtraq; lr̄a vera eſt:ſed nō facit eūdez ſenſum. Naz ſi ponit deus rectiſſim⁹ eſt ſenſus q̄ nullus ē ali⁹ deus talis ſicut de⁹ rectiſſimus.i.ſicut de⁹ iſrael qui erat de⁹ rectiſſimus.nam ceteri qui diſ appellant turpes ſunt z diligūt vanitatez.Deus aūt iſrael eſt iuſtiſſimus:quia rectiſſime iudicat z nullo modo diligit iniquitatē vt pz Pſal.5.qa deus nō volens iniquitatē tu es:ne habitabit iuxta te malign⁹ nec permanebūt
S iniuſti ante oculos tuos. Accipiendo aūt aliā lr̄az.ſ.vt dicatur.
† † (Ut de⁹ rectiſſimi.) Refert ad iſrael:q̄ iſrael vocat rectiſſim⁹ cū ponat in hebꝛeo.(ieſſurum) q̄ ſignat iſrael vel rectiſſimū z lr̄a nr̄a vocat eū rectiſſimū:ſic pz.ē.in ꝑncipio hui⁹.c. cum dō:z erit apud rectiſſimū rex.i.erit in iſrael rex:z iſta lr̄a melioꝛ ē q̄ꝫ ꝑcedens:q̄ magis limitat nāz cū dō:q̄ nullus alius de⁹ eſt talis ſicut deus rectiſſimus verū eſt:q̄ q̄ per excellentiā dō vni ſoli cōuenit:ſed nō ſcit an iſte de⁹ rectiſſimus eſſet deus gentilium vel deus hebꝛeoꝝ. ¶ Itē qa hoc de ſe notū erat q̄ nō erat aliquis alius talis deus ſicut de⁹ rectiſſimus : ideo non oportebat poni. Tenendo aūt aliam lr̄az limitat qs eſſet iſte deus.ſ.q̄ non ſit aliqs alius deus talis ſicut deus rectiſſimi.i.ſicut deus iſrael: diſ aūt gentiliuz nō ſunt tales. Item ſm iſtam lr̄az nihil ponitur ſupfluū. Nam limitat id q̄ nō erat notū:q̄ ſi notū eſſet q̄ nullus deus erat talis ſicut deus rectiſſim⁹:nō tñ ſciebat cui⁹ erat iſte de⁹ rectiſſim⁹ an hebꝛeoꝝ vel gētiliū. Cum aūt dō q̄ nullus erat talis ſicut de⁹ iſraeli limitatur:iō iſta lr̄a tenēda eſt. Vocat aūt de⁹ rectiſſimi de⁹ iſrael:q̄ ꝑplis iſrl'iter ceteras gentes erat rectiſſim⁹ cū coleret deū verū:cetere aūt gētes ad idola declinabāt:etiā qa iſrl' rectiſſimas leges acceperat ꝑ quas regebat: gētes āt leges iudiciales iniq̄s hēbāt:z cerimonias turpiſſimas ſic pz.ē.4.c.cū dō:hec ē ſapia nr̄a z intellus coꝛā ꝑplis q̄ eſt enī alia gens ſic iclita vt hēat cerimonias iuſtaq; iudicia:z vniuerſaz legē quā ego ꝓponā hodie añ oculos tuos:iuſte igit rectiſſimus.i.regulatiſſimus vocat iſrael iter ceteras gētes.(aſcendoꝛ † celi).i.q̄ eſt exaltat⁹ ſup celoꝝ: q̄ celi celoꝝ eū capere nō pōt vt pz 3.re.8.c.vel dō aſcēſoꝛ celi:q̄ celi mot⁹ ad ſuā voluntatē diſponit:vñ q̄dā iudei aſtrologi dōt q̄ ſm curſuz ſtellaꝝ iudei i egypto maioꝛi tpe captiui teneri dēbant z maioꝛi dēpmi ſuitute:ſz de⁹ aſcēdit ſup celuz.ſ.diſponēs illud vt ipſe voluit ō cōem nāe curſuz in auxiliādo eis. (Auxiliatoꝛ tu⁹.) Dic eſt mutatio ꝑſone † ga ſupza loq̄bat de iſrl' in tertia ꝑſona z hic reddit ad loquēdū de eo i ſcōa:pz q̄ ſupza dicebat nō ē ali⁹ de⁹ vt de⁹ rectiſſimi.i. vt de⁹ iſrl':cū āt ſubiūgit auxiliatoꝛ tu⁹ logt ad iſrl'ez.ſ.q̄ deus eēt adiutoꝛ ei⁹. Et talis poſſio mutatio ſepe in ſacra ſcriptura reperit ſic pz ps.3.oñi ē ſalus z ſup ꝑplz tuū bñdictio tua ꝓmo poſuit deū in tertia ꝑſona: deide ꝑ apoſtrophem rediit ad ponēduz in ſcōa dicēdo z ſup ꝑplz tuū bñdictio tua:q̄ iſtud poſſeſſiuū tuus ē ꝓnomē denotās poſſeſſionē ſcōe ꝑſone z itellit ibi nēcius vocatiu⁹.vocat de⁹ auxiliatoꝛ iſrael:q̄ in oīb⁹ aduerſitatib⁹ ſuis cū toto aīo ad deū redibāt veniā merebant vt pz.ē. 30.c.z Leui.26.z ad dñm nō opabat aliqs niſi de⁹ iſrael ſic pz.ē. p̄cedēti.c.oñs de⁹ ſolus dux ei⁹ fuit z nō erat cū eo de⁹ alienus.
(magnificētia ei⁹ diſcurrūt nubes).i.per dei magnā potētiaz z † ſapientez ordinationē mouent nubes ab vno extremo terre in aliud vt pz ps.134. Et celi bñt ordinatos curſus ſuos vt nullo tpe aliqd deficiāt in ordine mot⁹.(Habitacula ei⁹ ſurſuz.)Quia † de⁹ habitās in ſeipſo ſup oīa ē nō excluſus ſz a nulla re ꝯcluſus. (Et ſubter brachia ſempiterna vel brachia ſeculi.) vt hz in lr̄a hebꝛaica deſcribit hic ordo vniuerſi quātū ad regimē z actualez gubernationē in q̄ de⁹ caput ē z nō eſt cōiunct⁹ alicui ordi: nec ſm cōpoſitionez nec vt motoꝛ mobili ſz ſupza oēm motum exiſs oīa mobilia diſponit vt pz.3. de ꝯſola. metro. eq ꝑpetua: ideo dīr bitacula ei⁹ ſurſuz.i.ſup oēz ꝯditionē mūdi:q̄ nec mouet nec mouet tali mō.angeli aūt dīr ſtare ſubter:q̄ ſunt regētes ſubordinati deo: ſunt.n.certi angeli certis ordib⁹ celeſtibus adaptati vt illos moueāt ad derinādaz virtutē in iſta inferoꝛa z cōtinuāduz eē: z iſti angeli ꝑticipāt aliquā ꝯditionez mūdi:qa lz nō moueāt aliquo mō q̄ ptinet ad nālia:mouēt tñ coꝛp⁹ celeſte ꝑ applicatiōez virtutis ad mobile:z iō vocāt brachia ſeculi:q̄ brachijs ieſt robur:z eis debet tota opatio ſic angelis illis debet tot⁹ mot⁹ mūdi ꝑ quē oīa gignūt z coꝛrūpunt z in eē cō ſeruāt:vel vocāt brachia ſempiterna:q̄ ideficiētes ſūt:z ſp ſic mouebūt vſq; ad finē mūdi. Et huic mō poſito i lr̄a ſatis vr cōſonare ariſt.in.12.meta.vbi agit de ordie ſcōaꝝ itelligētiaꝝ ad ꝓmā. Et dicit q̄ ꝓma itelliua quā nos deū vocam⁹ nō mouet aliquē ordē:ſz ſolū mouet iferioꝛes itellectiuas i rōne amati z deſiderati. Et ſic iſte itellectiue ſic mote mouēt ordes:ita q̄ illa itellectiua inquātū ſummū bonū ſūme act⁹ z ſūme gaudioſa q̄ cognoſcit ab alijs iferioꝛib⁹ itelligētijs ſub rōnib⁹ ſupzadictis mouet:iō amāt illā z deſiderāt:amātes āt illā deſiderāt ꝑticipare eē diuinū q̄ nō pōt bñe niſi cōicādo vtutes ſupioꝛes reb⁹ inferioꝛib⁹ ꝑ motū:iō mouēt. Et q̄ ꝑia itelligētia amata z deſiderata mouet alias itelligētias vt moueāt ordes:iō dō mouere in rōne amati z deſiderati. Intelligētie āt iferioꝛes mouēt ordes deſiderātes ꝑticipare eē diuinū:iō dīr mouere in rōne amātis z deſiderātis. Alr pōt itelligi iſta lr̄a.ſ.(bitaculuz ei⁹ deſuper z † ſubter brachia ſempiterna).i.q̄ de⁹ bītat ſup oīa.ſ.in celo empireo z ſubter eū ſūt brachia ſempiterna.i.celi q̄ mouēt z influūt. De⁹ nāq; cū vbiq; ſit z ex oēm locū nō magis ē in celo q̄ꝫ ſupza celū q̄ꝫ ſub celo:ſz dō eē in aliquo loco ſpālr:q̄ aliquā rōnē ꝑncipalitatis magis bz ad illū locū q̄ꝫ ad alia.Dicim⁹ āt ſubas ibi eē vbi opant vbi agit dei opatiōez manifeſti⁹ cōperim⁹ ibi euz eē aſſerim⁹:cū igit ſint aliq̄ loca in q̄b⁹ magis opatio dei manifeſtat q̄ꝫtū ad aliud ibi eū ſpāli⁹ eē dicem⁹:eſt aūt vn⁹ loc⁹ vbi deū dicim⁹ vare gliaz ſctis angelis z aīab⁹ beatis:z iſte ē celuz empireū ſz q̄ oēs ſcti doctoꝛes aſſerūt. Idem ēt q̄dā ſapiētiſſimoꝝ poetaꝝ tenuerūt vt pz ꝑ Martianū mineū felicē capellam lib.2.de nuptijs mercurij z phiſiologie ꝑſa penulti.vult.n.q̄ ſit celū empireū z q̄ in ꝟ ſit de⁹ cū dicit:toti⁹ opis tāteq; rōnis patrē nō neſciēs ab ipſa ēt deoꝝ noticia ſe ceſſiſſe:q̄ ex mūdanas btitudies eū trāſcēdiſſe empireo quoddā itellīuali ſz mūdo gaudentē:de iſto celo empireo quo ſit imediate ſup oēs celos: z de beatitudine ei⁹ multa dicit ſupza dicto loco. Deus igit q̄ vbiq; eſt nō vbiq; dat gloriaz animab⁹:ſed animab⁹ in empireo exiſtentib⁹:eſt igitur ibi habitaculuz eius q̄ eſt ſurſum.i. ſup oīa: quia empireuz ſup oēs celos eſt:deoꝛſum aūt ſunt brachia ſempiterna.i.omnes celi moti:quia iſti pertinēt ad ſubſtātiaz mundialem euz influant in iſta inferioꝛa:z moueant ſuper illa:z vo-

Littera hebꝛaica.

ט Deꝰ quare dicat eē in celo.

cantur brachia seculi siue sempiterna: quia isti celi sunt fundamentū omniū rerum naturaliuz: vel vocātur brachia sempiterna: quia ita sunt solida ꝛ fortiter manētia sicut si essent brachia in animab⁹: que fortia sūt de soliditate celoꝝ habeē Job. 37. c. nunq̄ cum eo fabricatus es celos qui solidissimi sunt quasi ere
† fusi. (ꝛ eijciet a facie tua inimicuz). i. omnes septez gentes de genere chanaā. Et vocātur singlr inimicus: qz vno animo pugnabant cōtra israel tanq̄ vnus vir vt p3 Josue. 11. ꝛ in multis locis: vel accipit singulare pro plurali: sicut dicit Exodi. 8. venit
† musca grauissima. i. multe muscę. (Dicetq̄). s. deus hostibus iu-
† deoꝝ. (cōuertere). i. destruaris: sine laboze israelitaruz vt sepe factum fuit ꝛ p3 de madianitis ꝛ amalechitis venientibus contra israel qui seipsos inuicem gladijs trucidabant vt p3 Judi. 7. c.
† (habitabitq̄ israel cōfidenter). i. confidens in domino ꝛ sine ti-
† more hostium. (ꝛ solus). i. nō indigens adiutozio vel cōfederatione alicuius alterius gentis: vel (solus). i. separatim vel singulariter: quia protecti a deo nō indigebunt q̄ cōgregent omnes ad ferēdum impetuz hostium: sed quilibet habitabit pacifice in
† domo sua ꝛ agro suo. (oculus Jacob in terra fruñti). i. videbit
† in terra sua vbertatem frumenti. (ꝛ aliozꝝ victualium celi caliga
Abundantia rozis ad terre isrl se cunditatez. bunt). i. obscurabunt roze. Notat abundantia rozis ad fecūdationē terre israel: ꝛ ex hoc celum caligat: quia pars ista aeris nobis cōiuncta condensata imbzibus vel roze radios solis limpide transire nō sinit: ideo caligare dicit celum nō apparēs. (beatus es tu israel.) quia talez deuz habes qui omnia bona tibi tri-
† buat. (quis similis tui populus nullus.) quia nō est alius de⁹ nec
† in celo nec in terra sicut deus israel. (qui saluaris in dño). i. cui⁹
† auxilium est a deo ꝛ nō ab homine. (scutum auxilij tui). i. qō recipit ꝛ obstat malis que hostes infligere volunt. Et gladius glorie tue. i. gladius p quē vincis hostes: ꝛ de victozia ab alijs po-
† pulis laudaris vel glozificaris. (negabūt te inimici tui). i. gabaonite q̄ erant de hostib⁹ israel. s. de eueis vt p3 Josue. 11. c. ꝛ venerunt ad filios israel negātes se esse de terra hostiuz israel vt faceret pacem cum eis ꝛ hoc timoze vrgente: de quo Josue. 9. c.
† (Et tu eoꝝ colla calcabis.) Quia cognito q̄ hostes essent nō occiderunt eos ꝓpter pacem factā sed subiecerūt seruituti vt patet Josue. 9. c. sed magis ꝓprie potest intelligi ista littera de regib⁹ terre ꝓmissionis qui negauerunt introitum terre promissionis iudeis: ꝛ oēs cōgregati occurrerūt eis in bello vt p3 Josue. 11.
† (Et tu eoꝝ colla calcabis.) Quia cum pugnasset Josue contra quinq̄ reges ꝛ cepisset eos in spelunca eduxit eos ꝛ fecit q̄ duces exercitus ponerent pedes super colla eoꝝ vt patet Josue 10. ca. ꝛ suspendit eos.

¶ Capitulum. xxxiiij.

2. Macha beo. 2. ASCENDIT ergo Moyses de cāpestribus Moab super montē nebo in verticem phasga cōtra hierico: ostenditq̄ ei dñs omnē terrā galaad vsq̄ Dan.

Connexio capituli. Ascendit. Dicta benedictione ad populuz ponitur mors Moysi ꝛ eius sepulchrum. Et tanguntur tria.

Diuisio eiusdez. ¶ Primū ducis consumatio. ¶ Secūdo successoris confortatio. ibi. (Josue vero.) ¶ Tertio Moysi mortui cōmēdatio. ibi. (Non surrexit). (Ascēdit ergo Moyses.) In hoc Moyses obediens fuit q̄ deuz mandauerat ei q̄ ascenderet in montē abarim vt moreref ibi ꝛ promptο animo hoc fecit: lz preceptuz de moriendo valde durū est de quo. ō. 32. c. (De campestrib⁹ moab.) Quia vallis contra phanum phegoꝝ in qua tunc manebāt vt p3 ō. 3. c. erat in terra campestri descēdenti a montib⁹ moab.

Ducis cōsumatio. Qō. 1. A Qualiz erat ista terra ī q̄ erat isrl. ¶ Erat ista terra in qua tunc erat israel terra plana circa iozdanem in descensu de montibus moab versus terram chanaan. Et vocantur hic campestria moab non faciendo differentiā de terra campestri ad terram planā: vocat terra campestris terra que lz nō fit montuosa aliqualr: tamē est elevata atq̄ prerupta: terra plana vocatur terra vallių que totaliter est plana: ꝛ sic est descendendo de montibus moabitaruz versus iozdanem: quia primo est quedaz terra que nō est totaliter plana: ꝛ ista vocatur terra campestriuz moab: siue campestria moab: deinde cuz magis descendatur versus iozdanem est terra plana: ꝛ ista vocat planicia moab. Hic autez nō fit distinctio aliqua inter loca cāpestria ꝛ loca planicia: sic tamē Numeri. 33. c. vbi ponunt mā siones israelitaruz distincte cum dicit: profectiq̄ de montibus abarim transierunt ad campestria moab super iozdanem cōtra hierico ibi castrametati sunt de bethsymon vsq̄ bethsthabin in planiozibus locis moabitaꝝ: ecce qualr distinguūt campestria moab: ꝛ planicia loca moab: ascēsus ergo moysi magis debuisset dici de planiozib⁹ locis moab q̄z de campestrib⁹: sed interdum scriptura circa quedaz non curat multaz facere distinctionem. (Super montez nebo). ō. 32. c. mandatū fuerat ei q̄ ascenderet super montē abarim: sed iste est quidam mons valde magnus in quo est quedaz pars que dicit mons nebo ꝛ in hoc fuit mortu⁹. (In vertice phasga.) Phasga nomen appellatiuū est significans collem ꝛ inuitur q̄ moyses ascēdit sup verticē montis nebo qui habet phasga. i. collem quia alt⁹ est: ꝛ hoc vt melio⁹ cōtemplaref terram promissionis. (Contra hierico.) Quia iste mons est super iozdanez tendens versus hierico. Dicitur hic q̄ moyses ascēdit super verticez phasga. ¶ Sed aliquis forte arguet ex hoc q̄ sepulchrū moysi cognitū est qō est cōtra litterā in qua dicit: ꝛ nō cognouit homo sepulchrū eius vsq̄ in presentē diem. ¶ Rñdetur q̄ Moyses nō ascendit in verticem phasga ad moziendum ibi: sed vt de ipso loco specularef totam terram chanaā trans iozdanem: ideo non sciretur ibi sepulchrum eius. ¶ Item dato q̄ ascendisset moyses ad verticez phasga vt moreretur ibi: tñ nō ex hoc cognosceref sepulchrū eius: ga in vertice phasga erant multa loca in quib⁹ poterat de⁹ sepelire moysen ita q̄ nō inueniretur. Sed dicēdum est q̄ moyses nō ascendit in verticem phasga ad moziendum ꝛ vt ibidem sepelireſ: sed solum ad videndum terram chanaā vltra iozdanez: ꝛ postea descendit ibi in vallem terre moab ꝛ ibi mortu⁹ est: ꝛ lz dicatur q̄ fuit sepultus in valle: nescitur tñ in qua parte vallis sic p3. ī. cuz dicit: mortu⁹ est moyses in terra moab iubente dño: ꝛ sepeliuit eum in valle terre moab cōtra phegoꝝ ꝛ nō cognouit homo sepulchrum eius. Cum aūt dicit hic q̄ ascēdit moyses in verticē phasga: nā accipitur phasga pro aliquo speciali nomine loci: sed est nomen appellatiuū significans collem: vnde tantū est dicere in verticez phasga: sicut super altitudinē montis vel collis: ꝛ est sensus q̄ moyses ascēdit super montē nebo super quēdaz verticem collis altissimi vt inde specularef terraz chanaā. (Contra hierico). i. iste collis super quez moyses ascendit erat cōtra hierico: qz erat fluuius iozdanis intermedius: ꝛ erat hierico a fronte ꝛ p3 hoc. Naz montes moab perueniunt vsq̄ ad iozdanez: ga planicia loca descēdētia ab illis montib⁹ dicunt planicia loca moab super iozdanez: ꝛ cum vltra iozdanē imediate sit hierico: quia primus locus ad quē pertrāsito iozdane venerūt fuit hierico vt p3 ꝑmo et. 2. c. Josue. dicebatur esse iste mons nebo siue vertex phasga cōtra hierico. i. frons illius mōtis qui terminat super ripas iozdanis est directa cōtra hierico. (Ostēditq̄ ei dominus omnē terram.) Et in hoc fuit cōsolatuz magis moyses q̄z aaron: ga nihil vidit: mortu⁹ eniz fuit in mōte hoz vt p3 Num. 20. et. 33. c. Et visio ista fuit distincta vt moyses delectareſ: videre. n. soluz ptes colliuz eminētiū ꝛ nō ciuitates ꝛ valles nemorosas: ꝛ flumia interlabētia delectabile nō est: fuit ḡ potētia visiua moysi supnālr elevata vt videret distincte totā terrā ꝓmissionis: sic beat⁹ Bñdict⁹ vidit totū mūduz vt p3 in. 2. dialogoꝝ. de quo magis dixim⁹. ō. 3. c. et. 32. (Terrā galaad) que est ante iozdanē in possessione trib⁹ gad vt hz Josue. 13. c. (vsq̄ dan.) Sozs trib⁹ dan ē vltra iozdanē ꝯ ptē aquilonarez vt hz Josue 19. c. Alīq errāt circa h̄ putātes terrā q̄ hic vocat dan eē terraz trib⁹ dan. Sz vt qdā alij volūt magis accipiēduz ē q̄ significet dan quēdaz locū q̄ est vna extremitas terre ꝓmissionis: de quo dz ꝑmo Re. 3. c. cognouit vniuersus israel a dan vsq̄ berſabee q̄ fidelis ꝓpheta dñi esset samuel: ꝛ sepe fit cōmemoratio de his duob⁹ termis in libris Regū: lz nō obstāte dictū istoꝝ vr ꝑmuz dictū stare in veritate. s. q̄ stet hic dan pro tota trib⁹ dan ita q̄ vsq̄ ad illā terrā in q̄ erat trib⁹ dan mōstrasset dñs moysi: ꝛ h̄ ga ista terra trib⁹ dan erat de illis q̄ erāt vltime ꝯ aquilonē. Et p3 h̄ adhuc magis: qz hic ponunt alie terre q̄ denoīant diuersas trib⁹. s. terrā trib⁹ efraim ꝛ trib⁹ manasse ꝛ tribū neptaliz vt p3 imediate in lr̄a. (Et vniuersuz neptalim.) Cui⁹ sozs est ꝯ occidētez ꝛ meridiē vt p3 Josue. 19. c. (Terrā efraim.) Cui⁹ sozs ē magis occidētalis circa hierico ꝛ mare salsissimū. i. mare sodome: de quo Josue. 16. c. ꝛ manasse cui⁹ sozs ē dupler: q̄daz dimidie trib⁹ manasse ante iozdanē pars terre galaad ꝛ basan: alia dimidia trib⁹ accepit sozteꝝ vltra iozdanē clausaz mari cōiunctā sozti efraim vt p3 Josue. 17. c. (vsq̄ ad mar̄ nouissimū). i. mare mediterraneū qō ē ad occidētalez ptē ẽre ꝓmissionis in quo sē ciuitates philistinoꝝ ꝛ tyrus ꝛ sydon. ¶ Et vocat mare nouissimū: qz moyses qñ ista videbat stabat ī pte oziētali ẽre ꝓmissiōis: qz ẽra illaꝝ duaꝝ tribuū ꝛ dimidie erat oziētal ī spcū aliaꝝ tribuū vt p3 Nu. 32. c. alia āt maria sē in terra ꝓmissionis q̄ nō vocant

B

Qō. 2 A Qr mar mediterraneū appellatur mare nouissimū.

Phasga qd sit.

Obiectō

Rñsio

vocant nouissima. Nicolaus dicit q̄ hoc est mare mortuū: sed non multū vī: qz mare mortuū est in latere coniungente orientalem ⁊ australem plagam terre promissionis vt patet Numeri.34.c. moyses aūt erat in parte orientali: ideo non poterat vocari illud mare nouissimuz respectu eius: sed mare occidentale mediterraneū qō est in parte opposita. ſ. occidentis vt pz predicto.c. (Oēm terrā iuda.) cui⁹ sors meridiana ē vt pz Josue.15.c. ⁊ icipit ps ei⁹ orientalis a mari mortuo vt ibidē pz. (Et latitudinē campi hierico.) Quia vltra iordanez circa hierico magna campestria sunt in qb⁹ habitat chanane⁹. (Ciuitatis palmaꝝ.) Ipsa hierico ciuitas palmaꝝ dicebaſ: qz palme ibi abūdant: nūc aūt segor ciuitas palme dicīt vt pz in libro diuisionis terre sancte. (vsq̄ segor) q̄ est supra mare mortuū in ascēsu montis ad quez iuit loth cū filiab⁹: ⁊ añ portā segor ꝓpe demōſtraſ vxor loth cōuersa in statuam salis. Et cū dicaſ hic q̄ moyses vidit totam terrā ꝓmissionis nō ponīt sors diuz tribuū. Rñdeſ q̄ rō est: qz zabulon ⁊ isachar sunt occidētales habitātes ī littore maris mediterranei vt supra dictū fuit: ideo noīando mare nouissimū no minauit eos: dan ⁊ neptalī septētrionales sunt: ideo noīauit eos iudas efraim ⁊ manasse australes simt: vt. ē. pz due trib⁹ ⁊ dimidia in quaꝝ terra moyses nūc erat orientales erāt vt dictuz fuit: tres ergo trib⁹ q̄ manent. ſ. aser symeon ⁊ beniamin inter medias sortes aliaꝝ tribuū acceperūt vt pz Josue.18.c. ⁊ 19. ideo noīatis extremitatib⁹ toti⁹ terre ꝓmissionis nō fuit neče noīari sortes itermedias istaꝝ tribuū. (Hec ē terra quā vides oculis tuis.) Et ex hac aliq̄lr cōijcīt q̄ de⁹ eū supnāturaliter eleuauerit: qz assistebat ei cū videbat: ⁊ post visionē dixit ei ista: ⁊ ista visio moysi nō fuit subita: sz aliq̄lis more vt moyses delectareť videndo illā terram quam valde videre desiderabat vt pz. ē. 3.c. (Pro qua iurauī abraā.) Qñ de⁹ iurauit abrae dare terrā illaz ipse morabaſ in ea vt pz Geñ.13.c. vbi dī: leua oculos tuos in directuz ⁊ vide a loco in quo nūc es ad aquilonē ⁊ meridiē: ad orientez ⁊ occidentē oēm terrā quā cōspicis tibi dabo: ⁊ segť post q̄ habitauit circa ebron. Sed ebron ī sorte iude ē vt pz Josue.c.15. sed abraā habitabat tūc in terra illa nō vt indigena sz vt peregrinus: ideo semp dī de eo in genesi q̄ peregrinatus est in tali vel tali loco: ⁊ nō fuit data illa terra imediate abrae: qz data fuerat amorreis ⁊ alijs pplīs: iō nunq̄z eā abraā vel semē suū possiderent donec illi demererent pdere illaz terrā: ideo Geñ.15.c. qñ de⁹ abrae p̄dixit captiuitatē semis sui in egypto: ⁊ deinde possessionē terre illi⁹ dī gñatiōe q̄rta reuertī huc: ⁊ subditur rō. necduz. n. cōplete sunt iniquitates amorreoꝝ vsq̄ in pñs tps: ⁊ sic dī. ē. 7.c. semini tuo dabo eā: ad abraā referť nō āt ad moysen. (Mortuusq̄ est ibi moyses.) Nulla egritudie p̄cedente sed de voluntate aīaz de corpore educēte ⁊ vt credīť cuz paruo vel nullo dolore. (Et sepeliuit eum in valle terre moab.) Nō. n. fuit sepulchrū eius in vertice mōtis nebo sed in descēsu ad vallem. (Cōtra phegor.) In valle ō phegor manebāt filij israel qñ moyses p̄dicauit eis ista: ⁊ postea in eadez valle p aliquā distātiā in descensu montis nebo sepult⁹ fuit. dī (cōtra phegor) qz phegor nomē idoli est qō colebať in altissima pte montiz moabitaꝝ ad quam balac deduxit balaā ad maledicenduz filijs israel vt pz Numī.24.c. duxit eū ad excelsuz montis phegor ō solitudinez: ⁊ in descēsu illi⁹ montis est q̄dā spelunca q̄ carnayn dī: ⁊ loc⁹ ille ꝓ vehemēti p̄rupto excisus dī. (Et non cognouit hō sepulchrū ei⁹.) Ne iudei iueniētes colerēt eū ꝓ deo: qz tanta mirabilia de⁹ p eū fecerat ⁊ in h̄ idolatrarēt. Et pp h̄ magna dētio fuit iter Michaelē archāgelū ⁊ diabolum: volebat. n. diabolus corp⁹ moysi reuelare iudeis vt eū colerēt: michael mādato dei q eū sepeliuerat volebat occultare: ⁊ tñ michael diabolo repugnāti maledictiōis iudiciū iferre nō ausus ē. Sz dixit iperet de⁹ i te sathā. (vsq̄ in pñtē diē). i. vsq̄ ad tps quo liber iste script⁹ ē: sz post reuelatū fuit Hieremie ꝓphe q tpe irruptiōis chaldeoꝝ i bierlim sub nabuzardan p̄ncipe coquoꝝ tulit arcā federis ⁊ tabernaculuz ⁊ altare incensi ⁊ posuit in spelunca in q̄ moyses sepultus fuerat ⁊ clausit ostiū vt pz. 2. macha. 2.c. Et hac rā pz q̄ moyses nō scripsit istā ptē libri: qa dī (vsq̄ in pñtez diem.) naz hoc referť ad aliq̄ tempus post mortez moysi in quo moyses non cognosceret vbi sepultus fozet.

¶ An Moyses potuerit scribere ꝓphetice in verbis suis ista q̄ habenť hic: vel scripserit rā istam Esdras aut Josue.

Qō.3 A Opio.

Sed dicet aligs q̄ Moyses potuerit hoc ꝓphice scribere: qz Moyses fuit maxim⁹ ꝓphaꝝ vt dī hic in rā: ꝓphete aūt ea q̄ futura sunt potissime cognoscebant: ergo scire poterat moyses spūsctō reuelante qd futurū eēt post mortē suā sic in libris istis quinq̄ in multis locis dixit moyses aliq̄ q̄ ad futurū referebanť: ⁊ soluz cognoscebanť lumīe ꝓphetico: ⁊ marie pz in. c. p̄cedēti in quo ponunť bñdictiones tribuū quaꝝ cōpletiōes ad futuruz expectabat: nec in h̄ aliqd admiraduz aut insolitū est: cū ipse moyses cōtinue cū deo loq̄reť: que g̃ difficultas erat vt posset futura cognoscere cū ei illa sūma sapia reuelaret. ¶ Sed adhuc nō pōt h̄ stare: nā lz Moyses ꝓphice potuerit cognoscē q̄ sepulchrū ei⁹ incognitū oīb⁹ hoibus maneret: ⁊ dato q̄ realr cognouisset: ⁊ qō plus ē q̄ scripsisset: includit tñ quēdā modū salūtatis moysen istā rām scripsisse: poterat nāq̄ moyses scribē. Mortu⁹ est aūt moyses ⁊ nō cognoscet hō sepulchrū ei⁹ ita q̄ referať ad futuruz: vel si forte vellet ponere ꝓteritū ꝓ futuro sicut ꝓphete sepissime facere soliti sunt ad notandaz certitudinē ꝓphetie diceret. Mortu⁹ ē aūt moyses ⁊ nō cognouit hō sepulchrū ei⁹: qz lz añ mortē suam moyses ista scriberet vera sunt vba ista. ſ. q̄ mortu⁹ fuit moyses: ⁊ q̄ nō cognouit hō sepulchrū ei⁹: illa tñ rā q̄ segť repugnat. ſ. (vsq̄ ad pñtez diez). qz ista rā necium ē q̄ referať ad illud tps in quo ista vba dicebanť vel scribebanť: qz alīs nec dici nec itelligi pōt: ergo si moyses ista scribebat necessario referebantur ad diē in qua ipe scribebat: sed in die que ipse ista diceret non poterat esse mortuus: ergo q̄ diceret mortu⁹ est autez moyses ⁊ sepeliuit eū de⁹ in valle terre moab falluz eēt: ⁊ icluderet rā manifestā ꝓtradictionē etiā qa dī. (Et nō cognouit hō sepulchrū ei⁹ vsq̄ ad pñtez diez.) Ista rā eēt superflua ⁊ includēs falsitatē. naz ante mortem moysi ñ erat sepulchrū moysi qō cognosci aut ignozari possz ad qd g̃ diceret. (Et nō cognouit hō sepulchrū ei⁹ vsq̄ ī pñtē diē.)

¶ Item qz falsitatē includit: nam cū dī q̄ moyses scripsit hec ꝓsupponīt viuēs: cū aūt dī q̄ vsq̄ ad diez q̄ scripta sūt ista nullus hoiuz cognouit sepulchrū moysi ꝓsuppōīt moyses mortu⁹: ergo ē vera ꝺdictio. ¶ Dōz igiť nēcio q̄ ali⁹ post mortē moysi scripserit istā rām: ⁊ lz aliq dicāt eā scriptā fuisse ab esdra: verisimili⁹ tñ est eā scriptā fuisse a iosue q erat ꝓpheta ⁊ cui de⁹ loquebať vt pz Josue.1.c. ⁊ in multis locis eiusdē libri: ⁊ est hoc verisile: qz iosue fuit successor moysi in ꝓphis ⁊ in directiōe populi: ⁊ fuerat minister ei⁹ vt pz Exodi.33.c. ex quo diligebat eū nimis q̄hozez curauit finem eius ⁊ sepulchrū scribere: ⁊ lz satis cōueniret dici esse totū istud. c. qō in hebreo. 12. versus cōtinet scriptū fuisse a iosue: tñ cōius dī ꝑz hebreos q̄ solū octo versus eius scripti fuerint. ſ. ab hoc loco. (Mortu⁹ est aūt moyses.) Et rō huius est: qz nūq̄z est ponēda pluralitas sine necessitate: nos eniz moysen totius istius libri scriptorez ponerem⁹ nisi rā nos cogeret aliū quoq̄ in aliq̄ pte eius vt declaratū est ponere scriptorē: sed cogimur ab hoc loco mortu⁹ est aūt dicere q̄ ali⁹ scripserit: sed rāz illā que a p̄ncipio. c. vsq̄ ad istū locū est. ſ. 4. vsus p̄cedētes nō cogimur dicere ab alio scriptos fore: qz nullam cōtradictiōez aut qōlibet alterū includit incōueniens dicere eos a moyse scriptos fuisse. ¶ Sed arguet aligs q̄ eodez mō totam rāz sequentē vsq̄ ad finē. c. preter ista verba ⁊ nō cognouit hō sepulchrū eius vsq̄ in pñtez diez potuerit moyses scribere: qa nō inducīt incōueniēs aliqō q̄ ipse scripserit vt pz examinādo quālibet particulaz rē si vellemus. ⁊ sic nō ponent octo versus scripti a iosue. Rñdeť q̄ hoc nō cōuenit: qz si moyses scripsisset totuz p̄ncipiū. c. vsq̄ ad istum locuz. (Mortu⁹ est.) ⁊ totā rāz sequētē preter hoc modicū. ſ. Mortu⁹ est autē moyses ⁊ sepeliuit eū dñs in valle terre moab ⁊ nō cognouit hō sepulchrū ei⁹ vsq̄ in pñtez diē. relinqueret moyses aliquā interruptionē in rā qō nō est cōcedenduz. Et si rñdeas q̄ nulla interruptio fieret: quia verba q̄ imediate post hoc sequūtur nullo mō dependent ex his verbis. ſ. (mortu⁹ est aūt moyses ibi ⁊ sepeliuit ⁊c.) vt pz cuilibz intuēti: ideo q̄ hñ posset stare sñia cōtinuata ēt non positis istis verbis in medio. Rñdeť q̄ nō dī cōueniēter: naz dato q̄ cōtinuata esset rā ⁊ moyses totā scripsisz ꝓter illa pauca. ſ. mortu⁹ est ⁊c. nō posuisset iosue aliqd in medio sed apposuisset fini huius libri cuz modicū finis distaret: magis ergo dicēduz est q̄ totam istaz rāz octo supra noiatoꝝ versuū iosue scripserit. (Et sepeliuit euz dñs.) Ad hoc q̄ aliquis scripserit ista verba nō oportebat vt esset solum hystoricus gestoꝝ enarrator: sed vt esset ꝓpheta qui hec a domino accepisset reuelante: nam lz sciri possz sine aliqua speciali reuelatione q̄ moyses mortuus fuit ⁊ sepultus a deo: tamē in qua parte sepultus fuerit non videť q̄ possz sciri sine diuina reuelatione. Moyses autē ascendit in montez nebo super verticez phasga ⁊ iam nō vidit eum aligs de israelitis: quia nullus ascendit cū eo: ⁊ postea nusq̄z comparuit. Poterat aūt aligs dubitare de illo vtrū mortu⁹ esset: vel vtruz dominus tulisset ad se deferens in paradisuz: quia de aliis sic factum est: vt pz ō Enoch quez dominus transtulit in paradisum:

Lōfutatio.

B

Determinatio auctoris

An moyses scripsit ꝑncipiū ⁊ finē hui⁹ cap. et Josue scripserit inter media.

L

†

Hierico q̄ palmaꝝ ciuitas dicebať.

Lōtētio inter michaelem archāgelū ⁊ diabolum.

Sepulchrū moysi fuit hieremie reuelatū.

ga ambulauit coꝝ eo vt pꝫ Heñ.5.c.ꝛ Eccliastici.45. idē pꝫ de Helia q fuit ꝓpha oñi ꝛ trāstulit eū deꝰ in curru igneo in para disuꝫ vt pꝫ.4.Reg.1.c.poterāt aūt ḃ marie arbitrari de moyse ga magis acceptꝰ erat moyses deo q̄ꝫ aliqs istoꝝ sicut pꝫ.j.cum dō:ꝛ nō surrexit vltra ꝓpheta in israel quē nosset oñs facie ad faciē in oībꝰ signis atq; portētis. Sꝫ de ḃ poterāt certificari ex vbis moysi:qz sepe ipse dixerat q deꝰ p̄dixerat eū moriturū añ trāsitū iordanis vt pꝫ Nume.27.c.cū dō: ascēde monte istum abarim ꝛ cōtemplare terrā quaꝫ oñs deꝰ datur⁹ est filijs israel: cūq; videris eā ibis ad ꝓplꝫ tuū sicut iuit aaron fr tuus qz offē disti me me in deserto syn:idem pꝫ.ē.3.c.cū ꝑcareꝝ moyses vt trāsiret vltra iordanē.rñdit oñs dicēs:sufficit tibi nequaq̄ꝫ loquaris ad me vltra de hac re:nō.n.trāsibis iordanem hūc.ꝛ.ē. 4.c.cū ipse laudaret terrā chanaā ad quā trāsituri erāt ait.Ecce morioꝝ in hac humo ꝛ nō trāsibo iordanē vos trāsibitis ꝛ possi debitis terrā egregiā:idē pꝫ.ē.31.et.32.c.nullo mō ergo dubitare poterāt israelite moysen moritur̄ eē. (Et sepeliuit eum oñs.) Hoc aliquo mō ꝓphetice cognosci dēbat q̄ꝫtū ad certitudinez: tñ poterat quodā alio mō cognosci ꝓphabilr sine ꝓphetia:nā cū constet moysen mortuū eē vt pꝫ ex supioꝝ testimonijs ꝛ cōstet eū fuisse valde amicū dei sup oēs qui p̄cesserant ip̄m: satis inuit̄ q nō relinqueret eū inhumatū:qz inhumatū eē est vnuꝫ de infortunijs q̄ hoi euenire p̄t: sicut appet ex vbis Senece in libro de remedijs fortuitoꝝ p certitudinē:tñ isti scire non poterant:qz lꝫ arguerēt sufficiēter q deꝰ nō relinqueret illuꝫ inhumatū ferociuꝫ alitū morsib⁹ laniāduꝫ qō ad penā quādaꝫ perti net:nescirent tñ an deꝰ alicui viro moabitaꝫ corꝑ illius demōstraret ꝛ poneret ei in mentē vt sepeliret illu d:cū igit̄ lr̄a certificat q deꝰ sepeliuit illū:est itelligēdum q iosue qui ista scripsit ꝓphetice cognouit deuꝫ sepeliuisse corꝑ illi⁹.s.q deus parauit quēdaꝫ locū honorabilem pro legislatore suo atq; ministro quē ad tantam dignitatē eleuauerat vt eū tante gentis p̄ncipem faceret:ꝛ adhuc dicebat se facturū vel cōstituturū illuꝫ in gentem maioꝛē ꝛ fortioꝛē populo hebraico vt pꝫ Nume.14.c.ꝛ qō bis oīb⁹ q̄si in infinitū maius est:eleuauerat eū ad tantū graduꝫ vt esset secretari⁹ eius ꝛ ei qñcūq; vellet loqueret ei vt pꝫ Numī. 7.c.ꝛ in multis alijs locis.in hoc loco cū magna quiete posit⁹ ē moyses nō tanq̄ꝫ moriēs sꝫ tanq̄ꝫ dormiēs. (Et nō cognouit hō sepulchrū eius.) Posuit hoc Josue quia cū moyses non comperuit putauit eū oīs israel mortuū:qz ipse dixerat q mādauerat ei oñs vt moreret:ꝛ sciebat ḃ populus ꝛ cū viderūt eū ascēdētem sciebāt locū in quē ascēdebat:qz ipse dixerat q mādauerat ei oñs ascēdere in montē nebo sup verticē phasga: ꝛ cuꝫ viderunt nō venientē iuerunt aliqui de illis ad inquirēduꝫ in montem vt eū honorifice sepelirent:ꝛ cū euꝫ diligētissime quesuissent:nullaten⁹ inuenire potuerūt:de quo dicit Josue scriptor huius lr̄e q nō cognouit hō sepulchrū eius.i.q nullus de ingrentib⁹ potuit eū inuenire:qz deꝰ occultauerat eū ne eo reperto ad idolatriaꝫ mouerent:hoc ēt ꝓphetice cognitū est:qz cū cōstaret toti populo q nullus inueniebat corꝑ moysi:nullus sciret vbi esset sepultū nec gñalr nec spāl̄r:sed lr̄a ponit de loco sepulchri moysi ſaltē in gñali dicēs:ꝛ sepeliuit eū oñs ī valle terre moab q ergo sepult⁹ esset in valle terre moab ō phegor erat aliq̄ cognitio ꝓphetica:qz forte aliqs existimaret q deꝰ trāstulisset illō cadauer moysi ad terrā longinquā ad sepeliēduꝫ:determiare q̄ q fuit in terra moab ī valle ō phanū phegor erat aliq̄ cognitio ꝓphica:qz forte aliqs existiaret q deꝰ trāstulisset illō cadauer moysi ad t̄rā lōgiquā ad sepeliēdū:determiare q̄ q fuit in terra moab in valle ō phanū phegor ꝓphetice cogn̄is ē. Sed adhuc obijcies q ad hoc nō indigebam⁹ cognitiōe ꝓphetica cū pateret ex dictis moysi ī p̄cedēti.c.vbi dixit q ipse sepeliri debebat in terra illa vt pꝫ in bñdictiōe Had cū dō:vidit p̄ncipatū suū,q in pte sua doctor esset repositꝰ q fuit in p̄ncipib⁹ ꝑplī ꝛ fecit iustitias oñi ꝛ iudiciū cū isral:ꝛ exp̄sitū fuit ḃ ab oībus de moyse q sepeliēdus erat ī tribu gad q hēbat illa cōfinia moab. Rñdeꝝ q lꝫ cōstaret ex illis vbis q moyses sepeliēdus erat ī sorte gad: tñ nō cōstabat in q̄ pte:qz ps mōtis galaad in quā moyses ascēdit ptinebat ad gad ꝛ valles cōtermine:nesciebaꝝ igit̄ an ī collib⁹ an in vallib⁹ sepeliēdus foret:q aūt dicaꝝ sepultus in valle terre moab determinatio est ad solū ꝓphetā pertinēs. (vsq; in p̄nēz diez).s.vsq; ad diē in q̄ ista scripsit Josue. (Moyses centum ꝛ viginti ānoꝝ erat quādo mortu⁹ est.) Ita q in ea die qua mortu⁹ est cōpleuit istos ānos vt dixim⁹.ē.31.c.(Nō caligauit oculus eⁱ⁹.) Sꝫ sp acute vidit qō mirabile ē in senib⁹:in qb⁹ ꝓp disiperiē cōplonis pdit̄ oīuꝫ sensuū viuacitas. (Et dentes eius moti ñ sr̄.) In senib⁹ tñ dētes ꝛ molares cadūt:vt describit salomon in miserijs senectutis. Ecclīastes.c.vlti.qñ cōmouebunt custodes dom⁹ ꝛ nutabūt viri fortissimi ꝛ ocios erūt molentes in minuto numero.hec oīa ꝓueniebāt moysi ex p̄ntia dei:quia moriat⁹ fuit cū deo p.80.dies: vel fm aliquos p.120.ꝛ nō comedit nec bibit sola dei p̄ntia sustētat⁹ vt pꝫ.9.c.ꝛ meli⁹ Exo.c.34. Et inde habuit candorē ꝛ conuersationē in facie vt pꝫ Exo.34.c. Et habuit vires in oīb⁹ mēbris ita q eo anno quo mortu⁹ ē ad belluꝫ ꝓcessissꝫ ō duos reges.s.og ꝛ seon vt pꝫ Nu.21.et.22.et 3.c.(fleuerūt eū in cāpestrib⁹ moab).i.in eo loco in quo ipse p̄dicauerat.s.in belsethin ō phanū phegor: qz nō mutati fuerūt de loco illo donec planxerūt moysen:ꝛ post locut⁹ fuit oñs ad Josue vt pꝫ Josue.c.1.(trigita dieb⁹.) Qz tanto tpe mos erat apud iudeos lugere viros honoratos:ꝛ sic fuit de planctu sup aaron vt pꝫ Numī.20.c.sup Jacob fleuerūt.70.dieb⁹ vt pꝫ Heñ.vlt.c. ga cōdit⁹ fuit aromatib⁹ ꝛ in additiōe transierūt.40.dies: vt pꝫ ibidē ꝛ māserūt.30.dies qb⁹ fleuerūt eū post additionē:corpa āt aaron ꝛ moysi nō fuerūt aromatib⁹ cōdita:sed simplr sepulta. (ꝛ cōpleti sunt dies planct⁹ lugētiuꝫ).i.in tpe illo nō tractauerūt aliqd de ꝑplī ducatu sꝫ vacauerūt planctui:cōpletis aūt dieb⁹ planct⁹ acceperūt Josue in ducē.Et sic fit nūc fm consuetudinem eccl̄ie:qz qñ ꝑlat⁹ moriꝝ ꝑus subditi cōplent exequias ei⁹:deide eligūt successorē.(Josue vo.) Hic ponit̄ scōm.s. successoris ostitutio ꝛ fuit ꝛfortat⁹ a deo cū dō.(Replet⁹ ē spū sapie.) Sapiē tia est donū dei vt hic accipit̄ ad gubernatiōez ꝑplī subiecti. Et sic petiuit Salomon sapiaꝫ a deo ad ꝑplī regimē vt pꝫ.2.parali po.c.1.(Qz moyses posuit sup eū manⁱ⁹ suas.) Mādauerat enim oñs moysi q poneret manū suā sup Josue ꝛ daret ei ptem glie sue.i.ptē auctoritatis sue: vel ptē sapie sue ad regimē ꝑplī vt pꝫ Numī.27.c.ꝛ lꝫ qz nō dic̄ caulalitatez:qz īpositio manuū moysi sup iosue:nō fuit cā vt iosue ꝑplereꝝ sapia:qz volūtaꝫ dei fuit cā vt iosue ꝑplereꝝ sapia:qz volūtas dei fuit cā:ꝛ añ illā īpositionē manuū erat spūs sapie in iosue vt pꝫ Numī.27. vbi dō:tolle iosue filiū nū virū in quo est spūs oñi ꝛ pone manū tuā sup eum: illa aūt īpositio fiebat p̄ncipalr ad manifestatiōez vt pateret eū ex volūtate dei eligi:ꝛ potuit illa gr̄a data añ p manuū impositionē augmētari quēadmodū in recipiētib⁹ sacramēta gr̄a p̄exīs recipit augmētū.(Et obedierūt ei filij israel.) Jsta fuit cōfortatio ex pte subditoꝝ:nō.n.est modica ꝛfortatio ꝛ laboris solamen q subditi ꝑlato bñ obediāt.(Fecerūt sicut ꝑceperat oñs moysi.) Mandauerat.n.q post mortē moysi iosue esset ꝓnceps ꝑplī.(Et nō surrexit.) Hic ponit̄ tertiū.s.moysi mortui cōmēdatio.(Et nō surrexit vltra.) Quia dictū fuerat q iosue replet⁹ fuerat spiritu sapie:crederet aliqs q eēt eq̄lis moysi:ideo dō q nō surrexit vltra maior ꝓpheta in israel:vtrum aūt moyses fuerit maxim⁹ ꝓphaꝝ vel dauid dixim⁹ satis late Numī.12.c.hoc a quocūq; dictū fuerit siue a moyse siue a quocūq; alio ꝓphetice dictū est:qz ad futuros ꝓphetas extēdit̄.(Sicut moyses.) Dato q dicam⁹ moysen fuisse maioꝛē oībus ꝓphetis:tñ nō pꝫ ex hoc textu:qz hic dō sicut moyses:ꝛ est sensus q moyses habuit quādaꝫ excellentiā in faciēdo opa mirabilia ꝛ cognoscēdo deuꝫ facie ad faciē:q̄ nō fuit tñ cōicata alicui alioꝝ ꝓphaꝝ ī eodē gradu:sꝫ nō tollit̄ qn alteri ꝓphete plura ꝛ maiora ministeria reuelata fuerit:ꝛ sic vocat̄ cōiter maxim⁹ ꝓphaꝝ dauid.(quē nosset oñs facie ad faciē).i.cui oñs se facie ad faciē videndū oīderet. oñs.n.q̄tū in se est oēs boies eq̄lr cognoscit: sꝫ nō cognoscunt eq̄lr deū oēs boies:ideo lꝫ ponat̄ oñs in recto: dꝫ tñ intelligi in obliquo ꝛ pōt fieri hipalage.i.q nosset deū facie ad faciē.(in oībus signis atq; portētis).i.cui deꝰ daret facere tot signa ꝛ portenta:qz lꝫ alij ꝓphete aliqua miracula fecerint:nullus tñ tot ꝛ tanta sicut moyses. ¶ Aliqui volunt q istud.c.fuerit scriptū ab Esdra:aliq āt volūt q fuerit scriptū p iosue ꝛ nō p moysen: qz ḃ fit mētio de morte ꝛ sepulchro moysi hystoꝛice qō nō poterat ipse mortu⁹ scribere. Sed ista rō nō valet:qz qcūq; ista scriberet neꝯe erat eū ꝓphetice scribere:qz nemo poterat cognoscē vtrū maior vel minor ꝓpheta aliqs postea surrectur⁹ esset:nisi ex deo reuelatū hꝫet. Et si ḃ deꝯ ēt moyses cognoscēs ista ꝓphetice sicut plura alia futura p̄dixit:ita ista p̄dicere potuit ꝛ tanq̄ꝫ iaꝫ fcā anteq̄ꝫ ascēderet in montē ad moriēduꝫ. ¶ Posset autē aliqs dicere q esdras potuit ḃ scribere non p spūm ꝓpheticū: sed tanq̄ꝫ rex iam gestā quā ipse viderat:qz lꝫ nō potuerit cōstare ipsi iosue de prophetis futuris nisi spiritu prophetico:potuit tñ constare esdre qui fuit post captiuitatē babylonicam:ꝛ vltra tps eius nō fuerūt ꝓphete. Rñdeꝝ q adhuc nō stat hoc:quia lꝫ vez fit q non legamus ꝓphetas de iudeis post tempora esdre: tñ ipsi cōstare nō poterat nisi ꝓphetice vtrū post eum maiores ꝓphete futuri essent. Item quia dō q deꝰ sepeliuit moysen in

valle

Esse inhumatū ē maximū infortunium.

Qñ dentes moysi integri mānebāt.

Qō.4 A

An istud capꝫ esdraꝫ tāq̄ꝫ hystorio graphus potuerit scribē sine ꝓphetica reuelatione.

Scda rō.

valle terre moab. hoc autem sciri non potest nisi prophetice: quia nullus hominum cognouit sepulchrum eius: ideo nō poterat aliquis scire vtrum deus eum sepeliuerit in vertice phasga vel in valle: vel abstulerit inde corpus eius in regiones longiquas: ideo concluditur q̄ moyses hoc scribere potuisset: sed communiter dicitur q̄ iosue scripserit illud. c. sed dic vt. s. dictum est. Secundum litteram hebraicam in isto. c. ponūtur. 12. versus. ꝛ dicunt q̄. 4. versus primos scripsit moyses vsq̄ vbi dicitur. mortuusq̄ est. ꝛ. 8. sequētes scripsit iosue. Sed non videtur maior ratio de primis. 4. q̄ de. 8. sequētibus: qz si moyses primos. 4. scripsit: oportet q̄ eos scriberet anteq̄ fieret qđ in eis dicitur. patet: qz postquā ascendit in montem nullus homo vidit eum: sed in istis continetur de ascensu in montem ꝛ locutione cum domino. si autem dicas q̄ scripsit eos anteq̄ fierent: idem dici poterit de alijs. 8. seq̄ntibus. Sed dicendū q̄ ista consequentia non valet: qz de primis. 4. versibus non ē alia ratio quare scripserit iosue: de alijs autem sic vt probatū fuit supra. ¶ Secundū hebreos isti fuerūt auctores sacri canonis. s. moyses scripsit. 5. libros. i. pentateuchum siue thorath. Et librum iob: qz iob fuit ante tempora moysi sm communem positionem. Josue scripsit istud vltimum capitulum Deutero. no. ꝛ librum qui vocatur a nomie suo iosue. Et samuel qui successit iudicibus scripsit librum iudicum ꝛ ruth: ꝛ duos primos libros regum. Hieremias scripsit tertium et quartum libros regum: ꝛ librum suum qui dicitur prophetie Hieremie ꝛ lamentationes. Esaias librum suum scripsit ꝛ parabolas: ecclesiasten et cantica canticorum. Librum sapientie quidam dicunt salomōis esse: sed hieronymus in prologo eiusdem ꝛ in libro de illustribus viris dic esse factum a Philone. Psalmos: dauid ꝛ decē seniores scripserunt. Ezechielem danielem ꝛ. 12. minores prophetas ꝛ paralipome. esdras scripsit. Ecclesiasticum iesus sirach nepos iesu iosedech. Esdram ꝛ neemiam esdras scripsit. Hester auctor non reperitur sed creditur fuisse esdras. Tobias ꝛ iudith solum apud chaldeos habentur: ideo de chaldeo sermone assumpti sunt. Libri machabeor magis greci q̄ hebrei sūt: sed primus apud hebreos inuenitur.

Opi. hebreoꝝ.

Qō. 5 A

Qui fuerunt auctores sacri canonis sm hebreos.

¶ Diui Abulen. in Deuteronomium in sensu litterali solum explanatio hic feliciter claudit termino.

Laus Deo optimo maximoq̄.

Anno. 1528. Uenetijs in Edibus Petri Liechtenstein.

Registrum.

a b c d e f g h i k l m n o p Omnes sunt quaterni.

3131(1,2)